

DEFENSIO
DECLARATIONIS
CONVENTÛS
CLERI GALLICANI An. 1682.
DE ECCLESIASTICÂ POTESTATE.

DEFENSIO
DECLARATIONIS CONVENTÛS CLERI GALLICANI An. 1682.
DE ECCLESIASTICÂ POTESTATE.

AUTORE

Illustrissimo ac Reverendissimo D. JACOBO-BENIGNO BOSSUET, Episcopo Meldensi, cum nonnullis Notis.

TOMUS PRIMUS.

AMSTELODAMI,
SUMPTIBUS SOCIETATIS.

M. DCC. XLV.

PRÆFATIO.

LLUSTRISSIMI ac Reverendiſſimi Jacobi Benigni BOSSUET, Meldenſis Epiſcopi, opus poſthumum, *de Eccleſiaſticâ poteſtate*, à nobis ex autographis codicibus diligenter recognitum, prodit tandem in publicam lucem. Neque nos neceſſe habemus, id quod ſolent plerique Editores, & Autoris & operis laudes artificioſo labore conficere. Quippe ſatis commendatur & Autor ipſo opere, & opus nomine Autoris, quod nomen recordationem habet omni laude majorem. Quapropter ſatis habebimus quatuor hæc præfari. Primùm dicemus de *Declaratione Cleri Gallicani*, quam Meldenſis Epiſcopus ſuſceperat hoc opere defendendam: Deinde exponemus qui & quales fuerint illi Autores, qui adversùs hanc *Declarationem* ſtylum acuerunt: Poſteà declarabimus ſcribendi hujus operis conſilium D. Benignus BOSSUET quale habuerit, quam ejus formam delineaverit, quamque etiam alteram ſequi ſibi aliquandò propoſuerit; de ejus ingenio quoque, & in ſcribendo, cùm moderatione, tum libertate pauca quædam dic-

turi: Denique aperiemus quales extiterint operis edendi noſtræ curæ.

I. De Declaratione Cleri Gallicani.

Declaratio Conventûs Cleri Gallicani an. 1682. nihil affert novi dogmatis, ſed hactenus traditam ab Eccleſiâ Gallicanâ & Univerſitate Pariſienſi, de *Eccleſiaſticâ poteſtate* deque Gallicanis Libertatibus, doctrinam, perſpicuâ brevitate complectitur. Aderant in illo Conventu præcipui Galliarum Antiſtites, quos inter eminebat Meldenſis Epiſcopus, cui cùm omnes eam curam detuliſſent, ut ad certa capita Gallicanam de eâ quæſtione doctrinam revocaret, ille rem ſic perfecit, ut nihil cùm enucleatius, tum etiam in Gallicanæ doctrinæ adverſarios moderatius dici poſſet. Quapropter Declarationi ad unum omnes aſſenſerunt. Nam ſuarum Eccleſiarum doctrinam in eâ videbant, & expoſitam verè, & iis verbis temperatam, quæ Gallicanæ doctrinæ adverſarios lædere non poſſe viderentur.

Vid. Epiſt. Auxil. ad Hilar. Arelat. in vit. Hilar. per Honor. Maſſ. cap. xvij. int. oper. Leon. Mag. Edit. Queſn. T. j. p. 755.
* Vid. Cauſ. Arn. Præf. juſtif. de M. Arnauld. diſc. hiſt. & apol. T. j. p. 101. Hiſt. de la vie & des œuv. de M. Arn. Lieg. 1707. pag. 300. 360. 361.

Quippe D. BOSSUET *aures Romanorum teneriores* ne offenderet, abſtinuerat ab omni cenſurâ opinionum Ultramontanarum, &, ut eas, ſi poſſet, ſanaret, ſtylum ſuum fecerat quàm molliſſimum. Sed enim Curia Romana jampridem infenſa Gallis, qui *de Regaliâ* aliter ſtatuerant, quàm id quod ipſa ſentiebat, bellum ſibi indici rata, copias cœpit comparare, ut Clero Gallicano, doctrinæ ac probitatis famâ toti Orbi notiſſimo, quoſdam magni nominis Theologos opponeret. Quin etiam, ſi vera eſt fama, ipſum Antonium ARNAULD * Sorbonicum Doctorem, præmiis corrumpere tentavit, oblatâ nimirùm Cardinalatûs dignitate. Sed is non erat Ant. ARNAULD, qui veritatis, quam unicè colebat, ſuique honoris oblivisceretur, talive lenocinio ad tuendas falſas opiniones adduceretur.

Neque tamen Curiæ Romanæ defuere defensores. Nam non multò post prodiit examen Autorum, qui aut spe, aut irâ ducti, præsertim verò opinionibus ipsis, quas ex Scholarum suarum disciplinâ pueri imbiberant, omnes unà in Declarationem Gallicanam impetum fecerunt; quanquàm non iis instructi armis, quibus tanta certamina egebant; quorum tres Antesignani, *Doctrinæ Lovaniensium* autor Anonymus, D. DUBOIS Professor Lovaniensis, & Marchio DE SARRETTO * prælium primi commiserunt: homines ad dimicandum non modò non satis parati, sed ingenio & scientiâ prorsùs impares, qui, neque quâ viâ adversarium suum ritè oppugnarent, cognitum habebant, neque verò etiam quomodò seipsos lacessiti defenderent.

II. De Autoribus qui adversùs Gallicanam Declarationem scripserunt.

* sive ÇARETTO.

Vix credebat Episcopus Meldensis, tum Anonymum, tum D. DUBOIS (quoniam Facultas Theologica Lovaniensis doctrinæ laude semper floruerat) esse, ut præ se ferebant, Doctores Lovanienses. Itaque non desperabat fore ut eos Facultas Lovaniensis esse suos negaret. Nam, ut ea omittamus quæ ab istis duobus fuerunt in Clerum Gallicanum protervè & intemperanter dicta, nihil aliud fecit Anonymus quàm priscorum Lovaniensium sententias, à se parùm intellectas, satis confusè colligere, quibus Summorum Pontificum nunc *superioritatem*, nunc *infallibilitatem* tueri se posse confideret. Sed commilito ejus D. DUBOIS, Theologus acer, idemque levis, tam sæpè tamque turpiter allucinatur, ut facilè crederes ejus opera fuisse ab adversario quodam, qui eum rideri vellet, sub ejus nomine confecta, nisi ipse se eorum operum Autorem profiteretur: neque Antonio ARNAULD † assentiri non possis eum ho-

Anonymus Lovaniensis.

D. DUBOIS.

† Lett. de M. Arn. ccclxvij. T. v. p. 149.

minem vocanti, ut *contumelioſum*, ita *ridiculum ſcriptorem:* UN RIDICULE ET OUTRAGEUX ECRIVAIN.
Marchio DE SARETTO. Sed de Marchione DE SARETTO quid cenſebimus, qui nihil non iracundè ſcribat, qui jubeat *comburi* Epiſcopos Gallicanæ Declarationis Autores, fautores, approbatores? Quiſquis unam aut alteram *Antigraphi* ejus paginam legerit, ſtatim intelliget ab Equite illo Romano Theologiam ne primoribus quidem labris fuiſſe deguſtatam, qui etiam Latinæ linguæ rudimenta vix didicerat.

Quare nemo anxiè quæſiverit quid de talibus Autoribus tandem factum fuerit. Illi enim, vix paucis noti literatis, nullam gloriæ partem adepti ſunt, ne eam quidem quam ſibi quidam peperere, cùm magnos viros laceſſiverunt, ut ſibi famam qualemcumque colligerent. Nam eorum libri in Bibliothecarum quibuſdam angulis hactenus jacent & ignobiliter deliteſcunt; ut non mirum ſit Anton. ARNAULD de Curiæ Romanæ ſorte ſic deploràſſe: *Les Romains ſont bien à plaindre, s'ils ſe croient bien défendus par les ſieurs* DUBOIS & CEVOLI (hic CEVOLI ipſe eſt Marchio DE SARETTO) *pour moi ce me ſeroit un préjugé qu'une cauſe ſeroit mauvaiſe, en voyant qu'on l'auroit miſe en de telles mains.* Vide quæ nos de illis Autoribus annotavimus in *Append. lib. I. not.* (*m*) *&* *lib. II. not.* (*y*)

Let. ccxxj. tom. iij. p. 408. 409.

Sed ſi quis, eâ, quâ par eſt, obſervantiâ ſacrum Epiſcoporum Ordinem colit, is non poterit non dolere, turbæ tam contemptæ ſe addidiſſe D. ZELEPECHIMI Strigonienſem Archiepiſcopùm & Hungariæ Primatem. Quippe ille, opinionibus Ultramontanis plenus, proſilit in medium, cenſurâ configens Gallicanam Declarationem, quam vocat *erroneam*, *peſtiferam* & *ſchiſmati-*

D. ZELEPECHIMI.

eam; tanquàm existimaret censuram suam eò fore graviorem, quò esset acrior & amarior. At vetus proverbium est: *Qui nimis probat, nihil probat.* Itaque eum Archiepiscopum spreverunt omnes immodicè sævientem: imò ejus censuram adversâ censurâ confixit Theologica Facultas Parisiensis; neque perfecit Jesuita GONZALEZ, ille qui Strigoniensibus nugis & injuriis pondus addere conabatur, ut non eam Archiepiscopi censuram deleverit sempiterna oblivio.

Nondum ventum erat ad verum certamen; neque enim hostem cominùs adoriebantur illi, quos suprà nominavimus; sed tantummodò insanis clamoribus, barbarorum more, terrorem injicere velle videbantur; quorum clamoribus auditis, ne se commovissent quidem Patres Gallicani, nisi alii quidam, qui re & nomine Theologi dici possent, in certamen descendissent.

Venit primus Emmanuel SCHELSTRATUS, Bibliothecæ Vaticanæ Præfectus, armis accinctus ad pompam magis fulgentibus, quàm ad decertandum compositis. Ille pervetustos quosdam Concilii Constantiensis manuscriptos codices, toti Orbi hactenùs ignotos, promit ex nescio quâ Bibliothecâ, ubi dudum latuerant, quibus probare se posse putat, decreta Constantiensia Sessionum IV. & V. quæ fundamenti loco ponuntur in Declaratione Gallicanâ, fuisse pridem à Patribus Basileensibus adulterata. Gravem profectò accusationem, sed temerariam & falsam, quam diluebat ipsa Basileensium nota probitas & integritas. Neque verò Manuscriptorum quatuor Schelstratianorum autoritas erat talis, ut labefactare posset multò plurium Constantiensis Concilii codicum, quos Europæ Bibliothecæ asservant, autoritatem. Sed quoniam SCHELSTRATUS mirâ confidentiâ co-

EMMANUEL SCHELSTRATUS.

dices ſuos objiciebat, ex quibus urgebat excuſos omnes codices mancos eſſe & adulteratos, neceſſe videbatur accuſationem novam, & eam quæ fucum facere poſſet, confutare. Ergò eam confutat Libro V. Meldenſis Epiſcopus, & omnem eam rem perſequitur eâ brevitate ac perſpicuitate, ut eum diceres totâ in vitâ nihil aliud feciſſe, quàm codices adire, excutere, conferre, ſecernere veros à falſis. Jam quidem Schelſtratianas argutias Anton. ARNAULD ſatis refutârat; ſed D. BOSSUET illo preſſior, firmioribus etiam ac locupletioribus argumentis SCHELSTRATUM exagitat, multis quoque additis, quæ Anton. ARNAULD non attigerat: uno verbo D. BOSSUET unus rem conficit.

SCHELSTRATUS præterea Œcumenicum fuiſſe negat Concilium Conſtantienſe, tum cùm Seſſiones IV. & V. celebrabantur. Sed in eâ quæſtione nihil ſuum profert; tantùm iterat argumenta *Bellarmini* & Odorici *Rainaldi.* Itaque eum habemus unà cum illis Diſſ. præv. & Lib. V. & VI. confutatum.

D. CHARLAS. Intereà dum SCHELSTRATUS inani operâ deſudabat, & Œcumenici Concilii Conſtantienſis decreta irritis aſſultibus convellere nitebatur, duo proſilierunt, D. CHARLAS & Jeſuita GONZALEZ, ipſo SCHELSTRATO in ſcholaſticis concertationibus exercitatiores. Erat D. CHARLAS Gallus Preſbyter, qui, occaſione quæſtionis *de Regaliâ*, Romam profugus, ibi ediderat Tractatum inſidiosè & fallaciter inſcriptum: *De libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ;* in quo Tractatu, vir omnium ſubtiliſſimus, Gallicanam Declarationem eo argumento impugnabat, quòd omnium ſæculorum Traditioni, ut ipſe affirmabat, penitùs repugnaret.* Nos verò dolemus cum Meldenſi Epiſcopo, à viro non mediocriter docto ſuſcep-

*Vid. de D. Charl. Diſſ. præv. libr. iv. v. vj. x. xj. & Corol. paſſ.

tam fuisse eam causam, quæ defendi, nisi malis artibus, non posset. Et quidem *in quæstione malè constituendâ ubique multa & graviter peccat:* quin etiam *ab universo quæstionis statu aberrat*, sive quæstiones infideliter tractârit, sive de iis à se non satis intellectis temerè & inconsideratè cum Clero Gallicano differere ausus fuerit. Hinc ab illo, ut sæpè observat D. BOSSUET, *summa ipsa rei omittitur, aliena copiosissimè pertractantur*, neque ille *alia ferè sectatur quàm vana & extra rem;* ita ut operis non exigui, *post promissam tanto hiatu amplam Declarationis discussionem, vix tertia pars ad eam confutandam collimârit;* hinc *tot vera falsis, tot certa dubiis miscet:* hinc *non tam argumentatur, quàm lites movet, & cavillationibus atque inanibus quæstionibus* Clerum Gallicanum *vexat.* Omitto quòd *infenso semper & amarulento animo dira & abominanda in Gallicanos Antistites jacit.* Nempè is homo, *qui amicissimus & erga Episcopalem ordinem obsequentissimus* credi velit, *hostilem animum ubique prodit*, &, *Gallicanos Episcopos, sub reverentiæ specie, irrisos & invidiosissimè traductos incessit calumniis.* Denique ipse sui tam immodicus, quàm *inverecundus laudator*, *de tripode semper pronuntiat*, rem omnem peragit, aut *rationibus è proprio cerebro ductis*, aut autoritatibus, quas *quidem congerit multas, sed plerùmque vel perperàm, vel extra rem allegatas, vel quas ipse mutilat;* ut nemini dubium esse possit, quin ille fucum facere voluerit imperitis, & vanâ eruditione speciosisque sermonibus Romanorum aures permulcere.

Doctos & attentos lectores non fallit eruditionis falsa & inanis species, quâ se circum vestire amant neoterici quidam scriptores, qui nos, quâcumque de re disputent, veterum testimoniis obruunt, quæ expendere ple-

rique lectores cùm non possint, facilè sibi persuadent talium Autorum doctrinas, eas quoque quas Theologia recens nuper invexit, ab ultimâ antiquitate esse repetitas. Atqui D. CHARLAS is mos est perpetuus. Ille enim, si quæstio constituitur de Papæ supremo dominatu, apud Concilia & apud sanctos Patres diligenter ea conquirit, quibus Papæ Primatus, qui Primatus non agitur, validissimè comprobetur: si de Pontificiâ infallibilitate controversia movetur, exscribit eos locos, in quibus Concilia sanctique Patres, etsi infallibilitatem non nôrunt, de primâ sede magnificè ac reverenter se sentire professi sunt. Talem disputandi modum quicumque adhibent, illis non est difficile habere sanctos Patres sic tanquam errorum suorum suffragatores. Sed quàm facile est videre eos ingenio suo nequiter abuti, & fidem publicam religionemque ipsam violare? Atqui tamen sic fecit BELLARMINUS, & si quos alios Gallicana doctrina nacta est adversarios; quos præjudicatæ opiniones sic excæcant, ut in sanctorum Patrum dictis id sibi videre videantur, quod videre cupiant, sanctorumque adeò Patrum decreta ad suas opiniones trahant, cùm sanctorum Patrum decretis sua metiri debuissent; ut, quanquam ingenii laudem consequuntur, non propterea non sint doctrinæ sanctorum Patrum rudes & ignari. Nam quî possis sanctorum Patrum veras assequi sententias, cùm eos legas, non studio intelligendi, sed libidine litigandi; ut, cùm ambigua quædam verba repereris, de illis moveas controversiam, & rerum apud eos tractatarum serie neglectâ, in quâ fulget veritas, id avidè arripias, quod ad tuam opinionem detorquere possis? Quàm rectè igitur D. BOSSUET de talibus Autoribus sic statuebat: *Peu attentifs aux principes*, (*ils*) *sont*

Differtat. sur Grot. p. 121. 122.

sont plus curieux de citer beaucoup que de peser les passages dans une juste balance. C'est le sort de ceux qui demeurent contens d'eux-mêmes, quand ils croyent avoir bien montré qu'ils ont tout lû & qu'ils savent tout.

Thyrsus GONZALEZ Societatis Jesu Præpositus generalis, perversâ *probabilitatis* doctrinâ egregiè confutatâ nobilis, credidit in Gallicanâ Declaratione se habiturum undè novos sibi triumphos faceret. Quàm dispares verò eos triumphos! Prodigio simile visum est ab tanto viro tam levis armaturæ opus fuisse compositum. Armaturæ autem levitatem dabat, non ingenii mediocritas, sed causæ infirmitas. Etenim error in quâcumque causâ vitium insanabile est, cui nullum ingenium, nulla ars, nulla doctrina, nulla scribendi exercitatio mederi possit; & veritati necesse est aliquandò cedere omnia. Librum R. P. GONZALEZ quàm levis esset, viderunt ipsi Romani Doctores Summusque Pontifex. Ex quo libro, si tollerentur paginæ oppletæ locis communibus, non quidem ineruditis, sed inutilibus, quas omnes Autor à BELLARMINO mutuatus est; si plurima argumenta, quæ quò subtiliora, eò absurdiora sunt, & plerùmque aut res controversas non tangunt, aut etiam, velit nolit GONZALEZ, Gallicanæ doctrinæ favent; si denique illa errorum monstra, quæ falsò attribuit Gallicanis Præsulibus, eum tu librum, quantus quantus est, illicò videas esse *librum triginta paginarum.* Vide quæ diximus de R. P. GONZALE *lib. V. not. (e)* THYRSUS GONZALEZ.

Dum CHARLAS & GONZALEZ Declarationem Romæ oppugnabant, DAGUIRREUS Monachus Benedictinus, vir cum paucis tam doctrinæ quàm pietatis laude comparandus, Salmanticæ edebat volumen immensum, quo Declarationis doctrinam à se eversum iri sperabat. CARDINALIS DAGUIRREUS.

Erat opus festinationis plenum, in quo DAGUIRREUS quid Gallicani Episcopi dicerent, quid ipse dicere vellet, & quomodò id probaret, vix attendebat; unoque tempore lectoribus suis in seipso illustre exemplum dabat, quàm altè inhæreant nobiscum natæ & adultæ opiniones. Nempè earum opinionum, quas, ut & cæteri Hispani, quasi cum lacte suxerat, æstu abreptus, nihil sedatè, nihil tranquillè de Gallicanâ doctrinâ loquebatur; &, quod mirere, is vir in quo erat mirus candor & summa integritas, tamen Clerum Gallicanum nunquàm non falsò accusabat, eique affingebat errores, quos Galli omnes detestabantur; sic ut Gallicanam doctrinam à DAGUIRREO tot modis deformatam Episcopi nostri, qui ejus librum legebant, recognoscere non jam possent. Quin etiam Episcopos Gallicanos Monachus Hispanus hortabatur, admonebat, increpabat & contestabatur, ut ad meliorem se frugem reciperent, ne Traditionis semitas deserere pergerent, neve sanctorum Patrum de Ecclesiasticâ potestate doctrinam ampliùs oppugnare & convellere auderent. Quàm decenter hæc, Monachus ad Episcopos, & quàm verè. Vide si juvat. *Lib. V. not.* (*a*)

Cæterùm Curia Romana non reliquit sine mercede Monachum DAGUIRREUM. Nam quam purpuram Antonio ARNAULD destinatam fuisse ferebatur, eâ induit defensorem suum DAGUIRREUM; quam quidem purpuram omnes optâssent non tali operi, sed ipsi viro, qui omni honore dignus esset, fuisse attributam. Jam enim de Ecclesiâ optimè meritus fuerat DAGUIRREUS, neque porrò destitit factus Cardinalis, multis nempè libris editis, qui hominem demonstrant cùm veri & recti tenacem, tum in Criticâ non parùm exer-

citatum. Fuit ille deinceps omnium literatorum communis Mæcenas, & boni cujuſque patronus & defenſor.

Cæleſtinus SFONDRATUS ex eodem ſodalitio Monachus, & apud Helvetios Monaſterii San-Gallenſis Abbas, is qui tum famoſus, famoſior deinde factus eſt, edito pernicioſo illo libro, cui titulum fecit: *Nodus prædeſtinationis diſſolutus*, eâdem quoque viâ purpuram adeptus eſt. Ille enim poſteaquàm *de Regaliâ*, deque Romani Pontificis ſupremo dominatu tam prolixè quàm intemperanter ſcripſerat, ſtylum ſuum in Gallicanam Declarationem exacuit in longiſſimis illis diſſertationibus, quas nos alibi ſummatim deſcripſimus. *Vid. diſſert. præv. not.* (*d*) CARDINALIS SFRONDATUS.

Eodem fere tempore, Joannes-Thomas ROCCABERTUS ex Dominicanorum familiâ, Archiepiſcopus Valentinus, ipſo CHARLAS, ipſo CEVOLI immitior, Epiſcopos Gallicanos non tam oppugnabat, quàm immenſâ voluminum mole veluti obruebat. Neque verò exiſtimes tam amplum opus aliquâ ſaltem rerum ſerie ac perſpicuitate commendari. Namque ROCCABERTUS tam confuſus ſcriptor, quàm fraudulentus diſquiſitor, & acerbus conviciator, momenta cauſæ ſuæ ponderabat non rationibus, ſed maledictis, quibus noſtros Epiſcopos perpetuò inſectabatur, ubique crepans *anathemata*, *orcum*, *tartara*, & alia feralia verba, *ſatque proſtratos adverſarios* exiſtimans, *ſi eos tetris vocibus tanquàm pueros territaret.* Itaque non immeritò Meldenſis Epiſcopus ſolito vehementiùs queritur de illo Autore, quòd non eâ moderatione quâ decuerat Epiſcopum, controverſias tractaret, ſed tanquàm exitiale bellum gereret; perindè quaſi conviciari idem ſit ac ratiocinari. Tales D. ROCCABERTUS. Differt. præv. n. v.

Autores, qui animos expugnare se posse his malis artibus putant, *Thuanus*, olim sic commemorabat: *Hodie in dissertationibus à moderatione verborum, quæ ubique servanda est, ad jurgia & convicia per contentionem ferè descenditur; quæ homines malè feriati & suo aliorumque otio abutentes, scriptis mandare minime dubitant, famam, cùm benefactis nequeant, ex maledictis saltem aucupantes.* Ejusmodi homines, quos præterita sæcula non paucos tulerunt, nostra ætas parturit non minùs multos, qui quos ad obsequium cogere non possint, tyrannorum more opprimant; controversiæ causas non dirimant, sed gignant jurgia; veritatem non illustrent, sed obscurent. Eos Autores operæ pretium est ab Episcopi Meldensis exemplo docere, quonam modo in controversiis Ecclesiasticis versari Theologos oporteat.

Thuan. Hist. lib. cxxxv. T. vj. Edit. Lond. p. 347.

III. D. Bossuet ingenium: ejus in scribendo illo opere cōsiliū: forma quam delineavit, &c.

Ille igitur cùm ferret gravissimè ortas esse ex eâ Declaratione, quæ omnium animos conjungere debuisset, maximas per Orbem Christianum contentiones; proptereà quòd clarissimam ejus lucem infirmiores quorumdam Theologorum oculi ferre non possent, illud apud se reputavit: adhibenda esse ejusmodi remedia, quæ quantò leniora, tantò ad mitigandos animos salubriora essent. Quippe, inquiebat, cur Gallicanam doctrinam exteri multi Theologi aversentur, causa est, non tam contumacia & superbia, quàm rei disputatæ insolentia & dogmatum nostrorum ignorantia. Et quoniam videbat Romanorum de Papæ autoritate falsas opiniones, non modò cum Romanis ingeniis esse natas, sed etiam aliquod fundamentum habere in ipsâ veritate, quanquàm malè intellectâ, non poterat non sentire quantæ molis esset opiniones tales revellere ex animis

hominum Romanorum. Itaque judicabat opus esse eo defensore, in quo cum plurimâ scientiâ & cum multâ disserendi arte conjuncta esset summa moderatio: eo, inquam, qui rem tractatam cùm verè ac dilucidè disputaret, tum etiam lenioribus verbis emolliret id, quod veritatis expertibus durum & asperum videri posset; qui convicia toleranter atque humanè ferret; qui mendacia veritate ulcisceretur, non injurias injuriis; qui sic in totâ controversiâ se gereret, ut fratrem decet cum fratribus infirmis, non ut cum apertis inimicis, quoniam veritatem vincere, non seipsum vellet; qui denique modestiam talem cùm adhiberet, nihilominùs exereret vires omnes veritatis, invictèque defenderet Gallicanæ Declarationis capita id docere tantùm, *quod semper, quod ubique, quod ab omnibus creditum est*; opiniones verò Ultramontanas nuper invectas, ut novas esse, ita & falsas. Vinc.Lirin. Cōm. j. cap. iij. Bibl. SS. Pat. tom. vij. pag. 250.

Illud autem Meldensis Episcopus, quod cæteri Episcopi optimè videbant, ipse non videbat, se unum eum esse qui tali operi non esset impar. Nempè erat in Episcopo Meldensi ingenii ac doctrinæ mirifica indoles: erat animus patiens laboris studiorumque mirè tenax: erat in discutiendo summa diligentia, in enodando solertia, in explanando perspicuitas. Adde eum fuisse, si quis unquam fuit, maximè æquabilem & temperatum, in tolerandis aliorum vitiis lenissimum, in condonandis facillimum. Sed tantam operis molem cur detrectaret, causæ multæ erant. Quippe ei cura incumbebat regendæ Meldensis Diœcesis; erat defendenda adversùs Protestantes Ecclesiæ causa; præthereà respondendum multis consultationibus, quæ ad ipsum, tanquam ad Gallicanæ Ecclesiæ commune oraculum, undequâque mitteban-

tur. Itaque occupatior videbatur, quàm oporteret esse eum qui tale opus aggrederetur. Verumtamen Galli nostri non ignorabant, ut nullus eum labor defatigabat, utque jamdudum solebat à labore recreari ac refici alio labore; neque desperabant fore ut unus posset id perficere, quod multi ipsi impares, junctis etiam viribus, vix possent. Ergò boni omnes unâ voce postulârunt ut D. Benig. BOSSUET Gallicanæ doctrinæ Advocatus & Gallicanarum Libertatum defensor constitueretur.

Ipse Ludovicus XIV. qui inter cæteras multas virtutes, admirabili quâdam sagacitate persentiebat quid ingenia valerent, existimavit Meldensem Episcopum eum esse, quo defensore Clerus Gallicanus indigeret, ut collectam à Majoribus & hactenùs conservatam doctrinæ & pietatis famam tueretur.

Inst. past. de M. de Troyes du 30. Sept. 1729. art. xliij. p. 37.

Ergò eum jussit Ludovicus Magnus Cleri Gallicani patrocinium suscipere : *Cet illustre Evêque*, inquit Trecensis Episcopus, alter Jacobus Benignus BOSSUET magni Meldensis Episcopi Fratris filius, *entreprit par ordre exprès du feu Roi Louis XIV. de glorieuse mémoire, la défense de* LA DECLARATION DU CLERGE' DE FRANCE DE 1682. *dont nous avons remis nous-mêmes un exemplaire entre les mains de ce grand Roi. Cet Ouvrage que l'Auteur a revû plus d'une fois, & peu de tems avant sa mort, doit être regardé comme un des plus précieux monumens de sa profonde érudition, de sa sagesse, de sa modération, & de sa piété, de son attachement à la Chaire de S. Pierre & à l'unité, & de son amour pour l'Eglise, pour la vérité & pour la paix. C'est ce qui le rend d'autant plus digne de voir le jour, & ce qui nous fait espérer qu'on ne le refusera pas plus long-tems aux vœux de toutes les personnes qui aiment véritablement l'Eglise & l'Etat.*

Hæc breviter Trecensis Episcopus de Meldensis Episcopi Tractatu. Ille, ut jussus erat, nullâ morâ interpositâ, operi incubuit, ne Ludovici Magni summæ de se expectationi non responderet.

Is porrò erat D. BOSSUET, qui, cum cæteris Galliæ scriptoribus præstaret dicendi ubertate & copiâ, tum nullum in eâ arte haberet parem, quâ arte quidquid tractabat, in eo imprimebat vestigia quædam & roboris & majestatis, atque etiam conjunctæ cum majestate amœnitatis. Quippe scribebat nullo apparatu, planè ac dilucidè; erat sententiarum placidus lenisque cursus, & orationis non fucatæ naturalis nitor, quo celabatur scribentis industria & operosa concinnitas. Et quidem in ejus libris tam apta sunt verba rebus & res verbis, ut crederes omnia ex sese, nullo Autoris labore, in suum locum prosiliisse. Tamen, id quod mirere, hunc Tractatum suum multis lituris, propriâ manu factis emendavit, suo exemplo docens, non satis esse operi absolvendo ingenium & doctrinam, nisi accedat ea ultima diligentia, in quâ Autor, sui ipsius censor castigatorque, ea omnia accuratè retractet, quæ sibi medio in meditationis æstu & scribendi celeritate exciderunt. D. BOSSUET diligentia.

Eò autem minùs primis ille operum suorum curis indulgebat, quò acutiùs bonum à meliori secernebat. Itaque ejus summi judicii laus erat, quòd abundantiam suam primam plurimâ giturâ coerceret; cùm contra signum sit mediocris judicii lituras nescire, & schedas malè natas nec politas mittere ad Typographos. Nam ut exigui ingenii est sibi plus æquo confidere, ita ingenii excellentis, animadvertere sæpè in seipsum, & opus suum incudi reddere.

Hunc verò suum Tractatum Meldensis Episcopus sæ-

piùs retractans, hoc tandem perfecit, ut assequeretur argumentandi & gravitatem & perspicuitatem, & ut, si fortè brevis est, non sit obscurus; si disputando acer, non nimius; si elegans, non fucatus; si denique abundans, non redundans nec confusus.

Porrò D. BOSSUET, qui nullum opus, nisi priùs à se diligenter recognitum, publici juris esse voluit, in illo, de quo tractamus, castigando, majorem adhibendam esse diligentiam intellexit; tum quòd causæ gravitas id postulabat, tum etiam quòd arduum erat, in Traditione omnium sæculorum sæpiùs peragrandâ, de rectâ viâ nunquam deflectere.

Ejus eruditio.

Miraculo simile est tantam tamque multiplicem eruditionem in eo Episcopo fuisse, quem tot negotia, totque varia munia à studio sæpè avocabant & abstrahebant, ut legere ille non cursim, sed accuratè infinitos libros potuerit, quorum non pauci nomine tantùm multis literatis noti sunt, vel iis, quorum una cura est libros legere ac evolvere.

Alphonsum *Tostatum* Abulensem Episcopum multâ scientiâ conspicuum *Bellarminus* admirans exclamabat: *Hic est stupor Mundi.* Quantùm igitur idem obstupuisset in doctrinâ plurimâ Episcopi Meldensis, cui Sancti Patres, cui Concilia, cui Historici, Scholastici, Autores tam sacri quàm profani æquè noti essent; qui omnia sæcula sic mente complecteretur, ut in unoquoque vixisse eum credas; qui varia scientiarum genera, quorum unum apud posteros non mediocriter posset commendare, ita calleret, quasi animum suum totum ad unum genus unicè contulisset. Nempè vir studiosissimus & doctrinæ cupidissimus omnia intervalla negotiorum ad studium conferebat; cùmque ipsi inesset ingenii vis maxima & optima

Bell. de Script. Eccles. an. 1446.

tima memoria, res difficiliores ſtatim aſſequebatur, & quod ſemel didicerat, nunquam dediſcebat.

His tantis ſtudiorum naturæque ſubſidiis adjutus D. B. BOSSUET habuit comprehenſam & cognitam penes ſe totam antiquitatem, quam tu, illo duce, obire tutò poſſis; quia eam ille quandiù vixit peragravit; imò in eâ vitæ ſuæ dies totos commorabatur.

Enimverò plena eſt ſummæ eruditionis Gallicanæ Declarationis iſta *defenſio*, quæ tot abundat exemplis ex antiquitate petitis, ut ſolæ Autorum & librorum allegationes volumen non exiguum implerent; in quibus tamen allegationibus nullam videas glorioſam oſtentationem; quia nihil, niſi opportunè & in loco, allegatum; ut appareat adverſariorum ejus Theologiam turgidam eſſe & inflatam, ejus ſanam & ſucci plenam, alteram curioſam & contentioſam, alteram brevem, ſobriam & accuratam. Et quidem tantâ cautione ab iis abſtinebat, quæ eſſent inutilia, ut vix credibile ſit tam breviter allegari ab eo potuiſſe omnem Traditionis ſeriem, pro Gallorum doctrinâ de tot capitibus contra eorum adverſarios teſtificantem. Quòd ſi quis propter molem hujus voluminis dubitabit brevem fuiſſe in eo componendo Epiſcopum Meldenſem, dubitationem omnem tollet, tum rerum tractatarum infinita multitudo, tum adverſariorum, ut infinitæ, ita argutæ ſophiſticâ ſubtilitate difficultates, quas explicare & confutare oportebat. Prætereà, ut ait præclarè Auguſtinus, *Fit neceſſitas copioſiùs dicendi plerùmque res claras, velut eas non ſpectantibus intuendas, ſed quemadmodùm tangendas palpantibus & conniventibus offeramus.*

Ejus brevitas & concinnitas.

Aug. de civ. lib. ij. cap. j. T. vij. Ben. p. 31.

Diximus de Epiſcopi Meldenſis magno ingenio, mirificâ doctrinâ & ſummâ concinnitate; nunc breviter

Ejus moderatio.

dicendum de ejus bonâ mente & magnâ indole mansuetudinis & humanitatis. Nam quis non miretur ejus patientiam & moderationem, cùm eum animadvertat adversarios habere eos homines, qui disputandi & conviciandi nullum modum tenebant; qui Gallicanam Declarationem non tam impugnabant, quàm Gallicanos Præsules atrociter lacessebant. Poterat nullo labore eos furiosos proponere omnium virorum doctorum irrisioni ac contemptui, qui non minùs absurdis quàm falsis de Papæ dominatu & infallibilitate doctrinis, ejus veram potestatem, & in docendo autoritatem labefactabant, Ecclesiæque ipsius statum & antiquum ordinem convulsum ibant. Tamen eam semper adhibuit à magnitudine animi ductam moderationem & humanitatem, ut eorum vitia plerumque silentio premeret, eorum virtutes, si quæ fortè erant, magnificè prædicaret. Quapropter sæpè eum videas *Bellarmini*, *Odorici Rainaldi*, *Jacobatii*, *Palavicini*, & aliorum, qui Ultramontanarum opinionum, ut nimii, sic improvidi defensores fuerunt, laudes celebrantem. Quoties verò honorificè appellat, non modò DAGUIRREUM, GONZALEM, SCHELSTRATUM, SFONDRATUM, sed ipsos etiam DUBOIS, CHARLAS & ROCCABERTUM, qui, propter suam proterviam & maledicendi libidinem, omni indulgentiâ indigni videri potuissent. Quòd si eum causæ suæ & justæ defensionis necessitas eò adigit, ut talium Autorum impotentiam castiget & errores redarguat, tum eum videmus facere invitè ut personam gerat reprehensoris; itaque verbis lenioribus objurgationem suam temperare, aliquandò suos admonere lectores, improvidè, non consultò falsa dogmata imbibisse nostræ doctrinæ adversarios, & cùm fundamenta errorum jacerent, non satis animadver-

tisse quid ex quo sequeretur; cujusmodi reprehensione adversùs homines tales, nihil erat mitius & temperatius. Utinam verò, eo exemplo duce, Ecclesiasticæ controversiæ sic tractarentur, ut veritas, amotis partium studiis, quibus obscuratur, emergeret tandem & in clarissimâ luce versaretur.

Neque enim existimandum Theologicas concertationes propterea languere, quia tenetur in disputando modus. Quippe habet suos nervos sapiens & ratione temperata disputatio. Et famæ ipsorum suæ illi Autores malè sanè consulunt, qui ne sua scripta langueant, adversarios suos dicteriis & maledictis insectantur. Nam quàm indignum Theologi gravitate non sibi temperare, non abstinere ab injuriis inferendis; perinde quasi errores tu confutare non possis, nisi etiam fueris in reprehendendo asper, in provocando irâ impotens. Est amica veritas charitatis: non vult defendi sine charitate veritas: adhibet veritas charitatis aculeos, non districtos partium infensarum gladios; pungit leviter, non lethale vulnus infert; non vi & impetu fertur; non ingeminat ictus; non vulnerat, nisi ad sanandum; vulnera lenit mitigationibus, oleum infundens; increpans ut eripiat errores, non ut famæ noceat; ulcera sanans, non animos exulcerans; amari cupiens, non dominari.

Tales disputandi leges sequebatur Episcopus Meldensis, à quibus mirum quantùm abfuêre hodierni quidam Theologi, quos scribere iracundè paginæ ipsorum singulæ docent, & injurias potiùs suas ulcisci, quàm pro veritate certare. Nam quid eos censemus, quos sæpè videmus adversariorum suorum dicta in pejorem partem interpretari, errores affingere, qui ex eorum scriptis non sequantur, eorum peccata, si qua deprehendunt, exag-

gerare, nihil ſani apud eorum ſcripta reperire?

Auguſt. ſerm. cccl viij. n. 1 tom. v. p. 1391.

Præclarè Auguſtinus: *Non vincit niſi veritas: victoria veritatis eſt charitas.* Quicumque igitur artibus iis, quas ira & maledicendi libido ſubminiſtrant, veritatem defendi poſſe putant, exquiſitos quos habent cibos malè condiunt, cauſam debilitant ſuam, & amittunt omnem fidem. Cavent enim Lectores ab iis Autoribus qui timeri volunt; nec non apud eos ſuſpicio movetur, tales homines ſecuritatem & arrogantiam affectare, ne afflicta ipſorum ac deſperata cauſa videatur, ut ille apud Poetam *miles glorioſus*, qui quantò erat ignavior, tantò erat verbis jactantior. Nonne decuerat, quomodò amicitiam non diſſolvunt amicorum concertationes, ſic inter Catholicos amicè tractari controverſias?

Sed neque tu credas, quia controverſiæ amicè tractantur, imminui veritatis vires. Nam contra eſt; & veritas in mentes hominum quàm ſe leniter inſinuat, tam facilè medetur erroribus. Nolumus enim moderatione elevari veritatem, ſed eam diſputari conſideratè ac humanè, ne tu adverſarios tuos, dum ſtylo uteris acerbiori, facias in defendendo errore contumaciores. Et maledicendi libido aperit Autoris moroſitatem, non diſputandi induſtriam; obſcurat, non illuſtrat cauſæ bonitatem; ut ſæpè fructus ex opere bono nullus percipiatur. Ergò magnopere mirandum, Autores eos, qui nunquam non iracundè ſcribant, ſuos tamen habere lectores, imò etiam ſuos, quod maximè dolemus, approbatores.

Quàm longè abeſſet ab tali maledicendi prurigine Epiſcopus Meldenſis ne unus quidem Cleri Gallicani *defenſionis* Lector non judicabit. Cujus exemplo reſipiſcere deberent benè multi hodierni Theologi,

qui nunc etiam intra Ecclesiæ Catholicæ ipsa septa, contentione tantâ animorum decertant, ut eos crederes non Theologiæ, sed malevolentiæ magistros; quippe cùm quid Deo, quid suæ & adversariorum famæ, quid pudori & honestati debeant, penitùs oblivisci videantur, & victorias suas, non rationum pondere, sed conviciorum acumine metiri. Qui si aliquid veræ laudis hâc viâ consequi se posse existimant, multùm falluntur. Nam quantùm sui sæculi omnes Autores Meldensis Episcopus ingenii acie & doctrinæ ubertate superabat, tantò eum nunc boni omnes habent admiratione digniorem, qui cùm errores vinceret, sibi etiam imperaret, ita decertans *ut, id quod decet in talibus causis maximè provideri, charitas custodiretur & veritas defenderetur.* Leo Mag. ep. xxj. ad Flav. al. viij. c. ij.

Præterea Episcopus Meldensis, ut mox Trecensem Episcopum dicentem audivimus, sese ubique ostendit in defendendâ Gallicanâ Declaratione *Sedi Apostolicæ addictissimum, unitatis amantissimum & Ecclesiæ studiosissimum.* Malè consulunt Romanæ Sedi Ultramontani Doctores, dum falsos ejus titulos & falsa jura comminiscuntur. Sic enim Sedis Romanæ legitimam potestatem odiosam reddunt hæreticis, Catholicis ipsis penè contemnendam. Non cohonestatur, mihi crede, sed dehonestatur nostro mendacio Petri Sedes. Quis ferat Ultramontanos illos, qui Papali autoritati non tantùm Ecclesiam universalem subjiciunt, sed etiam omnia totius Orbis Regna & Imperia? Ego verò audire mihi videor Oratorem quemdam, qui Senatorem eximium cùm laudaret, ejus veram potestatem ab legum imperio derivatam, non modò nullis finibus coerceret, sed insuper eum fingeret fuisse & belli & pacis arbitrum

Ejus studium erga Sedem Petri & unitatem.

Instruct. &c. loc. sup. cit.

ſupremum; perindè quaſi propriis laudibus Sedes Romana non ſatis commendetur; cùm poteſtatem habeat ſpiritalem, * quæ terrenis poteſtatibus tantò eſt ſuperior, quantò præſtant cœleſtia terrenis; quæ ita eſt ſuprema, ut à ſolâ Chriſti & univerſalis Eccleſiæ poteſtate pendeat; quæ cæteras ſibi obnoxias habet ſpiritales poteſtates, quæ Eccleſiaſticæ unitatis commune centrum, omnes Eccleſias unitate conſociat; quæ denique Chriſti Domini particula eſt ſupremæ poteſtatis, quam tradidit moriens Apoſtolis, & præcipuè Principi Petro in terris exercendam. Sed ſi tu omnem Eccleſiæ poteſtatem in unum Papam contuleris, aliam etiam addideris temporalem, quam Chriſtus in terris nunquam exercuit; vide ne non ſis Papæ eximius laudator, ſed turpis adulator. *Le Siége de Pierre*, inquit Meldenſis Epiſcopus, *n'a pas beſoin de notre menſonge. Son éclat naturel lui ſuffit, ſans qu'il faille l'orner & le farder d'un faux brillant qui le défigure.*

* *In criminibus, non in poſſeſſionibus poteſtas veſtra... Habent hæc infirma & terrena judices ſuos Reges & Principes terræ.* Bernard. de Conſ. lib. j. cap. vj. tom. j. p. 412.

Vid. Expoſ. de la foi de l'Egliſ. Cath.

Utinam verò ad hujus Magni Epiſcopi exemplum ſe componant Theologi & Canoniſtæ, ſeu Gallicanas Libertates tuentur, ſeu in Papæ decretis aut Bullis quædam reprehendunt; nec Curiæ Romanæ errores cùm confutant, Summum Pontificem laceſſant. Pontificum Romanorum errores Meldenſis Epiſcopus nunquàm coarguit, niſi invitus & cauſæ neceſſitate compulſus: tantâ religione tenebatur Sedis ejus, quâ nulla in terris major eſt & auguſtior, nedum eam vel verbo violaret; uſque eò ut illud ipſum quidam in eo vituperent, cùm dicant adulari eum Romanis Pontificibus. Sed longe diſtant adulari & reſpectum habere. Nam ſi privatorum hominum reſpectum non habere ſine juſtâ causâ non debemus, quam putamus eſſe juſtam cau-

ſam, cur eum, qui Eccleſiæ caput eſt & omnium noſtrûm Pater, laceſſamus & irritemus.

Cæterùm quòd Scriptum id ſuum ſummâ moderatione temperavit D. Ben. BOSSUET, nihil inde perit veritati. Exemplo eſt id quod paſſim docet, Romanos Pontifices non eſſe erroris immunes, non fuiſſe *Liberium*, non *Honorium*, non alios, qui non modò errabant, ſed in errorem ſuum trahere Eccleſiam conabantur, cùm decreta quædam dogmatica, à veris dogmatibus omninò aliena, ederent, quæ ſuæ Sedis autoritate munirent, nec eis eſſet pudori errorum fieri doctores. Nam quid aliud erat quod diceret? Niſi eum credis addere debuiſſe id, quod hæretici (à quibus non multùm abfuêre Catholici quidam) dixerunt: Romam factam nunc eſſe proſtibuli ſedem, nullamque jam partem habere ſanitatis; Papam eſſe Antichriſtum; nihil deinceps boni de illâ Curiâ ſperandum, quæ ſit flagitiis omnibus contaminata, omniumque magiſtra errorum. Hanc tu projectam ſcribendi audaciam putas addere orationi vires? Adderet quidem hominis phrenetici, qui dum brachia in auras jactat & multa movet, nihil promovet, ac vires ipſe ſuas debilitat & conſumit, non ſani & benè conſtituti. Vires ſuas Epiſcopus Meldenſis veritati reſervabat: pugnabat cautè ac ſapienter: parcebat injuriis, criminationibus, dicteriis; & eò vincebat certiùs, quò moderatiùs diſputabat.

Si quis Catholicus homo Apoſtolicam Sedem reveretur, idem ſtudioſus erit conſervandæ concordiæ Eccleſiarum ſive unitatis; & quoniam tenax erit concordiæ ac unitatis, fieri non poteſt quin diligat Eccleſiam, nec ſuum eſſe reputet, ſi quid Eccleſia commodi ferat aut detrimenti patiatur. Hæc verò illa præcipua laus eſt Epiſ-

copi Meldenſis, qui nihil habuit antiquius, quàm ut Ecclesiæ utilitatibus inſerviret. Rem dico Catholicis omnibus notam. Neminem habuimus qui res Eccleſiæ feliciùs geſſerit, qui ſalutem perditorum fratrum procurârit ardentiùs, qui plures ad unitatem veritatemque revocârit. Quippe erat in eo mira, ut oris comitas, ita ſermonis affabilitas; erat amor ſincerus veritatis; erat magna cautio dogmatum ab opinionibus ſecernendorum; quæ res hæreticos homines ad eum ſæpè alliciebat, faciebatque ut eos non multo labore ad Eccleſiæ caſtra revocaret.

Neque ſegnior ad Eccleſiam defendendam fuit, tum cùm orta eſt Declaratio Gallicana, &, hujus Declarationis occaſione, de Eccleſiaſticâ poteſtate controverſia. Nam tum maximè in eo totus fuit, ut Eccleſiam qualis eſt exhiberet, futurum ſperans ut hæretici, qui eam non nôrant, ejus ſpeciem tandem agnoſcerent, utque adeò in eam, ut in ſalutis portum ſe conferrent. Magnus in cæteris rebus Epiſcopus Meldenſis, ſeipſo major videtur, Eccleſiam germanâ effigie expreſſam pingens, & tanquam tabulam benè pictam in bono lumine collocans, cùm docet eam Eccleſiam, ſeu in terras omnes diſperſam, ſeu in Concilio generali repræſentatam, jura ea tenere, ex quibus cæterarum poteſtatum Sediſque ipſius Romanæ jura pendeant: per eam propagari, & in omnes Eccleſias & in omnia ſæcula doctrinam, quam à Chriſto ſponſo ſuo naſcens accepit: per eam dirimi & ſedari controverſias; nec mutabilem eſſe, ut humana ſunt ingenia, ſed ſui uſquequâque ſimilem, & à Deo immutabili æternam habere ſtabilitatem: per eam perpetuâ Traditionis ſerie arma ſubminiſtrari, quibus defendatur veritas, ſimul debellentur *à dextris & à ſiniſtris* errorum

rum doctores & frangantur hæreses, non modò præsentes, sed & futuræ: denique apud eam, sive Concilia, sive sanctos Patres, omnibus & temporibus & locis eandem tenuisse de singulis dogmatibus doctrinam. Quod cùm facit Episcopus Meldensis, juvat eum audire adversarios suos coarguentem, qui cùm ipsi inconstanter disputarent, neque antiquitatem satis cognitam haberent, pugnam quamdam inducerent Concilii cum Concilio, Patrumque cum Patribus; ex quâ pugnâ sequeretur Ecclesiam sanctam uno eodemque Spiritu jam non moveri, aut Christum Dominum Ecclesiæ suæ habenas aliquandò reliquisse. Ita igitur causam suam defendebat Episcopus Meldensis, Ecclesiam ubique demonstrans, ut unam, ut supremam, ut ab errore longè remotam. Quam Ecclesiæ indolem cùm apud eum videmus veritatis certâ notâ insignitam, fieri non potest quin Ecclesiam Catholici sanctiùs venerentur, ipsi hæretici non contumaces eam amplectantur, nec vituperationem justam subeant qui ejus tantam autoritatem aspernantur, nec testimonio credunt, non modò Orbis qui nunc est, sed ejus qui omnium fuit sæculorum.

Ejus in secernendis dogmatibus ab opinionibus singularis cautio.

Non quòd non aliquandò extiterint sanctorum Patrum discrepantes variæque sententiæ. Sed distinguebat, ut jam diximus, opiniones ab decretis seu dogmatibus, neque quidquam pro dogmate habebat, nisi de quo sanctorum Patrum summa fuisset concordia; cætera in medio relinquebat, & sæpè iterabat, opiniones varias fraudi esse non debere Catholicæ unitati. Et quanquàm in quæstione de Ecclesiasticâ potestate, Ecclesia Gallicana suæ doctrinæ duces habeat & sequatur omnes sanctos Patres, tamen quia quæstio *magnis altercationum nebulis involuta erat*, ut verbis utar Augustini, de eâ Meldensis Episco-

pus pacificè disputabat; & cùm intelligeret quàm difficile esset sententias Gallorum & Ultramontanorum tam varias conciliare, summè enitebatur ut ne propterea exorirentur in Ecclesiâ dira certamina & perniciosi motus animorum. Quapropter interdum excanduit summi viri semper lenitas, cùm temerarios illos scriptores confutaret, qui Cleri Gallicani doctrinam hæreseos notâ inurerent. Nam ipse Ultramontanas opiniones, quas sentit esse falsissimas, nullâ tamen censurâ lædit, non dubitans Catholicorum opinionibus, quanquàm falsis, non labefactari fidem, & positum volens esse omnibus Theologis hoc fundamentum: *Credo Ecclesiam Catholicam;* quo in fundamento collocatur dogmatum confessio, non opinionum, quæ variare possunt, salvis dogmatibus.

Cùm in omni Autore laudanda est talis disputandi moderatio, tum maximè in eo, qui sit ingenio & plurimâ doctrinâ præcellens, ut erat Meldensis Episcopus. Nam jus ejus fuerat, si cujus unquàm fuit, velle ut sua decreta rata essent. Sed cæteris quantùm præstabat, ita longè ab eo aberat, ut Theologus imperiosus esse videretur, & tanquam in sacrâ Republicâ, fratrum suorum tyrannus. Et talis est natura ingenii solidi & excelsi, contraria mediocris & infirmi; nam cùm veri specie decipitur, neque in quæstiones altè penetrat, quid suæ sententiæ noceat non facilè videt, & erroris sui causam vix aliquandò introspicit; ex quâ ingenii infirmitate sumit vires superbia & audacia. Quippe ingenii vulgaris est, ne suspicari quidem se aliquo errore fuisse deceptum; ejus est sentire ac dicere doctrinam suam esse perspicuam & evidentem, mirari adversarios suis decretis non stare, non frangi rationum momentis: ejus est clamare sic tanquàm adversùs hæreses, & pro certo ha-

bere adversarios suos esse non confutandos, sed contemnendos. Quod genus ingeniorum, quoniam non rarum est, sæpè videmus decreta condere ac dominari eos Autores quos minimè decuerat, eosdemque esse sæpenumerò causæ non bonæ acerrimos defensores, ne bonæ quidem satis paratos propugnatores.

Atqui tales ferè fuerunt Gallicanæ Declarationis adversarii, qui partium studiis plus addicti, quàm viros doctos oportuerat, suas opiniones dogmatum loc ocredi jubent, Gallorumque doctrinam non satis cognitam diris proscindunt modis & execrantur: tales, inquam, ROCCABERTUS & ejus approbatores, qui verbis duris ac inauditis Summum Pontificem cohortantur, ut *impiam juxta & detestabilem* Gallicanorum Præsulum doctrinam *confodiat.* Porrò Meldensis Episcopus hos inter Ultramontanos immodicè sævientes & Gallos nonnullos, qui Declarationis capita certâ fide tenenda esse dicunt, & contrariam doctrinam hæreseos damnant, medium tenens iter, ipse invictissimè probat Gallorum doctrinam certam quidem esse, adversariorum falsam; sed tamen hæreseos notam inuri iis doctrinis non licere, quas Ecclesia adversùs hæreses vigilantissima tradi ac defendi non vetat, quasque Apostolica ipsa Sedes, cujus in hâc controversiâ res agitur, æquo animo videt in utramque partem disputari. *Etenim*, inquit D. BOSSUET, *privatorum Doctorum propriò arbitrio, nullâ autoritate fundata decreta, in censuram conferre publicam, alienum ab Apostolicâ gravitate videbatur.* Quæ verba eò lubentiùs referimus, quòd sanctæ Sedis sapientiam & moderationem non parùm commendant. Dissert. præv. n. x.

Nunc dicendum nobis est de hujus operis formâ eâ quam D. BOSSUET delineavit, deque alterâ, quam sequi sibi aliquandò proposuerat. De formâ & divisione hujus operis.

Primam operis recognitionem & formam offert Editio quæ prodiit an. 1730. nisi quod illa Editio adeò mutila est ac manca & mendis typographicis tot tamque fœdis deformata, ut publicis utilitatibus vix inservire unquam possit.

Sed cùm multa intervenissent, de quibus mox dicemus, & cùm D. ROCCABERTUS immensa sua volumina, & suas dissertationes Abbas San-Gallensis edidissent, constituit Autor hanc operis formam delineare, quam exhibet hæc nostra Editio; id est eos libros qui in Editione an. 1730. tres primi sunt, tollere, dissertatione prævià eos supplere, reliquum opus in tres partes distribuere.

Verùm enimverò nos, quos libros tres supprimere volebat, quoniam eorum summam prævia dissertatio complectitur, ne Lectoribus id fraudi esset, non sustulimus; sed ad calcem Tomi II. rejecimus, ut Appendicis loco essent. Nam illi tres libri non paucas res continent, quæ in dissertatione prævià habere locum suum non potuerunt, quæque sunt non parùm utiles & ipso genere excellentes.

Ex libro autem eo, qui supra dictæ Editionis quartus est, cogitabat, ut quidem credimus, tollere ea omnia quæ Gregorium VII. tangebant, ne videlicet inauditâ ejus audaciâ & arrogantiâ infirmiores animi læderentur; cætera ad frontem ponere libri ejus, qui ejusdem Editionis quintus est, & eum quintum facere primum. Nam eum ipsum quintum propriâ manu inscripserat, *Liber primus*, sextum, *Liber secundus*, & sic reliquos, quibus apposuerat numerorum notas eas quas nos exequuti sumus. Sed quoniam librum quartum reliquit integrum, & res quæ in illo tractanturcum rebus li-

bri ſequentis neceſſariâ cognatione connectuntur, non potuimus hos duos libros non in unum componere quos tamen in duas ſectiones dividimus, ut liber qui in Editione 1730. quartus eſt, in noſtrâ Editione prima ſit libri primi ſectio; quintus vero, ejuſdem libri primi ſectio ſecunda.

Videri quidem poteſt liber XI. in alienum locum conjectus, & ſeptimus eſſe debere, tum ut rerum tractatarum ſeries ſervetur, tum ne defenſio Capitis IV. Declarationis antecedat Capitis III. defenſionem.

Tria reſponderi poſſunt. 1°. Quanquàm talis ordo librorum nonnullam ordinis perturbationem haberet, nihil indè accidere detrimenti; quia ordo librorum qualiſcumque ſit, manent eædem res in ſingulis libris tractatæ.

2°. Quoniam Caput IV. Declarationis tangit Eccleſiaſticam poteſtatem in iis quæ ad fidem ſpectant, tertium eandem poteſtatem in iis quæ ad diſciplinam, Meldenſi Epiſcopo viſum fuiſſe, quæ ad fidem pertinent priùs tractanda eſſe, quàm quæ ad diſciplinam.

3°. Tertiam cauſam afferri ex ipſius conſiliis ultimis petitam.

Conſtituerat enim Meldenſis Epiſcopus, omiſsâ Declaratione, cauſam ſuſcipere doctrinæ univerſæ tum Univerſitatis Pariſienſis, tum Cleri Gallicani de poteſtate Eccleſiaſticâ. Quo ſemel conſtituto, non erat cur in tractandis controverſiis illum ordinem ſequeretur, quem ipſe in conſcribendis Declarationis capitibus olim fuerat ſequutus. Quare autem Declarationis capita non jam ſpeciatim tangere vellet, cauſæ tales extiterunt.

Quo tempore libri SFONDRATI & ROCCABERTI, nuper in vulgus editi, Epiſcopum Meldenſem compulerunt ut diſſertationem præviam componeret, erant in-

ter Romanam Curiam & Clerum Gallicanum bella jam composita. Conditionem pacis Curia Romana fecerat talem : Bullas suas se concessuram iis, quos ad Episcopatus & ad Abbatias Galliæ Rex destinârat & nominârat, modò illi declararent, *mentem suam non fuisse in Comitiis quidquam decernere, aut peculiarem fidem condere.* Quam pacis conditionem cùm Curia Romana instantiùs urgeret, intellexit D. BOSSUET Romanis Pontificibus Declarationem Gallicanam vehementer displicuisse. Ergò is vir, qui pacis, si quis unquam fuit, erat amantissimus, nullas conditiones ad pacem coagmentandam respuendas ratus, modò integra veritas maneret, statim apud se definivit, ut auribus Romanorum tenerioribus parceret, deleret ex suo opere hunc titulum : *Defensio Declarationis Cleri Gallicani*, illum novum faceret, qui nunc est dissertationis : *Gallia Orthodoxa, sive vindiciæ scholæ Parisiensis totiusque Cleri Gallicani*, Gallicanam doctrinam defenderet, sed tamen omitteret *Declarationis defensionem*, quia Romani sibi persuaserant Declarationem fuisse eo animo factam, ut *fidei quædam nova formula, canones fidesque peculiaris, conderentur.* Titulum igitur mutabat, non res tractatas. Nam quam doctrinam in Declaratione expresserat, eandem Majores nostri *sententiam scholæ Parisiensis* & vocitabant & egregiè defendebant.

Vid.Diss. n. vj. x.

Ut primùm præviam dissertationem legimus, non dubitavimus consilium tale ab Episcopo Meldensi fuisse non modò susceptum, sed perfectum. Nam cùm eum in dissertatione videremus disertis verbis sic dicentem : *Abeat Declaratio quò libuerit ; non enim eam........ tutandam hîc suscipimus* incredibile videbatur huic dissertationi addidisse eum ejus Declarationis defensionem, quam in

Differt. n. x.

ipsâ dissertatione, tanquam infectam haberi non nollet.

Nostræ opinioni accesserunt novæ conjecturæ ex diario eo quod D. Le Dieu, qui Episcopo Meldensi fuit à secretis, composuit; quod diarium unà cum codicibus *defensionis* nostræ fidei Trecensis Episcopus commiserat, & in quo sic legitur : *M. de Meaux m'a dit ce matin* 28. *Septembre* 1700. *en remuant ses papiers, qu'il veut mettre incessamment la derniere main à son ouvrage* DE ECCLESIASTICA POTESTATE, *qu'il intitule à-present* GALLIA ORTHODOXA, &c.

Journ. Cod. E. circ. medium.

In altero autem ejusdem diarii loco : *Le* 22. *Septembre* 1701. *M. de Meaux m'a demandé son traité* DE ECCLESIASTICA POTESTATE, *dont il a seulement retenu les premiers livres de la derniére révision & correction, sous le titre de* GALLIA ORTHODOXA, *contre Roccaberti*, &c. Significat D. Le Dieu præviam dissertationem, quæ defensionis trium priorum librorum loco erat. Nam in eâ confutatur Roccabertus, qui in reliquo opere ne semel quidem nominatur.

Ib. Cod. G. p. 1.

His ferè omninò persuasi fueramus, codices, qui in nostras manus venerant, non eos esse, quos Meldensis Episcopus ultimò recognoverat, quanquàm omnibus propè paginis multa ipsius manu animadversa & addita videremus. Itaque Trecensem Episcopum adivimus, ab eo sciscitaturi, quos codices habebamus, an illi ipsi essent, quibus ultimam manum Episcopus Meldensis addidisset. Dubitationem omnem sustulit Episcopus Trecensis. Nam nobis amicè respondit, se valdè mirari, non ei nos omnem fidem habere, neque animo reputare quàm suâ interesset Patrui sui opus sincerum in lucem prodire: nos habere operis ejus codices qui supererant omninò omnes, neque ullos sibi fuisse unquam cognitos aut vi-

ſos: nos tamen non fuiſſe malè auguratos; nam Epiſcopum Meldenſem conſilium cepiſſe tale, quale is in ſuâ diſſertatione præ ſe tulit; ſed ne id perficeret, fuiſſe eum & multis negotiis & malâ valetudine impeditum: quare inſiſtendum eſſe in iis codicibus quos ipſe ad nos miſerat, quos eſſe ſinceros & ultimis ex curis profectos perſuadebant, tum multæ correctiones autographæ, tum etiam plurima additamenta, quæ manu propriâ Epiſcopus Meldenſis exarârat.

Cæterùm judicare ex antedictis Lectores poſſunt; quòd ultimam hanc recognitionem non fecerit Epiſcopus Meldenſis, nihil inde perire publicæ utilitati. Neque enim res alias fuit dicturus, aliamve doctrinam ſequuturus: alium tantùm titulum facturus erat, quædam etiam Romanæ Curiæ ingrata expuncturus, quæ, ut ipſius verbis utar, *ei diſplicere poſſent, non ex doctrinâ ipsâ, ſed ex tradendæ doctrinæ ratione.*

Differt. n. x.

Nos verò etſi & Summum Pontificem, ut Catholicum decet, reveremur, & operis hujus formam talem fuiſſe optamus, in quâ Romanæ Curiæ Epiſcopus Meldenſis maximè indulſiſſet, tamen noſtri muneris eſſe arbitrati ſumus, nihil operæ noſtræ ad Magni BOSSUET operam admiſcere; non modò ejus tractatûs formam non mutare, ſed ne verbum quidem addere vel detrahere; præſertim cùm id nobis Epiſcopus Trecenſis etiam atque etiam mandârit.

Nam nobis formam eam, quam ultimam ſibi propoſuerat Epiſcopus Meldenſis, exhibere facillimum fuiſſet. Quippe titulo mutato, omiſſis Declarationis Gallicanæ quatuor capitibus, paucis quibuſdam aliter enuntiatis, quæ paginas duas vix implerent, & pro his verbis quæ ſæpè occurrunt: *Hæc docent in ſuâ Declaratione*

Præſules

Præsules Gallicani, illis aliis positis: *Hæc Ecclesia Gallicana & Universitas Parisiensis semper docuerunt*, ultimam recognitionem hujus operis ab Episcopo Meldensi meditatam, tu erudite Lector, perfectam haberes, & nomine mutato, esset pura puta *defensio Declarationis Cleri Gallicani.*

Speramus autem non tibi ingratum fore, quòd tibi Episcopi Meldensis consilium ultimum exposuerimus, cùm videre jam possis eum Magnum Virum non recusâsse, quin opus suum totum retractaret, eam unam ob causam, ne concordia Gallicanæ Ecclesiæ cum Romanâ læderetur. Quippe docere volebat, non pugnare; ad ipsam causam accedere, non, ut ipse dicebat, *causæ satis per se gravis cursum, accersitis difficultatibus impedire.* Lib. vj. cap. v.

Nunc breviter dicendum de operis singulis partibus.

Præviæ dissertationis Trecensis Episcopus participem fecerat prorsus neminem, non ipsum Ludovicum Magnum, cui, propter causas nobis incognitas, dederat *Defensionis* id exemplar quod erat prioris tantùm recognitionis, non dederat additamenta multa quæ in codicibus ultimæ recognitionis Autoris manu scripta erant. Nos primi omnium sumus, qui hanc dissertationem legimus, quam ultrò divulgamus, eruditorum manibus sæpè tractandam & evolvendam. Prævia Dissertatio.

Dissertationem hanc composuit in ultimâ senectute Episcopus Meldensis, corpore infirmo, viribus ingenii non debilitatis, ut neque scribendi moderatione & amore concordiæ.

In eo opere, quanquàm à nominandâ Gallicanâ Declaratione consultò abstineat, tamen egregiè ostendit »hujus Declarationis doctrinam ab illâ doctrinâ toto

»Orbe multis abhinc sæculis notissimâ, quam Parisien-»sium vocant, nullâ ex parte esse diversam; proinde-»que Declarationis doctrinam damnari non posse ut »hæreticam & schismaticam, cùm Parisiensium senten-»tia manserit semper inconcussa & censuræ omnis ex-»pers: atqui Parisiensium sententiam, tum cùm eam »docerent, & toti Orbi testarentur Galli nostri, non »modo non reprehensam fuisse à Romanis Pontificibus »& à Conciliis Œcumenicis, sed habitam ut probatissi-»mam & certissimam à Pisano, Constantiensi, Basi-»leensi generalibus Conciliis, & ab *Alexandro* V. *Marti-»no* V. *Eugenio* IV. Summis Pontificibus, & in Conci-»lio Tridentino, atque adeò à *Pio* IV. saltem ut proba-»bilem & insontem.

Deinde probat »Gallicanam sententiam fuisse non »Constantiensis Concilii temporibus occasione schis-»matis excogitatam, sed ab ipsâ Christianitatis origi-»ne profluentem, ex communibus decretis, &, ut vo-»cant, principiis nempe ex Scripturâ & Traditione as-»sumptam: hanc in omnibus Universitatibus, in omni-»bus Ecclesiis vulgatissimam extitisse, & à Scriptoribus »pietate & doctrinâ præstantissimis ubique terrarum pu-»blicè & cum laude defensam, nullibi reprehensam: »irritas esse illas neotericas censuras, quibus Clerus »Gallicanus lacessitur, tum quòd à privatis Doctoribus »prodierint, tum quòd illi Doctores, summâ rei omis-»sâ, illa sæpè sectentur quæ sunt extra rem, aut ea con-»futent de quibus nulla controversia est. «

Non necesse habemus persequi singula hujus disser-tationis capita, cùm præsertim in eâ *Defensionis* duæ pos-tremæ partes summatim contineantur. Hoc tantùm Lec-tores monitos esse volumus, in dissertatione multa re-

periri, quæ in *Defenſione* fuerunt aut ſtrictim diſputata, aut verò etiam prætermiſſa; quia nimirùm confutandi erant nonnulli Autores, qui opera ſua nondum ediderant ante recognitam ac recenſitam *Defenſionem.* Cæterùm tanta eſt in illâ diſſertatione ſermonis ubertas, perſpicuitas, concinnitas, ingeniique vis ac ſagacitas, ut ubique magnum dicendi & diſſerendi artificem ac Doctorem D. BOSSUET facilè recognoſcas.

Qui ſui non diſſimilis eſt in *Defenſione* quæ ſequitur, in quâ omnia tractantur, tum verè, tum enucleatè, ſic ut veritas in clariſſimâ luce verſetur. Nihil autem profert ſuum; promit omnia de fontibus apertis Scripturæ & Traditionis; ita ut ipſi de ſe hoc gloriari liceat quod olim dicebat Leo Magnus: *Non novæ prædicationis eſt* (doctrina mea)... *in nullo diſcedens ab ejus fidei regulâ, quæ evidenter à noſtris veſtriſque eſt defenſa Majoribus.*

Defenſio Declarationis Cleri Gallicani.

Leo Mag. ep. ciij. ad Proter. Alex. c. ij. p. 645.

Pars Iª.

In primâ parte, evolutis ab omni antiquitatis memoriâ ad decimum uſque ſæculum omnium populorum geſtis, probat, » ſemper & ab omnibus hoc fuiſſe cre»ditum: nempè ambas poteſtates Eccleſiaſticam & civi»lem, ſuo in genere rebuſque ſuis, ſub Deo & poſt Deum »primas eſſe, unique Deo ſubditas; neque alteram po»teſtatem ab alterâ deponi & in ordinem cogi poſſe: Gre»gorium VII. Regum deponendorum confidentiſſimum »autorem, nullo exemplo, autoritate nullâ, eò proſi»lire auſum, ut ſuæ poteſtati omnes civiles poteſtates »obnoxias eſſe ſtatueret: hujus & ejus ſucceſſorum fac»tum nullo Eccleſiæ decreto, nullâ profeſſione confir»matum fuiſſe; imò viros ſanctos doctoſque, qui poſt »ea Pontificum de deponendis Regibus decreta florue»runt, in Patrum ſententiâ adversùs Gregorii VII. no»vitatem perſtitiſſe: Romanos Pontifices id ſibi priva-

»tim reſervare voluiſſe ut Reges deponerent ; quippe
»qui, cùm ſolerent in rebus Eccleſiaſticis Epiſcoporum
»aſſenſionem requirere, & adſcribere decretis, edita ea
»eſſe, *ſacro approbante Concilio*, decreta de deponendis
»Regibus, in Conciliis etiam Œcumenicis, ſic promul-
»gabant ut ederentur *ſacro* quidem *præſente*, non autem
»*conſentiente* aut *approbante Concilio* ; ita ut tali promul-
»gandi ritu ipſi teſtarentur Regum depoſitiones non
»Conciliorum autoritate, ſed ab ipſis tantùm Pontificio
»nomine eſſe geſtas : Gregorii VII. ſententiam apertè
»nimiam de directâ Romani Pontificis in temporalia po-
»teſtate ab ipſo *Bellarmino* multiſque aliis rejectam qui-
»dem ; ſed eadem incommoda & pericula omnibus Reg-
»nis & Imperiis imminere ex illâ, quam vocant in-
»directâ poteſtate, quæ à directâ verbis tantùm differat.

Pars II. In ſecundâ parte opinionem *ſuperioritatis* ejus, quâ Papæ poteſtas ipsâ Conciliorum Œcumenicorum poteſtate potior aſſeritur, eo convellit, » quòd talis *ſuperiori-*
»*tas* Conſtantienſis Œcumenici Concilii canonibus proſ-
»cripta fuerit : tum vana argumenta & frivolas Ultra-
»montanorum difficultates ſic ſolvit, ut ſublatis iis ſub-
»tilitatibus, cavillationibus, ambagibus quibus ipſi ſe
»implicant, & huc atque illuc ipſius cauſæ ſuæ inſtabi-
»litate digrediuntur, ad fixum quid eos revocet, & in
»illo tandem articulo cogat conſiſtere : rem deciſam ac
»definitam fuiſſe Concilii Conſtantienſis autoritate, &
»confirmatam à Concilio Baſileenſi in primis Seſſioni-
»bus ; id eſt, tum cùm ipſe Romanus Pontifex Eugenius
»IV. illud haberet pro Œcumenico : Synodi Œcumeni-
»cæ titulum Concilio Conſtantienſi denegari nuſquàm
»poſſe, neque ejus autoritatem fluxam dici, niſi con-
»culcatâ Conciliorum generalium Papienſis, Senenſis,

»Basileensis, Florentini, nec non Summorum Pontificum »Martini V. Eugenii IV. Nicolai V. Pii II. & aliorum, »qui dictis, decretis, factis Constantiensia decreta con»firmârunt, approbârunt, venerati sunt, expressâ auto»ritate; neque verò eos à gravi censurâ, saltem à ma»ximæ temeritatis notâ immunes esse posse, qui, spretis »tot Conciliis Œcumenicis ac Pontificibus, tantâque »nube testium, & ipsâ Ecclesiâ, hujus Concilii toties »confirmata decreta labefactare, collidere, respuere non »vereantur.

Tertiâ parte, ut Pontificiam hanc *superioritatem* configat, & novam Ultramontanorum doctrinam de Papæ infallibilitate eodem ictu confodiat, aggreditur omnem Traditionem revolvere, atque ex eâ ostendere: »has opiniones toti antiquitati prorsùs incognitas fuisse, »atque adeò esse falsas: semper à Patribus & à Conciliis »in universalis Ecclesiæ consensione fuisse repositam vim »illam irreformabilem & irretractabilem, quam in ævum »duraturam Christus Ecclesiæ promisit: Ecclesiam, ne»dum illam agnoverit Pontificum Romanorum potiorem »autoritatem, illatas â Pontificibus sententias & decre»tales nunquàm habuisse pro infallibili atque irrefraga»bili judicio, nisi priùs, quæstione habitâ factoque exa»mine, summâ suâ & ineluctabili autoritate & consen»sione illas confirmâsset: Ecclesiam aliquandò etiam »Pontificum Romanorum decretales in Conciliis resci»disse: indè probari de Pontificum judiciis dubitari posse, »quòd illa in Synodis retractentur; è contra de Syno»dorum Œcumenicarum judiciis dubitari non posse, cùm »post talia judicia, nihil retractari, nihil audiri liceat: »fateri interdum Pontificiæ *superioritatis* vehementissi»mos defensores, Papam in hæresi pertinacem à Con- Pars III.

»cilio judicari & deponi posse; quo semel posito, hanc »*superioritatem* cassam esse oportere: falli autem interdum Pontifices testari omnia Ecclesiastica monumenta: »lapsus quorumdam Pontificum tam esse certos, & eo»rum tam certam damnationem, ut nihil unquàm sit »certius: frustrà eos esse qui dicunt, ea tantùm Pontifi»cia decreta à se haberi pro irretractabilibus, quæ *ex* »*Cathedrâ* edita fuerint: multa Honorii & aliorum Pon»tificum etiam corpori Juris inserta dogmatica decreta, »totâ licèt Sedis Apostolicæ autoritate prolata, dam»nari meruisse: absurdum esse decreti infallibilitatem »pendere velle ab iis formulis quas postera ætas indu»xit: cæterùm nonnullas decretales iis omnibus vestitas »formulis, quibus decretum fidei nunc constare volunt, »nihilominùs retractabiles, imò falsas visas fuisse, & »ab ipsis Pontificibus rescissas: Gregorii VII. novam »opinionem de supremo suo in terrenas omnes potesta»tes dominatu, illis opinionibus, quibus Papæ in Con»cilia generalia potior potestas asseritur, & ejus in tra»dendâ fide *infallibilitas*, antiquiorem esse, cùm Bene»dictus XIII. seu Petrus *De Lunâ* in schismate indura»tus, omnium mortalium primus appellationes à Papâ »ad Concilium expressâ sententiâ damnaverit, *infalli»bilitatis* autem opinio tempore Concilii Florentini nata »sit, occasione dissidiorum Eugenii IV. & Concilii Ba»sileensis; atque etiam tum novam hanc opinionem va»riis modis involutam & obtectam Eugenii defensores »proponerent, ne ipsâ novitate Catholici læderentur; »ita ut nunquàm apertè defensa fuerit ante Leonis X. »Pontificatum, & exortas inter Catholicos & Germa»niæ Protestantes graves controversias.

In volumen cresceret hæc nostra Præfatio, si omnia à

nobis commemorari oporteret. Prætermittimus eas quæstiones, quæ, datâ occasione, ab illustrissimo Autore pertractantur; quales sunt eæ quæ sextæ Synodi αὐθεντείαν spectant & latæ in Honorium excommunicationis sententiæ, atque aliæ ejuscemodi.

Exacto opere, pro clausulâ ponit Meldensis Episcopus Corollarium, in quo non tantùm probat, sed veluti ponit ob oculos hanc propositionem: »A Gallis Primatum Romanum & Sedis Apostolicæ majestatem exquisitiori ratione propugnari, confirmari, illustrari, quàm »ab Ultramontanis Doctoribus, qui novellas, sive adinventiones, sive adulationes, sive potiùs ludibria sectantur. Aperit incommoda, absurda, falsa, in quæ se »induant illi viri sanctæ Sedis studiosi quidem, sed adeò »improvidi, ut ejus autoritatem odiosam, invidiosam, »contemnendam reddere velle videantur.« Illius Corollarii pressa oratio est: in eo tot sunt sententiæ quot verba, plurimorumque voluminum instar haberi potest. Corollarium.

Neque verò tres libros Appendicis nullo suo detrimenro à se prætermitti posse Lectores credant. Nam, quamvis eos libros prævia dissertatio complectatur, tamen; id quod jam monuimus, multa in iis & quidem eximia reperiuntur, quæ in dissertatione admisceri operis series non sinebat; & prætereà, in illis quoque libris, ubique senties Magni Meldensis Episcopi & stylum & ingenium. Non quòd non dumeta quædam & vepres asperiores sis offensurus. Nam adversarios insectari litigiosos & veteratores necesse erat. Sed labor utilitate compensabitur, cùm videbis veritatem ex tot scholasticis subtilitatibus emergere in splendidissimam lucem. Appendix.

IV. * Operis hujus edendi quæ nostræ curæ fuerint.

Dicendum nunc quales extiterint operis hujus edendi nostræ * curæ. Cùm primùm hoc oneris nobis imponebat

Episcopus Trecensis, veriti sumus ne illius mole gravaremur, nec non id deponere conati sumus: quosdam etiam nominabamus, à quibus illud oneris meliùs sustineri posset. Sed mandatum dabat is Episcopus, quem nos summâ reverentiâ colebamus: ii amici cohortabantur, quos de Republicà Christianâ benè meritos, non audire, quanquàm invitè, non potuimus.

Ergò Episcopi Trecensis jussu difficilem provinciam suscepimus, qui postquâm nobis commisit operis manuscriptos codices, nos, iis inter se collatis, eos selegimus, qui ipsius Meldensis Episcopi manu plurimùm emendati erant, & multis in locis, imprimis lib. V. & VI. aucti ac locupletati. Hinc fit ut nostra hæc Editio sit Editione an. 1730. multo absolutior, etiam ad fidem autographorum multò emendatior. Porrò illi codices sedulò asservantur, futuri aliquandò, si opus fuerit, nostræ in illis exhibendis incorruptæ diligentiæ, sinceri testes.

Multa etiam D. BOSSUET aut ipse sustulerat, præsertim ex secundâ & tertiâ parte & ex Corollario, aut, ut à descriptore tollerentur, quibusdam notis significârat. Nempè ea omnia conjecerat in præviam dissertationem, præterquàm libri X. caput unum totum, quod omninò aboleri jusserat. In eo autem capite referebantur Acta sancti Eusebii Presbyteri & Martyris, quæ Acta Meldensi Episcopo, postquàm in ea diligentiùs introspexisset, visa fuerant insincera, aut saltem dubiæ autoritatis. Nos illud caput ad calcem Appendicis rejecimus, ne quid in nostrâ Editione desiderari videretur.

Illud quoque hîc à nobis observari oportet, Meldensis Episcopi morem perpetuum fuisse uti schedulis, in quibus ea scriberet, quæ in locis emendatis ad continuandum sermonem necessaria essent. Talium schedularum

tres

tres aut quatuor deerant, sive amissæ illæ fuerint, sive eas ipse in suo loco ponere omiserit. Quare eas, necessitate cogente, supplevimus, quas facilè agnosces, utpote typis Italicis editas, nec non etiam parenthesi interclusas.

Quamvis non parvi laboris erat talis Editio, nihil tamen prætermittere constitueramus, undè in Publicum utilitates nonnullæ existere possent. Ergò autoritates omnes in toto Tractatu allegatas cum ipsis Autorum libris contulimus, eaque resarcivimus quæ erant à descriptoribus, aut omissa, aut mendosè scripta; &, ne quid deesset, allegationes ita ad marginem expressimus, ut illæ plerumque tum novas Editiones, tum etiam veteres, quibus utebatur Meldensis Episcopus, unà complectantur. Addidimus, prout sese dedit occasio, notas nonnullas, tam Historicas, quàm Theologicas, atque etiam Criticas, eò ut, si qua non satis clara videri possent, illustrarentur, & ut cognoscerentur, sive quidam obscuri Autores, quos D. Bossuet, vel causæ suæ faventes allegat, vel confutat, sive eorum Autorum libri, quos nonnunquàm per summa capita totos descripsimus. Porrò in componendis notis, nobis proposuimus ad imitandum, ipsius Meldensis Episcopi modestiam, æquabilitatem, moderationem.

Totum illud opus Gallicum fecimus de mandato Episcopi Trecensis, & separatè edidimus. Nam consentaneum videbatur ut Gallicanarum Libertatum defensionem Galli homines suâ in Linguâ expositam viderent.

Erit de illâ qualicumque nostrâ operâ, sive notis, sive versione Gallicâ Lectorum judicium. Quòd si quid nobis erroris exciderit, nos, utpotè imbecillitatis nostræ conscii & solius veritatis amore ducti, errorem cor-

rigere & in unâ veritate acquiescere desideramus. Itaque, sive amici erunt qui nostras curas redarguent, sive inimici, modò benè redarguant, gratum nobis facient. Memores quippe sumus Augustinianæ illius sententiæ : *Nullus reprehensor formidandus est amatori veritatis. Si ergò inimicus insultat, ferendus est ; amicus autem..... si docet, audiendus.*

Aug. lib. ij. de Trinit. prœm. tom. viij. p. 772.

Post hanc Præfationem edi curavimus *Declarationem Conventûs Cleri Gallicani an.* 1682. *de potestate Ecclesiasticâ* à D. BOSSUET compositam, ut hujus Conventûs Acta testantur : *Epistolam* ejusdem *Conventûs ad universos Ecclesiæ Gallicanæ Præsules*, cujus Autor fuit D. GILBERTUS DE CHOISEUIL DU PLESSIS-PRALIN, Episcopus Tornacensis: Denique Edictum, quo Ludovicus Magnus Gallicanam Declarationem in commentarios supremarum Curiarum & Universitatum referri jussit, & à Baccalaureis propositis thesibus publicè defendi. Ante versionem Gallicam edidimus Gallico idiomate compositam *Relationem* Tornacensis Episcopi ad Conventum Cleri Gallicani de Declaratione, etiam *Libellum Gallicum*, quo Meldensis Episcopus Ludovicum Magnum admonebat de iis quæ agenda sibi viderentur à supremâ Curiâ Parisiensi adversùs ROCCABERTI libros. Ea Acta quæ Typographiæ lucem nondum viderant, & in illâ causâ maximi momenti sunt ; si quis legere volet, adibit Gallicam nostram Editionem.

Jam tempus est ut nostræ Præfationi finis imponatur. Hoc unum addimus, optabile esse in vulgus edi alios Meldensis Episcopi libros hactenus ineditos, ex quibus maximi fructus in Christianam Rempublicam redundarent, quos inter nominandi veniunt Tractatus *de Gratiâ*, in quo S. Augustini doctrina & ipse Augustinus à

R. SIMON protervè laceſſitus egregiè defenditur : *Germaniæ conciliatio*, in quâ res inter Catholicos & Proteſtantes agitatæ tali methodo tractantur, ut cùm nihil firmius & nitidius, tum nihil etiam accuratius & moderatius de iſtiuſmodi quæſtionibus ſcriptum unquam fuerit: Tractatus adverſus LUD. ELIAM DUPIN Doctorem Sorbonicum: Epiſtolas plurimas, multaque alia opera, quæ viri docti tam avidè legerent, quàm impatienter ferunt his ſe tandiu defraudari. Tales enim reliquias auro pretioſiores habent, quotquot Meldenſem Epiſcopum penitus nôrunt, eum inquam Epiſcopum, qui ſuâ doctrinâ & eloquentiâ Eccleſiæ Gallicanæ magnum lumen fuit & præcipuum ornamentum, & quem ſpes eſt Eccleſiam eſſe aliquandò habituram in numero eorum, quos ſuos vocat Doctores, & ut ſuos Patres ſummè veneratur.

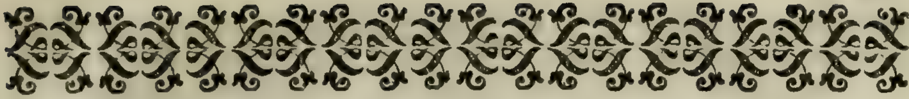
Exſcerpta ex Epiſtolâ Gallicâ Illuſtriſſimi ac Reverendiſſimi Jacobi Benigni BOSSUET *Trecenſis Epiſcopi*, 31. *Auguſti* 1735.

J'AI été auſſi ſurpris que vous d'apprendre qu'on venoit de donner au public la premiere partie de l'ouvrage (*les trois livres qui ſont les premiers dans l'Edition Latine de* 1730.) avec une traduction, & qu'on promettoit de donner inceſſamment le reſte. Comme je n'ai eu aucune part, telle qu'elle puiſſe être au monde, ni à cette traduction, ni à la publication, & que je ne ſçais ce que c'eſt que tout cela, j'ai differé à vous écrire, que je me fuſſe informé à Paris de ce qui s'eſt paſſé à ce ſujet.... Ce que j'ai appris, que d'habiles connoiſſeurs ne ſont que mediocrement ſatisfaits de l'ouvrage en queſtion, m'en donne une aſſez mauvaiſe opinion, & ne me fait pas perdre la vûë d'une bonne traduction & d'une bonne Edition, s'il y a moyen. Ainſi ſi celui qui a ſi bien commencé, n'eſt pas aſſez degouté de continuer par ce qui vient d'arriver, j'aurois une très-grande ſatisfaction qu'il vou-

lût bien continuer cet ouvrage, auquel je joindrai toute mon autorité, ſi on me laiſſe faire, & ſi des puiſſances ſuperieures ne m'en empêchent point. C'eſt ce qui dépendra des circonſtances du tems & de la diſpoſition des têtes & des cœurs.... Je remedierai aiſement avec le ſecours de gens habiles & de l'excellent traducteur, aux corrections qu'il faudra faire ſur quelques citations fautives.... Au reſte je n'ai point du tout perdu l'idée, ni de la perſonne, ni du merite, ni des talens de M.*** Je ſuis rempli d'eſtime & d'amitié pour lui; & dès que ſon cœur eſt prevenu en faveur de M. de Meaux, comme il me l'a toujours paru, & qu'il conſerve quelque amitié pour moi; il eſt difficile que ſon genie, ſon bon gout, & ſon eſprit ne repondent pas du ſuccès de ce qu'il voudra bien entreprendre; ſur tout s'il eſt à portée d'agir ſur cela de concert avec M.*** que ſes ſeules occupations ont detourné de ce travail; mais qui m'a promis de donner à la reviſion de cette traduction toute ſon attention & tout ſon tems &c.

† Benigne, Evêque
de Troyes.

CLERI GALLICANI
DE
ECCLESIASTICA POTESTATE
DECLARATIO.

Die 19. *Martii* 1682.

ECCLESIÆ Gallicanæ Decreta & Libertates à Majoribus nostris tanto studio propugnatas, earumque fundamenta sacris Canonibus & Patrum Traditione nixa multi diruere moliuntur; nec desunt qui earum obtentu Primatum beati Petri ejusque successorum Romanorum Pontificum à Christo institutum, iisque debitam ab omnibus Christianis obedientiam, Sedisque Apostolicæ, in quâ fides prædicatur, & unitas servatur Ecclesiæ, reverendam omnibus gentibus majestatem imminuere non vereantur. Hæretici quoque nihil prætermittunt, quo eam potestatem quâ pax Ecclesiæ continetur, invidiosam & gravem Regibus & populis ostentent, iisque fraudibus simplices animas ab Ecclesiæ matris Christique adeò communione dissocient. Quæ ut incommoda propulsemus, Nos Archiepiscopi & Episcopi Parisiis mandato regio congregati, Ecclesiam Gallicanam repræsentantes, unà cum cæteris Ecclesiasticis viris nobiscum deputatis, diligenti tractatu habito, hæc sancienda & declaranda esse duximus.

I.

Primùm: beato Petro ejusque successoribus Christi Vicariis ipsique Ecclesiæ rerum spiritualium & ad æternam salutem pertinentium, non autem civilium ac temporalium, à Deo traditam potestatem, dicente Domino, *Regnum meum non est de hoc mundo*, & iterùm, *Reddite ergò quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo*; ac proinde stare Apostolicum illud: *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit: non est*

Joan. xviij. 36.
Luc. xx. 25.
Rom. xiij. 1. 2.

enim potestas nisi à Deo: quæ autem sunt, à Deo ordinatæ sunt. Itaque qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit. Reges ergò & Principes in temporalibus nulli Ecclesiasticæ potestati Dei ordinatione subjici, neque autoritate clavium Ecclesiæ, directè vel indirectè deponi, aut illorum subditos eximi à fide atque obedientiâ, ac præstito fidelitatis sacramento solvi posse, eamque sententiam publicæ tranquillitati necessariam, nec minùs, Ecclesiæ quàm Imperio utilem, ut verbo Dei, Patrum Traditioni & Sanctorum exemplis consonam omninò retinendam.

I I.

Sic autem inesse Apostolicæ Sedi ac Petri successoribus Christi Vicariis rerum spiritualium plenam potestatem, ut simul valeant atque immota consistant sanctæ Œcumenicæ Synodi Constantiensis à Sede Apostolicâ comprobata, ipsoque Romanorum Pontificum ac totius Ecclesiæ usu confirmata, atque ab Ecclesiâ Gallicanâ perpetuâ religione custodita decreta de autoritate Conciliorum generalium, quæ sessione quartâ & quintâ continentur, nec probari à Gallicanâ Ecclesiâ, qui eorum decretorum, quasi dubiæ sint autoritatis ac minùs approbata, robur infringant, aut ad solum schismatis tempus Concilii dicta detorqueant.

I I I.

Hinc Apostolicæ potestatis usum moderandum per Canones Spiritu Dei conditos & totius mundi reverentiâ consecratos: valere etiam regulas, mores & instituta à Regno & Ecclesiâ Gallicanâ recepta, Patrumque terminos manere inconcussos; atque id pertinere ad amplitudinem Apostolicæ Sedis, ut statuta & consuetudines tantæ Sedis & Ecclesiarum consensione firmatæ, propriam stabilitatem obtineant.

I V.

In fidei quoque quæstionibus præcipuas Summi Pontificis esse partes, ejusque decreta ad omnes & singulas Ecclesias pertinere, nec tamen irreformabile esse judicium, nisi Ecclesiæ consensus accesserit.

Quæ accepta à Patribus ad omnes Ecclesias Gallicanas atque Episcopos iis Spiritu sancto autore præsidentes, mittenda decrevimus; ut idipsum dicamus omnes, simusque in eodem sensu & in eâdem sententiâ.

† Franciscus Archiepiſcopus Pariſienſis, Præſes.
† Carolus-Mauritius Arch. Dux Remenſis.
† Carolus Ebredunenſis Archiepiſcopus.
† Jacobus Archiepiſcopus Dux Cameracenſis.
† Hyacintus Archiepiſcopus Albienſis.
† Mi. Phelypeaux P. P. Archiep. Bituricenſis.
† Ludovicus de Bourlemont Archiepiſcopus Burdigalenſis.
† Jacobus-Nicolaus Colbert Archiep. Carthaginenſis, Coadjutor Rothomagenſis.
† Gilbertus Epiſcopus Tornacenſis.
† Henricus de Laval Epiſcopus Rupellenſis.
† Nicolaus Epiſcopus Regienſis.
† Daniel de Cosnac Epiſcopus & Comes Valentinenſis & Dienſis.
† Gabriel Epiſcopus Æduenſis.
† Guillelmus Epiſcopus Vaſatenſis.
† Gabriel-Ph. de Froullay de Tessé Epiſcopus Abrincenſis.
† Joannes Epiſcopus Tolonenſis.
† Jacobus-Benignus Epiſcopus Meldenſis.
† Sebastianus du Guemadeuc Epiſc. Maclovienſis.
† L. M. Ar. de Simiane de Gordes Epiſcopus, Dux Lingonenſis.
† Fr. Leo Epiſcopus Glandatenſis.
† Lucas d'Aquin Epiſcopus Forojulienſis.
† J. B. M. Colbert Epiſcopus & D. Montis-Albani.
† Carolus de Pradel Epiſcopus Montis-Peſſulani.
† Franciscus-Placidus Epiſcopus Mimatenſis.
† Carolus Epiſcopus Vaurenſis.
† Andreas Epiſcopus Antiſſiod.
† Franciscus Epiſc. Trecenſis.
† Lud. Ant. Epiſcopus, Comes Cathalaunenſis.
† Franc. Ig. Epiſcopus, Comes Trecorenſis.
† Petrus du Laurens Epiſcopus Bellicenſis.
† Gabriel Epiſc. Conſeranenſis.
† Ludovicus Alphonsus Alectenſis Epiſcopus.
† Humbertus Epiſcopus Tutellenſis.
† J. B. d'Estampes Maſſilienſis Epiſcopus.

PAUL. PHIL. DE LUSIGNAN.
DE FRANQUEVILLE.
LUDOVICUS D'ESPINAY de Saint Luc.
COCQUELIN.
A. Faure.
C. F. DE GUENEGAUD.
GERBAIS.
LAMBERT.
DE VIENS.
P. DE BERMONT.
A. H. DE FLEURY.
FR. DE CAMPS.
DE MAUPEOU.
DE LA BOREY.
FRANCISCUS FEU.
CLEMENS DE POUDEUX.
LE FRANC DE LA GRANGE.
J. F. DE L'ESCURE.
DE SENAUX.
M. DE RATABON.
BIGOT.
DE VILLENEUVE DE VENCE.
PARRA Decanus Bellicenſis.
LA FAYE.
DE BOCHE.
PETRUS LE ROY.
DE SOUPETS.
A. ARGOUD Decanus Viennæ.
DE BEAUSSET Præpoſitus Maſſilienſis.
G. BOCHARD de Champigny.
DE S. GEORGES Comes Lugdunenſis.
COURCIER.
DE GOURGUES.
F. MAUCROIX.
CHERON.
J. DESMARETS Cleri Gallicani Agens generalis.
ARMANDUS BAZIN DE BESONS Cleri Gallicani Agens generalis.

EPISTOLA

EPISTOLA
A CONVENTUS CLERI GALLICANI
AD UNIVERSOS
ECCLESIÆ GALLICANÆ PRÆSULES.

ILLUSTRISSIMIS AC REVERENDISSIMIS

ARCHIEPISCOPIS ET EPISCOPIS

IN TOTO GALLIARUM REGNO CONSTITUTIS,

ARCHIEPISCOPI ET EPISCOPI

CÆTERIQUE ECCLESIASTICI VIRI

A CLERO GALLICANO DEPUTATI
Mandato Regio Parisiis congregati; SALUTEM.

REVERENDISSIMI AC RELIGIOSISSIMI CONSACERDOTES,

NON vos latet concussam aliquatenùs nuper fuisse Ecclesiæ Gallicanæ pacem, quandoquidem nos misit vestræ Fraternitatis charitas ad illud periculum propulsandum.

Fidenter cum B. Cypriano pronuntiamus, CHARISSIMI COLLEGÆ, *Christum*, ut *unitatem manifestaret*, *unam Cathedram constituisse*, *& unitatis originem ab uno incipientem suâ autoritate disposuisse; eumque, qui Cathedram Petri, super quam fun-* S. Cypr. lib. de Unit. Eccl. p. 77. edit. Oxon.

data est Ecclesia, deserit, in Ecclesiâ non esse; qui verò Ecclesiæ unitatem non tenet, nec fidem habere. Quare nihil nobis antiquius fuit, statim atque *congregati sumus in nomine Christi*, quàm ut *unius corporis*, quod non omnes esse inclamat Apostolus, *unus esset spiritus, nec essent in nobis schismata*; nedum vel minima cum totius Ecclesiæ Capite dissensionis suspicio. Hoc autem eò magis pertimuimus, HONORATISSIMI PRÆSULES, quòd eum Pontificem impræsentiarùm nobis providit DEUS OPTIMUS MAXIMUS, quem ob eximias, quibus abundè præditus est, omnium Pastoralium virtutum dotes, non modò Ecclesiæ *Petram*; sed etiam tanquam *Fidelium*, atque *in omnibus, exemplum bonorum operum*, debemus jure merito venerari.

Matt. xviij. 20. Eph. iv. 4. j. Cor. j. 10. j. Tim. iv. 12. Tit. ij. 15.

Hanc nostræ concordiæ, & ad tuendam Ecclesiæ unitatem conspirationis ideam tam piè, tam doctè, tam facundè in omnium nostrûm animis præformavit Illustrissimus Orator, qui primus quasi nostrorum Comitiorum os aperuit, dum Spiritûs Sancti gratiam & auxilium communibus votis, sacrificante Illustrissimo Parisiensi Archiepiscopo, nostro dignissimo Præside, invocavimus; ut indè nostri Conventus felicissimum exitum ominati sint universi.

Non dubitamus equidem, CONSACERDOTES REVERENDISSIMI, quin pergratum vobis fuerit, quod à Regis nostri Christianissimi pietate obtinuimus, quodque vicissim ad pacem servandam, ac tanti Principis gratiam conciliandam, simul & ad memoris nostri animi testificationem rependimus; quodque tandem scripsimus ad Sanctissimum Pontificem. Sed operæ pretium esse duximus aliquid ulterius explicare, ne quid unquam contingat, quod possit Ecclesiæ quietem ordinisque tranquillitatem tantisper commovere.

Sanè, cùm vel ad levissimam discordiæ umbram unusquisque nostrûm exhorruerit, existimavimus maximè nos Ecclesiæ unitati profuturos, si certas regulas conderemus; vel potiùs antiquas in fidelium memoriam revocaremus, quibus tota Ecclesia Gallicana, quam *nos regere posuit Spiritus Sanctus*, ita secura esset, ut nemo unquam vel deformi assentatione, vel abruptâ falsæ libertatis cupiditate, *terminos transgrederetur quos posuerunt Patres nostri*; sicque nos ab omni dissensionis periculo explicata veritas liberaret.

Act. xx. 28. Prov. xxij. 28.

Quandoquidem verò non modò tenemur Catholicorum paci

ſtudere, ſed etiam procurandæ eorum reconciliationi, qui *à Chriſti Sponsâ ſegregati, adulteræ conjuncti ſunt, & à promiſſis Eccleſiæ ſeparati*; adhuc ea ratio nos impulit, ut eam aperiremus, quam veram eſſe arbitramur, Catholicorum ſententiam. Sic enim factum iri ſperavimus, ut *nemo ampliùs fidelium fraternitatem mendacio fallat, aut fidei veritatem perfidâ prævaricatione corrumpat*; & qui in Romanam Eccleſiam, erroris nobis affictì ſpecie, velut in reprobatam Babylonem hactenùs debacchati ſunt, quia mentem noſtram vel ignorârunt, vel ſe ignorare ſimulârunt, detractâ tandem falſitatis larvâ, à calumniis ſuis impoſterùm temperent, & in ſuo ſchiſmate, quod tanquam ipsâmet Idololatriâ deteſtabilius crimen execratur Auguſtinus, diutiùs non perſeverent.

S. Cypr. lib. de Unit. Eccl. p. 78.

Ibid.

S. Aug. Ep. lj. al. clxxij. tom. ij. p. 116.

Profitemur itaque, ILLUSTRISSIMI PRÆSULES, quamvis *duodecim, quos elegit* JESUS *& Apoſtolos nominavit*, ſic, ad regendam *in ſolidum* ſuam Eccleſiam, conſtituerit, ut eſſent *pari*, ſicut loquitur S. Cyprianus, *honoris & poteſtatis conſortio præditi*, Primatum tamen Petro divinitùs fuiſſe conceſſum; quod & ab Evangelio diſcimus, & tota docet Eccleſiaſtica Traditio. Quare in Romano Pontifice, Petri ſucceſſore, *Summam, licèt non ſolam*, cum B. Bernardo, *à Deo inſtitutam Apoſtolicam poteſtatem* venerati, ſervato crediti nobis Chriſti Sacerdotii honore, Claves primùm uni traditas eſſe, ut unitati ſervarentur, cum ſanctis Patribus, Eccleſiæque Doctoribus prædicamus; ſicque Summorum Pontificum, ſeu quoad fidem, ſeu quoad generalem diſciplinæ morumque reformationem decretis, fideles omnes cenſemus eſſe obnoxios, ut ſupremæ illius ſpiritualis poteſtatis uſus per Canones totius Orbis obſervantiâ conſecratos determinandus moderanduſque ſit: ſi qua autem ex Eccleſiarum diſſenſione, gravis difficultas emerſerit, *Major*, ut loquitur Leo Magnus, *ex toto Orbe Sacerdotum numerus congregetur, generaliſque Synodus celebretur, quæ omnes offenſiones ita aut repellat aut mitiget, ne ultrà aliquid ſit vel in fide dubium, vel in charitate diviſum.*

Luc. vj. 13.

S. Cypr. de Unitat. Eccl. loc. jam cit.

S. Bern. lib. iij. de Conſid. cap. iv. n. 17. p. 433.

S. Leo Ep. ad Theodoſ. Aug. xxxiv. al. xxiv. cap. ij. iij.

Cæterùm, FRATRES RELIGIOSISSIMI, cùm Reſpublica Chriſtiana, non Sacerdotio tantùm, ſed etiam Regum & *ſublimiorum poteſtatum* Imperio gubernetur; ita quoque ut proſpeximus, ne ſchiſmatibus dividatur Eccleſia, ſic & debuimus omnibus Imperii tumultibus, populorumque motibus obviam ire,

in eo præſertim Regno, in quo tot olim, ſpecie religionis, perduelliones exortæ ſunt, ac propterea Regiam autoritatem, quoad temporalia, à Pontificiâ liberam eſſe pronuntiavimus, ne ſi fortè Eccleſiaſtica poteſtas crederetur aliquid moliri quod temporalem minueret, Chriſtiana tranquillitas turbaretur.

Rogamus porrò fraternitatem pietatemque veſtram, REVERENDISSIMI PRÆSULES, ut quondam Concilii Conſtantinopolitani primi Patres rogabant Romanæ Synodi Epiſcopos, ad quos Synodalia ſua geſta mittebant, ut de iis, quæ, ad Eccleſiæ Gallicanæ perpetuò ſartam tectam conſervandam pacem explicuimus, nobis *congratulemini*, & idem nobiſcum ſentientes, eam, quam communi conſilio divulgandam eſſe cenſuimus, doctrinam, in veſtris ſinguli Eccleſiis, atque etiam Univerſitatibus & ſcholis veſtræ Paſtorali curæ commiſſis, aut apud veſtras Diœceſes conſtitutis, ita procuretis admitti, ut nihil unquam ipſi contrarium doceatur. Sic eveniet ut, quemadmodum Romanæ Synodi Patrum conſenſione, Conſtantinopolitana uuiverſalis & Œcumenica Synodus effecta eſt, ita & communi noſtrûm omnium ſententiâ noſter Conſeſſus fiat Nationale totius Regni Concilium; & quos ad vos mittimus doctrinæ noſtræ articuli, fidelibus venerandi & nunquam intermorituri Eccleſiæ Gallicanæ Canones evadant.

Epiſt. Synod. Conc. Conſt. I. ad Conc. Rom. T. ij. Conc. p. 960.

Optamus vos ſemper in Chriſto benè valere, precamurque Deum immortalem, ut veſtram fraternitatem, ad Eccleſiæ ſuæ bonum, florentem & incolumem ſervet.

Vobis ADDICTISSIMI COLLEGÆ
Archiepiſcopi, Epiſcopi & cæteri Eccleſiaſtici viri à Clero Gallicano deputati.

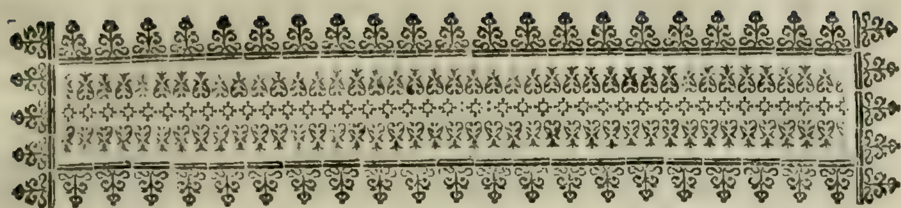
FRANCISCUS Archiepiſcopus
Pariſienſis, Præſes.

Pariſiis 14. *Kalend. April.*
ann. 1682.

De mandato Illuſtriſſimorum & Reverendiſſimorum Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, totiuſque cœtûs Eccleſiaſtici in Comitiis generalibus Cleri Gallicani Pariſiis congregati.

MAUCROIX *Canonicus Remenſis à Secretis.*

COURCIER *Theologus Eccl. Pariſ. à Secretis.*

EDIT DU ROY.

Sur la Declaration faite par le Clergé de France, de ses sentimens touchant la puissance Ecclesiastique.

Registré en Parlement le 23. Mars 1682.

LOUIS PAR LA GRACE DE DIEU ROY DE FRANCE ET DE NAVARRE, à tous presens & à venir, SALUT. Bien que l'independance de notre Couronne de toute autre puissance que de Dieu, soit une verité certaine & incontestable, & établie sur les propres paroles de JESUS-CHRIST, Nous n'avons pas laissé de recevoir avec plaisir la Declaration que les Députés du Clergé de France assemblés par nostre permission en notre bonne Ville de Paris, nous ont presentée, contenant leurs sentimens touchant la puissance Ecclesiastique; & nous avons d'autant plus volontiers écouté la supplication que lesdits Députés nous ont faite de faire publier cette Declaration dans notre Royaume, qu'étant faite par une Assemblée composée de tant de personnes également recommandables par leur vertu & par leur doctrine, & qui s'employent avec tant de zele à tout ce qui peut être avantageux à l'Eglise & à notre service, la sagesse & la moderation avec laquelle ils ont expliqué les sentimens que l'on doit avoir sur ce sujet, peut beaucoup contribuer à confirmer nos sujets dans le respect qu'ils sont tenus comme nous de rendre à l'autorité que Dieu a donnée à l'Eglise, & à ôter en même-tems aux Ministres de la religion pretenduë Reformée le pretexte qu'ils prennent des livres de quelques Auteurs, pour rendre odieuse la puissance legitime du Chef visible de l'Eglise, & du centre

de l'unité Ecclesiastique. A CES CAUSES & autres bonnes & grandes considerations à ce nous mouvans, après avoir fait examiner ladite Declaration en notre Conseil, Nous par notre present Edit perpetuel & irrevocable, avons dit, statué & ordonné, disons, statuons & ordonnons, voulons & nous plaît, que ladite Declaration des sentimens du Clergé sur la puissance Ecclesiastique cy-attachée sous le contrescel de no-Chancellier soit enregistrée dans toutes nos Cours de Parlement, Baillages, Senéchaussées, Universités & Facultés de Theologie & de Droit Canon de notre Royaume, Païs, Terres & Seigneuries de notre obéïssance.

I.

Défendons à tous nos sujets, & aux étrangers étans dans notre Royaume, séculiers & reguliers, de quelque Ordre, Congregation & Societé qu'ils soient, d'enseigner dans leurs Maisons, Colleges & Seminaires, ou d'écrire aucune chose contraire à la doctrine contenuë en icelle.

I I.

Ordonnons que ceux qui seront dorénavant pour enseigner la Théologie dans tous les Colléges de chaque Université, soit qu'ils soient séculiers ou réguliers, souscriront ladite Déclaration aux Greffes des Facultés de Théologie, avant de pouvoir faire cette fonction dans les Colléges ou Maisons, séculiéres & réguliéres; Qu'ils se soûmettront à enseigner la doctrine qui y est expliquée, & que les Syndics des Facultés de Théologie présenteront aux Ordinaires des lieux, & à nos Procureurs généraux des copies desdites soûmissions signées par les Greffiers desdites Facultés.

I I I.

Que dans tous les Colléges & Maisons desdites Universités, où il y aura plusieurs Professeurs, soit qu'ils soient séculiers ou réguliers, l'un d'eux sera chargé tous les ans d'enseigner la doctrine contenuë en ladite Déclaration; & dans les Colléges où il n'y aura qu'un seul Professeur, il sera obligé de l'enseigner l'une des trois années consécutives.

I V.

Enjoignons aux Syndics des Facultés de Théologie de présenter tous les ans avant l'ouverture des leçons aux Archevêques ou Evêques des villes où elles sont établies, & d'envoyer à nos Procureurs généraux les noms des Professeurs qui seront chargés d'enseigner ladite doctrine, & ausdits Professeurs de représenter ausdits Prélats & à nosdits Procureurs généraux les écrits qu'ils dicteront à leurs Ecoliers, lorsqu'ils leur ordonneront de le faire.

V.

Voulons qu'aucun Bachelier soit séculier ou régulier, ne puisse être dorénavant Licentié, tant en Théologie qu'en Droit Canon, ni être reçu Docteur, qu'après avoir soûtenu ladite doctrine dans l'une de ses Théses; dont il fera apparoir à ceux qui ont droit de conférer ces dégrés dans les Universités.

V I.

Exhortons, & néanmoins enjoignons à tous les Archevêques & Evêques de notre Royaume, Païs, Terres & Seigneuries de notre obéïssance, d'employer leur autorité pour faire enseigner dans l'étenduë de leurs Diocèses la doctrine contenuë dans ladite Déclaration, faite par lesdits Députés du Clergé.

V I I.

Ordonnons aux Doyens & Syndics des Facultés de Théologie de tenir la main à l'éxécution des présentes, à peine d'en répondre en leur propre & privé nom.

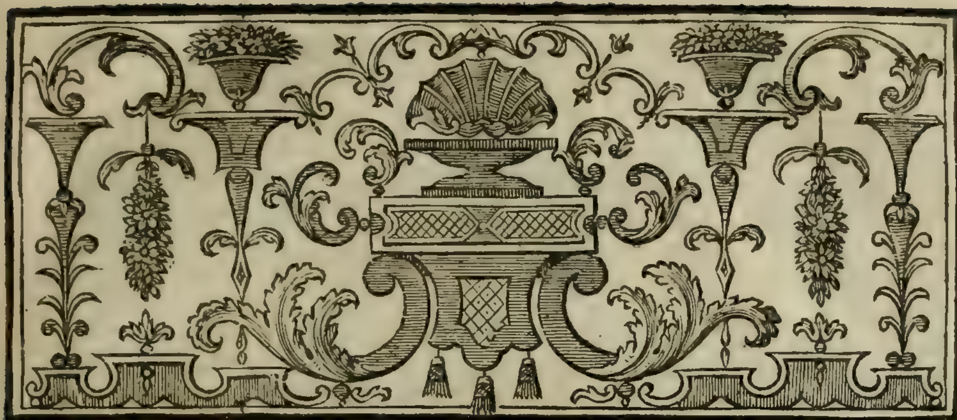
Si donnons en mandement à nos amés & feaux les Gens tenans nos Cours de Parlement, que ces présentes nos Lettres en forme d'Edit, ensemble ladite Déclaration du Clergé, ils fassent lire, publier & enrégistrer aux Greffes de nosdites Cours, & des Bailliages, Sénéchaussées & Universités de leurs ressorts, chacun en droit soi, & ayent à tenir la main à leur observation, sans souffrir qu'il y soit contrevenu directement ni indirectement, & à procéder contre les contrevenans

en la maniere qu'ils le jugeront à propos, ſuivant l'éxigence des cas. CAR tel eſt notre plaiſir. Et afin que ce ſoit choſe ferme & ſtable à toûjours, Nous avons fait mettre notre ſcel à ceſdites préſentes. DONNE' à ſaint Germain en Laye, au mois de Mars l'an de grace 1682. & de notre Regne le trente-neuviéme. Signé, LOUIS. *Et plus bas.* Par le Roy, COLBERT. *Viſa*, LE TELLIER. Et ſcellées du grand Sceau de cire verte.

Régiſtrées, oüi, & ce réquérant le Procureur Général du Roy, pour être éxécutées ſelon leur forme & teneur, ſuivant l'Arrêt de ce jour. A Paris en Parlement le 23. Mars 1682. Signé, DONGOIS.

GALLIA

GALLIA ORTHODOXA

SIVE

VINDICIÆ SCHOLÆ PARISIENSIS TOTIUSQUE CLERI GALLICANI

Adversus nonnullos.

DE CAUSIS ET FUNDAMENTIS HUJUS OPERIS PRÆVIA ET THEOLOGICA DISSERTATIO.

I.

An tacere oporteat Gallos, erroris ac schismatis ab illustrissimo Roccaberto & aliis, apud Summum Pontificem accusatos.

AGGRESSURO gravissimam quæstionem, veteremque scholæ Parisiensis, imò verò totius Ecclesiæ Gallicanæ sententiam ab omni erroris suspicione defensuro, multa sanè occurrunt, quæ à scribendo deterreant, multa quæ impellant. Deterret imprimis illa insita pectori sedis Apostolicæ reverentia, atque in ejus laudem propensio singularis, omni quidem tempore (quippè quæ ab ipsâ fidei Catholicæ ratione ac

professione profecta sit) nunc autem vel maximè sub Innocentio XII. optimo, justissimo, beneficentissimo Pontifice ac parente, cujus in obsequium pronæ Regis invicti, ac totius Regni Christianissimi voluntates. Etsi enim satis nobis conscii sumus, ego & cæteri Episcopi ac Theologi Gallicani, priscâ illâ sententiâ, quam Parisiensium & Gallicanam vocant, amplificari, commendarique sedis Apostolicæ Majestatem; tamen, vel in speciem à nobis imminutam videri, idque à tot adversariis per universum orbem tantis jactari clamoribus, molestissimum est. Ac profectò, si ab iniquis censoribus impetrari potuisset ut nos tranquillos sinerent in Ecclesiæ Catholicæ, & fidei Apostolicæ sinu conquiescere, tutiore conscientiâ sileremus. Sed enim gravior nos cura sollicitat, tot editis libris, atque etiam recentissimis illustrissimi Roccaberti Archiepiscopi Valentini prægrandibus scriptis, datis quoque literis ad optimum Pontificem, erroris ac schismatis, quin etiam hæresis postulatos. Quam accusationem si taciti ferimus, priscum illud Galliæ semper Orthodoxæ evanescit decus; eaque gloria, quam apud plebes nostras in Christo nos habere oportet, concidit. Quo loco commemorare non piget eos qui scripserint, in his quidem quæstionibus de summâ Catholicæ fidei agi, quasi nunc primùm in Ecclesiâ audiantur, non autem à tot sæculis, nullo erroris, nullo schismatis metu, pertractatæ fuerunt.

II.

Duo libelli memorantur, unà cum censurà illustrissimi Archiepiscopi Strigoniensis.

Vid. præf. Aut. in append.

AC primùm divulgati libelli duo, quorum alteri titulus: *Ad illustrissimos & reverendissimos Galliæ Episcopos disquisitio Theologico-juridica super Declaratione Cleri Gallicani factà Parisiis* 19. *Mart.* 1682. Alter inscribitur: *Doctrina quam de Primatu, autoritate, & infallibilitate Romanorum Pontificum tradiderunt Lovanienses sacræ Theologiæ Magistri, ac Professores tàm veteres, quàm recentiores &c. Declarationi Cleri Gallicani de Ecclesiasticâ potestate nuper editæ, opposita.* Uterque anonymus: utroque nobilissimæ scholæ Parisiensis, totiusque adeò Cleri Gallicani antiquissima sententia non tantùm impugnatur, verùm etiam proscribitur, ut *quæ faveat hæreticis, Romanum Pontificem dignitate Primatûs, Divinâ ei ordinatione constituti, exuat, ac sedem Apostolicam labefactet; quin etiam exsuscitet Wiclefi errores à Constantiensi Concilio condemnatos.* Miram rem! ut quod Synodus Constantiensis de supremâ Conciliorum autoritate sanxerit, in Wiclefo ipsa proscripserit. Doctrinæ Lovaniensium quis autor fuerit, etiamnùm ignoramus. Nicolaus Dubois sacrarum literarum in Universitate Lovaniensi Professor primarius, se ipse disquisitionis autorem professus, parùm probatus suis, clamosior scilicet, quàm doctior, alias scriptiunculas sparsit, ut, si non vi ac pondere, nos numero saltem premere velle videatur. Atque hæc apud vicinos Belgas agebantur. Verùm ex

Doct. Lov. præf. vid. disquis. art. IV. p. 21. 22.

longinquo gravioris belli metus; nec jam disquisitio, aut tractatio, sed censura. Nempè illustrissimus Georgius * Strigoniensis Archiepiscopus, ac Regni Hungariæ Primas, ostentatâ primùm Concilii Nationalis autoritate (credo ut Clero Gallicano parem Ungarici Cleri autoritatem opponeret) ipse interim, *dum præfata Synodus suo tempore celebretur*, cum quinque fortassè vel sex Episcopis non est veritus, tot Gallicanorum Episcoporum, ipsiusque adeò Ecclesiæ Gallicanæ, ut quidem ipse perhibet, *decreta configere, propositiones interdicere, proscribere, prohibere, ut quæ Christianis auribus absurdæ, ac planè detestabiles, noxiæ, periculosæ in fide, ac per Ungarici quoque Regni Provincias à Satanæ Ministris disseminatæ, blandæ pietatis specie schismaticum virus instillent.* En schismatis rei ac Satanæ Ministris venena subministrant tot Catholicarum Ecclesiarum Præsides, sedis Apostolicæ communicatores; certè, ut cætera omittamus, intactâ, innocuâque doctrinâ, quam nulla unquàm Ecclesiæ censura proscripsit. Id enim primus omnium, ac solus remansurus Strigoniensis Archiepiscopus prolato judicio fecit, sibi ipse contrarius: quippè qui de nostrâ doctrinâ sententiam tulerit, simul pronuntiaverit: *ad solam sedem Apostolicam Divino & immutabili privilegio spectare, ut de controversiis fidei judicet.* Quâ de re non est hîc dicendi locus.

* Zelepechimi.

Censf. Hungar. vid. in vind. doctr. maj. scol. Paris.

III.

Eminentissimi Cardinalis Daguirrei sententia.

CÆTERÙM Hispani cum Belgis Coronæ suæ subditis concinunt. Primus omnium vir eruditissimus atque amicissimus, ac multis jam titulis clarus, nunc etiam Romanâ purpurâ decoratus, F. Josephus Daguirreus volumen ingens edidit, cujus inscriptio est: *Autoritas infallibilis, & summa cathedræ sancti Petri, extrà & suprà Concilia qualibet, atque in totam Ecclesiam denuò stabilita &c. sivè Defensio cathedræ sancti Petri adversùs Declarationem nomine illustrissimi Cleri Gallicani editam Parisiis*, die 19. Mart. MDCLXXXII. Et is quidem passim inculcat doctrinam eam quam tradit, *fide Divinâ & Catholicâ certam, quæ proindè sine hæresi negari non possit; opinionem negantem refutandam tanquàm hæreticam*, alibi ex Melchiore Cano *erroneam; declarationem autem ab Episcopis Gallicanis revocandam publicè, ac penitùs abolendam; cùm singulæ ejus theses gravissimis censuris notatæ inveniantur ab omnibus ferè Catholicis Scriptoribus Doctoribusque, & nuperrimè à Censoribus Romanis.* Quâ de re nihil inaudivimus. *Cæterùm*, inquit, *in hâc florentissimâ Academia Salmanticensi, cæterisque Hispaniæ, ubi nemo curialis est, omnes uno animo illas theses diris, & execrationi devovent, idque palàm testabuntur, si Pontificium de ferendo judicio mandatum accesserit.* Hæc vir optimus & candidissimus hostili nimis animo, ac gentis suæ præjudiciis actus, in Gallos curiales visos, quòd avitam doctrinam tueantur, eam quam Hispani quoque & Belgæ antiquitùs propugnaverint. Scilicet curialis Tostatus Salmanticensis Acade-

De illo vid. lib. V. cap. II. not.

Disputat. XXII. n. 16. 17. 18. &c.

Disp. VII. n. 16.

Disp. XI. n. 17.

Disp. XVI. n. 62. XXII. n. 59.

miæ lumen, ipsi eminentissimo Daguirreo *Hispaniæ Salomon*; curialis Adrianus VI. Papa, columen Lovaniensis Academiæ, aliique omnes statim cum laude appellandi, qui Parisiensium sententiam toto orbe celeberrimam, & ab omni notâ integram, tùm cùm Galli Hispanique ac Belgæ mirum in modum consentirent, acceptam à Majoribus, penitùs imbiberunt.

Quin etiam Scriptor clarissimus, nec unquàm sine honore nominandus, cùm tot ac tantos appellaverit, qui Parisiensibus consentirent, mirari se dicit, in tantâ eruditionis luce, quanta & qualis fulget in hoc politissimo sæculo, potuisse existere, præsertim Lutetiæ Parisiorum, qui revocarent AB ORCO opinionem illam de potestate Synodi œcumenicæ suprà Papam. AB ORCO! sententiam, quam tot viri pii doctique, neque Galli nostri tantùm, verùm etiam Itali, Hispani, Belgæ, ipso etiam teste, propugnârint. Quo quid est iniquiùs comparatum?

Disputat. XXXVI. n. 2.

Cùm autem sic exarserit vir mitissimus, tamen pro æquitate suâ, *ab omni censurâ abstrahendum docet:* memor scilicet severi diplomatis Innocentii XI. anno 1679. districtè *præcipientis, in virtute sanctæ obedientiæ, omnibus Catholicis Scriptoribus, ut caveant ab omni censurâ & notâ, & à quibuscumque conviciis, contra eas propositiones, quæ adhuc inter Catholicos hinc indè controvertuntur, donec à sanctâ Sede, re cognitâ, super eisdem propositionibus judicium proferatur.* Quæ sanè præcepta quàm observaverit, qui diris, qui execrationi, ut AB ORCO revocatam, contrariam sententiam devovet, ipsi æstimandum relinquimus. Sanè pro virili parte id agit, ut ab omni censurâ in Parisiensium sententiam, *saltèm directè latâ* abstinendum putet, quòd id ad solam Sedem Apostolicam spectet. His quidem verbis haud obscurè visus arguere Strigoniensis Antistitis immodestiam, qui nec à directâ censurâ temperaverit, ut vidimus.

Disputat. XXII. n. 2, 3.

Ibid. n. 3. 18.

IV.

Reverendissimus Pater Tyrsus Gonzales.

MAJOREM tamen in modum eam censuram commendat P. Tyrsus Gonzales, non sine honore appellandus, quippè societatis Jesu Præpositus generalis, & impugnatâ acriter probabilismi sententiâ nobilis. Ipse Parisiensium doctrinam ex Bellarmini decretis planè falsam, & hæresi proximam, *nec modò ignotam omnibus, quorum sanctitatem solenni cultu Ecclesia declaraverit, sed etiam à gravissimis Doctoribus gravi censurâ perstrictam, ut nempè vel temerariam, vel erroneam, vel hæresi proximam, vel Ecclesiæ perniciem afferentem:* quæ statim in præfatione professus, progressu operis, stabilienda pollicetur.

Gonz. de infall. R. P. disput. XI. sect. VI. p. 593.

Ibid. disp. I. sect. IV. §. 3. n. 2. disput. XII. per totam præf. p. 14. n. 23.

V.

Illustrissimus Roccabertus Archiepiscopus Valentinus omnium immitissimus.

SED profectò unus omnium longè acerbissimus, immeritæ Galliæ bellum indixit, illustrissimus ac reverendissimus Roccabertus (*a*) Archiepiscopus Valentinus. Primùm enim, ac statim operis ab initio, ita constituit quæstionem: *Gravissima Catholicos inter & hæreticos, circa Romani Pontificis infallibilitatem, semper existit controversia, quæ præcipuè à Constantiensis & Basileensis Concilii temporibus, ad hanc usque ætatem utrimquè acriter decertatur.* Pessimâ fide: id enim agit statim, ut, qui infallibilitatem illam non admiserint, pro hæreticis habeantur; tùm subdit: *Hæretici enim, utpotè infensissimi Pontificiæ autoritatis inimici, negativæ assertioni tenaciter adhærent; Orthodoxi verò, quorum Catholica inest visceribus religio, affirmativæ constantissimè pro aris & focis insistunt.* En quid hæretici, quid Orthodoxi & Catholici, *queis religio cordi est*, sentiant; pro quo hi depugnent tanquàm *pro aris & focis*, tanquàm pro re sanctissimâ ac sacratissimâ, hoc est pro religione, pro fide. Quid ergò cæteri? Quid aliud quàm hæretici, *ararum*que ac *sacri foci* hostes habeantur? Atque ita ab ipso limine constitutus quæstionis status.

Rocc. de R. P. infall. tom. I. præfat. p. 1.

Atqui, te ipso teste, eam quoque sententiam propugnarunt Catholicissimi, Almainus, Gerson ille, ut ipse memoras, *D. Bernardo consonans mirificè, celebris Gallicanus scriptor, Parisiensis Cancellarius*: neque is profectò solus; *his adhæret Driedo*, non is quidem Gallus è Parisiensium scholâ, sed Belga, Lovaniensis suæ Academiæ decus. Quid Alphonsus de Castro? *Prædictis*, inquit, *consonat*: neque ille sanè Gallus, ex inclytâ Hispanicâ Natione, Franciscanoque ordine, patrum nostrorum memoriâ Theologus nobilis. Quid autem quatuor nominas ad Gallorum invidiam? Nostri quasi hos tantùm adstipulatores habeant, alios prætermittis toto orbe celeberrimos, ab ipso Bellarmino, ab ipso Daguirreo, ab ipso Thyrso Gonzale ritè appellatos: in his Alphonsum Tostatum Episcopum Abulensem Hispaniæ lumen, Adrianum VI. Papam Lovaniensis Academiæ decus, Caroli V. Augusti ac Regis Hispaniæ Præceptorem, denique omnium Christianorum Patrem; cæteros innumerabiles, quos

Ibid. n. 6. 7. 8. 9.

Ibid. lib. I. n. 8.

Ibid. n. 9.

(*a*) *Roccabertus*] Joannes Thomas, ex Dominicanorum familiâ, per varios dignitatum gradus ordinis sui Præpositus generalis, deindè Archiepiscopus Valentinus &c. eò ut probaret se summi Pontificis studiosum, & supremi ejus dominatûs strenuum defensorem, tria volumina in fol. Valentiæ anno 1693. & 1694. typis mandavit, plena opinionum quibus sanctæ Sedis Majestas non tàm amplificabatur quàm minuebatur. Posteà idem collecta variorum de eâdem re scripta, suis sumptibus Romæ recudit XXI. vol. in fol. sub hoc titulo: *Bibliotheca Romana Pontificia*. Ejus tractatus *de Pontificiâ autoritate* Gallis vehementer displicuit, tùm propter doctrinæ capita falsa plurima, tùm propter multa ab eo, schismatum & incendiorum quasi concitatore, in Præsules Gallicanos contumeliosè dicta. Qui tractatus ne venderetur, Curia Parisiensis cavit edicto 2°. Decemb. 1695. Mirum Roccabertum fuisse à D. DUPIN silentio prætermissum in suâ Biblioth. Eccles. Vid. Echard Bibl. ord. Prædic. & Mor. edit. 1632.

Ibid. nec finiſtræ ſuſpicionis ſaltèm rumor aſperſit: nempè illi, te arbitro, *ratione ſtatûs ac profeſſionis inter Catholicos annumerantur ;* Catholici ſcilicet, ſi tibi aſſerenti credimus, nomine, non fide, non re, atque hæreticos inter potiùs recenſendi. Sic cenſet Roccabertus. Itaque haud ſecùs ſævit in Gallos, quàm ut in apertos Catholicæ religionis hoſtes, nec veritus ad Innocentium XII. tàm pium Pontificem hæc infanda perſcribere : *Eorum operâ Eccleſiam turbulentiſſimis errorum flatibus concuti, Petri naviculam, & infallibilem ejus autoritatem, tartareis hæreſûm fluctibus agitari : quæ errorum monſtra toto Chriſtiano orbe pellenda ſint.* Sic enim exiſtimant, ſat victos, proſtratoſque adverſarios, ſi *orcum*, ſi *tartara*, ſi *monſtra* omnigena objecerint, atque hos, tetris vocibus, tanquàm pueros territarint.

Epiſt. dedic. tom. I.

Multò tamen atrociùs inſurgit in alterâ epiſtolâ tomo III. præfixâ ad eundem optimum, maximumque Innocentium XII. ubi omni ope ſuadere nititur, à Gallis tetrum *ſchiſma parari*, per eas propoſitiones *quas cætera Regna ut erroneas, impias in fide, ſcandaloſas, averſentur : qui ſe Chriſtianiſſimos gloriantur, unà cum hæreticis conſpirare : hinc intolerabilia damna ſuboriri*, neque omninò dubitandum, *quin jam in illo Regno, prædictarum propoſitionum lue graſſante, innumerabili ignaræ plebis multitudini, plurima eaque irreparabilia, in materiâ fidei & religionis detrimenta immineant. Itaque Gallicanum Regnum miſerandum futurum, niſi ſub feliciſſimo tanti Pontificis regimine efficaciſſimum adhibeatur remedium, quo graviſſimis animarum hujus Regni periculis medeatur.* Quibus ſatis indicat, ſummo in periculo ad extrema omnia decurrendum; ac ne quis ambigat quid agendum velit, inter approbatores profert, Iſidorum Aparacium, qui omnimodis contumeliis Gallos adortus, etiam ad Innocentium XII. ſermone converſo, ad hæc horrenda devenit: *Utimini*, inquit, *oblatâ vobis à Deo opprimendi perfidos occaſione : pertinet ad officium Innocentis, non ſolùm nemini malum facere, verùm etiam cohibere à peccato, vel punire peccatum, ut aut ipſe qui plectitur, corrigatur experimento, aut alii terreantur exemplo.*

Epiſt. dedic. tom. III.

Tom. II. epiſt. Iſid. Apar. Gilar.

Cæteros approbatores omitto, qui conjuratione factâ, longiſſimis & faſtidioſiſſimis elogiis editis, Archiepiſcopo adulantur, & Gallorum proſcindunt fidem: tanquàm non in Regnum, ſed in Eccleſiam quoque Gallicanam, tantam Eccleſiæ Catholicæ partem, inexpiabile bellum gererent.

Atque hæc Valentiæ evulgantur anno 1694. jam compoſitis Romæ, cum Clero Gallicano rebus, poſteà quàm optimo Pontifici ſatisfactum, promotique ad ſedes vacuas Epiſcopi Gallicani, nuſquàm incuſatâ eorum fide. Quæ quidem Hiſpanorum prodùnt inclementiam, qui in re quoque Eccleſiaſticâ hoſtile odium induerint, omnibuſque artibus ac viribus prohibere conati ſint, ne pax Eccleſiæ coaleſceret : ſimul Pontificii animi magnitudinem oſtendunt ac benignitatem; cùm verè ſanctiſſimus Innocentius XII. nec tot adverſariorum clamoribus ac machinationibus, imò comminationibus, deterreri potuerit, quominùs nos omnes, totumque Gallicanum Clerum, pacatus ac mitis, paternum in ſinum admitteret.

VI.

Gallicanam Declarationem immeritò impugnatam, tanquàm esset decretum fidei, ex actis demonstratur.

SANÈ non latet, quid Ecclesiasticæ paci obtenderint : nempè Clerum Gallicanum, decreto peculiari de fide condito, se ab omnibus aliis gentibus Catholicis abrupisse ; id enim & Archiepiscopus Valentinus in illâ dedicatoriâ ad Pontificem Tom. III. epistolâ, miris vociferacionibus atque apertis odiis exaggerat ; Et ipse Daguirreus non tacet : quippè qui exprobret *Galliarum Præsulibus, non licuisse ipsis sua paradoxa publici juris facere, & mittenda curare ad omnes Ecclesias, veluti quamdam sanæ omninò, imò & Catholicæ doctrinæ formulam, quâ omnes constringerent :* quod à Cleri Gallicani mente longè alienissimum fuit. Sic enim ipsa Conventûs habiti Parisiis apud Augustinianos gesta testantur : probatis quippè per Provincias unanimi consensu, quatuor articulis, item epistolâ, quæ cum iisdem articulis ad omnes Archiepiscopos & Episcopos Gallicanos mitteretur, *Illustrissimus ac reverendissimus Dominus Archiepiscopus Cameracensis * dixit, se quidem in sententiâ contrariâ educatum, statim existimasse non posse fieri, ut in communem sententiam consentiret, verùm non posse abstinere se, quin convictum se esse fateatur, ipsâ vi veritatis constabilitæ per illustrissimum ac reverendissimum Dominum Episcopum Tornacensem, & alios illustrissimos ac reverendissimos Episcopos deputatos ; sibique jam omninò persuasum esse, eorum sententiam omnium esse optimam, quam eò libentiùs complecteretur, quòd non ea esset mens sacri Conventûs, ut ex illâ sententiâ decretum fidei faceret, sed tantùm ut eam opinionem adoptaret.* Verba Gallica referemus : QUE L'ON NE PRETENDOIT PAS EN FAIRE UNE DECISION DE FOY, MAIS SEULEMENT EN ADOPTER L'OPINION. *Cæterùm gratulari se Provinciæ suæ, de eximiâ eruditione quam idem illustrissimus ac reverendissimus Episcopus Tornacensis in hoc negotio tractando ostendisset.* Quæ probata ab omnibus, & ad rei memoriam sempiternam in acta relata sunt, die junii 19. horâ post meridiem tertiâ, anno 1682.

Vid. tom. III. epist. dedic. Daguir. disp. XI. n. 1. 3.

Act. Conv. Cler. Gall. an. 1682. MSS.

* Jacobus Theodorus de Brias in Artesiâ natus.

Vid. relat. Episc. Tor. sup. & not. ad præfat. Aut. in append.

En perspicuis verbis Gallicani Patres testantur ac probant, non eo se animo fuisse, ut decretum de fide conderent, sed ut *eam opinionem* tanquàm potiorem, atque *omnium optimam* adoptarent. Opinionem sanè : non ut eminentissimus Daguirreus objectabat, *Catholicæ doctrinæ formulam*, quæ animos *constringeret*. Itaque reverà ab omni censurâ temperant, nusquàm fidem ipsam nominant, nemini excommunicationem intentandam putant. Legatur Declaratio, verba expendantur ; nihil reperietur quod fidei formulam sapiat. Sanè ab initio memorantur *Ecclesiæ Gallicanæ decreta* : an decreta de fide, ad quæ sub animarum periculo constringantur ? de his ne verbum quidem : decreta dixerunt notissimis vocibus ac Latinissimis, priscam & inolitam, id est consuetam in his parti-

bus, sententiam; non fidem quâ omnes tenerentur. Idcircò nec piguit Gallos ad Episcopatum promovendos, datis ad Pontificem maximum literis, id verè, id obedientissimè profiteri & subscribere: *Quidquid in iisdem Comitiis circa Ecclesiasticam potestatem & Pontificiam autoritatem decretum censeri potuit, pro non decreto haberi velle: mens nempè*, inquiunt, *nostra non fuit quidquam decernere.* Quod in ipso Conventu clarâ voce testatos ex gestis vidimus. Nihil nempè decretum, quod spectaret ad fidem, nihil eo animo ut conscientias constringeret, aut alteriùs sententiæ condemnationem induceret: id enim nec per somnium cogitabant. Quare cùm tale decretum à Clero Gallicano editum putaretur, id à se amoliti sunt Galli, summo cum animi dolore; neque aliud quidquam de ipsâ Declaratione, aut Pontifex voluit aut Episcopi præstiterunt.

VII.

Hinc quæstio, an licuerit accusare Gallos, & an ipsos oporteat tueri innocentiam.

HIs ita constitutis, jam ab adversariis quærimus, an licuerit eis errores circa fidem, hæresim, infanda, ac detestanda dogmata imputare nobis, inurere teterrimam notam schismatis adversùs innoxios, sedique Apostolicæ conjunctissimos, atque obedientissimos, tam atrocibus verbis sedem ipsam Apostolicam, totamque adeò Ecclesiam commovere; & an liceat nobis, imò necesse sit, tantam tamque manifestam, innocuâ defensione, propulsare calumniam.

VIII.

Defensio justa & necessaria ubi de fide agitur.

RES quidem in aperto est: primùm enim fides virgo est tenerrimæ frontis, cui si quis exprobraverit, ullâ erroris labe, læsam Doctrinæ castitatem, non modò erubescere eam, verùm etiam tutari innocentiam, nec modò se intactâ pudicitiâ, verùm etiam integrâ famâ sponso Christo exhibere oporteat. Jam, ut ad Episcopos veniamus, quis nesciat
I. Cor. in eo ordine, illam vigere gloriam, de quâ scribebat Paulus, *malle se mori*
IX. 15. *quàm ut evacuari sinat?* Quippè quæ ad Christi quoque redundet glo-
II. Cor. riam, eodem Apostolo dicente: *Sive fratres nostri, Apostoli Ecclesiarum,*
VIII. 23. *gloria Christi.* Quid autem est quo Episcopi magis glorientur, quàm sanâ illibatâque Doctrinâ, cujus custodiendæ depositum, & prædicandæ autoritatem à Domino acceperunt? Hanc ergò habent gloriam, nempè revelatæ & Catholicæ veritatis lucem, ipso prædicationis officio, tanquàm ex facie Christi refulgentem; quæ si obscuretur ac nutet, populorum

lorum etiam animi collabescunt, metuendumque omninò, ne illud eveniat: *Inanis est prædicatio nostra, inanis est & fides vestra: invenimur autem & falsi testes Dei.* Quare ut pupillam oculi tueri nos oportet nostramque & florentissimi Cleri nobiscum consistentis illæsam orthodoxiæ famam: cùm præsertim satis constet eam sententiam, quam erroris insimulant, non à nobis ortam, sed ab antiquo profectam; ut omninò necesse sit, si hæretici, si schismatici, quod absit, habeamur, Academiæ Parisiensis, altricis Magistræque nostræ, jam à trecentis, annis priscum obscuratum decus, atque à tot sæculis, eum, qui incorruptus esse debeat, fontem interruptum fuisse; quod morte quâ non est tetrius.

I. Cor. XV. 14. 15.

I X.

Nec ferendum Gallis objici Jansenismum.

PRÆTEREA objiciunt, à Clero Gallicano *foveri Jansenismum*, aliasque sectas, absque Conciliorum ope ac suffragio, ab Apostolicâ sede damnatas. Hujus rei gratiâ illustrissimus Roccabertus passim in epistolis, ac præfationibus, P. Thyrsus Gonzales, ipse Daguirreus modestissimus omnium, invidiosissimè nos traducunt. Id enim supererat, ut more solenni, etiam Jansenistas fingerent eos, qui accuratissimè omnium Jansenismum, omnesque ejus artes retexerunt, ut suo loco probabimus. Quam labem inferri nobis si tranquillo animo ferimus, tùm verò quid vetet quominùs reos esse nos atque convictos pleno ore conclament?

Rocc. præfat. & epist. dedic. Gonzal. p. 113. Daguir. p. 449.

X.

Duæ aliæ causæ edendæ defensionis: prima, ne lædatur Apostolica Sedes, quæ Gallis nullum errorem imputavit.

HUC accedunt duæ causæ, quæ vel maximè tacere nos vetant: quòd per latus nostrum, ipsa sedis Apostolicæ petatur dignitas, & Christianissimi inclytique Regis nostri pietas violetur. Ac de sede quidem Apostolicâ in perspicuo res est. Quo loco candidè confiteri nos oportet, Romanis Pontificibus displicuisse Gallicanam, de Ecclesiasticâ potestate, Declarationem. At duplici de causâ displicere potuit: primùm ex doctrinâ ipsâ, tùm ex ejus doctrinæ tradendæ ratione. Solennis sanè distinctio à Theologis omnibus, imò à Romanis quoque Pontificibus, haud semel celebrata: rejici propositiones quasvis, seu propter ipsam rem, seu propter asserendi & proponendi modum. Prædictum autem à nobis est, optimis Pontificibus persuasum, nos peculiarem fidem condere voluisse, saltem proferre voluisse decretum, quod vim Episcopalis judicii obtineret,

& conſcientias obligaret, idque Apoſtolicæ ſedis autoritate contemptâ; quod nunquam licuit, nunquam factum eſt.

Multa alia incidiſſe potuerunt, quæ Innocentio XI. Alexandro VIII. Innocentio XII. diſplicerent; quæ quoniam nec tueri, nec excuſare adversùs parentes optimos obedientiſſimi filii cogitamus, à nobis commemorari nihil attinet. Id quærimus, num ipſa res, ipſa ſententia Scholæ Pariſienſis, atque adeò totiûs Eccleſiæ Gallicanæ, ullâ cenſurâ affecta videatur? Sanè memorant ab Alexandro VIII. editâ proteſtatione Declarationem Gallicanam eſſe proſcriptam. Sit factum ut volunt: non contendimus; quanquam eam proteſtationem nullâ ad nos ratione perlatam eſſe conſtat. Utcumque eſt; ipſam, qualis edita fertur in vulgus, legant, relegant, inſpiciant penitùs, & expendant: nihil ſanè contra fidem comperient imputatum Gallis. At ſi quid in fide ſuſpectum, ſi quid erroneum, ſi quid hæreticum, ſi quid ſchiſmaticum docuiſſent, prætermiſſam non oportuit graviſſimam accuſationis partem: imò verò, ut veriſſimè, ita confidentiſſimè dixero, ſtudiosè evitatas omnes quæ doctrinis erroneis ac perverſis inuri ſolent notas. Non tamen ignorabant ſanctiſſimi Pontifices, quid novitii ſcriptores etiam maximi nominis, Bellarminus ac cæteri, in ſententiam Pariſienſium, durè acerbèque dixerint; ſed hæc privatorum Doctorum proprio arbitrio, nullâ autoritate fundata decreta, in cenſuram conferre publicam, alienum ab Apoſtolicâ gravitate viſum. Itaquè haud aliis conditionibus compoſitæ res ſunt. Quid enim ab Epiſcopis Gallicanis Innocentius XII. bonus ac pacificus Pontifex poſtulavit? ut erroneam, ut ſchiſmaticam, ut falſam doctrinam ejurarent? Abſit. Nempè Epiſcopi in hæc verba ſcripſerunt: *nihil enim decernere animus fuit.* En quod deprecantur, en quod Pontifex averſari jubet, decretum eſſe conditum, latum Epiſcopale judicium, eoque animo quo diximus. Hâc excuſatione, hâc purgatione ſuſceptâ, Pontificium animum adeò placatum eſſe conſtat, ut Clero Gallicano, pro ſedis Apoſtolicæ conſuetudine, impenſiſſimè faveat. Abeat ergò Declaratio, quò libuerit; non enim eam, quod ſæpè profiteri juvat, tutandam hîc ſuſcipimus. Manet inconcuſſa, & cenſuræ omnis expers, priſca illa ſententia Pariſienſium: & quanquàm Hiſpani, Belgæ, alii qui in Gallos calamum diſtrinxerant, extrema omnia intentabant, ſedis tamen Apoſtolicæ gravitas non his ſe fluctibus abripi ſinit, & antiquam, probatiſſimam, ſanè quod nunc ſufficit, probabilem inſontemque doctrinam, ut ab initio fuerat, intactam relinquit. Nihil ergò metuimus ab adverſariis qui in nos ſæviunt, & partium ſtudiis acti, horrent, execrantur, damnant quod ſedes Apoſtolica non improbat: nec differri amplius patimur defenſionem noſtram; quippè quam intelligimus cum ſedis Apoſtolicæ defenſione eſſe conjunctam.

XI.

Ludovici Magni læsa pietas defendenda fidelibus Gallis.

NEC aliâ ratione Ludovici Magni gloriam vindicamus. Refugit animus ea repetere, quæ Archiepiscopus Valentinus de tanto Rege in suâ præfatione proferre non erubuerit: *Ejus scilicet imperiis ac minis, ad eam oppressionem redigi Gallos, ut vel inviti cogantur in suis Universitatibus publicè defendere propositiones adeò à Christianâ pietate, & communi sensu Orthodoxorum alienas, adeò supremæ Apostolicæ Sedis autoritati indecoras, solique impietati & hostilitati, quâ in Apostolicum thronum invehuntur hæretici, consonas, ac iis qui se veros Catholicos, Christianos ac Christianissimos gloriantur, maximè offensivas.* Quæ animo plusquàm hostili prolata, nisi fortiter propulsamus, & indignam Antistite Christiano impotentiam castigamus, nimis ab officio ac fide recedimus, & religiosissimi pariter atque invictissimi Principis Majestatem pietatemque lædimus. Rocc. præf.

XII.

Summâ modestiâ causam hanc esse tractandam: Divisio hujus operis in tres partes.

FIXUM ergò sit & immotum, à nobis dissimulari non posse gravissimas adversùs fidem nostram accusationes, quas ad Sedis Apostolicæ & maximi Regis contumeliam pertinere constet; idque unum superest à Deo impetrandum, ut quò impotentiùs & injuriosiùs impetiti sumus, eò æquiùs atque modestiùs causam coram Pontifice maximo totoque orbe Christiano dicamus. Quare Italos, Hispanos, Belgas, ac singulari nomine Cardinalem Daguirreum, omni amicitiâ, officio, obsequio prosequendum, & optimo quidem animo, sed tamen immisericordiùs sævientem, etiam atque etiam obsecramus, ne Christianam charitatem, Christianam amicitiam lædi putent, si antiquam sententiam nullâ cujusquam contumeliâ propugnamus. Decet enim conscios veritatis, ut ad ejus obsequium benignè reducendos curent, qui ab ejus professione, priscæ traditionis immemores, recesserunt. Hujus rei gratiâ, tria hîc tractanda suscipimus: Primùm, eam sententiam, quam Parisiensium vocant, ab irreprehensis Doctoribus, atque ab ipsâ Parisiensi Theologicâ Facultate, toto orbe notissimâ ac laudatissimâ, nemine improbante, esse traditam: Alterum, eandem sententiam à Constantiensis approbatissimæ Synodi temporibus confirmatam: Tertium, eandem sententiam non tunc excogitatam, sed ab ipsâ Christianitatis origine profluentem ex communibus decretis, & ut vocant principiis Christianarum gentium, ad necessitatem extinguendi schismatis, exponendæ fidei, ac re-

formandæ pietatis assumptam. Et quanquam hæc tria à Theologis operosissimè pertractantur, ne tamen innocentiæ nostræ ratio extrahatur in longum, nunc in antecessum ex tribus prædictis capitibus compendiosissimè seligemus ea, quibus res nostræ statim in tuto collocentur.

XIII.

Facultatis Theologicæ Parisiensis clara & certa Sententia, ex nostris juxta & exteris Doctoribus agnita: Pighius Navarrus, Franciscus de Victoriâ memorantur.

AC de primo quidem capite facilè ostendemus, non privatos Doctores, sed integras Theologicas Facultates in hâc de quâ agitur stetisse sententiâ: neque solam Parisiensem, verùm etiam Coloniensem, Erefordiensem, Viennensem, Academias in Germaniâ nobiles, Cracoviensem etiam apud Polonos, apud Italos quoque Bononiensem, ad hæc Lovaniensem Parisiensis filiam, alias deniquè, quarum suo loco acta referemus. Sed ne fusiùs excurrat oratio, quod est expeditius, scholam Parisiensem omnium celeberrimam in medium afferemus. Quâ de re nostri Doctores, Jacobus Almainus, & Joannes Major, sub Ludovico XII. & Francisco I. scriptores nobiles, hæc habent. Almainus quidem: *Conclusio est quam tenent omnes Doctores Parisienses & Galli: quòd potestas Papæ est subjecta potestati Concilii*; & hanc vocat *resolutionem scholæ Parisiensis, & Ecclesiæ Gallicanæ.* Hanc probat eâ maximè ratione, quâ Petrum Alliacensem Cardinalem, & Joannem Gersonem usos fuisse notum. *Quod potestas quæ est in supposito deviabili, debet dirigi secundùm potestatem indeviabilem, Pontificia scilicet per Conciliarem.* Hæc Almainus de scholæ Parisiensis, imò etiam de Ecclesiæ Gallicanæ universæ sententiâ, testis oculatus, atque à nemine falsi reprehensus, prodidit. Quid Major? Postquàm eamdem probavit sententiam, hæc addit: *& nostra Facultas, à diebus Concilii Constantiensis, in quâ plures exercitatos habebis Theologos, quàm in duobus vel tribus Regnis, sic hanc partem fovet, quòd nulli licuit asserere oppositum probabile, & qui tenuerit in campo revocare cogitur.* En virum optimum, ac longè doctissimum, de Parisiensium, præ cæteris gentibus Christianis, mirâ scientiæ famâ confidentissimè gloriantem: atque is contrariæ sententiæ nequidem probabilitatem à nostris relictam docet, *à diebus quidem Concilii Constantiensis*, hoc est postquàm expressè discussa res est. Altiore autem ex fonte manasse, ejus sententiæ quam asserit, certitudinem, neque, ex Constantiensibus temporibus initium hujus doctrinæ ductum, hinc patet quòd & ipse, & alii ad vetustissimam traditionem, Patrumque & Canonum autoritatem referendam putent.

Almain. lib. de potest. Eccles. & Laic. cap. XVIII. in app. tom. I I. Gerson. edit. Dup. pag. 1070.

Maj. de aut. Conc. supr. Pap. solut. argument. Cajet. ibid. p. 1144.

Hos libros Almainus & Major jussu Facultatis ediderunt. Hæc verò cùm docerent & toti Ecclesiæ testarentur, nullus tùm eversa omnia &

periclitari fidem, sedisque Apostolicæ dignitatem; ac doctrinam illam *planè detestabilem*, *erroneam*, *hæreticam*, *aut schismaticam* inclamabat; neque se Romani Pontifices commovêre, aut libros ullâ notâ censuere dignos; quippè qui intelligerent, hæc verè esse decreta sanctissimæ, & probatissimæ Facultatis.

Ac ne quis suspicari possit, eos suæ favisse sententiæ, aut Facultatis Parisiensis fortè obscuriorem fuisse sententiam, placet considerare quid de eâ exteri quoque scripserint. Primus Albertus Pighius Belga, adversùs Constantiensia, & Basileensia decreta pleno ore invectus, hæc subdit: *Horum decretorum autoritatem asseruit Joannes ille Gerson Cancellarius Parisiensis, quem in hodiernum usque diem universa illa schola sequitur.* Hæc scribebat anno 1538. is qui de Pontificiâ potestate tàm inaudita scripsit, ut eo nomine ferè ab omnibus contemnatur, neque tamen scholam Parisiensem in Gersonis sententiâ, tantâ consensione permanentem, ullâ notâ suggillare ausus, Gersonem etiam *doctum* ac *pium* vocat.

Pigh. de Hierar. Eccles. lib. VI. cap. II. vid. in append. lib. I. cap. VIII. not.

Martinus ab Azpilcueta Navarrus, Regno scilicèt Navarrico oriundus, Divini humanique juris consultissimus, postquàm Salmanticæ, & Conimbricæ docuit, Romam profectus est, summisque Pontificibus Pio V. Gregorio XIII. & Sixto V. charus, Romæ multa scripsit, atque edidit. Is hæc habet: *Non est consilium in præsentiâ definire, cui principaliùs potestas Ecclesiastica fuerit à Christo collata, an Ecclesiæ soli, an verò ipsi Petro, propter illam discordiam maximam Romanorum & Parisiensium:* (Romanorum certè privatorum Doctorum, non profectò Pontificum, quos non æquipararet privatis Doctoribus nostris) Pergit: *Illi* (Romani scilicèt) *tenent, Petro & Successoribus datam esse hanc potestatem, atque ideò Papam esse Concilio superiorem: ii verò quibus Joannes Gerson adhæret, docent datam esse toti Ecclesiæ, licèt exercendam per unum, atque adeò in aliquot casibus Concilium esse suprà Papam, quarum illa* (scilicet Romanorum) *placuisse videtur sancto Thomæ & Thomæ à Vio: altera verò placuit Panormitano, qui pro Parisiensibus est, quem frequentiùs nostri sequuntur.*

Bellarm. & Labb. de Script. Eccles. vid. in app. loc. cit.

Cap. *novit.* not. III. n. 24. *de jud.*

En quem virum, & quantæ autoritatis adjungat Parisiensibus; eum scilicèt cui Canonistæ potissimùm adhærescant. Addit: *Hunc explicandi modum mordicùs tuetur Jacobus Almainus è Sorbonâ Theologus, & Joannes Major, qui idem facit, aïens: Romæ neminem permitti tenere Parisiensium & Panormitani sententiam; nec rursùs Academiam illam Parisiensem pati, ut contraria opinio asseratur in eâ.* Iterùm *utramque opinionem*, Italorum & Gallorum, pari æquitate refert. Itali & Galli diversa sentientes, æquè Catholici, nulloque discrimine habebantur.

Maj. in Matth cap. XVIII.

Navar. de pœnit. dist. III.

Quæ sententia de Gallis, adeò in totum orbem permanavit, ut Franciscus quoque de Victoriâ Hispanus scripserit: *Notandum quòd de comparatione potestatis Papæ, est duplex sententia: altera sancti Thomæ & sequacium multorum, & aliorum Doctorum tàm in Theologia, quàm in jure Canonico, quòd Papa est suprà Concilium; altera est communis sententia Parisiensium, & multorum aliorum Doctorum in Theologiâ & Canonibus, ut Panormitani & aliorum, contraria: quòd Concilium est suprà Papam.* Sic antiqua placita scholæ Parisiensis longè latèque per omnes Christianas gentes pervulgata, ubique notissima, nullibi reprehensa sunt.

Franc. de Vict relect. IV. de pot. Pap. & Concil. vid. in app. loc. cit.

XIV.

In Concilio palàm declarata Gallicana Sententia, nemine improbante, nec repugnante ipso Pontifice.

NEVÈ hæc putent in umbratilibus præliis atque in ſcholaſtico pulvere latuiſſe; ad Epiſcopalem ordinem, atque ad œcumenici Concilii lucem perlata eſſe conſtat: quippè cùm in ipſo Concilio Tridentino, Epiſcopi ac Theologi Gallicani ſuam de Concilii ſuprà Pontificem prærogativâ ſententiam, Cardinale Lotharingo Rhemenſi Archiepiſcopo præeunte, Legatis Pontificis, ad ipſum Pontificem perferendam palàm profeſſi ſint, totoque orbe teſtati, ſeque omnes, & univerſam Galliam nunquàm ab eâ ſententiâ deſtituram; tamen in Pontificis totiuſque adeò Concilii œcumenici communione, parique cum cæteris Epiſcopis autoritate, atque orthodoxiæ laude manſerint: quin etiam præclarum illud egregii Pontificis reſponſum elicuerint: *Ne definirentur, niſi ea de quibus inter Patres unanimi conſenſione conſtaret.* Quæ ſanè omnia mox ex actis certiſſimis ampliùs declaranda, nunc ex Palavicini hiſtoriâ referenda duximus, ut certum fixumque ſit, de Gallorum ſententiâ improbandâ neminem in tanto Concilio, in toto orbe neminem, ac nequidem ipſum Romanum Pontificem cogitaſſe.

Vid. in append lib. I. cap. II. & not.

Palav. lib. XIX. cap. II. & ſeq. vid. imp. cap. XV.

In app. loc. cit.

XV.

Petri de Marca de vetere Sorbonâ locus.

HÆC igitur illa eſt ſcholæ Pariſienſis atque adeò totius Eccleſiæ Gallicanæ priſca ſententia. Neque adverſarii diffitentur. Sanè Petri de Marca proferunt teſtimonium *de antiquâ Sorbonâ* eam ſententiam propugnante; neque tamen hujus viri verbis commovemur, cujus apud nos clariſſimum ingenium, ſed in Theologiâ non ſatis exercitatum; ad hæc verſatile ac lubricum, & nimiâ facilitate per varias ambiguaſque ſententias de re Eccleſiaſticâ ludere ſolitum habeatur. Id tantùm conſtare volumus, *in antiquâ Sorbonâ*, clariſſimâ illâ ac nobiliſſimâ, eam quam dicimus viguiſſe doctrinam. Quòd autem vir illuſtriſſimus utramque Sorbonam veterem ac recentem collidere voluiſſe videatur, utcumque ſe habeat, dicimus: antiquam illam Sorbonam eam eſſe, quæ in Synodo Piſanâ & Conſtantienſi luctuoſiſſimum ſchiſma compreſſerit: eam quam Pius II. ut alios omittamus, recentiſſimâ memoriâ, pro Conciliari prærogativâ, acerrimè ac totis viribus decertantem & in Sententiâ perſiſtentem, in Conventu Mantuano orthodoxiæ nomine commendârit: eam quam Theologi celeberrimi atque ipſe Melchior Canus tantæ autoritatis eſſe pronuntiaverit, ut ab ejus autoritate, non ſine te-

Gall. vindic. differt. IV. §. 2. n. 12. p. 265.

Concil. Mant. ſub. Pio II. tom. XIII. Concil. p. 1771. Melch. Canus de locis

meritatis notâ, recedatur: eam quæ in Synodo Tridentinâ tantam gloriam reportaverit: eam denique quæ Academiæ Parisiensi toto orbe terrarum tantam claritudinem comparaverit. Theol. lib. XII. cap. II.

XVI.

Gallicana Sententia post Constantiensia tempora viguit: nec tantùm in dissidiis, sed in altissimâ pace, contra Galliæ vindicatæ *autorem.*

NE ergò adversarii, viri doctissimi, se à nostro Marcâ deludi patiantur: ne antiquæ illi Sorbonæ detrahant: ne *Galliæ vindicatæ* autor (*b*) veteris Sorbonæ sententiam *Constantiensis ac Basileesensis Conciliorum*, quasi posteà interciderit, constringat finibus atque temporibus. Satis enim ostendimus posterioribus quoque sæculis atque in ipsâ Tridentinâ Synodo floruisse: neque idem commemoret *veterem Sorbonam eam esse in quâ Gersonis sententia*, sive ut ait *Machæra*, *in Universitate Parisiensi ab aliquo Doctorum expromeretur, terrendo Pontifici; si quandò inter Pontifices Regesque Galliæ dissidium aliquod oriretur.* Id enim pace doctissimi viri dixerim, nonnisi prætermissâ penitùs rerum nostrarum, imò Ecclesiasticarum Historiâ asseri potuit. Neque in Tridentinâ Synodo, aut aliquid dissidii ortum erat, aut nostri Pontificem territabant, cùm antiquam Ecclesiæ Gallicanæ doctrinam, etiam Palavicino teste, summâ constantiâ tuerentur.

Gall.vind. loc. sup. citat. p. 264.

Ibid.

Vid. in append. lib. I. cap. II.

XVII.

Andreas Duvallius in Facultate Parisiensi primus innovandi autor, antiquam ultrò Sententiam agnoscit.

SANE non negamus priscam illam firmamque Sententiam, nostris temporibus, Andreâ Duvallio Sorbonico autore non nihil intermissam; iis quidem de causis quas nemini nostrûm ignotas, tacere nunc malumus, quàm promere. Sed tamen, quid recens illa, quam jactant, Duce Duvallio, Sorbona protulerit, audiamus.

In app. lib. II. cap. XI. & Coroll. n. V. VIII. & IX.

(*b*) *Galliæ vindicatæ autor*] Celestinus SFONDRATUS ordinis S. Bened. Monachus & Abbas San-Gallensis apud Helvetios, contra Galliam pro Curiâ Romanâ multa edidit, pro quâ mercede ad Cardinalatum evectus est. Ejus librum præ cæteris famosum, cui titulus: *Nodus prædestinationis dissolutus*, plenum erroribus de gratiâ, de peccato originali, & de statu puerorum, qui non baptizati è vitâ excedunt, ad Summum Pontificem detulerunt duo Archiepiscopi & tres Episcopi Gallicani, D. D. le TELLIER Rhemensis, DE NOAILLES Parisiensis, BOSSUET Meldensis, DE SEVE Atrebatensis, FEIDEAU DE BRON Ambianensis. Vide nuperam edit. operum D. BOSSUET Tom. V. Rescripsit quidem Pontifex se Censores delecturum, qui de eo libro judicium ferrent; sed eâ valuit autoritate & gratiâ Clemens XI. tùm Cardinalis ALBANI, SFONDRATI amicus & patronus, ut liber ille, quo, post Juliani Pelagiani libros, nullus fuit à Catholico de gratiâ Christi dogmate remotior, censurâ non notaretur.

Igitur posteaquàm est editus Edmundi Richerii libellus, *de Ecclesiastica & politicâ potestate*, statim Andreæ Duvallii responsio prodiit sub hoc titulo: *Libelli de Ecclesiasticâ & politicâ potestate Elenchus, pro supremâ Romanorum Pontificum in Ecclesiam autoritate, autore Andreâ Duvallio 1612. cum approbatione Doctorum :* quo in libro hæc leguntur: *ex quo satis cuivis constare potest, eum* (Edmundum scilicet Richerium) *nondùm abjecisse erroneam illam opinionem, quam in scholâ Dominicanorum Parisiensium coram illustrissimo Cardinale Perronio nuper impudentissimè professus est :* DE FIDE EST CONCILIUM ESSE SUPRA PAPAM ; *cujus falsitas à magno illo Cardinale validis rationibus in amplissimis illis Comitiis demonstrata est.* Rectè: sed audiant reliqua attentis auribus: *Etsi enim Parisiensis Academia stet à partibus Conciliorum generalium, non tamen propterea unitatem cum cæteris Academiis discindit, neque earum Doctores pro deviis à fide habet, aut unquàm habuit.* Iterùm: *Etsi Academia Parisiensis infallibilitatem in decernendo ad Concilium generale solùm referat, ab eo tamen nunquàm abesse debet Pontifex.* Tertio: *Etsi Parisienses ad Concilium generale ultimam fidei analysim referant, non tamen propterea potestatem de fide decernendi Pontifici unquàm ademerunt, & meritò.*

Duvall. Elench. &c. pag. 9.

Ibid. pag. 68.

Ibid. pag. 105.

Vides primùm, teste Duvallio, de Sententiâ Academiæ nostræ nondùm à quoquam fuisse dubitatum, quemadmodùm posteà, gliscente, ut fit, audaciâ, factum est: vides secundò, quid erroneum Duvallius in Richerio reputaret: non certè doctrinam ejus; sed quòd eam de fide esse contenderet. Summum id erat quod tunc à nostrâ Facultate peteretur.

XVIII.

Ex eodem Duvallio, in Sententiâ Gallicanâ circa Conciliorum potiorem potestatem, nulla hæresis, nullus error, nulla temeritas.

IDEM Andreas Duvallius edidit posteà tractatum *de supremâ Romanorum Pontificum potestate adversus Vigorium jurisconsultum :* quo tractatu: quæstione *utrùm de fide sit Concilium esse supra Papam, & utrùm Concilium œcumenicum sit suprà Pontificem, vel è contrà:* apertè docet: *Neutram harum opinionum esse de fide.* Tum: *Neutra*, inquit, *harum opinionum hæretica est : neutra erronea & temeraria saltem temeritate opinionis:* denique: *Sententia pugnantium pro Conciliis non est hæretica & erronea, & in ratione opinionis temeraria.* Illud, *in ratione, opinionis* Duvallius addidit, ut à temeritate *opinionem* ipsam, non autem *opinantes*, quos ipse impugnabat, absolvere videretur. Sed quidquid sit de Duvallio ejusque adversariis, ipsam, opinionem ab eo etiam à temeritate prorsùs absolutam esse satis superque est.

De sup. Rom. Pont. in Eccl. potest. anno 1614. part. IV. quæst. VII. pag. 538. Ib. quæst. VIII. pag. 552. Ib. p. 542. Ib. p. 550. Ib. p. 582. Vid. in append. lib. II. cap. XI. & not.

XIX.

Idem Duvallius Patrum & Conciliorum etiam Florentini & Lateranensis solvit autoritates.

NEQUE tantùm ex suâ sententiâ Duvallius asserit, sed etiam contrariæ partis argumenta autoritatesque solvit : imprimis verò Florentinum, ac sub Leone X. Lateranense decretum, queis adversarii Parisiensium vel maximè fidunt, ut rem definitam esse statuant. At Duvallius expressè ac perspicuè hos confutat, atque ita concludit: *Nulla est ratio, nullum Scripturæ aut antiquorum Canonum aut Patrum testimonium, ad quod utriusque partis Doctores non respondeant : quorum responsiones, etsi non planè satisfaciant, sufficiunt tamen, ut neutra harum errores censeatur continere.* En quo loco habeat adversariorum probationes, etiam eas quas ex Florentinis Lateranensibusque decretis tantâ confidentiâ repetunt. Duvall. quæst. VII. pag. 550.

XX.

Idem infallibilitatem Pontificiam de fide non esse multis probationibus conficit.

DE infallibilitate sic habet : *Statuenda nobis est hæc conclusio : etiamsi de fide non videatur, saltem non ita evidenter constet summum Pontificem seorsùm à Concilio, privilegio infallibilitatis, licèt agat ut Pontifex, gaudere ; tamen absolutè certum est & indubitatum* ; ejus quidem sententiâ, cujus quisque eam quam voluerit habeat rationem, non ipsâ Ecclesiæ fide. Duv. ibid. part. II. quæst. I. p. 210. male. 202.

Neque tantùm dicit non esse de fide, verùm etiam probat : primùm : quia nullibi id tanquàm de fide expresè definitum extat : secundò : quòd Doctores contrariæ sententiæ, *Alliacensis*, *Gerson*, *Almainus*, *Major*, *Cusanus*, *Adrianus VI.* & *alii*, *neque in hâc parte, neque in ullâ aliâ ab Ecclesiâ sunt condemnati.* Et postea : *Nusquam in Ecclesiâ ullius hæresis suspectos, convictos, aut accusatos fuisse legimus.* Tertiò : solvit Scripturarum textus, quibus id esse de fide videri possit : imprimis verò illum locum Matthæi XVI. *tu es Petrus :* & illum Lucæ XXII. *ego rogavi pro te :* & illum Joannis XXI. *pasce oves meas.* Solutis Scripturæ locis, ne quid probationi desit, solvit & Canonum textus ; quo posito sic concludit : *Ex his sequitur, non ita constare de fide esse, summum Pontificem, etiam si agat ut Pontifex, privilegio infallibilitatis gaudere.* Timidè ille quidem ; nec satis ex Theologicâ gravitate. Quod enim *de fide non ita* esse constat, si fidei vim ac rationem attendimus, prorsùs de fide non esse constiterit ; & tamen sufficit antiquam sententiam Parisiensis Facultatis tanto robore viguisse, ut nequidem Duvallius, hujus insectator, Romæ probatissimus ac laudatissimus, tanquam fidei, Scripturæve, & Conciliis, rebusque de- Ibid. Ibid. pag. 211. Matth. XVI. 18. Luc. XXII. 32. Joan. XXI. 17. Duv. loc. sup. cit. p. 213.

finitis adversam, damnare potuerit. Quare Belgæ, Hispani, Itali, qui nobis assiduè Duvallium objiciunt, procul à vero rectoque aberraverint, nisi viri modestiam imitentur.

XXI.

Unde concludit Duvallius definitiones Pontificias per sese non esse de fide, ac requiri acceptationem sive consensum Ecclesiæ.

Duv. ibid. quæst. II. pag. 235. QUID autem Duvallius ex his concluserit à nobis declarari operæ pretium fuerit. Sic autem habet: *Observandum*, inquit, *est, ut aliquod dogma tanquàm hæreticum habeatur, non esse necessariam Concilii generalis celebrationem; sed sufficere summi Pontificis condemnationem, unà cum acceptatione totius Ecclesiæ per orbem diffusæ.* En, ut aliquid de fide sit, Ecclesiæ consensum, sive *acceptationem* omninò necessariam; cujus quidem rei hanc rationem reddit: *Licet enim*, inquit, *decretum Pontificis quatenùs ab eo solo promanat* DE FIDE NON SIT, *cùm ejus in decernendo infallibilitas fide Catholicâ minimè constet, ut suprà declaravimus; nihilominùs, si hæc condemnatio ab universali Ecclesiâ, licèt diffusâ & non coactâ in Concilio, approbetur, jam nemo citra fidei detrimentum ei potest contradicere. Est enim de fide Ecclesiam, non tantùm ut congregatam in œcumenico Concilio, sed ut diffusam, errare non posse.*

Ib. quæst. V. p. 308. Nec semel dixisse contentus, hæc addit: *Respondeo definitiones Pontificis non esse de fide, donec universalis Ecclesia, quam de fide est errare non posse, eas acceptaverit.* Quod quid est aliud, quàm id quod unum Declaratio Gallicana voluit; nempè, ut decreta Pontificia plenum fidei robur obtineant, ad consensum Ecclesiæ recurrendum?

Hæc igitur Romæ probata, imò concepta, anno 1614. adversùs Richerium & Vigorium edita: anno verò 1636. unà cum Duvallii reliquis commentariis recusa, eam famam Romæ quoque Duvallio pepererunt, ut unus adversùs Richerium Pontificiæ Majestatis vindex haberetur: quæ nunc respui & condemnari, quid esset aliud, quàm toto orbi illudere ac de fide ludos facere?

XXII.

Duvallii doctrina de confirmatione Conciliorum, deque iis per sese, etiam adversùs Papam, valituris in fidei negotio.

SANE haud me fugit Duvallium de Conciliis œcumenicis differentem antiquitatis oblitum, in degeneres abiisse sententias: cæterùm nec desunt igniculi, quibus se Parisiensem Theologum recordatus esse
Duv. ibid. part. IV. videatur. Quærit enim an Concilium legitimo modo coactum, & legitimo

modo procedens, Papâ per Legatos præsidente, in iis quæ ex unanimi Legatorum ac Patrum consensione de fide decreta sint, *ante confirmationem sit infallibile, quamvis Pontifex nullam hujus decreti instructionem Legatis dederit.* [quæst. VI. pag. 525. & seq.] Negat Bellarminus, quem sequuntur recentiores adversarii nostri Hispani ac Lovanienses; quippè qui doceant: solum Papam per sese esse infallibilem; neque ab eo posse infallibilitatem suam transferri in Legatos; proindeque Spiritum Sanctum adesse Conciliis, non immediatè, sed quòd ipsi Papæ adsit, à quo Patres accipiant ut sana & recta decidant.

At Duvallius tale Concilium per sese infallibile esse concludit, cum Soto & aliis: quòd nempè tale Concilium perfectissimè universalem Ecclesiam repræsentet, imò eodem interpretante Duvallio, *sit ipsamet Ecclesia, secundùm autoritatem definiendi legesque condendi, quæ falli non possit, utpotè* COLUMNA ET FIRMAMENTUM VERITATIS; [Dominic. Soto in IV. Sent. dist. XX. quæst. I. art. 4.] quod hac ratione firmat: [Duv. loc. cit. p. 531.] *Concilium namque œcumenicum legitimè coactum & legitimo modo procedens, non à Pontifice, sed à Spiritu Sancto sibi assistente, suam infallibilitatem habet, ex vi ordinationis & promissione Christi, quâ promisit & statuit se Spiritumque suum Ecclesiæ jugiter affuturum..... quare teneri Pontificem, talis Concilii, tàm in fide quàm in moribus sententiæ consentire & stare, non quasi sit inferior eique tanquàm superiori obediens; sed ut obediens veritati per Spiritum Sanctum revelatæ.* [Ibid. pag. 534.] [Ibid. pag. 535. 536.] Hìc oppido vides, qui Pontificiæ potestati præ aliis favere se jactant, nihil aliud quærere quàm verborum offucias. Ecce enim Duvallius confitetur talis Concilii decretis *teneri* Papam; quod est res ipsa quam nos quoque dicimus. Ergòne Concilio *obediens erit tanquàm Superiori?* Cave dixeris: abominandam vocem! sed dicas *obedire ipsi veritati per Spiritum Sanctum ipsi Concilio revelatæ:* quasi nos turba fidelium Conciliis aliter obediamus, quàm quòd certâ fide credimus, per illa Concilia, veritatem cui paremus, à Spiritu Sancto esse revelatam.

Utcumque est, clarè docet Duvallius: Patres in Conciliis non accipere à Papâ aut per Papam proximè & immediatè, *sed à Spiritu Sancto, ut certa decidant;* eamque vim talis decreti esse, ut ei decreto, se nesciente, facto, ipse Pontifex consentire & stare teneatur. Tanta Ecclesiæ consentienti ad fidem explicandam inest autoritas!

Quod idem Duvallius multis quidem argumentis, sed hoc vel maximè firmat, [Ibid. pag. 530.] quòd si quis diceret eo Concilio non teneri Papam, indè sequeretur posse contingere ut vera & intemerata fides in solo summo Pontifice remaneat: *ex quo illud etiam sequeretur: in solo summo Pontifice residere Ecclesiam, quæ non stat nec stare potest absque fide:* ex quo iterùm atque iterùm concludit: [Ibid. pag. 531. & seq.] tale Concilium errare non posse, ei *confirmationem* à Papâ denegari non posse.

Atqui eam autoritatem facit non sola Papæ infallibilitas, quam reverà in Legatos transmittere non potest; sed Ecclesiæ totius: non ab ipso Pontifice profecta, sed à Christo collata: quæ cùm concesseris, nulla de Legatis superest difficultas. Legati, enim ipsi non sunt infallibiles, quibus adhærere synodus teneatur; sed tota synodus id à Christo habet; adeòque decretum, præsidentibus Legatis, non tamen necessariò consentientibus,

Vid. Duv. ibid. quæst. X. con l. II. pag. 593. fieri & ſtare poſſet. De quo tamen hîc quærere nil neceſſe habemus, ſatiſque omninò eſt Concilium abſque inſtructione Papæ, eoque neſciente, firmiſſima tamen & à Spiritu Sancto dictata decreta condere. Quid autem his decretis Conciliaribus, ex Duvallii ſententiâ, per Pontificiam confirmationem addatur, alia difficultas alibi extricanda. Interim ſtabit illud invictum: tutam eſſe ſententiam, Conciliaribus decretis ritu ſolenni factis, ſummi Pontificis confirmationem denegari non poſſe: fruſtràque eſſe eos, qui nunc ex eâ confirmatione concludant; poſſe Pontificem Conciliaribus decretis pro ſummâ poteſtate vim addere aut demere; cùm vel ex Duvallio, eorum autoritati etiam ipſe Pontifex ſtare teneatur, quod nunc nobis ſufficit.

XXIII.

Caſus hæreſis, ſchiſmatis, alii ex Duval lio memorantur: in his, quantùm Concilia valeant in ipſum Pontificem, ex Turre-crematâ, Cajetano & aliis ſtatuit.

JAM quid, certis caſibus, adverſùs ipſum Papam, eumque non dubium, ſed certum, Concilia valeant, non vetus illa Sorbona quam ſpernunt; licèt ſuâ canitie ac doctrinâ venerandam, ſed ipſe novæ Sorbonæ ductor exponat Duvallius. Et quidem hæreſis caſum omittemus, cùm in eo caſu conſentiant omnes omnia poſſe Concilium etiam ex ſeſe, nec autore Pontifice, univerſalis Eccleſiæ autoritate collectum. Addit Duvallius caſum ſchiſmatis, neque hic tantùm eum ſchiſmatis caſum, quo ex dubiâ electione, dubius extet Pontifex, ut in illo fœdo ſchiſmate, * ſed etiam quo certus Pontifex fiat ſchiſmaticus. Id autem ne dubites poſſe contingere, triplicem hujus rei caſum ſtatuit idem Duvallius non ſuſpectus autor, ex Turre-crematâ & Cajetano Cardinalibus non item ſuſpectis: *Ii*, inquit, *dignitatis Pontificiæ acerrimi propugnatores affirmant: Papam poſſe eſſe ſchiſmaticum his tribus caſibus. 1°. ſi ſe à communione totiùs Eccleſiæ & omnium Epiſcoporum ob aliquam cauſam injuſtam (c) ſeparet: & ſolùm cum aliquibus ſibi cohærentibus communicare velit. 2°. ſi nolit amplius officio Pontificis fungi, nec tamen ſubeſſe ei qui præ ſe eligeretur, ſed ſe ſchiſmaticorum conventiculis adjungeret. 3°. ſi antiquos ritus ab Apoſtolicâ traditione manantes immutare vellet.* Hæc enim omninò evenire poſſe ex optimis autoribus Duvallius refert & ipſe profitetur. Quæ quidem, quo pacto, cum infallibilitate conſentiant, alius erit quærendi locus: nunc autem fixum eſſe ſufficit, eodem autore Duvallio: Papam *ut ſchiſmaticum, nec minùs quàm hæreticum dejici oportere.* Quo loco quæri poſſet: quâ poteſtate id fieret: an recens à Chiſto creatâ & conſtitutâ? An ipſi Eccleſiæ jam indè ab initio congenitâ? ſed hæc nunc omittimus. Ultrò etiam alios caſus

* XIV. Sæculi.

Dub. ibid. part. III. quæſt. IX. pag. 433.

(c) *Ob aliquam cauſam injuſtam*] Peſſimè Duvallius. Perinde quaſi aliqua cauſa juſta eſſe poſſit, cur ſe Pontifex à communione totius Eccleſiæ ſeparet.

prætermittimus, extra hæresis ac schismatis causam, quibus, post Turrecrematam, Cajetanum, Jacobatium Cardinales, idem Duvallius aliique innumerabiles Pontificiæ potestatis egregii defensores uno ore consentiant: posse Pontificem *denuntiari Concilio, quod absque ejus autoritate, indici & congregari possit*. Et quidem deponi posse negat: nec tamen id certò statuit; sed *tanquàm probabilius*; *quòd varia sint eâ de re Doctorum placita*: cæterùm gravissimè corripi & increpari: iniqua mandata respui: obedientiam denegari: vim etiam à Principibus armaque *strenuè*, modestè tamen expediri posse, & ipse profitetur & in confesso esse tradit. Quos casus non studiosè conquirimus, neque ultrò ingerimus huic quæstioni; sed ex Duvallio aliisque non suspectis Autoribus commemorare cogimur, ne indiscretè ac temerè adversùs Concilia, Pontificiam autoritatem extollant: sed à probatissimis Autoribus accipiant, atque distinguant extraordinarios casus, qui ordinariæ potestati nihil derogent. Hæc igitur ex Duvallio, novæ ut quidem appellant Sorbonæ duce, delibare animus fuit. Cæterùm hic quantiscumque artibus, neque obtinere potuit, ut unquam Facultas ab inolitâ sententiâ defecerit, neque prohibere quominùs ad apertè tuendam Majorum autoritatem optimi quique & eruditissimi facilè redierint.

Ib. quæst. X. p. 440.

Ibid. & part. IV. quæst. XI. concl. VII. p. 615. & seq. & alib.

XXIV.

Quàm multi insignes viri præter Gallos hanc Sententiam doceant: Panormitanus, Zabarella, Tostatus.

Neque verò soli Galli hanc sententiam scriptis editis propugnarunt: nempe & Navarrum dicentem audivimus; eandem sententiam secutum celebrem illum Nicolaum Tudescum Catanensem, Abbatem Bonacensem, atque Episcopum Panormitanum *lucernam juris* dictum, quem pro Conciliorum etiam in Pontificem supremâ potestate multa scribentem, neque horum aliquid retractantem, Bellarminus tamen laudatum potiùs quàm condemnatum velit: adeò non semper illam sententiam hostili animo insectantur, qui eam vel maximè reprehendunt.

Panormitano in Italiâ præluxisse Panormitani magistrum Franciscum Zabarellam Cardinalem Florentinum, virum maximum Bellarminus fatetur. Ac de his quidem viris uberior erit dicendi locus: nunc sufficit à Bellarmino tantos ex Italis viris, accenseri nostris. Accedit è Germaniâ, eodem Bellarmino teste, Nicolaus Cusanus Cardinalis: prodit ex Hispaniâ Alphonsus Tostatus Episcopus Abulensis, tantâ doctrinæ opinione, ut Bellarmino miraculo fuerit, tot scilicet scriptis editis, *brevissimo tempore*; *cùm non vixerit nisi quadraginta annos*: de quo merito dictum sit ab eodem Bellarmino: *Hic stupor est mundi.* Nec minùs *sanctitate* clarus habebatur, ut idem Bellarminus memorat. Is in libro qui dicitur *defensorium*, fusè probat: *à Christo institutum tribunal superius Papâ, nempè Concilium, quod Papam corrigere & judicare possit, non solùm in fide; sed etiam in aliis*

Vid. in append. lib. I. cap. VIII. & sup. n. XIII.

Labb. de Script. Eccl.

Bell. de Conc. aut. lib. II. cap. XIV.

Vid. in cap. *significasti* &c. item tractat. de Conc. Basil. I. part. n. 18. & seq.

Bellar. de Script. Eccl. an. 1410.

Ibid. an. 1440.

Tost. Tom. XII. defens. part. II.

cap. XXX. LXIX. LXX. &c. *casibus*; *solumque illud tribunal id habere ut errare non possit, Papam autem errare posse etiam in damnandâ hæresi.* Quem librum Bellarminus cautè legendum monet propter hanc sententiam; sed alii libri ejusdem sunt spiritûs; neque hujus scripti tantique viri autoritas, uno Bellarmini verbulo infringi queat.

XXV.

De Tostato candida Cardinalis Daguirrei confessio.

Daguir. disputat. XVI. n.62. XXII. n. 59. vid. in app. cap. VIII. & not. Ibid. disp. XVI. n.63. 64. 65. Ibid. n.61. 64.

HIC ille est Tostatus Abulensis, quem eminentissimus Daguirreus semel atque iterùm appellat *Hispaniæ Salomonem, oraculum literarii orbis, jure, mundi stuporem dictum: quo solo, quamvis alia ornamenta deessent, gloriari posset Academia hæc Salmanticensis, cujus Doctor Professor & Cancellarius celeberrimus fuit.* Tantum igitur virum, amplissimus ac doctissimus Cardinalis fatetur eorum numero fuisse, *qui opinionem de potestate Concilii suprà Papam arbitrabantur certam, & ritè anteà definitam in Concilio generali Constantiensi sessionibus IV. & V.* Addit à Cardinale Turrecrematâ reprehensum, & *ab Eugenio IV. notatum*, in sententiâ perstitisse; atque eam quam attullimus apologiam edidisse. Usque adeò & dictis & factis comprobabat, *non ideò hæreticam esse thesim quam tanquam hæreticam Papa damnaverit.*

XXVI.

Alphonsus à Castro.

Vide in app. ibid. Bell. de R. P. lib. IV. cap. II. Alphons. de Cast. lib. I. contra hæres. cap. II. & seq. Daguirr. def. cath. S. Pet.

HIC cæteros scriptores recensere non est animus: nimia nos copia obrueret: multique alii suo loco referentur. Tantùm appellamus eos qui & in omnium ore versentur, & ab ipsis adversariis, nostræ sententiæ defensores habeantur: quibus Alphonsum de Castro Hispanum, è Minorum ordine scriptorem egregium & à nostro Feu-ardentio ejusdem ordinis editum, doctissimi Cardinales Bellarminus & Daguirreus nostris annumerant.

XXVII.

Adrianus VI. & Joannes Driedo Lovanienses.

Bellar. de Script. Eccl. an. 1500. Roc. Tom.

DUO sunt Lovanienses quos Parisiensibus idem Bellarminus atque illustrissimus Roccabertus adjungunt: Adrianus Florentius Ultrajectinus, posteà Adrianus VI. Pontifex maximus, eumque secutus magistrum

discipulus Joannes Driedo, Lovaniensium sui ævi facilè princeps: queis liquidò patet, quam Parisiensium sententiam vocent, non ideò Parisiensibus attributam, quòd in eâ tuendâ Parisienses singulares essent; sed quòd eam singulari studio & eruditione tuerentur. Cæterùm in omnibus Ecclesiis vulgatissimam extitisse, & à scriptoribus pietate & doctrinâ præstantissimis ubique terrarum publicè & cum laude esse defensam, nedùm suspecta fuerit.

I. lib. 1. n. 8. vid. Dried. de libertat. Christ. lib. II. cap. II. in app. lib. I. cap. XII. & seq. & not.

XXVIII.

De Adriano VI. cur privatìm dicendum: unus rem totam conficit: ejus jam Pontificis recusus Romæ liber retractatione nullâ.

HÆC igitur summatim de Parisiensium asseclis à nobis dicta sint. Sed quandò Adriani VI. tanti est autoritas, ut unus rem totam conficere possit, paulùm in eo hæreamus. Is primùm Lovanii summâ cum laude Theologiam docuit: tùm ordine factus est ejusdem Academiæ Cancellarius, Caroli V. Augusti Præceptor, in Hispaniâ Episcopus Dertusanus, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, denique post Leonem X. summus Pontifex, tantâ sanctitate atque modestiâ, *ut nihil infelicius in vitâ duceret quàm quòd imperârit.* Is ergò Theologiæ Professor, cùm de confirmationis administratione disputaret, negaretque Presbiteris permitti posse, sancti Gregorii celebrem locum sic solvebat: *Ad secundum principale de facto Gregorii, dico primò: quòd si per Ecclesiam Romanam intelligitur caput ejus, puta Pontifex*; CERTUM EST *quòd possit errare, etiam in iis quæ tangunt fidem, hæresim per suam determinationem aut decretalem asserendo: plures enim fuere Pontifices Romani hæretici: item & novissimè fertur de Joanne XXII. quòd publicè docuit, declaravit & ab omnibus teneri mandavit, quòd animæ purgatæ ante finale judicium non habent stolam, quæ est clara & facialis visio Dei: & Universitatem Parisiensem ad hoc induxisse dicitur, quòd nemo poterat in eâ gradum in Theologiâ adipisci, nisi primitùs errorem hunc pestiferum jurasset se defensurum, & perpetuò ei adhæsurum. Item patet hoc de errore quorumdam Pontificum circa matrimonium, de quo*, in capite Licet, de sponsâ duorum. *Item de errore quem ediderat Cœlestinus circa matrimonium fidelium, quorum alter labitur in hæresim; cujus error olim habebatur in aliâ compilatione juris:* Cap. laudabilem, de conversione conjug. Vide quàm apertè doceat, quàm pro certo habeat, omninò fieri posse ut Pontifex hæresim, non jam ut homo privatus, sed ut Pontifex *per suam determinationem aut decretalem asserat*: quàmque pestiferum errorem putet eum, quem Joannes XXII. *publicè docuerit, declaraverit & ab omnibus teneri mandaverit.* Neque hìc curamus an Joannes XXII. & alii excusari possint; quid de illis senserit Adrianus VI. quid fieri potuisse putaverit; id verò quærimus; imò non quærimus: quis enim in re tàm clarâ quæstioni locus?

Bellar. & Labb. de Script. Eccl. item Epith. Adr. VI. tom. XIV. Conc. pag. 401. Adr. VI. in IV. Sent. de confirm.

Sed apertam ac certam tanti Doctoris Sententiam tenemus: dignumque id observatu quod addit, jam ad Gregorium rediens: *Non tamen dico Gregorium hic errasse; sed evacuare intendo impossibilitatem errandi quam alii asserunt.* Quô quidem se demonstrat, nullâ tuendæ causæ, quam susceperat, necessitate adactum, ad hanc tamen sententiam deditâ operâ declarandam, solo amore veritatis adductum.

Sanè advertendum est, vir doctissimus quâ cautione sit locutus: *Ecclesiam* enim *Romanam* à suo capite *Romano Pontifice* accuratè secernit, cujus distinctionis & abusum pessimum & usum necessarium suo loco ostendemus: Neque Ecclesiam Romanam, sed tantùm ejus Pontificem etiam de fide definientem, errare posse, *pro certo* habet: nec si quis Romanus Pontifex in fidei quæstione determinandâ defecisset, ideò Petri fidem & Ecclesiam Romanam defecturam putabat. Quâ in re non est dubium in fidei negotio, quod est vel maximum, Conciliorum potestatem potiorem agnosci, firmarique ea omnia quæ ab adversariis censurâ gravissimâ temerè configantur.

Neque verò eam Sententiam Pontifex retractavit, uti profectò, si erroneam putasset, facere debuisset. Nam ideò Pius II. qui se Basileæ, cùm Synodo privatus interesset, errasse credebat, solenni retractatione sua scripta confixit. *Hæc enim scripta*, ait, *fortasse scandalum parient: qui hæc scripsit, inquient, in beati Petri cathedrâ sedit, nec invenitur mutasse propositum, qui cum elegerunt & in summo Apostolatûs vertice collocarunt, ab iis scripta ejus approbata videntur. Cogimur itaque beatum Augustinum imitari.* Nihil simile Adrianus, suaque scripta adeò non retractavit, ut potiùs Romæ, statim atque Pontifex factus est, edenda curaret, anno videlicet 1522. cùm anno 1521. Pontifex creatus esset: adeòque aberat ab eo ut sententiam revocaret, ut potiùs metueret, ne illi errandi *impossibilitati*, quam privatus Doctor olim improbaverat, vel Pontifex factus favisse videretur.

Bull. Pii II. retract. ad Colon. Academ. Tom. XIII. conc. pag. 1407.

Vid. Labb. de Script. Eccles.

XXIX.

Vana responsa autoris doctrinæ Lovaniensium.

AGITE, expedite vos, qui Parisiensium sententiam *erroneam*, *hæreticam*, *schismaticam*, *Sedis Apostolicæ eversivam* vestrâ autoritate decernitis, atque in Episcopos, totamque adeò Ecclesiam Gallicanam proferre audetis tàm dura, tàm nulla, tàm iniqua decreta: agite, inquam, incipite ab Adriano VI. tantique Pontificis librum, ejusque jussu in Urbe recusum, erroneum aut schismaticum dicite. Horret animus, aliaque omnia comminisci malunt. Videamus sanè ut se torqueant: Autor Anonymus in doctrinâ Lovaniensium mira refert hoc titulo: *discutitur doctrina Adriani Papæ VI.* Summa est ex Maldero & Wiggero; non hîc egisse Adrianum *de Pontificiâ definitione ex cathedrâ; sed de judicio super difficultatibus quæ in facto occurrant, donec, si res sit ad fidem & mores tendens,*

Doct. Lov. art. I. p. 69.

tendens, pleniori examine ex Cathedrâ definiatur. Quid autem illud est: quàm impeditum intricatumque: quàm ipso contextu verborum, conturbatam hominis mentem indicat? An loquitur de difficultatibus quæ *in facto occurrant*, qui de fide, de hæresi, tàm apertis verbis agit! Quodnam verò examen plenius, quam decisionem narras, post eam, quâ *de fide determinatum est*; quâ Pontifex *per decretalem suam aliquid publicè docuerit, declarârit, ab omnibus teneri mandaverit.* Quæ verba Lovaniensem nostrum referre & exscribere puduit, quòd iis statim perlectis, ejus responsio evanescat. Planè Adrianus ea verba seligebat, quibus Pontificiam de fide definitionem vel maximè exprimeret; ac si quid aliud gessisset in animo, non tàm disertis verbis, illam quam quidam *asserebant, impossibilitatem errandi configeret.*

At enim, inquit Joannes Wiggerus ab eodem autore laudatus, non id postulabat ea quam Adrianus solvebat difficultas, ut de Pontificiorum decretorum infallibilitate disputaret; cùm de Gregorii facto dumtaxat ageretur. Certè, idque monet vel ipse Adrianus; sed hæc à se dicta, quòd illam aliquorum de *errandi impossibilitate* sententiam, deditâ operâ, *evacuatam vellet.* Neque enim contentus eo, ut ab illâ simpliciter discederet, pergit ulteriùs, eamque & à se, & à Romanis Pontificibus studiosè amolitur. Cur autem? Nisi putaret rem eam sanctissimæ dignitati non modò parùm congruam; sed etiam noxiam, & ab eâ longè avertendam: tantùm abfuit ab eo ut, in asserendis his vanis, certè dubiis Romanorum Pontificum privilegiis, veræ pietatis partem ullam reponeret. Hæc apertè, hæc studiosè, hæc deditâ operâ asserentem, Petri Sedes excepit communibus votis. At si adversariis credimus, per tantam hujus Sedis contumeliam ad hunc apicem, nullâ cujusquam querelâ, imò summâ omnium gratulatione provexit. Ibid.

Pergit tamen Lovaniensis noster: *At Adrianus asserit certum esse quòd Pontifex possit errare. Hoc si intelligeret de Pontifice ut definiente & proponente toti Ecclesiæ aliquid fide credendum, neutiquàm est certum.* Tibi quidem forsitan, sed ipsi Adriano est certum. *At econtrà*, inquis, *id*, nedùm certum sit, *manifestè est falsum, ejusque oppositum adeò certum, ut ab aliquibus habeatur de fide.* Quid ad nos si *ab aliquibus*? Non ab Adriano quidem, qui eam sententiam *evacuare intendit.* Quare non Melchior Canus, quantumvis acerrimus Pontificiæ infallibilitatis assertor, non ipse Bellarminus, ut Lovanienses illi tergiversandum putant; verùm Adrianum VI. nominatìm accensent iis qui Pontificiam infallibilitatem non agnoscant; neque eò seciùs Bellarminus *virum optimum & doctissimum* appellat, *qui merito doctrinæ & pietatis, ex humili domo, in tantam dignitatem conscenderit.* Adeò aberant ab eo, ut illam sententiam erroneam aut Sedi Apostolicæ contumeliosam putarent. Ibid. Melch. Canus lib. IV. cap. I. Bell. de R. P. lib. IV. cap. II. Bellar. de Script. Eccl. an. 1500.

XXX.

Nicolai Dubois Lovanienſis ludibria.

Part.I. refut. argum. &c.art.XV. n.49. p.82.

JAM verò Nicolaus Dubois, poſtquàm Adriani verba retulit, de Romano Pontifice ita affirmantis: *Poteſt errare, hæreſim per ſuam decretalem aſſerendo:* reſpondet: *diſtinguo: ſi de potentiâ metaphyſicâ loquatur Adrianus, etiam hoc tranſeat.* Quàm doctè! Erant ſcilicet qui aſſererent Pontificem nec *metaphyſicè* loquendo, aut de potentiâ abſolutâ, errare potuiſſe, eaque erat *errandi impoſſibilitas* quam Adrianus *evacuare intendebat.* Et pulchrè *tranſeat:* nam ſi Profeſſori bilem moveris, omninò aſſerturus eſt Romanum Pontificem, nec potentiâ metaphyſicâ errare potuiſſe.

Ibid. n. 160.

Quæ addit, quoniam non ad explicandum, ſed ad confutandum Adrianum pertinent, hujus loci non ſunt. Pudet tamen interim Adrianum tantum virum, Lovanienſis Academiæ ornamentum, atque in eam effuſiſſimè liberalem, à Profeſſore Lovanienſi temeritatis fuiſſe incuſatum.

XXXI.

Autoris tractatûs de libertatibus Gallicanis ſubtilia nec minùs vana reſponſa.

DICENT, Adriani ac Sedis Apoſtolicæ cauſam à Nicolao Dubois craſiſſimo autore, atque ab aliis Belgis, doctiſſimis licèt, peſſimè eſſe defenſam. Videamus ſanè, quid alii, acutiores ſcilicet, excogitaverint.

Anonym. de libertat. &c.lib.VII. cap. XVI. n. 16.

Autor Anonymus tractatûs *de libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ*, is qui ſe ſubtiliſſimum videri velit, nihil aliud quàm in re graviſſimâ ludit. Primùm enim ait, *privati Doctoris, necdùm Pontificis infallibile non eſſe judicium:* quâ de re quis dubitat? Cur nemo extiterit, qui hujus doctrinæ causâ, Adrianum à Pontificatu prohibuerit, aut etiam vel minimùm reprehenderit, id quæritur. Subdit: *At enim Adrianus Pontifex factus ſententiam non retractavit:* addere debuit, adeò non retractaſſe ſententiam, ut librum etiam novus Pontifex recudi juſſerit. Hæc omittit reponitque tantùm: tot tantiſque negotiis diſtentum, Pontificatu ſatis brevi, *nihil de corrigendis ſcholaſticis commentariis cogitaſſe.* Acutè: recudendo operi tempus adfuit, corrigendo defuit. Interrogat poſteà: *Privata Pontificis opinio an definitionis loco habenda ſit: & an in denegandâ infallibilitate ſolùm Pontifex infallibilis exiſtimandus ſit?* Quid ad rem? Cùm nemo poſtulet ut pro infallibili, ſed ut pro irreprehenſâ tutâque, tanti Pontificis ſententiâ habeatur. Ad hæc hærent ſcilicet, & ad alia omnia ſe vertunt, potiùs quàm ad quæſita & objecta reſpondeant.

XXXII.

Galliæ vindicatæ Autor.

VIR clarissimus ac doctissimus, nunc eminentissimus *Galliæ vindicatæ* autor (*d*), uno quidem verbo rem confecisse se putat: nempè *Adrianus*, inquit, *non ex proposito hanc quæstionem tractat; sed inci-* Diss. IV. §. 3. n. 1. p. 275.

(*d*) *Galliæ vindicatæ autor*] Absolverat suam *defensionem* D. BOSSUET, quandò editæ sunt anno demùm 1688. Sfondrati dissertationes; atque hoc illud est, cur in toto opere ne semel quidem Sfondratus nominetur. Sed cùm operi suo D. BOSSUET præviam dissertationem faceret, ratus San-Gallensem Abbatem non omninò esse prætermittendum, tamen cum eo statuit leviter decertare; quippè quem aliorum argumenta iterantem, non nesciret unà cum illis à se optimè confutatum. Porrò notandum, Gallicanæ Declarationis adversarios fuisse alios aliorum *servum pecus*, sic ut tot ac tanta volumina, quæ per VIII. aut X. annos totum orbem fatigârunt, facili labore in unum cogi possint.

D. MAIMBOURG quondàm Jesuita, adversùs Schelstratum aliosque nonnullos Gallicanam Declarationem defenderat, in suis libris Gallicis duobus, quibus tituli sunt: *Traité Historique des prérogatives de l'Eglise de Rome* 1685. & *Histoire du Pontificat de S. Gregoire le Grand* 1686. Quos libros Sfondratus cùm sibi confutandos proposuisset, nil non egit in suis IV. dissertationibus ingenti volumine in 4°. comprehensis, ut probaret indirectam Summi Pontificis potestatem æquè ac infallibilitatem, & ut vocant, *Superioritatem*, semper fuisse Ecclesiæ Gallicanæ consensu approbatam. Cujus libri, qui paucissimos habet & habebit lectores, operæ pretium est summa capita delibare, ut lector videat Sfondratianarum argutiarum nihil fuisse à D. BOSSUET prætermissum.

Sfondratus in epistolâ dedicatoriâ ad Innocentium XI. totus ferè est in computandis temporibus Otommanici Imperii, eo ut deindè probet prædictam fuisse in Apocalypsi Turcarum ultimam persecutionem, quâ exagitari Ecclesia debuerit mille annos, proindèque Turcarum Imperium, quod jam mille annos durabat, brevi ruiturum, & quidem Innocentio XI. Pontifice, cui hanc gloriam præsagit cælitùs reservari. Ab eo exemplo, lector, disce Sfondratum.

Prima dissertatio *de Regaliâ*, implet paginas totas 492. quibus Sfondratus ea supplet, quæ in prolixo suo opere, cui titulum fecerat: *Regale Sacerdotium*; dicenda omiserat. Hanc dissertationem, quæ scilicet ad res hîc tractatas non spectat, præterimus.

In IIa. dissertatione, Sfondratus affirmat: *Pontificis potestatem, veram schismatis* Græcorum, Germanorum, Anglorum &c. *causam non fuisse, quamvis obtenta fuerit, & jam paratæ defectioni quæsita:* neque jura Papatûs à Catholicis imminuta esse oportere, ut ipsi Ecclesiæ hostibus gratificentur: denique *Ecclesiæ in rebus fidei transactiones cum hæreticis nunquàm benè cessisse.* Hoc vult scilicet: Patres Gallicanos suam Declarationem eo consilio fecisse, ut faverent hæreticis & Papatûs jura quædam rescinderent. Quod quidem consilium ipse comminiscitur, & prætereà multus in eo est, ut probet & confirmet res eas, quas nemo Catholicus negat. Paragr. I. à pag. 493. ad 516.

Declarationis caput Ium. oppugnaturus, D. MAIMBOURG objurgat, quòd is Declarationem Clero Gallicano adscripserit *falsissimo elogio. Nihil enim*, inquit, *ab Ecclesiæ Gallicanæ sensu doctrinâque alienum magis.* Hanc factam dicit fuisse *à paucis, iisque, aut metu, aut spe, aut irâ corruptis.* De indirectâ potestate posteà disputat; sed nil profert, quòd in primâ hujus operis parte non sit egregiè confutatum. Interim, lector, hoc animadverte, pessimè actum à Sfondrato, qui, cùm Gallos pro indirectâ potestate semper stetisse pronuntiaret, eorum neminem nominabat. Hoc unum dicebat: ita sensisse Sorbonam, ita quosdam Episcopos, ita quosdam Scriptores; eos verò *quosdam* vix Gallis notos, nedùm apud nos in pretio habitos; quoniam *Ligâ* grassante (quo tempore ii scripsêre) non cogitabant homines, sed furebant. Itaque eos autores D. ARNAUD sic commemorabat: *Votre Abbé de S. Gal cite de fort sots auteurs pour la puissance de déposer les Rois: un Maucler Docteur de Sorbonne, dont le livre a été bien à charge à Cramoisy, n'ayant été acheté que par les beurières: un Président Grammont, qui est une très-pitoyable Histoire. Voilà par qui il veut qu'on juge des sentimens de l'Eglise Gallicane.* Parag. II. n. 1. p. 518. Ibid. n. 2. & seq. pag. 519. Ibid. n. 23. p. 572. & seq. Arn. epist. CCCXIV. tom. V. p. 537.

denter tantùm, & vix tribus lineis, respondendo ad objectionem. Tribus vix lineis? Id quidem qui scripserit, eum non legisse sedulò, sed cursim transvolasse, & oculos in incertum jecisse, non immeritò quis dixerit. Quòd autem incidenter hunc locum tractaverit, nedùm argumentum infringat, firmat magis ac munit: quippè cùm ex eo constet, Adrianum nullâ necessitate compulsum, quæsitâ occasione ac de industriâ, in eam tractationem divertisse; quippè qui infallibilitatem illam *evacuare intenderet*, ut & ipse dicit, & nos jam monuimus.

Sfondrat. c. citat. paragr. III. a pag. 581. ad 637.

Ibid. n. 5. p. 597. & seq.

Ibid. n. 6. 7. p. 612. & seq.

In reliquâ dissertatione defendit Sfondratus, non modò non nocere Reipublicæ Christianæ indirectam potestatem, aut Christi præceptis esse contrariam, aut in sacris paginis damnatam; verùm etiam Ecclesiæ esse utilem, & à Christo usurpatam, & in Scripturis, tùm Osiæ exemplo, tùm plurimis & gravissimis testimoniis confirmatam. Addit nullum ex antiquis Patribus & Pontificibus, neque verò etiam S. Bernardum huic doctrinæ obstitisse: imò pro indirectâ potestate stetisse Præsules Gallicanos, tùm cùm illi de Gregorio IV. Ludovici Pii hoste id responsum plenum gravitatis dederunt: *si excommunicaturus adveniret, excommunicatus abiret;* etiam tempore Bonifaciani dissidii, cùm ad Concilium generale iidem provocabant, demùm diversis temporibus, cùm sese Curiæ Romanæ multa conanti opponebant. Hæc tractans Sfondratus, mirum quot absurda congerat.

Ibid. paragr. IV. n. 1. 2. 3. pag. 619. & seq.

Paragr. I. à pag. 2. ad 9.

Ibid. à n. 2. ad 12. à pag. 9. ad 65.

In III[a]. dissertatione, Declarationis IIum. caput ut convellat, Papam quibuscumque Conciliis Superiorem esse pronuntiat, & statuit: Spiritûs Sancti ductu & autoritate caruisse Synodos omnes eas, quæ aut sine Papâ actæ, aut ipsi contrariæ, aut ab ipso confirmatæ non fuissent. Erat Sfondratiani erroris fons duplex: 1°. in eo quòd casus ordinarios ab extraordinariis non distingueret, quam tamen distinctionem adhibuere S. Antoninus, Carthusiensis Dionysius, Turrecremata, Duvallius, & alii benè multi Pontificiæ autoritatis nimii defensores. Vid. diss. lib. IX. & coroll. 2°. in eo quòd alienam in sententiam acciperet verbum *confirmare*, quod in stylo Ecclesiastico nihil minùs sonat, quàm *Superioritatem*, ut demonstratum est à D. Bossuet lib. VIII.

Posteà solvere conatur argumentum petitum ab exemplis Synodi Chalcedonensis, quæ Synodus Leonis epistolam, non nisi à se priùs examinatam, confirmavit; deinde Væ. Synodi, invito Vigilio, trium Capitulorum causâ celebratæ; tùm VIæ. Synodi à quâ damnatus est Honorius. Quantò se plus nititur expedire, tantò se magis implicat; atque dùm nunc Bellarminum sequitur, nunc autores à Bellarmini sententiâ discrepantes, hoc unum probat, fluctuantem se & incertum, non habere ubi consistat. Vid. diss. & lib. VII.

Ibid. paragr. II. à pag. 66. ad 75.

Inde divertit ad appellationes quas vocant *ab abusu*, quæ res Declarationem Gallicanam non tangunt.

Parag. III. n. 2. p. 77. & seq.

Pisanæ Synodi autoritatem sic impugnat, ut dicat: ab eâ Synodo auctum potiùs schisma quàm sublatum: Gregorium XIII. cui pars Italiæ tantùm, & quidem exigua obediebat, solùm vocat indubium Pontificem: ipsam etiam Constantiensem Synodum *hunc habuisse pro certo Pontifice* inde probat: 1°. quòd Legatum ejus admiserit *pileo vestituque Cardinalitio*: 2°. quòd siverit eum *insignia Pontificia ædibus suis appendere*: 3°. quòd novam Gregorii nomine Concilii convocationem non respuerit; cùm tamen Synodus declararet id à se factum esse *condescendentiæ causâ*, ut aiebant. Item ex Pisanâ Synodo; si maximè œcumenica esset, nihil concludi posse dicit, quo Gallicana Declaratio firmetur. Nam, inquit, Pisani Patres superiores esse se dixerunt ei Papæ, qui esset dubius, & coorto schismate constitutus, non autem ei, qui electus in summâ Ecclesiæ pace, ab omnibus approbaretur.

Parag. IV. & V. à pag. 89. ad 137.

Iisdem argumentis Constantiensem Synodum oppugnat: insuper & graves memorat inter Patres de Sessionibus IV. & V. concertationes: has autem Sessiones à tertiâ tantùm Ecclesiæ parte habitas fuisse clamat & conqueritur: multos eosque cordatiores à paucis seditiosis, Gersone signifero, fuisse victos: decreta more non solito promulgata: imò fuisse adulterata; ea omnia iterans, quæ ante ipsum scripserant Bellarminus, Schelstratus, Daguirreus & alii. Vid. lib. V.

De Synodo verò Basileensi, cùm non negat Synodi hujus Sessiones primas fuisse ab Eugenio IV. confirmatas, nodum cæteris inextricabilem ipse non solvit; sed Turrecrematæ vestigiis insistens, refert nescio quos rumores, quibus nos vult credere, quidquid illis acta publica contradicant.

Ibid. n. 2.

His rebus tenuiter & ferè nugatoriè disputatis, quærit utrùm Universitas Parisiensis po-

XXXIII.

Pater Thyrsus Gonzalez.

THYRSUS Gonzalez haud minùs tergiversari cogitur. Sic enim respondet: *Errasse Adrianum ut Doctorem particularem, si ejus intentio fuit asserere Romanum Pontificem posse, ut Pontificem errare, dùm resolvit dubia fidei, obligando Ecclesiam ad credendum id quod ipse asserit.* Sed quô mihi tuum istud, *si?* librum habes in manibus: sententiam tenes docentis: *errare posse Pontificem in eo quòd per suam decretalem aut determinationem declaraverit, asseruerit & ab omnibus teneri mandaverit.* Satis ne perspicuis exquisitisque verbis usus est, ut omnem tergiversationem excluderet. Addit P. Gonzalez: *Nimis credulum fuisse Adrianum as-* Vid.Gonz.

tiorem semper duxerit Concilii autoritatem. Id verò negat, eo quòd Jesuitæ *thesibus publicè propositis* anno 1662. in Collegio suo Claromontano, Papam Concilio Superiorem dixerunt, quod non dixissent, si doctrinam talem, doctrinæ Universitatis adversari credidissent. Ejusdem ponderis fuit ea quæ deinde fusè disputat de Symmacho & ejus ab Ennodio apologiâ, de Aviti Viennensis eâ de re scriptâ epistolâ &c. Hæc vide confutata lib. X. cap. XX. & seq. à pag. 146. ad 167.

Omitto ea quæ Sfondratus contumeliosè scripsit in Universitatem Parisiensem, in Episcopos Gallicanos, & in ipsum Regem Christianissimum.

Tangit in IV. dissertatione infallibilitatem Pontificis *ex Cathedrâ* pronunciantis, id est, certas formulas, easque nuper introductas adhibentis. Eam infallibilitatem probat 1°. ex iis quæ sancti Patres de Romanis Pontificibus magnificè & reverenter dixerunt. 2°. ex hæresibus Pontificum autoritate, nullâ coactâ Synodo debellatis. In illo argumento diutissimè immoratur, dùm singulas hæreses memorat & minutissimas, non aliâ autoritate superatas. Vid. diss. & lib. IX. Paragr. I. à pag. 167. ad 247.

Quam doctrinam, ut ostendat, semper fuisse Gallicanæ etiam Ecclesiæ, recenset longo ordine testimonia quædam Irenei, Aviti, Anselmi, Ivonis Carnotensis, etiam Petri Alliacensis, Conciliorum multorum Galliæ, atque Synodorum Constantiensis & Florentinæ, quibus strenuè defenditur Papæ Primatus, minimè gentium infallibilitas. Idem dixeris de epistolâ Cleri Gallicani an. 1650. ad Innocentium X. de Janseniano negotio. Vid. diss. lib. X. & coroll. Iterùm Sfondratus allegat theses in Collegio Claromontano eâ de re propositas an. 1660. Addit D. DE MARCA has se theses defensurum significasse. Falsos colligit rumores Sfondratus, suæ causæ parvo subsidio, quanquàm veri essent. Denique verba quædam decerpit ex articulis Parisiensibus contra Lutherum & ex aliis sacræ Facultatis conclusionibus, gravia sanè & præclara, quæ quidem Papæ Primatum luculenter probant, non infallibilitatem. Mirum profectò commentitiam illam infallibilitatem à Sfondrato fuisse visam in iis quoque libris, in quibus, si voluisset, vidisset eam mirificè confutatam. Exemplo sit *Sermo* Alliacensis *Avenione habitus coram Clemente VI.* Ibid. paragr. II. à n. 1. ad 10. à pag. 249. ad 261. Ibid. n. 2. pag. 262.& seq. Ibid. n. 12. & seq. à p. 264. ad 281. Ibid. pag. 269.

Paragrapho sequenti urget id, quod Hieronymus de Paulo à Petro reprehenso incautè dixerat. Deinde affirmat contra infallibilitatis opinionem nihil effici, ex eo quòd in quæstionibus Paschatis & Rebaptizationis, Asiani & Africani Patres Victori & Stephano graviter obstiterint; neque etiam ex Liberii lapsu: nempe illi, inquit, *sententiam suam non ex cathedrâ, sed ut privati Doctores exposuerant.* Similiter eludit argumenta ea quæ petuntur ex decretalibus Celestini III. & Innocentii III. in corpus Canonici Juris insertas, quas nihilominùs erroris insimulat Gratianus, & ex erroribus Joannis XXII. Dictum verò Pauli IV. negat pertinaciter, licèt D. DE LA HAYE testis ipse audierit. Vid. diss. & lib. IX. cap. XXXIX. & seq. Parag. III. à pag. 272. ad 293. Ibid. parag. IV. à pag. 294. ad 299.

In fine operis sibi plaudit, quòd opus tam longum tantæque molis absolverit; idemque gloriatur ut sæpè anteà, quòd *perrarò Cajetani, aut Bellarmini, aut Baronii autoritate usus fuerit.* Nimirùm parcus est in illis citandis, quanquàm totus in exscribendis, ut facilè recognoscent qui hos autores legerunt.

ferendo illud quod de Joanne XXII. vulgus falsò sparserit. Quid tùm posteà? Non agimus de Adriani probationibus: certam, planam, liquidam, nostris
Ibid.n.10. consentaneam conclusionem proferimus. Sequitur: *Atqui non fuisse hanc Adriani mentem, testatur Joannes Malderus.* De Adriano sanè, non de Maldero quærimus: ipse pro se loquatur Adrianus, neque ad alienum trahatur arbitrium; reliqua Malderi jam confutata sunt. Agit enim Adrianus non de privatâ sententiâ, sed de Pontificiâ, ut est Pontifex; quippè qui agit de Pontifice, *qui determinet per decretalem suam, & ab omnibus teneri mandet id quod declaraverit*, quòd non privatus Doctor, nec alius profectò quàm Pontifex fecerit.

Ibid.n.12. Sanè hæc postrema verba: *ab omnibus teneri mandaverit* R. P. mirum in modum angunt urgentque: *Nil*, inquit, *referebat ad scopum Adriani, mandaverit Joannes XXII. necne:* imò verò multi; quandoquidem totum illud quod de Pontificiâ infallibilitate asserebant, *evacuare intendebat.*

Ibid. Extremum deniquè P. Thyrsi refugium est: *Quidquid ut Doctor Lovaniensis scripserit*, revocasse Adrianum: quâ de re cum eminentissimo Daguirreo hujus solutionis autore, accuratiùs tractare nos oportet.

XXXIV.

Eminentissimus & doctissimus Daguirreus.

Daguirr. disp. XVII. sect. II. in reg. vid. impr. n. 15. IS quidem quo candore est, planè ac nullâ tergiversatione, profitetur Adrianum VI. *vitæ integritate, contemptu honorum, & doctrinâ clarissimum, qui olìm censuerat Papam in judicio fidei extrà Concilium errare posse; posteà in Pontificatu oppositum docuisse*, datâ scilicet egregiâ ad Fridericum Saxoniæ Ducem adversùs Lutherum epistolâ; pessimique hæresiarchæ *extrà omnem Synodum damnatis erroribus.* Hoc ultrò fatemur. Sed Cardinalis doctissimus nullo sanè malo animo, ubiquè sic agit, tanquàm Parisienses Romano Pontifici negent potestatem definiendi de fide extrà Concilium: à quâ hæresi eos vel maximè abhorrere constat. Rogare autem liceat, quid ad rem attineret, egregiam epistolam, ut multùm sibi profuturam exscribere integram, cùm in eâ de Pontificiâ autoritate multa, de infallibilitate ne verbum quidem unum legerimus.

Ibid.n.44. Sanè doctissimus Cardinalis, ne per totam prolixissimam epistolam inani operâ vagaremur, *notari vult maximè in rem suam quæ n. 30. & 31. continentur.* Atqui n. 30. nihil aliud reperimus, nisi Cathedram Romanam esse Apostolicam: Petrum Apostolorum Caput in eâ præsedisse: Romanam Ecclesiam esse principalem, eamque undè sit orta Sacerdotalis unitas: itaque pessimè actum à Luthero, qui summos Pontifices, qui scholas Christianas tot probris prosciderit: quæ ad infallibilitatem minimè pertinere, nemo est qui non videat.

Sanè sequente numero 31. quo Lutheri sacrilegam, & in Dei Sacerdotes tot probra jactantem, linguam comprimat, refert de observandis
Deuter. XVII. 12. *Dei Sacerdotibus, maximè autem Principe Sacerdotum*, egregium Deute-

ronomii locum Cap. XVII. neque infert aliud, quàm ut ne Pontifices incessantur probris atque blasphemiis, neque quidquam ampliùs.

At enim objicit eminentissimus Cardinalis eumque secutus P. Thyrsus Gonzalez, ab Adriano prolatum Deuteronomii locum, quo capitis damnatur: *Qui superbierit nolens obedire Sacerdotis imperio:* ex quo textu, ipsi quidem, non tamen Theologi omnes Pontificiam infallibilitatem eliciant: quâ de re alio loco dicimus. Neque quisquam negat qui superbo animo Pontificia imperia detrectaverint, spirituali gladio feriendos. Cæterùm hîc quæritur, non quid indè ipsi; sed quid Adrianus intulerit. Nempè Theologi omnes ac Parisienses vel maximè, adversùs hæreticos Primatum Apostolicum probant ex his locis: *Tu es Petrus:* &, *confirma fratres tuos:* &, *pasce oves meas:* ex quibus Daguirreus, Thyrsus, alii sententiam infallibilitatis asserant. An continuò inferent à Parisiensibus quoque abdicatam suam? Sanè si Adrianus antiquam doctrinam revocare voluisset, non deerant verba, quibus tantus Pontifex, tàm candido animo, tàm humili ac modesto mentem suam promeret. Quare quod de retractatione memorant, votum est optantium, vigilantium somnium: certumque omninò est Adrianum Cardinalem, Episcopum Dertusanum, Hispanici Cleri æque ac Belgici decus, Regnique Hispanici strenuum administrum, Papam denique in sententiâ perstitisse, à nullo vel leviter reprehensum; nedùm schismatica, erronea, Sedi Apostolicæ contumeliosa exprobrarent. Adeò certum est de his reprehensionibus ac censuris, in quibus nunc partem vel maximam religionis reponunt, neminem per hæc tempora, neque in Belgio, neque in Hispaniâ, neque in Italiâ, neque Romæ atque in ipsâ Sede Apostolicâ cogitasse.

Daguirr. ibid. n. 44. Gonz. loc. sup. cit.

XXXV.

Doctorum Lovaniensium & factis & dictis in Adrianum VI. observantia singularis.

SANE Lovanienses Adrianum suum mirâ reverentiâ prosecutos, hæc quoque testantur: nempè cùm prima illa edita est doctissimæ Facultatis in Lutherum censura, totum id Adriani tùm Cardinalis Dertusani judicio factum. Id Jacobus Latomus major, cùm pro eâ censurâ scriberet, in præfatione luculenter exposuit, & censuræ præfixa ejusdem Cardinalis epistola ostendebat. De quâ quidem Latomus ita est præfatus: *Sufficere debuit judicium reverendissimi Cardinalis Dertusensis, cujus probitas & sapientia, non modò libris præclaris editis, sed & maximis rebus orbi nota est:* ut propthereà diceret non videri necessarium articulorum reddere rationem. Ex quo intelligitur, quàm probarent Adriani libros. Atque is annis post duobus ad Petri Cathedram est evectus: ac facilè intelligi potest, quanto honori habuerint Pontificem, qui non modò Cardinalem, verùm etiam privatum tantoperè suspexissent.

Vid in append. lib. I. cap. XIII.

Latom. def. cens. Lov. adm. ad lect. & epist.dedic.

Edidit posteà Joannes Driedo sacræ Theologiæ Professor apud Lovanienses anno 1533. librum: *De Ecclesiasticis Scripturis & Dogmatibus*: neque ita multò post, librum: *De Captivitate & Redemptione generis humani*: in cujus præfatione Adrianum VI. miro affectu celebrat: *Observantissimus*, inquit, *meus in Theologicis studiis præceptor; qui me in filium eruditionis susceperat, & præsidens mihi pileum magisterii in Theologiâ imposuit anno nativitatis Domini 1512. die 17. mensis Augusti, qui & usque in tempus fermè illud Lovanii resederat totius nostræ Academiæ lumen & decus, posteà illius nominis Pontifex VI.* ut nec mirum sit, de Adriano tanta præfatum, illustrissimo Roccaberto teste, ut jam vidimus, ad præceptoris sententiam accessisse. Quare Lovanienses, Duacenos, Belgas, Hispanos, Italos, Romanos etiam si liceat Pontifices, rogamus, obsecramus, ut agnoscant nos peti per Adriani sui latus: nec nisi conculcato tanto Pontifice, non minùs pietatis quàm doctrinæ laude celeberrimo, sententiam Gallicanam damnari potuisse.

Dried. de capt. & redempt. &c. præfat.

Sup. 6. n.

XXXVI.

Ex Adriani sententiâ & temporum notis demonstratur Florentina, Lateranensia, Tridentina decreta frustrà objici.

HANC quoque circumstantiam censoribus nostris perpendendam damus: aiunt uno ore omnes, à Florentinâ sub Eugenio IV. atque à Lateranensi sub Leone X. Synodis œcumenicis, Parisiensium sententiam apertè esse damnatam. Id primùm Bellarminus; id ~um secuti alii uno ore edixerunt. Vel unum Daguirreum audiamus sic de Florentinâ Synodo disserentem: Nempè inveniri *clariorem meridianâ luce, potestatem plenissimam Romani Pontificis suprà totam prorsùs Ecclesiam; atque adeò suprà Concilium œcumenicum: deprehendi pariter autoritatem summam ipsi à Christo commissam ad definiendum controversias fidei, independenter à reliquo Ecclesiæ corpore.* Addit in Concilio Lateranensi ultimo sub Leone X. *potestatem supremam Papæ in totâ Ecclesiâ & nominatìm suprà Concilium œcumenicum palàm definitam fuisse.* Quî autem factum sit, ut Adrianum, postquàm ea transacta ac definita esse volunt, alia omnia docentem, & contra definita expresſè ac studiosè insurgentem, non modò Ecclesia tulerit, sed etiam ad summum Pontificatum evexerit, ac sua recudentem Romæ & in sententiâ publicè persistentem, nec reprehenderit. Edicant si possunt; aut si nihil habent quod mutiant, ab iniquis porrò censuris temperent.

Daguirr. disp. XVI. n. 32.

Ibid. n. 34.

Utinàm verò liceret ab eruditissimo & optimo Cardinale sciscitari coràm quid de his sentiat. Sanè, quo candore est, quâ indole, quâ animi magnitudine consensurum sat scio. Nam nec illud contemnendum: Concilii Lateranensis Sessionem XI. sub Leone X. anno 1516. fuisse celebratam, cùm Adrianus Romanâ jam purpurâ fulgeret, rebus Ecclesiasticis occupatissi-

occupatissimus, & quinque annis posteà, anno videlicèt 1521. Leoni fuisse suffectum: quo necesse fuerit tam paucorum annorum spatio, & ab Adriano Leoni proximo successore & à Cardinalibus, & ab omni orbe Christiano, definitionem Leonis, eamque in œcumenico Concilio editam, tamen usque adeò oblivione deletam, ut nec ulla ejus vestigia superessent.

Quamobrem quod asserunt, jam indè à Florentini ac Lateranensis Concilii temporibus rem esse decisam, haud immeritò à nostris rejectum esse constat: atque omninò ex his istud argumentum existit: Adriani VI. sententiam, hoc est, Parisiensem ipsam, aut immunem relinquunt, & nos cum illo vincimus: sin autem condemnatam volunt, aut ex antecedentibus definitionibus, aut ex consequentibus: non ex antecedentibus, Florentinis scilicèt aut Lateranensibus, quas solas obtendunt, cùm eæ nihil nocuerint, ac nequidem objectæ sint Sedem Apostolicam conscensuro, in Sede Apostolicâ præsidenti: hanc autem sententiam nulla consequens definitio proscripsit: aut enim Conciliaris, aut Pontificia: Concilium autem nullum est habitum nisi Tridentinum, in quo hanc sententiam clarâ voce professos, ut vidimus Episcopos Gallicanos, totus orbis excepit: Pontificiam verò definitionem nullam omninò proferunt. Id ergò unum superest, ut à privatis Doctoribus censura profecta sit, quorum sanè nomina cum honore appellamus; autoritatem verò adversùs antiquissimæ Facultatis totiusque adeò Ecclesiæ Gallicanæ scita, si non magni facimus neque pertimescimus, jure nostro agimus.

XXXVII.

Nominantur potestatis Pontificiæ vehementissimi defensores, qui summâ ipsâ Parisiensium tuentur sententiam.

HACTENÙS tuti sumus ab omni censurâ, tantùm appellatis iis quos ipsi adversarii in nostram sententiam convenisse fateantur: quantò tutiores, cùm demonstraverimus, etsi verbis discrepantes, tamen summâ ipsâ stare nobiscum, qui vel infensissimi memorentur; nec tantùm Dionysium Carthusianum illum sanctissimum juxtà atque doctissimum adversùs Basileense Concilium Eugenii IV. egregium defensorem; verùm etiam, quod mirentur, earum partium duces, Joannem Turrecrematam, Petrum de Monte Episcopum Brixiensem *, Antonium de Rosellis: ad hæc sanctum Antoninum Archiepiscopum Florentinum, duos Jacobatios Christophorum & Dominicum celeberrimos Cardinales: aliosque viros maximos posteà prodituros, quorum exspectatione causam nostram illustrari ac muniri volumus.

Vid. in append. lib. I. cap. IX. X. lib. II. cap. I. & seq. usque ad VII.

* Brixia urbs est in Longobardiâ.

XXXVIII.

De Concilio Constantiensi: qui approbatum negant, ipsi se suis telis conficiunt.

Vid. lib. V. integ.

A Privatis Autoribus & à scholæ Parisiensis Ecclesiæque Gallicanæ sententiâ ad ampliora pergimus: nempè ad Constantiense Concilium. Atque hujus quidem res gestas suo loco exequemur. Nunc autem sufficit invicti argumenti vim in hæc pauca concludere. Si, quod adversarii tantâ ope contendunt, ejusdem Concilii Sessionum IV. & V. Decretis id tantùm agitur, ut in schismatis casus & in dubium Papam Conciliorum œcumenicorum potestas valeat, profectò illa decreta proba sanaque sunt, neque tantùm œcumenico Concilio digna; verùm etiam pro ratione temporum necessariò expedita, nec unquàm infirmanda, sed omni potiùs pietate ac studio propugnanda: atqui adversarii, nedùm hæc Constantiensia decreta propugnent, oppugnant potiùs, omni studio evertunt. Ac textum quidem sollicitat Schelstratus: optimis gestis falsi crimen impingit: cæteri, Bellarmino duce, eam Concilii partem infamant, confirmatam negant: Concilii œcumenici mendacem titulum prætulisse aiunt; ergò profectò sentiunt majus aliquid agi, quàm ut incertus tantùm Pontifex Concilio œcumenico subsit.

Duval de supr. R. P. in Eccl. potest. part. IV. quæst. VIII. ad Xum. pag. 569.

Sanè Duvallius, propter autoritatem Concilii Constantiensis Sessione IV. *de fide esse* docet *Concilium œcumenicum dubio & incerto Pontifice esse superius.* Cur eum fidei articulum non intactum volunt? quid erat in eo dubii, ut Martinus V. probatum nollet? An dubium Pontificem etiam contumacem, à Concilii œcumenici potestate immunem esse oportebat; neque esse in Ecclesiâ vim ullam quæ schismatis vulneri mederetur? Absurdum, absonum, rebus gestis repugnans, Ecclesiæ Catholicæ Christique providentiæ prorsùs inimicum. Dicent opportunissimum schismatis fuisse remedium, si de Papatu pari ferè jure contendentes ultrò loco cederent. Rectè; quid autem si nollent? æterno schismate Ecclesia laboraret. Absit: ergò necesse est ut sit aliqua potestas, quâ dubii saltem Pontifices etiam inviti comprimantur: ac si Constantienses nihil aliud agebant, nemo dubitaverit quin approbandi fuissent; ut qui malo schismatis certum ac necessarium remedium attulissent; atqui approbationem hanc cane pejus & angue refugiunt: ergò aliud profectò actum intelligunt.

XXXIX.

Objectio de Obedientiis nondùm adunatis Sess. IV. & V. sponte corruit duobus factis constitutis: primùm, à Concilio Constantiensi statìm assumptum Concilii œcumenici titulum & jus.

INstant, Sessionum IV. & V. decreta utcumque se habeant, tamen approbanda & firmanda non erant à Martino V. ut œcumenici Conci-

lii acta, nondùm adunatis ut vocant obedientiis; sed tantùm, ut aiunt, tertiâ Ecclesiæ parte. Hûc quidem omnia redeunt: id assiduè urgent: hîc argumentorum vis ac summa consistit. Quæ anteaquàm ex gestis perspicuè refellimus, duo quæ facti sint, in antecessum nobis concedi postulamus: primùm, in primis illis Sessionibus, nondùm adunatis licèt obedientiis, atque in ipso initio, à Concilio Constantiensi œcumenici Concilii nomen assumptum; imò Sessione III. statìm definitum: quòd (relege verba) *Constantiæ in Spiritu Sancto Synodus generalis fuit, & est ritè & justè convocata, initiata, celebrata:* quæ definitio, si reverà tunc Constantiæ Synodus œcumenica non fuit, mendax, erronea est; neque tantùm non approbanda, verùm etiam falsò & in vanum assumpto Spiritûs Sancti nomine ac numine, atque œcumenici Concilii titulo, blasphema, schismatica, omni studio detestanda judicari debeat. Quis autem id ausus est? Quis unquàm audeat? Nemo certè, nisi fortè existant, qui, quantùm in ipsis est, infandum schisma exsuscitatum & vulnus Ecclesiæ innovatum velint.

Concil. Const. Sess. III. Tom. XII. p. 17.

XL.

Alrerum factum, Martinum V. tunc Cardinalem his Synodi initiis adhæsisse.

QUÆ ut magis valeant, alterum factum afferimus: nempè Martinum V. tùm Othonem Cardinalem Columnam, unum fuisse eorum Cardinalium qui à Gregorio XII. ab ipso initio recesserint, Pisano & Constantiensi Conciliis adfuerint, primarum Sessionum Synodi Constantiensis pars maxima fuerint, sacro illi conventui, Concilii œcumenici in Spiritu Sancto legitimè congregati titulum & autoritatem attribuerint: qui titulus, si mendax est, si blasphemus, si schismaticus, tertiâ Ecclesiæ parte à reliquis abruptâ ac pro toto Ecclesiæ corpore vindicatâ; nempè Otho Cardinalis, nusquàm revocatâ aut improbatâ priore sententiâ, ad ipsam Petri Sedem, mendax, schismaticus, blasphemus, evectus est. Quæ si adversarii concoquere possunt, nobis certè indulgeant, qui hæc intelligere, his assentiri, ab his non abhorrere non possumus.

XLI.

Aliud factum additur: quòd pars Ecclesiæ, quæ Concilium Constantiense inchoavit, non fuerit tantùm pars tertia; sed duabus aliis etiam adunatis longè superior.

HÆC igitur duo sunt quæ facti esse dicimus, quæque ad universas adversariorum difflandas machinas profectò sufficiant. Addamus tamen si libet & tertium, de tertiâ parte Ecclesiæ tantùm in Constantiensi Conci-

Turr. lib. II. de Eccl. cap. XCIX. Bell. lib. II. de Concil. aut. cap. XIX.

lio congregatâ : id enim mirum in modum poſt Joannem Turrecrematam Bellarminus urget, eumque ſecuti cenſores noſtri omnes pro viribus exaggerant. Nos autem, quâ poſſumus ſimplicitate reponimus : ergòne tertia pars tantùm, quæ tot nationes complecteretur, Germaniam, Angliam, Poloniam, Sueciam, Norvegiam, Daniam, Dalmatiam, Bohemiam, ipſamque Italiam, demptâ admodùm Apuliâ, ipſam quoque Romam, & cum Belgio Galliam, & cum Sigiſmundo Rege totam Ungariam : ad hæc Univerſitates, Pariſienſem, Bononienſem, Viennenſem, Cracovienſem, Avenionenſem, Oxonienſem, Pragenſem, quæ ſuos in Synodo Legatos haberent : atque item ſacros Ordines, Cluniacenſem, Carthuſienſem, Præmonſtratenſem, Prædicatorum, Minorum, qui per ſpeciales Procuratores Synodo adhærerent, cum innumeris Abbatibus SS. Benedicti ac Bernardi, quos omnes, omnes inquam, nullo labore, quippè ex ipſis ſubſcriptionibus, oſtendimus ſacræ Synodo Conſtantienſi, jam indè ab initiis adfuiſſe. Reliquine, tantula pars orbis, eaque in duas ſciſſa particulas, quarum una Benedicto, altera Gregorio adhærebant, pro duabus Eccleſiæ partibus numerandi ſunt ? Cùm præſertim Hiſpani, certè eorum pars maxima, Benedicto ſuo quotidianis vocibus diſceſſionem intentarent ; Gregorius verò XII. quem unum Pontificem, ſi Deo placet, cum Odorico Rainaldo jactitant, deſertus ab omnibus, Auſtriæ exiguo in oppidulo Concilium œcumenicum celebraret ; atque in angulo Italiæ totam haberet Eccleſiam. Hæc igitur duo fruſtula Chriſtiani orbis, quaſi duas partes, cum eâ, quæ Synodum Conſtantienſem conſtitueret, Joannis XXIII. obedientiâ comparabimus : tot, quantas memoravimus reliquas nationes, atque ex illis congregatos ducentos eoque ampliùs Epiſcopos ; tot illuſtres Academias, tot religioſos Ordines, pro tertiâ tantùm parte habere cogemur ? Hos ſibi Concilii œcumenici titulum ac Spiritûs Sancti magiſterium mendaciter arrogaſſe dicemus. Pace eorum dixerim, rogamus, obſecramus, ne ad hæc abſurda & infanda nos adigant.

XLII.

Conſtantienſis Synodus à Romanis Pontificibus optimæ notæ Synodis accenſita : privata Binianæ editionis nota, quàm nulla & temeraria, quàm Sedi Apoſtolicæ contumelioſa, nihil proficere : qui de ejus Synodi confirmatione litigant.

DE Synodi verò approbatione quod litigant, primùm abigatur illa quorumdam animis ſuborta ſuſpicio, quâ ſcilicet, audito Concilii Conſtantienſis vel ipſo nomine, ſtatìm neſcio quid Romanæ potentiæ inimicum cogitant ; cùm ex Hiſtoriâ rebuſque geſtis eluceſcat : Pontificiam Sedem, atque illam Petri navem, fœdâ diuturnâque tempeſtate tantùm non obrutam, per Conſtantienſem Synodum ex his fluctibus emerſiſſe : deniqe ab eâ Synodo, necdùm adunatis obedientiis, adversùs Wicleſitas &

Hussitas assertam eam, quam impii & perduelles, dementibus odiis, exagitaverant Romani Pontificis supremam in Ecclesiâ potestatem; ut, ad eam tutandam ac restituendam, Synodus Constantiensis Divinitùs comparata esse videatur. Quare à Romanis Pontificibus nunquàm sine veneratione appellata, nedùm ullâ censoriâ notâ unquàm affecta sit: suoque loco legitur in Conciliorum universalium editione Romanâ, quam pari diligentiæ ac magnificentiæ laude Paulus V. in Typographiâ reverendæ Cameræ Apostolicæ Vaticanâ adornari jussit. Abest certè Synodus Basileensis dubia, suspecta, ex parte improbata; quod ultrò fatemur: Constantiensis verò integra, inviolata prodit, cum Nicænâ & aliis, cum Lugdunensibus, Lateranensibus cæterisque, quæ optimæ notæ Romæ quoque habeantur. Quo cadat necesse est illa Binianæ editionis nota: *Concilium Constantiense ex parte approbatum*, nullâ autoritate, nullo Concilio, nullo autore Pontifice, ex privati hominis sensu atque ausu; quippè quæ recentissimâ, extremâ videlicèt ætate, prorsùs temeraria atque omnibus retrò sæculis inaudita prodierit.

Conc. gener. Rom. edit. 1602. Tom. IV. p. 127. & seq.

Bin. Tom. VII. part. II. p. 1134. vid. Bell. de Eccl. lib. I. cap. VII.

Quam tamen censuram, à privatis licèt ortam Scriptoribus, quasi omnibus liceat sacratissimis Synodis proprio ex cerebro & arbitrio quasvis notas inurere, omni ope tutandam suscipiunt. Quid ita? An quòd incertum Pontificem Synodus Constantiensis Concilio œcumenico subdat? Neutiquàm; id enim admittunt omnes; sed quòd ea Synodus apertiùs certiùsque quàm vellent, *quemlibet, cujuscumque statûs & conditionis, etiamsi Papalis existat*, non tantùm *huic* sacræ Synodo, quæ schismatis causâ fuerat instituta, sed etiam *cuicumque alteri Concilio generali*, quâcumque causâ convocato, neque tantùm *in schismatis extirpandi* causâ, sed etiam *in fide ac morum reformatione*, subdiderit.

Vid. lib. V.

Quâ tamen vitiligatione quid proficiunt? Cùm succurrat illud, tot Ecclesiarum Christi, tot Christianarum gentium, tot Universitatum, tot Ordinum religiosorum cœtum, quamvis œcumenici Concilii nomine non gauderet, tamen impunè non posse contemni. Quid, quòd is cœtus pro œcumenico Concilio se gessit? Quid, quòd hanc sibi autoritatem vindicanti, nemo mendacium exprobravit? Quid, quòd Martinus V. cum ipsâ Synodo, hanc quoque sententiam dixit, neque improbavit unquàm? Quid, quòd ea decreta fixit cum cæteris ducentis Episcopis ac Patribus, queis quilibet Pontifex, cuicumque Concilio præsenti ac futuro, quâcumque de causâ subsit? Quid, quòd nec Pontifex illa revocavit? Et quidem, his decretis confirmationem nec semel, sed centies additam, ipsa gesta pandent; nullum ut sit Concilium quod certiore approbatione constet. Fac autem defuisse; tamen illud stabit, doctrinam, quam erroneam, schismaticam, fideique adversam tàm confidenter asseverant, nemine improbante, nemine retractante, in lucem Christiani orbis sub œcumenici Concilii titulo prodiisse.

XLIII.

Concilii Basileensis initia legitima & certa Bellarminus & Rainaldus agnoscunt, etiam Lateranense Concilium: ejusdem Bellarmini suffugia ex Duvallio confutata.

Vid. lib. VI. integ. DE Basileensi verò Synodo, ne quid nobis affingant, clarâ voce testamur, nullâ ratione tueri voluisse, quæ post translationem, Legatorumque discessum decreta gestaque sunt: imò ea cassa, irrita, roboris vacua profitemur. Hæc nos de posterioribus Basileensibus gestis: de prioribus sanè, quæ ab his posterioribus meritò distinguantur, Cardinalem Bellarminum hæc dicentem audimus: *Dico Basileense Concilium initio quidem fuisse legitimum; nam & Legatus aderat Romani Pontificis, & Episcopi plurimi: at quo tempore Eugenium deposuit & Felicem elegit, non fuit Concilium Ecclesiæ, sed Conciliabulum schismaticum, seditiosum, & nullius prorsùs autoritatis; sic enim appellatur in Concilio Lateranensi Sessione II.* Hæc refert, hæc laudat Odoricus Rainaldus Tom. XVIII. annalium. Nihil ergò aliud Bellarminus, nihil Odoricus, nihil ipsum Lateranense Concilium.

Bell. lib. III. de Eccl. cap. XVI.

Rain. Tom. XVIII. an. 1549. n. 6.

Quis ergò inficiari possit *initia Basileensia* fuisse *legitima?* aut quid ad initia magis pertinere possit quàm ipsa Sessio II. in quâ videlicet *sacra Basileensis Synodus, ne de ejusdem sacræ Basileensis Synodi potestate à quoquam dubitetur*, decreta Constantiensia Sessionis V. innovat, *eoque fundamento nixa, declarat: quòd ipsa Synodus* (nempè Basileensis) *in Spiritu Sancto legitimè congregata, & Ecclesiam militantem repræsentans, potestatem immediatè à Christo habet, cui quislibet, cujuscumque statûs vel conditionis, etiamsi Papalis existat, obedire tenetur, &c.* iisdem verbis quæ in Concilio Constantiensi Sessionibus IV. & V. continentur. Igitur illa Synodus, nullo schismate, sub Pontifice certo Eugenio IV. per Legatos præsidente, in eundem Pontificem sibi à Christo *immediatè* traditam supremam potestatem tribuit: ne conciliaris autoritas ad dubium tantùm Pontificem extendi videatur. Quâ de re Bellarminus hæc scribit: *Concilium Basileense Sessione II. unà cum Legato Pontificis communi consensu statuit, Concilium esse supra Papam, quod certè nunc judicatur erroneum.* Quid est *nunc* nisi nota novitatis? A quo autem judicatur? Ab ipso Bellarmino: à privatis Doctoribus? Miror decreto unanimi, œcumenicæ Synodi, Sede Apostolicâ per Legatum præsidente, edito, privatam autoritatem anteponi. Fac enim decretum ab Eugenio IV. non fuisse firmatum, quod contrà esse, ex actis demonstrabimus: tamen œcumenici Concilii decretum unanimi consensu Legati Apostolici cum Patribus, *quorum numerus*, teste Rainaldo, *in dies augebatur*, editum, privatâ autoritate impunè contemni quis ferat? Quis autem sanâ mente præditus, audeat tali decreto etiam probabilitatem denegare? Certè vel Duvallium audivimus tali Conciliari decreto infallibilitatis privilegium ex certo Sancti Spiritûs privilegio asserentem. Nihil ergò jam cum ipso superest quæstionis. At Bellarminus, inquies, huic sententiæ adver-

Conc. Basil. Sess. II. Tom. XII. p. 477.

Bell. de Conc. aut. lib. II. cap. XI.

Rain. an. 1432. n. 8.

ſatur. Certè; ſed audi verba: *Sub opinione*, inquit; non certâ & exploratâ ſententiâ. Ergò vel ex ipſo *ſub opinione* poſitum, atque erronei notâ temerè inuſtum Baſileenſe decretum, cum Legato Pontificio communi conſenſu proditum, de ſuperiore Concilii poteſtate.

XLIV.

Ex Ludovici Alamandi beatificatione argumentum: item ex Amadei VI. Sabaudiæ Ducis famâ ſanctitatis, Odorico Rainaldo utroque in negotio teſte.

PATER Thyrſus Gonzalez ab ipſo initio, in ipsâ præfatione gloriatur *pro contrariâ ſententiâ nullum allegari Doctorem, cujus ſanctitatem ſolenni cultu Eccleſia declaraverit*, quod etiam haud ſemel ingeminat. Quæ ſanè probatio quàm ſit infirma, nemo non videt; cùm coram oculis Dei multi ſanctiſſimi ſint, quorum non eſt ſanctitas declarata: rursùs autem inſignitos ſolenni titulo ſanctitatis, non ut ſanctiſſimos ita etiam doctiſſimos fuiſſe conſtet. Sed quandò hæc viro reverendiſſimo memoratu digna viſa ſunt, ſubit admirari excidiſſe memoriâ Ludovicum Alamandum Archiepiſcopum Arelatenſem ac ſanctæ Cæciliæ Preſbyterum Cardinalem, de quo hæc Hiſtorici retulerunt; imprimis Æneas Sylvius, poſteà Pius II. qui non modò in libro de geſtis Baſileenſibus, hujus Cardinalis eruditionem ſummam, facundiam ſingularem egregiaſque virtutes, præſertim fortitudinem, conſtantiam, atque admirabilem pietatis guſtum ſenſumque commendat; verùm etiam in Hiſtoriâ rerum ſuo ævo ubique geſtarum, quam Pontifex ſcripſit, cùm de Europâ ſcriberet, hæc tradidit: *In Arelate ad ſepulchrum Ludovici Cardinalis ſanctæ Cæciliæ, ejus urbis Epiſcopi, quem Baſileæ in conſeſſu Patrum Præſidentem vidimus, magna miraculorum opinio orta eſt, & invalidorum frequens undique concurſus ſpe ſanitatis factus.* Eadem referunt Philippus Bergamenſis, Vernerus, Philippus de Liguamine, Paradinus, Valemburchius, Noſtradamus, quos in Pontificio Arelatenſi videre eſt. Horum igitur unanimi teſtimonio conſtat: Ludovicum Alamandum *virum ſanctæ vitæ, miræ patientiæ, ſcientiâ incomparabilem, multis miraculis editis coruſcantem*, quod & Odoricus Rainaldus confitetur.

Acceſſit Sedis Apoſtolicæ autoritas ex Diplomate Clementis VII. quo *Petrum de Luxemburgo, & Ludovicum Alamandum, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalem, Eccleſiæ Arelatenſis Archiepiſcopum; cùm ad eorum ſepulchrum, non tantùm Avenionenſis & Arelatenſis civitatum; ſed etiam harum partium multitudo concurrat, ut tanquàm ſpeciales protectores, fautores, interceſſores ad Dominum invocentur, Apoſtolicâ autoritate permittit, ut eorum oſſa in commodiora loca transferre, & ibidèm venerabiliter collocare, & utriuſque ſexûs fideles eos in prædictis Eccleſiis ac ſacellis pro beatis venerari poſſint; quippè qui & miraculis invocati inclaruerint. Nec mirum, quandoquidem Petrus teneris ſub annis, & Ludovicus vitam cœlibem caſtamque, & immaculatam*

Gonz. in præfat. p. 14. n. 24. & in tractat. paſſ.

Æn. Sylv. de geſt. Baſ. lib. I. p. 4. lib. II. paſſ. & imp. p. 54.

Id. Hiſt. rerum ſuo temp. geſt. præfat. p. 281. ibid. de Europ. cap. XLII. pag. 440.

Philipp. Bergam. in Chron. & in Fel. V. lib. III. Vern. Hiſtor. Sabaud. cap. XXXIII. Phil. de Liguamin. in Amed. VI. Parad. Hiſtor. Prov. part. VI. Pont. Arel. ſeu Hiſtor. Primat. Eccleſ. Arel.

Rain.Tom. XVIII. an. 1550. n.20. Vid. Pontif. Arel. & Ciac. de gest. Rom. Pont.Tom. II.an.1417.

exegerint, & Petrus in decimo septimo ætatis anno, Ludovicus verò in sexagesimo, suo creatori suas purissimas animas reddiderint, calcatis hujus mundanæ vitæ, quamvis illustri essent orti familiâ, illecebris. His igitur, ac Renati Regis Siciliæ & Jerusalem, tunc in illis partibus degentis, & illorum miraculorum stupore perculsi, claro testimonio; quin etiam Francisci Episcopi Tusculani, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis de Claromonte, illarum partium Legati à latere, qui ad eosdem Petrum & Ludovicum non parvum gereret devotionis affectum, supplicatione permotus, eorum imagines à longissimis jam temporibus depingi solitas, circumferri, eosque pro beatis coli ac venerari posse annuit. Extat id Diploma in prædicto Pontificali libro Ecclesiæ Arelatensis, & apud Ciaconium, datum Aprilis 9. an. 1527. Pontificatûs 4. cujus etiam apud Odoricum Rainaldum summa perscribitur.

Ibid.& ap. Rain. ann. 1426. n.26. & an.1450. n. 20.

Hæc fusè referuntur in Martyrologio Gallicano illustrissimi ac reverendissimi Andreæ Saussæi Tullensis Episcopi ad 16. Septembris. Quòd autem idem Saussæus memorat sanctum Cardinalem, *quòd adversùs Eugenium IV. stetisset, ac Felicem consecrasset, facti pœnitentem ad Nicolai V. obedientiam rediisse*, rectum de illo facto: nempè de abolito schismate ac Felice ipso ad *voluntariam abdicationem* impulso, ut idem Saussæus refert. Cæterùm Cardinalis ad obedientiam rediens, quid improbaverit, quid probaverit, certiùs prodemus ex gestis. Interim id constat, sancto Cardinali ex Clementis VII. Diplomate in Ecclesiâ Arelatensi cultum institutum in hanc formulam: *Sacerdos & Pontifex &c. intercede pro nobis:* mox: *ora pro nobis, sancte Ludovice Cardinalis, ut per te eruamur ab omnibus malis:* secutâ oratione: *Deus qui meritis & intercessionibus beati Ludovici Alamandi Confessoris tui atque urbis Arelatensis Episcopi & S. Cæciliæ Presbyteri Cardinalis, dignaris mortuos suscitare, cœcos illuminare, claudis gressum, surdis auditum restituere; concede propitius, ut omnes qui ejus implorant auxilium, petitionis suæ salutarem consequantur effectum:* quæ omnia ex Pontificio Arelatensi & ex Galliâ purpuratâ * ad certum veritatis testimonium exscribere haud piguit.

* A Petro Frizon compacta.

Hic igitur ille est Ludovicus Alamandus Concilii Basileensis post translationem Præses, quo autore Amadeus Felix V. dictus, Papæ titulum & assumpsit primùm & posteà deposuit. Sic à schismate recessit vir optimus, & Nicolaum V. agnovit. Quibus conditionibus acta suo loco referenda docebunt; unam tamen intereà ex Odorico Rainaldo ductam tacere non possumus; nempè Felicem 7. Aprilis an. 1449. edito Diplomate, Pontificatu cedentem declarasse: id eâ conditione factum, ut Constantiensia de superiore Conciliorum potestate decreta, in ipsis Basileensibus initiis repetita, suo loco starent, & in quemvis Pontificem etiam indubitatum valerent. Quo loco Rainaldus inclamat: *Nunquàm ejusmodi sanctio adversùs non ambiguum Pontificem valuit, atque in falsum sensum detorta est à seditiosis, quos infeliciter Amadeus est secutus.* Rectè. Igitur seditiosam, quam Odoricus vocat interpretationem, quæ Concilium certo etiam Pontifici anteferret, adhuc Amadeus sequebatur; neque aliâ conditione cessit.

Rain. an. 1449. n. 3.

Ibid.

In eundem sensum, post aliquot dies prodiit, eodem Rainaldo referente;

rente, *Sacrosancta generalis Synodi Lausanensis* nomine edita constitutio, quâ etiam atque etiam testabantur, sub eâ conditione & cessisse Felicem, & ipsam Synodum approbasse: ut nimirùm valeret definitio *Concilii Constantiensis Basileæ renovata, nec non à Prælatis, Regibus & Principibus, Universitatibusque orbis suscepta:* ea scilicet, quam Felix memoraverat: cui decreto faciendo, Ludovicus Alamandus more solito præfuit; neque aliâ lege statìm Synodum dissolvit.

His igitur gestis anno 1449. anno sequente 1450. obiit in Domino, sanctitatis odore ac miraculis clarus, abdicato quidem schismate & Felice Antipapâ; cæterùm nullâ unquàm eorum, quæ Lausanæ anno anteriore gesserat, retractatione factâ; & tamen nec Papâ prohibente, in Arelatensi Sede permansit, neque modò in pristinam Cardinalatûs dignitatem facilè restitutus, & celebri ad inferiorem Germaniam legatione perfunctus; sed etiam in cœlum summâ cum sanctitatis laude, Sede etiam Apostolicâ declarante & collaudante, susceptus.

Miratur sanè Rainaldus *adorandam Dei misericordiam, quæ exiguo temporis fluxu* (vix annali scilicet) *Ludovicum ipsum nefandi & perniciosissimi schismatis autorem, propagatorem hæreseos, qui, ex erroneâ conscientiâ, innumera mala in Dei Ecclesiam invexerat, ac tot annorum cursu in pertinaciâ obfirmatus, profanârat Sacramenta, pœnitentem ac reversum in Ecclesiâ, ad sanctitatis culmen evexerit.* Addere debuit, nec retractatione factâ priorum decretorum de summâ Conciliorum in quemcumque Papam, etiam indubitatum, potestate. Quanquàm, si istud erroneum, ea retractatio tàm publica esse debuit quàm ipsa declaratio. Hæc expendant, qui huic sententiæ teterrimam erroris ac schismatis notam inurere non verentur: videant virum maximum in eâ sententiâ permanentem, sanctitate, miraculis, Sedis Apostolicæ, si necessariam vocem admittant, beatificatione claruisse; & contra neotericas censuras Deum etiam è cœlo vindicem adfuisse. Id. adn. 1450. n. 26.

Neque ita multò post, *Amadeus* eodem teste Rainaldo, *relictâ sanctitatis opinione excessit è vivis*, nullo prorsùs edito retractationis monumento ejus quidem decreti, quo Concilii potestatem potiorem asserebat. Mira res! cum publico errore, nullâ pœnitentiâ, tantâ sanctitatis tamen opinione florebant! Adeò illud erroneum, quod tantâ vehementiâ objiciunt, ne ipsi quidem credunt. Ibid.

XLV.

Ex Concilio Constantiensi ac Basileensibus initiis quid dicendum putemus.

SED quanquàm ex his docemus Parisiensium, imò verò jam non Parisiensium, sed totiùs orbis sententiam in rem judicatam transiisse; nos tamen ultrò hoc jure decedimus: adversarios, imò fratres nostros, Theologos, Episcopos, alios quoscumque Præsules, nondùm hujus judi-

cii vim ſatis intelligentes, excuſamus, cauſaſque excuſandi ſuo loco proferimus: à Gallicanæ ſententiæ cenſuris temperari, (hoc tantùm Deo teſte) fraterno animo flagitamus.

XLVI.

Ante Conſtantienſe Concilium Joannis XXII. de ſuorum Anteceſſorum autoritate atque infallibilitate ſententia in conſtitutione : quia quorumdam.

Vid. lib. IX. cap. XLII. & ſeq.

JAM de anteriorum Sæculorum certâ traditione, anteaquàm rem accuratè diſcutimus, ac ſexcentis Eccleſiæ antiquæ monumentis approbatam damus, hæc interim pauca, non quia meliora, ſed quia breviora, & ipſo ſtatìm aſpectu adversùs cavillationes omnes tuta, ſubnectimus. Ac primùm & quod aiunt: Pariſienſium ſententiam quam Clerus Gallicanus amplexus eſt: *forſan primò traditam ab Okamo ſchiſmatico eoque notorio: eumque poſuiſſe ova quæ poſteà Joannes Gerſon excluſit in Concilio Conſtantienſi*, primo ſtatim aſpectu falſum apparet. Nos enim non Okami peſſimi Monachi, & adversùs Joannem XXII. perduellis ſententiam, ſed ipſius Joannis XXII. Decreta promimus. Cùm enim in illâ celeberrimâ controverſiâ Franciſcanâ de *ſimplice uſu facti*, fratres Minores huic Pontifici objicerent ipſum eſſe apertè hæreticum, qui Nicolai III. Decretalem *exiit* à Clemente V. Apoſtolicâ autoritate firmatam, editâ conſtitutione, convelleret, id inſuper, eodem Joanne XXII. referente, addiderunt: *Quæ per clavem ſcientiæ in fide ac moribus à ſummis Pontificibus ſemel definita ſunt, eorum Succeſſoribus revocare in dubium non licere:* quâ in re vel maximè Pontificiam infallibilitatem oſtendere videbantur. Nunc an eam Joannes admiſerit, videamus.

Diſputat. XXXIX. n. 2. diſp. XL. n. 7.

Extra. *Quia quorumdam.* de verb. ſignificat.

Hujus objectionis gratiâ, edidit extravagantem *quia quorundam*, Apoſtolicâ ac ſummâ autoritate: quâ quidem Nicolaum excuſat ut poteſt; negatque aut ab ipſo, aut ab aliis Romanis Pontificibus *definita*, quæ fratres ſtudio tanto de *facti uſu ſimplice* aſſerebant: quòd autem vel maximum atque in hac cauſâ peremptorium, id ſi vel maximè definiſſent, *conſtitutiones illas* (Romanorum Pontificum) *quibus fratres ſe adjuvant, fore invalidas, erroneas & infirmas.* Sanè Franciſcani Nicolai III. autoritate ſubnixi, contendebant *ſimplicem uſum facti*, nullâ etiam ſibi proprietate permiſsâ, & juſtum eſſe per ſeſe, & Chriſti doctrinâ atque exemplo traditum: Joannes verò XXII. contrà definiebat, & illum uſum non eſſe legitimum ac juſtum, &, cùm juſtus non eſſet, eum Chriſto tribuere, *hæreticam, damnatam, blaſphemam, peſtiferam*, adeòque ab Evangelio abhorrentem eſſe doctrinam: quæ quidem omnia ad quæſtionem fidei pertinerent. Cæterùm neque hîc ſollicitè quærimus, quâ de re preciſè ageretur, & an reverà Nicolaus pro cathedræ autoritate iſta decreverit; nec magis curamus hîc, rectè ne an ſecùs ipſe ac Joannes egerint, & an

ſummâ conſentiant, de verbis litigent: quæ, nunc quidem prorsùs ſupervacanea, Bellarminus, Rainaldus, Daguirreus, Gonzalez, alii, operoſiſſimis ac prolixiſſimis tractationibus agitabant: id tantùm ſtatuimus ex verbis allatis Decretalis, *quia quorumdam*, de fidei quæſtione actum, ad quam *erronei* notam procul dubio pertinere, omnes confitentur; adeòque, quidquid ſit de Nicolai III. conſtitutionibus, Joanne XXII. pronuntiante, Pontificias de fide conſtitutiones generatìm à Succeſſoribus rejici potuiſſe *ut erroneas*, eòque *invalidas & infirmas*, quod nunc ſufficit.

Bell. de R. P. lib. IV. cap. XIV. Rain Tom. XVI. ann. 1322. & ſeq. vid. quoque Tom. XV. an. 1318. n. 53. 54 & ſeq. vid. Daguirr. & Gonz. paſſ.

XLVII.

Hujus temporis Scriptor à Rainaldo in eam rem adductus quid ſenſerit: quâ occaſione profertur caput ſunt quidam. 25. *quæſt.* 1.

QUEM autem in ſenſum hæc ſumerent ejus ævi Scriptores, haud abs re eſt exponere. Certè cùm Franciſcani Joannis XXII. Decretales ut hæreticas infamarent, Rainaldus ſcriptum retulit Doctoris inſignis, qui per ea tempora in Curiâ Pontificiâ verſabatur.

Rain. Tom. XV. ann. 1318. loc. mox cit.

Is igitur, ut doceat potuiſſe à Joanne XXII. condi Decretalem *quia quorumdam*, quatuor concluſiones ponit, quarum prima & quarta ad rem noſtram faciunt. Prima eſt: *Quòd Papa non poteſt condere Canones contra determinata per ſacram Scripturam.* Quarta: *Quòd poteſt contra determinata per Prædeceſſores ſuos vel ſeipſum:* quod eo pertinebat, ut Joannes XXII. à Nicolao III. declaratam doctrinam revocare poſſet. Nihil ergò in his infallibile cogitabant.

Sed multò magis obſervari debet ex ipſo jure: nempè, ex cap. *Sunt quidam* 25. q. 1. deprompta probatio primæ concluſionis, quæ ſic habet: *Illud non eſt licitum Romano Pontifici, in quo convincitur non ſententiam dare, ſed magis errare; ſed ſi Papa determinaret contra determinata per ſacram Scripturam, convinceretur non ſententiam dare, ſed errare:* non ergò id poteſt. Mirum verò id quod hîc Rainaldus interſerit: *Si determinaret contra determinata per ſacram Scripturam, ex hypotheſi nempè impoſſibili, ob promiſſum Spiritûs Sancti præſidium:* hæc Rainaldus, quæ quàm ridenda ſint omnes vident. Nemo ſanè ſeriò & anxiè quæſiverit, *an licitum Papæ ſit determinare contra Scripturam ſacram*, ſi id poſſibile non ſit. Quærunt autem illud autores, Rainaldi etiam judicio, graviſſimi: non ergò profectò id impoſſibile judicabant. De rebus ſeriis, quæ verè agi poſſent, non de metaphyſicis laborabant.

Juvat hîc referre verba ipſius capitis *Sunt quidam*, quibus Rainaldi autor uſus eſt: ſunt autem ejuſmodi: *Si*, (Romanus Pontifex) *quod docuerunt Apoſtoli aut Prophetæ deſtruere*, (quod abſit) *niteretur, non ſententiam dicere, ſed magis erraſſe convinceretur.* En quo loco eſſet adversùs veritatem Scripturarum prolata Romanorum Pontificum ſententia. Nec ſequen-

tia prætermittam : *Sed hoc procul ſit ab eis qui ſemper Domini Eccleſiam contra luporum inſidias optimè cuſtodierunt.* Quæ quidem verba indicant, rem omni ſtudio, omnibus votis ac precibus averſandam, non profectò impoſſibilem, de quâ non tantoperè laborarent. Utcumque eſt ; id ſi fieret, Romanus Pontifex non *ſententiam diceret*, nedùm ex Cathedrâ pronuntiare videretur. Quod ſuo loco clariùs explicandum, nunc ad rei memoriam, tantùm notari volumus, & ad alia pergimus.

XLVIII.

* Fournier.

*Jacobi * ſanctæ Priſcæ Cardinalis, poſteà Benedicti XII. conſona eâdem de re ſententia.*

NICOLAUS Aimericus inſtituti Dominicani Religioſus, atque ad annum circiter 1366. acer hæreticæ pravitatis per Aragoniam Inquiſitor, refert * adversùs Minores reſponſa Benedicti XII. tunc ſub Joanne XXII. Jacobi ſanctæ Priſcæ Presbyteri Cardinalis ; ex quibus hæc ſelegimus quæ ad quæſtionem noſtram faciant.

* In libro cui Titulus : Directorium Inquiſitorum.

Aimeric. Direct. Inquiſ. part. I. quæſt. XVII. p. 295. & ſeq.

Secundò dicunt Minores : quòd prædictam paupertatem fuiſſe Chriſti & Apoſtolorum, determinavit D. Nicolaus Papa. Reſpondet, *quòd licèt illud in Conſtitutione dictâ contineatur, tamen ex Scripturâ Divinâ verum eſſe ibi non oſtenditur, ſed ſolummodò narratur ; & tamen jam nos oſtendimus, quòd contrarium haberi poteſt ex Scripturâ Apoſtolicâ & Evangelicâ, ex quâ Scripturâ motus Dominus noſter Papa Joannes declaravit, dictam propoſitionem, ſi pertinax eſſet, hæreticam eſſe ; nec hoc aſſerit ſimpliciter & determinatè Dominus Nicolaus, qui dictam conſtitutionem fecit, ſed ſolummodò hoc dicit incidenter & narrativè ; poſito etiam quòd determinativè diceret, non obſtat, cùm contrarium inveniatur in Scripturâ Divinâ, & nunc eſt per Eccleſiam determinatum.*

An id incidenter dixerit Nicolaus III. hîc quidem nihil ad nos : nunc enim profectò ſufficit dixiſſe Cardinalem, etiam ſi Papa *determinativè* diceret, nihil obeſſe, & *contrarium eſſe nunc per Eccleſiam determinatum.*

Pergit : *Tertiò dicunt : quòd in his quæ pertinent ad fidem, vel mores, determinatum ſemel per ſummum Pontificem, non poteſt per alium revocari ; talis autem eſt aſſertio Domini Nicolai de Chriſti & Apoſtolorum paupertate.* Reſpondet : *quòd falſum eſt.* Quid autem falſum eſt ? Nempè ipſa major propoſitio objecti Syllogiſmi : *Quòd in his, quæ pertinent ad fidem, vel mores, determinatum ſemel per ſummum Pontificem, non poteſt per alium revocari.* Hanc majorem negabat tantus Cardinalis à nullo reprehenſus, ab omnibus laudatus, atque ad Petri Cathedram poſteà evectus. Id ſequentia docent. Subdit enim ſtatìm : *Nam Petrum, qui non ambulabat rectè ad veritatem Evangelii, reprehendit & correxit Paulus : & tamen non erat illi par, ſed inferior. Item Stephanus Papa determinavit, quòd nullus baptizatus per quoſcumque hæreticos veniens ad Eccleſiam Catholicam, rebaptizaretur : ſanctus*

autem Cyprianus cum multis Episcopis in Africâ celebrans Concilium, determinavit oppositum: reprobans in hoc Stephanum Papam, ut patet in epistolis ad Jubaianum & Pompeium: Concilium autem Nicænum utramque opinionem sancti Cypriani & sancti Stephani correxit determinando: quòd baptizati ab hæreticis non servantibus formam Ecclesiæ baptizentur; ab aliis verò hæreticis baptizati, non rebaptizarentur.

Hæc de Stephano verè ne an secùs retulerit, nihil ad hunc locum pertinet, cùm utrimque constet ex ejus sententiâ, Concilii generalis determinatione corrigi, quæ à Romano Pontifice determinata sint, etiam circa fidem ac mores, cùm de hoc precisè ageretur.

Neque magis nostra refert, an satis valeant ad rem ea omnia exempla quæ deinde protulit: scopum ipsius attendimus, conclusiones referimus, probationes verò à nobis præstari non oportet.

Neque etiam curamus, an pertineat ad rem quod de Petro dixit. Scio nempè, id quod verum est, facilè responsuros, non errasse in fide Petrum, cùm à Paulo reprehensus est: nec tùm ullam ejus determinationem fuisse correctam. Quid nostra? Omninò huic loco sufficit, ut quid intenderit tantus Cardinalis liquidò videamus.

An non enim satis clarè de verâ & propriè dictâ determinatione agebat, cùm de Stephano ac Cypriano ageret? An non vera erat ac propriè dicta determinatio, quam Cyprianus facto Concilio protulit? An non igitur determinationem talem Stephani determinationi opponit Cardinalis, & utramque æquè docet Concilii generalis determinatione correctam?

Sed omnium lucidissimum est quod subdit: *Tertio-decimo dicunt, quòd secundùm hoc in decretali* exiit, *erratum fuit in doctrinâ & vitâ Christi & Apostolorum.* Respondet *quòd verum est: non tamen errore pernicioso, cùm ad plenum veritas discussa non fuisset sicut nunc est; sed errore veniali, sicut Augustinus declarat de Cypriano, & de Petro per Paulum correcto.* En ergò in Decretali error agnitus: & quanquàm venialis, eò quòd non esset pertinax, tamen error contra fidem, atque à Successoribus necessariò revocandus.

Hæc docet Cardinalis eo ævo doctissimus atque sanctissimus, vitæque ac doctrinæ meritò ad Petri Sedem evectus: hæc factus Pontifex nusquàm retractavit, infirmavit nusquàm; hæc docentem eum laudat Aimericus tàm acer fidei Inquisitor, sub secutis Pontificibus. Porrò Aimericum nemo reprehendit; imò omnibus fuit diligentissimi Inquisitoris exemplar. Et quidem Cardinalis mox Papa, clarè confitetur à Nicolao dicta, quæ Joannes condemnavit; & quanquàm Nicolaum maximè excusatum vellet, ad extremum respondebat: quæ determinasset, ab ejus Successore corrigi potuisse.

Jam ergò conferant cum Joannis XXII. decretis ea quæ Cardinalis hujus ævi maximus & ejusdem Joannis Successor dixerit: gemina invenient, & ejusdem planè spiritûs; cùm utrique id agant, & ut Nicolaus III. utcumque excusetur, & ut quæcumque ille dixerit, statuerit, definiverit, tamen ut fidei contraria revocari & improbari potuerint.

XLIX.

Probatur de fide actum in his determinationibus, & tamen eas legitimè corrigi potuisse: eâ de re glossa notabilis, & Bellarmini sententia.

Bell.de R. P. lib. IV. cap. XIV.

NEQUE respondeant non agi de fide ac moribus; sed ut ait Bellarminus, *de re metaphysicâ.* Hoc enim ludibrium potiùs quàm responsum, & per seipsum cadit, & ipso quæstionis statu facilè confutatur: cùm de justo & injusto usu ex Christi & Apostolorum vitâ & exemplis ageretur; & tamen his de rebus editam Apostolicam Constitutionem revocari posse affirmabant. Non ergò profectò illam, in quâ nunc summam fidei repositam volunt, infallibilitatem cogitabant.

Gloss. in Clem. *Exivi*.lib.V.tit. XI. cap. I. parag. *Proinde.*

Quâ etiam ratione, alii vicissìm ipsas Joannis Decretales improbari atque infirmari posse arbitrati sunt; legimusque hæc in glossâ Clementinæ *Exivi* ad §. *Proindè: Sæpè cogitavi quòd utile esset quòd Ecclesia Romana permitteret liberè de hoc disputari: an Christus habuerit, vel non habuerit, vel habere potuerit, proprium, vel non potuerit; & similiter de vitâ fratrum Minorum, an possint habere aliquid proprium:* hoc est ut liberè disputari posset, non modò de eo quod Joannes XXII. editâ decretali vanum, absurdum, injustum, sed etiam de eo quod hæreticum judicârit. Quæ in glossâ posita ac sæpè Romæ excusa, cum eâ quam nunc memorant infallibilitate non consentiunt.

Bell. loc. cit. ad obj. 14.

Neque ab eâ sententiâ Bellarminus abludit: quippè qui à Joannis duabus Decretalibus de simplice usu facti apertè dissentiat, quarum decretalium una est: *Ad conditorem Canonum:* ipsumque Joannem *errasse* certè; sed *in controversiâ ad fidem non spectante* asserit: cùm Joannes Decretali, *quia quorumdam*, eum qui Decretalis *ad conditorem* definita convellat, *tanquàm contumacem & rebellem Romanæ Ecclesiæ ab omnibus haberi jubeat:* & eum, quem Bellarminus post Nicolaum III. & Clementem V. se tueri confitetur ut justum, *simplicem facti usum*, injustum esse, nec sine hæresi ac blasphemiâ Christo tribui posse, duabus Decretalibus totâ Sedis Apostolicæ autoritate definiat.

Lib. IX. cap. XLV.

Nos autem Bellarmini labores & cum Rainaldo pugnas alio sanè loco morabimus: interìm id habemus Joannis XXII. Decretales anathematismis munitas ac per totam Ecclesiam promulgatas, atque adeò instructas omnibus notis ac formulis, quibus ex Cathedrâ pronunciatum volunt; tamen à glossâ corporis juris insertâ, pro retractabilibus habitas, & ab ipso Bellarmino tàm claris verbis subrutas, ut nullus pateat tergiversationi locus.

Hæc verò scribentem, & Joannis XXII. ejusque temporis Doctorum verba pensantem, optimorum virorum piget, qui, nescio quo pacto, sanctissimo viro Gersoni, non alium ducem quàm perfidum ac schismaticum Okamum prætulerunt: cùm ècontrà Okamus, cum suâ Franciscanorum rebellium turbâ, infallibilitatem Pontificiam rebellioni obtenderet;

eamque ante Gersonem, ejusdem ævi Doctores optimi, in his Jacobus sanctæ Priscæ posteà Benedictus XII. & ipse Joannes XXII. respuerent: nec Romanam Ecclesiam aut fidem labefactari putarent, si unus aut alter Romanus Pontifex ad humanæ infirmitatis exemplum, fidei adversantia determinatione editâ definissent: id enim & continuò resarciri, ac nequidem pro sententiâ aut determinatione haberi; nec Romanæ Ecclesiæ tribuendum, & facilè intelligebant, & apertissimè profitebantur.

L.

Speculatoris, id est, Guillelmi Durandi Episcopi Mimatensis liber de Conciliis, jussu Clementis V. editus, & quid ex eo consequatur.

HÆC igitur inter sæculi XIV. initia, non jam Gersoni dicam; sed Constantiensi Synodo, in ipsis XV. sæculi initiis habitæ, præluxerunt. Quid autem paucis annis anteà inter ipsos Viennensis œcumenici apparatus de Conciliorum potestate sentirent, unus omnium maximè edocebit Guillelmus Durandus Episcopus Mimatensis, vir eo ævo doctrinâ & pietate nobilis, quem honoris causâ *Speculatorem* nominant. Is igitur jussu Clementis V. Concilium Viennense celebraturi, ut in ipsâ operis præfatione testatur, *tractatum edidit de modo generalis Concilii celebrandi:* quo in libro hæc imprimis continentur: *Utile & necessarium, quòd ante omnia corrigerentur & reformarentur illa, quæ sunt in Ecclesiâ Dei corrigenda & reformanda, tàm in capite quàm in membris.* Non ergò membra tantùm, sed etiam caput ipsum Synodus œcumenica reformatura erat.

Vid. lib. VII. cap. XXXVIII. & not.

Durand. Tractat. de modo general. &c. præfat. & part. I. tit. I. p. 2.

Addit quòd *Papa non possit*, nec debeat *novas leges aut nova jura condere, contra ea quæ apertè Dominus, vel ejus Apostoli, & eos sequentes sancti Patres sententialiter definierunt; quia aliter errare probaretur.* Non ille cogitabat Romanum Pontificem etiam ut Pontificem & leges ferentem contra Scripturam ac Patrum autoritatem errare non posse: sed quominùs erraret, monstrabat, quid ejus potestati permissum, quid negatum esset. Tùm illud: *quòd Episcopi potestatem & honorem suum receperunt à Deo, à quo ordo prælationis institutus est; & à quo Episcopi in loco Apostolorum constituti sunt in singulis civitatibus & Diœcesibus.* En potestas Episcopalis à Deo in Apostolis instituta, & per singulas Ecclesias propagata: nec viri graves doctique novum illud admittebant: Episcopalem jurisdictionem à Papâ esse. Quo ex loco concludit doctus ac pius Episcopus, omnia Episcopis subesse oportere; neque tot exemptiones, *locis * & personis Religiosis & Ecclesiasticis **, absque causâ necessitatis, vel evidentis utilitatis concedi potuisse vel debuisse.* Ubi & illam docet Ecclesiæ regendæ regulam: *Secundùm generalem ordinationem universalis Ecclesiæ à Deo procedentem, & ab ejus Apostolis, sanctis Patribus, generalibus & specialibus Conciliis & Romanis Pontificibus approbatam.* Hæc illa est regula quam

Ibid. tit. V. p. 34.

Ibid. p. 35. & seq.

* Pietatis.

** Nam multa Monasteria & Capitula à jurisdictione proprii

Episc. immunia, Papæ immediatè submittebantur.

nostri docuerunt: summam & indeclinabilem vim Ecclesiasticæ potestatis, universalis Ecclesiæ consensione constare.

Ibid. p. 34.
Ibid. part. III. tit. XXVII. p. 181.
Ibid. part. II. tit. XLI. p. 151.
Dist. LXV. cap. I. II. III.
Dist. LXVI. cap. I.
Durand. ibid. tit. IV. p. 62.

Hâc igitur ex regulâ, reformationem Romanæ etiam Ecclesiæ aggressurus, multa monet: imprimis ut Ecclesia Romana *nulla jura generalia deinceps conderet, nisi vocato Concilio generali, quod de decennio in decennium vocaretur*; quod posteà in Concilio Constantiensi factitatum constat, ut non immeritò huic sacro Concilio, haud minùs quàm Viennensi virum maximum Durandum, Mimatensem Episcopum præluxisse, dixerimus. Hujus rei fundamentum posuerat illud à jure depromptum: *Cùm illud, quod omnes tangat, ab omnibus approbari debeat.* Quo ex loco concludebat vocandum esse Concilium: *Quandocumque aliquid esset ordinandum de tangentibus communem statum Ecclesiæ, vel jus novum condendum:* undè quamdam Bonifacii VIII. constitutionem à Concilio futuro Viennensi rescindi cupiens, id esse facilè demonstrabat: *Quòd hoc à Domino Bonifacio factum fuerit absque autoritate & vocatione Concilii generalis.* En quantâ autoritate super ipsum Papam, generale Concilium pollere intelligebat.

Ibid. part. III. tit. XXVII. p. 282.

Neque minùs notatu dignum illud: *Quòd posteà, quàm egit de provisione Romanæ Ecclesiæ faciendâ, de bonis Ecclesiasticarum personarum superabundantibus, absque taxationis notâ & infamiâ*, subdit: *provisô tamen, quòd Romana Ecclesia ultrà & contrà prædicta, & alia quæ Concilio rationabilia viderentur contra Divinas & humanas leges, non posset, absque generali Concilio, habenas extendere plenitudinis potestatis.*

Ibid.

Neque illud omittendum: *Quòd Primatus Ecclesiæ Romanæ declararetur & distingueretur per Ecclesiastica & secularia:* id est, ut secernerentur ea quæ Ecclesiastica sunt à secularibus: *Nec Dominus Papa vocaretur universalis Ecclesiæ Pontifex, cùm hoc prohibeat Gregorius.* Quod quidem non eò pertinet, ut potestatem universalem Papæ, quam ubique vel maximè tuetur, infringat; sed ne universalis Pontificis nomine, omnia ad se trahat: quia ut alibi ait, *proverbium vulgare est: qui totum vult, totum perdit. Ecclesia Romana sibi vindicat universa: undè timendum est, ne universa perdat: sicut Salomon ait I. Proverb. 30.* QUI MULTUM EMUNGIT, ELICIT SANGUINEM: *sicut habetur exemplum de Ecclesiâ Græcorum, quæ ex hoc ab Ecclesiæ Romanæ obedientiâ dicitur recessisse.*

Ibid. & tit. J. ejusdem part. & pass.

Ibid. part. II. tit. VII. p. 69.

Neque propterea aut nos inferimus, aut ipse pertendit, nihil sine Conciliis œcumenicis agi posse: certis tantùm casibus, quales erant hujus temporis, Concilia necessaria videbantur: cæterùm in consensione vim positam, & ipse profitetur, & nos docebimus.

Hæc scripsit ille Durandus Mimatensis Episcopus, sui ævi vir maximus, neque tantùm Galliæ, sed etiam Catholicæ Ecclesiæ lumen, quem juris Pontificii interpretes potissimùm sequuntur; qui Romanis Pontificibus gratissimus vixit, ac de Concilii œcumenici habendi ratione à Clemente V. jussus, hæc scripsit, viamque celebrando Viennensi Concilio, cujus ipse pars fuit maxima, præparavit.

Hunc igitur ante Gersonem, ante Parisienses, ante Constantiensem Synodum, avitæ doctrinæ testem adhibemus, ejusque autoritate facilè comprobamus: in iis quæ universam Ecclesiam spectent, quorum è numero prima

ro prima est fides, summam autoritatem ipsâ Ecclesiarum & Episcoporum consensione constare.

Id etiam diligenter notari volumus, scripta hæc esse à Durando anno Christi circiter 1307. Clementis V. tempore, in summâ Ecclesiæ pace, centum eoque ampliùs annis antequàm Constantiense Concilium haberetur. Tunc ergò docebatur: reformandam in Synodo esse Ecclesiam, in capite & in membris: quod ad communem Ecclesiæ utilitatem spectat, communi sententiâ finiendum, neque sine Concilio decerni oportere: ad Ecclesiam ordinandam quocumque decennio Concilium generale congregandum, nec licere Romano Pontifici contra ea, quæ Concilio generali placuissent, *sine more modoque habenas extendere plenitudinis potestatis.* Quod idem est atque illud à nostris posteà celebratum: plenitudinem potestatis per Canones & Concilia generalia regulandam. Hæc cùm adversarii in Concilio Constantiensi coævisque Doctoribus legunt, ad schismatis tempus pertinere, aut Sedi Apostolicæ infesta esse clamant; quæ tamen nunc vident, ab anterioris ævi traditione manasse, Constantiensemqne Synodum ex his fontibus sua Decreta prompsisse.

L I.

Hinc etiam de sensu Concilii Lugdunensis II. judicari potest.

HINC etiam patet hæc omnia, quæ ad universalis Ecclesiæ atque Concilii autoritatem spectant, à Concilio Lugdunensi II. infracta non fuisse, cùm iste Speculator, & post Concilium Lugdunense vixerit, & ejus Decreta egregiis commentariis illustrarit.

Vid. epist. Imper. ad Conc. Lug. II. int. act. tom. XI. p. 966. & epist. Præl. ibid. p. 968. & seq. vid. infr. lib. VII. cap. XXXV. XXXVI.

L I I.

Locus Gratiani de Decretalium autoritate: alius locus de Gregorii II. Decretali ab eodem Gratiano reprehensa erroris contra Evangelium.

HÆC autem ex ipso Decretorum fonte hausta promebant. Nam & ipse Gratianus de Decretalium autoritate tanta locutus, atque etiam illud, quo nihil esse clarius videretur: *Sic omnes Apostolicæ Sedis sanctiones accipiendæ sunt, tanquàm ex ipsius divini Petri voce firmatæ sint*, hanc tamen ultrò interpretationem subdidit: *Hoc autem intelligendum est de illis Sanctionibus vel Decretalibus epistolis, in quibus nec præcedentium Patrum Decretis, nec Evangelicis præceptis aliquid contrarium invenitur.* Quo loco victus Melchior Canus Gratianum accenset illis, qui Pontificiam infallibilitatem negare videantur.

Dist. XIX. cap. VII. *Sic omnes.* vid. in app. lib. I. cap. VI.

Can. lib. VI. cap. I.

Sic modernorum Canonistarum antesignanus Gratianus, quem unum

Apoſtolicæ poteſtatis egregium aſſertorem Romani Pontifices, inter alios ſelegerunt, ut legeretur in Scholis & omnium manibus tereretur, Pariſienſibus, imò Conſtantienſibus Patribus autor extitit, ut tuerentur ea quibus Pontificiam autoritatem convulſam eliſamque clamitent.

Affert quidem Gratianus hîc ejus rei probationem infirmam, & Anaſtaſii II. Decretalem immeritò erroris inſimulat: verùm affert alio loco Gregorii II. egregii Pontificis ad ſancti Bonifacii Moguntini interrogata reſponſum, quod idem Gregorius vocet: *Apoſtolici vigoris doctrinam per beatum Petrum, à quo & Apoſtolatus & Epiſcopatus principium extitit.* Rogo autem, his verbis quid ſignificantius dici poſſit, ad exprimendam Pontificii reſponſi pro Cathedræ Petri poteſtate plenam autoritatem; & tamen reſponſum illud, Gratiano teſte, *Evangelicæ & Apoſtolicæ doctrinæ penitùs invenitur adverſum.*

Cauſ. XXXII. quæſt. VII. cap. XVIII. vid. epiſt. IX. Greg. II. ad Bonif. Tom. I. Conc. Gall. p. 519. Ibid. parag. *Sed illud.*

Sanè confitentur omnes, multa ejuſmodi eſſe reſponſa adeò adverſantia Evangelicæ & Apoſtolicæ veritati, ut ea nemo tuenda ſuſcipiat; neque aliud ſuffugium eſt, quàm eos Pontifices de fide ac moribus ritè conſultos, ut qui toti Eccleſiæ præſiderent, tamen pro privatis Doctoribus reſpondiſſe; quo nihil abſurdius atque incredibilius eſſe videatur. Sed ut hæc interim omittamus, iſtud Gregorii II. diſertiſſimis verbis, *ex Apoſtolico vigore ſummâque autoritate Decretum per Petri Cathedram, unde Apoſtolatus & Epiſcopatus principium extitit*, traditum, quis negaverit pro Cathedræ Apoſtolicæ poteſtate pronuntiatum fuiſſe? Et tamen illud ipſum eſt *quod Evangelicæ atque Apoſtolicæ doctrinæ* haud cunctanter & dubiè, ſed planè & *penitus invenitur adverſum.*

Et quidem etiamſi Gregorii reſponſum aliquâ ratione defendi poſſet, tamen Gratiani ſententia à nullo improbata pateſceret. Nunc autem fatentur omnes erraſſe Gregorium, qui ſupervenientis infirmitatis cauſâ, uxori legitimæ alimenta tantùm relinquere; alteram, virum inducere, contra Evangelica & Apoſtolica juſſa permiſerit, idque Bonifacio Germanorum Apoſtolo, pro novâ Germanicâ Eccleſiâ conſulenti, ex Petri Cathedrâ atque Apoſtolicâ autoritate reſponſum ediderit; & adhuc urgebunt Theologos Gallicanos, ut pro fidei certo Dogmate admittant id quod, ipſâ experientiâ teſte, refellatur, renuentes, ſchiſmatis, erroris in fide, & etiam hæreſis damnabunt.

LIII.

Pelagii II. Decretalis ab eodem Gratiano ex Gregorio Magno reprehenſa: ex ipſâ etiam Gloſſâ contra Evangelium.

Diſtinct. XXXI. cap. I. *Ante triennium.*

EXTAT etiam aliud à Gratiano relatum Pelagii II. Conſtitutum, de quo Gregorius Magnus hæc habet: *Quod mihi durum & incompetens videtur*: ad quæ verba Gloſſa perſpicuis verbis: *Illa Conſtitutio fuit iniqua.* En planè & rotundè iniqua Conſtitutio ex Apoſtolicâ autoritate manans; & ad

verbum illud *durum: Statutum Pelagii fuit contra Evangelium.* Hoc autem Statutum Pelagii II. esse, ejus qui Gregorium proximè antecessit, probat eadem Glossa ex Cap. *Multorum* 27. q. 2. quod est ejusdem Gregorii Magni. Quare in uno argumento duos conjunctos habemus egregios Pontifices, Pelagium II. contrà Evangelium statuentem, & Gregorium Magnum ejus statuta improbantem. Quo quid est clariùs? & tamen non desunt multa æquè memorabilia, quæ suo loco referamus.

Caus. XXVII. quæst. II. cap. XX.

LIV.

Honorii res: eum erroris excusari non posse, licèt ex Cathedrâ pronuntiantem.

INCREDIBILE dictu est, de Decretis Apostolicis quantos ludos faciant; dùm eos aut ex Cathedrâ aut non ex Cathedrâ prolata esse definiunt. Vel Honorii epistolas in medium afferamus. Nihil est, inquiunt; non enim erravit Honorius, aut *quidquam erroris*, si Bellarmino credimus, *in ejus epistolis continetur.* Mirum! cùm etiam P. Thyrsus dixerit, *eum doctrinam Sergii Principis Monothelitarum approbare visum*, & in eo malè egisse, quòd *non extinxit hæresim.* Quid autem? An non prohibebat ne *una* vel *duæ* operationes ac voluntates dicerentur? An non, ut *duas voluntates*, ita *unam novæ adinventionis* vocabulum appellabat: *unam* æquè *ac duas sentire vel promere ineptum judicabat:* Catholicamque veritatem & hæresim æquè *à fidei prædicatione* eximebat? Pacis gratiâ, inquies: pacis quidem falsæ, qualem componeret Leo X. si, quod absit, definiret consubstantiationem æquè ac transubstantiationem, ut cum Luthero pacem haberemus, excluderet: quod quid aliud esset, quàm ipsam veritatem Decreto edito prodere? Hoc igitur gradu dejecti, ad id decurrunt ut dicant: non ea ex Cathedrâ docuisse Honorium, cùm scilicet à tribus Patriarchis Sergio C. P. Cyro Alexandrino, Sophronio Hierosolymitano ritè atque ordine consultus, quartum quoque, Antiochenum Macarium in Monothelitarum errorem induxit; quippè qui *Honorium à Deo eruditum*, antesignanum ac ducem ubique nominaret. Quandò igitur ex Cathedrâ pronuntiandum fuit, nisi cùm à toto Oriente consultum Petri Sucessorem confirmare fratres & teterrimum errorem compescere oportebat? An falli amabat, qui sic interrogatus non eo ritu diceret, quo se falli non posse intelligebat? Hìc hæreant necesse est, nisi Bellarmino duce augurentur *fortasse illas epistolas esse confictas & insertas Concilio generali* *, *neque hoc temerè dici*, quod quidem tàm apertè falsum est, ut nemo probaverit.

Vid. lib. VII. cap. XXV. & seq. & not. Bell. de R. P. lib. IV. cap. XI. Gonz. disp. XV. sect. V. n. 2. Epistol. Honor. ad Serg. int. act. Conc. VI. act. XII. Tom. VI. p. 928.

Conc. VI. act. VIII. p. 741. 749.

Bell. de R. P. lib. IV. cap. XI. Bar. ann. 581. Tom. VIII. p. 549. & pass. * VI.

L V.

De falsatis actis Binii ex Baronio conficta narratio.

Vid.Conc. VI. act. XII. XIII. Bin.Tom. IV. in not. ad vit. Honor. pag. 572. Tom. V. in not. ad Concil. VI. p. 366. Gonz. disp. XV. sect. VI. parag. 2. n. 2. Bar.Tom. VIII. ann. 681. p.551-552. edit. Rom.

RESTAT ergò ut Honorius meritò à sanctâ Synodo damnatus esse credatur; eò quòd compertus sit per omnia mentem Sergii secutus, & impia Dogmata confirmârit. Quâ de re sic Binius à P. Gonzalez relatus loquitur: *Honorium in actis Synodalibus VI. & VII. Concilii velut hæreticum anathematizari, & cum Monothelitis ibidem recenseri, multùm huic nostræ communi orthodoxorum sententiæ præjudicaret, si non* EVIDENTER CONSTARET, *acta VI. Synodi imposturâ Theodori C. P. & Monothelitæ Episcopi corrupta esse.* Evidenter verò constat, id quod ipsâ statim rei narratione falsi deprehenditur. Sic enim ipse Binius, Baronio autore, rem adornat: *Theodorus C. P. nactus originale exemplar Concilii eâ occasione, ut illud autoritate Pontificiâ confirmandum, ad Leonem II. mitteret, suo ubique nomine expuncto, in odium Romani Pontificis, nomen Honorii, quem Monothelitæ suarum partium esse jactaverant, ubique substituit.* Hæc quidem Baronius, & ex eo Binius, quæ uno verbulo concidunt. Aderant enim Legati Apostolicæ Sedis, qui Synodo præsidentes, nec quid gestum esset ignorabant, nec profectò tacuissent, & publicæ fidei Græculos illusisse quererentur, non sanè errorem ipso silentio confirmarent. Sic est illud *evidens & constans*, quod de VI. Synodi falsatione commemorant.

L V I.

Actio falsi à Christiano Lupo depulsa quam certis probationibus.

Christ. Lup. diss. in VI. Syn. cap. VI. Tom. II. p. 858.

SED præstat audiri Christianum Lupum eâ de falsatione disserentem: *Dura*, inquit, *ista sunt: Apostolicos Legatos arguunt manifestæ, in re longè gravissimâ, prævaricationis. Quomodò in vitâ Joannis V. unius è Legatis, Anastasius Bibliothecarius eos reduces affirmat, ab omni Ecclesiâ Romanâ susceptos fuisse omni gaudio, ob Apostolicas vices felicissimè gestas? Quomodo dicit de Leone II.* HIC SUSCEPIT SANCTAM VI. SYNODUM, IN QUA CONDEMNATI SUNT. CYRUS, SERGIUS, HONORIUS? *Quis Theodorus librum Pontificalem* (ab Anastasio editum) *vitiavit? Quomodò nullus unquàm Romanus Pontifex, nullus per ea tempora Ecclesiæ Latinæ Pater imposturam detexit, arguit, abrasit?* Videsis reliqua, quibus certò constat, Honorium & ab Adriano II. ex authenticis archivis Romanæ Ecclesiæ, & in ipsâ Romanorum Pontificum professione, non nisi ex Concilii VI. autoritate damnatum. Quid igitur Binium cogitasse volumus, cùm diceret: *Multùm præjudicare... Concilii VI. Decreta* adversùs Honorium, *nisi evidenter constaret esse falsata?* Atqui nedùm constiterit esse falsata, non esse falsata claruit. Quod ergò perfugium superest? Non errasse Honorium, qui veritatem Catholicam *in-*

ter nova, inepta, à fidei prædicatione eximenda decreverit? Falſum. Non ex Cathedrâ pronuntiaſſe, qui ritè interrogatus à tribus Patriarchis, toto Oriente promulganda reſponſa prodiderit? Falſum. Corrupta acta Synodalia, uti Baronius, & poſt eum Binius, tantâ ope extremi refugii loco ſtatuerint? Falſum; & ut nunc cætera omittamus, à Chriſtiano Lupo certis probationibus & actis confutatum. Quô ergò confugient? Nunquàmne tædebit viros egregios & eruditos, Binii, ac ſi autores Binii quærimus, Bellarmini ac Baronii fide, ad hæc incondita & abſurda cogi? Quos, ſint licèt viri maximi, tamen ſatis conſtat, dùm cauſæ omnibus modis ſerviunt, & ſibi res, non ſe rebus accommodare ſatagunt, optima ſcripta multis mendis dehoneſtaſſe. Hæc quidem de Bellarmino, & de celeberrimo annalium conditore memorare pigeat, niſi cauſæ neceſſitas & elucidanda veritas poſtularet.

LVII.

Ex actis Concilii Hiſpanici Toletani XIV. quæſtio de falſo clarè abſolvitur.

NEC tacere poſſumus Roccabertum, qui non rationum pondere, ſed novâ grandium voluminum mole nos premat. Nempè de Honorio implevit trecentas paginas: quo fructu? Cùm vel unum Hiſpanienſe Concilium Toletanum XIV. in novâ collectione, ex optimis exemplaribus ſingulari ſtudio recenſitum, grandem difflet machinam. Quo quidem in Concilio extant Leonis II. epiſtolæ, queis conſtet Honorium à VI. Synodo eſſe damnatum. Falſæ, inquit Roccabertus poſt Baronium & Binium. Quis ergò corrupit illas? An aliquis Theodorus Græcus Romam atque in Hiſpanias penetravit, ut Romana, ut Hiſpanicorum Conciliorum acta corrumperet? Ad hæc nos adactos volunt. In his Sedis Apoſtolicæ ac fidei Catholicæ præſidium reponemus? Abſit hoc ab Eccleſiæ majeſtate. Sanè doctiſſimus Daguirreus, quid de illis ſentiret epiſtolis indicavit his verbis: *Earum αὐθεντείαν Cardinalis Baronius expugnare conatus eſt, & alii poſt eum.* En *conatus* tantùm, nec plura dixit optimus Cardinalis, ſeque ipſe medio in curſu repreſſit, notaſque ſuas quarum ſpem injecerat, deſiderari eſt paſſus; credo, ne pro candore ſuo rectique judicii æquitate, certis inclitæ Hiſpanienſis Eccleſiæ monumentis, VI. Synodi acta adversùs Honorium munire cogeretur.

Roccab. Tom. II. lib. III. Apol.

Conc. Tol. XIV. Tom. VI. Labb. p. 1279. & ſeq.

Roccabert. loc. cit.

Daguir. not. in Conc. Tolet. XIII. Tom. II. p. 710.

LVIII.

Ex eodem Concilio Decreta à Romanis Pontificibus approbata, non niſi conſenſione factoque examine recipiuntur.

UTCUMQUE eſt, Patres ipſos Toletanos audiamus. Nempè ad eos perlata ſunt Concilii VI. Decreta autore Agathone geſta, à Leone II.

Vid. lib. VII. cap. XXIX.

confirmata, ad quam quidem VI. Synodum nec Hiſpani convenerant, ac nequidem convocati erant. Probant itaque Synodum VI. ſed Conciliorum Hiſpanienſium *Synodico examine*; ſed *diſcretâ autoritate*; ſed poſt illius acta Synodica iterùm examinatione decocta. Addunt: *Iteratò ea geſta probavimus; poſteàquàm ea, examinatione conſtitit, Conſtantinopolitanæ & Epheſinæ fidei concordantia, Chalcedonenſis verò verbis edita vel libata*: nec niſi ſub illius examinis lege, VI. Synodo, cujus nulla pars fuerant, ſuæ conſenſionis complementum ac robur adjiciunt, eamque aliis quas noverant Synodis, adnumerandam putant; uſque adeò apud Hiſpanos, ſicut apud omnes, liquebat, probata circa fidem à Romanis etiam Pontificibus acta, ita quidem valere, ſi Eccleſiarum conſenſus accederet.

Conc. Tolet. XIV. cap. IV. V.
Daguir. Tom. II. p. 718.
Conc. Tolet. XIV. cap. V.

Nec mirùm à doctiſſimis ac fortiſſimis Hiſpanienſibus Epiſcopis ita geſtam eſſe rem. Cùm enim ad VI. Synodum vocati non eſſent, ut diximus, ut, quæ ſanctæ Synodo defuiſſent, pro ſuâ parte ſupplerent, id egerunt in Synodis ſuis particularibus, quod in ipſo generali Concilio VI. feciſſent: nempè ut pro recepto omnium Conciliorum more, ita omnia communi Epiſcoporum deliberatione agerentur: ut etiam de S. Agathonis Papæ ejuſque Concilii epiſtolis quæreretur, nec priùs admitterentur, quàm ſinguli Epiſcopi de illis rogati ſententiam dicerent.

Vid. Conc. VI. act. VIII.

LIX.

In fidei quæſtionibus Conciliorum generalium potior autoritas demonſtratur ex Conciliorum Actis, ac primùm ex Concilio III. & IV.

ATQUE is mos Conciliorum omnium diligentiſſimè obſervandus. Ante Epheſinam Synodum S. Cæleſtinus Papa Cyrilli epiſtolam dato judicio his verbis probaverat: *Omnia quæcumque ſentimus ac tenemus, te itidèm ſentire, ac tenere perſpicimus.* Quin etiam omnia extrema decernit in Neſtorium, *niſi ea*, inquit, *prædices, quæ Cyrillus prædicat*; & tamen de illâ Cyrilli epiſtolâ in Epheſinâ Synodo in hæc verba quæſitum eſt: *Rectè ne & inculpatè hæc ſcripſerit an ſecùs.*

Producta deindè eſt Neſtorii epiſtola, de quâ idem Cæleſtinus pro Sedis Apoſtolicæ autoritate ita pronuntiaverat: *Vidimus tuas literas apertam blaſphemiam continentes*; & tamen poſteàquàm univerſale collectum eſt Concilium, in eadem verba quæſitum eſt: *Numquid hæc ipſa quoque Nicænæ fidei conſonaret an non?* Ex eâ interrogandi formâ, Patres probanda Cyrilli, damnanda Neſtorii ſcripta ordine cenſuerunt; nec niſi deliberatione & examinatione factâ S. Cæleſtini judicium approbârunt.

Eodem ritu modoque de celeberrimâ illâ S. Leonis ad Flavianum epiſtolâ quæſitum propoſitumque ita eſt à judicibus: *Singuli reverendiſſimi Epiſcopi doceant ſi expoſitio CCCXVIII. * & CL. **. Patrum conſonat epiſto-*

Vid. lib VII. cap. IX. & ſeq.
Epiſt. Cæl. ad Cyril. part. I Concil. Epheſ. cap. XV. Tom. III. p. 348. & ejuſd. epiſt. ad Neſtor. cap. XVIII. pag. 361. vid. Conc. Epheſ. act. I. p. 461.
Epiſt. ad Neſt. loc. cit.
Concil. Epheſ. act. I. p. 493.
Vid. epiſt. Leon. ad Flav. act. II. Conc. Chalc. Tom. IV. pag. 344. & int. epiſtol. Leon. XXIV. aliàs X.

* Nicænorum. ** Conſtantinopolitanorum.

la S. Leonis; neque eam Anatolius aliique Episcopi susceperunt, nisi deliberato & explorato Leonis epistolam antiquioribus Conciliis consonare. Concil. Calc. act. IV. p. 471.

LX.

Bellarmini & Baronii altercatio de Decretali sancti Leonis epistolâ in Concilio IV. ritè examinatâ.

HIC autem exoritur inter egregios Cardinales Bellarminum & Baronium quæstio singularis: hic enim, eumque secuti nostrorum magna pars, Leonis epistolam ut fidei *normam ac regulam agnoscunt*, quâ omnes Ecclesiæ tenerentur: Bellarminus verò ipsâ examinatione turbatus, quam negare non potuit, sic respondet: *Leo epistolam suam miserat ad Concilium, non ut continentem ultimam & definitivam sententiam, sed ut instructionem quâ adjuti Episcopi meliùs judicarent.* Atqui vir maxime, pace tuâ dixerim, Leo hanc epistolam, appellante Eutyche, Flaviano postulante, de summâ fidei condidit, & ad omnem, quâcumque patet misit Ecclesiam, cùm necdùm quisquam de Synodo cogitaret. Non ergò instructionem ad Synodum adornabat; sed Apostolicam proferebat sententiam. Scilicèt has inter angustias nullum aliud patebat effugium; nec sinit Baronius ut alteri potestati quàm summæ & indeclinabili tribuatur epistola, tantâ Sedis Apostolicæ autoritate firmata; nec Bellarminus intelligit summæ & indeclinabilis autoritatis esse, quæ Synodali examini deliberationique subjecta sit. In illo ergò conflictu quid superest, nisi ut pariter constet, & totâ Sedis Apostolicæ autoritate conscriptam, & tamen Concilii universalis examini pro more esse subditam?

Vid. lib. VII. cap. XVIII. & Bar. an. 449. Tom. VI. p. 80. & Bellarm. lib. II. de Conc. aut. cap. XIX.

LXI.

Definitio S. Leonis, ipso etiam teste, non nisi ex Ecclesiæ consensu vim habet irretractabilem.

QUA in re nullum alium quàm Leonem ipsum autorem sequimur, cujus ad Theodoretum scribentis hæc verba sunt: *Quæ Deus nostro prius ministerio definiverat, fraternitatis universæ irretractabili firmavit assensu, ut verè à se prodiisse ostenderet quod priùs à primâ omnium Sede formatum, totius Christiani orbis* JUDICIUM *recepisset.* En definitio juxta Baronium, non autem instructio juxta Bellarminum: en Orbis universi de Sedis Apostolicæ definitione *judicium.* Pergit: *Nam, ne aliarum Sedium ad eam quam cæteris Dominus voluit præsidere, assentatio videretur, aut alia quælibet subrepere posset adversa suspicio, inventi priùs sunt, qui de judiciis nostris ambigerent:* neque tantùm ab hæreticis, sed etiam ab ipsis Synodi Patribus, ut gesta testantur. En in primâ Sede assentationis metus, si de ejus judi-

Vid. lib. VII. cap. XVII. & Epist. Leon. ad Theod. XCIII. al. LXIII.

ciis dubitatio vetaretur: denique, *ipsa quoque veritas clariùs renitescit & fortiùs retinetur, dùm quæ fides priùs docuerat, hæc posteà examinatio confirmaret.* En apertis verbis *examinatio* Synodalis *de fide*, non in se, ut pessimè objiciunt; sed quam epistola decretalis exponeret. Ac demùm eadem *epistola* pro regulâ editur; sed *universæ sanctæ Synodi assensu firmata*, sive eum in modum quem superiùs dixerat, postquàm *universæ fraternitatis irretractabili firmatur assensu.* Ex quo tanti Pontificis dicto, Clerus Gallicanus sua illa deprompserat: in fidei quæstionibus *irreformabile* Tertulliani dictis, sive Leonis verbis, *irretractabile esse judicium*, sed tùm, *cùm Ecclesiæ consensus accesserit.*

LXII.

Concilii VI. & VII. acta: VII. Synodi definitio ac summa autoritas consensione constans.

Sup. n. LVIII. vid. lib. VII. cap. XXIV. Conc. VI. act. VIII. Tom. VI. pag. 728. & seq.

EA consuetudo, sive praxim malueris, omnium Conciliorum fuit. In Synodo VI. jam diximus Decretales S. Agathonis epistolas, ex Romano, totoque, exceptis Hispanis, Occidentali Concilio, ad C. P. Concilium destinatas, summâ quidem reverentiâ susceptas, sed facto demùm examine comprobatas, posteaquàm de illis in hanc formam ritè quæsitum est: *An earum sensus C. P. Episcopo & aliis Episcopis conveniret*; quâ de re singuli liberam & exquisitam sententiam ferrent.

Vid. lib. VII. cap. XXX. Conc. VII. act. II. Tom. VII. p. 127. 130.

In Synodo quoque VII. sic ab ipsis Legatis Apostolicæ Sedis quæsitum rogatumque est: *Dicat sancta Synodus, si admittat literas sanctissimi Papæ senioris Romæ an non*: ad quam rogationem tam claram, tam liberam, autore Apostolicâ Sede factam, Tarasius imprimis ac deindè singuli Episcopi responderunt: *Se Scripturam scrutatos & patriis doctrinis doctos*, facto scilicèt examine, *Apostolicis literis consentire.*

Ibid. act. VII. defin. p. 551. Matth. XXVIII. 20.

Indè ergò firmitudo Synodalibus gestis, ipsiusque definitionis hoc initium, hoc fundamentum, hæc summa est: *Christus desponsatâ sibi sanctâ suâ Catholicâ Ecclesiâ, non habente maculam neque rugam, hanc se conservaturum promisit, sanctisque discipulis suis asseverabat, dicens:* VOBISCUM SUM OMNIBUS DIEBUS. *Hanc autem repromissionem, non solùm illis donavit, sed etiam nobis, qui per eos credidimus in nomine ipsius.* Hanc promissionem fundamenti loco ponunt, non profectò solam Romani Pontificis venerandam licèt definitionem, de quâ ipsi deliberant. Quamobrem statìm subdunt: *Propter quod Dominus Deus noster..... nos Sacerdotii Principes beneficio suo undique convocavit, quatenùs Deifica Catholicæ Ecclesiæ traditio communi decreto recipiat firmitatem*: quæ verba clarè docent in isto consensu vim Ecclesiastici judicii esse positam.

Definit. ibid. p. 554.

LXIII.

LXIII.

Concilii VIII. eadem praxis : duo ejus decreta.

IN Synodo VIII. de fide nihil actum : sed æquiparanda fidei quæstioni exorientis schismatis controversia, Synodi universalis digna examine videbatur. Ergò de epistolâ Adriani II. Papæ *Sanctissimi Vicarii senioris Romæ dixerunt : Est canonicè & synodicè acta epistola hæc ?* Solennis formula examinis, quam ab anterioribus Synodis repetitam, Legati Apostolici celebrabant. Ad hanc *Sancta & universalis Synodus dixit : canonica & ordinata & plena justitiæ est epistola quæ lecta est.* Nisi plena justitiæ, nempe ea haud legitima, neque canonica aut synodica haberetur.

Vid. lib. VII. cap. XXXII. Conc. VIII. act. III. Tom. VIII. p. 1011.

Actione VI. introducuntur, ad Synodum ii qui *Episcopi Photii* dicebantur, sive ab ipso ordinati, sive ipsi adhærentes; atque illi quidem Photio se obligatos putabant; sed ea vincula Synodus resolvebat his verbis : *Sanctissimi Vicarii senioris Romæ & nos qui reliquarum Sedium Vicarii sumus, hæc omnia dissolvimus, gratiâ Domini nostri Jesu Christi, qui dedit nobis summi Sacerdotii potestatem, justè & congruè ligandi atque solvendi.* Cujus rei fundamentum tale adstruunt : *Spiritus enim Sanctus qui locutus est in sanctâ Romanâ Ecclesiâ, credimus quòd & in Ecclesiis nostris locutus extiterit.* Sic omnibus, nec tantùm Romano Pontifici, data à Deo potestas solvendi ligandique autoritas communi sententiâ, in eâque Spiritûs Sancti judicium est. Hæc dicit ea Synodus quæ Sedi Apostolicæ vel maximè faverit atque obedientissima fuerit. Sed per ea tempora nihil aliud cogitabant.

Ibid. act. VI. p. 1049.

LXIV.

Bellarmini sententia de Synodali examine : Christiani Lupi aliorumque cavillationes : an in Conciliis de fide dubitatum, cùm de Pontificiis decretis quærerent.

HÆC igitur per octo sæcula in generalibus Synodis consuetudo, hæc autoritas viguit. Neque enim in primâ, secundâ, quintâve synodo, ulla quæ ad examen traherentur sedis Apostolicæ Decreta præcesserant : in tertiâ, in quartâ, in sextâ secutisque Synodis, certa Ecclesiastica praxis enituit. Sanè meminimus Bellarminum Conciliaris examinis autoritate victum ita statuisse, ut sancti Leonis epistola, quam alii definitionis irretractabilis loco esse voluerunt, instructionis tantùm fuerit, cùm ea & æquam cæteris præferat autoritatem, neque alio ritu quàm cæteræ omnes recepta legatur. Quare de omnibus æque censendum est, & eas à Romanis Pontificibus plenâ autoritate dictatas, & à Conciliis, non nisi quæstione habitâ comprobatas.

Sup. n. LX. vid. Bell. de Conc. aut. lib. II. cap. XIX.

Quo etiam argumento necesse est ut concidat, quod nostrâ credo ætate,

Christ. Lup. Tom. I. ad Dec. Synod. gener.app. ad Canc. Calc. p. 912.

commenti sunt inane figmentum. Sic nempè Christianus Lupus : *hanc epistolam* [ad Flavianum scilicèt] *Leo permiserat à Synodo discuti & cum sanctorum Patrum scriptis conferri , ac tum ex ipsâ Eutychianas lites definiri mandârat ;* ut illud examen permissionis tantùm , non etiam autoritatis & juris esse videatur. Hæc quidem Lupus judicat , sed præter gestorum fidem. Nam quod in Leonis epistolâ IV. Synodus , id posteà in Agathonis , id in Adriani I. & II. Decretalibus omnes posteà Synodi præstiterunt : id in III. Synodo circà S. Cælestini judicata præcesserat, communi ubique formulâ certoque & usitato Conciliorum more. Itaque non alicujus permissu atque indulgentiâ ; sed suo jure , nec aliâ , ut ab ipsis Synodis audivimus , quàm Spiritûs Sancti autoritate , judicium capessebant , sibique tribuebant.

Diss. IV. parag. I. p. 214. ad obj. 2. & diss. III. parag. I. ad obj. 2.

Neque propterea quòd *Galliæ vindicatæ* Autor aliique passim objiciunt ; de fide dubitabant. Absit : sed an ipsi Pontifices satis ex traditione rem gererent : an antiquam fidem satis exprimerent , ut Pontificis quidem officium fuerit toti Ecclesiæ prælucere , & Apostolicam proferre sententiam. Cæterùm , quod ipse Leo palàm professus est , per examen Synodicum Decretis Pontificiis ultimum perfectumque & prorsus indeclinabile robur , Patrum ac totius Ecclesiæ consensu adderetur. Quo etiam factum est , ut post Pontificia Decreta in Synodis quidem œcumenicis quæstio haberetur : Synodo verò gestâ , nihil jam quæstionis , nihil unquam examinis superesset. Sic Constantiensi Synodo omnes retrò œcumenicæ Synodi ac primis quoque sæculis prætulerunt facem.

LXV.

S. Basilii locus , atque in eum Christiani Lupi contumeliæ.

Lup. Tom. I. not. ad Concilium Sard. cap. VI. p. 209. Basil. epist. CCXXXIX. Tom. III. Bened. p. 368. al. epist. X.

NEQUE aliter extra Synodum quàm in ipsis Synodis actum esse ipsa Ecclesiastica gesta clamant. Vel Christianum Lupum audiamus , hæc ex Magni Basilii epistolâ exscribentem : *Quale nobis auxilium ab Occidentalium supercilio & fastu aderit , qui veritatem neque norunt neque discere sustinent ? Verùm falsis opinionibus præpediti , illa nunc faciunt quæ priùs in Marcello : nempe cum iis qui veritatem ipsis annuntiant contendentes , hæresim autem per seipsos stabilientes.* Quo loco idem Lupus de definitionibus Dogmaticis agi non obscurè significat.

Lup. ibid. p. 213.

Itaque his commotus , hæc adversùs Basilium tanquam ex tripode pronuntiat : *Omninò culpandus est S. Basilius , hac de causâ Damasum Pontificem & omnem Occidentis Ecclesiam , quomodò & Julium Pontificem ob Marcellum arguens de patrato facinore , stabilitâ hæresi , ignoratâ veritate.* Nos verò de tanto viro decernentem Lupum facile contemnimus : quid , fatente Lupo , Basilius senserit parvi facere non licet. Neque nunc ad rem pertinet , meritosne an immeritos Basilius reprehenderit. Hîc certè constitit , duobus Pontificiis de fide Decretis ab eodem Basilio , nullâ excusatione , interpretatione nullâ , rotundè ac simpliciter stabilitam hæresim imputatum.

Neque aliud causatur Lupus, quàm, sic Basilium *locutum oculo per iram turbato*: ac ne quid contumeliæ desit; *hinc*, inquit, *in iram frequenti jejunio studentium more pronior Basilius clamabat &c.* At quis te ferat, Lupe, tanto viro exprobrantem sancta castaque jejunia, tanto interioris vitæ ac spiritualium exercitationum magistro contractæ ex jejuniis iracundiæ vitium tribuentem? Miseros verò nos, qui ad ea tempora devenimus, quibus cuique liceat Sanctos Patres Basiliumque ipsum etiam maledictis incessere, ac morum insectari gravitatem. Lup. ibid. p. 209. Ibid.

LXVI.

Alius S. Basilii de S. Damasi decretis locus.

IDEM Lupus indicat aliam epistolam, in quâ de S. Damasi adversùs S. Meletium Decretis agens Basilius, *se illas literas, nec si de cælo descenderint, si quidem ad fidem rectâ viâ non incedant, admissurum, aut eum qui attulerit ad communionem recepturum negat.* En quantâ confidentiâ non jam Gerson ejusque sequaces posterioris ævi Doctores, sed ipso quarto sæculo Basilius Magnus de Decretis Pontificiis dixerit. Quis autem tanto viro succensuit? Quis ejus rei gratiâ incusavit, tanquam de sede Apostolicâ malè meritus esset, aut ejus Primatûs, quem summoperè coluit, infregerit autoritatem? Hæc quidem ad exemplum vulgò trahi nolumus, & extraordinariis casibus accensemus; & tamen certo argumento est, procul abfuisse illa tempora ab iis, in quibus nunc summam fidei constitutam putant. Sed anterioris ævi testes audiamus. Lup. de appell. cap. XXXII. pag. 333. Basil. epist. CCXIV. al. CCCXLIX. p. 321.

LXVII.

Contentio de rebaptizatione inter S. Stephanum & S. Cyprianum: quæstiones involvendæ rei factæ ab hâc disputatione secernuntur.

SANCTI Cypriani Martyris cum Sancto Stephano Papâ æquè Martyre controversia statim Parisienses absolveret, nisi contrariæ sententiæ Autores, rem planam, variis concertationibus involvissent. Hinc illæ quæstiones tantis animorum motibus agitatæ: an Stephanus dixerit ex Cathedrâ nec ne: an excommunicationis sententiam reverà, an per comminationem ediderit: quâ conscientiâ Sanctus Cyprianus, S. Firmilianus cum tot ac tantis Ecclesiis Africanâ scilicet & Asiaticis, Papæ de fide docenti ac præcipienti repugnaverint: an aliquandò resipuerint: an eâ repugnantiâ, seclusis vocibus asperioribus quæ excidere solent de re gravi certantibus, fuerit mortale peccatum, an veniale, an nullum; cùm optimâ fide Cyprianus, Firmilianus & eorum Episcopi agerent. Quas ambages, si resolvere incipimus, imus Vid. lib. IX. cap. III. & seq.

in longum. Sed enim quæſtionibus prætermiſſis, id agemus tamen, ut quæcumque ſententia vicerit, noſtræ res facilè in tuto collocentur.

LXVIII.

In hàc Controverſiâ, quid certum ſit, ex Bellarmino ſtatuitur.

Bell. de R. P. lib. IV. cap. VII.

AC primùm quidem certum eſt hactenus extitiſſe neminem, qui nedum ſchiſmatis aut ſchiſmatici ſpiritûs Cyprianum tantum virum, tantum Epiſcopum, tantum Martyrem, ac per illa quoque tempora & pietate & doctrinâ totiûs Eccleſiæ lumen arguere ſit auſus. Bellarminus verò etiam à mortali peccato abfuiſſe probat; eò quòd Cyprianus *putavit Pontificem perniciòſè errare, & ſtante illâ opinione, tenebatur ei non obedire; quia non debebat contra conſcientiam agere:* quâ de re ſine gravi temeritatis notâ dubitare nemini licere credimus.

LXIX.

Galliæ vindicatæ & tractatûs de libertatibus Autores quid reſpondeant: an Cyprianus, ut in rebaptizatione, ita in Romani Pontificis autoritate erraſſe memoretur: Auguſtini locus.

Diſſ. IV. parag. I. p. 197. & parag. III. p. 283.

HIs ergo poſitis, quis pateat exitus inquiramus. Galliæ vindicatæ Autor ſic ſe expeditum voluit: *Nunc id ſolùm dico, Cyprianum ejuſque aſſeclas, ſi crediderunt Pontificem ex Cathedrâ docentem falli poſſe, omnino eraſſe; neque id mirùm eſt aut abſurdum. Si enim errarunt circa baptiſmum, cur non errare potuerint circa Pontificem; & ſi tu abſurdum & falſum eſſe non credis, cùm dicitur Cyprianum circa baptiſmum erraſſe, cur abſurdum & falſum eſſe credas, cùm dicimus erraſſe contra Pontificem?* Id etiam objicit Anonymus Autor tractatûs de libertatibus aliique plurimi. Fruſtrà. Sanè utrumque errorem, ſi uterque error eſt, æquè potuit errare Cyprianus: quis enim id negat? At rebaptiſationis errorem totius Orbis reprehenſio, alterum errorem nullum omninò fuiſſe, totius Orbis ſilentium probat. Hæc ultrò reſponderent omnes vel nobis tacentibus. Euſebius, Hieronymus, Auguſtinus, Vincentius Lirinenſis, omnes uno ore Cyprianum rebaptiſantem accuſant: alterum errorem quis vel ſuſpicatus eſt? Cypriani nimios motus Auguſtinus non tacet: alterum illum errorem quis hominum memoravit? Idem S. Stephanus, eodem Auguſtino teſte, pro loci autoritate præceperat, Decretumque condiderat & ad omnes miſerat Eccleſias, *& abſtinendos putaverat qui de ſuſcipiendis hæreticis priſcam conſuetudinem convellere conarentur.* Quid autem Cyprianum his repugnantem excuſet idem Auguſtinus prodidit: nempe univerſalis Concilii, univerſalis conſenſionis expectatio. Nota Sancti Doctoris verba; *Neque nos ipſi*, inquit, *tale aliquid auderemus aſſerere:* (hæreticorum ſcili-

Anonym. lib. VII. cap. VIII. n. 10. p. 408.

Auguſt. de Bapt. cont. Donat. lib. V. cap. XXV. n. 36. Tom. IX. p. 158.

cet ratum esse baptismum) *nisi Ecclesiæ Catholicæ autoritate firmati, cui & ipse Cyprianus sine dubio cederet, si jam illo tempore veritas eliquata per plenarium Concilium sibi daretur.* Duo dicit Augustinus: cessurum quidem fuisse Cyprianum, sed universali consensioni tantùm, universalique Concilio: hoc primum sit: alterum: nec se, Augustinum scilicet, cessurum fuisse, aut facere ausurum quæ à Stephano jubebantur, nisi eâdem consensione & autoritate victum; quod tamen non universim pronuntiatum voluerit, sed in ambiguâ re, in *obscurâ* quæstione, *tantisque*, ut ipse docet, *altercationum nebulis involutâ.*

Ibid. lib. II. cap. IV. n. 5. p. 98.

Ibid. & cap. IX. n. 14. p. 104. & pass.

L X X.

An Stephanus excommunicaverit, an totâ suâ autoritate decreverit, frustrà quæritur; cùm ad eam excusationem nec Firmilianus, nec Cyprianus, nec ipse Augustinus refugerint.

HIc frustrà quæritur an Stephanus ex Cathedrâ pronuntiaverit, an excommunicaverit. Sanè doctissimus Daguirreus scripsit *anathema quibusdam inustum, quibusdam intentatum:* nec tamen magis cesserunt quibus est *inustum*, quam quibus *intentatum.* Autor verò *Doctrinæ Lovaniensium* hæc scribit: *Sanctum Firmilianum Cæsareensem in Cappadociâ Archiepiscopum Ponticæ Diœceseos* (e) *S. Stephanus Pontifex communione suspendit.* Idem S. Stephani responsum *summâ & irrefragabili sedis Apostolicæ autoritate* editum esse contendit. Id autem alii negant. Quid nostra? Vis Stephanum ab excommunicatione temperasse, neque rem totâ suæ sedis autoritate tractasse? Age ut vis. Certè Firmilianus ad extrema quæque decursum, nec tamen sententiam mutandam credidit. Hæc enim ad S. Stephanum scripsit: *Excidisti teipsum, noli te fallere; dùmque putas omnes à te abstinere posse, unum te ab omnibus abstinuisti.* Neque Firmilianum contemnere liceat, quem ipse Daguirreus, ipse Christianus Lupus aliique viri pii doctique, Sancti titulo insignire soleant: quippè quem ab antiquo Patres Antiocheni, qui Paulum Samosatenum condemnârunt, unà cum sancto Dionysio Alexandrino *beatæ recordationis virum* appellent. At si Firmiliani minor esse videtur autoritas, consensit ei Cyprianus, ejusque epistolam Latinam fecit, & ad Ecclesias edidit. Utrique ergò nec Stephani præceptum, nec excommunicationem sufficere putârunt, ut eos ab incœpto desistere cogeret. Augustinus verò non id quod nunc proferunt, Cypriano excusationi obtendebat non eum Cathedræ autoritate dixisse, neque aliud, idque luculentiùs aut validiùs Papæ judicium provocabat: Concilii generalis totiùsque Ecclesiæ Catholicæ appellabat fidem: in eâ autoritate fidei certitudinem reponebat: quòd ea deesset, Cyprianum eique adhærentes Asianos Afrosque Episcopos innocuè obstitisse, asserebat.

Daguir. dist. XLI. sect. I. n. 5. Doct. Lov. pag. 50.

Epistol. Firm. ad Cypr. int. Cyprian. LXXV. p. 326. edit. Amst. 1700. Vid. Eus. lib. VII. cap. XXX. pag. 279. edit. Vales.

(e) *Diœceseos*] Diœcesis non unâ provinciâ sed pluribus constabat, quam regebat aut prætorii Præfectus, aut imperii Vicarius, & posteà in usu Ecclesiastico Primas.

LXXI.

An infallibilitati Pontificiæ detraxisse sit illud veniale peccatum, cujus Cyprianum Augustinus accusat.

Anonym. lib. VII. cap. IX. n. 9. 10. 11.

AUTOR Anonymus tractatûs de libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ sanè acutissimus & subtilissimus; sed nimio acumine quidvis potiùs quàm verum assecutus, respondet: à S. Augustino, Concilii universalis urgeri autoritatem, quòd esset necessaria, *non quidem in se, sed adversus pertinacissimos Donatistas*. Bonam fidem! An non enim luce meridianâ est clarius, ab Augustino urgeri Concili universalis autoritatem, non tantùm ad frangendam Donatistarum pertinaciam; sed etiam ad excusandum Cypriani ante Concilium generale rebaptizantis errorem? Atqui Cyprianus amantissimus Christianæ pacis ac Martyr sanctissimus non erat pertinax, qui, teste Augustino, Ecclesiæ Catholicæ autoritati cessurus esset. Non erat pertinax ipse Augustinus, qui nec Cyprianum, nec etiam se ipsum cessurum fuisse docet, *nisi Ecclesiæ Catholicæ concordissimâ autoritate victum.* Ergò non tantùm pertinaces; sed etiam pii sanctique post Romani Pontificis judicium, aliud quid, hoc est ipsum consensum, ipsumque Decretum totius Catholicæ unitatis expectant.

Vid. Aug. de Baptis. cont. Don. lib. II. cap. IV. p. 98.

Quid autem Anonymo prodest illud quod Augustinus in Cypriano agnoscit veniale peccatum? *Nempe*, inquit vir subtilissimus, *quæ potuit alia esse Cypriani culpa quam inobedientia erga Decretum summi Pontificis?* Falsum id quidem; tamen id quod vult viro acutissimo largiamur. Ergo Pontifici decernenti, infallibilitatem detraxisse *veniale* peccatum est, non exitialis error, qui sedis Apostolicæ dignitatem evertat. Quid autem commemoras haud aliam in Cypriano culpam ab Augustino reprehensam, qui toties apud hunc legeris: culpandum Cyprianum, quòd *commotior* scripserit? Quòd autem post Stephani Decretum Ecclesiæ universæ desideraret autoritatem, adeò non est illud ab Augustino reprehensum *veniale* peccatum, ut etiam illud peccatum se quoque peccare Augustinus fateatur. Denique à viro erudito quærimus: illa inobedientia, quam *venialem* appellat, in re gravi an levi sit? Certè in re levi esse oportet, quæ *venialis* habeatur: contrà, in re gravi necesse est ut sit, cùm agatur de fide. Seclusis ergo vocibus commotioribus, in quibus Cyprianus, Augustino teste, peccaverit: si rem ipsam spectes, aut mortale peccatum oportet esse, aut nullum.

Anonym. ibid. n. 1.

LXXII.

Nihil ad rem facit quærere an Cyprianus & alii resipuerint necne.

Schelstr. antiq. illust. p. 2. Sfond.

QUOD jam illud urgent à Schelstrato tantoperè inculcatum: nempe Cyprianum & asseclas resipuisse, quid nostra? Non hîc quærimus an

Cyprianus resipuerit, sed quâ ratione eum adhuc errantem, tamen à schismate Augustinus purget. Et quidem de retractatione Cypriani adversùs Donatistas idem Augustinus scribit: *Fortasse factum est, sed nescimus*; sed non ex dubio facto tanti viri innocentiam suspendebat, verùm ex Concili œcumenici justâ & necessariâ expectatione firmabat: eâ ratione non modò Cyprianum, verùm etiam seipsum tuebatur.

differt. I. art. 3. p. 199. Gonz. disp. XVI. sect. II. paragr. III. n. 6. Daguirr. disp. XLI. n. 5. 6.

Aug. lib. II. de Bapt. cont. Don. loc. citat. vid. epist. ad Vincent. XCIII. al. XLVIII. cap. X. n. 38. Tom. II. p. 246. Diss. I. p. 199.

LXXIII.

Cavillatio.

QUÆRIT Galliæ vindicatæ Autor: *Quorum æquior causa sit, adversariorum, qui errantes Afros sequantur, an nostri, qui sequimur pœnitentes?* Quàm tragicè! At in promptu responsio est: sequimur pœnitentes in quo aut seipsi reprehenderint, aut ab aliis reprehensi sint: non rebaptizamus: non, si quid Cyprianus commotior scripserit, approbamus: quem errorem in ipsis nemo reprehenderit, nemo viderit, ob eum nos ad pœnitentiam trahi, iniquum putamus, & ab Ecclesiæ regulis alienum.

LXXIV.

Bellarmini sententiæ duæ partes: prima Stephanum potuisse, nec tamen voluisse rem de fide facere, an Augustino congrua?

HÆC quidem clara sunt, nec tamen rem omninò expeditam arbitramur, nisi Bellarminum horum omnium fontem diligentiùs audiamus. Igitur Cyprianum excusat primùm ab hæresi, deinde etiam, ut jam delibavimus, à peccato mortali. Ab hæresi quidem: *Tùm quia nec modò censentur manifestè hæretici qui dicunt Pontificem posse errare; tum quia sine dubio Stephanus Papa non definivit tanquàm de fide, hæreticos non rebaptizandos.* Duo hîc videmus: primùm id, ne nunc quidem *apertè hæreticos haberi, qui dicunt Pontificem posse errare.* Fortè ergo Cyprianus, non apertè forsitan, sed saltèm obscurè vel confusè, ejus rei causâ fuerit hæreticus. Quis autem hanc hæresim in Cypriano senserit, arguerit, suspicatus fuerit, vir magnus edicat, & suâ gravitate atque doctrinâ dignum aliquid promat.

Bell. de R. P. lib. IV. cap. VII.

Alterum quod memorat, istud est: *Stephanum sine dubio nihil definîsse tanquàm de fide.* Videamus ergo quid tandem egerit. Nempe, inquit Bellarminus, *non solùm imperavit ne rebaptizarentur ab hæreticis baptizati, sed etiam censuit excommunicandos qui non obedirent.* Rogamus autem quid sit definire ut de fide, nisi decretum condere, ad Ecclesias mittere, denique *imperare sub excommunicationis metu* ut aliquid circa fidem fiat. Quid Bellarminus vult à Stephano imperatum? Nempe ne rebaptizaret ab hæreticis

Id. ibid.

Ibid.

baptizatos: invalidè an validè baptizatos? Invalidè impium: validè ergò baptizatos ſupponebat, ac pro explorato ac definito dabat.

Ibid. Quare ipſe Bellarminus ſancti Stephani decretum, *definitionem* vocat. *Fuit enim*, inquit, *poſt Pontificis definitionem liberum aliter ſentire, ut Auguſtinus dicit, quia Pontifex noluit rem ipſam de fide facere ſine generali Concilio.* An hæc quoque nobis credenda proponent, & Stephanum quidem potuiſſe ſi vellet, ſed tantùm noluiſſe, idque ab Auguſtino dictum? Atqui ab Auguſtino contraria audivimus. Egregii Doctoris verba repetamus; ſtatim perſpiciemus eum in re quidem ambiguâ, Concilii autoritatem & Eccleſiæ conſenſionem requisîſſe: in eo poſuiſſe vim, ſi *obſcura* quæſtio *ad plenarii Concilii autoritatem roburque perducta eſſet:* ſi ad Stephani decretum accederet *potentior veritas de unitate veniens:* ſi Cypriani ſententiam *Catholicus Orbis terrarum robuſtiſſimâ firmitate conſenſionis excluderet.* Huic demum *firmitati*, huic *robori* ceſſurum fuiſſe Cyprianum, nec ſeipſum, Auguſtinum ſcilicèt, facilè crediturum quæ à Stephano juberentur, niſi *Eccleſiæ Catholicæ concordiſſimâ autoritate fundatum.* Hæc profectò ſcimus dixiſſe, repetiiſſe, inculcâſſe Auguſtinum: quæſtionis ambiguitati hoc unum remedium popoſciſſe, ſi tota Eccleſia conſentiret; non profectò ut rem pro libitu de fide faceret aut non faceret, ad Stephani arbitrium retuliſſe.

Aug. lib. II. de Bapt. &c. cap. IV. p. 98. cap. IX. n. 14. p. 104. lib. III. cap. II. n. 2. p. 108. Id. lib. II. loc. cit.

Interim, Bellarmino teſte, id certum firmumque ſit: non pertinere ad Cathedræ autoritatem, ſi Pontifex de fide *definiat*, ſi decretum ad omnes Eccleſias mittat, ſi pro imperio jubeat, ſi reluctantes abſtinendos putet: his quippe poſitis, *adhuc eſſe liberum aliter ſentire*, ac decretum ipſum, tanquam Divino mandato contrarium ac Scripturæ diſſonum, abjicere, ut Cyprianum cum aſſeclis feciſſe conſtat.

LXXV.

Secunda pars Bellarminianæ ſententiæ, à Cypriano non fuiſſe peccatum ſaltem mortaliter.

Sup. n. LXVIII. Bell. de R. P. lib. IV. cap. VII.

QUIN etiam, quod ſecundo loco obſervavimus, nec à Cypriano peccatum eſt *mortaliter;* quia non peccavit niſi ex *ignorantiâ*, eâque probabili, cùm *putaret Pontificem perniciosè errare, & ſtante illâ opinione teneretur ei non obedire, ne contra conſcientiam ageret.* Quid ergo jam litigant? Ecce confitentur Stephanum judicaſſe, decreviſſe, ad omnes Eccleſias tranſmiſiſſe decretum: excommunicatione dignos putaſſe qui non obedirent, & eam quidem inuſtam quibuſdam, ipſumque Firmilianum à communione ſuſpenſum. Quid ergo ampliùs à Stephano expectandum fuit, ut ſanctiſſimi ac doctiſſimi viri, humiles, pacifici, ad quævis martyria prompti in obedientiam cogerentur? Iidem tamen à nemine, aut ſchiſmatis, aut etiam peccati mortalis arguuntur, & ab Auguſtino purgantur eo tantùm nomine, quòd Orbis univerſi conſenſionem expectarent. In hoc ſtare liceat rebus ambiguis & in altercationum æſtu: obſecro, hæc ſumma ſit; neque

neque fidei negotium ac Sedis Apostolicæ majestatem ad tenues exilesque formulas, atque ad minuta quæque redigant.

LXXVI.

Quo pacto intelligendum id quod dicit Augustinus à Cypriano expectatam Concilii generalis sententiam: forma antiqui regiminis jam indè ab origine, etiam sub persecutionibus.

HIC exoritur difficultas: quo pacto Concilii generalis autoritatem Cyprianus & alii expectare potuerint, cùm primis illis sæculis tales Synodos haberi persecutio prohiberet: quo loco Autor anonymus tractatûs Libertatum Ecclesiæ Gallicanæ multùm utitur, ut Conciliorum autoritati detrahat, & ut ne quidem verisimile videatur *Christum in Concilia sola principalem Ecclesiæ regendæ potestatem contulisse.*

Vid. lib. X. cap. XXXI. Anonym. lib. V. cap. XIII. n. 4. & lib. VII. cap. II. n. 1.

Sed hæc per inscitiam rerum Ecclesiasticarum piæque antiquitatis, involvendæ veritati dicta, facilè expedimus, perficimusque paucis, ut vera ac præcipua Sedis Apostolicæ autoritas atque Ecclesiæ gubernandæ ratio clariùs elucescat. Quanquam enim persecutionis tempore Concilia generalia nulla cogerentur, non minùs constat Ecclesiæ universæ summa negotia, Papâ quidem duce, communi Episcoporum Concilio ac judicio definita: per provincias literæ commeabant: rata habebantur ea, in quæ omnes Ecclesiæ consentirent.

Ac de fide quidem quomodò rem gererent, vel unius Pauli Samosateni exemplum luculentè probat. Is enim Antiochenus Episcopus Christum nudum hominem prædicans, in ipsâ Antiochiâ Concilio habito, à vicinis Episcopis primùm, mox literis ad omnes Episcopos atque ad omnium principem Romanum Dionysium destinatis, toto orbe damnatus est. Quare Alexander Alexandrinus Episcopus in epistolâ ad Alexandrum C. P. de Ario scriptâ, hæc ait: Paulus Samosatenus, *Concilio & judicio omnium ubique Episcoporum ab Ecclesiâ ejectus est*; & tamen nulla Synodus universalis coacta erat: sed omnium Episcoporum consensio, non solùm autoritate, sed etiam nomine universalis Synodi ferebatur.

Eus. lib. VII. cap. XXVII. & seq.

Epist. Alex. Alex. ad Alex. C. P. Tom. II. Conc. p. 18. vid. quoque Theod. lib. I. cap. IV.

Ab hæresi ad schismatis casum transeamus. Sanè schisma ingens à Novatiano Pseudo-Papâ adversùs Cornelium Papam concitatum, quâ autoritate compressum sit, S. Cornelii sanctique Cypriani literæ indicabunt. Ac primùm quidem constat à Novatiano ejusque asseclis *literas calumniis ac maledictis plenas per omnes Ecclesias fuisse missas*, quæ pene omnes Ecclesias perturbassent. Id testatur Cornelius. Hinc necesse fuit totius orbis intervenire autoritatem. Cyprianus id Antonianum adhuc nutabundum docet: *Venio nunc ad personam Cornelii collegæ nostri, ut Cornelium noveris, non de detrahentium mendacio, sed de Domini Dei judicio, qui Episcopum fecit, & de co-Episcoporum testimonio, quorum numerus universus per totum mundum concordi unanimitate consensit.* Ac paulò post: *Factus est Cornelius Epis-*

Epistol. Corn. ad Cyp. int. Cyprian. edit. Oxon. XLIX. al. XLVI. Cyp. epist. LV. al. LII.

copus, cùm nemo ante se factus esset, cùm Fabiani locus, id est, locus Petri & gradus Cathedræ Sacerdotalis vacaret: quo occupato de Dei voluntate atque omnium nostrûm consensione firmato, quisquis jam Episcopus fieri voluerit, foris sit necesse est. En unde autoritas in gravi schismate, quo tota Ecclesia turbaretur: en Catholicæ consensus Ecclesiæ tam perspectus in ipso persecutionum æstu, quàm in altissimâ Ecclesiæ pace.

Jam quod ad disciplinam generalem attinet: per eadem Cornelii ac Cypriani tempora, causa lapsorum, hoc est eorum qui in persecutione defecerant, ea visa est, quæ communi Ecclesiarum judicio, consultâ imprimis Sede Romanâ, finiretur: *Quoniam*, ut ait Cyprianus, *non paucorum nec Ecclesiæ unius, aut unius provinciæ, sed totius orbis hæc causa est.* Attestantur Romani Confessores: *grande delictum & per totum pene orbem incredibili vastatione grassatum.* Itaque in causâ generali, Cyprianus, vacante Apostolicâ Sede, ad Clerum Romæ consistentem scripserat à se omnia de lapsis integra reservari, *ut cùm, pace à Domino nobis datâ, plures præpositi in unum convenire potuerimus, communicato etiam vobiscum consilio disponere singula & reformare possimus.* Presbyteri ac Diaconi Romani sic rescribunt: *Perquàm nobis & onerosum & invidiosum videtur, non per multos examinare quod per multos commissum videatur fuisse, & unum sententiam dicere, cùm tam grande crimen per multos diffusum notetur exisse, quoniam nec firmum Decretum potest esse, quod non plurimorum videbitur consensum habuisse. Aspice totum orbem pene vastatum, & ubique jacere dejectorum reliquias & ruinas; & idcirco tam grande expeti consilium, quàm latè propagatum est malum.* Videmus quò spectarent in causâ communi, inque reformandâ generali disciplinâ, quàm non unum tantâ re oneratum vellent, quàm infirmum videretur in ejusmodi quidem causis, Decretum non à plurimis factum, quàm necessariò totus appellandus sit orbis, ubi totum orbem causa spectat.

Id. epist. XIX. al. XIV. Epistol. Moys. Max. &c. inter. Cyprian. XXXI. al. XXVI. Epist. Cyp. XX. al. XV. Epistol. Presbit. & Diac. Rom. int. Cypria. XXX. al. XXXI.

Itaque hæ literæ Cleri Romani, teste Cypriano, *per totum mundum missæ sunt*, & in notitiam Ecclesiis omnibus & universis fratribus perlatæ sunt, ut esset forma quædam in quam omnes Ecclesiæ convenirent.

Cyp. Epist. ad Anton. LV. al. LII.

Memoratu digna sunt in epistolâ Romanorum Confessorum ad sanctum Cyprianum ea verba, quorum partem retulimus: *Cùm grande delictum & per totum pene orbem incredibili vastatione grassatum, non oporteat, nisi, ut ipse scribis, cautè moderatèque tractari, consultis omnibus Episcopis, Presbyteris, Diaconibus, Confessoribus & ipsis stantibus Laïcis:* stantibus, id est, in ipsâ persecutione non lapsis.

Epistol. Moys. &c. sup. cit.

Ne quis hîc mihi dixerit, pari gradu consultos Episcopos, Presbyteros, Diaconos, ipsos etiam Laïcos. Facilè demonstraremus in collegarum, id est, in Episcoporum sententiâ vim fuisse positam: singulos Episcopos Presbyterii sibi assistentis, quam regerent ferre sententiam, perferri omnia ad conscientiam plebis, sed docilis, quæque in Ecclesiasticis causis nihil sibi præter obedientiam vindicaret. Sed hæc alterius loci sunt; nos verò his locis id demonstratum volumus, etiam sub persecutorum tyrannide, semper imminente gladio, non tantùm hæresis aut schismatis, verùm etiam alias gravissimas causas extitisse, quæ cùm, non unius Ecclesiæ aut provinciæ, sed totius orbis essent, totius etiam orbis judicio finirentur.

Non ita illæ causæ, quas per loca & provincias finiri oportere, ipse Cyprianus memorat, quarum proinde rationem *unusquisque præpositus Domino redditurus esset.* Quod ubique Cyprianus inculcat: adeò per illa etiam tempora, secernebant peculiares unius Ecclesiæ aut provinciæ causas, ab iis quæ totius orbis essent, & communi judicio finiendæ. Cyp.Epist. ad Cornel. LVII. al. LIV.

Cùm autem Cornelius post diuturnam vacationem Sedis, Romæ Episcopus constitutus esset; Cyprianus, qui anteà cum Clero Romano, nunc cum ipso Cornelio consilia contulit. Quâ de re ad Antonianum scribens, ait: *Ac si minùs sufficiens Episcoporum in Africâ numerus videbatur, etiam Romam super hâc re scripsimus ad Cornelium Collegam nostrum, qui & ipse cum plurimis co-Episcopis habito Concilio, in eandem nobiscum sententiam pari gravitate & salubri moderatione consensit*; & ad ipsum Cornelium: *Statueramus jampridèm participato invicem nobiscum Consilio*, &c. Quæ cùm ubiquè terrarum præpositi facerent, ac per provincias Romani Pontificis responsa commearent, hinc nempè existebat ille consensus, quem talia negotia postularent. Epist.Cyp. ad Anton. LV. al.LII. Epistol. ejusdem ad Corn. jam cit.

Sic in fide, in schismate totam Ecclesiam perturbante, atque in reformandâ generali disciplinâ, qui casus ad commune Ecclesiæ judicium à Synodo quoque Constantiensi relati sunt, jam inde ab origine, ac sub ipsâ tyrannide constituti, quanta per provincias poterant, Concilia celebrabant, cum sede Apostolicâ, quæ omnium Ecclesiarum communicatione polleret, consilia participabant, ejus operâ totius orbis sententiam exquirebant.

Nam & illud Ecclesiarum communicationi imprimis inserviebat, quòd Ecclesiæ omnes Ecclesiæ Principi, Romanæ scilicet, societate connexæ, per eam ad cæteras consilia ac decreta perferenda curarent. Hinc illud Arelatensis Concilii primi ad sanctum Sylvestrum Papam: *Quid decreverimus communi consilio charitati tuæ significamus, ut omnes sciant, quid in futurum observare debeant.* Quod quidem ad Romani Pontificis autoritatem pertinebat, ut tum scirent *quid observare deberent*, cum à Romano Pontifice, tanquàm omnium præside Canones mitterentur. Quò pertinet illud in epistolâ ad eumdem Papam: *placere, ut per eum potissimùm, qui majores diœceses teneret, omnibus fratribus insinuari.* Quare hæc non ita accipienda sunt, tanquam unum id esset Romani Pontificis ministerium, ut veluti jussus aliorum Decreta perferret ad alios: non ita; sed ad eum perlata Decreta, cùm indè ad alios pervenirent, graviore autoritate aucta commeabant, Romanique Pontificis omnium capitis nomine ad omnes jam Ecclesias pertinebant. Hæc scripta sunt anno Christi 314 cùm vix persecutionis deferbuisset æstus, antequàm ullum œcumenicum Concilium celebratum esset. Et cùm Concilium generale primum, Nicænum scilicet, tardissimè post natam Ecclesiam, atque anno demùm Christi 325. quarto sæculo adunatum fuerit, nihil novi evenire sensit Ecclesia; quippe quæ jam inde ab origine in unum se ipsa colligeret, atque à particularibus causis secerneret res maximas quæ communi Episcoporum consilio, Romano Pontifice totius Collegii duce finiri consuevissent. Nec mirum in rebaptizationis quæstione sub Stephano & Cypriano, persecutione vigente, tamen ab Augustino desideratam Concilii generalis autoritatem, cui Cyprianus acquiesceret. Etsi enim nondum Concilia ge- Conc.Arelat.I. Brev. Epist. ant. can. Tom. I. Conc. p. 1427. Epist.Syn. Arelat. ad Sylv. ibid. p. 1426.

neralia congregata erant, ſummâ tamen ipſâ valebat ea res, quæ ab iis cœtibus quærebatur; nempe conſenſio, cui certæ & exploratæ Cyprianus cederet.

Aug. Ep. CX?. ad Opt. & paſſ. in ejuſ lib. cont. Pelag. Id. lib. IV. ad Bonif. cap. XII. n. 34. Tom. X. p. 492. Ibid. & paſſ. Epiſtol. Capreol. ad Syn. Epheſ. int. act. Conc. act. I. Tom. III. p. 532. Aug. loc. ſup. cit. & paſſ.

Eodem ritu modoque Auguſtinus aliique commemorant Pelagianos à Romanæ ſedis Præſulibus Innocentio ac Zozimo, *cooperantibus Synodis Africanis*, omnibus ubique Epiſcopis ſubſcribentibus, *toto orbe damnatos*: neque enim, ut idem Auguſtinus ait, *congregatione Synodi* (univerſalis utique) *opus erat, ut aperta pernicies damnaretur.* Cur autem Pelagiani non eam Eccleſiæ neceſſitatem inferrent, eorum paucitas faciebat: *quorum* ſcilicet, eodem Auguſtino teſte, *profanas novitates Catholicæ aures quæ ubique ſunt horruerunt.* De quibus etiam extat illud inſigne Capreoli Carthaginenſis Epiſcopi & Africæ Primatis in epiſtolâ quam Epheſina Synodus collaudavit: *Hos* (Pelagianos ſcilicet) *pridem expugnavit Eccleſia, hiſque temporibus repullulantes Apoſtolicæ ſedis autoritas Sacerdotumque in unum conſonans ſententia oppreſſit.* En in quo ineluctabilis judicii robur collocet, nempe in capitis membrorumque conſenſu; neque exquiſitiori diſſertatione, aut Conciliorum examine opus fuit, quòd in apertâ re, ut ait Auguſtinus, pauci contra omnes & contra univerſitatem ipſam ægra & exigua portio litigaret.

LXXVII.

Vanæ & inanes quæſtiunculæ de conſenſu Eccleſiæ, ipſâ regiminis Eccleſiaſtici formâ concidunt.

Diſq. Lov. art. VIII. n. 107. p. 38. Nicol. Dub. I. part. refut. &c. p. 78. Vid. lib. IX. & X.

HIc quærunt quid ſit ille conſenſus Eccleſiæ quo nitimur: totiúſne an partis? Quot Eccleſiarum, quot Epiſcoporum, quot Capitulorum, quot Abbatum, quot verò Regionum: etiamne Indiarum aut Japonenſium: quantæ moleſtiæ? qui ſumptus, ut Nuntii quocumque diſcurrant, allaturi authenticum conſenſûs inſtrumentum? Inanes quæſtiunculæ contra rem facti. Rogent Cyprianum, Auguſtinum, Capreolum, Leonem, alios quos narravimus in Eccleſiæ conſenſione repoſuiſſe vim: quærant quibus ſumptibus, quibus curis, curſoribus, nuntiis, tot regionum explorârint fidem. Nos autem ſuo loco facilè & ad cumulum hæc declarabimus; nunc vana & abſurda per ſeſe eſſe monſtramus.

Sic igitur ex antiquo & ab ipſâ Chriſtianitatis origine conſtituta eſt Eccleſia, ut ipſa Petri ſedes, caput orbis terrarum, ex Eccleſiarum communione prima perſentiſceret quænam eſſet omnium fides: ac ſi ab hoc vertice in pronos animos fidei Decreta decurrerent, paucique vel nulli obſiſterent, nihil ſanè prohibebat quominùs quæſtio ſtatim pro terminatâ haberetur.

LXXVIII.

Solennis acceptatio Decretorum Pontificiorum quàm usitata & quàm necessaria : Romani Pontificis officium & autoritas ex Janseniano negotio ostenduntur.

HINC ergo illa celebratur, etiam à Theologis qui se sedi Apostolicæ addictissimos videri velint, solennis acceptatio Decretorum quæ omnem posteà dubitationem aut concertationem elidat. Sic Sanctus Antoninus Joannis XXII. Decretali Fraticellos premit, hæreticosque ipsos esse testatur : *quòd asserant contra determinationem Catholicam factam per Ecclesiam & Joannem XXII. & per omnes successores ejus veros Catholicos summos Pontifices, & omnes alios Prælatos Ecclesiæ, acceptatam, examinatam & approbatam ut verissimam :* quem locum suo loco fusiùs expendemus. Hujus postrema verba rectè perpendentibus nunc sufficere credimus. Sic Duvallium testantem audivimus, *definitiones Pontificis non esse de fide, donec universalis Ecclesia, quam de fide est errare non posse, eas acceptaverit.* Sic in nuperrimo Janseniano negotio, in quo uno ore, omnes nostri censores Episcoporum Gallicanorum pietatem ac fidem collaudarunt, tamen ab amplissimo Cleri Gallicani cœtu * communibus suffragiis constitutum : ut Innocentii X. Decretum Apostolicum, *Deliberatione factâ eâque liberâ, ut eamdem constitutionem reciperent, firmarent, acceptarent omnique obsequio ac reverentiâ susciperent quæ in eâ decisa essent : posteaquàm scilicet agnoverunt, Pontificiâ constitutione, firmatam antiquam Ecclesiæ fidem, à Conciliis & Patribus traditam, atque in Tridentino Concilio innovatam.* Non igitur, ut ferunt, priscæ traditionis obliti Gallicani Patres : quæ' quidem alibi editis gestis exequemur. Nunc autem sufficit, tanto exemplo approbasse quæ sit illa constitutionum Pontificiarum acceptatio, quâ utimur.

Vid. in app. lib. II. cap. IV. & lib. X. cap. XVI. & Coroll. n. III. VIII. Anton. Sum. part. IV. tit. XII. cap. IV. paragraph. XXVIII. p. 203. Sup. n. XXI. quem vid. * an. 1653. Relat. Deliber. Cler. Gallic. ap. Vitrè. 1661. p. 6. 7.

Neque propterea Cathedræ Petri atque Apostolicis definitionibus, aut S. Antoninus, aut ipse Duvallius, aut Gallicani Patres derogatum volunt : absit : cùm per eas habeant Ecclesiæ, quam sequantur formam : autoritatem in quam omnes consentiant : judicium quod communi ope exequantur, neque hæreses uspiam respirare sinant. Habet etiam Romanus Antistes, totius Ecclesiæ caput, sui Decreti exequendi plenissimum robur. Cùm enim Ecclesiasticæ communionis princeps, suâ definitione nihil aliud promere velit quàm id quod omnes Ecclesias sentire cognoscat, omnia ordine & ex vero esse gesta, secuta consensio attestatur. Quâ doctrinâ aut praxi nihil infringi Apostolici Decreti autoritatem ac vim, ipsa experientia ostendit. Quo enim loco, quâ in parte orbis magis quàm in Galliâ, Innocentii X. aliæque constitutiones de Jansenianâ re majori veneratione susceptæ, aut potiori virtute in executionem deductæ sunt ? Certè Jansenii sectatores seu occulti, seu publici, ne mutire quidem audent ; nec si millies Concilia œcumenica appellarent, audirentur usquam ; ipsaque constitutio edita &

ſemel ubique acceptata, irrefragabilis judicii vim obtinet, quam Romanus Pontifex autoritate ſummâ & ipſe exequatur, & ab omnibus Epiſcopis exequendam mandet.

LXXIX.

Innocentii IV. locus: Concilii provincialis ſub Paſcali II. clara autoritas.

HINC vera & clara ratio affulget ab omni peccato purgandi Cypriani: cùm nempe poſt juſſa Stephani, tot Eccleſiæ, Africanæ ſcilicèt Aſianæque variarent, necdùm ejus epiſtolam Decretalem neceſſaria acceptatio conſecuta eſſet, eò magis licuit, teſte Bellarmino, in hoc certè capite, obedientiam recuſare, quòd Stephanum in jubendo *perniciosè errare crederet, & ſtante illâ opinione teneretur ei non obedire, ne contra conſcientiam ageret.*

Bell. de R. P. lib. IV. cap. VII.

Cujus rei fons eſt, illa apud omnes recepta & pervulgata ad imperia cujuſcumque mortalis exceptio: ut obediatur Superioribus, niſi divinæ legi adverſantia jubeant: quâ exceptione contineri Papæ quoque juſſa & in Cypriano, etiam in quæſtione fidei, Bellarminus agnovit. Et ſi quis Bellarminum ipſum eâ in re erraſſe dixerit, ſuccurrit major Autor Innocentius IV. Romanus Pontifex. Extat in caput: *Quanto de conſuetudine* ejus Pontificis clara interpretatio in hæc Chriſti verba: QUODCUMQUE LIGAVERIS, &c. *Quòd Papæ obediendum ſit in omnibus, in ſpiritualibus & in his quæ ad animam ſpectant, niſi contra fidem prohibita ſint.* En Papæ officio fungenti, quippè exercenti ſupremam poteſtatem his Chriſti verbis traditam, *Quodcumque ligaveris*, præcipitur obedientiâ, cum exceptione illâ, niſi contra fidem doceat aut vetet.

Vid. lib. VII. cap. XVIII.

Lib. I. decret. Innoc. IV. tit. IV. fol. 33.

Clariùs adhuc in caput *inquiſitioni, de ſententiâ excommunicationis* quærit, quid agendum, Superioribus iniqua jubentibus: & quidem de Superioribus ſub aliorum poteſtate poſitis, facilè ſe expedit; ad majores enim Superiores recurrendum; ſed ubi ad Papam devenit, ſic objicit: *Quid ſi Papa injuſtum præcipit qui Superiorem non habet?* Quem nodum ſic ſolvit: *Poteſt dici quòd ſi de ſpiritualibus* (rebus) *vel Eccleſiaſticis perſonis aliquid præcipit etiam injuſtum, illud ſervandum eſt; quia nemini licet de ejus facto judicare.* 4°. diſt. Si Papa. q. 3. cuncta, *niſi mandatum hæreſim contineret, quia tunc eſſet peccatum, vel niſi ex præcepto injuſto vehementer præſumeretur ſtatum Eccleſiæ turbari, vel etiam fortè alia mala ventura, quia tunc peccat obediendo, cùm debeat futura mala præcavere, non juvare:* quæ ſanè interpretantem ac docentem Romanum Pontificem nemo reprehendit; imò collaudant omnes atque unâ voce conſentiunt. Quo quidem quid eſt clarius? Pro certo ſupponit ſummus Pontifex doctiſſimus, à ſummo Pontifice imperante pro loci autoritate ac ſupremi officii ratione, emanare poſſe juſſa *hæreſim continentia*, aut ſtatum Eccleſiæ concuſſura; & miramur in

Ibid. lib. V. titul. XXXIX. fol. 595.

rebus generalibus, præsertim fidei, recurri ad Ecclesiam, ultimumque refugium in eâ potestate semper fuisse positum, quæ docere contra fidem, quæ hæresim jubere non possit?

Sub Pascali II. in provinciali Viennensi Concilio S. Hugo Gratianopolitanus, Gothofridus Ambianensis, Guido ipse Viennensis, posteà Calixtus II. ut regio genere, ita fortitudine & doctrinâ clarus, & mox Sedis Apostolicæ gubernaculis admovendus, posteàquàm, *dictante Spiritu Sancto*, de investituris proferunt sententiam, & ab ipso Pontifice extortum scriptum damnant, hujus Decreti ab ipso Pontifice confirmationem petunt his verbis: *Si, quod minimè credimus, nostræ paternitatis assertiones roborare nolueritis, propitius sit nobis Deus, quia nos à vestra obedientiâ repelletis.* En perspicuis verbis tot Sancti, Apostolico officio deesse posse profitentur Romanum Pontificem, etiam ab Episcopis ac provincialibus Synodis requisitum: quo casu apertè detrectant obedientiam. Quid autem Paschalis? An perdita omnia & ad inobedientiam comparari viam exclamavit? imò collaudavit ut viros egregios: horum Synodum autoritate Apostolicâ confirmavit, ac pro certo reliquit, in iis quæ fidei aut universalis Ecclesiæ attinerent statum, ipsius Ecclesiæ vim & autoritatem indeclinabilem, in ipsâ Ecclesiæ consensione esse collocatam.

Epistol. Conc. Viennens. sub Pasc. II. Tom. X. Conc. p. 785.

Epistol. Pasc. II. ib. p. 786.

LXXX.

Anonymi tractatus de Libertatibus Gallicanis circa Sedis Apostolicæ autoritatem fœda & improbanda commenta.

HANC Ecclesiastici regiminis, imò Ecclesiasticæ Monarchiæ formam, si censores nostri in animum inducerent, non in ea profectò incommoda inciderent, quibus Apostolicæ Cathedræ dehonestant decus. Hinc ille tractatûs de Libertatibus Gallicanis Autor anonymus in hæc verba prorupit: *In quo*, inquit, *reposita esset Romani Pontificis autoritas, non satis clarè statim omnibus perspectum fuit; quia enim persecutionum tempore, vel schismatum aliarumque calamitatum, impedita erat* EXTERIOR CAPITIS CUM MEMBRIS COMMUNIO, *stante semper fidei ac charitatis unione; vix à Romano Pontifice ad alios præsertim remotos pastores, aut greges, primis tribus sæculis aliud quàm quædam epistolæ pervenire potuit. Quamobrem Episcopi populos ac seipsos à tanto tempore* SUO JUDICIO, VEL CUM ALIORUM CONSILIO REGERE SOLITI, *Papæ autoritatem, ab impedimentis quibus distenta erat, solutam, non tàm subitò exceperunt:* SED ALII CITIÙS ALII TARDIÙS, NUNC IN ISTO, NUNC IN ILLO CAPITE, PROUT SESE OFFEREBAT OCCASIO, DONEC INTEGRAM LIBERTATEM CONSECUTA, SUUM UBIQUE ROBUR OBTINUIT. Me verò hæc legentem tædet novitiorum defensorum Apostolicæ dignitatis, qui per summam rerum Ecclesiasticarum inscitiam dicam an incogitantiam, quasi tantæ dignitati aliquod ab antiquitate metuendum sit, eam his commentis obscuratam volunt. Pergit: *Verùm, quia usus opti-*

Anonym. de Libert. &c. lib. VI. cap. III. n. 2.

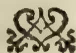
Ibid. n. 3.

mus legis interpres, videndum est quæ fuerit autoritatis Pontificiæ praxis illis temporibus, cùm eâ liberè uti Papæ potuerunt, cùmque diligentiùs & clariùs cognita fuit. Quanquam enim omni ævo aliqua identidèm ejus specimina edita fuerint; tamen, cùm per tria prima sæcula, ferè omninò à tyrannis LIGATA FUERIT, *ideòque ejus exercitium*, QUASI NOVUM QUIDDAM *aliquoties Episcopos, præsertìm Africanos commoverit, non potuit tam citò suum explicare fulgorem & omnibus innotescere.* Hæc Anonymus. Atque illi sunt, si Deo placet, Sedis Apostolicæ unici defensores, cui infestiora vix ipsi hæretici cogitârint.

LXXXI.

Prolatæ in anterioribus verbis in Sedem Apostolicam contumeliæ refelluntur.

ROGO enim quid illud sit : *Quòd Episcopi populos ac seipsos à tanto tempore* (tribus scilicèt primis sæculis) *suo judicio regere soliti essent.* An illi primi Ecclesiarum fundatores ac doctores, quid Christus Petro ac successoribus dedisset nesciebant ? Ejus judicium nulli expectabant ? Per seipsos regendam suscipiebant Ecclesiam, neque caput sibi à Christo datum cogitabant ? Id hæretici velint. Quid illud ? Hinc factum ut sequens ætas, quartum fortassè quintumve, aliaque sæcula propiora, *non tam subitò exciperent Papæ autoritatem*; *sed alii citiùs, alii tardiùs, nunc in isto, nunc in illo capite:* ita sanè *ut illius exercitium*, QUASI NOVUM QUIDDAM *aliquoties Episcopos præsertìm Africanos commoverit.* Africana illa omnibus nota sub Aurelio dissidia spectat. Quis autem à Christo esse dicat ea quæ sancto Aurelio, sancto Alipio, sancto Augustino atque aliis tot ac tantis Patribus doctrinâ ac sanctitate conspicuis, nova viderentur ? *Alii*, inquit, *citiùs, alii tardiùs, nunc in isto, nunc in illo capite eam autoritatem exceperunt.* Hoc hæretici clamant: hinc probatum volunt, Papæ autoritatem piæ antiquitati ignotam, crevisse per tempora, humanam scilicèt, nec totam ab initio, sed suis partibus hinc inde coalitam & consarcinatam. Quid enim sancti viri longèque doctissimi pro novis habebant ea, quæ à sanctis quoque Pontificibus Zozimo ac Cælestino petebantur ? Quid Nicænos Canones appellabant ? aut *alii citiùs, alii tardiùs, alii in hoc, alii in illo capite, datâ occasione*, agnoscebant Papæ autoritatem ; si semel animo imbiberant, ejus voluntatem ex Christi instituto pro lege esse debere, exceptione nullâ, cur ergo Canones allegandos putabant Romanis Pontificibus, quorum vis pro eorum arbitrio solveretur ? Nempe hæc divina jussa institutaque ignorabant.

LXXXII.

LXXXII.

An ferendum Papæ & Ecclesiæ potestatem primis temporibus religatam & alia consectanea dici ab eodem Autore?

JAM illud quis ferat, *per tria prima sæcula Papæ potestatem à tyrannis ligatam fuisse, impeditam externam capitis cum membris communionem, atque à Romano Pontifice ad alios præsertim remotos, vix quidquam præter quasdam epistolas pervenire potuisse?* QUASDAM autem? An quia non omnes ad nos per temporum injuriam devenerunt, paucas fuisse conscriptas dicemus? Non enim facilè Romam, non Româ quaquaversùs literæ commeabant? Non quotidie Diaconos missitabant? Non denique necessaria negotia communicabant? Atqui vel unius Cypriani epistolæ docuerunt, quanta esset Ecclesiarum cum Ecclesiâ principe communicatio. His demonstravimus quæ generalia essent, per illa quoque tempora, non nisi communicato cum omnibus Episcopis consilio, gesta esse. Quot verò tales epistolas putamus fuisse perscriptas quæ ad nos non devenerint? Quàm porrò insulsum illud: à Romano Pontifice *vix quidquam præter literas* perferri potuisse? An verò literæ non sufficiunt? An necesse erat, ut sua ipsi coram mandata traderent? Sic impedita, sic ligata Romana autoritas à tyrannis fuit.

Vid. sup. n. LXXVI.

Hæc tamen omnia commenta admittamus: dic tandem quo demum sæculo expedita? Post Constantinum scilicèt, persecutione cessante: atqui tum vel maximè enituit atque invaluit Conciliorum autoritas. In his decreta Pontificum ad Scripturæ fidem, ad traditionis normam exigenda, & Patres examinabant, & ipsi Pontifices pro more solenni deferebant. In rebus fidei totius Ecclesiæ consensionem expectari, in rebus disciplinæ Canones ubique receptos etiam objici sibi æquo animo patiebantur. An & ipsi quod sibi à Domino concessum esset ignorabant? Ligati impeditique à tyrannis nec seipsi intelligebant.

Nobis verò liceat non comminisci quidvis, sed antiqua venerari; neque ea torquere ad arbitrium, sed simpliciter accipere. Neque tamen infringi volumus amplissima illa quæ Petri successoribus, optimis parentibus ad Ecclesiæ commodum & pacem secuta ætas detulit: interim divinum illud summumque & immotum quod à Christo inesse credimus, in eo facilè reponimus quod omnium sæculorum series recognovit.

LXXXIII.

Gallicana sententia per se stat, si aliena & afficta demantur: ac primùm de hæreticis non nisi Conciliari autoritate damnandis.

HÆC igitur nemini offensionem paritura confidimus, si quæstionis statu rectè posito, aliena & fictitia nostris imputare cessant. Quo

Gall. vind. diss. IV. n. 4. & seq.

loco Galliæ vindicatæ Autorem, aliosque doctos viros, imprimis verò doctissimum juxta atque optimum Daguirreum æqui bonique consulturos scimus, quæ summo cum eorum honore, causæ necessitate, sciscitamur: quo pertinebat, decursis omnibus retrò sæculis, tanto nisu enumerare singulas hæreses vel minutissimas, per summos Pontifices absque œcumenicæ Synodi autoritate damnatas; tanquàm doctissimi Parisienses & Gallicani Patres, rem tam obviam ignoraverint, aut somniaverint unquàm, non nisi Conciliis congregatis condemnari hæreses oportere? Id verò Parisiensis Facultas, cujus suo loco gesta referemus, sæpissimè quidem, sed recentissimè adversùs Theophilum Brachet Milleterium, ut *hæreticum* improbavit: & perspicuè Gallicani Patres, Ecclesiæ toto orbe diffusæ, non Concilii œcumenici consensionem postulabant. Ac Daguirreus quidem, eâ de re monitus, in præfatione dixit: à se confutatam consensionis quoque illius necessitatem: rectè; idque unum hîc postulamus ut à libro eruditissimo amputentur tot paginæ inanibus oppletæ probationibus.

Vid. cens. Theoph. Brachet. an. 1635.

LXXXIV.

Aliud imputatum de Synodis generalibus absque Papâ congregatis: Turrecrematæ loci insignes pro sententia Parisiensium.

AUTOR tractatûs de Libertatibus aliique passim omnes ita proponunt quæstionem de Conciliorum generalium superiori potestate juxta Parisiensium sententiam, ut ea Concilia secluso Romano Pontifice habeantur; quod est falsissimum. Sufficit enim Parisiensibus id quod est ab ipso Turre-Crematâ pronuntiatum: *Si casus talis contingeret quòd Patres universi in Synodo universali convenientes unanimiter aliquam definitionem fidei facerent, cui sola persona Papæ contradiceret, dicerem judicio: quòd Synodo standum esset & non personæ Papæ*; quam sententiam semper inculcat, ut posteà referemus.

Quod autem attinet ad Synodos habitas secluso Pontifice: primùm quidem Parisienses ultrò consentiunt ex antiquissimis regulis, Synodos generales absque Romano Pontifice nullas esse & irritas: hinc Ariminensia vana esse decreta, quòd huic Synodo Damasi * autoritas defuit: hinc abominandum Ephesinum latrocinium, *quòd nemo ibi nomen Leonis*, nemo ab eo conscriptam audivit epistolam. Harum ergò rerum, de quibus nemo dubitat, à censoribus nostris tanto studio conquisitæ resecandæ probationes. De extraordinaris casibus hæresis, schismatis, & aliis, nihil singulare Parisienses exposcunt, uti jam diximus.

Cæterùm non nostra ista est, sed Turre-Crematæ responsio: *Cùm arguitur de Papâ facto hæretico & definiente pro hæresi suâ, dupliciter respondetur: quidam enim volunt dicere quòd casus non est possibilis: nobis autem videtur aliter respondendum: videlicèt, Quòd tùm Pontifex esse desierit, simulque cadat à fide & Cathedrâ Petri, ac per consequens, judicium quod faceret talis hæreticus, non esset judicium Apostolicæ Sedis, imò nec judicium alicujus autoritatis.* Quæ si adversariis satisfaciunt, à Parisiensibus dici nihil prohibet.

Vid in app. lib. III. cap. I. & lib. VIII. pass. Anony. lib. V. cap. V. VI. & seq. Turr. Apol. seu Resp. ad Basil. Tom. XIII. Conc. p. 1701. * Seu potiùs Liberii. Vid. Epist. Damas. ad Episc. Illir. ap. Theod. lib. II. cap. XXII. pag. 103. edit Val. Conc. Calc. act. I. Tom. IV. p. 122. act. III. epistol. ad Imper. pag. 463. & relat. ad Pulch. p. 464. Vid. in app. lib. II. cap. II. Turr. Sum. de Eccl. lib. II. cap. CXII. fol. 260. mal. 258.

LXXXV.

Aliud imputatum: de Romanâ fide ac Sede Apostolicâ, Innocentii III. profertur locus: alii loci insignes in memoriam revocantur.

LIBROS implent argumentis quibus demonstrandum curant Petri sedem & Ecclesiam, Romanam etiam non defecturam fidem; tanquam Parisienses fieri posse arbitrentur ut Petri sedes fidesque ab Ecclesiâ abrumpatur, quod abominamur omnes. Et hîc ergo indiligenter, ac, ne quid dicam gravius, invidiosè quæstio constituta, quod & luculentissimè alias ostendemus; & nunc sufficere credimus id quod ex Turre-Crematâ & aliis audivimus: decreta si fiant fidei adversantia, non ea esse ullius autoritatis, nec omnino Cathedræ Petri imputari oportere; nec minus inconcussam manere Romanam Ecclesiam ac Romanam fidem. Vid. lib. X. cap. V.

Periculosum aiunt sedem à sedente distinguere. Verùm distinctionem S. Leonis tuetur autoritas: *Aliud*, inquit, *sunt sedes*, *aliud Præsidentes:* rursusque ad Maximum: *Etsi enim diversa nonnunquam sunt merita Præsulum*, *tamen jura permanent sedium.* Quâ regulâ utimur, non ut sedem cum sedente collidamus, quod esset schismaticum, sed ut ostendamus Ecclesiam Romanam ita esse à Christo institutam, ut si quis sedens erraverit, sedes tamen integra, illæsa Pontificum series maneat, & quod unus forte commiserit, alterius diligentiâ ac fide facile sarciatur. Sic namque in Honorio contigisse constat, sancti Doni, sancti Martini I. sanctique Agathonis sedulis erga Religionem obsequiis, queis fides Catholica & Romana ab Honorii decretis nil detrimenti cepit. Leon. Epist. ad Anat. C. P. LXXX. al. LIII. Id. Epist. ad Maxim. Antiochen. XCII. al. LXII. cap. III.

Non enim quovis excedente Pontifice, Romana interit fides: non in interregnis ac vacationibus, licèt ad multos annos durent, Romana fides vacat: non vacavit in Romanâ Ecclesiâ fidei præconium, *cum intrusi*, *invasores*, *illegitimi* (verba sunt Baronii) adeòque nulli cassique Pontifices, per sæculi decimi infamiam, longissimis temporibus Petri sedem tenerent, neque in illo infando schismate *, cùm dubia inter incertos Pontifices nutaret Ecclesia, Romana fides, aut Ecclesia Romana, à Christo institutum Ecclesiarum vinculum vacillabat; quin etiam depositis omnibus qui se pro Pontificibus gererent, non tamen Constantiensis Synodus Romanam fidem vacare sensit; imò verò hæreticos ad hanc formulam adigebat: *Consentio sanctæ Romanæ Ecclesiæ & Apostolicæ Sedi*, *& huic sacro Concilio profiteor in omnibus ad religionem Christianam pertinentibus*, *prout ipsa Romana Ecclesia*, *& Apostolica Sedes*, *& hoc sacrum Concilium profitetur.* En sedem amotis sedentibus integram ac sanam ad quam hæretici revocentur. Nec si viri egregii, atque etiam Romani Pontifices aliquando de suis factis futurisve definitionibus, propterea de Romana fide dubitabant. Vel Innocentium III. Apostolicæ dignitatis retinentissimum audiamus. Is rogatus dispensationem contra Evangelium, dixit: sibi quidem *si super hoc absque generalis deliberatione Concilii determinare aliquid tentaret*, *loci sui periculum forsitan imminere.* Non, si ille possibile ar-

Vid. libr. IX. cap. XXX.

Bar. ann. 911. Tom. X. p. 679 & pass.

* XIV. Sæculi.

Abjurat. Hieronymi de Prag. in Concilio Const. Sess. XIX. Tom. XII. p. 164.

Innoc. III. lib. V. epist. CVI. Vid. lib. IX. cap. XXVI.

bitratur, ut ſecluſo Concilio, in reſponſis Pontificiis erret, ideò poſſibile quoque judicavit ut Romana fides intercideret.

Sanè ſub Urbani Papæ I. nomine profert Gratianus caput; *ſunt quidam* 25. q. 1. jam à nobis memoratum, & in eo capite hæc verba: *Si Romanus Pontifex, quod docuerunt Apoſtoli aut Prophetæ, deſtruere niteretur, non ſententiam dicere, ſed magis erraſſe convinceretur.* Ex quo capite Joannem XXII. determinantem audivimus, ejus ævi Scriptoribus conſentientibus, ſi ſui anteceſſores aliquid adverſus Evangelium definiſſent, conſtitutiones *illas* fore *erroneas* ideòque *invalidas* & infirmas: neque ideò collabeſcere Romanam fidem aut Sedem putabat, cùm illæ ſententiæ non jam ſententiæ, nec ſedi Apoſtolicæ imputandæ eſſent.

Sup. n. XLVIII.

Sup. n. LXXIX.

Audivimus ſub Paſchali II. illud Povincialis Viennenſis Concilii à tot ſanctis viris proditum: *Nos à veſtrâ obedientiâ repelletis.* An ergo ſancti viri à ſedis Apoſtolicæ obedientiâ ac fide receſſiſſent, cùm eâ de re agi crederent quam ad fidem pertinere decernebant? Abſit: ſatis enim conſtabat, quidquid Paſchalis ageret, ſedem tamen Apoſtolicam perſtituram, & ſua damna continuò ſarcituram.

LXXXVI.

SS. Monachorum ex Concilio Lateranenſi depromptus locus: item S. Auguſtini ad Bonifacium Papam.

Conc. Lateran. ſub Martino I. Secret. II. Tom. VI. pag. 117. Auguſtin. ad Bonifac. lib. II. cap. III. n. 5. Tom. X. p. 434. Leo Epiſt. ad Anat. C. P. ſup. cit.

QUID, quòd antiquioribus quoque temporibus, ii illi Abbates Orientales conteſtantur, ad S. Martinum I. *ſi quidquam ab eo definitum eſſet fidei corrumpens integritatem*, non id ſibi fraudi futurum? Quid, quòd ipſe Auguſtinus de Cæleſtiana hæreſi ſic ſcribit: *ſi, quod abſit*, ita tunc (ſub Papâ Zozimo) *fuiſſet de Cæleſtio & Pelagio in Romanâ Eccleſiâ judicatum, ut illa eorum dogmata, quæ in ipſis & cum ipſis Papa Innocentius damnaverat, approbanda & tenenda pronuntiarentur*, non id fidei nociturum? En eadem dubitandi veluti formula à tanto viro ad Bonifacium Papam perſcripta: neque propterea aut Auguſtinus aut ipſe Bonifacius Romanæ fidei, ac Sedi metuebant. Succurrebat enim ab ipſâ veritate inſitum quod Leo poſteà declaravit: *Aliud ſedes, aliud Præſidentes.* Hæc igitur à viris optimis atque ſanctiſſimis, ab antiquis, à recentioribus, ab ipſis Romanis Pontificibus, quaſi communi quâdam Eccleſiæ voce tradita memorantes, eò, credo, adigent, ut putemus ea omnnia per impoſſibilem ſuppoſitionem eſſe dicta. Credant ſanè, ſi poſſunt: à nobis tamen ſinant procul ab his minutiis ac diſtinctiunculis meliore loco conſtitui ſedis Apoſtolicæ & doctrinæ Catholicæ majeſtatem.

LXXXVII.

An hæc ſentientes fidem in ſuſpenſo teneant aut arma inobedientibus ſubminiſtrent.

FRUSTRA ergò objiciunt, ſi Eccleſiæ conſenſio expectetur, malè Conſuli fidei ſecuritati, in ſuſpenſo teneri fidelium animos, imò inſtigari ad inobedientiam, ac Pontificalia Decreta parvi pendi: hæc enim omnia objicienda veniunt non Pariſienſibus, ſed ſummis ex omni gente, ex omni ordine viris, quorum geſta produximus. Quid autem putemus malè conſuli fidei ſecuritati, ſi fides deniquè in illum articulum ſymboli Apoſtolici reſolvatur, *Credo in Spiritum Sanctum, Sanctam Eccleſiam Catholicam?* An ſuſpenſi animi relinquuntur, qui in Eccleſiæ Catholicæ autoritate acquieſcunt? An Romanum Pontificem parvi pendunt, qui ejus autoritati poſt Chriſtum ſummæ, nihil aliud quàm ipſam Eccleſiam Catholicam ſive diffuſam ſive adunatam anteponunt?

At arma miniſtramus inobedientibus? Arma ergò miniſtrabant ſancti Epiſcopi qui ad Paſchalem II. ſcriberent: *Nos à veſtrâ obedientiâ repelletis*: arma miniſtrabat ipſe Bellarminus, cùm ab inobedientiæ vitio purgaret Cyprianum poſt Stephani juſſa cunctantem, imò repugnantem: arma miniſtrabat doctiſſimus Pontifex Innocentius IV. cujus eâ de re perſpicua verba retulimus. Abſit. Neque enim aut negandi ſunt, aut ad exemplum trahendi extraordinarii caſus, in quos incidere Eccleſiam ab alto ſublevandam, atque interim exercendam atque humiliandam, Chriſtus ipſe permittit.

* Concilii Viennenſis.

Supra n. LXXXV.

LXXXVIII.

Ex his potiſſimùm adverſariorum argumentum eliditur.

SANÈ ex antedictis cùm argumenta omnia refelluntur, tùm imprimis illud quod aſſiduè ingerunt, atque omnium validiſſimum arbitrantur. P. Thyrſus Gonzalez aſſiduè in hanc formam intorquet: Romano Pontifici de fide definienti debetur obedientia etiam interior, alioquin nutabit fides: atqui non debetur obedientia falſis: ergò Romanus Pontifex de fide definiens nunquam falſa proponit, ne ſcilicet falſis credere teneamur. Hoc inculcat centies: hoc cæteri omnes urgent acerrimè: hoc paginis omnibus, tanquàm invictiſſimum cauſæ firmamentum præferunt, quod tamen uno verbo Innocenti IV. ſequente Bellarmino, concidit: debetur obedientia, cum hâc exceptione: niſi nempe ejus juſſa contineant hæreſim, concedo: debetur obedientia ſine exceptione, nego.

Gonzal. diſp. II.

Supra n. LXXIX.

Hîc exclamant non agere Innocentium IV. (nam Bellarminum nihil moror) de Pontifice ex Cathedrâ pronuntiante. Sed unde hanc gloſſam de-

promunt? Nempè Innocentius negat obedientiam generalibus verbis *prohibenti contra fidem*, imperanti ea quæ *contineant hæresim*: quæ quid efficiunt, nisi ut Pontifex, si hæresim jubeat, quantùm ex altiore loco judicat, tanto majore veritatis studio refellatur?

Pergit P. Thyrsus: atqui non cadunt exceptiones illæ in Pontificem qui omnes Christi fideles obligare intendat. Miram rem! An non enim quisquis imperat, eos quibus imperat obligare intendit omnes? An ergò si Pontifex privatos quoslibet ad hæresim cogat, repugnare oportet; Ecclesiam verò totam si obligare velit, ea conticescet, neque quidquam opis adversùs iniqua Decreta supererit? Quin potiùs expergiscimini, viri omnium ordinum sapientissimi, & cum Parisiensibus, imò verò cum tot quos retulimus Pontificibus, Canonistis, Doctoribus agnoscite: iniquum mandatum de hæresi, quod adversùs privatos est per se nullum, tanto magis esse nullum, cùm totam Ecclesiam iniquis legibus atque anathematis ligare nititur?

Quid igitur fiet, si res ad ea extrema deducitur ut Romanus Pontifex (quod absit) mandata edat universalia, quibus intentato excommunicationis metu, totam in sua verba adigat Ecclesiam: quid inquam fiet, nisi quod à Cypriano, laudante Augustino, Bellarmino etiam excusante, factum est: nempè ut Ecclesiæ universæ consensus expectetur, cujus consensûs expectatio, si Cyprianum errantem in re quidem ambiguâ juvit, quantò magis sublevabit qui vera tuebuntur?

Neque propterea, quod sæpè monuimus, pandemus ostium inobedientibus. Præclarè enim Major noster: aliud est quod fit extraordinariè & *casualiter*, aliud quod fit regulariter & ordinariè. Neque propterea Romana interibit fides sedesque, cùm ex Canonistis, ex Pontificibus, ex ipso Turre-Crematâ aliisque Doctoribus, qui sedi Apostolicæ præ cæteris favere se volunt, iniqua, & falsidica adversùs Evangelium fidemque sententia, sedi Apostolicæ imputanda non sit, imò nec sententiæ loco habeatur.

An ergò subditi judicem judicabunt suum? Aut quis disceptabit inter Pontificem decernentem & Episcopos Fidelesque, si fortè casus incidat, dissidentes? Quis, inquam, disceptabit, nisi ipse ab alto Christus, ipsa traditionis veritas, ipsum, si res tanti sit, tamque ambigua, generale Concilium, ipsa denique Ecclesia, docente Spiritu, certissimâ veritatis luce collustrata? Hæc qui Ecclesiæ Catholicæ defutura credit, non satis agnoscit quid sit illud: *Credo in Spiritum Sanctum, Sanctam Ecclesiam Catholicam.*

LXXXIX.

Hæc in opinione, non in fide esse posita controversiarum Doctores profitentur: ac primùm Cardinalis Perronius.

Vid. in append. libr. III. cap. XII.

QUÆ cùm ita sint, jam satis perspicuum est hanc quæstionem, in quâ religionis summam collocatam volunt, ad pauca ac minuta, imò etiam nulla esse deductam. Quo etiam factum est, ut viri maximi, qui fidei controversias optimè tradiderunt, perspicuis vocibus totum illud judicarint in

opinione non in fide esse positum. Notum illud doctissimi Cardinalis Perronii in epistolâ ad Casaubonum Apologiæ * præfixâ : *Ecclesiam Romanam radicem Episcopalis unitatis & Ecclesiasticæ communionis esse , eique ab omni antiquitate delatum esse Primatum & præfecturam earum rerum , quæ ad religionem & Ecclesiam pertinerent*, IDQUE UNUM ESSE QUOD ECCLESIA POSTULET *ab iis qui ejus communionem amplectantur : quâ tesserâ secernat societatem suam à Græcis eorumque assectis , qui se à visibili ac ministeriali Ecclesiæ capite ab aliquot sæculis segregarunt.*

* Ad Angliæ Regem. Perronii Repl. in ep. ad Casaub.

Ex his doctissimi Cardinalis verbis discimus : id quidem ab omnibus agnosci oportere , quo Ecclesia ab hæreticis secernatur : non autem id quo scholæ Doctores à se mutuo differant ; atque id vir maximus luculentiùs posteà exponit his verbis : *Quæstio de autoritate Papæ inter Catholicos agitata , sive in spiritualibus respectu Conciliorum œcumenicorum , sive in temporalibus respectu jurisdictionum sæcularium , quatenus saluti animarum obsunt , non est quæstio ejusmodi , quæ res complectatur ab alterutrâ parte inter articulos fidei recensitas , aut ab eis exigantur qui ad Ecclesiam redeunt , ita ut alii alios pro hæreticis habeant , aut à se mutuò quoad communionis vinculum separentur. Quare ea omnia communioni Ecclesiasticæ sarciendæ impedimento esse non possunt , cùm ejus conditionis sint , ut quamcumque partem Rex Serenissimus amplectatur , haud eò seciùs ab utrâque parte jus & nomen Catholici obtineat.* En quibus conditionibus tantus Cardinalis , nemine discrepante , maximo Regi Jacobo I. velut Ecclesiæ universæ nomine , jus Ecclesiasticæ pacis & communionis offert. Ergò erroris , schismatis , atque omninò anathematis & excommunicationis metus , quocumque pretextu procul abest ab iis opinionibus ; reique sunt Ecclesiæ violatæ pacis , qui eas sub excommunicationis metu prohibendas putant.

Repl. in lib. IV. p. 745.

X C.

Walemburgii fratres in Germaniâ Episcopi celebres atque ab iis citati Scriptores clarissimi.

NOSTRA ætate recentissimè in Germaniâ floruerunt par eruditum fratrum Adrianus & Petrus Walemburgii , alter Adriano-Politanus , alter Mysiensis Episcopus, Coloniæ-Agrippinæ Suffraganei. (*f*) Horum extant de rebus controversis egregiæ tractationes duobus tomis comprehensæ , ac doctorum omnium calculo comprobatæ. Sic autem hunc locum tractant adversùs Hermannum Conrigium * , ut de fide habeant id tantùm , in quod Catholici omnes Scholaque tota consentiat , nempè istud : *Quidquid universa profitetur Ecclesia , quidquid in Concilio generali , cui præest summus Pontifex , credendum proponitur , est divinitùs revelatum.* Ac posteà : *Si variæ sunt sententiæ circa infallibilitatem Concilii sine Pontifice Romano , non potest ea res ad fidem Catholicam pertinere.* Variare autem sententias inter Catho-

* Inter Protestantes Canonistam doctissimum, qui juris Professor fuit in Academiâ Helmestadiensi.

Walemb. Tom. II. tract. III. de Eccles. part. III. n. 6. p. 134.

(*f*) *Coloniæ-Agrippinæ suffraganei.*] Nam post Adriani mortem , Petrus qui eodem munere fungebatur apud Trevirensem Electorem , ad Electorem transiit Coloniensem.

Ibid.n.10. p. 135. Vid. Carr. cont. gen. fid. part.II. cap. II. p. 146. Ibid.

licos ostendunt, ac testes adhibent primùm Raymundum Carron, qui quidem, *quia ex Catholicis plurimi docent infallibilitatem Pontificis non esse fidei, nisi cum Concilio generali definiat, admonitos vult Catholicos ne quæstionem hanc* (utpotè adiaphoram, nec pertinentem ad fidei controversias) *cum hæreticis ingrediantur*, quod alii quoque passim inculcent. Addit, quod notari volumus: *Quid enim sit ex Cathedrâ definire nec inter partes convenit, alii volunt esse cum Concilio Romano definire, alii cum Concilio generali, & ita intelligit Cyprianus de unitate Ecclesiæ & Epist.* 40. Vides quem Patronum Parisiensium sententiæ dederit.

Idem Raymundus posteà producitur in medium, docens definitiones adversùs Pelagium ideò obtinuisse autoritate summâ, quòd *totâ Ecclesiâ acceptæ sint*; quâ etiam in re Innocentii X. & Alexandri VII. de Jansenianâ re Decreta obtinuerint: cæterum *si Pontifex solus aliquam propositionem vel doctrinam prohiberet, schismaticum esse qui prohibitioni resisteret, nisi evidenter de errore constaret:* quo certum relinquit, Pontificem *etiam ut Pontificem* suoque jure prohibentem aliquem articulum, errore manifesto labi potuisse.

XCI.

Iidem fratres quomodo Bellarminum à Gretsero explicatum prodant.

* Ex Dominicanor. familiâ.
** Jesuitam doctissimum.
*** Aut Whitakero Anglo & Protestanti, qui Theologiæ fuit Profess. celeberrimus in Universitate Cantabrigiensi.

SECUNDO & tertio loco docti fratres Gravinam * & Marcellium Jesuitam peculiarem amicum adducunt sacræ Theologiæ Professores: quarto loco Gretserum ** egregium Bellarmini defensorem. Is objicienti Wittakero *** ab eo Cardinale, Adrianum VI. inter eos repositum qui *Pontificem etiam ut Pontificem sine Concilio definientem errare potuisse docuerit:* quam tamen sententiam idem Cardinalis ait *videri erroneam & hæresi proximam*, sic respondet: *Non dicit Bellarminus hanc sententiam esse hæreticam, aut parùm ab hæresi distare;* SED VIDERI *erroneam & hæresi proximam.* Diligentissimè omninò: ipsum enim *videri* censuræ vim infringit, & ostendit Bellarmini opinionem certè, non tamen firmum fixumque judicium. Hæc Gretserus & ex eo Walemburgii.

Ibid.n.11. 12. Gravin. Cath. præsc. Conring. II. part. Tom. IV. quæst. II. art. I. p. 69. & Marcell. de inexp. Reg. Christ. disp. IV. art. VI. p. 122. Wal. ibid. n. 13. vid. Grets def. Bellar. Tom. II. lib. IV. cap. II. col. 1013.

XCII.

Idem Gretserus aliique ab iisdem Walemburgiis citati.

EX eodem Gretsero ¶ pii fratres locum insignem proferunt, quo docet: *autoritatem illam non errandi esse adæquatè in toto illo cœtu conflato ex Papâ & Episcopis, quem Concilium nominant.*

¶ Ibid. n. 15. Grets. loco cit. colum. 1012.

His

His addunt socios Alphonsum à Castro, Tannerum, Stapletonum, atque horum omnium testimoniis, doctissimi fratres Catholicos pronuntiant qui unum illud pro Catholico amplectuntur, quod *universa profitetur Ecclesia, quod in Concilio generali, cui præest Pontifex, credendum proponitur.* Addunt ingenuè & candidè: *altera autem propositio, quidquid Romanus Pontifex ex Cathedrà definit, illud omninò est infallibiliter verum, ad fastigium fidei Catholicæ ab omnibus & singulis necessariò tenendæ, non assurgit.* Iterùm: *sententiam de infallibilitate Concilii generalis incœpisse cum ipso Ecclesiæ Christianæ exordio, posteà dabitur demonstrandi locus; quandò cœperit sententia de summi Pontificis infallibilitate, hùc non pertinet, quandò solum illud suscipimus defendendum quod apud omnes Catholicos in confesso & fide Catholicâ certum est.* Vides quo discrimine habeant doctissimi Antistites utramque infallibilitatem: primam, Conciliorum scilicèt, ab ipsâ Christianitatis origine innatam Ecclesiæ profitentur; alteram aliquandò cœpisse non negant; proindeque à fidei Catholicæ certudine excludunt. His finibus comprehendunt id quod est Catholicos inter & Hæreticos controversum; nec licet ad ulteriora urgere Ecclesias perduelles, nisi fortè alia est fides quam inter Catholicos tueamur in Scholis, alia quam adversùs Hæreticos propugnemus, quod à Theologiæ simplicitate & candore procul absit.

Ibid. n. 6. vid. quoq. n. 33. pag. 137.
Ibid.
Ibid. n. 27. pag. 136.

Patiantur ergò nos sincerè & candidè docere Catholicos juxtà & Hæreticos antiquam & certam Ecclesiæ doctrinam, neque novam fidem condere, aut plus quàm jubeamur, funem intendere. Optamus sanè singulis Romanis Pontificibus, optimis Parentibus, indefectibile veritatis lumen, ac si quid piis votis augurari licet, adfuturum speramus. Cæterùm haud minùs oportet certa ab incertis, à Divinis dogmatibus humanas opiniones secernere: neque Christianos ad plura constringere quàm Christus revelaverit, neque quidquam addere ad eam professionem, quam ex communi consensione fidelium Pius IV. ediderit, atque ab errore redeuntibus proponi jusserit.

XCIII.

Innocentii XI. Brevia Apostolica duo.

HOC fundamento fretus (quidni enim liceat non nihil de me quoque dicere?) Ego Episcoporum minimus, errantium charitate & fratrum Catholicorum ædificatione ductus, exiguum sanè ac per sese nullum, magni tamen pretii, Episcopali scilicèt, ac posteà Apostolicâ autoritate fultum, edidi opusculum *de expositione doctrinæ Catholicæ in rebus controversis*: quo quidem in libello, cùm ad eum locum devenimus, quo de sede Apostolicâ, vera Ecclesiæ fides exponenda esset, eam ita exponendam duximus, ut hæc stabilirem tantùm: *nempè Ecclesiam unitate niti: tuendæ ac firmandæ unitati Primatum Sancti Petri à Christo institutum, sedemque Apostolicam hujus unitatis centrum ac radicem esse; ac propterea Petri successoribus deberi obedientiam eam quam Concilia & Patres semper agnoverint.* Hæc erant quæ certâ fide ex antiquis Decretis & modernorum quoque Controversistarum sensibus

Expositio Doct. Cath. art. XXI.

ſtabilita eſſe vellem ; hoc eſt, ea tantùm in quæ omnes Catholici conſentirent. Quibus ritè explicatis, hoc inſuper addidi : *Quod attinet ad ea de quibus in ſcholis variæ ſunt diſcrepanteſque ſententiæ ; etſi hæretici ea Eccleſiæ imputatare ſolent, ut Pontificiæ poteſtati invidiam conflent, nihil attinet hîc commemorari, cùm de fide Catholicâ non ſint : ſufficit agnoſcere caput à Deo inſtitutum, ad gregem univerſum in viâ Domini gubernandum.*

Vides quid ſufficere profiterer ad inſtruendos Chriſtianos : ea nempè in
II. Cor. XII. 2. quæ omnes conſentiant : alia de quibus in ſcholis dubitatur, non eſſe neceſſaria, ut veri Chriſtiani Catholicique fiant. Factus ſum inſipiens, (coegit enim veritas cauſæque neceſſitas) qui mea commemorem; ſed profectò non mea, quæ tot in linguas, etiam in Italicam Romæ quoque verſa typiſque Apoſtolicis excuſa, à tot Romanis Cardinalibus, Præſulibus, Doctoribus approbata, Innocentius XI. nunquàm ſine laude memorandus Pontifex, ſua fecit. Nec pigebit tranſcribere egregium & antiqui ſpiritûs Breve Apoſtolicum in hanc formam : *Venerabilis frater, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Libellus de Catholicæ fidei expoſitione à fraternitate tuâ compoſitus nobiſque oblatus,* EA DOCTRINA EAQUE METHODO AC PRUDENTIA *ſcriptus eſt, ut perſpicuâ brevitate legentes doceat, & extorquere poſſit etiam ab invitis Catholicæ veritatis confeſſionem. Itaque non ſolùm à nobis commendari, ſed ab omnibus legi atque in pretio haberi meretur. Ex eo ſanè non mediocres in orthodoxæ fidei propagationem, quæ nos præcipuè cura intentos ac ſollicitos habet, utilitates redundaturas, Deo benè juvante, confidimus &c.* Datum 4. Jan. 1679. Non hîc oſtentamus laudes quas in nos indigniſſimos Apoſtolica benignitas contulit ; verba notari volumus, quibus rem ipſam, *doctrinam* ipſam probat, *quæ extorquere poſſit etiam ab invitis Catholicæ veritatis confeſſionem.* Intellexit Sanctus Pontifex quanta vis eſſet Catholicæ fidei, ſi ut nihil demitur, ita nihil additur. Tantum ergò teſtimonium veritatis, libello iterùm edito præfigendum putavi (opera enim Dei ejuſque Pontificum prædicare eſt optimum) monitionemque addidi, in quâ ſic legitur : *Neque miretur quiſpiam tàm facilè approbatam Meldenſis Epiſcopi expoſitionem eam, quæ autoritatem ſedi Apoſtolicæ Divinâ inſtitutione conceſſam iis in rebus collocaret, de quibus ſcholæ Catholicæ omnes conſentirent. Nihil enim eget Cathedra Petri concertationibus noſtris ; quodque in eâ Catholici omnes unanimi conſenſione venerantur, planè ſufficit ad eam tuendam poteſtatem quam ſedes Apoſtolica ad ædificationem, non autem ad deſtructionem accepit.* Vides iterùm atque iterùm quid ſufficere docerem, Romano Pontifice præeunte, exiguus Epiſcopus. At hanc monitionem, uti diximus, expoſitioni pæfixam, cùm pro debito, eidem verè ſanctiſſimo Innocentio XI. obtuliſſem, hoc reponſum tuli : *Venerabilis frater, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Accepimus libellum de Catholicæ fidei expoſitione quem piâ, eleganti, ſapientique ad hæreticos in viam ſalutis reducendos oratione auctam, reddi nobis curavit fraternitas tua : & quidem libenti animo confirmamus uberes laudes quas tibi de præclaro opere meritò tribuimus, & ſuſceptas ſpes copioſi fructûs exindè in Eccleſiam profecturi &c.* Datum Romæ XII. Julii, an. 1679.

Nihil hîc neceſſe eſt promere quod omnes vident, iterùm ab Innocentio XI. exigui libelli laudatum inſtitutum, comprobatam fidem : certè tacere

non possumus pietatem incomparabilem, charitatem, ac prudentiam singularem Sancti Pontificis, quòd quantùm in ipso esset, omnes difficultates remotas esse vellet, quibus oves perditas laborare atque ex grege suo, id est Christi, aberrare intelligeret.

Nempè cùm alia multa vera & utilia summus Pontifex iterùm atque iterùm approbabat, tùm illud imprimis: sedis Apostolicæ majestatem in iis rebus esse positam, de quibus Catholici consentirent, idque ad ejus sedis sanciendam potestatem sufficere testatus, ex eâ expositione uberes fructus expectabat.

Neque falsus animi est. Nam innumerabiles hæretici, non expositione nostrâ, sed sancti Pontificis autoritate victi ad unitatem redierunt, & redire porrò pergunt: adeò necessarium erat, cum in omnibus articulis, tum in hoc vel maxime quem hæretici omnium invidiosissimè proponebant, id clarè edoceri, quod Ecclesia Catholica ut necessarium pariter ac sufficiens postularet. Hoc enim facto, Catholicam doctrinam ex omni parte splendentem, nullo fastu turgidam, ubique moderatam, atque inter prærupta & extrema tutò incedentem, agnitam dilexerunt, eique adhæserunt, magisque ac magis adhæsuros spem haud inanem gerimus.

Jam si rescinderentur ea, & alia requirerentur quàm quæ sancti Pontifices, & maxime Pius IV. & ipse Innocentius XI. postulavit; quid aliud eveniret, quam ut tot hominum millia deceptos se esse ab Ecclesiâ Catholicâ quererentur, atque eorum, quod absit, vacillaret fides, cæterorum verò odia concitarentur ea, quæ cùm nullâ responsione leniri posse viderentur, infelices animæ perderentur, sedisque Apostolicæ, quam firmam & inconcussam stare oportet, labasceret autoritas.

XCIV.

Inquisitionis Hispanicæ Decreta ab eminentissimo Cardinale Daguirreo & P. Thyrso prolata, Cardinalis Perronii autoritate confixa.

JAM si mille existant adversarii, si schismata, si hæreses, ac teterrima quæque obstrepant, non nobis in ipsâ fidei ac sanctæ traditionis arce fundatis, sed ipsis metuimus, qui præposteris Decretis Christianam charitatem Ecclesiæque unitatem impunè à se violari posse putant. Refert Daguirreus Cardinalis, exaggeratione mirâ, Decretum recentissimum Inquisitionis Hispanæ adversus has theses: primam: *Nec Papam, nec Ecclesiam habere ullam potestatem directam aut indirectam in jura temporalia Regum, ut proindè abdicare eos possit, aut subditos eximere ab obsequio promisso*: huic nota inuritur *erroris & schismatis*. Alteram: *Concilium habere potestatem suprà Papam certum & indubitatum*: hanc item *erroneam & schismaticam esse*. Tertiam: *Papam in dirimendis fidei quæstionibus non esse infallibilem*: hanc *ut minimum* damnant, *ut erroneam & hæresi proximam*; quæ Bellarmini censura fuit. Quæsiverim autem unde has desumpserint notas? An ullo ex Concilio? Quo?

Daguir. Disp. X L. n. 18. 19. 20. p. 544

Lateranensi, Florentino, alio quovis? Id quidem si verum est, nihil cunctandum erat quominùs disertè & explicitè summâque autoritate declarata revelatio veritatis, summum fidei Catholicæ obtineret gradum, contrariaque sententia non jam *hæresi proxima*, sed palàm hæretica diceretur. An aliquod eâ de re extitit decretum Apostolicum? Nullum appellant. Quin ipse Daguirreus, si à sede Apostolicâ res examinetur ut oportet, proditurum Decretum, non tamen prodiisse dicit, & à *directâ censurâ* temperandum putat, nihil cunctaturus, si Apostolico decreto decisa res esset. Hispani ergò Inquisitores nullo Decreto authentico freti, ex Bellarmino privato doctore, aliisque æque privatis, postremam propositionem: secundam autoritate suâ, nec autore Bellarmino proferunt: primam de Pontificiâ in Reges potestate, ipso adversante, ut ipse quoque Cardinalis Perronius in Bellarminum impensè pronus confitetur. Facessant ergò censuræ istæ: scitum illud: censuras nullâ autoritate fultas, mera convicia, non censuras esse.

Vid. Disp. XXII. n. 2. & XXIV. n. 28.

Verba Perronii exscribam: *Ipse Bellarminus monet, id quod de Pontificis in temporalia potestate indirectâ docet, non à se haberi ut fidei doctrinam, aut sub pœnâ excommunicationis aut anathematis tenendam.* Bellarmino hujus potestatis acerrimo defensore Hispana Inquisitio immitior, quæ erronei dogmatis, ut illa quidem censuit, ac schismatis reos, nullis non anathematis ac suppliciis devoveret. Sic agunt Inquisitiones Hispanæ, queis præditas Gallias pius Cardinalis optat. At nostri deprecantur. Laudat Cardinalis Episcoporum Galliæ ad Innocentium X. de ejus constitutione * insignem epistolam; at in eâ *spondent Episcopi* futurum neminem, quem non ad decreti Apostolici executionem compellant, *præsertim cùm in Galliis ad Episcopos in solidum isthæc cura pertineat, ubi nullos hæreticæ pravitatis Inquisitores constitui patitur mos antiquus ex jure communi profectus.* Habeant qui voluerint novos mores atque extraordinaria jura, & inquirendam fidem Episcopis demant. Nobis placet mos antiquus, & ut Episcopis sua constet autoritas, idque ad ipsos Pontifices liberè profitemur. Facilè caremus iis Tribunalibus, qui & privatorum censuras, ut libet in publicam autoritatem trahant, neque vereantur referre ad fidem à Deo revelatam, ut suis quoque Regibus majestas detrahatur, adimantur obsequia, populi subtrahantur; insuper cùm hæc egerint, infallibilitatis privilegio gaudere se fingant.

DuPerron. Repl. lib. I. cap XCI. p. 545. edit. Ant. Steph. 1622.

Daguirr. Disput. II. Titul. V. n. 12. p. 9.

* Adversùs Jansenismum.

Rel. Delib. Cler. Gall. &c. p. 57. edit. Vitré. 1661.

Procul hoc à nostris & Ecclesiæ antiquæ moribus. Et de Regiâ quidem potestate viget apud nos antiqua doctrina theologiæ Facultatis totiúsque adeò Ecclesiæ Gallicanæ, quam in Sanctarellum eadem sacra Facultas anno 1626. innovavit, anno 1663. duce Archiepiscopo Parisiensi, ad Regem detulit, recentissimè anno 1682. latâ in Malagolam censurâ confirmavit; quam sanè sententiam sanctaque decreta eruditissimæ Facultatis facilè asseremus.

Vid. lib. I. Sect. Iâ. integr & in app. lib. III. cap. XI.

XCV.

Regum Hispaniæ Philippi I. & Caroli V. Augusti exemplo Hispaniæ Inquisitio retunditur.

JAM ut magis magisque Inquisitionem Hispanicam retundamus, non piæ antiquitatis, non Ecclesiæ Gallicanæ, sed ipsa recentissima Hispanici Regni exempla, Catholicosque Reges Philippum I. & Carolum V. Augustum memorare juvat: & Philippum quidem I. in supremo magnoque Belgii comitio *confidentem, ad tuendas suarum Provinciarum libertates, Procuratori suo generali ab omnibus bullis, censuris, monitorialibus literis, aliisque Romanæ curiæ provisionibus appellanti consensisse*; eique appellationi edito diplomate *adhæsisse* (*g*) 20. Maii 1497. Quæ satis ostendunt, id quod nunc Inquisitio Hispanica, ut *hæreticum schismaticumque* damnat, inter Hispanos & Belgas Patrum nostrorum memoriâ commune & pervulgatum fuisse.

Anno 1526. Clemens VII. de Carolo Augusto multa questus, quæ ad Italiæ libertatem pertinere arbitrabatur, misso etiam Brevi Apostolico significavit: nisi ab incœptis desisteret, se justa & sancta arma moturum.

His acceptis literis Carolus solenni more rituque Clementi palàm renuntiavit: se quidem ea omnia *ad sacri generalis Concilii totius Christianitatis cognitionem & judicium remittenda censere atque omninò subjicere:* sanctissimo Patri supplicat: *ut dignetur ipsum generale Concilium indicere & convocare in loco tuto & congruo, cum debitâ termini præfixione:* subdit: *Nos enim pro his omnibus ad ipsum sacrum universale Concilium per præsentes recurrimus, ac à futuris quibuscumque gravaminibus eorumve comminationibus provocamus & appellamus, petentes cum eâ quâ decet instantiâ, Apostolos & literas dimissorias:* quæ omnia memoramus, ne quid ab eo prætermissum esse videatur.

Collec. act. cum Princ. Car. Cæs. Mog. 1627. vid. Sleid. lib. VI. edit. 1656. fol. 71. Polit. Imp. Gold. Tom. I. par. XXII. pag. 985. & seq. Ann. Eccl. Spond. an. 1526. n. 4. Vid. Gold. pag. 1010. 1011.

Hanc deinde appellationem Nuntio Apostolico *penès se existenti* significari curavit: neque his contentus, dat ad Cardinales de cogendo Concilio amplissimas literas: *ut negante vel differente Pontifice, id ipsi debito ordine procedentes, præstare non differant*; eas verò literas Cardinalibus in Consistorio agentibus publicè *reddi, præsentari, & consignari fecit*, ut edito hujus rei instrumento constat.

Quæ deinde secuta sunt omnes norunt. Id interim constat Carolum V. famæ suæ vel maximè consulentem, non ea editurum aut in acta publica relaturum fuisse, quæ Orbi Christiano approbare non posset. Quare ex communi Christianorum sensu agere se intelligebat, nemine improbante: antiqua exempla sequebatur, quorum omnium obliti Inquisitores Hispani Reges suos, eisque adhærentes tot inclytas Provincias, imò tot Regna & Im-

(*g*) *Eique appellationi edito diplomate adhæsisse*] Hanc appellationem fecit Philippi I. Brabantiæ Archi-ducis Procurator generalis, ut *abusus* eos intercluderet, qui multi erant & graves, cùm in collatione Beneficiorum Pontificiæ bullæ veniebant exsequendæ. Vide ipsa verba quibus Philippus Procuratoris sui appellationem ratam vult esse in libro cui titulus est: Ordonantien, Statuten &c. Antuerp. ap. Hendrik Aertsen. 1672.

peria erroris schismatisque damnant; neque extra scholæ, aut ævi sui limites, oculos attollere audent.

Atque hæc non eâ ratione in medium adducimus, quòd necesse nobis sit de hujusmodi appellationibus dicere sententiam, quarum historiam & causas alibi referemus; sed ut adversùs innocuam de Conciliorum superiori potestate doctrinam, Regum quoque Hispanicorum exemplo, Inquisitionis Hispanæ præceps censura evanescat.

Quin ipsa Lovaniensis Facultas illam impunè contemnit, ac recentissimè de eâ propositione: *Concilium est suprà Papam*, sic censuit: *Non videtur censurâ saltem gravi digna, eò quòd diversi Catholici eam doceant.* Quam quidem censuram eruditissimæ Facultatis suo loco integram proferemus: nunc sufficiat nobis ex illâ docuisse: Parisiensium doctrinam ab optimis fidei Catholicæ adversùs hæreticos defensoribus, haud immeritò collocatam inter eas quæ in opinione, non autem in fide sint, atque adeò innocuè & liberè asseri possint, quod unum nunc agimus.

XCVI.

Summa argumenti: de Orientali Ecclesiâ & Concilio Florentino pauca.

JAM argumenti hujus hæc summa sit. Non suscipit Ecclesia hæreticos, nisi fide rectâ sanâque: suscipit autem nihil professos de iis quæ quærimus, imò etiam dissentientes, cùm id ad fidem, quæ omnes obliget, non pertinere constet: ergò hæc omnia nihil ad fidem attinent. Iterùm alio modo perbrevi: censores nostri non se doctiores haberi volunt Perronio Cardinale: quid ergò agerent? An exciperent Anglos eâ lege quam eorum Regi omnibusque hæreticis tantus Cardinalis obtulit? Dicant ut voluerint: si suscepturos negant: immites & iniqui: si fatentur: hæc ergò, velint nolint, ad fidem non pertinent.

Rursùs: Germaniæ Protestantes accedunt rogantque: an nos suscipitis eâ lege quam post tantum Cardinalem, tot egregiis succincti testibus Walemburgii nostri dixêre? Si negatis; pii doctique Antistites cum totâ testium turbâ nobis illuserunt: si admittitis; hæc igitur quæ fidei Catholicæ addita vultis omittite.

Tertiò: nos exigui & humiles sciscitamur an probetis admittendos, vel sinatis admissos Protestantes Gallos, eo modo quem Innocentius XI. comprobavit: nempè ut ea credant de summo Romano Primatu in quæ Catholici consentiunt, omittant cætera; immisericordes, impii, pacis inimici, erga tantum Pontificem contumeliosi sint, qui tam æqua, tam sancta pacta dissolvant.

Conc. Bas. Sess. XXIV. n. 11. Tom. XII. pag. 567. vid. — Denique Græci totaque Orientalis Ecclesia hâc lege pacem orant: *Non posse unionem fieri nisi in synodo universali, in qua Occidentalis Orientalisque*

Orat. Dog. Bess. Sess. XXV. Con. Flor. cap. I. Tom. XIII. pag. 494. & seq.

Ecclesiæ conveniant: Ecclesiam in unum congregatam de rebus dubiis judicare: communi consensu sententiam ferre: communiter hæc agi, & quæ communia sunt communi consensu terminari: plurimorum sententiam prævalere: sanctam Ecclesiam in sacris dogmatibus nullo modo posse errare, communi quidem ac synodicâ consideratione utentem. Neque hæc fingimus, sed in ipso Concilio Florentino verè gesta atque à Græcis unanimi consensu proposita referimus. Quid ergò agetis? An pacifica postulata repelletis? Adeòque in unum Papam vim summam conferetis, ut Patrum sententiam pro arbitrio probare aut improbare possit? Eugenio IV. obsistetis, cui Græcorum postulata tàm æqua, tàm proba visa sunt, ut ad eos talia ipse loqueretur: *Conveniamus simul fiatque Synodus: conficiat sacrum Sacerdos: jusjurandum demus Latini pariter & Græci: proferatur liberè veritas per sacramentum, & quod pluribus videbitur, hoc amplectamur & nos & vos.* Conc.Flor. Seff. XXV. pag. 387.

Id, inquies, fecit Eugenius, quia voluit, nullâ necessitate. Respondemus: imò fecit quia Græci tanquàm necessarium postulabant, ut vidimus.

Eâ ratione victi forsitan respondebunt valere ista quidem, sed ubi collecta est Synodus generalis. Instamus: ergò, jam collectâ Synodo, Papam ipsum in Synodi potestate esse recognoscent, & præcipuâ suæ opinionis parte decedent: tùm; satis demonstravimus, communi Græcorum Latinorumque sententiâ haud minùs valere diffusæ Ecclesiæ, quàm adunatæ autoritatem. Denique an urgebunt tanquàm fide Catholicâ certum, ut Pontificia decreta sola per sese, nullâ consensionis necessitate valeant? Atqui hoc est ipsissimum de quo inter Catholicos controvertitur: quod proindè Perronio aliisque testibus, *ad eam fidem quæ ab omnibus exigatur non valeat assurgere.* Id Perronius aliique & ipse Innocentius XI. post Florentina, post Lateranensia, post Tridentina decreta comprobarunt. Ab his ergò Decretis Parisiensium sententia integra intactaque est. Quamobrem jacent omninò adversùs illam sententiam privatorum novitiæ censuræ, nullo authentico Decreto fultæ, & confidenter dicimus, eâ professione venientes, non nisi iniquissimè repelli posse à Catholicis quibuscumque & cujuscumque gentis. Suprà n. XCII. vid. Walemb.& Grets. locis cit.

XCVII.

Adversariorum ultima responsio: ex hàc argumentum & conclusio operis.

VIDEO tamen censores nostros id suffugium ultimum quæsituros; nempè à Perronio, & ab aliis haud immeritò prætermissa ea quæ ipsi postulant, quòd fide licèt vera sint, nondùm tamen Ecclesiasticâ definitione satis declarata esse constiterit. Agant ut volunt; at in majores turbas se ipsi conjiciunt. Quid enim vetuit, si tàm clara res est, si tàm apertè revelata quàm volunt, quid inquam, vetuit, quò minùs in certos articulos Catholicâ definitione referrentur? Aut quid Ecclesiæ proderit illa in quâ summam fidei collocant Pontificis ex cathedrâ definientis dubia, nec dùm à totâ Ecclesiâ asserta autoritas? Certè in Ecclesiæ Catholicæ septimo decimo sæculo vivimus,

nec dùm de illâ infallibilitate inter orthodoxos piosque constitit : atque ut Constantiensem ac Basileensem Synodos omittamus, viri sancti doctique ei restiterunt. Et quidem adversùs illos privati multi multa inclamarunt & incautas censuras profuderunt, Ecclesia Catholica ac Roma ipsa nihil egit, quo nostri vel leviter notarentur; trecentique anni sunt, ex quo de illâ controversiâ innoxiè disputatur. An Ecclesia ut tuta tranquillaque esset nostram ætatem, ac propè jam elapsum septimum decimum sæculum expectabat? Ergò necesse est ut piorum animorum quietem tutissimam in ipso Ecclesiæ Catholicæ consensu collocemus. Neque enim fieri potest ut in Romani Pontificis dubiâ infallibilitate penitùs acquiescant. Neque in eâ acquievit qui eam pro viribus asseruit Duvallius; sed eò quòd Pontificia infallibilitas de fide non sit, eam ob rem ultimam fidei certitudinem in Ecclesiæ acceptatione constituit. Quin dubia illa infallibilitas, nec infallibilitas quidem est à Christo concessa, qui, si eam concessisset, Ecclesiæ quoque suæ jam indè ab initio revelaturus esset, ne in dubio relicta, nec satis revelata, nec perspicuâ traditione fundata, esset inutilis.

Quid igitur, amabo, ad non necessaria, nec unquàm perspicuè, quod & ipsi testantur, definita, tantis clamoribus minisque nos adigunt; ac modestè recusantes, neque quemquam condemnantes, majorumque scita innoxiè secutos diris devovent, & insuper, si Deo placet, *aulicos* vocant, *apud quos omnia per adulationem ac metum peragantur?* Quasi non liceat nobis adulationes alias, spes alias, metusque alios, denique aulicismos memorare; sed hæc procul à nobis sint. Omnia enim ab omnibus optimo animo gesta esse confidimus, gratulamurque Ecclesiæ, quòd per occasionem dissidii nostri, viros præcellentissimos in altissimâ sanctæ civitatis parte (*h*) collocavit, ut toti præluceant; satisque magnos & illustres putamus, quibus ingenuè & candidè veritatem tueri liceat. Hæc ergò omnia inter nos pacificè & Christianè Episcopali charitate transigantur, certemusque tantùm utri validioribus, purioribus, lucidioribus argumentis Romani Primatûs ac sedis Apostolicæ autoritatem majestatemque vindicent.

(*h*) *In altissimâ . . . parte &c.*] Jam dictum est Daguirreum & Sfondratum, editis suis adversùs Declarationem libris, purpuram Romanam adeptos fuisse. Adi nost. præfat.

DEFENSIO

DEFENSIO DECLARATIONIS CLERI GALLICANI DE ECCLESIASTICA POTESTATE.

PARS PRIMA,

Quâ de Imperii in temporalibus supremâ potestate differitur.

LIBER PRIMUS.

SECTIO PRIMA.

Ex statu quæstionis, reique novitate, deponendorum Regum directa & indirecta potestas confutatur ad caput primum Gallicanæ Declarationis.

CAPUT PRIMUM.

Refertur caput I. Gallicanæ Declarationis.

RIMUM : Beato PETRO ejusque successoribus Christi Vicariis, ipsique Ecclesiæ, rerum spiritualium & ad æternam salutem pertinentium, non autem civilium, ac temporalium à Deo traditam potestatem, dicente Domino : *Regnum meum non est de hoc mundo*, & iterum : *Reddite ergò quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo ;* ac proinde stare Apostolicum illud : *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit : non est enim*

Joan. xviij. 36.
Luc xx. 25.
Rom. xiij. 1. & 2.

poteſtas niſi à Deo: quæ autem ſunt, à Deo ordinatæ ſunt. Itaque qui poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit. Reges ergò & Principes in temporalibus nulli Eccleſiaſticæ poteſtati Dei ordinatione ſubjici, neque autoritate clavium Eccleſiæ directè vel indirectè deponi, aut illorum ſubditos eximi à fide atque obedientiâ, ac præſtito fidelitatis ſacramento ſolvi poſſe, eamque ſententiam publicæ tranquillitati neceſſariam, nec minùs Eccleſiæ quàm Imperio utilem, ut verbo Dei, Patrum traditioni, & Sanctorum exemplis conſonam omni modo retinendam.

CAPUT II.

Contrarium articulum ponunt adverſarii. Status quæſtionis: ex hoc intolerabilia incommoda; neque magis tolerabilior indirecta quàm directa poteſtas, cùm ſolis verbis differant: huic primo capiti Declarationis Gallicanæ, contrariam declarationem totidem verbis opponit Autor anonymus doctrinæ Lovanienſium, quem alii adverſarii ſequuntur, & indirectam poteſtatem aſſerunt: quæ ſententia quàm falſa ſit, ſtatim intelliget, qui vel ſtatum quæſtionis adverterit.

SCIENDUM ergò primum eſt extitiſſe quoſdam qui docerent Romanum Pontificem Chriſti Regis vicarium, directè, & jure divino Regem Regum eſſe, ac totius orbis Dominum. Quare exortâ Pontificiâ dignitate, ſtatim regna atque Imperia omnia in ejus Imperium conceſſiſſe, Reges omnes nonniſi Papæ vicarios eſſe; gladium temporalis æquè ac ſpiritualis poteſtatis propriè ejus eſſe, vicariâ licèt manu exerendum, atque ita in Pontificem omne tranſlatum eſſe dominium, ut Principes etiam infideles deturbare ſolio, eorumque regna, jure ſuo donare poſſit quibuſcumque voluerit fidelium.

Bellar. de Rom. Pont. lib. v. cap. i. — Hanc ſententiam iiſdem ferè verbis refert Bellarminus, quod quidem à Nicolao Dubois obſervari velim. Fingit enim ſe incidiſſe in quemdam, qui iſta contenderet ſedi Apoſtolicæ tribui à nonnullis, ſeque continuò exarſiſſe: *Quis*, enim inquit, *Catholicus ſcriptor iſta ſanctæ ſedi aſſeruit? nomina unum, ſtringam calamum.* Qui profectò ſi vel Bellarminum legiſſet, nominatos ab eo inveniſſet, non unum, ſed multos in quos calamum ſtringeret, ac ſi piguiſſet legere Bellarminum, vel ſaltem legeret à ſe laudatum *illuſtriſſimi D. Nicolai Cevoli ex Marchionibus de Sarreto antigraphum*, in quo inveniſſet malè à Bellarmino eſſe dictum: *Pontificem ut Pontificem non habere directè & immediatè ullam temporalem poteſtatem, ſed tantùm indirectè:* imò *eſſe penitùs de fide tenendum ſummum Pontificem Romanum jure divino habere pleniſſimam poteſtatem in univerſum orbem terrarum, tum in rebus Eccleſiaſticis, tum in Politicis, & temporalibus; & ſic poſſe directè, ut Pontificem, quibuſcumque Principibus imperare.* Sic directam poteſtatem non tantùm aſſerit, ſed etiam *de fide tenendam* eſſe dicit. Neque tamen miror D. Dubois ejus ſententiæ abſurditate commotum facilè adductum eſſe ut crederet, ne unum quidem autorem eſſe potuiſſe qui talia tueretur.

Conſult. Theol. Jurid. IV. p. 23.

Antigr. p. 31.

Ac reverà certum eſt à Bellarmino & aliis eam ſententiam non modò rejectam fuiſſe, ſed etiam validiſſimè confutatam. Non enim Chriſtus aut hæreditario jure, aut datâ à Deo poteſtate, aut alio ullo modo Rex temporalis fuit, qui Regiam poteſtatem ad vicarios ſuos tranſmitteret. Quo admiſſo ſequeretur id, quod eſt abſurdiſſimum, Papam in orbe terrarum ipſo jure divino ſolum eſſe Regem, ac ſupremum Dominum temporalem, Epiſcopos etiam ubique terrarum ſuarum civitatum eſſe Dominos, Pontifici quidem ſubditos, ſed omnibus aliis imperantes, ac Reges, non jam Reges, ſed Romani Pontificis eſſe vicarios : quæ portenta doctrinæ in hominum animos incidiſſe, planè obſtupeſcimus.

Hanc ergò ſententiam de directâ Romani Pontificis in temporalia poteſtate Bellarminus, aliique paſſim rejiciunt: interim indirectæ poteſtatis nomine, ea in Romanum Pontificem conferunt, quæ non minorem ipſi poteſtatem attribuant. Sic enim ipſe Bellarminus ac Lovanienſes ab Anonymo relati, aliique adverſarii de poteſtate indirectâ ſtatuunt.

Primùm : temporalia omnia ad ſpiritualia referri, ut ad finem, iiſque per ſeſe ſubordinata eſſe; tum : ita *ſubordinari facultates, ut ſubordinantur fines*; atque ideò qui fini præſit, eum etiam præeſſe mediis, adeòque poſſe & imperare omnia, quæ fini adipiſcendo neceſſaria videantur, & ea amovere quæ impedimento ſint: *Quare omnem ſæcularem poteſtatem eatenus in temporalibus eſſe Papæ ſubjectam, quatenus abuſio, aut negligentia Chriſtianorum Regum circa temporalia nata ſunt impedire finem ſpiritualem, in quem Papa habet univerſam Eccleſiam dirigere.* Quam Papæ poteſtatem ideò indirectam vocant, quòd non ſe extendat directè ad temporalia, ſed indirectè, quatenus ex temporalibus ſpiritualia promoventur vel impediuntur. Bell. loc. cit cap. vij. Doct. Lov. art. iij. pag. 82. Bell. ibid.

Hæc autem valere volunt, *quando utraque poteſtas Civilis, ac Spiritualis pars eſt ejuſdem Reipublicæ Chriſtianæ;* tunc enim ſpiritualem poteſtatem præeſſe civili ut *ſpiritum carni.* Quibus poſitis hæc docent conſequi : Reges ac Principes Chriſtianos poſſe ab Eccleſiaſticâ poteſtate, maximè à Pontificiâ, in quâ eſt apex hujus poteſtatis, privari Regno ac deponi, non modò propter hæreſim & apoſtaſiam à fide, verùm etiam quocumque ſcelere Eccleſiæ ac ſaluti animarum noceant. ibid. cap. vj. vij.

Quod alio quoque modo efficere ſe poſſe putant: quippe quòd Eccleſia excommunicare poſſit & anathematizare propter quodlibet ſcelus, omnem Chriſtianum incorrigibilem; quo jure comprehendi etiam Reges: *Eandem enim eſſe juſtitiæ formulam, ſecundùm Evangelium, quâ Rex & miles cenſentur.* Factâ autem excommunicatione, ipſo ejus effectu omnes Chriſtianos Principes, omni poteſtate exutos eſſe, cum quibus videlicet nec liceat colloqui, neque quidquam habere commune. Quod quidem argumentum maximè urget D. Nicolaus Dubois; autor etiam Anonymus doctrinæ Lovanienſium laudat Lupum dicentem : *Septimi Gregorii tempore viguiſſe regulam, quâ Regem anno integro in Papali excommunicatione ſordeſcentem exuebat omni jure regni.* Quare ex eorum ſententiâ Reges non modò hæreſis, ſed etiam cujuſcumque ſceleris cauſâ deponi poſſe conſtat. Doct. Lovan p. 82. Conſultat. iv. & viij. p. 28. 41. & ſeq.

Hinc nempe factum eſt, ut Gregorius VII. (quo autore iſta omnia, nullo anteà exemplo, prodierunt) mulctaret Imperio Henricum & Rodulphum Greg. VII. lib. iv. epiſt. xxiij. xxiv.

de Imperio contendentes, si suum judicium detrectarent, suisque Legatis viam intercluderent; Philippo verò I. Francorum Regi depositionis pœnam intentaret, non modò Simoniæ causâ, quæ pro hæresi in jure habetur, sed etiam propter adulteria, & rapinas; maximè verò quòd *mercatoribus infinitam pecuniam abstulerit;* neque his contentus docuit (quàm justè alibi videbimus) autore Gregorio Magno, Reges ipsos dignitate cadere, qui vel *unius Xenodochii* privilegium violassent; quem locum sancti Gregorii Magni omnes adversarii pro Achille habent; adeò nullum flagitium esse putant propter quod potestas Regia depositioni non sit obnoxia.

Id. ibid. lib. vij. ep. xxxv. Id. ibid. lib. ij. epist. v. & xviij. Id. ibid. lib. iv. epist. ij. & xxiv. & lib. viij. ep. ij. Id. libr. viij. ep. xxj.

Quin etiam, quod majus est, asserunt Reges Christianos, nullo commisso scelere propter quod excommunicentur, à Papâ deponi posse, si saluti animarum & Ecclesiæ utilitati conducere videatur: Pontificem enim posse omnia quæ in eum finem conferant; laudantque Gregorium VII. dicentem à Zachariâ deponi potuisse Regem Francorum, Childericum scilicèt, *non tam pro suis inquitatibus, quàm pro eo quod tantæ potestati non erat utilis;* & Glossa quidem in Caput: *Alius* ex hoc Gregorii VII. loco depromptum ad verbum *inutilis*, ineptè & imperitè dixit: *Non intelligas* Inutilis, *id est insufficiens, tunc enim debuisset ei dari coadjutor, sed dissolutus erat cum mulieribus & effeminatus* Non tamen id Historici produnt: nullius enim sceleris accusatus, nedum convictus fuit; eratque *inutilis*, non tam socordiâ suâ aut culpâ, quàm quòd Majores-domus, ac Pipinus Regiam potestatem occupâssent; neque saltem est admonitus, ut à socordiâ resipisceret, viginti circiter annorum adolescens, sed statim potestate exutus, detrususque est in Monasterium, quod Pontifici licuisse Bellarminus & alii tradunt.

Bell. lib. v. de R. P. cap. vj. Doctr. Lovan. art. iij. & alii pass. Caus. xv. q. vj. cap. iij.

Item Irenen Augustam, fide præcellentem, quippe quæ Oriente toto inveteratam Iconoclastarum hæresim contrivisset, omnibusque modis faveret Ecclesiæ, neque excommunicatam, neque ullius sceleris postulatam, aiunt tamen à Leone III. eo tantùm nomine Occidentis Imperio esse mulctatam, quòd id Ecclesiæ necessitas postularet; eâ enim causâ justè ademptum ei esse, atque in Carolum Magnum translatum Imperium Bellarminus docet.

Neque enim tantùm privari indignos, aut ad Ecclesiasticam utilitatem minùs idoneos Principes autoritate Pontificiâ, sed alios etiam substitui posse contendunt, quo jure à Zachariâ Pipinum Childerico, à Leone III. Irenæ Carolum esse substitutos volunt: omninò enim *Rempublicam spiritualem posse imperare temporali Reipublicæ sibi subjectæ, & cogere ad mutandam administrationem, & deponere Principes, atque alios instituere, quandò aliter non potest bonum suum spirituale tueri.*

Bellar. de R. P. lib. v. cap. vj. viij. id. de transl. Imp. lib. j. cap. xij. Bell. ibid. cap. xiij.

Et quanquam Bellarminus videtur id juris tribuere Ecclesiasticæ potestati in Christianos tantùm Principes, qui suscepto baptismo Ecclesiæ sint subjecti; tamen dogmatum consecutio postulabat ut Ecclesia fini spirituali intenta, etiam infideles ac Paganos Principes ei fini adversantes pari jure amoveret. Etsi enim Ecclesia, teste Apostolo, in eos qui extra sunt nullo jure pollet, tamen Bellarmini decreta postulabant, ne Ecclesiæ negaretur potestas tuendi suos, eosque ab Infidelium jugo liberandi. Quare apertè asserit: *Non licere Christianis tolerare Regem infidelem aut hæreticum, si ille conetur pertrahere subditos ad suam hæresim aut infidelitatem;* atque addit: *Quod*

1. Cor. v. 12. 13. Bell. ibid.

si Christiani olim non deposuerunt Neronem, & Diocletianum & Julianum Apostatam ac Valentem Arianum & similes, id fuit, quia deerant vires temporales Christianis, ut Martyrum illa invicta constantia totiesque laudata à priscis Christianis, illa in Imperatores etiam persecutores inconcussa fides, non jam obedientiæ, sed imbecillitati deputetur.

Et quidem Bellarminus ita sententiam temperavit suam, ut nolit infideles deponi posse, nisi populum conentur avertere à fide, quam conditionem addi à se profitetur, *propter eos Principes infideles qui dominium habuerunt supra populum, antequàm converterentur ad fidem.* At alii contendunt eos æquè privari posse, etiamsi non conentur fideles à fide avertere, propterea quòd satis exemplo noceant. Ibid.

Imò Adrianus IV. datis ad Henricum II. Angliæ Regem literis Apostolicis, nullâ persecutionis, aut cujuscumque conatûs ad fidem evertendam factâ mentione, generatim hoc edixit: *Sanè omnes insulas, quibus sol justitiæ Christus illuxit, & quæ documenta fidei Christianæ susceperunt, ad jus Sancti Petri & Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ (quod tua etiam nobilitas recognoscit) non est dubium pertinere.* Quo jure Henrico Regi, *salvâ Beato Petro de singulis domibus unius denarii annuâ pensione*, concedit insulam Hiberniam, quam idem Rex, *ad subdendum populum legibus Christianis, & vitiorum inde plantaria extirpanda, intrare se velle* significaverat. Adr. IV. ep. I. Tom. Conc. x. p. 1143. Matt. Par. in Henr. II. an. 1156.

Ratio non sinit ut Insulæ alio jure, quàm cætera Regna, ac Provinciæ habeantur. Quare Nicolaus V. Calistus III. Sixtus IV. Innocentius VIII. Alexander VI. Regibus Christianis ea quæ postulaverant, infidelium Principum Regna, concedunt; quæ quidem non alio jure valere possint, quàm quod temporalia spiritualibus serviant. Odor Rain. an. 1484. n. 82. anno 1493. n. 18. 19.

Quæ cùm ita sint, non video cur tantoperè abhorreant à directâ potestate Pontifici tribuendâ. Indirectæ enim potestatis nomine idem juris continetur, ut nempè Pontifices de omnibus Regnis, sive Christianorum, sive Infidelium suo jure decernant; cùm è re Ecclesiæ esse judicaverint.

Quin etiam indirectæ potestatis jure, id posse contendunt, non tantùm ut læsam fidem Catholicam, ac læsa juramenta, sed etiam quæcumque sint publicè commissa peccata ad suam cognitionem revocent, ac Principes, eâ causâ suis decretis parere recusantes, ut inobedientiæ, atque adeò idololatriæ reos amoveant. Quo loco illud Samuelis commemorant dictum: *Quasi enim peccatum hariolandi est repugnare, & quasi scelus idololatriæ nolle acquiescere.* Atque ex eo Samuelis dicto Gregorius VII. Regibus sibi repugnantibus passim non tantùm anathematis, sed etiam depositionis pœnam intentat; ut profectò necesse sit, etiam avaritiæ causâ deponi posse eos; cùm, teste Apostolo, avaritia sit *Idolorum servitus.* I. Reg. xv. 23. Gregor. VII. lib. iv. epist. xxiij. xxiv. Ephes. v. 5.

Hoc jure Pontifices de bello etiam, de pace, de tributis, de administrandâ justitiâ, denique de omni regimine, supremo judicio, sub depositionis pœnâ judicare possent, cùm in omni ejusmodi regiminis parte, officium suum Principes non sine peccato eoque gravissimo prætermittant.

Quin etiam Bellarminus docet, *Papam posse condere legem civilem, si sit necessaria ad salutem animarum, & tamen Reges non velint eam condere; & abrogare, si alia sit noxia saluti animarum, & tamen Reges non velint eam abrogare.* Bellar. de R. P. lib. v. cap. vj.

Ibid. cap. vj. vij. Quid autem conveniat saluti animarum, in potestatis Ecclesiasticæ judicio est positum, cùm de fine cui præest, una judicare possit, eaque sit subordinatio spiritualis ac civilis potestatis, ut illa imperare, hæc obsequi debeat: quæ profectò vel nulla sunt, ac tollenda omninò est illa, quam urgent indirecta potestas, vel omninò fatendum Reges solo nomine supremos esse, atque omnia in Pontificum potestate esse, neque minùs Reges quàm Episcopos esse hujus potentiæ subordinatos.

Turrecr. Summ. de Eccl. lib. ij. cap. cxiij. p. 265. Ait quidem Turrecremata id esse discriminis, *quòd Papa possit deponere Principem laïcum, & Prælatum Ecclesiasticum, non tamen æqualiter, quia Principem laïcum non possit deponere sine justâ causâ, & rationabili, alioquin privando nihil agit..... sed in Prælatis Ecclesiæ secus est; quia non sunt Domini, sed procuratores, & superior administrator potest instituere & destituere inferiores administratores, & tenet quidquid facit.... licèt ipse peccet.* Quæ ut imperitè ac falsò de Episcopis, ita inutiliter decernit de Regibus, cùm causæ æquitas in Pontificis judicio sit posita, certumque remaneat ex illâ doctrinâ deponi posse Reges, quoties Pontifex Ecclesiæ id expedire judicaverit.

Quare bonum illud, quo supremæ potestates in temporalibus nulli nisi Deo obnoxiæ vivunt, indirectâ potestate omninò tollitur: quod tamen bonum tale est, ut eo sublato nulla sit pax; multoque sit præstabilius, pessimos etiam Principes tolerare, quàm subdendo eos alteri potestati in temporalibus, legitimum Imperium in anarchiam vertere.

Valentia Tom. iij. disp. j. qu. xij. punct. ij. p. 458. & seq. Cæterum quod asseritur de Principibus deponendis propter bonum animarum, idem longè magis in privatos valet: meritòque Gregorius de Valentiâ, positis semel de indirectâ potestate decretis, eodem jure cives omni dominio privari posse dicit. Addunt etiam decimas, ac tributa imperari ab Ecclesiasticâ potestate, quando rei Ecclesiasticæ utile sit: quæ quidem si valeant, nihil jam prohibet, quominùs Pontifex verè ut Rex Regum agnosci debeat.

Quòd si cogitemus hujus doctrinæ autores, quàm summum Pontificem extollant, quàmque ab omni potestate etiam Concilii absolvant; tum verò intelligemus, quale sit illud Imperium quod universum orbem, in temporalibus æque ac in spiritualibus, complectatur, & de omnibus Imperiis atque negotiis summâ & indeclinabili autoritate decernat.

Jam si respondeant supremo eo, per indirectam potestatem, judice constituto, tamen revocari posse in dubium in particularibus factis judicii æquitatem; nihilo seciùs Imperia fluctuabunt, & quæ turbæ futuræ sint nemo non videt; cùm ubi Regia nutat autoritas, extremum periculum, ipsumque, quo nihil exitiosius, anarchiæ malum, Reipublicæ immineat, aut potiùs adsit.

CAPUT III.

Horrenda atque ipsis adversariis detestanda necessariò consequuntur, à quibusdam admittuntur; nec nisi extirpatâ radice resecantur: HENRICI Borbonii Condæi *Principis oratio ad* LUDOVICUM XIII.

HORRET animus referre cætera quæ deindè consequantur. Hæc tamen exponere necesse habuit Ludovico XIII. augustæ memoriæ Christianissimo Regi, Ludovici Magni parenti, Henricus Borbonius Condæus, primus Regii sanguinis Princeps.

Is enim, cùm in solenni Ordinum Regni conventu anno 1615. de hâc quæstione magnis studiis ageretur, in ipso Regio Concilio, ac Rege præsente ita peroravit: *Haudquaquam est dubium, Rex, quin Papæ, ut supremo pastori à Christo constituto, tua Majestas eodem jure subsit, quo cæteri fideles etiam infimæ sortis, ita ut eâ potestate abscindi ab Ecclesiæ membris, & excommunicari possis, siquidem id tua peccata mereantur: quâ quidem excommunicatione anima Satanæ tradita, tu Rex, Ecclesiæ communione pulsus, Sacramentorum extorris, omni etiam Ecclesiæ limine arceare. Cæterùm quod attinet ad temporalia, tibi haud secus à subditis populis obedientia ac tributa deberentur, Christo, & Apostolis verbo & exemplo praeuntibus. Qui contrariam tuentur sententiam, quamvis inimici Regiæ potestatis, non tamen eò usque acti sunt in rabiem, ut Reges cædi posse dicerent. At si rem penitus introspiciamus, facilè intelligemus, nec tuam sacrosanctam personam à cæde tutam esse. Fac enim admonitum, excommunicatum, depositum esse te, jam Ludovicum XIII. quandiu Rex erat, non potuisse cædi certum; at postquam exrex factus est, alio legitimo Rege constituto, si spretâ Papæ spirituali, & novi Regis temporali potestate pro Rege se gerat, invasor profectò, & ut talis, reus, neci addictus, & ut publicus hostis à quocumque cædendus.* Mercur. Franc. tom. iij. an. 1615. p. 331. & seq.

Hæc in Regio consessu pro sui officii ac generis dignitate, primus Regii sanguinis Princeps, pari in sedem Apostolicam, ac Regiam majestatem observantiâ dixit. Constat enim apud omnes, eum, & sedis Apostolicæ studiosissimum fuisse, neque tantùm animi perspicaciâ, verùm etiam doctrinâ commendatissimum. Quod autem Perronius Cardinalis respondebat, Reges etiam depositos à cæde esse tutos, *quâdam habitudine ad Regiam dignitatem, quippè quam emendati recuperare possent*; pace tanti viri, merum erat ludibrium. Fac enim ut ille depositus bella moveat, urbesque ac provincias magno Reipublicæ discrimine sollicitet, satis profectò constat à legitimo Rege quid privatus pati possit, quid perduellis debeat, nec enim efficere potest *habitudo* illa, ut non potior sit unius perduellis salute totius Reipublicæ salus, neque res obscura erat. Quanquam enim Perronius ab indirectæ potestatis defensoribus nefariæ cædis invidiam omni arte amovebat, non tamen ita cæteri sentiebant. Gregorius enim de Valentia ponit hanc

Du Perr. Harang. au Tiers-Etat œuv. diver. pag. 639.

Valentia loc. jam cit. assertionem 2am. *Posse aliquem Pontificis autoritate atque sententiâ dominio ac prælatione privari propter apostasiam*, quam deinde probat his verbis: *Probatur* 1°. *& quidem irrefragabiliter, iisdem argumentis quibus quæstione præcedenti probavimus posse hæreticos, & apostatas à fide privari etiam vitâ, per Ecclesiæ autoritatem; nam si vitâ possunt privari, multò magis aliis bonis, atque adeò prælatione in alios.* Addit 2am probationem ex Scripturæ loco, quo Athalia, quæ rerum in Judæâ potiebatur, jussu Pontificis Joïadæ, *Regno & vitâ expoliata sit, non solùm quia tyrannicè occupaverat Regnum, sed ut apostasia ejus coerceretur.*

Bellar. de R. P. lib. v. cap. viij. p. 893. Vid. Bec. cont. Angl. Quod quidem argumentum eodem modo ipse Bellarminus urget: quàm falsò, & quàm repugnante Scripturâ, non est hîc dicendi locus. Becanus verò, hos secutus, libro, cui est titulus: *Controversia Anglicana*, (*a*) anno 1612. Moguntiæ edito, rem apertiùs explicat his verbis: *Joïada Pontifex priùs privavit Athaliam Regno, deindè vitâ. Itaque illam privavit Regno, ut Reginam, & publicam personam; privavit autem vitâ ut privatam personam;* ac posteà: *Ex eodem sic ergò argumentor: quidquid potestatis ac jurisdictionis permissum fuit Pontifici in veteri Testamento, hoc etiam in novo permissum est.*

Rectè ille quidem, si concedamus id unde ista manant, deponi posse Reges. Neque enim Regi dignitate privato quidquam est reliquum, quo se à justo supplicio tueatur, si Regem suum, optimo jure constitutum, rebellis, factiosus & Majestatis reus bello adoriatur, ac pro Rege se gerens scindat Imperium; cùm autem viderimus tot afferri causas cur Reges deponi possint, neque tantùm hæresim aut apostasiam, sed etiam alia scelera; imò nullo scelere, solam necessitatem Ecclesiasticam. Quæ quidem si fateamur Pontificibus dari, satis intelligimus quàm vario in discrimine, non modò Regum autoritas, sed etiam vita versetur. Et eam quidem doctrinam horruerunt omnes, Sedesque Apostolica imprimis detestata est, ac Becani librum Paulus V. eodem anno 1612. sub pœnâ anathematis prohibuit; *quòd nonnulla falsa, temeraria, scandalosa, & seditiosa respectivè in eo reperta essent.*

Hoc decreto nostri, Nuntiis Apostolicis id postulantibus, à Rege prohibiti sunt, ne parricidialem doctrinam suis notis configerent, quòd jam à summo Pontifice improbata, proscripta, & damnata esset. Cùm verò impiam omnibusque diris devovendam sententiam detestati sint Romani Pontifices, oramus & supplicamus, ut indirectam potestatem ex quâ hæc infanda profluunt, rejiciant, vel saltem à nobis rejici sinant.

(*a*) *Controversia Anglicana*] Defendit eo libro Bellarminum Martinus Becanus Jesuita, adversùs Jacobum I. Angliæ Regem, qui, edito opusculo cum hâc inscriptione: *tortura Torti*, conatus erat ea refellere, quæ Bellarminus, sub *Torti* Capellani sui nomine, nuper scripserat, contra apologiam illius juramenti fidelitatis, quo Angli Catholici adigebantur.

CAPUT

CAPUT IV.

Sententia Gallorum; ex Censurâ SANCTARELLI, *quæ integra refertur.*

JAM ut ostendamus de totâ eâ doctrinâ, quæ sententia Gallorum sit, non pigebit exscribere latam à Facultate nostrâ Censuram, in librum ANTONII SANCTARELLI 4. Aprilis 1626. sic autem habet.

CENSURA SANCTARELLI.

„SI quis in nos fines sæculorum devenisse, ut loquitur Gentium Apostolus, fortè dubitet, postrema hæc tempora tantisper expendat, eaque „cum prioribus componat. Is facilè deprehendet humani generis hostem, „in utrâque politiâ & Ecclesiasticâ & Civili, nihil intentatum reliquisse, „quominùs utramque non tam labefactare, quàm omnino pessumdare videretur. Ecclesiam Christi sponsam, quà stylo quà ferro conficere conati „sunt impii illi, qui *posuerunt in Cœlum os suum:* politiam illam civilem aliâ „viâ aggressi dementati homines. Cùm enim potestatem sæculi non sine „causâ gladium portare viderent, libris nefandis, quasi per clanculares insidias, è medio tollendam existimârunt. Hos S. Judas epistolâ canonicâ, „non aliâ notâ nobis dignoscendos proponit, quàm quia *dominationem contemnant & Majestatem blasphement.* Atque utinam de solo contemptu & „maledicâ oratione ageretur! Quin male feriati scriptores id genus, potestatis cujusdam in Ecclesiâ temporalis prætextu, Reges arbitrio & nutu „Ecclesiastico, levissimis etiam de causis ac planè ridiculis, de solio deturbandos, aliosque vel annuos, vel etiam diarios, si ita libuerit, substituendos contendunt. Quod cùm in universæ civilis politiæ ac potissimum Gallicæ Monarchiæ, sub Christianissimo, clementissimo & justissimo Rege „nostro Ludovico XIII. perniciem, eversionemque, meditatum confectumque videret Facultas Theologica Parisiensis, ut Majorum vestigiis inhærendo, suum erga pientissimum Regem nostrum, istudque præsertim „Christianissimum Regnum, animum studiumque declararet, bonorumque „omnium votis satisfaceret, præ cæteris nuperum librum *Antonii Sanctarelli Jesuitæ, de hæresi, schismate, apostasia &c.* à quibusdam selectis Doctoribus examinandum censuit, in Congregatione generali extraordinariâ, „decimâ sextâ Martii immediatè præcedentis habitâ. Sed quoniam multa in „eo pertractantur, quæ ad rem quâ de potissimum agitur, minimè spectarent, duo dumtaxat capita 30. & 31. Tractatûs *de hæresi* excutienda se„legit.

1. Cor. x. Ps. lxxij. 9. Rom. xiij. 4. Jud. epist. can. 8.

Itaque anno Domini 1626. die primâ Aprilis, post missam de S. Spiritu, „habitis solenni more usitatis Comitiis in aulâ collegii Sorbonæ, audita est

» relatio Magistrorum ab eâdem Facultate selectorum, qui exposuerunt in » duobus illis capitibus istas propositiones contineri: « *Summum Pontificem posse pœnis temporalibus punire Reges & Principes, eosque deponere & suis regnis privare ob crimen hæresis; eorumque subditos ab illorum obedientiâ liberare, eamque semper in Ecclesiâ fuisse consuetudinem*; & propter alias causas, *ut, pro delictis: si expedit: si Principes sint negligentes: propter insufficientiam & inutilitatem suarum personarum.* Item, *Pontificem jus & potestatem in spiritualia simul & omnia temporalia; & in eo esse de jure divino utramque potestatem, spiritualem & temporalem: credendum esse, Ecclesiæ summoque ejus pastori concessam esse facultatem puniendi pœnis temporalibus Principes transgressores legum divinarum & humanarum, præsertim si crimen fuerit hæresis.* Dixerunt etiam eundem Sanctarellum asserere, *Apostolos fuisse subjectos Principibus sæcularibus de facto, non de jure*; quin etiam *statim atque constituta est Pontificia Majestas, cœpisse omnes Principes esse illi subjectos.* Denique retulerunt eum explicare verba Christi: QUODCUMQUE LIGAVERIS SUPER TERRAM *&c. non tantum de potestate spirituali, sed etiam de temporali.* » Ipsumque Sancto Paulo imponere, verba illius, detractâ negatione, immutando, » & multis autoribus ab ipso citatis. Alia etiam multa similia retulerunt, » quæ sibi videbantur gravi Facultatis animadversione & censurâ dignissima. » Re itaque in deliberationem à Decano adductâ, auditis omnium & singu- » lorum Magistrorum maturis deliberationibus, Facultas improbavit & dam- » navit doctrinam his propositionibus & horum capitum corollariis conten- » tam, tanquam novam, falsam, erroneam, Verbo Dei contrariam, Ponti- » ficiæ dignitati odium conciliantem, schismati occasionem præbentem, su- » premæ Regum autoritati à Deo solo dependenti derogantem, Principum » infidelium & hæreticorum conversionem impedientem, pacis publicæ per- » turbativam, Regnorum, Statuum Rerumque publicarum eversivam, sub- » ditos ab obedientiâ & subjectione avocantem, & ad factiones, rebelliones, » seditiones & Principum parricidia excitantem. Datum in Sorbonâ die 4. » Aprilis 1626.

CAPUT V.

Quædam in Sanctarelli *doctrinam, atque in censuram notæ: articuli Facultatis toto Regno vulgati: Censura Malagulæ.*

HIC tria considerari volumus: primum: Sanctarelli, de indirectâ potestate in Regum depositione sententiam, ea omnia continere, quæ nos ab hujus sententiæ defensoribus doceri suprà retulimus: tum disertè reprobari eam sententiam, non modo *tanquam novam, falsam, erroneam, Verbo Dei contrariam*, sed etiam *tanquam ad factiones, rebelliones, seditiones, ac Principum parricidia excitantem*, quod verum esse claruit: deniquè per eam censuram à sacrâ Facultate consultum, non modo *paci publicæ*, ac Regum majestati, verùm etiam *Pontificiæ dignitati*, cùm & illi *odia conciliare* dicitur hæc sententia, & *schismati occasionem præbere.*

Suis decretis hæsit sacra Facultas, dum articulos subsequentes per Dominum Harduinum de Perefixe Sorbonæ Provisorem, atque Archiepiscopum Parisiensem designatum ad Ludovicum Magnum deferendos conscripsit his verbis: primum: *Non esse doctrinam Facultatis, quòd summus Pontifex aliquam in temporalia Regis Christianissimi autoritatem habeat, imò Facultatem semper obstitisse iis qui indirectam tantummodò esse illam autoritatem voluerunt.* Secundum: *Esse doctrinam Facultatis ejusdem, quòd Rex Christianissimus nullum omninò agnoscit, nec habet in temporalibus superiorem præter Deum: eam suam esse antiquam doctrinam, à quâ nunquam recessura est.* Tertium: *Doctrinam Facultatis esse quòd subditi fidem & obedientiam Regi Christianissimo ita debent, ut ab iis nullo prætextu dispensari possint.*

Quos articulos totâ Galliâ promulgatos magno consensu ubiquè fuisse receptos vidimus; ut dubium non sit quin hæc sententia, non jam Facultatis sit, sed totius Ecclesiæ Gallicanæ. In append. lib. iij. cap. xj.

Quare digni laude sunt Gallicani Patres, qui communem Ecclesiæ Gallicanæ sententiam, suâ Declaratione firmârunt.

Et quidem in eâ Declaratione ab omni censurâ temperare placuit. Interim quod verba ipsa præ se ferunt, cum censurâ Sanctarelli summâ conveniunt, verbis licet mitioribus; Episcopali autoritate ac moderatione dignum esse arbitrati, nullâ cujusquam offensione, *veritatis depositum custodire.*

Posteà cùm quidam Malagula Dominicanus Italus, sacræ Facultatis Baccalaureus, contra matris suæ solenni juramento suscepta decreta, Pontificiam in temporalia potestatem fraudulenter affirmâsset, vir temerarius Facultate pulsus est, confixaque propositio iisdem notis quibus inustus fuerat Sanctarellus; ac ne quis in similem errorem impingeret, Sanctarelli, magnâ totius ordinis consensione, repetita ac promulgata censura fuit, ex quibus satis demonstratur Gallorum sententia. Plura & antiquiora suo loco referemus.

CAPUT VI.

Hujus sententiæ novitas in Sanctarello notata à sacrâ Facultate: Scripturæ silentium: autoris Anonymi qui scripsit de libertatibus in Scripturæ locos glossæ.

QUI Sanctarelli censuram accuratè legerint, facilè observârunt primam notam ejus inustam doctrinæ, ac cæterarum omnium veluti caput, ac fontem fuisse, quòd ea doctrina *nova esset*: atque hinc statim sequi quod secundo loco est positum, *falsam* eam esse: quòd in Ecclesiâ Catholicâ semper antiqua sit veritas, prævaleatque illud à Vincentio Lirinensi, & ab omnibus orthodoxis celebratum: *quod ubiquè, quod semper.* Nunc de eâ novitate aliquid delibare animus est. Vinc. Lir. Comm. j. capit. iij. Tom. vij. Bibl. SS. Pat. p. 250.

Ac primum quidem viri Theologi mirabuntur hujus potestatis, quâ Regna mutentur, neque tantùm Reges, sed etiam familiæ Regiæ, aliæ exturbentur, aliæ erigantur, unde consequatur rerum humanarum tanta conversio; hujus, inquam, potestatis (cùm eam adversarii ordinariam in Ecclesiâ ip-

ſiuſque Eccleſiaſticæ poteſtatis neceſſariam appendicem, eſſe velint) nullam tamen in Scripturâ vel minimam fieri mentionem; neque tantùm de deponendis Regibus, verùm etiam de adimendis cuique, etiam infimo, bonis temporalibus nihil uſquam à Chriſto, nihil ab Apoſtolis fuiſſe proditum: imò verò de Regibus id unum eſſe præceptum; ut iis etiam impiis, veræque religioni adverſantibus, ipſâ tamen religione, & conſcientiâ ducti Chriſtiani omnes, veram & ſinceram obedientiam exhiberent.

Nam quod Bellarminus aliique paſſim inculcant, tametſi Chriſtus, & Apoſtoli de poteſtate indirectâ nihil tradiderint, tamen eam conſequi ex ſpirituali clavium poteſtate quam explicuerant: id quidem ſuo, ſi Deus dederit, excutiemus loco. Interim ſatis admirari non poſſumus, hujus conſecutionis, quæ tanta ſit, tantiſque difficultatibus obnoxia, tam altum ubique eſſe ſilentium, neque uſpiam commonitos eſſe, aut paſtores Eccleſiarum, quid in temporalibus, quid in ipſos Reges poſſint, aut etiam Reges cæteroſque fideles, quid paſtoribus in eâ re debeant.

Quod autem commemorant Principes Chriſtianos Eccleſiæ ſubditos per baptiſmum, in Eccleſiæ poteſtate ita eſſe debere, ut ad ejus imperia etiam imperare ceſſent, ſi id è re eſſe ipſa Eccleſia judicet; iterùm admiramur arcanum illud baptiſmi, tot ejus miniſteriis ac dotibus revelatis, nullâ Scripturæ parte fuiſſe proditum. Ibi ſanè docemur baptizari nos ſubjicique Eccleſiæ, ut Regnum Cœlorum conſequamur, non ut terrena Imperia moderemur; quare baptizari vel non baptizari, ad Imperia quidem terrena nihil attinet.

At enim Cœlorum Regno terrena Imperia ſervire oportet; certè: & ita quidem oportet, ut qui cœleſti Regno Reges non ſerviant, ab eo Regno excluſi, ſempiternis ſuppliciis addicantur: id Scriptura clarè & ſæpè. Quòd autem propterea per ſacerdotale Imperium terreno mulctentur Imperio; ne ſemel quidem innuit.

De liber. Eccl. Gall. lib. IV. cap. III. n. 2. Matthæus. XXVIII. 18. 19. Joan. XVIII. 36.

Autor anonymus qui *de libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ* ſcripſit, miram gloſſam edidit in illa Chriſti verba: *Data eſt mihi omnis poteſtas in Cœlo & in terrâ: euntes ergò docete omnes gentes &c.* & ille quidem docet, ubi Chriſtus ait: *Regnum meum non eſt de hoc mundo*, ad Pilati mentem locutum eſſe, ne Pilatus Chriſtum bella geſturum, aut Regum vulgarium more imperaturum crederet: tum hæc ſubdit Anonymus: *At verò cùm Apoſtolis officium imponeret docendi & baptizandi, ne dubitarent collatam cum officio plenam autoritatem quæcumque ad ſpirituale regimen neceſſaria eſſent præſtandi, non ſolùm in Cœlo, ſed & in terrâ datam ſibi omnem ſine exceptione poteſtatem aſſeruit. Ex primis enim verbis*, DATA EST MIHI OMNIS POTESTAS IN CŒLO, ET IN TERRA, *quaſi concludendo infert*, EUNTES ERGO *&c. quia poteſtas Eccleſiaſtica, directè, ac præcipuè circa ſpiritualia verſatur; circa temporalia autem non niſi quatenus ſpiritualia requirunt.* Hæc à Chriſto prætermiſſa, ac nullibi expreſſa, ejus verbis aſſuunt. Et Chriſtus quidem aſſerit omnimodam ſibi in Cœlo & in terrâ conceſſam poteſtatem; tùm disertè explicat, quam partem poteſtatis ejus aſſignet Apoſtolis, nempè ut doceant, doctrinæque conſectanea alibi expreſſa præſtent: quibus quidem verbis Apoſtoli intelligant quam ipſi ab eo qui omnia poſſit, habeant poteſtatem. At Ano-

nymus eò inflectit, ut & ipsi quoque cum Christo possint omnia etiam in temporalibus: tanquam eum, cui Rex dixerit, ego tibi supremâ, quâ in omnibus civilibus rebus polleo, potestate impero, ut exercitus ducas, aut inter cives judices, omnia posse oporteat, quæcumque Rex possit, non autem debeat se restringere ad ea quæ Rex imperaverit.

Ejusdem generis est, quòd in hæc Christi, Apostolique verba: *Reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari:* & *omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit:* id commentum assuit, ut autore Pontifice, tyrannidi se subtrahere possint, *nisi aliunde mala graviora timeantur:* tanquam hæc dicta sint, non ut omnimodè Respublica tuta sit, sed ut rebellandi tuta captetur occasio. Quæ quàm aliena sint ab Evangelii spiritu omittimus: cur à Christo, & Apostolis tanto studio prætermissa sint, quærimus.

Anon. ib. n. 6. Matt. xxij. 21. Rom. xiij. 1.

Jam quòd ad illam potestatem Principes deponentem, ab excommunicandi potestate suspendunt, neque ipsi in eo sibi constant: utque hæc, & alia suo loco memoranda omittamus, iterùm atque iterùm quærimus, cur tandem existiment talem excommunicationis effectum tanto studio in Scripturâ prætermissum fuisse; quod quidem eò diligentius vulgari oportebat, quò erat ab omni rerum humanarum usu remotius.

CAPUT VII.

Primus Regum deponendorum autor GREGORIUS VII. *undecimo exeunte sæculo: Orbis universus eâ novitate commotus: explicatum obiter, quo sensu negarent, excommunicari posse Reges.*

AT enim quod Scriptura silentio prætermisit de potestate indirectâ annexâ clavibus, fortè traditio explicavit. Ne id quidem: imò undecim ferè sæculis, cùm tot Reges nefarii, infideles, hæretici, apostatæ, persecutotes fuerint, de iis amovendis, aut de excutiendo Imperii jugo, nec cogitatum unquam fuit; ac nequidem de laïcis quibusvis, per Ecclesiasticam potestatem ullâ rei suæ parte multandis.

Primus omnium quotquot extiterunt Gregorius VII. exeunte undecimo sæculo, *anno* scilicèt *ab Incarnatione Domini* 1076. (quæ nota temporis Concilio III. Romano præfixa est,) in eo Concilio de Henrico IV. Teutonum & Italiæ Rege ita pronuntiavit, *ex ipsâ* ut quidem præferebat, *ligandi ac solvendi potestate à D o tradita: ego Regnum contradico, absolvo subditos, ne ut Regi serviant interdico.* Cujus quidem formulæ nullum anteactis tot sæculis exemplum proferunt.

Conc. Roman. iij. Tom. x. Cõcil. p. 356.

Imò cùm passim legantur veteres, aut divina judicia, aut Ecclesiasticas pœnas etiam Regibus intentâsse, is primus omnium hæc addebat, Legatis quidem suis: *Vos ei, si oportet, nostrâ vice resistite, & totius Regni gubernacula contradicendo, tam illum quàm omnes sibi consentientes, à participatione corporis & sanguinis Christi separate.* Aliis etiam: *Aut Rex* * *ipse repudiato turpi simoniacæ hæresis mercimonio, idoneas personas, ad sacrum regimen promoveri permittet, aut Franci pro certo, nisi fidem Christia-*

Greg. VII. lib. iv. epist. xxiij. & xxiv. * Philip. I. Ibid. lib. j. epist. xxv.

nam abjicere maluerint .... generalis anathematis mucrone percussi, illi ulteriùs obtemperare recusabunt. Atque iterùm aliis de causis ad Episcopos scribens: *Quòd si nec hujusmodi districtione voluerit resipiscere, nulli clam, aut dubium esse volumus, quin modis omnibus Regnum Franciæ de ejus occupatione, adjuvante Deo, tentemus eripere.* Ostendant vel unum anteà Romanum Pontificem ab obsequio legitimi Principis cujuscumque Episcopos retrahentem, aut adversùs Regna legitima talia molientem. At in Galliæ Regnum suâ stabilitate valentius, minas adhibuit tantùm: Germaniam nactus, civilibus dissidiis laborantem, (pridem enim Saxones in Henricum rebellaverant, magnisque se animis ac viribus sustentabant) apertè dixit; *Absolvo, interdico Regnum, contradico.*

Ibid. lib. ij. ep. v.

Conc. Roman. iij. loc. cit.

Itaque id contigit quod solet rebus novis, atque inauditis; nempe ad rei novitatem obstupuere omnes. Testis Otho Episcopus Frisingensis (*b*) XII. Sæculi autor nobilis, doctrinâ, virtutibus ac genere clarus; ad hæc Historicus candidissimus, & Gregorii VII. laudator eximius; Sedi verò Apostolicæ sic addictus, ut Romanos Pontifices, propemodùm impeccabiles faceret. Is enim de Henrico deposito hæc scribit: *Cujus rei novitatem eò vehementius indignatione motum suscepit Imperium, quò numquam ante hæc tempora hujusmodi sententiam in Principem Romanorum promulgatam noverat.*

Oth. Frisf. lib. vj. Hist. cap. xxxij. xxxv.

Quin ipse etiam Otho, quantùm eâ novitate moveretur, his verbis testatur: *Lego & relego Romanorum Regum, & Imperatorum gesta, & nusquam invenio quemquam ante hunc,* (Henricum IV.) *à Romano Pontifice excommunicatum, vel Regno privatum.*

Id. de gest. Frider. I. c. j. p. 407.

Ac ne quis existimet eum & alios fuisse nimios & apertè falsos, qui etiam de excommunicandi potestate dubitarent, diligentissimè observandum infigendumque memoriæ est, quam excommunicationem ab Imperatoribus Regibusque amovendam intelligerent. Ea quippè erat, quæ vinculum omne humanæ etiam ac civilis societatis incìderet: *Quâ separentur Principes ac milites ab Imperatoris sui consortio simul, & obsequio.* Sic enim disertè exponitur in apologiâ Henrici, quæ est apud Freherum. Quo etiam sensu in Glossâ ordinariâ & apud Sanctum Thomam legitur, *quòd Princeps & multitudo non est excommunicanda.* En igitur in quo quæstionem reponerent. Reges in spiritualibus clavium potestati subjici non negabant.

Id. lib. vj. Hist. cap. xvxv. Freh. pag. 163. Gloss. in illud Matt. *Ne fortè col. zizan.* S. Thom. Sup. quæst. xxij. art. v. *Sed contra.*

Ipse Otho Frisingensis memorat Philippum ad breve tempus à Romano Episcopo inter pœnitentes collocatum, & Theodosium à Sancto Ambrosio, propter cruentam cædem, à liminibus Ecclesiæ sequestratum, ac de Theodosio scribit sic: *Hic est Theodosius, qui ab Ambrosio Ecclesiæ liminibus arcetur, quod ipse humiliter ferens, tamdiu à communione se abstinuit, donec lacrymis ac bonis operibus, pœnitentiâ peractâ, à præfato Pontifice reconciliaretur.* Quibus profectò docet, nisi resipisceret, ac veniam impetraret, ab omni limine Ecclesiæ in perpetuum fuisse prohibendum.

Oth. loc. cit. Ibid. lib. iv. c. xviij.

(*b*) *Otho Episcopus Frisingensis*] Sancti Leodulphi Marchionis Austriæ & Agnetis, filiæ Henrici IV. Imperatoris, filius, potentissimorumque Germaniæ Principum consanguineus, genere clarus est, pietate clarior, & mirâ morum urbanitate; atque, ut ea erant tempora, plurimâ doctrinâ. Vid. Oth. Fris. Chron.

Idem Otho de Lothario (c) Rege juniore, Lotharii Imperatoris filio in celebri negotio Thietbergæ & Waldradæ hæc habet: *Verùm Lotharius post crebras admonitiones, post violatum Sacramentum, à summo Pontifice, communione privatur, ex quâ causâ tam ipsi quàm toti Regno oritur gravissimum discrimen.* Id. lib. vj. cap. iij. pag. 120.

Novitas ergò quâ omnes, atque ipse etiam Frisingensis Otho perculsi sunt, in eo erat, quòd excommunicationem eam Gregorius tulerit, quæ fœdere omni humanæ societatis abrupto, ad Regni privationem se extenderet. Ea est novitas ad quam Orbis obstupuit, totoque elapso sæculo, post tot scriptiones, viri docti gravesque eâ movebantur.

Quominùs mirum est, ipso Gregorii & Henrici ævo, cùm peracta res est, ingentes tumultus motusque extitisse; tantaque omninò erat rei novitas, ut illi etiam, qui Gregorio VII. erant addictissimi, ab ipso Pontifice hujus rei exemplum quærere cogerentur. Certè Herimannus Metensis Episcopus is erat, qui ut Baronii verbis utar, *præ cæteris ultra montes positis Episcopis, semper adversus schismaticos pro Sede Apostolicâ stetit defensor acerrimus, & imperterritus.* Atque is tamen anno 1076, statim atque prolatum est Gregorii VII. decretum, rei novitate turbatus, ab ipso Gregorio quærebat, quid illis respondendum esset, qui dicerent: *Autoritatem Apostolicæ Sedis non potuisse Regem Henricum excommunicare, nec quemquam à Sacramento fidelitatis ejus absolvere:* excommunicare, eâ quidem excommunicatione, quæ vinculum omne civilis etiam societatis abrumperet; quo sensu quæstionem institutam fuisse vidimus. Hujus ergò rei exempla & documenta à Gregorio VII. quærebantur. Bar. Tom. xj. an. 1081. p. 558.

Is, postquam ad illam quæstionem respondit amplissimis atque accuratissimis literis, non tamen Herimanni animus conquievit; sed rursus anno 1081. quinque post annos scilicèt, ab eodem Gregorio de integro cœpit quærere de Regum depositione quid respondendum esset; adeò res nova & ambigua videbatur. Ep. Greg. VII. lib. iv. ep. ij.

Huic consultationi respondet Gregorius longè adhuc copiosiùs, quàm ante fecerat. Quàm autem Herimannus hæc anxiè quæreret ejusdem testantur datæ eâdem de re ad S. Gebhardum Juvanensem, seu Salisburgensem Episcopum literæ. Habemus autem Sancti Gebhardi ad eas Herimanni literas responsum, quod sic incipit: *Mandavit jam secundò charitas tua mihi, meisque in persecutione sociis, indicare tuæ paternitati, quid in hâc Ecclesiæ dissensione tenendum sentiendumque censeamus.* Quantis ergò difficultatibus, eâ in re laboraret, ostendit, qui beatum Gebhardum ejusque socios, iterùm atque iterùm, ipsumque Gregorium, imò jam accepto amplissimo responso, secundò consulit. Id. lib. viij. epist. xxj. Gebh. ep. ad Herim. in lib. cui titul. *Vetera mon. Cont. schis.* Ingol. 1612.

(c) *De Lothario*] Is erat Lotharingiæ Rex, qui dimissâ uxore, duxit Waldradam. Hoc crimen seges fuit calamitatum earum, quibus, quandiù vixit, jactatus ille est. Varios Lotharii casus vid. ap. Mez. & alios Hist.

CAPUT VIII.

Quæ GREGORIUS VII. *hujus rei exempla & documenta protulit, rei novitatem probant.*

JAM operæ pretium erit inſpicere propiùs, quæ Gregorius VII. ab Herimanno Metenſi interrogatus, exempla, quæ Scripturæ ac Patrum documenta protulerit; ita enim facilè intelligemus quâ Scripturæ autoritate, quâ Patrum traditione nitatur.

Exempla omninò quatuor ex omni antiquitate protulit: primùm, qoòd Theodoſius Magnus à ſancto Ambroſio: alterum, quòd Arcadius, pulſo S. Joanne Chryſoſtomo, à Sancto Innocentio Papâ fuit excommunicatus; quâ de re infrà videbimus. Interìm hæc exempla duo ad excommunicationem quidem, non ad depoſitionem valent. Satis enim conſtat, neque Theodoſium Magnum, neque Arcadium fuiſſe depoſitos; neque id quiſquam cogitabat. Quare exempla hæc duo adeò nihil proderant Gregorio Henricum deponenti, ut potiùs nocerent.

Greg.Mag. lib. xiij. indict. vj. ep. viij. al. lib. xj. ep. x.

At duo alia protulit: primum exeuntis VI. Sæculi in Gregorii Magni epiſtolâ ad Senatorem: *Si quis*, inquit, *Regum, Sacerdotum, Judicum, Perſonarumque ſæcularium, hanc conſtitutionis noſtræ paginam (de privilegio Xenodochii Auguſtodunenſis) agnoſcens, contra eam venire tentaverit, poteſtatis, honoriſque ſui dignitate careat:* Alterum VIII. Sæculi, de S. Zachariâ Papâ Childericum deponente, ac ſubſtituente Pipinum. Sic è duobus exemplis, quæ Gregorius protulit, unum tantùm eſt, nempè Zachariæ, quod executionem ſonet, alterum minas tantùm continet, nullo unquam exemplo aut effectu conſecuto.

Verùm antequam iſta duo, queis tota cauſa nititur, ſuo loco diligentiùs exponantur, rogo bonâ fide, quem ſanâ ac modeſtâ mente præditum non pudeat, aſſerere, ob unius Monaſterii violata privilegia, juridico ordine deponi poſſe Regem, ac totam Rempublicam conturbari? Quare, vel hæc falſa ac ſubdititia eſſe conſtat, quod multi contendunt, vel aliò pertinere, quàm quò referuntur.

Bar.Tom. xj. p. 685. ſub hoc titul. *Execrationes apponi ſolitæ ab unoquoque.*

Cauſ. xv. q. vj. cap. iij. *Alius.*

Nempè aliud eſt minari, ſeu potiùs imprecari, ut à malo deterreas, quod illis temporibus etiam laïci in excommunicationis formam, teſte Baronio, faciebant; aliud juridicam ferre ſententiam, cujus rei exemplum à Gregorio VII. quærebatur. Jam de Childerico, quem à Zachariâ verè eſſe depoſitum Gregorius VII. memorat, ut nunc alia omittamus, ne ipſa quidem gloſſa id patitur, quæ Gregorii VII. verbis commemoratis, Capit. *Alius*, ad verbum, *depoſuit*, hanc adhibet notam: *Dicitur depoſuiſſe, qui deponentibus conſenſit.*

Atque hæc dicimus, non quòd uno exemplo VIII. ſæculi, ſuperioribus ſæculis inſuper habitis, ſtare poſſit tanta res; ſed ut demonſtremus Gregorio VII. omni ſtudio quærenti, ne unum quidem exemplum ex anteactis temporibus ſuppetere potuiſſe.

Autoritatem

Autoritatem verò Scripturæ passim affert eam, ubi Paulus dicit: *Nescitis quia Angelos judicabimus? Quanto magis sæcularia?* Quæ quàm ad rem pertineat suo loco exponemus; & nobis tacentibus nemo non videt, quàm parùm ad legitima judicia spectent, quæ de arbitris sponte eligendis Apostolus memorat. Greg. VII lib. viij. ep. xxj. 1. Cor. vj. 3.

At Gregorius VII. ex omni antiquitate locum profert unum apocryphæ, falsæque scripturæ de ordinatione Clementis. * Quo ex loco Gregorius hæc verba describit: *Si quis amicus fuerit iis, quibus ipse* (Clemens scilicèt) *non loquitur, unus est & ipse ex illis qui exterminare Ecclesiam Dei volunt.* Quem quidem locum, magno Petri prolatum nomine, si verâ etiam autoritate polleret, non tamen ad necessariam obedientiam, sed ad amicitias cum schismaticis dissolvendas pertinere, ipsa res loquitur; talisque omninò est is locus, ut jam eum allegare pudeat adversarios. Hoc uno testimonio, hâc traditione Gregorii VII. de deponendis Regibus doctrina nititur. Greg. ibid. * Hanc epistol. ad S. Jacobum vid. ap. Cotel. p. 540.

Profert etiam Julii I. falsam epistolam ad Orientales Episcopos, de primatu Petri, deque eâ potestate, quâ Cœlos aperit & claudit; quam profectò potestatem nemo negat. Quòd autem infert: *Cui ergò aperiendi claudendique Cœli data potestas est, de terrâ judicare non licet?* Item quod concludit sic: *Porrò Exorcistæ super Dæmones à Deo imperium habent, quantò igitur magis super eos qui Dæmonibus subjecti & membra sunt Dæmonum? Si ergò his tantùm præeminent Exorcistæ, quantò magis Sacerdotes?* Hæc, inquam, quis jam Theologorum vel confutatione digna arbitretur? Greg. lib. viij. ep. xxj. vid. epistol. Jul. j. ep. ij. ad Orientales. Tom. ij. Conc. pag. 484.

Hæc Gregorius bis interrogatus ab Herimanno, protulit. Hæc eum impulerunt, ut Reges deponi à se posse consideret. Jam cogitent omnes, an non pudeat inter Ecclesiastica dogmata recensere, quæ non aliis fulta præsidiis, primùm in lucem prodierunt.

Est enim alia ratio quâ Gregorius VII. juramentum fidelitatis à Sede Apostolicâ solvi posse confirmat: *Quòd etiam*, inquit, *ex frequenti autoritate sæpe agit Sancta Ecclesia, cùm milites absolvit à vinculo juramenti, quod factum est his Episcopis, qui Apostolicâ autoritate à Pontificali gradu deponuntur.* Tanquam juramentum illud Episcopo, ut Episcopo factum, non statim abeat, sine dispensatione ullâ, cùm is Episcopus esse desiit. Greg. loc. jam cit.

Non aliis tamen fultus argumentis Gregorius VII. in Concilio Romano IV. confidenter id dicit: *Sanctorum prædecessorum nostrorum statuta tenentes, eos qui excommunicatis fidelitate aut Sacramento constricti sunt, Apostolicâ autoritate à Sacramento absolvimus, & ne sibi fidelitatem observent, omnibus modis prohibemus.* Cùm tamen prædecessorum suorum aliorumque Sanctorum statuta nulla, autoritatem nullam, nulla exempla protulerit, nisi Episcoporum qui depositi fuerint, ut suprà vidimus, vanaque & apocrypha, & nulla collegerit, postquam bis interrogatus, ea, quæ suæ causæ faverent, operosissimè conquisivit. Conc. Rō. iv. Tom. x. Conc. pag. 370.

CAPUT IX.

De Gregorii Decretorum autoritate in Ecclesiâ dubitatum, neque ipse sibi constitit.

QUARE mirum non est, si post visas lectasque Gregorii VII. epistolas, totoque emenso sæculo Otho Frisingensis hæsitabat adhuc, & exempla quærebat; cùm ipse Gregorius nihil satis firmum aut idoneum protulisset. Extat apud Canisium Sancti Gebhardi Juvanensis vita, ejus ævo scripta, per eum virum qui Gregorium VII. alterum Heliam appellat, cujus tamen hæc verba sunt: *Hoc novum, sive rarum in Reges anathema, utrum ex venditione Episcopatuum, & Abbatiarum, an ex aliâ infamiâ causas sumpserit, penes eorum conscios sit, & judices: nobis sententia pastoris timenda est, sive justa, sive injusta.* Hìc profectò videmus de ipsâ sententiâ, justane an injusta sit, quàm trepidè loquatur vir Gregorio VII. addictissimus. Neque Gregorii epistolæ imbibitam animis novitatis opinionem exemerant, quam additâ raritatis voce mollirent.

Canis. antiq. lect. Tō. vj. p. 1274.

Multos hìc prætermittimus æquè hæsitantes, suo loco memorandos. Neque verò tantùm cæteri dubitabant, sed ipse Gregorius, quantumcumque esset propositi tenax, hìc ut in re inauditâ & intentatâ hactenus, satis sibi constare non potuit. Ecce enim anno 1076. in Concilio Romano Henricum simul à Regno deposuit, & anathemate percussit; quâ sententiâ animati perduelles, atque inde secutæ calamitates, effecerunt ut anno 1077. Rex Canossam profectus à Papâ veniam peteret, tristi omninò ac lamentabili cultu, rituque. Quid autem hìc gestum sit, exponit ipse Pontifex in secundâ sententiâ adversus Henricum latâ anno 1080. *Confusus & humiliatus* (post primam sententiam scilicèt) *ad me in Longobardiam veniens, absolutionem ab excommunicatione quæsivit; quem ego videns humiliatum.... solam ei communionem reddidi; non tamen in Regno, à quo eum in Romanâ Synodo* (tertiâ scilicèt) *deposueram, instauravi, nec fidelitatem omnium, quam sibi juraverant, vel erant juraturi, à quâ omnes absolvi, in eâdem Synodo, ut sibi servaretur, præcepi.* Sic teste Gregorio anno 1077. Henricus communioni, non tamen Regno redditus, manebat depositus. Quâ in re Gregorium non sibi constitisse duobus argumentis facilè omnes intelligent.

Sup. cap. vij.

Conc. Rō. vij. sub Gregor. VII. Tō. x. Cōc. p. 383.

Primum quòd ipse, quique eum sequebantur, eo nituntur maximè, quòd excommunicatus, quicum nec licet colloqui, Regnare non possit, ab omni vinculo humanæ societatis abstractus. Atqui Gregorius anno 1077. communionem Henrico reddiderat; ergò depositio excommunicatione nixa stare non potuit. Neque responderi potest, jam alium Regem fuisse substitutum, cui Regnum adimi ritè electo non posset: hoc enim rebus gestis non congruit, ut sequentia docebunt.

Secundum ergò argumentum ex rebus posteà gestis exoritur; nam solutâ semel excommunicatione, ac rebus confirmatis, Henricus communioni

redditus, consueto more Regiam potestatem exercuit. At Saxones, aliique earumdem partium cùm eum anno 1076. ut quidem arbitrabantur, ritè depositum, non aliud quàm exregem appellarent, anno 1077. Rodulphum Suevum Regem elegerunt. Hist. Saxon. bell ad anu. 1077. Freh. pag. 134.

Hîc Gregorius mirum in modum æstuare cœpit. Et Saxones quidem electum à se Rodulphum, Legato Apostolico non modò præsente, sed etiam approbante, asserunt; Gregorius nullo suo consilio id factum etiam juramento firmavit: nos jurato Pontifici de ipso credimus; de Legato, Saxonibus, rem uti publicam, affirmantibus, fidem negare vix possumus. Ibid. ad an. 1077. 1078. Conc. Rõ. vij.

Utcumque est, siquidem Pontifex procul omni dubio eâ se potestate præditum sentiebat, ut Henricum Imperio exueret, illum pro deposito habere debuit, quoad Imperium reddidisset, quòque magis nitebatur Regnare depositus, eò magis necesse erat à Pontifice prohiberi.

Hoc fateamur necesse est à Gregorio VII. si ipse sibi constaret, reique bene gestæ sibi esset conscius, agi debuisse. Quid autem egerit sic scribit Historicus: *Domnus Apostolicus Apostolici vigoris oblitus, multum est à priore sententiâ mutatus. Nam qui priùs Henricum cum omnibus adjutoribus Apostolicâ severitate excommunicaverat, eique Regnandi potestatem potenter interdixerat, & omnes qui ei fidelitatem juràssent absolverat, & electionem novi Regis consensu suo confirmaverat, nunc per literas mandavit ut Consilio facto, Rex uterque audiatur, & quem justitia Regnare permiserit, altero deposito, tutus in Regno confirmetur.* Exemplum literarum Gregorii subdit, in quibus Henricus & Rodulphus æquè Reges appellantur, sedetque Pontifex medius, qui inter utrumque quis potiori titulo Regnet, ipsis petentibus æquo jure disceptet. *Desideramus enim*, inquit, *cum Consilio Clericorum & Laicorum ejusdem Regni causam inter eos, Deo favente, discutere, & cujus parti magis ad Regni gubernacula justitia faveat demonstrare.* Hist. Saxon. ad an. 1078. Freh. p. 138. Greg. VII. lib. iv. ep. xxiij. xxiv.

Eadem iterat sæpè, atque etiam in Concilio IV. Romano anno 1078. & variis epistolis. At si Henricus, quem deposuerat, neque restituerat, verè certòque erat depositus, non erat inquirendum, an meliori jure regnaret, qui jure omni privatus, vi Regnum retineret; sed Gregorius tantâ re attonitus, ejusque novitate vel ipse turbatus, neque minùs eventûs, quàm sui dubius, nihil certi consilii sequebatur. Quæ profectò sufficiunt, ut videamus Gregorium VII. Regum depositorem confidentissimum licèt, in tantâ re decernendâ præcipitem, in exequendâ trepidum & cunctabundum, ad extremum illud atque intentatum hactenùs, impetu potiùs quàm certâ ratione, atque consilio descendisse; neque teneri nos ad id decretum tuendum, de quo ipse decreti autor ambigeret. Id. lib. v. ep. xv. lib. vj. ep. j. &c.

CAPUT X.

GREGORIUS VII. *nimia & nova ſectatur : initia Regiæ poteſtatis ſuperbiæ ac diabolo aſſignat, repugnante Scripturâ ; neque tantùm Patrum, ſed totius humani generis traditione.*

MIHI verò hæc omnia animo revolventi, id unum occurrit, nempè Gregorium VII. fervido ingenio præditum, cùm tam malos Principes, quos ea ætas tulerat, ægrè pateretur; neque Eccleſiaſticis pœnis jam ſatis commoveri cerneret terrenis rebus addictos, eò deveniſſe, ut aliis pœnis exterrefaceret, atque adeò de Imperio ipſis adimendo cogitaſſe, omnia nova & inſolita ſedi Apoſtolicæ vindicare nil quidquam metuentem.

Hinc illa extiterunt magnifica in ſpeciem, ſed ipſâ re vana, certè hactenùs inaudita, quæ in Concilio Romano protulit. Poſtquam enim Regnum iterato decreto ſublatum ab Henrico, in Rodulphum Suevum vice Apoſtolorum tranſtulit, hæc deindè depromit, ad ipſos Apoſtolos ſermone

Conc. Roman. vij. converſo : *Agite, nunc, quæſo, Patres & Principes Sanctiſſimi, ut omnis mundus intelligat & cognoſcat, quia ſi poteſtis in Cœlo ligare & ſolvere, poteſtis in terrâ Imperia, Regna, Principatus, Ducatus, Marchias, Comitatus & omnium hominum poſſeſſiones tollere unicuique & concedere. Vos enim Patriarchatus, Primatus, Archiepiſcopatus, Epiſcopatus frequenter tuliſtis pravis & indignis, & religioſis viris dediſtis. Addiſcant nunc Reges & omnes ſæculi Principes, quanti vos eſtis, quid poteſtis, & timeant parvi pendere juſſionem Eccleſiæ veſtræ.* Sic Petri & Pauli nomine terrena omnia longo ordine recenſita ad ſuæ, & Eccleſiæ ſuæ Imperia revocabat; notus enim ſtylus antiquiſſimus, & Gregorio VII. utiquè frequentatus, Pontificum Romanorum tribuentium Petro & Paulo quod eorum ſucceſſores ſive vicarii, ut tunc ferè loquebantur, eorum autoritate ac vice agerent. Et quidem eo jure & canonico ordine Petrus & Paulus pridem Eccleſiaſticas dignitates auferebant & dabant; ſed hæc vetera & obſoleta erant. Novum aliquid perterrefaciendis Regibus ac populis ille cogitabat, atque humana omnia ſuo ſubdebat Imperio.

Greg. II. ep. ij. Tom. vij. Concil. p. 8. 7. At non ille, quem ſuo loco laudabimus, Gregorius ordine II. pietate, doctrinâ, fortitudine, nulli non comparandus; non, inquam, ita ille loquebatur, qui apertè ſcribit ad Leonem Iſaurum : *Pontifex poteſtatem non habet Regias dignitates deferendi*, quas nunc alter iſte Gregorius propriis nominibus appellatas dare & adimere aggreditur.

Neque verò hæc dicentes, Gregorii VII. pietati obloquimur; imò ejus commendatam Martyrologio Romano laudamus memoriam, & bono animo egiſſe omnia, quibuſvis petentibus haud inviti largiemur. Neque, quod paſſim objiciunt, ſchiſmaticorum ſectamur calumnias; ſed quæ ipſe ſcripſerit, ſimplici animo referimus. Neque his obliterari volumus, quæ pro Eccleſiaſticâ diſciplinâ magna ac præclara geſſit, ac ne miracula quidem, quæ à quibuſdam Autoribus ipſi tribuuntur. Sed in Sanctis viris non om-

nia imitanda. Docti, legibus non exemplis regi nos petimus, neque coarctari ad ea, quæ Romanæ Ecclesiæ numquam adoptavit fides.

Omninò Gregorium admiramur magno & erecto animo insurgentem in Reges simoniacos & scelerum defensores; sed interim dolemus eum incitato semel animo ad extrema & nimia devenisse. Spiritualem potestatem longo intervallo temporali anteponit, & hoc ex Majorum scitis; istud verò non ex Patrum sententiâ, quod addit: *Sed fortè putant quod Regia dignitas Episcopalem præcellat. Ex eorum principiis colligere possunt, quantum à se utraque differunt: illam quidem superbia humana reperit, hanc divina pietas instituit:* & alibi explicatius: *Itane dignitas à sæcularibus inventa, non subjicietur ei dignitati, quam omnipotentis Dei providentia ad honorem suum invenit? .... Quis nesciat Reges & Duces ab iis habuisse principium qui Deum ignorantes, superbiâ, rapinis, perfidiâ, homicidiis, postremò universis penè sceleribus mundi Principe, Diabolo videlicet, agitante, super pares licèt homines dominari, cœcâ cupiditate & intolerabili præsumptione affectaverunt?* Nullus Pontificum, Christianorum nullus hactenùs dixerat aut cogitaverat, *Diabolo mundi Principe agitante*, legitima Imperia inter homines fuisse constituta, cùm pacis hostis Diabolus leges & ordinem, omnesque adeò legitimas potestates aversetur, quod est à beato Irenæo præclarè explicatum, his verbis: *Ad utilitatem gentilium terrenum Regnum positum est à Deo, sed non à Diabolo, qui numquam omninò quietus est; imò qui nec ipsas gentes vult in tranquillo agere; ut timentes Regnum hominum, non se alterutrum homines vice piscium consumant, sed per legum positiones repercutiant multiplicem gentilium injustitiam; & secundùm hoc Dei sunt ministri, qui tributa exigunt à nobis, in hoc ipsum servientes. Et, quæ sunt potestates, à Deo ordinatæ sunt.*

Greg. VII. lib. iv. ep. ij.

Id. lib. viij. ep. xxj.

Iren. cont. hær. lib. v. cap. xxiv.

Ad magnam ergò contumeliam pertinet sublimium potestatum, asserere ipsas, *agitante Diabolo, cœcâ introductas cupiditate & intolerabili præsumptione dominandi super pares.* Tantum enim humanæ societatis bonum, quo homines hominibus legitimo præsunt ordine, non superbia, sed recta ratio; non Diabolus, sed Deus inducit. Neque verò dici ullo modo potest, nisi per summam rerum antiquarum imperitiam, legitima Imperia per ambitionem ac superbiam hominum incœpisse. Præclarè enim Justinus Historicus rerum humanarum aggressus historiam, sic orditur: *Principio rerum, Gentium, Nationumque omnium Imperium penes Reges erat, quos ad fastigium hujus majestatis non ambitio popularis, sed spectata inter bonos moderatio provehebat. Populus nullis legibus tenebatur: arbitria Principum pro legibus erant; fines Imperii tueri magis quàm proferre mos erat; intra suam cuique patriam Regna finiebantur. Primus omnium Ninus Rex Assyriorum veterem, & quasi avitum Gentibus morem, novâ Imperii cupiditate mutavit &c.* Quæ initia & omnium gentium historiæ produnt, & ipsa Scriptura demonstrat. Primus enim Nemrod nominatur, qui vicinas civitates, utique jam per legitima Imperia constitutas, invaserit; pessimo quidem exemplo, sed quod non statim omnia humana pervaderet. Permansit enim diutissimè apud multas Gentes mos probus & antiquus, Deo ac naturâ duce, constitutus. Quod humanæ societatis tam excellens bonum, si Diabolus, omnis operis Divini

Just. Hist. lib. j.

Gen. x. 9. 10.

interpolator posteà occupavit, haud propterea malum, quo optima instituta corrupta sunt, priùs bono fuerit; cùm præsertim Regii, ac supremi Imperii, in ipsa patriâ potestate, forma præcesserit primos inter homines, quorum familiæ per longissimam parentum vitam, in quædam veluti modica ac modesta Regna sucrescerent. Grave igitur illud, quod Gregorius VII. dum in superbos Reges inflammatur, progressus extra metas protulit; nec ipsi dignitati à Deo ordinatæ, aut Apostolicæ doctrinæ satis consulebat, quâ semper apud omnes constitit, *Sublimiores potestates à Deo esse*; & quidem à Deo propitio; quippè quæ mala opera dato gladio coerceant, ac publicæ paci, Deo ita providente ac jubente, inserviant. Sed hæc suo loco luculentius declarabimus.

Rom. xiij. 1. I. Tim. ij. 2. I. Pet. ij. 13.

CAPUT XI.

Aliæ GREGORII VII. *novitates: Novum excommunicationis genus, quo victoriam ab* Henrici IV. *exercitu arcet: Nova doctrina de omnium Pontificum Romanorum sanctitate.*

S. Chrys. Hom. v. in ij. ad Tim. cap. ij. Tõ. xj. Ben. p. 687.

Conc. Roman. iv.

Lib. 6. ep. j.

Ib. ep. xvj.

SCITUM illud Chrysostomi: *Novitas novitatem parit.* Gregorius VII. novæ depositionis sententiæ novum excommunicationis addebat genus; hoc scilicèt: *Quicumque temerario ausu hujus nostræ constitutionis violator extiterit, vinculo eum anathematis obligamus; & non solùm in spiritu, verùm etiam in corpore, & omni prosperitate hujus vitæ, Apostolicâ potestate innodamus, & victoriam ejus in armis auferimus.* Quo decreto facto, hæc scribebat: *In prædictâ Synodo jam omnes excommunicationis & anathematis vinculo innodati, & ut nullam victoriam possint obtinere, potestate sancti Petri sunt alligati.* Quâ formulâ delectatus, iterùm sic decernit: (*d*) *Illi cujus culpâ vel superbiâ pax ista remanserit, gratiam S. Petri auferimus, eumque sicut membrum Diaboli, & desolatorem Christianæ religionis, cum omnibus fautoribus suis festinabimus à communione Christianæ societatis abscindere; ita ut nullam deinceps victoriam in bello, nullam prosperitatem habere possit in sæculo.*

Conc. Roman. vij.

Eo sensu anno 1080 adversus Henricum nominatim hæc statuit, ad Petrum & Paulum sermone converso: *Iterùm Regnum Teutonicorum, & Italiæ, ex parte omnipotentis Dei & vestrâ interdicens ei, omnem potestatem & dignitatem Regiam ei tollo, & ut nullus Christianorum ei sicut Regi obediat, interdico &c.... Ipse autem Henricus cum suis fautoribus in omni belli congressione, nullas vires, nullamque in vitâ suâ victoriam obtineat.* Sic ab adversantibus omnem prosperitatem potestate Apostolicâ propellebat; sic victoriæ imperabat. At Deo non erat placitum hæc in manu suâ posita, ad formulam revocari. Quare eodem anno, & Henrico victoriam concessit, & Rodulphum, cui Gregorius Petri & Pauli vice Imperium donaverat, in prælio cædi voluit; & posteà Gregorium fugari Româ permisit, & Salerni

(*d*) *Iterùm sic decernit*] Nempè in epistolâ ad Berengarium Gerundensem Episcopum, in quâ ei mandatum dat, ut, obortas inter duos Comitis Raimundi filios discordias, curet sedare.

obire victum; suo quoque tempore ulturus Henricum, falso & apostatico Pontifice constituto Guiberto Ravennensi, autorem infandi schismatis, & potestatis verè Ecclesiasticæ contemptorem.

Ad ejus victoriam pertinent hæc Sigeberti verba: *Hildebrandus Papa, quasi divinitùs revelatum sibi prædixit, hoc anno falsum Regem esse moriturum, & verum quidem prædixit, sed fefellit eum de falso Rege conjectura, secundùm suum velle, super Henrico Rege interpretata. Rex enim Henricus Saxonibus gravi prælio congreditur, & in congressu, falsus Rex Rodulphus cum multis Saxoniæ Principibus extinguitur.* Quæ Sigeberti narratio à Gregorii dictis, decretisque non abhorret. Sigeberti Chron. an. 1080.

Exemplo Gregorii VII. Alexander III. Friderico I. deposito, & excommunicato, *inhibuit autoritate Dei, ne vires ullas amodò in bellicis congressionibus habeat, aut de Christiano aliquo victoriam consequatur, aut alicubi quiete & pace gaudeat, donec fructus pœnitentiæ condignos operetur*: tanquam hæc in hominum potestate Christus esse voluerit. Ad hæc nimia, ac melioribus sæculis inaudita, Alexander III. egregius alioquin Pontifex, Gregorio VII. autore deductus est. Adeò vana cogitant, quibus posterioris ætatis exempla sufficiunt. Conc. Lateranen. sub Alexan. iij. Tô. x. Concil. p. 1450.

Ne grave videretur, non modò omnia Imperia sed etiam omnem rerum Divinarum humanarumque cursum in unius hominis arbitrio collocari, ac ne de tantâ potestate genus humanum aliquid iniqui metueret, docebat Gregorius VII. *ad Apostolicam Sedem ritè ordinatos, meritis beati Petri meliores effici, atque omnino sanctos.* Et id quidem ex decretis Symmachi Papæ repetebat, quæ sanè decreta, commodâ interpretatione molliri, non exaggerari, & ad extremum urgeri oporteret. Addebat Gregorius: *Licèt experimento sciamus*, nempè Papam sanctum esse, quod hactenùs nemo præsumpserat. Sic profectò Gregorius, dum omnia humana ac Divina trahere ad se nititur, & dignitatem Regiam infringebat, & Pontificiam novis, neque duraturis titulis commendabat. Lib. viij. ep. xxj.

Quòd si certâ fide credere nos oportet deponi posse à Pontificibus Reges, quòd depositionem talem in Concilio Romano Gregorius promulgârit, eâdem profectò fide teneamus, posse Pontificem autoritate suâ ab excommunicatis auferre victoriam, ac prosperitatem sæculi; cùm id non tantùm in privatis epistolis, sed etiam decreto edito, Gregorius VII. & Alexander III. pronunciârint. Conc. Roman. vij. Tom. x. p. 384.

Item eâdem fide admittere debemus illud in Concilio Romano editum: posse à Pontificibus, ut Patriarchatus & Episcopatus, ita & *omnes hominum possessiones pro meritis tolli & concedi*; quæ nempè Pontifices solos Reges, solos Imperatores efficerent; quale Imperium humana conditio neque gerere, neque tolerare possit.

Placet autem hîc in antecessum expromere quæ suo loco probaturi sumus, Gregorium VII. aliosve Pontifices, à quibus hæc gesta decretaque sunt, nunquam decreto ad omnem Ecclesiam edito docuisse, eam sententiam, quæ Ecclesiasticæ potestati talia vindicaret, ad integritatem fidei Catholicæ aut Ecclesiastici dogmatis pertinere. Moderabatur animos ille qui Ecclesiam regit, spiritus veritatis, ne humilis Christi grex in tentationem

eam incideret. Quare etiam ii qui Pontificiam infallibilitatem vel maximè tuentur, ab hâc sententiâ abhorrere, deque his, ut & de aliis Pontificum gestis, liberè disputare possunt.

Si quis tamen libentes nos ad ea adduci putat, fallitur. Neque enim ii sumus, quibus Ecclesiæ vulnera nullâ necessitate retractari placeat; sed rursus non sumus eorum numero, qui ubique trepidi & infirmâ fide, hæc quantacumque vulnera, tanquam sint Ecclesiæ ipsi lethifera, perhorrescant. Satis enim scimus Ecclesiam Catholicam sedemque Apostolicam in Petrâ fundatam stare firmiùs, quàm ut his commoveri possit; & quantumcumque hæc adscititia humanisque consiliis quæsita concidant, ipsam tamen Petram, Christo autore positam, inconcussam stare: quâ fide securi, & superiora diximus, & alia haud minùs necessaria prosequemur.

CAPUT XII.

Quâ occasione Gregorius VII. Regum depositionem aggressus sit: Quove Imperii ac Regnorum statu: Quam universalis Monarchiæ etiam temporalis ideam animo informârit: Ejus mores, ingenium, & in omnia Regna variæ molitiones; ac 1°. in Imperium Romano-Germanicum, in Galliam, in Angliam, in Daniam; de iisque quæri, nihil imminutâ Sedis Apostolicæ Majestate.

GREGORIUS VII. novæ potestati, quam in temporalibus exercere se posse confideret muniendæ, humana undequaque subsidia conquirebat, atque omnia Regna in ditionem ac proprietatem Sedis Apostolicæ vindicare satagebat.

Posteaquam enim Caroli Magni domus inclinata est, toto Occidente Regia labascere ac nutare cœpit autoritas: Proceres paulatim omnia occupare, & prope æquipararì Regibus; Episcopi, Procerum antesignani, ad hæc insitâ religioni reverentiâ validi, pleraque Reipublicæ munera ad se trahere: Regna in varias Dynastias, seu Ecclesiasticas, seu Sæculares scindi, quæ quidem Dynastiæ jura Regalia multa, eaque maxima, sibi tribuebant, gravi imminutione Regiæ Majestatis: Reges precariam veluti potestatem exercere, eò usque depressi, ut sæpè cum subditis ac vassallis æquo jure bellare cogerentur. Sic Imperiis propemodum in anarchiam versis, bellis, cædibus, fœdis populationibus omnia replebantur; quæ rerum inclinatio nono sæculo cœpta, decimo & undecimo in deteriora vergebat; ut Gregorii VII. tempore vix ullus Regum esset, qui Regiam Majestatem, ac veram Imperii vim retineret. Etsi enim Othones in Germaniâ & Italiâ magnis animis ac viribus seque ac Rempublicam sustentâsse videbantur, res tamen in pejus suo veluti pondere deflectebant; ac sub Henrico IV. urbes gentesque effræni licentiâ rebellabant. Inclytum Francorum Regnum, quod omnibus ferè reliquis imperaverat, etsi suo statu atque hæreditariâ successione valentius

tius, communibus tamen incommodis laborabat; nec dum se Capetii satis confirmaverant, neque Capetiorum quartus Philippus I. qui tum imperitabat, tantæ Majestati animis atque ingenio respondebat. Guillelmus ille victor atque Conquestor, recens Angliam occupaverat, validus quidem viribus, atque imperandi certus, sed tamen Imperio nondum constabilito: res Hispaniæ tenues, Saracenis prementibus, Christianis etiam in diversa Regna divisis: reliqua Europæ Regna, alia aliis casibus fluctuabant.

Eâ rerum ac temporum necessitudine, Gregorius VII. è Sanctâ Cluniacensis Monasterii disciplinâ, per varios dignitatum gradus, ad Cathedram Petri evectus est: acerrimi ingenii, magnique animi vir, probis moribus, integrâ famâ, Ecclesiasticæ libertatis ac potestatis studiosissimus, & qui potiùs ultra concessa tenderet, quàm aliquid de suo jure remitteret. Is ergò optimum factu ratus, ut Sedi Apostolicæ, quæ caput religionis esset, Regna omnia etiam in temporalibus subderentur, non modo potestate clavium, sibi summam deponendorum & constituendorum Regum ac Principum potestatem vindicabat; sed etiam eos singulatim adortus, quâcumque arte poterat, vectigales suos, atque etiam suos *homines*, ut tum loquebantur, facere cogitabat.

Et de Imperio quidem Romano-Germanico res facilior videbatur, cùm Romani Pontifices in illud Imperium peculiare jus quoddam sibi vindicarent; imò verò illud, si quidem Bellarmino & Baronio credimus, à Gregorii V. tempore datis Electoribus, atque impositis legibus ordinâssent. Certè memoratu est dignum id, quod Gregorii VII. tempore, ab Autore apologiæ Henrici IV. Imperatoris proditum: cùm se Saxonibus perduellibus, nonnulli è Longobardis, Francis, Bavaris ac Suevis conjunxissent, eos omnes apud Gregorium VII. accusasse Regem: *Non decere tam flagitiosum, plus notum crimine quàm nomine, regnare; maximè cùm sibi Regiam dignitatem Roma non contulerit: oportere Romæ jus suum in constituendis Regibus reddi: provideret Apostolicus & Roma ex consilio Principum, cujus vita & sapientia tanto congrueret honori: quâ deceptione delusus Apostolicus, simul & honore creandi Regis, quem sibi fallaciter obtulerant, impulsus, Regem banno innodavit, & Episcopis aliisque Principibus, ut à communione excommunicati Regis se subtraherent denunciavit: se citò venturum in Teutonicas oras, ubì de negotiis Ecclesiasticis & de Regno tractaretur.* Quæ quidem aliena non sunt ab eo Pontifice, qui tam excelsos spiritus gereret; neque absimile vero est talem virum Romanæ potentiæ gloriâ delectatum, quâ sedis Apostolicæ dignitas amplificari videretur, atque illi omninò placuisse amplitudinem etiam religionis titulo coloratam. Intentus autem erat vel maximè Teutonico Regno, cui Romanum Imperium junctum esset, quod etiam Regnum per Saxonum rebellionem fluctuabat. Itaque Gregorius, Henrico IV. Imperatore deposito, Teutonum, atque Italiæ Regem, qui Imperator futurus esset ita constitui decernebat, ut tale sibi præstaret juramentum: *Ab hàc horâ, & deinceps fidelis ero beato Petro Apostolo ejusque Vicario Papæ Gregorio, & quodcumque mihi ipse Papa præceperit, sub his videlicet verbis,* PER VERAM OBEDIENTIAM, *fideliter sicut oportet Christianum obtemperabo.... & eo die quandò illum primitùs videro, fideliter per*

Bell. de R. P. lib. v. cap. viij.
Baron. an. 996. tom. x. edit. Rom. p. 908.
Apolog. Henr. IV. ap. Urst. p. 382.
Greg. VII. lib. ix. ep. iij.

manus meas MILES *Sancti Petri & illius efficiar.* Quod quidem est *ligium*; ut vocant, & perfectissimæ dominationis *hominiunm*, dataque est formula *per veram obedientiam*, quæ jussis adhibita indetrectabile imperium designaret.

De Francorum Regno post hominum memoriam longè nobilissimo, atque augustissimo, unde etiam Imperium, quale apud Latinos est, manâsse noverat, hæc Legatis suis agenda decernit: *Dicendum autem est omnibus Gallis, & per veram obedientiam præcipiendum, ut unaquæque domus, saltem unum denarium annuatim solvant beato Petro, si eum recognoscant patrem & pastorem suum, more antiquo.* Rationem addit: *Nam Carolus Imperator, sicut legitur in tomo ejus, qui in archivo Ecclesiæ beati Petri habetur, in tribus locis annuatim colligebat mille ducentas libras ad servitium Apostolicæ Sedis.* * Nos eum tomum ignoramus, nihil simile in Caroli Magni, ac secutorum Principum historiis, gestis, capitularibus, aut in Conciliis aliisque actis publicis, aut privatis, qualia ejus ævi sunt innumerabilia, legimus, & Pontifici impositum fuisse credimus ab iis qui talia suadebant.

Id. lib. viij. ep. xxiij.

* *Aquisgrani, apud Podium Sanctæ Mariæ & apud Sanctum Ægidium.*

Carolus sedi Apostolicæ multas Provincias devictas donavit, at Regnum nemini vectigale aut censuale fecit; neque quisquam ex ejus successoribus tale quid aut cogitavit, aut passus est; Francique Reges sedi Apostolicæ omnium religiosissimè in spiritualibus obtemperabant: omnium studiosissimè suam in temporalibus dignitatem tuebantur. Quare Gregorius, adhibitâ licèt formulâ, *per veram obedientiam*, quâ imperium indetrectabile significatum fuisse vidimus, nullum unquam censum à Gallis impetravit; sed neque per Legatos, jussos licèt, quidquam eâ de re postulatum fuisse legimus: ut totum illud in auras penitùs evanuisse videatur.

In eâdem Gregorii epistolâ sic legitur: *Idem magnus Imperator Carolus Saxoniam obtulit beato Petro, cujus eam devicit adjutorio, & posuit signum devotionis & libertatis.* Offerre beato Petro, consueto hujus ævi sermone, hoc erat proprietati sedis Apostolicæ adscribere; at Carolus Magnus nusquam scripsit, nusquam dixit se beato Petro devictam obtulisse Saxoniam, sed tantùm in devictâ Saxoniâ primam Ecclesiam consecratam, quam inquit, *pio Christo & Apostolorum suorum Principi beato Petro obtulimus.* Sic Petro non Saxoniam, sed in Saxoniâ, pro gratiarum actione primam Ecclesiam obtulit; & quidem erecto templo Apostolorum Principem ritè veneratus, eam tamen Provinciam nullius mortalis Imperio quàm suo vindicavit.

Vid. cap. Caro. Mag. tom. j. edit. Baluz. pag. 246.

Cæterùm annualem censum semel impositum Gregorius VII. facilè in argumentum proprietatis ac dominii trahebat: quare Guillelmo Conquestori, Angliæ Regi, modis omnibus delinito suadebat, ut Regnum Angliæ, quod anteriores Reges solo voluntariæ pietatis sensu, nullo temporalis subjectionis animo sedi Apostolicæ censuale fecerant; ipse temporali *hominio* subderet. At Guillelmus ita respondit: *Hubertus Legatus tuus ad me veniens ex tuâ parte admonuit, quatenùs tibi, & successoribus tuis fidelitatem facere, & de pecunia, quam antecessores mei ad Romanam Ecclesiam mittere solebant, meliùs cogitarem; unum admisi, alterum non admisi: fidelitatem facere nolui, nec volo; quia nec ego promisi, nec antecessores meos antecessoribus tuis id fecisse comperio.* Sic de fidelitate inverecundum petitorem acriter

Guill. ep. int. Lanf. & ap. Baron. tom. xj. an. 1079. pag. 532.

refutabat : de denario beati Petri avitam consuetudinem recto sensu intellectam prompto animo sequebatur.

Quod autem à Guillelmo Anglorum Rege, idem à Danorum Rege Sueno, ut ab ejus parente, atque etiam ab ipso promissum, Gregorius postulabat, neque hujus postulati ullam unquam videmus habitam esse rationem. Grge. VII. lib. ij. epist. lxxj. lxxv.

Interim *opulentam Provinciam*, Romanæ urbi vicinam, *quam viles & ignavi Hæretici tenerent*, ei pollicetur. Quo jure suam non significat, nisi Hæreticorum omnia, sua esse duceret.

CAPUT XIII.

De Hispaniâ & Sardiniâ quid GREGORIUS VII. *decreverit.*

ERAT tum Hispania ferè tota subdita Saracenis, à quorum manibus nobilissimum Regnum recuperare multi undique Christiani Principes satagebant. Ad hos Gregorius VII. sic scribit : *Non latere vos credimus Regnum Hispaniæ, ab antiquo proprii juris Sancti Petri fuisse, & adhuc, licèt diù à Paganis sit occupatum, lege tamen justitiæ non evacuatâ, nulli mortalium, sed soli Apostolicæ Sedi ex æquo pertinere.* Addit concessisse se Evulo Comiti habendam Sancti Petri nomine, certis conditionibus, quamcumque ab infidelibus terram recepisset. Id. lib. j. ep. vj. vij. Baro. tom. xj. an. 1073.

Cæterùm id juris & Hispani nesciebant, & hujus oblitteratam fuisse memoriam ipse Gregorius fatebatur; sic enim posteà scripsit *Regibus, Comitibus, cæterisque Principibus Hispaniæ : notum vobis fieri volumus, quod nobis quidem tacere non est liberum, vobis autem non solum ad futuram, sed etiam ad præsentem gloriam valdè necessarium, videlicèt Regnum Hispaniæ ex antiquis constitutionibus beato Petro, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ in jus & proprietatem esse traditum : quod nimirum hactenùs & præteritorum temporum incommoda, & aliqua antecessorum nostrorum occultavit negligentia. Nam postquam illud Regnum à Saracenis & Paganis pervasum est, & servitium, quod beato Petro indè solebat fieri, propter infidelitatem eorum, & tyrannidem detentum, ab usu nostrorum tot annis interceptum est, pariter etiam rerum, & proprietatis memoria dilabi cœpit.* Promittit tamen Gregorius Legatos à se missos rem omnem demonstraturos *assertione certâ :* denique adhortatur : *Ut ad honorem beati Petri & Romanæ Ecclesiæ promptos & magnificos se exhibeant;* quod profectò fecerunt; multique Hispanorum Principum Ecclesiæ Romanæ annuas pensiones spoponderunt, eique se ultrò ut spirituali Dominæ subjecerunt. Lib. iv. ep. xxviij. vid. & lib. j. ep. vij.

Id verò an excussis titulis potiùs quàm ultroneâ pietate fecerint, non satis mihi constat. Stricto jure fecisse probat Baronius, allato exemplo *Berengarii Comitis Barcinonensis, qui anno,* inquit, 1091. *Urbani Papæ IV. cùm recuperâsset Tarraconensem civitatem occcupatam à Mauris, eandem obtulit Ecclesiæ Romanæ.* Quæ vana esse omnia facilè comprobabit ipsum à Baronio productum instrumentum : quippe quo legimus à Comite Berengario Tar- Bar. tom. xj. an. 1073. p. 424.

Ibid. an. 191. p. 627. raconenſem civitatem, non à Mauris recuperatam, (*e*) ſed *jure paterno*; ac bonorum paternorum *diviſione* ſuam; non ſedi Apoſtolicæ redditam, ſed *in Dei nomine ſpecialiter donatam fuiſſe:* quæ adeò non firmant, ut potiùs evertant jus illud in Hiſpanias venditatum.

Marc. Hiſt. Bearn. lib. iv. p. 331. 332. At verò Petrus de Marcâ, vir doctiſſimus, ex antiquis monumentis probat Gregorio VII. à Comite Beſalvenſi Bernardo, atque etiam ab Aragonum Rege annuam conceſſam fuiſſe penſionem: id verò ab iis factum, antiquis excuſſis ac recognitis titulis, acta non memorant.

Neque item docent, an ſtricto jure potiùs quàm voluntate ſit factum, Greg. VII. lib. ix. ep. xij. quod idem Bernardus *ſe militem ac vaſſallum Sancti Petri fecit.* Id enim eò tempore ab aliis etiam, ut à Comite Provinciæ, ac Barcinonenſi ultrò ac nullâ obligatione factitatum fuiſſe, ejus ævi acta memorant: quòd ii Comites, ubi ſe ſedi Apoſtolicæ addixiſſent, eo patrocinio tutiores, atque etiam adverſùs Dominos ſecuriores eſſent.

Marc. loc. cit. Refert etiam Petrus de Marcâ ſecutis ſæculis, cùm eam penſionem, quam Aragonenſes conceſſerant, Romani curiales violentiùs exigerent, à Regibus Aragonenſibus planè denegatam; conſenſiſſe tamen illos ad illam penſionem voluntariè perſolvendam, non autem *contractu infeodationis inito*, *aut obligatione pactâ.*

Caſtellæ verò Reges nihil quidquam ſolviſſe, nihil peculiaris juris in ſede Apoſtolicâ recognoviſſe legimus: quo conſtare videatur ea, quæ Gregorii VII. tempore ab aliis Hiſpanis facta ſint, voluntariè potiùs, quàm ſtricto & antiquo jure fuiſſe impoſita. Neque propterea Gregorium antiqua Eccleſiæ Romanæ jura in Hiſpaniæ Regnum memorantem, deceptorem putamus; ſed falſis titulis, quales omni ævo multi confecti ſunt, decipi potuiſſe confitemur.

Quænam certè ejus Legati rei oblitteratæ, atque omni hominum elapſæ memoriâ, documenta protulerint, neque uſquam legimus, neque animo aut conjecturâ aſſequi poſſumus, aut omninò intelligimus quomodò ſtare poſſint. Gregorius enim memorat antequàm Regnum illud à Saracenis pervaſum eſt, *Sanctæ Romanæ Eccleſiæ* in jus & proprietatem fuiſſe traditum, ac *certa ſervitia fuiſſe conſtituta:* atqui anno Chriſti 713. invaſio Saracenorum contigit, quo tempore illa ex Feudorum jure orta ſervitia, atque proprietas, ne nomine quidem erant cognita. Neque verò Hiſpaniam ſedi Apoſtolicæ Gothi Ariani tradidiſſent, neque poſtquàm Reges anno 588.

(*e*) *Non à Mauris recuperatam.*] Utrum id Baronio rectè objiciat D. Bossuet, ambigi poteſt. Nam 1°. in ipſo donationis diplomate, Berengarius eos nominat Principes, *qui ſecum inſudaverint ad præfatæ urbis reſtaurationem.* 2°. Urbanus II. reſcribens Berengario, ſic dicit p. 628. *Ecce jam tranſactis 390. annis, ex quo præfatam urbem Agarenorum gens propè ſolitariam fecerit &c.* 3°. Hæc vocabula *reſtauratio*, &, *reſtitutio*, quæ paſſim occurrunt in diplomate & in epiſtolâ, ſignificabunt quidem, ſtrictè accepta, Tarraconenſem civitatem denuò ædificatam fuiſſe; ſed diligenter perpendenti verba & ſeriem, hæc duo certa erunt: unum quod affirmat D. Bossuet, hanc civitatem non *redditam* fuiſſe, ſed *ſpecialiter donatam* Eccleſiæ Romanæ: alterum quod negat, hanc civitatem non multò antè *è Sarracenorum manibus fuiſſe vindicatam.* Certè, Berengarius dicit hanc civitatem *ſibi ex paterno jure competiſſe*; quomodò probè ac verè diceret Ludovicus XV. Navarræ Regnum, ſi illud bello recuperaret, *ſibi ex paterno jure competere.* Jura enim Regum, illâ quam vocant præſcriptionis lege, non tolluntur.

Catholici ſunt facti, tale quidquam egiſſe, tot Concilia, tot acta, tot hiſtoriæ, tot epiſtolæ innnunt: cum ſedis Apoſtolicæ poteſtas, ſed ſpiritualis illa atque cœleſtis, omnibus paginis celebretur: neque à Rege Pelagio, recidivi poſt Saracenicam invaſionem Hiſpanorum Imperii fundatore, ejuſque ſucceſſoribus, aliiſque Hiſpanienſibus Regibus per trecentos ac ſexaginta annos, qui à Pelagio ad Gregorium effluxêre, tale quidquam poſtulatum fuit: ac Reges Hiſpaniæ per ea tempora haud minùs quàm alios abſoluto jure regnâſſe, omnia monumenta teſtantur. Jam quod ait Baronius: *His juribus potitam Apoſtolicam ſedem anno Chriſti 701. ſub impio Rege Vitizâ horum jacturam eſſe paſſam*, neque cum Gregorio VII. convenit, qui hanc jacturam ad Saracenorum invaſionem refert, neque cum Tudenſi Lucâ, quem unum Baronius teſtem adducit. Is enim poſteàquam autore Vitizâ canones diſſolutos, ſacraque omnia conculcata memoravit, hæc addit inſuper: *Et ne adversùs eum inſurgeret Sancta Eccleſia, Epiſcopis, Presbyteris, Diaconis, & cæteris Eccleſiæ Chriſti Miniſtris, carnales uxores habere præcepit, & ne obedirent Romano Pontifici, ſub mortis interminatione prohibuit.* Quæ ad evitandum Canonicæ atque Eccleſiaſticæ diſtrictionis metum manifeſtè referri, rerum oſtendit ſeries: ad ſolvenda Romani Pontificis, ut ſupremi etiam Domini, imperia pertinere, neque Lucas Tudenſis ſignificat, neque alii ſcriptores, neque Gregorius VII. ſuſpicatur.

Bar. loc. cit. & tom. viij. anno 701. p.640. 641.

Luc. Tud. ap. Bar. loc. mox cit.

Utcumque eſt, illud animo capere vix poſſumus, quod is Pontifex mavult Hiſpaniam ſervire infidelibus quàm illud qualecumque jus ultrò remittere. Sic enim ipſe ſcribit ſuprà dictâ epiſtolâ, *ad Principes in terram Hiſpaniæ proficiſci volentes: hoc neminem veſtrum ignorare volumus, quoniam, niſi æquâ pactione perſolvendi juris Sancti Petri in Regnum illud animadvertere ſtatueritis, potiùs vobis Apoſtolicâ autoritate, ne illuc tendatis, interdicendo contra feremur, quam Sancta & univerſalis mater Eccleſia, idem à ſuis filiis quod ab hoſtibus patiendo, non jam proprietatis ſuæ, ſed filiorum detrimento ſaucietur.* Quaſi vulnus illud remiſſione ſpontaneâ temporalis tributi curare non poſſet. Sed iſta non reputat, & ovem in feræ faucibus palpitantem non eripere, ſed tondere cogitat. Atque hæc facit abſtinentiſſimus, & innocentiſſimæ vitæ Pontifex, dum ſedis Apoſtolicæ jura etiam temporalia, quæ ſemel animo præceperat, tantiſper imminui pejus omnibus malis arbitratur.

Greg. VII. lib. j. epiſt. vij.

Neque minùs dura ſunt, quæ Sardinienſibus ſcripſit. Cùm enim in animum induxiſſet, ut aliquid ab eis commodi temporalis ferret, primam ad eorum judices dedit epiſtolam: *Romanam Eccleſiam omnium matrem, privatam tamen eis debere ſollicitudinem; at anteceſſorum negligentiâ friguiſſe charitatem illam, quæ antiquis temporibus inter Romanam Eccleſiam & gentem illam fuit, maximo inter ipſos Chriſtianæ religionis detrimento: atque omninò neceſſarium ut de ſalute animarum cogitent, Romanamque Eccleſiam ut matrem recognoſcant, atque antiquam devotionem impendant: ſe quidem non modò ut eorum animæ, ſed etiam patria ſalva eſſet, ſollicitè invigilare: ſi ſua verba reciperent, gloriam & honorem & in præſenti & in futurâ vitâ conſecuturos eſſe: ſin aliter agerent, ſuæ culpæ imputarent, ſi quid periculi contigiſſet: Legatos coram acturos quæ de ſalute eorum & honore tractaret.*

Id. ibid. epiſt. xxix. Vid. Bar. tom. xj. an. 1073. pag. 433.

Ibid. epist. xli. Quid esset *illa salus honorque*, quem ipsis quæreret, sequentia demonstrabunt. Nam paulò post de sui Legati postulatis hæc scribit : *Nisi in hoc anno certâ nobis super hac re ratione respondeatis, nec ampliùs vestra responsa quæremus, nec tamen ulteriùs jus & honorem Sancti Petri irrequisitum relinquemus.* Censum ac vectigal satis apertè ista significant : eò primùm illa verba lenia, eò denique minæ spectabant.

Graviùs posteà urget, scribitque hæc *glorioso judici Calaritano Orsocco :* Ibid. lib. viij. ep. x. *nolumus scientiam tuam latere, nobis terram vestram à multis gentibus esse petitam : maxima servitia, si eam permitteremus invadi, fuisse promissa ; ita ut medietatem totius terræ nostro usui vellent relinquere, partemque alteram ad fidelitatem nostram sibi habere : cùmque hoc non solùm à Normanis, & à Thuscis, ac Longobardis, sed etiam à quibusdam Ultra-montanis crebrò ex nobis esset postulatum, nemini eâ de re unquam assensum dare decrevimus, donec ad vos Legatum nostrum mittentes, animum vestrum deprehenderemus.* Nempè ille Legatus exploraturus erat quo tributo oblato se ab invasorum deprædatione redimerent. Pergit enim : *Igitur, quia devotionem beato Petro te habere, in Legato suo monstrâsti, si eam sicut oportet*, (quid autem oporteret satis apertè significaverat) *servare volueris, non solùm per nos, nulli terram vestram vi ingrediendi licentia dabitur, sed etiam si quis attentaverit, & sæculariter & spiritualiter prohibebitur à nobis, ac repulsabitur.* Quid si denegaverint quæ Gregorius postulabat ? Nempe hostibus prædæ erunt. Tantine erat tributum Romanæ Ecclesiæ persolvendum, ut propter eam causam miseros insulanos, *datâ licentiâ*, lupis pastor exponeret !

Cæterùm quid in eâ insulâ juris sibi esset, ne verbo quidem significat, jurium etiam temporalium vehementissimus ubique, ut videre est, ostentator. Sed ut concedamus Sardiniam Insulam jam tum in Ecclesiæ Romanæ ditionem concessisse, utque id vel maximè non tantùm jactaret Gregorius, sed etiam insulani seu metu, seu veri conscientiâ faterentur; tamen in tributis exigendis nullâ Gregorius possessione nitebatur; antiqua, confusa, obsoleta, generalibus verbis, uti vidimus, venditabat, dirisque comminationibus novum sibi titulum comparabat.

CAPUT XIV.

De Hungariâ : de aliis Regnis ac Provinciis, quibus causis impulsi, Pontificiæ ditioni se ultrò subjecerint : arbitraria jura etiam in infideles Principes protenduntur.

Lambert. Schaf. ap. Bar. Tom. xj. an. 1071. p. 464. Greg. VII. lib. ij. ep. xiij. SALOMON Hungariæ Rex infans Andreæ patris jussu, atque omnium ordinum applausu ritè coronatus, mox patre mortuo, propter infantiam pulsus, ac per Henricum IV. Imperatorem, cujus sororem duxerat, sæpe Regno restitutus, eidem Henrico Hungariam fecit tributariam. Id necessitate gestum Gregorius Regi crimini vertit : quòd *Regnum Hungariæ sanctæ Romanæ Ecclesiæ proprium, à Rege Stephano olim beato Petro, cum omni jure*

ac potestate suâ oblatum, & devotè esset traditum. Addebat probationem, quòd nempè Henricus III. Imperator Henrici IV. pater, *victo Rege* Hungaro, *& factâ victoriâ, ad corpus beati Petri lanceam & coronam transmisit, & pro gloriâ triumphi sui, illuc Regni direxit insignia, quo principatum dignitatis ejus attinere cognovit.* Quare gravia minabatur: nec aliter beati Petri gratiam aut suam benevolentiam spondet, *nisi sceptrum Regni*, inquit, *correcto errore tuo, Apostolicæ, non Regiæ Majestatis beneficium recognoscas.* Sic si quis beatum Petrum honorâsset, Regni proprietatem, atque omnia deinde jura feudorum sedi Apostolicæ vindicabat; quamquam ejus proprietatis nulla in annalibus ad ea quidem tempora mentio reperiretur.

Si quando dissidia inter fratres de Regnis ac Provinciis orirentur, ut in Barcinonensi Comitatu evenerat, *sancti Petri inexpugnabile* pollicebatur *auxilium* ei parti, quæ in sedis Apostolicæ potestate futuram se esse profitebatur. (Id. lib. vj. ep. xvj. vid. Lamb. ap. Baron. an. 1075.)

Afflicti ac pulsi Reges sedi Apostolicæ sua Regna tradebant, ejus autoritate restitui se posse confidebant. Sic à Rege Russorum Demetrio, cùm is à fratre pulsus esset, traditum Regnum Gregorius VII. suscipit, *exhibitâ Sancto Petro fidelitate.* (Id. lib. ij. ep. lxxiv.)

Neque exiguum tutamen erat ab Apostolicâ sede Regnum accepisse. Scribit enim Vezelino adversùs Dalmatiæ Regem insurgenti: *Scias nos de prudentiâ tuâ multùm mirari, ut qui te esse dudùm beato Petro, & nobis fidem promiseris, contra eum, quem in Dalmatia Regem autoritas Apostolica constituit, tu modò coneris insurgere. Quapropter nobilitatem tuam monemus & ex parte beati Petri præcipimus, ut adversùs jam dictum Regem arma capere non præsumas, sciens quidquid in illum ausus fueris, procul dubio te in Apostolicam Sedem facturum.* (Id. lib. vij. ep. iv. ap. Baron. an. 1079.)

Hæc incepit Gregorius VII. his ac similibus ad Regna sedi Apostolicæ tradenda hortabatur, & ad Geysam scribebat Hungarorum Ducem *: *Regnum Hungariæ, sicut & alia nobilissima Regna in propriæ libertatis statu esse debere, & nulli Regi alterius Regni subjici, nisi sanctæ, & universali matri Ecclesiæ Romanæ, quæ subjectos non habet, ut servos, sed ut filios suscipit universos.* (Id. lib. ij. ep. lxiij.)

* Salomonis cujus Regnum invaserat avunculum.

Quare Salomoni Hungarorum Regi ademptum à Deo Regnum prædicabat quòd is contempto nobili dominio beati Petri, *cui erat proprium Hungariæ Regnum*, se Regi Teutonico, quamvis necessariò subdidisset, subditque rationem: *Petrus enim à firmâ petrâ dicitur, quæ portas inferi confringit, atque adamantino rigore destruit, & dissipat quidquid obsistit.* Quæ dicta adversùs hæreses, & alia vitiorum monstra, per Christi Imperium debellanda, ad terrenam ditionem quotidie amplificandam, & ad comparanda sibi Regna, vertebat. (Id ibid. ep. lxx.)

Eam universalis Monarchiæ etiam temporalis ideam animo informaverat, quæ spirituali addita potestati, tale Imperium conderet, quale res humanæ ferre non possent.

Iisdem vestigiis insistebat Innocentius III. magnus alioquin Pontifex, cùm Joannem *sine terrâ* Angliæ Regem depositione mulctaret, Barones An- (Vid. Odor. Rain. anno 1212. & seq. vid. quoque Histor. Angliæ Rapin Thoyr. lib. viij. & ep. Innoc. III.)

gliæ ac Philippum Auguſtum adverſùs eum invitaret, donec Joannes ſedi Apoſtolicæ Regnum traderet, uti ſuo loco memorabimus.

Inf. lib.iij. cap. xxj. Non ergò mirum ſi paſſim in ſervitium ruerent Duces, Comites, ipſi etiam Reges in ſede Apoſtolicâ ſuis rebus tutelam, atque etiam, proh dolor! ſuæ cupiditati ad vicinos invadendos titulum quæſituri. Quæ quantùm rei Chriſtianæ offecerint, lectori æſtimandum relinquimus.

Nec alia moliebatur Adrianus IV. dum illud à nobis ſuprà memoratum jus edidit; nempe *Hiberniam & omnes Inſulas, quibus ſol juſtitiæ Chriſtus illuxit, ad jus ſancti Petri & ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ pertinere.* Vid. ſup. cap. ij. & tom.x.Concil. p. 1143.

Poſtea ad libitum arbitraria jura crevere; quo factum eſt, ut Nicolaus V. Callixtus III. Sixtus IV. Innocentius VIII. Alexander VI. tanta terrarum ſpatia infidelibus detracta, Chriſtianis Regibus concederent.

CAPUT XV.

Regna infidelium, quo jure conceſſa BELLARMINUS *aliique defenderint: hæc, & alia de Regibus deponendis geſta, nullo religionis periculo impugnari poſſe.*

HIs in conceſſionibus tuendis Bellarminus maximè laborabat, cùm negaret infideles, juſtos ſcilicèt dominos, legitimâ poſſeſſione deturbari poſſe, niſi conarentur avertere à Chriſti fide ſubditos. At profectò illi Reges, quorum Alexander VI. aliique Pontifices partiebantur Imperia, de fide Chriſtianâ nequidem cogitabant. Quem nodum Bellarminus & alii ſic exſolvunt. Alexandrum VI. cùm Regna infidelium daret, non id providiſſe, *ut Reges Chriſtiani, Reges infideles debellarent, & eorum Regna occuparent; ſed ſolùm ut eò adducerent fidei Chriſtianæ Prædicatores, & protegerent ac defenderent, cùm ipſos Prædicatores, tùm Chriſtianos ab eis converſos:* ac ſi Reges infideles reſiſterent, Chriſtianis jus eſſet bellum inferendi. O novos Apoſtolos & novo more tuitos! O novam & Apoſtolo inauditam Chriſtianorum militum armaturam! At ſi Chriſti Apoſtolos hìc omitti placet, quòd infirma Eccleſia nondum hæc fortia auderet, mirum cur Gregorius Magnus, validâ jam Eccleſiâ, Chriſtiano Imperio, totque Chriſtianis fultâ Regibus, à Reginâ Brunechildi non tale ſatellitium, Auguſtino ſuo in Angliam profecturo, impetrârit. Cur non talibus Diaconis ſuccinctus Sanctus Bonifacius Moguntinus Germaniæ intulerit Evangelium? Aut cur eum Pipinus ipſi devinctiſſimus, pro fide Chriſtianâ obtruncari permiſerit? Cur Willebrodi, Wilfridi, Swiberti, Adalberti, & alii innumerabiles, qui per eamdem ætatem barbarica nomina Martyrii gloriâ illuſtrârunt, nullo tali munimine prædicandam ſuſceperint religionem Chriſtianam? Denique hujus cuſtodiæ Evangelicis prædicatoribus datæ, bellique in liberam gentem eâ causâ ſuſcepti, quòd verbi divini præcones reſpuiſſet, nullum apud antiquos exemplum eſt. Qui Caroli Magni Saxonica bella commemorant, cogitare debuiſſent Saxones Francici Imperii perduelles, novâque ſemper contumaciâ rebellantes, victos, captos, deditos, patriæ, libertati, vitæ redditos,

Bell. de R. P. lib. v. cap. ij.

Vid. Bar. ibid. anno 716.

Ibid. an. 719. 731. 749. & paſſ. tot. hoc ſæcul.

redditos, si Evangelio obedirent: postremò occisos, atque dispersos, quòd fidem Salvatori Christo, atque optimo Regi Carolo datam fefellissent, regionemque eorum aliis concessam incolis; atque hi Catholicam religionem ad ea usque tempora propagârunt, quibus eos ad infandum Schisma Lutherus abripuit.

Neque verò me fugit quanti sint nominis, à quibus hæc Bellarminus, aliique hauserint: sed Doctores postremis sæculis natos, per librorum penuriam, ne alias commemorem causas, Ecclesiasticæ historiæ non satis gnaros, atque ideò non vitâ, sed doctrinâ degeneres, antiquis placitis & exemplis postponi oportere, clarâ voce dicimus.

Nec putamus Sanctum Thomam, cujus autoritate utuntur, ad prædicandam gentibus fidem tali unquam auxilio profecturum: nec Sancti Franciscani ac Prædicatorii ordinis Martyres: nec postremo sæculo Sanctus Franciscus Xaverius, Indiarum Apostolus, atque ex eodem sodalitio tot inclyti Martyres hæc sectati: nec ævo nostro tot Sancti Episcopi, atque Presbyteri, quos ad Barbaras gentes nostra Gallia, ac tota Europa summittit. Quin etiam Bellarminum aliosque, si talia præsidia offerentur, toto animo putamus fuisse aversaturos; ut meritò contemnamus eam doctrinam, à quâ consectandâ vel ipsi abhorrerent.

Neque magis probamus quod dicunt: ab Alexandro VI. Christianos inter Reges distributas esse terras, *ut impediret contentiones, & bella Christianorum, qui in illis regionibus negotiari volebant.* Neque enim, si vel maximè placeat Romanos Pontifices, non verbi tantùm, Apostolico more, sed etiam commerciorum, ac negotiationum esse duces, & ad eorum arbitrium restringi imperia commerciorum, ac gentium libertatem: non, inquam, si ista vel maximè placeant, talem explicationem Alexandri VI. decreta ferre possunt: *Omnes enim*, inquit, *& singulas terras firmas, & insulas remotas & incognitas versus partes Occidentales, & mare Oceanum consistentes repertas, & reperiendas in posterum, quæ sub actuali Dominio temporali aliquorum Dominorum Christianorum constitutæ non essent, cum omnibus illarum Dominiis, civitatibus, castris, juribus, & jurisdictionibus universis, vobis, hæredibusque, & successoribus vestris in perpetuum, tenore præsentium, motu proprio, & ex certâ scientiâ, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine donavimus, concessimus, & assignavimus.* Quo decreto inter Reges ductâ lineâ dispertiit Orbem, ex *Apostolicæ*, inquit, *gratiæ largitate, motu proprio, non ad vestram, vel alterius pro vobis super hoc nobis oblatæ petitionis instantiam, sed de nostrâ merâ liberalitate.... ac de Apostolicæ potestatis plenitudine.* Quæ profectò nihil aliud sonant, quàm meram donationem. Quare alii rotundè magis Bullas eas referunt ad ea, in quibus Pontifices, ut in facto particulari, consensu omnium errare potuerint.

Bar. loc. jam cit.

Bull. i. Alexan. vj. ad Ferdin. Hisp. Reg. in Bull. Roman. edit. Lug. 1655. tom. j. pag. 467.

Quo exemplo nos quoque nostro jure possumus, non tantùm hæc ab Alexandro VI. totque ejus antecessoribus ad eamdem formam edita decretaque de infidelium terris dividendis; verùm etiam alia de supremis potestatibus deponendis gesta, exigere ad regulam & ad Majorum fidem, adque ea decreta, quæ totis mille, & quod excurrit annis, intacta mansêre.

Turr.apol. pro Eug. ad calc. tom. xiij. Conc.

Placet enim omninò id quod Turrecremata aliâ occasione dixit: *Nec ista consequentia est bona: factum fuit sic, ergò legitimè factum fuit; nos enim non debemus respicere quod factum est in præterito, sed quod juridicè fieri debuerit in futurum.*

Du Perr. Repl. lib. j. c.xcj.p.545. vid. differt. præv. not. lxxxix. Vid. Bell. de R.P.paff. Du Perr. œuv. diver.

Hæc certè omnia salvâ fide quæri, uti prædiximus, Perronius quoque Cardinalis confitetur, & Bellarminum testem adducit; & certè Bellarminus censor audentissimus cujuscumque doctrinæ, quam sedi Apostolicæ non satis æquam putat, huic nostræ sententiæ nullam notam infert tractatu amplissimo de eâ re edito; & Perronius celebri oratione in Conventu ordinum Regni habitâ, id agit ut hæc quæstio *inter problematicas* habeatur. Quare licebit nobis, vel ipsis concedentibus, antiquam sententiam nostræ Facultatis, imò antiquam traditionem Ecclesiæ Catholicæ, sub Cleri Gallicani, atque etiam augustissimi Regis, totiusque adeò Regni felicibus auspiciis, nullâ cujusquam contumeliâ propugnare.

Hæc autem diligentissimè exequimur, excussis omnibus utriusque partis argumentis: non quòd Galli nostri hac tractatione egeant; vix enim quisquam inter Gallos in dubium revocat supremam potestatem, atque ut ita dicam, Regiæ Majestatis independentiam, quâ pax Reipublicæ continetur: sed tamen cæteris satisfacere nos oportet, omnique studio amovere à Theologorum scholis, alienam à Christianâ modestiâ, ac melioribus sæculis inauditam, de deponendis Regibus sententiam. Quod quidem dum facimus, sedis Apostolicæ dignitati consulimus, nedum ejus privilegia imminutum eamus. Quis enim inter sedis Apostolicæ privilegia reputet, quòd possint de Regibus amovendis vana & irrita, & omnibus jam populis contemnenda decreta conscribere? Aut quis non videat apud cordatiores hanc totam de temporali Pontificum potestate ferè obsolevisse sententiam: ut qui eam tuentur adhuc, ultimorum sæculorum exemplis abrepti potiùs, quàm certâ ratione ducti esse videantur? Non ita effluxere quæ Romani Pontifices de rebus Ecclesiasticis condidere decreta: his cessere hæreses; contusi, fractique sunt, qui Ecclesiæ fidem, autoritatemque invaserunt. Fides quippe post hæreses splendet puriùs; contempta ab Hæreticis Ecclesiæ autoritas firmiùs invalescit. At quid Pontificibus profuerunt, quæ ad Reges in temporalibus subjugandos tantis molitionibus suscepêre? Nempè hæc omnia conciderunt, cassaque & irrita nihil sedi Romanæ, præter invidiam atque odia; nihil toti Ecclesiæ, præter bella, cædes, schismata pepererunt. Tanti refert, quid Deo autore, quid humanis consiliis moliare. Sed nos hæc meliùs exempla edocebunt. Rem ergò totam ab ipsis Ecclesiæ, totiusque adeò humani generis initiis, explicare aggrediamur.

CAPUT XVI.

Ipsam quæstionem aggredimur: hæc tractatio bifariam distributa: quinque propositiones ordine comprobandæ.

QUÆRIMUS igitur an Ecclesiastico ordini ipsique ejus Capiti Romano Pontifici, sit jure divino concessa potestas, quâ supremas potestates solio amovere possit. Ac supremas potestates dicimus, non tantum Reges, ac Monarchas, sed quemcumque ordinem, ac cœtum, qui supremâ autoritate in civilibus ac temporalibus gaudeat. Quamquam enim Reges plerumque nominamus, Apostolorum exemplo, eo nomine complectimur illos omnes, qui summâ autoritate gaudeant.

Hoc statu quæstionis constituto, claret quàm ineptè & imperitè, nec bonâ fide agat D. Nicolaus Dubois, cùm dicit & inculcat, vereri nos debere, ne feudis, aliisque juribus temporalibus excidamus Ecclesiastici, si Cleri Gallicani Declaratio valeat. Hæc fœda, & insulsa procul à nobis absint. Nos enim satis scimus Romanis Pontificibus & Sacerdotali ordini, Regum concessione, ac legitimâ possessione bona quæsita, jura, Imperia ita haberi, ac possideri, uti quæ inter homines optimo jure habentur ac possidentur. Imò ea omnia, ut dicata Deo, sacrosancta esse debere, nec sine sacrilegio invadi, rapi, & ad sæcularia revocari posse. Sedi verò Apostolicæ, Romanæ urbis, aliarumque terrarum concessam ditionem, quò liberior, ac tutior potestatem Apostolicam toto Orbe exerceat, non tantùm sedi Apostolicæ, sed etiam toti Ecclesiæ gratulamur, votisque omnibus precamur sacrum Principatum omnibus modis salvum, & incolumen esse. Ac si contendant Romanis Pontificibus, quale in utrâque Siciliâ, aut in Sardiniâ, aliisque fortè Regnis, tale sibi aut majus etiam, aut aliquatenùs simile usu, consuetudine, possessione legitimâ, in Imperio Romano-Germanico ordinando quæsitum esse jus; illud Germani, & quorum interest omnes, & juris civilis interpretes quærant, & decidant utcumque libuerit: nihil hæc ad nos pertinent, neque ullam eâ de re quæstionem movet Clerus Gallicanus. Id enim tantùm declarat, *Reges & Principes in temporalibus nulli Ecclesiasticæ potestati Dei ordinatione subjici*, *neque* AUTORITATE CLAVIUM *Ecclesiæ directè vel indirectè deponi, aut illorum subditos à fide, atque obedientiâ, ac præstito fidelitatis Sacramento solvi posse.*

Consultat. vij. n. 54. Consultat. x. n. 93. & seq.

Decl. Cler. Gall. cap. j.

Patet ergò quæri quid in Regna & Imperia sacer ordo, ejusque ordinis Caput Romanus Pontifex, possit Christi *ordinatione* atque *clavium autoritate*, & quid Ecclesia eâ de re senserit. Quod ut sit apertius, quemadmodùm in sacro Cleri Gallicani cœtu, illustrissimo Archiepiscopo Parisiensi autore, factum recolimus, universam hanc tractationem in duas partes distribuimus. Ac primum inquirimus, quid traditum eâ de re ab initio fuerit usque ad Gregorii VII. tempora, tum quid ab eo tempore decretum, gestum, dictumque sit. Ac primis illis temporibus causæ nostræ firmamenta maximè continentur; in posterioribus, quæ validissima sunt ad-

Vid. act. Cler. Gallic. 1682.

verſariorum objecta apparebunt. Porrò ſanam doctrinam comprobare aggredimur certis propoſitionibus, quæ ſibi mutuò lucem roburque præſtent, Geometrico more, & quantâ poterimus perſpicuitate conſtitutis. Quo rerum ordine, id profectò aſſequemur, ut ſi quis eſt error, facilè deprehendi & confutari poſſit: ſin autem à Deo datur ſummo ſtudio quæſitam exponere veritatem, id ſperamus fore, ut nullâ prorsùs arte valeat obſcurari, nullo deinceps argumento labefactari poſſit.

Placet autem hìc ſtatim ponere propoſitiones illas, ut ſummâ diſputationis conſtitutâ, quid deinde probari debeat, omnes faciliùs animo comprehendant.

Prima Propoſitio. Regia, ac ſuprema poteſtas ordinandis rebus temporalibus præſtituta, jam inde ab initio legitima eſt, etiam inter infideles.

Secunda. Ea poteſtas, etiam inter infideles, eſt à Deo.

Tertia. Regia ac ſuprema poteſtas jam inde ab initio, etiam inter infideles, ita eſt à Deo conſtituta, ut ſit à Deo ſecunda, hoc eſt, in ſuo genere, rebuſque ſuis ſub Deo, & poſt Deum prima: neque Deus conſtituit aliam poteſtatem, à quâ illa deponatur, aut in ordinem redigatur.

Quarta. Per inſtitutionem Sacerdotii Legalis non immutavit Deus rationem ac ſtatum Principatûs, ſeu Regiæ ac ſupremæ poteſtatis; imò luculentiùs declaravit eam poteſtatem à Deo eſſe ſecundam, & in ſuo genere, rebuſque ſuis primam.

Quinta & ultima. Neque per inſtitutionem Sacerdotii Chriſtiani quidquam immutatum fuit in jure regnandi: imò diſſertè explicatum in novo Teſtamento, ac Patrum traditione, Pontificibus Chriſtianis nullam eſſe à Chriſto attributam poteſtatem, quâ temporalia ordinare aut quemquam Imperio mulctare, vel donare poſſint.

His propoſitionibus doctrinæ noſtræ ſumma continetur: jam eas ſuo ordine confirmamus.

DEFENSIO DECLARATIONIS CLERI GALLICANI DE ECCLESIASTICA POTESTATE.

LIBER PRIMUS.

SECTIO SECUNDA.

Quâ expenduntur Scripturæ loci, & Patrum traditiones illustrantur, ad caput primum Gallicanæ Declarationis.

CAPUT PRIMUM.

PRIMA PROPOSITIO *probatur: quòd Regia seu suprema civilis potestas jam inde ab initio sit legitima, etiam inter infideles.*

PRIMA nostra propositio sic habet: *Regia ac suprema potestas, ordinandis rebus civilibus præstituta, jam inde ab initio legitima est, etiam inter infideles.* Hîc duo dicimus: primùm eam potestatem esse legitimam, tum esse legitimam inter infideles.

Legitimam vocamus, quæ non tantùm lege, sed etiam justâ bonâque lege nititur; atqui bona lex est, quæ præcipit homines per justa & legitima Imperia adunari, dirigi, coërceri; unde existit pax & tranquillitas publica. Quo factum est ut Propheta scriberet: *Quærite pacem civitatis ad* Jeremiæ *quam transmigrare vos feci*, (Babylonis scilicèt, impiæ illius & omni ido- xxix. 7. lolatriâ contaminatæ) *& orate pro eâ ad Dominum: in ipsâ enim est pax vobis.* Nulli enim plebi pax vera obtigit, nisi pacato Imperio, sub quo degit. Attestatur illud Apostolus præcipiens *obsecrationes fieri pro Regibus,* 1. Tim. ij. *ut quietam & tranquillam vitam agamus.* Quem locum interpretatus Ter- 1. 2. tullianus, sic Imperatores alloquitur: *Cùm enim concutitur Imperium, con-* Tert. apol. *cussis etiam cæteris membris ejus; utique & nos.... in aliquo loco casûs inve-* cap. xxxj. *nimur.* Ac sublato legitimo, summoque Imperio, cædes, latrocinia, scelera p. 27. edit. omnia impunè grassari nemo diffitetur. Prior. 1675.

Unde consequens est, ut lex illa, quâ sunt supremæ potestates inter homines constitutæ, à naturali lege ducat initium. Naturâ enim duce, homines pacem bello, perturbationi ordinem anteponunt; quo fieri necesse est, ut legitimo colla Imperio submittant. Quare nulla gens est, nisi penitùs non tantùm barbara, sed etiam fera & belluino more vivens, quæ supremas potestates aliquas non agnoscat; adeòque illa lex infixa est mentibus, ut non nisi extremâ cœcitate atque feritate obliterari possit. Hoc primum quod diximus: supremas potestates esse legitimas.

Alterum: legitima Imperia etiam inter infideles floruisse exponimus tantùm, non probamus id quod per se omnes vident, idque ab initio generis humani. Neque enim, ut ait beatus Augustinus, ita ratio in hominibus vitiis, atque impietate ipsâ detrita est, ut non ejus superessent saltem extrema vestigia; Deoque bono placuit, ut etiam inter homines, qui ab eo descivissent, remaneret bonum societatis humanæ. Quare Abraham cum Sodomæ & Gomorræ, & aliis infidelibus Regibus, uti legitimo ordine constitutis, fœdus iniit: *Hi enim pepigerant fœdus cum Abraham*; & eosdem fœderatoriis tuetur armis. Et sanctus ille Joseph Pharaonis Imperium, Ægypto jam corruptâ per idololatriam, uti legitimum administrat. Neque necesse est uberiùs confirmare propositionem, ex sese perspicuam, cùm præsertim apertè contineatur in his Domini verbis: *Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari.* Disertè enim præcipit Cæsari infideli Principi, atque infidelis civitatis supremo magistratui præstare obedientiam. Accedit Petri autoritas: *Subjecti estote.... propter Deum, sive Regi tamquàm præcellenti, sive ducibus, tamquam ab eo missis, ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum: hæc est enim voluntas Dei:* & Paulus: *Admone illos Principibus & potestatibus subditos esse, dicto obedire, ad omne opus bonum paratos esse.* Hæc omnibus sine ullâ dissensione probata revocamus in memoriam, tantùm ut doctrinæ connexio elucescat. Pergamus ad secundam propositionem à primâ manantem.

August. lib. ij. de Ord. cap. xj. tom. j. pag. 344.

Genes. xiv. 13.

Matt. xxij. 21.

1. Pet. ij. 13. 14. 15.

Tit. iij. 1.

CAPUT II.

SECUNDA PROPOSITIO, *quòd Regia & suprema potestas etiam inter infideles sit à Deo: Reges Sacro-sancti: juratum per eorum salutem: religio in Principes: Tertulliani loci.*

SECUNDA *propositio. Ea potestas inter infideles est à Deo.* Hanc quoque confitentur omnes; est enim Apostoli dicentis: *Non est potestas nisi à Deo: quæ autem sunt, à Deo ordinatæ sunt: itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit.* Loqui autem eum de civili potestate sequentia docent, ubi gladium ac vindictam publicam, vectigal, tributum, civilis potestatis instrumenta & jura commemorat. Ergò eæ potestates, quas Paulus à Deo esse, à Deo ordinatas esse docet, sunt Reges ac Principes.

Rom. xiij. 1.

Neque omittendum id, quod quidam objiciunt: à Deo ordinatas dici potestates, quòd sub digniore minus digna, civilis scilicet sub Ecclesiasticâ

à Deo ordinata ſit; aliter enim non conſtare ordinem. Verùm eo ratiocinio
non utitur Apoſtolus, neque is locus poſtulabat, ut de illo ordine diſſere-
ret; ſed ita agit Paulus, ut ordinatæ intelligantur à Deo illæ poteſtates,
quæ civilibus præſint officiis, quòd ſint à Deo conſtitutæ: unde præmit-
tit: *Non eſt poteſtas niſi à Deo:* cui connexum illud: *Quæ autem ſunt, à
Deo ordinatæ ſunt;* & infert: *Itaque qui reſiſtit poteſtati, Dei ordinationi re-* Ibid. 5.
ſiſtit: &: *Subditi eſtote non tantùm propter iram, ſed etiam propter conſcientiam.*
Jam ſi de ordine philoſophari placet, alibi philoſophandum: hîc quidem
ex Apoſtolo conſtat, quæ civilibus præſint *poteſtates*, eas etiam inter infi-
deles *à Deo conſtitutas*, & *ordinatas eſſe.*

Erant namque tum, qui ſummis præerant poteſtatibus infideles, & ido-
lolatræ, quos tamen nihilo ſecius *Miniſtros Dei* vocat Paulus, & gladium, Ibid. 4.
à Deo traditum eſſe Principi docet, ut Dei Miniſtro: *Non enim*, inquit,
ſine cauſâ gladium portat: Dei enim Miniſter eſt.

Quare meritò Sacro-ſanctæ habentur ſupremæ Poteſtates, ut quæ à
Deo conſtitutæ, vices Dei agant: quâ in re magnum venerandumque *Dei* Greg. Naz.
myſterium in Regibus S. Gregorius Nazianzenus agnoſcit; unde eorum in- orat. xxvij.
columitas, ſaluſque in juramenti religionem aſſumitur. Jurant enim Urias, tom. j. edit. Par. 1630.
& illa ſapiens Thecuitis, *per ſalutem* David, neque eo ſeciùs Joſeph ſe- p. 471.
mel atque iterùm *per ſalutem Pharaonis*, impii licèt Regis & idololatræ: II. Reg.
quod in Regio miniſterio, etiam inter infideles magnum Dei Sacramen- xiv.
tum ſit. Id ſecuti Chriſtiani, hæc Tertulliani ore ad Romanos Principes Gen. xlij. 15. 16.
Chriſtianæ Religionis hoſtes, loquebantur: *Juramus* autem, *ſicut non per* Tert. apol.
genios Cæſarum, ita per Salutem eorum, quæ eſt auguſtior omnibus geniis.... cap. xxxij.
*Nos judicium Dei ſuſpicimus in Imperatoribus, qui gentibus illos præfecit; id
in eis ſcimus eſſe, quod Deus voluit, & pro magno id juramento habemus.*

Hinc etiam idem autor *religionem atque pietatem Chriſtianam in Impera-* Ib. xxxiij.
torem celebrat: quòd Imperator, uti Sacro-ſanctus, Deique vice functus,
religioſo quodam honore coleretur, quam *religionem ſecundæ Majeſtatis* Ib. xxxv.
haud minus piè quàm eleganter vocat. *Grande* ergò; eodem teſte, *Impe-* Ib. xxxiij.
ratoris nomen, quod à Deo traditur: grande Imperatoris officium, divino
numine conſtitutum.

CAPUT III.

Quo ſenſu ſuprema civilis poteſtas ſit à Deo, quodve diſcrimen Sacerdotium inter & Imperium.

SUNT autem ſupremæ poteſtates à Deo non tantùm eo nomine, quòd
Imperium nemo capeſſat, niſi Providentiâ Divinâ duce, & autore;
verumetiam duplici alio titulo, primum, quòd, uti prædiximus, legitima
Imperia ſint exorta naturâ ipſâ duce, hoc eſt, autore Deo naturæ condi-
tore. Habent enim homines hoc à naturâ inditum, ut ordinem colant, quo
eis incolumitas & tranquillitas conſtat: qui ordo nullus eſt, ſi deſint legi-
timæ poteſtates.

2°. Ad legem naturalem haud dubiè accesserit doctrina per manus jam inde ab initio hominibus tradita, quâ legitimis Imperiis coerceri se necessarium ducerent, cùm genus humanum statim atque post diluvium per terras fuit diffusum, statim se ultrò in Regna, civitatesque redegerit, quod tantum generis humani bonum, nonnisi à Deo traditum, inspiratum, propagatumque esse Patres docent. Chrysostomus: *Quoniam honoris ac conditionis æqualitas pugnas, & dissidia plerumque inducit, Deus multos fecit Principatus multasque subjectiones, viri & uxoris, filii & patris, senis & adolescentis, servi & liberi, Principis & subditi:* atque hæc ultima *Principis & subditi*, ad formam paterni Imperii facta esse creduntur; nec immeritò: ab ipso enim generis humani exordio, Reges parentum loco habitos, vel illud Regibus Palæstinis commune *Abimelechi* nomen ostendit. *Abimelech* enim Latinè vertitur, *Pater meus Rex;* quæ nota & obvia argumentis confirmare non est animus.

Chrysost. Hom. xxiij. in epist. ad Rom. tom. ix. edit. Ben. pag. 686.

Quare hæc constitutio supremarum Potestatum etiam inter impios & infideles, Deo autori adscribitur ab Apostolis ac Patribus. Cyrus Rex Persarum, æque ac Saul, & David, & Salomon, *Christus Domini appellatur:* certumque est omninò eam legem, quâ res humanæ ordinantur, tam sanctam, tam necessariam, tantâ consensione generis humani ab initio inolitam, & ubique diffusam, non nisi divinâ autoritate fuisse constitutam. Quo etiam factum est ut obliget conscientiam, meritòque Apostolus huic sententiæ: *Non est potestas, nisi à Deo:* & *Minister est Dei:* subnectat illud ut consectaneum: *Ideò necessitate subditi estote, non tantùm propter iram, sed etiam propter conscientiam.*

Isai. xlv. j.

Rom. xiij. j. 4. 5.

Hujus autem rei causa est divina bonitas, quæ, uti prædiximus, homines quamvis à verâ religione desciverint, non omninò deserit: imò verò malis tam bene consulit, ut ipso autore, maneat inter eos societatis humanæ tam excellens bonum. Quod ab Irenæo præclarè est explicatum his verbis: *Quoniam*, inquit, *absistens à Deo homo in tantùm efferavit, ut etiam consanguineum, hostem sibi putaret, & in omni inquietudine, & homicidio, & avaritiâ sine timore versaretur, imposuit illi Deus humanum timorem (non enim cognoscebant timorem Dei) ut potestati hominum subjecti, & lege eorum adstricti, aliquid assequantur justitiæ, & moderentur ad invicem, in manifesto propositum gladium timentes, sicut Apostolus ait:* NON ENIM SINE CAUSA GLADIUM PORTAT: DEI ENIM MINISTER EST.

Iren. lib. v. cont. hær. cap. xxiv. n. 2. p. 321. edit. Ben.

Sup. Sect. j. cap. 10.

Huc pertinet illud, quod suprà retulimus, ibidem ab Irenæo memoratum: quòd summa Imperia, quibus pax inter homines constat, non sint à Diabolo pacis inimico, sed à Deo pacis autore, pessimèque factum ab iis, qui tot Regum permoti flagitiis, scelere, libidinibus, Regium Imperium ad Diabolum autorem referebant. Satis enim constat legitima Imperia non ita, Diabolo instigante, & gliscente superbiâ esse corrupta, quin in ipso bono pacis ac societatis humanæ, maximum Dei munus facilè recognoscas. Quare Divinum opus, à Diaboli opere secernendum erat cum Joanne Chrysostomo: namque *Magistratus constituere*, inquit, *fuit Dei opus; quod autem improbi ad eos provebantur, & eis, non ut decet, utantur, est hominum improbitatis.*

Chrys. in Ps. cxlviij. tom. v. pag. 496.

Adversùs

Adversùs manifestissimam veritatem Gregorii VII. ævo objiciebant passim illud Ozeæ Prophetæ : *Ipsi regnaverunt, & non ex me : Principes extiterunt, & non cognovi :* quæ multi interpretes, illique gravissimi, intelligunt de Jeroboam, & Israëliticis Regibus, per seditionem, ac perfidiam adversùs legitimos Reges insurgentibus, Deo quidem permittente, sed ad meritam Salomonis ultionem. Hæc tamen si ad legitimos quoque Reges pertinere posse putant, facilè referentur, non ad Imperii institutionem, sed ad ejus exercendi modum : ut scilicèt Reges condemnentur qui non ex Dei legibus nutuque administrant eam potestatem, quæ divino est numine constituta. Oz. viij. 4.

Quæres quid jam intersit Sacerdotalem inter & Civilem potestatem, si utraque est à Deo. Multum per omnem modum. Primò, quia Sacerdotalis potestas in Lege & in Evangelio à Deo ipso præsente atque conspicuo fuerit instituta : civile autem Imperium, quamquam suo modo à Deo vel inditum, vel institutum sit, haud pari præsentiâ Divinæ Majestatis : tum Sacerdotalis Principatûs forma & regimen expresè sunt à Deo instituta : civile Imperium generatim tantùm traditum est, & hominum arbitrio forma relicta, sive illa Monarchica, sive Aristocratica, sive Popularis foret. At verum quidem Sacerdotium illiusque potestatis legitima administratio cum verâ religione conjuncta est : Imperia verò legitima & apud infideles vigent : denique ritus consecrandi Sacerdotes omninò Divinus, atque inter sacramenta à Deo instituta numeratur, valetque interventu proprio & expresso Divini numinis, ac spiritûs : at Regum consecratio neque à Deo est universim instituta, neque huic officio absolutè necessaria, sive, ut aiunt, essentialis est : quæ, ut in re clarâ leviter attigisse sufficiat; cùm satis superque constet apud Christianos legitima Imperia à Deo esse, & quidem, uti memoravimus, à Deo propitio, ac rebus humanis consulente. Nunc quæ inde consequantur, ordine exponamus.

CAPUT IV.

TERTIA PROPOSITIO : ***quòd Regia ac suprema potestas nulli alteri potestati Dei ordinatione subjecta : omnium gentium in eam rem consensio : Druidæ, Augures, alii ejusmodi frustrà advocati ad præsidium indirectæ potestatis.***

TERTIA *propositio : Regia ac suprema potestas jam inde ab initio etiam inter infideles ita est à Deo instituta, ut sit à Deo secunda, hoc est, in suo genere rebusque suis sub Deo, & post Deum prima ; neque aliam Deus potestatem instituit, à quâ illa deponatur, aut in ordinem redigatur.*

Hæc propositio facilè deducitur ex antecedente : cùm enim constet Regiam ac supremam potestatem, etiam inter infideles à Deo esse, non minus certum est huic potestati nullam superiorem à Deo fuisse impositam. Quam enim ? An civilem aliam ? Sed hæc verè Regia ac suprema esset, quam Deo

autori tribuimus, & à Deo secundam esse dicimus. An verò sacerdotalem? At ea inter infideles non à Deo, sed à Diabolo est; neque Melchisedech, summi Dei Sacerdotem, eo nomine quidquam in Reges potuisse legimus; & ipsum Regem quidem, sed suo & singulari Regno præpositum fuisse scimus. Quod autem antea passim, sive primogeniti, sive patres-familias, sive quivis alii sacrificia offerebant, delibatâ eâ parte Sacerdotalis officii; nihil hoc ad regenda Imperia pertinebat. Legale autem ac proprii jam nominis Sacerdotium per Mosem institutum, longè post constituta Regna legitima floruit, neque ad ullam gentem præterquam Judaicam pertinebat. Ergò vigebat jam inde ab initio Regia ac suprema potestas, sic à Deo constituta, ut esset omninò in suo ordine rebusque suis ἀνυπεύθυνος, hoc est, nulli alteri quàm divinæ obnoxia potestati; quæ nostra est propositio.

Quare omninò sibi, suæque potestati Deus reservabat, ut impios Reges pœnâ coërceret. Populum enim suum Pharaoni, & Ægyptiis, causâ maximè religionis exosum, jam tum docuerat non insurgere in Principem, quamvis sævientem, sed *clamare ad Deum:* adire Regem: commonere: urgere prodigiis territum: nihil aggredi manu; ipse enim unus extento brachio in mirabilibus, & terribilibus magnis Pharaonem adortus est: quem utpotè Regem suæ ultioni reservaverat. *In hoc enim ipsum*, inquit, *excitavi te* tantâ potestate, tantâque contumaciâ præditum, *ut ostendam in te virtutem meam.*

Exod. ij. 23. j. Reg. xij. 8.

Exod. ix. 16. Rom. ix. 17.

Hæc ergò vox, hic sensus est totius generis humani: neque enim aliter vigere poterat illa pax, illa ordinatio rerum humanarum, quam à Deo esse vidimus; nisi esset aliqua divino numine constituta suprema potestas, cui cedere omnes, ut à Deo secundæ, nullique alteri obnoxiæ tenerentur.

Hoc jure apud Romanos, hoc jure apud Græcos, Indos, Persas; hoc jure apud omnes gentes administrata Respublica est. Nulla erat supra civilem potestatem à Deo constituta potestas, cujus arbitriis Imperia solverentur.

Vid. Cæs. de bell. Gall. lib. vj.

Nam quòd Druidas commemorant, quorum *judiciis decretisque* in omni controversiâ Galli nostri *parerent*, quòd Augures afferunt, ipsumque Ciceronem augurem de hujus sacerdotii dignitate pleno eloquentiæ flumine disserentem; quid ad nos attinet? Nempè Druidæ, Augures, Aruspices, Extispices non erant, puto, divino numine constituti; tam falsi Sacerdotes, quàm falsa erant numina, quibus serviebant: civitatum ac Principum autoritate jus eorum invaluit. Quis autem dubitat partem aliquam publicæ potestatis in eos lege latâ conferri potuisse, cùm etiam legamus in quibusdam civitatibus cum Sacerdotio Regnum fuisse conjunctum?

Quòd autem eam Sacerdotum, ac maximè Augurum potestatem illustrissimus Baronius eò refert, *ut jure naturæ cuncti populi edocti sint, penes Sacerdotes summam rerum esse;* id quàm apertè est nimium, tam apertè est falsum.

Cic. lib. ij. de legib.

At enim, inquiunt, teste Cicerone poterant Augures *à summis Imperiis ac potestatibus comitia tollere; decernere ut magistratu se abdicarent Consules; legem, si non jure rogata esset, tollere.* Hæc qui objiciunt, nequidem cogitant quo fonte ista manârint.

Nempè in fulguribus, inque fulminibus, à fragore tonitruum, in avium volatu, ac tripudiis, in victimarum extis, significationem esse peculiarem putabant divinæ voluntatis; cui ita patefactæ nisi obtemperarent, diram imminere ultionem. Quare neque haberi comitia, neque iniri Magistratus, neque quidquam rei publicæ, privatæve, agi posse, nisi aves addixissent: Deos enim immortales eo indicio, atque eloquio prodere quid vellent; cujus Divini eloquii intelligendi artem penes Aruspices, atque Augures esse. Hæc si jure naturæ valent, malè nobiscum actum est, qui talia contemnamus; neque in Sacerdotes, bella, judicia, comitia, omnia denique privata ac publica conferamus.

At jubebant Augures Consulem abire Magistratu. Certè, si vitio creatus, si diremtis aliquo portento comitiis, si inauspicato, ac Diis apertè, ut quidem existimabant, abnuentibus, Magistratum iniisset. Quòd si hæc ad deponendos Ecclesiasticâ autoritate Reges conferre non pudet, dicant nostros Pontifices indiciis expressis, propalatam Divini numinis explicare voluntatem: aut, quandoquidem jure Augurum delectantur, doceant eo jure Regem aliquem jam inauguratum, jam agnitum, (Regem autem dico) doceant vel saltem Consulem, annuum Magistratum, suscepto semel consensione civitatis Imperio, abdicare jussum. Sed in his diutiùs immoramur; neque tamen omittenda erant, quæ tantos viros, dum causæ suæ undique suffragia quærunt, commemorare non piguit. Jam ergò ad nostras propositiones revertamur.

CAPUT V.

Ex tribus primis propositionibus Corollarium: *quòd sine verâ religione, veroque Sacerdotio, civile regimen perfectum, ac seipso consistens, atque in rebus suis ab omni aliâ potestate absolutum: an in eo jure aliquid immutatum per Legale aut per Christianum Sacerdotium, quartâ & quintâ propositione quæritur.*

HIC tria quidem hactenus à nobis constituta: primum illud: ab ipsâ rerum humanarum origine viguisse, etiam inter infideles, legitimo ordine suprema Imperia ac legitimos Magistratus: alterum, eorum Magistratuum potestatem à Deo esse: tertium, ita iis Magistratibus supremam potestatem à Deo esse traditam, ut sint à Deo secundi, in suo ordine primi, nullâ aliâ à Deo potestate constitutâ, cui in rebus suis obnoxii viverent. Hæc nemo diffitetur. Jam certis propositionibus addimus haud minus certum

COROLLARIUM.

Perfectum regimen, quod attinet ad ordinem, & jura societatis humanæ, sine vero Sacerdotio, ac sine verâ Religione esse potest. Explicamus, & ipsâ explicatione probamus.

Regimen perfectum dicimus consideratione duplici : 1°. In ordine morali, sive in genere moris : 2°. In ordine politico, sive in genere civilis societatis.

Itaque asserimus sine verâ religione esse perfectum regimen, non in ordine morali : neque enim boni mores sine verâ religione, verâque beatitudine, qui morum ac vitæ humanæ finis est, esse possunt; neque, ut præclarè Augustinus, aliundè esse potest beata, ac perfecta civitas, aliundè homo, cùm civitas nihil sit aliud quàm hominum certo fœdere conjuncta societas. Nullum ergò regimen in ordine morali sine verâ religione perfectum esse potest.

Auguft. de Civit. libr. xx. cap. viii. & alib. pass.

At perfectum esse posse dicimus in ordine politico, seu quantum attinet ad jura societatis humanæ : perfectum enim est eo respectu regimen, quod primùm est legitimum, tum verè est à Deo, omnique animæ piæ colendum; denique in se supremum, nullius alterius Imperii indigum, nulli alteri obnoxium potestati. Tale autem fuit, & est regimen etiam apud infideles & impios; ergò perfectum illud regimen sine verâ religione, veroque sacerdotio esse potest.

Cùmque apud infideles non nisi falsum, & illegitimum Sacerdotium esse possit; veri tamen ac legitimi, & à Deo ordinati Magistratus præsunt : suntque ab ipso Deo, cùm religio, tùm Imperium ita constituta, ut & vera religio sine adjuncto sibi Imperio, & verum ac legitimum Imperium sine adjunctâ sibi verâ religione esse possit.

Vera religio sine adjuncto sibi Imperio, imò Imperio plerumque adversante, sub Pharaone, sub Nabuchodonozore, Baltassare, cæteris Assyriis, Persisque & Græcis Regibus, penes Hebræos : sub tot impiis Imperatoribus penes Christianos fuit : verum Imperium sine verâ religione ubique terrarum nititur.

Est ergò Imperium, seu civile regimen, religioni subordinatum, & ab eâ pendet in ordine morali, non autem in ordine politico, seu quod attinet ad jura societatis humanæ : cùm hoc postremo ordine & religio & Imperium sine se invicem esse possint.

Quæ cùm omnes fateantur, illud est consectaneum, utcumque religio se habeat : utcumque Sacerdotes, qui religioni præsunt, de Principe, qui civili societati præsit, egerint, decreverint, edixerint, nihilò seciùs manere Principi integra ea omnia jura, quibus civilem societatem ordinet ac regat; neque omnino posse à Sacerdote deponi Principem, qui in suo ordine sub Deo primus sit à Deo constitutus.

Hæc, inquam, certa sunt, nisi Deus in supremis potestatibus à se constitutis, eorumque juribus aliquid immutaverit, instituto scilicèt Legali, aut Christiano Sacerdotio, attributoque jure deponendi Reges ac temporalia ordinandi. An autem id fecerit propositiones quarta & quinta luculenter edocebunt.

CAPUT VI.

Quarta Propositio : *Per institutionem Sacerdotii Legalis nihil immutatum in Regiâ ac summâ potestate ; nihil ad eam deponendam juris Sacerdotibus attributum : probatum ex* Deuteronomio , *Regumque libris.*

Q*UARTA propositio : Per institutionem Sacerdotii Legalis non immutavit Deus rationem , ac statum Principatûs , seu Regiæ ac supremæ potestatis ; imò luculentiùs declaravit eam potestatem à Deo esse secundam , & in suo genere rebusque suis primam.* Hac ergò constabit, Sacerdotali ordini per legem Mosaicam instituto , nihil juris à Deo attributum fuisse ad ordinanda temporalia, deponendosque Reges, sive directè , sive indirectè , sive apud fideles , sive apud infideles.

Et de infidelibus quidem certum : cùm Legale Sacerdotium nihil ad eos spectet: de fidelibus quoque idem facilè probatur, vel hoc uno argumento , quòd in totâ lege, cùm Sacerdotale instituitur atque explicatur officium, nihil tamen ei à Mose in Regiam potestatem fuerit attributum; tametsi ipse Dominus eam potestatem inter Hebræos futuram pronuntiaverit his verbis in Deuteronomio : *Cùm*, inquit, *ingressus fueris terram , quam Dominus* Deuteron. *Deus tuus dabit tibi , & possederis eam , habitaverisque in illâ , & dixeris :* xvij. 14. *constituam super me Regem , sicut habent omnes per circuitum nationes , &c.*

At multa quidem hîc futuro Regi præcipit : ne multiplicet equos : ne uxores , ne divitias congerat : ne revertatur in Ægyptum : ut describat sibi legem , accepto exemplari *à Sacerdotibus ;* neque enim illud prætermissum est , quod ad commendationem Sacerdotalis officii pertineret. In Sacerdotali verò officio describendo, Moses ad minutissima quæque descendit : de tanto illo jure Sacerdotii deposituri Reges, de obedientiâ tantâ præstandâ à Regibus , ut depositi loco cederent, nihil omninò scriptum : cùm profectò id eò magis memorandum esset , quò erat ex sese maximum , magisque ab omni hominum consuetudine abhorrebat. Quin etiam in Deuteronomii loco disertè expressum illud : *Constituam super me Regem , sicut habent omnes per circuitum nationes :* quibus verbis demonstratur civilem potestatem , eo , quo erat apud omnes, loco relinquendam , neque per legem Mosis quidquam immutatum.

At forte Sacerdotale illud jus ad deponendos Reges sibi Deus exponendum , decernendumque reservabat eo tempore, quo Reges, ac primum eorum Saülem constituturus esset. Imò verò populus dictorum Domini memor , sic ait ad Samuelem : *Constitue nobis Regem ut judicet nos , sicut &* 1. Reg. viij. *cæteræ habent nationes :* & iterum ; *Rex erit super nos , & erimus nos quoque* 15. *sicut omnes gentes , & judicabit nos Rex noster , & egredietur ante nos , &* Ibid. 19. *pugnabit bella nostra pro nobis ;* prorsùs eo sensu quo Deus in Deuterono- 20. mio dicturos prænuntiaverat : *Constituam super me Regem sicut habent cæteræ per circuitum nationes :* scilicèt nihil novi cogitabant, neque aliam animo

informaverant ideam Principatûs, quàm quæ apud cæteras gentes invaluerat. Quare æquè supremam, æquè absolutam intelligebant ab omni aliâ
Ibid. 7. potestate. At qualem Regem postulabant, talem Deus concessit. *Dixit*
Ibid. 9. *enim Deus ad Samuelem: Audi vocem populi in omnibus quæ loquuntur tibi:* & iterum: *Nunc ergò vocem eorum audi.* Ergò inter fideles æquè ac inter infideles, pari jure, nullâque Majestatis imminutione regnatum est. Sanè apud fideles id additum, quòd sacrâ unctione Majestas facta est augustior & sanctior, & in Christi Domini imaginem Reges CHRISTI habiti, sanctiore titulo consecrati sunt.

CAPUT VII.

An unctio Regum, eorumque designatio per Samuelem interdum ac Prophetas facta, in ordinandis civilibus aliquid Sacerdotibus juris attribuat? De Concilio Sanhedrin BARONII *sententia expenditur.*

AT fortè ea unctio quam à Sacerdotibus Reges Israëlitici accepturi erant, eos Sacerdotibus peculiari titulo submittebat: eratque Pontifici peculiare jus, ut ad designandos, sic etiam ad amovendos Reges attributum. Neutiquam. Si enim rem ab origine repetamus, primus omnium
1. Reg. viij. 22. ix. 15. 16. x. 18. 20. xv. 26. xvj. 13. Samuel, ne quidem Sacerdos, nedum Pontifex, sed Levita tantùm, mandato Dei, jussuque speciali Saülem designavit & unxit, & ad Regnum evexit; & posteà reprobatum, haud minùs speciali mandato, Regno amovendum edixit, & Davidem in Regem unxit: nihil ergò hîc quidquam in admovendo amovendoque Principe, Sacerdotali & ordinario jure: nihil, nisi Prophetico & extraordinario officio à Samuele est factum; ut profectò
Bar. tom. ix. an. 800. p. 489. mirum sit Baronium hæc extraordinaria, ad stabiliendam ordinariam Pontificum potestatem detorquere voluisse.

Neque verò posteà Salomon à Sacerdote, sed à Davide electus est: ac posteà jussu Davidis à Sadoc Sacerdote est unctus. Sic enim David jubet:
iij. Reg. j. 32. 33. 34. *Vocate mihi Sadoc Sacerdotem & Nathan Prophetam, & Banaiam filium Joiadæ: qui cùm ingressi fuissent coram Rege, dixit ad eos: Tollite vobiscum servos Domini vestri, & imponite Salomonem filium meum super mulam meam, & ducite eum in Gihon, & unget eum ibi Sadoc Sacerdos, & Nathan Propheta in Regem super Israel.* Ordinario ministerio Sacerdotis, Propheticum quoque & extraordinarium adjungitur Nathani officium; quòd aliquid hîc extraordinarium intervenisset, ac Salomon natu minor, jussu Domini ad Davidem per Nathanum perlato, ad dignitatem Regiam esset provehendus.

Non ergò Sacerdos, sed David à Prophetâ monitus, jure Regio designat
Ibid. 20. successorem, verèque est illud à Bethsabee dictum: *Verumtamen Domine mi Rex, in te oculi respiciunt totius Israël, ut indices eis quis sedere debeat in solio tuo, Domine mi Rex, post te.* Neque quidquam aliud posteà Pontificibus attributum, nisi ut eos ungerent, quorum hæreditario jure esset Imperium.

Nihil ergò juris in lege Mosaicâ Sacerdotibus attributum est, quo Regia Imperia solverentur, sive cùm Sacerdotale, sive cùm Regium institueretur, ac describeretur officium; estque omninò Regia ac civilis potestas, Legali etiam Sacerdotio instituto, in suo ordine rebusque suis prima & absoluta.

Neque ullâ ratione stare possunt ea, quæ ait Baronius de Collegio septuaginta duorum Seniorum à Mose instituto, cujus officium esset *de lege, Rege, atque Prophetâ judicare*, quo factum sit, ut *Reges subjecti essent summo Pontifici, qui suo arbitrio moderabatur magnum illud Consilium, cujus Consilii judicio Herodes Rex postulatus est*, ut Josephus testatur. Hæc, inquam, nullo modo stare possunt. Bar. tom. j. an. 31. p. 99. an. 57. p. 436. vid. etiam tom. ix. loc. cit.

Primùm enim nihil tale in Scripturâ legimus, nec cùm instituti sunt à Mose Magistratus, conflatumque ex illis est, aut aliter quomodocumque, Deo jubente, institutum illud Senatorum septuaginta Consilium: non eos constitutos fuisse videmus, ut de Regibus, summâque potestate decernerent, sed ut Mosem sub judicandi populi onere fatiscentem, in privatis controversiis disceptandis adjuvarent: neque à tali Consilio ullum unquam Judicem, (*a*) ullum Regem judicatum fuisse in Judicum, aut Regum, aut Paralipomenon libris legimus; neque Josephus prodidit, in recidivo sub Machabæis Judæorum Imperio, eum Senatum ad Reges in ordinem cogendos quidquam fuisse molitum; nec, si Rabbini quidam dixerint ab eo Consilio de Rege judicatum iri, nempè si qui de Regno litigâssent, id ad Reges deponendos trahi possit, cùm jure regnant: (*b*) neque Herodes, Exod. xviij. 18. 21. Num. xj. 14. 15. 16.

(*a*) *Ullum judicem.*] Etenim Judices, qui populo Israelitico ante Regnum constitutum præfuerunt, puta Othoniel, Gedeon &c. eâ potestate gaudebant supremâ, quâ deindè Reges, ut nulli alteri quàm Divinæ obnoxii essent potestati. Sed Senatores illi de quibus hîc agitur, à Mose fuerant plebi prælati, eò ut *judicarent minora tantummodò, & ad se quidquid majus esset referrent.* Exod. xviij. 22. Ergò allucinatur Baronius.

(*b*) *Herodes quem ad id Consilium &c.*] Nonnulla notanda veniunt in eo exemplo quod profert Baronius. Et quidem, ut observat D. Bossuet, Herodes tunc temporis Rex non erat, sed Galilææ Procurator. Porrò cùm ille quosdam è Galilæâ latrones occidisset, multi, qui patrem ejus Antipatrem, sub Hircano Rege Regni administrum, atque adeò autoritate & opibus plurimùm valentem oderant, Hircano persuaserunt, ut juberet Herodem sistere se coram Sanhedrin. Erat autem Sanhedrin Senatus, seu magnum Consilium Judæorum, in quo sedebant Judices primores populi ex unâquâque Tribu delecti, quos inter vincebant, cùm autoritate, tùm numero, ex Tribu Levi Sacerdotes & Levitæ. Igitur Hircanus, homo propè stolidus, qui, si vir fuisset, de Herodis facto ipse judicâsset, hunc vocat ad Sanhedrin Consilium. Hircano quidem paruit Herodes; sed venit non sordidatus; verùm id quod Sameas conquerebatur, purpuratus & Regio cinctus satellitio; queis ostendebat, quod de se judicium laturi essent, se non multum curare: imò vindictam sumpturum, si damnationis sententiam ferre præsumerent. Ergò Herodes, injecto Judicibus timore, ipse, non expectato judicio, profectus est Damascum, ubi palam dixit, se ad judicium, si iterùm vocaretur, non adfuturum; neque narrat Josephus ullam adversùs Herodem latam fuisse sententiam. Itaque quanquam Herodes Rex fuisset, nil pro Baronii causâ rectè posset concludi ex illâ in jus vocatione per invidorum hominum conspirationem factâ, quam Herodes adeò sprevit, ut palàm pronuntiaret se non adfuturum, si denuò vocaretur, quamque demùm nulla sententia subsecuta est. Attamen Baronius illo gaudet exemplo, & illud tertium quartumque iterat, quod tamen seorsim si consideretur, deprimeret potiùs quàm extolleret Sacerdotalem potestatem. Etenim in tanto Sacerdotum numero, nihil gravitatis inest, nihil magni animi, nihil fortitudinis: unus est Sameas dignitatis suæ memor. Addit Baronius: *Summum Pontificem suo arbitrio moderari solitum magnum illud Consilium.* Verumtamen ne unum quidem nominat ex Pon-

Joseph. antiq. lib. xiv. cap. xvij. quem ad id Consilium reum citatum esse idem Josephus memorat, Regiâ tunc potestate erat, sed & ipse, & Antipater ejus parens, sub Hircani Pontificis Principatu vivebant, ejusque autoritate omnia poterant; stetitque judicio Herodes, ejusdem Hircani Pontificis pariter ac Principis jussu. Nec si concedamus huic Consilio datum esse ut de Regibus decerneret, idcircò eam potestatem in Pontificem transferimus, cùm esset is cœtus ex omnibus Tribubus constitutus: neque verò Pontifex in omnibus præerat: ij. Paral. xix. 11. sed disertè præscriptum est à Rege Josaphat, *Amarias Sacerdos & Pontifex vester in his quæ ad Deum pertinent, præsidebit: porrò Zabadias filius Ismaël, qui est Dux in domo Juda, super ea opera erit, quæ ad Regis officium pertinent:* nec si concedamus Pontificem in omnibus præsedisse, ideò etiam pro Imperio decrevisse fateamur; neque magis probat Baronius Reges Pontifici, quàm totius gentis Consilio esse subjectos: ut quæ ille dicit non modò falsa sint, sed etiam ejus instituto non congruant.

CAPUT VIII.

Bellarmini argumentum ex Deuteronomii loco.

Deuteron. xvij. 14. 15. EODEM vitio laborat *Bellarmini* argumentum ex Deuteronomii loco repetitum: *Cùm ingressus fueris terram, quam Dominus Deus tuus dabit tibi, & possederis eam.... & dixeris: Constituam super me Regem, non poteris alterius gentis hominem Regem facere, qui non sit frater tuus:* hoc est, ejusdem gentis, ac veræ religionis consors. Quo ex loco vir maximus sic Bell. de R. P. lib. v. c. vij. p. 891. ratiocinatur: cùm ejusdem periculi sit eligere, & non deponere, utrumque æquè vetitum esse, intelligendum; ac proinde deponendos Principes veræ religionis exsortes.

Sed hoc argumentum, primùm quidem nihil ad rem. Agimus enimverò de potestate Pontificis, de quo in hoc Deuteronomii loco ne verbum quidem. Agit Moyses de toto populo terram ingressuro, & Regem electuro absque ullo peculiari interventu Pontificiæ potestatis, ut & ipsa Mosis verba demonstrant, & Samuëlis non Pontificis, sed Prophetæ extraordinaria, quam commemoravimus, ad officium designandi Regis, delegatio confirmat.

2°. Argumentum illud nimis probat: probat enim alienigenas ac veræ religionis exsortes non modò non eligendos, sed nec etiam tolerandos esse; quod nec ipse Bellarminus admittat: quippe qui retinendos doceat infideles

tificibus, cui de hoc Consilio tantùm licuerit: quantò minùs licuisset Hircano imbecilli, qui non tàm regit quàm ipse regitur, nunc ab Antipatre & Herode, nunc ab eorum æmulis; quique illorum semper partes fovet, qui in capiendo levi ejus animo sunt callidiores & promptiores? Nam si Herodis adversariorum impulsu, hunc ad judicium vocat, ipse illi suasor est, ut spreto Consilio, nec expectato judicio, statim abeat. Nil ergò firmum fixumque est in totâ Hircani agendi ratione; neque, ut optimè annotavit D. BOSSUET, ullum poterat Baronius exemplum adsciscere, quod iis quæ ipsi probanda erant, congruens minùs cohærensque esset. *Vid. Joseph. lib. xiv. cap. xvij.*

infideles Principes, eâ conditione, si populum à fide non avertant; at eos profectò eligere non licet, cùm lex generatim edicat: *Non poteris alterius gentis hominem Regem facere, qui non sit frater.* Falsissimum ergò est, vel teste Bellarmino, deponi posse eos qui eligi vetentur.

Ac profectò Judæi Babylonios, Medos, Persas, Græcos, Romanos, cùm non essent fratres, eligere non poterant; quos tamen colere debuerunt, postquàm in eorum manus legitimo ordine devenerunt. Procul dubio enim alienigena & infidelis erat Cæsar, de quo tamen Christus dixit: *Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari.* Ergò non abjicere, aut deponere, sed colere debebant, quem eligere, utpotè alienigenam, ex legis interdicto vetabantur.

Hoc de infidelibus & alienigenis: jam verò de ipsis fratribus, si existimaveris eum, qui ad Regnum evehatur veram religionem secutus, deponi debere, postquàm ab eâ desciverit, haud minùs absurdum erit: cùm nemo ausit dicere Achaz, Manassen, & alios, post Regnum adeptum, ad Idola conversos, deponi necessariò debuisse, quos Prophetæ ac pii omnes pro veris Regibus coluerint.

Ac multa omninò sunt quæ, re integrâ, facere non liceat, propter grave periculum: facta, propter gravius periculum, mutare non licet: quale est periculum in deponendis Regibus, ubi solutâ Imperii vi, unà cum Republicâ religio periclitatur.

CAPUT IX.

Quæ antè dicta sunt, Judæorum historiâ recensitâ, luculentiùs explicantur: Judæorum Regum, etiam ad Idola cogentium, inviolata Majestas: Reges Assyrii, Medi, Persæ, pari cultu observati: erga eos egregia, Alexandri Magni tempore, Judæorum fides: JOSEPHI locus: eadem obedientia in Alexandrum & Græcos Syriæ Reges.

HÆC per se luculenta magis elucescent, si populi Israëlitici historiam paucis retexerimus.

Vixit populus ille sub Mose primùm, qui utramque complexus potestatem, Sacerdotale officium in Aaronem, ejusque filios hæreditarium transtulit; civile Imperium moriturus in Josue contulit. Hisce temporibus, ipse Deus Regem agebat; quo factum est, ut, populo Regem petenti, ad Samuelem dixerit: *Non te abjecerunt, sed me, ne regnem super eos.* j. Reg. viij. 7.

Interim cùm opus esset, Deus extraordinariè delegabat, qui civile Imperium exercerent: quo jure Judices Rempublicam administravêre. Et quidem Heli Pontifex Maximus eo munere functus est, sed ad id ipse quoque vel populi consensione, vel quod illis temporibus magis congruit, Divino numine delegatus. Certè si quid ei Pontificatûs jure, idem etiam cæteris Pontificibus competîsset. Successit tamen illi Samuël, neque Pontifex, neque Sacerdos, sed Levita tantùm, ut diximus: quæ profectò res vetat, ne civile Imperium cum Sacerdotali officio conjunctum arbitremur.

Sub Samuele Regium est constitutum Imperium, eo quidem ad omnia præeunte; sed, ut id præstare posset, extraordinariè delegato: quare Leviticæ tribui nulla est peculiaris in Reges attributa potestas.

Exinde Hebræi fuêre sub suis, ac sub extaneis Regibus: sub suis à tempore Saülis usque ad Sedeciam, quo tempore Reges passim Idolis servierunt, templum Domini occluserunt, in pios sævierunt, Prophetas ceciderunt; neque interim de iis deponendis, aut Sacerdotes unquàm, aut ullus hominum cogitavit: sed ab omnibus sunt habiti pro veris Regibus, etiam à Prophetis, qui à Domino missi tantâ autoritate, tantâque præsentiâ Divini Spiritûs, Divina oracula nuntiabant; & cùm in lege scriptum esset, ut quicumque ex Israëlitis Deos alienos coleret, capitali supplicio puniretur, nemo tamen est suspicatus, à quoquam, nisi à Deo, animadverti posse in Reges: ergò Regia potestas sacro-sancta, & ab omni aliâ, præterquàm à Divinâ potestate absoluta habebatur.

Item lege cautum erat, ut adulteri & percussores morte morerentur, & tamen David adulter & percussor dicebat: *Tibi soli peccavi.* Quem in versum, notum est illud Ambrosii: *Rex erat, nullis ipse legibus tenebatur, quia liberi sunt Reges à vinculis delictorum: neque ullis ad pœnam vocantur legibus, tuti sub Imperii potestate: homini ergò non peccavit, cui non tenebatur obnoxius.*

Ps. l. 6.
Ambros. apol.1.Dav. cap.x.n.51. tom.j. pag. 692.

Hîc verò notandum Reges à legis præscripto generali, nullâ clausulâ exceptos, ipsâ majestate Regii nominis pro exceptis habitos. Ergò intelligebant soli Deo reservatos, & ab omni aliâ potestate immunes.

Si ventum eò est aliquandò, ut Reges Regno extorres futuri declararentur, quemadmodùm Saüli contigit: id verò Samuel Prophetico ministerio extraordinariè, ac peculiari revelatione jussus præstitit, nullique unquàm ordinariæ potestati talia concessa sunt.

j. Reg. xv. 10. 16.

Eodem Prophetico atque extraordinario officio, & Jeroboam, & Jehu, & alii scissarum tribuum Reges amoti & ordinati: quæ Baronius more suo ad ordinariam Pontificum potestatem studiosissimè confert. Nos melius concludimus talia de Regibus, non nisi extraordinariè ac peculiari jussu, Divinitùs designari.

Bar. tom. ix. an. 800. p. 489.

Quin etiam Reges à Deo reprobati, quamdiu in vivis erant, ab omnibus colebantur; etiam Saül, à Samuele, dictâ licèt sententiâ hac in nomine Domini: *Abjicit te Dominus ne sis Rex;* & ab eo Samuel discessurus, mansit tamen à Saüle rogatus in hæc verba: *Peccavi, sed nunc honora me coram Senioribus populi mei, & coram Israel;* ne Majestas Regia in homine reprobo vilis haberetur: & in illâ speluncâ, Davidem jam Regem & unctum *percussit cor suum, eò quòd abscidisset oram chlamidis Saul,* & Christum Domini licentiùs contigisset: denique & mortuum est ultus, ut Christum Domini, quemadmodum anteà contestatus erat: *Vivit Dominus, quia nisi Dominus percusserit eum, propitius mihi sit Dominus, ut non mittam manum meam in Christum Domini:* adverte, *nisi Dominus percusserit eum*, quo demonstrat Regem, quantumvis impium & apertè reprobatum, Deo tamen ultori reservatum, & quamdiù à Deo est incolumis, pro Christo Domini esse colendum.

j. Reg. xv. 23.
Ibid. 30.
Ib. xxiv. 6.
ij. Reg. j. 14.
j. Reg. xxvj. 10. 11.

Quare Jeremias Sedeciam Regem, de quo & ipse scripserat: *Fecit malum coram Domino*, ut antecessores sui idola secuti: eum, inquam, Regem, jam

Jerem. lij. 2. iv. Reg. xxiv. 19.

everso Regno, Nabuchodonosori traditum à Domino, prosequitur lacrymis, & Majestatem Regiam in eo conculcatam luget: *Polluit*, inquit, *Regnum & Principes ejus*; & addit: *Spiritus oris nostri Christus Dominus*, sive, ut alii vertunt: *Christus Domini* (Sedecias) *captus est in peccatis nostris, cui diximus in umbrâ tuâ vivemus in gentibus.* Nempè Regis impii calamitatem, non ejus, sed populi, suisque peccatis tribuit; eumque haud minùs vitâ, ac spiritu charum, etiam inter hostes, suis solatio & præsidio futurum veneratur ac diligit: quæ quidem adeò magnifica sunt, ut Christum ipsum adumbrent. Eo honore ab Israëlitis, atque etiam à Prophetis, Regia Majestas in impio Rege, victo, spoliatoque habebatur.

Lam. ij. 2. 6. 9. Ib. iv. 20.

At postquàm everso Regno Judaico, infidelibus Regibus Hebræi subjecti sunt, haud minore fide eos observârunt, jussi à Prophetis quærere *pacem civitatis ad quam* transmigraverant (Babylonis scilicèt & Regni Babylonici) *& orare pro vitâ Nabuchodonosor Regis Babylonis*, & *pro vitâ Balthasar filii ejus; ut sint dies eorum sicut dies Cæli super terram, & ut*, inquit, *det Dominus virtutem nobis, & illuminet oculos nostros, ut vivamus sub umbrâ Nabuchodonosor Regis Babylonis, & sub umbrâ Balthasar filii ejus, & serviamus eis multis diebus, & inveniamus gratiam in conspectu eorum.*

Jerem. xxix. 7. Bar. j. 11. 12.

Translato deinde ad Medos & Persas Imperio, Judæi ad eos fidem & obsequium transtulêre, & adversùs Assuerum (*c*) Regem Persarum, quicumque ille sit, edicto proposito eos neci addicentem, omnes nulla arma comparârunt, præter jejunia, piasque ad Dominum preces.

Esth. iij. iv. xiij. xiv. Ibid. v. vj. vij. xvj.

Sic inflexus Rex ad misericordiam: Aman Judæorum hostis ultimo supplicio affectus est; quo facto, victores Judæi cepêre per urbes ultionem de hostibus, eosque trucidârunt, sed Assueri autoritate & edicto.

Ibid. v. vj. vij. xvj.

Neque veriti sunt victoris Alexandri, subsidia poscentis in obsidionem Tyri, iram provocare, ut Persarum Regibus suis dominis, fidi obsequentesque viverent. Respondit enim Jaddus Pontifex Maximus Alexandri Nuntiis: *Sacramento se obligatum Dario, ne arma contra eum caperet, idque ratum fore, quandiu Darius ipse viveret.* Sic ipsi Pontifici videbatur illud inviolabile sacramentum, neque per Pontificiam potestatem, præsente licèt Synagogæ totius tantâ utilitate, imò necessitate solvendum.

Josep. ant. lib. xj. cap. viiji.

Rerum potienti Alexandro, obstrictâ semel fide, paruerunt; & post Alexandrum, Syriæ Regibus attributi, in obsequio manserunt, nusquàm Imperio sollicitato, tametsi Reges populum ad Idola sectanda omni arte pellicerent, vimque persæpe intentarent.

(*c*) *Adversùs Assuerum &c.*] Quis sit ille Assuerus lis est inter doctos. Alii conjiciunt esse Artaxerxem qui μακρόχειρ, alii qui ωχυς cognominabatur, nonnulli Darium Histaspis filium patrem Darii Medi. Tot inter discrepantes sententias, fortè satiùs est nullam sequi. Vide tamen eos qui librum Estheræ commentati sunt, & Dionys. Petavium de Doct. temp. Lib. xij. atque imprimis Hieronymum, qui putat hunc Assuerum esse ipsum Artaxerxem *Ochum* filium Artaxerxis cognomento μνημων Vid. Comm. in Ezech. lib. j. cap. iv. tom. iij. p. 720. edit. Ben. & lib. iij. Dial. adv. Pelag. tom. iv. p. 539. Cæterùm plerique existimant nomen Assueri, sive quod idem est Artaxerxis, omnibus Persarum Regibus fuisse commune, quomodò anteà Regibus Ægypti Pharaonis, ac deindè Romanis Imperatoribus, Cæsaris nomen promiscuum fuit.

CAPUT X.

Recidivum sub Machabæis Imperium peculiari Dei instinctu à Mathathiâ inchoatum, à filiis stabilitum: Romani ac Cæsares eodem jure, Christo approbante, regnârunt.

Du Perr. Har. œuv. div. p. 627. AT enim, inquiunt, ad extremum sub Antiocho Epiphane arma ceperunt, autore Mathathiâ Sacerdote. Hoc argumentum quidam supra modum efferunt: sed frustrà. Et quidem illud exemplum Bellarminus meritò prætermisit; neque enim Mathathias summus Pontifex fuit, qui de his pro potestate decrevisse fingatur, neque Sacerdotali potestate quidquam egit, sed instinctu Divino, quemadmodùm Phinees *zelo Dei commotus.* Sic enim scriptum est in Machabæorum libris: *Accessit quidam Judæus in omnium oculis sacrificare Idolis super aram in civitate Modin, secundùm jussum Regis; & vidit Mathathias, & doluit, & contremuerunt renes ejus, & accensus est furor ejus secundùm judicium legis, & insiliens trucidavit eum super aram: sed & virum, quem Rex Antiochus miserat, qui cogebat immolare, occidit in ipso tempore, & aram destruxit; &* ZELATUS EST LEGEM, SICUT FECIT PHINEES JAMRI, FILIO SALOMI, *& exclamavit Mathathias voce magnâ in civitate, dicens: Omnis qui zelum habet legis, statuens testamentum, exeat post me.* Hoc ergò egit eo instinctu, quo actus est Phinees, hoc est, peculiari, ac planè Divino, quod Doctores omnes summâ consensione tradunt; quo instinctu Aod Eglonem; quo instinctu ipse Moses Ægyptium interfecit: *Existimabat enim intelligere fratres, quoniam Deus per manus ipsius daret salutem illis:* ut est à sancto Stephano in Actis proditum; quo instinctu tam multa extraordinaria, neque in exemplum trahenda, facta esse legimus. Neque verò, si fanatici homines instinctum Dei mentiuntur, ideò mendacii coarguere debemus ea, quæ Deus ipse à se instigata testatur; at Deus instinctum Mathathiæ multis miraculis, *& è cælo factis illuminationibus*, confirmavit; tale illud est in Machabæorum libris traditum: *Cùm vehemens pugna esset, apparuerunt adversariis de cælo viri quinque........ ducatum Judæis præstantes; ex quibus duo Machabæum medium habentes, armis suis circumseptum incolumen conservabant: in adversarios autem tela & fulmina jaciebant, ex quo & cæcitate confusi, & repleti perturbatione cadebant:* ut omittam quot victorias, tot fuisse miracula. Quin etiam per Divinum *ac fide dignum somnium*, scimus *extendisse Jeremiam dextram, & dedisse Judæ gladium aureum, dicentem: Accipe sanctum gladium, munus à Deo, quo dejicies adversarios populi mei Israël:* quæ verè Divina fuisse, secutæ victoriæ demonstrârunt.

Num. xxv. 11

j. Macc. ij. 23. & seq.

Judic. iij. 21.

Exod. ij. 12.

Act. vij. 25.

ij. Macc. ij. 22.

Ibid. x. 29. 30.

Ibid. xv. 11. 14. 15.

j. Macc. vj. i. Macc. ix. Huc etiam facit de Anthiocho Judæorum persecutore sævissimo, manifestâ Dei ultione sumptum supplicium; quâ ultione perterritus, & ipse confessus est Deum apertè favere Judæis, ut non tantùm Judæi, sed etiam hostes, in tot mirificis gestis, ultricem Dei manum, ac Divinam potestatem agnoscerent. Constat ergò Judæos adversùs sævientem Regem, non anteà arma cepisse, quàm instinctu peculiari, totque Divinis testificationibus ad

id incitati ſunt : quare malè ea referri ad ordinariam poteſtatem luce clarius eſt.

Huc accedit Eccleſiæ & Synagogæ diverſa conditio, diverſus ſpiritus : ut ab alterâ ad alteram conſecutio non valeat. Non enim ſi Divino impulſu Elias è cœlo ultricem flammam elicuit, ideò hæc novo Teſtamento congruunt, dicente Domino ad Apoſtolos Eliæ ſimilia cogitantes : *Neſcitis cujus ſpiritûs eſtis :* tum veteris Synagogæ tempore ſtatutum erat, electum populum ex eodem tantùm Abrahami genere propagari ; ſacrique fœderis ac religionis pars erat vel maxima, ut terram Chananæam patribus jejurando promiſſam incolerent ; cultus quoque religionis affixus erat ei loco, quem elegerat Dominus, extra quem locum non vota, non feſta ſolennia, non ipſa ſacrificia, ac ſacra reliqua, ſancta rataque eſſent. Quare cùm Dominus tranſmigrari ad Babylonem voluit, miſſo Jeremiâ Prophetâ, ac peculiari juſſu indicta migratio eſt : ſimul datum promiſſum, ne ultra ſeptuaginta annos eſſet duratura, neve poſteà unquàm, ſtante certè fœdere, à locis religioni addictis moverentur : quæ nunc omnia vacant. At ea omnia, quibus antiquum fœdus conſtaret, Antiochus evertebat : hæc enim Mathathias lamentatur : *Væ mihi ! ut quid natus ſum, videre contritionem populi mei, & contritionem civitatis ſanctæ, & ſedere illic, cùm datur in manus inimicorum, ſancta in manus extraneorum facta ſunt : Templum ejus ſicut homo ignobilis :* quæque alia vir ſanctus deploravit. Ac poſteà magis magiſque mala increvére, cùm ſcilicèt Lyſiæ mandavit Antiochus, *ut mitteret exercitum ad conterendam & extirpandam virtutem Iſraël, & reliquias Jeruſalem, &* AUFERENDAM MEMORIAM EORUM DE LOCO, *& ut conſtitueret* HABITATORES FILIOS ALIENIGENAS *in omnibus finibus eorum, &* SORTE DISTRIBUERET TERRAM EORUM. . . . . *& audierunt mercatores Regionum, & acceperunt argentum & aurum multum valde, & venerunt in caſtra ut acciperent filios Iſraël in ſervos :* mittebatque Antiochus totâ Judæâ, qui *omnes perfectæ ætatis interficerent, mulieres, ac juvenes venderent extraneis.* Quibus perpetratis, terrâque Chanaan alienigenis traditâ, nec fœdus, nec religio ſtare poſſet, templumque ipſum, cui Domini juſſu affixa religio, titulo Domini in æternum abolito, non alio deinceps quam *Jovis Olympii* titulo cognominaretur.

Quo loco cùm res eſſent, non tamen aliter niſi peculiari inſtinctu arma ſumpſerunt : & Deus ad hæc omnia, quæ memoravimus à Judâ & à fratribus, ſuo ſuſcepta numine, Regum quoque Syriorum conſenſionem accedere voluit : Jonathaſque & Simon non modò purpurâ, Principatu, conſeſſu Regio, verùm etiam iis omnibus, queis Regiæ poteſtatis vis conſtat, cudendæ pecuniæ, muniendarum arcium, armandi exercitus jure ; Judæi quoque immunitate & libertate donati ſunt. Sic ad novum Principatum ſtabiliendum, Divina & humana jura cumulantur, atque extraordinaria in ordinariam poteſtatem deſinunt ; ac demùm ſupremum apud Judæos Imperium ab univerſo populo, annuentibus Regibus, in Simonem eſt collatum, poſtquàm, eo maximè autore, ablatum eſt jugum gentium ab Iſraël.

Neque Simon, Pontifex licèt, Principatûs honorem ac vim, Sacerdotii ſui jure ſibi vindicavit, ſed *in conventu magno Sacerdotum, & populi, & Principum gentis & ſeniorum Regionis ;* totius gentis decreto ac veluti lege Re-

iv. Reg. j. 10. 12.

Luc. xij. 54. 55.

j. Macc. ij. 7. 8.

Ibid. iij. 35. & ſeq.

ij. Macc. v. 24.

j. Macc. x. 18. 19. 25. 62. 63. 65. xj. 3. xiij. 36. 41. 42. xiv. 38. xv. 2. 6. 7.

Ibid. xiij. 41.

j. Macc. xiv. 28.

giâ, in ſe collatum accepit: quâ unâ conſenſione cum Sacerdotali officio, Regium conjunctum Imperium eſt.

Poſt centum & quinquaginta annos, in Judæâ Romani regnârunt, datis etiam Regibus Herode & ejus liberis, ſub quibus Cæſares partem Regni, ipſamque Jeroſolymam, Regni ac gentis caput, Romano Imperio vindicârunt: certè nuſquam obnoxii Pontifici Judæorum, qui eorum Imperia ſolveret. Nemo enim id his temporibus, vel per ſomnium cogitabat: quod Matt.xxij. 21. quidem Imperii jus ipſe Dominus confirmavit dicens: *Reddite quæ ſunt Cæſaris, Cæſari, & quæ ſunt Dei, Deo*: nihil interpellatâ ſcilicèt Cæſarum poteſtate, ac tantùm decreto edito, ut Deo ac religioni debita obſequia ſervarentur.

Quare Regnum & Sacerdotium, diſtinctas poteſtates, in ſuo quamque ordine ſupremas eſſe, non autem Sacerdotali Regiam obnoxiam, ab ipsâ Sacerdotii Legalis origine, uſque ad Chriſtum Dominum, & excidium gentis, omnes Hebræorum hiſtoriæ, omnia monumenta clamant; neque ullum Dei præceptum, ullam populi Judaici traditionem, ullum exemplum, quod huic doctrinæ adverſaretur Baronius & Bellarminus aut alii protulêre.

CAPUT XI.

An ATHALIÆ *cæſæ exemplum his obſit.*

Bell. de R. P. lib. v. c. viij. iv.Reg.xj. ij. Paralipo. xxij. xxiij. DUO tamen exempla Bellarminus objicit: ac primùm memorat Athaliam Reginam, uxorem Jorami, Regis Judæ, Joiadæ Pontificis juſſu fuiſſe interfectam, non modò quòd nepotes ſuos, & *omne ſemen Regium* occiderit, ac Regnum invaſerit; ſed quòd idolis ſervierit. Quorſum iſta, obſecro? An ut intelligamus ſupremas poteſtates Pontificum juſſu interfici poſſe? Abſit. At id probas, vel omninò nihil probas. Jam exempla quærimus ſupremarum poteſtatum, quæ à Pontificibus loco dejectæ fuerint; at profectò Athalia non gaudebat supremâ illâ poteſtate, eamque habebat non legitimo ordine, ſed invaſione ac parricidiis. Porrò ſupererat è ſanguine Regio Joas, quem ſoror Joſabeth ex Athaliæ manibus clàm ereptum, Joiadæ viro ſuo cuſtodiendum, educandum, & in avito ſolio aliquandò reponendum tradiderat. Quid ergò mirum eſt, ſi Pontifex ſub Rege ſeptenni, quem neci exemerat, quem in templo educaverat ab incunabulis, quem filii loco habuerat, quem Regno reſtituerat tutorem agens Regis, in impiam Athaliam Regiæ majeſtati ſubditam, ejuſdemque læſæ ream, pro poteſtate animadvertit? Neque enim aliter conſtitura erat Regi, Regnoque ſalus. Eſto damnata quoque ſit idololatriæ nomine: quid enim noſtrâ refert, pro aliis quoque ſceleribus damnari Regis & Regni hoſtem, publicæ poteſtati ſubditam?

Atque id ſibi juris ſub Rege minore extraordinariè & ſummâ neceſſiij. Paralip. xxiv. tate, & conſenſu omnium Pontifex vindicabat: quo jure & *Regi uxores accepit*, & omnia adminiſtravit. Si ergò efficere aliquid volebat Bellarminus,

aliquem oportebat Regem ex tot idololatris proferre in medium, de quo simile sumptum supplicium fuerit, solâ Sacerdotali autoritate: quæ cùm exempla desint, imò cùm contraria adsint, nullum in Athaliâ præsidium est.

CAPUT XII.

De OZIA *propter lepram ejecto.*

VERISIMILIUS objicitur leprosus Ozias, hujus morbi causâ per Sacerdotes ex præscripto legis primùm templo ejectus, tum hominum societate, ac Regni administratione depulsus: scriptum enim in lege erat: *Quicumque maculatus fuerit leprâ, & separatus est ad arbitrium Sacerdotis.... omni tempore, quo leprosus est & immundus, solus habitabit extra castra.* Ergò Pontifici in Regem ea sunt concessa, quibus etiam Regni administratione privaretur. Hinc consecutio: id si fieri potuit in veteri Testamento, propter lepram corporalem, quantò magis in novo, propter spiritualem, id est, hæresim? Duo hîc consideramus: primùm, eventum ipsum extraordinarium ac planè singularem, quem in exemplum trahere non liceat: alterum, allegoriam occultamque significationem in facto ipso latentem, ex quâ Theologicum dogma constitui Theologi non ferant.

iv. Reg. xv. 5. ij. Paral. xxvj. 19. 20. 21. Levit. xiij. 44. 45. 46.

Certum ergò est lege fuisse præscriptum, ut quivis leprosus arbitrio Pontificis separatus, solus extra castra urbesque degeret. Jam si fas Pontifici ea exequi, quæ lex apertè ac directè præscripserit, haud propterea liceat ad alia & alia, ex consecutione jus illud extendere. Atque hîc si consistam, tota vis argumenti sponte concidat.

Quid, quòd Sacerdotes nihil sibi aliud vindicârunt, quàm ut Oziam è domo Domini propellerent? Lege Paralipomenon librum secundum, quo ista narrantur, nihil aliud invenies: cætera lege Regni à Joatham Regis filio facta. Quid, quòd nec Oziæ Regnum ablatum est; sed illius, tanquàm Regis nomine, à Joathamo filio Regni suscepta administratio, ut solet sub insanis delirisque Regibus? Scriptura attestatur his verbis: *Fuit igitur Ozias Rex leprosus usque ad diem mortis suæ, & habitavit in domo separatâ plenus leprâ, ob quam ejectus fuerat de domo Domini. Porrò Joathan filius ejus rexit domum Regis & judicavit populum terræ.* Quid autem vetabat ne, ut Regis nomine, ita etiam Imperiis, quod lex fieri non vetabat; cùm nec nisi patre mortuo regnâsse memoretur: *Dormivit enim Ozias cum patribus suis ..... regnavitque Joatham filius ejus pro eo;* parque omninò est credere nullum erga parentem ab optimo viro Joathamo prætermissum, quod lege præstare sineretur; ut non Regno depulsum Oziam, sed tantùm per filium regnâsse appareat. Sed quanquàm hæc proba sunt, tamen rem altiùs investigare placet.

Cap. xxvj. Ibid. 21. & seq. Ibid. 23.

Quæro enim an de leproso Principe aliquid nominatìm in lege edictum fuerit? Neutiquam; sed lex est generalis, inquies, quâ simul comprehendi Principem oporteat. At ego jam postulo quidni Princeps intelligatur etiam comprehendi eis legibus, quibus universim dictum erat de adulteris, de per-

cussoribus, deque Idololatris esse sumendum supplicium? Nempè Reges inde nulla legis clausula exceperat; at si Majestate solâ excipi intelliguntur, non video perfectò, cur non eodem titulo, eâdemque Majestate Regii nominis, è lepræ quoque legibus eximantur, nisi aliquid peculiare hìc intervenerit.

Et perfectò clarum est intervenisse manifestam & extraordinariam testificationem Divinæ voluntatis. Rex enim temerarius sancta penetraverat, thuribulum manu ceperat, obstantibus Sacerdotibus minabatur. Hìc Dominus sacrilego in fronte lepram immisit, quo miraculo moti Sacerdotes, tanquàm signo accepto Divinæ voluntatis, Regem templo expulerunt. Ipse amens, Ibid. 20. exterritus, sceleris, Divinæque tam patentis vindictæ conscius, *acceleravit egredi, eò quòd sensisset illicò plagam Domini.* Accessere & alia portenta, quæ Zach. xiv. 5. Amos j. 1. Dei manum demonstrarent. Nam contremuit terra, teste Zachariâ, & Amos, quam Dei ultionem ad sacrilegos Oziæ ausus pertinere tradunt interpretes. Ergò manum Domini extraordinariis signis demonstratam esse constat, testificatusque est Deus, qui à tot aliis legibus Reges exemerat, velle se huic Regi lepræ legem imputari: id, inquam, testificatus est, dato extraordinario voluntatis suæ indicio, ne quisquam præter ipsum in Reges animadvertere posse videretur. Atque hìc profectò certum est, non tam Pontifices, quàm Deum ultorem, edito miraculo, fuisse, qui minanti ac superbienti lepram primùm, deinde terrorem ipsi quoque, & terræ tremorem immiserit.

Jam si facti significationem, atque latentem doctrinam quærimus, multa occurrunt: meritò inustum fronti superbæ ignominiæ signum: meritò amisisse honorem Regium, qui Sacerdotii inconcessos honores sibi vindicabat: conturbari terram, ac rerum humanarum fundamenta concuti, cùm Sacerdotale officium & Regium confunduntur.

Lepra significari hæresim ultrò concedimus: alia quoque peccata eo morbo adumbrari passim tradunt Patres. At propter hæresim, aut quæcumque peccata expelli posse Principem, ac Regno deturbari nunquam allegoria efficiet. Potest enim allegoria rem aliundè firmatam declarare, rem per se ipsa conficere & probare non potest. Neque quisquam sanus sibi persuaserit, plus posse ad exturbandum Principem, aut hæresim, aut ejus imaginem lepram, quàm tot alia scelera, atque ipse idolorum cultus, quem Judæi in Regibus, eorum Majestate salvâ, toties pertulêre.

Quid autem eo exemplo licere sibi putarent Christianæ religionis Antistites, sanctus Lucifer Calaritanus in Sardiniâ Episcopus, docuit libris adversùs Constantium editis; sanctum autem voco, cujus festum diem, sede Apostolicâ approbante, ab omni Patrum memoriâ Calaritani, aliique Insulares agant. Quanquam enim in quibusdam vehementior fuerit, ejusque inclito nomine, quidam ejus discipuli atroces ac superbi, schisma conflaverint; multis tamen argumentis demonstratum est, eum in Ecclesiæ communione obiisse. Utcumque est, libros profero, quos cùm ille scripsit, Catholicis omnibus, magnoque illi Athanasio admirationi fuit: proferam au- Lucif. Cal. Tô. iv. Bibl. Pat. p. 227. tem hìc librum, cui titulus: *De non parcendo in Deum delinquentibus:* quo libro sic compellat Constantium, arrogantiæ ac superbiæ Catholicos Antistites

tistites incusantem : *Quæ ista nostra, Constanti, superbia est, quæve arrogantia? Si quia te videamus morbidum esse, pestiferum quippe Arianum, Elephantiam in te esse; quia istam consideremus, illam, quam Arius habuerit; quòd urgeamus te secedere à populo Dei, sicut illi Sacerdotes Domini Oziam de templo compulerint egredi; quia te ita cogamus Deo dare honorem. Si enim Oziam Dei Sacerdotes idcircò pellebant ex aulâ Dei, quia meminissent Divinitùs præceptum, leprosos ante expiationem ingredi templum prohibitos; quantò magis nos dignè te, conspice, ex Ecclesiâ pellere Christi, de domo Domini, quia non sit licitum hæreticum convenire cum Catholicis, insanum cum sanis, plenum immundis spiritibus cum eis in quibus inhabitat Spiritus Dei.* Ib. p. 228. Eatenus igitur Oziæ exemplo Patres utebantur, ut hæreticum Imperatorem templo Dei, domo Dei, Ecclesiâ Christi arcerent; non ut Imperii administratione deturbarent. Constantium certè à Catholicis omnibus, & ab ipso Lucifero, pro legitimo Imperatore semper habitum, & fatentur omnes, & infrà referemus. Hoc exemplo Oziæ docebat : hisce finibus coercebat is, quem vehementissimum, atque interdum nimium fuisse constat.

Neque aliter alii sentiebant. Exstat Hincmari Rhemensis epistola ad Carolum Calvum Regem, quâ monet, ne Oziæ exemplo, *manum extendat ad ea quæ Sacerdotali ordini Spiritus Sancti dono commissa sunt.* Ibi fusè relatâ separati per Sacerdotes Regis historiâ, addit ex Apostolo : *Hæc autem in figurâ contingebant illis; scripta sunt autem propter nos*; ac denique concludit : *Sic & eorum judicio, quibus dicit Dominus*, NON VOS ESTIS QUI LOQUIMINI, SED SPIRITUS PATRIS MEI QUI LOQUITUR IN VOBIS, *voluntariè atque ex deliberatione, quiscumque violans & convellens constituta divina; quia docente Petro :* NON EST PERSONARUM ACCEPTIO APUD DEUM : *ab Ecclesiæ corpore separatus, nisi per pœnitentiam & Sacerdotalis indulgentiæ reconciliationem, eidem Ecclesiæ fuerit reincorporatus, erit ab æternâ Ecclesiâ separatus.*

Hincmar. tom. ij. ep. x. pag. 316. j. Cor. x. 11. Matt. x. 20. j. Pet. j. 17.

Non aliud Patres nostri in Oziâ viderunt, quod ad Christianismi tempora pertineret : de terreno Regno per spiritualem lepram adimendo nihil cogitabant; separari posse putabant Reges id meritos per Sacerdotale officium, ab Ecclesiâ quidem, & à Regno cœlesti, quorum Respublica, Regnumque Judaicum figura fuit. Quæ nunc de suo addunt, ea nos à Patribus spreta rejicimus.

Hæc ex vetere Testamento Bellarminus, & alii proferunt, caduca per sese, ac nequidem sibi satis cohærentia; non quòd indocti sint qui ea objecere; sed quòd, semel susceptâ causâ, per occupationem animi necesse sit vana sectari, quibus valida & vera argumenta desint

Stat ergò propositio : per institutionem Sacerdotii Legalis non fuisse immutatum statum Principatûs; neque alteri potestati quæ Reges deponeret, ac temporalia ordinaret, Regiam potestatem directè vel indirectè fuisse subjectam. Jam ad novi Testamenti Sacerdotium veniamus.

CAPUT XIII.

QUINTA PROPOSITIO: *Neque per institutionem Christiani Sacerdotii quidquam fuit immutatum in regnandi jure: id probare aggredimur ex Evangelicis Scripturis: explicatur potestas quam Christus Apostolis tradiderit.*

QUINTA propositio: *Neque per institutionem Christiani Sacerdotii quidquam fuit immutatum in jure regnandi; ac Pontificibus Christianis nulla à Christo attributa potestas, quâ temporalia ordinare, aut quemquam Imperio mulctare vel donare possint;* patet ex antecedente. Si enim religionis causâ in terrenis Imperiis, atque in supremarum potestatum juribus aliquid fuit immutandum, id maximè fieret per religionem Mosaicam terreno Imperio, terrenis promissis nixam: atqui non id factum est, neque Regiam potestatem, in rebus quidem suis, Moses Sacerdotio fecit obnoxiam: multo ergò minùs Christiana religio, promissis tantùm nixa spiritualibus, id faceret, aut Imperiorum jura mutaret.

Sed quandoquidem in hac maximè propositione quæstio vertitur, eam diligentiùs Scripturis primùm, deinde Ecclesiæ traditione ac praxi confirmamus. Quibus in locis pertractandis nemo à nobis postulabit, ut demonstremus deditâ operâ confutatam eam potestatem, quam nullus hominum cogitaret, sed ut perspicuè pateat nullam hujus in Scripturis, nullam in primis sæculis fieri mentionem, cùm id res vel maximè postularet, tum verò eam cum Patrum, Christianæque doctrinæ placitis non posse cohærere. Sic duabus profectò causis contraria sententia concidet, & quòd nova, in Ecclesiâ Christi ac prioribus sæculis inaudita, & quòd à Christiano, atque Ecclesiastico spiritu alienissima proferat.

A Scripturis inchoamus: quærimusque quam Christus Apostolis dederit potestatem? Et quidem Magister ac Dominus duplicem in Apostolos, ministros, ac vicarios suos contulit potestatem, extraordinariam & ordinariam: Luc. ix. 1. 2. utramque complexus est his verbis: *Convocatis Jesus duodecim discipulis, dedit illis virtutem & potestatem super omnia Dæmonia, & ut languores curarent, & misit illos prædicare Regnum Dei, & curare infirmos.* Edere miracula, extraordinariæ potestatis; prædicare Regnum Dei, potestatis ordinariæ fons & caput est.

Jam cujus generis esse putant illam potestatem deponendi Reges? Certè ordinariam: nam extraordinariam, quæ per miracula se exerat, nihil moramur. Quo verbulo refellimus adversarios passim ingerentes & arefactam Marc. xj. 21. ficum, & immissos porcis dæmones, & Ananiam & Saphiram Petri voce Matt. viij. 31. percussos, quæ quidem Nicolaus Dubois, & alii haud minùs inani quàm

Act. v. 1. 2. Disq. art. iij. n. 33. & seq.

ingenti operâ congerunt: nam quò iſta pertinent? An ut Pontifices patrare miracula ſuo jure, ac pro Cathedræ ſuæ poteſtate poſſint? Ne id quidem cogitant. Quare cùm hæc proferunt, nihil aliud faciunt, quàm ut vera argumenta deeſſe demonſtrent, qui tantâ operâ falſa, & nulla colligunt.

Quin etiam commemorant flagellis verberibuſque ejectos è Templo vendentes & ementes. Quid autem probaturi? An quia Chriſtus templi contemptores templo ejecit, ideò Pontifices Regnis ejecturi ſunt eos, qui religionem contemnant? Aut quoniam Chriſtus flagellis eſt uſus, ideò ejus miniſtri atque vicarii ad bella in Reges movenda Chriſtianos compellent? Aut verò id volebat Chriſtus, ut Eccleſiaſtici linguæ verbere, ac prædicationis flagello non contenti, ipſi per ſe vi agerent, atque arma corriperent? At id nemo cogitavit unquam. Quare hæc, quæ congerunt, extraordinariè geſta, vel ipſi fateantur neceſſe eſt ad rem non pertinere. Marc. xj. 15.

Ad ordinariam poteſtatem veniamus. Hujus caput eſt verbi prædicatio, Eccleſiaſtici miniſterii baſis. Hanc deinde conſequuntur Sacramenta conſecranda, adminiſtranda dignis, quodque eſt conſectaneum, indignis pro poteſtate adimenda: tum hæc omnia complexum regimen Eccleſiaſticum, monere, increpare, arcere ſacris, ſive, ut ait Tertullianus, *exhortatio, caſtigatio ac cenſura Divina*; hæc Scripturæ exequuntur copiosè, luculenter, nullâ temporalium cuiquam, ſive dandorum, ſive adimendorum mentione factâ. Apol. cap. xxxix.

Paſcendi poteſtatem latè patere volunt. Certè. Non ita tamen quin iis contineatur finibus, quibus ſe Chriſtus ipſe continuit. Pavit autem oves Chriſtus, *ut paſcua invenirent*, vitæ verbum ſcilicèt & vitam æternam per verbum: *Oves enim meæ vocem meam audiunt & ego cognoſco eas, & ſequuntur me & ego vitam æternam do eis, & non peribunt in æternum, & non rapiet eas quiſquam de manu meâ.* Ad hoc pavit Chriſtus, ad æterna perduxit, temporalia cuivis, ac ſuis cuique legibus habenda, utenda, adimenda permiſit. At ſi ad hæc pavit Chriſtus, ad hæc paſcat Petrus: *Paſce* enim, inquit, *oves meas*, ſed meo more *meas*. Ne ergò paſtores ad temporalia, eo quo erant jure locoque à Chriſto relicta, conceſſam à Chriſto poteſtatem conferant. Joan x. 9. Ib. 27. 28. Ib. xxj. 17.

At enim Matthæi XVI. & XVIII. poteſtatem ligandi ac ſolvendi tradidit, ſed peccata ſcilicèt: ſic enim ipſe Chriſtus interpretatur Joannis XX. *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta ſunt*: Quæ ad poteſtatem ligandi ac ſolvendi pertinere, eoque referri, & Theologi omnes, & ipſa Tridentina Synodus intellexit. Piget verò referre in re notâ & obviâ Patrum autoritates. Uno verbo dixerim: qui hanc poteſtatem ligandi atque ſolvendi ad peccata referant, omnes invenias; qui ad temporalia danda vel adimenda referat, mille & amplius annis omninò neminem. Matt. xvj. 19. xviij. 18. Joan. xx. 23. Concil. Trid. Seſſ. xiv. c. viij. & can. x. xv.

Jam illud à Chriſto prolatum, quo maxime ſe in Chriſtianos contumaces poteſtas Eccleſiaſtica exerit: *Sit tibi ſicut Ethnicus & Publicanus*, fruſtra referas ad temporalia, quorum ullam partem detractam Ethnicis aut Publicanis fuiſſe, non ipſi Judæi, nedum cæteri intellexerint. Matt. xviij. 17.

CAPUT XIV.

Locus Evangelii: Reddite quæ ſunt Cæſaris Cæſari.

HIs ergò præſtruximus, quam Chriſtus Apoſtolis dederit poteſtatem; ampliſſimam illam quidem, & omninò Divinam, ſed in ſpiritualibus ac cœleſtibus; in terrenis quidem ac civilibus nihil præcepit, niſi ut obtemperarent iis, qui rerum potirentur.

Neque enim bonus Magiſter eam prætermiſit partem veræ pietatis, ac diſertè dixit: *Reddite quæ ſunt Cæſaris, Cæſari; & quæ ſunt Dei, Deo;* ne quis Rempublicam conturbaret, aut conſtituta ſollicitaret Imperia: quâ breviſſimâ, abſolutiſſimâque ſententiâ complexus omnia eſt, quæ civili poteſtati deberentur; nempè obtemperandum in omnibus, quæ Divinis præceptis non repugnarent.

Matt. xxij. 21.

Multi enim è Judæis putabant Romani Imperii, ac Romanorum Cæſarum, utpotè infidelium, iniquam, violentam, tyrannicam, atque omninò nullam in populum Dei poteſtatem eſſe: quorum turbulentos ſpiritus Magiſter optimus hâc ſententiâ compreſſit. Cùm enim id agerent inquieti homines ut religionis ſpecie, legitima Imperia commoverent, id è contra Chriſtus docuit, nihil ad vim ipſam religionis pertinere, quis imperet, atque omninò religione relinqui Imperia eo loco, quo ſunt gentium ac populorum juribus conſtituta.

Hoc autem perfecit oſtenſo numiſmate, atque imagine Cæſaris; ut quoniam Reſpublica, ac civilis ſocietas ſtat commerciis ac permutationibus, quarum inſtrumentum eſt nummus, ſeu publica pecunia; ideò omnes intelligerent in ejus poteſtate neceſſariò permanendum, cujus numiſmatis uterentur; quod profectò non ſic præcisè & abſolutè diceret, ſi aut intelligeret Pontificum ac Synagogæ autoritate legitima Imperia ſolvi poſſe, aut talem poteſtatem ſuis, ſuæque Eccleſiæ ipſe aliquandò eſſet conceſſurus.

Quod ergò nunc interpretantur: *Reddite quæ ſunt Cæſaris, Cæſari;* hoc eſt, *ſi ipſe Cæſar, quæ Dei ſunt, Deo reddat*, vanum eſt & illuſorium, imò contrarium Chriſti inſtituto, cùm juberet parere iis, quos Idololatras & impios, Deo, quæ Dei erant, non reddere certum eſſet.

Neque minùs vanum eſt, quòd alii hæc aſſuunt: REDDITE QUÆ SUNT CÆSARIS CÆSARI, *niſi noceat religioni, atque Eccleſiæ, aut niſi ipſe Cæſar per Eccleſiam ac Pontifices deponatur.* Quæ quidem aſſumenta captioſam, quod abſit, & illuſoriam Chriſti reſponſionem facerent.

CAPUT XV.

Prævisis malis quæ ab impiis Regibus Ecclesiæ essent eventura, quæ Christus & Apostoli auxilia reliquerint; & an aliqua præter patientiam?

NEQUE verò quis negaverit à Christo esse prævisa, cùm omnia incommoda Ecclesiæ nocitura, tum vel maxime ea quæ à malis Regibus evenirent, quæ quidem & ipse expertus est; testanturque Apostoli impletum in ipso Jesu id quod erat à Davide pronuntiatum: *Adstiterunt Reges terræ & Principes convenerunt in unum adversùs Dominum & adversùs Christum ejus.* Neque ignorabat manatura ad discipulos, quæ in Magistro præcessissent: *Ad Præsides* enim, inquit, *& ad Reges ducemini;* neque id Apostolos fugiebat, cùm & à Domino commoniti essent, & jam vim Regiam toti Ecclesiæ gravem ipsi experirentur, & sæviora quæque imminere cernerent. Act. iv. 26. Ps. ij. 2. Matt. x. 18.

Cùm ergò eum Magistrum, eosque duces habeamus, qui mala nobis totique Ecclesiæ, à mundi potestatibus obventura animo præviderent, experimento probarent; videndum plane nobis adversùs hæc mala, quæ præcepta, quæ remedia aut auxilia comparârint.

Hæc autem in Evangelio luculenter apparent. Ecce enim prævisо malo, ac longè ante denunciato: *Ad Præsides*, inquit, *& ad Reges ducemini*, statim addit, *in testimonium illis:* hoc primùm; aperta professio veritatis: unde & illud: *Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine, & quod in aure auditis, prædicate super tecta:* & illud: *Omnis ergò qui confitebitur me, confitebor & ego eum.* Primùm ergò succurrit nobis ipsa fiducia profitendæ veritatis: tum idonea verba, quibus adversarii revincantur: *Ego enim dabo vobis os & sapientiam, quibus non possint resistere & contradicere omnes adversarii vestri.* Accedit certa promissio salutis consequendæ, quæcunque supplicia inferantur: unde Christianis invicta firmitudo, infixumque animo, *non timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere.* Quo certa salus animæ constat, sed propter patientiam: *In patientiâ vestrâ possidebitis animas vestras;* neque tantùm animas, sed suo etiam tempore, ac loco ipsa corpora: *Capillus enim de capite vestro non peribit.* Summa ergò est, ne quid timeant, ne quid amittere se posse putent: hac spe invicti persistant, nec veritatem prodant: hoc est, ne in malis pareant. Ut autem quovis autore in ipsos insurgant, aut in civilibus, jussa detrectent, ne quidem innuit; imò verò id apertè vetat, cùm nihil aliud indicit, quàm pati, quantumvis sævituri ac nocituri essent. Hæc promissa, hæc præcepta, hæc adversùs potestates ac mundum sævientem invicta auxilia subministrat. Ibid. 27. Ibid. 32. Luc. xxj. 15. Matt. x. 28. Luc. xxj. 19. Ibid. 18.

Neque tamen propterea ultrò se neci sint objecturi Christi discipuli: *Cùm enim persequentur vos in civitate istâ, fugite in aliam;* sic adversùs Reges & Præsides ac legitimos Magistratus Christus Magister, nihil præter fu- Matt. x. 23.

gam relinquit, ut Divina præsidia, in invicto fidei Spiritu; humana verò; in fugâ habeamus. Nihil prætereà Christianis adversùs Reges & Magistratus concessum est. Sic declinare vim Regiam, eique obluctari licet.

Rom. xiij. 1. Magistrum sequuntur Apostoli, & Paulus: *Omnis*, inquit, *anima potestatibus sublimioribus subdita sit.* Cavillantur adversarii, dum respondent, præcipi quidem ab Apostolis uti obediatur Regibus, quandiu Reges fuerint; non autem prohiberi quominùs, si Ecclesiæ adversentur, deponantur à Pontificibus Christianis: quasi non Pontifices Paulus his dictis complexus sit: *Omnis anima*; quod & Chrysostomus hîc, & res ipsa indicat. *Ostendit enim*, inquit, *quòd ista imperentur omnibus, & Sacerdotibus, & Monachis, non tantùm sæcularibus, id quod statim in exordio declarat, cùm dicit:* OMNIS ANIMA POTESTATIBUS SUPEREMINENTIBUS SUBDITA SIT, *etiam si Apostolus sit, si Evangelista, si Propheta, sive quisquis tandem fuerit.* Puto ergò non excipi Apostolicam potestatem, cùm etiam antiquum Pontificem audiamus, ex Apostolico throno, hæc de Regibus prædicantem: *Quibus nos etiam subditos esse Sacra Scriptura demonstrat.* Atqui absurdissimum est quem pari cum cæteris obedientiâ Paulus obstrinxerit, eum non modò posse resistere, sed etiam deponere. Mirum profectò à Paulo non esse explicatam exceptionem illam, tum cùm Neroniano gladio imminente diceret: *Ego jam delibor & tempus resolutionis meæ instat.* At nec sic à Regis, quantumvis sævientis, obedientiâ Christianos amovebat, nec deponendum eum, sed colendum docebat.

Chrysost. Hom. xxiij. in epist. ad Rom. tom. ix. p. 686.

Pelag. Pap. Tom. v. Côc. Labb.

ij. Tim. iv. 6.

CAPUT XVI.

An generali præcepto obediendi Regibus, Christus & Apostoli aliquam exceptionem attulerint, & quam?

CERTE generali præcepto obediendi Regibus necessariam exceptionem Scriptura non omittit: obediendum scilicèt, nisi Deo adversa jubeant. Ac Paulus quidem ad Titum: *Admone illos Principibus & potestatibus subditos esse, dicto obedire, ad omne opus bonum paratos esse.* Quo docet in bonis tantùm parendum esse, &, quod sæpe dicemus, mala imperantibus obedientiam non simpliciter, sed in malis denegandam. Et alio loco: *Nam Principes non sunt timori boni operis, sed mali.... Dei Minister est tibi in bonum.* Quare jubentibus quæ pietati adversentur, libere reponendum Apostolicum illud: *Obedire oportet Deo magis quàm hominibus.* Tum si vim ultimam inferrent, succurrit ultimum resistendi genus, fuso sanguine: *Nondum enim*, inquit, *usque ad sanguinem restitistis adversùs peccatum repugnantes.* Huc usque resistere datur: hanc exceptionem Scriptura adhibet generali præcepto obediendi Regibus: nova illa exceptio de deponendis Regibus Scripturæ superstructa, atque aliena est.

Tit. iij. 1. Rom. xiij. 3. 4. Act. v. 29. Heb. xij. 4.

Est ergò summum illud Christianæ repugnantiæ, ut prava jussi facere, ad mortem usque reluctentur: ulteriùs progredi vetitum; mittunturque Chris-

tiani *inter lupos*, sed *sicut oves*, inermes scilicèt, qui sint *prudentes sicut serpentes*, exposito corpore, ut caput servent, id est, animæ salutem, teste Augustino passim; & *simplices sicut columbæ*, quæ gemendo Deum, patiendo inflectant homines, atque iras modestiâ, & humilitate frangant; cæterùm nunquàm sæviant. Neque enim adversus lupos ac feras ovibus aut columbis arma suppetunt.

Matth. x. 16.

Augustin. quæst. vij. in Matth. Tom. iij. part. ij. p. 277. Enarr. in Ps. lvij. n. 10. Tom. iv. pag. 548. &c.

Neque aliter ipse Christus egit, cùm *testimonium reddidit, sub Pontio Pilato bonam confessionem*; neque enim Judæi quidquam aliud agebant, quàm ut crucis metu deterreretur Christus à profitendâ illâ veritate, quòd nempè ipse esset Christus, Rex verus Judæorum. At Christus, & se Regem Judæorum esse, & ne quid Pilatus Cæsari, reique Romanæ metueret, Regnum suum de hoc mundo non esse profitetur.

I. Tim. vj. 13.

Hìc ergò videmus circa Reges & Præsides, quid Evangelica disciplina præcipiat, quid excipiat. Non enim hoc excipit, ut ad mala cogentibus absolutè & in omnibus obedientia denegari, aut quâvis autoritate subtrahi possit; sed hoc excipit tantùm, ne obediatur in iis quæ iniquè imperant, quibusque se Deo superiores esse velint: quæ exceptio regulam firmat, evincitque in omnibus aliis præstandam obedientiam, honorem, vectigal, omnia quæ sunt Cæsaris; eo fine scilicèt, quemadmodùm ait Tertullianus, *ut Rex honoretur cùm suis rebus insistit.*

Tertull. Scorp. cap. xiv. p. 499. edit. Prior.

CAPUT XVII.

Adversariorum effugia: distinguunt tempora infirmæ & adolescentis, à temporibus robustæ, & jam prævalentis Ecclesiæ: an hæc Christianis digna?

QUÆ supra diximus, hæc quidem adversarii fere confitentur; sed duo reponunt: primùm quidem, his Christi & Apostolorum præceptis comprehendi ea, quæ incipienti & infirmæ, non autem ea, quæ adultæ, suisque jam viribus confirmatæ Ecclesiæ conveniant: rectè enim jussam esse tolerare Reges, quos compescere infirma non posset. Quo loco si urgeas, ac petas demonstrari tibi, quænam illa sint robustæ jam & adultæ Ecclesiæ præcepta reservata, nulla quidem proferunt, sed illud secundo loco addunt: qui finem præscripserit, ab eodem idonea ad finem consequendum comparata media: quare Petrum & successores, clavibus datis Regni cœlorum, ligare, solvere, pascere jussos ad æternam salutem, id quoque accepisse, ut & ea quæ huic fini conducerent adhibere, & ea quæ nocerent amovere possent: atque ideò jus esse ut abjiciant malos Principes, qui animas procurantibus tanto sint obstaculo. Hæc duo sunt in quibus adversarii suæ causæ præsidium ponunt.

Sic grande illud Christianæ religionis arcanum, vimque omnibus retro sæculis inauditam, quâ unius Pontificis judicio, non modo deponantur Reges, verùm etiam ipsa Imperia transferantur, tantæ potestatis institutor Chris-

tus, ac primi adminiſtri Apoſtoli conticeſcunt: ſecuturis ſæculis longâ argumentorum conſecutionumque ſerie colligenda atque inferenda relinquunt. At profectò ſi Chriſtus & Apoſtoli paterentur, quæ tempori congruebant; admonerent ſaltem quid, aliis temporibus, adulta jam Eccleſia ac robuſta faceret; ne neceſſariam doctrinam, ſi quidem talis eſt, de deponendis Regibus, generali decreto, de præſtandâ obedientiâ, atque etiam exempli ſui autoritate premerent.

Neque enim homines intellecturi erant, amiſſis ſpiritualibus, temporalia ſtatim excidere, quod eſt falſiſſimum: aut eâdem poteſtate utraque ſimul donari vel detrahi poſſe, quæ tam diverſo jure haberentur. Et quidem ſi uſpiam ſcriptum eſſet univerſim, qui ab Eccleſiâ & ſpiritualibus ſeparentur, eos bonis etiam temporalibus poſſe mulctari per Eccleſiaſticam poteſtatem, an eo quoque decreto Reges concluſi eſſent, dubitaretur forſitan, propter pacem rerum humanarum, & convellendæ, non ſine ingenti animarum etiam ſtrage, Reipublicæ graves metus. Cùm verò nec uſpiam ſcriptum ſit patres familias, etiam infimæ ſortis, per Eccleſiaſticam poteſtatem, vel uno ſervulo mulctatos, aut mulctandos fuiſſe; quis in animum induceret mulctandos Imperiis ipſos quoque Reges, de quibus eò clariùs decerni oportebat, quò facilius, tanto loco poſiti, Eccleſiæ autoritatem, vel Reipublicæ tranquillitatis ſpecie eluderent?

Jam ut adverſarios ſtrictiùs urgeamus, pudet profectò me diſcriminis illius, quod inter incipientem & adultis jam viribus robuſtam Eccleſiam eſſe volunt. Scilicèt cùm prædicat Dominus: *Ecce ego mitto vos ſicut oves;* &, *in patientiâ veſtrâ poſſidebitis animas veſtras*, nullumque adversùs legitimos Magiſtratus, niſi in fugâ præſidium, ſic intellecturi ſumus: fugite, ſed quoad viribus convaleſcatis: unam præſcribo patientiam adversùs Præſides & Reges, ſed infirmis & invalidis: cæterùm cùm prævalere dabitur, excutite jugum, & adversùs legitimas poteſtates, quæ luporum more ſæviant, non jam oves & columbæ, ſed leones ultrò inſurgite; vel cùm edixit Petrus, cùm Paulus ſublimioribus poteſtatibus obtemperandum eſſe, eo quoque tempore, quo in Chriſti gregem ſæviebant: *Neque tantum propter iram, ſed etiam propter conſcientiam*, propter Deum, propter religionem, ſic eorum mentem interpretabimur: nos quidem nunc nihil præſcribimus præter obedientiam: de depoſitione conticeſcimus; ſed hæc aptata temporibus, non in perpetuum valitura. Parete, obedite, *propter conſcientiam* & religionem, donec adoleſcamus, atque Eccleſia roboretur: tunc enim ſumptis viribus, autoritate noſtrâ Reges deponentur, aliis dabuntur Imperia, arma indicentur, vi agi decernetur: tanquam hoc ſit parere *propter Deum & propter conſcientiam*, majores expectare vires, quibus inſurgere in eos, & arma etiam expedire poſſint.

Matth. x. 16. Luc. xxj. 19. Rom. xiij. 5.

Hæc tot retrò ſæculis inaudita, ac poſtremis demum nata temporibus, cujuſcumque Doctoris nomine prodeant, ſi pati cogimur, colere certè non poſſumus; atque apertè opponimus Evangelicum illud: *Neſcitis cujus ſpiritûs eſtis:* neque enim magis eſt Evangelici ſpiritûs, ignem è cœlo elicere adversùs Samaritanos, quàm adversùs legitimos Principes bellorum incendia concitare.

Luc. ix. 55.

CAPUT

CAPUT XVIII.

An eludi possit locus Evangelii : Regnum meum non est de hoc mundo.

ELUDUNT Dominicum illud : *Regnum meum non est de hoc mundo*, & *Regnum meum non est hinc* ; & in Declaratione Cleri Gallicani perperam allegatum esse contendunt, ac diligenter advertunt non esse à Domino dictum : *Regnum meum non est hîc* ; sed *Regnum meum non est hinc* : neque item dictum : *Regnum meum non est in hoc mundo*, sed *non est de hoc mundo*. Quæ quis nesciat ? Certè enim scimus nobis à Domino dictum : *Regnum Dei intra vos est*, qui profectò in terrâ versamur, & Regnum cœlorum Ecclesiam esse, quam toto terrarum orbe diffusam certâ fide colimus, & nunquam destituram credimus. Illud non intelligunt, quò Christus respiciat, ista dicens : *Regnum meum non est hinc*. Nempè intelligebat id agere Judæos, ut eum apud Pilatum invidioso Regis Judæorum nomine premerent : *Neque opus ei erat ut quis testimonium perhiberet de homine : ipse enim sciebat quid esset in homine* ; ac jam id mente præceperat quod Judæi statim inclamaturi essent : *Si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris ; omnis enim qui se Regem facit contradicit Cæsari*. Hæc ergò videns, antequàm clarè edicat : *Tu dicis, quia Rex sum ego :* hæc ultrò præmittit : *Regnum meum non est de hoc mundo ; si ex hoc mundo esset Regnum meum, ministri mei utique decertarent ut non traderer Judæis : nunc autem Regnum meum non est hinc* ; atque his quidem verbis, Cæsaris Regnum, cui Pilatus serviebat, olim à se commendatum cùm diceret : *Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari*, nunc à suo Regno tutum ac securum præstabat. Neque tantùm Pilato ministro Cæsaris, sed etiam venturis Regibus testabatur, nihil unquàm terrenis Regnis à sui Regni legibus, aut à ministris suis metui velle, neque quidquam esse in Evangelio, atque per Evangelium traditâ potestate, quod Rempublicam commoveret. Quæ Christiano spiritu digna profectò corruunt, si jam autoritate Christi Reges deponuntur, Imperia transferuntur, bella civilia concitantur.

Consultat. vj.

Luc. xvij. 21.

Joan. ij. 25.

Ibid. xix. 12.

Ibid. xviij. 37.

Ibid 36.

Matt. xxij. 21.

Non ergò in eo vim ponimus, quòd Regnum ejus non sit *hîc*, sed quòd tametsi sit *hîc*, *non est hinc*. Tamen & *de mundo non est*, ac terrena Regna non mutat diversissimi generis & ordinis Regnum. Præclarè enim Augustinus : *Rex Christus, quòd mentes regat, quòd in æternum consulat, quòd in Regnum Cœlorum, credentes, sperantes, amantesque perducat :* à quo profectò Regno, terrenis Regibus nihil periculi, plurimum firmamenti est.

August. in Joan. tract. lj. n. iv. tom. iij. part. ij. p. 635.

Quæ ut luculentiùs demonstraret, prodit quidem Rex Christus, sed ipsâ purpurâ illusus, coronâ spineâ, solio cruce, eâque unâ Regium titulum præferente ; venitque in mundum, nil magnificum, nil Regium spirans : mundi quidem victor, sed uno vanæ pompæ despectu ; quin ipsâ nativitate subjectionem Imperio & Imperatori professus. Notant passim & mirantur sancti Patres humilitatem novi Regis terreno Imperio servientis, ipsâ subjectione omnibus imperantis : atque hæc mente complexi, vanos Pilati, va-

nos Herodis, vanos posteà Romanorum Principum irriserunt metus, quòd terrenis Regnis ab humili Christi Regno metuendum aliquid existimarent.

Neque verò à Nicolao Dubois Theologiæ Professore contemni decebat Advocatum, qui talia objiceret: *Non eripit mortalia qui Regna dat cœlestia:* non decuit, inquam, contemni Advocatum, qui talia objiceret, ac Breviarium legeret laicus. Quasi hominum incuria perficere potuerit, ut officium Ecclesiasticum, summo olim studio etiam à laicis frequentatum, nunc ad solos Clericos redigatur. Quis autem despiciat id quod Sedulius (*d*) Presbyter initio V. sæculi cecinerit, alii Patres inculcârint, ac totâ jam Ecclesiâ accinente ubique celebretur? Planè non eripit Christus Regna mortalia, nec Regibus hoc nomine est metuendus; neque ejus vices agit, hoc quidem in negotio, qui hæc à se metui velit.

Refut. art. viij. n. 52.

Sedul. tom. vj. Bibl. Pat. p. 459.

CAPUT XIX.

An ad rem pertineat ille ab adversariis objectus locus: data est mihi omnis potestas in cœlo & in terrâ, *& ille locus*, Rex Regum.

NEC valet, quod objiciunt: Christo tradita omnia in manus, & post resurrectionem ab ipso dictum: *Data est mihi omnis potestas in cœlo & in terrâ*, &: *In capite ejus diademata multa*, &: *Habet in vestimento & in femore suo scriptum: Rex Regum, & Dominus dominantium.* Non enim quærimus, quam etiam homo Christus habeat potestatem, sed cujus potestatis vicarium Petrum, ejusque successores reliquerit. Illius profectò quâ peccata remittit, quâ veritatem docet, quâ sacramenta tradit, non autem illius, quâ *regit gentes in virgâ ferreâ, ac tanquam vas figuli confringit eas; & ipse calcat torcular vini furoris iræ Dei omnipotentis.* Hæc enim potestas non decretis, non canonibus, non externis ministeriis, ac formulis, sed omnipotentissimâ atque occultissimâ efficaciâ constat. Hujus potestatis non reliquit vicarios Episcopos, eorumque caput Romanum Pontificem; sed consortes adsciscit Sanctos omnes, qui mundum vicerint: *Qui* enim *vicerit, dabo illi potestatem super gentes:* &: *Reget eas in virgâ ferreâ, & tanquàm vas figuli confringentur, sicut & ego accepi a Patre meo:* Quod quidem est egregiè à sancto Dionysio Alexandrino explicatum his verbis: *Divini martyres nunc assessores Christi sunt, & Regni illius consortes, ac judicii participes, & cum ipso judicantes.* Hos consortes Christus adsciscit supremæ illius occultissimæ, atque omnipotentissimæ potestatis.

Apocalyp. xix. 12. 16.

Ps. ij. 9. Apoc. xix. 15.

Ibid. ij. 26. 27. 28.

Ap. Euseb. lib. vj. cap. xlij. p. 241. edit. Vales.

(*d*) *Sedulius*] Cœlius carmen de vitâ Christi composuit, cui titulum fecit: *Carmen Paschale*; quia nimirùm Christus omnium Christianorum est Pascha. Id carmen, quod apud antiquos pluri i habebatur, stilo fluit eleganti & bene Latino. Vid. Dup. Bibl. Sæc. vj. & Sedulii carmen Bibl. Pat. edit. de la Big. tom. viij. pag. 638. & edit. Lug. tom. vj. pag. 459.

CAPUT XX.

Locus Evangelii: quis me constituit judicem super vos?

EXTERNO autem ministerio quid in terrenis possit, in Lucæ Evangelio luculenter exponit; ubi nempè hæc legimus: *Ait ei quidam de turbâ: Magister dic fratri meo, ut mecum dividat hæreditatem. At ille dixit illi: Homo, quis me constituit judicem aut divisorem super vos?* Quæ verba si perpendimus, statim intelligimus finitam hanc, quam tractamus, de temporalibus quæstionem. Luc. xij. 13. 14.

Ac primùm qui sic petebat: *Domine, dic fratri meo*, apertè à Christo petebat, uti ipse pro potestate decerneret: cùm autem Christus respondit, *Homo, quis me constituit judicem aut divisorem super vos*, apertè item negat eam potestatem ullo modo pertinere ad illud officium, quod in terris gerebat, cujus vicarios Apostolos relinquebat.

Et quidem Christus alludit ad illud olim Moysi dictum: *Quis te constituit Principem, & judicem super nos?* Quamque in ipso potestatem ille homo de turbâ requirebat, eam ultrò Christus ab officio suo amovet dicens: *Homo, quis me constituit judicem, aut divisorem super vos?* Exod. ij. 14. Act. vij. 27. 35.

Fixum enim illud ab Apostolo dictum: *Nemo assumit sibi honorem, sed qui vocatur à Deo tanquàm Aaron: sic & Christus non semetipsum clarificavit, ut Pontifex fieret, sed qui locutus est ad eum: Filius meus es tu:* &, *Tu es Sacerdos in æternum.* Quâ ergò ratione Pontificiam sibi vindicat autoritatem, Pontifex à Deo constitutus, eâdem ratione amolitur à se in civilibus rebus judiciariam potestatem; quòd horum à nemine judex constitutus est. Heb. v. 4. 5. 6.

Hinc existit argumentum: Christus Apostolos non alterius reliquit officii vicarios, quàm ejus quod tum gerebat in terris; at ad illud officium pertinere negabat eam, quam ille homo de turbâ deferebat, res terrenas ac civiles dijudicandi potestatem: ergò ea ad Apostolicum officium nihil pertinet.

Quorum certè judices à Christo constituti sint, in Evangelio legimus: *Tibi?* inquit, *dabo claves Regni cælorum;* & *quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.* Consentanea loquitur, qui officio suo terrenorum potestatem abjudicans, vicariis suis cœlestia tantùm suo nomine judicanda committit. Matt. xvj. 19. Joan. xx. 23.

Quare eum quem tractamus locum Bernardus excutiens: *Quis me constituit divisorem super vos*, & cum illo comparans: *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis*, ad Eugenium Papam hæc scribit: *In criminibus, non in possessionibus potestas vestra; quoniam propter illa, & non propter has accepistis claves Regni cœlorum.* Ac Bernardi quidem locum alibi legemus integrum, eoque doctrinam nostram luculentissimè confirmabimus. Illud quidem habemus interim, clavium potestatem in terrenis possessionibus minimè versari, neque propter eas Apostolis esse traditam; quâ profectò sententiâ vel unâ vincimus, nisi fortè Apostolicam potestatem à terrenis pos- Bern. de Consf. lib. j. cap. vj. tom. j. Ben. pag. 412.

sessionibus dijudicandis abstinere jussam, propter Regna concessam putemus, ac jam Imperia distribuant vicarii, quorum Dominus, ne agros quidem dividendos, sibi attributos esse docet.

Hæc verò non ad contumeliam dicimus Sacerdotalis officii. Bernardo enim assentimur, hæc negari Pontificibus, *non quia indigni illi sint, sed quia indignum illis talibus insistere, quippe potioribus occupatis.* Paria Ambrosius in eumdem Lucæ locum: QUIS ME CONSTITUIT JUDICEM? *bene terrena declinat, qui propter Divina descenderat, nec judex esse dignatur litium & arbiter facultatum, vivorum habens & mortuorum judicium, arbitriumque meritorum.* Et paulo post: *Meritò refutatur hic frater, qui dispensatorem cœlestium gestiebat corruptibilibus occupare.* Ergò in Ecclesiasticam potestatem non modò aliena, sed etiam indigna conferunt, qui terrena quævis illius subdere satagunt Imperio.

Ambr. lib. vij. in Luc. n. 122. tom. j. Ben. pag. 1438.

An fortè hùc afferent suum illud, *directè* & *indirectè*? Quasi non licuerit Christo *indirectè* dividere eam de quâ rogabatur, hæreditatem; aut verò ignoraret, quod nunc assiduè jactant, quantum temporalibus spiritualia juvarentur. At ipse universim à se negotium amolitus, causas incidit omnes, quibus hæc ad Ecclesiastica judicia revocentur, nullamque rerum terrestrium potestatem pertinere docet ad illud officium, cujus Apostolos ministros ordinabat.

CAPUT XXI.

Respondetur ad objecta Capitis XVII. an impii Reges ab Ecclesiâ impuniti, si tuti à depositione habentur.

JAM ea quæ sunt objecta superiùs facilè dissolvemus. Objiciebant enim sic: Ecclesiæ suppetere debere media ad salutem animarum procurandam, atque adeò remedia adversùs malos Principes, qui earum saluti nocerent. Hæc argumenta quibus sese maximè efferebant, nunc spontè concidunt. Repetimus enim more Scholæ argumentum, atque ad illud: debent Ecclesiæ suppetere media atque remedia, distinguimus: media atque remedia, quæ Christus ipse tradiderit, ipsâ quæstione, ut vidimus, in medium adductâ, fatemur; media ac remedia, quæcumque ipsi per nos excogitare possumus, negamus ac pernegamus. Neque enim illud verum est, quod tantâ confidentiâ assumere videntur: Christum qui præcepit finem, salutem æternam scilicèt ab Ecclesiâ promovendam, statim indulgere omnia, quæ ad finem conducere, aut impedimenta amovere posse videantur. Imò ab ipso audiendum quæ media, quæ remedia concesserit optimus ipse provisor animarum, ac providentissimus Divinæ rei procurator. Nec enim dubium quin ea remedia dederit, quæ Christianæ disciplinæ idonea sibi viderentur. At & ipse, & Apostoli ea quæ nunc passim novi Theologi venditant remedia tacuere; & Christus quidem disertè præscripsit quid esset agendum, cùm *ad Præsides & Reges* pro Evangelio vincti traheremur: cùmque ipse & Apostoli prævidissent, imò experirentur quanta pati oporteret à mundi potestatibus pietatem professos, non aliud quidquam præter obedientiam imperârunt, sal-

vâ quidem conſcientiâ, quæ uni Deo pareret. Ergo alia omnia, quæ tanto poſteà intervallo excogitârunt homines, nempè ut temporalia adimerent, jugum excuterent, bella concitarent, procul à piorum animis, atque ab Eccleſiæ modeſtiâ ac fide abeſſe voluerunt.

Neque propterea Chriſtianam Fidem profeſſos, ipſoſque etiam Reges ab Eccleſiæ autoritate immunes reliquerunt. Tametſi enim nec temporalibus, nec terreno Regno; at cœleſtibus & æterno Regno mulctant, & amandant Chriſti vice ad Ethnicos, & ligatos addicunt ſuppliciis ſempiternis. An Leonem Iſaûrum, ut hoc octavi ſæculi exemplum in anteceſſum demus, an, inquam Leonem Iſaurum Gregorius II. (*e*) Pontifex impunè dimittebat, qui pro Apoſtolicâ poteſtate minabatur ſe impium Principem Satanæ traditurum? An hæc parùm valebant, quòd interim de terreno Regno directè aut indirectè adimendo nullas jactaret minas: atque etiam Imperium à ſuâ poteſtate intactum & immune eſſe fateretur dicens: *Neque Pontifex introſpiciendi in palatia, neque Imperator in Eccleſias introſpiciendi habet poteſtatem*? An verò gravior, aut verendus magis Gregorius VII. quòd prorſùs omnia, terrenaque non minùs quàm cœleſtia, ſibi vindicaret? Imò verò ille nempè Gregorius II. tantò validiùs feriebat, quantò magis ab alienis abſtinens, ſua tantùm intorquebat. Greg. II. ep. ad Leon. Iſaur. tom. vj. Concil. p. 26. & ap. Bar. Tom. ix. p. 74.

Quid ſi anathemata ſpernant, inquies? Quid ſi depoſitionum ſpernant ſententias? Quid ſi, ut tam ſæpè factum eſt, opponant arma atque victorias? Quid proderit jactare Principem depoſitum verbis, rerum potientem? Sanè cùm excommunicant Romani Pontifices, ſtat, valetque ſtatim ipsâ vi ſuâ adversùs contumaces ac rebelles, quocumque loco poſitos, excommunicatio, Deo ligante in cœlis, quæ Divinitùs traditâ poteſtate in terris ligata ſunt. At cùm depoſitionis quocumque apparatu proferunt ſententias, niſi ſtatim ſuppetunt exercitus, profectò, ſi verum dicere volumus, quò magnificentioribus, eò inanioribus verbis ludunt. Sed quid his immoramur, tanquam neceſſe ſit eam à Chriſto in Eccleſia inſtitutam fuiſſe poteſtatem, quæ omnia incommoda propulſaret: non autem pars ſit vel maxima Chriſtianæ doctrinæ, multa incommoda ſubortura, adversùs quæ nullum ſit humanum remedium, ſed quæ vel precibus amoliri, vel demiſſo animo pati debeamus: ut ſcilicèt ad illud ſuſpiremus Regnum, quo, nullo obſtaculo, nullo incommodo perturbemur? Quòd ſi alia præſidia quærimus, alia ex aliis incommoda conſequentur, perficieturque præpoſteris curis, ut malis oppreſſi, remediis quoque graviùs laboremus. Certè cùm Pontifices Eccleſiæ conſulere cœperunt, deponendo Reges, ſecutæ ſunt eæ calamitates, quibus doceremur, quàm conſultò Chriſtus ab iis remediis temperârit.

(*e*) *Gregorius II.*] ut cenſet Baronius cum turbâ Hiſtoricorum, ſcripſit ad Leonem Imperatorem has epiſtolas duas, quas tamen D. FLEURY ann. 731. tom. ix. pag. 236. edit in 4°. Gregorio III. adſcribit. Quod cur fecerit, non docet. Has epiſtolas eſſe Gregorii II. firmis rationibus probat Fronto-Ducæus, qui illas in Bibliothecâ Cardinalis Lotharingii à ſe repertas primùm, edidit Græcas & fecit Latinas. Vid. ejus notas tom. vij. Conc. pag. 21. & ap. Baron. Tom. ix. pag. 71.

CAPUT XXII.

De excommunicationis effectu : an privet temporalibus : quid ſit illud : ſit tibi ſicut Ethnicus & Publicanus : *Interdicta de vitandis excommunicatis in literis Apoſtolicis contenta expenduntur.*

SED nihil planè eſt quo vehementiùs illam poteſtatem confutemus deponendi Reges, quàm cùm intuemur, quâ in re ipſe Chriſtus Eccleſiaſticæ poteſtatis arcem collocaverit. Eſt autem in ipſo anathemate, cujus vim ex Scripturis exponere nos oportet ; ut cùm intellexerimus quouſque ſe protendat ſummum id, quod Eccleſiæ à Chriſto conceſſum ſit, cætera ut aliena reſpuamus.

Matt. xviij. 17. 18. Vim autem anathematis Chriſtus explicuit his verbis : *Dic Eccleſiæ ; ſi autem Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus & Publicanus : amen dico vobis, quæcumque alligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in cœlo, & quæcumque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cœlo.*

Hîc autem primùm quærimus quid illud ſignificet : *Sit tibi ſicut Ethnicus & Publicanus.* Certè illud : ut quemadmodum Eccleſiæ, ita ſit Regni cœlorum extorris ; undè Chriſtus addit : *Quæ alligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in cœlo.* Ligant ergò illos, non modò ut communione fidelium, ſed ut cœlo excludantur.

Jam ſi quis exiſtimet his verbis, *Sit tibi ſicut Ethnicus & Publicanus*, non modò ſpiritualia, ſed etiam temporalia adimi ; id dicat neceſſe eſt, temporalibus rebus privari Ethnicos ac Publicanos : quod non tantùm riſu, ſed etiam anathemate dignum eſſet.

Nam illud à Chriſto tantâ autoritate prolatum : *Reddite quæ ſunt Cæſaris, Cæſari*, ſatis demonſtrabat quàm jure obtinerent, non modò reliqua temporalia bona, verùm etiam Imperia, qui veram religionem averſati, idolis ſerviebant. Quare nihil vetabat etiam regnare eos, qui ad conditionem Ethnicorum redacti eſſent.

Jam de Publicanis haud minùs clara res eſt, dicente Zachæo Publicano : Luc. xix. 8. 9. *Ecce dimidium bonorum meorum do pauperibus, & ſi quid aliquem defraudavi, reddo quadruplum.* Ergò alia bona legitimo jure Publicanus poſſederat, & ſua non aliena egenis tribuebat : *Dimidium*, inquit, *bonorum meorum.* Neque aliud quid ab eo Dominus repoſcebat dicens : *Hodiè ſalus domui huic facta eſt.*

Quare nec famulitio privabantur, quæ pars erat bonorum maxima ; præcipitque diſertè Apoſtolus manere fideles in Dominorum etiam infidelium poteſtate ; quominùs admirere manſiſſe integram in Ethnicis publicam poteſtatem, cùm etiam Hærilis (*f*) manſerit. j. ad Tim. vj. 1.

Neque quiſquam ſomniabat, his atque aliis bonis temporalibus privatos eſſe Ethnicos aut Publicanos, ut propterea iiſdem bonis mulctati intelligantur Chriſtiani, qui excommunicati Ethnicis & Publicanis accenſentur.

(*f*) *Hærilis*] poteſtas ea erat, ut Domini poſſent impunè ſuos ſervos cædere & interdum occidere, nullâ facti ſui redditâ ratione. Vid. paſſ. Aut. profan. Græc. & Lat.

Sanè ex eo Christi decreto constat, quoad fieri potest, vitandam eorum esse consuetudinem, nec esse salutandos, nec iniri cum illis debere convivia. Vitabant enim Judæi cum Publicanis cibum sumere: unde illud in Evangelio passim Apostolis exprobratum: *Quare cum Publicanis & peccatoribus manducat Magister vester?* Matt.ix.2. Et Zachæi occasione *murmurabant dicentes, quòd ad hominem peccatorem divertisset.* Luc.xix.7. Consentiunt interpretes Maldonatus, Estius & alii passim; allusumque esse constat ad Judæorum mores, *qui ab Ethnicorum & Publicanorum, quos pro publicis peccatoribus habebant, consuetudine abstinebant; ita ut nec salutandos putarent.* Maldon. in Matth. xviij. 17. Est. in j. Cor. v. 2.

Ergò indicebat Christus excommunicatos vitari eo ritu, modoque, quo à Judæis Ethnici ac Publicani vitabantur; ut eos nec salutarent, nec cum eis cibum sumerent: unde Apostolicum illud: *Scripsi vobis non commisceri, si is, qui frater nominatur, est fornicator, &c. cum ejusmodi nec cibum sumere.* j.Cor.v.2. Quò pertinet etiam illud ad Thessalonicenses: *Quòd si quis non obedit verbo nostro per epistolam, hunc notate, & nolite commisceri cum illo, ut confundatur:* ij Thess. iij. 14. Et illud Joannis: *Si quis hanc doctrinam non affert, nolitè recipere eum in domum, neque ave ei dixeritis: qui enim dicit illi ave, communicat operibus ejus malignis.* ij. Joan. 10. 11.

Hæc sunt interdicta de excommunicatis vitandis, quæ quidem in Evangeliis, atque Apostolicis scripturis habemus. Ecclesiastica, quæ inde manârunt, ex his interpretari nos oportet; neque res obscura est. Satis enim constat hæc interdicta ad bonos mores, non ad ea pertinere, quæ civili jure continentur.

Ad mores, inquam, hæc pertinent. Debet enim vir bonus abstinere à malorum hominum consortio, eò quòd, ut ait Apostolus, *corrumpunt mores bonos colloquia mala;* j. Cor.xv. 33. & quòd vir bonus probare videtur illius doctinam vitamque, cujus consuetudine delectatur: unde Joannes: *Qui dicit ei ave, communicat operibus ejus malignis.* ij. Joan. 11.

Quòd si malos vir bonus per sese quantùm potest vitat, quantò magis eos malos, qui Ecclesiastico judicio ut mali notati sunt? Quo sensu Augustinus, eumque secuti passim Latini Doctores intelligunt Apostolicum illud: *Non commisceri cum eo qui frater, nominatus adulter sit.* Sic enim Græca ad verbum habent. Ita autem interpretatur Augustinus: ut vitemus fratrem, qui sit adulter nominatus, hoc est, Ecclesiastico judicio notatus: quam Augustini interpretationem cum Græco textu egregiè consentire demonstrat Estius. Augustin. cont. Parm. lib. iij. cap. ij. tom. ix. pag. 62. j Cor. v. 11.

Pertinet etiam ad bonos mores illud: *Nolite commisceri cum illo, ut confundatur;* ij. Thess. iij. 14. hoc est, ut pudore victus ab iis actibus abstineat, quorum gratiâ viris bonis horrori se esse intelligit. Ergò excommunicatus Evangelicâ atque Apostolicâ autoritate, humanæ societatis exsors est, quatenus humana societas ad bonos mores spectat, manentque integra, quæ civili lege continentur, nisi aliter lex ipsa caverit.

Quòd autem posteà inter Christianos excommunicati, nisi resipiscant, sint infames, intestabiles, ad quædam vitæ civilis officia inhabiles, id ex eo ortum est, quòd Christiani Principes, quoad fieri potest, leges suas ad bonos mores, atque Evangelicam disciplinam aptent, non quòd excommunicatio per se ullo temporali jure bonoque privet.

Neque aliter intellexerunt Patres. Notum illud Tertulliani in Apologe-

Tert. apol. cap. xxxix. tico : *Ibidem* (in ſacris ſcilicèt Chriſtianorum conventibus) *exhortationes, caſtigationes, & cenſura Divina : nam & judicatur magno cum pondere, ut apud certos de Dei conſpectu ; ſummumque futuri judicii præjudicium eſt, ſi quis ita deliquerit, ut à communione orationis & conventûs, & omnis ſancti commercii relegetur.* Notanda hæc poſtrema verba : *Omnis ſancti commercii*, quibus etiam comprehenditur converſatio & conſuetudo cum ſanctis. Sancti enim, hoc eſt, Chriſti fideles, idcircò maximè inter ſe converſari debent, ut ſancta tractent, etiam in familiari colloquio ; atque ideò ab eorum abhorrent conſuetudine, quibuſcum hæc tractare non poſſunt. Sic mali Chriſtiani, & per Eccleſiaſticam ſententiam notati ut tales, non modò à communione orationis & conventûs, ſed etiam ab omni ſancto commercio, & à ſanctorum conſuetudine relegantur. Nihil ultra licitum Chriſtianis Eccleſiaſticâ poteſtate, juraque temporalia excommunicatis per Eccleſiam in tuto ſunt. Scilicèt Chriſtus animam per baptiſmum ſponſam, ac poſteà adulteram, facto divortio, repudiat : ſua ſibi habeat jubet. Chriſti ergò bona donaque, & eorum omnem uſum amittit, reliquis integris & illæſis.

CAPUT XXIII.

Alius excommunicationis effectus : tradi Satanæ ad interitum carnis : *argumentum pro noſtrâ ſententiâ ductum ex memoratis in Scripturâ excommunicationis effectibus.*

j. Cor. v. 2. JAM quid ex eo Chriſti cum animâ divortio conſequatur, exponit Apoſtolus, de illo Corinthio dicens : *Ut tollatur de medio veſtrûm, qui hoc opus fecit* ; & paulo poſt : *In nomine Domini noſtri* JESU-CHRISTI, *congregatis vobis & meo ſpiritu, cum virtute Domini noſtri* JESU, *tradere hujuſmodi Satanæ in interitum carnis*, ut qui Chriſti, & Sancti Spiritus ſit exſors, ſpiritui nequam tradatur ; quippe cùm, teſte Auguſtino, *extra Eccleſiam ſit Diabolus, ſicut in Eccleſiâ Chriſtus.* Sanè Apoſtolicis temporibus, quemadmodùm ad Apoſtolicæ manûs impoſitionem Spiritus Sanctus etiam manifeſtè deſcendebat ; ita manifeſtè exercebat Satanas vim ſuam in virum Eccleſiaſticâ poteſtate ſibi traditum. Cæterùm hæc ad tempus : firmum illud & æternum, quòd intus, & per impoſitionem manûs, ſancto Spiritui ; & per excommunicationem, Satanæ addicantur.

Ibid. 4. 5. — Auguſt. de verb. Dom. ſerm. cxliv. n. 6. tom. v. p. 695.

Si bonis privatus fuiſſet ille Corinthius Satanæ traditus, non id Apoſtolus prætermiſiſſet, qui etiam commmemorat traditum eſſe *Satanæ ad interitum carnis* ; quod quidem de ulcere peſſimo, aliove gravi malo per Satanam inflicto Chryſoſtomus hîc & alii paſſim intelligunt.

Chryſoſt. Hom. xv. in j. ad Cor. n. 2. tom. x. p. 127.

Cùm ergò & Chriſtus, & Apoſtoli, quo loco explicant Eccleſiaſticæ poteſtatis, cenſuræque vim ſummam, nihil de adimendis temporalibus juribus aut rebus edicant ; ſatis profectò conſtat non id ad Eccleſiaſticam poteſtatem pertinere. At ratio non ſinit, ut quæ autoritas in ſuorum bonorum, ac jurium poſſeſſione relinquit privatos, ea depellat Reges. Ergò excommunicati, redactique ad Ethnicos eo jure regnabunt, quo etiam Ethnici Cæſares, Chriſto approbante, regnârunt.

CAPUT

CAPUT XXIV.

Objectum ex interdicto de vitandis excommunicatis, per exceptionem moralis, quam vocant, sive civilis necessitatis, ex omnium Theologorum doctrinâ solvitur: eâ in re GREGORII VII. *tempore manifestus error, nunc communi consensu refutatus.*

JAM verò nullo negotio solvimus id quod objiciunt: vitandos excommunicatos, ruptum cum eis humanæ consuetudinis vinculum, neque excipi Reges, si fortè hæretici, aut excommunicati sunt: non ergò colendos pro Regibus, quos ne alloquio quidem & salutatione dignari nos oportet.

Hoc illud argumentum est, quo uno Gregorii VII. temporibus viros bonos doctosque permotos fuisse videbimus, ut ab Henrici IV. Regis excommunicati obedientiâ recederent; sed, quod apud omnes constat, errore manifesto. Certissimum enim est consensione Theologorum, & decretis Pontificum, illud interdictum de vitandis excommunicatis, quatenus ad humanam consuetudinem pertinet, exceptionem necessitatis, non Physicæ tantùm illius, quam vocant, & ineluctabilis, sed etiam moralis ac civilis admittere. Hinc ea decreta variis subinde sunt emollita modis, queis factum est, ut jam cum hæreticis & schismaticis propter necessitatem versemur innoxiè, quos tamen quo minùs audiunt Ecclesiam aperti ejus hostes & contemptores, eò magis pro Ethnicis & Publicanis haberi oportet. Quare cùm interdictum de vitandis excommunicatis erga privatos quoque causâ necessariâ temperetur; urgeri erga Reges, tanto incommodo rerum humanarum ac Reipublicæ periculo, supra quàm dici possit, absonum absurdumque est. Quo etiam factum est, ut hoc argumentum Regum deponendorum ab excommunicatione depromptum, Bellarminus prætermitteret, tot inter argumenta, quæ undecumque congerit. Atque hæc sufficerent ad eam difficultatem, si qua est, explicandam. Cæterùm ne omittamus ea, quibus viri graves moti olim sunt, quæque D. Nicolaus Dubois inculcare & inferre non desinit; quæ sit vis interdicti de vitandis excommunicatis, quantùm ad rem nostram attinet, exponamus; & hujus quoque Juris fontes recludamus.

Bell. lib. v. de R. P. cap. vj. vij. viij.

Conf. viij. & alibi pass.

CAPUT XXV.

Ejusdem interdicti vis diligentiùs quæritur: probatur Evangelicis Apostolicisque literis, quòd exceptionem necessariæ causæ admittat, neque ab obsequiis Regum arceat.

TRIA sunt in quibus excommunicatis communicari vetitum: in malis, in sacris, in quotidianâ consuetudine. Mala autem hîc dicimus ea quidem propter quæ excommunicati sunt, quod *crimen criminosum* vocant,

Jam hæc tria inter ſe magno habentur diſcrimine. Primùm enim in malis ſacriſque qui communicaverit, pari excommunicatione percellitur, *majore* ſcilicèt, quæ non tantùm Sacramentis, ſed etiam conventibus ac ſuffragiis privet: qui autem in hoc tertio, nempè in quotidianâ conſuetudine, communicaverit, is jam, ex Eccleſiaſticâ diſciplinâ, aliud genus incurrit excommunicationis, quam *minorem* vocant; & Sacramentis quidem, non tamen ſuffragiis, aut fidelium cœtu ac ſocietate caret.

Hùc accedit diſcrimen alterum, quod magis ad rem noſtram ſpectat: nempe interdictum de non communicando in malis, atque etiam in ſacris, poſtquàm adhibiti ſunt conſtituti ab Eccleſiâ ritus, nullam exceptionem habet: quippe cùm illud ſit primus & principalis excommunicationis effectus, primus internus ac præcipuus finis. At verò quod attinet ad vitæ conſuetudinem, quæ eſt tantùm excommunicationis appendix, exceptionem, hujus quam diximus neceſſitatis, admittit. Id autem exponimus, primùm ex Evangelicis Apoſtoliciſque Scripturis, tùm ex primâ antiquitate, poſteà ex Gregorio VII. cujus tempore hæc maximè urgebantur, poſtremò ex temporibus conſecutis.

Quod attinet ad Evangelicas Apoſtolicaſque Scripturas, res ex antedictis liquet. Perſpicuè enim vidimus Ethnicos & Publicanos, ad quos excommunicati relegantur, ut nullo temporali bono ac jure, ita nec etiam civili ſocietate privatos fuiſſe. Ac de Ethnicis quidem, quis dixerit civili ſocietate fuiſſe privatos, qui regnare juberentur? Quo neceſſariò fiebat ut Judæi & venerarentur imperantes, & juſſa capeſſerent, & ſæpe ſupplicarent, & miſſos ab eis Præſides, Magiſtratus, Milites ſuo quemque gradu, locoque acciperent, & cum iis civilia negotia tractarent; quod & Paulus fecit, nullâ Judæorum offenſione; quippè cùm id paſſim etiam ipſi factitarent. Idem Apoſtolus ad Tribunum Lyſiam miſit adoleſcentem ſororis ſuæ filium, de avunculi vitâ & incolumitate tractaturum. Pari modo à Publicanis, ſi qui etiam Judæi eſſent, quales fuerunt illi quos Joannes baptizabat, & ipſe Zachæus, non uxores, non liberos, non ſervos, non colonos quiſquam abſtrahebat. Vendebant, emebant, contrahebant; quòd illi in Republicâ quidem communi cum aliis jure viverent. Quare in Ethnicis atque Publicanis, nec publica, nec patria, aut herilis poteſtas ullo jure læſa aut immutata erat.

Act. xxiij. 16. 17.

Vetita ergò intelligimus, non quæ neceſſitas poſtularet, ſive erga Principes ac Magiſtratus, ſive erga Dominos, ac parentes, ſive etiam erga cives; ſed quæ voluntariæ ac peculiaris neceſſitudinis ac familiaritatis eſſent indicia: ſalutare, convivari, hoſpitio accipere; quæ etiam Apoſtoli diſertè explicant. Neque enim aut Paulus aut Joannes vetant ne contrahatur, ne ematur, ne vendatur, ubi neceſſitas id expoſcit; ſed ne commiſceantur cum notatis ac nominatis fratribus; ne ſcilicèt utantur eis familiariter, ne tecto, ne menſâ, ne ſalutatione aut oſculo excipiant; quæ non neceſſitatis, ſed ſpontanei officii ſunt; quæ quidem Judæi cum Ethnicis & Publicanis religiosè omittebant.

Neque tamen hæc quoque ad ſupremos juris apices exiguntur. Quis enim Apoſtolico præcepto repugnare jam ſe putet, ſi Calviniſtas hæreticos ſalutârit? Quòd nempè tam multi ſint, tamque obvii, ut quoddam diſcordiæ

publicæ genus esset, salutationem & communis vitæ officia tot civibus denegari. Id autem nec Apostoli præcepisse videntur; quippè qui ita pronuntient: *Si is qui frater nominatus: Si quis hanc doctrinam non affert*; ut nempè intelligamus hanc interdicti partem, quæ communis vitæ officiis excommunicatos arceat, ad paucos pertinere, ne ad magnam quoque multitudinem pervagata civile dissidium pariat. At si ea necessitas adversùs cives valet, qui negaverit valere adversùs Principes, næ ille quid civis, quid Princeps sit, ne nomine quidem intellexerit.

j. Cor. v. 11.
ij. Joan. 10.

CAPUT XXVI.

Idem probatur ex Sanctis Patribus.

HÆC autem ab ipsâ Christianitatis origine manâsse ad omnem deinde Ecclesiam, Juliani Apostatæ & Valentis Ariani, aliorumque hæreticorum Principum exempla demonstrant. Notum illud erga Julianum, ejurato non tantùm baptismo, sed etiam Clericatu, omnibus detestatum, Valentiniani posteà Augusti, qui, *cùm Lanciarios ad Palatii custodiam constitutos, Tribunus regeret*, Julianum *in templum Genii publici intrantem præcedebat. At aspersam chlamydi lustralis aquæ guttam conspicatus, Ædituum pugno percussit, inquinatum se dicens, non autem purgatum:* quo facto ablegatus, pro Confessore est habitus, quòd cùm in necessario officio Imperatori præsto esset, in sacris tamen, aut potiùs in sacrilegiis, ab ejus societate & communione abhorreret.

Theod. lib. iij. cap. xvj. pag. 139.

Sanctus Gregorius (*g*) Nazianzenus refert Cæsarium fratrem apprimè Christianum, Sanctique Episcopi filium, *gloriosâ cupiditate ductum, atque*, ut Cæsarius ipse profitebatur, *quo urbi suæ præsidio esset, in aulam se contulisse*, ad Julianum Apostatam scilicèt; & quidem in aulâ Medicus *militavit*, seque peculiari obsequio Imperatori dedidit, Christianos alios secutus, qui passim in diversis muneribus innoxiè ministrabant, eò quòd obsequia in Principem inter necessaria Reipublicæ officia habebantur. Quo quidem à consilio, Gregorius Nazianzenus datâ epistolâ deterret Cæsarium, non tamen eò quòd tali consortio à Christianâ pietate excideret, cùm etiam apertè testetur factam ab eo rem, *sibi quidem ingratam, non tamen reprehensione dignam.*

Greg. Naz. epist. xvij. pag. 779.

Id. orat. x. pag. 165.

Memorat sanctus Ambrosius quendam sub Juliano judicem, à quo *ille damnatus qui aram dejecit & turbavit Sacrificium, martyrium fecerat: itaque*, inquit Ambrosius, *nunquam ille judex* (*h*) *qui audivit eum, nisi persecutor est habitus; nemo illum congressu, nemo illum unquam osculo dignum*

Ambros. epist. xl. ad Theodor. Aug. n. 17. tom. ij. p. 951.

(*g*) *Gregorius*] refert quoque Cæsarium publici ærarii curam suscepisse.

(*h*) *Ille Judex*] Baronio si credimus, an. 362. & ejus sequacibus, ipse erat Capitolinus Thraciæ Præfectus, qui teste Theodoreto lib. iij. cap. vij. Æmilianum martyrio confecit. Quisquis ille Judex fuerit, constat ab ejus communione Christianos non abhorruisse, nisi in sacris; id est, *in sancto osculo sanctoque commercio.* Vid. eâ de re Albasp. lib. ij. de veteri polit. cap. xv. & seq. & Card. Bona de reb. Liturg. cap. xvj.

putavit. Omissa officia quæ non essent necessitatis docet: ab ejus tribunali abhorruisse Christianos, si necessitas exposceret, aut eum pro judice non fuisse agnitum non docet.

Sanctus Basilius scribit Præsidem Lybiæ à Magno Athanasio condemnatum anathemate, *omnibus aversandum & execrabilem futurum; ita ut nec ignis, nec aquæ, nec tecti communionem cum illo sint habituri.* Cæterùm nec eum ab officio Præsidis, nec proinde Christianos à necessariis obsequiis prohibebat.

Basil. tom. iij. ep. lxj. alias xlvij.

Idem Andronico contigit patriæ Præfecturam à Theodosii liberis consecuto. Eum Synesius, patriâ Cyrenensis, factus Ptolemaidis Episcopus, inauditæ crudelitatis ac blasphemiæ reum, adhibito Presbyterii consilio, excommunicavit, decretumque Ptolemaidensis Ecclesiæ, de vitando eo, ad sorores transmisit Ecclesias in hanc formam: *Andronico & Thoanti eorumque sociis, omnis religiosa ædes, omnia septa clausa sunto; privatos omnes ac Magistratus hortor ut nec ejusdem cum illo tecti, neque mensæ participes esse velint; tùm Sacerdotes imprimis, qui nec viventes illos salutabunt, nec mortuos funebri pompâ deducent. Qui Ecclesiam nostram contempserit, & ab eâ damnatos receperit, hic, sive Levita, sive Presbyter, sive Episcopus, apud nos eodem cum Andronico loco censebitur, neque cum eo dexteram jungemus, nec eâdem ex mensâ vescemur unquam; tantùm abest ut cum iis arcana mysteria communicemus, qui cum Andronico & Thoante partem aliquam habere voluerint.* En quibus communicari vetitum excommunicato Magistratui: primùm ac maximè in sacris, tùm etiam in voluntariis officiis, salutationis scilicèt, mensæ tectique consortio. Hæc explicitè Synesius. Non profectò prohibet ne Præfectum habeant, ne causam dicant, ne jussis pareant, ne consueta ac necessaria Reipublicæ officia adeant atque obeant.

Synes. ep. lviij. p. 203.

Quis autem vel fando audiit, tot inter hæreticos ac schismaticos, qui passim in urbibus inter Christianos viverent, quemquam unquam fuisse à servorum, si quos haberet Catholicos, possessione dejectum, aut uspiàm Catholicos prohibitos quominùs sibi necessaria emerent, venderent, agerent? Nonne ergò eos, Julianumque ac Valentem, ex præcepto Domini, pro Ethnicis ac Publicanis habebant, qui Ecclesiam non audirent & apertè contemnerent? Certè. Sed in malis sacrisve, exceptione nullâ: in vitæ communis officiis exceptam necessitatem noverant.

An fortè illud dicent, non fuisse Julianum ac Valentem nominatìm ac publicè excommunicatos; quare nec vitandos fuisse? Quasi non satis apertè Ecclesiam contemnerent, aut necessaria esset adversùs publicos persecutores denunciatio, aut posterioris ævi de denunciatione decreta in eam quoque ætatem transferri possent. Sed quandoquidem vani homines etiam hæc obtrudunt, quid de Anastasio dicent, quem testatur Baronius in Concilio Romano à sancto Symmacho Papâ, ut hæreticum nominatìm excommunicatum fuisse? Quid autem de Leone Isauro, quem idem Baronius memorat à Gregorio II. nominatìm percussum anathemate? Quos vitatos fuisse, cùm certo jure imperarent, quis vel ineptissimus dixerit?

Bar. tom. vj. an. 502. p. 547. Id. tom. ix. an. 726. pag. 62.

Sanè Baronius defecisse ab Isauro memorat Occidentis Imperium, quod

quidem nos ex eodem Baronio refellemus. Sed quid ad nos interim, cùm Orientis Imperium, tùm ſanè Catholicum non neget Baronius in Imperatoris obedientiâ permanſiſſe, nec profectò vitaſſe in civilibus ſocietatem ejus, cui tam prompto ſtudio obediret? Hæc quidem ſuo loco fuſiùs exponemus. At dare in anteceſſum juvat, quæ peſſimam cauſam, Baronii quoque teſtimonio jugulent.

Vid. inf. lib. ij. cap. xij. & ſeq.

Vid. ibid.

Anaſtaſii mentio reduxit in animum id quod in ſancti Hormiſdæ Papæ indiculo, ſeu commonitorio Legatis dato, legimus. Sic autem præcipit de damnatis Epiſcopis, qui Chalcedonenſe Concilium, ac ſancti Leonis epiſtolam contemnebant, & excommunicati Acacii (*i*) nomini in ſacris communicabant: *Si Epiſcopi voluerint occurrere, in quâ decet eos veneratione ſuſcipite, & ſi voluerint ſeceſſionem parare* (domum quò divertatis) *nolite ſpernere, ne judicetur à laicis, nullam vos cum illis velle habere concordiam: ſi verò vos ad convivium rogare voluerint, blandâ excuſatione declinate, dicentes: Orate ut myſticam illam menſam primùm mereamur habere communem, & tunc erit nobis iſta jucundior: victualia & quæ alia offerre voluerint, exceptâ tamen ſubvectione, ſi cauſa popoſcit, nolite ſuſcipere.* Sic convivia vitant, alloquia frequentant: victualia reſpuunt, accipiunt ſubvectiones, ac domos quò divertant; atque illud interdictum, ne quis cum hæreticis excommunicatiſque verſetur, ne ſalutet, ne munera accipiat, ita ſervant, ut neceſſariâ cauſâ aliquâ prætermittant. Adeò hæc præcepta, eorum numero non eſſe putabantur, quæ ſtrictè & ad ſummos apices exigenda ſint, ſed quæ ad perſonarum, temporum, rerumque convenientiam, per Chriſtianam prudentiam, charitatemque ſint temperanda.

Vid. tom. iv. Conc. Labb. pag. 1426.

CAPUT XXVII.

Idem probatur ex Hincmari inſigni reſponſione ad Hadrianum II. vetantem ne cum Carolo Calvo Rege communicaret.

QUARE cùm Hadrianus II. ſub anathematis pœnâ, Hincmaro Rhemenſi præcepiſſet, ut, niſi Carolus Calvus Pontificiis juſſis obtemperaret, ſe ab ejus, ut excommunicati, alloquio, ſalutatione, præſentiâ,

(*i*) *Acacii*] C. Pi. Patriarchæ quanta fuerit honorum inexplebilis cupiditas norunt omnes. Quapropter diſſimulabat, aſſentabatur, quin & pietatem ſimulabat. A Simplicio & Felice Romanis Pontificibus laceſſitus, eò quòd in Alexandrini & Antiocheni Patriarcharum jura invaderet & hæreticis ſe jungeret, illos diu luſit Pontifices. Sed tempus opportunum nactus, Zenoni Imperatori ſuaſit, ut conſcriberet *Henoticon* illud, quo Eutichianis faveret apertiſſimè. Felix Pontifex exauctoravit Acacium, qui iterùm convertit ſe ad artes, quas ut ſenſit inutiles, tum Romanis Pontificibus palàm inimicitias denuntians, juſſit Orientis Epiſcopos ſubſcribere *Henoticon*, neque illi refugerunt. Mortuo Acacio, diſcordiæ, quas vivus Orientem inter & Occidentem concitaverat, ſedatæ non ſunt, ut probant tot Romanorum Pontificum anathemata in Imperatores & Epiſcopos Orientis nominis Acacii communicatores, id eſt, qui ejus nomen in ſacris dypticis inſcribi ſinebant, ex quibus tandem deletum eſt an. 519. Juſtino imperante & Hormiſdâ Pontifice. Vid. Till. tom. xvj. Dup. Fleur. &c.

Hincmar. opusc. xlj. tom. ij. p. 693. ſequeſtraret; Hincmarus in hæc verba reſpondit: *De hoc quod ſcripſiſtis, ſi ipſe Rex Carolus in obſtinationis ſuæ perfidiâ perſiſtere maluerit, ab illius me communione atque conſortio ſequeſtrem, &, ſecundùm Apoſtolum, ne ave ei* ij. Joan. 10. *dicam, ſi veſtræ communionis volo eſſe particeps, & præſentiam ejus, modis omnibus devitem; cum magno cordis dolore ac gemitu dico, quoniam & Eccleſiaſtici, & ſæcularis ordinis viri, qui diverſis de Regnis, Rhemos civitatem plurimi convenerint, improperando dixerunt, & dicunt: nunquam hujuſmodi præceptionem ab illâ Sede ulli deceſſorum meorum miſſam fuiſſe:* & paulo poſt: *Sed & Domino noſtro Regi Carolo ad exaggerationem dicitur à quibuſdam, quòd nec pro Lothario, publico adulterio denotato & apud ſedem Apoſtolicam accuſato, talem præceptionem & comminationem ab anteceſſore veſtro, nullus Epiſcoporum in iſto Regno acceperit, nec etiam ab Hæreticorum vel Schiſmaticorum ſive tyrannicorum Imperatorum, ac Regum, quales fuerunt Conſtantius Arianus, ac Apoſtata Julianus, & Maximus Tyrannus, præſentiâ & ſalutatione, ſive collocutione, ſedis Apoſtolicæ Pontifices, vel alii magnæ autoritatis, ac ſanctitatis Epiſcopi, cùm locus & ratio & cauſa exigit, ſe ſubtraxiſſe leguntur.* Ergò hæc de ſalutatione, atque alloquio omittendo, non ſtrictè exiguntur, ſed prout *locus & ratio & cauſa exigit*, temperantur.

Hincmar. ibid. p. 698. Quod ut demonſtret non aliter poſſe fieri, addit: *Neſcio quomodò ipſius Regis, vel inter quos habito, preſentiam & communionem & conſortium* (externum illud ſcilicèt) *valeam devitare, cùm Rex & cohabitantes ſecum unà cum Rege, non ſolùm in Parochiam, verùm & in civitatem meam ſæpè conveniant, & ibi tamdiu, ſicut Regi complacet, degant. Eccleſiam & plebem mihi commiſſam deſerere, & aliorsùm, ut mercenarius non valeo fugere; nec quò extra Regnum ejus fugiam habeo; ſed Regio cultu eo recepto, de Eccleſiaſticis facultatibus, ſicut præcipit, & quandiu præcipit, illi & ſibi obſequentibus ſervio. Dicit enim hanc poteſtatem ſuos deceſſores habuiſſe, quam ipſe nullâ interdictione dimittet.* Quæ cùm ille quæſiſſet, *conſulendo qualiter erga Regem ſe gerere deberent*, ut Apoſtolicæ ſententiæ de obſervandis Regibus obedirent; nempè illa, de omittendâ ſalutatione, ac negandâ Regi præſentiâ, evanuerunt. Hæc ſi cogitâſſent, qui Gregorii VII. tempore, tantâ imperitiâ interdictum de vitandis excommunicatis explicabant, facilè intellexiſſent, quàm neceſſariò juſtæ atque idoneæ cauſæ exceptionem expoſceret.

CAPUT XXVIII.

Idem efficitur ex Gregorii VII. decretis.

IPSE etiam Gregorius VII. cùm vel maximè urgeret ſecedendum ab excommunicatis, ut Henrico IV. excommunicato obedientiam omnem adimeret, tamen coactus eſt hanc interpretationem ſequi. Hæc enim legimus Tom. x. Conc. pag. 370. & Decret. part. ij. quæſt. iij. in Concilio Romano IV. anno 1078. *Quoniam multos, peccatis noſtris exigentibus, pro causâ excommunicationis perire quotidie cernimus, partim ignorantiâ, partim etiam nimiâ ſimplicitate, partim timore, partim etiam neceſſi-*

tate: devicti misericordiâ, anathematis sententiam ad tempus, prout possumus, opportunè temperamus. Apostolicâ namque autoritate ab anathematis vinculo hos subtrahimus: videlicet uxores, liberos, servos, ancillas, seu mancipia, nec non rusticos & servientes, & omnes alios, qui non adeò curiales sunt, ut eorum consilio scelera perpetrentur, & illos qui ignoranter excommunicatis communicant, seu illos qui communicant cum eis qui communicant excommunicatis. Quicumque autem aut orator (k) (loca pia orationis causâ frequentans) *sive peregrinus aut viator, in terram excommunicatorum devenerit, ubi non possit emere, vel non habet unde emat, ab excommunicatis accipiendi licentiam damus; & si quis excommunicatis pro sustentatione, non superbiæ, sed humanitatis causâ, aliquid dare voluerit, fieri non prohibemus.*

Tot exceptiones patitur interdictum de vitandis excommunicatis, autore Gregorio VII. vehementissimo, si quis unquam fuit, hujus interdicti exactore atque executore. Has exceptiones docuerunt omnes deinde Pontifices, totaque Theologorum & Canonistarum schola duobus versiculis notissimis has celebrat. (l) Summa est: sensum interdicti eum esse, ut vitandos intelligamus excommunicatos in communi etiam consuetudine, cum hac exceptione, nisi causa adsit necessaria. Quæ cùm à Gregorio VII. ipsa necessitas expresserit, quis non jam inter causas necessarias reputârit obsequium in Principes ac Magistratus, sine quo Respublica stare non possit? Quare illius ævi hominibus persuasum fuisse, ut liceret magis colonis ac servis, patrem familias, quàm civibus Regem, ac Magistratus in civilibus ac necessariis colere, incredibile dictu est, summamque eorum temporum imperitiam, aut incogitantiam prodit. Quæ iterùm atque iterum notari volumus adversùs eos qui eorum temporum autoritate nos premunt.

Notari etiam volumus in decreto Gregorii duo quædam: primùm, quòd Gregorius significet hæc se indulgere *Apostolicâ autoritate*, *misericordiâ victum*; quasi non hæc extorqueat ipsa necessitas; aut verò quisquam unquam cogitarit, per excommunicationem abstrahi à patre familias servos aut colonos, nedum uxorem, ac liberos. An verò etiam ad misericordiam, non autem ad necessitatem pertinet illud, de non excommunicandis iis, *qui ignoranter excommunicatis communicant*, aut illud, ut qui inter excommunicatos versetur rerum omnium inops, ab iis accipiat necessaria? Et tamen Gregorius (pace tanti viri dixerim) quasi pro magno id largitur: *Licentiam*,

(k) *Orator*] In illo decreto, idem est ac peregrinus; qui quidem significatus, apud autores infimæ latinitatis frequentissimus est. Male D. Dupin *Traité de l'Excomm.* Part. j. pag. 263. *Ambassadeur.* Nam ea verba: *Qui non habet unde ea emat quæ sunt ad victum necessaria*, in Principis *Legatum* non conveniunt; & infrà dicta declarant *Oratorem* esse *peregrinum.*

(l) *Canonistarum Schola duobus versiculis .... celebrat*] quinque modis vetitum esse, ne quis pius cum excommunicato communicet:

Si pro delictis anathema quis efficiatur;
Os, orare, vale, communio, mensa negatur.

Quinque etiam modis licitum dicunt, ut pius cum excommunicato commnnicet:

Hac anathema quidem faciunt ne possit obesse;
Utile, lex, humile, res ignorata, necesse.

inquit, *damus ab excommunicatis accipiendi;* tanquàm non id per se liceat; aut ante eam licentiam, oporteret virum bonum & Catholicum enecari fame. Hoc quidem esset, non jam excommunicatos, sed fideles & Catholicos mulctare pessimè. Quare hanc Gregorii misericordiam, veniam ita intelligimus, ut id quod jam esset per sese licitum, ad omnem eximendum scrupulum clariùs indicaret. Certè utcumque est, claret non esse jure Divino interdicta quæ à Pontifice concedantur.

Secundò, notari volumus illa Gregorii verba de curialibus, ut absolvantur ab anathemate, *qui non adeò curiales sunt, ut eorum consilio scelera perpetrentur*; quibus significat impunè versari in aulis ac ministeriis Principum atque Optimatum excommunicatorum, eos, à quibus non soleant de exequendis sceleribus exquiri consilia. Quid si exquirantur, & illi pro officio suo, bona suadeant, atque ab omni malâ re abstineant? An quia Principes excommunicati sunt, Reipublicæ deesse debeant in necessariis justisque officiis? Nemo profectò id nisi ineptissimus dixerit. Summâ ergò in ignorantiâ versabantur, qui Gregorii VII. tempore Henrico IV. excommunicato Regi, neganda putabant obsequia etiam Reipublicæ necessaria, eoque solo nomine ab ejus imperio, atque obedientiâ recedebant.

CAPUT XXIX.

Idem probatur ex secuta Pontificum omnium, atque Ecclesiæ praxi: insigne exemplum sub GREGORIO IX. *ac* FRIDERICO II. *Imperatore: huic præstitum obsequium, negatâ interim mensâ & osculo.*

QUARE nec secuti Pontifices existimârunt solâ excommunicatione, aut anathemate solvi obedientiam. Postquam enim exemplo Gregorii VII. id sibi tribuerunt ut Reges deponerent, non propterea semper pro depositis habuerunt eos Reges, quos etiam nominatim anathemate percussissent. Id innumeris exemplis demonstrabimus, ubi ad eorum temporum historiam venerimus, Nunc in antecessum, unum Friderici II. exemplum proponemus.

Greg. IX. ep. ij. tom. xj. Conc. p. 315.

Hunc ergò Imperatorem anno Christi 1228. Gregorius IX. nominatim excommunicavit his verbis: *Imperatorem Fridericum excommunicatum publicè nuntiamus, & mandamus ab omnibus arctiùs evitari: contra ipsum, si contumacia ejus exegerit, graviùs processuri.* Quid autem gravius tali anathemate, nisi quod anathemati depositionem adjuncturus erat, ut anno 1239. his verbis fecit: *Omnes qui ei fidelitatis juramento tenentur, decernendo ab observatione juramenti ejusmodi absolutos &c.* Ita decernunt cùm depositos volunt.

Quare illud certum est: ex mente Gregorii IX. apud Fridericum II. stetisse Imperii vim, etiamsi ita decrevisset: *Excommunicatum publicè denunciamus, & mandamus ab omnibus arctiùs evitari:* quod nempè illud interdictum necessarias exceptiones admitteret, nec magis solveret à justo Imperio cives ac subditos, quàm à Dominorum jugo colonos ac servos.

Quo factum est, ut Imperatori ad bellum sacrum in Orientem profecto,

fecto, cùm excommunicatus, nondum tamen depositus esset, fideles quidem omnes communicare nollent, neque tamen eo seciùs in justis ac necessariis obedirent. Utrumque accepimus ab ejus ævi Scriptore Matthæo Parisiensi: nempè, ab Episcopis, à Clericis, à Templariis, ab Hospitalariis, ab aliis denique qui Romano Pontifici addictissimi erant, Fridericum in bellicis ac publicis officiis pro duce esse habitum; & tamen omnes ei *in osculo & in mensâ* communicare noluisse; maxime adhortatos, *ut Papæ satisfaciens rediret ad sanctæ Ecclesiæ unitatem.* Vides ut interdictum de vitandis excommunicatis ad mensam & osculum redigerent; ad officia Reipublicæ necessaria extendi ne quidem cogitarent.

Matt. Par. an. 1228. p. 349.

Cùmque negarent oris *osculum*, eam tamen interim salutationem adhibebant, quæ Imperatoriæ Majestati conveniret. *Flexis enim genibus adoraverunt eum, genua ejus deosculantes:* quòd nempè erga Principes humilis salutatio, non solius urbanitatis sit officium, sed obsequii necessarii pars maxima.

Quod autem ab oris osculo abstinebant, id factum arbitramur, quòd putarent tali osculo religiosi officii aliquid contineri, scribentibus Apostolis in omni epistolâ: *Salutate invicem in osculo sancto;* ut oris osculum Christianæ fraternitatis signum esse videatur.

Rom. xvj. 16. j. Cor. xvj. 20. ij. Cor. xiij. 12. ij. Thess. v. 26. j. Pet. v. 14.

Alia ejusmodi passim occurrent, nec eorum pigebit lectorem commonere, ubi locus tulerit; atque omninò certum dabimus, seclusam à depositionis sententiâ fuisse, excommunicationis atque anathematis sententiam; nihil ut fuerit vanius, quàm illud interdictum de vitandis excommunicatis ad depositionem usque protendere.

Ratio autem hujus rei est, quòd illud interdictum in humanis quidem, exceptionem, uti diximus, necessitatis admittat; obsequia autem erga Principes inter necessaria manifestè habeantur.

CAPUT XXX.

SANCTI THOMÆ *locus: Canon Constantiensis: item Lateranensis Concordato insertus: quo sensu Reges excommunicari non possint: dictorum in hoc interdictum recapitulatio; atque hinc firmum argumentum.*

UT autem magis pateat, quæ sit hujus interdicti vis, intelligenda sancti Thomæ, ac Doctorum sententia. Quærit S. Thomas: *Utrum participare cum excommunicato in casibus non concessis, semper sit peccatum mortale?* Casus autem concessos vocat Gregorii VII. decreto comprehensos, quos suprà retulimus. Respondet S. Thomas: *Quòd participans excommunicato*, etiam extra concessos necessitatis casus, *non semper peccet mortaliter, sed solùm quandò in crimine illi participat, vel in Divinis, vel in contemptum Ecclesiæ.*

Supplem. quæst. xxiij. art. iij.

Cujus quidem rei hanc rationem reddit: *Quòd præceptum Ecclesiæ* de

Ib. ad 2um.

vitando excommunicato *directè respiciat spiritualia, & ex consequenti actus legitimos*; *& ideò qui communicat ei in Divinis, facit contra præceptum, & mortaliter peccat: qui autem participat & in aliis, facit præter præceptum, & peccat venialiter.*

Notanda sancti Doctoris verba, quibus interdictum de vitandis excommunicatis, Ecclesiæ præceptum vocat, non Divini juris; nam & illud inter Doctores quæritur. Quid autem hîc sentiant perindè nobis est, quòd sivè Divinum est, sivè Apostolicum, seu merè Ecclesiasticum, certè exceptionem necessariæ causæ admittat: quibus causis necessariis, nisi necessaria Reipublicæ officia complectimur, manifestè desipimus.

Quin etiam decretum illud, quod tractamus, de vitandis excommunicatis, usque eò processu temporis emollitum, temperatumque est, ut jam ex Constitutione Constantiensis Concilii, quæ incipit *ad evitanda scandala*, redigatur ad eam sententiam, vel censuram excommunicationis, vel interdicti Ecclesiastici, *quæ fuerit contra personam, Collegium &c.... locum certum, vel certam, à judice publicata, vel denuntiata specialiter & expressè:* quo jure cum hæreticis ac schismaticis, quantumvis aperti sint Ecclesiæ hostes & contemptores, impunè versamur.

Hoc decretum (*m*) tametsi deest in Constantiensis Concilii gestis, Martino V. in Constantiensi Concilio passim tribuitur, & ab omnibus recipitur.

In eo autem decreto à communi regulâ excipitur Clerici percussor notorius; *nam*, inquit, *à communione illius, licèt denuntiatus non fuerit, volumus abstineri.* Cur autem casus ille excipiatur unus, non ex jure Divino, sed ex Ecclesiasticæ disciplinæ ac temporum ratione manat.

Conc. Baf. tom. xij. seff. xx. cap. ij. pag. 551. Concil. Later. v. tom. xiv. session. xj. in Bull. Leon. x. de Concord. p. 303. Tom. Cōc. xiv. text. Concord. titul. xxx. p. 373.

At posteà in Basileensi & Lateranensi, sub Leone X. Concilio, res paulò aliter explicata est. In utrisque enim æquè ac in Constantiensi, ut excommunicati vitentur, *denuntiatio expressa* requiritur. At ea adhibetur exceptio: *Si ita notoriè in excommunicationis sententiam incidisse constiterit, ut nullâ possit tergiversatione celari.* Sic quidem legitur capite X. *Statuimus:* quod est Concordatis insertum. Quo jure si uteremur, non tantùm essent vitandi, ex Constantiensi Concilio, Clericorum notoriè percussores, sed etiam Calvinistæ, Lutheranique omnes, quos adeò notorium est esse excommunicatos, ut non nisi soluto vinculo excommunicationis, in Ecclesiam admittantur. Ab his autem omnibus, necessitate illâ civili & morali, quam diximus, excusamur.

Hæc sanè demonstrant quàm latas admittat interpretationes interdictum de vitandis excommunicatis, quatenùs ad communis vitæ officia pertinet;

(*m*) *Hoc decretum*] non commemorat Labbeus, neque in actis quæ Constantiense Concilium spectant, neque in appendice; quod tamen decretum à sanctâ Synodo editum fuisse affirmant, qui non multò post eam exactam scripserunt S. Anton. Sum. hist. part. iij. tit. xxij. cap. vj. & Sum. Theol. part. iij. tit. xxv. cap. ij. iij. Domin. Soto in iv. sent. dist. xxij. quæst. j. art. iv. Tolet. Inst. Sacerd. lib. j. cap. xij. Suar. Azar. Valent. Vasq. &c. Hoc autem eò annotandum fuit, quòd Ecclesiasti æ Historiæ neoterici Scriptores, sive decretum hoc ignoraverint, sive quâlibet aliâ de causâ, illud omnes prætermiserunt. Urgent illi quidem Basileense decretum, etiam Lateranense, quòd Basileensis decreti mera repetitio est; nec animadvertunt, utrumque ne servetur, multas res obstare, non item, ne Constantiense. Adde Constantiensem Synodum esse probatiorem & autoritate firmiorem.

ut profectò jam illud ad Reges deponendos urgeri, apertæ insaniæ sit.

Ex his etiam intelligimus, quo sensu quidam dixerint Reges excommunicari non posse, quòd etiam in glossâ ordinariâ, & apud Sanctum Thomam vidimus; quem sensum secutos diximus Henricianos ipsos, qui, Gregorii VII. tempore, negabant excommunicari posse Reges, eo scilicèt excommunicationis genere, quod ita omne vinculum humanæ societatis abrumpit, ut etiam in civilibus obedientia subtrahatur.

Vid. Sup. sect. j. cap. vij. Gloss. ordinar. in illud Matt. xiij. *Ne fortè colligemus zizania.* S. Thom. Sup. quæst. xxij. art. v. *Sed contra.* apol. Henr. ap. Freher. p. 163.

Quòd autem alii ejusdem ævi putabant excommunicationem eò etiam pertinere, ut Regi excommunicato, etiam necessaria Reipublicæ officia negarentur, atque adeò penitùs solveretur Imperium; manifestum errorem in exemplum & autoritatem trahi ratio non sinit.

Quare omnibus modis invictum est argumentum nostrum. Tota Ecclesiastica potestas, quatenùs in puniendo & animadvertendo versatur, solâ excommunicatione constat: id enim à Christo & Apostolis diligentissimè explicatum, neque quidquam aliud uspiam est proditum; atqui excommunicatione nihil immutatur, neque in civium, neque in Principum juribus, uti à nobis Scripturæ autoritate & communi omnium consensione est traditum; ergò Ecclesiasticâ potestate, quantacumque est, quatenùs in puniendo & animadvertendo versatur, nihil immutatur, neque in civium, neque in Principum juribus: ergò Reges deponere pœna Ecclesiastica non est, neque id à Christo concessum, neque ab Apostolis explicatum, totumque adeò ab Ecclesiâ Christi alienum est.

CAPUT XXXI.

Ambas potestates Ecclesiasticam & civilem, in suo quamque ordine esse primas, ac sub uno Deo proximè collocatas, Scripturis ac Patrum traditione demonstratur: Tertulliani locus.

JAM illud considerandum aggredimur, quod ex antè dictis est consectaneum, & tamen ex Scripturis diligentiùs explicandum: ambas potestates, Ecclesiasticam & civilem, ita esse Divino numine constitutas, ut in suo genere & ordine, unaquæque sub uno Deo proximè collocata, prima ac suprema sit: ac Deo quidem æquè subditæ: collatæ verò invicem, sociæ fœderatæque sunt; ac licèt illa dignior, hæc tamen æquè pertingit ad Deum, ejusque numini ac judicio reservatur.

Eam doctrinam Petrus, Christiani gregis Princeps, his explicat verbis: j. Pet. ij. 13. 14.
Subjecti igitur estote omni humanæ creaturæ, πάσῃ ἀνθρωπίνῃ κτίσει (*n*) *propter*

(*n*) πάσῃ ἀνθρωπίνῃ κτίσει] Illa verba torserunt omnes Interpretes, qui nonnunquàm dùm tractant subtiliùs quædam Scripturæ loca, illa non tàm illustrant quàm obscurant. Sed vocabulum κτίσις in Scripturâ significat non modò *creaturam*, sed *ordinem*, *rerum ordinationem.* Igitur D. BOSSUET assentiendum est, qui vocabuli κτίσις significatus varios simul complexus, illud eo modo accipit ut ostendatur: subjici nos oportere toti huic ordini inter homines instituto; quia Deus ipse constituit, ordinavit, posuit unumquemque in hoc vel in illo potestatis & dignitatis gradu. Quæ interpretatio cùm per se plana sit, tum Paulinæ sententiæ Rom. xiij. mirificè congruit.

Deum, ſive Regi tanquam præcellenti, ſive ducibus tanquam ab eo miſſis. Sic obediendum ducibus, ſive inferiori poteſtati, tanquam à Rege, ac ſupremâ poteſtate miſſis: Regi autem ſive ſupremæ ac præcellenti poteſtati, non propter aliam humanam poteſtatem, ſed *propter Deum;* tanquam eum à quo eſt, à quo ordinata eſt, cujus miniſtra eſt; quo autore viget polletque. Quò fit ut *omnis humana creatura*, ſive omnis ea, quæ eſt inter homines, rerum ordinatio (nam & hoc ſonat vox *κτίσις*) etiam in civilibus ad Deum referatur, Deique nomine ac vice adminiſtretur ſuprema poteſtas, nullâ aliâ interpoſitâ poteſtate. Quem ſenſum ſecuti ſunt ab initio Patres & Chriſtiani omnes, ac primùm Tertullianus adversùs Scapulam:
Tert. adv. Scap. cap. ij. *Colimus Imperatorem ſic quomodò & nobis licet, & ipſi expedit, ut hominem à Deo ſecundum, & quidquid eſt à Deo conſecutum, & ſolo Deo minorem;* & in Apologetico omnium nomine: Apolog. cap. xxx. *Et ſciunt omnes Imperatores quis illis dederit Imperium; ſciunt quis homines, quis & animam. Sentiunt eum eſſe Deum ſolum in cujus ſolius poteſtate ſunt, à quo ſunt ſecundi, poſt quem primi.* Vides quid ſentiant ipſi Imperatores, plaudente Eccleſiâ; nempè ſe in ſolius Dei poteſtate eſſe, à Deo ſecundos, & poſt Deum primos; non igitur ab aliquo per Deum conſtituto Pontifice deponendos.

Hinc exurgit argumentum. Qualem ideam Principatûs genus humanum ipſique Imperatores animo informaverant, talem Eccleſia ſuſcipit: atqui eam Principatûs ideam informaverant, quæ civilem poteſtatem in ſuo ordine primam, ac ſub Deo ſecundam poneret: ergò talem formam Eccleſia probabat. Jam ſi quæ poteſtas eſt à Deo in terris inſtituta, cujus judicio ſupremæ poteſtates ſtent aut cadant, immeritò profectò ſeſe illæ exiſtiment in ſuo genere & ordine à Deo ſecundas, & poſt Deum primas. At Imperatores non id immeritò de ſe crediſiſſe Tertullianus refert, & Eccleſia probat: non ergò eſt ulla poteſtas, cui deponendi ſubſint, à Deo inſtituta.

Id quidem Tertullianus à Petro, Petrus à Chriſto didicit. Neque alius ſenſus eſt ejus Dominici effati, quod ſæpè relatum, nunc etiam attentiùs conſideratum volumus: *Reddite quæ ſunt Cæſaris, Cæſari, & quæ ſunt Dei, Deo.* Quippe hæc de Imperio Romano jam collato ad Cæſares, eo intellectu dicta ſunt, quo in omnium mente, ſenſuque erat. Porrò Romani ac devictæ gentes æquè ſentiebant Romanum Imperium ita eſſe ſupremum, ut nulla ſupereſſet in ſubjectis Provinciis poteſtas, quæ in tale Imperium jure inſurgere directè aut indirectè poſſet; neque profectò erat ulla Provincia, quæ excutiendi Imperii jus ullum alicui, quæ apud ſe eſſet, poteſtati etiam Sacerdotali tribueret, ac ſi quæ tribuiſſet, jus faſque fuiſſet eam pro perduelli haberi. Jam verò Judæi Cæſaribus, Romanoque Imperio, non alio erant jure ſubditi, quàm aliæ gentes; neque eorum Sacerdotes quidquam ſibi juris ad ſolvenda Imperia vindicaverant; neque ſub Græcis, neque ſub Perſis, neque ſub Aſſyriis, neque ſub propriis Regibus, ſive Machabaicis, ac recidivo Imperio, ſive etiam Davidicis, ac primâ Regii Imperii origine. At verò Romanos, deteriore quàm alios jure regnare, nemo unquam intellexit. Quale autem Imperium ſibi ipſi vindicarent, & omnes recognoſcerent, tale Imperium Chriſtus confirmavit; neque retrò aſpexit,

rectenè, an secùs Pompeius, aliique Romani Duces Regni Judaïci statum immutaverint, sed ex possessione & gentium jure, propter publicam pacem, Imperii statum, quo erat firmavit loco: neque obedientiam, aut religionis prætextu sollicitari, aut à Sacerdotum voluntate pendere voluit. Rursùs qualem Judæis, talem Christianis sub Imperio Romano formam dedit: ergò absolutè voluit, quicumque imperarent eo jure quod leges usufquę publicus approbâsset, illos ab Ecclesiâ suâ sanctos, inviolatosque haberi, neque ulli quàm Divinæ potestati subesse, quod & Imperatores, & omnes gentes volebant, & cum eis Tertullianus, totaque Ecclesia fatebatur.

CAPUT XXXII.

Aliæ Patrum autoritates: an his satisfiat dicendo Principes in temporalibus, non minùs soli Deo subesse, cùm ejus Vicario subsint.

UTI Tertullianus interpretatus est, ità cæteri Patres. Sanctus Ambrosius in illud Davidicum, TIBI SOLI PECCAVI: *Rex utique erat*, inquit, *nullis ipse legibus tenebatur, quia liberi sunt Reges à vinculis delictorum, neque enim ullis ad pœnam vocantur legibus, tuti sub Imperii potestate. Homini ergò non peccavit, cui non tenebatur obnoxius.* Cassiodorus in eumdem Davidis locum: *De populo si quis erraverit, & Deo peccat & Regi: nam quandò Rex delinquit, soli Deo reus est, ... quia hominem non habet, qui ejus facta dijudicet. Meritò ergò Rex Deo tantùm se dicit peccâsse, quia solus erat, qui ejus potuisset admissa discutere.*

Vid. sup. cap. ix.

Cassiodor. exp. in Ps. l. tom. xv ij. Bibl. Pat. p. 158.

Hinc Sanctus Gregorius Turonensis hæc ad Childericum Regem: *Si quis de nobis, ô Rex, justitiæ tramitem transcendere voluerit, à te corrigi potest: si verò tu excesseris, quis te corripiet? Loquimur enim tibi, sed si volueris, audis: si autem nolueris, quis te condemnabit, nisi is qui se pronuntiavit esse justitiam?* Ac paulò post: *Sed quid plura? Habes legem & canones: hæc te diligenter rimari oportet, & tunc quæ præceperint si non observaveris, noveris tibi judicium Dei imminere.*

Greg. Tur. lib. v. Hist. Franc. cap. xviij.

Hæc passim apud Patres, quibus clarè docent temporali potestati nullam imminere sui generis atque ordinis pœnam, hoc est temporalem, quam homines infligant: quæ si congerere sit animus, jam adversarios non locis ac testibus, sed voluminibus obruamus. Unum subjungimus Sanctum Isidorum Hispalensem, ut Italiæ & Franciæ addamus Hispaniam: *Difficile est Principem regredi ad melius, si vitiis fuerit implicatus: populi enim peccantes judicem metuunt, Reges autem nisi solo Dei timore, metuque gehennæ coërceantur, liberi in præceps proruunt, & per abruptum licentiæ, in omne vitiorum facinus labuntur: ideò Principem non oportet delinquere, ne formam peccandi faciat peccati ejus impunita licentia.*

Isid. Hisp. vid. in Dec. Ivon. Carn. part. xvj. cap. xlij.

His & similibus respondere se putant, si dixerint subesse Pontificibus Dei vicariis, nihil esse aliud quàm ipsi Deo subesse, ac meritò dici à Deo secundos, qui non nisi ejus vicariis, ac per eum institutæ Ecclesiasticæ po-

testati subsint : quæ quidem postremis sæculis usurpata non nego. At si hæc valeant, jam pari jure dicamus Reges non modò in Imperio, sed etiam in religione soli Deo subesse; cùm in religione nullis aliis subsint quàm Sacerdotibus Dei vices agentibus, atque Ecclesiasticæ potestati à Deo institutæ. At non id dicimus, passimque in sequentibus audiemus Patres id apertè professos : Reges quidem in temporalibus soli Deo subesse, sed in Ecclesiasticis & Sacris æquè ac cæteros fideles subesse Sacerdotibus. Ergò in quibus soli Deo subesse dicunt, etiam Sacerdotale excludunt officium.

Neque pluris valet illa responsio : supremam esse, ac Deo secundam civilem potestatem, tametsi ab aliâ potestate, nempè à spirituali, deponi possit, quia indirectè tantùm, non autem directè deponi potest. Nobis enim non placet verbis ludere; ac planè negamus eam potestatem supremam atque à Deo secundam verè ac seriò dici, quæcumque ab alterâ, quocumque nomine, sive directè, sive indirectè, deponi & in ordinem cogi possit.

Quare neque eam admittimus utriusque potestatis, civilis nimirùm & Ecclesiasticæ, subordinationem, quam adversarii passim inculcant : satis enim constitit non ita esse subordinatas, quæ sine se invicem stare possint, totâ
Sup. c. v. vi suâ ac numeris omnibus absolutæ : atqui suprà vidimus, planeque in confesso est, stare veram religionem, stare Ecclesiam totâ vi suâ, etiam ab Imperio separatam : stare in ordine civili perfectissimum regimen à verâ Ecclesiâ, verâque religione seclusum : ergò ambæ potestates, supremæ ac principes in suo ordine, conjunctæque & amicæ, non una alteri per sese subdita, subordinataque est.

CAPUT XXXIII.

An ut ambæ potestates inter se ordinatæ sint, unam alteri subdi necesse sit: Sancti Gelasii aliorumque Pontificum doctrina.

HINC illud solvitur, quod passim objiciunt, ambas potestates inter se ordinatas oportere esse : non autem ordinatæ sunt, nisi una alteri, minor potiori, civilis scilicèt Ecclesiasticæ subsit. Nos autem dicimus in eo esse ordinem collocatum, ut quod est ordinis genus quoddam, societate, fœdere, pace, conjunctæ sint.

Zach. vj. 12. 13. Hinc illud Zachariæ : *Ecce vir* ORIENS, *nomen ejus*, Zorobabel, ad literam, publicâ ac civili potestate functus, *& ipse extruet templum Domino. . . & sedebit & dominabitur super solio suo, & erit Sacerdos super solio suo, & consilium pacis erit inter illos duos.* Vides pace mutuâ, non ipsâ subordinatione conjunctos; & explicitiùs : *Amarias autem Sacerdos & Pontifex vester in*
ij. Paral. xix. 11. *his quæ ad Deum pertinent, præsidebit : Porrò Zabadias filius Ismaël qui est dux in domo Judâ, super ea opera erit, quæ ad Regis officium pertinent.* Sic ambæ potestates suis limitibus circumscriptæ, sociæ quidem & amicæ, conjunctis agebant viribus, non una alteri imperabat. Atque hoc secutus S. Gelasius Pontifex, hæc scripsit celebri epistolâ ad Anastasium Augustum :

Duo sunt, Imperator Auguste, quibus principaliter mundus hîc regitur, Sacerdotalis autoritas & Regalis potestas. Utraque principalis, suprema utraque, neque in officio suo alteri obnoxia est. Subdit : *Nôsti enim, clementissime fili, quòd licèt præsideas humano generi dignitate, rerum tamen Præsulibus Divinarum devotus colla submittis, atque ab eis causas tuæ salutis expetis, inque sumendis cœlestibus Sacramentis, eisque ut competit disponendis subdi te debere cognoscis religionis ordine potiùs quàm præesse. Nôsti itaque inter hæc ex illorum te pendere judicio, non illos ad tuam velle redigi voluntatem. Si enim, quantùm ad ordinem pertinet publicæ disciplinæ, cognoscentes Imperium tibi supernâ dispositione collatum, legibus tuis ipsi quoque parent religionis Antistites. . . . . . quo, rogo, te decet affectu eis obedire, qui pro erogandis venerabilibus sunt attributi mysteriis?* Gel. epistol. viij. ad Anast. tom. iv. Conc. p. 1182.

Et quidem Gelasius ubique celebrat Pontificiam potestatem utì digniorem, quippè quæ dignioribus ac cælestibus præsit; nec tamen alteram, minùs licèt dignam, alteri obnoxiam facit, in rebus quidem suis. Quòd autem Imperatores Pontificibus subdit, disertè explicat non illud absolutè, sed *in sumendis ac disponendis cœlestibus sacramentis*, quâ etiam in re judicari docet : *Nôsti*, inquit, *inter hæc ex illorum te pendere judicio.* Ordinem autem in eo esse intelligimus, non quòd potestas dignior alteram ad sua jura revocet, sed quòd, cùm ambæ supremæ sint, altera alteri suo quæque officio obsequantur. Favet sanctus Symmachus Papa ad eumdem Anastasium : *Ille* (Imperator) *rerum humanarum curam gerit, iste* (scilicèt Pontifex) *Divinarum; tu humana administras, ille tibi Divina dispensat. Itaque ut non dicam superior, certè æqualis est honor.* Potuisset enim dicere honorem sacerdotalem superiorem esse honore regio, hoc est, præstantiorem, sublimiorem, digniorem; neque quisquam negâsset Christianus : at in æqualitate utriusque potestatis Sanctus Pontifex meritò acquiescit, quòd æquo & absoluto jure, altera Divinis, altera humanis rebus præsit. Sym. epist. vj. apol. ad Anast. ibid. pag. 1298.

Hæc dicebant Pontifices superbo Imperatori, qui ad se omnia etiam Ecclesiastica trahere, & Acacii meritò excommunicati nomen Imperatoriâ potestate sacris dyptychis restituere, vel conservare niteretur : quem proinde oporteret diligentissimè commoneri ejus, quâ ipse deponi posset Pontificiæ potestatis, si quidem talia cogitâssent. At illi hunc locum prætermittunt, ambasque potestates, non ut subordinatas, sed ut coordinatas & contradistinctas, ac sub uno Deo proximè collocatas memorant.

Hoc sequuntur omnes deindè Pontifices, quorum suo loco dicta referemus. Præluxit omnibus doctus ille, tersusque Synesius, Arcadio imperante, Ptolemaidis Cyrenensis Episcopus, nec minùs sanctis moribus quàm eleganti ingenio multâque oratione nobilis. Deniquè in eo sunt Patres omnes, ut ambas potestates Divino numine separatas, ac suis finibus circumscriptas, unique Deo subditas esse prædicent. Syn. epist. lvij. p. 198. edit. Petav. 1640.

CAPUT XXXIV.

Cur hæ potestates tantâ providentiâ distinctæ sint: sanctus Gelasius duas causas affert, quæ indirectâ potestate tolluntur.

Gel.Tract. j. de anat. vinc. tom. iv. Conc. p. 1232.

CUR autem sociæ & amicæ potestates suis officiis ac finibus Divino numine tam accuratè distinctæ sint, sanctus Papa Gelasius causas affert: *Christus*, inquit, *memor fragilitatis humanæ, quod suorum saluti congrueret dispensatione magnificâ temperans, sic actionibus propriis, dignitatibusque distinctis officia potestatis utriusque discrevit, suos volens medicinali humilitate salvari, non humanâ superbiâ rursus intercipi, ut & Christiani Imperatores, pro* VITA ÆTERNA *Pontificibus indigerent, & Pontifices pro* TEMPORALIUM CURSU RERUM, *Imperialibus dispositionibus uterentur: quatenùs spiritualis actio à carnalibus distaret incursibus, & ideò militans Deo minimè se negotiis sæcularibus implicaret, ac vicissim non ille rebus Divinis præsidere videretur, qui esset negotiis sæcularibus implicatus; ut & modestia utriusque ordinis curaretur, ne extolleretur utroque suffultus, & competens qualitatibus actionum specialiter professio aptaretur.*

Duas omninò causas memorat cur ambæ potestates suis finibus circumscriptæ, suis addictæ sint officiis. Primùm, ne superbiâ efferretur in quem congesta essent omnia: tùm, ut quisque se ad ejus ordinis, quem professus esset, actiones eò faciliùs aptaret, quò cujusque actiones diligentiùs inter se distinctæ essent.

Itaque illud imprimis observatu dignum, officia à Christo fuisse distincta, *ut modestia utriusque ordinis curaretur, ac ne extolleretur utroque suffultus.* Quis autem non videat, quàm hæc à Christo incassum distincta sint, si qui ab eo est spiritualibus rebus summo jure præfectus, is non modò, ut diximus, maxima Reipublicæ, Imperiorumque negotia, verùm etiam temporalia omnia toto orbe terrarum, ad suam potestatem curamque revocare cogitur?

Nam si ad id cogitur propterea quòd humana Divinis, terrena cœlestibus, atque animarum saluti corporalia servire necesse sit; jam illud consequetur, ut spiritualis potestas civilem potestatem, omniaque ejus officia ad sua Imperia revocet, cùm nihil sit in iis officiis, quod non ad Dei gloriam, & ad æternam salutem omninò pertineat. Quæro enim an sit aliqua Imperii civilis pars, quæ sacerdotali Imperio non sit addicta penitùs, an verò sit nulla? Si aliqua, rogo quam talem esse velint? Bellumne an pacem? Leges, judicia, ac jurisdictionem, an tributa? An quid aliud? Hinc profectò sequeretur ea ad Dei gloriam, & ad æternam salutem nihil pertinere, quod est falsissimum. Si autem nulla sint, ac potestas Ecclesiastica omnia complectatur, quocumque id fiat nomine, directè, indirectè; propriè, impropriè; uno ictu deponuntur terrenæ potestates omnes, neque ullum superest in verbis levamen, cùm reipsâ concidant.

Quòd

Quòd ſi hæc inania & nimia ſponte corruunt, jam aliquos limites invenire nos oportet, quibus comprehenſa civilis poteſtas ſupremo jure agat, nullique alteri obnoxia poteſtati. Quare tuum illud, ad unum principium, atque ad unam poteſtatem omnia revocanda, fallax & ſpecie decens, reipsà ineptum, atque invalidum eſt.

Jam ſi ad certos limites te redigas rerum humanarum neceſſitate victus; quam dabis regulam ac legem his regendis finibus? Nempè dicturus es tunc eſſe obnoxiam ſpirituali poteſtati civilem poteſtatem, ac meritò deponendam, ſi commiſerit ea quæ ad religionem labefactandam manifeſtè pertineant. Quid autem eſt manifeſtè? An ut directè Princeps veram religionem oppugnet, uti Diocletianus & Julianus fecêre? At non Childericus Francus, non Irenes Auguſta Catholicam religionem ita oppugnabant, quos tamen meritò depoſitos eſſe contendis. Certè, inquies, quòd neceſſe ſit labefactatis Imperiis periclitari religionem, quibus Imperia ſint præſidio. Rurſus ergò illuc revolvimur, ut civilia omnia, leges, tributa, bella ad Eccleſiaſticam poteſtatem revocentur. Quare ea doctrina, quæ ad unam poteſtatem, nempe Eccleſiaſticam, revocare omnia ac relegare nititur, nullâ omninò lege, nullo ordine, ut & illud omittamus longâ ſæculorum experientiâ notum, vix unquam Pontifices in re Eccleſiaſticâ indiligentiùs eſſe verſatos, quàm poſt ea tempora, quibus rerum, etiam humanarum, poteſtatem ſibi attributam eſſe voluerunt.

CAPUT XXXV.

Ambarum poteſtatum ſeparatio ac ſocietas ex ſancti Gelaſii doctrinâ explicatur: Bellarmini comparatio: S. Gregorii Nazianzeni locus ab eo objectus.

QUARE ſolutum eſt ex Gelaſiani decreti doctrinâ & autoritate argumentum illud, quo ſeſe efferebant. Nempe ſtatuebant poteſtates duas in unum principium unamque poteſtatem ſpiritualem reducendas, ne ordo deſit rebus humanis, neve in diverſa principia reſolutæ diſtrahantur, quaſi equis in diverſa raptantibus: hæc, inquam, ſoluta ſunt S. Gelaſii, aliorumque Pontificum doctrinâ. Satis enim claruit duas quidem poteſtates eſſe oportere: Eccleſiaſticam & civilem, diſtinctis officiis, quæ principales ſint ac ſupremæ, & tamen ſociæ; ac ſupremæ quidem ſuo quamque in officio, ne ſi ad unam omnia referantur, hæc vel onere victa collabeſcat, vel, ut Gelaſius docuit, plus æquo *extollatur utrâque poteſtate ſuffultus*; conjunctæ tamen & amicæ, ne ſocietas humana diſtrahatur.

Conjunctas autem eſſe dicimus, quòd, ut expoſuêre ſancti Pontifices, & mutuam ſibi operam debent, præſtantque; & licèt ſupremæ invicem, Deo tamen ambæ communiter ſubſunt: quò fit ut ſub binis licèt poteſtatibus, res tamen humanæ minimè diſſolvantur, quòd Deus habenas temperet; atque ita non ad duo principia, ſed ad unum principium omnia referantur.

Hoc ſenſu, ſi ordinatas eſſe volunt ambas poteſtates, eòque referri placet Apoſtolicum illud: *Quæ ſunt* (poteſtates ſcilicèt) *à Deo ordinatæ ſunt*, quanquam Apoſtolum aliò reſpexiſſe conſtat, non tamen id refugimus. Satis enim ordinatæ ſunt, quæ non incompoſitis feruntur motibus, ſed à Deo gubernantur, ab eoque conſtitutæ ſunt, ut ſibi invicem auxilium & tutelam afferant.

Bell. de R. P. lib. v. cap. vj. vij.

At enim, inquiunt, erit ordo præſtantior, ſi Eccleſiaſticæ civilis tanquàm potiori ſubeſſe cogatur; qui ordo ſi deſit, maximo res humanæ incommodo laborabunt, colliſis perſæpè duabus poteſtatibus, ſuo in ordine ſupremis, nullâque earum abſolutè imperante. Quarè præclarius erit civilem minùs dignam à digniore in ordinem cogi, atque etiam loco amoveri poſſe.

Nos autem monuimus quàm ſuaviter ſomnient, qui id agunt ut res humanæ nullo incommodo laborent, tanquàm in cæleſti aulâ verſemur inter Angelos. At qui id moliuntur præpoſteri homines, ne id quidem intelligunt quantis ſe incauti implicent incommodis. Vel tu id cogita, dum omnia incommoda ſuperari à te poſſe putas, ad unam poteſtatem, imò, ut rem ipſam dicamus, ad unum hominem revocando res humanas; id, inquam, cogita, quale ſit incommodum congerere in unum caput totius orbis curas, Divina humanaque omnia, reſque ſæculares æquè ac Eccleſiaſticas. Hoc incommodum veriti ſancti Pontifices, rerum humanarum onus duas inter poteſtates à Deo partitum fuiſſe docuerunt, ne altera toto pondere gravata fatiſceret. Addiderunt id factum, *ut modeſtia utriuſque ordinis curaretur, ac ne extolleretur utroque ſuffultus.* Ne ſcilicèt qui unus ad ſua arbitria revocare omnia ſe poſſe conſideret, nimiâ poteſtate omnibus gravis, ipſe quoque ſui impos deviis motibus ferretur in præceps. Neque enim quiſquam eò uſque deſipit ut aſſerat Romanum Pontificem, etiam in adminiſtrandâ Pontificiâ poteſtate, à recto bonoque aberrare non poſſe, eſſeque infallibilem, ſimul & impeccabilem. Quam ob rem regere ea omnia quæcumque ad Dei gloriam, & ad animarum ſalutem referuntur, hoc eſt, humana omnia, non ejus profectò eſt qui ſe in adminiſtrandâ ſuâ poteſtate, erroribus & cupiditatibus abripi poſſe ſentiat. Duæ ergò poteſtates ſeſe mutuò non tantùm adjuvent, verùm etiam temperent; neve tu hîc mihi cogita eam rerum humanarum pulchritudinem, quam res humanæ ferre non poſſint; ac ſi duæ poteſtates inter ſe collidantur, ne proptereà putes omnia in incertum fluitare, aut abire in diverſa, ut equos ruptis habenis; ſed intùs adeſſe occultum moderatorem Deum, qui ſollicitari interdùm Eccleſiam ſuam, non tamen diſſipari velit.

Id. ib. c. vj. Greg. Naz. Orat, xvij. tom. j. pag. 171.

At enim, inquiunt, ita ſe habet civilis poteſtas ad Eccleſiaſticam poteſtatem, ut caro ad ſpiritum, Gregorio Nazianzeno teſte (*o*). Eſto. Non id

(*o*) *Gregorio Nazianzeno teſte.*] Hic in oratione xvij. ad quam nos allegat Bellarminus, ut cives Nazianzenos irâ Præfecti commotos reficiat, oſtendit 1°. animi moleſtias à viris Chriſtianis haberi & eſſe in bonis: 2°. juberi nos ratione, publicæ diſciplinæ charitate, & ipſo Chriſtiano inſtituto, *ſublimioribus poteſtatibus parere.* Deindè ad Præfectum, ſermone converſo, ſic ait: *Et quidem lex Chriſti vos meo imperio meoque ductui ſubjicit. Nam nos quoque imperamus: quin imò noſtrum imperium majus eſt & perfectius. Non enim decet ſpiritum carni cedere & terreſtribus cæleſtia.* Ex quibus verbis planum fit, Gregorii doctrinam ab eâ quam ei attribuit Bellarminus, eſſe diverſiſſimam; cùm S. Doctor id unum velit, in quod omnes Chriſtiani conſentiunt, civili poteſtati poteſtatem Eccleſiaſticam dignitatis gradu ſuperiorem eſſe.

tamen verum est ratione omni, sed aliquâ tantùm. Sed hæc more scholæ, transire sinamus, ut quod in barathrum nos deducant, semel intueri liceat. Pergunt: Atqui spiritus, si necesse sit, carnem quoque adigit ad interitum. Quid tum postea? Ergò Ecclesiastica potestas adigere ad interitum potest civilem potestatem; decernere potest scilicèt ut civilis potestas tollatur è medio, sepeliatur, computrescat; ipsa interìm ab omni civili potestate separata vivet. Transfer in cælum eam, qui sic ratiocinaris; vel agnosce potiùs quàm malè hæc decidantur institutis comparationibus, quæ comparationes, cùm certâ tantùm ratione valeant, si ad extremum urgeantur, ad immane præcipitium nos devolvant.

Atque ut intelligamus quousque protendi comparatio valeat, recordemur id quod suprà est dictum: in ordine morum à verâ religione pendere civitatem; at civilem potestatem, quòd ad rationem attinet humanæ societatis, per se ac totâ suâ vi sine verâ religione, sine verâ Ecclesiâ, sine vero Sacerdotio stare posse. Sup.cap.v.

Interìm adjuvent se mutuò utræque potestates: contemptam Ecclesiam, Reges pœnis capitalibus: contemptos Reges, Ecclesia anathemate ulciscatur. Hæc passim in Capitularibus, hæc in Gallicanis, Hispanicis, Anglicanis, omnium ubiquè gentium Conciliis legimus. Hæc ad confirmandam mutuam societatem, non ad confundendos utriusque potestatis fines pertinent.

Item quòd Rex præcipit: *Applica arcam Dei, applica Ephod*: quòd denique jubet uti Sacerdotes suo fungantur officio: quòd item Pontifex in Dei nomine præcipiat Regibus uti Rempublicam ex Dei legibus administrent, hoc debito ordine, ac moderatione factum, societatis est mutuæ. Quòd autem aut Rex Sacerdotibus, autoritate Regiâ, aut Sacerdos Regibus, clavium potestate depositionem intentent, non jam ad tuendam societatem, sed ad invadendos alterius potestatis fines manifestè spectat. j. Reg. xiv. 18. xxiij. 9.

CAPUT XXXVI.

Canon, OMNES *objicitur & solvitur.*

HIC adversari videtur Canon, *Omnes* Nicolai II. Papæ à Gratiano citatus, cujus hæc sunt verba: *Illam* (Romanam Ecclesiam) *solus ipse fundavit, & super petram fidei nascentis erexit, qui beato* (Petro) *æternæ vitæ clavigero, terreni simul & cælestis Imperii jura commisit.* Hæc Gratianus refert ex Papæ Nicolai epistolâ ad Mediolanenses, quæ si probi autoris esse constaret, neque eorum numero habeantur, quæ Gratianus benè multa in suum Decretum falsis titulis, corruptisque sententiis consarcinata conjecit, tamen in rectum sensum facilè reducuntur. Nihil enim aliud præferunt, quàm hoc scilicèt: postquam Petro dictum est: *Quodcumque ligaveris super terram erit ligatum & in cælis, & quodcumque solveris super terram erit solutum & in Cœlis*: ejusmodi esse eam, quæ Petro concessa est, rerum spiritualium potestatem, ut cælo terrâque juxtà valeat. Decr. Dist. xxij. cap. j.

Cæterùm neque Nicolai I. neque Nicolai II. ullam legimus ad Mediolanenses epistolam. Reliqui Pontifices, qui Nicolai nomen habuerunt, post Gratianum vixêre. Ac Nicolaus quidem I. ad Michaëlem Imperatorem (p) egregiam de Sacerdotii Regnique finibus scripsit epistolam, in quâ nihil aliud quàm sancti Gelasii verba descripsit. Neque verò à Gratiano relata verba, ex incertâ epistolâ, & incerto autore decerpta, tot sanctorum Pontificum evertent certas autoritates. Certè nemo dixerit in unum Romanum Pontificem propriè ac strictè *utriusque Imperii jura* collata à Nicolao I. qui post Gelasium docuit ea necessariò fuisse disjuncta, ne unius ordinis modestia gravaretur.

Nicol. j. ep. viij. ad Mich. Imperat. tom. Conc. viij. pag. 293.

CAPUT XXXVII.

Objicitur à Bellarmino Apostoli locus de judicibus ab Ecclesiâ constitutis: Jeremiæ locus: duo gladii, Regale Sacerdotium: allegoria alia & accommodatitia: dictorum in hoc libro recapitulatio.

PUDET adversarios de tantâ re tamque, ut existimant, Ecclesiæ Catholicæ necessariâ, nihil quidquam expressum inveniri in Scripturis, sed totum negotium agi consecutionibus, iisque falsis, aut certè, quod nec ipsi diffiteantur, obscuris & dubiis, ac longè petitis. Quare Bellarminus & alii hunc proferunt novi Testamenti locum, quo sibi Apostolus tribuisse videatur rerum temporalium potestatem. *Audet*, inquit, *aliquis vestrûm habens negotium adversùs alterum judicari apud iniquos, & non apud sanctos. An nescitis quoniam sancti de hoc mundo judicabunt? Et si in vobis judicabitur mundus, indigni estis qui de minimis judicetis..... sæcularia igitur judicia si habueritis, contemptibiles, qui sunt in Ecclesiâ, illos constituite ad judicandum.* Hîc Bellarminus: *Sicut novi judices constitui potuerunt, ita & novi Principes & Reges, si vires adfuissent.* Scilicèt si tantùm valerent viribus, novam sibi confestim Rempublicam facerent, qui jam Judices & Magistratus designabant. At quis non statim intelligat, haudquaquam id agere Apostolum, ut ejus autoritate novos sibi constituant Magistratus qui judiciis præsint; sed ut consensione mutuâ arbitros deligant, quod legibus Romanis licuisse ipsa jura clamant. Sic certè Paulus loquitur: *Si in vobis judicabitur mundus, indigni estis ut de minimis judicetis?* Id ergò profectò agit ne indigni videantur. Neque verò concludit sic: Hæc vobis vestro jure potestas competit; sed profectò digni estis, ut vestri fratres vos eligant rerum minimarum arbitros, quos summarum quoque judices, & in tremendo illo judicio

j. Cor. vj. 2. 3. 4.

Bell. de R. P. lib. v. cap. vij.

j. Cor. vj. 5.

(p) *Michaelem Imperatorem.*] Ille est Michael III. cognomento *ebriosus*, qui Ignatium de Sede C. Pnâ. dejecit, ut in eâ Photium, magni quidem ingenii virum & summæ doctrinæ, sed laicum constitueret. Tale fuit exordium exitialis illius schismatis, quo Græci ab Ecclesiâ desciverunt, quod schisma etiamnùm durat. Nam quanquam sæpè reconciliatio cum Græcis tentata, quanquam aliquandò, ut in Lugdunensi & Florentini Synodis, visa est stabiliri; tamen vera pax aut numquam fuit, aut fuit caduca.

assessores suos Christus instituit. Ac posteà : *Sic non est inter vos sapiens quisquam, qui possit judicare inter fratrem suum?* Ad id ergò idoneos eos esse contendit per sapientiam : dignos esse docet per tantam Domini dignationem : de legitimâ cognitione ne quidem cogitat.

Certè si de legitimâ potestate ageretur, non valeret consecutio : majora potestis, ergò etiam minora, indignumque id Apostolicâ prædicatione esset (*q*). Neque enim hîc cogitandum est quid, curque præstet; sed quid curque concessum sit. Neque si Deus Sacerdotibus maxima concesserit, putà spiritualia judicia, ideò jus fasque sit humana invadere, & inconcessa aucupari.

Quare quod legimus à Gregorio VII. toties inculcatum : *Si spiritualia judicamus, cur non magis sæcularia*; si de eo judicio intelligit, quo de temporalibus suo jure dicernat, causæ profectò suæ dicta Apostoli præter literalem sensum accommodat, qui arbitri honorificentiam ac sapientiam, ad ordinarii ac legitimi judicii jus potestatemque transfert. Greg. VII. lib. IV. ep. ij. & pass.

Cur autem Christiani plerùmque vetarentur coram judicibus infidelibus agere multæ causæ erant : imprimis quòd judiciis legitimis jurare per Gentilium Deos, aut etiam Christianam religionem ejurare cogerentur : quâ occasione martyrium fecisse sanctam Julittam Martyrem beatus Basilius refert. Basil. Hom. in Julitt. tom. ij. p. 33. al. tom. j. p. 315.

Hoc adversarii depulsi unico novi Testamenti loco, ad Prophetica confugiunt, & ad novi Sacerdotii autoritatem referenda contendunt ista. *Ecce constitui te super gentes & super Regna, ut evellas & destruas, & disperdas, & dissipes, & ædifices, & plantes.* Dictum ad Jeremiam scilicèt. At quæro Jeremias quos Reges deposuerit? Quæ Imperia everterit? Nempè respondebunt nuntiâsse eum Divinam ultionem Regnis ac Regibus de propinquo imminentem; quod cùm responderint, & ex Hieronymo aliisque probaverint, statim inferemus : hæc ergò ad ministerium Propheticum, hoc est, ad officium extraordinarium pertinere. Jerem. j. 10. vid. Bar. pass. Vid. Hier. in Jerem. tom. iij. Ben. p. 530.

Neque tamen negaverim hæc, ut cætera, in figuram nostrî facta esse, & ministerio novi Testamenti, longè meliori jure, quàm Prophetico convenire; sed novi Testamenti more & spiritu. Sunt enim profectò Christiani Pontifices super gentes & Regna : evellunt, dissipant, plantant victrice prædicatione, verbo etiam ultore, dum cælum aperiunt aut claudunt; ut ad tantam potestatem superbi omnes, etiam in soliis positi, contremiscant. Hæc Scriptura clamat. Ut autem invitis Regna extorqueant, & quò velint transferant; ut humana omnia æquè ac Divina supremo & invicto jure in j. Cor. x. 6.

(*q*) *Indignum id Apostolicâ prædicatione esset.*] A temporibus Gregorii VII. in eo Theologi quidam peccant maximè, quòd res naturâ & specie diversissimas, eâdem argumentatione complectantur. Et quidem, ille syllogismus : qui jure potest judicare majora, is pari jure minora potest judicare; ergò Ecclesia quæ majora judicare suo jure potest, eodem jure minora judicat, merum sophisma est. Nam præterquam quòd res spirituales & temporales specie & ipsâ naturâ differunt, falsum est, v. g. si Judices à Rege propterea constituantur, qui Majestatis reum judicent, iisdem Judicibus jus esse ut privatis etiam in causis sententiam ferant, nisi ab litigantibus eliguntur; etsi digni sunt qui causas dirimant privatas. Sic Christiani quos Christus assessores suos in tremendo Judicio vult esse, digni sunt sanè rerum minimarum esse Judices; neque tamen idcircò non electi jus habent de iis, quanquam minimis, ferre sententiam. Hæc dicenda erant, ne D. Bossuet oratio quibusdam non satis plana & dilucida videretur.

poteſtate habeant, hoc eſt, ſi propriè loquimur, ut ſoli ipſi regnent, cæteri ſub ipſis precariam velutì potentiam exerceant, tacente Scripturâ, imò etiam vetante, dicere non audemus.

Neque porrò objiciant adverſarii, Romanos etiam Pontifices, poſt Gregorium VII. ad temporalia ſibi vindicanda paſſim uſos eſſe hoc Jeremiæ loco. Nam & apud ipſos, ſicut apud alios conſtat in Decretalibus infinita inveniri Scripturæ teſtimonia, ad eum tranſlata ſenſum, qui accommodationis dicitur: quæ quantumcumque inculcent, non profectò efficient, ut valeant ad literam, aut ad dogmata probanda pertineant; præſertìm cùm Melchior Can. de loc. Theol. lib. vj. cap. viij. hæc, aſſentientibus Theologis omnibus, Melchior Canus edixerit: *Aliud intentio concluſioque Decreti; aliud ratio & cauſa.* Quo fundamento nixi, & ipſe & alii allatas etiam in Decretalibus Romanorum Pontificum Scripturæ accomodationes potiùs, quàm interpretationes reverenter quidèm, ſed tamen liberè planèque rejiciunt. Atque hæc ſemel dicta volumus, ne locos plurimos à Romanis Pontificibus prolatos, aut eas quibus in hâc materiâ utuntur rationes, excutere compellamur.

Poſteàquàm adverſarios in tantâ re deficiunt Scripturæ teſtimonia, ad Luc. xxij. 36. allegorias nempè confugiunt, memorantque duos gladios penes Apoſtolos fuiſſe inventos, poſtulante Chriſto, & materialem incautè à Petro ſtrictum, IPSIUS tamen fuiſſe dictum: quæ quidem propter beatum Bernardum, Inf. lib. iij. c. xvj. vid. ibi not. qui primus induxit hanc allegoriam ſuo loco expendemus, & ad rem nullo modo pertinere docebimus. Hîc quidem pertractari quæ extra ſenſum literalem allata, & ad allegorias deducta nihil probent, ratio non ſinit.

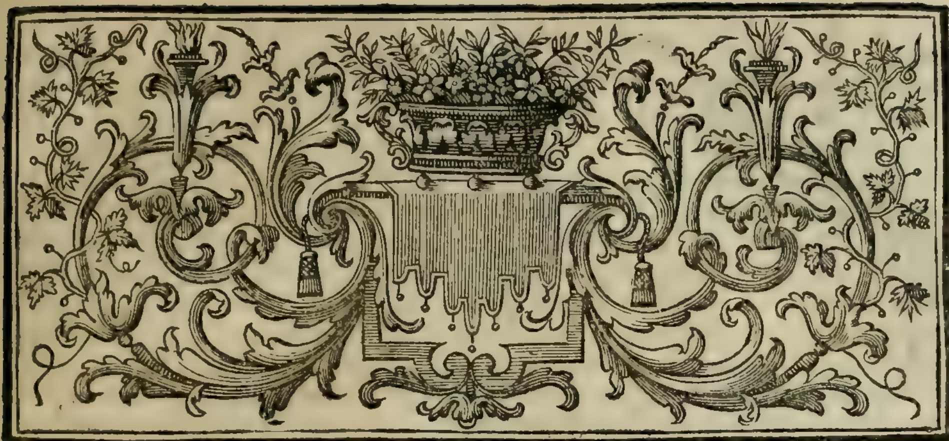
j. Pet. ij. 9. Neque etiam arbitramur ſollicitè eſſe excutiendum id quod de *Regali Sacerdotio* à Petro proditum, Baronius eo transfert, ut Sacerdotalis apud Chriſtianos autoritas, etiam de Republicâ, Regali quâdam autoritate decernat; tanquam ad Pontifices propriè, non autem ad omnes Chriſtianos dicIbid. tum ſit: *Vos autem genus electum, Regale Sacerdotium, gens ſancta, populus* Apoc. v. 10. *acquiſitionis:* aut non omnes ad agnum exclament apud Joannem: *Feciſti nos Deo noſtro Regnum & Sacerdotes, & regnabimus ſuper terram.* Sed profectò certum eſt ſuo modo Sacerdotes Regeſque eſſe omnes Chriſtianos; j. Pet. ij. 5. ac Sacerdotes quidèm, ibidem atteſtante Petro: *Vos autem domus ſpiritualis, Sacerdotium ſanctum offerre ſpirituales hoſtias acceptabiles Deo per Jeſum-* Apoc. iij. 21. *Chriſtum:* Reges autem, de quibus ſcriptum ſit: *Qui vicerit, dabo ei ſe-* j. Tim. ij. 12. Epheſ. ij. 6. *dere mecum in throno meo*, &, *ſi ſuſtinebimus & conregnabimus, & conſedere fecit in cæleſtibus in Chriſto:* jam ſcilicèt in anteceſſum devictis hoſtibus, quodque eſt verè Regium, cupiditatibus ſubjugatis.

Nos autem omiſſis allegoricis, tropologicis, & accommodatitiis Scripturæ allegationibus, literæ inhæſimus, ibique inveſtigavimus eam, quocumque appellent nomine, ſive directam, ſive indirectam, quam adjungunt Sacerdotio, rerum temporalium poteſtatem. Invenimus autem ante Legale Sacerdotium ſupremas poteſtates à Deo inſtitutas, & à Deo ſecundas, ſolique Deo ſubditas inviolabili Majeſtate: nihil in eo jure poſteà immutatum, neque ſub Moſaïco, neque ſub Chriſtiano Sacerdotio; quin etiam explicatum in vetere Teſtamento, eâdem apud Hebræos, quâ apud cæteros Majeſtate regnatum; neque quidquam præſcriptum Sacerdotibus aut

Regibus, quò in temporalibus, vel illi decernerent, vel hi obedirent, ac mansisse Regibus, quantumvis Idololatris ac sævientibus, potestatem integram, à Prophetis agnitam, à plebe sanctisque religiosè observatam: neque id à Christo immutatum, neque cùm explicaret Apostolicam atque Ecclesiasticam potestatem, quidquam adjectum esse de temporalibus ordinandis, nedum de deponendis Regibus, cùm id vel maximè fieri oporteret, & adesset occasio: neque quidquam Christianis præscriptum esse adversùs mundi potestates, nisi fugam & patientiam, & invictam constantiam profitendæ veritatis, & in iis quæ veritatem & conscientiam non læderent, summam obedientiam: imò jussisse Christum ut Cæsares, infideles scilicèt, agnito ab omnibus jure regnarent, utque civilis potestas integro jure esset, neque religionis causa sollicitari posset, suo in ordine confirmata: ab eodem Christo Herodem & Pilatum, Regesque ac Regum Ministros à suo Regno tutos fuisse præstitos: neque spirituali Regno in regnandi civili ordine immutatum quidquam: tum eam quam in Ecclesiâ maximam esse voluit potestatem, non ultrà extendi, quàm ut Christiani contumaces ad Ethnicos Publicanosque redigantur, spiritualium extorres, nullo temporalium jure aut possessione detractâ: denique disertè traditum civilem potestatem, & Ecclesiasticam suis quasque finibus, ac distinctis officiis circumscriptas, utramque in ordine suo supremam & absolutam esse, ac Reges soli Divino judicio reservatos. Hæc illa doctrina est, quam in Scripturis legimus. Jam ab eâ origine ad posteriora sæcula longè latèque diffusam ordine videamus.

DEFENSIO

DEFENSIO DECLARATIONIS CLERI GALLICANI DE ECCLESIASTICA POTESTATE.

LIBER SECUNDUS.

Quo Patrum testimonia & exempla afferuntur usque ad GREGORIUM VII.

CAPUT PRIMUM.

Ordo & distributio tractationis hujus, primùm in duo tempora, tùm in duas quæstiones: Prima quæstio de Regibus propter scelera reprehensis: An deponendi visi sint? Patrum doctrina & exempla in persecutione & tribus primis sæculis: An Christianorum obedientia ex imbecillitate Ecclesiæ & eorum temporum ratione prodierit.

CHRISTI, & Apostolorum doctrinam ea praxis eæque res gestæ consecutæ sunt, quæ talem institutionem decebant. Meminisse autem lectorem putamus hanc disputationem à nobis ita esse institutam, ut priusquàm ad Gregorii VII. tempora veniamus, explicemus ea, quæ antecesserunt. Hæc verò ita exponemus, ut quandoquidem vidimus Bellarmini aliorumque judicio duabus de causis Reges deponi posse, primùm propter crimina;

tum etiam absque ullo crimine, propter Ecclesiæ necessitatem; primi generis primùm, posteà secundi generis, exempla quæramus.

Primùm ergò dicimus, tot labentibus sæculis nunquam fuisse Principes depositione mulctatos, cùm eadem crimina intervenerint, propter quæ id fieri sequenti ætate Gregorius VII. & alii docuere; atque omninò, quemadmodum impiis Regibus, Deum Israëlis deserentibus, atque Idola colentibus, Achabo, Achazo, Manassi, cæteris, Hebræi paruere; eumdem ad modum paruisse Christianos, non modò Paganis Regibus, sed etiam Christianismi desertori Juliano, hæreticis Constantio, Valenti, Anastasio, reliquis etiam Ecclesiam persequentibus, atque extrema omnia potiùs pertulisse, quàm ut ab eorum fide atque obedientiâ discederent.

Neque id adversarii diffitentur, sed uno ore respondent: obtemperatum iis Regibus fuisse, quòd Ecclesia necdum adulta ac firmata viribus, eos compescere non posset atque in ordinem cogere; nec profectò cogitant ad quantam contumeliam pertineat nominis Christiani, ut Apostoli, imò verò Christus ipse, cùm illa magnifica patientiæ atque obedientiæ præcepta ediderunt, temporibus tantùm ac necessitati servierint, ut melioribus sæculis alia reservarent. Nos autem ea Patrum monumenta proferemus, quibus hæc duo simul elucescant: neque vires Ecclesiæ defuisse, cùm paruit: & eis rationibus ad parendum adductam, quæ ad omnem statum, ad omnia tempora æquè fundarentur.

Et quidem sub Paganis, nihil commovisse se Christianos, nihil seditionis agitâsse, sed ubique paruisse, atque omnibus aliis fide & obsequio præstitisse constat: eaque est longè maxima religionis nostræ commendatio, quam nunc infringere Christiani moliuntur, qui Majorum nostrorum infirmis viribus hanc modestiam tribuunt. At illi non intelligebant infirmos esse, qui tanto numero essent, tantoque animo mori possent. Vel Tertullianum audiamus nomine Christianorum, probante Ecclesiâ, ad Romani Imperii Antistites hæc edentem: *Si enim & hostes exertos, non tantùm vindices occultos agere vellemus, deesset nobis vis numerorum & copiarum? Plures nimirùm Mauri & Marcomanni, ipsique Parthi, vel quantæcunque, unius tamen loci & suorum finium gentes, quam totius Orbis? Hesterni sumus, & vestra omnia implevimus, Urbes, Insulas, Castella, Municipia, Conciliabula, Castra ipsa, Tribus, Decurias, Palatium, Senatum, Forum: sola vobis relinquimus Templa. Cui bello non idonei, non prompti fuissemus, etiam impares copiis, qui tam libenter trucidamur; si non apud istam disciplinam magis occidi liceret, quàm occidere? Potuimus, & inermes, nec rebelles, sed tantummodò discordes, solius divortii invidiâ adversùs vos dimicâsse. Si enim tanta vis hominum in aliquem Orbis remoti sinum abrupissemus à vobis, suffudisset utique dominationem vestram tot qualiumcumque civium amissio; imò etiam & ipsâ destitutione punîsset. Procul dubio expavissetis ad solitudinem vestram, ad silentium rerum, & stuporem quemdam quasi mortui Orbis: quæsîssetis quibus imperâssetis: plures hostes quàm cives vobis remansissent: nunc enim pauciores hostes habetis, præ multitudine Christianorum.*

Tert. apol. cap xxxviij. p. 30. edit. Rigalt.

At fortè multitudini deerant duces, aut milites: quasi verò in tam fortibus animis, & milites, & duces non ipsa necessitas peperisset, si li-

cere credidiſſent. Sed profectò nec deerant, neque Chriſtiani militiam detrectabant. Sic enim ſancti Martyres (*a*) intra ipſa martyria inclamabant: *Nos Imperatori terrenam quidem militiæ corporalis ſervitutem debemus*; neque à militiâ deſiſtebant, niſi fortè per militiæ occaſionem ad execranda ſacra compulſi. Hinc ille Centurio Marcellus: JESU-CHRISTO *Regi æterno milito. Abjecitque cingulum*, (*b*) *& arma; & addidit: Ex hoc militare Imperatoribus veſtris deſiſto.... ſi talis eſt conditio militantium, ut Diis & Imperatoribus ſacra facere compellantur.* Itaquè cingulum abjecturi erant, non ſi eorum Pontifex ab officio exſolveret, ſed ſi ad nefaria ſacra cogerentur. Hinc Tertullianus in illâ nobili apologiâ: *Vobiſcum*, inquit, *militamus*; & teſtantem audivimus, tantam fuiſſe Chriſtianorum multitudinem, ut *implerent* non modo, *Urbes*, *Inſulas*, *Municipia*, ſed etiam *Caſtra ipſa*, & omnia præter *Templa* Idolorum. Quin integræ Legiones præſto erant Chriſtianiſmum profeſſæ. Teſtis illa fulminatrix ſub Marco Aurelio, & Mauricio duce Legio Thebanorum, (*c*) quæ, puto, bella haud minùs fortiter quàm Martyria obiiſſet. An verò duces non erant, ipſe Mauricius, Sebaſtianus, & alii, quos commemorare nihil neceſſe eſt, famâ ac Martyrio inclytos, & omnibus notos? Quos profectò, ſi Chriſtiani Pontifices ſubjectione exſolutos, ad Cæſarum Imperia detrectanda, aut ad arma capienda concitare poterant, non erat quòd Tertullianus diceret: *Nunc pauciores hoſtes habetis præ multitudine Chriſtianorum:* aut illud: *Per hanc ſectam habetis, à quibus nihil timere poſſitis.* Imò verò habuiſſent infinitam multitudinem, à quâ omnia timere debuiſſent; quippe quæ, ad excutiendum publicæ poteſtatis jugum, nihil aliud quàm opportunitatem, aut juſſum Pontificis expectaret.

Act. ss. Sergii & Bach. ap. Metaph. & Adon.

Act. s. Marcell. Centurion. apud Bar. an. 298. p. 700. vid. act. ſinc. p. 303.

Tert. apol. cap. xliij.

Sed hæc ab Eccleſiæ ſenſu procul abhorrebant. Quare Chriſtiani, cùm ſuam in Imperatores fidem atque obedientiam prædicarent, numquam ſignificabant quidquam à ſe metu aut conditione temporum agi, ſed omnia

(*a*) *Sancti Martyres*] è Syriâ Sergius & Bacchus quondam celebratiſſimi erant; ſed Metaphraſtes quantò ſtudioſiùs ficta prodigia congerit, tantò eorum hiſtoriam coinquinat magis & abſurdam facit. Ado Viennenſis correxit in multis Metaphraſtem, quem nihilominùs unum in cæteris habet autorem. Quapropter docti omnem hiſtoriam rejiciunt. Vid. D. Till. tom. v. p. 471. Baill. 7. Octob. & ipſum Baron. ann. 309. tom. iij. pag. 45. qui putat acta horum Martyrum à Metaphraſte ſcripta *in aliquibus emendanda eſſe.*

(*b*) *Abjecit cingulum*] In actis S. Marcelli, quæ edidit D. Ruinart, legimus: *abjecit quoque vitem*, quod vocabulum *vitis*, in actis Martyrum ſæpè reperitur. S. Marini acta ſic habent pag. 263. *Honor quidam eſt* VITIS *apud Romanos, quam qui adepti ſunt vocantur Centuriones.* Malè igitur D. FLEURY *Sarment de vigne.* Nam, ut Baronius optimè probat veterum teſtimoniis: VITIS *erat inſigne Centurionum, quam manu geſtarent, eáque in delinquentes milites animadverterent.* Vid. loc in textu citat.

(*c*) *Legio Thebanorum*] Eucherius, qui ſæculo vj. Eccleſiæ Lugdunenſi præfuit, creditur autor *paſſionis* hujus Legionis, quæ ut ferunt acta pag. 775. *ſex millia ac ſexcenta viros in armis habebat.* Porrò hæc Legio *Thebana* ſeu *Thebea* nec ab Eucherio & D. Ruinart, nec à D. Till. & Fleur. *fulguratricis* nomine appellatur. Fuit quidem Legio *Militena* quæ tot habebat Chriſtianos quot milites, *fulguratrix* idcò dicta, quòd ſub M. Aurelio, exercitum Romanum ſiti mox periturum, impetratâ à Deo magnâ vi imbrium, liberavit, dùm interà *fulminum jactus hoſtium copias extinguerent & in fugam verterent.* Vid. Euſ. lib. v. cap. v. Illa autem Legio cum Thebeâ confundi non debet; quinimò indè rectè concluditur plurimas fuiſſe Legiones ex ſolis Chriſtianis. De Legione *fulguratrice* vid. not. Valeſ. in Euſeb. & Till. Hiſt. Imper. tom. iij. pag. 408.

Christi & Apostolorum autoritate & exemplo, atque amore tranquillitatis publicæ, pronâque in Rempublicam voluntate; quæ ad omnia tempora pertinere non est dubium. Sic audivimus jam dicentem Irenæum: Ideò Imperio obsequendum, quòd publica tranquillitas, publicus ordo à Deo constitutus id exposcat: sic Tertullianum totius Ecclesiæ nomine prædicantem, ideò obsequendum, quòd Deus ita velit religiosè coli supremam Majestatem, se autore, constitutam, sibique soli subjectam. Hæc S. Justinus Martyr: hæc Theophilus Antiochenus (*d*): hæc Origenes: hæc alii omnes mirâ consensione tradunt; supervacaneumque est hic studiosè colligere, quæ libros aperientibus statim obvia sint. Deniquè uno ore omnes eandem obedientiam, eâdem veritatis æternæ regulâ, eâdem Scripturarum autoritate profitentur; ut hæc ad conditionem referre temporum, nihil aliud sit, quàm certæ & inconcussæ doctrinæ autoritatem penitùs infringere, atquè ad hominum arbitria flectere.

Sup. lib. j. sect. ij. cap. x. & xvij.

CAPUT II.

Quartum sæculum. Julianus Apostata: An Ecclesia tum invalida fuerit? S. Gregorii Nazianzeni locus: Item S. Augustini, S. Thomæ responsio ad locum Augustini, non satis cognito rerum sub Juliano statu.

At fortè quis dixerit, Ethnicis quidem Regibus parendum fuisse, non autem Christianis, si à Christianâ religione defecissent, aut eam insectarentur. Sed quanquam illa distinctio vana omninò est, Christianosque jussa Ecclesiæ detrectantes tantùm pro Ethnicis haberi vult Christus, atque adeò illos haud magis quàm Ethnicos regnare vetat: tamen ut eam rem certiùs exploremus, placet intueri Juliani Apostatæ tempora; quem quidem non modo Christiano Baptismo, sed etiam Clericali ordine initiatum, ac Lectoris officio defunctum esse constat.

Ac primùm, notum est regnâsse Julianum medio quarto sæculo, post Constantium & Constantinum, quorum temporibus fidem Christianam & Ecclesiam Catholicam mirum in modum fuisse propagatam omnes Historici

(*d*) *Theophilus Antiochenus*] sextus ab Apostolis ad Autolicum contra Christianæ religionis calumniatores scripsit tres libros, quos reperies inter opera Justini & in Bibliothecâ Græco-Latinâ Patrum edit. vulgò dictæ: *Magna navis* tom. j. pag. 104. Si quis hoc opus aureum & simul priorum Patrum apologias gallicè interpretaretur, ille publicis utilitatibus plurimùm inserviret. Tu autem, lector, adi D. Bossuet celebrem *de historiâ universali orationem* part. ij. cap. xxvj. Scies quàm unanimi consensu Christiani quondam & religionis nostræ defensores sublimioribus potestatibus obediverint & obediendum docuerint. Sed quia de hâc *oratione* sermo incidit, addam: nullum opus Galliam peperisse aut eloquentiâ præstantius, aut omnibus numeris absolutius; nec ipsam antiquitatem quidquam nobis posteris reliquisse huic æquiparandum, sive spectes verborum pondus & sententiarum, sive brevitatem ames, eamque eliquatissimam & rebus abundantem; nisi fortè illas quas D. Bossuet laudat apologias.

memorant; ut tanta multitudo, quantam à Tertulliano descriptam vidimus, secutis temporibus comparata, modica haberetur. Sic enim scribit S. Gregorius Nazianzenus Oratione in Julianum III. *Ac ne hoc quidem perspiciebat* (Julianus) *quòd prioribus quidem persecutionibus, parva perturbatio sequebatur, quia nondum dogma nostrum ad multos propagatum erat, sed in paucis adhuc hominibus veritas hærebat...... nunc autem salutari doctrinâ longè latèque fusâ, & apud nos præsertim dominante, religionem Christianam immutare...... nihil aliud fuerit quàm Romanorum Imperium convellere, ac de rerum summâ periclitari.* Non igitur infirma tum erat Ecclesia Catholica, sive ipsa *veritas*, & *salutaris doctrina*, quæ in Imperio Romano *dominabatur*; cum quâ rerum summa periclitatura erat, si Christiani pristinæ modestiæ obliti arma caperent. Greg. Naz. orat. iij. in Jul. p. 80.

Notum etiam illud Joviani Imperatoris Christianissimi & Catholicissimi, post Juliani necem electi, atque ideò Imperium respuentis, quòd imperare nollet nisi Christianis; ex quo vox erupit totius exercitûs: Christianos se esse, atque in piâ disciplinâ Constantino & Constantio Imperatoribus educatos. Non ergò multitudo tantùm plebis, sed totius exercitûs Christo serviebat. Socr. lib. iij. cap. xxii. Soz. lib. vj. c. iij. Theodor. lib. iv. cap. j.

Id etiam docet, quantùm prævaleret in Romano exercitu vera fides, quòd Joviano post sex menses mortuo, Valentinianum haud minùs Christianum & Catholicum, ad hæc fidei confessorem, Augustum elegere.

Quàm autem egregiè milites, vel Juliano vivo, in Christum animati essent docet illud à Sancto Gregorio Nazianzeno relatum; nempe propositam fuisse Juliani statuam, quam pro more adorarent, adjunctis tamen Idolis, ut ea adorâsse viderentur; tum verò milites donativum accepturos ab eo Imperatore, thus quidem incendisse incautos, posteà verò monitos quàm id ad Gentilium superstitionem pertineret, è publico convivio statim exiliisse, atque exclamâsse: *Christiani, Christiani sumus:* deniquè ad Imperatorem accurrisse, projectâque pecuniâ, iterùm exclamâsse: *Non dona accepimus, Imperator, sed morte damnati sumus;* & quæ præclara hîc Gregorius Nazianzenus commemorat. Greg. Naz. loc. cit. p. 83. 84. 85.

Quod Cardinalis Perronius objicit, Julianum ab Ecclesiâ *neque prudenter, neque utiliter* potuisse deponi, hoc etiam nomine, quòd *Arianorum factio Ecclesiam Catholicam oppressam teneret*, à tanti viri scriptis abesse vellemus. Neque enim id Gregorio Nazianzeno rem coram intuenti, ac Juliani imprudentiam singularem incusanti congruit. Ad hæc satis constat Ecclesiam Catholicam, longo intervallo Arianis præstitisse, cùm primùm toto Occidente regnaret, paucis ibi Arianis: in Oriente verò universus ferè populus in priscâ fide staret, solis plerùmque Episcopis, quos Constantius violenter intruserat, aliud sentientibus, iisque inter se mirâ confusione divisis. Certè qui vel unum Athanasium legerit, satis intelliget quantùm Ecclesia Catholica, etiam sub Constantio prævaleret: quod quidem Calvinistis, Arianorum multitudinem & victorias amplificantibus, Catholici omnes, & ipse Perronius luce clariùs demonstrârunt. Quare quòd Ariani Catholicam Ecclesiam opprimerent, solius Constantii violentiæ tribuendum: quo statim mortuo, Catholici adeò prævalebant, ut exercitus nonnisi Catholicos Imperatores eligeret. Harang. au tiers etat Du Perron œuv. diver. pag. 631.

Cùm ergò adeò & multitudine, & robore, & animis valeret Ecclesia; tamen Christiani fidem Imperatori servârunt impio, apostatæ, blasphemo in Christum, nihil non molienti ut Christianam è medio tolleret religionem. Etsi enim Christianismi nomine paucos interfecerit, quòd nostris Martyrii honores invideret, tamen & iniquis legibus premebat Christianos, & plebis in nostros sævientis seditiones alebat; ut eo nemo fuerit vehementior Christianæ fidei insectator. Neque eò magis Christiani ab officio recessere; imò verò ejus statuas, teste Gregorio, cum aliis civibus omninò adoraturi erant, repugnante nullo, nisi eis statuis Imperator Idola adjunxisset: adeò non modo in necessariis obsequebantur, sed ne quidem à superfluis, qui Regiæ Majestati deferri solerent, honoribus abstinebant.

Theod. lib. iij. cap. xv. Memorabile illud apud Theodoretum Sanctorum Martyrum Juventini & Maximini, qui cum Juliano Apostatâ præcipuo militiæ honore conjuncti, idololatriam ei liberis vocibus exprobrabant: *Hoc unum*, inquiunt, *in tuo Imperio moleste ferimus*. Adeò aberant ab Imperio in aliis rebus, atque in militiâ detrectando.

August. in Psal. cxxiv. n. 7. T. iv. pag. 1415. Attestatur beatus Augustinus his verbis: *Aliquandò injusti perveniunt ad honores sæculi. Cùm pervenerint & facti fuerint vel Judices, vel Reges; quia hæc facit Deus propter disciplinam plebis suæ, non potest fieri, nisi ut exhibeatur illis honor debitus potestati.* Audis verba, *non potest fieri*; quæ certè oratio non est accommodata temporibus; sed ab inseparabili rerum conditione, naturâque ipsâ profecta, ad omnia tempora diffunditur. Cur autem *non potest fieri quin exhibeatur ille honor?* Nempè respondet: quia est illi *debitus potestati*, *& quia hoc facit Deus*; ut illi profectò potestati parere necesse sit eum, qui Deo paret.

Hoc fundamento posito, pergit Augustinus; cùmque servos memorâsset Domino infideli obedire, ad Reges progressus, hoc exemplum adducit: *Julianus extitit infidelis Imperator: extitit apostata: iniquus idololatra: milites Christiani servierunt Imperatori infideli. Ubi veniebatur ad causam Christi, non agnoscebant nisi illum qui in Cœlo erat; si quandò volebat ut Idola colerent & thurificarent, præponebant illi Deum. Quandò autem dicebat: Producite aciem: ite contra illam gentem; statim obtemperabant. Distinguebant Dominum æternum à domino temporali; & tamen subditi erant propter Dominum æternum etiam domino temporali.*

Manifestè ergò sanctus Augustinus Principem apostatam, Ecclesiæ hostem ac persecutorem, accenset iis Principibus, qui licèt injusti sint, cùm tamen ad honores sæculi pervenerint, *non potest fieri nisi ut exhibeatur illis honor debitus potestati*: & quidem exhibeatur, non illâ, quam jactant, prudentiâ ac metu, sed æternâ & incommutabili lege, propter æternum Regem scilicèt, qui res humanas æterno consilio ita ordinavit.

Caus. xj. q. iij. c. xciv. S. Thom. 2a. 2æ. q. xij. art. ij. ad jum. Hunc locum interpolatum & mutilum sub Ambrosii nomine Gratianus protulit, (*e*) atque ita mutilum & truncum S. Thomas vidit, ac sibi ob-

(*e*) *Hunc locum interpolatum & mutilum sub Ambrosii nomine Gratianus protulit*] hoc modo: *Julianus Imperator, quamvis esset apostata, habuit tamen sub se Christianos milites, quibus, cùm dicebat: Producite aciem pro defensione Reipublicæ, obediebant; cùm autem diceret eis: Producite arma in Christianos, tunc agnoscebant Imperatorem cœli.*

jecit. Respondit autem sic : *Quòd illo tempore Ecclesia in sui novitate nondum habebat potestatem terrenos Principes compescendi, & ideò toleravit fideles Juliano Apostatæ obedire, in his quæ non erant contra fidem, ut majus fidei periculum vitaretur.* Quæ verba Sancti Doctoris exscribere non piguit, ne quid dissimulare videremur. Tamen si in Gregorii Nazianzeni locum aliosque similes incidisset, credo, intellexisset non fuisse tum Ecclesiam *in sui novitate*, nec potestate destitutam; quippè quæ quadringintis ferè annis victrix jam *dominaretur*, nec *nisi Imperio convulsò* labefactari posset. Sed nimirùm hæc & alia multa antiquitatis monumenta, librorum inopiâ ac linguarum imperitiâ, vix erant cognita : labente etiam disciplinâ, cùm pauca spiritus vestigia superessent. Nos igitur his responsis, Patrum testimonia facilè anteponimus, ac de Sancto Thomâ, cum totâ Facultate nostrâ Petri Alliacensis ore respondemus : *Nos hujus Doctoris sanctitatem veneramur, & ejus doctrinam, quantùm fides & ratio patitur, tenendam esse censemus.* Hæc ille, cùm de immaculatâ Virginis Conceptione, Sancti Thomæ nomen atque autoritatem objicerent. Quæ semel dicta volumus ad hanc & alias Sancti Doctoris autoritates, quæ objici possent. Quòd autem S. Doctor addit : toleratum fuisse tum Juliani Imperium, *ut majus fidei periculum vitaretur* : rogo, potuerintne Ecclesiæ res pejore loco esse, quàm sub eo Principe, qui ut Christianam religionem exscinderet, nec dolis, nec donis, nec minis, nec suppliciis parcebat, eòque periculosius sæviebat, quòd interdum parcere videretur, sævumque animum quâdam clementiæ specie occultaret; ac denique, teste Gregorio Nazianzeno & aliis, satis præferret à se extrema omnia adhibitum iri, si de Persis victoriam reportaret : quam tamen victoriam milites ducesque Christiani omni ope promovebant. Quid autem pertimescebant Juliani temporibus, quod non item omni Ecclesiæ tempore pertimescendum fuerit, Regibus depositis ? Nempè quotiescumque à Pontificibus depositi sunt, secutæ eæ calamitates, stragesque, & scelera, imò etiam schismata, quæ historiæ produnt, magno fidei animarumque periculo. Quare, si teste S. Thomâ, Bellarmino, & aliis, horum malorum metus Pontifices deterrebat meritò, à Constantio, Valente, Anastasio, & reliquis; & ab omnibus quoque Regibus deponendis, pari ratione abstinere oportuit.

Hist. Univ. tom. iv. sæc. vj. p. 627.

Hinc autem exsurgit nostræ sententiæ demonstratio : non eam profectò Christus Ecclesiæ suæ clementi & pacificæ potestatem dedit, quæ sine vi, sine cædibus, sine bellis civilibus, tetrisque schismatibus non posset exerceri : atqui non aliter exerceri potuisse potestatem illam deponendi Reges experientia testatur : non ergò ea potestas à Christo est.

CAPUT III.

A paganis Regibus, atque ab Apostatà Juliano transitus ad hæreticos: Constantius Arianus, Catholicæque Ecclesiæ persecutor: an imbecillitate factum, quòd Hilarius, Athanasius, Lucifer, Calaritanus, alii, indirectam potestatem ne quidem intentarent.

POST Paganos & apostatas Reges, hæretici proferendi. Primus prodeat Imperator Constantius, Constantini Magni filius, Arianæ hæresis propugnator, IV. sæculo Ecclesiæ. De eo sic scribit Sanctus Hilarius: *Nunc pugnamus contra persecutorem fallentem, contra hostem blandientem.... Christi novus hostis es, Antichristum prævenis.... omnia sævissima sine invidià gloriosarum mortium peragis: novo inauditoque ingenii triumpho, de Diabolo vincis, sine Martyrio persequeris. Plus crudelitati vestræ, Nero, Deci, Maximiane, debemus: Diabolum enim per vos vicimus.... at tu omnium crudelium crudelissime, damno majore in nos, & veniâ minore desævis.* Hæc & similia demonstrant non fuisse leviorem habitam Constantii hæretici persecutionem, quòd cædibus parceret; cùm interim in pios, & Orthodoxos bonorum proscriptione, exilio, carceribus, omnique aliâ crudelitate sæviret.

Hilar. lib. cont.Const. n. 5. 7. 8. edit. Ben.p. 1241.& seq.

Sed nec ille cædibus pepercisse putandus est, qui & inflictis incommodis enecaret, & impunes esse vellet eos, qui per seditionem ac plebeios tumultus tot Sanctos trucidarent.

Quin etiam vehementissimæ ac violentissimæ persecutionis fuit, quòd Episcopos & Synodos, ad prodendam fidem compelleret. Sic enim ait Hilarius: *Assisto Orientalium in Seleuciâ Synodo, ubi reperi tantùm blasphemorum, quantùm Constantio placebat.* Ac posteà: *O tu sceleste, qui ludibrium de Ecclesiâ facis. Soli canes ad vomitum suum redeunt: tu Sacerdotes Christi resorbere ea quæ respuerant coegisti.* Quæ sanè persecutio eò periculosior ac damnosior fuit, quòd simplices animæ Episcopali, imò & Synodali autoritate deceptæ, autore Constantio, in hæresim ruerent.

Ibid. n.12. pag. 1247.

Ibid. n.25. p. 1256.

Quin etiam sanctissimum tunc fortissimumque Papam Liberium è Petri Sede dejecit, substituitque eum quem Ariani vellent. Extat apud Theodoretum ejusdem Liberii fortissima cum Constantio Imperatore collocutio, quâ Pontifex ejus exilia comminantis iniqua quidem jussa contemnit, in aliis Imperatoriam potestatem agnoscit integram; neque commemorat ei tam indigna molienti ullum à se, aut ab Ecclesiâ imminere posse periculum.

Theod.lib. ij. cap. xvj.

Eum posteà Constantius exilii tædio ad pravitatem inflexum Sedi restituit. Et, *ô te miserum*, Constanti, dicebat Hilarius, *qui nescio utrum majore impietate remiseris, quàm ejeceris.* Quid enim Ecclesiæ damnosius, quàm Romanum quoque Pontificem fuisse coactum, ut post Nicænam fidem alteri fidei subscriberet? Hæc tamen perpetranti, hæreticosque omni ope foventi, Orthodoxos verò hostiliter insectanti, ac denique Antichristi loco habito

Hil. loc. cit. n. 11. p. 1247.

habito, omnes obtemperabant in iis quæ ad Imperium pertinerent: in sacris tantùm jussa detrectabant. Quæ idem Hilarius accuratè distinguit his verbis: *Prætermitto autem, licèt potissima Regi sit referenda reverentia (quia enim à Deo Regnum est) non tamen æquanimiter ejus judicium Episcopalibus arbitriis admitti, quia Cæsaris Cæsari, Deo autem reddenda quæ Dei sunt.* Imperatoria de religione decreta contemnit; cætera ex Christi mandato servanda profitetur: ex Christi, inquam, mandato, non imbecillitate virium, ut jam obtrudunt. Id. fragm. j. n. 5. pag. 1282.

Hæc scripsit Hilarius, regnante Constantio, (*f*) quod observatum velim adversùs falsam hujus libri inscriptionem *contra Constantium jam vitâ functum:* neque enim uspiam de morte ejus loquitur, sed semper alloquitur ut viventem, Ecclesias persequentem, & disertè nunc *Regno potientem.* Quin etiam suæ certam scriptionis notam attulit: *Assisto*, inquit, *Orientalium in Seleuciâ Synodo:* quo tempore constat vixisse Constantium.

Lucifer verò Calaritanus non modo, vivo Constantio, adversùs eum scripsit, sed etiam per Diaconum libros ad ipsum Imperatorem perferri curavit; de iisque interrogatus, suos esse magno & invicto animo testatus, Catholicis omnibus admirationi fuit.

Et quidem, ex his libris locum jam insignem attulimus, quem nunc non modo repetendum, sed etiam diligentiùs enucleandum esse duximus. Sup. lib. j. sect. j. cap. xij.

Jam diximus librum, ex quo ille locus est descriptus, ita inscriptum fuisse: *De non parcendo in Deum delinquentibus;* locus idoneus quo discamus quo usque & quatenus parcendum sit, necne, Imperatori hæretico, ac sævienti.

In exemplum adducit Osiam Regem, Regem, inquam, non modo templo, verum etiam publicâ Regni administratione depulsum: quo nullus erat commodior locus, ut ostenderet Regno quoque exturbandum Constantium, siquidem id licere sentiret. At eam Historiæ partem non assumit in exemplum, verùm eam tantùm, *ubi Sacerdotes Domini Osiam de templo compulerint egredi*, & addit: *Si enim Osiam Dei Sacerdotes idcircò pellebant ex aulâ Dei, quia meminissent Divinitùs præceptum, leprosos ante expiationem ingredi templum prohibitos; quantò magis nos dignè te, conspice, ex Ecclesiâ pellere Christi, de domo Domini, quia non sit licitum hæreticum convenire cum Catholicis, insanum cum sanis, plenum immundis spiritibus cum eis in quibus inhabitat Spiritus Dei.* Summum ergò id erat, quod à Pontificibus Imperatores hæritici ac persecutores metuerent, Templo Dei, Ecclesiâ Christi, Sacrisque arceri conventibus. Hoc tantùm prædicabant Domini Confessores, cùm vel maximè Constantium exagitandum putarent. Vid. tom. iv. Bibl. Pat. pag. 228.

Quamobrem cùm Lucifer passim ut hæreticum, ut Arianum, veræ religionis, atque Ecclesiasticæ communionis extorrem, Ecclesiæ ac fidei hos-

(*f*) *Regnante Constantio.*] Quanquàm optimè probat D. Bossuet nondùm de vitâ decessisse Constantium, cùm eum librum scriberet Hilarius; addendum tamen est, id etiam disertè declarari iis verbis n. 2. quibus ait Hilarius, se *quinto anno post exilia Eusebii, Luciferi & Dionysii*, nempè anno uno ante Constantii mortem, *ad hæc scribenda incitatum* fuisse. P. P. Bened. ea verba *jam vitâ functum*, ab Erasmo temerè addita, & à cæteris operum Hilarii editoribus perperàm adscita, respuunt. Tamen iidem credunt, non nisi mortuo Constantio, eum librum editum fuisse. Quibus nitantur argumentis vid. lector, p. 1236.

tem, persecutorem, Antiocho & aliis persecutoribus comparandum, imò pejorem, denique Antichristum, sive Antichristi præcursorem insectatur, neque eo seciùs Imperatorem appellat.

Et quidem contemnit inanem Regni gloriam vanamque potentiam, quæ nihil Dei Regno nocere possit: illegitimam eam esse erga homines, ne innuit quidem, & omnia quidem extrema in Regnum ejus, à Deo, nihil ab Ecclesiâ minitatur: docetque passim quid Dei Antstites possint in Imperatores quoque: nempe arguere, increpare, arcere à domo & Ecclesiâ Dei, neque aliud quidquam.

Quin efficacissimis verbis profitetur, nullam esse Imperatoris potestatem in iis quæ adversus Dei mandata præcipit: *Proba te*, inquit, *super nos ad hoc constitutum Imperatorem, ut nos armis tuis ad omnem implendam voluntatem amici tui Diaboli perduceres.* Quid omissurum putas qui talia scribere haud vereatur? At interim hæc profitetur: *Nam quia dicas nos debere tibi obsequia, scito quia non tibi soli, sed & omnibus nos in sublimitate degentibus, in obsequiis* REPRÆSENTANTIBUS, *novimus esse debitores. Dicit enim Apostolus:* ADMONE ILLOS PRINCIPIBUS ET MAGISTRATIBUS SUBDITOS ESSE, OBEDIENTES, AD OMNE OPUS BONUM PARATOS ESSE...... *Admonet ergò nos esse debere subditos in bonis operibus, non in malis...... quia autem hæc dicis, injuriam patior à Lucifero homine misero, & utique Imperator..... & tu arbitraris aliud te posse judicari à me, nisi Anathema esse?*

Ibid. Lucif. pro Athan. lib. j. p. 184.

Id. lib. *de non parcendo* &c. p. 240. 241.

En quibus se coërceat finibus ille, hæreticis non parcendum docens. Quoniam Constantius assiduè jactabat Imperatori sibi obediri debuisse; distinguit Lucifer, & Constantium quidem, ut Imperatorem legitima Imperantem coli oportere, verùm, ut hæreticum, omninò anathema esse, neque quidquam ampliùs.

Ac ne Luciferi autoritatem elevari posse putent, odio Luciferiani Schismatis; primùm satis constat hos libros ante illud Schisma conscriptos, imò ante Synodum Ariminensem, cujus occasione Schisma illud exortum est: cùm nihil in iis appareat quod ad eum rerum cardinem spectet; tum prædiximus illam, quâ Schisma conflatum est, nimiam Luciferi severitatem, maximo argumento esse, quàm inviolata sint in Regiâ Majestate, quæ Lucifer ille tam vehemens, in Constantio quoque integra & sancta esse voluit.

Leguntur autem ad Luciferum Sancti Athanasii literæ, hos libros, de quibus inaudierat, mitti ad se postulantis, eosque collaudantis ut Apostolico spiritu à fortissimo Domini Confessore scriptos, neque mirum à Sancto Athanasio comprobatam de colendo Constantio Luciferi doctrinam, quam ipse dictis factisque confirmavit: quippe qui Constantium in se pro causâ fidei toties sævientem, ac sæpè hæreticum appellatum, haud minùs observat; ad eumque edit apologiam, quâ quidem relegatos queritur tot in Orbe terrarum nobiles Episcopos, Osium, Paulinum, Dionysium, Eusebium Vercellensem, illum Luciferum, alios, vastatasque per Syrianum Ducem Ecclesias, sibi quoque, & suis publicè intentatam necem per edicta cruenta Imperatoris, quòd cum Arianis communicare nollet. Cæterùm haud mi-

Tom. iv. Bibl. Pat. p. 249. & ap. Ath. tom. j. Ben. p. 965.

Ath. apol. ad Const. tom. j. pag. 295.

nùs ut Imperatorem agnoſcit : *Puto enim*, inquit, *tuam Majeſtatem in memoria habere ſuas pollicitationes* : & : *Neque enim reſtiti decreto tuæ Pietatis ; neque Alexandriam ingredi conabor* : & : *Tu tamen, Deo dilectiſſime Auguſte, vivas per multos annorum recurſus.* Addit ipſi ſuſpectos eſſe non debere Catholicorum conventus & preces ; quippe *cùm ſcias*, inquit, *omnium vota preceſque id expetere à Deo, ut ſalvus ſis & perpetuò in pace regnes.* Idem Athanaſius, cùm ab impio Imperatore etiam læſi Imperii accuſaretur, non eò ſe tuetur, quòd ſibi licuerit negare fidem publico Eccleſiæ hoſti : imò Deum homineſque teſtatur ſe in fide manſiſſe, manſurumque porrò, fauſta omnia Imperatori imprecantem.

Athan. ib. n. 5. pagin. 298. Ibid. n. 26. pag. 311. Ibid. n. 18. pag. 306. Ib. & paſſ. Ibid. n. 2. & ſeq. pag. 295.

Quòd verò religioſiſſimum Deoque dilectiſſimum paſſim appellat, quem alioquin hæreticum fuiſſe profitetur, nihil neceſſe eſt à nobis diligentiùs explicari : nemo enim neſcit hos titulos Imperatoriæ dignitati dari conſuetos. Ita enim adſcribebant *Pietati tuæ*, uti nunc nos, adſcribimus *Majeſtati tuæ.* Quare ſatis conſtat hæc non ad fidei commendationem, ſed ad honorificentiam pertinere, quam negandam Imperatori etiam perſequenti Athanaſius non putabat.

Audiſti tres fortiſſimos viros Domini Confeſſores, Hilarium, Luciferum, Athanaſium : vis & Oſium Cordubenſem, Nicænæ Synodi ducem, Epiſcoporum ac Synodorum Patrem, adhuc fortem, & invictum fidei Confeſſorem ? *Tibi Deus*, inquit, *Imperium commiſit, nobis quæ ſunt Eccleſiæ concredidit, & quemadmodum qui tibi Imperium ſubripit, contradicit ordinationi Divinæ ; ita & tu cave, ne quæ ſunt Eccleſiæ ad te trahens, magni criminis obnoxius fias* : DATE (*ſcriptum eſt*) QUÆ SUNT CÆSARIS, CÆSARI, ET QUÆ SUNT DEI DEO ; *neque igitur fas eſt nobis in terris Imperium tenere ; neque tu Thymiamatum & Sacrorum poteſtatem habes, Imperator.* Sic officia diſtinguebant, & in aliis ad obſequium proni, in Sacris tantùm imperia detrectabant.

Oſius ad Conſt. ap. Athan. hiſt. Arian. tom. j. pag. 371.

Neque id faciebant tantùm quòd non ita tempora poſtularent ; ſed quòd non ea eſſet ſibi attributa poteſtas, quâ de Imperio decernerent, quemadmodum nec ulla Imperatori data erat, quâ de Sacris judicaret.

Vis totam Synodum proferamus, eamque numeroſiſſimam toto ferè Occidente collecto ? Audi Ariminenſem, & quidem eo tempore, quo ſancta adhuc venerandaque habebatur. Hæc igitur ſcribit ad Conſtantium vehementiſſimè ſævientem : *Tuam Clementiam iterùm obteſtamur, Imperator Auguſtiſſime, ut ante hyemis aſperitatem, modo tuæ Pietati viſum fuerit, nobis ad noſtras Eccleſias reverti facias poteſtatem, quò poſſimus Deo patri omnipotenti, & Domino & Salvatori noſtro Chriſto, filio ejus unigenito, pro tuo Regno conſuetas preces cum populo fundere, ſicut & ante fecimus, & adhuc facere non deſiſtimus.*

Ap. Ath. lib. de Syn. n. 3. tom. j. pag. 724.

Sinceram mentem precatio demonſtrabat ; ſatiſque conſtabat eos rebus Imperii vero animo, non imbecillitate faviſſe, qui pro iis Deo cordium inſpectori vota facerent.

At ſi Catholici intelligebant deponi ab Eccleſiâ potuiſſe Conſtantium ; quid tandem expectabant ? Quidve tenebat Eccleſiam tot malis vexatam,

quominùs eâ potestate confestim uteretur ? Negant eam fortitudinem his temporibus congruisse ; quasi verò Ecclesia Catholica tantâ accessione fidelium aucta, ac tot per Constantinum, & sub ipso Constantio, Ariano licèt, firmata præsidiis, non aliquem inter suos Magnentium invenisset.

Soc. lib. ij. cap. xxij. Soz. lib. iij. c. ij. Theod. lib. ij. cap. iij.

Imò sub initia Constantii, cùm jam ille Arianos ad secreta aulæ admisisset, eorum instinctu omnia commoveret, Episcopos Orthodoxos Sede dejiceret, mulctaret exiliis ; habebat Ecclesia Constantem Constantii fratrem in Occidente regnantem ; atque is tanto studio Catholicarum partium tenebatur, ut arma intentaret fratri, nisi Athanasium ab ipso Constantio pro fide fugatum Sedi Alexandrinæ redderet. Adeò belli causas serere placebat. Neque tamen animum subiit, ut ullum Imperii titulum Occidentis Imperator à Romano Pontifice impetraret, aut Ecclesia tanto munita præsidio Constantium deponendum aggressa est. Talia quippe tum, ne quidem per somnia cogitabant.

Quòd si posteà Constantium toti jam Orbi imperantem aggredi verebantur ; profiterentur saltem, quantam Ecclesia accepisset ad Reges deponendos à Domino potestatem. Sic enim vel Constantium deterrerent, vel certè demonstrarent, quantùm ei Ecclesia pepercisset. Certè non tacebant Domini Confessores, quid in Sacris posset Sacerdotalis autoritas. Cur cætera omittebant ? Cur illam in temporalibus adimendis autoritatem ? Metune, an adulatione ? Atqui vidisti ut metuerent, ut adularentur. An dices, ne temporibus quidem illis congruisse, ut omnia Ecclesiæ jura proferrent ? Misera verò jura, quæ tot labentibus sæculis, datâ quoque occasione, tacere cogerentur Domini Confessores, nedum exercerent.

Neque obest nobis quod de Constantio mortuo Gregorius Nazianzenus, & alii mitiùs interdum locuti sunt. Ut enim hæc obiter perstringamus, factum id tum maximè, dum eum cum Juliano Apostatâ compararent. Neque prætermittendum id, quod à Gregorio Nazianzeno est traditum : nempe famam increbuisse, (*g*) morientem eum serâ pœnitentiâ hæc tria doluisse : *Quòd suos necâsset, quòd Julianum Apostatam Cæsarem designâsset ; quòd novis dogmatibus studuisset.* Cæterùm hæc non prohibent, quominùs certum sit & Constantium Ecclesiæ persecutorem fuisse acerbissimum, & interim, non modo pro Imperatore habitum, sed etiam tanquam ex Dei jussu religiosissimè observatum fuisse, etiam eo tempore, quo efferatus sine more modoque vexabat Ecclesiam.

Greg. Naz. orat. iij. p. 69. orat. xxj. p. 389. vid. Theod. lib. iij. cap. j.

(*g*) *Famam increbuisse*] dicit quidem Gregorius Nazianzenus ; sed hanc fuisse incertam ; imò falsam, ex eo constat, quòd Constantius ab Euzoio Antiocheno Episcopo, Arianorum defensore vehementissimo moriens baptizatus est. Et sanè ad mortem usque, illum pro Arianâ blasphemiâ stetisse testantur Athanasius tract. de Synod. & multi alii ex Patribus. Vid. D. Till. Hist. Imper. vit. Const. tom. iv. p. 466.

CAPUT IV.

Quarti Ecclesiæ sæculi reliqua exempla proferuntur: Valens hæreticus & persecutor: Sancti Basilii, aliorumque Sanctorum sensus: Justinæ Arianæ, Valentiniani II. nomine, Catholicos insectanti, Sanctus Ambrosius viribus prævalens, quo usque repugnari posse putat: quid idem comminatus sit Gratiano & Valentiniano, si Sacra Paganorum restituerent.

INTER hæreticos Imperatores secundus temporis ordine, impietate & credulitate facilè primùs, Valens extitit. Hic post Julianum, & breve Joviani Principis religiosissimi Imperium, à Valentiniano fratre, Orientis Imperator factus, Arianam hæresim tutabatur; de quo Gregorius Nazianzenus hæc scripsit: *Imperator auri amantissimus & Christi inimicissimus ... post persecutorem persecutor, post apostatam non quidem apostata, sed nihilo tamen eò meliorem se Christianis præbens.* Hujus Imperatoris quanta in Orthodoxos crudelitas fuerit, prodit illud relatum à Socrate: quòd nempè mitescere visus sit, *cùm mortis loco exilium irrogavit Sacerdotibus.* Atque hunc tàm crudelem, tàm impium, Ecclesia nihilominùs Imperatorem coluit. Ejus ministrum ad se missum cum Imperatoris literis, ut exilium indiceret, Sanctus Eusebius Samozatensis Episcopus admonuit, ne, causâ adventûs sui proditâ, plebem in se concitaret. Ipse clam, ne turba fieret ulla, ex urbe profectus, populo ad se accurrenti, piumque Pastorem effusis lacrymis revocanti, *recitavit legem Apostolicam, quæ disertè præcipit obediendum esse magistratibus.*

Greg. orat. funeb. sancti Bas. xx. p. 337.

Soc. lib. iv. cap. xxxij.

Theod. lib. iv. cap. xiv.

Sic Sanctus Basilius Modestum Præfectum ad se missum, qui ad Imperatoris communionem cogeret, atque extrema omnia minaretur, non negat legitimum Imperium gerere: atque interroganti: *Nos*, inquit, *quales tibi videmur? Nihil*, respondit, *dum hæc jubetis.* Adeò in unâ religionis causâ detrectat imperia: *Cæterum*, inquit, *potestate tuâ fruere: hæc ad Imperatorem defer.* Passurum se omnia commemorat, jubente Imperatore. Uno verbo, agnoscit potestatem sacram, & inviolabilem; abusum potestatis notat & contemnit.

Bas. orat. xx. p. 349.

Ib. p. 350.

Edessæ Sanctus Presbyter Eulogius, jussus à Præfecto *communicare Imperatori iisque quibuscum Imperator communicat, respondit: Nunquid ille*, inquit, *unà cum Imperio Sacerdotium etiam adeptus est?* Sic utriusque potestatis agnoscit limites: Imperatorem sua agentem observat: Arianis Sacerdotibus communicare jubentem despicit.

Theod. lib. iv. c. xviij.

Sic erga Valentem se gerebat Ecclesia adeò præpollens viribus, ut Valentinianum Valentis fratrem, & posteà Valentiniani filium Gratianum, Augustos, fide ac religione præstantes haberet in Occidente; neque tamen iis præsidiis freta de abdicando Valente quidquam cogitavit, aut saltem ostendit id se posse. Neque Oriens minùs Valenti furenti, quàm Occidens

Valentiniano & Gratiano piis ac faventibus detulit. Sic omnes in diversissimâ Principum erga Ecclesiam voluntate, eandem Majestatem, ut à Deo profectam, venerabantur.

Post Valentiniani I. Valentisque tempora, regnavit Gratianus Valentiniani filius, magnumque Theodosium Imperii consortem accepit. Valentinianus II. Gratiani frater, Mediolani levabatur * nonum fere annum agens, Justinâ matre, Arianâ muliere Regnum administrante. Tyrannus Maximus, cæso Gratiano, Gallias occupârat; Romæ atque Italiæ victor imminebat. Eo in rerum cardine, Justina Principis nomine jussit, uti Arianis suis Basilicæ à sancto Ambrosio Mediolanensi Episcopo traderentur. Ipse oratione habitâ traditurum se negat, neque enim fas esse Sacerdoti tradere impiis Ecclesias Christi nomine dedicatas. *Nec mihi*, inquit, *fas est tradere, nec tibi accipere, Imperator, expedit...... Allegatur Imperatori licere omnia; ipsius esse universa. Respondeo: noli te gravare, Imperator, ut putes te in ea quæ Divina sunt Imperiale aliquod jus habere: noli te extollere, sed si vis diutius imperare, esto Deo subditus. Est scriptum:* QUÆ DEI DEO, QUÆ CÆSARIS, CÆSARI. *Ad Imperatorem Palatia pertinent, ad Sacerdotem Ecclesiæ: publicorum tibi jus mœnium commissum est, non Sacrorum.* Et iterum, *si tributum petit, non negamus; agri Ecclesiæ solvunt tributum...... Solvimus* QUÆ SUNT CÆSARIS CÆSARI, ET QUÆ SUNT DEI DEO: *tributum Cæsaris est, non negatur: Ecclesia Dei est, Cæsari utique non debet addici.* Hæc dicebat Ambrosius: potestati nihil detrahebat: officia discernebat.

* Ad Imperium. Ambr. ep. xx. Marcell. n. 16. tom. ij. p. 857. al. ep. xiv.

Id. Serm. cont. Aux. de Basil. &c. n. 33. ibid. pag. 872.

Videamus quam vim opponeret impotenti fœminæ Principis nomine extrema omnia intentanti: hanc nempè: *Tradere Basilicam non possum, sed pugnare non debeo....... Habeo arma, sed in Christi nomine: habeo offerendi mei corporis potestatem....... Habemus Tyrannidem nostram: Tyrannis Sacerdotis infirmitas est:* CUM INFIRMOR, *inquit*, TUNC POTENS SUM. Ipsa plebs exclamabat: *Rogamus, Auguste, non pugnamus; non timemus, sed rogamus. Hoc*, inquit Ambrosius, *in vobis hodie Spiritus sanctus locutus est. Hoc Christianos decet, ut & tranquillitas pacis optetur, & fidei constantia nec mortis revocetur periculo.* Ita resistebant. At nunc, confirmatâ Ecclesiâ, si adversariis credimus, ultrò arma jussu Pontificum inferemus.

Ibid. epist. xx. n. 22. 23. pag. 858.

Ibid. n. 14. p. 855.

Piget quidem repetere parum congrua Christianis. Sed quandoquidem his urgemur, considerare nos oportet quo tunc loco res essent. Imperabat in Oriente Theodosius Magnus, Catholicæ fidei studiosissimus propugnator. Cæso Gratiano, Maximus Tyrannus regnabat in Galliis, unde Valentiniani inhiabat Imperio, vicinæque Italiæ imminebat. Quo autem ille fidei Catholicæ studio teneretur, hæc Theodoreti verba docent: *Ubi Maximus accepit ea quæ adversus eximium fidei præconem Ambrosium Valentinianus fecerat, scribit ad Valentinianum literas, ne pietati bellum inferret, ac patriam religionem proderet; denique arma minatur, nisi à proposito discederet, nec secus ac dixerat, gessit. Nam Mediolanum promovit exercitum:* Italiam scilicet, ac Valentiniani provincias, ipsamque adeò Romam invasurus. Cui Catholicam fidem tuenti, imò verò fidei causâ bellum professo, Catholici Pontifices, cur non Regnum traderent, & ab Ariano Principe, etiam sæviente, deficerent? Ad hæc Mediolani pars Catholica maximè prævalebat;

Theod. lib. v. cap. xiv.

quin ipsi Valentiniani milites, qui Basilicam circumfusi occupaverant, Imperatori nuntiant : *Se præsto futuros si viderent eum cum Catholicis convenire ; alioquin se ad eum cœtum, quem Ambrosius cogeret, transituros.* Licebat ergò tunc fidenter expromere vim illam deponendi Reges ; ac si pupillo Principi parcerent, licebat Arianam mulierem in pueri animos venena hæresis instillantem à gubernaculis amovere. At dicebat Ambrosius : *Dolere potero, potero flere : adversus arma, milites, Gothos quoque, lacrymæ meæ arma sunt ; talia enim munimenta sunt Sacerdotis : aliter nec debeo, nec possum resistere.* NEC DEBEO, NEC POSSUM, inquit, cui tot undique auxilia suppeterent. Non enim depositiones tum, non bella civilia jussu Pontificum movenda cogitabant.

Ap. Ambr. ep. xxj. n. 11. p. 855.

Serm. cont. Aux. n. 2. p. 864.

Victo Maximo, ad Valentinianum, Theodosium, & Arcadium, Augustos, Senatûs delata est supplicatio, (*h*) ut ara Victoriæ Romæ restitui juberetur. Scribit Ambrosius ad Valentinianum : *Quisquis hoc suadet sacrificat, & quisquis hoc statuit.* Tum addit : *Certè si aliud statuitur, Episcopi hoc æquo animo pati & dissimulare non possumus. Licebit tibi ad Ecclesiam convenire, sed illic non invenies Sacerdotem, aut invenies resistentem.* Quid autem est, *resistentem ?* A Sacris prohibentem. *Quid*, inquit, *respondebis Sacerdoti dicenti tibi : munera tua non quærit Ecclesia, quia gentilium templa muneribus adornâsti ?* Et alia ejusdem spiritûs. Alias Ecclesia minas, etiam in summis periculis, nesciebat.

Epist. xvij. n. 8. 12 14. pag. 825.

CAPUT V.

Sancti Ambrosii cum Theodosio gesta : an Ambrosius aliquid temporalis potestatis attigerit, ut Bellarmino visum ; an vel de eo cogitaverit ? Aliud Ambrosii erga eundem Theodosium post incensam Synagogam.

JAM de Theodosio Magno dicere nos oportet, quòd in eum Ecclesia suam potestatem exeruit, & illud exemplum Gregorius VII. iterum atque iterum in medium attulit. *Beatus*, inquit, *Ambrosius, scilicet sanctus, non tamen universalis Ecclesiæ Episcopus, pro culpâ, quæ ab aliis Sacerdotibus non adeò gravis videbatur, Theodosium Magnum Imperatorem excommunicans ab Ecclesiâ exclusit.* Ab Ecclesiâ certè, non à Regno. Sed hæc amat miscere Gregorius, tanquam unum ex alio consequatur.

Greg. VII. lib. iv. epist. ij. lib. viij. epist. xxj.

Bellarminus verò intellexit, Theodosio ne quidem intentatas depositionis minas ; adeòque tali exemplo gravari se potiùs quàm juvari, nisi aliquid

(*h*) *Senatûs. . . supplicatio*] facta fuit an. 384. quo anno Ambrosius memoratam epistolam ad Valentinianum scripsit, biennio scilicèt antè Justinæ de basilicis persecutionem. Vid. admonitionem P. Bened. ante epistolam hanc Ambrosii & p. 828. & seq. Nondùm igitur Theodosius bellum intulerat Maximo. Sed cùm eum demùm vicisset an. 388. iterùm de eâdem re supplicavit Symmachus, qui à Theodosio nullum tulit responsum, nisi quòd in exilium missus est. Altera hæc supplicatio D. BOSSUET levis erroris chronologici causa fuit. Vide Ambrosium, qui in epistolâ lvij. ad Eugenium, *recenset ordine* Senatûs varios & inutiles conatus, quibus ille aram Victoriæ sibi reddi flagitabat.

adderetur. Hæc autem addidit : primùm excommunicatum ab Ambrosio fuisse Theodosium, *propter cædem, quam Thessalonicæ a militibus fieri imperaverat :* tum ei præceptum ab eodem Ambrosio, *ut legem ferret, ne sententiæ latæ de cæde vel bonorum publicatione ratæ essent, nisi post triginta dies.* Quæ postquam ex Theodoreto Bellarminus retulit, jam infert : *Atqui non potuit Ambrosius excommunicare Imperatorem, nisi priùs causam cognovisset & dijudicâsset, licèt criminalis esset & ad forum externum pertineret : non potuit autem cognoscere, nisi etiam in foro externo judex Theodosii fuisset.* De lege autem sic ait : *Cogere Imperatorem ad legem ferendam.... manifestè ostendit posse Episcopum interdum potestate temporali uti.... & si Episcopus quilibet id potest, quantò magis Princeps Episcoporum ?* Hæc igitur objiciunt. Nos autem factum recensemus ex ipso Ambrosio, & ex Theodoreto, quem Bellarminus laudavit.

Bell. lib. v. de Pont. c. vij. p. 894.

Refert igitur Theodoretus, seditione Thessalonicæ factâ, quosdam è Magistratibus saxis obrutos : iratum Imperatorem misisse milites, qui, nullo habito judicio de reis, promiscuâ cæde uterentur : septem millia virorum interfectos esse, nullo insontium noxiorumque discrimine. Hæc illa culpa est, quam dicit Gregorius VII. *aliis Sacerdotibus non adeò gravem fuisse visam.* Cur autem culpam extenuat, nisi ut in gravioribus culpis majora audenda significet ? Non ita Theodoretus, qui Theodosium *Imperatorem ut tyrannum, irâ pro lege habitâ,* hæc fecisse memorat. Ambrosius verò ad ipsum Theodosium hæc scribit : *Factum est in urbe Thessalonicensium, quod nulla memoria habet, quod revocare non potui, ne fieret ; imò quod antè atrocissimum fore dixi, cùm toties rogarem, & quod ipse serò revocando, grave factum putâsti. Hoc factum extenuare non poteram. Quandò primum auditum est, propter adventum Gallorum Episcoporum, Synodus convenerat : nemo non ingemuit,* NULLUS MEDIOCRITER ACCEPIT. (En culpa quæ aliis non ita gravis videretur). *Non erat facti tui absolutio in Ambrosii communione : in me etiam ampliùs commissi exaggeraretur invidia, si nemo diceret, Dei nostri reconciliationem fore necessariam.* Gravis ergò causa, non Ambrosio tantùm, sed cæteris Episcopis visa erat, de quâ, ipso tacente, cogituri essent. Videamus in tam atroci, tamque tyrannico facto, quid Ambrosius fortissimus Episcopus fecerit.

Theod. lib. v. cap. xvij.

Ambr. ep. lj. n. 6. p. 998. al. ep. lix.

Et quidem Judicia Divina commemorat : Theodosium exemplo Davidis ad pœnitentiam hortatur ; nisi faciat, sacrorum eum extorrem futurum. *Noli peccato tuo aliud peccatum addere, ut usurpes quod usurpâsse multis officit.* Et posteà : *Offerre non audeo sacrificium, si volueris assistere.* Postremò : *Tunc offeres, cùm sacrificandi acceperis facultatem.* Summum id in Imperatorem, ut & in alios Christianos.

Ibid. n. 12. 13. 15.

Quid posteà factum sit refert Theodoretus : nempe, Imperatori pro more Ecclesiam ingressuro occurrit Ambrosius : *Ingressum prohibuit : Quibus enim,* inquit, *oculis templum aspecturus es ? Quomodò Sacro-sanctum Domini corpus accepturus es ? Quomodò pretiosum sanguinem, tot hominum fuso sanguine ?* Non ut Gregorius VII. Quomodò regnaturus es ? Efficiam equidem, ne quisquam tibi pareat. Tunc Ambrosius : *Accipe,* inquit, *vinculum,* quo sacris profectò, non quo Regno arceare. At Imperator *gemens in Palatium*

Theod. lib. v. cap. xviij.

reversus

reversus est, his verbis obtemperans: quippe qui probè nôsset quæ Sacerdotum, quæ Imperatorum officia essent. Sic defert Ambrosio, qui nihil Regiæ Majestati detraxerat, nihil nisi Sacerdotale & Ecclesiasticum attrectabat.

Ingemiscebat posteà Imperator, *quòd, Ecclesiæ aditu interdicto, clausæ essent cœli fores: memor enim sum*, inquit, *Dominicæ vocis:* QUODCUMQUE LIGAVERIS SUPER TERRAM, ERIT LIGATUM ET IN CŒLIS. En quam intelligeret Ecclesiæ potestatem.

Hìc Rufinus, nefandi consilii cædisque Imperatori autor, pollicetur suasurum se Ambrosio, ut *solvat vinculum: cui Imperator: Non persuadebis*, inquit; *novi æquitatem sententiæ illius.* Pergit tamen Rufinus ad Ambrosium; *cùmque Imperatorem brevi adfuturum esse diceret: Ego*, inquit Ambrosius, *tibi prædico ac prænuntio, me illum ab ingressu sacri vestibuli repulsurum: Si verò Imperium in tyrannidem verterit, ego quoque libenti animo cædem excipiam.* En quò usque Imperatori etiam contumaci & sæviturο fortissimus Episcopus restiturus esset.

Accessit posteà Imperator, spe fallente, inflecti posse Ambrosium arbitratus. Illi procedenti cùm allata ista essent: *Ibo*, inquit, *ut justas patiar contumelias.* Ratus Ambrosius ipsum vi in Ecclesiam irrupturum, *hujusmodi adventum tyrannicum esse dixit, & Theodosium adversus Deum furere, legesque illius calcare.* At Imperator alia omnia sentiebat: *Non*, inquit, *non sum violenter ingressurus Ecclesiam; sed à te peto, ut vinculis me absolvas... cui Ambrosius: Quam igitur*, inquit, *pœnitentiam ostendisti? At Imperator: Tuum est medicamenta ostendere, mei autem officii oblata suscipere.* Tùm præcepit Ambrosius legem indici eam, quam Bellarminus vult exemplum esse gestæ ab Episcopo temporalis potestatis; nempe ut per triginta dies latæ sententiæ penderent. *Hoc verò consilium cùm audisset Imperator, & utilissimum esse existimaret, legem scribi præcepit, subscriptione firmavit, relaxato vinculo*, communionem accepit.

Jam nemo non videt quàm vanè & extrà rem hìc, in publico facto, adversus pœnitentem & ultrò confitentem, inquisitiones & criminales causas, & forum externum Bellarminus obtrudat. Quæ tametsi omnia in causâ Ecclesiasticâ fateremur, quid hæc deinde ad rem? Neque illud de lege pluris valet. Nam & mitigandæ iræ, per quam Theodosius lapsus erat, imprimis congruebat; & ipse Imperator, teste Theodoreto, *utilem existimavit* eam, sibi scilicèt, & Reipublicæ. At profectò non negamus bonos Principes æquo animo laturos, indici sibi ea in pœnitentiam, quæ Reipublicæ, quæ frænandis cupiditatibus conferant, quæ ipsis etiam recta & utilia videantur. An ad id cogi depositionis metu, aut eodem illato metu, à malo deterreri possint, id verò quærimus. Ambrosium certè, aut Theodosium, aut eo ævo quemquam, ne id quidem cogitâsse; neque sanctum Episcopum adversus Principem, quamvis contumacem, ulterius fuisse processurum, quàm ut sacris arceret, ac regiâ vi tentatus mortem pateretur, ipsa gesta à nobis relata clamant.

Neque aliud inculcat idem Ambrosius, cùm incensâ à Christianis Synagogâ Judæorum, jussit Theodosius *Synagogam ab ipso ædificari Episcopo.* Ambr. ep. xl. al. xvij. n. 6. 7. p. 948.
Hic Ambrosius: *Non vereris*, inquit, *Imperator, ne acquiescat* (Episcopus)

sententiæ tuæ? Ne prævaricetur non times? Non etiam vereris quod futurum est, ne verbis resistat Comiti tuo? Necesse erit igitur ut aut prævaricatorem, aut Martyrem facias. Nempè, Ambrosio teste, prævaricator fidei foret Episcopus, si jussis Imperatoris cederet, ac Synagogam reficeret: Martyr, si repugnans vi Regiâ cogeretur. Negat ergò Episcopum parere debuisse: adversùs sævientem Principem nulla arma repugnanti tradit, nisi Martyrium.
Ibid.n.33. Hæc Imperatorem monet Ambrosius *in Regiâ; ne*, inquit, *si necesse esset, audires in Ecclesiâ.* Nempè increpâsset: nempè sacrorum privationem inculcâsset: sævienti, Martyria, non arma objecisset.

An forte respondebunt, Romanum Pontificem, cui majora licerent, majora moliturum fuisse, & graviores illaturum minas? Absit hoc à Theologiâ portentum, ut Romanus Pontifex alias habeat claves quàm cæteri Episcopi, alia injiciat vincula. Non ille diversi generis anathema intorquet, sed ejusdem generis ampliore ac supremâ potestate: ac si tanta inest vis, ut ligando ac solvendo etiam solvere possit Imperia; idem cæteri Episcopi poterunt, reservato tantùm Episcoporum Capiti superiore judicio. Neque id adversarii diffitentur; & contendit Bellarminus, beatum Ambrosium indirectâ potestate usum, de temporalibus decrevisse, quod esse falsissimum, & ab ejus mente alienissimum vidimus. Ac si somniemus Romano Pontifici reservatum, ut Reges deponeret; ostenderet saltem Ambrosius eam, quæ inesset Capiti Ecclesiæ potestatem. Neque verò dicant hæc tantùm contumacibus, non autem modestis Principibus ostentanda: eccè enim Ambrosius eum animo Theodosium effingebat, qui Imperium in tyrannidem verteret, vi sacra corriperet, repugnantem Episcopum ad Martyrium usque cogeret; neque tamen ad fastus Regios comprimendos, eam Ecclesiæ autoritatem ostendit, quâ etiam Imperia solverentur; & quamvis Ambrosius nihil à Theodosio immodestiæ timuisset aut cogitâsset, tamen è re fuisset ut, quod cæteris esset documento, ordo Sacerdotalis totam autoritatem suam modestis etiam Principibus vel semel exhiberet. Quid enim prohibebat? An quòd Theodosius pœnitens in ipso Ecclesiæ limine à tanto Episcopo veritatem audire non posset, ac statim in iras verteretur? Pudeat ergò tandem nos ejus autoritatis, quam optimis Ecclesiæ temporibus, cùm id res vel maximè postularet, neque fortissimi Episcopi saltem ostenderent, neque modestissimi Principes paterentur, neque quisquam hominum cogitaret.

CAPUT VI.

Quinti sæculi exempla: ARCADIUS, *ac de eo* GREGORII VII. *verba: Burgundiones: Visigothi: Vandali:* THEODORICUS *Ostrogothus:* HUNERICUS *Vandalus:* ODOACER *Herulus:* ZENO *Imperator.*

QUINTO verò sæculo, de potestate indirectâ non magis cogitabant. Eo ineunte regnabant Theodosii Magni liberi Arcadius & Honorius. De Arcadio sic scribit Gregorius VII. *Si*, inquit, *speciale aliquod de personis Principum requiratur exemplum; Beatus Innocentius Papa Arcadium Imperatorem, quià consensit, ut Sanctus Joannes Chrysostomus à suâ sede pelleretur, excommunicavit.* Hoc quidem non ita esse consentiunt Literati omnes: (*i*) nempè conficta est ea, quæ à Nicephoro refertur, excommunicationis formula, cujus est initium: *Vox sanguinis fratris mei Joannis:* atque ea qualiscumque est, Imperatorem à sacris, non ab Imperio arcet; cùm nequidem de tali potestate cogitarent, qui talia confingebant. Greg. vij. lib. viij. ep. xxj. Niceph. lib. xiij. cap. xxxiv.

Eodem quinto sæculo Ariani multi Catholicas Provincias obtinebant: nempè Burgundiones, Lugdunensem ac Viennensem: Visigothi, Hispaniam & Galliam Narbonensem: Odoacer Herulus, ac posteà Theodoricus Ostrogothus, Italiam ac Romam ipsam; neque quidquam adversùs eos sese Ecclesia, aut Romanus Pontifex commovebat: quanquam Theodoricus extra Regnum quoque suum Arianos tueretur, eorumque causâ toti Italiæ extrema intentaret. Ità enim in libro Pontificali est scriptum: *Pro hâc causâ, Theodoricus hæreticus exarsit in iram, & totam Italiam voluit gladio extinguere.* Sanctum quoque Joannem Papam coegit Legationem suscipere ad Justinum (*k*) Imperatorem, *ut redderentur Ecclesiæ hæreticis in partibus Orientis: quod si non, omnem Italiam gladio perderet.* Idem Theodoricus Catholicos adeò suspectos & exosos habebat, ut Boëtium & Symmachum (*l*) Romanæ urbis, & Ecclesiæ lumina, cæderet: Joannem verò Papam, & duos Senatores Legationis socios, *in custodiâ afflictos maceravit, ità ut beatissimus Joannes primæ sedis Episcopus deficiens moreretur.* Tantæ igitur cædis tantæque impietatis reum, Ecclesia Romana sanctique Ponti- Tom. iv. Conc. vit. Joan. j. pag. 1600.

(*i*) *Consentiunt literati omnes.*] Eam epistolam Labbæus recenset inter genuinas Innocentii tom. ij. Conc. p. 1308. Sed confictam fuisse luculenter probat D. Till. Hist. Eccles. tom. x. vit. Innoc. art. iv. p. 641. & Hist. Imper. vit. Arcad. not. xxx. p. 785.

(*k*) *Ad Justinum*,] qui quocumque patebat ejus Imperium, *Arianorum Ecclesias, Catholicas consecravit*, ait Anastasius tom. iv. Conc. p. 1600.

(*l*) *Boetium & Symmachum.*] Boetius, postquàm res Regni sub Theodorico probè administrasset, *occultæ conjurationis cum Justino Imperatore* falsò accusatus & in carcerem detrusus, scripsit in ipso carcere insignes libros *de consolatione Philosophiæ.* Boetium Theodoricus occidit una cum Symmacho, qui Senatûs facilè Princeps, probitatis famâ & summâ doctrinâ celebrabatur. Erant uterque in rebus Theologicis versatissimi, & imprimis Boetius, cujus commentarios habemus, unum, *de duabus naturis & unâ personâ Christi*, alterum, *de Trinitate.* Vid. Baill. addit. 23. Octobr.

fices coluerunt: nullo unquam adversùs eum posterosque ejus, publico occulto ve molimine agere visi sunt.

Vandali item Ariani, & Gensericus, atque omni belluâ tetrior Hunericus, Africanam Ecclesiam devastârunt. At interim Catholici omnes in fide se manere testabantur; ac sanctus Fulgentius Ruspensis Episcopus, & Christi Confessor inclytus, hæc ad Trasymundum Regem Arianum scripsit: *Cùm pro nostrâ fide, in quantùm facultatem Divinitùs accepimus, liberè respondemus, nullâ contumaciæ seu contumeliæ debemus suspicione notari, cùm nec Regiæ simus dignitatis immemores, sciamusque Deo timorem, honorem Regibus exhibendum, Apostolicâ ita nos præmonente doctrinâ*, REDDITE OMNIBUS DEBITA; & paulò post: CUI TIMOREM, TIMOREM; CUI HONOREM, HONOREM. Locum etiam Petri commemorat: DEUM TIMETE, REGEM HONORIFICATE. *Competens igitur*, inquit, *mansuetudini tuæ deferimus honoris obsequium, cui Regalis apicem culminis Divinâ cernimus largitate collatum: nec tamen quemquam sapientem fugit, quantò sempiternus ille Rex Regum & Dominus Dominantium timore debeat suspici, qui temporales etiam Reges præcipit honorari.* His persuasi decretis, non metu aut infirmitate coacti, Reges impios, ac religioni infensissimos observabant; neque temporariam, & ab opportunitate pendentem, sed æternis decretis nixam, exhibebant fidem.

Fulg. Rusp. ad Trasym. lib. j. cap. ij. edit. nov. p. 70.

j. Pet. ij. 17.

Eâdem fide erant adversus Gondebaudum Arianum, Burgundionum Regem, Sanctus Avitus Viennensis & cæteri Episcopi Gallicani, qui perfidi Regis Imperio suberant; & habebant quidem Clodovæum Francorum Regem, Catholicæ fidei defensorem, & Gondebaudi hostem. Neque tamen ei adversùs Gondebaudum pugnanti, Regis Ariani Regnum dabant, aut à sui Regis obedientiâ recedebant. Extat nuper edita à viro religiosissimo * eorum Episcoporum cum Arianis facta collatio, Apostolorum digna temporibus: quâ in collatione ipso Gondebaudo querenti de Rege Francorum suos fines invadente, sic Sanctus Avitus omnium respondet nomine: *Ignoramus, o Rex, quo consilio & quâ de causâ, Rex Francorum facit quod dicitis; sed Scriptura nos docet, quòd propter derelictionem legis Dei, sæpè subvertuntur Regna, & suscitantur inimici ex omni parte, illis qui se inimicos adversùs Deum constituunt.* Ergò à Deo multa eaque gravia comminantur; nihil ipsi moliuntur adversùs ejus Imperium, tanto defensore Francorum Rege freti; & Regem suum tam impensè colunt, ut is moveretur; ac tametsi induratum, & à Deo reprobatum, multis argumentis cernerent, haud minùs pro Rege habuerunt.

* P. Dachery ord. Bened.

Collat. Episcor. Reg. Gond. Spic. tom. v. pag. 111.

De Hunerico & Odoacro scribit Gelasius, Hunerico Eugenium Carthaginensem & Catholicos Sacerdotes restitisse, *extrema tolerantes*: se quoque Odoacri scripto *cùm aliqua non facienda præcepisset, nullatenus paruisse.* His docet quò usquè resistere fas sit Regibus iniqua jubentibus: eatenùs scilicèt, ut extrema omnia tolerentur, ut obedientia non simpliciter, sed tantùm in illicitis denegetur, non sanè ut Imperium abrogetur.

S. Gel. ep. xiij. ad Episc. Dard. tom. iv. Conc. p. 1208.

Ad eundem Hunericum, postquàm ab eo interdictum erat Catholicis Sacerdotibus, *ut conventus minimè celebrarent*, extat sancti Eugenii Car-

Ep. Eug. Tom. iv. Conc. pag. 1127. vid. etiam vict. Vitens. lib. ij. hist. de pers. Vand. part. ij. edit. D. Ruin.

thaginensis Episcopi omnium Collegarum nomine data epistola, quæ sic habet : *Nuper potestas Regia per Vitaritum Notarium meam parvitatem admonere dignata est, qui nobis de merito ac religione fidei præceptum ejus in Ecclesiâ, præsente Clero & plebe, recensuit. Ex cujus tenore cognovimus ad omnes Episcopos meos præceptum Regium similiter emanâsse, ut die constitutâ pro disputatione fidei veniatur : quod nos venerabiliter accepisse suggessimus.* Ad eumdem edit professionem fidei, ducto initio ab obedientiâ debitâ Regiæ potestati : *Regali imperio fidei Catholicæ, quam tenemus, præcipimur reddere rationem ; ideòque aggredimur.* Quæ si imbecillitas, non ipsa veritas postulâsset, tacere potuisset Eugenius.

Atque hæc de Arianis eo ævo regnantibus. Zenonem verò Imperatorem impio decreto, quod *Henoticum*, id est, unitivum appellabat, & Calcedonensi Synodo anathema dicentem, Simplicius & Felix, Romani Pontifices fortissimi, diutissimè &, quantùm in ipsis fuit, pacatissimè regnare permiserunt. Evagr. lib. iij. cap. xiv. Bar. tom. vj. an. 382. pag. 360.

CAPUT VII.

ANASTASIUS *Imperator hæreticus, persecutor, anathemate nominatim in Oriente, & à Romano quoque Pontifice in Occidente damnatus, Ecclesiæ peculiari Sacramento obligatus, Regno eâ conditione suscepto : ejus deponendi mira opportunitas : sancti Pontifices Gelasius, Symmachus, Hormisdas ne id quidem cogitaverunt.*

IMPIO Zenoni successit impius Anastasius, fidei Catholicæ persecutor : omni enim sævitiâ exagitabat eos qui Calcedonense Concilium, in eoque probatam sancti Leonis Papæ epistolam prædicabant. Atque hujus quidem tempore, Perronius docet claruisse indirectam potestatem. Nos contrà, ex ejus temporis gestis, vel maximè elisam esse contendimus. Harang. loc. cit. pag. 603.

Quid ad eum Imperatorem sanctus Gelasius Papa scripserit, quàmque non modo Imperatorem agnoverit, sed etiam distinctis utriusque potestatis officiis, ejus Imperium ab Ecclesiasticâ potestate illæsum intactumque præstiterit, copiosè executi sumus. Quia verò sancti Papæ Symmachi gesta dictaque tantùm delibavimus, ea nunc integra proferimus, ne quid studioso veritatis lectori subtrahatur. Sup. lib. j. sect. ij. cap. xxxij.

Primùm ergò describimus verba Baronii de Concilio IV. Romano agentis. *Constat, licèt synodalia acta desiderentur, in tantâ coronâ Patrum, propositâ in medium causâ Imperatoris hæretici, rogatâ sententiâ singulorum, communi omnium consensu à Symmacho Papâ excommunicatum impium Anastasium* (m) *Augustum.* At nihilominùs pro Imperatore est habitus ab omni- Bar. tom. vj. an. 502. pag. 547.

(*m*) *à Symmacho excommunicatum Anastasium*] dicit Baronius, non probat. Sed 1°. de illâ excommunicatione vix quidquam reperies in Symmachi apologiâ & in omnibus Historicis. 2°. verba Symmachi non tam significant latam excommunicationis sententiam, quàm,

bus Orthodoxis. Vel ipſum Papam Symmachum audiamus, in apologetico ad Anaſtaſium: *Dices quòd mecum conſpirante Senatu te excommunicaverim. Ità quidem ego; ſed rationabiliter factum à deceſſoribus meis ſine dubio ſubſequor.* Nimirum id ſibi & anteceſſoribus ſuis tribuit, ut Imperatorem jure excommunicaverint, qui Acacii damnatæ memoriæ in ſacris communicans, ejuſque hæreſi ſociatus, in idem ipſe ſe anathematis vinculum conjecerat. At tantâ autoritate excommunicatum, ut Imperatorem ſalutat, *& Principem rerum humanarum* vocat: Solutum excommunicatione vinculum, quo cives Principi conjunguntur, aut ſuâ autoritate ſolvendum, ne quidem cogitat.

Apolog. Symm. adverſ. Anaſt. Tom. iv. Conc. pag. 1298.

Ibid.

Hæc Romæ ſentiebant: hæc toto Orbe terrarum: nam ſcribit Evagrius: *Nonnulli Anaſtaſium, tanquam Concilii Calcedonenſis adverſarium exiſtimantes, ex ſacris tabulis exemerunt: Hieroſolymis autem anathema fuit illi denuntiatum;* neque tamen ab ejus Imperio receſſere.

Evag. lib. iij. c. xxxiv.

Quantæ autem venerationi eſſet Eccleſiæ ſententia Hieroſolymitanæ, hæc Juſtini Imperatoris in eâdem Acacii causâ verba teſtantur ad Hormiſdam Papam: *Huic*, inquit, *Eccleſiæ omnes honorem impendunt, quaſi matri Chriſtiani nominis, ut nemo audeat ab eâ ſeſe diſcernere.* Ab hâc tamen Eccleſiâ expreſſo anathemate ſegregatum Anaſtaſium, haud ſeçùs pro Auguſto habuere.

Ep. Juſt. Imper. inr. ep. Horm. lxxiv. tom. iv. Conc. p. 1542.

Ad hunc Imperatorem reſipiſcere viſum, profeſſumque ſancti Leonis & Calcedonenſis Concilii fidem, ſanctus Hormiſdas Symmachi ſucceſſor, Legationem miſit, cum hoc Commonitorio: *Si Imperator dixerit: ecce mihi communicate qui Synodum Calcedonenſem recipio, & epiſtolas Papæ Leonis amplector: nunc communicate mihi; reſpondendum eſt: quo ordine Pietas veſtra communicari ſibi deſiderat?* Tum ea præſcribit, quæ ab Imperatore ſubdolo ac fallace poſtulanda eſſent, ut perfectè ſatisfaceret: neque eſſe anteà communicandum; at interim ut Imperator, cùm ab ipſo Pontifice per literas, tum à Legatis, Pontificis juſſu, ſalutatur.

Common. Horm. ibid. poſt ep. iij. pag. 1428.

At ſi quis unquam extitit Imperator ſolio deturbandus, is maximè fuit Anaſtaſius, quo nullus ad ſervandam fidem Eccleſiæ eſſet obſtrictior. Scribit enim Evagrius: cùm Anaſtaſius, Zenone mortuo, ad Imperium eligendus eſſet, *obſtitiſſe Euphemium Patriarcham Conſtantinopolitanum, quoad Anaſtaſius profeſſionem ipſi Euphemio daret, gravibus ſacramentis, manuque firmatam ſuâ, quâ teſtaretur, ſi ſceptra ſuſciperet, ſervaturum ſe fidem integram, neque unquam res novas in ſanctam Eccleſiam inducturum: quam profeſſionem Macedonio ſacrarii cuſtodi tradidit.*

Evâg. lib. iij. c. xxxij.

Similia ferè ſcribit Theodorus Lector & alii. Hæc ab Anaſtaſio, cùm ſuſpectæ fidei eſſet, Eccleſia poſtulaverat: ſic eum ſibi, non tantùm communi religione Chriſtiani nominis, ſed etiam chirographo & jurejurando obſtrictum tenebat. Quam fidem repoſcere eò magis poterat Eccleſia Ro-

Exerpt. Theod. Lector. lib. ij. vid. quoq. Vict. Tur. in Chron.

pro more tunc temporis uſitatiſſimo, quamdam commercii ceſſationem, ſeu potiùs interruptionem. *Nos*, inquit, *non te excommunicavimus*, *Imperator*, *ſed Acacium: tu recede ab Acacio, & ab illius excommunicatione recedis: tu te noli miſcere excommunicationi ejus, & non es excommunicatus à nobis: ſi te miſces, non à nobis, ſed à te ipſo excommunicatus es.* Tom. iv. Conc. p. 1298. 1299. Porrò notandum hæc, cum iis quæ Baronius affirmat, adverſis frontibus pugnare.

manuſque Pontifex, quòd eâ Imperator conditione regnaret. Sed profectò intellexit potuiſſe quidem reſpui eligendum, niſi ſanâ fide eſſet; jam electum, jam Auguſtum, jam Divino numine conſtitutum, non poſſe à ſe dejici; ac manere chirographum ad teſtificationem officii, non ad imminutionem Imperatoriæ poteſtatis.

Neque occaſiones defuere dejiciendi Anaſtaſii, cùm multi Cæſares adversùs eum levarentur; plebis pars longè maxima, ejus hæreſim deteſtata, Conſtantinopoli quoque ſeditiones agitaret, atque eò uſque fureret, ut Imperator abdicare ſe cogeretur, coronâ coram plebe ultrò depoſitâ, quam, ipsâ plebe ſic ad miſericordiam inflexâ, quaſi precariè recepit. Evag. lib. iij. c. xxxiv.

Hæc Perronius non veretur ad indirectæ poteſtatis præſidium trahere, quæ huic vel maximè adverſantur. Quò enim pertinebat Vitalianum Comitem rebellâſſe, neque priùs dediſſe pacem quàm Catholicos reſtitueret: quaſi ignoremus ſæpè factum, ut causâ hæresis bella civilia moverentur. Illud tu, velim, mihi probes de quo quærimus: id, jubente Eccleſiâ, jubente Papâ, factum eſſe. Quod cùm nullus unquam ſcripſerit, tum fatearis neceſſe eſt non id cogitâſſe, cùm tanta opportunitas ſe offerret, totieſque Duces ac populi in Imperatorem odio hæresis rebellarent. Har. pag. 604.

Quæ cùm ſponte in Oriente facerent, quid acturi erant, ſi Romanus Pontifex ab altâ Petri ſede depoſitionis dixiſſet ſententiam, aut fidelitatis ſacramento abſolviſſet? Cur autem id non faceret, ſi fieri poſſe crederet? Quippe Imperator erat hæreticus, Eccleſiæ perſecutor, eidem Eccleſiæ peculiari juramento obligatus, eâ conditione Regnum ſuſceperat: plebs veræ fidei favebat. Jam ab Anaſtaſio nullus Pontifici metus. Vivebant enim Romani tum ſub Gothorum Regno, procul ab Imperatoris poteſtate ac minis: ad eum denique deponendum omnia incitâſſent. At Symmachus fortiſſimus, idemque doctiſſimus Pontifex, id admonet tantùm, ne confiſus Imperio ſupra hominem ſe efferret: *Precor, Imperator, pace tuâ dixerim: memento te hominem, ut poſſis uti conceſſâ tibi divinitùs poteſtate.* Symm. ap. ad Anaſtaſ. Tom. iv. Conc. pag. 1298.

Illud etiam memoratu dignum eſt, quòd ſanctus Symmachus ad Anaſtaſium ſcribens, Petri poteſtatem & habebat præ oculis, & vehementiſſimè inculcabat; unde illud: *An quia Imperator es, contra Petri niteris poteſtatem?* Quam ſanè poteſtatem cum Imperatoriâ comparatam, ubiquè commemorat. Cur autem non explicaret totam? Cur non id ageret, ut ſuperbus Imperator Imperium ſuum à Pontificiâ poteſtate pendere intelligeret? Nihil tale Symmachus, ſuiſque ſe continet finibus, etiam adversùs eum Principem, qui de religione pro ſuâ poteſtate decerneret, damnatumque hæresis Acacium ab excommunicatione abſolveret. At eum aliena invadentem Pontifex ſic alloquitur: *Conferamus*, inquit, *honorem Imperatoris cum honore Pontificis, inter quos tantùm diſtat quantùm ille rerum humanarum curam gerit, iſte Divinarum. Tu, Imperator, à Pontifice baptiſmum accipis, ſacramenta ſumis, orationem poſcis, benedictionem ſperas, pœnitentiam rogas: poſtremò, tu humana adminiſtras, ille tibi Divina diſpenſat. Itaque, ut non dicam, ſuperior, certè æqualis honor eſt.* Rogo bonâ fide, qui hæc tam accuratè tradit, an omiſſurus eſſet quidquam quod ad commendandam Pontificiam dignitatem, ac ſævi Imperatoris retundendam contumaciam pertine- Ibid. Ibid.

ret ? At non ultra Ecclesiastica prosilit; nec minùs sibi quàm Imperatori modum ponit, quàmque eum à sacris arcet, tàm se à civilibus, æquo utrinque jure.

Ibid. Sic deindè prosequitur, paucis interjectis: *Fortassis dicturus es scriptum esse : omni potestati nos subditos esse debere. Nos quidem potestates humanas suo loco suscipimus, donec contra Deum suas erigunt voluntates. Caterùm, si omnis potestas à Deo est, magis ergò quæ rebus est præstituta Divinis. Defer Deo in nobis, & nos deferemus Deo in te. Cæterum, si tu Deo non deferas, non potes uti ejus privilegio, cujus jura contemnis.*

Sic docet Principi obedientiam denegandam, non quidem simpliciter; cùm eum ubique Imperatorem, rerumque humanarum Principem veneretur; sed tantùm in eis quibus Princeps in Deum, inque Pontificem Divina exequentem insurgat, salvâ in aliis Imperii Majestate. Neque quidquam agit sacræ dignitatis retinentissimus Pontifex, quàm ut Pontifices & Reges ex æquo componat, ac mutuò obedire doceat : supremam illam suam, quam tunc maximè urgeri oporteret, in ordinandis rebus etiam civilibus potestatem tacet.

CAPUT VIII.

Sexti ac septimi sæculi exempla : sancti GREGORII MAGNI *ad Mauricium epistola memorabilis : in eam Baronii nota : Quædam de Pontificum subjectione erga Principes.*

* Nempe, ut autumnant P. Ben. an. 593.

Greg. Mag. lib. iij. indic. xj. ep. lxv. al. lxij. tom. ij. pag. 677.

SEXTO verò sæculo, vel ineunte septimo *, eodem spiritu ductus sanctus Gregorius Magnus Imperatori Mauricio, cùm aliquam legem, quæ sancto Papæ parum æqua & pia videbatur, ab eo publicandam pro more transmitteret; hæc rescripsit : *Ego quidem jussioni subjectus, eamdem legem per diversas terrarum partes transmitti feci; & quia lex ipsa omnipotenti Deo minimè concordat, ecce per suggestionis meæ paginam serenissimis Dominis nuntiavi.* Non sibi tribuit indirectæ potestatis nomine, ut legem abroget, animarum utilitati parum congruam, quippè quæ conversos Milites à Monasteriis abstraheret : sed cùm intelligeret Imperatorem, licèt haud satis rectè, suo tamen jure usum, monebat, flebat, orabat, parebat interim, ac legem ad alios jussus transmittebat : prævaricator procul dubio futurus, si quam edito decreto pro Pontificiâ potestate solvere potuisset, ad alios quoque habendam observandamque transmitteret.

Bar. tom. viij. an. 593. pag. 47. Notat Baronius initio hujus epistolæ à Gregorio dictum : *Neque ut Episcopus, neque ut servus jure Reipublicæ, sed jure privato loquor;* tanquam indignum Pontifice esset ut se Regi subjiceret : quo nihil est alienius à Gregorii mente. Nempè putaverat pacatiùs audiri se, si familiaritatis jure potiùs quàm Episcopali ex officio loqueretur. An propterea credimus eum Episcopali jure, juri Imperatorio non fuisse subjectum ? Ergo, nec *ut servus Reipublicæ*, atque in publicandâ lege publico officio functus, suberat Imperatori. Quis hoc dixerit ? An verò cùm addit Gregorius : *Potestas super*

Greg. Mag. loc. cit.

per omnes homines Dominorum meorum Pietati cœlitus data est, Sacerdotes exceptos volebat? Quid quòd apertè profitetur Sacerdotes Imperatoribus esse subjectos? Deum enim inducit Mauritio hæc dicentem: *Ego Sacerdotes meos tuæ manui commisi*: & aliâ epistolâ de eodem negotio agens: *Valde mihi durum videtur ut ab ejus servitio milites suos prohibeat, qui ei & omnia tribuit, & dominari eum, non solùm militibus, sed etiam sacerdotibus concessit.* Nempè ait Baronius: suberat Mauritio *Ecclesiam persequenti*, ut Neroni & Diocletiano. Id enim comprobat (*n*) ex Gregorii Commentario in Psalmos pœnitentiales. Quid nostrâ? Cùm Neroni paruisse Christianos, & quidem ex animo, & propter conscientiam, & Dei ordinatione, Scripturæ prodant. Neque hæc dicentes, Sacerdotium Regno cum Novatoribus, quod Baronius queritur, sed Sacerdotes Regibus; in iis quidem, quæ ad Regium officium pertinent, autore Gregorio, subdimus.

Id. epist. lxvj. al. lxv. pag. 678.

Bar. loc. cit.

Ibid.

CAPUT IX.

Privilegia ab eodem sancto GREGORIO *concessa expenduntur. Imprecatoriæ formulæ eo ævo familiares: Gregoriana formula ad alia privilegia non transit.*

NUNC, cùm Gregorius Magnus seque & Sacerdotes omnes, tam modestè, tam demissè subjiciat Regibus; jam interrogare juvat, ecquid deceat eum propter unius Xenodochii vel Monasterii violatum privilegium, Reges, Judices, seculares personas dignitate privare, ut Gregorium VII. eumque secutos Baronium, Bellarminum & alios objecisse videmus. Quis autem vel fando audiit, Gregorii ævo totque anteactis sæculis, ob violatam fidem & Canones, cuiquam, excommunicato licèt, vel unum servulum Ecclesiæ autoritate detractum? Nunc autem Imperia Regnaque adimuntur ob unum Xenodochium. Sed ista omittamus; rem ipsam explicemus.

Greg. vij. lib. iv. ep. ij. Bar. tom. viij. an. 603. p. 168. Bell. lib. v. de R. P. cap. viij.

Gregorii ergo nomine hæc prodeunt privilegia sancti Medardi, (*o*) & Xenodochii Augustodunensis, in epistolâ ad Senatorem, (*p*) quibus id

Greg. Mag. lib. xiij. indict. vj. ep. viij. al. x. pag. 1221.

(*n*) *Baronius. .. comprobat*] id quod in textu refertur, allatis *ex Commentario in Psalmo IV. pœnitentiali* (dicere debuerat v.) his Gregorii verbis: *Quid enim Nero? Quid Diocletianus? Quid denique iste qui hoc tempore Ecclesiam persequitur?* tom. iij. edit. Bened. pag. 532. Sed 1°. hic locus & quidam alii multis persuaserunt doctis hunc commentarium Gregorii Magni fœtum non esse. 2°. etsi esset Gregorii, ut esse censent P. Bened. nil vetat verba interpretari de Regibus Longobardorum, Ecclesiæ Romanæ depopulatoribus, vel generatim de quibuscumque hæreticis, non de Mauricio, quem Gregorius, cui quidem coævi omnes suffragantur Historici, *piissimum, clementissimum*, & *Ecclesiæ amantissimum* passim vocat. Vid. censur. Bened. de hoc commentario ibid. pag. 463.

(*o*) *Sancti Medardi*] privilegium, P. Bened. ad calcem. tom. ij. pag. 1284. ablegarunt, sive ut spurium, sive saltem ut dubium.

(*p*) *In epistolà ad Senatorem*] pro privilegio S. Medardi, relata in textu leguntur, quæ paululùm mutatis verbis, sententià non mutatâ, iterantur in privilegiis Xenodochii Augustodunensis, Thessaliæ Abbatissæ sanctæ Mariæ, & Luponis Abbatis sancti Martini lib. xiij. epist. viij. ix. x. alias j. xj. xij. Porrò hæc clausula, quæ viris doctis à Gregorii abstinentià abhorrere visa est, hos movit ut illam adventitiam crederent. Sed cùm totam

edictum legimus : *Si quis Regum, Antistitum, Judicum, vel qualiumcumque secularium personarum* his *contradixerit...... cujuscumque dignitatis, vel sublimitatis sit, honore suo privetur...... à consortio Christianitatis, & corpore ac sanguine Domini nostri* JESU-CHRISTI *sequestretur.* Simul enim spirituales ac temporales pœnæ in utroque privilegio conjunguntur.

Mitto id quod à plerisque & rectè dicitur : hæc quidem collectim & in confuso dici, pœnis temporalibus spiritualibusque uno tenore connexis ; *distributivè* tamen, sivè *respectivè*, * ut vocant, intelligenda esse, cuique ordini suâ pœnâ applicatâ. Mitto temporum stilique, ac rerum gestarum notas, quibus hæc, ac maximè sancti Medardi privilegium, falsitatis insimulent. Ad ea enim nos recurrere nihil necesse est, cùm manifestum sit his Gregorii verbis, quatenùs de temporalibus decernit, nihil aliud contineri, quàm imprecandi formulam hisce temporibus usitatissimam.

* Hoc est, ut honore suo priventur soli Clerici ; à consortio autem Christianitatis sequestrentur tam Laïci quàm Clerici.

Solebant ergò passim etiam laici imprecationes facere excommunicandi ritu, tanquam de spiritualibus decernerent : quo nihil mirum sit, etiam Pontifices imprecandi formulâ, de temporalibus decrevisse visos. Vel Baronium audiamus, quo teste, hæc sepulchris inscripta visuntur : *Nemo suum, nec alienum corpus super me mittat : quòd si hoc præsumpserit, maledictus sit, & in perpetuum anathemate constrictus.* Quibus ex monumentis aliisque plurimis, docet à privatis factas donationes, appositis formulis imprecatoriis, tanquam anathematis ritu fuisse conscriptas.

Bar. tom. xj. pag. 685. sub hoc titulo : *Execrationes apponi solitæ ab unoquoque.*

Hùc accedunt relatæ passim à Marculpho Formulæ (*q*) in donationibus laïcorum : *Si quis huic voluntati meæ obvius, vel repetitor, convulsor etiam, aut tergiversator extiterit, anathema sit : & tam qui fecerit, quàm qui consentiendo fecerit, anathema sit ;* & aliâ formulâ : *A conventu omnium Christianorum, vel, limitibus Ecclesiarum, extraneus habeatur, à Communione extraneus efficiatur.*

Marculp. Form. lib. ij. cap. j. iv. &c. tom. xij. Bibl. Pat. p. 778. & seq.

Sexcenta ejusmodi commemorare possumus; quibus profectò formulis, haud magis Pontifex Reges deponere, quàm excommunicare privatus aut laicus valeat; ut profectò pudeat à viris etiam doctis, tam vana, tam absona pro argumentis adduci.

Et tamen certum est eam formulam quam nos in duobus tantùm Gregorii Magni privilegiis (*r*) invenimus, quòd certo quodam sensu videretur arrogantior & iniquior, à secutis Pontificibus fuisse prætermissam. Privilegium datum Fulrado Abbati sancti Dionysii ejusque successoribus à Stephano II. Papâ sic habet : *Interdicentes omnibus cujuslibet Ecclesiæ Præsulibus, vel cujuscumque dignitatis præditis potestate, sub anathematis interpositione ;* nec aliud quidquam. Item in privilegiis sancti Dionysii ab Adriano I. Floriacensis Monasterii à Joanne VIII. Solemniacensis à Marino datis,

Privileg. Fulr. tom. vj. Conc. p. 1646. An. 786. Tom. vj. Conc. pag. 1776. ann. 878. tom. ix. p. 318. an. 883. ib. pag. 357.

epistolam Gregorii esse, P. Bened. firmis rationibus probaverint, restat ut assentiamur D. BOSSUET, qui nodum difficultatis, ut sensit optimè, sic eum accuratâ, quâ solet, brevitate, extricavit.

(*q*) *Formulæ*] quas Marculphus è Galliâ Monachus duobus libris digessit, penè necessariæ sunt ; certè perutiles iis, qui Regum Francorum primæ stirpis historiam diligenter legere volunt, & horum temporum scribendi gustum odorari.

(*r*) *duobus privilegiis.*] Duo dicit D. BOSSUET. Nam pro uno habentur tria illa lib. xiij. ep. viij. ix. x. quippe simul, Brunichildâ Reginâ rogante, concessa.

nihil aliud legimus, quàm ut contemptores ſint *autoritate Apoſtoli Petri anathematis vinculo innodati, a Regno Dei alieni, ab Apoſtolicâ communione anathematis animadverſione ſeparati, alieni à Sacratiſſimo corpore Domini* JESU-CHRISTI, aliaque ejuſmodi nota, & Eccleſiaſtica.

At in Tricaſſino Concilio II. anno 878. Joannes VIII. diſtinctiùs: *Si quis hujus Apoſtolicæ cenſuræ violator extiterit, ſi Sacerdos fuerit, proprio honore privetur, & Chriſtianâ communione caſſus, anathematis vinculo innodetur: ſi laïcus ſimiliter perpetuâ damnatione cum Judâ traditore torqueatur.* De laïco non addit *ut honore privetur*, ſicut de Eccleſiaſticis ſanxerat. Eccleſiaſticos honores ſecernit à laïcalibus; communem utrique ordini excommucationem intentat. Epiſt. ad Adal. Tur. Tom. ix. Conc. pag. 317.

Verbo dicam: nullum contigit videre privilegium, præter illa duo Gregorii, in quibus dignitatis Regiæ privatio legatur. Nam quòd interdum, ut in privilegio ſancti Carilefi, à Nicolao I. conſtituitur: *Ut quiſquis hoc molitus fuerit, ſui honoris dignitate privetur, ſive ſit ſecularis, ſive Eccleſiaſticæ perſonæ*, de his dignitatibus & honoribus, qui ad Eccleſiam pertineant intelligitur. Satis enim conſtat cœpiſſe tum patronatus laïcales: habuiſſe Eccleſias Vicedominos Ductoreſque militum, quos ad exercitus Regios ſummittere tenebantur, alioſque ſeculares ſuæ poteſtati obnoxios; ut omittam, in iis privilegiis ſanciendis ſæpe concurrere utramque poteſtatem, quemadmodùm eſt hîc adſcriptum, *ut & Pontificale decretum, Regumque immunitates, Romanique Pontificis conſtitutum, inviolabilem perpetuis temporibus obtineant firmitatem.* Decretis enim communi conſenſione munitis aliquid reverentiæ & autoritatis accedit. Tom. viij. Conc. pag. 459. Ibid.

Addo ejuſmodi formulas ad terrorem & majeſtatem quandam plerumque compoſitas, non tanti eſſe roboris, ut jus novum condere & antiquam Eccleſiæ Patrumque traditionem à Scripturâ manantem convellere, aut utriuſque poteſtatis, tantâ ab antiquis ſubtilitate diſtincta jura & officia confundere valeant: cùm potiùs ex Eccleſiaſticâ traditione ac Patrum doctrinâ explicari & ad rectum ſenſum redigi revocarique debeant.

CAPUT X.

Sancti Maximi Monachi & Confeſſoris locus de Monothelitis Imperatoribus.

SEPTIMO ſeculo ſanctus Abbas Maximus, (*f*) cùm tanta pateretur ab Imperatoribus, Monothelitarum hæreſim profeſſis, atque Eccleſias perſequentibus, hæc ſuo nomine ad Imperatorem perferenda edixit: *Ecce dico, audiente Deo, ac ſanctis Angelis & omnibus vobis, quoniam quidquid juſſerit mihi, ſupra quâcumque re cum hoc ſeculo deſtruendâ & corrumpendâ,* Coll. ſancti Maxim. cum Theod. Cæſ. tom. vj. Conc. p. 483.

(*f*) *S. Abbas Maximus*] poſt longum & durum exilium & exciſam linguam pro defenſione fidei, in caſtello demùm concluſus, obiit. Ejus opera collegit & digeſſit P. Combeſis Ordinis Prædicatorum, quorum nonnulla etiam reperies in Bibliothecâ Patrum.

Promptè faciam. Quo ſpiritu ſancti Pontifices, ac Martyres, Martinus Papa (*t*) & alii, Heraclii & Conſtantis decreta, *Ecthefes* nimirum ac *Typos* hæretica declarârunt; pro fide exilia & mortes tolerârunt; erga Imperatores in fide & obſequio perſtiterunt.

CAPUT XI.

Octavi ſæculi exempla: Iconoclaſtæ Imperatores: ac primùm Leo Iſaurus: de eo Bellarmini argumentum ex Baronio ſolvitur: quæ hìc ſint demônſtranda proponuntur.

OCTAVO ſæculo, Leo Iſaurus Imperator ſanctas Imagines confringebat, atque omni crudelitate depopulabatur Eccleſiam: Pontifici quoque Gregorio II. dira minabatur: poſtremò ſicarios ſummittebat. Ipſe Gregorius in Concilio Romano inſanæ hæreſi anathema dixit. Quo tempore inclaruiſſe maximè indirectam poteſtatem volunt. Sic enim objicit Bellarminus: *Gregorius II. Leoni Imperatori Iconomacho à ſe excommunicato prohibuit vectigalia ſolvi ab Italis, ac proinde mulctavit eum parte Imperii.* Cedrenum & Zonaram, Hiſtoricos Græcos refert, qui hoc narrant, neque reprehendunt.

Bar. tom. IX. an. 726. pag. 61. & ſeq.

Bell. lib. V. de R. P. cap. viij. p. 894.

Sic quidem, ſi adverſariis credimus, Imperatores vel toto Imperio, vel *parte Imperii mulctantur*, utcumque Pontifici collibitum eſt: neque cogitant quàm mutila Reſpublica futura ſit, ſi regnantibus ac bella geſturis tributa tollantur. Quod quidem nihil eſt aliud quàm Imperii poteſtatem velle illis relinquere, ſuccidere interim nervos, & mancum Imperium hoſtibus objicere. Cur autem non ut tributa, ita vel arma, vel judicia detrahant, atque ad ſua arbitria de Imperiis ludant? Sed hæc alii amplificent: mihi ſignificâſſe ſufficiat, quantâ ignorantiâ ſive deſpicientiâ publicæ poteſtatis hæc tractent.

Jam Bellarmini argumentum, ex Græcorum hiſtoricorum autoritate repetitum, ſolvet Baronius. Et certum quidem eſt Leonem Iſaurum depoſitis fractiſque, tanquam falſorum numinum idola eſſent, Chriſti ſalvatoris, ac ſanctorum imaginibus, totâ quidem Eccleſiâ, ſed toto maximè Occidente exoſum fuiſſe: per eam occaſionem Italos rebellâſſe, tributa negâſſe, idque & alia per ſeditiones facta, ſancto Pontifici ab Imperatore imputata fuiſſe. Quòd autem Hiſtorici Græci in eam de Gregorio II. opinionem inducti fuerint, hos Baronius falſi convincit his verbis: *Hæc Theophanes...... Zonaras...... & reliqui Græcorum Hiſtorici; ſed rerum Latinarum ignari, ut quæ ſumus dicturi manifeſtè docebunt. In odium enim atque invidiam Romanæ Eccleſiæ, jacturam factam Occidentalis Imperii in Romanum Pontificem Græci ſchiſmatici retorquere ſoliti ſunt, ad commovendos, tum Imperatorum, tum aliorum animos in Romanam Eccleſiam.*

Bar. tom. IX. pag. 63.

(*t*) *Martinus Papa*] diù variiſque modis à Conſtante vexatus, tandem Cherſonam in exilium ductus, diem obiit ſupremum.

At idem Baronius qui de Græcis Historicis ad an. 726. hæc scribit, idem ille ad an. 730. iis maximè autoribus probare nititur: Leonem Isaurum à Gregorio II. Papâ non modo anathemate percussum, sed etiam toto Occidentali Imperio, autoritate Apostolicâ fuisse privatum: cùm Græci Historici de Imperio nihil aliud dixerint, quàm Gregorium ab obedientiâ descivisse, ab eoque, Italos & Occidentem totum ad defectionem esse pertractos. Ib. p. 98.

Nos autem, quod illi Gregorio II. Papæ defectionem imputant Italiæ, id vel odio confictum, vel Leoni Isauro hæc ad Gregorium malignè referenti temerè creditum demonstrabimus: neque modo Gregorium II. sed ejus successores ad extremum usque in fide atque obedientiâ Romani Imperii permansisse, certis monumentis, ipsâque rerum serie, ac Baronio demùm fatente firmabimus; nihil ut sit vanius, quàm illud de Gregorii defectione, vel ut Baronius interpretatur, de Leonis Isauri depositione figmentum. Sed quò res clariùs elucescat, ante omnia Græcorum Historicorum verba referamus.

CAPUT XII.

An Græci Historici à Baronio & Bellarmino in Gregorii II. ac Leonis Isauri rebus adducti, atque ab eis relata gesta indirectæ potestati faveant.

HOc in negotio tres omnino Historici Græci memorantur: Theophanes, Georgius Cedrenus (u) & Joannes Zonaras. Et Theophanes quidem, in Chronographiâ suâ hæc scripsit ad annum Leonis IX. qui Christi 724. à Baronio numeratur: *Hoc anno impius Imperator Leo de proscribendis, & deponendis sanctis imaginibus primùm tractare cœpit: quæ cùm accepisset Gregorius Papa Romanus, Italiæ ac Romæ tributa ad ipsum deferenda prohibuit, scriptâ priùs ad ipsum Leonem dogmaticâ sivè decretali epistolâ, quâ monet: non oportere Imperatorem de fide quidquam statuere, & antiqua Ecclesiæ dogmata, à sanctis Patribus firmata innovare aut convellere.* Theoph. pag. 338.

Ad annum verò Leonis XIII. sive, ut Baronius computat, XIV. qui Christi est 730. idem Theophanes hæc narrat: *In veteri Româ, Gregorius sacratissimus, vir Apostolicus, Petrique Apostolorum Coryphæi consessor, verbo & opere prælucebat: qui Romam atque Italiam, totumque Occidentem, à Leonis obedientiâ tam civili quam Ecclesiasticâ, & ab ejus Imperio subtraxit:* Græcè ἀπέςησε, *ad defectionem perpulit, deficere fecit;* quæ vox manifestam perduellionem sonat. Ib. p. 342.

Narrat deindè sanctum Germanum Patriarcham Constantinopolitanum, sacrarum imaginum defensorem, à Leone dejectum, Leonis impietati fa-

(u) *Theophanes, Georgius Cedrenus &c.*] Theophanes Monachus & Confessor, pietate clarus fuit & doctrinâ, atque eâ fortitudine, quâ cultum sanctarum imaginum defendit. Cedrenus non tam Historicus est quàm Historicorum consarcinator. Zonaras multa scripsit probata à doctis. Ejus annales vide in corp. Hist. Byzant.

ventem Anastasium, ejus loco substitutum. Tum addit: *Cæterùm Gregorius sacer Romæ Præsul, quemadmodùm jam præmisi, hunc unà cum libellis* (fidei suæ, quos ad Sedem Apostolicam pro more miserat) *abdicavit, Leonemque ipsum tanquàm impium per epistolas redarguit, ac Romam cum universà Italiâ ad defectionem ab ejus Imperio perpulit.*

Idem tamen Historicus id posteà Constantino Copronymo, Leonis Isauri Ib. p. 346. filio & successori tribuit, ut *ex pravâ ejus sententiâ orta sit Italiæ defectio:* ut nec sibi satis constitisse videatur.

Hæc Theophanes, haud procul ab iis temporibus; quippe qui sub Leone Copronimo, Leonis Isauri nepote, clarescere cœperit, atque ad longissimam ætatem provectus, sub Michaële Balbo, Ludovici Pii, Franci Imperatoris, temporibus, nono sæculo scripserit. Georgius verò Cedrenus & Joannes Zonaras, duodecimo demum sæculo, hoc est, 400. post res gestas annis, suas historias ediderunt; quos tamen, quia Cardinales Bellarminus & Baronius his utuntur, audire nos oportet.

Georg. Cedren. tom. ii. Histor. Comp. pag. 453. 456. Zonar. in Leon. Isaur. tom. iij. Histor. Comp.

Et Georgius quidem Cedrenus utrumque Theophanis de Leonis Isauri temporibus locum exscripsit, ut eum referre sit supervacaneum: cujus tamen hæc verba Theophani addita, observare placet: *Gregorius à Leone ob ejus impietatem defecit, & pacto cum Francis icto, tributa Leoni denegavit. Anastasium ac socios anathemate percussit, atque Imperatorem multis epistolis notissimis palàm redarguit.* Zonaras verò sic scripsit: *Quâ de causâ Gregorius, qui repudiatâ societate Præsulis novæ Romæ, necnon illorum, qui eum sequerentur, illos unà cum Imperatore synodico anathemate obstrinxit, & vectigalia quæ ad id usque tempus Imperio indè pendebantur, inhibuit, icto cum Francis fœdere, undè illi occupandæ Romæ occasionem habuerunt: neque enim Romani generis sunt Franci.* Hæc Zonaras. Cùmque narrâsset Francorum in Romanos odia & bella, addit: *Igitur Papa Gregorius deficiens ab Imperatoris obedientiâ, ut dictum est, cùm Francis pepigit;* quod quidem alibi repetit iisdem ferè verbis. Hæc Cedrenus & Zonaras scribunt, haud satis suis distincta temporibus, & confuso rerum ordine, ut infrà videbimus. Scribunt autem, præsertim Zonaras, manifestè eo animo, ut amissi Occidentalis Imperii odium in Romanam Ecclesiam detorquerent. Quare hos nihil moramur, tot sæculis à rerum fonte dissitos, meritòque suspectos, conflato jam schismate, apertisque Græcorum in Ecclesiam Romanam odiis.

Theophani verò Græco, quemadmodùm de Græcorum rebus recenti memoriâ scribenti fidem non detrahimus; ita, cùm de Occidentis rebus scriberet, more Græcorum, nihil nisi rumusculos collegisse credimus. Id rerum Francicarum periti nôrunt, fœdique anachronismi, ac de Merovingianis postremis Regibus, quos *inertes* vocamus, portenta fabularum abundè demonstrant.

Neque hic expers fuerit illius odii ac livoris, quo Græci amissæ Romæ memores, in Ecclesiam Romanam exardescere tum cœperant, ut scriptæ ad Tom. viij. Conc. pag. 468. Gallos Nicolai I. de Græcorum objectionibus repellendis, testantur Literæ, sub Imperatore Michaële Balbo, quo in Græciâ imperante, Theophanem scripsisse vidimus.

His ergò expositis, multa jam intelligimus: primùm, haud satis ex vero

dixisse Bellarminum, quæ Græci ac Zonaras ipse de negatis tributis retulerint, nullâ Pontificum Romanorum reprehensione ab illis dictum; cùm defectionem, atque inobedientiam, pactaque fœdera cum Francis Romani Imperii hostibus, ac Romam ipsam proditam exprobrent.

2°. Apparet à Græcis nullum esse memoratum decretum, quo mulctatus Imperator fuerit Occidentis Imperio. Atque illi anathematis quidem decretum memorant: quòd autem ad Imperium attinet, defectionem solam atque inobedientiam, quæ, si decreto disertè ea de re edito facta esset, eò magis vel ipsâ rei novitate memoranda videretur.

Quòd ergò Baronius indè colligit, Leonem Occidentis Imperio autoritate Apostolicâ mulctatum fuisse, duo peccat hìc, doctissimus alioquin, Annalium scriptor; & quòd defectionem à Græcis Historicis exprobratam, in titulum Apostolicæ autoritatis verterit; & quòd tantùm detulit Græcis Historicis, quorum anteà tam dignâ censurâ tamque invictis argumentis fidem elevavit.

3°. Neque eò se tueri potest, quòd Theophanes quidem ex odio Romanæ Ecclesiæ scripserit, anno Leonis IX. statim atque ille in impietatem proruit, ei, autore Papâ, negata esse tributa, quod præcipitantiæ fuerit: cæterùm, id verum, quòd, crescente Leonis contumaciâ, anno ejus XIV. depositionis tulerit sententiam, quam Græci item ex odio defectionem appellent. Hoc enim est historiam fingere, non scribere, ac testes quidem allegare, quos meritò infamaveris, sibique interim uni, non illis credi velle.

4°. Jam illud, quod Baronius urget, Leonem Italiâ ac toto Occidente à Gregorio II. fuisse mulctatum, multiplici laborat incommodo. Nam statim quærimus, cur depositionis decretum in Oriente non valuerit, cùm Sedis Apostolicæ autoritas, cui annexam esse volunt hanc in Reges potestatem, totam Ecclesiam complectatur.

At enim Gregorius II. de solo Occidente decrevit. Cur? An nihil ad ejus curam reliqua Ecclesia pertinebat? Aut Græci, Orthodoxi licèt tum, Sedique Apostolicæ adhærentes, his depositionibus credituri non erant? Quis autem non videat, quàm fluxum vanumque sit dogma, quod tanta pars Ecclesiæ ignoraret, contempturaque esset?

Quid quòd Sicilia Italiæ vicina, consensu omnium, nihilque repugnantibus Romanis Pontificibus, in Imperatoris fide mansit, ut depositionis sententia ne Siculum quidem fretum trajecerit? Quid quòd in ipsâ Italiâ Apuli, Calabri, ac vicinæ Regiones in Imperatoris obedientiâ perstiterunt, reclamante item nemine? An igitur ne Italia quidem tota Romano Pontifici Imperatores deponenti creditura erat? Nam quod ad reliquum Occidentem attinet, quis nesciat ante Leonis tempora, Gallias, Germaniam, Hispanias, aliasque Provincias, quin etiam maximam Italiæ partem, quæ Longobardis parebat, ab Imperio Romano pridèm fuisse avulsas; ut se illa potestas deponendi Reges, quam totâ Ecclesiâ valere volunt, Româ quidem, ac fortè Exarchatu Ravennate, vicinisque aliquot Regionibus contineret? Quod cùm absurdum sit, tum illud facilè demonstramus, ne in Exarchatu quidem, imò ne Romæ quidem, ac nequidem à Papâ, aut ab ullo mortalium fuisse cognitam.

CAPUT XIII.

GREGORIUM II. *nihil in Imperatorem hæreticum movisse, imò eà occasione aliquid molientibus obstitisse, ex ejus gestis, epistolis, doctrinâ demonstratur.*

ID primùm ex ipso Gregorio II. comprobamus. Cùm enim Imperator, IX. seu X. Imperii anno Constantinopoli Salvatoris imaginem dejecisset, edicto imagines proscripsisset, multos impiis conatibus obsistentes omni crudelitate necâsset; Luitprandus Longobardorum Rex Ravennam, vicinasque Regiones per eam occasionem invasit: *Imperatorem* scilicet *detestatus, & indignum ratus, ut Catholicis imperaret, qui bellum eo modo in Christum indixisset.* Hæc quidem Luitprandus, teste Baronio. At Gregorius II. falsæ pietati obstitit, deditque ad Ursum Ducem Venetiarum literas, in quibus eum ad Imperii defensionem adhortatur his verbis: *Ut ad pristinum statum sanctæ Reipublicæ, in Imperiali servitio dominorum nostrorum Leonis & Constantini, magnorum Imperatorum, ipsa revocetur Ravennatum civitas, ut zelo sanctæque fidei amore in statu Reipublicæ & imperiali servitio, firmi persistere, Domino cooperante, valeamus.* Sic Apostolicæ doctrinæ, priscæque traditionis memor, *zelo & amore sanctæ fidei*, non ullâ aliâ necessitate sanctus Pontifex in Imperatoris etiam hæretici ac persecutoris obedientiâ permanebat ac Luitprandi zelum præposterum cohibebat, veramque pietatem ac mores antiquos, fideli in talem Principem obsequio tuebatur.

Bar. tom. IX. an. 726. pag. 63.

Ibid. p. 64.

Quàm autem id certâ firmâque ratione faceret, docent epistolæ duæ, quas ad Leonem à sancto Pontifice scriptas, idem Baronius Græcè & Latinè primus edidit, memoratque datas ad annum 726. *cùm ad eum Leo spirans minarum & cædis scripsisset.*

Ib. p. 65. In iis autem epistolis, id primùm occurrit, quòd tantæ impietatis atque hæresis anathemate damnatæ autorem, ipsique Pontifici diras ac sacrilegas intentantem minas, nihilo secius *Imperatorem* appellat, & *Caput Christianorum.* Neque Apostolicæ potestatis oblitus hæc loquitur; nam pœnam commemorat, quam *irrogare* possit; *ut qui*, inquit, *facultatem & potestatem atque autoritatem à sancto Petro Principe Apostolorum habeamus.* Interim quantùm abesset ab eo ut crederet pœnâ à se irrogandâ posse imminui Imperatoriam potestatem, hæc epistolæ verba demonstrant: *Scis, Imperator, sanctæ Ecclesiæ dogmata non Imperatorum esse, sed Pontificum, qui tutò assolent dogmata tradere. Idcircò Ecclesiis præpositi sunt Pontifices à Reipublicæ negotiis abstinentes: & Imperatores ergò similiter ab Ecclesiasticis abstineant, & quæ sibi commissa sunt capessant.* Nihil ergò erat Imperatorium impediturus officium. Quin potiùs Sanctorum Antecessorum more, sibi eamdem quàm Imperatori legem dicit; ut nec ille de rebus Ecclesiasticis, uti fecerat, nec de temporalibus Pontifex ipse decernat. At quomodò id diceret, cui id incumberet officii, ut cùm res Ecclesiæ postularent transferret Imperia, summamque Rempublicam capesseret?

Ibid p. 68.

Ibid. p. 69.

Dices;

Dices: nondum advenerat tempus, quo eam poteſtatem exereret, priùſque tentanda erant remedia lenia, quàm ad extrema decurreret. At ſi charitas, ac prudentia Chriſtiana prohibebant, ne totam poteſtatem exereret; non illæ prohibebant quominùs oſtenſa ea ſaltem, ſuperbum Principem à nefariis conſiliis deterreret. Nam Imperator hæc erat comminatus, ipſo Papâ referente: *Romam mittam & imaginem Sancti Petri confringam, ſed & Gregorium illinc Pontificem vinctum adduci curabo, ſicut Martinum adduci Conſtantius juſſit.* Impius Imperator hæreticorum etiam Principum, qui ſanctos Pontifices perſecuti erant, ſequenda ſibi exempla proponit. Videamus quid Gregorius talia meditanti, atque Imperatoriam jactànti potentiam reponendum putet. An eam in ſuâ poteſtate eſſe, Pontificio ſcilicèt arbitrio, detrahendam? Ne id quidem cogitat. Sed hac unâ defenſione utitur: optare ſe Martyrio conſummari, exemplo Martini, quem omnes colunt. Adeò aberat ab eo, ut defectiones, arma, vireſque viribus oppoſitas, aut depoſitiones animo agitaret. Ibid. p.7

CAPUT XIV.

An GREGORIUS II. *imbecillitate virium, ab indirectâ poteſtate exercendâ, vel ſaltem oſtendendâ temperàrit.*

AT fortè ſuum illud objicient, infirmam tum fuiſſe Eccleſiam, necdum ſatis viribus confirmatam. Imò infirmiſſimum in Italiâ Imperium fuiſſe, hæc Gregorii II. ad minacem Imperatorem verba teſtantur: *Ad quatuor & viginti ſtadia ſecedet Romanus Pontifex* (quo ſcilicèt Imperium non pertingat) *tum tu*, inquit, *vade, ventos perſequere.* Addit prohibituros Reges Occidentis eas injurias, quas beato Petro Imperator inferre cogitaret. *Quòd ſi*, inquit, *velis experiri, planè parati ſunt Occidentales ulciſci etiam Orientales, quos injuriis affeciſti. Etiam*, inquit, *Orientales*; non nos tantùm, & beatum Petrum: tum: *Totus Occidens, Sancto Petro Apoſtolorum Principi, fidei fructus offert. Quòd ſi quoſpiam ad evertendam imaginem miſeris ſancti Petri, vide, proteſtamur tibi, innocentes ſumus à ſanguine quem fuſuri ſunt; verùm in cervices tuas & in caput tuum iſta recident.* Neque hæc immeritò ille jactabat. Omninò enim putamus Reges Occidentales, imprimis verò, pietate florentes ſedique Apoſtolicæ deditiſſimos Francos non fuiſſe laturos, ut impius Imperator ſancti Petri templum, & commune Orbis Chriſtiani Sacrarium violaret. Videmus igitur non defuiſſe Sancto Pontifici opportunitatem temporum. Quas verò tum depoſitiones Gregorius VII. non eſſet comminatus? Quantâ voce intonâſſet, à ſe poſſe non modò adimi Imperium, ſed etiam tradi alicui Occidentalium Regum, qui ad bella inferenda ultrò parati ſint, ſolâ contumeliâ fidei permoti? At Gregorio II. non is erat animus; necdum enim talia cogitabant. Bar. ibid. Ibid. p. 7

Et quidem Pontificia charitas id effecit ut Gregorius oſtentaret imminentem Imperatori à tot Regibus metum; cæterùm Gregorius non erat con-

citaturus eos. *Parati*, inquit, *ſunt*; & ſponte ipſi accurrent. Hoc tantùm oſtentat, Regna prædæ expoſita, & ultrò accenſos ad bella Principes, titulumque graſſanti cupiditati datum, nec tamen id intentat tanto præſidio fretus, & Chriſti ſediſque Apoſtolicæ contumeliis incitatus: imò verò diſtinctis utriuſque poteſtatis officiis, profitetur, Pontificiæ poteſtati in Republicâ quidèm nihil licere.

CAPUT XV.

GREGORIUS II. *confiteri pergit nullam eſſe ſuam in rebus civilibus poteſtatem.*

Bar. ibid. p. 73. vid. Tom. vij. Conc. p. 23. NEQUE id ſemel inculcat: ſed cùm Imperator atrociùs reſcripſiſſet, ipſe ſecundâ epiſtolâ datâ ſic incipit: *Accepimus veſtri à Deo conſervati Imperii atque in Chriſto fraternitatis literas, meque prorsùs vitæ meæ tæduit, quòd ſententiam non mutâris, ſed in eiſdem malis perſeveres.* At in his obſtinatiſſimè perſeverantem ut Imperatorem ſalutat, ejuſque *à Deo Imperium conſervatum* colit: tum iterùm inculcat illud: (Bar. ibid. p. 74.) *Non ſunt Imperatorum dogmata, ſed Pontificum: militarem & ineptum quem habes ſenſum & craſſum, in ſpiritualibus dogmatum adminiſtrationibus habere non potes. Ecce tibi Palatii & Eccleſiarum ſcribo diſcrimen, Imperatorum & Pontificum: agnoſce illud, & ſalvare; nec contentioſus eſto.... Quemadmodùm Pontifex introſpiciendi in Palatia poteſtatem non habet, ac dignitates Regias deferendi; ſic neque Imperator in Eccleſias introſpiciendi, & electiones in Clero peragendi, neque conſecrandi, vel Symbola Sacramentorum adminiſtrandi; ſed neque participandi abſque operâ Sacerdotis; ſed unuſquiſque noſtrûm,* IN QUA VOCATIONE VOCATUS EST A DEO, IN EA MANEAT. Videmus in quo reponat Pontificum munus: *Non habet*, inquit, *Pontifex poteſtatem deferendi Regias dignitates.* At ſi tales, quales nunc Romanos Pontifices circumſiſtunt, Conſiliarios habuiſſet, nequaquam dixiſſet id: *Non* hanc *habet Pontifex poteſtatem*; ſed non hanc habet *voluntatem.* Non ita Gregorius II. ſed planè: *Non habet poteſtatem Pontifex deferendi Regias dignitates*; haud magis quàm Imperator Eccleſiaſticas; quo nihil dici poteſt apertiùs. At nunc Ducatus, Marchionatus, Regna etiam ipſa atque Imperia deferunt; adeò à primâ illâ gravitate ac ſimplicitate defecimus.

Gregorius II. qui tanto à ſe ſtudio temporalium poteſtatem amolitur, quid in ſpiritualibus poſſit non tacet: (Ibid.) imò, *perſequeris me*, inquit, *ac tyrannicè vexas militari ac carnali manu: nos inermes ac nudi, qui terrenos & carnales exercitus non habemus, invocamus Principem exercitûs omnis creaturæ ſedentem in cœlis Chriſtum, qui eſt ſuper omnes exercitus ſupernarum virtutum,* (j. Cor. v. 5.) *ut immittat tibi Dæmonem, ſicut ait Apoſtolus,* TRADERE HUJUSMODI SATANÆ IN INTERITUM CARNIS UT SPIRITUS SALVUS SIT. Summum ergò illud eſt, quo poteſtas Pontificia ſe extendat; excommunicare nempè, quod eſt Satanæ tradere; revera malorum omnium in hac vitâ extremum, & æternæ

damnationis præjudicium; sed nimis ludibrio habitum, ex quo Pontifices non contenti suâ sorte, tantâque Divinitùs traditâ potestate, aliena & inferiora occupârunt.

Hæc Gregorius II. fortissimus juxtà ac modestissimus Pontifex, rescribit ad minaces, cædemque spirantes impii Imperatoris literas. Hanc doctrinam Sanctos antecessores suos Gelasium & Symmachum secutus, Christi tradebat Ecclesiis. Jam verò quid egerit, utque se gesserit, cùm ei Imperator toties intentaret necem, Latinos Scriptores narrantes audiamus.

CAPUT XVI.

De GREGORII II. *gestis Latini Historici proferuntur, Paulus Diaconus & Anastasius Bibliothecarius: Ex his demonstratur, nihil ab eo, nisi pro tuendo Imperio gestum, etiam post anathema Imperatori dictum.*

GRÆCOS Scriptores produximus: Gregorium ipsum animi sui sensa promentem legimus. Jam ad certam gestorum fidem, Latinos Historicos, his proximos temporibus, Paulum Diaconum, Caroli Magni æqualem, & Anastasium Ecclesiæ Romanæ Bibliothecarium, noni sæculi Historicum audiamus.

Et Paulus quidèm Diaconus libro VI. de gestis Longobardorum, de hoc negotio sic scribit: *Eo tempore Rex Luitprandus Ravennam obsedit, classem invasit, atque destruxit. Tunc Patricius Paulus ex Ravennâ misit, qui Pontificem interimerent. Sed Longobardis pro defensione Pontificis repugnantibus, Spoletanis in Salario ponte, & ex aliis partibus Longobardis Tuscis resistentibus, consilium Ravennatium dissipatum est. Hac tempestate Leo Imperator apud Constantinopolim Sanctorum imagines depositas incendit. Romano quoque Pontifici similia facere, si Imperialem gratiam habere vellet, mandavit. Sed Pontifex hoc facere contempsit. Omnis quoque Ravennæ exercitus vel Venetiarum, talibus jussis unanimiter restiterunt; & nisi eos prohibuisset Pontifex, Imperatorem super se constituere fuissent aggressi.* Hæc quidem sunt quæ de Gregorio II. scripsit. Quo loco eum pro Imperio Romano sollicitum, atque alios à defectione prohibentem, non defectionis autorem, aut tributa prohibentem legimus.

Paul. Diac. lib. vj. de gest. Longob. c. lix. Tom. xiij. Bibl. Pat. p. 198.

Jam verò Anastasium Bibliothecarium audiamus, Pontificum Romanorum vitas ex Ecclesiæ Romanæ scriniis describentem. Sic autem Baronius divisit temporibus ea, quæ Anastasius in vitis, ordine quidèm, sed nullâ temporum notâ, exposuit.

Ad annum Christi 726. Leonis XI. refert edictum hoc ab Imperatore missum, ut in nullâ Ecclesiâ imago haberetur; id si Gregorius fieri prohiberet, à suo gradu decideret. Quâ de re Anastasius: *Respiciens pius vir profanam Principis jussionem, jam contra Imperatorem, quasi contra hostem se armavit, renuens hæresim ejus, scribens ubique cavere se Christianos, eò quòd orta esset impietas talis.*

Bar. tom. ix. an. 726. p. 77. 78. ex Anastas. in vit. Greg. ij. quam vid. Tom. vj. Conc. pag. 1430.

Ne verò hîc mihi tu bella in Imperatorem tanquam depositum autore Pontifice gesta, aut arma carnalia suspicere, cùm depositionem, nec ipse Baronius ad hæc tempora, & ad XI. Leonis annum referri posse putet. Anathema ergò audis, & Imperatorem *hostem* Ecclesiæ judicatum, & *arma* expedita, sed spiritualia, atque Apostolica, quæ scilicèt *renuant hæresim;* neque concitatos ad defectionem Italos, sed admonitos *ubique Christianos cavere se;* eò quod tantâ autoritate, tantæque Majestatis nomine, *orta esset talis impietas.* His anathema clarè expressum est, quod post eas quas legimus admonitiones, meritò sequebatur.

Et Itali quidèm per eam occasionem bella moverunt; sed quàm invito
Bar. ibid. Pontifice; docent sequentia: *Cognitâ Imperatoris nequitiâ, omnis Italia con-*
. 78. *silium iniit, ut sibi eligerent Imperatorem, & ducerent Constantinopolim. Sed compescuit tale consilium Pontifex, sperans conversionem Principis:* non quasi desperatâ eâ, ipse ultrò cum aliis in Principem insurrecturus esset; sed exponit Anastasius quid eum incitaret vel maximè ad rebelles compescendos; nempè quòd speraret Principem suis obsequiis delinitum, ad meliorem mentem reversurum; quâ spe & seipsum sustentabat, & Italorum mitigabat iras.

Hoc animo eum fuisse res posteà gestæ declarant. Nam cùm populus,
Bar. ibid. Imperatoris Duces, qui Pontifici necem intentabant, per tumultum ac seditionem cæderet, *missum Patricium occidere voluerunt, nisi defensio Pontificis nimia præpedisset.*

Neque tantùm populum à cædibus prohibebat, verùm etiam *ne desisterent ab amore & fide Romani Imperii admonebat:* adeò non ejus consultu aut instinctu bella civilia movebantur. Sic etiam post dictum anathema, in impii ac sævientis Imperatoris obsequio, & ipse mansit, & manere porrò
Id. ibid. omnes voluit. Quin etiam *cùm Tiberius Petasius Regnum Romani Imperii*
an. 729. p. *usurpare conaretur.... Exarchus hæc audiens turbatus est; quem sanctissimus*
95. *Papa confortans, & cum eo Proceres Ecclesiæ mittens, atque exercitum, profectus est.* En quo studio Exarchum tuebatur eum, qui in ipsius vitam totiès conjuraverat: quæ Baronius ad annum refert 729. Leonis XIV.

Satis, opinor, Gregorius his omnibus demonstrabat se extrema quæque passurum, potiùs quàm ab obedientiâ discederet. At eum pro tuendo etiam Imperio tanta perpessum, tandèm ultimo vitæ anno Christi 731. Leonis
Ibid. an. XVI. inducit Baronius *Apostolica autoritate clamantem: securi ad radicem*
730. p. 98. *admotâ, succidite arborem. Quo tonitru*, inquit, *excitati fideles Occidentales mox desciscunt à Leonis Imperio.* Quò pertinebat magnifico vocabulo Occidentales dicere; cùm pridem Gallia, Hispania, Germania, ipsa etiam Italia magnam partem à Romano Imperio avulsæ essent? Ubi verò decretum illud Gregorii, aut à quo est Historico memoratum? Quid autem fuit novæ causæ cur sic repentè de Imperio decerneret, nihil unquam tale comminatus: imò hæretico diris condemnato atque Ecclesiam persequenti, huc usque obsequendum ratus? Sanè, ut Imperator de dicendo anathemate sæpè est à Papâ commonitus; ita, de dicendâ depositionis sententiâ commoneri oportuisset, neque defuissent, qui novum atque inauditum hactenus de Imperatoris depositione decretum memorandum putarent.

Anastasius quidèm Bibliothecarius nihil prætermisit, quo Gregorius II. erga Impetatorem impium ejusque asseclas præclarè officio esse functus videretur; neque conticuit quid de Anastasio Constantinopolitano Patriarchâ decreverit: quem Imperatori assentientem Gregorius II. *extorrem à Sacerdotali officio esse mandavit.* Atque id Baronius factum esse vult eodem ferè tempore, quo Imperator ab Occidentali dejectus Imperio est. Sed cùm Anastasius Bibliothecarius Patriarcham depositum memorârit, de Imperatore deposito minimè tacuisset, Pontificiæ potestatis studiosissimus, sedisque Apostolicæ privilegia amplificare potiùs, quàm imminuere solitus. Vide autem quid de utroque, de Patriarchâ nempè, & de Imperatore scripserit, *Anastasium Patriarcham extorrem à Sacerdotali officio esse mandavit: Imperatori quoque suadens salutaria, ut à tali execrabili miseriâ declinaret commonuit.* Id enim admonendum supererat, postquam Imperator etiam anathemata contempsisset. En quàm disertè Anastasius Bibliothecarius significet Sanctum Pontificem de Patriarchatu quidèm, non autem de Imperio adimendo cogitâsse. Cætera quæ Baronius nullo autore, nullo teste, nullo documento memorat, ignoravit: quin etiam demonstravit non haberi à se Leonem pro deposito, quem toto opere Imperatorem appellare non cessat. Ibid.

CAPUT XVII.

Cur Græci illud de tributis GREGORIO II. *objecerint? Id utcumque se habet an nostræ sententiæ noceat?*

HÆC lectis visisque Ecclesiæ Romanæ actis docet Anastasius, Pontificiæ historiæ scriptor vernaculus, cui potiùs quàm Græcis longè positis, nec pari diligentiâ ac fide ista tractantibus, credimus.

Ac profectò manifestæ indiligentiæ, ne dicam invidentiæ, est, quòd Græci Gregorii II. in Romanum Imperium merita prætermittant; defectiones autem Pontifici de Republicâ benè meritissimo, ac prohibita tributa & pacta cum Francis fœdera, denique ea omnia quæ in Ecclesiam Romanam apud Orientales invidiosa erant, tantùm commemorent.

At enim*, inquiunt, in Anastasii Ecclesiasticâ historiâ, eadem quæ apud Theophanem de Gregorii defectione prohibitisque tributis legimus. Certè. Namque Anastasii Ecclesiastica historia, nihil aliud est, quàm Theophanis de verbo ad verbum interpretatio. Quærere autem nos oportet, non quæ fidus interpres verterit, sed quæ ex scriniis Ecclesiæ Romanæ, autor ipse scripserit.

Idem de Landulfo dicimus, qui in Miscellæ historiæ centonem (x) à se Miscell. Histor. lib. xxj. tom. xiij. Bibl. Pat. p. 307. 308. 309.

(x) *Miscellæ historiæ centonem*,] ex variis consutum historiis, & ideò *Miscellam historiam* dictum, reperies in Biblioth. Patr. sub nomine Pauli Diaconi, quanquàm xj. primi libri sint Eutropii, paucis exceptis, quæ Paulus addidit. Sequentes libros ab Juliano apostatâ ad tempora Justiniani, Paulus ex variis autoribus consarcinavit: cæteram historiam Landulphus explevit. D. DUPIN Bibl. Eccles. sæc. viij. existimat hanc *Miscellæ* partem, quæ vulgò Paulo tribuitur, ab Anastasio fuisse digestam. Quòd si ita est, non mirandum foret historiam Theophanis, quam Anastasius Latinam fecerat, in hoc centone totam referri.

continuatum, Theophanis historiam totam, ex Anastasii versione transtulit. Quare hæc omnia nihil aliud quàm Theophanem sonant, quem cæteri Græci secuti, defectionem ac tributa prohibita exprobrârint.

Neque Theophanes hæc ipse confinxerit. Hæc enim omnia Leo Imperator Sancto Pontifici imputabat, eodem animo, quo, teste Theophane, sanctum Germanum Constantinopolitanum *observans, atque submittens quosdam sermones, satagebat sicubi inveniret eum contra Imperium suum agentem; quatenùs hunc ut conjuratorem, non ut Confessorem à throno deponeret.*

Chron. Theoph. p. 341. Anast. Hist. Eccl. p. 135. Hist. Miscell. lib. xxj. p. 307. Tom. vj. Conc. pag. 1433.

Neque movere nos debet id quod ipse scripsit Anastasius in Gregorio II. *Paulus Exarchus Imperatoris jussione, eumdem Pontificem conabatur interficere, eò quòd censum in Provinciâ ponere præpediebat.* Quis namque non videat ab Anastasio referri, non quid egerit Gregorius, sed quid infando sceleri Paulus Exarchus, & ipse etiam Imperator obtenderit: eodem planè animo, quo Judæi de Christo ipso hæc jactabant: *Hunc invenimus prohibentem tributa dare Cæsari*; ut mirum non sit servum ac vicarium, eâdem quâ Dominum calumniâ fuisse impetitum. Neque verò Gregorii rebus gestis, & tantæ modestiæ ac magnanimitati congruit, litigâsse de vectigalibus, cùm in reliquis omnibus ad finem usque vitæ Romano Imperio tam impensè studuerit; aut eum obsecutum dicenti Apostolo: *Cui honorem, honorem*; oblitum verò esse quæ his cohærent: *Cui vectigal, vectigal.*

Luc. xxiij. 2.

Rom. xiij. 7.

Quod autem commemorant Græci, & ipse Baronius, de fœdere cum Francis inito, id quidem ad Gregorii III. ejusque successoris tempora pertinere liquidò ostendemus.

Ac si de tributis instant, quid tandem consequentur? Aliud quippè est abrogare Imperium, aliud per aliquod tempus tributa denegare. Certè enim poterant tot in gravibus Italiæ, ac civitatis Romanæ incommodis, ac Longobardorum incursibus, honestæ & verisimiles ostendi causæ, cur tributa interim negarentur, integrâ in reliquis Imperii majestate: tantoque esset certius Gregorium II. nihil de defectione esse conatum, quòd Anastasius de negatis tributis loquens, de depositione ac defectione tacuerit. Denique si tanti interesse putant Gregorium II. aliquâ saltem ex parte fuisse perduellem, nihil aliud ab invitis extorquebunt, quàm ut respondeamus: nos scilicèt ejus doctrinâ nixos, hæc exempla improbare, & Domini jussu sequi quæ docuerit ac dixerit, non quæ gesserit; atque omninò adhærescere dicenti, Apostolico ordine, nullum sibi esse jus in publica munera, potestatem nullam. Cæterùm quantumcumque facilis solutio est, veritatis tamen amore ducti, sancti Pontificis tuemur innocentiam, prætendimusque eum, sua ipsius dogmata veneratum, ab Imperio Romano nunquam recessisse: quod etiam secutorum Pontificum obsequiis ac fide clariùs demonstratur.

CAPUT XVIII.

De Gregorio III. Gregorii II. *successore, ejusque erga Leonem Isaurum & Constantinum Copronymum ejus filium, obsequio: De ejus Pontificis duplici legatione ad Carolum Martellum, quarum alteram Baronius* Gregorio II. *assignavit.*

Mira confidentiâ, pace tanti viri dixerim, scripsit Baronius Gregorium II. in deponendo Leone Isauro, *dignum posteris exemplum reliquisse, ne in Ecclesiâ Christi regnare sinerentur hæretici Principes, si sæpè moniti in errore persisterent.* At nunc ex successorum gestis apparebit, à Gregorio II. ad posteros non desciscendi, sed obsequendi exempla manâsse. Gregorius III. ei proximus sedit. Refert autem Anastasius statim atque Pontificatum iniit, *persecutione grassante, misisse commonitoria scripta ad Imperatores Leonem & Constantinum.* Vides pro Imperatoribus haberi, etiam post dictam à Gregorio II. (siquidèm Baronio credimus) depositionis sententiam.

Bar. tom. ix. an. 730. pag. 98.

Vit. Greg. iij. tom. vj. Conc. pag. 1463.

Paulò post, eodem teste Anastasio, Gregorius III. habitâ Synodo XCIII. Episcoporum decrevit, ut qui imagines improbaret, *sit extorris à corpore & sanguine Domini, vel totius Ecclesiæ unitate atque compage.* Ita Synodi anathemata decernebant: depositiones à secularibus dignitatibus ne quidèm cogitabant.

Ibid.

Exindè memorat Anastasius hæc: *Cuncta generalitas istius Provinciæ Italiæ, similiter pro erigendis imaginibus supplicationum scripta unanimiter ad eosdem Principes direxerunt.* Ita pii & Orthodoxi etiam in Italiâ Leoni ut Imperatori supplicabant, post ea quoque tempora, quibus Occidentem totum ab eo recessisse Baronius memorat.

Ibid. pag. 1464.

Ubi tunc ea exempla, quæ is data esse vult à Gregorio II. ne obstinati hæretici regnare sinerentur? At eum, quo nemo fuit aut pestilentior, aut obstinatior, Gregorius III. non modò *regnare sinebat*, sed ipse ultrò datam ad sanctum Bonifacium Archiepiscopum epistolam hâc temporis insignivit notâ. *Data* IV. *Kal. Novembris, Imperante Domno piissimo Augusto Leone, Imperii ejus anno* XXIII. *sed & Constantino magno Imperatore ejus filio, anno* XX. *indict.* VIII. quod ad annum Christi 739. Gregorii nonum refert Baronius.

Epist. vij. ad Bonifac. ib. p. 1475.

Bar. tom. ix. p. 122.

Idem ad eumdem annum * refert, quod est ab Anastasio in Zachariâ proditum, Gregorium III. ejus antecessorem in maximas conjectum esse angustias, cùm *magna esset turbatio inter Romanos & Longobardos*; ipsa Urbs gravi obsidione à Luitprando Longobardorum Rege pressa, resque in extremum discrimen adductæ essent, nullâ à Romanis Imperatoribus præsidii spe. *Pro quo*, inquit Anastasius, *vir Dei, Gregorius Papa*, (y) *undique do-*

* Sive potiùs an. 740. Bar. ib. an. 726. 740. p. 79. 131. vid. vit. Zach. Tom. vj. Conc. pag. 1486.

(y) *Gregorius Papa &c.*] Hic Anastasii locus, Typographorum sanè incuriâ, in Binianâ editione Morel i an. 1636. & in ipsâ Labbæanâ omissum fuit; quamvis à Binio visus fuerit, qui etiam illi loco notam addidit, quâ probare nititur, hanc Gregorii II. Legationem, ab alterâ priori esse *planè diversam.* Hæc Binii nota reperitur quoque apud Labbæum tom. vj. p. 1467.

Vid. Bar. p. 131.

dore constrictus, sacras claves ex Confessione beati Petri Apostoli accipiens, direxit navali itinere ad partes Franciæ, Carolo (Martello) *sagacissimo viro; qui tunc Regnum regebat Francorum, per Missos suos, id est, Anastasium sanctissimum virum Episcopum, necnon & Sergium Presbyterum, ad postulandum à præfato excellentissimo Carolo, ut eos à tantâ oppressione Longobardorum liberaret.* Confugit itaque ad Francos Gregorius III. sed necessitate coactus, nec adversùs Romanum Imperatorem, sed adversùs Longobardos, non minùs Romani Imperatoris, quàm Romanæ civitatis hostes.

Tom. Concil. vj. pag. 1472.

Extant etiam Gregorii III. literæ ad Carolum Martellum de tuendâ sancti Petri Ecclesiâ adversùs Longobardos, qui eam opprimerent: quibus etiam literis missa à se sacra munera, ac Petri claves è venerando Sepulchro depromptas, sanctus Pontifex commemorat.

Cùm autem duplex Legatio à Gregorio III. ad Carolum missa sit, quid tractatum cum eo fuerit, nostri Historici diligenter tradunt.

Duch. tom. j. & append. sive lib. xj. Hist. Franc. Greg. Tur. edit. Par. an. 1610. n. 110. p. 77.

Et quidèm Autor Appendicis ad Gregorium Turonensem, sive Fredegarius, sive alius quilibet, hujus certè temporis scriptor, hæc prodit: *Eo tempore bis à Româ, Sede sancti Petri Apostoli, beatus Papa Gregorius claves venerandi sepulchri cum vinculis sancti Petri, & muneribus magnis & infinitis, Legatione, quod anteà nullis auditis, aut visis temporibus fuit, memorato Principi destinavit, eo pacto patrato, ut ad partes* (hoc est, consueto hujus ævi stylo à partibus) *Imperatoris recederet, & Romanum Consulatum præfato Principi Carolo sanciret.*

Ann. Met. vic. iij. pag. 271.

Easdem Legationes copiosiùs referunt Annales Metenses anno 741. *Carolus Princeps bis eodem anno Legationem beatissimi Gregorii Papæ, ab Apostolicâ sede directam suscepit, qui sibi claves venerandi Sepulcri Principis Apostolorum Petri, ejusdemque pretiosa vincula cum muneribus magnis delatis obtulerunt, quod anteà nulli Francorum Principi, à quolibet Præsule Romanæ urbis directum fuit. Epistolam quoque decreto Romanorum Principum sibi prædictus Præsul Gregorius miserat, quòd sese populus Romanus, relictâ Imperatoris dominatione, ad suam defensionem, & invictam clementiam convertere voluisset.* Eodem verò anno obiisse Carolum refert, diviso inter filios Francorum Regno.

Bar. tom. ix. an. 726. 740. p. 79. 131.

Ex Autore Appendicis statim memorato contendit Baronius à Gregorio II. missam Legationem (z) adversùs Imperatorem, eamque ab hâc Gregorii III. Legatione diversam, errore manifesto. Nullam enim legimus à Gregorio II. ad Carolum missam Legationem; & quam Autor Appendicis à Baronio laudatus, atque Annales Metenses narrant, eam ad Gregorii III. tempora

(z) *A Gregorio II. missam Legationem.*] De eâ Legatione non parùm habet difficultatis narratio ipsius Anastasii, cujus hæc verba sunt: *Tunc, quemadmodum prædecessores ejus beatæ memoriæ, Domnus Gregorius, & Gregorius alius, & Domnus Zacharias beatissimi Pontifices, Carolo excellentissimæ memoriæ Regi Francorum direxerunt . . . ita modò & ipse . . . suas misit literas Pipino.* Vit. Steph. II. tom. vj. Conc. p. 1622. Baronius hunc locum refert an. 753. p. 207. paululùm variè, sed sententiâ non mutatâ. Cæterùm hic locus, quem criticis extricandum relinquimus, non tanti est, ut, quidquid statuatur, causa D. Bossuet aliquantisper periclitetur. Dicendum fortasse erit missas quidem *literas* à Gregorio II. non missam Legationem; aut missam Legationem, non rerum Imperii causâ, sed ut Carolus Bonifacium ad Germanos directum tueri vellet.

tempora constat pertinere; atque illi quidem autores binam Legationem memorant à Gregorio missam, sed eodem anno. Quare utraque ad Gregorii III. tempora refertur; disertèque tradunt primam Legationem eam fuisse, quam sedes Apostolica ad Francorum misisset Principes. Nulla igitur erat ad Martellum missa Legatio; neque Gregorius II. quidquam egisse videtur cum eo Principe, nisi ut Bonifacium ad Germanos directum tueretur. Quâ de re extant Gregorii II. epistolæ, septima ad Martellum, & octava ad Bonifacium. Quòd autem Græci ad ejus tempora hanc Legationem referre videantur, hoc ideò contigit, quòd utrumque Gregorium, alterum alteri proximè succedentem, facilè confuderunt. Epist. vij. viij. tom. vj. Conc. pag. 1446.

Majoris momenti est quòd Gregorius III. apud Fredegarium & Annales Metenses, ab Imperatore recessisse videatur; quippè qui instiget Martellum ut ab eo recedat, & accepto Consulatu, Populi Romani tutelam suscipiat. Sed hæc nihil ad nostram quæstionem. Profectò enim quærimus, an propter hæresim decreto edito depositus fuerit à Romano Pontifice Leo persecutor. At Franci scriptores nihil tale tradunt: hæc enim apud eos vidimus: *Scripsisse Gregorium, decreto Romanorum Principum, quòd sese Populus Romanus, relictâ Imperatoris dominatione, ad suam defensionem, & invictam clementiam convertere voluisset.* Nulla hæresis mentio, nullum decretum, cujus Pontifex autor extiterit. Imò ipse, *decreto Romanorum Principum*, scribit: *Populus Romanus ad extrema redactus per Longobardos, invictum defensorem quærit.* Probaverit Gregorius III. quod ipsa necessitas extorquebat: pro grege Pastor optimus ad Carolum Martellum intercessor extiterit, ac remedium aliquod rebus desperatis quæsierit, aut quærendum suaserit; quamquam hoc nec historiæ produnt, quid ad nos? Hæc quidem non ad decreti Apostolici autoritatem, sed ad rerum tractandarum industriam modumque pertinent. Quàm autem Pontifices à defectione abhorrerent, sequentia demonstrabunt.

CAPUT XIX.

ZACHARIAS *in obsequio perstitit:* STEPHANUS II. *pro Imperio conatus omnia, nonnisi necessitate ad Francos refugit: ad eos translatum Imperium sub* LEONE III. *cùm Græci Imperatores ad fidem Catholicam rediissent.*

GREGORIUS quidèm III. has inter angustias paulò post est mortuus. At Sanctus Zacharias Pontifex ei successor datus, statim atque respiravit, totum eò se convertit, ut Exarchatum Ravennatem Imperio conservaret. Refert Baronius ex Anastasio ad annum 743. ubi etiam id notat: *Ex his vide quàm injustæ sint querelæ Orientalium de Romano Pontifice, quòd exuerit Occidentali Imperio Orientales Imperatores.* Non ergò, quod Baronius paulò antè volebat, à fide & obedientiâ Romani Imperii, aut Pontifices recesserant, aut ipsi Italos repellebant. Bar. tom. ix. an. 743. p. 154.

Quin ipse Imperator Constantinus Copronymus, Leonis Isauri filius, ac

paternæ impietatis hæres, Sancto Pontifici Reipublicæ benè gestæ dedit testimonium, atque ejus rei gratiâ, prædium quoddam concessit Romanæ Ecclesiæ: *Hac saltèm ex parte*, inquit Baronius, *ei placere desiderans qui ob hæresim omninò sciret se illi displicere*; neque cessavit unquam pro Imperatore habere Copronymum, quem eò minùs agnoscere debuisset, quòd Leonis depositi, si quid Baronio credimus, filius, ipse patrem impietate & crudelitate superaret.

Ib. p. 159.

Stephanus verò II. (*aa*) recurrit quidem ille ad Pipinum Francorum Regem, sed postquam *cerneret ab Imperiali potentiâ nullum esse subveniendi auxilium:* ita Baronius post Anastasium.

Anastas. vit. Steph. II. tom. vj. Conc. pag. 1622. Bar. loc. cit. an. 753. p. 207. 208.

Quin ipse Pontifex, de rebus Imperii in Italiâ tuendis, ad impium & persecutorem Constantinum Copronymum Legatos misit, rediitque cum ejus Legatis Joannes *Imperialis silentiarius, deferens jussionem Imperialem, in quâ inerat insertum: ad Regem Longobardorum* (Aistulphum) *eumdem sanctissimum Papam esse properaturum, ob recipiendam Ravennatium urbem, & civitates ei pertinentes.* Hæc Anastasius, qui jussioni Stephanum paruisse memorat. Neque refugit Legationem ab Imperatore hæretico impositam sanctissimus Pontifex, quòd Reipublicæ causâ, pium id sanctumque duceret. Sed quid impetraret à superbis hostibus, inermis imbecillisque Imperatoris nullo exercituum robore suffulta Legatio? Vix à Longobardorum manibus Francorum autoritate Stephanus se proripuit; ac tum adversùs eos ad Pipinum confugit, cùm omnia alioquin desperata essent.

Anast. & Bar. ibid.

Neque verò peccare se putabat in Romanum Imperatorem, si Romam, bello sine viribus suscepto, perituram, salvam esse mallet sub Francorum tutela, quàm eversam ac perditam frustraque retinentem, in Longobardorum tamen manus devenire; neque tantùm Imperio perire, sed etiam è medio tolli, pari Ecclesiæ ac Reipublicæ discrimine.

Bar. ibid. p. 209. vid. Anast.

Neque intereà Sanctus Pontifex à Romano Imperatore penitùs recedebat: sed utcumque poterat, sustentabat Imperii dignitatem, Constantinumque Copronymum pro Imperatore legitimo agnoscebat: cùm etiam à Franciâ reversus, pactoque cum Francis fœdere, hanc privilegio Fulradi ac Sancti Dionysii adponeret temporis notam. *IV. Kalend. Martii, imperante Domino piissimo Constantino à Deo coronato, magno Imperatore anno XXXVIII.* Nullum omisit titulum, qui ad Imperatoriam honorificentiam pertineret, demonstravitque se ad nullius extranei Principis tutelam confugiturum fuisse, si Romano Imperatori aliquid virium superesset.

Privileg. Fulr. tom. vj. Conc. p. 1647.

Sic agebant cum impio Copronymo paternæ hæresis sævissimo, atque obstinatissimo defensore; ad hæc etiam autore insanæ Synodi, quæ se septimam appellabat. En ut hæreticos regnare non sinerent.

Conciliab. C.P. int. act. Conc. Nic. II. tom. vij. Conc. pag. 377.

Post Stephanum II. Romani Pontifices Francis quidem addicti erant, quibus defensoribus necessariò uterentur. Cæterùm exemplo Stephani, Constantinum & Leonem ejus filium, pro hæreditariis Augustis habuere. Ac Paulus I. teste Anastasio, *suos Missos cum Apostolicis obsecratoriis, atque admonitoriis literis, præfatis Constantino* (Copronymo) *Leoni* (item Co-

Anastas. in vit. Paul. I. tom. vj. Conc. pag. 1671.

(*aa*) *Stephanus II.*] seu potiùs III. Sed cùm Stephanus II. paucos dies Apostolicam sedem tenuerit, vix inter Pontifices numeratur.

pronymo, à parente Constantino in Imperii societatem assumpto) *Augustis dir xit pro restituendis imaginibus:* ut in Paulo I. refert Anastasius.

Hoc jure hæreditario Constantinus Leonis Copronymi filius, sub Irenes matris tutelâ imperavit. Hi Nicænam Synodum II. convocârunt, & antecessorum hæresim à sanctâ Synodo condemnatam, penitùs abjecerunt. Ad eam verò Synodum vocatus ab Imperatoribus Hadrianus Papa Legatos misit cum literis sic inscriptis: *Dominis piissimis & serenissimis Imperatoribus ac triumphatoribus...... Constantino & Irenæ Augustis.* Quibus proindè Constantinum agnoscit pro hærede legitimo legitimorum Imperatorum. Acta sunt hæc anno 785. Tom. vij. Conc. pag. 99.

Sub his Augustis, ac posteà sub eodem Constantino solo*, fides Catholica floruit. Eo mortuo, cùm jam Leo III. Pontificatum gereret, devenit Imperium ad Irenem solam; neque ita multò post Carolus Magnus Romæ Augustus est appellatus, anno 800.

* Qui an. 790. Irenem à Reipublicæ gubernaculis dejecerat.

Ex hac rerum serie satis intelligitur malè à Baronio, malè à cæteris dictum: Imperatores à Pontificibus propter hæresim fuisse depositos, translatumque eâ de causâ ad Francos Imperium: cùm contrà pateat, etiam dum hæretici fuere, haud minùs pro Imperatoribus in Italiâ quoque, & Romæ, & à Pontificibus fuisse habitos; ac translatum denique ad Francos Imperium, cùm abjectâ hæresi, Irene Catholica mulier imperaret.

Patet etiam Pontifices primùm confugisse ad Francos, non propter hæresim Imperatorum, sed necessitate per Longobardos factâ, rebus scilicèt desperatis, nullâque aliâ præsidii spe: quo factum est, ut etiam imperante Constantino Irenes filio Catholico Principe, sub Francorum tutelâ necessariò remanerent.

CAPUT XX.

An valeant allatæ à Baronio causæ, cur CONSTANTINO *Irenes filio, Catholico Imperatori, Imperium restituendum non fuerit: Hadriani I. locus nihil ad rem: recapitulatio dictorum de Iconoclastis Imperatoribus: de fide illis servandâ Orientalis Ecclesiæ sensus: illi Imperatores in coronatione jusjurandum dederant de tuendis Ecclesiæ dogmatibus ac ritibus: ex his argumentum.*

SCRIPSIT Baronius Constantinum Irenes filium, Catholicum licèt, ac de fide Catholicâ benè meritissimum, tamen *non fuisse dignum habitum, cui restitui deberet* Imperium, quòd *ablatos a prædecessoribus hæreticis Imperatoribus Archiepiscopatus & Episcopatus, qui immediatè essent sub juribus Romanæ Ecclesiæ, & dempta ejus amplissima patrimonia, admonitus licèt per Hadrianum Pontificem, minimè restituere voluisset.* Jam æquus lector judicet, ecquid sit verisimile, propter aliquot prædia, & aliquot Episcopa- Bar. tom. ix. an. 800, p. 490.

tuum immediatam ſubjectionem, neganda fuerit Conſtantino Irenes filio; Catholico Principi, à piis Pontificibus Imperatoria dignitas, quam Leoni Iſauro, Conſtantio & Leoni Copronymis, hæreticis, impiis, perſecutoribus illæſam manſiſſe vidimus.

Ep. Adr. I. ad Car. Mag. tom. vj. Conc. p. 963. Baron. tom. ix. loc. cit.

Neque illud eſt validum quod Baronius memorat ex Hadriano I. quòd nempè de Conſtantino ad Carolum Magnum hæc ſcripſerit: *De Diœceſi ſanctæ noſtræ Eccleſiæ Romanæ, tam Archiepiſcoporum, quam Epiſcoporum, ſeu de patrimoniis, iterum increpantes commonemus; & ſi noluerit ea ſancta noſtra Eccleſia Romana reſtituere, hæreticum eum pro hujuſmodi erroris perſeverantiâ eſſe decernemus.* DECERNEMUS inquit. Minas audimus, & fortaſſe nimias: ſed certè tantùm minas, & tantùm initum animo conſilium, non prolatum decretum. Quid porrò ad rem noſtram, *hæreticum decernemus?* Eſto: an & illud addit? Imperio in æternum privatum declarabimus. Quale autem illud eſt, ut propter excommunicationem, fortè decernendam, Imperio indignus ſit, cùm hæreſis manifeſtæ damnatos Leonem Iſaurum, Conſtantinum Copronymum, & Leonem ejus filium, haud minùs pro Imperatoribus habitos eſſe conſtet?

Sed eſto, Conſtantinus Epiſcopatus aliquot, ac prædia retinens, indignus Imperio ſit, ſaltèm Occidentali: nam de Orientali nemo litem movebat. Quid hoc ad Irenem? Peſſima quidem mulier, ſed nihil ad rem noſtram; cùm nullius ſceleris ritè poſtulata, nedum condemnata ſit. Hæreſes inſectabatur, fidem tuebatur, fovebat Eccleſiam, ditabat Eccleſias; nemo Eccleſiæ Romanæ res ab eâ repetierat. At illa ſub ipſa Imperii initia, toto Occidente ſtatim mulctata eſt. Quo jure, ſuo loco facilè exponemus. Certè id non hæreſi, non ulli impietati, non perſecutioni, non etiam anathemati tribuendum eſſe, luce eſt clarius.

Vid. inf. hoc lib. cap. xxxvij. & ſeq.

Huc accedit Orientalis Eccleſiæ teſtimonium. Ea enim Romanis Pontificibus adhærebat, iiſque anathematizantibus hæreticos Imperatores obſecuta erat: denique ab Imperatoribus extrema quæque patiebatur, neque eò ſeciùs in obſequio perſiſtebat. Sanctus etiam Germanus Conſtantinopolitanus Antiſtes, egregius ille his temporibus fidei Catholicæ propugnator, teſte Baronio, *reprehendebat Italos, quòd ita penitùs ab Imperatore reſiliiſſent.* Extat enim in Græco codice Orientalium Canonum, ejuſdem ſancti Germani epiſtolæ fragmentum, in eos qui ab Imperio deſciviſſent. Non ergò placebat iſta defectio, etiam hæreſis causâ. Sancti quique Martyres ſub Leone & Conſtantino tanta paſſi, ipſos nihilominus pro Imperatoribus ſalutabant. Id paſſim acta Martyrum à Baronio relata teſtantur. Iidem Martyres, & ſanctus Germanus, Paulus, Taraſius, Conſtantinopolitani Antiſtites, aliique Epiſcopi contemnunt quidem Leonem Iſaurum de fide decernentem, quòd id alienum eſſet ab Imperatoriâ dignitate & poteſtate: nullam illi movent litem de iis quæ in civilibus pro Imperio ſtatuiſſet. Sancta ergò Orientalis Eccleſia anathematizatos quoſque Principes, pro veris Principibus coluit.

Bar. tom. ix. an. 727. p. 86.

Ibid. an. 765. pag. 268. & alibi paſſ.

At profectò Romanus Pontifex haud minùs Orientali quàm Occidentali Eccleſiæ præſidebat; ac ſi depoſiti Imperatores eſſent, haud minùs in Oriente quàm in Occidente eis abrogaretur Imperium; turpiſſimumque fuiſſet

Romanis Pontificibus, sibi & Occidenti, deposito Imperatore consulere, contemnere Orientem longè graviora passum, cùm ab Imperatoribus apud se agentibus premeretur.

Sic tota Ecclesia Catholica, quâcumque patebat, Leonem Isaurum, dirum persecutorem, & Constantinum Copronymum triginta & ampliùs annis sævientem, Leonemque IV. haud minùs crudelem, pro Imperatoribus habuere: ac totis sexaginta annis, quibus impia domus vastabat Ecclesiam, de movendo Imperio per decreta legitima, nemo in Oriente, nemo in Occidente, non plebs, non Episcopi, non Religiosi, tot licèt vexati suppliciis, non ipsi Romani Pontifices cogitabant.

Attamen omnia intervenerant propter quæ deponi oportere Imperatores adversarii docent: hæresis, pertinacia, immanis persecutio: ad hæc, quod maximi ponderis esse volunt, violatum Jusjurandum, quandoquidem Imperatores Ecclesiæ, Deo teste, spoponderant, se in religionem nihil novitatis inducturos.

Scribit enim Theophanes, sanctum Germanum Constantinopolitanum, Leoni Isauro *reduxisse ad memoriam ejus sponsiones ante susceptum Imperium sibi factas, Deo in fideijussorem dato, quòd in nullo Ecclesiam commoturus esset à suis Apostolicis & Divinitùs traditis ritibus.*

Theoph. Chron. p. 341. Anast. hist. Eccl. p. 135. hist. Misc. lib. xxj. tom. xiij. Bibl. Pat. p. 307.

Hæc autem cùm ità se haberent, non modò persecutorem pro Imperatore colebant; verùm etiam, qui per eam occasionem seditiones cogitarent, atque ab Imperio deficerent, gravi, quoad poterant, autoritate comprimebant: adeò ab hominum mentibus hæc aberant, in quibus nunc spem Ecclesiæ & Pontificis robur collocatum volunt.

CAPUT XXI.

Noni sæculi exempla: LUDOVICI PII *Imperatoris depositio: hæc & indè secuta, impia, irrita, nulla, malè intellecta, nihil ad rem, nobisque potiùs favent quàm adversariis: an expectata, ad restituendum* LUDOVICUM, GREGORII IV. *autoritas.*

NONO sæculo memoranda nobis est depositio Ludovii Pii Imperatoris & Francorum Regis, per Lotharii filii impiam ac nefariam factionem, protractis in consensionem sceleris, non modò Proceribus ac Militibus, verùm etiam Episcopis, Ebbone Rhemensi seditionis incentore. Quamquam enim hæc paulò post communi consensione rescissa sint, ac teste Baronio, *rem per vim ac metum actam, coloratamque falsò religionis pigmento, nemo non dixerit, atque improbârit;* non desunt tamen, qui hæc quoque infanda ac toti Ecclesiæ detestata, nobis objiciant. Nempè, inquiunt, extant & apud Baronium, & in Conciliorum libris Compendii acta, quibus titulus: *Exautoratio Ludovici Pii* Episcoporum nomine publicata. Ex his autem patet Ludovicum Pium anno 833. impositâ publicâ pœnitentiâ, deposuisse cingulum militare, judicatumque ab Episcopis, secundùm Canones

Bar. tom. ix. an. 833. pag. 805.

Bar ibid. p. 802. & tom. vij. Conc. pag. 1686.

id consequi, *ut post tantam talemque pœnitentiam, nemo ultra ad militiam secularem redeat*; quod idem profectò erat, ac Regno exclusisse: idque adeò fas esse Episcopis judicabant, ut etiam Ludovicus ab eâ sententiâ eorum autoritate absolvi se vellet. Scribit enim coævus autor vitæ Ludovici: *Imperator Episcopali ministerio voluit reconciliari & per manus Episcoporum armis accingi consensit.* Quin etiam Baronius Gregorii IV. Papæ autoritate restitutum eum fuisse, ex Paulo Æmilio rerum Francicarum scriptore, & Mariano Scoto antiquiore Annalistâ probare nititur.

Aut. vit. Ludov. Pii Duch. tom. ij.

Bar. ibid. an. 834. p. 807.

Nos autem, etsi ea, quæ à Rege imbecilli & per proditionem deposito, atque à seditiosis Episcopis, inaudito exemplo, sunt gestæ, ut nulla & irrita contemni potuerunt, tamen veritatis amore ducti, rem ipsam expendimus; proferimus acta; causamque nostram adjuvari iis, paucis demonstramus.

Et primum quidem: quoniam vidimus hujus temporis Episcopos eò maximè nixos fuisse, quòd impositâ publicâ pœnitentiâ, atque abjecto cingulo militari, non liceat *ultra ad militiam sæcularem redire*, id qualecumque sit, nihil ad Reges pertinere facilè demonstramus, eorum quoque autoritate qui talia gesserunt.

Certè constat paulò anteà, anno scilicèt 822. eumdem Ludovicum Pium ab iisdem Episcopis Gallicanis, in Attiniacensi Conventu pœnitentiam publicam suscepisse. Quo quidem in Conventu, autor vitæ Ludovici, à Baronio relatus, etiam suprà memoratus, hæc gesta narrat: *Anno 822. Ludovici IX. Dominus Imperator, primò quidem fratribus reconciliari studuit, quos invitos attonderi fecerat, deindè omnibus quibus aliquid læsuræ intulisse videbatur. Post hæc autem palàm se errasse confessus, & imitatus Theodosii Imperatoris exemplum, pœnitentiam spontaneam suscepit, tam de his, quàm de iis quæ in Bernardum nepotem* (bb) (Caroli Magni) *fecerat.* Hunc autem excæcatum neci tradiderat.

Duch. tom. ij. vid. Bar. an. 822. p. 706.

An ergò in eo Conventu, ubi omnia pacatè atque ordine gerebantur, de tollendo per militiæ omittendæ speciem Imperio quidquam Episcopi cogitârunt, audiamus quid hujus temporis autor scripserit? *DCCCXXII. Ludovicus Imperator sacerdotum usus consilio, de omnibus, quæ publicè perperam gessit, publicam pœnitentiam egit, & post hæc cuncta, quæ in Regno suo corrigenda invenire potuit, corrigere atque emendare curavit.* Non ergò Regno amovendus per pœnitentiam publicam, sed ad Regnum bene administrandum animandus esse putabatur.

Incert. aut. Ann. Duch. tom. ij. & tom. ij. Conc. Gall. p. 448.

Idem scribit Agobardus Lugdunensis: *Sacer & Religiosus Dominus noster Imperator, evocato Conventu in Attiniaco agebat strenuè, providens de omnibus utilitatibus commissorum sibi populorum.*

Agob. lib. *de dispensatione rei Eccles.* n. 2. tom. xiv. Bibl. Pat p. 295.

Hic ille est Agobardus, qui anno posteà 833. vix undecim elapsis annis, in Compendiensi Conventu, libello edito, gloriatur se accessisse ad eorum Episcoporum partes, qui pœnitentiâ publicâ impositâ, spem omnem reditus ad militare cingulum Ludovico ademêre; quæ Attiniaci iisdem

Tom. ij. Conc. Gall. pag. 564.

(bb) *Bernardum nepotem Caroli Magni*] Pipini filium, Regem Italiæ, rebellionis causâ morte damnatum in Conventu Aquisgranensi, Ludovicus Pius jusserat luminibus tantùm orbari; quo supplicio Bernardus post triduum obiit. Vid. Theg.

Episcopis, cùm de iisdem penè criminibus ageretur, ne quidem in mentem inciderant.

Quam autem impiè & præter fas omnia Compendii gererentur, vel ex eo liquet, quòd non piguit Episcopos adscribere inter scelera, pro quibus Ludovicus pœnitentiæ addictus est, etiam illa maximè, quæ Attiniaci jam expiata erant; cùm à Deo præscriptum sit, & sacris Canonibus totiès inculcatum, *non bis vindicabis in idipsum*: quod etiam ejus ævi scriptores seditiosis Episcopis meritò exprobrabant.

Hæc primo loco notamus: secundo loco dicimus, quæ Compendii acta sunt, acta esse in Ludovicum jam privatum, jam depositum, atque omninò ad quæstionem nostram non pertinere.

Id verò testantur ipsa acta Compendii, ipsaque horum actorum inscriptio, quam apud Baronium, & in Conciliorum quoque voluminibus legimus: quâ inscriptione constat hæc omninò gesta esse contra Ludovicum, *postquam Regno privatus est*.

Bar. tom. ix. an. 833. pagin. 802. Conc. Gall. tom. ij. p. 560. Conc. Labb. tom. vij. p. 1686.

Acta ipsa sic habent: *Nos Episcopi sub Imperio Domini & gloriosissimi Lotharii Imperatoris constituti, anno Incarnationis Domini* JESU-CHRISTI DCCCXXXIII. *ejusdem Principis* I. Ergò Lotharium pro Imperatore habebant, non jam Ludovicum: cui, aiunt, etiam acta hæc, post *subtractam potestatem*, & *potestate privato*, id unum superesse, *ne animam perderet*. Eumque ideò appellant, non jam Imperatorem, sed *venerabilem virum*. Agobardus quoque in libello suo apertè declarat acta hæc esse, *præsidente serenissimo & gloriosissimo Lothario Imperatore, adversùs ignaviam Domini Ludovici venerandi quondam Imperatoris*. In hoc ergò Conventu Lotharium pro Imperatore, Ludovicum pro privato habebant.

Itaque Ludovicus non coronam, non purpuram, non alia quævis ornamenta Regalia deposuisse fertur: sed ut Miles duntaxat cingulum & gladium, referente Thegano, actis attestantibus, omnibus fatentibus.

Theg. de gest. Lud. Duch. tom. ij. pag. 28. act. Comp. tom. ij. Conc. Gall. pag. 560.

Quandò autem, & quomodò depositus fuerit, Annales produnt: nulla scilicèt vel in speciem formâ legitimâ, quæ in tanto facinore nulla esse potuisset; sed per vim & scelus apertum; factione filiorum ejus, Lotharii præsertim, qui Regiam sibi potestatem vindicârat, defectione Militum, Ducum proditione, consensione Procerum, quibus Episcopi, primi scilicèt inter Proceres, assentiebantur, Ebbone Rhemensi sceleris hortatore: qui quidem Episcopi, postquam hæc cum cæteris egissent Proceribus, nempe id sibi ut sacerdotibus reservabant, ut imponerent privato eam pœnitentiam, quâ reditum ad militiam intercludere niterentur.

Cæterùm inter omnes constat, neque à Lothario & Proceribus jure potuisse deponi Ludovicum, neque ullo item jure prohiberi potuisse ab Episcopis, quominùs ad Regnum revocaretur, revocatusque consueto regendæ militiæ munere fungeretur; atque omnino hæc omnia nulla, irrita, absurda, impiis conatibus esse gesta, magno bonorum omnium luctu. Quare summo omnium applausu Theganus Chorepiscopus, vir optimus atque sanctissimus, ejus ævi scriptor, in Ebbonem sic invectus est: *Crudelis, cur non intellexisti præcepta Domini?* NON EST SERVUS SUPER DOMINUM SUUM; *quamobrem contempsisti præcepta Apostolica:* OMNIBUS POTESTATIBUS

Ibid. ap. Duch. n. 42. pag. 182.

SUPERIORIBUS SUBDITI ESTOTE : NON EST POTESTAS NISI A DEO, & *iterum aliàs dicit :* DEUM TIMETE; REGEM HONORIFICATE. *Tu verò nec Deum timuisti, nec Regem honorâsti.* Satis ergò intelligebant, quàm inviolata esset, & ab omni aliâ potestate immunis, Divino etiam jure, potestas Regia. Quare nec fraus illa scelusve diù valuit, sed statim ad officium Franci
Theg. ibid. rediêre. Ebbo depositus; acti in exilium reliqui: Lotharius omnium fuit execrationi: campus ille, in quo Ludovicus desertus fuerat, *Campus mendacii* dictus, ad tantæ proditionis infamiam sempiternam: totaque ea res inter exempla pessima, Divinâque ultione reprobata, ab ævo sequente ac
Ep. Synod. ap. Carif. c. iij. tom. viij. Conc. pag. 656. secutis Conciliis relata est. Quòd ergò Ludovicus, ut autor vitæ prodit, *per Episcoporum manus armis accingi consensit;* factum id, ut & ipsi dissolverent quod malè fecerant, datumque est id timori imbecillis Principis; non quòd vim haberent ullam, quæ per metum, errorem, ac proditionem acta, ne in privatum quidem valuissent: resque tantâ omnium, non modò consensione, verùm etiam exultatione confecta est, nihil ut sit vanius, quàm recurrere Romam, ac Ludovici restitutionem Gregorii IV. autoritati cum Baronio tribuere. Certè ejus ævi autores in eâ restitutione, ne Gregorium quidem nominant. Marianus Scotus à Baronio laudatus, primùm post trecentos scripsit annos: tum ne id quidem dixit quod Baronius memorat: imò verò hæc habet anno 835. *Pipinus & Ludovicus patrem suum restituerunt in Regnum*, nullâ Gregorii mentione factâ. Paulum Æmilium nostri ævi scriptorem à Baronio allegatum nihil moramur; totaque hæc historia certo argumento est, quantùm Episcopi etiam perduelles ab eo abessent, ut per Episcopale ministerium deponi posse Principem cogitarent.

CAPUT XXII.

LOTHARII *Junioris excommunicatio, propter* VALDRADAM; *nullâ unquam depositionis mentione.*

EODEM procedente sæculo, Lotharius Junior, Imperatoris Lotharii suprà memorati filius ac Ludovici Pii nepos, idem Austrasiæ Rex, repudiatâ Teutbergâ legitimâ conjuge, ac Valdradâ pellice superductâ, Romanos Pontifices meritò concitavit. Et quidem Nicolaus I. doctissimus juxta ac fortissimus Pontifex, insanis amoribus irretito excommunicatio-
Ep. lj. Nicol. ad Loth. tom. viij. Conc. pag. 437. nem intentat; de Regni privatione ne cogitat quidem. *Cavendum est*, inquit, *ne cum eâ* (Valdradâ scilicèt jam excommunicatâ) *pari mucrone percellaris sententiæ, ac pro unius mulieris passione & brevissimi temporis desiderio vinctus & obligatus, ad sulphureos fœtores & ad perenne traharis exitium.* Ac paulò post: *Cæterùm præcave ne quando nos secundùm Domini præceptum duos aut tres testes adhibeamus; imò verò ne hoc Ecclesiæ sanctæ dicamus, & quod non optamus, fias cunctis sicut Ethnicus & Publicanus.* Neque quidquam inculcat aliud, cùm eâ de re longè plurimas ad Proceres, ad Episcopos;

scopos, ad Reges Lotharii patruos, ad ipsum Lotharium, easque fortissimas atque amplissimas literas dederit.

Ergò extrema omnia, quæ Ecclesiasticâ potestate fieri possent, interminatus, nihil de depositione somniabat; quod quidem si Ecclesiasticæ potestati concessum his temporibus cogitâssent, non defuissent Nicolao rei exequendæ vires, cùm Lotharii patruos ac præsertim Carolum Calvum ejus Regno inhiare intelligeret.

Quod autem scribit ad Ludovicum & Carolum Reges, Lotharii patruos, *dilatam à se vindictam in eum, ne sanguis effunderetur, & ne bella excitarentur*; non hæc eò pertinent, quasi ipse Pontifex Lothario Regnum adimere, aut alteri tradere moliretur, sed quòd Principes adversùs Deum & Ecclesiam contumaces, contemptu & odio populorum, civilibus bellis agitari soleant. Ejusd. ep. xxvij. ibid. pag. 404.

Cæterùm non modò adhibitas in Lotharium excommunicationis minas, verùm etiam datam excommunicationem ipsam, hæc Nicolai ad Episcopos in Regno Lotharii constitutos scribentis verba testantur; *Nostræ communionis cum mœchâ sibi sociatâ & suis fautoribus ipse dudum factus est exsors.* Quò etiam factum, ut excommunicatione perculsum Carolus *ad osculum atque colloquium* admittere recusaret, ut legimus in Capitularibus; neque eò seciùs pro Rege habet, neque uspiam increpiti Proceres, ac populi, qui in ejus obsequio permanebant: aut excommunicatum licèt, Nicolaus I. & Adrianus II. Regni extorrem fuisse, aut futurum esse pronuntiant. Ibid. in app. ep. x. pag. 494. Capit. edit. Baluz. tom. ij. tit. xxxv. pag. 163.

CAPUT XXIII.

Adrianus II. *Carolum Calvum à Lotharii mortui Regno deterret excommunicatione; quàm grave Francis visum fuerit terrenis rebus immiscuisse se Pontificem, nihil de depositione cogitantem: Hincmari locus.*

Posteaquam Lotharius per apertam Dei vindictam extinctus est, Hadrianus II. Carolum Calvum ejus patruum, ab ejus Regno invadendo gravibus deterret minis: captum jam & occupatum Regnum, Ludovico Imperatori Lotharii fratri reddendum, eâdem interminatione præcipit; neque tamen aliud quidquam præter excommunicationem, & beati Petri Romanam Ecclesiam protegentis iram intentat; *Si quis contrà fecerit, excommunicationis nexibus, vinculis anathematis obligatum, in gehennâ cum Diabolo deportandum* declarat. De Regni privatione, quòd nihil ad suam potestatem pertineret, gravissimus licèt & minacissimus Pontifex, ne verbum quidem facit. Adrian. II. ep. xix. xx. &c. tom. viij. Conc. pag. 918. & seq. Ibid.

Attamen illa etiam excommunicatio, quòd temporalis Regni gratiâ lata erat, Francis gravis visa est. Scribit enim Hincmarus ad ipsum Pontificem, respondisse ipsos: non defuisse Regi justas causas, cur Regnum Lotharii occuparet, ab ejus Regni Proceribus invitatus; ac Ludovico quidem tacitè exprobrabant, quòd ad Regnum obtinendum Papæ excommunicationes ad- Hinc. ep. xlj. ad Adr. II. tom. ij. p. 694. 695.

hiberet. Dicebant autem Episcopis, qui Pontificia mandata attulissent: *Petite Domnum Apostolicum, ut quia Rex & Episcopus simul esse non potest, & sui antecessores Ecclesiasticum ordinem, quod suum est, & non Rempublicam, quod Regum est, disposuerunt, non præcipiat nobis habere Regem, qui nos in longinquis partibus adjuvare non possit, contra subitaneos & frequentes Paganorum impetus; & nos Francos non jubeat servire, quia istud jugum sui antecessores nostris antecessoribus non imposuerunt, & nos illud portare non possumus, qui scriptum esse in sacris libris audimus, ut pro libertate & hæreditate nostrâ usque ad mortem certare debeamus.* Addebant: *Non convenit uni Episcopo dicere, ut Christianum, qui non est incorrigibilis, non propter propria crimina, sed pro terreno Regno alicui tollendo, vel acquirendo, nomine Christianitatis debeat privare, & eum cum Diabolo collocare.* Denique: *Si Domnus Apostolicus vult pacem quærere, sic pacem quærat, ut rixam non moveat; quia nos non concredemus ut aliter ad Regnum Dei pervenire non possimus, si illum, quem ipse commendat, Regem non habuerimus.*

Hincmarus hæc, Francorum Procerum nomine sic explicat, ut à se collegisque probata satis apertè significet. Quæ responderit jubenti Pontifici, ut à Regis excommunicati alloquio, præsentiâ, salutatione abstineret, quàmque hæc omnia evanuerint, suprà exposuimus. Hæc docent, si quis tum Regna decretis Bullisque Pontificiis dari aut adimi contendisset, quàm Galli exhorruissent, qui adeò exarserunt, cùm ne quidem talia Romani Pontifices cogitarent.

Sup. lib. j. sect. ij. cap. xxvij.

CAPUT XXIV.

Eodem nono sæculo STEPHANI V. *epistola ad* BASILIUM *Imperatorem de finibus utriusque Potestatis.*

EODEM sæculo IX. Photianum illud schisma est conflatum; quo initio, adversùs Romanam Ecclesiam Græca Ecclesia rebellavit. Atque idem ipse Photius à Romanis Pontificibus sæpè prostratus, adnitente VIII. generali Synodo, Joannis VIII. fœdâ indulgentiâ, (*cc*) & Basilii Macedonis Græci Imperatoris autoritate, valentior resurgebat. Resurgentem Marinus, Hadrianus III. Stephanus V. resumptis viribus conterebant. Hic Basilium Ecclesiastica invadentem his verbis coercebat: *Licèt ipsius Christi Imperatoris similitudinem geras in terris, rerum tamen mundanarum & civilium tantùm curam gerere debes, quod etiam precamur ut ad multos annos præstare valeas. Quo igitur pacto à Deo largitus es nobis terrenis rebus praeesse; ita etiam nos per Principem Petrum spiritualibus rebus Deus præfecit. Accipe, quæso te, benignâ fronte quæ sequuntur: datum est tibi curare ut Tyrannorum impietatem & feritatem gladio potentiæ concidas, ut justitiam ministres subditis tuis, ut*

Ep. j. Steph. V. ad Basil. tom. ix. Conc. pag. 366.

(*cc*) *Fœdâ indulgentiâ.*] Joannes VIII. Basilio obsequentior, Photium admiserat & in sedem Constantinopolitanam restituerat, non sine gravi indignatione Catholicorum, qui tot Pontificum & Concilii viij. decreta eo modo rescindi querebantur.

leges condas, ut terrâ marique militares copias disponas: hæc est præcipua cura potentiæ & principatûs tui. Gregis cura verò nobis commissa est, tantò præstantior, quantùm distant à cœlo ea quæ in terris sunt. Sic docet eminere Regiâ potestate Pontificiam potestatem, quòd hæc majoribus rebus præsit, non profectò, quòd illam eâ temporalium ad spiritualia subordinatione quam fingunt, in ordinem cogere ac loco movere posset. Hæc scripta sunt ad annum Christi circiter 885. Eâ tum modestiâ agebatur.

CAPUT XXV.

Eodem sæculo FULCONIS *Rhemensis locus à* PERRONIO *objectus.*

PER eadem ferè tempora, Fulconis Rhemensis nobis objicitur autoritas, qui eodem sæculo exeunte, anno scilicèt 898. perturbatissimis Galliæ rebus, licentiùs scripserit ad Carolum Simplicem, Ludovici Regis filium, quem Regno pulsum, sex annorum puerum, ex hostium manu Fulco eripuerat, domique diutissimè aluerat: mox puerum adhuc, ac suâ tantùm operâ patrio Regno restitutum, prisco cathedræ suæ jure Rhemis inunxerat: unus denique adversùs Eudonem, * Regem à Proceribus electum, totoque ferè Regno potientem, autoritate, opibus, armis etiam sustentabat, quibus scilicèt tum Ecclesia Rhemensis prævaleret. Ad eum igitur Fulco hæc scripsit, cùm se improvidus, atque ad extrema redactus adolescens, adversùs prævalidos hostes, Normannis Idololatris Regnum invadentibus sociaturus esse videretur: *Sciatis*, inquit, *quia si hoc feceritis, & talibus consiliis acquieveritis, nunquam me fidelem habebitis: sed & quoscumque potuero, à vestrâ fidelitate revocabo; & cum omnibus Coepiscopis meis vos & omnes vestros excommunicans, æterno anathemate condemnabo. Pro fidelitate, quam vobis servo, hæc gemebundus scribo; quoniam cupio vos secundùm Deum & secundùm sæculum semper esse honoratos, & non Satanæ, sed Christi adjutorio, ad debitum vobis conscendere Regni fastigium.* Hæc Fulco patriâ veluti libertate, ad octodecim annorum scribit adolescentem, quo, trepidum vixque regnantem, atque ex ope pendentem suâ, gravibus minis ab impiâ societate deterreret. Atque interim quod ipse proprio nomine scripserat, diligenter secernit ab iis, quæ Coepiscoporum nomine minitaretur: *Cum Episcopis*, inquit, *æterno anathemate condemnabo*, Regemque, & qui simul in impiam societatem consensissent. At suo nomine, ut Procerum primus, atque in Regno maximâ pollens autoritate: *Nunquam me fidelem habebitis, & quoscumque potuero à vestrâ fidelitate revocabo.* Hujusmodi verò minas per ea tempora passim à Proceribus adversus imbecillem Regem, infirmissimo Imperio ac Regno jam à Carolinâ stirpe ad aliam familiam inclinato, pridem insolitâ superbiâ jactatas, si quis ad certum juris legitimique exempli autoritatem trahat, næ ille non jam Romano Pontifici atque omnibus Episcopis, sed omnibus omninò Proceribus permittat omnia adversùs Regiam Majestatem. Certè hîc nihil Synodicè, nihil legitimo ordine gestum; sed unius viri fac-

* Comitem Parisiēsem, Franciæ Ducem, & qui jam tum Rex Frāciæ Occidentalis dicebatur.

Ep. Fulc. ad Carol. Simpl. ap. Flodoard. lib. iv. hist. Rhem. cap. v.

tum; imò verò non factum, sed dictum, nullo effectu consecuto; nullo anteà, nullo posteà exemplo legimus. Hæc illa sunt, quibus jus novum omnibusque retrò sæculis inauditum sancire se posse arbitrantur.

CAPUT XXVI.

ATTO *Vercellensis:* BURCHARDUS *Vormatiensis, decimi sæculi autores proferuntur.*

DECIMO sæculo Attonis Episcopi Vercellensis claret autoritas. Is igitur epistolâ ad Valdonem (*dd*) Episcopum multa de Regibus, eaque superiorum sæculorum traditioni consentanea tradit. Hæc imprimis de fidelitate perversis etiam Regibus præstandâ: Davidis ac Samuelis exemplo, Christique autoritate observandos eos: supremam eorum esse solique Deo subditam potestatem, evictum ex illo Davidis, *Tibi soli peccavi;* atque ex interpretatione Cassiodori, eâ quam suprà retulimus: tum *quantâ cautelâ* bonis obsequendum, cùm *nec malos* repellere liceat, atque ex Chrysostomo, esse *in potestate populi facere Regem quem vult, factum, de Regno repellere, non in ejus potestate;* utque *fidelitatem quam jurando Regi promiserint inviolabilem, teneant.* Nondum scilicèt juramenta fidelitatis solvi à Pontifice cogitabant. Hæc de Attone paucis, ne ab aliis Patribus jam audita cum lectoris tædio repetamus. His liquet priscam traditionem proximis etiam Gregorii VII. temporibus viguisse.

Att. Vercell. Ep. ad Vald. Spicil. Tom. viij. p. 99.
Sup. lib. j. sect. ij. cap. xxxij.
Spic. ibid. p. 104.
Ibid. pag. 109.

Per eadem tempora floret beatus Burchardus Wormatiensis Episcopus; doctus, ac pius Canonum compilator. Ibi decretorum libro XV. multa de Regum supremâ atque à Deo constitutâ, solique Deo subjectâ potestate ex sancto Isidoro Hispalensi collecta legeris: neque hîc, neque alibi quidquam de deponendis Regibus, aut solvendo fidelitatis Sacramento legitur, ut in secutis posteà Canonistis. Nondum hæc decreta, nondum hi tituli vel nomine noti erant: nondum enim Gregorius VII. prodierat.

* De eo vide librum cui titulus est: *Histoire du Droit Canonique.*

Quare cùm eodem sæculo exeunte, Robertus Rex Francorum, Hugonis Capeti filius, ea commisisset, propter quæ excommunicandus videretur, dicta quidem ea sententia est: de deponendo eo, aut de obedientiâ denegandâ nihil tentatum, nihil dictum, nihil cogitatum fuit. Sed tanta res paulò diligentiùs pensitanda.

(*dd*) *Valdonem.*] Berengarius II. Rex Italiæ, à se factum Comensem Episcopum, habuit in primis rebellantem. Vid. Luitprand. lib. v. cap. xiij.

CAPUT XXVII.

Eodem sæculo decimo ROBERTUS *Francorum Rex excommunicatus, nullà depositionis mentione.*

ROBERTI Francorum Regis historiam Baronius ex coævis autoribus sic refert. Anno 998. Robertus incestum conjugium cum Berthâ sibi affinitate conjunctâ fecerat, cui conjugio cùm Episcopi faverent, à Gregorio V. meritò reprehensi sunt. Id scribit sanctus Pontifex Leo IX. ad Henricum Roberti filium, Ivone Carnotensi referente. Eâ reprehensione commoti, *omnes ferè Galliarum Episcopi virum & uxorem communi simul sententiâ excommunicavere.* Petrus Damiani Cardinalis, vir doctissimus atque sanctissimus, hæc scripsit. Scriptum item in Historiæ Aquitanicæ fragmentis, ex Pithœi collectione editis (alii historiæ Francorum fragmenta vocant) *quòd agnoscens* (illicitum nempè Roberti conjugium) *Papa Gregorius totam Franciam anathemate percussit.* His subdit nota illa de Berthæ monstroso partu; (*ee*) quibus Robertus ad se reversus, ac deindè cum toto Regno anathemate est absolutus. Sub tam tremendo anathemate, per omnes Episcopos, atque ipsum posteà Romanum Pontificem pronunciato, nemo scripsit, nemo intellexit detractum, aut detrahendum Roberto Imperium; neque in Republicâ quidquam immutatum fuit. Quòd Petrus Damiani refert, *à Regis societate recessisse universos, & tantùm duos servulos ad necessarii victûs officium* remansisse, vel inflatum est ab iis qui pio viro hanc historiam enarrârunt, vel ita temperandum, ut neque intermissa sint à publicis Regni administris necessaria officia, sine quibus Regna, ne modico quidem tempore stare possunt. Cæterùm si publica officia vel tantillum cessâssent, tali interregno, ac necessariò secutâ rerum confusione, omnes historiæ personarent.

Bar. tom. x. an. 898. p. 920.

Ivon. Carn. Decr. part. ix. cap. viij. Pet. Damian. tom. iij. opusc. xxxiv. ad Desid. Cass. cap. vj. p. 260. vid. Bar. loc. cit.

Pet. Dam. loc. cit.

CAPUT XXVIII.

Undecimi Sæculi exempla & testimonia sub LEONE IX. *&* VICTORE II. *paulò ante* GREGORIUM *VII.* PETRI DAMIANI *ejusdem* GREGORII *VII. familiarissimi locus à* BARONIO *reprehensus.*

UNDECIMO sæculo ante Gregorium VII. nemo ab antiquâ traditione discesserat.

Anno 1052. Sanctus Leo IX. profectus est in Germaniam ut inter Henricum II. Imperatorem & Andream Hungariæ Regem, post atrocia bella

(*ee*) *De Berthæ monstroso partu,*] unum autorem appellat Baronius Petrum Damiani cujus hæc sunt verba, *Suscepit filium, Anserinum per omnia collum & caput habentem.* Vid. Dam. loco in textu citato.

Herman. contr. ann. 1052. ap. Bar. tom. xj. p. 181. pacem componeret. Quâ de re Hermannus (*ff*) Contractus ad annum eum sic habet: *Dominus Leo Papa ab Andreâ accitus, cùm pro pace componendâ intervenisset, Imperatorem ab obsidione avocavit, eumque sibi per omnia consentaneum inveniens, sed è contrà Andream consiliis suis minùs parentem experiens, offensus, eique excommunicationem, ut potè delusâ sede Apostolicâ, minitans cum Imperatore discessit.* Audis *excommunicationem minitans*, non sanè depositionem. Nondum hæ formulæ invaluerant, nondum ille, quem vidimus, Gregorii VII. ritus, quo minabatur Regibus, nisi obtemperarent, se ab eorum obedientiâ subditos populos repulsurum.

Necdum eam formam noverat Victor II. anno 1055. cùm petente Imperatore Henrico II. ab eo Pontifice Concilioque Turonensi (*gg*) decretum est: Ferdinandum Castellæ & Leonis Regem, *nisi desistat à cœpto, excommunicatione percelli, & universam Hispaniam ipsi subjectam interdicto subjici debere.*

Vid. tom. ix. Conc. p. 1081. & ap. Bar. Tom. xj. an. 1055. p. 224.

Per ea tempora Petrus Damiani, Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, Episcopus Ostiensis, Hildebrandi tum Archidiaconi Cardinalis, mox Gregorii VII. familiaris, sanctitate, doctrinâ ac pœnitentiæ Christianæ mirâ laude floruit. Is ab Episcopis arma tractari studiosissimè prohibebat: *Cùm præsertim*, inquiens, *inter Regnum & Sacerdotium propria cujusque distinguantur officia; ut Rex armis utatur sæculi, & Sacerdos accingatur gladio spirituali;* QUI EST VERBUM DEI. *De sæculi enim Principe Paulus dicit*, NON SINE CAUSA GLADIUM PORTAT; DEI ENIM MINISTER EST, VINDEX IN IRAM EI QUI MALE AGIT. *Ozias Rex qui Sacerdotale usurpat officium leprâ perfunditur: & si Sacerdos arma corripit, quod utique laïcorum est, quid meretur?* Prorsùs ex priscâ disciplinâ. Quæ si quis intellexerit, haud magis arma, quàm cætera temporalia ac civilia, ab Ecclesiasticâ potestate, ut quidem Ecclesiastica est, penitùs amovebit.

Pet. Dam. Tom. j. lib. iv. epist. ix. ad Firm. Episc. p. 53. & ap. Bar. tom. xj. an. 1053. pag. 189.

Cùm autem objicerent Leonem (IX.) *bellicis usibus se frequenter implicuisse Pontificem*, nihil hæc moratus exempla, respondet: *Numquid hoc legitur vel egisse, vel literis docuisse Gregorius* (ille Magnus scilicèt) *qui tot rapinas ac violentias à Longobardorum feritate est perpessus? Num Ambrosius bellum Arianis se suamque Ecclesiam crudeliter infestantibus intulit? Numquid in arma sanctorum quispiam traditur insurrexisse Pontificum?* Qui si deponi Reges, substitui alios, atque ad ea decreta statuenda, bella civilia concitari vidisset, eodem profectò jure inclamaturus esset: Num Longobardos Reges Gregorius, aut Arianos Ambrosius deposuisse legitur, aut adversus eos sanctorum quispiam traditur insurrexisse Pontificum, aut fidelitatis sacramenta solvisse, aut ad arma sumenda subditos populos incitâsse?

Bar. ibid. p. 190. Sensit Baronius quò ista pertinerent, atque allatis Petri Damiani verbis, hæc adscribere non veretur: *Huc usque Petrus Damiani, cui Catholica dogmata penitùs adversantur, quibus hæresis errore notantur omnes, qui ab Ecclesiâ*

(*ff*) *Hermannus*] Monachus Augiæ majoris vulgò Reichenaw in Sueviâ, dictus *Contractus* à membrorum suorum contractione, scripsit chronicon non aspernandum, quod extat in Bibl. Pat. tom. xviij. p. 349. sed mutilum. Nam finit an. 1051. Itaque, aut credendum est Baronio, res actas an. 1052. exscribenti ex Hermanni chronico, aut hujus Chronici editio Basileensis Christ. Hurst. consulenda.

(*gg*) *Concilio Turonensi*] præerat Hildebrandus Cardinalis, ut *Legatus à latere.*

Romanâ, Cathedrâ Petri, è duobus alterum gladium auferunt, nec nisi spiritualem concedunt. En quales hæreses comminisci, & sanctissimis viris ac de sede Apostolicâ bene meritissimis exprobrare non dubitant.

CAPUT XXIX.

Ejusdem Petri Damiani *sub* Alexandro *II. proximo* Gregorii *VII. antecessore, insignis locus, quo docet utrasque potestates, & discretas esse, & supremas & socias.*

Summa ejus, quam tradidimus doctrinæ fuit, utrasque potestates & esse discretas, & in suo ordine supremas, & interim socias. Eâ de re extat ejusdem Petri Damiani locus egregius, quem eò diligentiùs notari peto, quòd, ejus doctrinâ, quædam difficultates posteà suborturæ facilè dissolvantur.

Petrus igitur Damiani anno 1062. sub Alexandro II. proximo Gregorii VII. antecessore, adversùs Cadaloum Parmensem (*hh*) Antipapam scripsit dialogum, qui inscribitur, *Disceptatio synodalis:* quo in dialogo hanc tractat quæstionem: an Alexander II. sine autoritate Imperatoris ritè electus fuerit, adversùs consuetudinem, & concessa Imperatoribus privilegia. Petrus Damiani ea quidem privilegia agnoscebat: sed Regis puerilitatem ac necessitatem causabatur. Quâ quidem in *Disceptatione*, multa de Regum, multa de Pontificum autoritate occurrebant; istud imprimis, quo sanctus Cardinalis sermonem conclusit: *Amodò igitur, dilectissimi, illinc Regalis aulæ Consiliarii, hinc sedis Apostolicæ comministri, utraque pars in hoc uno studio conspiremus laborantes, ut summum Sacerdotium, & Romanum simul confœderetur Imperium; quatenus humanum genus, quod per hos duos apices in utrâque substantiâ regitur, nullis, quod absit, partibus, quod per Cadaloum nuper factum est, rescindatur: sicque mundi vertices in perpetuæ charitatis unione occurrant, ut inferiora membra per eorum discordiam non resiliant, & quatenus ab uno Mediatore Dei & hominum, hæc duo, Regnum scilicèt & Sacerdotium, Divino sunt conflata mysterio; ita sublimes istæ duæ personæ tantâ sibimet unitate jungantur, ut quodam mutuæ charitatis glutino, & Rex in Romano Pontifice, & Romanus Pontifex inveniatur in Rege, salvo scilicèt suo privilegio Papæ, quod nemo præter eum usurpare permittitur. Cæterùm & ipse delinquentes, cùm causa dictaverit, forensi lege coërceat, & Rex cum suis Episcopis super animarum statu prolatâ sacrorum Canonum autoritate, de-*

Tom. ix. Conc. pag. 1172. & int. oper. Pet. Dam. tom. iij. opusc. iv. p. 30.

(*hh*) *Cadaloum Parmensem.*] Hic à factiosis Henrici IV. Episcopis creatus Pontifex & Honoratus II. dictus, sæpè frustra tentavit Romam occupare. Synodus Mantuana, utriusque Pontificis causâ ritè discussâ, solum Alexandrum Papam esse jussit; sed Cadalous, qui non diù post exactam Synodum pessimâ morte interiit, se, quandiù vixit, quanquàm à suis derelictus, gessit pro Pontifice. Vid. Bar. tom. xj. an. 1061. & seq. p. 278. & seq. Petrus Damiani suam *disceptationem synodalem* scripsit, quandò Concilium Osboriense in Saxoniâ coegit Anno Coloniensis Archiepiscopus, qui in eâ occasione, ut in aliis bene multis, de Republicâ Christianâ optimè meruit. Credibile est in eo Concilio fuisse lectam hanc *disceptationem*, quam vide apud Labbæum tom. ix. Conc.

cernat; ille tanquam parens paterno ſemper jure præmineat; iſte velut unicus ac ſingularis filius, in amoris illius amplexibus requieſcat. Poſtea quàm hæc ſcripſit vir ſanctiſſimus paulò antè Gregorii VII. Pontificatum, moritur.

Hìc ambæ poteſtates inter ſe ut duo apices comparantur: his ſua in utrâque ſubſtantiâ, terrena ſcilicèt & cœleſti, aſſignantur officia: eæ, ut Principes, ſuoque in ordine ſupremæ, ſociali tantùm fœdere conjunguntur, non altera alteri in ſuis quidem rebus ſubditur; & quo jure Regi permittitur, ut *ſuper animarum ſalute*, ſed *ex Canonum autoritate decernat*, eodem jure permittitur Pontifici, ut *delinquentes* etiam pœnis temporalibus, ſed *forenſi lege*, non innatâ ſibi poteſtate *coërceat:* quæ multùm aliena ſunt ab eâ ſubordinatione, eâque in temporalibus, licèt indirectâ, ſed tamen ſupremâ & abſolutâ, ipſique Pontifici innatâ & congenitâ poteſtate, quam jactant.

Quòd autem Papæ ſuum ſalvum eſſe vult *privilegium, quod nemo præter eum uſurpare permittitur;* hoc eò certè pertinet, ne quod proclive erat, ac per ea tempora uſitatiſſimum, Imperator etiam vetita & inconceſſa tentaret, atque ut, quemadmodùm ſubdit, Papa, *tamquam Parens paterno ſemper jure præmineat:* non in eo profectò, ut alienum etiam invadat officium, & *utramque ſubſtantiam*, terrenam ac cœleſtem, in ambos Divino numine diſpertitam, quocumque nomine ſibi vindicet.

CAPUT XXX.

Geſta ſub ALEXANDRO II. *&* GREGORIO VII. *uſque ad inceptum annum* 1076. *dictorum in hoc libro circà primam quæſtionem ſumma & concluſio.*

HÆc ergò ſocietas ambarum poteſtatum, innato cuilibet ac ſupremo jure ſua tutantium, ſub Alexandro II. Gregorii VII. anteceſſore vigebat. Et ille quidem anno 1073. Henricum Teutonum atque Italiæ Regem, in ordine Regum III. Imperatorum IV. Romam vocavit, *ad ſatisfaciendum pro ſimoniacâ hæreſi, aliiſque nonnullis emendatione dignis.* Sic ipſeBaronius, ex Conrado Abbate Urſpergenſi docet. Memorat idem Baronius, ex Lamberto (*ii*) Schafnaburgenſi, horum temporum Hiſtorico elegantiſſimo pariter & diligentiſſimo, auſum eſſe Imperatorem prohibere Thuringos, ne ab Epiſcoporum Synodo ad ſedem Apoſtolicam appellarent. Nihil hactenus aliud nec in hiſtoriis, nec in citatione apparet, præter cauſas Eccleſiaſticas. Cujus autem

Bar. tom. xj. an. 1073. p. 414. ex Conr. Urſperg. vid. quoq. Lamber. Schafn. eod. an.

(*ii*) *Baronius ex Lamberto*] rem ſic narrat. Henricus *Archiepiſcopum Moguntinum modis omnibus inſtigavit, ut decimationes Thuringiæ exigeret, pollicens ſe ei in exigendo ſummâ ope affuturum, eà tamen pactione, ut ſibi partem tribueret. Quod ut quâdam ſpecie palliaret* (nunquam enim decimationes illæ collectæ fuerant) *Synodum indixit in Erphesfurd*, quæ Synodus Henrico obſequentiſſima fuit. At Thuringi, quos inter primi erant Fuldenſis & Hervellenſis Abbates, *Sedem Apoſtolicam appellabant. Sed Rex affirmabat, ſe in eum, ſi quis id præſumpſiſſet, capitali ſententiâ animadverſurum.* Quibus minis territi Abbates, Archiepiſcopo paruerunt. Vid. etiam D. FLEURY lib. lxj. n. 57. & ſeq.

autem pœnæ interminatione vocatus ſit Imperator, an excommunicationis, ut fieri ſolebat, an depoſitionis tacent Hiſtorici. Sed ipſo ſilentio, nihil extraordinarium, aut novum interveniſſe probant. Quin etiam Gregorius VII. Alexandro paulò poſt mortuo, negotium proſecutus, citat ille quidem Henricum anno 1076. ſui Pontificatûs IV. ſed quâ pœnâ intentatâ Autores diſertè memorant. Nempè denunciatum ei eſt Papæ nomine, ut ſe Romæ ſiſteret ad ſecundam feriam ſecundæ hebdomadæ in quadrageſimâ; ac niſi dicto die judicio ſe ſiſteret, *ſciret ſe abſque omni procraſtinatione eodem die de corpore ſanctæ Eccleſiæ, Apoſtolico anathemate reſcindendum eſſe.* Hæc refert Baronius ex Lamberto Schafnaburgenſi. Eadem habet Autor hiſtoriæ Saxonici belli: *Si ſacris Canonibus noluiſſet Rex obediens exiſtere, & excommunicatos à ſocietate ſuâ repellere, ſe eum velut putre membrum anathematis gladio ab unitate ſanctæ matris Eccleſiæ minabatur abſcindere.* Hactenus more Majorum, pro Eccleſiaſticâ poteſtate, anathema, non depoſitionem comminatur. Quomodò huc decurrerit, ad alteram hujus tractationis partem attinet. Quamobrem hîc figamus pedem, ac reliqua in ſuum mittamus locum. Hîc quidem demonſtraſſe ſufficiat ad Gregorium uſque VII. imò ipſo Pontifice, ad annum 1076. jam incœptum, totis ferè undecim ſæculis, nullum exemplum occurrere, quo delinquentes Reges à Pontificibus depoſitione mulctati ſint, aut ullâ depoſitionis interminatione à graviſſimis quibuſque ſceleribus deterriti: cùm magnis viribus magniſque animis polleret Eccleſia, ac toties eædem cauſæ intervenerint, propter quas Gregorius VII. ac ſecuti Pontifices à ſe id maximè fieri poſſe confiſi ſunt.

Lamber. Schafn. an. 1076. vid. Bar. tom. xj. pag. 476.

Quid autem memoro Reges? Imò, cùm tot extiterint in privatâ fortunâ impii, ſcelerati, hæretici, nihil unquam juris in eos Eccleſia ſibi ſumpſit, utcumque Eccleſiæ eſſent nocentiſſimi, niſi ut ſacris arceret, vel à Sacerdotali ordine moveret. Cæterùm in eorum bonis, fortunis, familiâ, civili ac temporali ſtatu, nihil omninò tentavit, nihil à ſe immutari poſſe credidit. In exilium acti ſunt paſſim hæretici, ſed ab Imperatoribus: quod officium ubi Imperatores omiſére, ſua quidem peregit; at in temporalibus nihil aggreſſa Eccleſia eſt: mulctati auro hæretici, ſed item ab Imperatoribus: non id Eccleſia decernebat, ſed ab Imperatoribus decerni interdum ſupplicabat. Id Conciliorum acta, id Patrum monumenta teſtantur. Atqui Eccleſiaſticæ rei plerumque conducit animadverti, non tantùm in Reges, ſed etiam in privatos, ac ſi illi ratiocinio locum damus, ab Eccleſiaſticâ poteſtate poſſe ea fieri in rebus etiam temporalibus, quæ ſaluti animarum, reique Eccleſiaſticæ neceſſaria videantur; haud minùs privati, quàm Reges ſuâ dignitate, honore, poſſeſſione, familiâ dejiciendi erant. Verum id Eccleſia nunquam ſibi tribuit. An verò Imperatores magis quàm privatos in poteſtate habebat? Aut quæ familias intactas relinquebat, Imperia commoveret? Abſit; ac ſuccurrit illud Tertulliani: *Quod in neminem licet, id forte nec in ipſum* (Imperatorem ſcilicèt) *qui per Deum tantus eſt.*

Tert apol. cap. xxxvj.

CAPUT XXXI.

An valeat id quod PERRONIUS *Cardinalis ad antiquitatis exempla responderit.*

Har.œuv. div. p. 630. EX ante dictis verò facilè solvitur Perronii Cardinalis, tanto viro, nisi vehementissimè fallor, parum digna responsio. Is celebri illâ oratione in Conventu totius Regni habitâ, ait: Juliani & aliorum quorundam exemplis haud magis concludi, deponi non posse Reges, quàm non posse excommunicari: quippe qui ut depositi non sunt, ita nec nominatim excommunicati. Quâ responsione nihil est vanius. Quorsum enim, quæso, pertineret nominatim excommunicari Julianum, quasi non ipse se ab Ecclesiâ satis insolenter atque impiè abrumperet? Aut verò non satis fureret in Christianos, nisi etiam ultrò exacerbarent inani illatâ contumeliâ? Non id profectò res poscebat, ut excommunicarent impium & contemptorem, qui nihil nisi talia derideret, plebi verò Christianæ satis ipse per se execrationi esset. Dejicere Imperio, subtrahere ei plebis obsequium, ac robur exercitûs oportebat, si quidem fas fuisset. Quidni enim? cùm & vires & animi suppeterent, neque Ecclesiæ res in gravius unquam discrimen adductæ fuissent. Hoc primùm: tum, si Ecclesia, primis illis sæculis, ab impiis excommunicandis, atque hæreticis, aut sceleratis Regibus interdum abstinuit, quandò satis eos existimavit notatos esse, aut alia id argumenta suaserunt; at sæpè in alios Principes vim suam exeruit. An non enim Anastasium & Leonem Isaurum, ejusque successores, Lotharium etiam juniorem Regem, & alios nominatim etiam excommunicatos vidimus? Quin Ecclesia, ipsâ comminatione, quid in Reges quoque posset, ostendit? Denique, si de Regibus censura Ecclesiastica tacuisset, exerebat se certè in privatos: cùm interim Ecclesia, quantâ poterat voce inclamaret: Reges in Ecclesiasticis haud minùs sibi subjici, quàm cæteros, *neque enim personarum acceptionem esse apud Deum.* Neque verò necesse est id probari, quod nemo negaverit. Jam verò exsurgit invicta argumentatio: censuram suam Ecclesia, suam illam à Christo traditam in irrogandis spiritualibus pœnis potestatem, ab ipsâ Christianitatis origine, ubique terrarum, & semper, exeruit in Principes, in privatos, in Clericos, in laïcos, effectu, judiciis, interminatione gravi: at eam, quam ipsi tribuunt, potestatem delicta coërcendi per temporales pœnas, scilicèt depositiones & privationes ipsius autoritate irrogatas, totis mille & quod excurrit annis, nusquam in Principes, nusquam in laïcos, nusquam sententiâ dictâ, nusquam interminatione demonstravit: quàm ergo certum est, vim illam adhibendæ dilectis pœnæ spiritualis, per sese Ecclesiæ institutione Christi convenire; tam perfectò certum est, vim adhibendæ pœnæ temporalis non ipsi à Christo esse datam, nihilque omninò est verius, quàm quod asserimus: potestatem illam non esse Ecclesiæ à Deo datam, quam tot labentibus sæculis nunquam exercuerit, nunquam agnoverit.

Rom. ij. 11.

CAPUT XXXII.

An ejusdem PERRONII *Cardinalis distinctio valeat, Paganos inter Principes & Christianos, aut Ecclesiæ fidem juratos: Romanum Imperium pridem Christianum, alia Christiana Regna; nec dum tamen memorata potestas Reges deponendi.*

QUOD autem idem Perronius eloquentissimus Cardinalis, miro ambitu apparatuque verborum venditabat, à Paganis Regibus maximo haberi discrimine eos Reges Regnaque, quæ jam Christo colla subdiderint, & Christum Regem agnoverint; id verò cùm sponte corruit, nullo unquam in Scripturis ac Traditione Patrum hujus discriminis vestigio; tum ex ante dictis perspicuè confutatur. Ecce enim in undecimo versamur sæculo: 600. ferè anni sunt, ex quo sanctus Remigius id quod est hìc à Cardinali Perronio memoratum, Clodoveo dixit: *Mihi, depone colla, Sicamber:* nec dum aliquid inaudivimus de Regibus, judicio Ecclesiastico, Regni privatione damnandis. Atque, ut jam anteriora sæcula omittamus, sexto Ecclesiæ sæculo, Anastasius; octavo, Leo Isaurus, ejusque successores fidem Ecclesiæ ejurati; & tamen hæretici ac persecutores, Romanum Imperium Romamque ipsam obtinebant: cùm multis ante sæculis sanctus Augustinus Romanum Imperium Christianum appellâsset. Notum illud: hæresi Pelagianâ *universam Romanam Ecclesiam, Romanumque Imperium, quod Deo propitio Christianum est, fuisse commotum.* Eoque antiquior Optatus Milevitanus scripserat: *Ecclesiam esse in Imperio Romano, quod Libanum appellat Christus in Canticis Canticorum, cùm dicit:* VENI, SPONSA MEA, VENI DE LIBANO, *id est, de Imperio Romano.* Ratus, id quod erat, Romanum Imperium ipsi Evangelio, ipsique Ecclesiæ, Propheticis vocibus ac singulari providentiâ dedicatum. Quo factum, ut Roma caput gentium, in Ecclesiæ religionisque caput consecrata fuerit, Christique Imperio prisci Curii, Fabii, Scipiones, ipsi etiam Cæsares nescii, majorique vi acti, militârint.

Du Perr. loc. cit. p. 627.

Du Perr. ibid. Greg. Turon. hist. lib. ij. n. 31.

August. de pecc. Orig. cont. Pelag. lib. ij. cap. xvij. tom. x. pag. 260.

Opt. Milev. de schism. Donat. lib. iij. pag. 66. edit. Albas. & cap. iij. p. 52. edit. D. Dup.

Quin etiam sub Paganis Imperatoribus, persecutione fervente, eam cum Ecclesiâ Romani Imperii conjunctionem Patres intelligere visi, cùm Melito (*kk*) Sardianus in Apologiâ ad Marcum Aurelium datâ, annotaret sub Augusto incœpisse prædicationem Evangelicam, eo scilicèt tempore, quo Imperatores summâ cum potestate Romæ esse cœperunt, *congenitamque Imperio Romano Christianam Philosophiam*, ipsi Imperio ornamento ac præsidio fuisse; tamquam eam, quæ secuta est Romani Imperii cum Ecclesiâ Christi, societatem præsagirent.

Ap. Euseb. lib. iij. cap. xxv.

His ergò completis, quæ Prophetica eloquia prædixerant, tamen Imperium Romanum, jam Christianum, jam Christo consecratum Constantii,

(*kk*) *Melito.*] Hujus apologiæ, quam χρησιμωτάτην vocat Eusebius, fragmenta tantùm supersunt, ab Halloixio Societ. Jes. collecta tom. ij. Script. Eccl. Orient. quibus fragmentis intelligimus, quanto Christianæ Reipublicæ damno reliqua perierint.

Juliani, Valentes, Anaſtaſii, & alii innumerabiles hæretici atque perſecutores tenuerunt, nihil prohibente Eccleſiâ, cùm etiam, id quod illi graviſſimum putant, ipſi Imperatores dato Sacramento, Chriſto Regi addicti eſſent.

Nempè Chriſtiani intelligebant Imperium Romanum, hoſpitam in terris, atque peregrinam complexum Eccleſiam, haud minùs eadem regnandi jura ſervare; neque obeſſe religionem Imperio, quod non illa feciſſet, ſed omnibus numeris abſolutum ingreſſa eſſet. Unde illa manârunt ſancti Optati Milevitani, Donatiſtas increpantis, cùm adverſantibus Chriſtianis Imperatoribus immodeſtè obſtreperent: *Non enim Reſpublica eſt in Eccleſiâ, ſed Eccleſia eſt in Republica, hoc eſt, in Imperio Romano*, & cætera, quæ jam retulimus; quo deinde concludit: *Meritò Paulus docet orandum eſſe pro Regibus & poteſtatibus; etiamſi talis eſſet Imperator, qui Gentiliter viveret: quantò quòd Chriſtianus, quantò quòd Deum timens, quanto quòd religioſus, quantò quòd miſericors?* Ut hæc quidem cauſa ſit ſtudioſioris obſequii in Imperatorem, quòd ſit Chriſtianus: cæterùm Imperium Gentili æquè ac Chriſtiano conſtet. Atque hæc de Regibus hæreticis, aut propter ſcelera exoſis, uſque ad Gregorii VII. tempora dicta ſint.

Ibid.

CAPUT XXXIII.

Altera Quæſtio: an nullo quoque interveniente peccato, propter Eccleſiaſticam utilitatem, Reges deponendi viſi ſint ab Eccleſiaſticâ poteſtate? CHILDERICUS *Regum Merovingianorum ultimus. Cap. alius.* 15.*q.* 6. *ex* GREGORIO VII. *Gloſſa in illud caput: Majorum de eo capite ſententia.*

ALTERA pars hujus, quam impugnamus, ſententiæ, eſt: ab Eccleſiaſticâ poteſtate deponi Principes etiam innocuos, ſi id res Eccleſiæ poſtulârint. Jam ergò tantæ rei, quæ proferant, exempla videamus.

Primum iſtud produnt in Childerico Rege, medio octavo ſæculo, anno ſcilicèt Domini 752. quod imprimis notari volumus, ut ſtatim animadvertant quàm hæc tot ſæculis inaudita fuerint.

Legamus poſteà quomodò factum referat Gregorius VII. *Zacharias Papa Regem Francorum depoſuit, & omnes Francigenas à vinculo juramenti, quod ſibi fecerant, abſolvit.* Hæc libro IV. epiſtolâ II. libro verò VIII. epiſtolâ XXI. paulò fuſiùs. *Alius item Romanus Pontifex*, (Zacharias videlicèt) *Regem Francorum, non tam pro ſuis iniquitatibus, quàm pro eo quòd tantæ poteſtati non erat utilis, à Regno depoſuit, & Pipinum Caroli Magni Imperatoris patrem, in ejus loco ſubſtituit, omneſque Francigenas à juramento fidelitatis, quod illi fecerant, abſolvit:* ex quibus Gregorii verbis conflatum eſt caput *alius* ſub Gelaſii nomine, à Gratiano per ſummam temporum inſcitiam editus.

Greg. vij. lib. iv. ep. ij. ad Herm. Tom. x. Conc. pag. 149. Id. lib. viij. p. 270.

Cauſ. xv. q. vj. cap. iij.

Hîc notanda verba quædam : primùm illa : *Non tam pro suis iniquitatibus, quàm pro eo quòd tantæ potestati non erat utilis.* Certissimum enim est Childericum nullius sceleris fuisse accusatum : quod autem Glossa hîc memorat in verbum, *inutilis*, id ita interpretandum esse, quòd fuerit *dissolutus cum mulieribus* & *effeminatus*, absurdam interpretationem quis non videat? Sed tamen Glossatorem puduit, innocuum Principem, ac nullius unquam sceleris postulatum, tamen depositum fuisse : quare hæc falsa & inania de mulierum amoribus, nullo unquam autore, commentus est. Quod verò addit, si tantùm *inutilis* fuisset, dandum ei *coadjutorem*, satis profectò ostendit quàm parum probaret deponi Principem eo nomine, quòd esset *inutilis.* Ex quibus manifestum est Glossatores Romanos, quantumvis potestati Pontificiæ faveant, adeò puduisse eorum quæ Gregorius VII. dixerit, ut ea quâ poterant interpretatione mollirent.

Secundò nec repetam de verbo, *deposuit*, quod idem Glossator, ut nimium, ad hunc modum molliendum censuit : *Dicitur deposuisse qui deponentibus consensit.*

Tertiò, notandum illud : *Substituit Pipinum*, quod adeò est manifestè nimium, ut à nullo indirectæ potestatis vel studiosissimo defensore, Romano Pontifici tribui posse putem. Si enim non modò Reges ac domum regnatricem solio exturbare, verùm etiam nobilissimum Regnum, ejusque optimates, populumque universum eligendi libertate privare, sibique jus designandi Principis arrogare potest; non video jam quid in Regna non possit, aut cur non eum pro uno omnium gentium à Deo constituto Imperatore habeamus.

Quare, cùm audimus autoritate Zachariæ Pipinum Childerico fuisse substitutum, nisi intelligamus consilio id, non Imperio factum, omninò nimii, adeòque vani sumus.

Quartò, notandum verbum illud, *à juramento fidelitatis absolvit :* quod à nullo idoneo autore proditum gesta declarabunt.

Atque hæc quidem Gregorii VII. verba sunt : quomodò autem rem omnem intellexerint, qui post eum scripsêre nostri antecessores, paucis exponere erit operæ pretium.

Summa est : *Deposuisse*, id est, deponendum consensisse, suasisse, consuluisse, idque volentibus : jam consilium à Papa, ut à *viro sapiente ac Patre spirituali*, exquisitum : at si pro Imperio aliquid decrevisset, numquam *permissuros fuisse Barones Regni Franciæ.* Joan. Paris. quæst. de potest. Reg. & Pap.

Gerson vir maximus sub Carolo VI. libro, *de potestate Ecclesiasticâ, consideratione XII.* ad adulationem refert, quod de *depositione unius Regis Franciæ per Papam Zachariam dicitur, tamquam Papalis autoritas transferre possit gentes & Regna.* Gers. de pot. Eccl. Cons. xij. tom. ij. edit. Dup. p. 247.

Almainus verò sub Ludovico XII. hæc scripsit : *Quia tunc temporis non erat Universitas Parisiensis.... & sic pauci erant docti in Franciâ, habuerunt recursum ad Papam :* adeò abhorrebant ab eo, ut putarent Francorum Regem à Papâ pro potestate fuisse depositum. Alm. de aut. Eccles.

Neque est prætermittendum, id quod Philippi Pulchri tempore à Joanne Parisiensi, nobilissimo Prædicatorii ordinis Theologo, scriptum est : *Non* Joan. Paris. de potest. Reg. & Pap.

cap. lxxiv. ap. Goldast. *oportet ex ejusmodi factis singularibus, quæ interdum ex devotione ad Ecclesiam, vel personam Ecclesiasticam, vel ex favore, vel ex causâ aliâ, & non ex debito jure fiunt, argumenta sumere:* quo uno responso tota objectio statim concidit.

Sed quandoquidem hoc exemplo maximè abutuntur, ut rei veritas elucescat, gestorum seriem ab alto repetitam referimus. Cujus tractationis non is est scopus, ut quid jure, quid injuriâ factum sit, inquiramus; sed ut statuamus seu jure, sive injuriâ factum, nihil omninò ad hanc causam pertinere.

CAPUT XXXIV.

Rei sub ZACHARIA *gestæ series: Regni Francici status: evictum hæc nihil ad nostram quæstionem pertinere.*

POST Dagobertum I. anno Christi circiter 641. Sigeberto & Clodoveo II. ejus filiis, Francorum in Austrasiâ & Neustriâ Regibus, cœpit Majorum-domus autoritas invalescere. Exindè sub Clodovei II. liberis ac secutis Regibus nomen ac titulus Imperii, penes Reges, vis, penes Majores domus fuit. Hi exercitibus summo jure imperitabant: Regia autoritas, etiam apud milites, vilis ac nulla habebatur.

Primus hic gradus est, quo Regia infringi cœpit autoritas: constituto scilicèt totius consensione gentis ordinario Magistratu, eoque perpetuo, qui summæ rerum suo jure præesset, militiamque omnem in potestate haberet. Neque Reges id sibi saltem reservaverant, ut eum Magistratum designarent ipsi: consensione Procerum creabatur, ac semel constitutus, inconsulto Rege, omnia peragebat.

* Metensis Episcopi.

Interim Ansegisus inclytâ stirpe prognatus, ac sancti Arnulphi * filius, Majoris-domûs nomine, rerum potitus in Austrasiâ, Martino & Pipino Heristello liberis (*ll*) tantam autoritatem reliquit, ut ejus Regni Principes summo jure fierent, ad annum circiter Christi 687.

Is secundus gradus, quo Majores-domus Austrasiani Regni, summo & absoluto jure, facti Principes hæreditarii, nullâ jam in Austrasiâ Regum potestate.

Huic Principatui ad se unum posteà devoluto, Pipinus Heristellus, magnâ victoriâ de Neustriis reportatâ, adjunxit Majoris-domûs in Neustriâ potestatem, totamque Franciam suis subegit legibus, ac Francorum Princeps dictus est, anno Christi 691.

Is Austrasiæ Principatum, ac Majoris-domûs in Neustriâ dignitatem suis hæreditariam fecit; qui tertiùs gradus est. Eo autem jure Carolus Martellus

(*ll*) *Martino & Pipino Heristello liberis.*] Levis error corrigendus est. Non enim erant uterque Ansegisi filii; nam Martinus patrem habuit Clodulphum Metensem Episcopum, Ansegisi fratrem & sancti Arnulphi filium. Vid. Mezerai, & annales Ecclef. Fran. P. LE COINTE tom. IV. an. 696. n. 7. p. 325.

ejus filius, Dux & Princeps Francorum fuit ſummâ poteſtate, nullo Rege in Auſtraſiâ, in Neuſtriâ diverſis Regibus, ſed nomine tenus: quippe quos Carolus Martellus regeret, crearet, amoveret, reficeret, prout collibitum erat. Geſta hæc ſunt ab anno 714. ad annum 741. quo Carolus Martellus victoriis clarus obiit, totius Franciæ Principatu, non modo ad ſe tranſlato conſenſione gentis, verùm etiam inter filios Carlomanum & Pipinum, ſummâ ac ſupremâ poteſtate diviſo.

Carlomano ad annum Chriſti 747. Monachatum profeſſo, Pipinus rerum potitus eſt: Childericus, ultimus Merovingianæ ſtirpis, Regis nomen obtinebat, nullâ poteſtate.

Nihil hactenùs de ſede Apoſtolicâ audivimus dictum: tantæ mutationes unâ Procerum, totiuſque gentis conſenſione factæ; ſummique Principatûs vis, in ſancti Arnulphi domum tranſiit, repugnante nullo.

Hoc rerum ſtatu, cùm Pipinus univerſi Francici nominis, ſummo cum Imperio ac totius gentis conſenſu, hæreditarium Principatum teneret; Regia familia Regnum abdicâſſe, ſeu potiùs ipſa penitùs interiiſſe videbatur, abjectâ quidem Regni curâ, ipsâque poteſtate in alium Magiſtratum, eumque hæreditarium tranſlatâ. Eo enim ſtatu non unus aut alter Rex, ſed tota domus Regia; nec jam perſonarum vitio, ſed ex ipſâ rerum conſtitutione erat *inutilis:* inutile quoque ac vanum ipſum nomen Regium, & quò inutile, eò etiam noxium, diſſolvendæ ſcilicèt, atque diſſipandæ Reipublicæ natum; neque ſtare poterat Regni corpus, quod in duas familias tanquam in duo capita ſcinderetur: cùm utraque familia, jure ſucceſſionis parto, ſupremæ poteſtatis, altera vim ac rem, altera titulum propagatura eſſet. Cui ut incommodo mederentur, anno 749. collecti Optimates unà cum Pipino conſilium habuerunt, ut Regis nomen cum ipſâ poteſtate conjungerent. Placuit conſulere Zachariam (*mm*) Papam in hanc formam, autore hujus ævi referente: *Si ita manere deberent Franci, cùm penè nullius eſſent poteſtatis* (Reges) *ſolo Regio nomine contenti. Quibus Legatis Romanus Pontifex reſpondit: illum debere vocari Regem qui Rempublicam regeret. Detonſo igitur Childerico, & in Monaſterium detruſo, mox Franci Pipinum ſibi Regem conſtituunt.* Geneal. Reg. Franc. tom. j. Duch. p. 796.

Hìc profectò videmus, ut in magnâ & ambiguâ re, exquiſitum conſilium, quo nullum eſſet gravius, ſedis nempè Apoſtolicæ. Propoſita difficultas: *An ita manere deberent Franci*, Regiâ poteſtate ſcilicèt à Regio nomine ſeparatâ? Reſponſum datum: *Debere vocari Regem, qui Rempublicam regeret.* Nempè de nomine quæſitum & reſponſum eſt, cùm de re conſtaret, ac vim ipſam Principatûs, totius conſenſu gentis penes Pipinum eſſe, nemo dubitaret.

Accepto reſponſo, Pipinus Rex eſt conſtitutus, ſed à Francis: *Franci*, inquit, *ſibi Regem conſtituunt;* neque enim à Pontifice poſtulabant, ut id ipſe faceret, ſed interrogabant, rectene id ipſi facturi eſſent.

Eamdem conſultationem huic ævo proximus & Caroli Magni familiaris

(*mm*) *Placuit conſulere Zachariam.*] P. Le Cointe, inconſulto Zachariâ, rem actam fuiſſe probat. Vid. not. ſeq.

Egin. ann. Franc. tom. ij. Duch.

Eginardus, (*nn*) his verbis refert: *Missi sunt Burcardus & Folradus Romam ad Zachariam, ut consulerent Pontificem de causâ Regum, qui illo tempore fuerunt in Francia, qui nomen tantùm Regis, sed nullam potestatem Regiam habuerunt.* Hæc consultatio. *Secutum est responsum: melius esse illum Regem, apud quem summa potestatis consisteret.* Jam ergò potestas ipsa penes Pipinum erat, non à Pontifice concessa, sed totius consensione gentis Pipino attributa. Cætera Eginardi posteà memorabimus: nunc ad autores ejus ævi redeamus.

Fredegar. Chron. Duch. tom. j. pag. 773.

Fredegarius (*oo*) seu ejus continuator hæc scripsit: *Quo tempore unà cum consilio & consensu omnium Francorum missa relatione, à sede Apostolicâ autoritate perceptâ, præcelsus Pipinus electione totius Franciæ in sedem Regni cum consecratione Episcoporum & subjectione Principum, cum Reginâ Bertradane, ut antiquitùs ordo deposcit, sublimatur in Regno.* (*pp*) Vides quâ potestate Rex sit sublimatus. Nempè *electione totius Franciæ.* Antecessit, ut in magnâ re à Francis ipsis missa *relatio* seu consultatio ad Zachariam Pontificem, tum ab ipso responsum, seu *autoritas*, quæ vox Latinè persæpè *consilium* sonat. Neque tamen negamus justæ decisionis loco fuisse profectum à tantâ Sede, ex ipsâ totius gentis consultatione, responsum. Sed aliud est, datum ambigentibus, gravissimâ etiam autoritate, consilium, aliud, prolatum de rebus civilibus ordinandis, pro potestate decretum.

Vit. Car. Mag. per Monach. Engolism. Ann. Metens. Ann. Franc. Egin. Duch. tom. ij.

Reliqui scriptores passim *consultum* & *interrogatum* Zachariam referunt: Papæ

(*nn*) *Caroli Magni familiaris Eginhardus.*] Quâ fretus autoritate, Perronius in suâ ad tertium Ordinem celebri oratione, Eginhardum dixit Caroli Magni *Cancellarium*, sive, ut interpretatur D. Bossuet, familiarem, nusquam liquet. Verùm ipse Eginhardus se non esse Caroli Magni coævum satis declarat, qui *nihil de ejus nativitate & infantiâ scripserit, quia tunc nullus in vivis erat qui notitiam horum temporum haberet.* Equidem ille *affirmat Pipinum per autoritatem Romani Pontificis, ex Præfecto Palatii Regem constitutum.* At Eginhardum P. Le Cointe redarguit ut fabulatorem; certè eum parùm esse diligentem multis argumentis probat. Quod autem attinet ad autorem annalium, quos hîc laudat D. Bossuet, hunc P. Le Cointe, *propter opinionum discrepantiam ab Eginhardo longè diversum esse* contendit. Et quidem Eginhardus, in vitâ Caroli Magni, temporum seriem haud leviter disturbans, *Childericum jussu Stephani Romani Pontificis exauctoratum affirmat*, quod a Zachariâ factum fuisse dicit Autor annalium, & cum eo x. aut xij. alii Annalistæ. Neque his deterretur P. Le Cointe quominùs asserat, hanc exauctorationis fabulam, à Loisiliano ix. sæculi Annalistâ primùm excogitatam, à cæteris deinde creditam & promulgatam fuisse. Ad fabulas quoque ablegat unctionem Pipini *per manus Bonifacii*, assertam licèt multorum testimonio; atque hoc unum in totâ hâc historiâ certum putat esse: nempe, *depositum Childericum, & Pipinum elevatum in Regno suo in Suessionis civitate anno 752.* Vid. ann. Franc. tom. v. p. 319. & seq.

(*oo*) *Fredegarius*] sive ille sit, sive quispiam alius; hunc P. Le Cointe credit coævum; sed quædam in ejus textu male addita expungit verba. 1°. Una cum consilio et consensu omnium Francorum, *quæ*, inquit, *non differunt à sequentibus:* electione totius Franciæ. 2°. Illa: missa relatione a sede Apostolica autoritate accepta, quæ cùm obscura sunt, tum innuunt consultam sedem Apostolicam, suâ autoritate rem definiisse, quod P. Le Cointe à se gravissimis argumentis jam confectum putat. 3°. Delet etiam hæc verba: cum consecratione Episcoporum et subjectione Principum. Nam negat *consecratum fuisse Pipinum;* negat etiam *Magnates, seu Primates, aut Proceres Regni, per nomen* Principum *ab illo autore unquam designari; quia* Principes *eos appellare solet, qui Majoratu Regiæ domûs fungebantur.* Vid. ibid. p. 360.

(*pp*) *Sublimatur in Regno.*] Antiquitùs milites eum quem sibi Regem volebant, clypeo sublevatum salutabant his verbis: *Vivat Rex.*

Papæ ſecutam reſponſionem memorant : quam modò *conſilium*, modò *autoritatem*, modò *conſultum*, modò *mandatum*, modò pro honorificentiâ ſedis Apoſtolicæ *juſſionem*, *ſanctionem*, *Imperium* etiam nonnulli appellant : quæ voces, quoniam diverſiſſimæ virtutis ſunt, ad unum ſenſum, ex rei geſtæ ſerie reducuntur : nempè, ut quæ Zacharias conſultus interrogatuſque *reſponderet*, *conſuleret*, *mandaret*, hoc eſt, ejus ævi vulgari & notâ ſignificatione, reſcriberet, id Franci Proceres, quaſi juſſionis certæque autoritatis loco ſponte acciperent, atque ex Pontificis ſententiâ rem gererent, eò magis, quòd ipſis placita, eorumque rationibus conſentanea reſpondiſſet.

Quare omnes uno ore ſcribunt totius electione gentis Pipinum conſtitutum; quique in explicando Zachariæ decreto, *Imperii* voce uſus eſt ſcriptor coætaneus, à doctiſſimo ſanctiſſimoque viro Joanne Mabillonio Benedictino in opere Diplomatico relatus, hæc addit : *Pipinus Rex pius per autoritatem & Imperium Sanctæ recordationis Domini Zachariæ Papæ & unctionem ſancti chriſmatis per manus beatorum Sacerdotum Galliarum, & electionem omnium Francorum, in Regni ſolio ſublimatus eſt.* Diplom. D. Mabill. pag. 384.

Ergò Autorum omnium conſenſione liquet, Pipinum electione Francorum Regem fuiſſe factum, neque aliâ ratione dejectum Childericum : ut hæc ad Zachariam referre, proprio ac ſtricto, ut aiunt, verborum ſenſu, nihil aliud ſit, quàm toti antiquitati illudere.

Cæterùm quod Bellarminus ejuſque aſſeclæ, poſt Gregorium VII. de exſoluto per Zachariæ autoritatem fidelitatis Sacramento paſſim inculcant, nulla hujus rei apud autores iſtius vel proximæ ætatis mentio eſt; magnique intereſt, quid autores ipſo rei geſtæ tempore, vel ejus recente memoriâ ſcripſerint, ab iis ſecernere, quæ poſterioribus ſæculis conjecturâ, vel ratiocinio addiderint; neque tantùm autorum verba, ſed etiam ipſa rei ſeries conteſtatur, id egiſſe Proceres Francos; non ut Pontifex Regem pro poteſtate tolleret aut faceret, aut jusjurandum ſuo arbitrio ſolveret; ſed tantùm, ut ab ipſis, magno autore, magna res ageretur, nec plebs temerè factum arbitraretur, quod tantus Pontifex comprobâſſet.

Summa eſt : ut in gravi & ambiguâ re quæſitum à Pontifice, an liceret Regem appellare, qui Regiâ poteſtate eſſet; reſponſum, id licere : reſponſum eâ autoritate editum, quâ nullâ ſit major, pro juſtâ ac legitimâ deciſione habitum, ex eâque autoritate jam ab ipſâ gente Regnum Childerico abrogatum, atque in Pipinum tranſlatum eſſe : quandoquidem non id factum eſt, ut Pontifex Regnum adimeret aut daret, ſed ut declararet adimendum vel dandum ab iis, quibus id juris competere judicâſſet.

CAPUT XXXV.

Clariùs demonſtratur hæc, utcumque ſe habent, nihil ad rem facere.

SED ſi vel maximè adverſariis concedimus, Francos jurejurando à Zachariâ exſolutos, nihil hoc ad propoſitum. Eſto enim Franci, qui nihili jam facerent Childericum, eumque ſolo contentum nomine Regio, rem

ipſam quodammodò abdicâſſe judicarent, tamquam ad cautelam, ut aiunt, & propter ipſam jurisjurandi reverentiam, à Zachariâ petierint, ut declararet illud eſſe irritum, eâque religione ritè exſolutos Francos; hi poſteà Principem jam ipſâ re nullum, neque admodum fortaſſe, quâ erat inſcitiâ atque imbecillitate, repugnantem, ipſo nomine exuerint: quid hoc ad quæſtionem noſtram? An id propterea extorquebunt, ut Pontifex Principem pleno Imperii jure gaudentem dejicere, aut populos nihil tale cogitantes jurejurando ſolvere, omnia denique erga ipſos nolentes reluctanteſque facere ſuo jure poſſit, quæ hîc erga volentes petenteſque facta eſſent? Nihil eſt abſurdius.

At quæres: cùm eò tandem deveniſſe videamur, ut jam fateri neceſſe ſit, deponi poſſe Reges; cur non id potiùs Pontifici, tuendæ religionis, quàm tuendæ Reipublicæ causâ, Proceribus permittamus, cùm multò majoris ſit religionis, quàm Regni incolumitas? Reſpondemus primùm, falsò id imputari nobis, ut quæ erga Childericum geſta ſunt, tamquam proba aſſeramus: neque enim quidquam aliud nobis propoſuimus, quàm ut de facto quæreremus, eoque expoſito doceremus, totum hoc negotium, tantâ adverſariorum ambitione jactatum, nihil omninò ad rem, aut ad eam, quam Pontifici aſſertam volunt poteſtatem, pertinere.

Jam ſi vel maximè hæc probare cogeremur, reſpondemus ſecundò ex antedictis: multò quidem eſſe majoris, religionis, quàm Reipublicæ incolumitatem, in genere moris, & quod attinet ad ſalutem animarum: quod autem attinet ad civilis ſocietatis rationem, atque, ut vocant ſubſtantiam, non ita; quippè cùm proſtratâ religione, civilis ſocietas ſuo in ordine ſtare poſſit: proſtratâ autem Republicâ, civilis ſocietas jam nulla ſit, quam tamen etiam penes religionis hoſtes manere integram, Deus optimus, maximus, humanique generis amantiſſimus voluit.

Adde quòd, eo quo erant res Franciæ ſtatu, Regni Proceres exiſtimâſſe videantur, non tam dejiciendos Reges, quàm iis, depoſitâ jam Regni curâ atque commiſsâ poteſtate, dejectis, verum Regem ſubſtituendum eſſe, tamquam Regia familia interiiſſet.

Cur autem id Regni Proceribus, non Eccleſiaſticæ poteſtati ac Romano Pontifici tribuamus, quis non videat hinc eſſe exortum, quòd omnis Reſpublica, ſeu civilis ſocietas perfecta ac libera, id jure gentium atque etiam ipſo jure naturæ habeat, ut ſaluti ſuæ conſulere per ſe ipſa poſſit; & ab aliis, non quidem poteſtatem, quæ ipſi eſt inſita, ſed conſilium tantùm, aliaquè ejus generis exquirere debeat: quod etiam in hoc negotio à Majoribus noſtris factum eſſe vidimus.

Jam ſi ad ſummum urgere pergant, *juſſionis*, aut etiam *Imperii*, vocem, reſponſo Pontificio attributam, cùm certiſſimè cònſtet Pipinum electione Regem eſſe conſtitutum, quod tamen ſcriptores ad juſſionem Zachariæ referunt: quærimus ipſi viciſſim, ecquid fas eſſe putent Romano Pontifici, ut liberæ genti de eligendo Principe pro poteſtate imperet? Quod cùm per ſe ſit nimium, tum juſſionis vocem ad æquiorem ſenſum, uti fecimus, temperandam, ipſi ultrò fatebuntur.

Iterum quærimus, an magnæ eſſe videatur poteſtatis indicium, ut Za-

charias eum Regem fieri procuraret, qui jam, omnium consensu, rerum potiretur; ut profectò nec mirum sit ei multum fuisse delatum, qui consultus à Francis, quæ vellent suaderet?

Tertiò atque ultimò quærimus: si vel maximè stricto & summo jure, jussionis vocem hîc, aut Franci, aut Pontifex acciperent; ex facto singulari ecquid juris oriatur? Erraverint Majores nostri, quòd plus æquo Pontifici tribuerint: erraverit Pontifex, quòd plus æquo sibi sumpserit: quid hoc ad jus ipsum? Neque enim contendit quisquam, Pontifices Romanos ejusmodi in negotiis infallibilitate gaudere, ut propterea nobis necesse sit omnia Zachariæ gesta sensaque, ut certâ ratione nixa tueri. Neque Majores nostri uno singulari facto, tantam rem perficere potuerunt, ut Regna danda & adimenda in potestate Pontificum essent. Quî enim, quæso, factum est, ut Franci in Neustriâ rem ipsam, hoc est, summam potestatem, in Austrasiâ, etiam summi Principatûs nomen ab Regiâ domo in Majores-domus, aliamque domum transferrent, ac translatum jure putarent, nullâ expectatâ Pontificis jussione, ac tantùm consulerent eum, cùm jam de Regis nomine tantùm, non de ipsâ potestate Regiâ ageretur? Quid quod, & autoritatem & Regium nomen, in Hugonem Capetum, inconsulto Pontifice, contulerunt? Certa hæc argumenta sunt, totum id quod Romano Pontifici delatum semel est, occasione Pipini, non ad necessariam Romani Pontificis jussionem atque autoritatem, sed ad consultationem pro temporum ratione factam, omninò referendum.

Quare nec Romani Pontifices, qui his proximis temporibus sedem Apostolicam tenuerunt, cùm ab ipso Pipino, ejusque filio Carolo multa poscerent, id unquam in medium adduxerunt, Regnum iis à Romanâ Ecclesiâ esse concessum: quod utique nec illi, nec alii Pontifices omisissent, qui sedis Apostolicæ gesta factaque magnificè commendare ac prædicare soleant. Neque Majores nostri ejus animi erant, ut de Regno Franciæ decerni à Zachariâ sinerent, cum, hujus facti recente memoriâ, ad Adrianum II. minora tentantem scripserint ea quæ jam audivimus: *Dominus Papa Rex & Episcopus simul esse non potest: ejus antecessores disposuerunt ordinem Ecclesiasticum, quod suum est, & non Rempublicam, quod Regum est; non nobis præcipiat habere Regem quem commendaverit, & nos Francos servire non jubeat, quia istud jugum sui antecessores nostris antecessoribus non imposuerunt, & nos illud portare non possumus;* ut non immeritò Doctores nostri Gregorii VII. dicto responderint: *Si quisquam Pontifex de Regno Franciæ pro Imperio decerneret, id Barones Regni laturos non fuisse.* Hincm. tom. ij. ep. xlj. vid. sup. cap. xxiij.

Denique si stricto jure agamus, nihil ad nostram quæstionem pertinet, quid hîc Franci, quidve Zacharias egerint, aut quo tandem modo de Regio nomine quæsierint, suaserint, decreverint: licebatque nobis hunc nodum amputare, planè respondentibus: nihil hîc ordine esse gestum, sed aut per errorem innocuum, aut etiam, si lubet, per apertam injuriam omnia perpetrata; detonsumque immeritò adolescentem Regem, & in gratiam audentioris ac valentioris acta esse omnia, adversùs insontem & invalidum, neque uno exemplo, eoque pessimo, tantam rem à nobis extorqueri posse, ut ad Pontificis arbitrium Imperia transferantur. Quo jure si ageremus,

nempè adverſarii ſtatim obtumeſcerent. Neque enim quidquam prohibet, quominus Pipinus, magnus vir, Auguſti exemplo, malè partam poteſtatem bene geſſerit; neque eo minùs poſt mortuum Childericum, in eoque extinctam Merovingianam ſtirpem, quod ſtatim contigit, Pipino ejuſque filio, Carolo Magno, ipſâ conſenſione ac poſſeſſione, ſua autoritas conſtitiſſet. Quâ defenſione cùm uti jus faſque ſit, agnoſcant oportet, nos ad molliendam rectâ interpretatione *juſſionis* vocem, & ad alia, quæ diximus, nulla cauſæ neceſſitate, ſed amore veritatis, & Hiſtoricorum verbis, & ipſâ rerum ſerie eſſe deductos.

CAPUT XXXVI.

Quæritur quo jure facta ſit tranſlatio Imperii Occidentalis ad Francos: duo præmittuntur ſtatus Imperii: tum in Pontificibus, & ſacro Ordine jura duplicis generis diſtinguuntur: Romanus Pontifex labente Imperio caput civitatis habitus.

LICERET autem eâdem ratione tranſlatum à Græcis ad Francos Occidentale Imperium defendere. Neque enim, quod Baronius fusè agit, tot ac tanta in Eccleſiam ac Rempublicam ex eâ tranſlatione diffuſa bona ſatis probant, rem ab origine certo jure nixam & conſtabilitam fuiſſe; cùm hoc plerumque habeant res humanæ, ut peſſimis ab initiis, optimo Deo ita providente, maxima bona proveniant. Quâ unâ defenſione adverſariorum argumenta concidunt. Verùm alia à nobis, non cauſæ noſtræ ratio, ſed ipſa veritas poſcit; neque tantùm Baronio Bellarminoque aſſentimur, juſtam ac piam illam tranſlationem fuiſſe; ſed etiam aggredimur validiore eam ratione tueri, quàm quâ ipſi uſi ſunt.

Ut autem ex ipſo tractationis ordine veritas eluceſcat, duo quædam cogitare nos oportet: imprimis quo loco eſſet Romanum Imperium, amiſſâ Hiſpaniâ, Galliâ, Africâ, Româ ipsâ toties captâ, ac vix tandem receptâ, Juſtiniani I. tempore: Italiâ verò, poſtquam erepta eſt Gothis, adeò infirmâ, ut ſtatim Longobardis, crudeliſſimæ genti, pareret; exiguâ interim ac penè nullâ ab Imperatoribus præſidii ſpe, labaſcente ſcilicèt etiam in Oriente Imperio, ac Saracenis, Bulgaris, aliiſque barbaris undiquè invaleſcentibus. Quo etiam factum eſt, ut Longobardi omnia devaſtarent, Romamque indefenſam omni vexatione premerent. Quàm autem miſera, quàm omnium egena ipſa eſſet, jam indè à Gregorii Magni temporibus ejus teſtantur literæ. Sed profectò proxima excidio videbatur, poſtquam Conſtans II. Heraclii nepos ad annum 664. in Italiam tranſportato exercitu, Longobardos aggreſſus, à Grimoaldo victus profligatuſque eſt. Quin etiam Romam receptus, deprædatus ipſe eſt eam, quam tueri non poſſet, aufugitque latronis more in Siciliam. Quo ſtatu tanta urbs à ſuis quoque Imperatoribus devaſtata, vicinis Longobardis magis magiſque ludibrio ac prædæ fuit.

Leonis Iſauri tempore, anno circiter 726, rebus in deteriora lapſis, cùm

ipse in Oriente bellis impeditus, in Occidente quoquè propter impietatem odio & contemptui haberetur, evenit illud quod Gregorius II. ad eum Imperatorem scribit. *Longobardi*, inquit, *& Sarmatæ.....miseram Decapolim incursionibus infestarunt, ipsamque Metropolim Ravennam occupârunt, & ejectis Magistratibus tuis, proprios constituêre Magistratus, & vicinas nobis sedes Regias, ipsamque Romam sic tractare studuerunt, cùm tu nos defendere minimè possis.* Quæ ultima verba diligentèr advertere nos oportet. Neque enim ex eo tempore Longobardi destiterunt urbem non modò assiduis deprædationibus, verùm etiam gravibus obsessionibus premere, omnique ope anniti, ut occuparent eam, quam sui jam Principes tutari non possent. Itaque nulla omninò, collapsis rebus, spes erat, donec in Francorum auxilio acquiesceret.

Greg. ij. ep. j. ad Leon. tom. Conc. vij. p. 19. & ap. Baron. tom. ix. p. 70.

Hoc primùm considerari volumus: tum illud: accuratè ac subtiliter secerni oportere eam potestatem, quam Christus ipse Episcopis sacroque Ordini, ejusque Capiti Romano Pontifici concesserit, ab eâ quam sibi tanti nominis autoritate ac sacrorum reverentiâ comparârint.

Quid enim Episcopi, primis Ecclesiæ temporibus, in judiciis potuerint neminem latet; probatque titulus *de Episcopali audientiâ* in Codice, ut hîc alia Principum constituta omittamus. Tanta poterant, cùm necdum aliquid publici muneris attigissent.

Cod. Justin. lib. j. tit. iv. de aud. Episc. edit. Gothof. tom. ij. p. 25.

Cùm autem commissos greges, paternâ charitate, etiam in negotiis secularibus adjuvarent, ipsique Reipublicæ non tantùm ornamento, verùm etiam tutelæ ac firmamento essent, eos tanta Regum ac civium charitas & reverentia prosecuta est, ut jam Reipublicæ pars maxima, interque optimates primi haberentur; multi etiam lapsu temporis suarum urbium Principatum ditionemque obtinerent, quæ sacro conjuncta Ordini, & ejus dignitate tanquam fundamento nixa, longè tamen absunt ab iis, quæ primæ institutionis esse constat.

Distinguamus itaque, quæ institutionis sint, quæ sint accessionis; quæ primaria, quæ secundaria; quæ innata, quæ annexa sint.

Pontifices Romani, quo altiore loco erant, Petri nomine ac Majestate primùm, quæ post Christum erat maxima; tum Dominæ urbis splendore commendati, hæc annexa & secundaria longè eminentiùs obtinebant. Cœpit ergò Romana Sedes, non modò in Ecclesiasticis, quod & ipsi innatum, sed etiam in civilibus Majestatem habere negotiis; eo maxime tempore, quo Imperatores, solutâ in Occidente Imperii vi, Romanorum Pontificum fide atque observantiâ singulari, suam dignitatem in his partibus sustentabant.

Per ea verò tempora invaluit illud quod à Gregorio II. in epistolâ I. ad Leonem Isaurum est proditum: *Scire autem debes*, inquit, *ac pro certo habere Pontifices, qui pro tempore Romæ extiterint, conciliandæ pacis causâ sedere tanquam parietem intergerinum, septumque medianum Orientis atque Occidentis, ac pacis arbitros ac moderatores esse; quique ante te fuerunt Imperatores in hoc componendæ pacis certamine desudârunt.*

Vid. loc. sup. cit.

Itaque Imperatores etiam in temporalibus eorum autoritate uti cœperunt; cujus rei exemplum proferunt in legibus Imperialibus ad Occiden-

tis partes per Pontificale ministerium promulgatis. Quâ de re Gregorii Magni ad Mauricium Imperatorem jam antè relatam habemus epistolam. Extant etiam ejusdem Gregorii ad Magistros Militum multæ literæ, quibus de Republicâ, de exercitibus multa præcipit : eâ procul-dubiò potestate, quàm ab Imperatoribus atque Republicâ, Romani Pontifices jam tum mutuabantur.

Vid. sup. cap. viij. Lib. xij. ep. xxj. xxij. xxiij. xxiv. & in edit. Ben. lib. xj. ep. iij. xxix. xxx. xxxj.

Romæ autem præter eam reverentiam, quam conciliabat ipsis sacrorum dignitas ac prædicatio salutaris, cujus per totam Ecclesiam Duces erant; id etiam maximæ commendationi fuit, quòd labascente Imperio Romano, sedis Apostolicæ ac Petri toto Orbe celebrata Majestas Urbem tuebatur. Ut enim Leonem Magnum aliosque omittamus, quos reveriti Barbari, Romanos habuêre mitiùs, satis profectò constat, sævientibus Longobardis, urbem indefensam Gregorii Magni prudentiâ atque autoritate stetisse. Quominùs admirêre post Leonem Isaurum, Longobardis invalescentibus, totam urbem respexisse in Pontifices; ut nihil magnæ rei, nisi eis autoribus ageretur : quorum adeò operâ factum esse constat, ut & ad Francos atque externa auxilia Roma confugeret, & eos posteà ad Imperiale culmen efferret.

Jam verò quâ potestate hæc facta sint; an Apostolicâ illâ innatâ Pontificibus & à Christo concessâ, an verò aliâ, facile erit intelligere : satis enim constat ad Apostolicam Romano innatam Pontificatui potestatem nullatenùs pertinere, quæ Ecclesia Catholica tot retro sæculis ignorârit; sed tamen ut tota res clariùs elucescat, non jam ratiocinia, sed testimonia & acta proferemus.

CAPUT XXXVII.

Res gesta à Romanâ civitate : Principibus Francis oblatus Consulatus, Patriciatus delatus, concessum Imperium, autore seu adjutore Romano Pontifice, ut Capite civitatis : testimonia Historicorum.

Sup. cap. xvj. Anast. vit. Greg. ij. tom. vj. Conc. pag. 1430.

REM ordimur ex eo loco Anastasii Bibliothecarii, quem jam attulimus: nempè cùm sub Gregorio II. *cognitâ Imperatoris nequitiâ, omnis Italia consilium iniit ut sibi eligerent Imperatorem.* Ergò Italia id inibat consilium, atque Imperatorem electura, non autem à Pontifice pro Apostolicâ potestate factum, acceptura erat.

Addit Anastasius; *Compescuit tale consilium Pontifex*, autoritate eâ, quâ ei ut providentissimo parenti, potissimum auscultabant.

Sub Gregorio III. rebus retrò sublapsis, cùm Longobardi urbem obsedissent, nullumque ab Imperatore expectarent auxilium Romani, ipse Pontifex Gregorius III. Caroli Martelli Francorum Principis opem imploravit, *ut eos* (Romanos scilicèt) *à tantâ oppressione Longobardorum liberaret.* Autor Anastasius suo jam loco laudatus.

Sup. cap.

Quid autem de Consulatu, deque abjiciendo Imperatore actum sit, jam

conſtitit ex his Annalium verbis : *Epiſtolam quoque decreto Romanorum Principum ſibi* (Carolo Martello videlicèt) *miſerat Gregorius, quòd ſeſe populus Romanus, relicta Imperatoris dominatione, ad ſuam defenſionem & invictam clementiam convertere voluiſſet*. Cauſa ergò rei, neceſſaria *defenſio* ab invictò Principe poſtulata : autores qui ſtatuerent, Optimates Populuſque Romanus, quorum etiam decreto hæc Pontifex ſcripſit. Non ergò Pontifex ipſe pro Apoſtolicâ poteſtate ; ſed Senatus Populuſque Romanus decernebant. Pontifice autem adjutore utebantur, quòd & ſuos Pontifices impenſiſſimè colerent, & apud exteros, pro ſuæ ſedis Majeſtate, ſummo honori haberi intelligerent.

xviij. Bar. an. 740. p. 131.

Nihil tum actum eſt cum Francis, Carolo Martello ſtatim mortuo, ac Romanorum rebus ad ſortem aliquantò meliorem, ſub Zachariâ Pontifice, converſis. At Stephano II. Pontifice, ac Pipino Martelli filio, jam Rege conſtituto, eò res devenêre, ut Pontifex Romanique ſe Francis neceſſariò addicerent : cùm præſtabilius eſſet eos ſub tutelâ Francorum eſſe ſalvos, quàm nullâ tutelâ, ſibi æquè & Romano Imperio interire. Tùm primùm Pipinus Patricii titulo inſignitus, qui Magiſtratus, poſt Imperatorem, ampliſſimâ dignitate poteſtateque erat. Quomodò autem & quandò Pipino delatus ſit, nullæ hiſtoriæ produnt : verùm haud dubium, quin eâdem autoritate, quâ antea Conſulatus, Carolo Martello oblatus eſt, Senatûs ſcilicèt Populique Romani : ii nempe, qui tantùm Carolo Principi Conſulatum, minorem tùm dignitatem obtulerant, iidem Pipino Regi ampliorem, Patriciatum ſcilicèt detulerunt.

Certè Patriciatum, ſecutis etiam longè poſteà temporibus, cùm Romani Pontificis ſola penè in urbe vigeret autoritas, tamen à Romanis Proceribus concedi ſolitum, teſtantur hæc à Guillelmo Malmeſburienſi * ſcripta de coronatione Henrici V. Regis : *Imperatori exeunti de camerâ, & ſuis Regalibus exuto, occurrerunt Romani Patricii, cum aureo circulo, quem impoſuerunt Imperatori in capite, & per eum dederunt ſibi ſummum Patriciatum Romanæ urbis, communi conſenſu omnium & animo volenti*. Quæ veterum conſuetudinum rituumque reliquiæ ſatis indicant, Patriciatum Urbis à Senatu Populoque Romano, anteactis temporibus fuiſſe conceſſum, approbante quidem, ſive inſtigante Romano Pontifice, qui pro ſuæ ſedis reverentiâ Caput Senatûs ac Romanæ civitatis haberetur.

* Anglo Hiſtorico Guill. Malmeſb. lib. v. vid. tom. x. Conc. pag. 781.

Exindè Aïſtulphus ac Deſiderius fœdifragi Longobardorum Reges, à Pipino & ejus filio Carolo Magno contriti : Romani Pontifices multa donati ditione, multis civitatibus juſto pioque bello captis : Carolus pulſo Deſiderio, Rex Francorum & Longobardorum atque Italiæ eſt appellatus ; Patricii quoque dignitate hæreditariâ, res Urbis adminiſtrabat, Pontifices Romanos conjunctiſſimos ſibi, poteſtate atque opibus augebat.

Poſteàquàm Leo III. vir ſanctiſſimus, Romæ affectus infandis contùmeliis, multorumque criminum poſtulatus eſt, venit ſanè ad Carolum ; ſed Hiſtorici memorant priùs à Pontifice miſſos ad Michaëlem Græcorum Imperatorem Legatos, (*qq*) qui ab eo peterent, ut Procerum Romanorum

Monach. an - Gall lib. j. cap. xxviij. Duch. tom. ij. pag 18.

(*qq*) *Miſſos ad Michaëlem Legatos*] à Leone III. memorat Monachus San-Gallenſis, gravì peccans ἀναχρονισμῷ, ut recolenti temporum notas manifeſtum fiet. Nam Leo an. 795. Pon-

furores pro potestate compesceret : adeò Imperatoriam potestatem agnoscebat.

A Michaële contemptus, confugit ad Carolum ; atque is ad annum 800. Romam ire perrexit, ut res Urbis perturbatissimas, Patricii autoritate componeret. De Leonis percussoribus, item de objectis sancto Pontifici criminibus, quæstionem habuit. Quo tempore, Constantinopoli mortuo Constantino Irenes filio, ipsi Irene delatum Imperium est. Eâ de re Annales Moissiacenses vetustissimi & coævi hæc habent : *Anno* DCCCI. *cùm apud Romam moraretur Rex Carolus, Nuntii delati sunt ad eum dicentes : quòd apud Græcos nomen Imperatoris cessasset, & fœmineum Imperium apud se haberent. Tunc visum est ipsi Apostolico Leoni, & universis sanctis Patribus, qui in ipso Concilio aderant, seu reliquo Christiano populo, ut ipsum Carolum Regem Francorum, Imperatorem nominare debuissent; quia ipsam Romam matrem Imperii tenebat, ubi semper Cæsares & Imperatores sedere soliti fuerant, seu reliquas sedes* (puta Mediolanum, Treverim, cæteras) *quas ipse in Italiâ & Galliâ nec non & Germaniâ tenebat ; quia Deus omnipotens has omnes sedes in potestate ejus concessit ; &, ne Pagani insultarent Christianis, ideò justum esse videbatur ut ipse cum Dei adjutorio, & universo populo Christiano petente, ipsum nomen haberet. Quorum petitionem ipse Carolus Rex denegare noluit ; sed cum omni humilitate subjectus Deo & petitioni Sacerdotum & universi Christiani populi, in ipsâ nativitate Domini nostri* JESU-CHRISTI, *ipsum nomen Imperatoris, cum consecratione Domni Leonis Papæ suscepit ; ex tunc autem Imperator & Augustus est appellatus.* Hæc ille, qui rem ejusque causas ac modum diligentissimè enarravit. Eginardus & cæteri summatim : *Die natalis Domini ad Missarum solennia, coram altari & Confessione sancti Petri, coronam ei à Leone impositam, cuncto Romanorum populo acclamante : Carolo Augusto à Deo coronato magno & pacifico Imperatori vita & victoria. Post quas laudes, ab omnibus atque ab ipso Pontifice, more antiquorum Principum, adoratum, atque omisso Patricii nomine, Imperatorem & Augustum appellatum fuisse, ordinatisque rebus, Româ discessisse.*

Ann. Moiss. Duch. tom. iij. p. 143.

Duch. tom. ij. pag. 251. Ann. Met. Fuld. & alii an. 801.

Ex his ergò patet, quomodò fuerit Romanum Imperium consecutus : *Quòd ita visum esset Apostolico Leoni, & universis sanctis Patribus, & reliquo Christiano Populo.* Acclamatio autem populi universi Carolum Augustum & Imperatorem appellantis, ipsissima erat electio per acclamationem, antiquo more. Quò factum esse narrant, ut jam non Patricius, sed Augustus & Imperator diceretur.

Hoc ita gestum esse confirmat Anscharius, sub Ludovico Pio Caroli Magni filio. Is in vitâ Sancti Willehadi, I. Bremensis Episcopi, hæc scribit : *Si quidem Imperialis potestas, quæ post Constantinum Augustum apud Græcos, in Constantinopolitanâ hactenus regnaverat civitate, cùm, deficientibus jam inibi Regalis prosapiæ Principibus, fœmineâ magis directione, res administraretur publica*

Mabill. sæc. Bened. tom. iij. part. ij. pag. 107.

tifex factus est, Constantino & Irene Imperatoribus : an. 797. sola Irenes, mortuo Constantino, imperavit : an. 799. Leo *Romæ contumeliis affectus est* : an. 800. Romam venit Carolus, adhuc imperante Irene, quæ an. 802. è solio disturbata, successorem habuit Nicephorum, quo à Bulgaris occiso, an. 811. Michael I. Curopalates Imperator renuntiatus est ; postquam per duodecim ferè annos, Carolus Occidentis Imperium tenuisset,

publica, temporibus ipsius, per electionem Romani Populi in maximo Episcoporum aliorumque Dei servorum Consilio, ad Francorum translatum est Dominium; quoniam & ipse eamdem, quæ Caput Imperii fuerat, & multas alias tunc in Orbe tenere videbatur Provincias, ob quod, & jure Cæsareâ dignus videretur appellatione.

Sic igitur Imperium Romanum delatum eſt ad Carolum; atque eâ quidem in re, Apoſtolici Leonis, ut qui civitatis Caput haberetur, præceſſit autoritas: univerſi populi, qui rem firmaret, conſenſus acceſſit. Ab eo fonte Imperium manavit ad Francos.

CAPUT XXXVIII.

Quo jure Romana civitas ad Francorum Principum tutelam confugerit, ac poſteà illis Imperium dederit.

JAM quo jure Pontifex ac Populus Romanus id agerent, ex relatis Hiſtoricum teſtimoniis liquet: primùm, quòd vacaret Imperium, mortuo Conſtantino Irenes filio: quòd Romani Irenen præter morem electam, ac fœmineum Imperium pati nollent: quòd Roma Mater & Caput Imperii, atque ſedes antiqua Cæſarum: quòd ea aliæque Imperatoriæ urbes in Caroli poteſtate eſſent, & quidem juſtâ & neceſſariâ tutelâ, juſtis piiſque bellis: quòd Carolus ipsâ re, ſummâ ſcilicèt poteſtate potitus & tantâ ditione clarus, Imperatorii nominis Majeſtatem, Chriſtianique populi dignitatem egregiè tueretur.

Huc acceſſit, quòd Italiam pio bello partam obtineret, eamque per tot ſæcula Barbaris prædæ datam, Romanus Imperator habiturus eſſet; neque mente exciderat quantò Reipublicæ Romæque & Italiæ totiuſque Latini nominis detrimento, Imperium in Orientem tranſlatum eſſet. Occurrebat Orientalium Cæſarum tanta imbecillitas, quæ vix Orientem tueretur, nedum Occidenti opi eſſet: Roma ipſa ab ipſis toties deſtituta, ſuo jure Imperatorem repoſcebat, cujus Majeſtate ac viribus priſtinam dignitatem tueri, ac ſaltem incolumis permanere poſſet.

Neque obſtat quod hìc objicit Bellarminus: ex quo Imperium Conſtantinopolim tranſlatum fuit, non ſolitos fuiſſe Principes Romæ elevari: quaſi verò non magis ab omni conſuetudine abhorreret, fuiſſe conſtitutos eos, ut ipſe arbitratur, per Eccleſiaſticam poteſtatem. Quis autem ferat Bellarminum, novas cauſas commentum, improbare eas, quæ ab antiquis autoribus afferantur? Quidquid enim dicat, rem, ut narravimus, ita factam eſſe conſtat. Neque verò tum cogitabant Italiam totam, imò verò ipſam Romam Imperii Caput, ſuo jure excidiſſe. Romam enim habitam ſemper fuiſſe pro Imperii Capite, vel hæç Gallæ Placidiæ Auguſtæ ad Theodoſium Juniorem filium verba teſtantur: *Decet nos huic maximè civitati, quæ Domina omnium eſt civitatum, in omnibus reverentiam conſervare.* Neque verò adeò ſui oblita erat Roma, ut non etiam meminiſſet, anteacto

Ep. Gall. Placid. part. j. Conc Chalced. tom. iv. Conc. p. 45.

fæculo, Conftantem Heraclii nepotem, de reducendo Romam, tanquam ad propriam fedem, Imperio cogitâffe; ac Philippicum Bardanem (*rr*) in Oriente electum, à Populo Romano non fuiffe receptum, vetitumque ne ejus literæ legerentur, aut admitterentur imagines; quòd hærefim Monothelitarum fuiffet profeffus. Licuiffe item putabant iifdem Romanis abjicere fœmineum Imperium, & immeritò queri Græcos, fi Romani prifcæ virtutis recordati, viro maximo Carolo fe traderent, quo Imperium ipfum, non Græcis ereptum, fed in proprias fedes remeâffe videretur.

Jam ut concludamus: cùm in hâc Romanorum ac Francorum hiftoriâ duo fint: primùm, quòd Romani confugerint ad Francos; alterum, quòd eos Imperatores elegerint, illius caufa fuit ipfa neceffitas, & ab Imperatoribus derelicta Refpublica, conclamatæque res, ac falus populi fuprema lex, hujus autem Imperii vacatio, fœminæ electio, Romanæ urbis dignitas, ipfius Caroli amplitudo & in Populum ac Romanam Ecclefiam merita: ad hæc claritudo Francicæ gentis ac tutela neceffaria, adversùs Saracenos aliofque Barbaros undique ingruentes: quæ quidem Romanos impellebant, ut Urbi confulerent; eamque rem poftea folennibus pactis cum Orientalibus Imperatoribus firmatam effe conftat.

Quâ autem autoritate Romanus Pontifex hîc intervenerit, primamque perfonam gefferit, obfcurum non eft: fatis enim oftendit, non id à fe decerni pro Apoftolicâ poteftate, qui fibi Senatûs Populique Romani nomen, decretum, autoritatem adjungit. Egit ergo illâ annexâ & acquifitâ fecundariâ poteftate, quâ populos fibi hæc ultro deferente Caput Civitatis, ac magnæ cujufque rei autor habebatur.

Cùm ergò fontem ipfum caputque teneamus, quæ deinde fecuta fint omittere poteramus, fatifque nobis eft, non præcisè religionis, fed tuendi Imperii causâ; neque per Ecclefiam, fed per Civitatem Imperium ad Francos effe tranflatum.

Cur autem maluerimus, hanc mutationem ad Civitatis, quam ad religionis tuendæ neceffitatem, atque ad temporalem potiùs, quàm ad Ecclefiafticam à Chrifto conceffam referre poteftatem, duæ caufæ impulerunt: primùm, ipfæ res geftæ. Invenimus enim in geftis, quæfitæ tutelæ Francorum caufam fuiffe ipfam Reipublicæ tuendæ neceffitatem; neque ullum fuiffe religioni metum à Catholiciffimâ muliere Irene, à quâ tamen ablatum Imperium eft. Altera autem caufa eft, quam fuprà in Childerici negotio protulimus, fed tamen infarciri eam & inculcari oportet; nempe, quòd apud omnes conftet, etiam cum hærefi ftare Rempublicam, quantùm ad civilem focietatem attinet, omnibus numeris abfolutam; quæ Capite, defenfione, viribus neceffariis, apertè deftituta, proftrata jam ac nulla fit; fibique adeò, ne pereat, ipfo naturæ ac gentium jure, per fefe providere poffit.

(*rr*) *Philippicum Bardanem*] ftupiditate & impietate portento quid fimile fuiffe tradunt Hiftorici. Is, occifo per proditionem Juftiniano juniore, anno 711. Imperium invafit, de quo, poft biennium, à Magnatibus dejectus eft. Vid. Theoph.

CAPUT XXXIX.

CAROLUS CALVUS *à Romanâ Civitate Imperator, à Regni Proceribus Rex Italiæ designatur.*

QUANQUAM ea, quæ à nobis dicta sunt, nostræ quæstioni planè sufficiunt; tamen addimus ad cumulum, quâ ratione modoque Carolus Magnus ad Imperium evectus est, electione scilicèt Civitatis; eâdem ratione modoque electos esse secutos Imperatores, quoties eò devenêre res, ut electione opus esse videretur.

Electione autem opus esse plerumque reputabant, cùm Imperatores sine liberis decederent, ac recta linea defecisset. Et quidem, post Carolum Magnum, Ludovicus filius, ab ipso Carolo jussus, Coronam auream patris detractam capite, (ss) & super altare positam, *elevavit, & capiti suo imposuit:* ut eam à Deo solo habere videretur. Id Aquisgrani factum Theganus memorat. Lotharius Ludovici filius, à Patre assumptus ad Imperii consortium, atque exinde Augustus appellatus; quo jure Ludovicus, Lotharii filius, itidem Imperator factus est. Postquam Ludovicus sine liberis est mortuus, inter ejus patruos, Ludovicum Germanicum, & Carolum Calvum Ludovici Pii filios, de Regno Italiæ, deque Imperio, quasi æquo jure certatum est: cùm inter fratres, fratri, fratrisque filiis succedentes, jura primogenituræ obscura adhuc, necdum ipso usu satis constabilita essent. Ergò Ludovico spreto, majore licet, electus est Carolus, primùm in Imperatorem, exinde in Italiæ Regem. Sed quo ordine modoque, satis docet vel illa Annalium Fuldensium, qui Ludovico earum partium Regi favent, vehemens invectiva in Carolum: Is enim, aiunt, *quantâ potuit velocitate Romam profectus est, omnemque Senatum Populi Romani, more Jugurthino, corrupit sibique sociavit; ita ut etiam Joannes Papa, votis ejus annuens, coronâ capiti ejus impositâ, eum Imperatorem & Augustum appellare præcepisset.*

Theg. de gest. Lud. Pii cap. vj. Duch. tom. ij. p. 276.

Ann. Fuld. tom. ij. Duch. an. 776. pag. 569.

Quinam electuri essent, ipsa corruptio Romani Senatûs Carolo imputata probat. Quin ipsa habemus acta præ manibus. Extat Concilium Romanum anno 877. habitum, in quo Joannes VIII. agens de Caroli provectione anno 876. Romæ factâ, quam hic anno 877. confirmari petebat, sic ait: *Elegimus hunc meritò & approbavimus, unà cum annisu & voto omnium Fratrum & Coepiscoporum nostrorum, atque aliorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Ministrorum, amplique Senatûs, totiusque Populi Romani gentisque togatæ; & secundùm priscam consuetudinem solenniter ad Imperii Romani sceptra*

Concil. Rom. an. 877. tom. ix. Conc. p. 296.

(ss) *Patris detractam capite.*] Expungenda sunt hæc verba, amanuensis incogitantiâ, in textum D. BOSSUET perperàm intrusa, & Thegano contraria, qui nempe sic habet loco citato: *Ornavit se* (Carolus) *cultu Regio, & coronam capiti suo imposuit... super altare coronam aliam quam ipse gestabat, in capite suo jussit poni.* Hanc *coronam aliam* jubetur Ludovicus capiti suo imponere, non eam *quam ipse gestabat* Carolus, qui nempè Imperii consortem adsciscebat Ludovicum, non Imperium abdicabat. Hoc ideò fuit annotandum, ne vel levis error falleret, & in errores induceret graviores.

proveximus & Augustali nomine decoravimus, ungentes eum oleo extrinsecus, &c. Quo loco in designando Principe, non modo Joannis VIII. qui Caput Civitatis, & Coepiscoporum, qui Regni inter Proceres haberentur, sed etiam Senatûs Populique Romani actio & consensio satis claret, eo quoque tempore, quo Romanos Pontifices, lapsis Imperii rebus, ad majorem, etiam in temporalibus, potestatem evectos esse constat.

Conc. Ticin. Confir. ap. Pontig. tom. ix. p. 283.

Posteàquàm eo ritu Carolus Imperator est factus, ab Italiæ Episcopis & Optimatibus Regnum Italicum est consecutus, distinctâ actione, in hanc formam quam habemus in Concilio Ticinensi: *Gloriosissimo & à Deo coronato magno Imperatori, Domno nostro Carolo perpetuo Augusto: nos quidem omnes Episcopi, Abbates, Comites ac reliqui, qui nobiscum convenerunt Italici Regni Optimates.... jam quia Divina pietas vos beatorum Principum Apostolorum Petri & Pauli interventione, per vicarium ipsorum Domnum videlicet Joannem.... ad profectum sanctæ Dei Ecclesiæ, nostrorumque omnium, invitavit, & ad Imperiale culmen sancti Spiritûs judicio provexit, nos unanimiter, vos protectorem, Dominum ac defensorem omnium nostrûm elegimus.* Subscribunt Episcopi & Optimates. Ita cùm Carolus, Joanne VIII. autore, Imperator factus esset, Episcopi & Optimates declarant, se quidem eo exemplo ductos esse; cæterùm propriâ distinctâque actione eumdem Principem, in Regem quoque suum à se fuisse electum. Quæ non satis à Baronio distincta, hìc ad ampliorem rerum elucidationem advertimus; quò scilicèt pateat Imperium ac Italiæ Regnum, quæ ille confudit, & re, & nomine, fuisse sejuncta; & utrumque, non nisi Procerum electione, in Carolum Calvum fuisse collatum.

CAPUT XL.

Gesta sub reliquis Carolinis Principibus: eâ stirpe extinctâ turbæ: OTHO I. Imperator: Imperii translatio ad Germanos sub OTHONE III. Qualis memoretur à BARONIO: Quæ omnia nihil ad nos.

Ann. Met. an. 881. Duch tom. iij. pag. 318.

CAROLO Calvo mortuo, Carolus Crassus, Ludovici Germanici, Caroli Calvi fratris filius, *Longobardorum fines occupavit, ac in paucis diebus totam Italiam in deditionem accepit, & Romam perveniens, à Præsule Apostolicæ sedis Joanne* (VIII. scilicèt) *& Senatu Romanorum favorabiliter exceptus, cum magnâ gloriâ, Imperator creatus est.* Sic Annales Metenses anno DCCCLXXXI.

Ann. Fuld. an. 895. Duch. tom. ij. pag. 581.

Post Carolum Crassum, ejus fratris filius, Arnulphus Germaniæ Rex, à Formoso Papâ, *in Guidonem* (*tt*) *Tyrannum*, ut Annales Fuldenses produnt, Romam accitus est, & captâ urbe, Imperator coronatus. Quo loco

(*tt*) *In Guidonem.*] Guido Dux Spoletinus, Caroli Magni ex filiâ pronepos, post mortem Caroli Crassi Italiam occupavit, ipsamque Romam, & à Formoso Papâ Imperator unctus est.

ſolius Papæ fit mentio, creſcente potentiâ Romanorum Pontificum. Necdum tamen penitus Romanæ Civitatis extinctam autoritatem ſequentia demonſtrabunt. Arnulpho autem ad annum Chriſti 900. mortuo, paulò poſt interiit Ludovicus ejus filius, ætate puerili, & frater Zwentiboldus * ſimulque tota ea pars Carolinæ familiæ, quæ Germaniam obtinebat. Qui verò Carolini tum in Franciâ ſupererant, cùm vix eam retinere poſſent, de Germaniâ & Italiâ ne quidem cogitabant; fuitque Arnulphus ultimus ejus ſtirpis, qui Imperio, Italiâ, Germaniâque potiretur.

* Ex concubinâ natus, quem pater ejus Arnulphus Lotharingiæ Regem conſtituerat.

Exinde Germania ſibi delegit Reges; Italiam & Romam per 60. annos validiſſimus quiſque occupabat, ſeu potiùs prædabatur; quoad Joannes XII. Othonem I. Germaniæ ſeu Teutonum Regem, ſibi ac Romanæ urbi defenſorem accivit *.

* Adversùs Albertū & filium ejus Berengarium II.

Atque is anno 951. ductâ Adelaïde, viduâ Lotharii Regis Italici, eo Regno potitus, poſteà à Joanne XII. Imperator coronatus eſt. Quo autem ritu id factum ſit, Regino (*uu*) memorat: *anno 962. Rex natalem Domini celebravit, indeque progrediens, Romæ favorabiliter ſuſceptus, totius acclamatione Romani Populi & Cleri, ab Apoſtolico Joanne filio Alberici, Imperator & Auguſtus vocatur & ordinatur.*

Regin. Chron. lib. ij. an. 961. 962.

De eodem Otho Friſingenſis: *Otho glorioſus Rex ad urbem progrediens, honorificè à ſummo Pontifice Joanne ac toto Populo Romano ſuſceptus, applaudentibus cunctis, Imperatoris & Auguſti nomen ſortitur.* Quo ritu populi conſenſum atque approbationem contineri & explicari vidimus.

Oth. Friſing. Chron. lib. vj. cap. xxij. p. 129.

Otho II. primi ac III. ſecundi filius hæreditario jure Imperium adepti ſunt. Otho III. ſine hærede eſt mortuus.

Per ea tempora Imperium à Francis ad Teutones tranſlatum eſſe memorant: in cujus tranſlationis origine ſub Othone I. ſcilicèt, Populi Romani, ut vidimus, conſenſus apparuit.

Quòd autem Otho I. ad liberos ſuos hæreditarium tranſtulit Imperium; quòdque, ejus ſtirpe extinctâ, Teutonibus rurſus firmatum Imperium eſt, totum id Baronius (*xx*) à Romanis Pontificibus factum eſſe contendit: atque Othoni quidem I. anno 964. ab ipſis Pontificibus id eſſe conceſſum, ut ſucceſſores deſignaret; tum deficiente ejus ſtirpe, aliter conſulendum Imperio fuiſſe; remque ad electionem Germanorum redactam per Gregorium V. Pontificem è Germanis aſſumptum, ab eoque Pontifice Electores creatos, atque hæc omnia facta in Synodo Romanâ, anno 996. (*yy*) de-

Bar. tom. x. an. 964. p. 783. 784. an. 996. p. 909. vid. Oth. Friſ. loc. cit. cap. xvij.

(*uu*) *Regino.*] Non Regino, cujus Chronicon deficit an. 908. ſed ipſius continuator, qui annum 972. explevit.

(*xx*) *Baronius*] qui an. 964. Leonem VIII. Antipapam, & ejus diploma nullius ponderis eſſe pronuntiat, non alio utitur diplomate an. 996. ut oſtendat hoc privilegium indubiâ Pontificis autoritate Germanis Imperatoribus fuiſſe conceſſum. Certè operam luderet quiſquis Baronium cum Baronio non ſemel pugnantem ſtuderet componere.

(*yy*) *Electores creatos ... in Synodo Romanâ an. 996.*] à Gregorio V. dicunt Baronius & Autor vitarum Pontificum. Sed 1°. Synodale de hac re decretum nullum extat in actis Pontificum & Imperatorum, nullum in coævis Hiſtoricis. 2°. Conſtat, defuncto Othone III. per 200. annos, Imperatorem in generalibus Germaniæ Comitiis, ab omnibus, non à ſeptem tantùm Principibus electum fuiſſe. Quomodò & quando jus illud ad ſeptem Electores venerit, incertum eſt. Plerique autumant, poſt electum Fridericum II. an. 1210. in Comitiis generalibus, Germanos Primates jus deinceps eligendi Imperatorem ſeptem primo-

quibus litigare non eſt animus. Neque enim ullatenus pertinent ad noſtram quæſtionem, poſtquàm ex ipsâ rerum ſerie ac geſtorum fide ſemel demonſtravimus, Pontificiam in ordinando Imperio poteſtatem inde manâſſe; non quòd Pontifices id à Chriſto juris acceperint (nemo enim id ſanus dixerit) ſed quòd à Deo tantâ rerum ſpiritualium poteſtate donati, ejus poteſtatis ſacrique Principatûs reverentiâ, eam ſibi etiam in temporalibus conciliaverint autoritatem, quæ ſenſim per diverſas temporum vices ac viciſſitudines, ad ordinandum quoque illud, quale nunc eſt Romano-Germanicum Imperium perveniret.

CAPUT XLI.

In transferendo Imperio ad Germanos, teſte BARONIO, *conſenſus intervenit Romanæ civitatis: quæ tamen omnia, & inde ſecuta nihil ad nos.*

QUANQUAM ergò hæc nihil ad nos pertinent, attamen ut appareat in iis quoque elucere, non modo Eccleſiæ, ſed etiam civitatis autoritatem, placet narrare paucis, quomodò hæc Baronius diſponenda putaverit.

Bar. tom. x. an. 996. p. 909. Is ad annum 996. hæc habet: *Cùm eo jure carerent* (zz) *Imperatores, ut ſucceſſores ſibi deligerent, Magno Othoni id primùm à Romano Pontifice conceſſum reperitur.* Id ut probet, profert Leonis VIII. decretum in hanc formam: Ibid. an. 964. p. 783. 784. *Leo Epiſcopus ſervus ſervorum Dei, cum toto Clero & Romano Populo conſtituimus, & confirmamus, & roboramus, & per noſtram Apoſtolicam autoritatem concedimus, atque largimur Domno Othoni, Regi Teutonicorum, & ejus ſucceſſoribus, hujus Regni Italiæ in perpetuum facultatem eligendi ſucceſſorem.*

Hæc autem ad Italiæ Regnum ſpectantia, ut ad Imperium protendantur, addit Baronius, Ibid. an. 996. loc. cit. ſucceſſorem hîc intelligi *in Regnum Italiæ primò, inde in Imperium promovendum;* atque ita in Othonis Germanorum Regis perſonâ tranſlatum ad Germanos Imperium. Hæc quidem valeant quantùm Baronio placuerit. Cæterùm id liquet, decretum iſtud Leonis eſſe conditum *cum toto Clero & Populo Romano*; ut in eâ conceſſione non modò Cleri, ſed etiam Populi Romani autoritas eluceſcat.

Docet Baronius hujus decreti autoritate factum, ut Otho I. ſucceſſorem hæreditarium haberet Othonem II. hic Othonem III. quâ ſucceſſione Germanis Imperium confirmatum fuerit.

ribus Imperii Miniſtris ultrò detuliſſe. Vid. Albert. Stad. & alios. Ne igitur credas D. BOSSUET Baronianæ ſententiæ patrocinari. Concedit more ſcolæ totum argumentum, eo quòd, ſivè verum ſit, ſivè falſum, cauſæ ſuæ non noceat.

(zz) *Jure carerent, &c.*] Baronius falsò affirmat, *Imperatores caruiſſe jure deligendi ſibi ſucceſſores, antequàm id à Romano Pontifice conceſſum fuerit.* Nam quo jure primi Imperatores eos delegerunt, qui in partem Imperii venirent, & Cæſares aut Auguſti vocarentur, eo Carolus Magnus Ludovicum Pium Imperii ſibi ſocium adſcivit, & Ludovicus Lotharium.

Alio sanè loco multis agit Baronius, & Leonem VIII. non verum fuisse Pontificem, & ipsum diploma esse falsum, à Gratiano licèt allegatum. Utcunque est, non alio titulo utitur ad asserendam posteà Romano Pontifici Romani Imperii ordinandi potestatem. Credo, quòd in his, falsis licèt, aliqua à falsatoribus veri ratio habeatur, ne absona penitus & absurda confingant, aut quòd falsis etiam, postquàm consuetudine approbata sunt, ex ipsâ approbatione accedit autoritas. Quare ex ipso Baronio, haud à vero alienum est, eam mutationem atque Imperii translationem ad Germanos, consensu Populi esse factam, inque Imperio ordinando, ad annum usque 964. retentam eam formam, quæ in Carolo Magno primùm enituit.

Ibid. an. 964. jam sup. cit. Grat. Dist. lxiij. cap. xxiij. *in Synodo.*

Eam posteà formam, stirpe Othonum extinctâ, Gregorius V. immutârit in suorum Germanorum gratiam, electionem totam eis ita attribuerit, ut, in ordinando Romano Imperio, nulla jam Populi Romani ratio habeatur: jus illud quod habent Romani Imperii Electores ad illos ab Apostolicâ Sede pervenerit, ut est ab Innocentio III. dictum, capite *venerabilem de electione:* valeant denique vigeantque omnia, quæ idem Innocentius, postremis licèt sæculis, ejusque successores, in Decretalibus, inque Clementinis, aut quocunque sub titulo, in Imperatorem Romano-Germanicum sibi tribuerunt: electum eum, Romanus Pontifex confirmet, reprobet, ad propriè dictum fidelitatis juramentum adigat; sitque *Imperatoris superior atque ordinarius judex*, tantâ autoritate ut ejus judicia irritare possit, quod habet Clementina *Pastoralis*, titulo *de sententiâ & re judicatâ*; quamquam hîc quædam à doctis etiam Catholicis, Onuphrio & aliis in dubium revocata, quædam ut nimia ipso usu obsoleta fuisse videantur; tamen quantùm attinet ad nostram quæstionem, haud gravatè concedimus, dummodò reclusis fontibus recognoscere liceat, autoritatem illam Romani Pontificis, non à Christo quidem, sed à Populi Romani, ipsiusque civitatis consensione cœpisse.

Extr. Greg. ix. lib. j. de elect. tit. vj. cap. xxxiv.

Clem. *Rom. Principes.* lib. ij. tit. ix. *de jurejurando.* Clement. tit. xj. cap. ij.

Quâ etiam ratione amplectimur id, quod est ab Innocentio III. de Apostolicâ sede proditum, *quæ Romanum*, inquit, *Imperium in personâ magnifici Caroli à Græcis transtulit in Germanos*, eodem capite *venerabilem.* Hæc, inquam, facilè admittimus, quatenus scilicèt Carolus Magnus Francique Reges, Germana propago, suasore & adjutore Leone III. à totâ urbe Romanâ pro magnis in Ecclesiam urbemque meritis, ad Imperium evecti sunt. Cæterùm illud omne, & ea quæ per gradus ab illo initio, in Romano-Germanicum, quale nunc est, Imperium, Romanorum Pontificum jura creverunt, ea ad Reges cæteros ac Regiæ dignitatis statum nullo modo pertinere satis demonstravimus; meritòque est responsum à Majoribus nostris, cùm eis objicerentur Friderici depositi: verum id quidem esse de Imperatore, cujus Romanus Pontifex in temporalibus *superior esset*, non de cæteris Regibus.

Cap. *Venerab.* jam cit.

Joan. Paris. de potest. Reg. & Pap. cap xv. vind. Maj. quæst. de pot. Pap. ad iij. argum. p. 107. 108.

CAPUT XLII.

Decretum Episcoporum de Lotharii Regno post Fontanellidensem pugnam, an ad rem faciat?

ALIA exempla circa hanc secundam quæstionem prolata omittere poteramus, nisi animo fixum esset, nihil eorum præterire, quæ alicujus momenti esse viderentur.

Bar. tom. ix. an. 842. p. 839. 840. Nithard. init. lib. iv. tom. ij. Duch. p. 276.

Validum id Baronio visum est, quod est de Lothario Imperatore, ejusque fratribus Ludovico Germanico & Carolo Calvo, Ludovici Pii filiis ab optimo hujus ævi autore Nithardo (*aaa*) proditum; nempe post cruentam illam Fontanellidensem pugnam, quâ victus Lotharius, ac deserto Regno profugus, circa Viennam latitabat, Ludovicum & Carolum petiisse Aquisgranum, *quid de populo ac Regno à fratre relicto agendum videretur deliberaturos.* Relata res ad Episcopos, ut *illorum consultu, veluti numine Divino, harum rerum exordium atque autoritas proderetur.* Quod meritò factum Nithardus affirmat. Ergò Episcopi omnia Lotharii immania & infanda gesta consideraverunt, *quibus ex causis, non immeritò, sed justo Dei omnipotentis judicio primùm à prælio, & secundò à proprio Regno fugam illum iniisse aiebant. Ergò omnibus visum est atque consentiunt, quòd ob nequitiam suam vindicta Dei illum ejecerit, Regnumque fratribus suis melioribus se justè ad regendum tradiderit:* prorsus ex illius sæculi more, quo Dei voluntatem etiam in privatorum rebus, aquæ, ferri candentis, quæsitis etiam aperto Scripturæ volumine sortibus, sed maximè prælio explorabant; iis scilicèt indiciis de rebus maximis tanquàm Divino judicio decernebant. Hæc quoque examina *Divini judicii* nomine appellabant; persuasi quippe, Deum non nisi bonæ justæque parti largiri victoriam; quæ passim etiam à sacerdotibus Domini fuisse comprobata, ipsisque autoribus gesta, multæ quæ ex illo ævo supersunt Missæ ac benedictiones, in eum usum confectæ, demonstrant. Ad eum ergò sensum hîc Episcopi consulti à Regibus respondent: Divinam voluntatem, potentiam, ultionem, tantâ victoriâ, & Lotharii non modò prælium, sed etiam Regnum deserentis fugâ, tanquàm manifestis indiciis declaratam. Aiunt enim *non immeritò, sed justo Dei omnipotentis judicio* hæc Lothario evenisse; consultique sunt à Regibus, non qui ipsi judicio Ecclesiastico de Regnis decernerent, sed ut, quid Deus vellet tanquam *Divino numine* instinctuque proderent. Quare neque ipsi id sibi tribuunt, ut excommunicatione ac depositione prolatâ, aut pensatis Reipublicæ Christianæ utilitatibus judicent; sed Deum ita velle, ita judicâsse, ejusque voluntatem ac vindictam ipsâ victoriâ ac Lotharii fugâ declaratam esse pronuntiant. Neque ipsi Lotharii Regnum fratribus tradunt, sed à Deo esse traditum, eoque jure habendum possidendumque confirmant. Quod quàm rectè egerint, secuta rerum eventa demonstrant; cùm Lotharius & Regnum

(*aaa*) *Autore Nitardo.*] Nitardus Caroli Magni ex Berthâ filiâ nepos, testis adfuit.

gnum recuperaverit, & pacatè tenuerit, & liberis habendum tenendumque tradiderit.

Interim facile erat, quod hîc Episcopi fecerunt, præcipere victoribus, ut Regnum desertum, in quod inhiabant, tanquàm *ex Divinâ autoritate susciperent, & secundùm Dei voluntatem regerent :* fallebatque eos, fortasse falli volentes, Divinæ voluntatis ambiguum nomen. Certissimum enim est victoriam præliantibus, Regna victoribus, voluntate Dei tradi, eâ scilicèt quæ effectum inferat, non eâ semper quæ approbationem certumque jus indicet. Quare hæc, quæ facta sunt extraordinariè, tanquàm Dei instinctu & numine, ejusque judicio manifestis veluti indiciis propalato, ad exemplum trahere Ecclesiastici judicii & ordinariæ autoritatis, fallax falsumque est.

CAPUT XLIII.

An meritò objectum à BARONIO *id quod est à Carolo Calvo in proclamatione adversùs* VENILONEM *positum.*

OBJICITUR etiam id quod est à Carolo Calvo Rege, anno 859. ad Episcopos dictum, in proclamatione sive expostulatione *adversùs Venilonem Archiepiscopum Senonum :* quod ut intelligatur, rerum status ex ipsâ proclamatione explicandus. Hæc ergò proponit Carolus : *Cùm, teste sancto Gregorio, ex consuetudine olitanâ, omnibus cognoscentibus, Reges in Regno Francorum ex genere prodeant, sibi à genitore Ludovico Augusto partem Regni inter fratres suos Reges Divinâ dispositione traditam.... Venilonem tunc Clericum in capellâ suâ, promisso fidelitatis sacramento servisse, eique à se, juxta consuetudinem prædecessorum Regum, consensu Episcoporum, vacantem Senonum Metropolim* fuisse *commissam :* factam postea per Primores Regni divisionem inter se & fratres, & ab Episcopis etiam à Venilone juratam : *post hoc* (ab eodem Venilone) *electione ejus aliorumque Episcoporum ac cæterorum Regni fidelium voluntate, consensu & acclamatione cum aliis Archiepiscopis & Episcopis, in ejusdem Venilonis diœcesi* (id est, Provinciâ, *Aurelianis* scilicèt) *se fuisse consecratum & in Regni regimine perunctum, & diademate, atque Regni sceptro in Regni solio sublimatum :* multa etiam alia ab eodem Venilone dato chirographo fuisse firmata : quorum immemorem eum id sæpe conatum, ut Carolum Regno pelleret, atque illud Ludovico Caroli fratri, conjuratione factâ traderet. Cùm ergò Carolus, rebus cum fratre compositis, talem proditorem damnari ab Episcopis instantissimè cuperet, judicibus adulabatur his verbis : *A quâ consecratione vel sublimitate Regni* (suprà memoratâ) *supplantari vel projici à nullo debueram, saltem sine audientiâ & judicio Episcoporum, quorum ministerio in Regem sum consecratus, & qui Throni Dei sunt dicti, in quibus Deus sedet, & per quos sua decernit judicia, quorum paternis correptionibus & castigatoriis judiciis me subdere fui paratus, & in præsenti sum subditus.*

Bar. tom. x. an. 859. p. 172. Tom. viij. Conc. pag. 672.

Tum primùm nono sæculo plus quàm mediam partem elapso, hæc vox

exauditā eſt de projiciendis à conſecratione & Regni ſublimitate Regibus; per Epiſcopalem audientiam ; & tamen hæc omnia nihil ad rem.

Nihil, inquam, ad rem, quòd Carolus Calvus Epiſcopis, tanquam Dei interpretibus, ſe ſubmittit : non enim quærimus utrum Reges arbitrio Epiſcoporum, tanquam Divini numinis interpretum, abdicare poſſint, quod tamen vix aut ne vix quidem expedit ; ſed utrum Epiſcopi, judicio dato, Reges ſolio deturbare poſſint. Id quidem Venilo per proditionem conatus erat, tanquam ab illo reſcindi poſſet ea, quam ipſe fecerat conſecratio. At non id Carolus fatebatur; neque ſe eo fine ſubmittebat Epiſcopis, ut Regiam poteſtatem ad eorum arbitria deponeret, qui ſtatim ab initio profitetur priſcâ conſuetudine omnibus notâ, *in Francorum Regno Reges prodire ex genere*, quo jure *partem Regni à Patre Auguſto Divinâ diſpoſitione* ſibi eſſe *traditam.*

Quare electio, quæ ad conſecrationem facta memoratur, pro publico & ſolenni actu, quo Regem agnoſcerent, ex uſu eorum temporum accipitur ; non pro verâ electione, tanquàm Francorum Reges electione fierent. Id adeò verum & ipſe Carolus & omnes intelligebant, ut ante *conſecrationem* & *ſublimationem* eam, quæ conſecrationi conjuncta memoratur, Carolus more Regio, ipſum Venilonem futurum conſecratorem ſuum, ad *Metropolim Senonum* evexerit. Quamobrem, etſi ea conſecratio ac ſublimatio reſcindi potuiſſet, remaneret certè Carolus id quod natus erat, *Rex ex genere*, cui Regni pars inter fratres Reges *Divinà diſpoſitione* deberetur.

Nec minùs clarum eſt de conſecratione ipſâ ac ſublimatione conſecrationi conjunctâ, non abſolutè dici : Judicio Epiſcoporum ab eâ projici poſſe Regem : ſed ſi projici à quoquam debuiſſet, quod Venilo facere conabatur, non id *ſaltem* fieri potuiſſe ab eo, ſine iis Epiſcopis, qui Regem cum ipſo Venilone conſecraverant : quod quidem ad Venilonis mentem, & tanquàm ad hominem fuiſſe reſponſum claret ; ne ſi proditor aliquid ſibi juris in Regem ſuperbè ac perperam conſecrationis nomine vindicâſſet, is ſolus habere videretur.

Et quanquam hæc in eum finem dicta, nullo effectu conſecuto ; nihil omninò ad rem noſtram, aut ad ſtatum Regiæ dignitatis faciunt ; verè tamen ac certò affirmare poſſumus, à nullo antea, à nullo poſtea Rege, imò à nullo mortalium hæc qualiacumque fuiſſe unquam prodita, congruaque omninò videri illis temporibus, à quibus inclinationem rerum, eumque, qui conſecutus eſt Regiæ Majeſtatis contemptum, incœpiſſe omnes Hiſtorici memorant.

CAPUT XLIV.

Argumentum ex Regum conſecratione repetitum ſolvitur : LUDOVICI II. *Imperatoris*, LOTHARII I. *filii*, *epiſtola ad* BASILIUM *Imperatorem Orientis.*

ANTEQUAM ex hoc loco digrediamur, ſolvendum argumentum, vanum illud quidem, ſed quod à quibuſdam magni fiat, à Regum con-

ſecratione repetitum. Quippe in hac, primùm ab Epiſcopo conſecrante poſtulatur, *ut præſentem militem ad dignitatem Regiam ſublevet*: cum ipſo ſic agitur, tanquam eo, *qui Regiam dignitatem ſuſcepturus ſit*: dat ipſe ſolitum ſacramentum, tanquam *Rex futurus*: denique ſic omnia peraguntur, tanquam non niſi poſt inunctionem, Rex, ante inunctionem & conſecrationem, electus tantùm eſſe videatur. Quæ quidem ex vetuſtis deprompta formulis, quibus Reges etiam Francici, in ſecundâ ſaltem Dynaſtiâ inuncti fuerint, nemo harum rerum ſciens inficiabitur. Quæ ſi ad extremum urgentur, nempe id efficient, ut Reges non genere ſed electione fiant, nec niſi conſecrati Regium nomen Regiamque poteſtatem accipiant; quod adeò eſt abſurdum & omnium gentium conſenſione tantâ rejectum, ut nec argumentis confutare ſit dignum. Quare ex communi omnium ſenſu, ſacræ cæremoniæ arcana ac myſtica ſignificatio hæc eſt: in eâ eſſe ſacramentum Regiæ poteſtatis cœleſti numine conceſſæ & inſtitutæ, atque hanc Divino numini haberi reverentiam, ut Rex à Deo conſtitutus, ipſe quodammodò coram Deo ſacriſque altaribus, Regio ſe nudet nomine, ut illud à Deo ſanctius jam auguſtiuſque recipiat. Cujus rei ſacramentum eſt, quòd & gladius & corona Regi imponenda de altari ſumantur, dicaturque ad Regem: *Accipe gladium de altari ſumptum*, quia nempe gladii jus à Deo eſſe, ejuſque providentiâ Regi eſſe traditum, ex Apoſtolicâ traditione & diſciplinâ doceamur; quæ trahi ad argumentum inſtituendi ac deponendi Reges, non niſi ſtultè & imperitè poſſunt.

Quo etiam ſenſu Ludovicus II. à Carolo Magno quartus, ſe *ad Romani Imperii Principatum, ſummi Pontificis manu provectum* eſſe teſtatur; cùm Imperatoris Lotharii filius, Imperatoris Ludovici Pii nepos: Imperatoris Caroli Magni abnepos, jam hæreditarium teneret Imperium, atque Imperatorium nomen ſibi jam, imò etiam avo Ludovico Pio, paternum eſſe profitetur. *Quomodo enim paternum non eſt, quod jam in avo noſtro paternum?*

Ep. apolog. Lud. ij. Imp. ad Baſ. Imper. Orient. Duch. tom. iij. p. 555.

Hæc ſcripſit Ludovicus II. ad Baſilium Imperatorem Orientis, cùm is Francis Principibus Caroli Magni poſteris, Imperatorium nomen denegaret. Atque hæc verba tacuit ſcriptor Anonymus, qui hunc profert locum, ut Caroli Magni nepotes Imperatoriam dignitatem ſummo Pontifici acceptam retuliſſe oſtendat; quod quidem nec negamus, nec erat cur Anonymus in perſpicuâ re probandâ laboraret. Quærendum illud erat, in quo difficultas verſabatur: quo jure Romanus Pontifex Imperii dandi autor fuerit: an Apoſtolico illo jure, quod Chriſtus inſtituit, an hoc adſcititio, quo Romanus Pontifex, Senatûs ac civium reverentiâ, caput Urbis atque egregiæ cujuſque rei autor habebatur.

Anon. tract. de libertat. Eccl. Gall. lib. iv. cap. xj. p. 201.

Ac Ludovicus quidem II. adversùs Baſilium & Græcos, Imperatorium nomen ac dignitatem Caroli Magni poſteris his verbis vindicabat: *A Romanis enim hoc nomen & dignitatem aſſumpſimus, apud quos profectò primò tantæ culmen ſublimitatis & appellationis effulſit, quorumque gentem & urbem Divinitùs gubernandam, & matrem omnium Eccleſiarum Dei defendendam atque ſublimandam ſuſcepimus; ex quâ & regnandi prius, & poſtmodum imperandi autoritatem proſapiæ noſtræ ſeminarium ſumpſit. Nam Francorum Principes, primò Reges, deinde verò Imperatores dicti ſunt ii duntaxat, qui à Ro-*

mano Pontifice ad hoc, oleo sancto perfusi sunt: quem locum nisi Anonymus truncum capite retulisset, nempe ipsa lectione statim intueremur, Imperium à Romanis atque ab ipsâ urbe Dominâ, unde hoc nomen primùm effulsit, ad Francos translatum; autore quidem Romano Pontifice, Romanâ Ecclesiâ Ecclesiarum matre comprobante & confirmante: eo plane sensu, quo à Joanne VIII. dictum meminimus, Carolum Calvum *Coepiscoporum & Cleri, amplique Senatûs & totius Romani Populi, gentisque togatæ annisu, ac secundùm priscam consuetudinem, ab ipso Joanne ad Imperii Romani sceptra esse provectum.*

Sup. cap. xxxiv.

En unde Caroli Magni posteritas Imperatorium nomen adversùs Græcos tueretur. Hinc idem Ludovicus II. eâdem in epistolâ commemorat Senatûs Populique Romani, imò & Militum exercituumque, in promovendis Romanis Imperatoribus autoritatem. Quo jure excidisse haud par erat Romanam urbem, faciebatque magis ad ejus dignitatem, quod jam per Petrum Apostolum religionis ac Sacerdotii Caput esset. Itaque concludebat ab urbe Romanâ Francos eo jure eligi potuisse, quo jure quondam Hispani aliique electi erant.

Inde ad Francos stirpemque Carolinam translatum Imperium Ludovicus II. refert, neque verò tacet sacram unctionem ab Apostolicis Pontificibus datam, quæ huic rei firmamento esset. Quin & id respicit, quod Pipinus Caroli Magni pater ejusque liberi, jam à sancto Bonifacio (*bbb*) in Reges Francorum uncti, à Stephano II. Papâ profecto ad Francos, iterùm uncti essent; placebatque omninò Regiæ domûs originem à Romano Pontifice consecratam; atque id non modò honori, sed etiam firmamento esse intelligebant, ut Regium genus etiam ab Apostolicâ sede sacro-sanctum haberetur.

Ex his ergò constat Caroli Magni nepotes eâ re maximè gloriatos, quod non modò Imperatorium, sed etiam Regium nomen, Ecclesiâ Romanâ probante, confirmante, confecrante, susceperint, non profectò id egisse ut Regnorum & Imperiorum potestatem ei tribuerint, contra rei gestæ ac veterum omnium monumentorum fidem. Cæterùm quid importet à Romano Pontifice corona imposita, Adrianum IV. audiemus exponentem, cùm ad ea tempora nostra oratio devenerit.

Inf. lib. iij. cap. xviij.

Hæc sunt quæ ad Gregorium usque VII. studiosissimè atque operosissimè conquisita, referunt, ut Ecclesiastico ordini ejusque capiti Romano Pontifici substernant deponendos Reges; quæ, quàm vana, quàm nulla sint, nemo non videt. Jam quantùm valeant quæ à Gregorio VII. nullo antea exemplo, nulloque documento, gesta sunt, facilè intelligimus.

(*bbb*) *A sancto Bonifacio*] Pipinum non fuisse unctum probat P. Le Cointe, ut suprà docuimus. Vid. annales Franc. tom. v. an. 752. n. 6. & seq. pag. 322. & seq.

DEFENSIO DECLARATIONIS CLERI GALLICANI DE ECCLESIASTICA POTESTATE.

LIBER TERTIUS.

Quo à GREGORII VII. tempore res extra Concilia Œcumenica gesta referuntur ad CAPUT PRIMUM GALLICANÆ DECLARATIONIS.

CAPUT PRIMUM.

An GREGORII VII. *ac secutis decretis ita res confecta sit, ut de eà ambigere Catholicis non liceat: contrarium statuitur certis exemplis & Catholicorum omnium consensione:* MELCHIOR CANUS, BELLARMINUS, RAINALDUS, PERRONIUS *testes adducuntur.*

NUNC devenimus ad ea tempora, quorum maximè autoritate nos premunt, Gregorii scilicèt VII. secutorumque Pontificum. Quippe objiciunt hisce temporibus quæstionem totam Ecclesiæ autoritate decisam: depositos quippe Pontificiâ autoritate Imperatores ac Reges: consensisse in eam depositionem Orthodoxos; neque tantùm rem à Romanis Pontificibus esse factam, sed factam in Conciliis Œcumenicis: depositum enim in

Conc. ij. Lugd. Œcumen. tom. xj. Conc. p. 640. Conc. Later. iij. cap. xxvij. tom. x. p. 1523. Later. iv. cap. iij. tom. xj. p. 148.

Concilio Lugdunensi II. ab Innocentio IV. Fridericum II. quin etiam ab ipsis Synodis multa esse decreta, quæ ad eam praxim comprobandam manifestè pertineant, ut est illud decretum Lateranensis Concilii III. *de relaxato fidelitatis debito* adversùs hæreticos, & Lateranensis IV. ut *summus Pontifex hæretici Vassallos ab ejus fidelitate denuntiet absolutos:* denique rem adeò certam, ut à Conciliis in formulam versa sit, extentque Conciliorum Constantiensis & Basileensis decreta, quibus privationis pœna Principibus etiam ac Regibus intentetur; ex quibus concludunt, rem totam eorum etiam Conciliorum, quibus maximè utimur, autoritate esse confectam.

Hæc adversarii Catholici objiciunt. Hæretici verò postquam nobiscum potestatem indirectam aversati sunt ut à Sacrâ Scripturâ & antiquitatis Ecclesiasticæ Dogmatibus abhorrentem, tum verò inculcant, quæ jam memorata sunt, posterioris ævi decreta, ut in tantâ doctrinæ mutatione, ea quam tuemur, Catholicæ Ecclesiæ infallibillitas stare non possit.

Nos autem hæreticis statim respondemus, more solito calumniari eos. Non enim Catholici docent, quæcumque in Conciliis gesta sint, ea ad Ecclesiæ Catholicæ fidem pertinere: sed eo loco habent illa tantùm, quæ decreto edito fidelibus omnibus credenda, ac tenenda proponuntur: quod & Melchior Canus copiosè docet, & Catholici omnes uno ore confitentur. Cujus rei ratio est, quòd id sufficiat, ut verba Christi firma stent de æternâ Ecclesiasticorum Dogmatum firmitate; nec proinde labat Ecclesiæ fides, si ea quæ extra fidem decreta sunt, haud pari autoritate consistunt. Atque certum omninò, multa in Conciliis sine expressâ deliberatione ac determinatione esse dicta gestaque, quibus adstringi se Catholici omnes uno ore negant. Multa etiam decreta sunt, quæ non pertineant ad invariabilem fidei regulam, sed sint accommodata temporibus atque negotiis. Quin etiam illi qui Romanum Pontificem vel maximè infallibilem esse contendunt, non propterea necessariò tuenda suscipiunt, quæ Pontifices gesserint; sed profectò certæ sunt regulæ, quibus & hi Pontificibus, & omnes Catholici Conciliis Œcumenicis certam fidem docent adhiberi oportere.

Melchior Can. de loc. Theol. edit. Lovâ. 1564. pass.

Canus ib. lib. v. fol. 340.

Certè Melchior Canus Pontificiæ infallibilitatis defensor acerrimus asserit: *Qui summi Pontificis de re quâcumque judicium temerè ac sine delectu defendunt, hos sedis Apostolicæ autoritatem labefactare, non fovere; evertere, non firmare.* Ac paulò post: *Non eget Petrus mendacio nostro, nostrâ approbatione non eget:* tum adductis decretis de religiosis Ordinibus *approbatis: Satis fuerit*, inquit, *si eam habeant autoritatem, quam epistolæ decretales, quarum nonnullas constat à posterioribus meliore consilio refutatas;* quoniam non ex firmo decreto, sed ex Pontificum opinione prodierunt.

Bell. de R. P. lib. iv. cap. xij. xiv.

Neque negat Bellarminus, aitque, Pontifices *ex ignorantiâ lapsos*, quod, inquit, *posse Pontificibus accidere non negamus; cùm non definiunt aliquid tanquam de fide, sed tantùm opinionem suam aliis declarant.* Alia ejus responsio est: *Pontifices tum nihil certi statuisse, sed tantùm respondisse, quod sibi probabilius videbatur.* Addit: *Multa alia esse in epistolis decretalibus, quæ non faciunt rem aliquam esse de fide, sed tantùm opiniones Pontificum eâ de re nobis declarant.*

Ibid. cap. xij.

Quòd Stephanus VI. & Sergius Romani Pontifices iterùm ordinari jusse-

runt eos, qui à Formoso (*a*) Papâ, postquam is degradatus fuit, ordinati essent, idem Bellarminus respondet: *Eos non edidisse aliquod decretum, quo decernerent ordinatos ab Episcopo degradato.... esse iterùm ordinandos; sed solùm de facto jussisse iterùm eos ordinari, quæ jussio non ex ignorantiâ aut hæresi, sed ex odio in Formosum procedebat.*

Ne ergò tu mihi hæc dicito: Gregorius VII. & alii, Imperatores ac Reges deposuêre; ergò id jure factum: docet enim Bellarminus, idque nos diligenter totâ hac tractatione meminisse oportet, docet, inquam, ille, accuratè secernenda esse, quæ Pontifices *de facto jusserint*, ab iis quæ decreto edito facienda constituerint. Neque enim omnia ab ipsis jure fieri; *sed* quædam *ex odio*; neque eorum decreta, quæ etiam ad doctrinam spectent valere omnia; imò verò ab ipsis ritè & ordine interrogatis, multa esse responsa atque in jure edita, ac decretalium epistolarum nomine insignita, quæ tamen probabili tantùm, imò etiam falsâ Romanorum Pontificum opinione nitantur, idque in confesso est etiam apud eos, qui Pontificiam infallibilitatem vel maximè propugnant.

Placet etiam adscribere quæ Odoricus Rainaldus docuit occasione decretalis, *exiit*, & eorum quæ in eâ à Nicolao III. definita, à Joanne XXII. posteà rejecta sunt, de Christi paupertate: *Sanè*, inquit, *major propositio: nimirum nefas esse contradicere in iis quæ definita sunt per sedem Apostolicam in fide & moribus, certissima est; & additæ propositiones eam omninò confirmant, si intelligantur, uti debent, ea quæ spectant ad fidem & universalis Ecclesiæ mores in necessariis ad salutem. At Pseudo-minoritæ non in eo sistunt, sed quæ ad fidem & mores tantùm spectant accidentariò & remotè, qualia sunt nimirùm Franciscani instituti encomia, privilegia, seu decreta Pontificum eò attinentia & omnia in iis contenta, fidei & morum essentialia esse falsò supponunt; ac ludunt in æquivoco. Illas ergò sanctiones, licèt sint in sexto* (Decretalium libro) *esse fidei & morum decreta essentialia, negandum est constantissime: neque enim decreta fidei condunt Pontifices, nisi id expresserint & de necessitate credenda proposuerint.* Ex quibus id habemus: Pontificum Romanorum decretis propositis, duo adhuc quæri oportere: alterum; an res *sit ad fidei & morum essentialia pertinens*, idque per se & proximè, non *accidentariò & remotè*: alterum; an expressum sit *id de fide credendum?*

(Odoric. Rain. tom. xv. an. 1324. n. 32.)

(Sext. Decret. lib. v. cap. iij.)

Procul ergò absunt ab Apostolici de fide decreti autoritate, hæc Clementina, *Principes Romani*, & Clementina *Pastoralis*, de fidelitatis juramento ab Imperatoribus debito, deque potestate Romani Pontificis ad Imperatoris irritanda judicia, quas Clemens V. edidit; procul, inquam, absunt hæc ab Apostolici de fide decreti autoritate, quamquam ea Clemens *Apostolicâ autoritate* declarare se dicat.

(Clem. lib. ij. tit. ix. *de jurejur.* & tit. xj. *de sent. & re jud.* cap. ij.)

Procul ab eâ autoritate rursùm abest id, quod idem Clemens V. ut certum supponit: *Nos ad quos Romani vacantis Imperii regimen pertinere dignoscitur, &c.* Quo fundamento nixus, Robertum Siciliæ Regem Vicarium Im-

(Clem. *Past.*)

(*a*) *à Formoso.*] Is fuit ille Episcopus, quem de sede Portuensi dejecit Joannes VIII. Hunc deinde restitutum a Martino II. Romana demùm Ecclesia suscepit pastorem. Quàm inhumanè Formosi cadaver violaverint, & ejus memoriam diris devoverint Stephanus VI. & Sergius III. narrat D. Fleury, quem vide.

perii, ſed in Italiâ tantùm conſtituit. Neque huic decreto certiorem addit autoritatem Joannes XXII. dum hæc ad ſe pertinere, propter Petri autoritatem & jura conceſſa Divinitùs, teſtatur his verbis: *In noſtram & fratrum noſtrorum deductum eſt, famâ divulgante, notitiam, quòd licèt ſit de jure liquidum & ab olim fuerit inconcuſsè ſervatum, quod vacante Imperio, ſicut & nunc per obitum quondam Henrici Romanorum Imperatoris vacâſſe dignoſcitur, cùm in illo ad ſæcularem judicem nequeat haberi recurſus, ad ſummum Pontificem, cui in perſonâ Petri terreni ſimul & Cœleſtis Imperii jura Deus ipſe commiſit, Imperii prædicti juriſdictio, regimen, & diſpoſitio devolvuntur.* Quanquam enim is Pontifex, hoc fundamento nixus, Vicarios Imperii in Italiâ quidem, aliâ autoritate quàm Pontificiâ conſtitutos, omneſque iis obedientes excommunicatione damnet; tamen hæc civilia nullo modo ad fidem & mores univerſalis Eccleſiæ pertinere conſtat. Quo jure hæc omnia à decretis fidei procul amandamus; parique ratione quærimus quæ Gregorius VII. aliique in deponendis Imperatoribus geſſerint, quamquàm & Petri jure atque autoritate geſta eſſe præferant, an ad fidem & mores Eccleſiæ Catholicæ potiori aliquâ ratione pertineant, aut etiam ad ea pertinere, ullo legitimo decreto declaratum definitumque ſit.

Extrav. Joan. xxij. tit. v. *Ne ſede vacante.* c. unico. *Si.*

Hæc dicimus ſecundùm eos, qui Pontificiam infallibilitatem ac ſummam in temporalibus poteſtatem vehementiſſimè aſſerunt: quâ defenſione non modò hæreticorum calumniæ propulſantur, verùm etiam Catholicorum eorum, qui nobis adverſantur, franguntur impetus; eoque demùm res tota devolvitur, ut quæramus ſintne ea, quæ ad Reges deponendos pertinent, eo ordine modoque geſta, quæ ſummam & indeclinabilem apud Catholicos obtineant autoritatem.

Ac primùm: nemo niſi dementiſſimus dixerit, ea geſta eſſe ſummâ & indeclinabili autoritate; alioquin Theologi Pariſienſes Gallique paſſim omnes, poſt cenſuram Sanctarelli ſaltem, ne jam antiquiora memoremus, pro hæreticis aut ſchiſmaticis haberentur, qui rem, ab Eccleſiâ, ſummâ autoritate decretam non modò negârint, ſed inſuper gravi cenſurâ notârint. Ipſe Perronius Cardinalis tot ab aulâ Romanâ gratulationes tuliſſet immeritò, pro eâ oratione quam habuit in Ordinum cœtu; cùm ibi poſtulavit haberi iſtam quæſtionem inter problematicas & liberas, quæ ab Eccleſiâ graviſſimâ autoritate ſancita definitaque eſſet.

CAPUT II.

Geſta ſub GREGORIO VII. *primumque ejus de* HENRICO *depoſito decretum.*

POSTEAQUAM univerſim conſtitit nihil ad fidem Catholicam pertinere, quæ à Gregorio VII. aliiſque, in deponendis Regibus geſta ſunt; illud jam ipſum evolutis excuſſiſque geſtis, ſingillatim ac luculentius explicemus; ſimulque oſtendamus quanti ſint, quæ ſummâ & indeclinabili

autoritate non valere liquet. Series postulat temporum, ut à Gregorio VII. ordiamur.

Anno Christi 1073. adversùs Henricum IV. nequissimum & flagitiosissimum Imperatorem Saxones rebellaverant. Belli causa memoratur, impositæ [Hist. Sax. bell. p. 105. Lambert. Schaf. an. 1073. ap. Freh. pag. 190.] arces atque præsidia, quæ Saxones prædis agendis atque opprimendæ libertati esse comparata querebantur. Obtendebat Imperator decimas Sifrido Archiepiscopo immeritò denegatas; ipse occultè Archiepiscopum instigabat: Abbates Turingos * ad iniquas conditiones adigebat: his initiis causisque bellum atrox gerebatur. Hîc verò ex Libro superiore repetendum id, [* Fuldensem nempe & Herveldensem.] quod per idem tempus contigit Henrico Imperatori: ab Alexandro II. diem dictam propter causas quidem Ecclesiasticas, nullâ depositionis interminatione: tum Alexandrum II. infecto negotio decessisse: Gregorium VII. ei [Sup. lib. ij. cap. xxx.] substitutum, cum Henrico IV. multa tractâsse: ac, ne superfluis immoremur, narrat Baronius anno 1075. Henricum, victoriâ de Saxonibus reportatâ, [Bar. tom. xj. p. 472.] contempsisse quæ Papæ promiserat, de pace videlicèt cum Saxonibus ineundâ, deque Thedaldo in Ecclesiam Mediolanensem intruso, aliisque ejusmodi negotiis: communicâsse etiam iis, quos sedes Apostolica ob Simoniam & alia flagitia rejecisset. Anno verò 1076. refert idem Baronius, [Ib. p. 476.] *missos à Gregorio Legatos, qui Regem ad dicendam causam vocarent ad Synodum:* dicta dies ad feriam secundam secundæ hebdomadæ in quadragesimâ: adhibita pœna, nisi dictâ die se sisteret, sed excommunicationis tantùm, ut ex Historicis hujus ævi, Baronio etiam probante, ostendimus. [Lib. ij. loc. cit.] De depositione altum adhuc ubique silentium.

Henricus tamen eâ Gregorii citatione commotus, statim habitâ Vormatiæ Pseudo-Synodo Gregorium *deposuit, eique subjectionem & obedientiam interdixit;* [Hist. Sax. bell. p. 122.] quin etiam datis literis imperavit, & illi ut ab Apostolicâ sede discederet, & Clero Populoque Romano ut *qui primus esset in fide, esset primus in ejus damnatione.* [Ibid.] Hæc miror Catholicis quibusdam non satis cautis scriptoribus probari potuisse. Neque enim aut Gregorius VII. quidquam egerat, quo deponeretur, nec, si eâ de re quæstio moveretur, ei finiendæ, idonei erant Imperator cum eoque collecti Germaniæ Episcopi; prorsusque Ecclesiæ Catholicæ ac sedis Apostolicæ jacet autoritas, si hæ molitiones valeant. Sed postquàm Imperator, inconcessa ausus, Gregorium deposuit; Gregorius quoque eò prosilire ausus, ut Regem non tantùm excommunicandum more Majorum, sed etiam deponendum novo exemplo susciperet. Neque illud omittendum, quod à coævo autore memoriæ proditum supra [Sup. lib. j. sect. j. cap. xij.] retulimus: delectatum eum videri dandi Regni dulcedine & gloriâ, quam ultrò blandientes offerebant: visos etiam illos motus, quibus Germania fluctuabat, amplificandæ in civilibus Romanæ potentiæ oportunos: queis fretus Gregorius eam tulit sententiam, cujus initium est: *Beate Petre, Apostolorum Princeps.* [Concil. Rom. iij. sub Greg. vij. tom. x. p. 356. 357.] Decretum autem sic habet: *Et ideò ex tuâ gratiâ, non ex meis operibus, credo quòd placuit tibi & placet, ut populus Christianus tibi specialiter commissus mihi obediat specialiter pro vice tuâ mihi commissâ; & mihi, tuâ gratiâ, est potestas à Deo data ligandi atque solvendi in Cœlo & in terrâ. Hac itaque fiduciâ fretus, pro Ecclesiæ tuæ honore & defensione, ex parte omnipotentis Dei Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti, per tuam potes-*

tatem & autoritatem, Henrico Regi, filio Henrici Imperatoris, qui contra tuam Ecclesiam inauditâ superbiâ insurrexit, totius Regni Teutonicorum & Italiæ gubernacula contradico; & omnes Christianos à vinculo juramenti quod sibi fecerunt vel facient, absolvo, & ut nullus ei sicut Regi serviat interdico. Dignum est enim, ut qui studet honorem Ecclesiæ tuæ imminuere, ipse honorem amittat quem videtur habere; & quia sicut Christianus contempsit obedire, nec ad Dominum rediit, quem dimisit participando excommunicatis, meaque monita, quæ pro suâ salute sibi misi, te teste, spernendo, seque ab Ecclesiâ tuâ, tentans eam scindere, separando, vinculo eum anathematis vice tuâ alligo.

Eo in decreto, quod ad verba attinet, illud imprimis notatum volo, distinctis verbis atque sententiis depositum primò Principem, tum etiam anathemate alligatum fuisse. Et meritò quidem anathemate percussum confitemur eum, qui nullâ causâ, nullâque potestate, Petri successorem deponere ausus fuerat. Quòd autem Pontifex perperam depositus, haud meliore jure Imperatorem ipse deposuerit, id verò ut novo, ita pravo exemplo esse factum contendimus.

CAPUT III.

De Gregoriani Decreti autoritate quæritur: paucis repetuntur quæ de ejus novitate dicta sunt.

Sup. lib. j. sect. j. cap. vij. & seq.

CUM secutæ de Regibus deponendis sententiæ, ab eo Gregorii VII. decreto & exemplo, tanquam ex fonte prodeant, de totâ ejus decreti ratione quærendum est. Et quidem ab ipso disputationis initio præstruximus ipsam rei novitatem: nullum exemplum, autoritatem nullam hujus rei aggrediundæ præcessisse: itaque attonitum Orbem: Gregorii asseclas ipsâ novitate commotos: ipsum Gregorium anxiè interrogatum nihil nisi falsa, vanaque & nimia protulisse: hinc Gregoriani decreti novitatem, post tot ejus ævi tractationes, post ipsius Gregorii omni ingenio ac studio elaborata responsa, viris piis & gravibus non minùs fuisse suspectam: eundem Gregorium nova superstruxisse novis: victoriam novo ausu, novique generis, decreto edito, ab Henrici exercitu arcuisse, & velut obstupefacto Orbi inanes objecisse terriculas: ac nihilo seciùs, audentissimum licèt, in tantâ novitate, nec ipsum sibi satis constare potuisse. Hæc quidem omnia novitatem sonant, hoc est, in Christianâ doctrinâ certam ac perspicuam falsitatem. Nunc autem tota res multò clariùs enitescit. Ecce enim evolutis, ab omni antiquitatis memoriâ ad hæc usque tempora, Ecclesiasticis gestis, spoliatos fuisse unquam, Ecclesiastico decreto, ullâ bonorum parte Laïcos, nedum ditione atque Imperiis Reges, aut tale quid unquam cuipiam intentatum, non invenimus, non legimus, non audivimus; cùm tamen demonstraverimus tot ac tantas hujus rei intervenisse causas, si id vel Ecclesia cogitâsset.

Quin etiam vidimus Christianos omnes, etiam Episcopos, Romanosque adeò Pontifices passim obedisse apostatis, hæreticis, excommunicatis Regibus; neque tantùm obedisse, sed etiam docuisse ex Christi præceptis de-

beri eis obedientiam, exceptis iis rebus, quæ contra Dei vetita juberentur; Pontifices quoque, discretis utriusque dignitatis limitibus, ultrò esse professos, nullam esse suam in rebus ordinandis civilibus potestatem. Nunc cùm Gregorius VII. nullo unquam exemplo, autoritate nullâ, contraria omnia faciat; rogamus adversarios, hæc quæ nunc gerit, an ad Catholicam fidem & Ecclesiasticum dogma pertineant? Si pertinere contendunt: ubi illud, quo Ecclesia Catholica invicta hactenus stetit: valere oportere *quod ubique, quod semper:* & illud: *Id verum quod priùs, id adulterum quodcumque posteriùs?* Quid autem respondemus hæreticis, dum doctrinæ novitatem erroremque manifestum, vel his vel anteactis sæculis improperant? Sin autem his argumentis victi, hæc Gregorii gesta pro fidei doctrinâ atque Ecclesiastico dogmate habere non audent; nempe non ab ejus duntaxat, sed ab illorum etiam qui eum secuti sunt autoritate, nos liberant.

Vincent. Lirin. com. j. Tert. de præscr. hæret. c. xxxj.

CAPUT IV.

Qui GREGORIO VII. HENRICUM *deponenti adhæserint, eos falso fundamento nixos, falso nempe intellectu interdicti de vitandis excommunicatis, idque jam in confesso esse: Sancti* GEBHARDI *& aliorum ejus ævi in eam rem sententiæ.*

NUNC ne sanctorum virorum, qui Gregorio VII. Reges deponenti adhæserint, autoritate plus æquo moveamur; considerandum istud: illos, quotquot fuere, falso fundamento nixos; nempe quod interdictum de vitandis excommunicatis, falso, & ab omnibus jam rejecto intellectu acceperint. Quid inde consequatur orationis series aperiet. Nunc rem ipsam aggredimur. Incipimus autem à Gebhardo Juvavensi, quem à Metensi Herimanno de hâc quæstione rogatum memoravimus. Jam quid responderit audiamus. Rescribit autem eo tempore, quo non modo Henricus IV. à Gregorii VII. communione recesserat, verùm etiam Anti-Papam fecerat nefarium illum Guibertum Ravennatem, Clementem appellatum. Hunc qui respuerent Episcopi, sedibus ab Henrico pellebantur; Pseudo-Episcopi per vim intrudebantur; ipse Gebhardus in exilio agebat, quo tempore hæc scripsit; meritoque damnat Episcopos qui talibus consentirent. Cæterùm, cùm Herimannus de deponendis Regibus Ecclesiasticâ autoritate vel maximè quæreret, Gebhardus, nullâ depositionis mentione factâ, rem totam cum excommunicatione connectit, & controversiæ statum ab ipso initio sic exponit: *Hâc puritate contenti, eò quòd in præsenti versatur negotio, hoc solum tenemus quod Ecclesia Catholica semper tenuit, quod ab initio cœptæ Christianitatis usque ad monstrosa hæc tempora stabile & inconcussum perstitit, scilicèt quòd excommunicatis non est communicandum. Hæc namque dissensionum causa est & seditionum, quòd illi ab excommunicatis non abstinent & non abstinendum docent: nos verò & abstinemus & abstinendum persuademus, præcipuè ab illis qui à primâ & præcipuâ Sede excommunicantur.* Sic ille totius negotii fontem rationemque, in ipso interdicto de vitandis hæreticis

Vid. lib. j. sect. j.

Gebh. ep. ad Herm. ex lib. cui titulus: *Vetera monum. cont. Schism.* Ingol. 1612. pag. 10. ap. Tegnag.

reponendam putat: depositionis per totam epistolam mentione nullâ; quippe qui de tali re nihil in Scripturis, nihil in Canonibus, nihil in Patribus, nihil in Historicis gestisve Ecclesiasticis inveniret.

Hoc disputationis posito fundamento, docet valere excommunicationem
Ibid. p.15. nullâ Canonicâ examinatione rescissam: *Illos*, inquit, *velimus attendere, qui tam facilè etiam quorumlibet Episcoporum, nedum Romani Pontificis sententiam, sine Legati examinatione rescindunt.*

Ibid. p.17. Agit posteà contra eos qui Gregorium *indiscussum, inauditum, inconvictum, nec confessum, vel commonitum* Wormatiæ deposuerunt, & Guibertum Anti-Papam, vivente vero & legitimo Pontifice Gregorio, in Petri Cathedram intruserunt, *Romanâ Ecclesiâ nec consciâ, nec consentiente.* Et addit: *Ecce, omni tergiversatione remotâ, causæ à nobis expositæ sunt de hoc, quòd excommunicatis, quibus illi communicant, non communicamus: quòd Apostolicæ sedis Pontifici, & Beati Petri vicario abrenunciare non præsumimus: quòd eodem vivente & cum Romanâ Ecclesiâ concorditer agente, alium ad eandem sedem eligere, aut eligentibus consentire non acquiescemus.*

Quod autem objiciebatur juramentum fidelitatis Principi præstitum;
Ibid. pag. 20. 21. 24. & seq. respondet primò: *Antiquitus præcessisse votum*, quo se, in ordinatione suâ, Beato Petro suisque vicariis & successoribus obstrinxerint: tum violari fidem Principi datam ab iis maximè, qui eum pessimis implicuere negotiis: posteà non valere juramentum contra jus fasque datum: postremò rem totam huc esse devolutam: *Dicitur*, inquit, *nobis: Fidelitatem Principi juràstis, cui si fideles esse vultis, fidem Domino Apostolico & obedientiam abnegate, & illam abnegationem juramento, vel scripto firmate, & ab excommunicatis à sede Apostolicâ non abstinete, & non abstinendum docete.* Quo quæstionis constituto statu, concludit: *Nihil unquam juravimus, nisi quod salvo Ordine nostro fieri posset.*

Quæ si quis intelligat, inveniet sancto viro ne perspectum quidem fuisse quæstionis statum. Neque enim si fidelitatem servaret Principi, ideò Domino Apostolico obedientiam abnegaret, sed in civilibus Principi, in sacris Apostolico obediret, nec si Principis prava imperantis jussa detrectare, ideò obedientiam absolutè negare oporteret; nec si cum excommunicato Principe in malis & in sacris, ideò etiam in civilibus, Reipublicæ causâ, communicare vetaretur. Atque ut clarè omnia distinguamus: illud quidem rectè, quòd Gebhardus & alii, Henricum simoniacum & infandi Schismatis autorem, pro excommunicato habebant: quòd Gregorium ab eo depositum pro vero Pontifice colebant: quòd Guibertum Anti-Papam ejusque asseclas respuebant: quòd iis qui essent excommunicati ipsique adeò Regi in malis & in sacris communicare nolebant; hæc recta sanctaque: quòd autem in re nullâ, ne quidem temporali, ac Reipublicæ causâ, cum excommunicato Rege communicare se posse credebant; id verò errorem esse manifestum, & nos probavimus, & jam in confesso est; atque omninò constat, falso nixos systemate, obedientiam omnem Principi denegâsse.

Dodech. an. 1090. Neque aliter alii passim causam hanc tuebantur. Extat apud Dodechinum Abbatem, Mariani Scoti continuatorem, atque hujus ævi Annalistam,
* Turingiæ. Stephani Alberstatensis Episcopi, sub nomine Ludovici Comitis * ad Val-

tramnum Magdeburgensem Regis Henrici defensorem, epistola (*b*) vehemens, cujus quidem summa est: Regem adulterum, homicidam, simoniacum, atque adeò hæreticum, non esse à Deo ordinatum, eâ ratione quòd *pro his nefandis malis ab Apostolicâ sede excommunicatus, nec Regnum, nec potestatem super nos, quia Catholici sumus, poterit obtinere.* Quam epistolæ summam Dodechinus his verbis comprehendit: *Venerabilis Episcopus, vocato notario, epistolam dictavit, in quâ Henricum hæreticum & excommunicatum, ideòque nec Regem dicendum comprobavit.* Sic depositionem ab excommunicatione suspendunt, errore manifesto, ut jam in confesso est.

Solebant autem his temporibus vehementissimè urgere, quòd *excommunicatos vitare debeamus;* legiturque eâ de re Bernaldi * opusculum ad Gebhardum Abbatem Schaffusensem; eâque se ratione maximè tuebantur, qui Regem respuebant.

* Constantiensis Presbiteri. Vetera monum. &c. p. 239.

Lambertus Schafnaburgensis, Gregorianarum partium studiosissimus, ad annum 1076. memorat excommunicatione factum, ut Uto Episcopus Trevirensis aliique, cum Rege stare vererentur. Itaque hâc de causâ ab Episcopis, & Proceribus Palatinis abstinebat, *obtendens & eos & ipsum Regem excommunicatos esse à Romano Pontifice; sibi tamen, quod ipsum vix summis precibus extorserit, indultam tantùm esse colloquendi Regis licentiam; nullâ præter hæc in cibo, in potu, in oratione, vel in cæteris omnibus communione ejus permissâ:* quasi speciali permissione indigerent, ut de necessariis Reipublicæ negotiis, cum excommunicato Imperatore tractarent.

Lambert. pag. 237.

Ipse Gregorius VII. quanquam, uti memoravimus, distinctis verbis à depositionis sententiâ excommunicationem ipsam discrevisse videbatur; id tamen omnibus epistolis inculcabat, ne Regi, ne cæteris excommunicatis communicarent; ut qui intelligeret eâ re omnem causæ suæ vim contineri.

Greg. vij. lib. iv. ep. ij. vj. viij.

Atque is tamen, ut vidimus, in Concilio Romano IV. anno 1088. necessitate ipsâ, illud de vitandis excommunicatis interdictum ita molliverat, ut ab excommunicatione illos exciperet qui cum excommunicatis necessariâ causâ communicarent: uxores videlicèt, liberos, servos, ancillas, rusticos servientes, nulla subditorum Regisque factâ mentione; tamquam ea necessitas, quâ Regibus obsequimur, una esset, cujus apud Christianos nulla ratio habeatur: quod tamen officium ne prorsus omitteret, exceptos quoque volebat *omnes alios, qui non adeò Curiales sunt, ut eorum consilio scelera perpetrentur;* ut jam nihil aliud vetitum intelligatur, quàm ne scelerum consortes fierent: quo uno Gregorii decreto, omnia de deponendis Regibus decreta corruunt.

Sup. lib. j. sect. ij. cap. xxviij. vid. tom. x. Côc. pag. 370.

Quin etiam secuti Romani Pontifices depositionem ab excommunicatione distinctam esse voluerunt, uti jam vidimus & sæpe videbimus; certumque est omninò autoritate eorum, Canonistarumque, ac Theologiæ omnis, totam regnandi vim, cum ipso anathemate stare posse. Neque minùs certum Childericum & Irenem, quos Regno depositos esse volunt, nullâ umquam

(*b*) *Epistola*] illa acerbè scripta & iracundè, falsis nititur fundamentis, falsis item & absurdis abundat argumentis; ut minimè decuerit Stephanum Episcopum hujus fuisse autorem, & Ludovicum Comitem hanc suam subscribendo fecisse.

excommunicatione fuisse percussos. Quare nihil erat manifestiùs falsum quàm depositionem connexam esse cum excommunicatione, quæ sine depositione, & sine quâ depositio esse possit.

CAPUT V.

Quod nunquam de potestate Reges deponendi canon conditus fuerit; nunquam edita professio, nunquam eà de re pronunciatum, ac nequidem unquam quæsitum: incœptum à factis quæ deinde ad jus tracta sint.

ILLUD etiam asserimus ad placandos Catholicos & Hæreticos retundendos, de deponendis Regibus numquam canonem aut professionem ab Ecclesiâ fuisse editam, neque à quoquam aut Concilio, aut etiam Papâ pronunciatum esse, *ne quis negaret Principes à Pontificibus posse deponi*; neque ab ullo Doctore, ab ullo Historico, ab ullo viro bono esse scriptum, hæreticum aut schismaticum fuisse quemquam, eo præcisè nomine, quod negâsset Reges à Pontificibus posse deponi.

A multis sanè id negatum, etiam Gregorii VII. tempore, confitentur omnes, & ipsæ testantur Hermanni quæstiones. Id etiam negârunt quotquot illis temporibus pro Henrico IV. apologias ediderunt: id negavit Ecclesia Leodicensis celebri illâ epistolâ, quâ illa decreta de deponendis Regibus, salvo in aliis Apostolicæ sedis Primatu, inter novellas traditiones Apostolicæ doctrinæ adversantes recensentur. Alios innumerabiles commemorare nihil attinet. Neque tamen prætermitti debet autor vitæ Henrici IV. cujus hæc verba sunt: *Absolvit* (Gregorius) *omnes à juramento, qui fidem Regi juraverant... quod factum multis displicuit, si cui displicere licet, quod Apostolicus fecit; & asserebant tam inefficaciter quàm illicitè factum quod factum est.* Id si error fuit, qui in eo versabantur, canone aliquo, dogmate, professione, doctrinâ, erudiendi fuerunt. Cùm enim errores proferuntur, eos damnare ac prohibere solet Ecclesia Catholica, & contrariam veritatem edito canone declarare. Solet etiam postulare ab errantibus erroris sui professionem. Exempli gratiâ, postquam Græci negârunt Primatum Apostolicæ sedis in spiritualibus, non contenta Ecclesia est Romanum Pontificem pro eo ac debuit modo venerari; sed editâ professione à Græcis exegit ut eam potestatem agnoscerent. Quare si pro certo haberet Ecclesia, valere eam potestatem ad bona temporalia, atque etiam ad Imperia detrahenda; id quoque editâ professione declararet, vel à negantibus reposceret; neque unquam aliter est factum in fidei dogmatibus. At neque Gregorius VII. neque alii Pontifices quidquam tale præstiterunt; neque quisquam canonem talem unquam, professionemve protulit. Cur hoc? Nisi quòd omnes intellexerint, rem hanc ejusmodi esse, quæ ad dogma Ecclesiasticum nullo modo pertineret.

Epist. Cleri Leod. adv. Pasc. ij. tom. x. Conc. p. 630.

Vit. ap. Ursperg. p. 382.

Neque verò inter canones recensemus, quæ Gregorius VII. ad Heriman-

num ſcripſit, tametſi eorum excerpta, à Gratiano & aliis, in Decreti corpus illata ſint. Satis enim conſtat illam epiſtolam nunquam inter decretales fuiſſe recenſitam, Gratianumque & alios canonum conſarcinatores, nihil majoris tribuere autoritatis iis quæ operi ſuo intexuerint.

Decr. part. ij. cauſ. v. quæſt. vj.

Idem reſpondemus ad caput, *Juratos*, ab eodem Gratiano, ſub Urbani II. qui Gregorio VII. ſucceſſit, nomine proditum; neque epiſtolam, unde Gratianus hunc deſcripſit canonem, uſpiam invenimus.

Ibid. cap. v.

Caput autem, *nos Sanctorum*, à Gregorio VII. in Concilio Romano IV. prolatum, Gratianus exſcripſit, noſque ſupra retulimus, & ex verbis patet, rem quidem narrari quæ à Gregorio VII. geri ſoleret, non autem quæ decreti vice, aut ſub anathematis pœnâ ſanciretur.

Ib. cap. iv. vid. ſup. lib. j. ſect. j. cap. viij.

Nam quod inter *dictatus Papæ* refertur, *quòd Papæ liceat Imperatores deponere; quòd à fidelitate iniquorum ſubjectos poſſit abſolvere*, nihil eſt.

Greg. vij. lib. ij. poſt epiſt. lv.

Fateor à Baronio *dictatus* illos *Papæ*, qui inter Gregorii VII. epiſtolas recenſentur, Concilio Romano III. anni 1076. fuiſſe adſcriptos; ſed nullo teſte, autoritate nullâ. Cùm enim eorum *dictatuum* in ipſâ Synodo, aut in Gregorii VII. epiſtolis, aut in Hiſtoricis, qui de Synodo ſcripſere, nulla mentio habeatur, probabilius eſt, hos *Papæ dictatus* ex epiſtolis Gregorii à ſtudioſo quodam fuiſſe collectos.

Baron. an. 1076. tom. xj. p. 484.

Atque ut maximè fateamur *dictatum* hunc à Gregorio in Concilio aliquo fuiſſe editum, non tamen ita ut inter canones adſcribatur; quemadmodum neque illud: *Quòd Romanus Pontifex, ſi canonicè fuerit ordinatus, meritis beati Petri indubitanter efficitur Sanctus:* aliaque ejuſmodi, quæ inter *dictatus* Gregorii relata, ipſi adverſarii canonibus accenſere erubeſcant.

Dict. xxiij.

Neque obſtat quòd hæretici ac ſchiſmatici habeantur qui Henrico favebant. Quærendum enim eſt quo nomine hæretici aut ſchiſmatici eſſent. Meritò enim ſchiſmatici, ſuoque ſenſu hæretici, qui & legitimum Pontificem nullâ autoritate dejecerant, & apoſtaticum in Petri Sedem per vim ac ſacrilegium intrudebant: ad hæc canones conculcabant, & Simoniacos, & incontinentes Clericos fovebant. Qui autem eos aut hæreticos aut ſchiſmaticos dixerit, eo præcisè nomine, quòd negarent à Papâ Reges deponi potuiſſe, tot inter graviſſima quæ mutuò inferebant crimina, nemo extitit.

Certum igitur eſt nunquam eâ de re expreſsè quæſitum, taliſne poteſtas Pontificibus à Domino data eſſet; nunquam expreſsè conſtitutum, conceſſam eam eſſe: neque unquam à quoquam qui id pernegâſſet, exactum, ut eam ſententiam factâ profeſſione ejuraret.

Sanè anno 1102. cùm Paſcalis II. Concilio Romæ habito, adversùs Henricum IV. & ejus aſſeclas anteceſſoris anathemata iteraret, habiti pro hæreticis, qui anathemata contemnerent, adactique in hanc formulam: *Anathematizo omnem hæreſim, & præcipuè eam quæ ſtatum præſentis Eccleſiæ perturbat, quæ docet & adſtruit anathema contemnendum, & Eccleſiæ ligamenta ſpernenda eſſe: promitto autem obedientiam Apoſtolicæ ſedis Pontifici, Domino Paſcali, ejuſque ſucceſſoribus, ſub teſtimonio Chriſti & Eccleſiæ, affirmans quod affirmat, damnans quod damnat ſancta & univerſalis Eccleſia.* Hæc erant quæ Catholica Eccleſia, editâ profeſſione, à ſchiſmaticis ad unitatem redeuntibus poſtularet: quæ omnia in confeſſo ſunt apud omnes Catholicos.

Conc. Later. ſub Paſc. ij. tom. x. vid. Cōrad. Uſperg. an. 1102.

Ulteriùs prosilire, aut de deponendis Regibus quidquam expromere, ac pro canone edere, Ecclesiæ Doctor Spiritus sanctus vetuit.

Ac posteà anno 1105. cùm de compositione inter Pontifices Gregorii successores & eumdem Henricum IV. ageretur, nihil aliud ab Henrico postulatum, quàm ut fateretur, se *injustè Hildebrandum esse persecutum: Guibertum ei injustè supposuisse, & injustam persecutionem in Apostolicam sedem & omnem Ecclesiam hactenùs exercuisse:* quæ quidem erant certissima, eo nomine, quòd ad obedientiam vero Pontifici denegandam, falsoque præstandam, omnes adegisset.

Ep. Henr. iv. ad Reg. Celt. in vit. Henr. ap. Urfperg. p. 397. vid. Bar. tõ. xij. an. 1106. p. 45.

Ut autem recognosceret à sede Apostolicâ dari aut adimi potuisse Principatus nemo postulavit, nemo cogitavit.

Objiciunt Gregorium VII. aliosque Pontifices, non alio fundamento nixos, hæc de Henrico aliisque autoritate clavium deponendis edidisse decreta, quàm quòd existimabant id suæ esse potestatis: ergò eam doctrinam ut certam supponebant.

Vid. sup. hoc lib. cap. j. & in app. lib. iij.

Qui hæc objiciunt, meminerint, velim, id quod est à Bellarmino aliisque magno consensu dictum: nempe accuratissimè discernenda, quæ Romani Pontifices de facto jusserint, ab iis quæ decreto edito facienda constituerint; neque etiam decretorum omnium parem esse rationem, cùm eodem Bellarmino, aliisque consentientibus, iidem Pontifices multa decreta protulerint ex falsâ sententiâ quam ipsi probabilem reputarent.

Quare omninò certum est, de hac potestate Reges deponendi, etiam postquam negata est, nunquam quæsitum, nedum pronuntiatum fuisse: sed postquam eam ex facto exercere cœperant, jus ex facto trahere conabantur. Verùm aliud profectò est factum Gregorii, quod, quantùm ad temporalia adempta pertinebat, Henricum Regem duntaxat, solamque Germaniam Italiamve spectaret: aliud decretum seu dogma, quod universæ Ecclesiæ probandum refutandumve proponeretur.

CAPUT VI.

Quod multi in Germaniâ Orthodoxi etiam Episcopi à GREGORII VII. *sententiâ discrepàrint: exemplum Trevirensis Ecclesiæ, ac* BRUNONIS *Archiepiscopi, Imperatori deposito omnia jura servantis, etiam ea quæ ad designandos Episcopos antiquitùs data essent.*

NEQUE verò hæc hæserunt, infixaque sunt animis eâ firmitudine; quâ solent fidei æterna dogmata, ab altâ Christianitatis origine per omnem sæculorum seriem devoluta. Etsi enim horum temporum historiæ, plerumque obcuræ mancæque sunt, pervenêre tamen ad nos Præsulum illustrium nomina, qui Henricum IV. jam depositum, ut Imperatorem debitâ obedientiâ in civilibus coluerunt. Hîc autem Germanos solos proferemus, alios alio loco commodiùs suo ordine memorabimus.

Laudatur

Laudatur in historiâ Trevirensi Bruno Archiepiscopus, eleemosynarum summæque pietatis nomine: atque illum quidem Ecclesiæ Catholicæ & Romano Pontifici conjunctissimum fuisse constat: quippe qui Egilberti antecessoris, falso Pontifici Guiberto & Henrico IV. communicantis, gesta resciderit, ab eoque ordinatos nullos admiserit, *nisi qui se legitimo Romanæ Ecclesiæ Pontifici obedituros super Evangelium fidem facerent.* Hist. Trev. tom. xij. Spicil. pag. 242. Ibid. pag. 234.

Cùm tamen ita affectus esset ergà verum Pontificem, tunc Paschalem II. haud minùs ipsi Henrico IV. toto Episcopatûs vitæque suæ tempore gratus & obsequens fuit; de quo etiam ibidem scribitur: *Cum tantâ solertiâ & sapientia ab ipso rem actam*, ut in gravissimis illis Regnum inter & Sacerdotium dissidiis, *ita Catholicorum amplexus sit consortium, ut Imperatori debitum non denegaret obsequium; neque ita se Cæsarianorum communione contaminaverit, ut Catholicorum offensas incurrerit.* Itaque & Episcopi simul & egregii civis functus officio, utrique parti conjunctissimus, idoneus etiam reconciliandis animis habebatur. Et quidem ab Henrico IV. jam sæpe deposito, multis jam ornatus beneficiis, anno 1101. flagrantibus maximè dissidiis, Trevericæ præfectus est Ecclesiæ, petentibus Trevericis. *Treverici petierunt sibi Episcopum dari, quibus* Imperator, *petentibus Principibus & consentientibus civibus, Brunonem consecrari jussit. Denique ibidem ordinatus est ab Edalberone Metensis Ecclesiæ Episcopo, oleum sacræ benedictionis imponente, Joanne Spirensi, Richero Virdunensi cooperantibus; & assistentibus Archiepiscopis Ruthardo Moguntiensi & Friderico Coloniensi & aliis quamplurimis Episcopis.* Prorsus antiquo more rituque, quodque notandum est, eas partes agente Imperatore, quæ pridem à piis Imperatoribus actæ essent: adeò Imperatoris nomine colebatur, atque omnia in designandis Episcopis olim usu Ecclesiæ Regibus attributa, deposito etiam & excommunicato Principi integra servabantur. Ibid. pag. 243. Ibid. pag. 240.

Jam ut ejus Antistitis gesta prosequamur, sic scribit Historicus: *Anno ordinationis suæ 3. Romam profectus, Apostolorum gratiâ & percipiendæ benedictionis magistri causâ, invenit Dominum Paschalem Papam universali Synodo præsidentem, Papatûs sui annum 8. agentem, à quo honorificè susceptus est, utpote Belgicæ-Galliæ primæ Metropolis Præsul magnificus.* Addit tamen Historicus: *Sed quoniam Episcopalia, videlicèt annulum & baculum, per manum laicam suscepisset* (contra Gregorii VII. Urbani II. & Paschalis II. interdictum) *atque quia Ecclesias dedicasset, & Clericos, necdum pallium consecutus, promovisset* (quod à Romanis Pontificibus pridem erat vetitum) *multùm asperè correptus est; & decernente Episcoporum ibi congregatorum Concilio, Pontificatûs officium deposuit: quod tamen ipsis intervenientibus, quia discretio ejus & prudentia officio & tempori congruens erat, post triduum, non sine admissorum pœnitentiâ recuperavit.* Ibid. pag. 241.

Diligenter attende quid in illo Papa & Episcopi reprehenderint, & cujus eum pœnituerit. Non profectò quòd Regem depositum agnovisset, ab eoque præfectus Trevericæ esset Ecclesiæ. Id enim, modò absque Simoniâ, ac servatis canonibus fieret, non improbabat Ecclesia; sed propter annulum & baculum, consecrationesque & ordinationes sine pallio, adversùs Pontificia decreta factas.

Liquet ergò, ne ipsum quidem Papam & universalem Synodum, cui ipse præsideret, quidquam ab eo exegisse, quod ad ejurandum Henricum IV. Imperatorem pertineret; rediitque in Germaniam pari in Regem fide, atque obsequio clarus, teste eodem Historico: *Talem se in omnibus modis exhibebat, ut in administrandis quoque Regni negotiis, ex omnibus Principibus... nullus eo sublimior haberetur: adeò ut eum Imperator Patrem suum vocaverit, & majorem cæteris honorem ei impenderit; sed & ab omnibus Episcopis quacunque se conventui eorum ingessisset, ut par quidem diligebatur, sed ut major venerabatur. Igitur quoniam in rebus sibi commissis strenuissimus erat, defuncto Imperatore, communi consilio Principum, Regiæ Curiæ vicedominus effectus est, & Regnum, Regnique hæres* (Henricus videlicèt hujus nominis V. Rex) *adhuc adolescens circa annos* 20. *ei committitur.* Hæc quidem satis probant quæ in deponendis Imperatoribus gesta essent, non esse considerata ut decreta fidei, sed ut facta Pontificum, quibus sancti viri orthodoxæque Ecclesiæ minimè consentiendum ducerent, Romanis Pontificibus non improbantibus.

(Ib. p. 242.)

CAPUT VII.

Sanctus Otho *Bambergensis, sanctus* Erminoldus *Abbas: designationes Episcoporum ab Imperatore deposito factæ, ab Orthodoxis Ecclesiis petitæ & admissæ: quid in iis sedes Apostolica & Concilium Romanum improbant.*

Eodem ferè tempore, anno videlicèt Christi 1102. quo ad Trevirensem Ecclesiam iste promotus est, sanctus Otho Pomeraniæ Apostolus, Bambergensem Episcopatum sortitus est, cujus vitam habemus apud Canisium, à Baronio posteà translatam in Annales Ecclesiasticos, miris cum viri laudibus. Is ergò in Henrici IV. aulâ versatus, Cancellarii munere præclarè est defunctus, atque Imperatori in pietatis officiis conjunctissimus fuit. Nam Henricus, varius moribus, pietatis etiam officia frequentabat.

(Canis. ant. lect. tom. ij. lib. 1. pag. 333. Baron. tom. xij. an. 1102. & seq. p. 25. & seq.)

Dum ergò sanctus Otho Cancellarii munus egregiè exequeretur, *Rupertus Bambergensis Episcopus de hâc vitâ migravit. Itaque ex more temporis, insignia Episcopatûs* * *ad Curiam allata sunt, & petitio Ecclesiæ pro Pastore. Sed Imperator consilio sex mensium inducias ponit; Ecclesia verò Bambergensis, cum Clero & Populo, Deo interim devotissimè, pro idoneo Rectore supplicabat.* Sic piæ sanctæque Ecclesiæ, etiam in iis quæ ad Ecclesiastica pertinerent, Imperatorem quantumvis depositum observabant. Hoc ritu sanctus Otho Episcopus designatur, & ad sarcinam subeundam invitus adigitur.

(Ibid.)

(* Annulus & baculus.)

Factum id sub Paschalis II. initia, * & scribit ad eum sanctus Otho in hæc verba: *In obsequio Domini mei Imperatoris per annos aliquot degens, & gratiam in oculis ejus inveniens, suspectam habens in manu Principis investituram, semel atque iterum cùm dare vellet, renui Episcopatum.* Non ille obsequium ac fidem, in excommunicatum ac depositum licèt Principem, nequidem provectionem ad Episcopatum, eo designante, sed investituram

(* An. III. ejus Pontificatûs.)

(Can. ib. cap. v. pag. 338.)

(Ibid. & tom. Conc. x. p. 688.)

tantùm ſuſpectam habet. Pergit: *Nunc verò jam tertio in Bambergenſi Epiſcopatu me ordinavit, in quo tamen minimè permanebo, niſi veſtræ complaceat Sanctitati per vos me inveſtire & conſecrare.*

At Paſchalis, Dominum Imperatorem profeſſo neque ab ejus obſequio diſcedenti, ut *dilecto fratri Bambergenſis Eccleſiæ electo* reſcribens, *ſalutem & Apoſtolicam benedictionem* impertit, & ejus probat electionem ab Imperatore factam: nihil aliud quàm inveſtituram improbat. Quid plura? Baculum & annulum deponenti reſtituit: eum conſecravit: ad Eccleſiam de ejus conſecratione, ſalvo Metropolitani jure, à ſe factâ ſcripſit; nihil tamen de ejurando Imperatoris obſequio, aut ab eo poſtulavit, aut Eccleſiæ ſignificavit. Can. ibid. cap. ix.

Habemus apud eundem Caniſium à Baronio relatam ſancti Erminoldi Abbatis * vitam, in quâ hæc legimus: *Henricus aliquando Imperator* (V. quarti filius) *cùm propter exceſſus ſuos in Papalis excommunicationis ſententiam incidiſſet, & tamen à religioſis ac magnis etiam Prælatis Eccleſiæ, Imperatoriæ dignitatis intuitu honor ſibi ac ſolita reverentia deferretur &c.* Non ergò omnes in eo errore verſabantur, ut ab eo excommunicato Imperatore, etiam in civilibus abſtinendum eſſe, cum ſancto Gebhardo aliiſque crederent; ſed magni etiam ac religioſi Epiſcopi contrariam ſententiam tuebantur. Can. tom. ij. p. 507. Bar. tom. xij. an. 1121. pag. 148.

* Monaſterii Pruſeningenſis unius ex illis quæ S. Otho Bambergenſis Epiſcopus erexerat.

Et quidem Erminoldus excommunicatum Henricum aditu Eccleſiæ ſacrique Monaſterii, atque etiam fratrum ſalutatione prohibebat: ipſe tamen & Imperatorem appellavit, & pro officio ſalutavit, & quod excommunicato non omnia conſueta præſtaret, excuſatum ſe voluit. Ibid. pag. 520. 521.

Porrò electiones Epiſcoporum eas, quæ autore Imperatore ſolebant fieri, poſt Henrici IV. depoſitionem, ab Epiſcopis etiam Gregorio VII. addictis, conſueto more fuiſſe frequentatas, teſtatur Hiſtoria Trevirenſis ſupra memorata: cujus quidem autori, ſua ſuoque ævo proxima enarranti, facilè adhibemus fidem. Hæc ergò in eâ hiſtoriâ legimus: Anno 1078. depoſitionis jam à Gregorio VII. dictâ ſententiâ, Udonem Archiepiſcopum Trevirenſem vitâ diſceſſiſſe, ſubſtituendi Epiſcopi gratiâ Imperatorem Treverim adveniſſe: eò etiam adveniſſe Herimannum, Metenſem eum, quem ſæpè memoravimus, Theodericum Virdunenſem, eum quem Magnum appellant, & Bibonem Tullenſem, Provinciæ Trevirenſis ſuffraganeos Epiſcopos: Herimanno ac Bibone autoribus, idoneas perſonas Imperatori fuiſſe à Clero nominatas, quas tamen reſpuerit, *quòd nemo ejus benevolentiam dignâ taxatione prævenerat.* Tandem Egilbertum ab eo fuiſſe admiſſum, ſed ab Herimanno ac Bibone non fuiſſe receptum, prohibitoſque Epiſcopos à Clero & Populo ne eum conſecrarent; *propter canonicum illud decretum, quo præcipitur ut nullus in Epiſcopum, niſi canonicè electus, conſecretur.* Hiſt. Trev. tom. xij. Spicil. pag. 226. 227.

Ergò quem Imperator canonicè deſignâſſet, omninò recepturi erant; idque ſentiebat Eccleſia Trevirenſis illa ſub Othone, (is eſt qui ſuperius Udo appellatur, *) Gregorio VII. addictiſſima. In eam ſententiam cum Coepiſcopis Herimannus quoque Metenſis Epiſcopus convenerat, is quem Gregorio VII. addictiſſimum fuiſſe memoravimus: ut profectò non miremur toties fluctuâſſe & conſultâſſe eum, qui Henricum etiam depoſitum, in tam ſolenni tamque Eccleſiaſtico actu Imperatorem agnoſcat.

* Semper ille appellatur Udo, nunquam Otho in hiſtoriâ Trevirenſi.

Theodoricus Virdunensis, ille etiam à nostro Historico Magnus nuncupatus, tum Gregorio VII. sedique Apostolicæ conjunctissimus, haud minùs Imperatorem agnovit, probante Pontifice, cujus etiam jussu cum Imperatore causam Herimanni Metensis studiosissimè egit. Testatur epistola in eâdem historiâ Trevirensi ad Gregorium VII. quâ simul eum Pontificem, & Henricum depositum licèt, Regem agnoscit.

Ibid. pag. 230.

Multos alios Episcopos religiosos & magnos in eâdem sententiâ fuisse vidimus; ac vitæ sancti Gebhardi Juvavensis suprà laudatus autor, in totâ Germaniâ quinque omninò Episcopos memorat, qui Gregorio in omnibus adhæserint, & ab Imperatore penitùs discesserint. Hos ille quidem Catholicos nominat; sed interim ipse dubius, cujus nimirum verba retulimus dubitantis; justane, an injusta Gregorii sententia fuerit; ut fluctuâsse pateat etiam eos qui Gregorio VII. maximè favisse videantur. Neque his quinque Episcopis Catholica apud Germanos continebatur Ecclesia, cùm alios multos magnos sanctosque ab iis dissensisse, Romano quoque Pontifice probante, videamus.

Ap. Canis. tom. vj. p. 1254. Vid. sup. lib. j. sect. j. cap. ix.

Neque verò putandum est, omnes qui Henrico adhærebant, favisse ejus schismati. Vel unus vitæ Henrici autor prodeat in medium, qui Henricum jam à Gregorio VII. discessurum, quasi ab eo scelere dehortaturus, sic compellat: *Cessa, obsecro, Rex gloriose, cessa ab hoc molimine, ut Ecclesiasticum Caput de suo culmine dejicias, & in reddendâ injuriâ te reum facias. Injuriam pati, felicitatis est; reddere, criminis.* Excusat ut potest; cæterùm, quantùm abesset à Domini sui tuendo schismate apertè significat. Idem cùm de depositione à Gregorio VII. prolata diceret, hæc summâ modestiâ scripsit: *Quod factum* (Gregorii VII.) *multis displicuit, si cui licet displicere quod Apostolicus fecit; & asserebant tam inefficaciter quàm illicitè factum, quod factum est. Sed non ausim assertiones eorum ponere, ne videar cum eis Apostolici factum refellere.* Factum quidem; non enim hæc putabant ad dogma Ecclesiasticum pertinere. Laudamus prudentem Historicum, qui Romanum Pontificem tam reverenter habeat; cujus ego exemplo de his conticescerem, si tacendo deleri atque oblitterari possent. Illud interim intelligo, multos extitisse, qui & à Gregorii VII. novitate, & ab Henrici IV. schismate procul essent. Neque mirum cur eorum nomina, tantâ in perturbatione rerum minimè ad nos pervenerint; cùm is etiam, qui Henrico IV. apertissimè favet, vitæ ejus scripor, tam timidè referat, quæ in Gregorium dicerentur.

Vit. Henr. ap. Ursp. p. 384.

Ibid. pag. 382. vid. sup. hoc lib. cap. v.

CAPUT VIII.

LEODIENSIS *Ecclesiæ egregium testimonium :* LEODIENSES *an fuerint schismatici : an in suâ epistolâ falsum aliquid docuerint : cur pro eâ doctrinâ veniam petierint, cùm in communionem recepti sunt.*

LEODIENSIS Ecclesia à tot sanctissimis Episcopis instituta, pietatis, doctrinæ, atque Ecclesiasticæ disciplinæ laude floruit. Hæc de nostrâ quæstione insignem scripsit epistolam tomis Conciliorum insertam. Hæc ut intelligatur, exponenda paucis horum temporum historia. Anno Christi 1105. Henricus V. Henrici IV. filius biennio antea Rex à Patre designatus, in parentem arma movit, tanquam eum coacturus ad Apostolicæ sedis obsequium. Principes ad filium defecerunt : captus Imperator : Anno 1106. * *Conventus Principum Moguntiæ factus, ubi supervenientes Apostolicæ sedis Legati, anathema à Romanis Pontificibus in Imperatorem factum, omnibus qui aderant promulgabant : Principem Henricum seniorem omnibus modis commonitum, vel, juxta alios, circumventum & coactum, insignia* ** *Regni resignare ac mittere filio persuadent.* Hæc Otho Frisingensis. Tum subdit : *Quæ omnia utrum licitè an secùs acta sint, nos non discernimus :* adeò hæc omnia, licèt autoritate Romani Pontificis Paschalis II. facta, à viris doctis, sanctisque, pro ambiguis habentur. Henricus IV. Coloniam pergit, exinde Leodium, in utrâque parte Regio more susceptus, bellum instaurat. Hac ergò temporum necessitudine, Leodienses, quòd Episcopum suum secuti, Henricum seniorem adversùs filium tuerentur, à Paschale II. excommunicati, jussusque Robertus Comes Flandrensium ferro adoriri eos. Extat epistola Paschalis II. quæ incipit : *Benedictus Dominus :* quâ, Comiti ejusque militibus, *in peccatorum remissionem, & Apostolicæ sedis familiaritatem præcipit*, ut Leodienses Clericos, omnesque *Henrici hæreticorum Capitis* fautores *pro viribus persequatur.*

Tom. x. Conc. pag. 630. Dodech. an. 1105. 1106. 1107.

* Id est an. 1105. ante Natale Domini.

** Crucem scilicèt, lanceam, sceptrum, globum, atque coronam.

Oth. Frif. lib. vij. cap. viij. ix. x. xj. xij. Ursp. p. 143.

Tom. x. Conc. epist. vij. Pasc. ij. pag. 629.

Eâ causâ Leodienses, superstite adhuc Henrico IV. bellisque inter patrem & filium flagrantibus, gravem edunt epistolam sub hoc titulo : *Omnibus hominibus bonæ voluntatis :* quos quoniam Baronius ut schismaticos sugillat, ne inauditos damnemus, audire nos oportet. Ergò prolixæ epistolæ hæc summa est.

Ibid. pag. 630. Bar. tom. xij. an. 1102. p. 26.

Primum quidem, Leodienses Romanam Ecclesiam non aliter quàm *matrem*, Paschalem non aliter quàm *patrem*, quàm *Apostolicum*, quàm *Episcopum Episcoporum*, quàm *Angelum Domini*, quàm *Christum Domini*, appellant : *Ad quem pertineat sollicitudo omnium Ecclesiarum.* Hildebrandum etiam seu Gregorium VII. non aliter quàm pro Papâ habent. Jam ergò constat eos non adhæsisse Antipapæ, neque à vero Pontifice recessisse.

Vid. tot. epist. sed impr. pag. 633.

Secundò, negant excommunicari se debuisse, quòd Regem colerent, ac Cæsari redderent quæ essent Cæsaris, laudatisque Petri & Pauli locis de-

Ibid. pag. 636. 637.

Ibid. & p. 639. colendis Regibus : *Quia ergò*, inquiunt, *Regem honoramus*, *quia Dominis nostris non ad oculum*, *sed in simplicitate servimus*, *ideò excommunicati dicimur?* Addunt inviolabilem esse quæ Regi, ex Regalibus ejus acceptis ab omni tempore, jurata sit fidelitas : primum Hildebrandum hæc commovisse : hunc *novellæ traditionis* autorem, ut debita Regi ac jurata etiam fidelitas solveretur. Quod autem Paschalis II. Henricum seniorem vocaverat Ibid. pag. 338. 339. hæreticorum Caput, sic respondent : *Si talis est*, *quod absit*, *& pro nobis dolemus*, *& ipsi Domino nostro condolemus : nihil modò pro Imperatore nostro dicimus ; sed hoc dicimus*, *quòd etiamsi talis esset*, *tamen eum nobis Principari pateremur*, *quia ut talis nobis principetur*, *peccando meremur. Esto*, *concedimus vobis inviti*, *eum talem esse qualem dicitis*, *nec talis à nobis repellendus esset*, *armis contra eum sumptis*, *sed precibus ad Deum fusis.*

Patet ergò Henrici IV. tempore fuisse multos, qui cùm sedem Apostolicam, eique præsidentes Romanos Pontifices colerent, interim à Regum obedientiâ, Pontificiis decretis abduci se posse pernegabant. Tota enim Leodiensis Ecclesia, divinis eloquiis erudita, eam doctrinam tuebatur.

Neque dicas Leodienses, commotiores scilicèt, quædam profudisse, quæ nec ipsi probemus : neque enim nostrâ refert, quàm commoti fuerint, qui ferro, flammâque vastari juberentur; sed quàm veram doctrinam de Romanis Pontificibus deque Regibus tradiderint.

Neque etiam objicias, aperto errore laborâsse eos, qui excommunicari posse Reges negare videantur. Neque enim id absolutè dicunt, quòd Reges Ibid. pag. 637. & Imperatores excommunicari non possint : sed *quòd aut minimè*, *aut difficilè possunt Reges & Imperatores excommunicari*, *secundùm etymologiam nominum illorum*, *& juxta determinationem excommunicationis.* Hæc enim non obscurè significant, raròquidem & difficilè veniendum esse ad excommunicandos Reges, quod nemo diffitetur : minimè verò & nunquam, ad excommunicandos eos eâ excommunicatione, quâ societas etiam civilis abrumpitur. Unde excommunicationem à Pontificibus latam, non absolutè nullam, sed *indiscretam* appellant.

Cõc. Rom. iv. tom. x. p. 370. vid. p. 638. Quid autem esset illa excommunicatio *indiscreta*, prolato canone Gregorii VII. exponunt his verbis: *Quòd excommunicati dicimur*, *non gravius justo feras ; quia*, *ut credimus*, *nos ab excommunicatione excipiet*, *saltem ipsa Romana autoritas. Hildebrandus Papa*, *qui autor est hujus novelli schismatis*, *& primus levavit Sacerdotalem lanceam contra Diadema Regni*, *primo indiscretè Henrico faventes excommunicavit ; sed reprehendens se intemperantiæ*, *excepit ab excommunicatione illos qui Imperatori adhærebant*, *necessariâ ac debitâ subjectione*, *non voluntate faciendi*, *vel conciliandi malum ; & hoc pro decreto scripsit :* quod est illud decretum, *quoniam multos*, à nobis integrè Sup. lib. j. sect. ij. c. xxviij. suo relatum loco ; in quo & illud notavimus, liberari ab excommunicatione eos, qui non ita Curiales sunt, ut eorum consilio *scelera perpetrentur ;* quo quidem Leodienses satis se tutos ab excommunicatione putabant, cùm nullius malæ rei autores extitissent.

Ergò ea erat Leodiensibus *indiscreta* excommunicatio, quæ *indiscriminatim* communicationem omnem cum Imperatore, etiam in civilibus ac nececessariis negotiis prohiberet : quam profectò doctrinam toto terrarum Or-

be à Leodiensi Ecclesiâ divulgatam, à nemine erroris fuisse notatam legimus, aut nunquam ab eâ Ecclesiâ postulatum ut eam ejuraret.

Quod autem objiciunt, Leodienses petitâ veniâ in communionem receptos, nihil hoc ad ejuratam epistolæ doctrinam pertinere testatur ipse Baronius, qui eâ de re ex Urspergensi (*c*) sic scribit: *Leodiensis Episcopus, cæterique Coepiscopantes, inter cætera recipiuntur in commuuionem pœnitentiæ, hac conditione, quòd cadaver ipsius excommunicati per se pridie in Monasterio tumulatum effoderent, & absque ullâ sepulturâ vel exequiarum communione, in loco non consecrato deponerent; comprobantibus his qui aderant Archiepiscopis & Episcopis; quia quibus vivis Ecclesia non communicat, illis etiam nec mortuis communicare possit.* Rectè omninò & ex priscâ disciplinâ; meritòque Leodienses emendare coacti, quod pravâ misericordiâ fecerant: interim patet hanc unam ab eis conditionem postulatam, ut cadaver excommunicati, sacro loco projicerent: non profectò ut epistolæ suæ doctrinam abdicarent. Manet ergò epistola, antiquæ doctrinæ de inviolabili Regum Majestate testis, adversùs Gregorii VII. novitatem, quam distinctè notat; neque quisquam eam notam eluit. Manavit opinio hujus novitatis ad posteros, ut vel Othonis Frisingensis à nobis relata verba testantur. Alios postea testes audiemus. Hìc quidem Germanici nominis Episcopos ac Scriptores commemorare voluimus.

Bar. tom. xij. an. 1106. pag. 51.

CAPUT IX.

Quod hæc decreta GREGORII VII. *aliorumque Pontificum, nullo deliberante aut approbante Concilio, tum pessimo exemplo & infelicibus auspiciis facta sint.*

ID verò in primis notatu dignum arbitror, quòd illud Gregorii VII. factum, nullâ in legitimâ Synodo dictis sententiis, comprobatum fuit. Nam solenne est Romanis Pontificibus, ut quæ approbante Concilio fecerunt, edicant factum aut constitutum esse, *sacro approbante Concilio*, vel aliam similem adhibeant formulam, quâ ea quæ egerint Synodi judicio confirmentur. Id passim videre est in Romanis Conciliis, quorum gesta habemus. Placet, exempli causâ, referre Concilium à Joanne VIII. habitum, de Carolo Calvo in Imperatorem electo. Sic interrogat Pontifex: *Quæ in præfato piissimo... Carolo.... gessimus sententiæ prolatione, si unanimi generalitati vestræ videtur, & per manus subscriptionem etiam in præsenti ac venerabili Synodo.... iterato promulgemus ac roboremus. Sancta Synodus respondit: Placet & valde*

Cōc. Rom. j. sub Joan. viij. tom. ix. pag. 298.

(*c*) *Urspergensi.*] Non alio unquam nomine Baronius appellat Conradum à Lichtenaw, Urspergensis Monasterii in Sueviâ Abbatem. Ille scripsit chronicon ab Assiriorum Rege primo Belo ad an. 1229. de quo sic statuit Bellarminus: *Observandum est hunc autorem, ob amorem erga Imperatores suæ nationis, non pauca contumeliosa scripsisse de Innocentio III. & Gregorio IX. Pontificibus.... alioqui autem scriptorem esse satis diligentem & dignum qui legatur.* De script. Eccl. an. 1215. Non immeritò dubitari potest an eâ de re judex candidus sedeat Bellarminus, quem tam sæpe audimus gravioribus censuris notantem eos omnes, qui, ut ipse est, Pontificum non sunt æterni laudatores.

placet.... Tunc... Pontifex.... piissimi.... Caroli.... ad Imperialia sceptra electionem & promotionem.... ex tunc & nunc, & in perpetuum firmam & stabilem decernimus permansuram. Responderunt omnes: Placet, placet, fiat, fiat. Fit communi consensione decretum: ei subscribitur eo ritu passim: *Joannes*, vel alius quivis, *Romanæ Ecclesiæ Episcopus huic decreto à nobis promulgato subscripsi:* eodem tenore singuli Episcopi subscribunt: *Decreto à nobis promulgato.* Sexcenta ejusmodi acta in Conciliis extant. At in Gregorii VII. Conciliis nihil simile. Non uti Joannes VIII. de confirmando, ita hîc Gregorius de deponendo Rege Episcopos interrogat; neque illi decretum assensione firmant. Solus Gregorius hæc edicit: *Regnum contradico, juramentum solvo, ne quis ut Regi pareat interdico.* Cùmque tot decreta Romanorum Pontificum extent in Conciliis promulgata, quibus Concilii consensio & approbatio inseratur; in deponendis Regibus nihil unquam tale legimus: imò in Concilio Lugdunensi Œcumenico, illi decreto quo Fridericus II. ab Innocentio IV. deponitur, non est appositum ex formulâ consuetâ: *Sacro approbante Concilio*, sed *sacro præsente Concilio*; adeò Pontifices id sibi privatim reservare voluerunt. Quod quidem, quocumque animo gesserint, certè ipsi testantur, hæc, non Conciliorum autoritate, sed ab ipsis tantùm Pontificio nomine esse gesta.

Tom. xj. Conc. pag. 640.

Quàm autem inauspicatò gesta sint, multa testantur. Imprimis infaustum illud, quòd tum primùm cœpit de deponendis Regibus cogitari, cùm bellis civilibus attrita Respublica, ipsa etiam Regia nutaret autoritas. Saxonibus enim ab aliquot annis rebellantibus, *nonnulli Longobardorum, Francorum, Bavarorum, Suevorum, datâ & acceptâ fide conglutinati sunt, qui Regem undique bellis pulsarent.* Autor vitæ Henrici id prodit: id Lambertus Schafnaburgensis: id Saxonici belli scriptor; jamque adversùs Henricum tota se Germania, totum Imperium commovebat. Tunc Gregorius deponendum aggreditur Imperatorem, *ut à suis destitutum*, scribit Otho Frisingensis. Gregorius ergò ambitiosis Principibus & quomodocumque Regem aggressuris, gerendi belli colorem & qualemcumque titulum, autoritate Apostolicâ præbuit: quo quid infelicius? Hoc verò exemplo (piget commemorare quidem; sed causæ ratio id postulat, neque manifesta dissimulâsse quidquam juvet) hoc, inquam, exemplo cæteri Pontifices tum Regibus adimere Regna cœperunt, cùm ultrò ruere, vel certè inclinari bellis maximè intestinis, fatiscente Republicâ, viderentur. At si his prolatis decretis bella cessarent, tamen infausti erat ominis, Apostolici nominis autoritate ambitionem alere; nunc autem magis magisque bella civilia exarsere, profligati ingentes exercitus, qui Pontificum regnabant auspiciis Rodolphus Suevus, Hermannus Lotharingus (*d*) in præliis cæsi: & quod Bertholdus Constantiensis tradit, Pontificiarum partium per eam ætatem studiosissimus: *Totum Romanum Imperium civili bello, nimio schismatis dissidio laboravit, aliis quidem Domino Apostolico, aliis Henrico faventibus: ob hoc, utrimque*

Aut. vit. Henr. IV. Urfperg. p. 382.

Ott. Frif. de gest. Frid. lib. j. cap. j. ap. Urst. p. 407.

Berthold. ap. Herm. an. 1083. Urst. pag. 352.

(*d*) *Hermannus Lotharingus*,] Seu potius Luxemburgus, & ideò dictus Lotharingus; quia profugus in Lotharingiâ, postquam Saxones, à quibus Rex electus fuerat, sibi sensit infidos, ibi diem supremum obiit. Non enim, id quod innuere videtur D. BOSSUET, *prælio cæsus est.* Vid. Berthold.

totum

totum Regnum prædâ, ferro & igne miserabiliter devastantibus. Quo bello per triginta fere annos Germania & Italia conflagravit; Roma ipsa capta, recepta, hostibus & auxiliantibus prædæ fuit; quodque omnibus pejus est, ad posteros exempla manârunt: & quoties à Pontificibus sunt inchoata talia, eædem consecutæ calamitates toti Orbi testabantur, quàm infausto omine à Gregorio VII. hæc cœpta sint.

Neque verò hæc referens, id nostræ causæ patrocinari volo, quòd Rodolpho & Hermanno, Pontificiâ autoritate bella moventibus, res improsperè successerint. Sanè scriptores ii qui nostris temporibus Gregorii VII. aliorumque Pontificum eadem conantium acta, tanquam cœpta divinitùs, tuenda susceperunt; ubi Pontificias partes felicioris successûs aura afflaverit, continuò altiùs se extollunt: tanquam nesciremus Christiani, occultis judiciis hæc agi, ac plerumque pœnæ loco à Deo immitti victoriam. Nos autem, si prospera omnia Romanis Pontificibus tam nova in Imperium molientibus, contigissent; non minus infaustam prædicaremus Apostolicæ sedi potestatem eam, quæ ipsi tot stragibus, totque bellis, quantumcumque prosperis constitisset.

Nihil ergò hîc attinet commemorare Henrici IV. calamitates, armatosque in ipsum filios; Henricum præsertim V. jam unum superstitem, à quo victus pulsusque est: nisi quòd hoc quoque pars est infelicitatis, quòd Gregorii VII. Paschalisque II. decreta, tantæ impietati occasionem dederint, in eâque opem & præsidium nacta sint.

Neque eò meliùs Paschali II. res posteà successerunt, qui Henricum V. tanto à se studio ad viventis patris Regna provectum, statim atque Imperatorem coronavit, hostem expertus est, rupto iterùm Sacerdotii ac Regni fœdere, novoque de investituris bello comparato. Sed hæc postea paucioribus. Nam Gregorii VII. Henricique IV. rebus, quæ hujus quæstionis fons & caput essent, diutiùs nos immorari oportebat: cætera leviùs transibimus.

CAPUT X.

PHILIPPUS I. *Francorum Rex excommunicatus, nullâ unquam depositionis mentione.*

QUIDQUID Gregorius, eumque secuti Romani Pontifices in deponendis Regibus aggressi sint, non manavit ad Gallias infaustæ depositionis exemplum; cujus rei his temporibus insigne habemus documentum. Bar. tom. xj. an. 1073. Greg. vij. lib. j. epist. xxxv.

Anno Christi 1094. 20. fere annis postquam Gregorii VII. de Henrico deponendo infausta ac feralia edicta exierunt, Historici hujus ævi, ac post illos Baronius memorat: Philippum I. Francorum Regem repudiâsse Bertham uxorem legitimam, & duxisse Bertradam Fulconis Comitis Andegavensis uxorem; ad hæc cognatam suam, atque adulterium raptu etiam & Bar. ib. an. 1094. pag. 648. tom. vij. Conc. Bin. part. j.

pag. 505. Labb. tom. x. p. 499. Berthold. an. 1094. append. ad Herm. ap. Urst. pag. 372. Ibid. an. 1095. pag. 373. Ibid.

inceſtu cumulâſſe. Id factum Urbano II. Pontifice. *Tum*, inquit Bertholdus hujus ævi ſcriptor, *in Galliarum civitate quam Oſtionem vulgariter vocant, congregatum eſt generale Concilium, à venerando Hugone Lugdunenſi Archiepiſcopo ac ſedis Apoſtolicæ Legato, cum Archiepiſcopis, Epiſcopis & Abbatibus diverſarum Provinciarum.* 17. *Kal. Novembrium: in quo Concilio Rex Galliarum Philippus eſt excommunicatus, eò quòd vivente uxore ſuâ, alteram ſuperinduxerit.... hæc omnia, inquam, ibi ſunt conſtituta & Apoſtolicâ Legatione firmata.*

Anno ſequente, ipſe Papa Urbanus II. habuit Placentinum Concilium. Citatus Philippus, eodem Bertholdo teſte, *inducias impetravit.* Paulò poſt eodem anno 1095. *in Galliis*, inquit, *ad Clarum-montem Synodus generalis à Domino Papâ congregata eſt, in quâ tredecim Archiepiſcopi cum eorum ſuffraganeis fuerunt, & ducentæ quinque Paſtorales virgæ numeratæ ſunt. In hâc Synodo Dominus Papa.... Philippum Regem Galliarum excommunicavit, eò quòd, propriâ uxore dimiſſâ, militis ſui uxorem in conjugio ſociavit.* Alii Hiſtorici idem memorant; nec tanto ſcelere, nec tam juſto anathemate toties iterato, neque tanti Concilii, tantique Pontificis autoritate, detractum Imperium Philippo fuit. Nemo id decrevit, nemo minatus ſaltem eſt, nemo id animo deſignavit; cùm tamen præceſſiſſent Gregorii VII. Henricum deponentis multa decreta, graveſque ad Philippum ipſum aliis de cauſis

Sup. lib. ij. cap. xxvij.

maximis, etiam intentatæ depoſitionis minæ, quas vidimus. Sed neque his Franci auſcultabant, & ab iis adversùs Francos Romani Pontifices temperabant.

Berth. p. 375.

Verum quidem eſt quod Bertholdus ſcribit anno 1096. *Philippum Regem Galliarum, jam dudum pro adulterio excommunicatum, tandem Domino Papæ, dum adhuc in Galliis moraretur, ſatis humiliter ad ſatisfactionem veniſſe, &, abjuratâ adulterâ, in gratiam receptum eſſe, ſeque in ſervitium Domini Papæ ſatis promptum exhibuiſſe.*

Iv. Carn. ad Rad. Rhem part. ij. ep. ccxj. pag. 90. Vit. Bernard. j. Abb. de Tirono per Gauf. Groſſ. Ducheſ. tom. iv. p. 167. Labb. tom. x. p. 720. & ſeq. Bar. tom. xj. an. 1100. Hug. Flavin. in Chron. eod. an.

Sed eò fuit ſceleratior atque odioſior, quòd Vicario Chriſti datam fidem fefellit. Unde Ivo Carnotenſis, per ea tempora Epiſcopus, omniumque Epiſcoporum doctiſſimus atque ſanctiſſimus ſcribit: *Regem excommunicatum à Domino Papâ Urbano in Claromontenſi Concilio, factoque cum Bertradâ divortio, reverſum ad ejus conſortium, iterum excommunicatum eſſe in Pictavenſi Concilio à Cardinalibus Joanne & Benedicto.* Quâ de re ſic ſcriptum legimus in hujus ævi hiſtoricis: *Per idem tempus duo Cardinales Apoſtolicæ ſedis Legatione fungentes, ad urbem Pictavium Concilium convocârunt, in quo CXL.* * *Patres adfuerunt, qui Philippum Regem Francorum, propter uxorem Fulconis Conſulis Andegavenſium, quam in adulterio tenebat, anathematis vindictâ percuſſerunt.* Idem refert Hugo Flaviniacenſis Abbas in Chronico ad annum 1100.

Cùm autem Philippus hoc ad flagitia addidiſſet, ut, reverſus ad vomitum, diutiſſimè in excommunicatione ſordeſceret ac computreſceret, nihilo tamen ſeciùs Epiſcopi æquè ac cæteri omnes in obſequio perſtitêre. Perſtitit ipſe Ivo Carnotenſis omnium fortiſſimus, pro eâ quoque causâ, tantique ſcandali Eccleſiaſticâ ultione ab iniquo Rege carceres, aliaque infanda perpeſſus, ut ad alia Regis ſcelera etiam perſecutoris nomen accederet.

* Lxxx. tantùm nu-

Procul ergò ab nostrorum animis absuit illud Germanis multis hoc tempore persuasum ; nempe excommunicatione seu anathemate abrumpi omne vinculum (*e*) societatis humanæ, ac nequidem in civilibus communicari posse cum excommunicatis Regibus : procul absuit à Francorum Regno illa, de deponendis Regibus Reipublicæ infausta sententia, cùm Regi flagitiosissimo excommunicationis datæque fidei, per tantum temporis spatium contemptori, nemo eam pœnam vel verbo intentârit, nedum re ipsâ intulerit. merat Hugo Flaviniacensis.

CAPUT XI.

Loci quidam IVONIS *Carnotensis per summam inscitiam objecti solvuntur : Corona Regia Regi restituenda in his locis quid sit ?* IVONEM *cum aliis omnibus Francis in obsequio perstitisse :* GUILLELMI *Malmesburiensis locus.*

QUANQUAM hæc per se clara & invicta sunt, tamen expedire nos oportet ea quæ sunt à Francisco Jureto notata, ad Ivonis epistolam XLVI. & à Cardinale Perronio objecta. Observ. ad Ivon. epist. xlxj. part. ij. Perr. œuv. div. p. 607.

Nempe Ivo sic scripsit ad Urbanum II. *Venturi sunt ad vos in proximo Nuntii ex parte Regis Francorum... qui confidentes in calliditate ingenii sui & venustate linguæ suæ, prædictis de causis impunitatem flagitii se impetraturos Regi, à sede Apostolicâ promiserunt : hâc ratione ex parte usuri, Regem cum Regno ab obedientiâ vestrâ discessurum, nisi coronam restituatis, nisi Regem ab anathemate absolvatis.* Hîc quidem videmus anathemate percussum haud minùs pro Rege agnosci. Subdit Regis *præceptum* de convocandis Trecas trium Provinciarum Episcopis, quibus Rhemensis, Senonensis, Turonensis Archiepiscopi paruissent : adeò nihil intermissum eorum, quæ Regiis præceptis consuevissent fieri, ac tam pronam omnium Ordinum circa Regem fuisse constat obedientiam, ut etiam periclitari posse videretur unitas Ecclesiastica, nisi excommunicatum Regem Urbanus absolveret. Quo quidem metu Ivo negat Ecclesiasticam disciplinam solvi debere ab Urbano. Verùm hæc scribens, nihil interim de adimendo Regi Imperio cogitat. Sed Franciscus Juretus hæc Ivonis verba commemorans : *Nisi coronam restituatis, nisi Regem ab anathemate absolvatis*, hæc addit : *Hic locus eorum adjuvat sententiam qui asserunt Philippo excommunicato à Papâ Urbano II. interdictum simul Regnum Franciæ.* Nimis imperitè ille quidem. Sanè Ivo scribit sic epistolâ LXVI. ad Hugonem Lugdunensem Romanæ Ecclesiæ Legatum : *Turonensis Archiepiscopus in natale Domini, Regi contra interdictum vestrum coronam imponens, hâc arte à Rege obtinuit ut Joannes eidem Ecclesiæ præficeretur Episcopus.* Item epistolâ LXVII. *Turonensis Archiepiscopus contra interdictum Legati vestri in natale Domini Regi coronam imposuit.* Item Epist. xlvj, pag. 21.

(*e*) *Abrumpi omne vinculum.*] Longissimè aberant Galli nostri ab illo errore, in quo tunc plerique Germanorum versabantur, quibus persuasum erat, eum, qui *in excommunicatione sorbuerat* diem & annum, non posse deinceps Regem esse. Vid. sup.

epistolâ LXXXIV. ad Joannem Presbyterum Cardinalem, Romanæ Ecclesiæ Legatum: *Quidam Belgicæ Provinciæ Episcopi in Pentecoste contra interdictum bonæ memoriæ Urbani, coronam Regi imposuerunt.* Videmus in natali à Turonensi Archiepiscopo, & in Pentecoste à Belgis Episcopis coronam impositam: quæ si quis retulerit ad solennem illam coronationem, quâ inaugurantur Reges, prorsùs ineptiat. Ea enim & semel fit, neque à Turonensi aut Belgis Episcopis fieri consueverat, sed ab Archiepiscopo Rhemensi: quo jure longè anteà, ut Annales habent, Philippus vivo Henrico Patre *anno* 1059. *Henrici Regis* 32. *à Gervasio Rhemensi Archiepiscopo consecratus* fuerat, cùm *septennis esset.* Ergò illa corona, de quâ Ivo agit, quotannis in præcipuis festis imponi solebat. Quam cerimoniam honoris Ecclesiastici genus quoddam, ab ipsis Episcopis adhiberi solitum, Regi anathemate percusso, Pontifices eorumque Legati adhiberi vetabant. Hæc illa est corona, quam *restitui* sibi, soluto anathemate, Philippus postulabat; non autem corona Regia, sive Regia potestas, quâ usque adeò integrâ potiebatur, ut eâ etiam exerceret, quæ in Ecclesiasticis negotiis ipsisque etiam Episcopalibus promotionibus, ad Regium officium pertinerent.

Duch. tom. iv. p. 161.

Sanè Ivo significat detineri à se tantisper de excommunicando Rege literas ab Urbano II. missas: quia, *nolo*, inquit, *Regnum ejus, quantùm ex me est, adversùs eum aliquâ ratione commoveri.* Sed aliud profectò est, propter eas literas aut aliquod decretum Pontificium Regno cadere; aliud Regnum in Regem *aliquâ ratione commoveri;* quod quidem plerumque fit in impios Reges, legum divinarum atque Ecclesiasticæ censuræ publicos contemptores: quo sensu item dixit: *Regis anathemate periclitari terram.* Cæterùm quæ ulteriùs de sollicitato Regis Imperio Juretus suspicatur, mera somnia sunt, à Francorum moribus ac sensibus aliena.

Ep. xxiij. pag. 11.

Ep. cxliv. Pasc. ij. p. 61.

Et quidem Willelmus Malmesburiensis Anglus de Concilio Claromontano hæc scribit: *In eo Concilio excommunicavit Dominus Papa Regem Philippum Francorum, & omnes qui eum vel Regem vel Dominum suum vocaverint, & ei obedierint, & ei locuti fuerint, nisi quod pertineret ad eum corrigendum.* Cæterùm cùm unus hæc scribat, cæteris repugnantibus, facilè intelligimus scriptorem extraneum, ac rerum nostrarum ignarum, audito excommunicationis pronunciatæ nomine, ex suo supplevisse, quæ Imperatoris excommunicationi Pontifices miscuissent. Sed profectò quæ turbato Germaniæ statu in Imperatores audebant, haud competebant Franciæ, altâ pace, optimis legibus, atque hæreditariâ successione firmatæ.

Willel. Malm. lib. iv. de gest. Reg. Ang. cap. ij.

Quis autem sanæ mentis crediderit deponendo Regi Francorum delectam esse à Pontifice Claromontanam urbem, partem Imperii Francici, aut Francos Episcopos, qui in eâdem Synodo frequentissimi sederint; cùm eos in Regis obsequio perstitisse, vel ex uno Ivone satis constet? Jam Regi deposito quis substitutus fuit? Ludovicusne VI. ejus filius, quem patri semper fuisse obsequentissimum Sugerius Abbas in ejus vitâ scribit? An nobilissimum Regnum in anarchiam redactum ab Ecclesiâ est, eo tempore, quo Proceres suos cruce-signatos, ac nobilitatis robur in Christiani nominis hostes emittebat? Quis hæc deliria non contemnat?

Sug. vit. Lud. v. ap. Duch.

Sanè quod memorat Juretus in Chronico Cœnobii ſancti Dionyſii ſcriptum eſſe: *Toto tempore excommunicationis ejus actis publicis ſolitum ſubſcribi: Regnante Domino* JESU-CHRISTO, longè eſt inſulſiſſimum, cùm profectò non niſi imperitiſſimus ac ſtolidiſſimus negare poſſit, hunc titulum in honorem Regis Regum JESU-CHRISTI longè ante ea tempora, ipſis etiam Caroli Magni temporibus, ac deinceps paſſim & ubique terrarum frequentatum, ſub iis quoque Regibus, qui vel maximè Eccleſiaſticâ pace florerent.

Si tamen obſtinatè Willelmo Malmeſburienſi creditum volunt, dictam ab Urbano in Philippum depoſitionis ſententiam; cùm interim conſtet Francos etiam Epiſcopos, eoſque ſanctiſſimos atque fortiſſimos, in Regis obedientiâ perſtitiſſe; nempe id quoque argumento erit, quàm hæc de deponendis Regibus decreta apud Francos nulla habeantur. Sed nos in rebus geſtis ipſam veritatem, non cauſæ noſtræ præſidia, etiam ab adverſariis miniſtrata, quærimus.

CAPUT XII.

De inveſtituris inter PASCHALEM II. *&* HENRICUM V. *Imperatorem: excommunicationes à Conciliis latæ: depoſitio in Rhemenſi Concilio à ſolo Papâ: facta compoſitio in Lateranenſi I. generali ſub* CALIXTO II. *revocatæ depoſitionis, aut Regis rehabilitati nullâ mentione.*

PER eadem fere tempora ſub Paſchale II. & Henrico V. Imperatore Henrici IV. filio, gravis illa à Gregorii VII. & Urbani II. decretis inchoata de inveſtituris contentio, in apertum bellum erupit; quamvis inveſtituræ etiam per annulum & baculum, priſcis temporibus à viris etiam ſanctiſſimis frequentatæ, adhuc in Franciâ, alio licèt ritu celebrarentur. (*f*) Sed Germani Imperatores per eam tempeſtatem abutebantur iis, ut Eccleſias venderent, æternæque ſervituti Chriſti ſponſam addicerent. Illud certum, tanta diſſidia haud difficulter potuiſſe componi, paululum, ut poſteà factum eſt, immutatis ritibus; ſi jam inde ab initio pacatos animos adhiberent. Sed Germani ferociebant: Itali aſpernabantur: interim prælia, cædes, belliſque atrocibus Germania, Italia, Roma ipſa, in ſuis quoque mœnibus conflagrabat.

(*f*) *Alio licèt ritu celebrarentur.*] Quis fuerit ille alius ritus prorſus ignoro. Certè, primæ ſtirpis Francorum Reges per baculum inveſtituras dediſſe teſtis eſt S. Romanus, quem eo ritu Clodovæus ij. ſeu pater ejus Dagobertus Rothomagenſem Epiſcopum inveſtivit; neque alio ritu Alricum Cenomanenſem Epiſcopum à Ludovico Pio an. 832. inveſtitum fuiſſe memorat is, qui Alrici vitam ſcripſit. Eodem ritu modoque celebratas fuiſſe inveſtituras per annulum & baculum tempore Ivonis Carnotenſis, ex ejus ſcriptis intelligimus. Sed Calixto ij Pontifice, cùm Romani Imperatores per ſceptrum ſuos Epiſcopos cœperint inveſtire, placuit Francis Regibus vivâ voce deinceps, vel ſcripto inveſtituras dare.

Adactus Paschalis ab Henrico, ut investituras ipsi concederet, atque ejus privilegii causâ hæresis etiam infamatus. Quare anno 1112. Concilio Romæ habito, Lateranensi II. sese ultrò à sede Apostolicâ (g) deponere voluit: sed vetitus est à Patribus, qui, hortante Pontifice, hanc sen-

Tom. x. Conc. pag. 768. tentiam protulerunt: *Privilegium illud, quod non est privilegium, sed pravilegium ... per violentiam Henrici Regis extortum, nos omnes in hoc sancto Concilio, cum eodem Domino Papâ congregati, canonicâ censurâ & Ecclesiasticâ autoritate, judicio Sancti Spiritûs, damnamus & irritum esse judicamus.... & acclamatum est ab universo Concilio: amen, amen: fiat, fiat:* quod iterum atque iterum notari volumus, ut intelligatur quo ritu agi soleat, cùm Patrum consensione decreta firmantur.

De eâdem Synodo Lateranensi anno 1112. hujus temporis scriptor ma-

Bin. tom. vij. part. j. pag. 543. Labb. tom. x. p. 771. nuscriptus in Conciliorum editione à Binio aliisque deinceps collectoribus relatus, hæc scribit: *Anno Incarnationis Dominicæ* 1112. *celebratum est Romæ Concilium, in quo irritum judicatum est prædictum privilegium, dataque est sententia excommunicationis in personam Regis, non à Papâ, qui juraverat se nunquam facturum hoc, sed ab Ecclesia injuriam sui Patris vindicante.* Nihil hîc de depositione audimus, quod infausto successu, hæc nonnihil tum refrixisse videantur; neque in Conciliis, Patres ita pronuntiare solerent.

Idem enim advertere est in Concilio Viennensi, Guidone Archiepisco-

Tom. x. Conc. pag. 784. po, mox Calixto II. Papâ præsidente. Sic autem Patres decernunt: *Henricum Teutonicorum Regem excommunicamus, anathematizamus, & à gremio sanctæ matris Ecclesiæ sequestramus:* ubi disertè eum pro Rege habent; ac posteà epistolâ ad Paschalem datâ de confirmando hoc decreto, hæc scri-

* Henricus V. Ib. p. 785. bunt: *Adfuerunt Legati Regis*, &c: *Scriptum illud quod Rex* * *à simplicitate vestrâ extorsit, damnavimus; in ipsum etiam Regem nominatim ac solenniter & unanimiter sententiam anathematis injecimus.* Sic à Concilio Lateranensi jam, & à se quoque nunc excommunicatum, Regem appellant; neque de depositione quidquam agunt: adeò, quod jam diximus, hæc à Conciliorum ritu & consuetudine abhorrebant.

Vid. ibid. p. 767. & 808. Conon quoque Prænestinus sedis Apostolicæ Legatus, Hierosolymis habito Concilio, *excommunicationis sententiam in Regem dictavit, & eamdem in Græciâ, Hungariâ, Saxoniâ, Lotharingiâ, Franciâ, in quinque Conciliis, consilio prædictarum Ecclesiarum renovando confirmavit.* Hæc anno 1116. in Concilio Lateranensi IV. aliis III. sub Paschale II. relata & probata sunt. Quare & illud approbatum est: Henricum V. & esse excommunicatum, & tamen permanere Regem: contra quod Germanos multos per ea tempora sensisse vidimus. In eâdem Synodo decretum à Paschale factum est,

Ib. p. 807. in hæc verba: *Illud malum scriptum, quod pro pravitate sui pravilegium dicitur, condemno sub perpetuo anathemate, ut sit nullius unquam bonæ memoriæ, & rogo vos omnes ut idem faciatis: tunc ab universis acclamatum est: fiat, fiat.* Sic nempe agebatur cùm Concilii autoritate & approbatione res fierent;

(g) *Se ultrò ... deponere voluit.*] Sic unus Gotfridus Viterbiensis. Cæteri historiarum aut chronicorum Autores hoc dicunt tantùm: Paschalem ij. hæreseos insimulatum, sese eâ suspicione liberavisse. Vid. Gotfr. Chron. part. xvij. pag. 508.

cujus generis decretum in deponendis Regibus nullum unquam legimus ab ullo Concilio factum.

Denique Paschale II. ac Gelasio II. Pontificibus, de excommunicato Henrico V. multa; de deposito, nihil in actis legimus: quanquam multi, inolitâ à Gregorii VII. temporibus opinione, excommunicationem ipsam cum depositione conjunctam putabant, & à Regis obedientiâ abhorrebant.

At, Calixto II. Papâ, aliter gestum est; neque tantùm excommunicatus Henricus V. sed etiam depositus: quæ tamen diversissimis ritibus facta sunt. Id videre est in Concilio, quod Calixtus II. adversus Henricum V. ejusque Antipapam Burdinum, anno 1119. Rhemis habuit. Eo enim in Concilio, Patrum sententiâ, transacta sunt omnia, præter ea, quæ ad Henricum deponendum attinerent. Ac statim quidem, cùm de compositione ageretur, profecturus Pontifex ad Imperatorem, sic Synodum allocutus est: *Sicut conventionem pacis, si fiat, vobiscum & per vos confirmare optamus; sic in commentorem fraudis, si infidelis evaserit, judicio Spiritûs Sancti & vestro, gladium Petri vibrare tentabimus.* Neque res aliter gesta est. Itaque non modo ea, quæ de compositione deque investituris; sed etiam quæ de excommunicatione Imperatoris, & Antipapæ tractata sunt, Patrum consensione & judicio acta memorantur; idque est gestis inditum. At postquam Imperator pollicitis non stetit, omissumque est jam pacis negotium; in actis legitur à CCCCXXVI. Episcopis & Abbatibus candelas tenentibus excommunicatos eos esse, *quos præcipuè proposuerat excommunicare Dominus Papa; inter quos primi nominati sunt Rex Henricus, & Romanæ Ecclesiæ invasor Burdinus*, quem schismatici Gregorium VIII. appellabant. Sic Patres cum Papâ de excommunicatione decrevisse referuntur. Tum de Papâ tantùm additur: *Absolvit etiam Dominus Papa, autoritate Apostolicâ, à Regis fidelitate, omnes quotquot ei juraverant, nisi resipisceret:* totumque illud quod in depositione Regum fit, tacentibus Episcopis, à Romano Pontifice solo agitur. Factum sæpe notamus, facti causas posteà investigabimus.

Ib. p. 872. 875.

Ibid.

Ib. p. 878.

Ibid.

Neque ita multò post Calixtus & Henricus, dissidiis bellisque atrocibus fessi, in hanc formam consenserunt: Imperator quidem, *ut investituram per annulum & baculum dimitteret, ut liberam Ecclesiis electionem & consecrationem fieri concederet;* Papa verò, *ut electiones Teutonici Regni, in Regis fiant præsentiâ: ut electus Regalia per Sceptrum à Rege recipiat:* quæ in Concilio generali Lateranensi I. sub Calixto II. anno 1123. gesta & probata sunt, quemadmodum jam in Concilio Rhemensi omnium Episcoporum judicio tractata, composita, limata, & confirmata fuisse diximus.

Conc. Later. I. gener. ibid. p. 901. 902.

Nihil quidquam aliud ab Imperatore, deposito licèt, cùm Ecclesiæ reconciliatus est, postulatum fuit. Uti regnabat Henricus, vetante licèt Pontifice, ita porrò regnavit. Non se ille Regno restitui aut rehabilitari, ut vocant, voluit; juris sui securus, satisque confisus eâ in re à Pontifice, ut nihil detrahi, ita nihil dari posse. Neque etiam eâ de re quidquam Pontifex cum Imperatore egit, aut ab eo postulavit, cùm postularet ea quæ juris Ecclesiastici esse reputabat: quod certo argumento est, nihil hæc visa esse ad Ecclesiasticum dogma, aut omninò ad jus Ecclesiasticum pertinere, cùm ab errantibus & delinquentibus expressa ejuratio postuletur eorum, quibus dogmata Ecclesiæ aut certè ejus jura violari judicetur.

CAPUT XIII.

Sanctorum Patrum ejus ævi, ANSELMI *Cantuarienſis*, IVONIS *Carnotenſis*, BERNARDI *Claravallenſis de Imperatorum depoſitione ſilentium: Locus* ANSELMI *probantis* VALERANUM, HENRICO IV. *depoſito, ut Regi adhærentem.*

VIXERE his temporibus (id eſt undecimo & duodecimo ſæculo) viri ſanctitate ac doctrinâ conſpicui, Epiſcopi, Fulbertus Carnotenſis, Anſelmus Cantuarienſis, Ivo item Carnotenſis, Bernardus Claravallenſis Abbas, aliique multi, quorum de omni re Eccleſiaſticâ habemus epiſtolas, ſermones, tractatus. Memorabile certè eſt de deponendis Regibus nihil ab eis ſcriptum, cùm eâ contentione tota jam Eccleſia perſonaret; & tamen multa tractârunt, quæ huic cauſæ proxima viderentur: Anſelmus in inveſtituris tollendis, adversùs Reges Anglos multa egit, multa ſcripſit, multa ſuſtinuit; intentaturque ſæpè tunc excommunicationis, at, ne verbo quidem, depoſitionis metus. Ivo Carnotenſis prolati in Philippum I. Francorum Regem, anathematis defenſor acerrimus, multus in eo negotio eſt; at interim de deponendo Rege Eccleſiæ contemptore, ne quidem cogitâſſe, imò in ejus obedientiâ, gravibus licèt afflictum incommodis, perſtitiſſe vidimus. Bernardus, ut alia omittamus, diſcipulum ſuum Eugenium III. docet omnia ſigillatim, quæ ad Pontificale officium pertinere videantur. Subit autem admirari, cùm de minutiſſimis agat, de deponendis Regibus, tam gravi re, ne verbo quidem egiſſe, aut monuiſſe quidquam, imò verò deterruiſſe, ut ſequentia demonſtrabunt. Interim, ut de ſilentio dumtaxat hìc agamus, tanti profectò ſilentii, in tantâ re, tantoque Chriſtiani Orbis motu ac tumultu geſtâ, cauſam aliquam fuiſſe oportet. Nullam autem invenio niſi hanc: quòd huic rei tam novæ, tam inſolenti, immiſceri nollent.

Facilè autem eò adduci potuerunt ut à ſcriptis temperarent, quibus vel tantillum Romanus Pontifex læderetur; ne ſcilicet peſſimis Imperatoribus & Pontificibus apoſtaticis, quos Imperatores ſuſtentabant, adversùs veros Pontifices favere viderentur. Ad hæc viri boni reprehendere plerumque Romanorum Pontificum, Joannis etiam XII. manifeſta flagitia verebantur: teſtis Otho Friſingenſis ſæpe memoratus. De autore vitæ Henrici IV. jam vidimus, quàm cunctanter memoret eorum aſſertiones, qui ejus depoſitionem improbarent. Si tam timidè ille agebat, qui Henrico faveret, quantò libentiùs alii Catholici conticeſcebant! Atque utinam infauſta hæc oblitterari ſinerent præpoſteri defenſores, ac non pro fidei decretis obtruderent. Fortaſſis hæc meliùs tacerentur. Quominùs miramur fuiſſe paucos, qui adversùs Pontifices Regum depoſitores expreſsè dicerent; at qui pro ipſis ſcriberent, innumerabiles haberemus, niſi hæc tum pro Pontificum honore ac pace Eccleſiæ, tacenda potiùs quàm laudanda viderentur.

Neque tamen eò uſque conticuere, ut non ſuam quoque ſine ullius offenſione ſententiam expromerent; quod vel ex uno Anſelmo probare poſſumus.

Is Theologicâ ſcientiâ præcellentiſſimus, Cantuarienſis Archiepiſcopus factus eſt, Urbano II. Pontifice: quo tempore imperabat Henricus ille IV. tot decretis depoſitus, inducto etiam Guiberto Antipapâ, jam apertè ſchiſmaticus. Per ea ergò tempora, Walerannus Naumburgenſis Epiſcopus *, Henricianarum partium, miſit ad Anſelmum epiſtolam quâ interrogabat de azymo & fermentato, aliiſque ritibus. Huic epiſtolæ reſcripſiſſe Anſelmum anno 1094. Urbani II. tempore memorat Dodechinus, & poſt eum Baronius. Anſelmi epiſtola ſic incipit: *Anſelmus ſervus Eccleſiæ Cantuarienſis Waleranno Naumburgenſi Epiſcopo. Scienti breviter loquor. Si certus eſſem prudentiam veſtram non favere ſucceſſori Julii Cæſaris, & Neronis, & Juliani Apoſtatæ, contra ſucceſſorem & Vicarium Petri Apoſtoli, libentiſſimè vos ut amiciſſimum & reverendum Epiſcopum ſalutarem.* Quo loco ſtatim id occurrit: à beato Anſelmo, ut Urbanum Petri, ita ſchiſmaticum Imperatorem, pro ſucceſſore Cæſarum, Julii, Neronis & Juliani Apoſtatæ, fuiſſe agnitum, quos veros ac legitimos Imperatores fuiſſe nemo negat. Ac de ipſo Nerone Scriptura teſtatur. Sed mentem Anſelmi, quæ deinde ſecuta ſunt, luculentiùs edocebunt.

* In Saxoniâ.

Dodech. Chron. an. 1094. pag. 135. Bar. an. 1097. tom. xi. p. 713. vid. oper. Anſel. p. 135.

Urbano mortuo, ac Paſchale II. in ejus locum ſubſtituto, interrogat iterum Anſelmum Walerannus de *Sacramentorum diverſitate*, atque in fine epiſtolæ hæc ſcribit: GRATIA DEI SUM ID QUOD SUM; *ex Saulo Paulus, ex adverſario Romanæ Eccleſiæ, intimus Paſchali Papæ, acceptiſſimus Cardinalium conſecretarius, & in omnibus in hâc parte proſperos ſpero ſucceſſus, Joſeph in domo Pharaonis, ego in Palatio Henrici Imperatoris; neque iniquitas, neque peccatum meum, ſi, quod abſit, aut quaſi Nero inceſtus, aut apoſtata Julianus.* An igitur ille converſus ex Saulo Paulus, ille Papæ acceptiſſimus, Henricum Regem depoſitum ac ſchiſmaticum ejuravit? Minimè: quin potiùs apud eum fuit, ut apud Pharaonem Joſephus. Atqui Joſephus Pharaonem, ipsâ Scripturâ teſte, procul dubio pro vero Rege habuit, quippe Regni adminiſter; igitur & Walerannus Henricum; neque ei denegabat agnitam in Nerone ac Juliano Apoſtatâ dignitatem, ſed tantùm averſabatur ſcelerum conſortium; neque ab ejus Imperio, ſed tantùm à ſchiſmate diſcedebat.

Ep. Wal. ad Anſel. int. oper. Anſel. pag. 137. 138. 139.

Ad eum ſic affectum erga ſchiſmaticum & depoſitum Principem, hæc reſcribit Anſelmus: *Domino & amico Waleranno, gratiâ Dei Naumburgenſi venerabili Epiſcopo, Anſelmus ſervus Eccleſiæ Cantuarienſis ſalutem, ſervitium, orationes, dilectionis affectum. Gaudeo & gratias ago Deo, quia, ſicut ſcribitis, glorificat eum in vobis Eccleſia Catholica, quoniam in veſtrâ mutatione divinæ bonitatis apparet gratia, & Domini Papæ Paſchalis amicitiam habetis & familiaritatem; ut jam mihi liceat veſtram amicabiliter ſalutare ſanctitatem.* Ergò Walerannus, Anſelmus, ac, ſi verum amamus, ipſe Paſchalis, depoſitiones iſtas à Gregorio VII. inventas, pro nihilo habebant; (h) idque tantùm poſtulabant, ut Epiſcopi à Guibertino ſchiſmate abhorrerent: adeò horum pertæſum erat.

Ib. p. 138.

(h) *Anſelmus depoſitiones iſtas... pro nihilo habebat:*] nec mirum; quippe qui ducem ſequebatur Lanfrancum ante ſe Cantuarienſem Archiepiſcopum, illum quem in ſuis epiſtolis impenſiſſimè veneratur. Lanfrancus autem, poſteaquam Hugonem quemdam, ut cenſent P. Bened. redarguit, eò quòd, in epiſtolâ ad ſe miſsâ, Gregorium vij. vituperabat, Guibertum Antipapam plurimùm extollebat, & victoriam ab Henrico de Rodolpho re-

CAPUT XIV.

IVONIS *Carnotensis loci quidam expenduntur: exempla memorantur: horum occasione de Regaliæ causâ, atque initâ per Episcopos Gallicanos compositione, actum: de* GRATIANI *Decreto quædam afferuntur.*

EADEM ætate vigebat sanctus Ivo Carnotensis, in cujus Decreto multa legimus ex antiquâ de Regibus Ecclesiæ Traditione deprompta; illud imprimis ex Isidoro descriptum: *Populi peccantes judicem metuunt: Reges autem, nisi solo Dei timore metuque gehennæ coercentur, liberè in præceps proruunt.* Quippe qui in supremâ temporalium arce ab ipso Deo constituti, in temporalibus nihil nisi à Deo metuant: quæ profectò vana sunt, si deponi possunt, depositique ac privati, aliis quoque pœnis obnoxii vivunt.

Decr. Ivõ. Carn. part. xvj. c. xlij. vid. sup. lib. j. sect. ij. cap. xxxij.

Quod autem scripsit, id etiam exemplo docuit, qui Regi, Ecclesiæ atque anathematis contemptori, tam promptam ubique præstitit obedientiam.

Sanè in Decretum transtulit partem epistolæ Gregorii VII. ad Herimannum Metensem; sed cur eam attulerit, quidve ex eâ probare voluerit, testatur hic titulus: *Nullam dignitatem sæcularem, sed nec Imperialem honori vel dignitati Episcopali posse adæquari.* Quare eum locum epistolæ protulit, quo Gregorius VII. ex Gelasio, Ambrosio, aliisque probat, Sacerdotes Christi Regibus antecellere. Quæ autem huic loco inserta atque implicita reperit de Rege Francorum deposito, ille profert quidem, ne textum mutilet; sed in quo vim faciat, titulus indicavit.

Ibid. part. v. *De subl. Episc.* pag. 378.

Non ergò id Ivo fecit, quod Gratianus postea. Nempe hic ex relato Gregorii VII. loco, ejusque de deposito Childerico sententiâ, caput particulare fecit, jam sæpe memoratum: *alius*, idque ad proprium finem retulit. Disertè enim scribit: *A fidelitatis etiam juramento Romanus Pontifex nonnullos absolvit, cùm aliquos à suâ dignitate deponit.* En Gratiani mens, ac velut hujus capitis titulus. Cui rei probandæ addit alia duo capita: alterum ex eodem Gregorio VII. alterum ex Urbano II. neque enim habuit antiquiora, quæ exprомeret. At Ivonis tempore nondum hæc idonea visa erant, quæ in decretorum librum suo venirent nomine ac titulo: neque post Gratianum, proprio ac nativo sensu, pro verâ depositione à Glossariis accepta sunt, uti jam vidimus.

Caus. xv. quæst. vj. cap. iij.

Erant tamen ea tempora, quibus vel maximè flagraret, post Gregorii VII. Urbani II. ac Paschalis II. decreta, de investituris cum Henrico V. suborta contentio. Neque tamen Ivo eò adduci potuit, ut investituras prorsùs intolerabiles judicaret, nedum inter hæreses, ut multi illius temporis, deputaret. Testis epistola ad Joannem Lugdunensem. Idem post interdictum Concilii

portatam magnificentiùs prædicabat, sic dicit de Henrico Imperatore: *Credo quòd Imperator, non sine magnâ ratione, tantam rem non est aggressus patrare, nec sine magno auxilio Dei tantam potuit victoriam consummare.* Lanf. ep. lix. edit. Bened. p. 329.

Claramontani : *Ne Episcopus vel Sacerdos, Regi vel alicui Laico in manibus ligiam fidelitatem faciat*, Radulphum Archiepiscopum Rhemensem adduxit ad Regem, qui talem fidelitatem ipsi faceret, quia aliter pax Ecclesiastica stare non potuit. Id fecit vir κανονικώτατος verique ac necessarii Ecclesiæ juris defensor acerrimus. Hujus exemplo discimus primitiva Ecclesiæ jura inviolata habere : adventitia quoque & secundaria tueri pro viribus : ex necessitate interdum melioris rei gratiâ ac pacis studio, omittere. Quo exemplo, Episcopi Gallicani eam de Regaliâ compositionem inierunt, quâ necessaria permitterent, jam amissa relaxarent, nova, & iis quæ concederent potiora, lucrarentur ; ut & obiter aliquid, occasione Ivonis, quod ad hanc causam & initam à Clero Gallicano pacem faciat (quandoquidem nostri censores tantopere hanc improbant) afferamus.

Epistol. CCXXXVj. Conc. Clarom. Can. xvij. tom. x. Conc. p. 508. Ivo Carn. ep.cl.

Cæterùm id præcisè è quæstione nostrâ est, quòd Ivo Pontificum Romanorum studiosissimus, non modò non tuetur ea, quæ in deponendis Imperatoribus fecerint, sed antiqua de Regibus à solo Deo judicandis Patrum decreta, & verbo & exemplo defenderit.

Nicol. Dubois & Charlas tract. de libert. Eccl. Gall. pass.

CAPUT XV.

BERNARDUS *Claravallensis Abbas : sub* INNOCENTIO II. *schisma ingens extinctum : Libri de Consideratione ad* EUGENIUM III.

GRATIANUS ille quem memoravimus, Monachus Bononiensis, triginta fere annis post Ivonem mortuum, Decretum suum composuit ex Conciliorum canonibus, decretalibus epistolis, & Patrum sententiis. Qui quidem, quàm imperitè, nulloque delectu multa congesserit, nihil necesse est commonere doctos. Is primus omnium, decretis inseruit illum titulum, quem suprà memoravimus : Quòd *Romanus Pontifex quosdam à juramento fidelitatis absolvat*. Quòd igitur Romanis Pontificibus maximè omnium favere videretur, ab iis commendatus, magnam apud posteriores Canonistas & Theologos autoritatem obtinuit; sed longè postea, cùm decimo-tertio sæculo vix innotescere cœperit. Cæterùm, uti jam diximus, apud omnes constat, tanti valere ab ejus Decreto deprompta capita, quanti sunt autores ii, ex quibus descripta sunt.

Jam verò Apostolicum virum, neque tantùm Ecclesiæ Gallicanæ, verùm etiam universæ lumen, Beatum Bernardum audiamus. Is XXII. annos natus Cisterciense Monasterium ingressus est, eo tempore, quo gravibus dissidiis cum Henrico V. Ecclesia laborabat, atque Imperatorum depositionibus omnia perstrepebant. Anno deinde Christi 1130. & sequentibus, egregia ejus fuit opera pro Innocentio Pontifice, adversùs Petrum Leonis, qui Anacleti nomine Petri Cathedram occupârat. Quo in dissidio lata persæpe excommunicatio adversùs schismaticum Pontificem ejusque asseclas, quorum multi erant Principes, eâque causâ nominatim excommunicatus Rogerus Siciliæ Rex, in Lateranensi II. generali Concilio, præsidente Innocentio, anno 1139. de

Conc. Lat.

ter. ij. tom. x. p. 599. & seq.

depoſitione ne minæ quidem auditæ ſunt, cùm in ſchiſmate, novem jam annis obſtinatiſſimo animo perduraret. Innocentius ac Bernardus aptioribus remediis rem Eccleſiaſticam promovebant.

Anno poſteà circiter 1152. ſcribere aggreſſus eſt admirandum opus *De Conſideratione ad Eugenium III.* ex quo libro multa depromimus; ſed priùs libri argumentum afferendum eſt. Eo ergò libro ſanctiſſimus vir, Eugenium III. olim in Clara-valle optimis vitæ Monaſticæ præceptis inſtitutum, ad Apoſtolicæ jam gubernationis vitæque regulas informabat. Cùm autem undique temporales cauſas ad Apoſtolicam ſedem ultrò deferrent, iiſque curis, vel maximè Romani Pontifices premerentur; has quidem Sanctus vir, etſi Apoſtolico officio non ſatis dignas, haud tamen omninò removeri poſſe putabat: *Ego autem*, inquit, *parco tibi: non enim fortia loquor, ſed poſſibilia. Putaſne hæc tempora ſuſtinerent, ſi hominibus litigantibus pro terrenâ hæreditate, & flagitantibus abs te judicium, voce Domini tui reſponderes:* O HOMINES, QUIS ME CONSTITUIT JUDICEM SUPER VOS? *In quale Judicium mox venires? Quid dicit homo ruſticanus & imperitus, ignorans Primatum ſuum, inhonorans ſummam ac præcelſam Sedem, derogans Apoſtolicæ dignitati?* Hæc quidem Curiales; at Bernardus: *Et tamen non monſtrabunt, puto, qui hoc dicerent, ubi aliquando quiſpiam Apoſtolorum Judex ſederit hominum, aut diviſor terminorum, aut diſtributor terrarum.* At nunc, ſi Deo placet, pro Apoſtolicâ autoritate Orbem ad arbitrium divident, ac Ducatus, Marchionatus, Comitatus, ipſa etiam Regna diſtribuent. Pace eorum dixerim, ne putent imminutam à nobis Apoſtolicam dignitatem, ſi ea reſpuamus quæ Curiales jactarent, quæ Bernardus Apoſtolicæ dignitatis ſtudioſiſſimus prædicator diceret, amplectamur. Pergit porrò Sanctus vir: *Stetiſſe denique lego Apoſtolos judicandos, ſediſſe judicantes non lego. Erit illud, non fuit. Itane imminutor eſt dignitatis ſervus, ſi non vult major eſſe eo qui ſe miſit? Aut filius, ſi non tranſgreditur terminos, quos poſuerunt Patres ſui?* QUIS ME CONSTITUIT JUDICEM, *ait ille Dominus & Magiſter? Et erit injuria ſervo, diſcipuloque, niſi judicet univerſos?* At nunc viam docent novi Theologi quâ Pontifices religionis nomine ſæcularia omnia judicanda ad ſe trahant.

Bernard. de Conſ. lib. j. cap. vj.

Non ignorabat Bernardus, cùm hæc ſcriberet, Apoſtolici judicii dignitatem; proſequitur enim ſic: *Mihi tamen non videtur bonus æſtimator rerum, qui indignum putat Apoſtolis ſeu Apoſtolicis viris, non judicare de talibus, quibus datum eſt judicium in majora. Quidni contemnant judicare de terrenis poſſeſſiunculis hominum, qui in cœleſtibus & Angelos judicabunt? Ergò in criminibus, non in poſſeſſionibus poteſtas veſtra; quoniam propter illa, & non propter has, accepiſtis claves Regni Cœlorum, prævaricatores utique excluſuri, non poſſeſſores.* Non igitur profectò ſucceſſores Petri, pro poteſtate clavium, legitimos poſſeſſores poſſeſſione dejicient: non adſciſcent alios, nec humana jura confundent; imò peccata ſolvent, cœlum claudent prævaricatoribus, pœnitentibus aperient, terrena relinquent iis, quibus humana jura conceſſerint; niſi fortè à *poſſeſſiunculis* quidem abſtinere, Regna verò dare jubentur. At non ita Bernardus. Urget enim ratio Bernardi diſertè negantis, de iis judicari pro Apoſtolicâ poteſtate, quæ ad claves non pertineant: ad claves verò pertinent ſola cœleſtia *propter quæ data ſunt*, non terrena quævis, etiam Regna & Imperia *propter quæ data non ſunt*. His circumſcri-

bit finibus Ecclesiasticam atque Apostolicam potestatem, quam nunc adversarii ad terrena omnia extendere se posse confidunt, dummodò *indirectam* appellent, eoque nomine ludant.

Concludit posteà Bernardus his verbis : *Quænam tibi major videtur & dignitas & potestas dimittendi peccata, an prædia dividendi ? Sed non est comparatio. Habent hæc infima & terrena judices suos, & Reges & Principes terræ. Quid fines alienos invaditis? Quid falcem vestram in alienam messem extenditis? Non quia indigni vos, sed quia indignum vobis talibus insistere, quippe potioribus occupatis: denique ubi necessitas exigit, audi quid censeat,* non ego, sed *Apostolus:* SI ENIM IN VOBIS JUDICABITUR MUNDUS, ESTIS INDIGNI QUI DE MINIMIS JUDICETIS. *Sed aliud est incidenter incurrere in ista, causâ quidem urgente; aliud ultrò incumbere istis, tanquam magnis, dignisque tali & talium intentione rebus.*

Quid sit in rem aliquam *incidenter incurrere*, Jurisconsulti sciunt. Puta cùm quis Judex Ecclesiasticus de matrimonio cognoscens, *incidenter* &, ut aiunt, *casualiter* de dote, alimentisve decernit; atque ad ejusmodi res Bernardus fortè respexerit. Utcumque est, Regna & Imperia *incidenter* dari, longè esset absurdissimum. Cæterùm quænam sit illa necessitas incurrendi in temporalia, quam vir Sanctus agnoscit, satis perspicuè aperit: quoniam, ut supra disseruerat, homines ultrò hæc ab Apostolicis exigunt, ac de his *judicium flagitant.* Favent Apostoli allegata verba, quæ de delectis arbitris agunt. Ut autem hæc Pontifex pro jure suo ad se trahat, prohibent ea verba, quibus Beatus Bernardus horum potestatem datam esse negat, horum tractationem alieni muneris invasionem vocat. Cujus sententiæ sæpe nos in sequentibus meminisse oportebit.

Huc etiam facit ille locus, quo Sanctus vir tam gravia, tam fortia de interdicto Apostolicis dominatu docet. Non enim video quomodo dominationem, eamque ambitiosissimam ac superbissimam evitent, si Regna quoque conculcant & quolibet transferunt. Ibid. lib. ij. cap. vj.

Neque propterea à Pontificum metu superbos Reges absolvit, qui docet : Pontificem *oportere esse ultorem scelerum .... virgam potentium, malleum tyrannorum, Regum patrem ... postremò Deum Pharaonis;* atque insuper addit : *Intellige quæ dico : Dabit tibi Dominus intellectum. Ubi malitia juncta potentia est, aliquid tibi supra hominem præsumendum. Vultus tuus super facientes mala. Timeat spiritum iræ tuæ, qui hominem non veretur, gladium non formidat. Timeat orationem, qui admonitionem contempsit. Cui tu irasceris, Deum sibi iratum, non hominem putet. Qui te non audierit, auditurum Deum & contra se paveat.* Hæc summa doctrinæ est quam epilogando tradidit, *cùm librum clauderet*, eoque vim omnem contulit. Sic ergò Pontifex *malleus tyrannorum*, ac Pharaonis in morem obduratos, ipse in Mosis morem, impetrato extraordinario auxilio, non ex tabulâ decreto recitato, dejicit. *Hoc timeat*, inquit, *qui hominem non veretur, gladium non formidat.* Humanâ omni potestate major, non id profectò timeat, ne datâ sententiâ deponas, ne Regnum alteri dono dederis, quod neque unquam Christus, neque Apostolici factitârunt, sed ne oratione divinam ultionem elicias: *Timeat orationem qui admonitionem contempsit.* Neque enim præter-

Ibid. lib. iv. cap. vij.

Ibid. lib. j. cap. vj. lib. iv. cap. iij.

mittit censuram Ecclesiasticam, *admonitionis* nomine comprehensam. Hanc & alibi passim commendat; clavesque cœli & judicia de solvendis retinendisque criminibus, & gladium spiritualem memorat, quem, ubi opus fuerit, Pontifex evaginet: eam potestatem quâ Regna omniaque temporalia ordinare se posse putabant proximi Eugenii antecessores, non modò omninò tacet, verùm etiam, ut vidimus, negatâ penitùs temporalium potestate, proscribit. (*i*)

CAPUT XVI.

Ejusdem BERNARDI *allegoria de duobus gladiis: quid ad eam Majores nostri responderint obiter indicatur.*

Bern. de Consid. lib. iv. cap. iij. vid. sup. lib. j. sect. ij. cap. xxxvij.

UNUM est quod ex Bernardo objici soleat de duplici gladio: (*k*) sic enim loquitur ad Eugenium: *Aggredere eos* (Romanos contumaces)

(*i*) *Proscribit.*] Locus est celebris in epistolâ Bernardi ccxxvij. ad Cardinales de electione Eugenii, à D. BOSSUET hic prætermissus, ex quo quidam Theologi malè concludunt non proscriptam, imò assertam a Bernardo hanc potestatem fuisse. Hæc sunt Bernardi verba: *Ridiculum profectò videtur pannosum homuncionem assumi ad præsidendum Principibus, ad imperandum Episcopis, ad Regna & Imperia disponenda.* Quæ quidem 1°. non strictè nimis accipienda sunt, sed benignâ interpretatione mollienda ad mentem sancti Doctoris, qui ideò verbis exaggerat & amplificat Apostolicam potestatem, ut Eugenium huic tantæ dignitati quàm maximè disparem & inæqualem ostendat.

2°. Jubent leges criticæ ut in omni autore, si quæ sint obscura, ea locis dilucidioribus explanentur; neque statuas eam esse ejus sententiam, quam præ sese statim ferunt quædam verba ambigua, quæ illi, de aliis rebus differenti, fortuitò exciderunt; sed quam demonstrat series & contextus orationis, in illis præsertim locis, in quibus, deditâ operâ, quæstiones eas tractat de quibus controversia est. Igitur non statuendum ex eâ epistolâ ad Cardinales, quid Bernardus de Pontificiâ potestate, quam hic tangit obiter, senserit; sed adeundi sunt libri *de Consideratione ad Eugenium*, post hanc epistolam scripti, in quibus sigillatim explicat omnia officia & jura Pontificis, eo modo, ut supremum ejus in Reges dominatum proscindat. Itaque aut Bernardus seipsum correxit, aut ipsa verba epistolæ aliud, quàm id quod primâ fronte videntur, significant. Nam

3°. Ea verba: *Disponere Regna & Imperia*, & illa: *jure suo de Regnis & Imperiis dirimere ac judicare*, plurimùm inter se discrepant: quandoquidem verbum *disponere* sæpe apud Latinos idem sit ac describere, ut apud Tullium de petit. cons. *disponere cuique munus suum*, idem significat ac *describere cuique quid faciendum sit.* Porrò verbum *disponere* sic interpretatum sanam habet ac veram sententiam; cùm Pontifex suo jure possit eo modo Regum officia describere, ut eos adhortetur, imò jubeat suum munus adimplere. Sic profectò intelligendus est S. Bernardus, ne tantus Doctor sibi ipsi contrarius esse videatur.

Denique, quanquam, quod non credimus, Bernardus eo abreptus turbine, quo, à temporibus Gregorii vij. cæteri ferè omnes rapiebantur, in Regum supremam autoritatem, verbulo uno incautè dicto, peccâsset, non minùs staret suo pondere doctrina Cleri Gallicani, cùm opinio huic doctrinæ contraria non habeat autorem Gregorio vij. antiquiorem.

(*k*) *de duplici gladio.*] Hanc allegoriam primus reperit Abbas Vindocinensis Goffridus, quam deinde ornavit & amplificavit Bernardus. Goffridi autoritas ea est, quæ esse potest & debet Doctoris non rarò pugnantia loquentis E. G. opusc. ij. tom. xx. Bibl. Patr. p. 60. *investituram* cum Gregorio vij. vocat *hæresim*: idem opusc. iv. p. 61. sic affirmat: *Investire non videtur criminosum.* Ille etiam credit Reges de Regni solio à Pontificibus Romanis deturbari posse. Nam postquàm ostendit, *dum Regnum & Sacerdotium unum ab altero impugnatur, utrumque periclitari*, addit: *Rex sacro-sanctâ communione pariter & Regiâ dignitate privatur.* Utriusque gladii allegoriam reperies quoque apud Hildebertum Cenomanensem Episcopum xj. sæculo. At ille optimè distinguit utramque potestatem, ne Pontificibus utroque gladio promiscuè uti liceat; cùm Deus utrumque non *uni* sed generatim

sed verbo, non ferro. Quid tu denuò usurpare gladium tentes, quem semel jussus es ponere in vaginam; quem tamen qui tuum negat, non satis mihi videtur attendere verbum Domini, dicentis sic: CONVERTE GLADIUM TUUM IN VAGINAM. *Tuus ergò & ipse, tuo forsitan nutu, etsi non tuâ manu evaginandus. Alioquin si nullo modo ad te pertineret & is, dicentibus Apostolis:* ECCE GLADII DUO HIC, *non respondisset Dominus:* SATIS EST: *sed nimis est. Uterque ergò Ecclesiæ, & spiritualis scilicèt gladius, & materialis; sed is quidem pro Ecclesiâ, ille verò & ab Ecclesiâ exerendus est: ille sacerdotis, is militis manu; sed sanè ad nutum sacerdotis, & jussum Imperatoris. Et de hoc aliàs*, supple egimus. Quæ ultima verba manifestè spectant Bernardi epistolam CCLVI. ad Eugenium Papam, in quâ quidem epistolâ, de duobus gladiis eadem habet, quæ in libro *De Consideratione* mox legimus; ut hos profectò locos eodem collimare constet. Jam in eâ quid egerit, quâve occasione de duobus gladiis dixerit, audiamus. Agebat autem cum Eugenio de magnâ Christiani exercitûs strage in Palestinâ, de quâ item in libris *De Consideratione* multis agit, ac postquam in epistolâ hanc stragem memoravit, hæc subdit: *Exerendus nunc uterque gladius in Passione Domini, Christo denuò patiente, ubi & alterâ vice passus est: Per quem autem, nisi per vos? Petri uterque est: alter suo nutu, alter suâ manu, quoties necesse est evaginandus.* Ac paulò post: *Tempus & opus esse existimo ambos educi, in defensionem Orientalis Ecclesiæ.*

De Consf. lib. ij. cap. j. ep. cclvj.

Jam ergò facilè intelligimus, quatenùs gladius materialis non modò sit Imperatoris, sed etiam Pontificis; quatenùs Pontificio nutu, Imperatorio verò jussu exeratur. Notum enim est in Regibus ac fidelibus ad sacra bella ciendis, Pontifices quid egerint. Hic mihi, si quis nutum eo sensu accipiat, ut Imperatores ac Principes, statim atque Pontifex arma capienda vel nutu significaverit, ea capere teneantur; is profectò nec nutum à jussu secreverit, & id asseruerit quod neque Pontifices cogitaverunt. Prædicando, adhortando, dando indulgentias, ac sacrum Ecclesiæ thesaurum aperiendo, Christianos Principes ac milites ad sacra bella incitabant; ea etiam suscipienda injungebant in remissionem peccatorum; quâ conditione obstringebant eos, quibus animus inerat sacrâ indulgentiâ frui: ut autem ad sacra bella, Imperiis umquam ac pœnis adigerent, & absurdissimum est, & in Ecclesiâ inauditum.

Hoc ergò voluit Sanctus Bernardus, ut ad bellum Pontifex nutu impellere, Imperator jussu cogere habeat; ex quo id quidem sequitur: gladium materialem, cùm propriè in Imperatoris potestate sit, tamen in potestate Pontificis suo modo esse, quatenùs bonus piusque Imperator, pro Dei & Ecclesiæ causâ prompto atque alacri animo, annuente Pontifice, bella suscipiat.

Quod autem Gregorius IX. ac Bonifacius VIII. Evangelii locum, in quo

Greg. ix. ep. vj. tom. xj. Conc. p. 325. Bonif. viij extr. *unam sanctam.*

Ecclesiæ membris evaginandum commiserit. Hildeberti verba hæc sunt: *Uterque* (gladius) *ostenditur in membris corporis Christi: membrum enim Christi Rex, membrum Christi Sacerdos... gladius Regis censura Curiæ, gladius Sacerdotis Ecclesiasticæ rigor disciplinæ.* Hinc patet S. Bernardum non primum excogitâsse hanc allegoriam, sed tantùm eam, ab aliis repertam, in suos usus accommodâsse.

Bernardus piè luſerit, ita urgere videantur, ut materialem gladium, propriè ac ſtricto jure, ſuum eſſe defendant; id quidem ad hoc ſtabiliendum dogma, reluctante omni antiquitate, non ſufficit: ac ſubit admirari Baronium, qui hæc eorum dicta ad fidem Catholicam pertinere novo exemplo aſſerit; cùm profectò conſtet, neque ad credendum propoſita, neque pro certo fidei dogmate recepta fuiſſe unquam; majora enim hæc ſunt, quàm ut uno Bernardi verbo, & loco, quantumvis clarus eſſet, unâque allegoriâ comprobari poſſint. Dicit ſanè Dominus: *Qui non habet peram, vendat tunicam ſuam, & emat gladium. Dico enim vobis, quoniam adhuc hoc quod ſcriptum eſt, oportet impleri in me: & cum iniquis deputatus eſt:* nempè & illud ad Chriſti contumelias pertinebat, ut violentis hominibus ſtipatus, neque immeritò, per vim militum comprehenſus eſſe videretur. Reliqua quæ Sanctus Bernardus cæterive, alii aliò, piè ingenioſeque detorſerint, ad elucidanda quæ aliunde certa ſint, Theologi admittimus: non certè progredi eò uſque ſinimus, ut iis quoque firmari Theologica dogmata arbitremur.

Si quis tamen ſcire vult, quid ad Bernardi interpretationem anteceſſores noſtri, cùm eâ premerentur, Bonifacii VIII. tempore, reſponderint, Ægidium Romanum, * Joannem de Pariſiis, alioſque hujus ævi conſulat. Nos enim, Theologis parum dignum arbitramur, ut hæc allegorica fuſiùs pertractentur.

Bar. tom. xj. an. 1053. p. 190.

Luc. xxij. 36. 37.

Ægid. Rō. de poteſt. Pap. Joan. de Par. de poteſt. Reg. & Pap. cap. xj. xviij. aut quæſt. de pot. Pap. vind. Maj. tom. j. pag. 43. 82. 195.

* Columnâ Archiep. Burdigal. virum eâ ætate docliſſimum.

CAPUT XVII.

HUGONIS DE SANCTO VICTORE *locus ab adverſariis objectus.*

HUGO de Sancto Victore, *Magiſter Hugo* dictus, Sancti Bernardi æqualis, ad quem etiam ejuſdem Bernardi extat epiſtola, Saxo fuit nobilis, (*l*) atque à primâ ætate in Victorino Pariſienſi Cœnobio, pari pietatis ac ſcientiæ laude floruit. Hujus autoritas ab indirectæ poteſtatis defenſoribus objicitur. Jure, an injuriâ, locus integer, quem jam proferimus, indicabit. Is igitur lib. II. de Sacramentis fidei Chriſtianæ parte II. cap. IV. de duabus poteſtatibus, ſæculari, & ſpirituali, hæc habet: *Illa poteſtas dicitur ſæcularis, iſta ſpiritualis nominatur; in utrâque poteſtate diverſi ſunt gradus, & ordines poteſtatum, ſub uno tamen utrinque capite diſtributi, & velut ab uno principio deducti, & ad unum relati. Terrena poteſtas caput habet Regem, ſpiritualis poteſtas ſummum Pontificem. Ad poteſtatem Regis pertinent quæ terrena ſunt, & ad terrenam vitam facta omnia: ad poteſtatem Summi Pontificis pertinent quæ ſunt ſpiritualia, & vitæ ſpirituali attributa univerſa. Quantò autem vita ſpiritualis dignior eſt quàm terrena, & ſpiritus quàm corpus; tantò ſpiritualis poteſtas, terrenam ſive ſæcularem poteſtatem honore ac dignitate*

Bern. ep. lxxvij. int. tract. p. 625.

Tom. iij. p. 607.

(*l*) *Saxo fuit nobilis.*] Sic ſtatuunt Canonici Regulares S. Victor. Par. in vitâ Hugonis, quam ejus operibus præfixerunt. At Mabillonius tom. j. analect. Sac. p. 263. Hugonem vocat Yprenſem, cui aſtipulantur D. FLEURY tom. xiv. & DUPIN Bibl. x. ſæculi.

dignitate præcedit. Nam spiritualis potestas terrenam potestatem & instituere habet, ut sit, & judicare si bona non fuerit; ipsa verò à Deo primùm instituta est; & cùm deviat, à solo Deo judicari potest, sicut est scriptum: SPIRITUALIS HOMO DIJUDICAT OMNIA, ET IPSE A NEMINE JUDICATUR. j. Cor. ij. xv.

Hæc illa Hugonis verba sunt quæ ab indirectæ potestatis defensoribus adducuntur. Reliqua audiamus: *Quòd autem spiritualis potestas, quantùm ad divinam institutionem spectat, & prior sit tempore, & major dignitate, in illo antiquo veteris instrumenti populo, manifestè declaratur, ubi primùm à Deo Sacerdotium institutum est; posteà verò per Sacerdotium, jubente Deo, Regalis potestas ordinata. Undè in Ecclesiâ adhuc Sacerdotalis dignitas potestatem Regalem consecrat, & sanctificans per benedictionem, & formans per institutionem. Si ergò, ut dicit Apostolus, qui* BENEDICIT MAJOR EST, *& minor qui benedicitur; constat absque omni dubitatione quòd terrena potestas, quæ à spirituali benedictionem accipit, jure inferior existimetur.* Capite VII. quærit *quomodò Ecclesia terrena possideat: Quædam*, inquit, *Ecclesiis Christi, devotione fidelium concessa sunt possidenda.* Et paulo post: *Spiritualis siquidem potestas non ideò præsidet, ut terrenæ in suo jure præjudicium faciat: sicut ipsa terrena potestas, quod spirituali debetur, nunquam sine culpâ usurpat.* Capite VIII. quæritur, *quot modis in sæculari potestate determinandâ est justitia.* Quos inter modos & hunc refert: *Secundùm causam justitia determinatur, ut videlicèt negotia sæcularia à potestate terrenâ, spiritualia verò & Ecclesiastica à spirituali potestate examinentur.* Tum subdit: *Sæcularis autem potestas Caput habet Regem sive Imperatorem, ab illo per subjectas potestates, & Duces, & Comites, & Præfectos & Magistratus alios descendens, qui tamen omnes à primâ potestate autoritatem sumunt, in eo quod subjectis prælati existant.*

Heb. vij. 7.
Hug. ib. cap. vij. p. 608.
Ibid. cap. viij.

Summa ergò doctrinæ est: ambas potestates, juribus, officiisque discretas, ad suum supremum Caput, per diversos gradus referri singulas; nec ab alterâ alterius fines invadi oportere: atque id doctrinæ favet, quâ eas potestates sub uno Deo coordinari, non autem alteram alteri subordinari diximus. Jam quod Hugo dicit: *Spiritualis potestas terrenam potestatem & instituere habet, ut sit, & judicare, si bona non fuerit*, ad illud referendum est quod posteà ex vetere Testamento prodidit: *Sacerdotium à Deo primùm institutum, posteà verò per Sacerdotium, jubente Deo, Regalem potestatem ordinatam.* Quod ad Saülis historiam spectat manifestè, nec nisi ad mandatum Dei extraordinarium referri potest; non autem ad ordinariam potestatem, de quâ nunc agimus. Undè etiam Hugo explicat, *Deo jubente*, id factum, à Samuële scilicèt, ad eam rem expressè delegato, atque extraordinario, Propheticoque, ut diximus, potiùs quàm Levitico ministerio. Quod autem posteà subdit: *Potestatem Regalem adhuc in Ecclesiâ sanctificari per benedictionem & formari per institutionem;* nemo, credo, ita interpretabitur, ut Reges à consecrante propriè ac strictè potestatem accipiant. Quod si Hugo dixisset, ab omnibus, præsertim verò à Francis exploderetur, apud quos pridem constabat, Reges ex genere esse; nec fieri, sed nasci. Sed nos, quò pertineat Regiæ consecrationis unctionisque ritus, suo loco exposuimus. Cæterum, in hac Hugonis disputatione, nihil de Imperatorum

Sup. lib. j. sect. ij. cap. vij.
Sup. lib. ij. cap. xliv.

Henrici IV. & Henrici V. depositionibus memoratur, quas toto Orbe celebratas, ac recentissimâ memoriâ factas, Germanus homo non ignorabat; neque has ad quæstionem maximè pertinentes omninò tacuisset, si apud Catholicos bonâ atque integrâ famâ esse intellexisset.

CAPUT XVIII.

FRIDERICI I. *res : duplex dissidium : primum cum* ADRIANO IV. *quid sit beneficium, quid coronam dare ex* ADRIANI *responso? Varius* ADRIANUS : *ejus decretum de Insulis.*

* ij.
** Ænobardus nuncupatus.

SANCTI Bernardi tempore, Lothario * Saxoni, & Conrado Suevo, Fridericus I. item Suevus ** à Principibus electus fuit successor, anno 1152. Hujus temporibus multa contigerunt, partim sub Adriano IV. partim sub Alexandro III. quæ ad nostram quæstionem spectant.

Radev. de gest. Frid. j. lib. j. cap. x. Urst. pag. 482.

Ac sub Adriano quidem IV. non tulit Fridericus, ut Curia Romana Imperialem coronam beneficium seu feudum prædicaret suum : sed eam uni Deo acceptam referebat. Quare nec ferebat in Palatio Lateranensi inscriptos hos versus (*m*).

Rex venit ante fores jurans prius Urbis honores :
Post HOMO *fit Papæ, sumit quo dante coronam.*

Adr. iv. ep. ij. tom. x. Conc. p. 1145.

Quos versus eò usque Friderico displicuisse refert Radevicus, rerum Friderici scriptor coætaneus, ut illos omninò deleri vellet. Cùm igitur Imperator ac Principes hæc à Pontificibus vindicari sibi molestissimè ferrent, venit ad Fridericum epistola Adriani, in quâ commemorabat, *quantam ei Ecclesia Romana plenitudinem potestatis contulerit & honoris, Imperialis insigne coronæ libentissimè conferens.* Addebat Pontifex se gravisurum, si Imperator *majora beneficia de manu suâ suscepisset.*

Radev. loc. cit.

Commotus est vehementer Imperator ambiguo beneficii nomine, quod sensu jam usitato *feudum* sonaret. Refert etiam Radevicus *Principes omnes indignatione commotos*, quòd passim jactaretur, *dignitatis & honoris plenitudinem Imperatori à Pontifice Romano collatam : Reges Imperium Urbis & Regnum Italicum, donatione Pontificum hactenus possedisse.*

* Otto Palatinus Comes de Baioariâ Legato necem intentabat.
Ibid.
Ibid.

Quin etiam à Principibus exerti gladii, * cùm Legatus Papæ dixisset : *A quo ergò habet, si à Domino Papâ non habet Imperium?* Composito motu Imperator per omne Imperium edidit epistolam, cujus initium est : *Cùm divina potentia, à quâ omnis potestas in cœlo & in terrâ, nobis, Christis ejus, Regnum & Imperium commiserit, &c.* Quo fundamento posito, significat quàm horruerit illam *beneficii* vocem aliaque id genus, ab Adriano jactata : additque *per electionem Principum à solo Deo Regnum & Imperium*

(*m*) *Non ferebat ... inscriptos ... versus,*] in eâ tabulâ, in quâ Lotharius ij. Imperator pingebatur flexis genibus à Papâ stante accipiens coronam.

ſibi eſſe conceſſum : *quicumque Imperialem coronam pro beneficio à Papâ ſuſceptam à ſe eſſe dixerit, divinæ inſtitutioni & doctrinæ Petri contrarium, & mendacii reum eſſe :* quod iterum inculcat, applaudentibus Epiſcopis : *ac liberam Imperii coronam uni Deo tantùm adſcribit.* Quod & memorant Epiſcopi ac laudant in eâ epiſtolâ, quam ſcripsêre, à Radevico relatâ. Ibid. cap. xvj. p. 486.

Tantâ ergò totius Imperii conſenſione permotus Adrianus, ſic ſuam epiſtolam emollivit, ut *beneficium* uſu Latinæ Linguæ interpretaretur, *non feudum, ſed bonum factum :* quòd autem Imperator moleſtè tuliſſet illud, *Contulimus tibi inſigne Imperialis coronæ*, ſic Pontifex interpretatur : per hoc vocabulum, *contulimus tibi inſigne Imperialis coronæ, nihil aliud intelleximus quàm, impoſuimus.* Ergò coronam imponit Epiſcoporum ritu, non proptereà poteſtatem confert. Quo Pontificio reſponſo, omnia ex coronatione deprompta argumenta corruunt. Ib & tom. x. Conc. p. 1147.

Fatendum quidem altioris eſſe ſpiritûs, quæ paulò poſt ſcripſit idem Adrianus ; cùm Friderico objiciens, *homagium exactum ab Epiſcopis, & eorum ſacras manus ejus manibus innexas*, aliaque ejuſmodi, hæc addit : *Reſipiſce ergò, reſipiſce, tibi conſulimus ; quia cùm à nobis conſecrationem & coronam merueris, dum inconceſſa captas, ne conceſſa perdas, nobilitati tuæ timemus.* Quid reſcripſerit Fridericus ad rem noſtram non pertinet, ſicut neque aliæ inter Pontificem & Imperatorem ſubortæ ſimultates. Sed profectò, cùm videmus Romanum Pontificem talia comminantem pro iis, quæ nunc omnium uſu innoxia celebrantur ; tùm etiam de coronâ conceſsâ ab eodem tam variè ſcribi ; ſanè meminerimus, hæc & alia generis hujus ſedi Apoſtolicæ attributa ad jura ſecundaria, quæ immutari poſſunt ; non ad jura primitiva, quæ à Chriſto conceſſa ſint, certamque & incommutabilem rationem obtineant, pertinere, ut jam diximus. Adr. epiſt. vj. ibid. p. 1149. Sup. lib. ij. cap. xxxvj.

Hic ille eſt Adrianus IV. quem ſupra memoravimus ſcripſiſſe ad Henricum II. Angliæ Regem : *Hiberniam & omnes Inſulas, quibus ſol Juſtitiæ Chriſtus illuxit, ad jus beati Petri & Sacro-ſanctæ Romanæ Eccleſiæ pertinere ;* neque id *eſſe dubium : Pertinere* autem eo ſenſu, non quo grex regendus ad paſtorem pertinet, ſed quo bona poſſeſſa ad dominum. Quo jure Hiberniam, cenſu annuo reſervato, Regi Angliæ habendam, poſſidendamque tradit. Quæ ſi tam certa ſunt, quàm certò Adrianus aſſerit, pace ejus dixerim, nihil jam aliud ſupereſt, quàm ut ei cum Inſulis, Continentem quoque terram omnem, quæ non potiore jure eſt, & totius Chriſtiani Orbis Imperium concedamus : ad quæ, credo, confitenda nemo nos adiget. Sup. lib. j. ſect. j. cap. xiv.

CAPUT XIX.

Alterum FRIDERICI I. *diſſidium cum* ALEXANDRO III. *Excommunicatur, deponitur, nec minus agnoſcitur pro Imperatore, etiam à Papâ: excommunicatio, res ſeria, depoſitio pro nihilo habetur.*

ALTERUM illudque maximum Friderico I. diſſidium cum Alexandro III. (*n*) interceſſit. Offenſus quippe Fridericus Romanis Pontificibus, quòd victis Italis ac rebellantibus favere, ac Germanorum jugum ab Italis depellere velle viderentur; Octavianum ſchiſmaticum Pontificem, Victorem III. appellatum, adversùs Alexandrum III. virum ſanctiſſimum tuetur. Anno circiter 1160. à ſancto Pontifice Victor merito anathemate unà cum aſſeclis, atque ipſo Imperatore percellitur (*o*). Alexander profectus ad Francos, afflictorum Pontificum per quadringintos jam annos commune perfugium, anno 1163. in Concilio Turonenſi excommunicationem re-
Conc. Turon. tom. x. p. 1411. novat, nulla hactenùs depoſitionis mentione: hanc enim ab excommunicatione Romani Pontifices ſeparabant. Itaque nemini eſt viſum, Fridericum, licèt in ſchiſmate obduratum, eoque nomine excommunicatum, Imperio cecidiſſe; conſtititque apud omnes, excommunicatos Principes ſuo jure regnare, nec abrumpi anathemate civilis ſocietatis fœdus, contra quod tempore Gregorii VII. ſentiebant.

Anno demum 1168. in Concilio Lateranenſi Fridericum ab Alexandro
Ibid. pag. 1449. 1450. III. novo anathemate ac ſimul depoſitione mulctatum ſcribit Joannes Sariſberienſis, epiſtolâ ad Cantiæ Sub-priorem. Sed qui has depoſitiones admittere nos cogunt, videant an hæc etiam autoritate eâdem decreta probare velint: *Abſtulit* (Romanus Pontifex) *ei etiam Regiam dignitatem, ipſumque anathemate condemnavit, & inhibuit autoritate Dei, ne vires ullas amodò in bellicis congreſſionibus habeat, aut de Chriſtiano aliquo victoriam conſequatur, aut alicubi quiete & pace gaudeat, donec fructus pœnitentiæ condignos operetur: in quo ſecutus eſt exemplum Gregorii VII. deceſſoris ſui, qui, noſtrâ ætate, Henricum Imperatorem Eccleſiæ privilegia convellentem deponens in Concilio Romano, ſimili ſententiâ condemnavit.* Non habuit Hiſtoricus antiquius, quod referret, talis depoſitionis atque excommunicationis exem-

(*n*) *Cum Alexandro iij.*] Is Rolandus anteà dictus & Legatus Adriani iv. Friderico eam epiſtolam attulerat, de quâ dixit capite præcedenti D. BOSSUET, quæ quidem tam graves excitârat Sacerdotium inter & Imperium controverſias.

(*o*) *Victor ... anathemate ... percellitur.*] Baronius, quem ſequitur autorem D. FLEURY, pronuntiat: Alexandrum iij. *cùm apud Anagniam excommunicationis vinculo innodaret Octavianum* (ſeu Victorem iij. Antipapam) *ſimul eos, qui cum Friderico juramento fidelitatis tenebantur adſtricti, ab ipſo juramento abſolviſſe.* tom xij. an. 1160. p. 459. Sed utrumque allucinari patet ex epiſtolâ ipſius Alexandri ad Arnulphum Lexovienſem Epiſcopum, in quâ ea narrat quæ acta fuerant in Papienſi Conciliabulo, quod Fridericus coegerat, eò ut Octavianum Pſeudo-Papam conſtitueret; deinde addit, ſe Anagniæ *Fridericum cum Octaviano & fautoribus ſuis excommunicâſſe.* tom. x. Conc. p. 1399. At verò *de eâ abſolutione à juramento fidelitatis*, quam Baronius comminiſcitur, ne verbum quidem facit.

plum : tametsi eam dicit *de Petri privilegio latam.* His scilicèt Petri claves & excommunicationis vim commendari posse putabant. Nos autem arbitramur has irritò jactatas esse minas; hæc de victoriis submovendis excommunicationi præter ordinem ac Traditionem adjuncta, effecisse ut magno suo malo, Christiani excommunicationem minùs minusque vererentur, fallente plerumque eventu, aut fortuitis casibus consecuto.

Anno 1177. Concilio Venetiis habito, facta pax; quâ de re, acta manuscripta Bibliothecæ Vaticanæ Baronius refert, quibus nostra firmantur. Ibi enim cernimus Fridericum semper Imperatorem nominari, depositum quamvis; quodque vel maximum, Imperatoris Procuratores coram Domino Papa jurâsse in hæc verba: *Ego Comes Diedo juro quod Dominus Imperator mandavit mihi*, &: *Ego Sigilboth juro, quod Dominus Imperator, &c.* Ex quo, Papâ etiam audiente, quantumlibet depositus, pro Imperatore est habitus. Sequitur in actis missos à Pontifice ad Imperatorem Legatos, qui quidem Imperatorem, *postquam renunciavit schisma, promissam quoque obedientiam Domino Alexandro ejusque successoribus canonicè intrantibus, ipsum à sententiâ excommunicationis pariter absolverunt, & Catholicæ unitati aggregârunt.* Audis quàm sollicitè de excommunicatione dictum, de depositionis sententiâ nihil prorsùs. Quæ planè demonstrant, quantùm inter excommunicationem jure divino constitutam, & depositiones novitiis exemplis inductas intersit discriminis. Imperator excommunicatus ab excommunicatione solvitur: depositus ubique, etiam cum Pontifice, pro Imperatore se gerit, nec se restitui petit; sed suo jure regnat. Cæterùm quæ de conculcato Friderico commemorant, hæc Baronius meritò amandat ad fabulas.

(Conc. Venet. ibid. p. 1481. Bar. tom. xij. an. 1177. — Ibid. pag. 1485. — Ibid.)

Jam putamus hæc, quæ sæpè inculcamus, certo certiùs stabilita: schismaticum & excommunicatum Principem haud minùs jure regnare: à schismaticis & excommunicatis Regibus ritè postulatum, ut schisma ejurarent ac veniâ petitâ absolverentur: à depositis, nunquam ut se jure deponi potuisse faterentur: addimus depositos haud minùs pro Regibus agentes, à Pontifice quoque fuisse agnitos: ut excommunicatio, prout revera est, res seria & gravis; depositio verò tanquam vana nullumque effectum consecuta, ac per se ipsam nulla haberetur, quantâcunque pompâ in speciem prolata.

CAPUT XX.

HENRICI VI. FRIDERICI *filii excommunicatio sine depositione per* CÆLESTINUM III. *Item* PHILIPPI AUGUSTI *Regis Francorum, ob repudiatam uxorem per* INNOCENTIUM III. *Item depositio* OTHONIS IV. *Imperatoris per eundem* INNOCENTIUM: *bella atrocia, harum depositionum appendix.*

HENRICUS VI. Imperator Friderici I. filius, quòd Regem Angliæ Richardum Hierosolymis à sacro bello redeuntem carcere tenuisset, anathemate condemnatus à Cælestino III. & contumaciter obsurdescens,

(Baron. an. 1193. 1197. vid. tom. x. Conc. pag. 1768.)

placidè tamen regnavit, neque est depositus. Ejus cadaver jussu Pontificis insepultum mansit, quoad Richardo Regi de redemptionis pretio satisfactum esset.

* Ingeburgâ Daniæ Regis filiâ. ** Nempe Agnetē Meraniæ Ducis filiam. Rigord. in Ph. I. Aug. an. 1193. tom. v. Duch.

Anno 1199. quòd Philippus Augustus Rex Franciæ, pulsâ uxore, * aliam superduxerit, ** jussu & autoritate Innocentii III. *tota Philippi terra Ecclesiastico interdicto subdita est*; cui interdicto deferentes Episcopos magnis Rex incommodis affecit. Idem posteà, Ecclesiæ de injusto divortio, Episcopis etiam de injuriis satisfecit, magnâque omnium lætitiâ, *interdicti sententia relaxata est.* At cùm per annum ferè integrum tenuerit, nemo interim de obedientiâ denegandâ, de deponendo Principe nemo cogitavit; neque Franci talia admittebant.

* Monachus S. Dionysii. Ibid. an. 1210. Nauc. tom. xj. Conc. p. 56.

Idem Innocentius III. Othonem IV. Imperatorem, quorumdam Appuliæ oppidorum & Siciliæ invasorem, anathemate primùm, deinde depositione affecit. Quæ Rigordus noster, * ejus ævi scriptor, eumque secutus Joannes Nauclerus accuratissimè distinxerunt; nihil ut sit certius quàm depositionem ab excommunicatione sejunctam. Quâ depositione, ut & aliis præcedentibus, bella atrocia commota sunt, atque inter Othonem, & Fridericum II. multo sanguine decertatum est.

CAPUT XXI.

Post Imperatores hactenùs depositos, primus aliorum Regum, JOANNES SINE TERRA *Anglus, ab* INNOCENTIO III. *depositus, Regno sedi Apostolicæ tradito restitutus; quæ sedis Apostolicæ odio & contemptui vertunt.*

Matt. Par. Hist. Angl. an. 1207. p. 222. 223. vid. Rap. Thoyr. lib. viij.

HACTENUS Romani Pontifices Imperatores solos, Regesque Germaniæ atque Italiæ deposuerant, quos peculiari titulo obnoxios sibi esse putabant. Primus omnium Innocentius III. alios quoque Reges deponere aggressus, ducto initio ab Angliæ Rege, misero illo Joanne qui *sine terrâ* dicitur. Is, jussu Papæ, electum Cantuariensem Archiepiscopum Stephanum de Langetune, Presbyterum Cardinalem, doctrinâ, moribusque conspicuum nolebat admittere. Cantuariensesque Monachos, penes quos electio erat, Pontifici obsecutos, ut Majestatis reos exagitabat. Grave id Pontifici visum. Cœptum ab interdicto est; denunciatumque Regi per Legatos Apostolicos, *ut si per hoc pertinaciam suam non duceret corrigendam, ipse* (Pontifex) *manum adhibere curaret graviorem.*

Matt. Par. an. 1208. p. 226.

Ibid. an. 1209. pag. 228.

Rex, propter interdictum, in Anglos ac Romanos in Angliâ versantes, diris indignisque modis sæviit. *Post continuatam per biennium persecutionem gravissimam, decretum à Pontifice nominatim excommunicari Regem, & ab omnibus evitari*; quæ sententia, licèt ab Episcopis Regem metuentibus promulgata non esset, omnium tamen *ora replèverat.*

Rex consueto more ac jure regnabat; neque quidquam Pontifex de eo deponendo decreverat aut etiam interminatus erat. At anno 1212. jam totâ in Regem commotâ Angliâ, præcipuis Episcopis Anglicanis id postulanti-

bus, Innocentius definivit: *Ut Rex Anglorum Joannes à ſolio Regni deponeretur, & alius, Papâ procurante, ſuccederet. Ad hujus ſententiæ executionem ſcripſit potentiſſimo Regi Francorum Philippo, quatenùs, propter omnium remiſſionem peccaminum, hunc laborem aſſumeret, & Rege Anglorum à ſolio Regni expulſo, ipſe & ſucceſſores ſui Regnum Angliæ jure perpetuo poſſideret.* Hîc ergò videmus non modò deturbatum Regem, ſed etiam domum Regiam, Joanniſque liberos etiam innocuos; & ampliſſimum Regnum privatum eſſe jure eligendi ſibi Principes; & ad extraneos tranſlatum Imperium, Pontificio juſſu. Quis hæc congerendis quàm ſolvendis peccatis aptiora eſſe neget?

Ibid. an. 1212. pag. 232.

At enim objiciunt, huic decreto Francorum Regem Philippum paruiſſe, ac Pontificiam in deponendis Regibus agnoviſſe poteſtatem. Certè, qui per eam occaſionem, eoque decreto, Angliam ſuo Regno infenſiſſimam occupare conaretur. Quanti autem hæc exempla valeant, & omnes per ſe vident; neque eo tempore ignorabant; cùm Comes Flandriæ * Regem ad bellum ſequi juſſus, id etiam objecerit: *Fuiſſe injuſtum idem bellum, quod ad debellandum Regem Anglorum ſuſceperat; cùm nullus anteceſſorum ſuorum jus hactenus ſibi aliquod in Regno Angliæ vendicâſſet*: adeò hi tituli regnandi vani habebantur.

* Ferdinandus Sancti Luſitaniæ Regis filius.

Ibid. an. 1213. pag. 236.

Poſteaquàm Joannes Rex miſerrimus, atque haud minùs contemptus quàm deteſtatus, ſuis tantam vim à vicinis Francis ac Rege victorioſiſſimo imminere vidit; Innocentio III. ejuſque ſucceſſoribus Regnum Angliæ tradidit, quod ipſe à Pontifice ſub *homagii ligii* fide reciperet. Quid multa? Continuò Joannes Regno reſtitutus; ab Innocentio in Barones perduelles anathemata vertuntur, atque in Philippum ipſum, niſi bellum incœptum ſtatim omitteret. Sed Barones in propoſito pergunt, Ludovicum Philippi filium Regem pronuntiant; id in Joanne maximè deteſtantur, quòd Regnum nobiliſſimum *chirographo æternæ ſervitutis obligâſſet.* At ex illâ ſervitute Joannes id commodi referebat, ut Baronibus, bellorum neceſſitate initiſque fœderibus multa pollicitus, multa largitus, ea omnia, tanquam ſine Romani Pontificis ſupremi jam ſui Domini autoritate conceſſa, facilè revocaret. Nec deerat Innocentius, qui promiſſa ac donata reſcinderet. Interim Ludovicus mare trajecit, nihil deterritus excommunicatione, quæ profectò humanis jam intentata ac ſoluta conſiliis, piis quoque, quorum numero fuit Ludovicus, proh dolor! ſæpe contemptui erat; ac vana tantùm ſuffugia quærebantur. Et quidem Ludovici cauſa coram Innocentio acta. (*p*) Objectum eſt inter cætera, decretum Concilii Late-

Ibid. an. 1215. vid. Chart. Joã. Spicil. tom. v. pag. 574. & Concil. tom. viij. p. 554.

(*p*) *Ludovici cauſa coram Innocentio acta.*] Obſervandum eſt Ludovici Oratores nunquam dicere, *quòd ille haberet jus de Regno Angliæ, quia Joannes à ſolio depoſitus fuerat, Papâ procurante*, ut Matthæi Pariſienſis verbis utar. Hoc enim argumentum non ſatis tutum firmumque eis videbatur. At verò dicunt; poſtquàm Joannes morte damnatus eſſet à Baronibus Franciæ, & de ſolio dejectus propter varia crimina ab ipſis Angliæ Baronibus, jus occupandi Regni Ludovico veniſſe, non modo, quia Rex Anglorum electione renuntiatus fuerat; ſed etiam hæreditario jure Blanchæ è Caſtellâ ejus uxoris. Addebant Joannem, qui Rex non eſſet, ſummo Pontifici Angliæ Regnum dare non potuiſſe; cùm Rex quoque id non poſſet, niſi Baronum conſenſus accederet; unde concludebant: Joannem, ſuo donationis diplomate, Regnum quidem non dediſſe; ſed ſemetipſum exauctorâſſe; neque deinceps eſſe in illius poteſtate dignitatem Regiam recuperandi. Vid. D. FLEURY & eos quos allegat. Adi quoque RAPIN THOYRAS lib. viij.

ranensis III. generalis, quod tamen non extat. (*q*) Oratores, Ludovici nomine, respondebant: *Quòd tempore latæ sententiæ Dominus Papa nesciebat quòd Ludovicus haberet jus de Regno Angliæ, & cùm hoc illi constiterit, non credit quòd Concilium possit ei jus suum auferre.* Sic sanè, ut poterant, in Curiâ Romanâ, Regum jura ab Ecclesiasticâ potestate libera tutabantur. Denique morte Joannis finita controversia est. Tunc odia Anglorum concidere; in Henricum Joannis filium conversa omnium studia, atque in Ludovicum odia; ac tunc metui cœpit excommunicatio, cùm vires undique defuêre. In hæc misera & infanda Ecclesiam induxerunt, qui partem tantam Apostolicæ potestatis, in temporalibus ordinandis seu potiùs subvertendis, pessimo consilio collocârunt. Hæc verò utcumque excusare libeat, tanquam bono animo, per hujus ætatis imperitiam, à bonis etiam Pontificibus gesta, ut sæculum sæculo repercuterent; tamen colere non possumus, quæ nunquam à Christo, aut Apostolis, Patribusque prodita, tam infaustis successibus prodierunt.

Matt. Par. an. 1216. p. 285.

CAPUT XXII.

Refertur caput, Novit, *extra. de judiciis: hujus edendi occasio: nihil ad rem: interpretatio necessaria.*

PER ea tempora * Innocentius III. multùm laboravit in componendâ pace inter Francos & Anglos, ut deinde in Infideles arma converterent. Pontifice digna res! Novum illud, quòd pro potestate pacem vel inducias Regibus imperaret. Grave id Gallicanis Episcopis visum; *& Regem excusabant, Papam rogantes, ut non læderet jurisdictionem Regis Francorum*: at graviter redarguti sunt ab Innocentio, datâ ad eos epistolâ, cujus initium est: *Novit ille* extra. de judiciis. Summa epistolæ est, non *se judicare de Feudo*, cujus judicium ad Regem pertinet; *sed decernere de peccato, cujus ad nos*, inquit, *pertinet sine dubitatione censura*: hinc coërceri à se posse qui pacem abrumpant, præsertim juratam; cùm Ecclesiæ sit *de juramenti religione cognoscere.* Quæ quidem nihil ad hanc quæstionem pertinent, cùm non agat Innocentius de Regibus metu depositionis coërcendis, quod unum quærimus; vanique omninò sunt & à quæstionis recedunt statu, qui hæc objiciunt. Sed tamen si ad extremum urgeantur, jam decernant Episcopi ac præsertim Romanus Pontifex, non tantùm de bello ac de pace, quod ipsum per se est gravissimum & Regii officii pars maxima; sed etiam de militiâ, de judiciis, de Magistratibus, de Feudis etiam, quorum cognitionem à se Innocentius amoverat; cùm in his omnibus juramenti religio interveniat;

* An. 1199.

Nicol. Trivet. Chron. Spic. tom. viij. p. 531. Ext. Greg. ix. lib. ij. tit. j. cap. xiij.

(*q*) *Quod tamen non extat.*] Extat in Concilio Lateranensi iv. his verbis: *Statuimus ut saltem per quadriennium... discordantes reducantur ad plenam pacem, aut firmam treugam inviolabiliter observandam; & qui acquiescere fortè contempserint, per excommunicationem compellantur.* tom. xj. Conc. part. j. p. 232. 233.

niat ; ac si ab aliis rebus juramentum absit, non abest certè peccatum ; quo nomine, privata omnia & publica ad potestatem Ecclesiæ revocentur. Quare hæc Innocentii vel emolliant necesse est, interpretatione commodâ, ac modum aliquem adhibeant, vel omnia Imperiorum jura confundant.

Id Philippus Augustus senserat, cùm olim * Legato Clementis III. minitanti : *Nisi Rex Franciæ, & Comes ** Richardus *** cum Rege Anglorum* (Henrico II.) *componerent, fore ut terras eorum sub interdicto concluderet ; respondit se illius sententiam nullatenùs formidare, cùm nullâ æquitate fulciretur. Addidit etiam ad Episcopum Romanum minimè pertinere in Regem aliquem, maximè Francorum, per sententiam animadvertere, si Rex idem in* HOMINES *suos, dementes & Regno suo rebelles, ulciscendi causâ insurgere disposuerit.* Sic in sæculis etiam ineruditis, Reges nostri, & majestatem intelligebant suam, & pro virili parte tuebantur. Itaque his minis nihil Clemens III. nihil Innocentius III. profecêre. De peccato cognoscat Romanus Pontifex, legitimo, canonicoque ordine, ubi grave facinus evidenter injustum, notorium, neque ullâ tergiversatione celandum, vel, si velint, claris probationibus certum : tunc excommunicationem tantùm, idque adhibitâ Christianâ prudentia, non autem depositionem comminetur. Ut autem peccati nomine, Regnorum jura, ambiguasque bellorum causas, & Imperiorum arcana ad se trahat, ne ipse quidem velit. Cæterùm in foro conscientiæ, ubi habemus confitentem ac pœnitentem reum, quo pacto quæcumque peccata sunt, etiam in temporalibus (sive illa sint ambigua, sive certa, sive publica, sive occulta) clavibus Ecclesiæ subdantur, quatenùs quidem peccata sunt, nemo sanus objiciet : neque ad rem ullo modo pertinet. Quod propter tardiores, aut cavillatores monitum esse volumus.

* An. 1188.
** Pictaviensis.
*** Filius Henric. ij. Regis Angliæ ac deinde ejus successor.
Matt. Par. an. 1188.

CAPUT XXIII.

BONIFACII VIII. *cum* PHILIPPO III. PULCHRO, *Francorum Rege dissidium : acta* BONIFACII *rescissa à* CLEMENTE V. *Rex omnesque Regni Ordines, Regni in temporalibus tuentur independentiam.*

HIC temporum ratio postulabat, ut de Friderico II. ageretur ; sed quandoquidem novo exemplo in Concilio generali est depositus ; in eoque negotio, de Concilii generalis autoritate multa mentio fuit, totam rem eò remitti placet, ubi de iis quæ in Conciliis circa temporalia ordinanda gesta sunt, differemus. Properamus ad alia, neque tamen animus est explorare omnia quibus Pontifices usurpatam semel temporalem potestatem exercere aggressi sunt. Posteaquàm enim Orbis Christianus his assuefactus est, non defuêre Reges ac Principes, qui hunc cupiditati & invasioni titulum obtenderent ; placebatque jactare in vulgus, Sedi Apostolicæ obsecutos ; dum fœdæ cupiditati morem gererent. Cæterùm seditiones ac bella atrocia sequebantur ; quo metu factum est, ut hæc reformidarent omnes ; & magno

Inf. lib. iv. cap. vj.

terrori fuit, quòd his decretis, si non dari Regna, saltem perturbari possent. Quæ postquam generatim diximus, ea tantùm sigillatim referemus, quæ ad hanc elucidandam quæstionem aliquid singulare præferre videantur; qualia sunt imprimis ea quæ sub Bonifacio VIII. contigerunt.

Eo Pontifice nullus unquam graviùs à Gregorii VII. temporibus conculcavit Imperia: quo nomine non tantùm apud nostros, quos acerrimè aggressus est; verùm etiam apud exteros malè audivit. Testis Joannes Hocsemius Canonicus Leodiensis, ejus ævi scriptor: *His*, inquit, *temporibus, Bonifacius animosè nimis omnia facta sua expediebat pro libito, nec fratrum suorum consilia sequebatur, & quia videbat quòd propter potentiam Regni Franciæ, suam non poterat exequi voluntatem, & considerans Regis Formosi simplicitatem, eò quòd totum Regni regimen à suis Consiliariis dependebat, ad Regis & Regni humiliationem pro viribus nitebatur.* Haud longè absimilia Joannes Villanus Italus prodidit. Alii ab eodem multa superbissimè atque arrogantissimè dicta gestaque commemorant. Manavit ea opinio ad posteros.

Hocs. Hist. Episc. Leod. cap. xxix.

Vill. hist. pag. 180.

Platina Italus historiæ Pontificiæ scriptor nobilis: *Moritur Bonifacius, qui semper Regibus, Principibus, nationibus, populis, terrorem potiùs quàm religionem injicere conabatur; quique dare Regna & auferre, pellere homines & reducere pro animi arbitrio conabatur.... Discant hujus exemplo Principes omnes tam religiosi quàm sæculares, præesse Clero & populis, non superbè & contumeliosè, ut hic, de quo loquimur, sed sanctè & modestè, ut Christus Rex noster ejusque discipuli.*

Plat. vit. Bonif. viij. pag. 233. edit. Colon. 1626.

Huic adversùs Regna, præsertim verò adversùs Francos gravia molienti, Philippus III. Pulcher appellatus, acerrimi ingenii atque animi Rex Francorum, Francique omnes, Principes, Nobilitas, plebs, Clerus ipse magnâ consensione vehementissimè obstiterunt. Quæ per vim facta sunt adversùs Pontificem, lacrymis prosequenda, neque Rex probavit, hujusque sceleris insons, Pontificio quoque judicio pronuntiatus est; & nos silentio præterimus. Quæ ad illud quod tractamus doctrinæ caput pertinentia utrinque prolata sunt, exequemur, prout ea apud Odoricum Rainaldum Baronii continuatorem, Annalium XIV. & XV. tomis legimus, & in editione Parisiensi anni 1655. historiæ hujus dissidii ex Regestis regiis diligentissimè colliguntur.

Rain. an. 1311. n. 36. Hist. du differ. pag. 597.

Cæterùm cùm Bonifaciana decreta, quoad hoc negotium attinet, Clementis V. partim antiquata autoritate, partim temperata, partim ex Regestis tolli jussa, ac reverâ sublata & deleta in Regestis Vaticanis ab Odorico Rainaldo reperta sunt: nos ubi ea decreta ex temporum serie referemus, suam cuique apponemus notam, ut lector veritatis amans, & quid decretum sit, & quo loco habendum uno intuitu complectatur.

Ac ne quis existimet hæc, quæ à Rainaldo ex Regestis deleta reperta sunt, privatis fortè consiliis fuisse sublata, præmittimus Clementis V. decretum, in Bullâ quæ incipit, *Rex gloriæ*, quæ quidem ab Odorico Rainaldo, omissâ tantùm præfatione, describitur. Sic autem decernit Clemens: *Nos, eorum quæ tantis periculis atque malis causam & occasionem dedisse noscuntur, volentes abolere memoriam... sententias, constitutiones, declarationes, privilegiorum revocationes, suspensiones, excommunicationes, interdicta, privationes, depositiones, & processus prædictos, de libris capitularibus, & Registris*

Hist. &c. pag. 300. Rain. an. 1311. n. 26. & seq.

Ecclesiæ Romanæ, de fratrum nostrorum consilio omninò tolli & penitùs mandavimus amoveri.

Extat etiam apud Odoricum Rainaldum authentica declaratio ipsi Regesto Bonifaciano inserta, quâ hæc omnia jussu Clementis V. erasa esse constat. Quæ autem potissimùm Bonifacii decreta Clemens V. antiquavit & revocavit, docet ipse Rainaldus ex manuscriptâ historiâ Bernardi, quæ in Bibliothecâ Vaticanâ asservatur. Hæc enim verba historici refert: *In Kal. Feb. duas constitutiones Bonifacii quondam Papæ, unam quam direxerat Regi Franciæ, in quâ scribebat eidem, ipsum Regem esse subjectum Romanæ Ecclesiæ in temporalibus & spiritualibus; aliam verò, quæ incipit:* CLERICIS LAICOS, *revocavit, & omnia quæ ex ipsis constituta.* Jam postquam universim rerum formam delineavimus, singularia gesta aggredi placet.

Rain. an. 1301. n. 31.

Bernard. Chron. ap. Rain. an. 1306. n. 1.

Dissensionis exordium, aut maximum fuit incentivum celebris illa anno 1296. Bonifacii VIII. edita constitutio invidiosissimo exordio: *Clericis Laicos infestos oppidò prodit antiquitas.* Hâc vetat Bonifacius, sub anathematis pœnâ, ne quid in Regnorum & Reipublicæ subsidium, aut Principes exigant à Clericis, aut Clerici solvant sine Sedis Apostolicæ licentiâ.

Hist. &c. p. 14.

Commotum eâ re Philippum significat Bulla, *Ineffabilis*, ad ipsum eodem anno directa; sed Bonifacius suam sententiam sic temperat: *Non præcisè statuimus pro defensione vel necessitatibus tuis, vel Regni tui, ab iisdem Prælatis Ecclesiasticisque personis, pecuniarum subsidium non præstari; at adjecimus, id non fieri absque nostrâ licentiâ speciali.*

Ib. p. 15.

Neque explicatio placuit, parum ut videbatur publicis necessitatibus consulens. Quin anno sequente, ipse Bonifacius dato diplomate declaravit: cùm *necessitas immineret, peti ac recipi* ab Ecclesiasticis posse pecunias, quas etiam, Pontifice Romano inconsulto, *impertiri teneantur*, atque ut *necessitatis declaratio, Regis & successorum suorum conscientiis relinquatur.*

Ib. p. 40. Rain. an. 1297. n. 50.

Quid autem necesse erat talia invidiosissimè commoveri, ut deindè Regum permitterentur arbitrio? Denique Clemens V. id Bonifacii decretum, omniaque ex eo secuta, antiquavit & haberi voluit pro *infectis*, editâ Bullâ, cujus initium est: *Quoniam ex constitutione.*

Preuv. du Diff. pag. 287.

Eodem anno 1296. Philippus vetuit *aurum, argentum, pecuniam, victualia, arma, equos, munimenta, à quocumque, cujuscumque dignitatis ac nationis, à Regni limitibus, sine suâ speciali licentiâ deferri*; ut his Regnum afflueret, neque *inimici augmentarentur.* At Bonifacius Bullam, *Ineffabilis*, ad ipsum Regem dirigit, quâ fatetur interdùm id utile, ne civibus necessaria subtrahantur, eaque ad hostes transeant: *Sed*, inquit, *sic generalem proferre sententiam, ut tulisti, non solùm reprobatur in subditos, sed etiam in exteros cujuslibet nationis.* Tùm addit: *Et si, quod absit, fuerit condentium intentio, ut ad nos & fratres nostros Ecclesiarum Prælatos, Ecclesiasticasque personas, & ipsas Ecclesias, & nostra & ipsorum bona, non solùm in Regno tuo, sed etiam constitutorum ubilibet extendatur: hoc non solùm fuisset improvidum, sed insanum, velle ad illa temerarias manus extendere, in quibus tibi sæcularibusque Principibus nulla est attributa potestas. Quin potiùs ex hoc, contra libertatem eandem temerè veniendo, in excommunicationis sententiam promulgati canonis incidisses.* At non puto quemquam esse Pontificiorum dicto-

Ib. p. 13.

Ib. p. 15.

rum tam protervum defensorem, qui tueri hæc audeat : improvidum, insanum ac anathemate plectendum esse facinus, si Princeps prohibeat ne ab Ecclesiasticis res tam necessariæ, sine Regiâ licentiâ extra Regnum transportentur. Qui verò sic defendunt Ecclesiasticam libertatem, profectò non defendunt; sed Regnis invidiosam ac noxiam reddunt; Clericosque, non cives, sed propemodùm hostes, atque omnibus graves, invisosque faciunt. Quare Philippus ab edicti sui gravitate & autoritate non recessit.

Ib. p. 17. Neque commotus est his Bonifacii minis : *Cogita & repensa Romanorum, Angliæ & Hispaniæ Regna, quæ undique te circumstant, eorumque potentias ac strenuitatem & multitudinem incolarum, & patenter agnosces, quòd non sit tempus acceptabile, non dies salutis in diebus istis, nos & ipsam Ecclesiam talibus perturbare puncturis. Nec revocare debuisses in dubium, quòd nostri & Ecclesiæ adjutorii & favoris sola subtractio, in tantùm te debilitaret, ac tuos, quòd, ut cætera tua omittamus incommoda, persecutiones adversùs ferre non posses; ac ubi nos & eandem Ecclesiam tibi adversarios constitueres principales, adeò nostra & ejusdem Ecclesiæ & aliorum prædictorum provocationis tibi sarcina gravior redderetur, quòd ad ejus pondus tui efficerentur humeri impotentes.* Ac posteà : *Quid ergò tibi accideret, si, quod absit, Sedem ipsam offenderes graviter, eamque hostium tuorum constitueres adjutricem; quin potiùs contra te faceres principalem?* Judicet lector Pontificiumne sit ac paternum, Catholico Regi Regium officium fortiter ac innoxiè executo, neque quidquam contra religionem aut Ecclesiam molienti, hæc intentare, commovere adversùs eum Reges, se præbere *adjutorem*, imò *adversarium principalem*.

Ib. p. 18. Neque erat levius, quòd subortis Philippo cum Romanorum atque Angliæ Regibus controversiis, Bonifacius sic scriberet : *Numquid super iis dicti Reges denegant stare juri? Numquid Apostolicæ Sedis, quæ Christi-colis omnibus præeminet, judicium vel ordinationem recusant? Dumque in eos super iis peccare te asserunt, de hoc judicium ad eandem Sedem non est dubium pertinere.*

Ib. p. 23. & 84. Ad hæc respondet Philippus oblatum à se esse ut Reges starent arbitris; ac posteà de controversiis cum Rege Anglo *compromisit in summum Pontificem*, sed *tanquam in privatam personam, ac Benedictum Cajetanum*, quod erat Pontificis nomen proprium ac gentilitium. Hoc enim expressè additum, ne Pontificiæ potestatis nomine, hoc ad se judicium necessariò deferendum putaret; quod quidem arbitri officium eâ conditione Pontifex ipse suscepit.

Ibid. pag. 41. Rain. an. 1398. n. 2.

* Atque etiam Regi Romanorum.

Hist. &c. p. 28.

Cùm autem anno 1297. Franciæ atque Angliæ Regibus * sub excommunicationis pœnâ treugas seu inducias indixisset, Legatique eâ de re Bonifacii ad Philippum literas attulissent; quid ille responderit, & in vulgus spargi jusserit, Legati testantur sic : *Cùm dictas literas præsentaremus dicto Regi legendas, idem Rex in continenti, antequàm literæ eæ legerentur, nomine suo & se presente, fecit exprimi & mandavit in nostri præsentiâ protestationes ejusmodi, & alia quæ sequuntur : videlicèt, regimen temporalitatis Regni sui ad ipsum Regem solum, & neminem alium pertinere; seque in eo neminem superiorem recognoscere nec habere; nec se intendere supponere vel subjicere modo quocumque viventi alicui, super rebus pertinentibus ad temporale regimen Regni.* Ac posteà : *Quatenùs autem ipsius Regis tangit animam, & ad spiritualitatem attinet, idem Rex prædecessorum suorum sequens vestigia, paratus est mo-*

nitionibus & præceptis Sedis Apostolicæ devotè ac humiliter obedire, in quantùm tenetur & debet, & tanquam verus & devotus filius Sedis ipsius, & sanctæ matris Ecclesiæ reverentiam observare. Sic sua tuebatur, nec Sedi Apostolicæ, cujus autoritate res Ecclesiæ stant maximè, quidquam derogabat.

Anno 1301. passim circumferebantur brevissimæ Bonifacii ad Philippum, & Philippi ad Bonifacium literæ omnibus notæ. Bonifacii epistolæ tale est initium: *Scire te volumus, quòd in spiritualibus & temporalibus nobis subes.* Ib. p. 44.
Quæ ne in præjudicium traherentur, *die Dominicâ post octavam Purificationis beatæ Mariæ* 1301. *Rex Franciæ fecit comburere Bullam Papæ, in medio omnium nobilium & aliarum personarum, quæ erant eâdem die Parisiis, & cum trompis fecit combustionem hujus Bullæ per totam villam Parisiis præconisari: item à die Veneris antè diem Dominicam erant elapsi quindecim dies, quòd idem Rex condemnavit filios suos in præsentiâ totius Curiæ suæ, & Procerum omnium, qui erant præsentes, si advoharent ab aliquo vivente, nisi solùmmodo à Deo Regnum Franciæ.* Ib. p. 59.

Quòd ergò Regia potestas, alteri quàm Deo in temporalibus subjici diceretur, id non modò Regi, sed etiam universæ genti adeò intolerabile visum, ut nullâ unquam in re fuerit omnium Ordinum tanta consensio. Eâ de re consultus Petrus De Bosco Regius advocatus, ita respondebat: *Quòd Papa sic scribens & intendens sit, & debeat hæreticus reputari*; neque tantùm ministri Regis hæc Pontificis cogitata adversabantur, sed etiam gravissimi hujus ætatis Theologi scriptis editis confutabant; ac ne jam privatos appellemus, Franci Principes, Duces, Comites, Barones, nobiles, in iis actis quæ ad Cardinalium Collegium ediderunt, illud horruerunt, quod exprobrabant à Bonifacio dictum: *Regem in temporalibus subjectum ipsi esse propter Regnum Franciæ, cùm Reges Francique omnes semper dixerint, omnibusque sit notorium, id Regnum in temporalibus soli Deo subdi.* Ib. p. 45. Ib. p. 60.

Huic contestationi eodem anno Clerus universus assentitur, datis ad Bonifacium literis, sub hoc titulo: *Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, Priores Conventuales, Decani, Præpositi, Capitula, Conventus, atque Collegia Ecclesiarum Cathedralium, Collegiatarum Regularium, & sæcularium totius Regni Franciæ Parisiis congregati*; testanturque ad tuendam Regis in temporalibus supremam potestatem *se adfuturos eidem, debitis consiliis atque auxiliis opportunis.* Ib. p. 67.

Quod ipsum posteà anno 1303. luculentiùs declarant. Cùm enim à Bonifacio VIII. ad futurum Concilium Œcumenicum Rex & Barones appellarent, Archiepiscopi, Episcopi, & Abbates præcipui in appellationem consentiunt, atque hæc insuper addunt: *Nos dicto Domino Regi, & Baronibus, ac sibi assistentibus assistemus, & secundum Deum pro viribus defendemus, nec nos separabimus ab iisdem, nec absolutionibus à juramentis fidelitatis, vel aliis quibuscumque relaxationibus, indultis & indulgendis, impetratis, vel impetrandis, vel ultrò oblatis, vel offerendis, vel concedendis, utemur: imò semper eidem Domino Regi, Baronibus & adhærentibus adhærebimus.... jure Romanæ Ecclesiæ, nostroque & Ecclesiarum nostrarum in omnibus & per omnia semper salvo.* Ibid. pag. 112. 113.

Quæ appellationem ad Concilium spectant non sunt hujus loci. Hîc vi-

disse sufficiat, consentire omnes Regni Ordines in eam sententiam, Regem in temporalibus soli Deo subesse, atque etiam speciatim Prælatos profiteri, nullis se sententiis assensuros quibus à fidelitate Regi debitâ absolvantur. Cogitet nunc lector diligens, an hæc Majoribus nostris tam gravia visa, indirectæ potestatis distinctiunculâ emolliri posse videantur: nostri certè non voces, sed rem ipsam judicabant intolerabilem.

CAPUT XXIV.

Bullæ, Ausculta fili, *&*, Unam sanctam; *expenduntur.*

NON desunt qui dubitent, verane an falsa sit parva ea epistola Bonifacii VIII. quam anno 1301. toto Regno divulgatam, eodemque tempore confutatam à tot gravibus viris, Regiâ quoque autoritate combustam vidimus. Verum id nihil nostrâ interest, dummodo apud nos constet, omnibus curæ fuisse, ne apud Francos doceretur, Regem in spiritualibus ac temporalibus Papæ subesse. Sanè Bonifacium id sibi vindicâsse, & historici hujus ævi suprà memorati, & certa monumenta probant, imprimis Bulla, *Ausculta fili*, quam ad Philippum anno 1301. perlatam esse constat, * & Bulla, *Unam sanctam*, quas nunc perpendere nos oportet.

Ib. p. 48.

* à Jacobo *de Normandis* Archidiaco Narbonensi.

Ergò Bonifacius in Bullâ, *Ausculta fili*, postquàm ex Jeremiæ verbis id sibi tribuit, *constitutum esse se super gentes, & regna*, sic concludit: *Quare nemo tibi suadeat quòd superiorem non habeas, & non subsis summo hierarchæ Ecclesiasticæ hierarchiæ.* Id quidem à Philippi mente longè aberat, si de spiritualitate ageretur. Audivimus enim Regem pio studio hanc obedientiam professum; sed Bonifacius aliò spectabat. Accusatâ enim Regis administratione perversâ tam in rebus temporalibus quàm Ecclesiasticis, significabat evocatos esse Romam ad diem certum * nempe totius Regni *Archiepiscopos & Episcopos, unà cum Abbatibus, Capitulisque Ecclesiarum, & Magistris in Theologiâ, & jure Canonico; ut*, inquit, *sublatâ repentinâ exceptione consilii, cum iis, sicut cum personis apud te omni suspicione carentibus, quin potiùs acceptis, & gratis.... tractare consultiùs, & ordinare salubriùs valeamus, quæ ad præmissorum emendationem.... ac bonum, & prosperum regimen ipsius Regni videbimus expedire.* Invitabat deinde Regem ut fidos viros mitteret per quos deliberationi interesset. *Alioquin*, inquit, *tuam, & ipsorum absentiam divinâ replente præsentiâ, in præmissis, & ea contingentibus, ac aliis, prout expedire videbitur, procedemus.* Quæ si valuissent, ac de Regni regimine Romanus Pontifex Romæ, Rege, sive absente sive præsente, decerneret, nempe regnaret Pontifex: ipse Rex nudum Regis nomen obtineret: quæ absurda & nimia testatur Odoricus Rainaldus erasa, & expuncta Clementis V. jussu fuisse, neque ex his Bonifacii literis quidquam integrum remansisse in actis, præter ea quibus Regem ad Hierosolymitanam expeditionem adhortatur.

Ibid. pag. 48. 54.

Jerem. j. 10.

* 1. Nov. Hist. &c. p. 50. 51.

Vid. Rain. tom. XV.

Sed quamquam hæc Regi vehementissimè displicebant, non ibi tamen constitit Bonifacius. Anno enim 1302. edidit illam celebrem extravagan-

tem, *Unam sanctam*, in quâ duo à nobis diligentissimè ac subtilissimè secerni oportet: primùm, id quod exponit Pontifex: alterum, id quod definit ac decernit: hæc enim non ejusdem virtutis esse & sæpè diximus & omnes confitentur. Expositionis autem hæc summa est: *Unam Ecclesiam esse: unum ejus caput Christum Christique vicarium Petrum ac Petri successorem: duos esse gladios, spiritualem similiter & materialem: hunc etiam Petri esse, dicente Domino:* CONVERTE GLADIUM TUUM IN VAGINAM; *sed Regum, & militum manu exerendum: tum gladium esse sub gladio, & temporalem autoritatem spirituali subjici potestati, cùm* QUÆ A DEO SINT, ORDINATA SINT; *neque ordinata futura esse, nisi secundum beatum Dionysium inferior reduceretur per alium in supremâ.* Addit postea: *Veritate testânte, spiritualis potestas terrenam potestatem instituere habet & judicare, si bona non fuerit, ut inde verificetur illud Jeremiæ:* TE CONSTITUI SUPER GENTES ET REGNA: *quare si deviat temporalis potestas, à spirituali judicanda, si spiritualis, minor à suo superiori: si spiritualis maxima, à Deo solo, testante Apostolo:* SPIRITUALIS HOMO JUDICAT OMNIA; IPSE AUTEM A NEMINE JUDICATUR, *quæ quidem spiritualis potestas maxima Petro est tradita his verbis:* QUODCUMQUE LIGAVERIS: QUICUMQUE *igitur, inquit, huic* POTESTATI *à Deo sic ordinatæ* RESISTIT, DEI ORDINATIONI RESISTIT, *nisi duo, sicut Manichæus, fingat esse principia, quod falsum & hæreticum judicamus; quia testante Moyse, non in principiis, sed* IN PRINCIPIO CÆLUM DEUS CREAVIT ET TERRAM. — Extra. *de Maj.&obed.* Hist. &c. p. 54. & seq.

His ergò expositis, eò viam sibi parâsse videbatur, ut Romano Pontifici omnem potestatem esse subditam, etiam in temporalibus, pro certo fidei dogmate definiret. At profectò non eò usque processit: hoc enim tantùm habet definitio: *Porrò subesse Romano Pontifici omnem humanam creaturam declaramus, dicimus, diffinimus, & pronuntiamus omnino esse de necessitate salutis*; quod quidem est verissimum, & apud Catholicos certum, si de spirituali potestate intelligatur: animadvertique hîc volumus audentissimum Pontificem, nec id fuisse ausum, ut potestatem temporalem, licèt in expositione sæpe memoratam, uti sibi subditam in temporalibus, in ipsâ definitione ac determinatione diceret. Quippe cùm in citatissimo cursu eo quoque abripiendus esse videretur, ut temporalia invaderet, repressit se statim, rei novitate ac difficultate deterritus, deflexitque ad ea, quæ spiritualem potestatem certissimè stabilirent. — Ibid.

Dum hæc agebantur, negabat Pontifex, negabant Cardinales à Pontifice dictum unquam, *quòd Rex recognosceret se tenere Regnum suum ab aliquo, aut ab Ecclesiâ, aut ab ipso Pontifice*, neque profectò *homagium* postulabat, quæ plana & mera esset insipientia. Sed quid verba proderant, si alioquin Pontifex, Regnum, ut apertè præferebat, inconsulto Rege, Romæ ordinaturus esset, & si ratione peccati omnia ad se traheret? Ad hæc frequente Consistorio minaretur, *se Regem Philippum depositurum, ut unum garcionem:* quin etiam in Bullâ, *Unam sanctam*, apertè scriberet, *quòd spiritualis potestas terrenam potestatem instituere haberet ac judicare*; hoc est, procul dubio, datâ sententiâ deponere, quam à se institui doceat: quâ subjectione nulla erat major, ne quidem in eo quod vocant homagio-ligio? Quid quòd *gladium materialem in potestate Pontificis* planè esse dicebat, aliâ licèt, *Re-* — Hist. &c. p. 63. 74. 75. — Ib. p. 79.

gum nempe & *militum manu exerendum?* Quæ ſi doctrina valeat, ac jus ſit Pontificibus in bello ac pace tractandi; non jam hortatione, & conſilio, ſed, uti Bonifacius facere aggreſſus erat, ſummâ poteſtate, ac pro imperio agere; nempe Reges nihil aliud quàm Pontificum miniſtri & executores eſſent.

Quare etſi Bonifacius non hoc definire, aut pro certo & Catholico dogmate aſſerere videbatur, grave erat Francis Regique Philippo, hæc, quibus continetur regiæ poteſtatis certa pernicies, Pontificio nomine quocumque modo doceri; impetraruntque à Clemente V. extravagantem, *Meruit*, cujus hæc verba ſunt: *Nos Regi & Regno* (Francorum) *per definitionem ac declarationem bonæ memoriæ Bonifacii Papæ VIII. prædeceſſoris noſtri, quæ incipit* unam ſanctam, *nullum volumus vel intendimus præjudicium generari; nec quòd per illam Rex, Regnum, & Regnicolæ prælibati, ampliùs Eccleſiæ ſint ſubjecti Romanæ, quàm antea exiſtebant; ſed omnia intelligantur in eodem eſſe ſtatu, quo erant ante definitionem præfatam, tam quantùm ad Eccleſiam, quàm etiam ad Regem, Regnum, & Regnicolas ſuperiùs nominatos.*

Ext. cōm. *de privileg.* Hiſt. &c. p. 288.

Sic decretalis, *unam ſanctam*, tanto apparatu prolata, perinde habita eſt à Romanis etiam Pontificibus, ac ſi nunquam fuiſſet edita. Clemens enim V. id ſanxit; atque à Leone X. quidem innovata, ſed ſine præjudicio declarationis Clementis V. quæ incipit, *Meruit*; remque omnem ad Traditionem antiquam ac Majorum placita reduci placuit. Neque noſtri refugiebant, ſatis ſibi conſcii, quàm procul ab antiquâ Patrum Traditione, atque ab Eccleſiæ Gallicanæ ſenſu nova hæc abfuiſſent; ſeque omni ex parte tutos arbitrabantur, dummodo Bonifacii VIII. Conſtitutio nocere non poſſet. Et certè fateamur eſt neceſſe, nec ſtare potuiſſe, quæ ſolis allegoriis atque accommodatitiis, non literalibus genuiniſque Scripturæ interpretationibus niterentur. Quale enim illud eſt, de Romani Pontificis ſupremo judicio: *Spiritualis homo à nemine judicatur*; tanquam hîc *ſpiritualis homo*, apud Apoſtolum fuerit Romanus Pontifex, non autem quivis Chriſtianus, qui Deo per Chriſtum in ſpiritu ſerviat; aut illud, ad duo principia refellenda magis ſit appoſitum, *non in principiis*, (r) *ſed in principio fecit Deus cœlum & terram:* aut quorſum pertinebat huc duo Manichæi adverſa principia allegare? Quaſi duæ poteſtates, Eccleſiaſtica ac civilis, adverſæ eſſent, non ſociæ; aut ita ſupremæ in ſuo ordine, ut nec in Dei poteſtate eſſent, neque ejus providentiâ regerentur. Quæ ſi quis ad literam tueri voluerit, næ ille ſe omnibus deridendum, non jam confutandum præbeat.

Leo x. Bull. *Paſtor æter.* Tom. xiv. Conc. pag. 313.

j. Cor. ij. 15.

Gen. j. 1.

Cæterum quod decretalis, *Meruit*, ſoli Francorum Regno conſulit, cauſa eſſe potuit, quòd Bulla, *Unam ſanctam* occaſione Francici exorta diſſidii, Francorum Regnum maximè petere videbatur. Huc accedit quod cùm Germani, Angli, aliique in temporalibus colla ſubdidiſſent, Franci exiſtimabant ſuper alia Regna, hujuſce Regni dignitatem ac libertatem à Regibus ac

(r) *non in principiis, &c.*] Bonifacius viij. primus, & profectò ſolus hanc interpretationem omni abſurditate majorem excogitavit, quâ nec Manichæi confutantur, nec alii hæretici. Nihil in textu ſacro, nihil in verſionibus tam veteribus quàm neotericis reperies, quo ille hunc, quem vocant, *accommodatitium ſenſum* tueri poſſit.

ac Majoribus suis fuisse defensam: quippe qui Christianissimi, pariterque fortissimi, in spiritualibus quidem Romano Pontifici maximè omnium paruerant, in temporalibus verò minimè omnium huic potestati se obnoxios fecerant.

CAPUT XXV.

Reliqua BONIFACIANI *dissidii acta: Gallicana intacta:* BONIFACIANA *à successoribus antiquata.*

QUÆ supersunt in Bonifacianâ contentione leviter transilimus. Anno 1303. prodiere in Philippum duæ Bullæ, quarum initium est: *Per processus nostros*, &: *Nuper ad audientiam*, quibus declarabatur Philippus *multiplici excommunicatione constrictus*; sed eæ, teste Rainaldo, jussu Clementis V. erasæ expunctæque sunt. Hist. &c. p. 98. 166.

Conscripta quoque fuerat depositionis sententia, adeoque horum omnium deleri memoriam, ac levissima etiam vestigia placuit; ut hæc sententia, eodem teste Rainaldo, *erasa & expuncta sit*, quamvis *pronuntiata* non esset. Sanè Bonifacius, antequam eam sententiam promulgaret, Albertum Imperatorem sæpè à se rejectum, omni studio atque industriâ constabiliverat, in eo idoneum suæ sententiæ executorem, Regnique Francici invasorem nactum se esse arbitratus. Quo fretus præsidio, cùm extrema omnia moliretur, captus ipse Anagniæ per proditionem civium, Columnarumque & aliorum, ac Guillelmi præsertim Nogareti infandum scelus, paulò post obiit. Irâne ac furore percitus, ut memorant, an mœrore oppressus, an aliâ causâ, nihil ad nostram quæstionem? Quàm autem omnia impotenter & intemperanter egerit adversùs Philippum, vel id abundè testatur, quòd ejus successores ea statim pro irritis habuêre; ac Benedictus XI. qui ei proximè successit, Philippo *nec petenti*, excommunicationem relaxavit, absolvit etiam Episcopos, Barones, & alios eâdem causâ excommunicatos à Bonifacio; privilegia Regum Christianissimorum ab eodem suspensa restituit; denique sponte rescidit quidquid Bonifacius in Regni Regisque dignitatem fecerat: Clemens verò V. omnia ejus gesta hujus occasione dissidii erasit, expunxit, antiquavit, resque eo loco esse declaravit, quo fuerant ante ea gesta decretaque. Rain. an. 1311. n. 39. 40. Rain. ib. n. 44. 49. Hist. &c. p. 207. 208.

Legimus in regestis regiis ad Benedictum XI. Bonifacii successorem, multas expostulationes editas per Fratrem Petrum de Peredo, religiosissimum virum, Romam à Philippo missum. Is ergò conqueritur multa à Bonifacio gesta, quæ à sanctorum Patrum moribus abhorrerent. In his ergò hæc habentur: *Temporibus Patrum non fieri solere jura ad nutum oculi, ut diceretur statim: absolvimus omnes in talibus Provinciis constitutos, ut nonobstante sacramento & juramento fidelitatis quocumque adstricti sunt, obediant tali Principi amico nostro.* Addebat, neque illud dici solitum: *Quòd Papa est Dominus spiritualitatis, & temporalitatis, & quòd graviter peccat, qui hoc non credit; & quòd à temporalibus Regum appelletur ad Dominum Papam:* & Ib. p. 212. 213.

quamquam Romani Curiales non hæc disertè asserebant, nostris tamen, summæ rei intentis, non ad alium pertinere scopum Bonifaciana decreta videbantur. Hæc ergò conqueritur Legatus Regius, subditque: *Dicitur in Franciâ, quòd non restat, nisi quòd fiat una constitutio, quæ æquipolleret omnibus, quòd omnes Clerici, & Laici essent ministri duntaxat ad nutum summi Pontificis, eorumque qui præsident.* Quem locum sic concludit: *Hæc autem consimilia non fiebant temporibus sanctorum Patrum; sed de vitâ & honestate Clericorum, & defensione libertatis Ecclesiasticæ & jurium fiebant Constitutiones, cum pœnis excommunicationis & interdicti;* ut profectò doceret quæ res, Ecclesiasticæ scilicèt, quibusve pœnis, nempe Ecclesiasticis, excommunicatione & interdicto sancirentur. Hæc nomine Regis significata Pontifici, neque improbata sunt: adeò irreprehensibilia videbantur.

Inf. lib. x. cap. xxv.

Cætera quæ in hoc negotio gesta sunt ad alium pertinent locum. Quòd autem ad hanc quæstionem spectat, hæc summa est: quidquid Bonifacius VIII. edidit, ut Regiam potestatem, quoad temporalia, sibi obnoxiam faceret, non modò à Rege Regnoque Francorum, totâque Ecclesiâ Gallicanâ rejectum; sed etiam à summis Pontificibus antiquatum fuisse: quod autem Rex Regnumque, & Gallicana Ecclesia eâ de re professa est, & à summis Pontificibus illæsum permanere, & sempiternæ hominum memoriæ consecratum; datumque est omninò sæculis secuturis exemplum illustre, doctrinam Scripturâ, antiquitate, Traditione nixam, quocumqne nomine, quâcumque autoritate oppugnatam, æterno atque invicto robore in Ecclesiâ Catholicâ manere constitutam.

Ægid. Rō. quæst. disp. art. iij. vind. Maj. lib. ij. cap. xxxj.

Joan. de Par. de pot. Reg. & Pap. cap. xv. ib. pag. 107.

Joan. de Par. ib. & alii pass.

Hæc ex publicis gestis hausimus. Jam si excutimus quæ privati Doctores scripserint, inveniemus id Ægidii Romani aliorumque Theologorum summâ consensione defensum: *Clavium potestati nullam temporalium potestatem à Domino fuisse adjunctam: nunquam inveniri sedisse Apostolos, ut de temporalibus judicarent, nec petiisse ut Reges & Principes eis in temporalibus subjacerent, aut de ejusmodi respondere deberent: falsum esse & invalidum, neque Francis ferendum, quod de Childerico per Romanos Pontifices deposito, & Pepino per eosdem substituto jactaretur: falsum item quod de translato à Græcis ad Francos Imperio; neque à Papâ esse translatam Imperii veritatem, sed nomen; cùm Carolus Magnus jam rerum potiretur; quodque hîc factum est, qualecumque fuit, non fuisse factum per solum Papam, sed populo acclamante & favente, cujus est se subjicere cui vult, sine alterius præjudicio, & ex causâ necessariâ pro sui defensione; neque trahenda in exemplum, quæ postea in deponendis Imperatoribus facta sunt, postquam illi Papæ ut Domino paruerunt: tum verò hæc omnia nihil esse, quod sunt argumenta de facto, & dicunt quod factum sit, non quod fieri debeat;* aliaque ejusmodi quæ mirum est ad ea sæcula permanare potuisse, cum tot depositionum exemplis, tot falsis donationibus Constantini, Ludovici Pii, aliisque tot falsis historiis, tot novis per tolerantiam aut consuetudinem inductis, seu veris, seu prætentis, coloratisque juribus undique premerentur; ad hæc in summâ juris publici ignoratione versarentur: ut profectò hæc integra & sana, non nisi ex antiquæ Traditionis robore & cursu, oppositas moles evicerint, & ad eos usque perruperint.

CAPUT XXVI.

JOANNIS XXII. *ſucceſſorumque acta adversùs* LUDOVICUM BAVARUM *Imperatorem ſummatim referuntur, nec ad noſtram quæſtionem pertinere oſtenduntur.*

QUÆ in Ludovici Bavari Imperatoris electi depoſitione geſta ſunt, ad noſtram quæſtionem vix pertinent; cùm iis facta ſint juribus, quæ ad Imperium Romano-Germanicum ſpeciatim ſpectent: rerum tamen ſummam perſtringemus, ne quis ſuſpicetur latere nonnihil, quod cauſæ noſtræ officiat.

Anno 1314. * Henricus Luxemburgicus Imperator obiit. Clemens V. decreto edito, cujus eſt initium: *Nos ad quos Romani vacantis Imperii regimen pertinere dignoſcitur*, Robertum Siciliæ Regem, quoad electus Imperator à ſede Apoſtolicâ fuerit approbatus, Vicarium Imperii ad ſedis Apoſtolicæ beneplacitum conſtituit, ſed in Italiâ tantùm, quòd Germania hæc jura non agnoſceret. Nec ita multò poſt obiit Clemens. Sed vacante ſede, Ludovicus Bavarus & Fridericus Auſtriacus diſcordibus Electorum Principum ſuffragiis, Reges Romanorum electi ſunt.

* Sive potius an. 1313. menſe Auguſt. Rain. an. 1314. n. 2.

Prolata à Rainaldo acta teſtantur, dictam communi ſeptem Electorum conſilio electioni diem: * adfuiſſe omnes Francofurtum, in loco conſueto, præter Henricum Colonienſem Archiepiſcopum & Rudolphum Comitem Palatinum: prorogatum horum gratiâ electionis diem: citatoſque illos, ut ad eum convenirent, defuiſſe: Ludovicum Bavarum quinque reliquorum concordibus ſuffragiis fuiſſe electum. Ibid. n. 18.

* 19. Octob.

Satis conſtat Fridericum extra Francofurtum à Colonienſi & Palatino fuiſſe electum. Sed ii obtendebant è quinque Electoribus, qui Ludovico ſuffragati eſſent, tres fuiſſe, de quorum jure eſſet controverſia; ac parem utriuſque electi conditionem fuiſſe: quo Rainaldus contendit litem à Papâ fuiſſe dirimendam. Vacabat interim Apoſtolica ſedes. Anno 1316. Joannes XXII. electus eſt. Is Ludovicum Bavarum electum ad pacem cum Frederico electo adhortatur: neutrum confirmat. Anno 1317. vacantis Imperii regimen ad Romanum Pontificem eſſe devolutum pronuntiat, *cui in perſonâ Petri terreni ſimul & cœleſtis Imperii jura Deus ipſe commiſit*: quo jure Vicarium deſignat vacantis Imperii, ſed in Italiâ tantùm, cùm tamen Petri jura, ſi feriò allegentur, ad totum Chriſtianum Orbem protendi conſtet.

Ibid. n. 25. Id. an. 1316. n. 10. Id. an. 1317. n. 27.

Interea Ludovicus & Fridericus de Imperio in Germaniâ ferro decernebant. Anno 1322. Fridericus magno prælio victus captuſque eſt; Ludovicum Joannes ad clementiam adhortatur, ſuamque operam ad pacem conciliandam offert. Id. an. 1323. n. 29.

Victor Ludovicus anno 1323. pergit ad Italiam, tueturque eos qui Pontifici diſplicebant; imprimis Vice-Comites (*f*) Mediolanenſis Ducatûs

(*f*) *Vice-Comites*] erant Gibellinorum duces factionis, adversùs quam Guelphæ pro Pontifice ſtabant. Cur autem hæ factiones, quæ Italiam in duas partes diutiſſime diſtraxerunt,

invasores, ab eo excommunicatos. Quo loco hæc habet Rainaldus: *Inde lis in Ludovicum Bavarum, ac legibus in eum agi cœptum est. Præcipua accusationis capita hæc erant: Ludovicum discordibus electum suffragiis, antequam ea controversia dirimeretur à sede Apostolicâ, Imperii administrationem corripuisse; alterum, quod maximè Pontificis animum asperaverat, Galeatii, quem*
Ib. n. 30. & seq. *hostem & hæresi contaminatum pronuntiârat sedes Apostolica: tum perduellium Ferrariensium patrocinium suscepisse.* Itaque his de causis autoritate Apostolicâ Ludovicus ab Imperii administratione est prohibitus, quoad ejus electionem sedes Apostolica approbâsset.

Ex iis profectò constat hanc controversiam non ad Regum causam generatim, sed ad Imperii Romano-Germanici singularem ac proprium statum pertinere.

Eodem pertinent ea, quæ sunt ineundæ pacis causâ, à Ludovico Bavaro
Id. an. 1336. n. 18. ultrò oblata Benedicto XII. Joannis successori, de limitandâ in Italiâ & Romæ autoritate Imperatoriâ, & ut idem Ludovicus, si pactis non staret, excommunicationi, interdicto, ac privationi subesset: quæ quidem vel ad Imperium Romano-Germanicum, vel ad Ludovici personam propriè & singulatim spectant.

Interim Ludovicus sæpè & publicè, actis editis est contestatus ea jura, quæ sibi Joannes XXII. in Imperium vindicaret, à se & Imperio non agnosci;
Gold. Cōst. Imp. tom. j. imò improbari; extatque solennis electorum Principum nomine ad Benedictum XII. anno 1338. edita declaratio, quâ adversùs Joannis XXII. decreta contestantur: *Quòd vacante Romano Imperio, is qui eligitur concorditer, vel à majore parte tantùm Electorum, pro Rege Romanorum ab omnibus est habendus, & quòd nec nominatione, approbatione, confirmatione, consensu, vel autoritate sedis Apostolicæ, super administratione bonorum & jurium Imperii indiget, sive titulo Regio assumendo; quòdque jura & bona Imperii administrare poterit de jure & consuetudine, nullâ sedis Apostolicæ super hoc licentiâ habitâ, vel obtentâ.* Hæc igitur omnia ostendisse contenti, eo quo sunt loco, intacta relinquimus.

Quòd autem Ludovicus Bavarus Joannem XXII. hæresis accusatum deposuerit, fœdum Antipapam substituerit, Franciscanos adversùs Pontificem juverit; hæc à tanto Principe exasperato licèt facta, lugemus.

CAPUT XXVII.

De Navarræ Regno Hispanis tradito: item de JOANNA ALBRETANA, *hæresis crimine, sub privationis pœnâ Romam à* PIO IV. *evocatâ, quod Galli improbârint ac prohibuerint.*

QUOD à Julio II. in deponendo Joanne Albretano Navarræ Rege, factum esse dicitur, id & Hispani variè referunt, & nullum hujus rei diploma proferunt; & qualecumque est, sive sub Brevis Bullæve, aut sen-

Guelpha & Gibellina vocatæ fuerint, non traditur; quanquam quidam Historici multa de earum origine, conjecturâ ducti magis quam scientiâ, narraverint.

tentiæ formâ, Joannes Mariana Hiſpanus Hiſtoricus celeberrimus, ſubreptitium & nullum fuiſſe ſignificat; totamque rem, verane an falſa ſit, Odoricus Rainaldus ſub dubio relinquit, apud quem etiam videre eſt Marianæ, aliorumque Hiſtoricorum locos. Henricus verò Spondanus ex temporum notis diploma falſi convincit. Quòd autem à Julio II. anno 1512. 12. Kal. Aug. in Lateranenſi Concilio de Ludovici XII. ſociis, quorum numero Navarricus erat, decretum eſt editum, ut excommunicarentur, & omni dignitate privarentur, niſi ab eâ ſocietate diſcederent, Spondanus idem docet (*t*) primum haud æquo jure fuiſſe editum; tum verò Hiſpanis, ad Navarram occupandam nihil prodeſſe potuiſſe, multis quidem de cauſis, eâque imprimis, quòd, nondum elapſo tempore ad reſipiſcendum dato, Navarricum Regnum à Joanne innocuo & repentè oppreſſo deſertum, Hiſpani invaſerint.

Rain. an. 1512. n. 60. & ſeq. Spond. eod. an. tom. ij. p. 296. & ſeq.

Addit Caroli Auguſti (*u*) & Philippi II. notiſſimas graveſque de hujus Regni poſſeſſione legitimâ fluctuationes; adeoque abfuiſſe Romanos Pontifices ab eo, ut Regnum Navarræ jure ad Hiſpanos tranſlatum fuiſſe crederent, ut Pius IV. Antonium Borbonium Navarræ Regem, anno 1561. ad obedientiam pro Regno Navarræ admiſerit: quod omnium hiſtoriarum monumentis conſtat.

Quare ea depoſitio atque tranſlatio, quæ ſola memoratur ad effectum uſque perducta, ab ipſis Hiſpanis iniqua, ab aliis dubia, ab aliis atque etiam à Romanis Pontificibus nulla eſſe judicatur.

Quò factum eſt ut idem Pius IV. anno 1563. Joannam Albretanam Antonii viduam, ut Reginam Navarræ, hæreſis cauſâ Romam citaret, ſub pœnâ privationis Regni, niſi ſe judicio ſiſteret; quod quidem Carolus IX. prohibuit, ac fœderatæ cognatæque, injuriâ communi etiam Regiæ Majeſtatis permotus, tutelam ſuſcepit: cujus etiam juſſu, *cùm Henricus Clutinius Oiſellus, tunc Romæ Orator Regius, graviter eâ de re apud Pontificem expoſtulâſſet, & Regem injuriam talem, qualem Majores ſui nunquam inultam reliquiſſent, minimè laturum oſtendiſſet, tandem obtinuit, ut diploma jam in Urbe ſolenni more publicatum revocaretur, & omninò induceretur, ita ut inter Pii IV. Conſtitutiones hodie minimè reperiatur.* Hæc Thuanus refert, quæ adeò certa ſunt, omnibuſque hiſtoriis comprobata, ut de iis ampliùs laborare ſit ſupervacaneum, liquidumque omninò ſit Francos ab eo abhorruiſſe, ut quidquam ad Reges deponendos Pontificio nomine moveretur.

Thuan. lib. lxxxij. tom. ix. p. 276. vid. lib. xxxv. tom. iv. p. 581. edit. Gall. 1734.

(*t*) *Spondanus... docet*] Hiſpanos hiſtoricos dicere alium aliud. Et quidem hic narrat illas *Pontificias Bullas datas* fuiſſe 18. Februarii, ille 1. *Martii*, alter *menſe Julio; allatas autem Româ duntaxat menſe Auguſto*, aut retentas Romæ, aut *à Ferdinando occultas*, qui eas non oſtendit, niſi *poſtquàm Regnum occupatum fuit.* Cæterùm nullus hiſtoricus dicit ſe vidiſſe Bullam hanc integram, aut ſaltem illius aliquam partem: hoc tantùm omnes referunt, quod famâ & auditione acceperant.

(*u*) *Caroli Auguſti &c.*] Aiunt Carolum V. morti proximum Philippo ij. in mandatis dediſſe, ut Navarræ Regnum reſtitueret, & Philippum ij. morientem eadem juſſa dediſſe, Philippo iij.

CAPUT XXVIII.

SIXTI V. & GREGORII XIV. *decreta in* HENRICUM IV. *Navarræ, ac postea Francorum & Navarræ Regem, quoad temporalia nullo loco habita: à* CLEMENTE VIII. *absolutio eidem* HENRICO IV. *nullâ rehabilitationis mentione, ut Regi impertitur: obiter notatur, qui adversùs Declarationem Gallicanam de libertatibus Gallicanis scripsit Anonymus.*

Thuan. lib. lxxxij. pag. 369. & seq.

ANNO 1585. Henrico III. Rege, Sixtus V. edito diplomate, Henricum Borbonium, Navarræ Regem, Antonii & Joannæ filium, ejusque agnatum Henricum Borbonium Condæum tanquam hæreticos & in errorem relapsos, ad hæc hæreticorum fautores ac defensores publicos, ac fidei Catholicæ hostes proscripsit: Navarrum eo Regno, ac Benearnensi Principatu excidisse: utrosque ad ullum Principatum, ac maximè Regnum Franciæ jure hæreditario capessendum inhabiles declaravit: quod decretum Rex, Francique omnes molestè tulerunt. Quòd autem, tunc temporis conjurati, seu *Ligæ*, ut vocant, addicti, Catholicæ religionis obtento studio, multa in Regem moverent, eumque ut suspectum hæreticæ pravitatis apud vulgus traducerent, Navarrusque & Condæus Calvinianæ factionis duces bellum Regi inferrent; *ideò*, ut ait Thuanus, *qui circa Regem erant satis pro tempore habuerunt, cavere ne decretum uspiam in Regno promulgaretur, aut ejus ratio publicè haberetur;* quod infirmum quidem, & priscæ circa eas res Francici Regni fortitudini haud satis congruum, satis tamen demonstrabat quàm hæc nulla putarentur.

Ib. p. 376.

Ib. p. 377.

At Navarrus programmate in ipsâ Urbe ac celebrioribus ejus locis affixo, multa egit in Pontificem, ac publicè declaravit, appellare se ab hoc decreto, quantùm ad Regni jura attinet, ad Curiam Parium Franciæ, quorum ipse Princeps esset, primus scilicet Regii sanguinis Princeps, quantùm autem ad hæresim sibi objectam, ad universale Concilium: quibus id perfecit, ut ipse Pontifex talia intrepidè ausum ac gnaviter executum, magnanimitatis nomine collaudaret.

Id. lib. xcvj. tom. x. p. 673. vid. tom. xj. lib. xcvij. p. 1. & seq. & lib. cj. p. 343. Decret. Boch. lib. ii. tit. xvj. cap. iij. & seq. Th. lib. cj. p. 367. 372. 374.

Cæterùm nihil ad nostram quæstionem, si quid suæ contestationi, hujus quo adhuc tenebatur, erroris asperserit. Certum illud, cordatioribus Francis probatum, quòd Pontificem de jure regnandi decernentem non tulerit: adeòque hæc decreta pro irritis ac nullis apud nos habebantur, ut Henricus III. cum Henrico Navarro, pace compositâ, eum haud minùs pro primo Regii sanguinis Principe agnosceret, & socium adversùs conjuratos Regiæ familiæ hostes adhiberet, & moriens successorem lege salicâ renunciaret; cui sententiæ flos nobilitatis etiam Catholicæ, multique etiam sacrorum antistites adhærebant, Henricumque IV. Regem agnoscebant. Neque Gregorii XIV. decreto, 1. Martii 1591. dato, à Regis obsequio deterreri se passi sunt; imò diploma illud, quod de temporalibus factum, pro Apostolico & Ecclesiastico non habebant, Parlamenta, quæ ut religioni, ita Regi, Regnoque fida, Regiâ autoritate Cæsaroduni Turonum, Catalauni, & Cadomi residebant, vehementissimis sententiis proscripserunt: temperatiùs Præ-

ſules Conventûs Autrici Carnutum habiti decreverunt; *& tamen ex autoritate Scripturæ Sacræ ſanctorumque decretorum Conciliorum generalium, Canonicarum Conſtitutionum, perpenſis ſanctiſſimorum Patrum exemplis, juribus, & libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ, quarum præſcriptione deceſſores ſui Epiſcopi, ſe adversùs ejuſmodi conatus ſemper tutati ſunt; eapropter interdictiones, tam in formâ quam in materiâ, nullas & injuſtas, & ſuggeſtione hoſtium Franciæ factas declarârunt, ſalvo cultu & honore qui Romano Pontifici deberetur.* Decreto dato duo Cardinales, Carolus Borbonius * & Philippus Lenoncurius, qui ſacro Conventui præerant, ſubſcripsêre: acta hæc ſunt anno 1591. ab iis Præſulibus, qui Regi Regiæque familiæ adhærebant.

* Fratris filius alterius Cardinalis Borboni, qui *Ligæ* Rex fuerat.

Quo ex loco, ut id obiter memoremus, ille confutatur qui adversùs Gallicanam Declarationem de libertatibus Gallicanis tractatum edidit autor Anonymus. Is enim primum caput Gallicanæ Declarationis oppugnandum aggreſſus ſic incipit: *Difficile intellectu eſt, quâ ratione illuſtriſſimi Antiſtites Gallicani, libertates Eccleſiæ illius Regni defendendas ſuſcipientes, à propoſitione auſpicati ſint, quæ juri Eccleſiæ potiùs adverſatur.* Nempè id inter Eccleſiæ jura revocat, ut poteſtate clavium Reges deponi poſſint: quæ jura Gallicani præſules ignorabant, partemque libertatis Eccleſiæ Gallicanæ in his prohibendis juribus reponebant; quippe qui intelligerent libertatem Gallicanam priſcis juribus contineri; quæ his eſſent ſuperaddita, ea ad turbandam gravandamque Eccleſiam pertinere. Sed nos eum virum, qui de libertatibus Gallicanis ludat potiùs quàm diſſerat, omittamus. Nobis ſufficiat quòd Gallicani Præſules in hâc noviſſimâ Declaratione Majores ſuos ſecuti ſunt; eoſque Præſules Regi Regnoque fidos cæteri deindè complexi ſunt omnes. Neque enim attendi debet quid pars adverſa ſenſerit; quippe quæ jam indè ab Henrici III. temporibus religionem fœdæ rebellioni obtendebat: non, inquam, attendi debet, quid illi ſenſerint vel fecerint, qui Guiſianos, ſi Deo placet, Capetis Regibus, ſanctique Ludovici poſteris anteferrent, Hiſpanicisque artibus, imò Hiſpanico auro corrupti, ad hæc *ligæ* furoribus dementati, Hiſpanos Lotharenoſque ſe eſſe, quàm Francos malebant. Hæc ergò febricitantium deliria contemnamus; quid ſana & pacata Francia fecerit ac ſenſerit, attendamus.

Tract. de Libert. &c. lib. iv. cap. j. n. 1. pag. 155.

Converſus ad Catholicam fidem Rex, omnium clementiſſimus atque fortiſſimus, à Reginaldo Belnenſi Archiepiſcopo Bituricenſi, in ſancti Dionyſii celeberrimâ toto Orbe terrarum Eccleſiâ, ad Eccleſiæ Catholicæ gremium admiſſus eſt. Quæ cùm à ſede Apoſtolicâ comprobari è re eſſet, Henricus ſe quidem ejus ſedis autoritate ab hæreſi abſolvi ſupplicavit, miſſis ad Clementem VIII. Procuratoribus; ſed de *rehabilitatione*, quam vocant, agi vetuit, indignum id Gallicâ majeſtate ratus: neque Franci, etiam conjurati, aliter ſentiebant; quippe qui, Rege converſo, in obſequium certatim ruerent, nullâ Sixtiani & Gregoriani decreti ratione habitâ. Tentati Procuratores, Jacobus Perronius Ebroicarum Epiſcopus deſignatus, & Arnaldus Oſſatus poſtea Cardinales: *An coronam ad pedes Pontificis vellent deponere, ac per illud ſignum quaſi Regnum Franciæ in ejus manus conſignare, quòd ille ſe pro Rege gerens, quamvis à ſanctâ ſede jure ſucceſſionis privatus, contra divina jura & humana occupâſſet; quam coronam poſt illam ſummiſſionem in capite Procuratorum mox reponeret. Verùm illi ab eâ conditione ſe valdè*

Thuan. lib. cvij. tom. xij. p. 32. & ſeq.

Id. lib. cxiij. p. 473.

alienos ostenderunt, cùm dicerent: Reges Franciæ, quantùm ad jurisdictionem spectat, nullum agnoscere superiorem; neque verò pati posse Francos, ut Reges ipsorum ulli se tanquam superiori summittant, ac præsertim nobilitatem; ac longè decipi eos, & in rerum nostrarum cognitione toto cælo errare, qui aliter credant; nam solos id eos sibi persuadere, qui de Regni usurpatione cogitant.

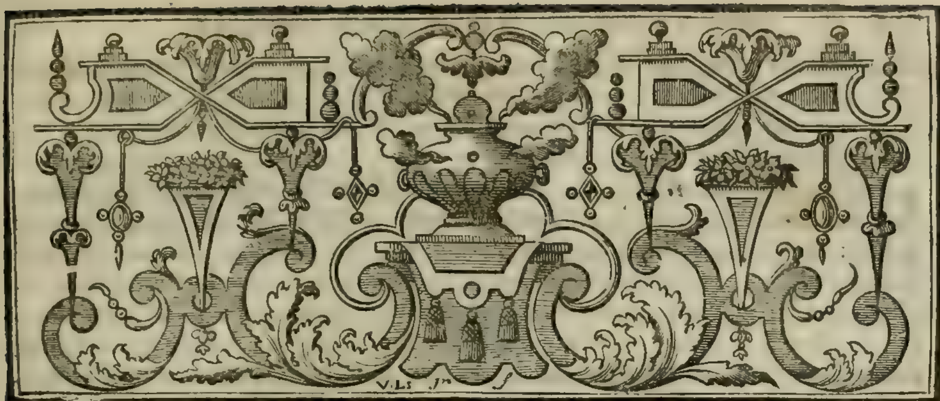
Ibid. pag. 475. 476. Cùm autem *Pontifex absolutionem ab Episcopis Gallicanis concessam, tanquam nullam & irritam revocare decrevisset, Procuratores assentiri noluerunt: cùmque animo pertenderet Pontifex, & frustra absolutionem suam peti aut dari diceret, si prior valida maneret, non adprobatâ à Procuratoribus revocatione: conventum ut statim in decreto Pontificio ea clausula adjiceretur, quâ Pontifex cuncta religionis acta, quæ in personâ Regis secuta, & quæ per ipsum facta erant, vi absolutionis in Franciâ concessæ probaret & confirmaret, perinde atque si jam tunc à Pontifice Rex absolutus esset. Quâ in re cautè à Procuratoribus servatum fuit, ut tantùm ad religionis acta confirmatio porrigeretur.* Adeò quidquam, quocumque prætextu, circa temporalia attentari refugiebant.

Omni ergò temporalium ac rehabilitationis omissâ mentione, impositæ volenti Regi conditiones, quæ Regiæ majestati convenirent; (*x*) revocatæ Sixti V. & Gregorii XIV. censuræ; quod nostri de excommunicatione intelligebant; permissum aliis ut de solutâ quoque depositione interpretarentur, nullâ licèt ejus factâ mentione, ne quid novæ rei, vel eo prætextu, inquieti homines conarentur. Cæterùm à Clemente nihil aliud factum est,

Ib. p. 478. quàm id quod unum Rex postulaverat: *Nempe ut Henricum Regem à vinculo excommunicationis, quâ, ex causâ hæresis erat ligatus, absolveret.* Res autem ita gestæ sunt, ut nemini Catholico, aut etiam Ecclesiastico fraudi esset, quòd Regem nec dum Catholicum, votis potiùs quàm armis ad veram religionem vocavissent, atque interim coluissent, ut qui optimo jure ex Salicâ lege regnaret; fuitque Rex summâ postea apud omnes Catholicos Principes sedemque Apostolicam autoritate & gratiâ. Ex Thuano hæc referimus eò libentiùs, quòd ille nihil aliud quàm acta publica certaque hujus rei, apud nos celebris, monumenta retulit. Quæ si cui rerum nostrarum

Œuv. div. de Du Perr. p. 754. & seq. p. 858. & seq. nimis imperito suspecta sint, apud Cardinalem Perronium omnia inveniet suo ordine recensita. Ipsa etiam Bulla Clementis VIII. abunde testatur Henrico IV. Magno absolutionem ab hæresi, ut Regi ab omnibus, ipsoque Pontifice agnito, nihil autem aliud fuisse impertitum. Jam quantùm ea valeant, ad asserendam Ecclesiæ Gallicanæ, ac Francici Regni de supremâ in temporalibus solique Deo obnoxiâ potestate sententiam; quamque ex his liquidò constet, nunquam ab eâ destituros, qui verè sint Francici nominis ac generis, omnes per se vident.

(*x*) *Conditiones quæ Regiæ majestati convenirent*] Perronium & Ossatum Procuratores Regios accusat MEZERAY parùm verisimiliter, quasi sivissent absolutionem in Franciâ datam, ut nullam & irritam revocari; quos quidem ipse Thuanus hâc culpâ liberat, ut mox vidimus. Attamen illi Procuratores, ad quos, eodem MEZERAY teste, singulis horis Regia jussa ferebantur, ne quid Regiæ majestati indecorum paterentur, in eo maximè peccârunt, quòd passi sunt ut *Pontifex, virgâ quam manu tenebat, singulorum humeros leviter tangeret.* Spond. tom. ij. an. 1595. p. 899. Hinc natum apud nos illud proverbium: *Rex in humeris Perronii & Ossati baculo cæsus est:* Gallicè: *Le Roi a reçu des coups de baton par procureur.* Vid. Mez. abr. Chron. tom. vj. p. 144. edit. Amstel. 1674.

DEFENSIO DECLARATIONIS CLERI GALLICANI DE ECCLESIASTICA POTESTATE.

LIBER QUARTUS.

Quo à Gregorii VII. temporibus res in Conciliis Œcumenicis gestæ referuntur ad Caput primum Gallicanæ Declarationis.

CAPUT PRIMUM.

Canon XXVII. Concilii Lateranensis III. sub Alexandro III. *quo pœnæ temporales adversùs hæreticos decernuntur: ibi distinctio notabilis, eorum quæ Ecclesia per se, & eorum quæ gerat Principum adjuta Constitutionibus: hinc lux huic & aliis ejusdem generis secutis Canonibus: his decretis Principum consensus intervenire solitus: hinc quoque certa illis autoritas.*

POSTQUAM exposuimus, quæ propriè à Romanis Pontificibus circa temporalem potestatem ordinandam deponendamque; nunc quæ eâdem de re in Conciliis Œcumenicis gesta sint, explicemus.

Primum autem occurrit Lateranensis Concilii III. sub Alexandro III. anno 1179. caput XXVII. *de Hæreticis.* Quo capite affirmant doceri & exerceri indirectam potestatem, dum autoritate Con- Tom. x. Conc. cap. xxvij. pag. 1522. 1523.

cilii adversùs Albigenſes hæreticos, eorumque ſtirpem Brabantianos & alios; incendiis, cædibus, populationibus omnia devaſtantes, fidelitatis & obſequii juramento ſancitum obſequium relaxatur, & ſubditi ſeu vaſſali à Dominorum poteſtate abſolvuntur.

Miror, qui iſta objiciunt, non ſaltem advertiſſe quo fonte profluant. Sanè initium hujus capitis ex ſancti Leonis epiſtolâ XCIII. excerptum ſic habet: *Sicut ait beatus Leo, licèt Eccleſiaſtica diſciplina Sacerdotali contenta judicio, cruentas non efficiat ultiones; Catholicorum tamen Principum Conſtitutionibus adjuvatur, ut ſæpè quærant homines ſalutare remedium, dum corporale ſuper ſe metuunt evenire ſupplicium.* Sic Patres Lateranenſes ſubtiliter diſcernunt id quod pertinet ad *Sacerdotale* judicium, ab iis in quibus Eccleſia *ad corporale ſupplicium, Catholicorum Principum Conſtitutionibus adjuvatur.*

Leon. ep. xv. al. xciij.

His poſitis, jam utrumque remedium à ſacro Concilio adversùs hæreticos adhibetur; nam & illi & illorum fautores anathemate puniuntur, ſocietate fidelium, ſacris oblationibus, Chriſtianâ ſepulturâ privantur, quibus continetur Sacerdotale judicium. Tum ſpiritualibus expeditis, expediuntur etiam *corporalia ſupplicia*, quibus Eccleſia *Principum Conſtitutionibus adjuvatur;* ex quo fonte hæc profecta ſunt: *Relaxatos autem ſe noverint à debito fidelitatis & hominii & totius obſequii, donec in tantâ iniquitate permanſerint, quicumque illis aliquo pacto tenentur annexi: ipſis autem cunctiſque fidelibus, in remiſſionem peccatorum injungimus, ut tantis cladibus ſe viriliter opponant, & contra eos armis populum Chriſtianum tueantur, confiſcenturque eorum bona, & liberum ſit Principibus, hujuſmodi homines ſubjicere ſervituti.* Quòd ergò hæretici ſuorum *hominio* ac fidelitate priventur; quòd in ſervitutem redigantur; quòd armis oppugnentur; quòd eorum bona confiſcentur; ea ſunt quæ Eccleſia, non *Sacerdotali judicio*, ſed *Principum Conſtitutionibus adjuta decernit.* Quare locus ille omninò nos juvat, cùm ex eo videamus temporalia ſupplicia, quæ hîc *corporalia*, ſpiritualibus ſcilicèt oppoſita, nominantur, ab Eccleſiaſtico ordine, non niſi conſenſione Principum attrectari.

Quòd autem bellum in hæreticos omnia populantes injungunt *in remiſſionem peccatorum;* atque id bellum ſuſcipientibus, *biennium de pœnitentiâ injunctâ relaxant*, Eccleſiaſticæ eſt poteſtatis: neque hoc decreto ſibi tribuunt armorum inferendorum poteſtatem; ſed iis præcipiunt, qui hanc poteſtatem habeant, ut ſi modò Eccleſiæ indulgentiâ uti velint, eam poteſtatem ad hæreticorum furores comprimendos adhibeant.

Ut autem Concilii Patres hominia, ſervitutes, confiſcationes ſibi potiùs, quàm armorum poteſtatem vindicent ratio non ſinit. Quare eſt neceſſe id ſtare quod diximus, ut hæc omnia eorum numero cenſeantur, quæ Principum conſenſione præſtet Eccleſia.

Hæc ſemel explicata ſub tanto Pontifice Alexandro III. atque ab œcumenicâ Synodo tam nobili Lateranenſi III. procul dubio omnibus ejuſdem generis decretis lucem præferunt, ac debent ſubintelligi, etiam ubi expreſſa non ſunt.

Huc accedit quòd Conciliis generalibus aderant Principes per Legatos,

ac decreta in ſacro Conventu promulgata recipiebant: ſicut de hoc Concilio Lateranenſi III. legimus apud Rogerum Hovedenum * hujus ævi ſcriptorem, qui ſacri Concilii *canonibus recenſitis*, hæc addit: *His decretis promulgatis, & ab univerſo Clero ac populo circumſtante receptis, &c.* Populi autem nomine, Eccleſiaſtico more ſtyloque, laici omnes intelligebantur, ipſique adeò Principes & eorum Legati. Quare ſi quid in Conciliis adversùs hæreticos decerneretur, quod ad civilem poteſtatem pertineret, id quamquam ad majorem religionis reverentiam Concilii nomine editum; tamen à civili poteſtate receptum ac ratum habitum, ex eâ conſenſione vim ſuam obtinebat.

* Anglum juris Canonici peritiſſimũ & bonum hiſtoricum. Vid. tom. x. Conc. p. 1525.

Eodem modo rituque actum eſt ſub eodem Pontifice, adversùs eoſdem hæreticos, in Concilio Turonenſi * cap. IV. quod incipit, *in partibus Toloſæ.* Poſtquam enim Patres decreverunt quæ ſunt Sacerdotalis judicii, nempe: *Quiſque contra hæc venire tentaverit, anathemate feriatur*; jam quæ Principum autoritate fiant exequuntur his verbis: *Illi verò ſi deprehenſi fuerint, per Catholicos Principes cuſtodiæ mancipati, omnium bonorum amiſſione mulctentur.* Sic Patres ſuo defuncti officio, Principibus quoque ut ſuas jam partes exequerentur, indicebant; nihil temporale ipſi per ſe attrectabant. Hæc dicimus ad canonem XXVII. Concilii III. Lateranenſis, ex quo conflatum eſt caput, *ſicut ait*, & caput, *abſolutos*, aliaque ſimilia, *ext. de hæreticis.*

* Habito an. 1163. Vid. ibid. p. 1419.

Ext. Greg. ix. lib. v. tit. vij. *de Hæret* cap. viij. xvj.

CAPUT II.

Concilii Lateranenſis IV. Canon III. ſub INNOCENTIO III. *quod ad pœnas temporales attinet, ejus eſt generis, in quo Eccleſia conſenſu & Conſtitutionibus Principum adjuvatur: Principes facilè comprobabant quæ adversùs hæreticos ab Eccleſiâ ſancirentur.*

HAUD aliâ mente actum eſſe in Concilio Lateranenſi IV. ſub Innocentio III. æqui rerum æſtimatores facilè judicabunt. Ad hoc Concilium Reges omnes, datis à Pontifice literis, per Legatos invitati adfuerunt, eâ præcipuè cauſâ vocati, ut quæ ab eorum poteſtate penderent, ipſi ſuâ non modò præſentiâ, verùm etiam conſenſione firmarent. Quare nihil mirum eſt ibi fuiſſe conditum cap. III. quod incipit: *Excommunicamus*, eodem initio relatum ext. *de hereticis*, in quo quidem capite hæc habentur: *Si Dominus temporalis requiſitus & monitus ab Eccleſiâ, terram ſuam purgare neglexerit ab hâc hæreticâ fœditate, per Metropolitanum & cæteros comprovinciales Epiſcopos vinculo excommunicationis innodetur; & ſi ſatisfacere contempſerit infra annum, ſignificetur hoc ſummo Pontifici, ut ex tunc ipſe vaſſalos ab ejus fidelitate denuntiet abſolutos, & terram exponat Catholicis occupandam, qui eam, exterminatis hæreticis, ſine ullâ contradictione poſſideant, &*

Tom. xj. Conc. pag. 126. 127.

Ext. loco mox cit. c. xv. & tom. xj. Conc. p. 148.

in fidei puritate conservent, salvo jure Domini principalis; dummodò super hoc ipse nullum præstet obstaculum, nec aliquod impedimentum opponat; eâdem nihilominus lege servatâ circa eos qui non habent Dominos principales. Decernunt posteà, ut defensores & fautores hæreticorum *sint etiam infames, sint intestabiles, nec ad testimonium admittantur, nec ad hæreditatis successionem accedant:* quæ omnia ex iis sunt, quæ non Sacerdotali judicio, sed Principum adjuta Constitutionibus Ecclesia sanciat.

Ibid. pag. 149. Ejusdem generis sunt quæ subduntur postea in hæreticum seu fautorem: *Nullus ipsi super quocunque negotio, sed ipse aliis respondere cogatur.... si judex extiterit, ejus sententia nullam obtineat firmitatem... si Advocatus, ejus patrocinium nullatenus admittatur: si Tabellio, ejus instrumenta confecta per ipsum, nullius penitus sunt momenti.*

Quæ si per se ad Ecclesiasticam pertinent potestatem, quid erat necesse ut Romani Pontifices eadem iisdem verbis ab Imperatoribus impetrarent, ut factum est in iis legibus, quæ à Friderico II. Imperatore editæ, atque ex canonibus XXVII. & III. Conciliorum Lateranensis III. & IV. conflatæ expressæque sunt. (Const. Frid. post lib. feud.) Is enim Constitutione quæ incipit, *in die*, eadem quæ in his Conciliis habebantur repetit, de Dominis temporalibus ac principalibus: item hæreticorum terram exponit à Catholicis occupandam: hæreticos eorumque fautores bonorum publicatione mulctat: infames, intestabiles, iisdem verbis pronuntiat: de Advocatis, de Judicibus, de Tabellionibus decernit eadem: quæ profectò satis demonstrant à quo fonte hæc manant, & unde transfusa sint in Ecclesiam.

Atque has leges edidit Fridericus, *in die*, inquit, *illâ, in quâ de manu sacratissimi Patris nostri summi Pontificis, recepimus Imperii diadema.* Recepit autem ab Honorio III. qui Innocentio III. est proximus, à quo hæ Friderici *leges laudantur, approbantur*, non profectò conduntur. (Const. Honor. iij. ibid.)

Ac profectò Principes tam pronâ voluntate Ecclesiam ad extinguendas hæreses cæteraque officia adjuvabant, ut in eâ Constitutione Fridericus hæc diceret: *Cùm ergò, dispositione divinâ favente, nihil velit Ecclesia, quæ nihil debet præter bonum appetere, quod nobis eodem concursu & eâdem non placeat voluntate, &c.* Quâ Principum voluntate confisa Ecclesia, multa edicere de temporalibus haudquaquam verebatur, quibus posteà Principes, religionis studio, expressè vel tacitè consentirent.

Quare, quod diligenter notari velim, cùm Concilia Lateranensia III. & IV. hæc decernunt de hæreticis, ut feudis, ut homagiis, ut honore mulctentur; nequaquam autoritate clavium, aut Apostolicâ potestate, de quâ hìc controversia est, id faciunt, aut facere se declarant, aut omninò eam potestatem allegant; patetque explicatio vera ac nativa, quâ nimirum hæc fieri à Conciliis intelligantur, quòd Principes præsentes, ac decreta recipientes, hæc fieri vellent, permitterent, consentirent, ac postea etiam, ne dubium superesset ullum, legibus editis, confirmarent, ut à Friderico II. paulò post factum esse cernimus.

CAPUT III.

Antiquorum Imperatorum leges, quibus Ecclesia juvabatur ad pœnas temporales adversùs hæreticos, in Conciliis Lateranensibus III. & IV. decernendas.

AT si quis quæsierit quales illæ sint Constitutiones Principum, quibus in Concilio Lateranensi III. Canone XXVII. Ecclesia adjuvari se profitetur, cùm nondum Friderici II. leges, aut etiam ipse Fridericus extitisset, facilè respondebimus. Præcesserant enim multis sæculis, antiquorum Principum circa hæreticos Constitutiones eæ, quas in codice Theodosiano & Justinianeo legimus, ac præsertim insignes erant, titulo *de hæreticis* leges IV. & V.

Cod. Justin. tit. v. leg. iv. & v.

Quarta quæ est Honorii, Arcadii, ac Theodosii Augustorum sic habet: *Manichæos, seu Manichæas vel Donatistas meritissimâ severitate persequimur. Huic ergò hominum generi nihil ex moribus, nihil ex legibus sit commune cum cæteris: ac primùm quidem volumus esse publicum crimen, quia quod in religionem divinam committitur, in omnium fertur injuriam, quos bonorum etiam omnium publicatione persequimur..... præterea non donandi, non emendi, non vendendi, non postremò contrahendi cuiquam convicto relinquimus facultatem..... ergò & suprema illius scriptura irrita sit sive testamento, sive codicillo, sive epistolâ, sive quolibet alio genere reliquerit voluntatem, qui Manichæus fuisse convincitur; sed nec filios hæredes eis existere aut adire permittimus, nisi à paternâ pravitate discesserint.*

Manichæi, Donatistæque hîc notantur mulctandi supra cæteros: Manichæi quidem, propter insignem in eâ sectâ Dei creatoris contumeliam, & quod præ cæteris per occultos conventus & obstinatam conspirationem fœdi, subdoli, malefici habebantur: Donatistæ verò propter immanes illos Circuncellionum furores, quos beatus Augustinus sæpè deplorat.

Vid. pass. Aug. cont. Donat.

Easdem decernunt pœnas lege V. Theodosius Augustus & Valentinianus Cæsar, ac disertè *etiam Manichæos de civitatibus pellendos, & ultimo supplicio tradendos.*

Has leges, qui diligenter attenderint, fontem invenient eorum quæ à Conciliis III. & IV. Lateranensibus adversùs hæreticos Ecclesia *Principum Constitutionibus adjuta* decrevit. Statim enim intuemur cur infames, cur intestabiles habeantur, cur bonis priventur; ac tametsi hæc de Manichæis, & Donatistis speciatim dicta sunt, haud immeritò ad cæteros hæreticos extenduntur, præsertim ad Albigenses, quos Manichæorum stirpem fuisse docti sciunt: cùm præsertim in Provinciis devastandis Donatistarum furores imitati, iisdem quoque pœnis meritò coercerentur. Nec mirum carcere attineri, ad servitia redigi, bellis oppugnari, quos etiam leges vitâ privent.

Veterum Imperatorum legibus secuti Principes addiderunt, quæ temporum conditionibus apta essent; multaque in hæreticos Ecclesiasticis permiserunt, ut magis magisque sacro ordini, adversùs contemptores, debita

reverentia ſanciretur. Hinc illa de feudis circa Dominos temporales principaleſque dicta. Domini autem principales dicebantur ii, qui cùm inferiores ſub ſe haberent Dominos, ipſi ſupremis abſolutiſque Dominis, hoc eſt, Regibus, immediatè ſuberant; neque refugere poterant ea, quæ ſupremorum Dominorum, Regum ſcilicèt, qui per Legatos aderant, conſenſione decreta eſſent.

De Regibus verò, quos ſpecialiter deſignari oportere, eorum quoque temporum jura poſtulant, ſi quid in iis aliiſve Conciliis expreſſum legeretur, quod nullibi occurrit, tamen nihil nocerent quæ ipſis præſentibus, atque odio hæreſum ultrò conſentientibus agerentur.

CAPUT IV.

Ex hiſtoriis demonſtratur quæ de feudis aliiſque temporalibus, Eccleſiaſticâ autoritate gererentur, Principum conceſſione & conſenſione valuiſſe.

NON deſunt qui putent ea quæ in his Conciliis de feudis decernuntur, ad feudos tantùm Eccleſiaſticos pertinere. Nos generatim dicta, ad omnes pertinere non refugimus, & Principum conſenſione decreta oſtendimus.

Adſtipulantur nobis monumenta hiſtoriarum. Willelmus Brito, diligentiſſimus per eam ætatem Hiſtoricus, Philippidos lib. XII. memorat de Albigenſium negotiis habitum fuiſſe Pariſiis totius Galliæ generale Concilium, procurante Philippo Auguſto.

Will. Brit. Philipp. lib. xij. in hiſt. Franc. Pithoei. pag. 389. edit. Francof. 1696.

Quo fine, cùm reliqui nihil definire valerent,
Quamvis torreret ipſum intolerantia febris,
Pariſios, Medicis contradicentibus, ibat.

Nempe damnatâ jam Albigenſium hæreſi, quæ per hæc tempora Epiſcoporum Synodi habebantur, eæ in puniendis per bonorum ademtionem atque alias temporales pœnas hæreticis totæ ſunt, ut acta ejus ævi legenti videre eſt. Quare haud immeritò Willelmus hæc *à reliquis* ſine Rege *definiri poſſe* negat.

Guill. de Pod. c. xxvj. Duch. tom. v. pag. 631. 770. &c. Rigord. ap. Duch. tom. v. p. 66.

Et quanquam paſſim apud autores legimus Comitatum Toloſanum & alias terras Simoni Comiti Montis-fortis, per Innocentium III. & generale Concilium fuiſſe adjudicatas; hæc tamen vero ſenſu explicata ſunt ab iis, qui rem ſubtiliùs diſtinxerunt. Rigordus imprimis audiendus de geſtis Philippi Auguſti. *Per hæc*, inquit, *tempora* (anno 1215. quo tempore eſt habitum Lateranenſe Concilium) *Simon Comes Montis-fortis factus eſt Comes Toloſanus, Papâ Innocentio procurante, & Philippo Rege concedente, propter hæreticam pravitatem Albigenſium & propter apoſtaſiam Raymundi Comitis Toloſani.* Verba memoratu digna: Papa enim *procurat*, Rex verò *concedit*; & tamen Pontifici omnia tribuuntur; quòd in causâ religionem attinente, Reges omnia delata ipſi vellent.

Et cùm in Concilio Lateranensi IV. capite illo III. *de Hæreticis*, quod nobis objicitur, disertè scriptum sit de summo Pontifice: *Terram exponat Catholicis occupandam, qui eam sine ullâ contradictione possideant;* tamen id nonnisi Regum consensu factum ex Willelmo Britone constat, cujus, de Raymundo hæreticorum defensore extant hi versus Philippidos libro VIII, pag. 192.

Rex & Papa simul exponunt omnibus illum,
Et res & patriam totam, quæ spectat ad illum;
Ut qui prævaleat armis & viribus illi Will. Brit. lib. viij. p. 329.
Tollere quid, proprios licitè convertat ad usus,
Et dominus fiat rerum, quas auferet illi.

In aliis feudis haud aliter actum facilè intelligimus. Utriusque potestatis concurrebat autoritas: ac Regia quidem hæretico Principi feudum adimebat, alteri Principi concedebat; Pontificia verò & de hæresi judicabat, & in hæreticum meritò hæc à Rege fieri declarabat, dantemque & accipientem in conscientiâ tutos præstabat; & sic etiam suo modo concedere putabatur.

Neque Reges repugnabant quin Simon & alii novos feudos ab hæreticis captos Pontifici acceptos referrent, ut sedi Apostolicæ atque Ecclesiæ Catholicæ eò fideliores essent, quò, autore Pontifice, talia beneficia impetrarent.

Quare de Concilio Bituricensi anni 1225. sub Ludovico VIII. Romano Legato præside, Matthæus Parisiensis hæc refert: *Simon de Monte-forti*, (Amalricum ejus filium dicere debuit: pridem enim obierat Simon, anno scilicet 1218. in secundâ obsidione Tolosanâ lapide percussus; sed hæc nihil ad rem) *Simon* ergò *de Monte-forti petiit sibi restitui terram Raymundi Comitis Tolosani, quam Dominus Papa & Rex Francorum Philippus sibi & patri suo contulerunt, exhibens super donatione factâ, utriusque, Papæ scilicet & Regis monimenta.* Quæ in Chronico Turonensi, in gestis Conciliorum inserta distinctiùs explicantur his verbis: *Quibus* (Raymundi scilicet petitionibus) *Amalricus Comes de Monte-forti obvians, literas Papæ Innocentii, nec non & Philippi Regis Franciæ ostendebat, in quibus continebatur, & dicti Comitis Tolosani damnatio, & terræ Albigensium Simoni de Monte-forti patri suo facta donatio.* Quibus intelligimus Regis donationem Pontificis damnatione nixam, suo quoque modo ad eum relatam, à quo damnatio processisset. Quis autem propriè ac reipsà donaret, non erat obscurum. Is nempe Rex fuit; à quo terram Simon *recepit*, qui Simonem *investivit*, terram *ei & hæredibus confirmavit;* ut profectò Rigordus accuratè diligenterque, *Pontifice procurante, Rege concedente*, hæc facta esse scripserit; sed in hæreticis puniendis, Reges Pontificiæ potestati fere omnia tribuebant.

Matt. Par. an. 1226. p. 277. & tom. xj. Conc. p. 292.

Ibid. pag. 291.

Pet. de Valc. hist. Albig. cap. lxxxiij. p. 658. vid. ap. Duch.

Quare qui talia Pontificiæ potestati per sese innata, non autem concessione aut consensione tacitâ vel expressâ civilis potestatis quæsita esse dixerit, prorsùs ineptiat. Idem judicium esse volumus de trium denariorum censu, quem Innocentius III. de terrâ contra hæreticos acquisitâ sedi Apostolicæ annuatim reservabat.

CAPUT V.

Ecclesiastica potestas multa sibi vindicavit civilia : sacra bella religionis causâ, sive Cruciatæ : aliæ ejusmodi occasiones : S. Ludovici *de* Philippo Augusto *avo insigne testimonium : tacitæ consensionis exceptio utrique ordini ad sua jura explicanda necessaria est : utriusque potestatis sancta societas :* Petri Damiani *repetitur locus.*

NEMINEM, credo, latet, multa ejusmodi contigisse sacrorum bellorum, quæ *Cruciatas* vocant, tempore, sive illæ in Saracenos recuperandæ Palestinæ gratiâ, sive in hæreticos susceptæ essent ; placebat enim Christianis Regibus, in illis sacris bellis, præesse omnibus Pontificiam potestatem, ut & conjunctioribus animis, & majori religionis reverentiâ rem gererent.

Sæpe etiam Reges, ac Principes bellum sacrum inituri, se suaque omnia Pontificibus tuenda commendabant. Hæc obvia & nota tantùm referimus. Neque dumtaxat in sacris, sed etiam in omnibus bellis, pacto de pace fœdere, hujus firmandi & exequendi gratiâ, Sedi Apostolicæ se ultrò submittebant ; aliisque multis modis se religionis nomine ac reverentiâ tutabantur ; quibus fieret ut sæcularia negotia maxima, Romæ potissimùm coram Pontifice tractarentur.

Per eam interim occasionem spiritualis potestas multa Regum jura invadebat ; cùmque id perspicerent boni ac pii Principes, non semper repugnabant.

Notum illud in testamento Sancti Ludovici, quo Rex sanctissimus & maximus, Philippo filio & successori colendam omni studio Ecclesiam commendat his verbis : *Cùm Philippo Regi avo meo* (Augustus ille est) *Consiliarii indicarent à Sanctâ Ecclesiâ multis modis ejus jura invadi & minui, ac mirum videri sibi quòd hæc æquo animo ferre videretur ; respondisse memorant optimum Principem : hæc quidem sibi nota, cùm tamen consideraret quanta à Deo sibi concessa essent, malle de jure suo decedere, quàm sanctæ Ecclesiæ contentionem ac litem movere, aut creare incommodum.* Digna quidem Christianissimo ac maximo Rege sententia ! Quâ tamen interim demonstretur, non esse semper pro vero innatoque Ecclesiæ jure reputandum id quod ea egerit, habuerit, decreverit, tacentibus Regibus ; sed diligentissimè secernenda, quæ à Christo concessa sint, ab iis, quæ Regum autoritate, consensu, permissu, conniventiâ, silentio denique gesserit aut habuerit.

Test. S. Lud. post Histor. de Joinv. vid. Mon. S. Diony. ap. Duch. tom. V.

Quod itidem usu venit in Ecclesiasticis rebus, quas sæpe videmus Regibus attributas. Sic Imperatores id sibi sexto etiam sæculo & Gregorii Magni tempore vindicabant, ut nemo in cathedrâ Petri etiam electus sederet, nisi qui ipsis probaretur. Sic in Episcopatus omnes, Reges Franci, primæ quoque dynastiæ tempore, atque aliarum gentium Reges, id sibi juris tribuebant ;

bant, ut nonnisi eorum voluntate ac jussu Episcopi fierent; eòque res devenit, ut editâ formulâ, à se designatis prædicationis munus injungerent, ac *Pontificalem in nomine Dei committerent dignitatem*; eos denique à Metropolitanis, cæterisque Coepiscopis benedici præciperent. Sic denique à tot sæculis, tot Præbendas, tot Ecclesiasticas dignitates, tot alia Beneficia cum curâ & sine curâ, vel *Regalium*, vel alio quocumque nomine, pleno etiam jure conferunt. Non ideò adversarii hæc omnia Regibus esse innata per se, imò verò ab Ecclesiâ manâsse decernent: ac tametsi nullæ concessiones producuntur, valere tamen ea omnia ex consensione tacitâ facilè demonstrabunt. Quid ita? Quia scilicèt ipsa rerum natura docet Ecclesiastica nonnisi per Ecclesiam haberi posse. Sic ubi Ecclesia feudos adimit, concedit, aut aliud quid ex civili potestate decerpit, ea civilis potestatis consensioni, saltem tacitæ, accepta referemus.

Marculp. lib. j. form. cap. v. vj. vij. tom. xij. Bibl. Par. p. 771.

Sanè passim occurrit in Imperatorum, Regumque authenticis & capitularibus, ut qui hæc & hæc fecerit, sacro ordine deponatur, excommunicetur, in pœnitentiam redigatur: quæ haud minùs intelligimus Canonum autoritate fieri; tametsi non id semper expressum est.

Capit. tom. ij. tit. xxiv. cap. x. pag. 94.

Multa etiam à Regibus de Ecclesiis ordinandis edicta sunt, quæ in Canonibus vix ac ne vix quidem invenire possumus. Consensu Ecclesiæ valere ea facilè intelligimus.

Sit etiam id exempli causâ positum. Decernit ita Carolus Calvus: *Hæc si quis transgressus fuerit, anathematis vindictâ feriatur, & Comitis districtione constringatur:* quæ uno licèt tenore posita, tamen ad suos fontes quæque revocamus. Sic cùm Pontifices eodem contextu Ecclesiasticis civilia miscent, sanè meminerimus haud minùs secernenda esse, quæ ipsis per sese competant, ab iis, quæ à civili potestate mutuantur.

Nempè utriusque potestatis sancta societas postulabat, ut altera alterius munia in speciem usurparet, eo jure, quo amici amicorum rebus utuntur: his certè omnibus communi societate & consensione valituris. Quò spectans sanctus vir Petrus Damiani Cardinalis, Episcopus Ostiensis, hoc à nobis jam commemoratum tradidit: *Quodam mutuæ charitatis Glutino, & Rex in Romano Pontifice, & Romanus Pontifex inveniatur in Rege.* Ac posteà: *Cæterùm* (Pontifex) *delinquentes, cùm causa dictaverit, forensi lege coerceat; & ipse Rex cum suis Episcopis super animarum statu, prolatâ sacrorum Canonum autoritate decernat.* Quæ quidem mirè congruunt cum his quæ de Conciliis Lateranensibus III. & IV. diximus. Quo enim jure Reges ex Canonibus, super animarum statu, toties cum Episcopis decreverunt; eodem jure Pontifices, in Conciliis Lateranensibus III. & IV. super temporalia, cum Regibus Synodo adhærescentibus atque præsentibus, ex legum autoritate decrevisse vidimus. Reliqua hujus loci verba ex antedictis repetat, cui hæc recolere est animus. Hìc tantùm volumus, ut cum summo viro, & Pontificia ab Regiis distinguantur officia, & liquidò appareat, sic Regem inter & Pontificem consentire, ut si quid alter ex altero usurpârit, id ambobus volentibus, consensione mutuâ, tacitâ vel expresâ factum, neutri fraudi esse possit.

Sup. lib. ij. cap. xxix. Pet. Dam. discept. syn. tom. ix. Conc. pag. 1172. & int. op. Dam. tom. iij. opusc. iv. pag. 30.

Hoc societatis ac mutuæ amicitiæ jure Lucius III. capite, *ad abolendam*

Ext. Greg. ix. lib. v. tit. vij. cap. ix.

de hæreticis ſtatuit, *ut Comites, Barones, Rectores, & Conſules civitatum & aliorum locorum.... niſi requiſiti Eccleſiam adjuvent contra hæreticos....., honore quem obtinent ſpolientur, neque ad alios aſſumantur.*

Sext. Decr. lib. v. tit. ix. *de pœn.* cap. v. *felicis.*

Hoc jure vel nullo, Bonifacius VIII. capite *Felicis, de pœnis*, in Sexto, in eum qui Cardinalem fuerit hoſtiliter inſecutus hæc ſtatuit : *Ut ſit infamis, diffidatus (a), bannitus, inteſtabilis, ab omni ſucceſſione repulſus : dentur cuncta ejus ædificia in ruinam : nullus ei debita reddere, nullus reſpondere in judicio teneatur : bona ejus fiſco vel Reipublicæ dominio applicentur ; neque eorum filiis aut nepotibus ulla unquam pateat janua dignitatis aut honoris Eccleſiaſtici vel mundani, nullus aditus ad legitimos actus.* Tot merè temporalia, ſi in Eccleſiæ ac Pontificum poteſtate ſint, eo tantùm nomine, quòd Eccleſiæ ſint utilia ; utilitas Eccleſiaſtica nunquam deerit, quâ Pontifices ſemper & ubique inconſultis etiam invitiſque Principibus, de temporalibus decernant, atque abſolutè regnent : quod, nec ipſe, credo, Bellarminus dixerit. Quare eſt neceſſe aſſentiantur omnes, hæc decreta, quatenùs de temporalibus ſtatuunt, non aliter valere poſſe, quàm conſenſu Principum tacito vel expreſſo ; prælatamque ſemel à Conciliis III. & IV. Lateranenſibus lucem ſequi omninò nos oportet.

Hæc ad Canones Conciliorum Lateranenſium III. & IV. ex Lateranenſis III. luculentâ interpretatione aliiſque monumentis, dicenda habebamus.

CAPUT VI.

De FRIDERICO II. *depoſito : ſub* GREGORIO IX. *acta : excommunicatus, deinde depoſitus, à* S. LUDOVICO *& Gallis pro Imperatore eſt habitus : Concilium Oecumenicum à Gallis requiſitum, à* GREGORIO IX. *Romam convocatum.*

DEVENIMUS ad Friderici II. depoſitionem; atque hanc primam invenimus in Concilio Œcumenico promulgatam : quo nomine dignam arbitramur, quam diligentiùs conſideremus ; ſed primùm ſunt exponenda quæ anteceſſerunt.

Quòd ergò Imperator Fridericus II. voto, juramento, ac pœnâ excommunicationis ultrò ſuſceptâ, ad ſacrum bellum obſtrictus, nec promiſſis ſteterat, & Chriſtianos, eâ ſpe magna conatos ac poſteà deſtitutos, in gravia incommoda conjecerat ; Gregorius IX. anno 1228. eam dixit ſententiam, quam ſuprà aliâ occaſione retulimus : *Imperatorem Fridericum excommunicatum, quamquam inviti, publicè nunciamus & mandamus ab omnibus arctiùs evitari : contra ipſum, ſi contumacia ejus exegerit, graviùs proceſſuri.* Sic nominatim eum excommunicabat : gravius aliquid, depoſitionem nempe excommunicationi additam intentabat ; nondùm deponebat.

Sup. lib. j. ſect. ij. cap. xxix. Greg. ix. epiſt. ij. tom. Conc. xj. p. 315. Matt. Par. p. 308.

(a) *Diffidatus.*] *Diffidare propriè eſt à fide quam quis alicui debet, aut pollicitus eſt per literas deficere*, inquit DUCANGE Gloſſar. mediæ & infimæ Latinitatis.

Cùm autem Fridericus Reges ac Regna, præsertim verò Anglos recenti servitute, per Joannem *sine terrâ* Romano Pontifici obstrictos, eâque re indignatos adversùs Romanam Curiam, quibus posset clamoribus concitaret, ac Romanæ Ecclesiæ civitates invaderet, Gregorius quoque altiùs inclamavit; datisque ad Romanum suum ad Francos Legatum literis, mandat: *Quatenùs per terram Legationis suæ hæc solenniter prædicans Christi fidelibus*, eos inducat, *ut pro statu fidei & religionis observantiâ stent ex animo, tanquam prosequentes singuli proprium interesse.*

Matt. Par. ib.d.

Ibid. pag. 349. & ep. 113. Greg. ix. tom. xj. Conc. pag. 316.

Tunc ea contigerunt, quæ sunt aliâ occasione à nobis scripta paucis, & à Matthæo Parisiensi, ejus ævi scriptore fusè memorata. *Eodem anno * Fridericus Imperator, mare Mediterraneum ingressus, ut Domino peregrinationis votum persolveret, apud Achon applicuit. Venientes ei obviam Clerus terræ & populus, cum magno honore, ut tantum decebat virum, illum receperunt: verumtamen, quoniam noverant eum à Papâ excommunicatum, non ei communicaverunt in osculo, neque in mensâ; sed consuluerunt ut Domino Papæ satisfaciens, rediret ad Sanctæ Ecclesiæ unitatem. Templarii verò & Hospitalarii in adventu ejus flexis genibus adoraverunt eum, genua ejus deosculantes, & omnis fidelium, qui aderat exercitus, glorificabat Dominum in adventu ipsius, sperantes quòd per eum salus fieret in Israel.* Ergò Imperatorem ut excommunicatum habebant, & à communione ejus abstinebant *in osculo & in mensâ*, ut jam suprà diximus, cæterùm ut Imperatorem honorabant.

Sup. lib. j. loc. mox cit.

* 1228.

Matt. Par. loc. cit.

Parebant etiam; eumque ut ducem sequebantur Principes & rectores exercitûs Christiani, *Dux* scilicèt *Lemburgensis, Patriarcha Hierosolimitanus, Archiepiscopi Nazarensis, Cæsariensis, Narbonensis, Episcopi Vintoniensis & Exoniensis, ac Magistri hospitalis ac Teutonicorum*; qui omnes Ecclesiastici æquè ac laici, *præparatis omnibus ad progrediendum necessariis, processerunt feliciter, prævio Imperatore, & apud Joppen prosperè pervenerunt.*

Ib. p. 351.

Pergit Historicus: *Anno 1229. Papa Gregorius nimis molestè ferens quòd Romanorum Imperator excommunicatus & rebellis, ad terram sanctam transierat, de illius pœnitentiâ desperabat. Decrevit ergò eum, quem contumacem vidit & rebellem, ab Imperiali fastigio depellere, & alium quemlibet filium pacis & obedientiæ, loco ejus subrogare.*

Ib. p. 353.

Intereà Geroldus Patriarcha Hierosolimitanus, datis ad universos Christi fideles literis, de Friderico multa conqueritur: at nihilominùs ubique Imperatorem appellat.

Id. p. 359.

Anno 1229. *videns Dominus Papa robur & constantiam Imperatoris nondùm enervatam, sibi & Romanæ Ecclesiæ nondùm incurvari, misit per totam Allemaniam Prælatis magnificis, & aliàs manentibus, epistolas prolixas, commonitorias, & præcepit districtè, ut omnes insurgerent in Imperatorem, Deo & Romanæ Ecclesiæ rebellem.... absolvit etiam omnes qui eidem fidelitatis juramento tenebantur adstricti.* Hæc Matthæus Parisiensis parùm Pontifici cessisse memorat. Quas causas attulit, referre non libet, nec nisi necessaria memoramus.

Id. p. 362.

Extat ea depositionis sententia in Conciliorum voluminibus, ubi iteratâ excommunicatione, sic legitur: *Omnes qui ei fidelitatis juramento tenentur*,

Greg. ix.

ep. ad Ott. Card. tom. xj. p. 339. *decernendo ab observatione juramenti ejusmodi absolutos, & firmiter prohibendo, ne sibi fidelitatem observent, donec fuerit vinculo excommunicationis adstrictus.*

Ne tamen dixeris depositionem per se cum excommunicatione connexam, cùm Fridericum vinculo excommunicationis adstrictum, prohibente nemine, ne ipso quidem Pontifice, regnâsse videamus; sed ipse sententiæ suæ, quem vellet adhibebat modum.

Ep. xij. ib. p. 348. Alio dato diplomate, ait, Fridericum asseruisse hæresim, *dùm constanter proponeret*, inquit, *quòd per nos tanquam Christi Vicarium excommunicationis vinculo adstringi non potuit.* Quòd autem negaverit passim se potuisse deponi, hæresi non imputatur: adeò hæc diversâ autoritate constant.

Intereà illa contigit memorabilis ad Regem S. Ludovicum & *Francorum* Matt. Par. p. 517. *Baronagium*, de Roberto Regis fratre ad imperium eligendo, Gregorii IX. Legatio. Franci pro Regni Francici nobilitate ac domûs Regiæ dignitate, magnificè multa; cæterùm, quod ad rem nostram attinet, responderunt: *Si Fridericus* ab apice Imperiali, *meritis exigentibus*, *deponendus esset*, *nonnisi per generale Concilium cassandus judicaretur.* Matthæus Parisiensis memorat addidisse eos: *Insontem sibi videri adhuc Fridericum, neque quid sinistri in eo visum, vel in fidelitate sæculari, vel fide Catholicâ; missuros ad Imperatorem qui quomodò de fide Catholicâ sentiat diligenter inquirant: tum ipsum, imò etiam ipsum Papam, si malè de Deo senserit, usque ad internecionem persecuturos.* Quæ quidem non probamus omnia, sed referimus, atque ab Historicis recensita percurrimus.

Credibile est Gregorium eâ Francorum responsione permotum fuisse ut Concilium Œcumenicum convocaret. Certum quidem est, Romam ab eo Pontifice fuisse convocatum. Fridericus Episcopos multos etiam Gallicanos, ad Int. epist. Pet. De Vin. lib. j. c. xij. vid. Nang. de gest. S. Ludov. an. 1239. Duch. tom. v. p. 336. sedem Apostolicam ex obedientiâ properantes, cepit. Quâ de re graviter conquestus est S. Ludovicus, datâ ad Fridericum epistolâ. Interim ad eum scribit ut ad Imperatorem, ejusque Imperium cum Francico Regno conjunctissimum agnoscit; quantùmvis Fridericus à Gregorio IX. fuisset anathemate & depositione perculsus. Addit: *Prænestinum Episcopum & alios Legatos Ecclesiæ, in præjudicium vestrum volentes subsidium nostrum implorare, manifestè repulimus; nec in Regno nostro contra majestatem vestram potuerunt aliquid obtinere.* De Episcopis suis hæc signanter notat: *Nam sicut ex eorum literis manifestè didicimus, nihil contra Imperialem celsitudinem excogitaverant; etiamsi summus Pontifex fuisset ad aliqua minùs debitè processurus.* Hæc senserunt de Imperatore deposito Episcopi Gallicani: hæc sensit Rex, quo nullus unquam sanctior, nullus sapientior, aut sedi Apostolicæ obedientior.

CAPUT VII.

Quæ sub INNOCENTIO IV. GREGORII IX. *successore gesta : Concilium Lugdunense* II. *in eo acta ; atque ex his & ante dictis, argumenta contra nos.*

GREGORIO mortuo, ad Innocentium IV. habendi Concilii cura transmittitur. Is igitur anno 1245. Concilium convocat Lugdunum, hâc, inter alias, causâ memoratâ : *Necnon pro negotio quod inter Ecclesiam & Principem vertitur, Reges terræ, Prælatos Ecclesiarum, & alios mundi Principes duximus advocandos.* Ac posteà : *Nos dictum Principem in prædicatione nostrâ citavimus, ut per se, vel per suos Nuntios, in Concilio celebrando compareat, responsurus nobis & aliis, qui aliquid contra ipsum duxerint proponendum.* Ep. Inn. iv. tom. xj. Côc. p. 636. Matt. Par. an. 1245.

Misit Fridericus Procuratores suos, qui primùm dilationem peterent, mox *ad futurum Pontificem & Concilium futurum generalius appellarent. Atque Dominus Papa respondit : quòd illud erat Concilium generale, quia tam Principes sæculares quàm Clerici, ad illud fuerant invitati ; sed omnes qui in jurisdictione Imperatoris fuerant, ad illud eos accedere non permisit, propter quòd appellationem non admittebat.* Vid. in Côc. Lugd. brev. not. &c. tom. xj. p. 639. 640. Matt. Par. pag. 666.

Prolata sententia est in hanc formam : *Innocentius Episcopus, sacro præsente Concilio, ad rei memoriam sempiternam.* Mox relatis Friderici criminibus, atque allegatâ clavium potestate, addit : *Memoratum Principem..... suis ligatum peccatis & abjectum, omnique honore ac dignitate privatum à Domino ostendimus ac denuntiamus ; & nihilominùs sententiando privamus.* Tum absolvit à fidelitatis juramento subditos ; & qui pareant vel faveant, vinculo excommunicationis adstringit. Tom. xj. Conc. loc. cit. Ib. p. 645. Ib. p. 665. Matt. Par. p. 672.

Posteà, *Dominus Papa & Prælati assistentes Concilio, candelis accensis, in dictum Imperatorem Fridericum, qui jam Imperator non est nominandus, terribiliter, recedentibus & confusis ejus Procuratoribus, fulgurârunt.*

Hinc argumenta congerunt : depositum Imperatorem virtute clavium, idque præsente Concilio generali ; adfuisse Principes cum Episcopis ; reclamâsse neminem ; quin ab ipso Friderico agnitam Ecclesiæ potestatem, cùm ab hoc Concilio ad futurum Pontificem & futurum Concilium appellârit ; agnitam etiam expressissimè à Francis, quos antiqui juris retinentissimos fuisse jactamus ; cùm etiam ipsi responderint id quod suprà vidimus : *Si Fridericus deponendus esset, nonnisi per generale Concilium cassandus judicaretur* : quo responso fateantur Imperia subjici Ecclesiasticæ potestati ; neque enim referre multi, Concilione an Papæ subsint, quæ suâ jam arce dejecta sint. Sup. h-c lib. cap. vj.

CAPUT VIII.

Solutio objectorum præcedentis Capitis: duo quædam notatu digna; Depositio edita, SACRO PRÆSENTE CONCILIO, *non* SACRO APPROBANTE CONCILIO, *ut solet.*

HÆC nos ex gestis facilè explicamus. Primùm ergò observari volumus in rei gestæ serie, quam diligentissimè descriptam habemus, enarrari quid Pontifex, quidve alii dixerint. De nullâ autem aliâ re tractatum videmus quàm de Friderici sceleribus, decretisque in eum latis; de his quæsitum, deliberatumque esse: an autem datum Ecclesiæ à Christo sit ut Reges deponeret, ne inquisitum quidem fuisse; neque quidquam eâ de re dictum; neque hîc in tantâ Synodo, neque alibi usquam: quod tamen vel semel fieri oportebat.

Resp.Hist. Theol.colô. 1683. p. 64. Secundò notamus singularem formulam: *Sacro præsente Concilio.* Et quidem ille Theologiæ Professor Anonymus, qui adversùs Declarationem Cleri Gallicani edidit responsionem Historico-Theologicam, hæc scribit: *Innocentius in publico totius Orbis Christiani universali Concilio, ipsoque approbante, Fridericum Regno privat.* Vide quàm oscitanter hæc legant, vel malâ fide referant, qui nostra oppugnent: cùm tantùm intersit, an quid fiat, dumtaxat *sacro præsente Concilio*, an etiam *sacro approbante Concilio.* Nos autem advertimus passim quidem in Conciliis, ubi adest præsens Pontifex, edi decreta ejus nomine, sed ubique adscriptum: *Sacro approbante Concilio*, vel aliquid ejusdem roboris. In hâc etiam Synodo, celebrata hæc formula est: & de usuris quidem, capite XIII. *præsentis Concilii approbatione sancimus*: & *ejusdem Concilii autoritate firmiter inhibemus*: & capite XVII. *definientes, sacro approbante Concilio*: & *communi Concilii approbatione statuimus.* Quin etiam, more Majorum in hoc quoque Concilio vidimus, ab omnibus Episcopis sententiam excommunicationis pronuntiatam fuisse. At is qui reliqua omnia, *sacro approbante Concilio*, decernit Pontifex, sententiam in quâ depositio sancita est, *sacro* tantùm *præsente Concilio*, dictat.

Tom. xj. Conc. pag. 649. 654. 655.

Ib. p. 645.

Et quidem interserit hoc à se decretum esse, *cum fratribus & sacro Concilio, deliberatione præhabitâ diligenti.* Aliud autem est, cum Episcopis deliberâsse, & eorum consilia exquisiisse: aliud, Concilii autoritate atque approbatione decretum aliquid esse.

Ne verò arbitremur ideò illâ formulâ Pontificem pronuntiâsse, quòd Imperatoris depositionem, tanquam rem maximam, suæ autoritati potestatique reservaret. Ecce enim excommunicationem more Majorum cum sacro Concilio suisque Coepiscopis pronuntiat: quæ tamen sententia eò est gravior majorisque potestatis, quo Regno cœlesti quàm terreno privari gravius est ac luctuosius. Et tamen in Conciliis passim communi Patrum decreto atque approbatione anathemata promulgantur; communi decreto Episcopi deponuntur, quorum depositio, pro spiritualis potestatis amplitudine, majorem in Ecclesiâ potestatem requireret, quàm laicorum quorumcumque;

communi denique decreto, fidei dogmata ac ſymbola ſacrique Canones promulgantur, quo nihil eſt in totâ religione majus aut gravius. Cùm igitur Eccleſiaſtica omnia, quanticumque ſint ponderis, communi autoritate ac *ſacro approbante Concilio* promulgentur; quæ *præſente* tantùm *Concilio* fieri dicuntur, habere ea non debemus pro Eccleſiaſticis.

Certè docent Patres, ac Theologi confitentur, quæ verè Eccleſiaſtica ſint, atque à Chriſto tradita, ea quidem in Petro & ſucceſſoribus eminere: cæterùm ad omnes manare Epiſcopos, atque in Epiſcopatu toto unam eſſe poteſtatem. Nihil enim Papæ attributum, quod non ſub ipſo & cum ipſo facere ac decernere Coepiſcopi poſſint. Rursùs ergò teſtantur Romani Pontifices, non eſſe Eccleſiaſticam Principes deponendi poteſtatem, quam ſoli exerceant.

CAPUT IX.

De ſtatu Imperii Romano-Germanici quædam quæ ad objectorum ſolutionem ſpectant.

TERTIÒ notamus, reverâ Imperatores Germanos, ſeu Romano-Germanicos eâ conditione fuiſſe, ut Romani Pontifices exiſtimarent, præter illam poteſtatem, quam à Chriſto haberent in omnem animam Chriſtianam, aliquid ſibi peculiaris juris in eos, proceſſu temporis quæſitum & comparatum fuiſſe. Neque tantùm Romanos Pontifices, ſed etiam alios multos in eam ſententiam conſenſiſſe.

Placet colligere hîc paucis, quæ ſparſim eâ de re monumenta extent, quorum etiam partem maximam ſuo loco retulimus. Sup. lib. ij. cap. xxxiij.

Primùm autem vidimus, quæ à Baronio relata ſunt, ut probaret jam pridem ſub Othonibus, Imperium Romano-Germanicum ejuſque Imperatores, Romanis Pontificibus ita fuiſſe obnoxios, ut ab eis acciperent, non modò imperium, ſed etiam ſucceſſoris deſignandi poteſtatem. Hoc primum: tum illud conſecutum, ut extinctâ Othonum familiâ, Romani Pontifices, ſuâ autoritate deſignarent eos Germaniæ Principes, qui Regem Teutonum eligerent, in Romanum poſtea Imperatorem à Romano Pontifice promovendum. Quæ quidem Baronius à Gregorio V. Germano, anno Chriſti 996. circa ipſa initia imperii Romano-Germanici conſtituta eſſe memorat. Ibid. cap. xl. Bar. tom. x. an. 964. p. 783. 784. an. 996. p. 909.

Hæc ſi tam vera ſunt, quàm à Baronio magnâ vi affirmantur, fateri nos oportet, Imperium Romano-Germanicum, ejuſque Imperatores, in ipsâ ſuâ origine Romanis Pontificibus, quoad ipſa temporalia fuiſſe obnoxios.

Non ita multò poſt circa Gregorii VII. tempora audivimus, quid autor vitæ Henrici IV. ſcripſerit; nempè ad eum Pontificem à Germanis perduellibus fuiſſe jactatum, *non decere* (Henricum IV.) *tam flagitioſum, plus notum crimine quàm nomine, regnare, maximè cùm ſibi regiam dignitatem Roma non contulerit; oportere Romæ ſuum jus in conſtituendis Regibus reddi: providerent Apoſtolicus & Roma ex conſilio Principum, cujus vita & ſapientia tanto honori congrueret.* Hæc igitur à Germanis Gregorio VII. fuiſſe ſuggeſta narrat coævus Hiſtoricus: *Quâ ſubreptione deluſum Apoſtolicum, ſimul & ho-* Sup lib. j. ſect. j. cap. xij. Urſt p. 382.

nore creandi Regis quem ſibi fallaciter obtulerant. Quæ profectò oſtendunt his jam temporibus, in Romano Pontifice fuiſſe notatum peculiare aliquod jus ad conſtituendum eum Regem, qui poſtea Imperator futurus eſſet; atque ad eum poſteà deponendum.

Ibid. Hunc ad locum pertinet illud, ab eodem Gregorio VII. Romanis Imperatoribus poſtulatum, regiæ fidelitatis ſacramentum, quod memoravimus ſuprà.

Gotf. Viterb. chron. Sub Paſchale II. qui Romanus Pontifex à Gregorio VII. eſt tertius, ab hujus ævi hiſtorico Gotfrido Viterbienſi relata hæc ſunt, tanquam à Romanis Pontificibus dicerentur:

Imperium dedimus, tu pauca dediſſe videris;
Imperio noſtro, Cæſar Romanus haberis.

Hinc profectum illud, quod ex Radevico retulimus, de Imperatore Lothario Saxone inſcriptum Lateranenſi Palatio:

Sup. lib. iij. c. xviij. Radev. de geſt. Frid. j. cap. x Urſt. pag. 482.

Rex venit ante fores jurans prius Urbis honores,
Poſt HOMO *fit Papæ, ſumit quo dante coronam.*

Huc etiam facit, id quod eſt ab Adriano IV. ad Fridericum I. ſcriptum de *beneficio*, atque inſigni coronæ Imperatoriæ per Pontificem dato: quæ quanquam ab ipſo Pontifice eraſa & emollita, uſque adeò Pontificis animo adhærebant, ut poſteà rursùs ad Fridericum ſcriberet, datum à ſe imperium atque auferri poſſe, à quo datum eſſet.

Sup. ibid. *An. 1163. Serm. Arnulph. Lex. in Concil. Tur. tom. x. pag. 1415.

Id paſſim fuiſſe creditum teſtatur paulò poſt in Concilio Turonenſi * habitâ ab Arnulpho Lexovienſi concio, quâ, ubi docuit eam quam Fridericus I. Imperator communem cum cæteris Eccleſiæ debebat obedientiam, hæc ſubdit: *Præterea ſpecialem cauſam habet quâ ſanctam Romanam Eccleſiam dominam recognoſcere debet: alioquin manifeſtiſſimè poterit reus ingratitudinis apparere. Si enim ad veteres recurramus hiſtorias, certum erit prædeceſſores ejus Imperium non de alio jure, quàm de ſolâ ſanctæ Romanæ Eccleſiæ gratiâ percepiſſe. Nihil igitur plus juris vendicare Principes poſſunt, quàm quod in eos contulit dignatio largientis.*

Inn. iij. ext. lib. j. tit. vj. *De electione.* cap. *Venerabilem.*

Neque ita multò poſt Innocentius III. hæc declarat: de Electoribus quidem, jus eorum omne ab Apoſtolicâ ſede deſcendere, de electâ verò perſonâ, ſi indigna haberetur, eam à Romano Pontifice rejici poſſe, ne Eccleſia Romana idoneo defenſore carere cogeretur: quæ in gratiam Friderici II. facta & ab eo agnita, ejus deponendi jus Romano Pontifici tribuebant.

Clem. lib. ij. tit. ix. *De jurejur.* cap. unico *Principes Rom.*

Huc accedit, quòd jam pridem Romanis Pontificibus ab Imperatoribus id præſtitum fuerat juramentum, quod *fidelitatis* fuiſſe Romani Pontifices poſtea declaraverunt: ſummi certè obſequii fuiſſe nemo diffitetur.

Cùm ergò hæc, & ſibi Romani Pontifices vendicarent, & omnes paſſim pronis animis acciperent; haud abſurdum videbatur dejici Imperio poſſe Imperatores, qui erga Pontificem, quo autore regnarent, debito ac jurato officio defuiſſent; quam in ſententiam toto jam Orbe vulgatam. Lugdunenſes

nenses Patres, Pontificio honori faventes, facilè adductos esse nihil mirum est.

Quod autem jus illud quæsitum & adscititium, Romani Pontifices cum Apostolicâ potestate sedi suæ innatâ pariter exercerent, simulque Imperatorem excommunicarent, atque deponerent; excommunicationis quidem Episcopi ut participes clavium, pro antiquo jure ac more, se socios adhibebant; depositionem verò, in quâ jus sibi nullum, neque innatum neque quæsitum vendicarent, nolebant à se, aut pro potestate decretam, aut approbatione solenni firmatam; sed tantùm, quod res erat, præsentes esse se, atque etiam in consilium adhibitos fatebantur. Quo ritu aliquid, quod verè esset Ecclesiasticum, ab Episcopis gestum nemo unquam in Conciliorum actis ostendet.

Neque tamen arbitramur, si hæc in Fridericum, sacro Concilio approbante, gesta essent, ideò statim rem esse confectam; quærendumque superesset, an ita gesta sint, ut solent ea, quibus certa Ecclesiæ fides summaque autoritas explicatur, ut dictum est supra. Consentiunt enim Catholici omnes, non ejusdem esse generis, quæ in Conciliis etiam Œcumenicis fiunt; quæque expresè quæsita, quæ de fide, quæ lato canone sancita sunt, magno ab aliis habent discrimine, & tamen hîc maximum est causæ deploratæ argumentum, quòd Concilium generale non eam susceperit, neque tali facto adscribi voluerit solennem formulam: *Sacro approbante Concilio.* Sup. lib. iij. cap. j.

Recolique hîc volumus, id quod est à nobis perpetuâ rerum serie demonstratum: quæcumque hactenus à Romanis Pontificibus, ad deponendos Reges, etiam in Synodis sunt gesta, in iis, Deo ita providente, nunquam, ac semel quidem adscriptum, hæc Patrum consensione, approbatione, decreto gesta esse: quæ formula, cùm in cæteris Ecclesiasticis decretis, Pontifice præeunte perpetua solennisque sit, certum est hæc quidem, quanquam Petri nomine agi videbantur, longo discrimine distincta à reliquis, quæ certò, verèque essent Ecclesiastica.

Ex antedictis solvimus, quæ de Francis Imperia Concilio generali subjicientibus sunt objecta. Et quidem, si Franci id vel maximè tertio decimo sæculo facere incepissent, gliscente imperitiâ, tamen anteactis sæculis stare nos oportet; quantò magis cùm id nequidem cogitaverint?

Primùm enim, si quis strictè eorum ad Gregorium IX. de deponendo Imperatore responsa perpenderit, inveniet ab iis non absolutè dictum, Imperatorem à Concilio deponi posse; sed, *si exigentibus meritis deponendus esset, nonnisi à Concilio generali cassandum videri:* tum etiam illud de Imperio Romano-Germanico dici, quod singulari titulo Ecclesiæ obnoxium credebatur; putabantque nostri tantam rem, qualis est depositio Romani Imperatoris, qui Reipublicæ Christianæ caput haberetur, ad Romanam licèt Ecclesiam pertineret, nonnisi exquisito totius Orbis Concilio perfici debuisse, aut etiam potuisse. Cæterùm coronam Franciæ, nec Papæ, nec Concilio, Franci unquam subjecerunt. Imò verò non multò post, Bonifacii scilicet VIII. tempore, cùm objicerentur eis depositi Imperatores, hæc sta-

Tract. Joã. de Par. de pot. Reg. & Pap. cap. xv. vind. Maj. lib. ij. pag. 107. vid. ib. quæst. de pot. Pap. pag. 188.

tim reponebant : *Quod dicitur, quòd Papa deponit Imperatorem : respondeo ; verum est illum quem ipse posuit, quia ab ipso accepit feudum.* Et de Friderico II. disertè : *Quod autem dicitur de Friderico, quem deposuit Innocentius IV. dico quòd verum est, & de illo Imperatore concedo ; quòd Papa est ejus Dominus temporalis, quoniam ille Imperator fit per electionem, & à Papâ confirmationem recipit & coronam ; sed nihil horum est in Rege Franciæ.* Hæc nostri quadraginta circiter post Fridericum depositum annis, facti recente memoriâ, respondebant.

Matt. Par. an. 1239. p. 518.

Quò etiam pertinebat illud, sancti Ludovici tempore, à Francorum Legatis dictum : Regem Franciæ, *quem linea Regii sanguinis* provexit ad sceptra Francorum, excellentiorem esse aliquo Imperatore, quem sola electio provehit voluntaria. Quantùm autem nostri ab eo abfuerint, ut coronam Franciæ ulli alteri, quam Deo subditam esse vellent, Bonifaciana, quæ jam retulimus, gesta demonstrant.

Sup. lib. iij. c. xxiij. & seq.

CAPUT X.

Constantiensia & Basiliensia decreta : SIGISMUNDI *Imperatoris in Synodo Constantiensi Imperiale decretum : ejusdem Imperatoris de Romano-Germanici Imperii Principibus, declaratio.*

FACILE est ex antedictis, Conciliorum Constantiensis & Basileensis, ea quæ objiciunt decreta explicare. Pari enim ratione dicimus, si quid ibi à Patribus de pœnis temporalibus decernatur, id fieri consensu Principum, qui ex toto Orbe Christiano per Legatos aderant : eoque jure, quo Ecclesia ad temporales pœnas inferendas, Principum Constitutionibus adjuvatur.

Concil. Const. Seff. xiv. tom. xij. p. 115. 116.

Id verò ex ipso Constantiensi Concilio satis constat. Anno enim 1415. Sessione XIV. decretum legimus hoc titulo : *Quòd Imperator det operam, ut Concilium sit tutum.* Sic autem decernit : *Sacrosancta Synodus exhortatur invictissimum Principem Dominum Sigismundum Romanorum & Hungariæ Regem, quatenus placeat patentes literas sub suæ Majestatis sigillis dare, & omnibus Principibus, Vassallis & subditis sacri Imperii, & præsertim civibus & incolis civitatis Constantiensis præcipere & mandare, quòd manutenebunt & defendent prædictum Concilium.... quandiu duraverit, & quicumque... non observaverit.... sententiam Imperialis banni incurrat, perpetuò sit infamis, nec ei unquam portæ dignitatis pateant.... omnibus feudis.... sit ipso jure privatus.* Quæ ad Ecclesiasticam dignitatem & utilitatem maximè pertinentia, si per sese sancta Synodus decernere potuisset, non erat cur à Rege requireret.

Quâ de re Rex decernit his verbis : *Qui statuit terminos gentium secundùm numerum Angelorum, & utrorumque ministeria ordine miro dispensans, sicut choros Angelicos variis dignitatibus.... mirabiliter insignivit ; sic & Ecclesiam adhuc militantem in terris, diversis tam spiritualium quàm temporalium*

distinxit titulis potestatum, ut pulchra fidelibus, & infidelibus terribilis apparens, ut castrorum acies ordinata procedat. Quâ temporalium & spiritualium distinctione ex jure divino explicatâ, temporales pœnas ipse decernit, utilitati Ecclesiasticæ servituras. At si has Ecclesia per sese inferre potuisset, distinctionem vanam, neque ex jure divino Imperator explicâsset, neque sancta Synodus recepisset.

Per ea tempora Fridericus Dux Austriæ Georgium Episcopum Tridentinum, ejus civitatis aliorumque locorum possessione dejecerat. Res ad Imperatorem delata per Episcopum; Dux Episcopo restituere jussus, Imperatoris jussis non stetit. Sessione XXVIII. Episcopus postulat à Concilio Constantiensi monitorias literas, quibus Dux bonis occupatis cedere cogeretur, sub pœnis in Constitutionibus Caroli IV. (*b*) Imperatoris editis aliisque gravioribus. Eâdem Sessione XXVIII. dat Synodus monitorium, quo declarat, Fridericum Ducem incidisse in pœnas *privationis feudorum & inhabilitationis in Constitutione Carolinâ contentas*, addito anathematis vinculo. Non ergò has pœnas per se decernit, sed Principum adjuta Constitutionibus.

Ibid. Sess. xxviij. pag. 208. 211.

Multa sanè decreta sunt à Principibus adversùs eos qui in hæresi obstinatè permanserint, quique in excommunicatione sorduerint. Ea verò legimus in Constitutione Friderici II. memorata suprà, eademque ab aliis posteà Principibus decreta, confirmata, amplificata sunt; quibus adjuta Synodus Constantiensis decernit, contumaces adversùs Ecclesiam *spiritualiter* & *temporaliter* puniendos, ut est in decreto, *contra invasores accedentium & recedentium à Concilio*, & in *monitorio contra Philippum Comitem Virtutum.*

Constit. Côc. Côst. cont. invas. Sess. xv. p. 144. vid. Sess. xxxj. p. 216.

Quo etiam ex fonte manavit id quod est à Martino V. sacro Constantiensi Concilio approbante, editum in Bullâ, *inter cunctas*, adversùs Wiclefi Hussique defensores; nempè, *ut quâcumque dignitate præfulgeant, etiamsi Patriarchali, Archiepiscopali, Episcopali, Regali, Reginali, Ducali,* in eos ab Episcopis atque Inquisitoribus hæreticæ pravitatis, *inquiratur;* ab iisque *per excommunicationis pœnam, suspensionis, interdicti, necnon privationis dignitatum, personatuum, & officiorum, aliorumque beneficiorum Ecclesiasticorum, ac feudorum, quæ à quibuscumque Ecclesiis, Monasteriis, ac aliis locis Ecclesiasticis obtinent, ac etiam bonorum, & dignitatum sæcularium, ac graduum scientiarum, quarumcumque Facultatum, & per alias pœnas, sententias & censuras Ecclesiasticas, ac vias & modos, quos ad hoc expedire viderint.* Quæ conglobata licèt, quis non videat jure tamen diversissimo decerni, nec ab eodem fonte manare, confusèque dicta, tamen congruè aptèque singulorum ratione habitâ, intelligi exercerique debere? Quis enim cùm audiat eodem tenore intentari *privationem bonorum ac dignitatum sæcularium*,

Ibid. post Sess. xlv. p. 271.

(*b*) *In Constitutionibus Caroli IV.*] Is Rex Bohemiæ, deinde an. 1346. factus Imperator, edidit an. 1355. celebrem *Bullam auream*, de Imperatoris Romani electione. Hic cognominatus est *Sacerdotum Imperator.* Fuit enim in viros Ecclesiasticos adeò pius, ut an. 1359. Constitutione sanciverit, *Sub Imperialis banni pœnâ, Principibus & aliis in officiis publicis constitutis, quatenus statuta in præjudicium Ecclesiasticæ libertatis edita, omnino revocarent.* Addebat: *Quòd quicumque Sacerdotem aut Clericum diffidaret, proscriberet, captivaret, spoliaret, occideret, mutilaret, præter pœnas à sacris canonibus inflictas, redderetur infamis, nec ad consilia nobilium admitteretur.* Vid. Goldast. Const. Imp. tom. ij. p. 92. Illâ igitur Imperiali Constitutione adjuta Synodus Constantiensis, pœnas decernit etiam temporales.

ac graduum ſcientiarum quarumcumque Facultatum; quis, inquam, cùm hæc audiat colligata, ideò putet ab iiſdem Inquiſitoribus, dignitates omnes, etiam, ſi Deo placet, Regiam pari jure tolli poſſe, ac Doctoratum, Baccalaureatum & magiſterium artium? Quare hæc omnia conglobatim licèt dicta atque congeſta, tamen diligenter ſecerni oportere, luce eſt clarius.

Ac ſi vel maximè hujus vi decreti etiam Regna tolli poſſunt; quis vetet intelligi de iis Regnis, quæ ſunt feudi Eccleſiaſtici; cùm expreſsè dicatur tolli quidem feudos, ſed eos, *qui à quibuſcumque Eccleſiis, Monaſteriis, ac aliis locis Eccleſiaſticis obtinentur?*

Seſſ. xix. in confir. Conſt. Frid. ii. & Carolinæ. vid. p. 273. & ſeq. Vel decretum Seſſionis XIX. audiamus, contra invaſores Eccleſiaſticæ libertatis atque ditionis. Ibi inveniemus inter bona Eccleſiaſtica, quæ occupata reddi debeant, bis terque recenſeri, *Regna*, *Provincias*, *Comitatus*, *Dominia*, *Territoria*, *Civitates*. Neque immeritò; cùm Regna utriuſque Siciliæ, Sardiniæ, Corſicæ, ad Eccleſiæ Romanæ Feudum certâ poſſeſſione pertinere conſtet, ut alia Regna omittamus, quæ ſe ultrò huic conditioni ſubjecerint, atque etiam Imperium Romano-Germanicum, quod eodem, vel ſimili jure habere pertendunt; ut profectò nec mirum eſſet, ſi in Concilio Conſtantienſi, privati fuiſſent Reges, qui amplexi hæreſim, juratam Eccleſiæ Romanæ fidelitatem ejurâſſent. Ut autem eodem jure, Franciæ aut Caſtellæ, quo Sardiniæ aut Corſicæ Regna adimantur, neque quis animo cogitare, neque Conſtantienſi Concilio, ſine gravi contumeliâ, tribuere poſſit.

Hæc ergò conglobatè licèt confusèque dicta, valeant aptè, congruè, diſtributivè, reſpectivè, ſuo quæque ordine ac modo; neque omnia eodem jure conſtare, aut cum poteſtate Clavium conjuncta eſſe intelligantur; ſed adhibitâ diligenti cautione, ad ſuos fontes quæque revocentur.

Quo itidem ſenſu decretum fuerit, ut qui Sigiſmundum Romanorum Ibid. Seſſ. xvij. p. 160. 161. Regem ad Hiſpaniam pacis Eccleſiaſticæ causâ profecturum impediant, *quâcumque dignitate, aut Eccleſiaſtico Beneficio, ſecularive priventur*. Quatenùs ſcilicèt eæ dignitates, ea Beneficia, Eccleſiæ ſint, vel innato, vel acquiſito jure.

Ib. p. 239. Idem dicimus de Conſtitutione ejuſdem Concilii Seſſionis XXXIX. cui eſt titulus: *Proviſio adversùs futura ſchiſmata*; quâ Bonifacii VIII. Conſtitutio, *felicis*, à nobis ſuprà memorata, adversùs eos extenditur, qui Sup. hoc lib. cap. v. *Imperiali, Regali, Pontificali, vel aliâ quâvis Eccleſiaſticâ, aut ſæculari præfulgeant dignitate*: quæ ita intelliguntur, primùm ut temporalia ad conſenſum Principum referantur; tum ut non omnia omnibus, ſed ſingulis, quæ ſingulis ſint congrua, applicentur.

Conc. Baſ. Seſſ. ix. tom. xij. p. 500. 501. Nec alio ſenſu valent ea quæ eodem modo à Concilio Baſileenſi (*c*) ſeſſione IX. decreta ſunt *ſub pœnâ excommunicationis & privationis dignitatis cujuſlibet Eccleſiaſticæ aut mundanæ*. Neque enim illis Conſtantienſibus Baſileenſibuſque formulis uſquam exprimitur, hæc temporalia ad Eccleſiaſticum ordinem autoritate clavium ac jure divino pertinere, de quo uno

(*c*) *à Concilio Baſileenſi*,] in illo decreto irrita declarantur ea quæ adversùs Sigiſmundum Imperatorem Synodi defenſorem Eugenius IV. fecerat.

litigamus ; ac facilè intelliguntur privari dignitate, etiam mundanâ, eos in quos ſibi tale jus Eccleſia comparavit.

Et quanquam Eccleſia Catholica, ſeu Concilium generale eam repræſentans, nullos per ſe feudos, nullas ejuſmodi res obtinet ; ſacræ tamen Synodi, Conſtantienſis ac Baſileenſis, eo jure, quo ſe in Romanum Pontificem aliosque Prælatos illa jura obtinentes pollere intelligebant, de iis quoque decrevêre.

Novo id exemplo in his Conciliis factum eſſe confiteor; neque mirum hæc, quæ nullatenùs ad fidem perpetuamque morum doctrinam, ſed ad variabilem diſciplinam pertinent, variè tractata, ordinata, adminiſtrata fuiſſe.

Qui ergò hæc Conſtantienſia & Baſileenſia tanto ſtudio inculcant, jam credo ipſi intelligunt, nihil hæc ad noſtram quæſtionem pertinere : velimque meminerint, quâ defenſione à Concilii Conſtantienſis ſeſſionibus IV. & V. tutos ſe eſſe putent. Nempè lata illic tam clara, tam firma de Conciliorum ſuperioritate decreta, ſic elevare ſolent, quòd Concilium ſeſſione IV. *non tractet ex propoſito materias aut quæſtiones fidei, nec intendat ibi dogmata fidei ſtatuere aut hæreſes vel errores damnare ;* neque id decretum fecerit *per modum definitionis ; quia non additur ita ſecundùm fidem Catholicam eſſe tenendum ; nec dicitur anathema contrarium ſentientibus, ac docentibus.* Hæc autor *doctrinæ Lovanienſium* ex Joanne Viggers : hæc Bellarminus & alii ſcribunt, Melchiorem Canum ſecuti, cujus hæc verba ſunt : *Si quis* (tradita in ſeſſione IV. Concilii Conſtantienſis) *diligenter expendat, inveniet ea non formam habere decreti, quo videlicèt aut fideles obligentur, aut contrarium ſentientes explodantur.*

Doct. Lov. p. 73. 74.

Bell. de Conc. aut. lib. ij. cap. xix. Melch. Can. de loc. Theol. lib. v. cap. vj.

Oſtendant has formulas confuſè congeſtas, *formam habere decreti :* oſtendant in his propoſitum aliquid omnibus ad credendum : oſtendant ſaltem in iis aliquid diſtinctè dictum, quod ad rem noſtram, & ad Clavium à Domino conceſſam poteſtatem pertineat. Quod cùm intellexerint nullo modo poſſe fieri, dum hæc profectò objicere pergunt, nihil aliud quàm fucum faciunt, & imperitos ludunt.

Quòd ergò ſic argumentatur paſſim Nicolaus Dubois : vel hæc eſſe admittenda, vel Conciliorum Conſtantienſis ac Baſileenſis contemnendam autoritatem : næ ille ſuo more nugatur, qui contra Theologorum omnium, ſuaque etiam placita, res à Concilio obiter, confusè, indiſtinctè, nullâ deliberatione dictas, æquiparet iis, quæ à Concilio diſertè, datâque operâ decretæ, ordinatæ, definitæque ſunt.

Pars 1ª. refut. p. 29. 31. & paſſ.

Idem D. Dubois Synodo Baſileenſi exprobrat : quòd de feudo judicare voluerit, prohibitaque ſit ab Imperatore Sigiſmundo : quaſi verò negemus fieri potuiſſe, ut ea Synodus, aliæve, inconſultò aliena tractarent, & ab iis vetitæ abſtinerent. Sed quandoquidem hæc objicit, velim, cogitet, quæ à Sigiſmundo in his expreſſa ſint actis : *Palàm ac ſolenniter proteſtati ſumus, quòd Archi-principatus, Archi-mareſchallatus, & jus eligendi Romanum Principem à nobis & ſacro Romano Imperio immediatè deſcendant, ac in feudum dependeant.* Aliâ occaſione idem Sigiſmundus ad eandem Synodum Baſileenſem hæc ſcribit : *Notum facimus tenore præſentium univerſis, quòd, cùm inter alios Orbis Principatus, ſacrum Romanum Imperium divinitùs inſtitutum*

App. j. Conc. Baſ. p. 968. 969.

Ibid.

Ib. p. 964.

obtineat principatum &c. Quæ à religiosissimo Imperatore dicta, de Principatibus divinitùs institutis, nostræ sententiæ favent. Quatenùs autem ad Romanum spectant Imperium, Electorumque & aliorum Principum jura ad Imperium revocant, nullâ Romanorum Pontificum mentione, vehementissimè dicta decretaque videmus. Ex quo appareat in his temporalibus, nullo fidei religionisque periculo, posse quædam à Romanis Pontificibus vendicata, à Romanis Imperatoribus propulsari. Sed hæc quidem parùm ad nos. Ad propositum revertamur.

CAPUT XI.

Concilium Lateranense V. sub JULIO II. *De Concilii Tridentini decreto Sessionis XXV. capite XIX. de Reformatione : Quid nostri etiam Curiæ Romanæ addictissimi senserint.*

NE quid prætermittamus quod Concilii Œcumenici titulo nobis objici possit, recensenda sunt quædam quæ sub Julio II. in Concilio Lateranensi sub eâ formulâ, *sacro approbante Concilio*, decreta sunt : imprimis illud anni 1512. quòd Rex Ludovicus XII. Regnumque Franciæ, exceptâ Britanniâ, ac maximè Lugdunensis civitas Conciliabulo, ut aiunt, Pisano adhæsissent ; constat non modò excommunicationem & interdictum pronuntiatum esse, sed etiam *ex Lugduno in civitatem Gebennensem translatas nundinas.* Sic bellis flagrantibus, Gallisque absentibus, Julius II. in Lateranensi Synodo hostili animo decernebat. Quæ quidem proferimus in exemplum eorum, quæ licèt magno nomine, nimia, & ad terrorem composita ; atque ut nullo effectu, ita nullâ autoritate gesta, nemo cordatior diffitebitur.

Conc. Later. v. Sess. iij. tom. xiv. pag. 83.

Objiciunt Concilii Tridentini caput *detestabilis* de duellis, quod est Sessionis XXV. caput XIX. de Reformatione. *Imperator, Reges, Duces, Principes, Marchiones, Comites & alio quocumque nomine Domini temporales, qui locum ad monomachiam in terris suis inter Christianos concesserint, eo ipso sint excommunicati, ac jurisdictione & dominio civitatis, castri, aut loci, in quo vel apud quem duellum permiserint fieri, quod ab Ecclesiâ obtinent, privati intelligantur, & si feudalia sunt, directis dominis statim acquirantur.* Hæc conceptis verbis *de feudis Ecclesiasticis* decreta, favent nobis potiùs quàm nocent ; cùm nec tanti sceleris atrocitate compelli potuerit sancta Synodus, ut aliquid de feudis temporalibus decerneret. Interim cùm excommunicationem & feudi privationem pari verborum tenore decernat, hoc exemplo docet, optimè à nobis dictum, ad diversissimos fontes esse revocanda, quæ à sanctis Conciliis persæpè colligata atque congesta sint.

Cõc. Trid. Sess. xxv. de refor. cap. xix. *Detestabilis.* tom. xiv. p. 916.

Quod addit sacra Synodus : *Qui verò pugnam commiserint, & qui eorum patrini vocantur, excommunicationis, ac omnium bonorum proscriptionis ac perpetuæ infamiæ pœnam incurrant* ; id à nobis relatum est inter eas causas, quibus Franciæ regnum prohibitum sit ab acceptandis tanti Concilii de disciplinâ ac reformatione decretis.

Bochel. Dec. Eccl. Gall. lib. v. cap. xlv.

Hæc enim & similia effecerunt, ut anno 1576. sub Henrico III. in conventu Ordinum Blæsis habito, tametsi deputati ferè omnes è conjuratis sive ex *Ligâ* erant, Curiæque Romanæ eo nomine addictissimi; Concilii tamen Tridentini de reformatione decreta, nonnisi eâ exceptione admitterent, *salvis Ecclesiæ Gallicanæ Libertatibus.*

Neque etiam illa sessionis XXV. clausula in Constitutionem Blæsensem illata est; cùm tam multa ex Concilii reformatione petita eò conferrentur.

Quin etiam in eâ congregatione, quæ nomine conventûs Ordinum anno 1593. vigente *Liga*, habita Parisiis est, à Duce scilicèt Meduanensi convocata: cùm Dux Feriæ Hispanique Concilium recipiendum urgerent, prolati sunt articuli, quibus Franci deterrerentur à Concilii decretis admittendis, quos inter articulos is legitur: *Concilium excommunicat & privat Regem eâ civitate, aut loco, in quo duellum permissum sit:* sessione XXV. Addita nota: *Hic articulus lædit potestatem Regis, qui temporali suo ullâve ejus parte privari non possit; cùm eo respectu nullum superiorem agnoscat, qualiscumque ille sit.* Quæ jussu Cardinalis Pellevei, conjuratorum antesignani, qui sacro Ordini præsidebat, allata, eo tempore & loco ubi Romana Curia regnare videbatur, ostendunt quàm sit insitum Francis ne quid Ecclesiasticæ potestati in temporalia juris tribuant.

Vid. Dupleix tom. iv. Histor. Henr. iv. Thuan. lib. cv.

Sic decreta de rebus temporalibus à Conciliis etiam Œcumenicis prolata, rata sunt vel irrita, prout Principum vel consensione admittuntur, vel dissensione respuuntur: nedum ad clavium divinam potestatem aut ad fidei invariabilem regulam pertinere possint. Atque hæc quidem sunt, quæ ex Conciliis Œcumenicis opponantur; patetque clarissimè sacras Synodos de rebus temporalibus nihil autoritate Clavium decrevisse.

CAPUT XII.

Nostri sæculi gesta ultimo loco reservata: dissidium Venetum, sub Paulo V. Henrici IV. Magni *operâ compositum.*

PRIORUM sæculorum gestis evolutis, quæ nostro ævo nostrâque memoriâ gesta sunt, ultimo reservamus loco.

Quòd anno 1602. Dux & Senatus Reipublicæ Venetorum de bonis immobilibus per Ecclesias ac Monasteria, sine Senatûs licentiâ acquirendis, quædam judicia legesque edidissent, & quasdam Ecclesiasticas personas *propter prætensa crimina carceri mancipâssent*, Paulus V. die 17. Aprilis, anno Christi 1606. Pontificatûs I. Monitorium promulgavit, quò Ducem ac Senatum, nisi ea omnia certis præstitutis temporibus revocarent, excommunicatos, civitatem ipsam Venetorum terrasque omnes eorum ditioni subjectas, Ecclesiastico interdicto suppositas nuntiat & declarat.

Monit. Paul. v. ap. Gold. tom. iij. p. 282.

Statim atque id Breve perlatum est ad Episcopos ac Prælatos Venetæ ditionis, ad quos directum erat die 6. Maij; prodiit ad eosdem edictum *Leonardi Donati, Dei gratiâ Venetorum Ducis* nomine, in quo annotamus ea quæ ad quæstionem nostram faciunt. Hoc primum: *Nos qui tranquilli-*

Ib. p. 285.

tatem ac quietem dominii, nostro regimini à Deo commissi servare tenemur, & autoritatem Principis, neminem superiorem in temporalibus sub Divinâ Majestate agnoscentis debemus tueri &c. Tum ista: *Cùm cognoverimus præfatum Breve, contra omne jus & æquum emanâsse, & contra ea quæ divina Scriptura & sanctorum Patrum doctrina sacrique canones præcipiunt, in præjudicium autoritatis sæcularis à Deo nobis traditæ, & libertatis Reipublicæ nostræ, cum perturbatione tranquillæ possessionis.... non sine omnium scandalo promulgatum fuisse; prædictum Breve non modò ut injustum indebitumque, verùm etiam ut nullum nulliusque roboris aut momenti, nobis habendum esse non dubitamus; atque ita invalidum, irritum, & fulminatum illegitimè, & de facto nulloque juris ordine servato; ut ea remedia adhibenda non duxerimus, quibus Majores nostri & alii supremi Principes usi sunt cum Pontificibus, qui potestatis sibi in ædificationem traditæ limites ac modos egressi fuerint.* Sic ipsâ per se notâ nullitate contenti, appellationem ad Concilium Œcumenicum superfluam censuerunt. Hujus dissidii eventus cùm neminem lateat, tantùm observamus hîc aliqua, quæ causam nostram spectent.

Primùm: excommunicatos Ducem & Senatum Reipublicæ Venetorum; civitatem aliasque ejus Imperii terras Ecclesiastico interdicto suppositas; nihil sollicitatum Imperium; & excommunicationem penitùs à depositione sejunctam, contra quod Gregorii VII. tempore sentiebant; cæterùm de depositione nihil actum esse, neque autoritate Apostolicâ dissolutas leges à Senatu conditas, quas Pontifex improbaret, sed jussum Senatum ut eas antiquaret: metuentibus, ni fallor, Romanis Curialibus, ne depositiones aliaque ejus generis, oculato sæculo, jamque harum rerum pertæso, parum approbari possent.

Secundò: Ducem ac Senatum dato edicto professos Principum potestatem in temporalibus soli Deo subesse: Papam, dum ad ea prosiliret, egressum esse limites ac modos traditæ sibi à Deo potestatis: ejus decretum Scripturis, Patribus, sacrisque Canonibus adversari.

Tertiò: omnes Venetos atque Ecclesiasticos Religiososque, haud minùs quàm laïcos, exceptis paucissimis, (*d*) eâ doctrinâ nixos, Senatui obtemperâsse, decreta Pauli V. pro nullis habuisse.

Quarto: constitisse decretum Leonardi Ducis: constitisse leges, quas de temporalibus rebus Senatus dixerat; tametsi Ecclesiastica bona personasque concernerent: nihil eorum à Senatu fuisse revocatum: excommunicationem rerum temporalium causâ latam, prætextis licèt Ecclesiasticis immunitatibus, pro nullâ habitam, ac revera ut talem per sese cecidisse; nullâque vel in speciem à Senatu veniâ postulatâ, (*e*) aut absolutione acceptâ, pro Catholicis atque Ecclesiæ Romanæ filiis eos esse habitos. Quintò:

(*d*) *Exceptis paucissimis.*] Ii fuerunt, præter omnes Jesuitas, nonnulli ex familiis Capucinorum & Theatinorum, qui, Senatui ne obtemperarent, maluerunt esse exules.

(*e*) *Nullâ ... veniâ postulatâ.*] Cardinalis DE JOIEUSE, cui hoc negotium Henricus Magnus commiserat, quemque Pontifex suâ instruxerat autoritate, cùm Senatus nollet, aut petere absolutionem, id quod Pontifex vehementer cupiebat, aut etiam illam non petitam saltem accipere, dixit in Senatu: *Sublatum esse interdictum;* & Senatus *carceri mancipatos Ecclesiasticos* tradidit, non quidem *ei Prelato* cui Papa jusserat; sed Legato Regis Franciæ. Historia pauca habet exempla *dissidiorum*, quæ, ut illud, ad finem usque tam firmiter & constanter defensa fuerint.

Quintò: factum id esse Henrici IV. operâ, totâ Galliâ, imò etiam totâ Ecclesiâ applaudente: Hispanis etiam in hujus gloriæ partem venire cupientibus (*f*): nullo Catholico extra Curiam Romanam suscipere conato Pauli defensionem; nullo oppugnante ea, quæ Senatus, publico edicto toto terrarum Orbe promulgâsset: quin etiam edictum à nullo Romano Pontifice, ullâ unquam censurâ fuisse improbatum.

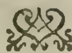
Sextò: non promoveri aut augeri, sed potiùs atteri rem Ecclesiasticam nimiis aut præposteris incœptis; defendique potuisse, adversùs Pontifices vehementissimos ac nimia ausos, temporalia jura supremarum potestatum, integrâ religione sedisque Apostolicæ reverentiâ; cùm ille frater Paulus Calvinianæ hæresi, quam Cucullatus fovebat, per eorum dissidiorum occasionem (*g*), aditum aliquem quærens, nullum invenerit, aut Senatum inducere ausus sit, insidiosissimus licèt, ad infringendam sedis Apostolicæ majestatem.

Hæc perpendant, qui religione semel nominatâ, Romano Pontifici permittenda omnia, etiam temporalia; eamque sententiam ad Romanam fidem putant pertinere.

Neque eò seciùs hæc atque alia hujusmodi dissidia, & inviti commemoramus, & toto animo, ut Ecclesiæ simul & Reipublicæ noxia aversamur; gravemque putamus divini numinis ultionem incumbere his, qui hæc vel induxerint, vel libenti animo susceperint, aut ullo modo aluerint, vel ad ea ociùs restinguenda sudoribus ac sanguini pepercerint.

(*f*) *Hispanis .... in hujus gloriæ partem venire cupientibus.*] Rex Hispaniarum Philippus iij. solus dilatæ pacis causa fuit, dum se cum omnibus suis copiis Pontifici offerebat, ad bellum Venetis inferendum. Vid. ejus epist. ad Paulum v. ap. Thuan. lib. cxxxvij. Deinde, seu pudore victus, seu quâlibet aliâ de causâ, pacis arbiter esse voluit; & quidem nonnullas conditiones proposuit. Veneti ipsum arbitrum admiserunt; non item conditiones, quas, ut iniquas, nec Reipublicæ dignas majestate respuerunt. Quapropter, rebus demum compositis, quanquam uno Henrico Magno reconciliatæ pacis honor deberetur, & Hispani exiguam operam navassent, Veneti tamen Hispaniarum quoque Regi gratias referri jusserunt.

(*g*) *Per eorum dissidiorum occasionem*,] Anonymus libellum fixerat Venetiis, quo Rempublicam adhortabatur ad desciscendum ab Ecclesiâ Romanâ. Hujus porrò libelli autorem fuisse fratrem Paulum seu FRA-PAOLO non est verisimile. Quî enim clandestinis artibus ille ageret, qui tantùm poterat autoritate, quique, ut totius gentis Venetorum Theologus, earum rerum quæ tunc fiebant pars erat maxima? Utcumque est, Senatus in libelli autorem inquiri jussit, & interea edicto confirmavit, se à fide & obedientiâ sanctæ Sedis nunquam discessurum. Hujus dissidii tempore, FRA-PAOLO usus operâ Marci-Antonii DE DOMINIS, edidit apud Anglos historiam Concilii Tridentini, eo nempe consilio, ut Curiam Romanam calumniis respergeret, & sanctæ Synodi decretorum imminueret autoritatem. P. LE COURAYER, olim S. Genovefæ Bibliothecarius, nunc Doctor Oxoniensis, hanc historiam Gallicam fecit, eique addidit notas plurimas, in quibus multa peccat multisque modis; cujus errores Theologicos & historicos confutari necesse esset, non strictim & leviter, quod jam nonnulli fecerunt; sed singulos penitus rimando & perscrutando. Non enim P. LE COURAYER is est qui contemni debeat, doctus nimirum & facundissimus. Quapropter manu cum illo nemo conserat, nisi qui multâ instructus doctrinâ, erit etiam in arte criticâ non parùm exercitatus.

CAPUT XIII.

Cardinalis BELLARMINI *libri adversùs* BARCLÆUM: *Senatûs decretum, antiquis ejusdem Senatûs decretis congruum, quæ sacra Facultas susceperit: Regii Consilii decretum:* PERRONII *Cardinalis opera.*

Arrest du Parlem. 26. Nov. 1610. vid. lib. cui titulus *Recueil de piec. conc. r. l'hist. de Louis* xiij. Par. 1717. tom. iv. p. 11.

ANNO 1610. 26. Novembris aliquot mensibus post Henrici IV. infandam ac parricidialem cædem, Cardinalis Bellarmini tractatus de potestate summi Pontificis in temporalibus, adversùs Guillelmum Barclæum, prodiit. Is statim à Parlamento Parisiensi est proscriptus, *vetitumque est sub pœnis læsæ Majestatis, ne quis eum librum haberet, ederet, venderet, ut qui contineret falsam & detestabilem propositionem, eò pertinentem, ut submitterentur homini à Deo constitutæ supremæ potestates; & adversùs eorum personas & Imperia subditi populi concitarentur.* Interdictum toto Regno, ne quis eam propositionem directè vel indirectè doceret.

* 12. Novemb. Bochel. Dec. Eccl. Gall. lib. v. cap. vj. vij. v d. Dup. xvj. sæc. p. 1469.

Hoc Senatûs decretum consonabat ei quod ab eodem Senatu * anno 1561. editum fuerat, jussusque Tanquerellus hæc verba promere: *Mihi displicet, quòd dixerim, quòd Papa Christi Vicarius Monarcha, spiritualem & sæcularem potestatem habens, Principes suis præceptis rebelles, dignitatibus privare potest.*

Item ab eodem Senatu anno 1595. eandem doctrinam ejurare jussus est Florentinus Jacob Clericus regularis sancti Augustini.

Utroque decreto vetita sacra Facultas hanc doctrinam permittere, gratias Senatui egit, decretisque paruit.

Rec. de piec. &c. ib. p. 13.

His ergò consona adversùs Bellarmini librum Senatus decreverat; cujus decreti, Cardinalis Perronii operâ, suspensa est à supremo Regis Consilio, executio, usque ad Regis beneplacitum; decretumque id eâ est formâ, quâ Rege præsente decerni solet.

Causabatur Perronius Bellarmini in Ecclesiam merita, dicebatque, pupillo Principe ac novo Principatu, omitti oportere ea, quæ Romanæ Curiæ displicerent. Datum ergò temporibus, ut res in suspenso haberetur; neque quidquam aliud potuit impetrari. Data clam opera est, ne Bellarmini hic evulgaretur liber, aut sententia doceretur, virique tantùm nomini & honori parcitum. Alii laudabant Perronii prudentiam: plerique, hoc obtentu, veterem Galliæ vigorem infringi, & gliscere adulationem dolebant.

CAPUT XIV.

Conventus Ordinum Regni 1614. *Articulus propositus à tertii Ordinis deputatis : cur Clerus obstiterit, adjunctâ nobilitate :* PERRONII *Cardinalis oratio quatenus à Clero probata : an hæc novissimæ Cleri Gallicani Declarationi noceant?*

ANNO 1614. habiti sunt, jubente Rege, generales Ordinum regni conventus; anno deindè 1615. Decembris 15. à tertii Ordinis deputatis, inter articulos Regi offerendos, primus hic fuit : *Ne invalesceret perniciosa doctrina, quam ab aliquot annis contra Reges ac potestates à Deo constitutas, seditiosi homines inducere conarentur : Regi supplicandum ut haberetur id pro lege fundamentali Regni, in conventu Ordinum fixâ : à nullâ potestate deponi posse Reges nostros, aut eorum subditos à Sacramento fidelitatis absolvi : eamque doctrinam, ut verbo Dei consonam, ab omnibus tenendam & subscribendam, etiam ab Ecclesiasticis, antequàm ullius Beneficii possessionem obtinerent : contrariam sententiam, quòd Reges occidi ac deponi possent, ut impiam ac detestabilem esse rejiciendam : quicumque exterorum eam tuerentur, publicos regni hostes; quicumque civium, perduelles ac Majestatis reos nullo discrimine judicandos.* Merc.Frãc. & Hist. de Louis xiij. Par. 1716. tom. j. pag. 297.

Sacro Ordini grave visum est, à regni Ordinibus, autoribus tertii Ordinis deputatis, de religione decerni; tum de autoritate Papæ moveri controversias, ac fieri decreta, quibus Ecclesiæ scinderentur Cardinales, qui conventui frequentes aderant, magni apud omnes nominis atque autoritatis, his maximè movebantur : decretumque est, articulum non esse admittendum. Delegatus à sacro Ordine Perronius Cardinalis, adjunctâ nobilitate, ad tertii Ordinis deputatos, eam orationem habuit, cujus mentionem sæpè fecimus. Summa est : *De tribus agi : primum, de Regum Parricidiis : alterum, an Reges nostri supremâ temporali potestate gauderent, nullius scilicèt feudo obnoxii; ac de his duobus nullam esse controversiam.* Tertium caput, *de quo esset quæstio*, ita Cardinalis proponebat : *An Reges dato sacramento ad tuendam Catholicam fidem Deo ac populis obligati, si eam fidem publicè ejurarent ac persequerentur, hujus juramenti religione contemptâ, deponi possint, ac subditi vicissim exsolvi à præstito fidelitatis sacramento, & à quo id fieri possit.* Contendebat autem eam quæstionem inter *problematicas* recensendam; eò quòd *ab undecim sæculis numquam ei in Ecclesiâ propugnatores defuissent : ad hæc si judicanda videretur, id fieri non posse à conventu Ordinum, qui sæcularis esset, oborturaque hinc schismata, imò etiam hæresim, cùm anteacta sæcula, ipsique Pontifices erroris damnarentur.... multa quoque in regnum & Rempublicam incommoda, perturbationes graves secuturas : quin etiam nocere Regum incolumitati ac Majestati ea, quibus illam adjuvare vellent.* Œuv. div. pag. 599. Ib. p. 601. 602.

Hæc vir maximus toto eloquentiæ flumine peroravit. Jam objicitur nobis, non modò tanti Cardinalis Archiepiscopi Senonensis toto Orbe cele-

bratiſſimi, ac de Eccleſiâ Catholicâ benè meritiſſimi, verùm etiam Cleri totius, cujus nomine agebat, autoritas; quæ duo magno habemus diſcrimine. Aliud enim eſt Cleri decretum, aliud ab oratore ingenioſiſſimo quæſita & aptata cauſæ argumenta.

Ac de Clero quidem quod objici poteſt, noſtros nempè Epiſcopos nunc à Majorum ſententiâ deflexiſſe, cùm id anno 1682. declarârint, quod ne declararetur, eorum anteceſſores anno 1615. tanto ſtudio obſtiterunt: facilis reſponſio ex dictis.

Quòd enim Clero Gallicano anno 1615. diſplicuit, hæc quæ ad religionem pertinerent, nomine Ordinum regni fieri, idque autoribus laicis tertii Ordinis deputatis, nihil ad conventum noſtrum anni 1682. attinet. Conventus Ordinum regni, licèt ibi ſacer Ordo, & ut regni membrum interſit, & pro ſuâ dignitate primas ferat, tamen civilis conventus eſt, Reipublicæ, non rei Eccleſiaſticæ causâ convocatus; ubi Ordo Eccleſiaſticus, conventûs tertia pars, à duobus Ordinibus laicalibus numero ac ſuffragiorum autoritate vincitur; de cujus articulis Rex decernit ſupremâ autoritate: conventus verò noſter anni 1682. totus Eccleſiaſticus, ac de re Eccleſiaſticâ congregatus, à Rege non decreti firmamentum, ſed executionem, Patrum more, expectavit.

Quòd autem anno 1615. metuebant ne ſchiſmata fierent, gravi adversùs Catholicos, qui à nobis diſſentirent, intentatâ cenſurâ, id conventus noſter cavit, dum & veritatem aſſeruit, & ab omni cenſurâ temperatum eſſe voluit.

Quæ cùm ita ſint, nihil jam neceſſe eſt nos de Perronio Cardinale admodùm laborare, utcumque adverſæ ſententiæ faviſſe videatur. Facilè enim credimus vehementiſſimum oratorem, ipſo, quo rapiebat cæteros, eloquentiæ impetu, fuiſſe abreptum: neque veritum auditores ultra metas impellere, ut cùm ſe repreſſiſſent, tamen quo ipſe vellet loco conſiſterent, atque à cenſurâ abſtinerent. Quamquam & aliæ cauſæ inerant, cur in Romanam Curiam propenderet; ut nec mirum ſit, ſi Gallicani Patres potioribus ducti momentis, ab ejus ſententiâ diſceſſerint.

Ne quid tamen prætermiſiſſe videar de ejus oratione, quæ meo quidem judicio momenti ſint maximi, pauca dicam.

CAPUT XV.

In PERRONII *Cardinalis oratione ad tertium Ordinem annotata quædam: ejus dicta confutantur: acta laudantur: hujus controverſiæ finis.*

AC ſtatim occurrit ipſa quæſtio artificioſiſſimè conſtituta. Illud ex dialectices regulis, atque ab intimo artificio depromptum, quòd oppugnaturus univerſalem negativam iſtam, quam legis fundamentalis loco eſſe volebant: *Nullo caſu Reges à Pontifice deponi poſſunt*; opponebat ille particularem affirmativam hanc: *Poſſunt à Pontifice deponi aliqui Reges, his nempè conditionibus; ſi fidei Catholicæ propugnandæ ſacramento obligati ſunt*,

Vid. Perr. loc. cit. p. 600.

si eam deserunt ; si denique persequuntur. Quibus cùm finibus quæstionem circumscriberet, eò coarctare adversarios nitebatur, ut, quod erat invidiosissimum, Reges hæreticos, violatique jurisjurandi reos, ad hæc persecutores, defendere viderentur. Illud interim studiosissimè tacuit, quod sæpè jam diximus : inter indirectæ potestatis defensores, neminem umquam fuisse aut esse potuisse, qui se his finibus contineret ; quippe cùm indirectam potestatem Dei gloriâ, animarum salute, & potestate clavium metiantur : quam quidem ad hos tres redigere casus, non modò esset absurdum, verùm etiam hæreticum.

Quare nec ipse Cardinalis, qui se ad eos redegisset, quidquam probare potuit, nisi ultra tenderet; protulitque depositos Henricos *, Fridericos **, * iv. & v.
nullum Catholicæ fidei articulum denegantes, Childericum etiam Francico ** j. & ij.
Regno, & Græcos Imperatores imperio Occidentali nudatos, cùm nihil Ecclesiæ repugnarent. Nec tantum virum puduit allegare Gregorium Magnum, tanquam privaturum Imperio Reges, si unius Xenodochii privilegium violassent.

Id sensit vir acutissimus, atque ultrò professus est, *adhiberi à se ejusmodi* Ib. p. 602.
exempla, quatenùs inservire possent huic thesi generali : dari quosdam casus, 603.
quibus subditi exsolvi possent à præstito Regibus sacramento; aut huic hypothesi particulari : licere id fieri in Principes hæreticos, sive apostatas, ac persecutores. Tanquam in oratoris potestate esset, coercere ad arbitrium ipsam argumentorum vim ; non autem aut totâ vi suâ valeant, aut, si nimis probant, totâ vi suâ corruant.

At illud dissimulare non possum, quòd etiam ab Orientalibus bellis sacris præsidium quærit ; contenditque : non alio nomine justum piumque esse Christianorum adversùs Turcas bellum, quàm quòd infidelis Princeps, nullum jus sibi in Christianorum provincias comparare possit : *Quod negare,* Ib. p. 630.
inquit, *nihil aliud esset, quàm errorem Lutheri defendere, priscorumque heroum, qui adversùs Mahometanos tanta bella gesserunt, Sancti etiam Ludovici damnare memoriam.*

Neque illud perpendere voluit, Mahometanos ac Turcas ex quo extiterunt, hostilem animum, atque inexpiabile bellum professos adversùs Christianas Provincias, meritò ut perpetuos hostes atque invasores haberi, qui etiam ubi pacem se fovere simulant, nihil nisi bella cogitant, idque ex ipsis impiæ legis placitis : nullâ nobiscum pace tutâ, nullo fido fœdere, nullo unquam beneficio, nisi Cyclopico ; ut extremi pereant, quibus interim pepercisse videantur. Quo jure quis dubitet justa Christianorum inter se adversùs communem hostem fœdera, justas societates; ac prorsùs suo more insanìsse Lutherum, qui à tetris prædonibus bellum amoliretur ? Hæc quàm procul absint à nostrâ quæstione, ne imperitissimos quidem fugit, nedum tantum virum latere potuerit ; qui tamen hîc, si Deo placet, & S. Ludovici damnandam memoriam & Lutheri errores crepabat, credo, ut pueros territaret.

Pessimum & illud quod toties inculcavit : causam depositionis, vel maxime in eo esse, quòd mutuo sacramento, & se Reges populis ad tuendam rectam fidem, & populi Regibus ad fidele obsequium obligârint; ut si illi à

juramenti religione discesserint, hi quoque vicissim à dato sacramento absolvi possint: neque verò obstare *Quòd Reges etiam ante coronationem factamque unctionem, ac præstitum jusjurandum regnent; responderi enim ab indirectæ potestatis defensoribus, Reges nondum consecratos sic haberi, ut qui jam in prædecessoribus solenne jusjurandum populis præstiterint.* Hæc enim quam vanè jactentur, multa demonstrant; imprimis quòd ne illud quidem ad causam, hoc est, ad Pontificiæ potestatis quæstionem pertinebat: quippe cùm si semel statuamus Reges conditionali tantùm conventione regnare, jam, nullo Pontificiæ potestatis interventu, sponte evanesceret illa Regii nominis autoritas, ruptis conventis conditionibus quibus niteretur. Huc accedit illud à Cardinali pro certo positum: Principum juramentis eam contineri regnandi conditionem, quâ deficiente simul solvantur Imperia; quod ille immeritò pro certo habuit. Ea enim juramenta valere ut commendetur infigaturque Principis animo vera fides; non eo profectò ut regnandi jus ad conditionalia pacta necessariò revocetur, ut suo loco docuimus, & Anastasii, Leonisque Imperatoris suprà memorata exempla testantur.

Ib. p. 599. 627. 628. 630. 643.

Sup. lib. ij. cap. vij. xj. xij. & seq.

Neque tolerari potest quòd Perronius ita argumentatur: *Aliud esse, adversùs jurisjurandi religionem actu quodam, aliud ipsa professione pugnare, aliud peccare adversùs jusjurandum, aliud ipsum jusjurandum evertere contrario etiam edito jurejurando.... & quidem cùm aliquis Princeps injustè judicat, peccare illum contra jurisjurandi religionem; at si profiteretur juramentoque firmaret, se semper injustas dicturum sententias; tum verò everteret*, inquit, *ipsum jusjurandum de servandâ justitiâ, simulque regnum abdicaret, eversa conditione regnandi.* Ita deindè respondet: *Regni sub Christo obtinendi fieri incapaces, qui à præstito ipsi Christianisque populis fidei Catholicæ servandæ sacramento defecerint.* Hîc lubens à tanto viro quærerem, in historiis ac libris, quos studiosissimè evolvit, ecquem invenerit Principem, qui ipsam justitiam factâ professione ejurârit? Certè neminem. Multos autem à rectâ fide abhorruisse lugemus, qui nihilo seciùs Rempublicam benè gesserint; quandoquidem Deo placuit, veram fidem, non humanâ sapientiâ comparari, sed divinâ gratiâ provenire. Quorsùm ista? Ut pateat, illam quam fingit Cardinalis de justitiâ ubique contemnendâ professionem juramento firmatam, ne in insani quidem Principis mentem incidere posse. Quamobrem si fingendum est quid fieret de Principe qui ita justitiam ejuraret, facilè respondemus, amovendum eum à gubernaculis, dandumque tutorem, non quidem ut ei qui regnandi conditionem violaverit, sed ut ei qui propriè strictèque supra omnem humanum morem insaniat. Ita, inquam, ei tutor adhibendus esset, uti phreneticis ac furentibus Principibus factum est, ab iis ad quos pertinet; non tamen profectò à Romano Pontifice aut sacrorum Antistitibus, qui quidem nihilo magis huic rei se immisceant, etiamsi eam vel maximè placet fieri, ex conditionalibus pactis. Maneret enim jus suum integrum liberæ civitati; quo jure fraudari nequeat; nequidem si religio conditionali fœdere continetur. Eo enim casu postquam de religione sacrisque, sacrorum Antistites, tum de Imperio, libera Respublica civitasque decerneret; ut profectò hæc omnia, quæ tanto circuitu apparatuque verborum amplificat eloquentissimus Cardinalis, extra causæ statum tota sint, nec nisi imperitis fucum faciant.

Perr. loc. cit. p. 628.

Ib. p. 663.

Ib. p. 628.

Quòd autem declamat Reges, ſacramento dato, Chriſto Regi obnoxios, *ipſo feloniæ crimine, excidere feudis, quos à ſupremo Domino Chriſto obtineant;* tanquam Chriſto Regi, accepto à Regibus fidelitatis ſacramento, novum jus in Reges comparetur: hæc ut in populari oratione toleramus, ut Theologicè ac ſeriò dicta reſpuimus; neque propterea tanti viri judicio noſtrum anteponimus; ſed tamen docemus multùm intereſſe, an quis oratoriis ampullis, an Theologicâ gravitate ac ſimplicitate differat.

Cæterùm id ſufficit maximi Cardinalis gloriæ, quòd ſi ejus dicta quædam reprehendere cogimur, certè geſta laudamus. Gloriatur enim, nec immeritò, *ſe verè genuinèque Francum Francorumque filium, ſemper adhæſiſſe Regibus, ſemper reſpexiſſe Reges; ac poſt Henrici III. necem Henrico IV. Magno obſecutum eſſe; & quidem tutâ conſcientiâ, ex utriuſque partis ſententiâ; cùm ille Princeps nunquam incorrigibilis fuerit, relapſus verò habitus ſit, informatione falsâ.* Optimè omninò. At illud interim conſtat: eum, dum tutâ conſcientiâ ſequitur Principem à Romanis Pontificibus Regno excluſum, abundè docuiſſe quàm facilè hæc à Pontificibus, circa Imperium ac res temporales decreta, viri boni graveſque omittere potuerint. Ib. p. 636.

Hæc ad orationem Perronii dicenda habebamus. Et quidem ea omnia de regnandi conditionalibus pactis, quæque ſint aut eſſe fingantur, quæque etiam eſſe poſſint, uno verbo tranſegimus; quæſtioneſque eas à causâ noſtrâ prorsùs alienas, ab hâc diſputatione procul amovimus: quippe cùm agamus de jure divinitùs annexo clavium poteſtati, non de ejuſmodi, quales fingi poſſent, Regum, populorumque conventionibus.

Reliqua, quæ tantus Cardinalis copioſiſſimè proſequitur momenta rationum, aptatoſque cauſæ ab artifice ſummo veterum locos priſcæque hiſtoriæ, hîc excuti nihil neceſſe; cùm hæc omnia ſuo loco in hâc tractatione, diligentiſſimè perpenſa, atque explorata ſint, preſſo etiam plerumque autoris graviſſimi nomine.

Neque id omiſimus, quod eſt occaſione hujus controverſiæ coram ipſo Rege, à ſapientiſſimo Principe Condæo peroratum, nihilque hîc dicendum ſupereſt, quod ad noſtram quæſtionem faciat, niſi id: rem ad Regem evocatam, ac poſtea ſilentio eſſe tranſactam. Sup. lib. j. ſect. ij. cap. iij.

CAPUT XVI.

Cenſura SANCTARELLI. *An Cardinalis* PERRONIUS *jure metueret, ne Eccleſia erràſſe videretur, ſi cenſurâ notata eſſet illa de deponendis Regibus ſententia.*

CÆTERUM cùm de deponendis Regibus nova quotidie ſcripta prodirent, atque Antonii Sanctarelli exitioſiſſimus eâ de re circumferretur liber; ne porrò pergerent his inventis, Eccleſiæ conciliare odia, ac Rempublicam commovere, noſtræ Facultati viſum eſt, etiam cenſurâ comprimendam ingeniorum licentiam: atque anno 1626. magno omnium conſenſu Magiſtrorum, totiuſque Regni applauſu, illud decretum prodiit quod ſupra retulimus. Ib. cap. iv.

Perr. loc. cit. p. 634.

Non illi metuerunt, quod Perronius Cardinalis nimio causæ suæ studio, in illâ oratione imminere dixerat: ut si sententia de deponendis Regibus censurâ notaretur, sedes Apostolica aberrâsse à fide, imò ipsa à multis jam sæculis cecidisse videretur Ecclesia; non id, inquam, metuerunt. Satis enim intelligebant, illos qui eam sententiam secuti essent, non eam amplexatos, ut dogma fidei, uti à nobis luculentissimè demonstratum est: neque verò ignorabant præstandam Theologis ipsam Ecclesiæ Romanæ fidem, non etiam magnorum quamlibet virorum, aut Romanorum quoque Pontificum opiniones certis temporibus natas: neque iis præjudicari adversùs veritatem ac Majorum doctrinam. Neque enim si Papias, Justinus, Irenæus, aliique Apostolici viri ac sancti Martyres mille annorum Regnum approbârunt, communisque ea primis sæculis sententia ferebatur, ideò nunc vetamur rejicere eam, ut Evangelicæ Apostolicæque doctrinæ contrariam; quantò minùs eas, quæ postremis sæculis opiniones succreverunt? Imò id argumentum fuerit divinæ providentiæ tuentis Ecclesiam; quod ingeniis ultrò in dubia aut falsa labentibus, cursus tamen opinionum divino Spiritu sustentetur, quominùs in Ecclesiæ fidem irrumpat. Quare sacra Facultas nihil dubitavit subortam de deponendis clavium autoritate Regibus opinionem *improbare & damnare tanquam novam & falsam, erroneam, ac verbo Dei contrariam.* Id tantùm cavit, ne hæreticam, tacente Ecclesiâ, declararet. Huic censuræ consonant articuli anno 1663. Ludovico XIV. oblati, quos alio loco memoravimus: à quibus Facultatis nostræ decretis, uti incœpimus, ita in his desinemus; Deoque agimus gratias, quòd hanc tractationem à remotissimis usque temporibus ad nostra tempora, eo duce atque autore, deduximus, nostramque doctrinam tot labentibus sæculis immotam invictamque præstitimus.

Sup. lib. j. sect. j. cap. v. vid. diss. præv.

CAPUT XVII.

Recapitulatio dictorum ad Caput I. Gallicanæ Declarationis de temporalis potestatis supremâ autoritate: an quod Cardinalis PERRONIUS *objecit, nostram sententiam Romani Pontifices pro erroneâ habuerint? An ab ullis Conciliis damnata sit? An aliquis ex eâ adversùs Ecclesiæ autoritatem metus?*

JAM quæ ex dictis, totâque hâc tractatione consequantur paucis colligamus. Et quidem, id erat nobis propositum uti doceremus, non modò nostram sententiam ab omni censurâ esse liberam; sed etiam veram, antiquam, firmam; ac si censura adhibenda sit, eam meritò in adversarios intorqueri. An id probaverimus recensitis omnibus quæ pro utrâque parte retulimus, documentis, intueri placet.

Sup. lib. j. sect. j.

I. Ergò hæc demonstravimus: quam Ecclesiastico ordini, Romanoque Pontifici, virtute clavium tribuunt rerum temporalium ac deponendorum Regum, sive directam, sive indirectam potestatem, eam ad nimia, pericu-

losa

Iosa, horrenda deducere, ejusque sententiæ novitate totam Ecclesiam perturbatam.

II. Gregorium VII. qui primus omnium de deponendis Regibus cogitavit, etiam requisitum, nullum ejus rei exemplum, nullam autoritatem proferre potuisse: nec nisi manifestè vana, nimia & nulla respondisse: eundem nec sibi constare potuisse; novaque superstruxisse novis, quo ausu suis decretis omnem autoritatem abrogâsse.

III. Eam potestatem in omnibus veteris novique Testamenti libris penitùs inauditam, neque unquam traditam, cùm res atque occasio id maximè postularet; imò disertè explicatum à Lege, à Prophetis, à Christo, ab Apostolis, regiam potestatem in temporalibus soli Deo subesse, eique potestati, etiam sævienti, atque Ecclesiam persequenti, in civilibus rebus præstandam obedientiam, nedùm illi ullâ etiam Pontificiâ autoritate repugnetur. Ib. sect. ii.

IV. Eam doctrinam ad secuta sæcula dimanâsse, & usque ad extremum ferè undecimum sæculum Regibus idololatris, apostatis, hæreticis, excommunicatis, Ecclesiam persequentibus, fidem atque obedientiam integram esse servatam: nunquam vel intentatas minas depositionis, neque quidquam, de eâ unquam, cùm id res maximè posceret, à quoquam Christiano, sive Clerico sive laico fuisse jactatum; sed omnes ita concurrisse in obsequium, ut qui nihil aliud cogitarent. Sup. lib. j.

V. Id factum iis regulis atque sententiis, quæ ad omnem ætatem, ad omnia tempora æquè pertineant; pessimèque mereri de Christianâ religione eos, qui postremâ ætate dixerint, Apostolis, Martyribus, Patribus, Romanis denique Pontificibus, civili potestati etiam adversanti obedientibus, nocendi vires, non autem voluntatem atque animum defuisse. (*h*)

VI. Quæ à Gregorio VII. ac deinceps in eam rem decreta gestaque sint, pessimis initiis, pessimo exitu processisse.

VII. Qui Gregorio VII. autore, à Regis obedientiâ recesserint, manifestè falsâ opinione ductos, malè intellecto interdicto de vitandis excommunicatis; eorumque doctrinæ secutos Pontifices, Theologos omnes atque Canonistas, ipsum etiam Gregorium VII. obstitisse. Sup. lib. iij. & hoc lib.

VIII. Pontifices Romanos in deponendis Regibus Gregorium VII. de facto imitatos, non de jure processisse; neque unquam quæsitum, neque canone aut professione editâ constitutum, utrùm & quid Ecclesiæ circa temporalia ordinanda Christus concesserit: unum Gregorii VII. factum pro summâ autoritate fuisse: ergò Pontifices non ex certo dogmate, sed ex opinione, quæ ipsis tantùm probabilis videretur judicâsse, neque hæc ad Ecclesiæ doctrinam omninò pertinere, fatentibus etiam iis, qui Romanæ infallibilitati maximè faveant.

IX. Prolatas etiam in Synodis à Romanis Pontificibus circa Reges deponendos sententias, à nullâ Synodo dictis sententiis, editoque Synodico de-

(*h*) *nocendi vires, non... voluntatem... defuisse.*] Præter Pontificiæ potestatis nimios defensores, D. JURIEU, qui in priorum Patrum famam ac sanctitatem tam irreverenter & protervè invehitur, eam opinionem defendit, eo æstu & impetu, quo sæpè solet ea tueri, quæ omnibus absurdissima videantur. Vid. hunc à D. BOSSUET egregiè confutatum, Avertissemens aux Protest.

creto comprobatas : tanquam prohibente Spiritu Sancto, ne se rebus novis sacræ Synodi immiscerent.

X. Viros sanctos doctosque, qui post ea Pontificum, de deponendis Regibus, decreta floruerint, nihil iis motos in Patrum sententiâ perstitisse.

XI. Bonifacium VIII. qui primus omnium aggressus sit temporalium rerum ordinandarum ac deponendorum Principum potestatem Sedi Apostolicæ edito canone in Bullâ, *unam Sanctam*, vindicare, rei novitate deterritum, in nudâ rei expositione stetisse ; neque ad eam definiendam prosiliisse; & tamen, ne valeret id quod vel exponendo in publico diplomate dixerat, Bullam, *unam Sanctam*, eâ in parte ab ejus successoribus ita habitam, ac si nunquam extitisset, eâque ratione robore vacuatam.

XII. Ecclesiam Gallicanam, Clerumque Gallicanum apertè obstitisse iis ; quibus idem Pontifex, propter subordinata religioni Regna, summam sibi potestatem in civilibus tribueret : quæ eâ occasione Ecclesia Gallicana, Regnique Ordines, ipse Rex, Doctoresque Theologi religiosorum Ordinum gesserint, scripserint, decreverint, ea illæsa & immota stetisse & stare : quæ verò Bonifacius, ea à secutis Pontificibus antiquata, erasa, abolita esse.

XIII. Quæ à sacris Conciliis Œcumenicis circa temporalia decreta sint, nunquam autoritate clavium facta esse : nunquam adscriptum eâ autoritate fieri ; imò explicatum fieri, mutuatâ à Regibus potestate ; neque unquam ea decreta, nisi consensu Principum valuisse.

XIV. Cùm à Romanis Pontificibus Reges pro potestate depositi sunt, nunquam ab ullo Rege, nunquam ab ullius Regni Ordinibus hanc potestatem fuisse agnitam; imò obstitisse Regna Regesque, remque ad cruenta bella externa & civilia esse deductam : quare nec Regna unquam verè data esse ; sed belli causas dumtaxat, atque ambitioni, rebellionique colorem ac titulum, totumque Orbem his bellis conflagrâsse; atque omninò has Regum depositiones Pontificiâ autoritate factas, nulli unquam utilitati, maximo damno atque invidiæ fuisse.

Ex his facilè duo hæc Christianus lector intelliget.

Perr. loc. cit. p. 640. mal. 644. Primùm id : Cardinalem Perronium haud ex vero dixisse : *A Papâ haberi nostram sententiam tanquam erroneam.* Nullus enim Romanus Pontifex id unquam docuit, vel censuit : malè item asseruisse eundem Cardinalem : *A decem Conciliis contrariam sententiam, ut veram fuisse suppositam* ; cùm ne unum quidem Concilium extiterit, à quo dictis sententiis Romanorum Pontificum in deponendis Regibus sententia comprobetur, aut potestas temporalium Ecclesiasticis clavibus annexa doceatur : frustrà ergò metuisse eundem Cardinalem, ne si annexa clavibus temporalium potestas, inustâ notâ proscribatur, Ecclesiæ Catholicæ, Sedisque Apostolicæ fides, atque autoritas collabescat ; cùm nullum Ecclesiæ, nullum Apostolicæ Sedis de eâ potestate decretum proferatur ; imò talis potestas cum Scripturæ ac Traditionis autoritate stare non possit. Hoc primum ex nostrâ tractatione consequitur.

Alterum istud : nisi Gallicani Patres summo studio pacem colerent, nihil obesse potuisse, quominùs adversam sententiam totâ Scripturarum, ac Traditionis autoritate, longoque malorum experimento proscriptam, iisdem

afficerent notis, quibus Sanctarelli doctrinam sacra & sapientissima Facultas configendam censuit. Sed Episcopalem Declarationem, quò per sese est gravior, eò moderatiorem esse debere judicârunt; atque id facere contenti, quò tam periculosa, tamque invidiosa novitas ultrò corrueret, non modò ab omni contumeliâ, verùm etiam à censurâ, quamvis æquâ, temperârunt.

CAPUT XVIII.

De Regibus propter hæresim & apostasiam deponendis: cur ætate postremâ multi Reges consenserint? Cur Scholastici Doctores? Cur ab eâ sententiâ discedamus?

QUÆRES quî factum ergò sit, ut Doctores Scholastici passim in eam sententiam abierint: Reges Christianos, saltem propter hæresim atque apostasiam, deponi posse ab Ecclesiâ; & cur ipsi Principes postremis temporibus id ultrò fateri videantur? Cujus confessionis quædam acta referuntur.

Facilè respondemus: primùm, ut sæpè diximus, hæresis atque apostasiæ causas nihil habere proprium, quo Reges Pontificibus faciant obnoxios: cùm Clavium potestas, cui volunt connexam hanc deponendi Principes potestatem, non restringatur hæresis atque apostasiæ causis. Quòd ergò quidam fortè Principes se propter eas causas deponi posse concesserint, id non oritur ex ullâ potestate, quam in Pontificibus agnoscant ad ordinanda temporalia: sed quòd hæresim detestati, omnia in se ultrò permittant, si eâ se peste infici sinant. Cæterùm cùm ab hæresi tantoperè abhorrerent, sanè intelligebant nihil in se juris cuiquam dari à se, qui hæresis tantùm causâ dedissent.

Cur autem non eâ causâ nunc deponi posse fateamur: primùm id prohibet, quod verum amamus, ac priscam Ecclesiæ & profectam ab Apostolis Patribusque doctrinam novitiis opinionibus anteponimus: alterum, quòd hæresis nomen tam diffusè pateat, ut ad omnem causam latâ interpretatione facilè deducatur; quo ambiguo verbo involvi sublimes potestates publica tranquillitas non sinit: denique, quòd hæresis etiam strictè sumptæ semel admissâ causâ, alias repudiare non sit integrum; quique eas causas separant, vel fraudem moliantur, vel in summâ ignoratione versentur.

De Scholasticis verò, qui ab aliquot sæculis post Sanctum Thomam & alios, magno consensu fateri videantur, hæresis & apostasiæ causâ deponi posse Reges; præter ea, quæ dicta sunt *, hæc insuper addimus: manifestè eos falsos ac nimios fuisse, qui hæresis atque apostasiæ causam sufficere dixerint; cùm Perronius hæresi atque apostasiæ violatum jusjurandum ac persecutionem adjunxerit: Bellarminus verò id saltem, ut *subditos à fide abstrahere conentur*; quod si defuerit, quietè pacatèque regnent. Quare haud dubium est, quin Scholasticorum hâc in parte caduca & infirma habenda sit autoritas, cùm ii, Bellarmino & Perronio fatentibus, falsi ac nimii fuerint.

* In Appendice lib. ij. cap. xiv.

Jam ergò meminisse nos oportet opiniones Scholæ, quantùm à Scholæ

decretis dogmatisque differant Melchiore Cano teste. Eo namque autore nobis est integrum, ut à Scholæ opinionibus liberè recedamus, eisque anteponamus Majorum dogmata, quæ eodem Cano teste, multò illustriora firmioraque sint.

Idem Melchior Canus decreta ac placita Scholæ eò internosci docet à Scholæ opinionibus, quòd placita quidem firmo judicio stent; nec sine censuræ notâ ii elabantur, qui ab his discesserint. At inter Scholasticos alicujus certè nominis (quis enim præstare omnes audeat, aut verò legere velit, quos ad contaminandam potiùs quàm ad tractandam Theologiam diræ intemperiæ tanto numero egerint?) Inter illos, inquam, neminem invenies, qui ad fidei dogmata referat eam, quam Pontificibus tribuunt in deponendis hæreticis Regibus potestatem. Quod ergò hîc sentiunt, ad opiniones, non ad placita Scholæ pertinere constat.

Certè Scholastici veteres, per librorum penuriam, aliasque causas, tantâ multarum rerum, præsertim juris publici, imperitiâ laborârunt, ut eos in his quæstionibus testes adducere, relictis Patribus, nihil aliud sit, quàm altâ caligine demersos, in apertâ ac limpidâ luce versantibus anteferre. Vel hoc exemplum perpendant. Quis è Scholasticis, aut verò è Canonistis postremi ævi, non id docuit: Clericos nullo modo Principibus esse subditos? Tantâ publici juris ignorantiâ tenebantur! At nunc quotusquisque est, non dico Clericorum, sed Religiosorum, Episcoporum, etiam Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, qui non se subditos suis Regibus fateantur, salvis privilegiis ordini suo Ecclesiæ autoritate concessis, & publicâ Regnorum lege firmatis? Curiales excipio, eosque non omnes. Aut dicant in rebus dubiis, quantùm iis fidere nos oporteat, qui Patres apud solum ferè Gratianum legerunt; rei Ecclesiasticæ seriem ignorârunt; falsas historias aut interpolatas, pro veris atque integris habuerunt.

Bar. an. 963. tom. X. p. 775. & seq.

Talibus ergò delusos, non modò de Principum, sed etiam de Pontificum juribus multa fugerunt; ac si à Pontificibus Reges hæresis causâ deponi posse fateantur, fatentur interim à Regibus quoque ac particularibus Synodis deponi potuisse Pontifices; Othonisque I. in Joannem XII. Pontificem gesta laudant, quæ Baronius detestatur: ut non nostra tantùm, sed etiam omnium intersit ab his appellari.

Mitto Constantini aliorumque falsas donationes, falsasque decretales, veterum Pontificum nomine consarcinatas, nunc omnium consensione rejectas, tunc tamen pro sacrosanctis habitas; atque in his quidem nihil legimus, quo Pontificibus ulla temporalium potestas tribuatur. Adeò hæc, quæ nunc vindicant, his quoque novellis ac posteris posteriora sunt. Sed tamen hæc nos admonent, ne imperitis sæculis omnia tribuamus, utque recurramus ad ipsos Ecclesiasticæ Traditionis fontes.

Quòd si porrò pergunt Scholasticorum autoritate nos premere circa Principes propter hæresim deponendos; duo hîc in memoriam revocari volumus.

Primum, id quod gestum est anno 1615. in Ordinum Regni generali conventu, ubi Cardinalis Perronius, allegato licèt Scholasticorum sibi favente consensu, tamen id tantùm postulabat, ut hæc quæstio inter pro-

blematicas ac liberas haberetur : *An Reges hæretici, ac juratæ etiam in coronatione Catholicæ fidei persecutores, deponi possint?* Ergò existimabat eam sententiam, quæ depositioni faveret, non inter certa Scholæ placita, sed inter opiniones esse recensendam. Perr. loc. cit. p. 600.

Alterum quod recogitari volumus, hoc est censura Sanctarelli anno 1626. edita : anno 1682. repetita ; ac vulgati acceptique toto Regno articuli ejusdem Facultatis anno 1663. quibus omnibus sacra Facultas, non modò profitetur sententiam de deponendis etiam hæresis causâ Regibus, non esse inter certa placita referendam ; sed etiam planè rejiciendam, notisque atrocibus configendam. Quare privatorum Doctorum Scholasticorum opinionibus, quas memorant, opponimus totius Scholæ ejusque gravissimæ, ex quâ nimirùm plerique veteres Scholastici prodierunt, non jam opiniones, sed certa decreta, toto Christianissimo Regno publicè approbata, toti Ecclesiæ nota, à nemine unquam pro suspectis habita, aut ullatenùs incusata.

CAPUT XIX.

Anonymi autoris, qui tractatum DE LIBERTATIBUS ECCLESIÆ GALLICANÆ *edidit, liber IV. ex antedictis confutatur.*

SCRIPTOR Anonymus qui de libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ tractatum edidit, primam propositionem nostræ Declarationis aggressus, inde auspicatur : *An hæc propositio spectet ad libertates Ecclesiæ Gallicanæ?* Quâ quæstione nihil agit, nisi ut inanem litem moveat. Non enim Clerus Gallicanus Ecclesiæ Gallicanæ libertates tantùm, sed etiam decreta tutanda suscepit. Scilicet sic incipit Declaratio : *Ecclesiæ Gallicanæ decreta & libertates à Majoribus nostris tanto studio propugnatas, earumque fundamenta, sacris canonibus ac Patrum Traditione nixa, multi diruere moliuntur.* Quibus verbis, quoniam Anonymus occasionem cœpit tractandi de libertatibus Gallicanis, sanè integra ea pensitare debuit. His certè vocibus Clerus Gallicanus Patrum scita universim antiquis Traditionibus nixa complexus, illud etiam professus est : propulsari à se ea, quibus *hæretici Apostolicam potestatem invidiosam & gravem Regibus & populis ostentent :* quorum numero vel maximè continentur, quæ de illâ Pontificiâ Regum deponendorum potestate, tanquam Ecclesiæ Catholicæ dogmata essent, invidiosissimè objiciunt. Hæc igitur Clerus Gallicanus, ut falsa & Catholicæ Ecclesiæ perperam imputata respuit. Tract. de libert. &c. lib. iv. cap. j. Declarat. Cler. Gall. 1682. præf. Ibid.

Sed age : Anonymo concedamus in Gallicanâ Declaratione tantùm agi de Libertatibus : ne tum quidem à verâ libertatum notione discedimus, dum earum nomine retinemus ea, quibus Ecclesiæ prisca jura continentur : arcemus autem ea, quibus gravari non modò Rempublicam, sed etiam Ecclesiam ipsa experientia docuit.

Quod verò Anonymus *difficile intellectu* dicit, *quâ ratione* ad libertates Ecclesiæ revocari possint, *quæ juri Ecclesiæ potiùs adversentur ;* facilè admitterem, nisi ea quæ ille jactat jurium nomine, ad Ecclesiæ non jura, sed incommoda pertinere intelligerem. Anon. loc. cit. n. 1.

Ibid. n. 2. Neque, ut Anonymus existimat, Clerus Gallicanus libertates Gallicanas ex Petro Pythœo aut Petro de Marca definivit. Patrum monumenta protulimus, quibus ad Ecclesiasticam libertatem hæc quoque, de quibus nunc agimus, jura Regia revocantur. Quæ sanè monumenta non miramur ab Anonymo prætermissa; quippe cùm de libertatibus Gallicanis contentiosè magis quàm verè solidèque scripserit.

Sup. lib. ij. i i. & hoc lib.

Anon. n. 5.

Neque quod ille putat, adeò absonum est Regni libertatem cum Ecclesiæ libertate esse conjunctam. Neque dedecori ducimus quod Theologi Christianique jura Regia defendimus, non tam ut jura Regia, quàm ut Christi placita; Christi, inquam, placita, Rempublicam ordinantis, tranquillantis Imperium, ut Ecclesia in Imperio futura, jam à seditionibus libera, meliùs Deo serviat: nec placet, religionis specie, regna pessundari, quibus religio tutelæ esse debeat.

Ibid. n. 4. Objicit Anonymus decretalem, *novit*, in Galliâ receptam, eamque altercationem quæ sub Philippo VI. Francorum Rege contigit: quâ nempè *Episcopi contendebant Ecclesiasticam jurisdictionem sese ad temporalia extendere; saltem ratione peccati*: quam decretalem omniaque adeò hinc secuta, ab hâc quæstione alienissima esse ostendimus. Neque enim id agebatur, ut Ecclesiastici Judices peccata prohiberent sub depositionis, quod unum hîc quærimus, sed tantùm sub anathematis pœnâ, ut profectò mirum sit, virum eruditum, ipso in limine, tanquam fundamenti loco illud tantâ ambitione jactâsse, quod nequidem ad quæstionem pertinere constet.

Ext. *De jud.* lib. ij. tit. j. cap. x ij.

Sup. lib. ij. cap. xxij.

Jam illud quærimus: an seriò velit Judices Ecclesiasticos peccati nomine, de pace, de bello, de tributis summâ autoritate decernere, pacta, fœdera publica privatave, ac publica etiam judicia retractare; uno verbo, totam Rempublicam commovere? Neque enim in his nullum est peccatum. An igitur hæc peccati nomine, ad Ecclesiastica judicia revocabimus? Aut id ad Ecclesiæ jura libertatesque pertinere dicemus? Non id equidem reor. Imò verò pars libertatis fuerit, ne Ecclesiastici tot sæcularibus negotiis implicemur, seu potiùs obruamur. Ea ergò decreta de peccatis ad Ecclesiastica judicia revocandis commodâ interpretatione molliri, uti nos fecimus, non ad extrema urgeri oportebat.

Neque me fugit extitisse tempus, quo Ecclesiastici Judices hoc titulo omnia ad se traherent, atque ad civilia prosilirent; quæ, ut Ecclesiæ profecerint, experientia docuit. Certè hinc factum est, ut civilis magistratus, quasi vice versâ, magno Ecclesiæ detrimento, tot Ecclesiastica invaderet. Quæ omnia utrinque resecari è re esset, ut omnes verâ pace, verâ libertate potirentur.

Anon. loc. cit. n. 6. Quærit Anonymus: *Aliane sit hodiè Ecclesia Gallicana, ab eâ, quæ anno 1615. tam generosè restitit tertio Regni Ordini, propositionem hanc primam, aut certè simillimam statuere conanti?* Nos autem ex actis docuimus, quàm ea, quæ tunc gesta sunt, à nostris tum ipsâ re, tum ipsâ rei tractandæ ratione, abhorrerent. Laudat Anonymus Cardinalis Perronii orationem, *quam se totius Cleri, imò & Nobilium nomine pronuntiare affirmabat*, quam Clerus Gallicanus, Cleri actis inseri probaverit, jam ab anno 1646. & iterum anno 1673. Hæc refert Anonymus; neque id investigat: quam causam Perronius

Sup. hoc lib. cap. xiv. xv.

Anon. n. 6. 8.

ſuſceperit; quid Clerus juſſerit; quid à laico aut civili cœtu tractari vetuerit; nec ſi Clerus Gallicanus ſummam ipſam ac ſcopum orationis, ideò omnia quæ in eâ dicta ſint comprobavit. Atque hæc quidem virum doctum ex actis publicis, quæ in omnium ſunt manibus, conquirere, non autem unum Petrum Friſonium (i) allegare oportebat.

Quærit deindè Anonymus: *An invidioſa & gravis Regibus & populis fiat poteſtas Eccleſiaſtica, ſi circa temporalia Principum in certis caſibus exerceri poſſe affirmetur?* Quo loco illud etiam exprobrat, gravem Chriſtianiſſimo Regi factam ab Epiſcopis Gallicanis injuriam, quòd ſuſpicari viſi ſint, moliturum ea, propter quæ Eccleſia decurrere cogeretur ad extremum illud, *ut ejus ſubditos à præſtito fidelitatis juramento abſolveret.* Quæ quidem non modò invidioſè in Clerum, ſed etiam in Regem ſubobſcurè jactata Anonymus omiſiſſet, ſi cogitâſſet tantum Principem, quò ab illis minis per ſe eſt tutior, eò ſecuriùs approbâſſe ut poſteris caveretur. Ibid. cap. ij. Ibid. n. 3.

Quod autem Anonymus monet: *Cùm Principes ſpiritualia non ſatis pertimeſcant*, facile ruituros, niſi *Principatûs privatione ſe plecti poſſe ſentiant*, viri ſolertiam agnoſcimus: tanta tuendæ fidei Eccleſiæque remedia à Chriſto, ab Apoſtolis, ab omni antiquitate prætermiſſa, ultimæque ætati reſervata, admiramur. Ibid. n. 6.

Quin etiam vir ſolertiſſimus, Regnique Gallicani ſtudioſiſſimus id cavet: cùm Regnum ab unâ ſtirpe in aliam non ſemel tranſlatum fuerit, id exiſtimetur non poſſe fieri, *ſine præſtiti juramenti ſolutione, ac ſine autoritate Eccleſiæ, quæ nunquam interventura ſit, niſi graviſſimæ cauſæ, deficientibus aliis omnibus remediis, & adhibitâ cautelâ quàm maximâ, illuc adigerent*; ut hoc quoque, ſi Deo placet, ad incolumitatem Regiæ domûs pertinere judicemus, ſi aliqua extra Regnum vis dejicere eam & deturbare poſſit. Cæterùm quàm verum ſit, has depoſitiones Regum, non *niſi graviſſimis cauſis, & adhibitâ cautelâ quàm maximâ*, factas, exempla teſtantur. Ibid. n. 8.

Quid autem Anonymus mutationes Francici Regni commemorat, tanquam eæ ſint metuendæ, niſi ad Pontificiam autoritatem revocentur? Neque id cogitat in Capetorum, quæ nunc obtinet, domo ſtabiliendâ Pontificiam autoritatem ne quidem eſſe nominatam. At illa familia ſeptingentos jam annos ſtabile Imperium poſſidet: quo nihil unquam firmius aut durabilius rebus humanis contigit. Verùm illa tanta familia, quâ nulla auguſtior extitit, Patrum noſtrorum memoriâ cecidiſſet, ſi hæc quæ Anonymus nunc, tanquam firmamenta memorat, valuiſſent. Quid ergò Henrici IV. tempora adducit in medium, quem ad fidem Catholicam, non tam quorumdam Catholicorum repugnantiâ, quàm aliorum obſequiis, ipſoque ſucceſſu atque victoriis, perductum fuiſſe novimus? nec ideò hominum inventa probare cogimur, quòd Deum iis ad ſua conſilia exequenda uſum meritò collaudemus. Ibid. n. 7.

Ludit ſuo more Anonymus, dum quærit *quos Reges poſſit ab Eccleſiâ alie-*

(i) *Frizonium.*] Is Doctor Sorbonicus hiſtoriam Gallorum Cardinalium ſcripſit parùm diligenter, in eo libro, cui titulum fecit: *Gallia purpurata.* Vid. Steph. Baluzii *Anti-Frizonium*, in quo oſtendit, non magis Frizonio narranti hiſtoriam credendum eſſe, quàm quibuſdam craſſioribus Scholaſticis quæſtiones Theologiæ obſcuriores tractantibus.

Ib. n. 10. *nos facere illa* Regum deponendorum *autoritas? Paganos fortassis?* Subditque: *De illis Antistites Gallicanos cogitâsse non puto.* Tanquam non de iis Paulus; quid autem Paulum appello? Christus ipse cogitârit. Vanum ergò illud ac ludicrum, quod reponit Anonymus. At illud insulsum: *Sed numquid facultas censurarum adimenda etiam erit Pastoribus Ecclesiasticis, ne illarum metus à suscipiendo baptismo retardet? Num inermis esse debet omnis superior, ne pœnarum timor ab ejus obedientiâ deterreat?* Infelix Theologus! Inermem & invalidam putat Ecclesiam, si à Regno cœlesti tantùm arceat; nullas Ecclesiæ censuras, si spiritualia tantùm, non etiam temporalia auferant. At cogitare debuit non illud invidiosum & grave esse Regibus Ethnicis, si propter inobedientiam, ex Christi mandato ad Ethnicos redigantur, integro regnandi jure, integrâ Republicâ. Ut autem Ecclesia, unà cum Christianâ fide, obtrudat Regibus dominum, cujus nutu deponantur: hoc verò ad efferandos Reges pertinet; hoc eam dedecet Ecclesiam, quæ omnes complexa gentes, omnibus securam pacem, neque tantùm divinam, sed etiam humanam, Christique Imperio dignam pollicetur.

Ibid.

CAPUT XX.

Reliqua Anonymi argumenta soluta paucis: ac primùm quæ ad Scripturam.

HÆC Anonymus duobus primis libri IV. capitibus exequitur: quâ velitatione prætermissâ, ad ipsam quæstionem accedit, ac Scripturæ locos aggreditur; neque quidquam dicit, quod non antea fuerit diligentissimè confutatum. Hìc verò prætermittere non possumus egregiam viri interpretationem ad illud Christi dictum: REDDITE QUÆ SUNT CÆSARIS, CÆSARI, *dummodò*, inquit, *reddantur quæ sunt Dei, Deo.* Quam exceptionem si admittimus, nihil aliud Christus egerit, quàm ut ea statim everteret, quæ statuta volebat invicto robore; statimque à Cæsare discedendum fuit, quem Idolis servientem, *quæ Dei sunt, Deo* denegare constaret.

Sup. lib. j. sect. j. cap. vj. sect. ij. cap. xiij. & seq. Anon. loc. cit. cap. iij. n. 4.

Ibid. At enim subdit Anonymus, à Cæsare discedendum, *si non solùm quæ Dei sunt, non reddat*, sed *si subditos à fide per vim retrahat*, ac *nisi aliundè mala graviora timeantur.* Denique *si Dei vicarius* declaret, OBEDIENDUM ESSE DEO MAGIS QUAM HOMINIBUS; quas glossas comminisci quid est aliud, quàm Christi verbis sua aliena & inaudita assuere?

Act. v. 29.

Anon. loc. cit. n. 5. Sanè autor ipse intellexit perperam allegari istud Actorum: *Obedire oportet Deo magis quàm hominibus.* Sibi enim objicit, *hinc tantùm sequi non esse parendum Principi aliquid contra Deum præcipienti, non autem propterea in aliis ab ejus obedientiâ recedendum; ac potiùs bonorum ac vitæ jacturam faciendam.* Quæ cùm verissimè dixerit, quid ad hæc responderit audiendum: *Laudabile id quidem, sed quotusquisque nunc est, qui paupertatis, exilii, ac mortis metu à Dei servitio non deterreatur?* Quo concludit, licere Ecclesiæ *Christiano Principi monito & incorrecto potestatem nocendi adimere, ac ab ejus tyrannide*

rannide populos subducere. Sic quia ab Evangelicâ fortitudine tam multi deficiunt, alia nos remedia, Evangelio Patribusque incognita comminisci, & humano ratiocinio omnia indulgere oportet, nullâ etiam adductâ Scripturæ autoritate, nisi fortè illâ, quam unam adhibet Anonymus: *Data est mihi omnis potestas in cœlo & in terrâ*: quæ quàm ad Romanum Pontificem pertineat, & omnes per se vident, & suprà demonstravimus. Ib. n. 1. 2. Matth. xxviij. 18. Sup. lib. j. sect. j. cap. vj. sect. ij. cap. xix.

CAPUT XXI.

Argumenta Anonymi deprompta ex antiquitate: tum ex Scholasticis & Canonistis.

NIHIL moramur id quod capite IV. Anonymus agit multis, Regum potestatem non ita esse à Deo, quin sit à populorum consensu: quæ nemo negaverit, neque quidquam ad rem pertinent. Nos autem quatenus Regia potestas à Deo sit lucidè, exposuimus. Sup. loc. cit. cap. j. ij. iij.

Jam Patrum Traditionem capite V. expendit: quo loco de Patribus iis primùm agit, qui in Conciliis sederint. A Gregorii VII. tempore Traditionem probandam auspicatur: locos affert suprà memoratos ex Conciliis Lateranensi III. & IV. Lugdunensi II. Constantiensi, Basileensi, Tridentino depromptos.

Quid autem attinebat locos referre tantùm, quos nullus ignoret? Res gestas ac rerum circumstantias aperire, decretorum causas mentemque investigare, de solutionibus quærere oportebat eum, qui *amplam discussionem* Declarationis Gallicanæ initio haud exigui tractatûs, vel ipse titulo promiserat. Nos hæc omnia toto hoc libro quarto clarè discussimus. Hoc lib.

Copiosissimè pertractat sancti Gregorii dictum de Regibus etiam potestate privandis, qui Xenodochii privilegium violâssent. Quo loco omnia satis sibi tuta arbitratur, si epistolæ Gregorianæ veritatem asserat; ac Joannem Launoium insectetur. Nos autem alia protulimus, quæ doctis haud ignota, si animo providere Anonymus non potuit, his lectis speramus ab eâ objectione facilè destiturum. Anon. loc. cit. cap. vj. Sup. lib. ij. cap. ix.

Idem dicimus de Childerico deposito: quem quidem locum Anonymus copiosissimè tractat; sed interim æqualium autorum testimonia pleraque conticescit; eorum qui multa post sæcula scripsêre, autoritatem plus æquo extollit; rerum circumstantias prætermittit. Nos omnia evolvimus, & certa documenta adduximus. Anon. loc. cit. cap. x. Sup. lib. ij. c. xxxiv. xxxv.

A Gregorio II. negata tributa, translatumque Imperium ad Francos, tanquam exploratam rem adducit Anonymus: ac de negatis tributis rem confectam putat, allato Theophane, & Zonarâ, & Joanne Launoio fortassis confutato: quid hîc Græci vel attingant, vel misceant, quid Latini memorent, quid ipsa rerum series postulet, prætermittit: quanquam hæc vel à Baronio didicisse poterat, quæ nos recensuimus. Anon. loc. cit. cap. xj. xij. Sup. lib. ij. cap. xj. xij. & seq.

Alia exempla refert Regnorum Pontificiâ potestate ademptorum; neque omittit Ivonis locum, de coronâ Philippo I. Regi restituendâ, quam per Anon. loc. cit. cap. xj. n. 5.

summam imperitiam de Regiâ potestate esse intellectam docuimus. Anastasium Imperatorem memorat, sanctique Symmachi locum; quem nisi à totâ sermonis serie abrupisset, sibi nociturum facilè intellexisset, neque id saltem explicat: si Symmachus depositiones cogitabat, cur hæreticum, contumacem, excommunicatum, denique persecutorem Anastasium, ubique appellet Imperatorem? Neque ex imbecillitate tot ubique adversùs Anastasium seditionibus concitatis: neque quòd pejora metueret, quàm quæ jam Ecclesia experta fuerat. Nos historiam hanc, ut & alias, retulimus integram, quo lector omnia dijudicare potest.

Vid. sup. lib. iij c. x. Anon. n. 7. 8.

Sup. lib. ij. cap. vij.

Anon. n. 9. At illud omisimus ab Anonymo relatum: nempè quòd Petrus Blesensis, Eleonoræ Reginæ nomine, ad Cælestinum III. scripserit pro liberatione Richardi filii, à Leopoldo Austriæ Duce capti; hæc, inquam, omisimus; quippe quæ ad rem non pertinebant. Id enim Regina agit, *ut Petro & successoribus omnis potestas regendi committatur.* Quare dicit, *non Regem, non Imperatorem, à jugo Pontificiæ jurisdictionis eximi:* excommunicationis certè, quemadmodum factum esse vidimus; non depositionis metu; nec, si quid tale Eleonora Regina rebus suis serviens duodecimo sæculo scripsisset, autoritatem ejus tanti esse putaremus.

Ep Eleon. Reg. ad Cæl. iij. int. ep. Pet. Blef. cxlv. tom. xxiv. Bib. Pat. pag. 1059.

Anon. loc. cit. cap. vij. Bernardi dictum de duobus gladiis refert Anonymus: quâ occasione prolatum, suo more, tacet. Nos ex ipso Bernardo, rerumque serie exposuimus.

vid. sup. lib. iij. cap. xvj.

Anon. cap. vij. viij. ix. Tum ille, à tertio-decimo sæculo, Scholasticos & Canonistas longo recenset ordine. Quibus quanta fides haberi debeat paulò ante diximus. Cæterùm, qui rem penitùs introspexerit, facilè intelliget Anonymum non in his semper bonâ fide esse versatum. Indicio esse poterit locus ex Ægidio Romano, sive, quisquis ille est, quæstionis disputatæ autore depromptus. Hunc laudat Anonymus hæc scribentem: *Etsi Rex Franciæ secundùm jura non subest summo Pontifici, nec ei tenetur respondere de feudo sui, potest ei subjacere incidenter & casualiter, ratione connexionis alicujus causæ spiritualis, sicut habetur ext. de judiciis, cap. novit &c.* Quæ verba primùm quidem ad depositionem nihil pertinent, quod nunc quærimus. Quin favet glossa Hostiensis super verbo, *de feudo*, ibidem relata ab Ægidio Romano; quâ glossâ Pontificem sic inducit loquentem: *Non intendimus cognoscere de feudo, sed tantùm ratione peccati, inducendo illum ad pœnitentiam, quia illam non potest agere nisi satisfaciat.* Tum illud notandum quod Ægidius paulò ante dixerat: *Causæ merè temporales sunt causæ feudales, & causæ sanguinis, & hujusmodi; istas commisit Deus immediatè & principaliter Imperatori & Regibus, de quibus nec Papa nec alii Prælati debuerunt cognoscere in Ecclesiâ primitivâ; licèt modo consuetudine, de personalibus quibusdam & temporalibus, ad utrumque judicem recurratur.*

vid. sup. hoc lib. c. xviij. Anon. cap. viij. n. 7. Æg. Rom. quæst. disp. art. iv. vind. Maj. lib. ij. cap. xxxix.

Ib. cap. xxxiv.

His animadversis, facilè intelligi potuit, quòd Prælati de temporalibus interdum judicent, non id pertinere ad primitiva Ecclesiæ jura, de quibus quærimus; sed ad consuetudinem consensu mutuo introductam, ad quam autores quosdam, ab Anonymo laudatos, respexisse constat. Sed hæc utcumque se habeant, graviore nos autoritate teneri significavimus.

CAPUT XXII.

Anonymi argumenta ex consensu Regum & Sanctorum exemplis.

APUD Anonymum capitis XIII. titulus mira pollicetur: *Principes ipsos aliquam Ecclesiæ in temporalia potestatem agnovisse.* Sanè meminerimus de illâ potestate agi, quâ Reges deponuntur. Quid autem ad eam rem refert Anonymus? Nempè Ludovicum Germaniæ ac Lotharium Austrasiæ Reges adversùs Carolum Calvum, de invasione cogitantem, ad Nicolaum I. confugisse; ut quos nulla pacis fœdera, nulla nectunt consanguinitatis ligamenta, Apostolica injunctio per censuram Ecclesiasticam venire compellat. Hîc verò Anonymus depositiones somniat. Excommunicatione agi volebant, ut in re manifestâ; quod ad rem nostram non pertinet; neque à Nicolao impetrârunt. Anon. loc. cit. cap. xiij. n. 1.

A nono sæculo statim ad duodecimum ac tertium decimum Anonymus transvolat, quibus depositiones istas invaluisse nemo negat. Hæc ergò penitùs omittere præstitisset. An enim oportebat memorari Philippum II. ac III. Francorum Reges, qui Anglicanum & Aragonense (*k*) Regnum, Pontificiis depositionibus nixi, invaserint; tanquam etiam ad autoritatem trahi possint, quæ Reges cupiditate aut errore peccârunt?

At Anonymus (*l*) ex anteactis sæculis Justinum II. memorat, qui Christianos Persarmenos à Chosroâ Persarum Rege desciscentes, tutatus sit, & Chosroæ querenti responderit: *Nefas esse ut Christiani Christianos tempore belli ad se confugientes, desertos esse patiantur.* Quorsum ista? Ubi hîc depositio, aut solutum fidelitatis Sacramentum? At enim ait Anonymus: *Nonne meliùs est ut fideles Principibus non se subtrahant, etiamsi justam habeant* Ib. n. 2. vid. Evagr. lib. v. c. vij.

(*k*) *Aragonense.*] Dixit D. BOSSUET lib. iij. cap. xxj. ea quæ, post exauctorationem Joannis *sine terrâ*, Philippus Augustus & filius ejus Ludovicus moliti fuerant ad Angliæ Regnum capessendum. Sed quoniam Philippum iij. cognomento *Audacem* prætermittit, qui in Aragoniam multa conatus est, juvat hanc historiam paucis narrare. Jura quædam sua in Siciliæ Regnum adversùs Carolum Andegavensem venditabat Petrus iij. Rex Aragonum, qui, ut controversiam brevî præcideret, omnes Gallos in Siciliâ degentes jugulavit, ipso Paschatis die, dum Vesperæ cantabantur; unde hanc stragem *Sicilianas Vesperas* vocant historici. Quo execrando facinore commotus Martinus iv. Petrum *anathemate*, Aragoniam *interdicto* obstrinxit. At Philippus filium suum Carolum Aragonum Regem renuntians, ipse venit in Aragoniam cum exercitu. Pontifex autem *investivit* Regno Carolum, qui paucis diebus maximam Aragoniæ partem sibi armis subjecit. Sed posteà de jure suo Carolus cùm decessisset, in locum patris sui Petri Alphonsus iij. hæres successit.

(*l*) *Anonymus*] is est ipse D. CHARLAS, ut alibi diximus, qui semper abundat iis exemplis quibus nihil probet; quale est illud Justini ij. Nam 1°. Justinus, libidinibus totus deditus, nihil minùs cogitabat quàm ut religionem defenderet. 2°. Evagrius, qui hanc historiam narrat, Persarmenos habet ut rebelles, qui, sicuti antea cum Justino pacti erant, *nequiter Præfectos suos necaverunt.* Lib. v. cap. vij. 3°. Multa *Chosroes conquestus est*, eò quòd Justinus, sine causâ, fidem datam fregerat. 4°. Denique illud exemplum, cùm Ecclesiæ tum Imperio exitiale fuit. Nam Persæ, interea dum *Justinus consuetis deliciis immersus se ad bellum non paravit*, Persarmeniam multasque Imperii provincias igne & ferro vastaverunt. Mirum est virum Theologum falsas opiniones, quas semel animo imbibit, tali exemplo tueri velle, quod cùm causæ suæ non prodest, tum est apud historicos ideò celebratissimum, quia scelerum multorum causa fuit.

causam, nisi Ecclesia accedente autoritate? Cur non ergò illud Justinus II. aut Persarmeni cogitaverunt? Nempè illud *meliùs* nondum Christianorum quisquam in animum induxerat.

Sup. hoc lib. c. xviij. Quod Henricus IV. Imperator aliique, post undecim ferè sæcula, Principes aliquando dixerint, parùm ad rem facere satis ostendimus.

Anon. loc. cit. n. 10. 11. Hoc. lib. cap. xv. Quod autem Anonymus memorat de jure, *quod penès Rempublicam maneat aliquando Principatus transferendi, deque mutuâ Principum & subditorum obligatione, ad exequenda pacta in institutione Regni conventa*, jam diximus. Quæ quidem, si quid valent, Ecclesiam ab his rebus arceant; ut hoc alieno loco quærere nihil aliud sit, quam hanc quæstionem involvere, non explicare voluisse.

Anon. cap. xiv. n. 2. Quòd Clerus Gallicanus Declarationem suam Sanctorum exemplis consonam esse censuit, id Anonymus eludi posse putat, si dixerit: *Per exempla, non actiones Sanctorum, sed omissiones intelligi.* Tum subdit: *Fatendum est enim aliquos ex Sanctis, tyrannos Ecclesiam persequentes non deposuisse.* ALIQUOS autem? An ita rem extenuari oportebat, cùm mille eoque ampliùs annis, tot inter gravissimas persecutiones, ne unum quidem Sanctorum appellare possit, qui talia cogitârit? Neque est candidius ac sincerius, quòd idem Anonymus, eam *omissionem*, aut ut alibi vocat, *non usum* illius potestatis, nullius roboris esse putat. Neque enim dissimulare oportebat eam potestatem, non modò non fuisse exercitam, sed nequidem fuisse cognitam nec cogitatam; idque tot sæculis; idque, cùm tot ac tanta evenerint, quorum causâ ea potestas posterioribus sæculis exercita fuerit. Quòd autem causatur Anonymus, *id ex impotentia Ecclesiæ procedere potuisse*; bona fides postulabat ut hæc fateretur: primùm quidem, Ecclesiam etiam pollentem viribus ista tacuisse, nedùm exercuerit: tum iis usam rationibus, quæ ad omnem ætatem pertinerent, præstitamque persecutoribus obedientiam, non impotentiæ, quod pudeat; sed religioni pioque in Rempublicam studio imputâsse: denique, si hanc potestatem exercere Ecclesia vetaretur impotentiæ causâ; at debuisse saltem docere, prædicare, indicare quid posset, à quo ultrò abstineret; ne, ut potestatem premere, ita veritatem extinxisse, seu potiùs prodidisse videretur; hæc, inquam, considerare sapientem, hæc promere virum candidum, hæc saltem providere & solvere Theologiæ Doctorem, de re gravissimâ scribentem, oportebat; non autem pro Catholicâ piâque doctrinâ venditare, quod universa antiquitas ignorârit.

Ibid. cap. xiij. n. 4.

Ibid. cap. xiv. n. 2.

Ibid. n. 5. & seq. Sanctos commemorat, Martyrologio inscriptos, qui has depositiones exercuerint: Gregorium II. Zachariam, Leonem III. Gregorium VII. tanquam in confesso esset, eam potestatem, de quâ agimus, ab iis fuisse exercitam; à quâ tres primos abhorruisse credimus, Græcis Imperatoribus, quoad fieri potuit, obsecutos, & à Reipublicæ negotiis, pro potestate clavium ordinandis, ex proposito abstinentes. Ac si vel maximè concedamus eadem, quæ Gregorius VII. cogitâsse, demonstrandum erat in Martyrologio id eis laudi datum. Neque enim omnia gesta Sanctorum æquè sancta probataque. At de Gregorio II. de Zachariâ, de Leone III. nihil tale legimus. Aliquid esse videtur, quòd Gregorius VII. laudatur, *ut Ecclesiasticæ libertatis propu-*

gnator & defensor acerrimus. Quod autem eâ laude dignum à Gregorio VII. factum sit, non dicitur; neque Baronius, à quo primo Gregorium VII. Martyrologio Romano insertum legimus, eo usque prosiliit, ut eum laudaret, quasi Apostolicâ potestate deponentem Reges; quod expressissimè memoratum oportebat, si hæc laudi esse constitisset. Nos autem cùm Sanctorum exempla memoramus, non unum aut alterum; sed consensum ipsum, sed sæculorum seriem, rerumque gestarum multitudinem: præclaris laudatisque institutis consona facta proferimus, quæ nobis suppetunt, desunt adversariis. Atque hæc sunt, quæ de scriptoris Anonymi libro IV. postquam ejus tractatus in nostras manus incidit, huic operi jam perfecto ac propemodùm recensito, addenda duximus; præter ea, quæ hac & illac interseri rerum nexus cursusque orationis pateretur.

Neque pluris valent quæ in aliis libris de eodem argumento Anonymus sparsim scribit. Bonifacium VIII. ubique tuetur, eâ præsertim causâ, quòd nihil sibi vindicaret nisi *ratione peccati.* Scilicèt Philippum IV. arma, equos, victualia, aurum, argentumque injussu suo transportari vetantem, pro Imperio coercebat, bella minabatur, sedem Apostolicam *hostem* Regni *principalem* futuram novo ritu prædicabat: Prælatos, Theologos, Canonistas, Ecclesiasticos ferè omnes, Regem ipsum Romam evocabat, de Regno ordinando, Rege sive præsente, sive absente, pro potestate acturus: temporalia denique omnia sibi submittebat, graves depositionis intentabat minas; &, quia profitebatur nihil à se fieri, nisi *ratione peccati*, ferendum hoc videtur; patiendumque Philippo ut ipsi Pontifex summum Imperium verbis relinqueret, re auferret. Hoc Anonymo placet; non profectò Bonifacii successoribus, qui hæc omnia ultrò antiquârunt, eraserunt, resciderunt. Neque tantùm Clemens V. sed etiam anteà Benedictus XI. Et quia Galli ambitioso & impotenti Pontifici non omnia permiserunt, bonus Anonymus Gallorum studiosissimus scribit, nec semel: *In Gallorum animis tempore Bonifacii VIII. avitam erga summos Pontifices observantiam aliquantulum refrixisse;* cùm profectò, ex illo dissidio, Gallorum observantia eò magis elucescat, quòd tam indignis modis vexati, ac lacessiti, nunquam studiosiùs summos Pontifices coluerint. Quid enim omiserunt aut tunc, aut posteà, quod ad Sacro-sanctæ sedis observantiam pertineret? Quid autem detractum est cœlesti illi, quam Christus tradidit, potestati? Annon eam nostri ubique sartam tectamque esse voluerunt, idque, actis omnibus indiderunt, & ipsâ re constantissimè præstiterunt? Sed quia temporalia invadi non sinebant, statim avita illa observantia refrixerit. Sic solent. Sic Anonymus aliique, & Rempublicam perdunt, & Ecclesiam dehonestant. Cæterùm quàm malevolo animo ille autor res Gallicanas tractet, Gallorumque non modò jura & instituta, sed etiam personas carpat, ubique videre est. Neque rem dignam putamus quæ nos distineat. Certè apud omnes constat Anonymum nostrum aliquem è Gallis habuisse monitorem, sive malueris, incentorem; sed ex eorum numero, qui claros viros mordere clam, ac præclarè gesta lividis oculis aspicere soleant,

Ibid. lib. ix. cap. viij. n. 9. 10. 11.

Ibid. lib. j. cap. xvj. n. 2. lib. iij. c. ix. n. 3.

CAPUT XXIII.

De Anglicanâ controversiâ : conclusio tractationis ad Caput I. Declarationis Gallicanæ : doctrinam hanc Ecclesiæ Catholicæ ornamento, aliam invidiæ esse.

DIU multùmque dubitavi, an de controversiis Anglicanis, quæ ad hunc locum spectent, aliquid dicerem. Audimus enim Romæ, in indice anni 1683. fuisse repositam Magistrorum multorum Facultatis Parisiensis consultationem, circa juramentum Catholicis à Jacobo Rege propositum. Nos autem, etsi profitemur, Ecclesiæ Gallicanæ vetere atque insolito jure, nihil nos iis teneri decretis, tamen, Deo teste, vehementissimè ab iis abhorremus, quibus hodiernum Curiæ Romanæ regimen culpare videamur. Sed quandoquidem non deerunt ex adversariis, qui, si ista omittamus, præcipuam quæstionem ac difficultatem dissimulatam improperent, hoc quoque necessariò, quàm minimâ poterimus offensione tractemus.

Bullar. Rom. tom. j. Bull. vij. Paul.iij.§.2. p.704. Primùm ergò certum est, referente Paulo in Bullâ quæ incipit, *ejus qui immobilis*, Henricum VIII. Angliæ Regem, *à Clemente Papâ, postquam humanissimis literis & paternis exhortationibus, multisque Nuntiis, & mediis, primò, & postremò, etiam judicialiter, ut Annam* * *à se dimitteret, & ad Catharinæ* ** *suæ veræ conjugis consortium rediret, frustrà monitus fuerat*, censuris Ecclesiasticis innodatum, contemptis clavibus in iis insorduisse. Ergò excommunicatus à Clemente VII. non tamen Regno privatus.

* De Boulen.
** D'Aragon.

Ibid. §. 6. & seq. Paulus deindè III. in eâdem Bullâ cùm de Henrico VIII. meritò desperâsset, iterum eum excommunicat, Regnoque privat, subditis mandat sub excommunicationis pœnâ, ne eum dominum recognoscant : item universos ab Henrico & Annâ descendentes, honoribus, bonis, juribus privat, privatosque declarat : omnibus Christi fidelibus omni cum Angliâ commercio interdicit, vinum, granum, sal, alia victualia deferri eò, aut indè recipi vetat sub excommunicationis pœnâ : omnes Christianos Principes, etiam Imperiali aut Regali autoritate fulgentes, requirit in Domino, omnibus qui Imperatore ac Rege inferiores fuerint, quos, propter excellentiam dignitatis, à censuris excipit, sub excommunicationis pœnâ mandat, ne cum eodem Rege ullo fœdere conjungantur : fœdera jam peracta dissolvit : omnibus Principibus cæterisque armigeros terrâ marique habentibus, in virtute sanctæ obedientiæ mandat, ut Henricum illato bello ad obedientiam sanctæ sedis redire compellant, bona ejus subditorum ubilibet consistentia capiant, ea omnia bona iis dat de plenitudine Apostolicæ potestatis. Data hæc est 3. Kalend. Septembris anno 1536. Suspensa deindè executio, ac postremò jussa rursùs 16. Kalend. Januarii anno 1538.

Cùm igitur tot ac tanta de temporalibus præceperit, non modò Henrici subditis, sed etiam omnibus Principibus, nec exceptis Regibus, quos à censuris tantùm, non autem ab ipso præcepto aut obedientiâ eximi voluit, nemo certè fuit qui se ex eo decreto terrâ marique in Angliâ vel extra Angliam commoveret,

Neque Pio V. res meliùs processerunt, postquam iteratis vicibus (*m*) anno Christi 1569. & 1570. Pontificatûs 4. & 5. Elisabetham Reginam Regno privatam declaravit. Cui declarationi nullus Catholicorum Principum quidquam detulit, aut ab Elisabethâ Reginâ agnoscendâ abstinuit. Neque quidquam aliud Pontifex consecutus, quàm ut Anglos Catholicos certiùs perituros ad arma impulisse videretur, nullo, aut ambiguo Martyrii titulo; cùm ut perduelles diris modis necarentur. Bull. T. ij. Bull. Pii V. cj. edit. 1570. p. 303.

Interim Elisabetha, sub Henrico VIII. inchoatum, sub Eduardo VI. repetitum juramentum exigebat quod *supremati*æ vocant; quo scilicèt juramento aditus ad dignitates aliaque civilia patebat iis tantùm, qui dato sacramento agnoscerent, *quòd Regia Majestas unicus est & supremus gubernator tam in omnibus spiritualibus sive Ecclesiasticis rebus, quàm in temporalibus: & quòd nullus extraneus Princeps, persona, Prælatus habet ullam jurisdictionem, vel autoritatem Ecclesiasticam, sive spiritualem intra Angliæ Regnum.* Vid. Rap. Thoyr. tô. vj.

Anno verò 1606. Jacobus Rex jussit juramentum præstari à Romanis Catholicis; (*n*) quod si præstitissent, liberè ac tutò certis conditionibus in suâ

(*m*) *iteratis vicibus.*] Hæc Bulla anni 1569. nobis non innotuit; nisi fortè sit ipsa Bulla, *regnans in cœlis*, quæ an. tantùm 1570. edita est. Equidem Pontifex an. 1569. Mortoni, à se in Angliam misso, dederat in mandatis ut Catholicos commonefaceret Elisabetham falso titulo Reginam vocari, quod Pontificium mandatum fortassis pro Bullâ habitum fuerit. Notandum tamen D. RAPIN THOYRAS dicere hanc Bullam factam an. 1569. fuisse demum Londini affixam an. 1570. Hunc vid. tom. vj. lib. xvij. p. 293.

(*n*) *Jacobus Rex jussit juramentum præstari à . . . Catholicis.*] Quanto æquiùs jussisset à Protestantibus? At verò Angliæ Reges, qui, propter privatorum quorundam opiniones, quas Ecclesia non approbat, suspectam habebant Catholicorum fidem, sese toti credebant Protestantibus. Est tamen hoc novæ Reformationi proprium & ingenitum nemini subjici & sublimioribus potestatibus non parere, ut ipsa facta clamant. An Catholici, quæso, Angliam ultimo sæculo tot seditionibus turbaverunt, an verò Protestantes? Horruit Orbis, quando audivit id actum esse Londini, quod apud gentes immanissimas nunquam factum fuit; nempe Regem Carolum j. edicto Senatûs morte damnatum, & carnificis gladio publicè cæsum. Profectò hujus tanti sceleris autores fuerunt & actores ipsi Protestantes. Quamquam D. JURIEU, in suo libello, cui titulus est, *Politique du Clergé de France*, quem D. ARNAULD invictissimè in suâ pro Catholicis apologiâ confutavit, inter absurda plurima, id etiam dixit, quo nil absurdius excogitari poterat: Catholicorum impulsu occisum hunc Regem fuisse. Porrò D. JURIEU, qui suis paradoxis insulsis neque verisimilibus, omnes, quos unquam legerim, vincit autores, ipse solus hanc texuit fabulam, quam ineptam censebit ex ipsis Protestantibus quisquis sanæ mentis erit. 1°. Enim sententiam tulit Cromwellus cum Senatu Anglicano, in quo Judices sedebant soli Protestantes, qui Catholicos tantopere spreverant, ut eos vix alloqui vellent; quantò minùs ipsis favere, & cum illis consilia communicare. 2°. Quî Catholici adeò immanes essent, ut hunc Regem occidi cuperent, quem in omnes beneficentissimum, in se benignum & facilem fuissent experti? 3°. Non magnis sese homines implicant sceleribus, nisi perspectos habeant scelerum fructus. Quid autem erat quod sperarent Catholici à Cromwello & à Senatu huic tyranno tam turpiter servienti? Vidimus etiam Anglos Protestantes juramentum illud infringentes, quo se Jacobo ij. obstrinxerant, Regnum extraneo tradere, Principi illi Orangio, qui dum socerum suum Regno expulit, uno scelere, jus commune & gentium, atque ipsum jus naturæ violavit. Illi ergò sunt Protestantes, qui se Regibus fidelissimos, Catholicos infidelissimos vocant. Et sanè præclara sunt illa patientiæ & fidelitatis documenta, quibus Calvinus eam adornat præfationem, quâ suam *institutionem* Francisco j. consecrat. Ecclesia quoque Anglicana pro certo fixoque suæ Reformationis dogmate posuerat, ut Reges soli Deo obnoxii crederentur. Hoc legimus in illo juramento quod *supremati*æ vocant: hanc ratam esse Reformationis legem D. JURIEU in suis *pastoralibus literis* iterat sæpissimè. Cur ergò Protestantes dicta sua factis negant? Cur D. JURIEU & plurimi alii rebellionis sunt ipsi præcones? Hoc ipsum est quod dicebat D. BOSSUET: *La reforme foible & variable n'a*

Ibid. lib. xviij. tom. vij. p. 50. 51.

religione viverent. Tale autem erat juramentum, quo, *in conscientiâ suâ, verè ac sincerè, nullâ reservatione mentali, quilibet Catholicus testaretur Jacobum esse Regem suum legitimum, qui à Papâ, aut Apostolicâ sede nullo modo deponi ac deprimi possit, Rexque maneat nonobstante aliquâ declaratione, vel sententiâ excommunicationis, vel deprivationis, atque etiam tolli non posse absolutione quâvis fidelitatem atque obedientiam suæ Majestati ejusque successoribus.*

Hoc verò juramentum quod Angli *fidelitatis* aut *allevantiæ* vocant, Cardinalis Bellarminus cum illo Elisabethæ, quod erat *supremation*, re ac sententiâ convenire asserit, negatamque Pontifici excommunicandi Principis potestatem: quæ quidem æquo lectori dijudicanda relinquimus. Quæ verò autoritate certâ, in eâ re gesta sint, proferimus.

Huic certè Jacobi Regis juramento insidiosissimè, atque invidiosissimè erat insertum illud: *Præterea juro, quòd ex corde abhorreo, detestor, & abjuro, tanquam impiam & hæreticam hanc doctrinam & propositionem: quòd Principes per Papam excommunicati, vel deprivati, possint per suos subditos deponi & occidi.*

Hoc eò pertinere videbatur, ut Catholici quivis privatâ autoritate decernerent *impiam & hæreticam* eam esse sententiam, quam de deponendis, hæresis saltem causâ, Regibus, viri maximi atque sanctissimi, ipsique adeò Romani Pontifices postremis sæculis, bono animo, tanquam probabilem defendissent. Et quidem ab eorum sententiâ abhorrere, perspectis meliùs rebus, uti nos Franci facimus, erat licitum ac bonum; damnare ut hæreticam, absque Ecclesiæ autoritate, nimium & temerarium videbatur.

Nostri Doctores rem totam, in eâ quam prædiximus consultatione, sic temperant, ut quandoquidem hæreticum esset, & ab Ecclesiâ in Constantiensi Concilio ut hæreticum damnatum; tyrannos, hoc est Principes etiam legitimos male potestate usos, *occidi posse*, eodem titulo possit insigniri ea propositio, quæ depositionem cum cæde conjungeret, ut erat in juramento positum.

Utcumque est (neque enim hìc de hâc consultatione quærimus, sed rem gestam enarramus) Paulus V. eodem anno 1606. 10. Kalend. Octobris Breve edidit ad Anglos Catholicos, cujus est initium: *Magno animi mœrore*; quo quidem in Brevi, relato juramento, hæc addit: *Vobis ex verbis ipsis perspicuum esse debet, quòd hujusmodi juramentum, salvâ fide Catholicâ & salute animarum vestrarum, præstari non potest; cùm multa contineat, quæ fidei & saluti apertè adversentur.* De quò Brevi, cùm in Angliâ quidam ambigerent, illud anno sequenti Pontifex confirmavit, dato alio Brevi, cujus est initium: *Renuntiatum est nobis.*

Quid autem illud esset *quod fidei & saluti* apertè adversetur, Pontifex non exponit, non docet. Multi existimabant illud dumtaxat fidei & saluti animarum

pû soutenir ce qu'elle avoit d'abord montré de Chrétien, & ce qu'elle avoit vainement tâché d'imiter des exemples & des maximes de l'ancienne Eglise. V. Avert. aux Protest. p. 360. Bella illa exitiosa & diuturna à Protestantibus illata, ut Beza, JURIEU aliique gloriari non verentur, quibus totam Germaniam & Galliam vastaverunt, probabunt posteris quonam modo illi homines Regibus obediant. Vid. v. *Avert. aux Prot.* & D. ARNAULD librum, cui titulus: *Apologie pour les Catholiques.*

(o) *Falsæ*

animarum adverſari, quòd, abſque Eccleſiæ autoritate, propoſitionem eam ut hæreticam agnoſci oporteret. Cæterùm ut mentem meam eâ, quâ decet Chriſtianum Theologum, ſinceritate promam, id expreſſum eâ perſpicuitate Curia Romana noluit, ne ſi ab hæreſis qualificatione & notâ tantum abhorreret, propoſitionem aliâ notâ proſcribi poſſe fateretur.

Neque tamen quis reputet poteſtatem deponendi Reges tanquam fide certam fuiſſe propoſitam. Nec enim dogmata fidei ambiguè, aut eâ formâ declarari ſolent. Certè annis 1678. 1679. 1681. Catholici multi, falſæ illius conjurationis (*o*) gratiâ, ultimo addicti ſupplicio, ſub ipſo ictu teſtati ſunt, ſe toto animo profiteri Carolum II. verum ac legitimum Regem eſſe, neque à quoquam deponi poſſe; idque à ſe pro certo exploratoque haberi; neque ab eâ unquam ſententiâ diſceſſuros: id tantùm cavebant, ne deponi poſſe Reges hæreticum dicerent, quòd Eccleſia Catholica, cujus autoritati ſtabant, non id declarâſſet. Hoc omnium expreſſiſſimè Richardus Langhordus Advocatus juris conſultiſſimus: hoc ipſe Stafortius, morituri profeſſi ſunt; ut profectò certum ſit, altè animo hæſiſſe, proque certis habita, quæ tam inſignes viri inter ipſa Martyria declarârint.

Cur enim non liceret (*p*) Anglis id clarè profiteri quod nos Franci publicè, ſummâ omnium Ordinum conſenſione profitemur? Ne verò ſperent, quicumque illi ſint Curialis ſententiæ defenſores, nos à propoſito diſceſſuros. Satis enim confidimus nunquam eventurum, ut Eccleſia Catholica cujus Traditioni, autoritatique adhæreſcimus, ſedeſque Apoſtolica, nos ad hæc nova & inaudita, atque ut verè dicamus, vana compellat.

(*o*) *Falſæ... conjurationis &c.*] Optimè confutat D. ARNAULD, in ſuâ pro Catholicis apologiâ, confictam hanc conjurationem, de quâ nobis pauca dicenda ſunt. Quidam Oates, primum Anglicanæ Eccleſiæ miniſter, tum, ut aiunt, Jeſuita, demum Jeſuiticæ Societatis & Catholicæ religionis deſertor, ſeu potius, quod illi exprobravit Dux STAFFORD, nullius religionis; quippe qui Catholica dogmata falſa reputabat, tum cùm Jeſuita & quidem Diaconus Miſſæ ſacrificio aderat frequenter & communicabat; is ergò Oates dixit Catholicos conjurâſſe de interficiendo Rege, & ſimul de omnibus Proteſtantibus occidendis, ut eo ſcelere Angliam Catholicæ religioni redderent. Addebat Regem Carolum ij. exauctoratum fuiſſe à Papâ, qui quidem Papa Joannem Paulum Olivam Jeſuitarum Præpoſitum generalem conſtituerat, eò ut majoribus Regni dignitatibus eos Catholicos præficeret, quos inter Anglos cognoſceret potentiores: ſe autem ipſa diplomata vidiſſe teſtabatur, & certo ſcire conjurationis conſilium, à Sorbonâ approbatum, ſic peragendum fuiſſe, ut eâdem horâ Rex & cæteri Proteſtantes necarentur: quod ut confici poſſet à Catholicis numero pauciſſimis, auxilio eis adeſſe debuiſſe exercitum ducentorum millium militum, conflatum ex Gallis, Hiſpanis &c. conductum à Papâ, Francorum Rege favente. Teſtes v. aut vj. Oatæ ſimillimi accuſationem confirmabant, quæ quantumvis abſurda eſſet, falſaque ipſâ teſtimoniorum inconſtantiâ probaretur; quanquam Dux STAFFORD aliique Angli nobiliſſimi ſuam innocentiam, etiam juramento teſtarentur, nihilominùs ipſe Dux STAFFORD, alii multi, cùm vitæ integritate tum nobilitate clari, cum nonnullis Jeſuitis, ut læſæ Majeſtatis rei obtruncati ſunt. Nomen eorum in priſtinum decus Jacobus ij. juſſit reſtitui, & Oatem perjurum virgis publicè cædi quotannis quatuor vicibus, atque ad cyppum alligari. Sed Princeps Orangius, Regno occupato, hunc è carcere eduxit. Vid. *Apol. pour les Cath.* tom. j, & in Oatem Rap. Thoyr. lib. xxij. p. 406. & ſeq.

(*p*) *Cur non liceret &c.*] Cardinalis Barberinus de eâdem re à Scoto quodam interrogatus ſic reſpondebat: *Francis morem non eſſe, ut in hujuſmodi quæſtionibus, Romanos conſulant; conſultos verò ab Anglis, hoc ſine dubio reſoluturos quod juri ſuo magis congrueret. Interim verò Theologis Britannis fas eſſe ſicut & Francis ut jus ſuum perſequantur* Optimè Barberinus & candidè. Vid. Remonſtrantiam Hibernorum à R. P. CARON Erem. &c. cap. iv. §. iv. p. 8, ad calcem tom. ij. tractatuum, quibus titul. *Des Droits & Libert. de l'Egl. Gall.* edit. 1731,

Quid enim eſt, per Deum immortalem, vanius, quàm de deponendis Regibus, quæ nullum moveant decreta conſcribere? Excommunicatio, uti prædiximus, quantùmvis impii ſuperbiant, ipſam ſtatim animam mucrone ſpirituali perfodit. At profectò quid profecit, aut quid nocuit, quòd à Paulo III. Henricus VIII. à Pio V. Eliſabetha regno dejecti ſunt? Nempè inanes chartæ, quòd ad temporalia attinebat, non tantùm ab hæreticis, ſed etiam à Catholicis, ſi verum amamus, nihili ſunt habitæ: eodemque tenore pacta, ſocietates, commercia, negotia proceſſerunt; neque id ita futurum Romanos Pontifices fugiebat; & tamen vanis formulis vanum ſibi titulum curia ſanciebat. Interim id hæretici lucrifecerunt, id Eccleſiæ Catholicæ detrimento fuit, quòd Catholici, non ut Catholici, pœnas darent; ſed ut publici hoſtes, prompti ſcilicèt in Regem inſurgere, ubi Romano Pontifici placuiſſet.

Neque reſpondeant nihil ad Catholicos pertinere quid hæretici de illis ſentiant, cùm Apoſtolus jubeat *Epiſcopum etiam teſtimonium habere bonum ab iis qui foris ſunt.* Idem Apoſtolus jubet ut præcipuam curam habeamus, *ne nomen Domini*, aut doctrina, apud extraneos ſcilicèt, *blaſphemetur:* quâ certè ratione, *quicumque ſunt ſub jugo ſervi, dominos ſuos omni honore dignos arbitrentur.* Hoc præcipit circa dominos etiam infideles, ne ſi Chriſtiani ſervi, quantò magis Regum ſubditi, inobedientiæ ſuæ cauſam religionis obtendant, ſacra illa doctrina infametur, ut quæ familias ac Rempublicam conturbet; quod aliis verbis idem Apoſtolus explicat ad Titum ſcribens: *Servos dominis ſuis ſubditos eſſe*, eâ præcipuè causâ, *ut doctrinam Salvatoris noſtri Dei ornent in omnibus.* Quo item ſenſu paulò anteà dixerat: *Mulieres eſſe oportere ſubditas viris ſuis, ut non blaſphemetur verbum Dei:* magno enim reverâ ornamento eſt ſanctæ Eccleſiæ Dei, quòd ejus doctrina domos, familias, civitates altâ pace firmet; neque perturbet, ſed ſanciat rerum humanarum ordinem; vetetque ne inquieti homines, unà cum religione, conditionem mutare porrò incipiant: imò *unuſquiſque in quâ vocatione vocatus eſt, in eâ permaneat. Servus vocatus es? non ſit tibi curæ.* Quantò magis juſſum ut juſto ac legitimo Imperio ſubſis, & communi civium libertate vivas?

[Margin notes: j. Tim. iij. 7. — Ib. vj. 1. — Ibid. — Tit. ij. 10. — Ibid. 5. — j. Cor. vij. 20. 21.]

Id etiam anteceſſores noſtri ſancti Chriſti Martyres præcipuè obſervârunt; cavebantque, admonente Petro, ne ut rebelles erga Rempublicam, ſed tantùm ut *Chriſtiani* paterentur: *glorificarent autem Deum in iſto nomine.* Neque aliud inculcabat Paulus, cùm diceret: *Qui reſiſtit poteſtati, Dei ordinationi reſiſtit: qui enim reſiſtunt, ipſi ſibi damnationem acquirunt.* Ne ergò illam, etiam apud homines, damnationem acquirerent, publico ordini modeſtè ac pacifici homines ſerviebant. Undè illud Origenis in epiſtolam ad Romanos: *Si enim ponamus, verbi gratiâ, credentes Chriſto poteſtatibus ſæculi non eſſe ſubditos, tributa non reddere, nec vectigalia penſitare, nulli timorem, nulli honorem deferre; nonne per hæc rectorum ac Principum meritò in ſemetipſos arma converterent, & perſecutores quidem ſuos excuſabiles, ſemetipſos verò culpabiles redderent? Non enim jam fidei, ſed contumaciæ causâ impugnari viderentur.*

[Margin notes: j. Pet. iv. 16. — Rom. xiij. 2. — Orig. in ep. ad Rom. lib. ix. cap. xiij. tom. ij. p. 716. edit. Baſ. 1657.]

Neque verò exiſtimemus hæc quæ Origenes, Apoſtolo autore condemnat, meliùs fieri, ſi Sacerdotum judicio fiant. Meritò enim beatus Joannes

Chrysostomus in eundem Pauli locum hæc habet : *Ostendit quòd ista imperentur omnibus, & Sacerdotibus & Monachis, non solùm sæcularibus, id quod statim in ipso initio declarat, cùm dicit :* OMNIS ANIMA POTESTATIBUS SUPEREMINENTIBUS *subdita sit ; etiamsi Apostolus sit, etiamsi Evangelista, sive Propheta, sive quisquis tandem fuerit ; neque enim pietatem subvertit ista subjectio.* Neque verò Ecclesiæ Christi decori aut ornamento esset, si haberet Sacerdotes, quorum autoritate & nomine sublimes potestates contemni ac deponi possent ; sed ei ornamento est, quòd qui sint sacrorum, iidem sint etiam in Principes atque Rempublicam fidi obsequii duces. *Deus enim*, inquit, *id exigit, ut creatus ab ipsò Princeps, vires suas habeat.... Quod si observaveris Christianè, & ipse*, inquit, *Princeps, eò te magis suscipiet, Dominumque tuum, etiamsi incredulus fuerit, hoc nomine glorificabit.*

Chrysost. hom. xxi j. in epist. ad Rom. tom. ix. p. 686. vid. sup. lib. j. sect. ij. c. xv.

Chrys. ib. n. 11. p. 689.

Tit. ij. 10.

Sic ergò Catholici *doctrinam Salvatoris nostri Dei ornent in omnibus*; neque Pontificibus suis id honori vertant, quòd vanos concedant titulos, quibus lugenda bella commoveant : imò ubicumque degunt, sive in Angliâ, sive in Hollandiâ, sive apud Sinenses Seresque ultimos * & Japonas ; ne dent locum iis, qui passim ubique jactant habere eos Pontificem, quo duce & autore, à legitimis Regibus imperiisque descíscant : quod quidem quantas turbas, quantam Ecclesiæ Dei persecutionem apud Japonas (*q*) concitârit, ipsis hæreticis referentibus, ac sua scelera jactantibus credimus. Ne ergò isto titulo, neque ut inquieti & malefidi cives, sed tantùm ut *Catholici patiantur, glorificent* autem *Deum in isto nomine*; relinquantque id hæreticis, ut de Reipublicæ charitate ac Regum reverentiâ magna professi, tamen omnium audacissimè in arma civilia proruant.

* Positi ultra Sinas.

Romanos autem Pontifices, quotquot futuri sunt, Patres nostros sanctissimos atque charissimos rogamus, obsecramus, summâque reverentiâ etiam

☞ (*q*) *Apud Japonas &c.*] Non abs re erit historiam breviter texere ejus persecutionis, quæ in Japoniâ Christianismum extinxit. S. Franciscus Xaverius & Lusitani quidam Presbiteri apud Japonas Evangelii primi præcones fuerunt, quorum labores adeò Deus adjuverat, ut an. 1613. Christiani implerent in Japoniâ numerum quadringentorum millium. Veniebant quoque in hanc regionem Hollandi, non tam Evangelii causâ quàm negotiationis. Animadverterat autem Hollandus quidam, Caron nomine, qui, quanquam humili loco natus, mensæ numerariæ Japonicæ Hollandorum præsidebat, Japonas Christianos cum Lusitanis malle, quam cum Hollandis negotiari. Igitur id cogitans ut ad gentem suam omne Japonicum commercium transferretur, detestandum facinus aggressus est, quo patrato, statim omnibus Christianis mors intentata est. Ad quemdam nobilem Japonensem ipse detulit epistolam à se Lusitanicè scriptam, eo artificio, ut legentes facilè sibi persuaderent Christianos, conjuratione factâ, Japoniam vastare & ipsum Imperatorem opprimere statuisse. Atque quò magis Japona ille nobilis Imperatorem ad sæviendum in Lusitanos inflammaret, addebat : Hispanis & Lusitanis hanc ratam esse legem, ut populos ad quos veniebant, carceribus & necibus suæ religioni adjungerent ; quippe qui credebant Deum suum sibi fore propitium, si eos occiderent, quos cogere non possent : Hollandos verò omnium populorum & religionum amicos, soli commercio intendere. Imperator, lectâ epistolâ continuò exarsit, &, nullâ conjurationis inquisitione factâ, omnes Christianos neci addixit ; adeò ut ne unus quidem an. 1649. in totâ Japoniâ reperiretur. Exinde edicto sancitum est ne quis ultrà Christianus in Japoniam veniret. Soli ergò apud Japonas veniunt Hollandi, qui interrogati cujus sint religionis, respondent, *se Christianos non esse, sed Hollandos ;* neque etiam verentur eo gloriari, quòd tam nefariis tamque impiis artibus, tutè cum Japonibus negotiari possint. Vid. lib. Franc. Caron Belgi ad calcem tom. ij. Walemb. & TAVERNIER *relat. du Japon*, atque etiam D. ARNAULD *Apolog. pour les Cathol.* tom. ij. p. 301. & seq.

atque etiam obteſtamur, ne ſedis ſuæ majeſtati conſulere ſe putent, ſi Gregorium VII. Gelaſiis, Symmachis, aliiſque Gregoriis anteponant: Catholicos verò bonos doctoſque, eâ, quâ par eſt, charitate atque honorificentiâ admonemus, ne ſe ideò benè Catholicos putent, ſi omnia Pontificum geſta decretaque aſſerenda ſuſcipiant. Excuſent ſanè Pontifices quoad fieri poterit, uti nos pro virili fecimus, conati certè ſumus. Cæterùm ſi neceſſe ſit reprehendi interdum eorum aliquos, quorum operâ ac laboribus, magna in Eccleſiam bona provenerint; cùm nempè alienis rebus, bono ſcilicèt animo ſeſe ingeſſerunt, id verò non ad ſedis Apoſtolicæ contumeliam, ſed ad Eccleſiæ, Deique eam protegentis laudem, atque ad Romanæ fidei Apoſtolicique officii commendationem maximam pertinere arbitrentur: cujus quippe fidei, atque officii puritas, ſanctitas, dignitas, tot inter incommoda apud pios illæſa perſtiterit; ut hîc etiam valeat ſuo modo Apoſtolicum illud: *Virtus in infirmitate perficitur*; & *cùm enim infirmor, tunc potens ſum.*

ij. Cor. 9. 10.

DEFENSIO DECLARATIONIS CLERI GALLICANI DE ECCLESIASTICA POTESTATE.

PARS SECUNDA,

In quâ de Conciliis Constantiensi & Basileensi & consectaneis agitur.

LIBER QVINTVS.

De Concilio Constantiensi ad Caput secundum GALLICANÆ DECLARATIONIS.

CAPUT PRIMUM.

Refertur Declarationis Caput II. hujus libri scopus: Synodum Constantiensem sedi Apostolicæ nunquàm infensam aut suspectam fuisse.

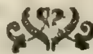
SIC autem inesse Apostolicæ sedi ac Petri successoribus Christi Vicariis, rerum spiritualium plenam potestatem, ut simul valeant atque immota consistant sanctæ œcumenicæ Synodi Constantiensis à sede Apostolicâ comprobata, ipsoque Romanorum Pontificum ac totiùs Ecclesiæ usu confirmata, atque ab Ecclesiâ Gallicanâ perpetuâ religione custodita decreta, de autoritate Conciliorum generalium, quæ sessione quartâ & quintâ continentur; nec probari à Declarat. Cler. Gall. cap. ij.

Gallicanâ Ecclesiâ, qui eorum decretorum, quasi dubiæ sint autoritatis ac minùs approbata, robur infringant, aut ad solum schismatis tempus Concilii dicta detorqueant.

Hoc capitulum tria præstat. Theologi Parisienses totaque Parisiensis Academia, & Ecclesia Gallicana id semper egerunt, ut efficacissimis æquè ac simplicissimis verbis agnoscerent manantem à Christo, ad Petrum atque ad Petri successores Romanos Pontifices summâ autoritate transmissam vicariam potestatem ejusque plenitudinem: eam scilicèt, quæ ad omnia spiritualia Ecclesiæ Christi commissa pateat. Primum hoc. Tùm ad eam certâ ratione explicandam, Concilium illud adhibet, quod sit ad eam rem maximè idoneum, Constantiense scilicèt; quippe quod Papalem potestatem postremis sæculis à pessimis hæreticis Albigensibus ac Valdensibus, recentissimè verò à Wiclefistis & Hussitis perditissimis hominibus obscuratam; ad hæc infando schismate per quadraginta ferè annos collapsam ac semilaceram, in pristinam amplitudinem revocarit. Tertiò ac postremò, ne quis scrupulus superesse possit, eadem Parisiensis Academia atque Ecclesia Gallicana, ex ipsâ gestorum serie exponit ac firmat Constantiensis Decreti autoritatem certam, neque ambiguam mentem.

Dissert. præv. n. xlij. Et quidem dissertatione prævia admonuimus procul amovendam illam, quæ per summam imperitiam, quorumdam animos incessit de egregiâ Synodo suspicionem iniquissimam; quasi sedi Apostolicæ ipso etiam nomine infausta videatur, quod contra est; cùm omnes quidem universales Synodi id innatum insitumque habeant, ut Pontificiam potestatem, sibi conjunctissimam totique corpori præsidentem, venerentur ac foveant, ut omnium sæculorum ab ipsâ Christianitatis origine testatur experientia; illa verò præ cæteris habeat hæc tria: primùm quòd Pontificiam potestatem, fœdo extincto schismate, pristino splendore lucere fecerit: deinde quòd à seditiosissimis hæreticis ejus potestatis luculentissimam confessionem exegerit: tertiò quòd egregium Pontificem Martinum V. jam inde ab initio hujus conventus partem optimam, ipsa è sinu suo elegerit ac pepererit: quin etiam cùm eò res devenisset, ut abjectis omnibus, qui de Papatu litigarent, verus & indubitatus Pontifex crearetur, hæc statim edixerit: Concil. Const. sess. xl. p. 245. *Dent operam Electores, cùm de creatione agitur Vicarii* Jesu-Christi, *successoris beati Petri, universalis rectoris Ecclesiæ, gregis Domini directoris, ne quid aliud cogitent, quàm ut eorum ministerio de utili & idoneo universali Ecclesiæ pastore provideatur.* Quæ verba & alibi memoravimus, & nunquam satis inculcanda nunc etiam summâ cum animi voluptate repetimus.

Ex his igitur & aliis æquè probatis fœdam hanc Binianæ editionis notam Diss. loc. cit. expungimus: *Concilium Constantiense ex parte approbatum*; quippe quæ Romanâ quoque editione spretâ, uti prædiximus, privati hominis temeritate sit addita. Verùm ut res procedat clariùs, Sessionum IV. & V. Constantiensis Concilii à Parisiensibus nostris & à Clero Gallicano laudata decreta referamus.

CAPUT II.

Constantiensis Concilii laudata decreta, ex Sessionibus IV. & V. referuntur: censores nostros, atque etiam ipsum autorem tractatûs DE LIBERTATIBUS ECCLESIÆ GALLICANÆ, *nec Synodi verba attendisse; nedùm intellexerint.*

SESSIONIS IV. hæc verba sunt: IN NOMINE SANCTÆ ATQUE INDIVIDUÆ TRINITATIS PATRIS ET FILII ET SPIRITUS SANCTI, *hæc sancta Synodus Constantiensis, generale Concilium faciens, pro extirpatione præsentis schismatis, & unione ac reformatione Ecclesiæ Dei in capite & in membris fiendâ..... in Spiritu sancto legitimè congregata..... ordinat, disponit, statuit, decernit, & declarat ut sequitur. Et primò: Quòd ipsa Synodus in Spiritu sancto congregata legitimè, generale Concilium faciens, & Ecclesiam Catholicam militantem repræsentans*, POTESTATEM A CHRISTO IMMEDIATE HABET, *cui quilibet cujuscumque statûs vel dignitatis*, ETIAM SI PAPALIS EXISTAT, *obedire tenetur, in his quæ pertinent* AD FIDEM, ET EXTIRPATIONEM DICTI SCHISMATIS, ET REFORMATIONEM GENERALEM ECCLESIÆ DEI, IN CAPITE ET IN MEMBRIS. In hâc sessione, cum Romanorum Rege, *fuerunt ducenti Patres*, ut in ipso initio sessionis adscriptum est. Concil. Conft. sess. iv. p. 19.

Sessio verò V. sic habet: *Hæc sancta Synodus Constantiensis, generale Concilium faciens, pro extirpatione ipsius schismatis, & unione & reformatione Ecclesiæ Dei in capite & in membris, ad laudem omnipotentis Dei, in Spiritu sancto legitimè congregata, ad consequendum faciliùs, securiùs, liberiùs, unionem & reformationem Ecclesiæ Dei, ordinat, diffinit, decernit, & declarat ut sequitur: Et primò, quòd ipsa in Spiritu sancto legitimè congregata, Concilium generale faciens, & Ecclesiam Catholicam repræsentans*, POTESTATEM A CHRISTO IMMEDIATE HABET, *cui quilibet cujuscumque statûs vel dignitatis*, ETIAMSI PAPALIS EXISTAT, *obedire tenetur, in his quæ pertinent* AD FIDEM ET EXTIRPATIONEM DICTI SCHISMATIS, ET REFORMATIONEM DICTÆ ECCLESIÆ IN CAPITE ET IN MEMBRIS. Ibid. sess. v. p. 22.

Item declarat, quòd quicumque cujuscumque conditionis, statûs, & dignitatis, ETIAMSI PAPALIS, *qui mandatis, statutis seu ordinationibus aut præceptis hujus sacræ Synodi, &* CUJUSCUMQUE ALTERIUS CONCILII GENERALIS *legitimè congregati, super præmissis, seu ad ea pertinentibus factis, vel faciendis obedire contumaciter contempserit, nisi resipuerit, condignæ pœnitentiæ subjiciatur, & debitè puniatur, etiam ad alia juris subsidia, si opus fuerit, recurrendo.*

Facilè animadvertet lector diligens Sessioni IV. per Sessionem V. quid lucis accesserit. Sessione sanè IV. summa illa autoritas adscita est Concilio; sed quantùm verba sonant, Constantiensi tantùm. Cùm autem id Patribus angustius videretur, quàm ut Ecclesiasticis morbis remedium afferri posset, Sessione V. itum est in eam sententiam, ut non solùm *isti Concilio Constantiensi*, verùm etiam cuilibet alteri, parem autoritatem adscisceret.

Doctr. Lovan. p. 68. 69.

Placet hìc perpendere tantisper, quàm parùm censores nostri ad verba decreti animum attenderint. Et quidem autor *doctrinæ Lovaniensium* ex Jacobo Latomo & aliis hæc refert: *Ecce manifestè patet quòd decretum illorum Patrum, non loquitur universaliter de quâlibet Synodo universali, sed de illâ singulariter, hoc est de Constantiensi.*

Disq. art. v. n. 65.

Idem habet Dominus Nicolaus Dubois in Disquisitione: *Omnia*, inquit, *verba decretorum Sessionum IV. & V. quatenùs de autoritate agitur, concepta sunt verbis de ipsâ solâ agentibus.* Nempè adeò cursim legit Constantienses canones, ut nec illud adverteret: *Quicumque cujuscumque conditionis, etiamsi Papalis, qui mandatis hujus sacræ Synodi &* CUJUSCUMQUE ALTERIUS CONCILII GENERALIS *legitimè congregati obedire contempserit.* En diligentem lectorem, qui Gallicanos Episcopos eo nomine castigârit, quòd, quæ laudaverint acta, non legerint. Usque adeò cæcutiunt homines præjudiciis acti; quæque ipsi in ore habent assiduisque terunt manibus, nec legunt nec vident.

Concil. Const. sess. v.

Disq. art. ix. pag. 44. vid. in app. præf. aut.

Tract. de Libert. Eccl. Gall. lib. v. cap. xv. n. 6.

Quin etiam ipse autor Tractatus *de libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ*, qui cæteris diligentior futurus videbatur, in eundem impegit lapidem: *Notanda*, inquit, *sunt illa verba:* IN HIS QUÆ AD FIDEM ET EXTIRPATIONEM DICTI SCHISMATIS, PRÆCEPTIS HUJUS SACRÆ SYNODI SUPER PRÆMISSIS, SIVE AD EA PERTINENTIBUS, *quæ decreta illa circumscribunt, ac sine limitatione intelligere vetant.* At quâ fide omittit illa verba: *cujuscumque alterius Synodi generalis*, & ipsam fidei ac Schismati additam reformationem? Ac ne quid deesse possit, disertè positum, *super præmissis & ad ea pertinentibus*, ipsâ etiam huc reformatione conclusâ; quæ profectò voces, si quid limitationis sonant, haud equidem scio, quæ deindè generatim dicta intelligantur.

Daguirr. Def. Cath. Pet. Disput. xxxvj. n. 8. p. 502.

Sanè doctissimus Daguirreus (*a*) horum præjudiciis ductus, ipse quoque ex

(*a*) *Daguirreus*] (Josephus Saens) Ordinis S. Benedicti Monachus, Doctor & interpres primarius Scripturæ sacræ in Universitate Salmanticensi, vir plurimâ doctrinâ, & miræ probitatis famâ conspicuus, multa opera edidit; ac imprimis Concilia Hispaniæ quatuor volum. in fol. diligentissimè collegit, quibus notas addidit & exquisitas dissertationes. In hujus operis præfatione, pestiferam hanc, quam olim ipse defenderat probabilitatis doctrinam damnatam jubet esse; & in reliquo opere, præcepta morum tradit ita pura sanctaque, ut omnium calculo Daguirreus approbaretur, nisi eas sibi tuendas suscepisset falsas decretales, quas Romani ipsi apertè contemnunt. Quando exorta est de Gallicanâ Declaratione controversia, multi crediderunt à Daguirreo scriptum fuisse tractatum illum anonymum *De Libertatibus &c.* quem omnes nunc sciunt D. CHARLAS fetum fuisse. Sed ipse se professus est autorem operis sanè longissimi, cui titulum fecit: *Defensio Cathedræ sancti Petri &c.* de quo nobis pauca supersunt dicenda, cùm ea ferè omnia D. BOSSUET in suâ præviâ Dissertatione egregiè confutaverit, quæ, antequàm venisset in nostras manus ea Dissertatio, nobis animadversione digna visa fuerant.

Vid. etiam Diss. viij. & x. in Conc. iij. Tolet.

Mirum profectò tantum Cardinalem, non modo ex Bellarmino exscribere opiniones eas; quas vel iniquissimi Ultramontani vix defendere audeant, sed etiam acerbè interdum (ne quid dicam gravius) in Clerum Gallicanum invehi, & personam induere conviciatoris, dignam scriptoribus iis, quales erant Marchio DE SARRETO, D. DUBOIS, D. ROCCABERTI, homine verò in cæteris suis operibus modestissimo prorsùs indignam.

Vid. epist. dedicator. ad Innoc. xj.

Illud mirum imprimis, a tam docto viro, qui Gallicana monumenta volvit plurima; hoc asseri potuisse: ante Gersonem in Galliâ neminem extitisse, qui Papæ infallibilitati adversaretur. Quasi verò ea acta quæ collegit D. DACHERY Spic. tom vj. non apertè doceant eamdem doctrinam ante Gersonem à Petro Alliacensi & Universitate Parisiensi, atque etiam ab universo Clero Gallicano traditam fuisse: quasi, inquam, tempore Bonifaciani dissidii, non fuisset omnium Galliæ Ordinum adversùs Pontificiam infallibilitatem unanimis sententia: quasi, ut etiam vetustiora commemoremus, ambigua esset Ivonis Carnotensis, Hincmari

ex verbis Concilii Constantiensis elicit, nullo modo actum esse de omni Concilio generali, & in utrâque Sessione IV. videlicèt & V. ejusdem Concilii Constantiensis, de illo singulari Concilio solùm prolatam esse doctrinam. Credo, non satis memor ejus sententiæ, quam ipse pro suo candore dixisset: *Concilium Constantiense definiisse* (certo quidem sensu) (*b*) *cuivis Concilio generali potestatem à Christo immediatè habenti omnes teneri obedire, & ipsum Papam.* Ibid. Disp. XI. n. 12. p. 253.

Atque ipsa canonis series postulabat, ut de omni generali Concilio diceretur; Synodi enim Constantiensis, hoc certè fundamento constituta erat autoritas, *quòd sit in Spiritu sancto legitimè congregata: quòd potestatem à Christo immediatè habeat: quòd Ecclesiam Catholicam repræsentet.* Hæc autem non ad solum Constantiense Concilium, quod tunc habebatur, sed ad omnia æquè Concilia generalia spectant, quæque extiterant, quæque futura erant: ut nullus dubitationi locus superesse videatur.

Neque verò felicior illa responsio est, cùm aiunt, decreti verba ad solam schismatis causam apertè referri: nec attendere volunt ad has voces: *In his quæ pertinent* AD FIDEM, ET EXTIRPATIONEM DICTI SCHISMATIS ET REFORMATIONEM *dictæ Ecclesiæ in capite & in membris.*

Hæc illa decreta sunt Concilii Constantiensis, in ipsis Concilii Basileensis actis, summo omnium consensu repetita, cùm procul omni dubio universalis esset, eique Eugenius IV. adhæreret, nullo tum suborto schismate. Adeò Ecclesia semper intellexit, Constantiense decretum, non ad solum schismatis tempus, aut ad solum Constantiense Concilium, sed ad fidei quoque, & reformationis universalis causas, & ad omnia quolibet tempore futura Concilia pertinere. Conc. Basil. sess. ij. tom. xij. Conc. pag. 477.

Cæterùm diligens lector facilè animadverterit in duobus canonibus Cons-

mari Rhemensis & aliorum Gallorum eâ de re doctrina. Non omnino candidè actum est à Daguirreo, qui, postquam nostros Doctores hujus infallibilitatis præcones dixerit, nil ex illorum scriptis retulerit, præter quædam verba neotericorum Ysamberti, Duvallii & aliorum, qui ultimo sæculo Scholæ Parisiensis priscam & insitam sententiam labefactare conati sunt.

Et id quoque est mirum, Daguirreum, eum scriptorem, qui dialecticæ calleret leges, tamen sic fuisse argumentatum: Priscæ Synodi ut plurimum approbârunt ea decreta, quibus Pontifices, suâ solâ autoritate, damnârunt hæreses: ergò Pontifices his Synodis infallibiles videbantur; nam consequens ex antecedente non sequebatur. Id unum sequebatur sæpè summos Pontifices rectè decrevisse. Sed neque id animadvertit Daguirreus, sacras Synodos, cùm tam diligenter in Pontificum decreta inquirunt, tum profectò apertissimè testari se credere falli eos posse.

Mirum denique acerrimi ingenii virum non sensisse, quàm vanæ essent notæ illæ, quibus Ultramontani distingui posse putant ea decreta quæ vocant *ex cathedrâ*, ab iis quæ non sunt *ex cathedrâ*. Neque porrò decebat Daguirreum dicere, ea sola decreta esse *ex cathedrâ*, quæ prodirent iis omnibus instructa formulis, quibus suas Constitutiones, paucis abhinc sæculis, Pontifices vestire consueverunt. Hoc enim posito, sequeretur vetera illa Pontificum ad Episcopos & Ecclesias responsa non fuisse *ex cathedrâ* prolata; quo quid absurdius? Multa me tacere jubet ipsius D. BOSSUET in Daguirreum prona voluntas & amicitia. Utinam Daguirreus hoc opus nunquam scripsisset! Cæterùm ille factus Cardinalis favit impensissime iis Theologis, quos Gallicanæ doctrinæ noverat tenaciores. Itaque videtur suum illud opus aliquomodo retractâsse. Quid de eo senserit D. ARNAULD vid. epist. cccxlv.

(*b*) *certo quidem sensu;*] id est ut explicat Daguirreus, supremam esse Conciliorum potestatem in dubios Pontifices, quales tunc fuisse dicit tres eos qui de Papatu contendebant,

tantienſibus ex Seſſione V. relatis, primum, totidem verbis à ſanctâ Synodo ex Seſſione IV. fuiſſe repetitum. Quo factum eſt, ut plerique Scriptores, atque ipſa Synodus Baſileenſis, Seſſionis V. decreta ſola retulerit: quippe quæ & quartæ canonem complecteretur integrum, & alium inſuper majoris elucidationis gratiâ canonem adjunxerit.

Concil. Conſt. ſeſſ. v. ibid. pag. 26. In fine Seſſionis V. adſcriptum eſt: *Quibus articulis ſive conſtitutionibus lectis, dictum Concilium eos & eas uniformiter approbavit & concluſit.* Quo patet hæc non tantùm ſummâ autoritate, ſed etiam ſummâ conſenſione eſſe decreta.

CAPUT III.

Ordo diſputationis hujus: Cenſores noſtri tria objiciunt: primum quidem de textu; alterum de ſenſu ac mente; poſterùm de autoritate decretorum Conſtantienſium.

MULTUM laborandum fuit, iis qui decreta Conſtantienſia elevare & obſcurare conati ſunt. Itaque primò textum ipſum ſollicitant. Res quidem intentata hactenùs, canoneſque integros, uti eos retulimus, ex Romanâ editione deſcriptos, omnes admiſerant. Sed anno demùm 1683 quinquaginta ſcilicèt & ducentis annis, poſtquàm Conſtantienſes canones conditi ſunt: Emmanuel à Schelſtrate, ſacræ Theologiæ Doctor, Bibliothecæ Vaticanæ Præfectus, repentè prodiit, qui cùm Conſtantienſis Concilii nova acta proferret, ſtatim in ipſo titulo, ejuſdem Concilii *primum decretum Seſſionis IV. à Baſileenſibus corruptum eſſe* teſtetur: ut uno ictu ſcilicèt Baſileenſem Synodum, & Conſtantienſem confodiat. (Tom. iv. Côc. gener. edit. Vatic. p. 138. 139. 140.)

2°. Aiunt Concilii mentem noſtros non eſſe aſſecutos: trahi quippe ad alias Synodos atque cauſas, quæ de Conſtantienſi propriè ac de ſchiſmatis cauſâ decreta ſint; & cùm ſanctæ Synodi verba proferuntur, reponunt notum illud: *Intelligentia dictorum ex cauſis aſſumenda dicendi:* &, *ſecundùm ſubjectam materiam intelligenda ſunt verba:* atque adeò Synodi ad tollendum ſchiſma inſtitutæ, ad ſolum ſchiſmatis tempus decreta referenda; non ad id trahenda tempus, quo indubitatus Pontifex in Petri cathedrâ ſedeat. Addunt ab ipsâ Synodo Conſtantienſi adversùs Wiclefum, ſupremam Papæ agnitam autoritatem: non ergò abſolutè, ſed tantùm ſchiſmatis causâ eam Concilio eſſe ſubjectam: quo referunt illam regulam: *Quòd ubi eſt apparens aliqua contradictio, ſingulis legibus adaptanda eſt facti ſpecies; diſtinguendi caſus, eaque capienda interpretatio, quæ tollat contradictionem.* Denique urgent illud: *Ex contextu facienda interpretatio, nec attendenda tantùm nudè Seſſionum IV. & V. verba, ſed & ſequentia, quæ Pontificis abſolutæ poteſtati faveant.* (Diſquiſ. art. v. n. 80. Doctr. Lovan. p. 65. & ſeq. — Diſquiſ. ibid. n. 87. — Ib. n. 81.)

3°. Autoritatem decretorum oppugnant; intellexerunt enim quàm difficile ſit ad unum ſchiſma revocare, quod univerſim à Synodo dictum eſſet. Quare eò maximè machinas omnes intendunt, ut tantæ Synodi autoritatem evertant.

Sic igitur illi Conſtantienſium canonum textum, ſenſum, autoritatem oppugnant. Nos verò noſtro more geſta referemus; quibus quidem geſtis, ipsâque celeberrimi ac maximi negotii ſerie, adverſariorum objecta ſuo quæque ordine collabantur.

CAPUT IV.

Novum EMMANUELIS SCHELSTRATI *de textûs falſatione commmentum.*

PRIMUM igitur perpendamus, novam, quam Schelſtratus de falſatione textûs Synodi Conſtantienſis componit hiſtoriam. Et ille quidem memorat Seſſionis IV. decretum, à nobis deſcriptum, Synodi Baſileenſis juſſu anno 1432 fuiſſe corruptum, additaque illa verba, quibus Papa Concilio ſubeſſe dicatur: *Non in his quæ pertinent ad fidem, & extirpationem ſchiſmatis*, ſed *in his quæ ad reformationem generalem Eccleſiæ Dei in capite & in membris.* De his poſtremis verbis Schelſtratus litem movet. Cæterùm ea verba æquè cum reliquis, *ac reformationem generalem in capite & in membris*, cum fide & ſchiſmate, in Seſſionis V. decreto junctam recognoſcit; Seſſionemque V. nullius falſitatis accuſat: atque adeò ex Schelſtrato conſtat, Patres Baſileenſes eam falſationem aggreſſos, non ut Papam haberent, etiam in generali reformatione ſubditum: id enim in Seſſione V. contineri liquet, & ipſe confitetur; ſed ut bis haberent, quod ſemel profectò habuiſſe ſufficiat. Hic tanti facinoris fructus Baſileenſibus fuit. Schelſt. Diſſ. Antuerp. cap. j. art. j. p. 36. Ib. p. 38.

Quæ cùm ita ſint, nemo eſt, qui non in ipſo quæſtionis titulo Schelſtratum rideat, tot ac tantos viros gratuiti ſceleris accuſantem. Sed tamen videamus quemadmodum ſuam texuerit fabulam: ſimulque memorabimus & diſſertationem primam, quam ipſe *Antuerpienſem* vocat, & tractatum *de ſenſu & autoritate decretorum Conſtantienſis Concilii Seſſionis IV. & V.* quem adversùs Maimburgum (*c*) hujus diſſertationis tuendæ gratiâ, Romæ Typis ſacræ Congregationis, de propagandâ fide, ſecundo loco edidit.

Is igitur, variis Concilii Conſtantienſis editionibus memoratis, hæc ſubdit: *Ut autem manifeſtum fiat, ex quonam codice prædicta Conſtantienſis Synodi acta primùm edita ſint, & quænam illi fides adhiberi valeat, notandum eſt Concilium Baſileenſe, cùm jam videret autoritatem ſuam apud pleroſque vilipendi, cogitare cœpiſſe de publicandis actis Conſtantienſis Concilii; ideòque man-* Ib. p. 36.

(*c*) *adversùs Maimburgum.*] Hic quondam Jeſuita, ſacris ſuis concionibus clarus, multis libris hiſtoricis editis clarior, aliquandiu lectoribus plurimùm placuit. Nam quæ ſibi ex arte criticâ deerant, ea aliquomodo compenſabat gratis digreſſionibus, ſententiis elegantibus, & narrandi propriâ ſibi quâdam amœnitate. D. MAIMBOURG, qui omni quidem tempore pro Libertatibus Gallicanis ſtudiosè ſteterat, ſcripſit an. 1685. librum cui titulus eſt: *Traité hiſtorique ſur les prérogatives de l'Egliſe de Rome*, in quo libro, ſibi ipſi induſtriâ & judicii ratione ſuperior, pugnat pariter & contra Proteſtantes, qui omnia ſanctæ ſedis jura proſcindunt, & contra Ultramontanos, qui ea exaggerant, multaque comminiſcuntur. Decertat quoque adversùs Schelſtratum, qui ut alibi diximus, ſcripſerat a Baſileenſibus adulterata fuiſſe acta Conſtantienſia. Vid. DUP. xvij. ſæc. & tract. D. MAIMBOURG.

dâsse duobus Cardinalibus, duobus Episcopis, duobus Theologiæ Doctoribus, & Archidiacono Zagrabiensi *, *ut ex actis Constantiensis Synodi decreta extraherent.* Tot ac tanti futuri erant meditati sceleris administri.

* Zagrabia est urbs Episcopalis Regni Hungariæ in Sclavonâ regione.

Quis non hîc statim exclamaverit, contemnendam potiùs, quàm confutandam esse Schelstrati fabulam? Sed tamen reliqua audiamus. Addit hoc opus totum ex actis Synodi Constantiensis extractum, anno 1432 fuisse absolutum, pendenteque Bullâ plumbeâ bullatum; atque ex copiâ indè fideliter extractâ *Hagenovensem* ** editionem, anno 1499. prodiisse; quam deindè secutæ sint *Mediolanensis* anni 1518. *Parisiensis* Jacobi Merlini Doctoris Parisiensis anni 1524. *Coloniensis* anni 1530.

Ibid.

** Hagenoa urbs est in Alsatiâ sita.

Has tres editiones Schelstratus memorat, in excudendo Sessionis IV. decreto ab aliis discrepare; sed eâ unâ in re, quòd ab his absit hæc vocula *ad fidem*: atque omninò primum omnium, qui *fidei* vocem decreto addiderit, fuisse Petrum Crabbium *, qui nullâ factâ correctionis mentione, nulloque codice citato, anno 1538. suam editionem adornârit, quam reliquæ deindè secutæ sint. Hæc quidem Schelstratus; quæ ad Basileensem Synodum ab eâque corruptam, ut is autor jactaverat, Concilii Constantiensis Sessionem IV. nihil omninò pertinent.

* Virum doctissimû ex Franciscanâ familiâ.

An ergò id agit, ut particulam, *ad fidem*, è Sessione IV. Constantiensi eradamus, Petroque Crabbio eam inserenti falsitatem imputemus? Ne id quidem; imò ipse acta Constantiensia ea laudat pro antiquissimis atque authenticis, in quibus disertè in Sessione IV. Constantiensi expressa legatur particula, *ad fidem*, quæ Hagenovensi editioni deest; testaturque insuper *antiquissimâ manuscripta Concilii Constantiensis*, quæ quidem ipse viderit, *particulam illam*, AD FIDEM, *habere.* Ergò profectò hactenus, neque Basileensis Concilii, neque Petri Crabbii laborat fides; aliasque editiones quæ ipsum antecesserint, mancas esse necesse est.

Ib. p. 37. & in act. Schelst. p. 5.

Ubi ergò tandem locus ille à Basileensibus *corruptus*? Nempè hic est: *Ostendimus*, inquit, *suprà ex compilatione deputatorum Basileensis Concilii, editam fuisse Synodum Constantiensem in oppido Hagenow, in quâ editione decretum Sessionis IV. habet adjuncta hæc verba:* ET REFORMATIONEM GENERALEM ECCLESIÆ DEI IN CAPITE ET IN MEMBRIS: *Et hæc sunt, quæ à decreto Sessionis IV. abesse debuerunt.* Hic ergò est ille locus Basileensium autoritate *corruptus.*

Ibid. in dissert.

Id verò, ut demonstret, hæc affert. *Tres*, inquit, *codices manuscripti continentes acta Constantiensis Concilii à Notariis ipsius conscripta, ex quibus Basileenses decreta compilârunt, non habent illa verba in primo decreto Sessionis IV.* ET AD REFORMATIONEM GENERALEM ECCLESIÆ DEI IN CAPITE ET IN MEMBRIS. Sic Basileenses accusat, ut qui acta Constantiensia, etiam sibi visa, malâ fide descripserint; nullâ probatione; neque enim ullum monumentum affert, quo tres illi codices Basileensibus visi ac descripti doceantur. Addit Schelstratus: sex alios codices manuscriptos antiquissimos, qui non habeant illa verba, *de reformatione*: undè concludit, *in Sessione V. solummodò clausulam illam* (de reformatione scilicèt) *adjungendam esse; ut*, inquit, *indubitatum sit, prædicta verba*, (de reformatione) *à Basileensibus erroneo decreto Sessionis IV. adjuncta, & à collectoribus Conciliorum, errore Basileensium deceptis, typis fuisse edita.*

Ibid. pag. 37. 38.

Hæc eſt illa hiſtoria, quam Orbi Chriſtiano primùm à ſe proditam, Emmanuel Schelſtratus toties gloriatur. Hæc illa falſitas, quam Patres Baſileenſes in Seſſionis IV. Conſtantienſis decretum invexerint, ut etiam in Seſſione IV. legeretur, quod in V. legi nemo, ac ne ipſe quidem Schelſtratus negat.

CAPUT V.

SCHELSTRATI, *de falſatâ ſeſſione IV. Conſtantienſi, fabula confutatur: probitas Patrum Baſileenſium omnium ſcriptorum conſenſu aſſeritur:* B. LUDOVICI ALAMANDI, *ejus cœtus Principis, eximia ſanctitas.*

AC primùm quidem, nemo ſanus dixerit tantum cœtum in tantum facinus conſenſiſſe. Sit enim, quantùm Schelſtrato placuerit, Baſileenſis Synodus reprobata: tamen iis viris conſtabat, qui bonâ fide agerent, miroque reformandæ Eccleſiaſticæ diſciplinæ ſtudio tenerentur. Præerat tanto conventui beatus Ludovicus Alamandus Cardinalis, Archiepiſcopus Arelatenſis, tantæ ſanctitatis, ut profectò tali viro, & quidem tantum facinus nullâ ſatisfactione purganti, falſitatem imputare, non modò ſummæ temeritatis, ſed etiam manifeſtæ impietatis eſſe conſtet.

Vid. Gall. purpur. in beat. Lud. Alam. an. 1426. pag. 474. vid. quoq. Æn. Sylv. de geſt. Baſil. & Diſſert. præv. n. xliv.

Aderant in eâdem Synodo Epiſcopi ac Doctores pietatis ac doctrinæ nomine commendati: neque Æneas Sylvius, Pius II. Pontifex factus, qui in geſtis Baſileenſibus præclara eorum facinora memoravit, eſt inficiatus unquam; &, in retractatione ſuâ, doctrinam quidem ejuravit, quam Baſileæ tenuiſſet, hiſtoriæ verò ſuæ non detraxit fidem: ut profectò tantos viros errâſſe bonâ fide, atque ulteriùs quàm oporteret, ſtudio reformationis abreptos ſuſpicari liceat; falſi inſimulare, impium abſurdumque ſit.

Æn. Sylv. ibid. paſſ. Ejuſd. Bull. retract. tô. xiij. Conc. p. 1407.

Faciamus tamen eos vel facinoroſiſſimos fuiſſe. Quo tandem artificio latere ſe poſſe confiderent? Quid tanto numero tantum facinus conſciviſſent? At illi nihil occultè moliebantur, qui teſte Schelſtrato, decreta Conſtantienſia extrahenda mandâſſent duobus Cardinalibus, duobus Epiſcopis, duobus Theologiæ Doctoribus, & Archidiacono Zagrabienſi, Joanni ſcilicèt illi Segovienſi, cujus pietatem ac doctrinam Æneas Sylvius tot laudibus cumulavit.

Schelſtr. Diſſert. Antuerp. pag. 36.

Æn. Sylv. loc. cit.

Præterea ex præfatione Synodi Baſileenſis, editioni Hagenovenſi præfixa, conſtat: fuiſſe inter illos deputatos, Thomam Corcelleum, quem *inter ſacrarum literarum Doctores, doctrinâ mirabilem, & modeſtâ quâdam verecundiâ amabilem*, idem Æneas Sylvius commendavit: quos profectò tot ac tantos in ſcelus conſenſiſſe, neque ſibi mutuò erubuiſſe, ſeque & Synodum infamâſſe, ne infenſiſſimos Baſileenſium hoſtes credituros putamus, ne ipſum quidem Schelſtratum, ſi reviveret, iteratò dicturum, ſi ſua dicta perpendere potiùs, quàm perfractè tueri vellet.

Sylv. ibid. vid. præf. edit. Hagē. an. 1500.

Quod enim tantum operæ pretium fuerit, ut illud facinus molirentur?

Schelſt. loc. jam cit.

Nempè ait Schelſtratus : ut labaſcentem Concilii Baſileenſis autoritatem ; edito Concilio Conſtantienſi firmarent. At peſſumdarent potiùs tam apertâ falſitate, ſeque Orbi Chriſtiano irridendos propinarent, tantum ſcelus aggreſſi, ut Seſſione IV. corruptâ & adulteratâ, nihil tamen haberent, quod non totidem verbis in Seſſione V. integra & illibata haberetur. Quid, quòd, Schelſtrato teſte, Baſileenſes Patres, ne id quidem curabant, ut duarum Seſſionum decreta iiſdem verbis ederentur, cùm idem Schelſtratus verba illa, *ad fidem*, quæ in Seſſione V. habentur, in extractis Baſileenſium deeſſe teſtetur.

Ibid.

Patet ergò optimâ fide egiſſe eos, quæque in manibus habebant Conſtantienſia decreta ad verbum exſcripſiſſe, neque quidquam fraudis molitos fuiſſe.

Neque verò ea falſitas, ac Baſileenſium ſcelus, Eugenium IV. aut Joannem à Turrecrematâ latuiſſet, qui tot inter invectivas, nihil unquam tale Baſileenſi Synodo exprobrârunt. Neque Pius II. rerum Baſileenſium teſtis oculatus ac ſcriptor egregius, tale quid aut in hiſtoriâ privatus, aut in retractatione Pontifex protulit : ut profectò temerè nimis Emmanuel Schelſtratus, poſt duo ferè ſæcula cœperit ſollicitare Baſileenſium fidem, quam eodem ævo infenſiſſimi Cardinales atque Pontifices minimè accusârint.

Cur autem in eorum extractis, ſeu potiùs in extractorum quibuſdam exemplaribus, ac deindè in quibuſdam quoque libris editis deſit illud, *ad fidem*, quod, teſte Schelſtrato, in antiquis veriſque codicibus habeatur ? Quis non potiùs Librariorum aut Typographorum indiligentiæ, quàm Baſileenſium tot ac tantorum deputatorum errori, nedùm perfidiæ tribuat ? Quem Librariorum errorem, cùm in his verbis, *ad fidem*, ipſe Schelſtratus agnoverit, (*d*), mirum cur non intellexerit, in Conſtantienſibus illis, quos laudat manuſcriptis, circa reformationis mentionem eundem lapſum contingere potuiſſe.

Latet profectò neminem, perſæpè variare codices manuſcriptos, faciendum delectum, favendumque ei editioni quæ à doctioribus viris, atque ex melioris notæ codicibus recenſita, apud eruditos invaluerit; qualis illa eſt Petri Crabbii, religioſiſſimi ac diligentiſſimi viri, quam Roma ipſa probavit, editio.

Neque quemquam movere debet, in quibuſdam Conciliorum vetuſtio-

(*d*) *ipſe Schelſtratus agnoverit.*] Nulla poteſt excogitari ratio quæ Baſileenſes eò impulerit, ut deditâ operâ prætermitterent in Conſtantienſi decreto hæc verba, *ad fidem ;* cùm illa prætermiſſio noceret potiùs quàm faveret Conciliorum autoritati. Rectè igitur accuſat D. BOSSUET *Librariorum aut Typographorum indiligentiam ;* quod quidem ipſi viſum eſt adeò certum & ab omni controverſiâ remotum, ut facilè crediderit fore ut ipſe Schelſtratus ſic ſentiret. At ille præjudicatarum ſuarum opinionum tenaciſſimus in ea prorumpit verba Diſſ. adverſ. Maimb. j. p. 21. *Quare ſine certâ ſcientiâ accuſat tabellarium* (prætermiſiſſe verba AD FIDEM :) *Cur ſine firmo fundamento Notarii Apoſtolici fidem non ſolùm in dubium revocat, ſed apertè ſugillat ; eumque, qui pro veritate ex officio teſtimonium tulit, falſitatis arguit.* Qui ſi ſui compos eſſet, intelligeret amanuenſi, licet diligenti, verbulum in deſcribendo facile excidere, nec non etiam codicem cum ſcripto conferenti, ubi præſertim ex omiſſo verbo ſententiæ nihil detrahitur. Itaque non propterea infidus Notarius Apoſtolicus, quòd levi errore Librarii prætermiſſo, teſtatus fuerit apographon authentico exemplari omnino ſimile eſſe. Quamquàm ſi neceſſe eſſet falſi aliquem arguere, argueretur veriſimilius Librarius aut Notarius Apoſtolicus ; ſed nemo eſt accuſandus.

rum editionibus deſiderari quædam; cùm item in recentioris Synodi Tridentinæ quibuſdam editionibus, atque in eâ ipsâ quæ ſtante Concilio, facta eſt, conſtet abeſſe à decreto Seſſionis V. de peccato originali, exceptionem eam, quam beatæ Virginis Deiparæ gratiâ, à ſanctâ Synodo adhibitam fuiſſe, nemo ſanus diffitetur. Cæterùm multi ſunt Synodi Conſtantienſis in celeberrimis Bibliothecis, Regiâ, Colbertinâ, inclyti Victorini Cœnobii, & Regii Collegii Navarrici vetuſtiſſimi codices, quorum etiam quidam ab ipsâ urbe Conſtantiâ Concilii tempore tranſmiſſi, ex adſcriptis epiſtolis demonſtrantur, in quibus decretum Seſſionis IV. eodem tenore legitur, quo eſt in vulgatis; ut non immeritò Petrus Crabbius, vir diligentiſſimus ita ediderit, Romanaque editio eandem lectionem confirmaverit. Quâ quidem in editione Romanâ ipſa Præfatio teſtatur, Pontifici Romano *nihil fuiſſe antiquiùs, quàm ut poſt Divinarum Scripturarum editionem, Concilia univerſalia, quàm maximè fieri poſſet, emendata proferrentur.*

Concil. Trid. ſeſſ. v. can. v. tom. xiv. Conc. p. 753.

Vid. hanc præf. tom. j.

Neque omittendum eſt Odoricum Rainaldum, Baronii continuatorem in edendâ Concilii Conſtantienſis hiſtoriâ, antiquiſſimis & ampliſſimis, ut ſæpè teſtatur, codicibus uſum, ita retuliſſe Seſſionis IV. decretum, ut eſt in editione Romanâ poſitum. Atque decretum illud, idem Odoricus Rainaldus docet optimâ ratione, & in Seſſione IV. conditum, & in Seſſione V. *ad infringendas Joannis XXIII. improbas molitiones, inſtauratum* fuiſſe: ut profectò ſit certum Emmanuelem Schelſtratum inani operâ laboraſſe, qui in elevandâ decretorum Conſtantienſium autoritate, etiam Odoricum Rainaldum ſuperare voluiſſe videatur.

Odoric. Rain. tom. xvij. an. 1415. n. 7. & 14.

Quin ipſa Seſſio IV. ſi attentè conſideretur, vulgarem lectionem ſatis adſtruet; ſic enim ejus verba Schelſtratus ipſe refert: *Hæc ſancta Synodus pro extirpatione præſentis ſchiſmatis, & unione ac reformatione Eccleſiæ Dei in capite & in membris fiendâ, ad laudem omipotentis Dei, in ſpiritu ſancto legitimè congregata, ad conſequendum faciliùs, ſecuriùs, uberiùs ac liberiùs unionem ac reformationem Eccleſiæ Dei, ordinat, diffinit, ſtatuit, decernit, & declarat ut ſequitur:* quibus verbis ſignificat hoc decretum, non modò ad reformationem maximè pertinere, verùm etiam ad eam collimare tanquam ad ſcopum. Quæ poſtquàm præfata eſt ſancta Synodus, ſui oblita videretur, ſi in ipſo decreto, reformationem in præfatione præmiſſam omitteret.

Act. Conſt. edit. Schelſ. p. 4.

At enim, ait Schelſtratus, *indè ſequeretur ab eodem decreto Seſſionis IV. abeſſe debere vocem* FIDEI, *utpote de quâ in præfatione allatâ nulla mentio eſt.* Undè etiam conſequatur, *decretum præfationi in omnibus correſpondere debere.* Vanum ſuffugium; nam ab ipſo initio, Synodus fidem deſignaverat hoc decreto Seſſionis III. *Ut non diſſolvatur* (Synodus) *uſque ad extirpationem ſchiſmatis & quouſque Eccleſia reformata ſit in fide & moribus & capite & membris.* Quod ſemel dictum & fundamenti loco poſitum hærebat animis; neque in Seſſione IV. poſt triduum habitâ iterari oportebat; cùm præſertim reformationis nomine intelligenda veniret *ipſa reformatio in fide & moribus* recentiſſimè in Seſſionis III. decreto memorata. At Seſſione IV. ſi de reformatione tanta præfati, de eâ in decreto penitùs conticeſcerent, nimis oſcitanter ipſum rerum caput prætermittere viderentur.

Schelſt. tractat. de ſenſ. &c. adverſ. Maimb. Diſſ. j. cap. ij. p. 46. Conc. Cōſt. ſeſſ. iij. p. 18.

Gonz. de infall. R P. disput. xiij. sect. vj. §. 2. n. 9. p. 677.

Itaque Pater Gonzalez (*e*) laudatis licèt impensissimè Schelstrati probationibus, ultrò tamen confitetur autores solutionis illius, qui ad Papam dubium verba Sessionis IV. Constantiensis adstringunt, *non insistere in Schelstrati notitiis, sed procedere supponendo decretum Sessionis IV. conceptum fuisse prout*

(*e*) *Pater Gonzalez*] (Thyrsus de Santala) Doctor & Professor in Universitate Salmanticensi edidit an. 1684. jam tum Societatis Jesu Præpositus generalis, insignem tractatum, quo impugnat probabilitatis doctrinam. Statim in *introductione lectoris*, memorat se ferre ægerrimè *sententiam benignam suæ Societati quasi propriam imputari. Ideò, ut à Societate hanc invidiam amoliretur*, ostendit, *Antonium de Cordubâ è D. Francisci, & Sabaudium è D. Augustini familiis* hujus opinionis fuisse autores; contra verò *primos ejus impugnatores è Societate prodiisse P. Ferdinandum Rebellum, Paulum Comitolum & Andream Blancum.* Ipse, *post exactam*, ut ait, *totius controversiæ discussionem*, statuit *non licitum esse sequi sententiam minùs probabilem tutam, relictâ probabiliore;* neque tamen *ullum è subditis suis ad ita docendum adstringere interdit.* Vid. huj. tract. præf. & D. Dup. Bibl. xvij. sæc. Extat ejusdem P. Gonzalez aliud opus à D. Dupin prætermissum, quod Romæ excusum est an 1689. sub hoc titulo: *De infallibilitate Rom. Pontif. in definiendis fidei & morum controversiis &c.* In illo opere eò intendit imprimis Gonzalez ut ipsius D. Dupin confutet librum *de antiquâ Ecclesiæ disciplinâ*, & D. Maimbourg libros historicos. Hunc autem tractatum D. Dupin non viderat. Nam statim atque excusus est, cavit Alexander vij. ne ille divenderetur, ut testatum legimus in epistolâ à quopiam Romæ degenti 28. Decemb. 1694. missâ ad D. Le Tellier Archiepiscopum Rhemensem, quæ affixa ipsi libro P. Gonzalez, in Bibliothecâ sanctæ Genovefæ asservatur, cujus hæc sunt verba: *Je suis bien aise que le livre* de infallib. sum. Pont. *vous ait été rendu. Il n'est pas à Rome & ailleurs* publici juris; *au contraire il y est extremement rare, & tous les exemplaires en ont été supprimés par ordre du S. Pere.... On dit pour raison, que ce livre ayant été imprimé par ordre du Pape Innocent* xj.... *& Alexandre* vij. *l'aiant fait lire & examiner de nouveau, ne voulut pas qu'il parût, tant pour ne pas embrouiller les affaires, qui ne l'étoient deja que trop, que parce qu'il crut que l'ouvrage ne répondoit pas au dessein, & il en fit supprimer les exemplaires.* Meritò Alexander vij. *publici juris* esse noluit hunc librum amplum sanè, sed, si pondus spectes argumentorum, levissimum. Exemplo sit illud quod P. Gonzalez censet omnibus assultibus imparvium; *De fide est non posse totam Ecclesiam errare in materiâ fidei:* hoc PRIMUM PRINCIPIUM: SECUNDUM PRINCIPIUM: *De fide est Christum fundâsse Ecclesiam, in quâ tribunal esset visibile, quod supremam haberet potestatem ultimò determinandi controversias circa fidem & religionem:* DIC ECCLESIÆ; SI AUTEM ECCLESIAM NON AUDIERIT &c. TERTIUM PRINCIPIUM: Ergò *supremum tribunal ad decidendas fidei & morum controversias debet esse autoritatis infallibilis.* QUARTUM PRINCIPIUM: Porrò *certum est Christum non reliquisse hanc autoritatem infallibilem in cumulo seu collectione omnium Christianorum, nec in cumulo seu collectione omnium Episcoporum;* undè consequens est hanc eum *reliquisse in solo Papâ.* Utrum consequens ex iis quæ suprà retulit verbis, *dic Ecclesiæ*, sequatur, lectori dijudicandum damus. Et tamen hoc illud est argumentum quod sæpissimè iterat & mille versat modis Gonzalez in totâ primâ disputatione, quæ paginas implet 128. in 4°. In secundâ disputatione, Papæ infallibilitatem assertam esse contendit his Christi verbis: *Rogavi pro te* &c. *Tu es Petrus* &c. *Tibi dabo claves* &c. Vide passim in toto D Bossuet tractatu hæc & similia argumenta, quæ ex illis Scripturæ locis Ultramontani petunt, egregiè confutata. Eosdem locos allegat Gonzalez quibus etiam probet *à Papâ in omnes Episcopos potestatem jurisdictionis & Ordinis derivare.* Sibi quidem objicit hæc Evangelii verba: *Sicut misit me pater, & ego mitto vos;* &: *Quorum remiseritis peccata &c.* quæ apertissimè indicant omnes Apostolos à Christo immediatè missos fuisse. At si credimus P. Gonzalez hæc verba nimis obscura sunt, illa verò perspicua: *Pasce oves meas*, quibus *regimen Ecclesiasticum monarchicum* uni Petro commissum ostendatur; & præterea Suarez, Turrecremata, Valentia &c. affirmant solum Petrum à Christo immediate ordinatum, deinde ordinâsse cæteros Apostolos. His & aliis æque futilibus lectores suos Gonzalez detinet à p. 129. ad p. 198. In tertiâ disputatione eamdem Papæ infallibilitatem urget, adductis sententiis Conciliorum generalium. Sic statuit de Concilio Nicæno: *Eruditissimus noster Franciscus Turrianus.... testatur, in hoc Concilio declaratum esse Romanum Pontificem esse supra Concilium omnium Episcoporum.* Hoc Turriani testimonium instar illi est omnium & potentissimorum argumentorum. Cætera quæ adjungit, aut perperàm allata, aut malè deducta ex apocriphis historiis, aut apertè falsa, hic referre

prout modò habetur in editionibus omnibus. Nempè adversante publicorum omnium codicum turbâ, parùm fidere ausus Schelstrati notitiis, *pia*que, ut vocat, *sententia.* Quâ voce Schelstrato *pietatem* magis quàm veritatem certam asserere videatur.

Cæterùm ex antedictis sat liquet à Schelstrato assertum temerè, Sessionem IV. à Basileensibus Patribus *corruptam :* cùm tamen, si id maximè probavisset, nihil adversùs nostros concluderet, quibus in Sessione V. satis amplum firmumque præsidium superesset.

CAPUT VI.

Sessionis V. quâ potissimùm utimur, lectionem, neque in dubium revocari posse, neque unquàm in dubium revocatam.

SED quandoquidem contendit Schelstratus in Sessionis IV. verbis, nonnihil variâsse codices sive manuscriptos sive etiam excusos; ne quis suspicetur idem in Sessione V. quâ potissimùm utimur, evenire potuisse; notatum hîc volumus, primùm ab omnibus, & ab ipso Schelstrato, ejus lectionem, ut certam agnosci : tùm verò, adeò esse firmam, ut numquam in dubium revocari possit.

Et quidem ea Sessio acta est die Sabbati 6. mensis Aprilis, anno 1415. ut ipso initio Sessionis inscriptum est. At eodem anno 21. die mensis Julii, cùm Sigismundus Imperator, pacis Ecclesiasticæ gratiâ, in Hispaniam profecturus esset, ac pro ejus itinere, sacræ Synodi decreto, Missæ ac Litaniæ solennes haberentur, quibus omnes Prælati interessent; coram tanto cœtu Joannes de Gersone, Universitatis Parisiensis Cancellarius, & Caroli VI. Christianissimi Regis Legatus, sermonem habuit : quo quidem in sermone, & Sessionem V. memorat, & ejus decreta, quæ suprà retulimus, de verbo ad verbum refert, ne uno quidem apice immutato; subditque continuò : *Conscribenda prorsùs esse mihi videretur in eminentioribus locis, vel insculpenda per omnes Ecclesias saluberrima hæc determinatio, lex, vel regula, tanquam directio fundamentalis, & velut infallibilis, adversùs monstruosum horrendumque*

Concil. Const. sess. v. pag. 21. sess. xvij. p. 155.

Gers. serm. de viag. Reg Rom. tom. ij. edit. D. Dup. p. 275.

ferre non est necesse, neque etiam dicere de reliquis disputationibus usque ad nonam, in quibus Papæ infallibilitatem tueri nititur *ex Synodis provincialibus, ex praxi Ecclesiæ,* quâ praxi, inquit, *ex Traditione Apostolicâ mos fuit referendi fidei quæstiones* ad Papam; quia *in eis decidendis errare non posse* credebatur; denique *ex autoritate Pontificum, ex testimonio SS. Patrum & ex jure Pontificio, seu Pontificum decretis.* Disp. ix. & x. multorum Scholasticorum allegat testimonia, & eorum imprimis qui hanc suam opinionem de fide certam, contrariam certò hæreticam pronuntiant. Nam ut optimè annotavit D. BOSSUET, Ultramontani *ubique improperant hæresim.* Neque prætermittendum est eumdem P. GONZALEZ tam falsò quàm confidenter affirmare omnes Universitates, Parisiensem quoque, ante Pontificatum Urbani vj. pro fixo statuisse dogmate, Papam esse infallibilem. Quo loco illud iterabimus quod jam à nobis alibi observatum esse meminimus : nempe Ultramontanos esse alios aliorum servum pecus. Pauca reperies apud P. GONZALEZ, quæ non prius dicta fuerint à Daguirreo & aliis, præter magnificas illas laudes, quibus, non admodùm congruenter, omnibus ferè paginis, suam Societatem celebrat.

offendiculum, quod hactenùs positum erat per multos de Ecclesiâ in itinere mandatorum, determinantes ex textibus glossæ, non ad regulam Evangelicam & æternam acceptis, Papam non esse subjectum generali Concilio, neque judicari posse per ipsum. En quæ quatuor mensibus post Sessionem V. coram Patribus sacroque Concilio dixerit Christianissimi Regis Legatus: en, inquam, quid pro suggestu, nemine improbante, dixerit, prædicaverit de Sessionis V. decretis, quibus Regnum Franciæ ejusque Legatos intercessisse Schelstratus memorat; ut & hoc in antecessum de eâ intercessione dicamus.

Schelst. Diss. Antuerp. cap. j. art. 2. p. 42. 43. Diss. ij. adver. Maimb. c. ij. p. 91. & seq.

Idem Joannes Gerson coram sanctâ Synodo sermonem habuit anno Domini 1417. Dominicâ die 17. Januarii, quo in sermone dixit: *Quamvis ultrà multiplicare sermones quid opus est super eâ veritate, cujus decisio clarissima solidissimaque facta est per hoc sacrum Concilium, cui non licet obniti, nec ipsam in argumenta deducere?* Ac paulò post refert decreta Sessionis V. quemadmodùm vulgata sunt; quæ nihil hìc referre totidem verbis attinet, cùm diligenter exscribat duo Sessionis V. decreta integra, iisdemque verbis, quæ jam descripsimus, ne immutato quidem apice. At prætermitti non debent, quæ statim ipse subdit: *Huic veritati fundatæ super petram sacræ Scripturæ, quisquis à proposito detrahit, cadit in hæresim jam damnatam, quam nullus unquam Theologus, maximè Parisiensis, & sanctus asseruit.* En qui decretis Constantiensibus Sessionis V. intercessisse memoratur.

Gers. serm. in die S. Anton. loc. cit. p. 355.

Ibid.

Sic quippe censebant, sic prædicabant; fidei veritatem fundatam suprà petram assiduè inculcabant; neque contrariæ sententiæ notam hæresis inurere verebantur, à nullo reprehensi; imò à Patribus totoque Concilio in pretio habiti summisque præpositi negotiis. Nimii, inquient, qui hæresim improperant, quod nec nos nunc facimus. Hæc quidem suo loco propriâ quæstione habitâ exponemus: nunc sanè quid, Synodo audiente, Gerson à nemine reprehensus prædicaverit, audisse sufficiat.

Inf. lib. vj. cap. xix.

Idem tractatu: *An liceat in causis fidei à summo Pontifice appellare*, eadem decreta Sessionis V. die 6. Aprilis anno 1415. habitæ, de verbo ad verbum exscribit; eorum quoque summam Petrus Cardinalis Alliacensis repræsentat tractatu, quem anno 1417. vigente Concilio, *de Ecclesiæ autoritate*, Constantiæ edidit.

Gers. loc. cit. p. 303.

Pet. Alliac. tractat. de Eccl. aut. part. iij. capitul. iv. in ap end. tõ. ij. Ge s. p. 9 6

Jam anno 1431. cùm Basileensis Synodus haberetur, Sessione II.* Patres hoc rerum gerendarum fundamentum ponunt: *& ne de ejusdem sacræ Basileensis Synodi potestate à quoquam dubitetur, ipsa eadem Synodus duas declarationes ex decretis Synodi Constantiensis in præsenti Sessione, aliis suis decretis editis seu edendis inserendas ordinat & decernit, quarum quidem declarationum, tenor primæ sequitur, & est talis.* Subdunt posteà Sessionis V. Constantiensis decreta duo, quæ suprà descripsimus, ne immutatâ quidem virgulâ.

* actâ mense Feb. 1432. Conc. Bas. sess. ij. pag. 477.

Cùm posteà Eugenius IV. pravo maloque consilio, ut etiam eventus docuit, Synodum Basileensem dissolvere niteretur, Julianus Cardinalis, ejus in eâdem Synodo Legatus, ad Pontificem hæc scripsit: *Asserunt etiam* (Patres Basileenses) *prædictam dissolutionem fieri non potuisse, obstante quidem decreto Constantiensis Concilii, quòd cuicumque Concilio generali legitimè congregato, in his quæ pertinent ad fidem, & extirpationem schismatis, & ad Ecclesiæ refor-*

Epist. ij. Cardi. Julian. vid. int. oper. Æn. Sylv.

mationem in capite & in membris, quemlibet cujuscumque conditionis, etiam Papalis, teneri obedire decernit. En igitur integer decreti Constantiensis tenor, qualem nunc habemus, certi fundamenti loco constitutus.

Subortis deindè gravibus dissidiis, innumerabiles loci sunt in Basileensi Synodo, quibus decreta Constantiensia Sessionis V. repetuntur, innovantur, ac de verbo ad verbum gestis inseruntur. Neque Eugenius IV. hæc decreta falsò relata querebatur: imò verò edidit in Florentinâ Synodo decretalem, *Moyses*, quâ tres veritates Concilii Basileensis (*f*) damnat, eâ etiam causâ, *quòd Concilii Constantiensis sensui* contrariæ essent: adeò in confesso erat eos canones, vero tenore verborum à Basileensibus fuisse prolatos.

Conc. Bas. sess. xvj. xviij. xxxiij. p. 539. 540. 618.

Conc. Florent. part. iij. Decr. *Moyses* tom. xiij. Conc. p. 1186. vid. etiam pag. 1188. 1190.

Quo etiam tempore, coram eodem Pontifice, Joannes à Turrecrematâ cum Legatis Concilii Basileensis publicè disputavit: canones Constantienses passim citabantur ac referebantur eo tenore verborum, quem sæpè diximus. Eos Turrecremata exponebat, elevabat, eludebat, ut poterat: genuinum legitimumque Constantiensis Concilii fuisse fetum ubique fatebatur.

Turrec. Resp. ad Bas. part. ij. n. 2. & 4. tom. xiij. Conc. pag. 1711. 1712.

Atquì certissimum est Eugenium IV. & Turrecrematam adfuisse Constantiensi Concilio, ipsumque Eugenium IV. jam fuisse Cardinalem, iisque temporibus adfuisse, quibus Joannes Gerson ea quæ memoravimus prædicavit. Jam commemorare nihil attinet quoties hujus ævi Scriptores, Thomas de Corcellis, Antonius de Rosellis, Dionysius Carthusianus aliique innumerabiles, hujus Sessionis decreta exscripserint: ne quis fortè Schelstratus hîc unquam aut falsitatem, aut variam lectionem suspicari possit.

CAPUT VII.

Ad sensum Constantiensium canonum constituendum præmittitur brevis historia schismatis: ex ipso schismate fidei periculum, Sedis Apostolicæ contemptus, morum corruptela, ac necessaria reformatio.

JAM Constantiensium decretorum textu constituto, certum sensum ac mentem exponimus. Verùm antè omnia brevis est præmittenda schismatis, & Conciliorum, Pisani scilicèt & Constantiensis, de schismate agentium, historia. Hinc enim causæ status constituendus, & Constantiensium decretorum exponenda ratio, quâ difficultates omnes facilè evanescant.

Notum omnibus post translatam ad Gallias, ibique septuaginta ferè annorum spatio collocatam sedem Apostolicam, Gregorium XI. tandem Ro-

Vid. Rainald. tom. xvij. an. 1378. n. 1. & seq.

(*f*) *tres veritates Concilii Basileensis*] eæ sunt: prima, *Veritas de potestate Concilii generalis.... supra Papam.... est veritas fidei Catholicæ.* Secunda, *Quòd Papa Concilium generale.... sine ejus consensu nullatenus autoritative potest dissolvere, aut ad aliud tempus prorogare, aut de loco ad locum transferre, est veritas fidei Catholicæ.* Tertia, *Veritatibus duabus prædictis pertinaciter repugnans est censendus hæreticus.* Vid. tom. xiij. Conc. decr. *Moyses* p. 1188. 1189. & sess. xxxiij. Conc. Basil. tom. xij. p. 619. & inf. lib. vj. cap. ix.

mam Avenione rediisse, ibi non ita multò post obiisse, anno scilicèt 1378. populum Romanum magnâ vi egisse cum Cardinalibus, quorum pars maxima Galli erant, ne fieret Pontifex, qui regrederetur ad Gallias; atque ideò non tantùm insanis clamoribus, sed etiam certæ necis intentato metu postulâsse, ut civem Romanum in sede Apostolicâ collocarent: quibus maximè permotos, ad id devenisse ut, extra Cardinalium Collegium, Bartholomæum Barensem Archiepiscopum, Urbanum VI. eligerent, non quidem Romanum, sed tamen Italum; quem in Italiâ ipsâ patriæ charitas detineret. Atque is, delinitâ plebe, in Pontificiâ cathedrâ constitutus, & ab omnibus agnitus. Neque eò seciùs post aliquot menses, Robertus Gebennensis *, Clemens VII. dictus, Anagniæ (g) electus est, quòd plerique Cardinales Urbanum vi electum contenderent: se quidem metu adactos, ac, datâ copiâ, statim ex urbe Româ tanquam ex custodiâ effugisse. Urbanus Romæ, Clemens à Gallis agnitus, Avenione sedit. Urbano Bonifacius IX. Innocentius VII. Gregorius XII. Clementi Benedictus XIII. Hispanus suffectus est. Has inter turbas Christiana Respublica infando schismate, quadraginta ferè annorum spatio, laborabat. Quærebatur primùm, an is metus fuisset, qui graves & constantes viros meritò permoveret, atque electionem irritam faceret? Tum si electio per vim & seditionem extorta ab ipsâ origine nulla esset, an secutâ consensione, atque agnitione Urbani VI. rata haberetur? An verò omnia per se, etiam ipsa agnitio atque consensio, eodem scilicèt metu præstita, irrita caderet? Et quidem satis constabat à Cardinalibus, quamquam non per omnia plebi furenti obsecutis; quippe cùm non Romanum, sed Italum dumtaxat Pontificem providissent, tamen electionem ipsam, non uti sacri canones postulabant, plenâ libertate fuisse celebratam; neque integrum fuisse eis ut, more Majorum, ex totâ Republicâ Christianâ eligerent, qui toti præfuturus esset. Utcumque est, (neque enim juvat hîc tantam innovare litem) est certum, rem doctis etiam sanctisque viris adeò obscuram esse visam, ut Nationes, Regna, Principes, sacrorum Antistites, illique etiam ipsi, qui vitæ sanctitate atque miraculis celebres habebantur, in re hactenùs inauditâ, juris & facti ambiguitate, in diversa studia traherentur.

* Seu potius Genevensis.

Sæpè interim de pace actum, sed inani operâ; neque persuaderi potuit utriusque partis Cardinalibus, ne sede vacante, novo Pontifice constituto, schisma propagarent; neque ipsi contendentes, ut vocabant, hoc est, Angelus de Corario, Gregorius XII. ac Petrus de Lunâ, Benedictus XIII. qui se pro Pontificibus gererent, sæpè licèt polliciti, adduci potuere, ut reipsâ loco cederent, ac pacem honori suo anteponerent: adeò imperii dulcedine capti, vanis pollicitationibus ac pactis, etiam sacramento confirmatis, nihil aliud quàm suam conscientiam, ac publicam fidem, totumque adeò Orbem Christianum, ludere videbantur.

Sanè uterque profitebatur se à Pontificatu pacis Ecclesiasticæ gratiâ discessurum; sed eâ conditione, si priùs æmulus loco cederet, paxque & unio,

(g) *Anagniæ*] Cardinales primùm secesserunt Anagniam, & inde Fundos urbem Regni Neapolitani in Provinciâ Terræ Laboris, 9. leucis distans ab urbe Anagniâ. Ibi Robertus electus est.

ut vocabant, ſtatim coalitura videretur. Sed cùm alter alterum expectaret, neuter inciperet, nihil interim fieret, reſque in infinitum extraheretur, totum id, quod inter ipſos, miſſitatis ultrò citròque Legatis, agebatur, fœdæ ludificationi, quàm feriæ tractationi ſimilius habebatur.

Haud me fugit Gregorium XII. virum bonum ac ſimplicem, meliore fide egiſſe viſum; Benedictum XIII. ſubdolum, pervicacem, atque obſtinatæ mentis, eò tantùm collimâſſe, ut in æmulum continuati ſchiſmatis invidiam derivaret. Sed nec ipſe Gregorius erat innocuus: quippe qui ad pacem & abdicationem per ſe ipſe pronus, tamen à dimittendâ potentiâ, nepotum quibus ingenti ſtudio addictus tenebatur, artibus ac ludificationibus vetaretur. Placet referre Leonardi Aretini Gregorianarum partium elegantiſſimi & candidiſſimi hiſtorici, de ipſo Gregorio verba memoranda. *Paulatim res labaſcere cœperunt, & cuncta in dies deteriora fieri; voluntas enim illa Pontificis recta, nequaquam ſatis habere firmitatis reperta eſt ad Pontificatum deponendum. Cujus rei culpam multi in propinquos ejus referebant. Ab his enim formidines inanes, & adumbrata pericula quotidiè fingi, ac inſtillari ejus auribus prædicabant.* Neque ab his abludit Theodorus à Niem, earumdem partium hiſtoricus; neque quidquam viſum eſt gravius, quàm cùm Gregorius, abjectis veteribus Cardinalibus, qui ſtuderent paci, eorum loco Cardinales fecit Antonium Corarium fratris filium, & Gabrielem Condolmerium ſororis filium, poſteà Eugenium IV. Ac multa eum cognatorum turba circumdabat, qui ad retinendum Pontificatum adigerent; nec imbecillem ſenem puduit abdicationem paciſci eâ lege, ut Faventinus * & ForoJulienſis Principatus (*h*) nepotibus traderentur. Nihil ergò mirum, quòd tanta cohorta ſit Chriſtiani Orbis indignatio, adversùs ambos Pontifices, qui ſeptuagenariis majores, fluxi honoris cupiditate, Rempublicam Chriſtianam certam in perniciem agerent.

Leon Aret. de temp. ſui hiſt. p. 27.

Theod. à Niem. lib. iij. de Schiſ. cap. xv. xvj. xvij. xix. &c. Rain. tom. xvij. an. 1408. n. 8.

Rain. ib. an. 1407. n. 29. Theod. à Niem. loc. cit.

Et quidem ab aliquot ſæculis fœda erat Eccleſiæ facies, ſolutâ diſciplinâ & corruptis moribus; & ab ipsâ curiâ Romanâ prima totaque ferè mali labes, undè remedium expectari debuit: adeò omnia avaritia ac libido pervaſerat, ac plerique Pontifices vix aliquid priſci moris cogitabant, ſatis ſuperque ſe Pontifices arbitrati, ſi diſpenſationibus, reſervationibus, indictionibus, decimationibus, aliiſque mandatis extraordinariis, cuncta ad ſe traherent. Venalia omnia, totaque Eccleſia prædæ fuit. Hæc à ſancto quoque Bernardo ſedis Apoſtolicæ ſtudioſiſſimo memorata, nec referenda arbitrarer, niſi de reformationis ſummâ neceſſitate, vel maximè agendum incumberet. Et ſatis conſtabat poſt ſancti Bernardi tempora res in deteriùs quoque fluxiſſe. Verùm in tanto ſchiſmate magis magiſque omnia peſſum ire, in Italiâ Tyranni invaleſcere, ingruere undique bella, & quiſque tutandi ſui Pontificis ſpecie, hoſtes inſectari, vicinos diripere, omnia miſcere, *Simonia in domo Dei præſidere, eripi Eccleſiæ libertates.* Hæc Univerſitas Pariſienſis datâ ad Carolum VI. epiſtolâ querebatur.

* Faventia urbecula diſtans 4. leucis à Foro-Julio in Romandiolâ provinciâ.

Bernard. lib. de Conſ. ad Eug. paſſ.

Spicil. tom. vj. p. 96. 97.

Ad hæc, profligatâ diſciplinâ, hæreſes gliſcere, Wiclefi, Huſſi, aliorumque ſcelere concuti Eccleſia; periclitari fides; ſedes Apoſtolica, concilia-

(*h*) *Principatus.*] Addit Rainaldus illum quoque poſtulâſſe, ut nonnulla oppida Eccleſiæ Ravennatis ditionis, illis darentur.

trix unitatis, veluti ſchiſmatum altrix, contemptui haberi. Teſtantur enim Univerſitatis Pariſienſis ſanctiſſimæ & graviſſimæ literæ ad Clementem VII.
Ib. p. 112. Avenione ſedentem, *eò rem proceſſiſſe per ſchiſma, ut plures paſſim & publicè non vereantur dicere, nihil curandum ſintne duo, vel tres, aut decem, vel duodecim Papæ: imò & ſingulis Regnis præfici poſſe nullâ ſibi autoritate prælatos; quod in detrimentum ſacroſanctæ Eccleſiæ Romanæ, Eccleſiaſticæ politicæ, & religionis Catholicæ.*

Sic ex ſchiſmate tam diuturno, tam fœdo, addita audacia ſedis Apoſtolicæ contemptoribus; undè emerſit illa, in Synodo Conſtantienſi relata, Wiclefi propoſitio: *Poſt Urbanum VI. non eſt aliquis recipiendus in Papam, ſed vivendum eſt more Græcorum.* Eò Apoſtolicæ ſedis totiuſque Eccleſiæ Catholicæ res per ſchiſma devenerant.

Concil. Conſt. ſeſſ. viij. prop. Wiclef. ix. p. 46.

Cæterùm apud pios bonoſque inconcuſſa manebat ſacratiſſimæ ſedis autoritas, Eccleſiæ Catholicæ petra, fidei magiſtra, mater unitatis, atque inter pravos mores & horrendi ſchiſmatis mala, ſubibat tot ſanctorum Pontificum recordatio. Et ſatis conſtabat ſuper omnes Eccleſias Romanam Eccleſiam, ut dignitate, ita diſciplinæ pietatiſque laude diutiſſimè præſtitiſſe, tum ejus autoritate vel maximè, quocumque tempore proſtratas hæreſes, fidem Catholicam, Chriſtianamque pacem ubique viguiſſe; quæ labentibus ſæculis mala eveniſſent, iis non infringi Chriſti promiſſa; tentari nos à Domino, an in his promiſſis firmâ fide maneremus, nec ſuæ Eccleſiæ defuturum. Ea ſpes animos ſuſtentabat: quoque vehementiùs concuſſa erat Apoſtolica ſedes, eò magis in eam piorum incenſa ſtudia. Sed labaſcebat infirmorum fides, atque omninò navicula, veluti dormiente Chriſto, mergi fluctibus videbatur.

CAPUT VIII.

Tria ſchiſmati quæſita remedia: Concilium Oecumenicum neceſſarium: Eccleſia Gallicana ab ODORICO RAIÑALDO, *Wicleſiſmi accuſata, propter ſubtractam ſimul obedientiam & Annatas.*

PRIMA Gallia tanto vulneri medicas adhibuit manus. Clerus Gallicanus Lutetiæ congregatus anno 1394. Simone Cramando (*i*) Patriarchâ Alexandrino titulari, Præſide electo. Quo duce hæc profeſſi Gallicani Antiſtites: *Tendimus ad redintegrationem & conſervationem ſtatûs & honoris ſummæ dignitatis Papatûs, & univerſalis Eccleſiæ, ſicut in noſtris conſecra-*

Spicil. tom. vj. p. 77. & tom. Conc. xj. p. 2515.

(*i*) *Simone Cramando.*] Is *decretorum Doctor famoſiſſimus, ſubtilis ingenio, claruſque eloquentiâ,* ut verbis utar Cleri Gallicani Cœtus an. 1394. Spicil. tom. vj. p. 73. fuit Referendarius, ſeu Magiſter precum & Cancellarius Ducis Bituricenſis, tum Epiſcopus Pictavienſis, demum Patriarcha Alexandrinus, Archiepiſcopus Rhemenſis, & ſub Joanne xxiij. Cardinalis. Ille Piſani Concilii, ad extinguendum ſchiſma coacti, pars fuerat maxima. Cramandum omnes teſtantur fuiſſe ſui ævi virum maximum, & eum cujus opera erat eximia, in gerendis & extricandis rebus arduis. Vid. Gall. Chriſt.

tionibus juramus. Hic finis omnium, ut Papalis, & universalis Ecclesiæ dignitas pristino reponeretur loco. Simul Universitas Parisiensis commoveri cœpit. Multi tractatus, multi cœtus habiti : compertum denique est tria sanando schismati accommodata esse remedia. Primum, ut contendentes loco cederent. Secundum, quoniam, id ab invitis extorqueri non potuit, ut se ab eorum obedientiâ omnes subtraherent, ac neutrales essent. Tertium cùm periculosi esset exempli, ut subjecti ab obedientiâ se ipsi subducerent, Concilii generalis autoritas quærebatur. In eam posteà sententiam ibat frequens consessus Ecclesiæ Gallicanæ, eodem Cramando Præside, anno 1406. Hinc tria illa remedia hoc ævo toties celebrata : cessio, obedientiæ subtractio seu neutralitas, Concilii generalis congregatio.

Huc autem accedebat illud, quod per sese erat gravissimum, quòd electi Pontifices sæpissimè etiam inter ipsa electionis initia ad juramentum voluntariæ cessionis adacti cùm rem protelarent, nec bono Ecclesiæ consulerent, perjurii quoque nomine omnibus exosi, atque hostes Ecclesiæ magis quàm Pontifices; eâque causâ meritò deserendi, imò per generale Concilium deponendi haberentur.

Hìc Odoricus Rainaldus, Simonem Cramandum, aliosque Gallos, de Ecclesiâ optimè meritos arguit, ut qui odio Benedicti, hæc perniciosissima dogmata invexerint : nempè, *neutri contendentium obsequendum esse, sed provocandum esse ad generale Concilium; Concilium Romano Pontifici præferendum; sacerdotiorum conferendorum jus ad Episcopos, provocationes ad Archiepiscopos revocandas; leges canonicas ab iisdem solvendas, neque extra Galliæ Regnum evagandum ut sedes Apostolica consulatur; Gallorum Regem de hæresi & schismate posse cognoscere; Gallos sedi Apostolicæ conjungi posse, quamvis sedenti in sede Apostolicâ conjuncti non sint, & negato Pontifici obsequio, non futuros Acephalos, cùm Christus sit caput Ecclesiæ; quâ in re Cramandum ad Wiclefismum deflexisse. Tum illud gravissimum, atque ex Wiclefistarum subdolis consiliis, edicto Regio, vetitas pendi annonas*, quas *annatas* vulgò dicimus. Quo fine desinere ineptissimam accusationem oportebat. Neque enim hìc dissimulare possumus Ecclesiæ Gallicanæ injuriam, quæ sub Cramandi nominè Wiclefismi accusetur : tanquam Wiclefistæ fuerint & Acephali, qui utrique Pontifici fœdum schisma alenti obedientiam denegarent; ut unus idemque indubitatus Pontifex, Concilii Œcumenici autoritate, proderetur. An verò putamus, vacante sede Apostolicâ, dissipari Ecclesiasticam unitatem; aut unà cum Pontifice sedem Apostolicam interire, cui quidem sedi Christiani omnes interim conjungantur; aut Ecclesiam esse tum corpus acephalum ac truncum, cùm interdùm vacatio in multorum annorum spatium extrahatur?

Rain. tom. xvij. an. 1406. n. 18.

Cæterùm subtractâ semel obedientiâ, quid aliud fieret, quàm ut Episcopali regimine tantisper componeretur Ecclesia, donec summus Pontifex crearetur? Neque verò quidquam est à Regibus postulatum, quàm ut ad abolendum schisma, ipsâ hæresi tetrius, præeuntibus Episcopis atque Theologis, suam operam, atque autoritatem interponerent; quod præsidium, si periclitanti Ecclesiæ denegarent, quis non videat, eos necessario officio defuturos?

Id. ib. an. 1408. n. 7. 8. & seq.

Quod autem Odoricus Rainaldus premit Benedictum, Gregorium excu-

ſat, ejuſque vituperat Cardinales, qui ab eo diſceſſerint, cùm in ejus fide perſiſtere, ac Benedicti aſſeclas ad eum deferendum urgere debuiſſent, fruſtra eſt. Nempè ſi hæc tum conſilia valuiſſent, dum contendentes alter alterum accuſarent, cæteri expectarent, & tanquam pacatiſſimis Eccleſiæ rebus omnia ordine conſueto gererent; Eccleſia immedicabili vulnere ſcinderetur, & adhuc infandum ſchiſma duraret. Quare hæ ludificationes ſemel incidendæ erant; meritòque Cardinales toti Orbi teſtabantur, eo loco eſſe Eccleſiam, ut omnia ruitura eſſent, niſi jam non in verbis ac pollicitationibus, ſed in ipſis rebus remedium quæreretur. Quî enim pertinebat inquirere diutiùs, penes quem ſchiſmatis culpa reſideret, aut cujus medici inſcitiâ, vel ſcelere, vulnerata ac lacera periclitaretur Eccleſia? Quin certum utroſque in culpâ eſſe, qui mercenarii, non veri Paſtores, ſemetipſos, non gregem paſcerent; ſatiſque ſe ſchiſmatis reos proderent, niſi ſeſe citiùs propter Eccleſiam conſervandam, vel in altum dejici paterentur. Ergò Cardinales ipſam, anteaquàm funditùs interiret, niſi Deus provideret, Eccleſiam ex utriuſque manibus confeſtim eriperent, & Concilio Œcumenico ſanandam conjungendamque traderent.

Ep. Card. ap. Rain. ib. n. 53. 54. 55. &c.

CAPUT IX.

Nullum remedium niſi in Conciliorum generalium ſuperiore poteſtate: an ea ſit agnita in causâ ſchiſmatis tantùm; an ideò collata ad ſchiſmatis cauſam, quod in aliis quoque cauſis prævalere ſoleret?

CONCILIORUM generalium jam indè ab initio naſcentis Eccleſiæ ſumma autoritas habebatur; ac tum vel maximè è re Eccleſiæ erat, ut eam autoritatem omnes agnoſcerent. Quippe contendentes Pontificiam poteſtatem immodicè extollebant, & Gregorius quidem apertè dicebat: *Ego ſum Papa, ego ſum ſupra jus.* Cùmque Cardinales, ab eo dira omnia comminante, ad Concilium Œcumenicum appellarent, ſic ipſe reſpondit: *Hæc appellatio eſt contra ſacros canones: hæc appellatio non defendit, ſed gravat: hæc appellatio implicat ignorantiam, vel malitiam, vel falſitatem.*

Spicil. tom. vj. p. 290. Rain. tom. xvij. an. 1409. n. 55. Rain. ib. an. 1408. n. 2. Bull. Bened. Spic. loc. cit. pag. 180. 184. 189.

Benedictus autem eo ſuperbior, etiam datis Bullis, excommunicaverat qui à ſe, aut à ſucceſſoribus Romanis Pontificibus appellarent. Quin etiam Francorum Regem Carolum VI. à ſe diſcedentem admonet: *Nullo caſu à Romano Pontifice appellare licitum:* ſimul Regis ſubditos à juramento fidelitatis abſolvit: adeò tumidos vel in adverſâ fortunâ gerebat ſpiritus.

At quotquot erant ſchiſmatis inimici, præcipuè verò Univerſitas Pariſienſis, quam pacis autorem & ſanæ doctrinæ fontem univerſa tum ſuſpiciebat Eccleſia, hæc opponebat: *Papa matri ſuæ, hoc eſt ſanctæ Eccleſiæ, quam fidelium omnium matrem eſſe conſtat, ſi ipſe Catholicus eſt, materno jure ſubditur, ut & Chriſtus matri:* tum illud: *Cùm neuter nos audiat, nihil ſupereſt, niſi ut dicamus Eccleſiæ:* addebat *utrumque Pontificem apertè hæreticum,* quòd

Ib. Spicil. p. 87.

quòd schisma inveteratum sit hæresis : denique, *reformationem omninò necessariam ; cùm nisi Christus provideat, in ruinam irreparabilem ventura sint omnia ;* ac propterea *Synodum universalem congregandam, cui autoritatem consensus omnium fidelium daret.* Quam sententiam Benedicti Cardinales, datis ad eum literis *, confirmabant.

* Quibus eum ad Pisanū Concilium convocabant.

Neque Gregorii Cardinales minore studio Concilii Œcumenici autoritatem prædicabant ; quippe qui & ad illud appellarent, & appellationi hæc interfererent : *A vobis, Pater sancte, Vicario, ad Dominum nostrum Jesum Christum, qui judicaturus est vivos & mortuos & sæculum per ignem : item ad generale Concilium, à quo, & in quo solent gesta etiam summorum Pontificum quæcumque pertractari, decerni, & judicari : item ad Papam & Pontificem futurum, cujus est gesta inordinata sui prædecessoris in melius reformare*, &c.

Ib. p. 2?2. Ap. Rain. an. 1408. n. 9.

Hinc patet quàm falsi sint, qui tum primùm, occasione schismatis, ortam putant de Conciliorum superiore potestate sententiam, quique memorant appellationes ad generale Concilium, rem novam, quam hujus schismatis necessitas expresserit. Neque cogitant à Bonifacio VIII. Regem & Regnum Galliæ cum universis Ordinibus appellâsse ad futurum Concilium ; suoque loco referemus ejusmodi appellationes, sæculis anterioribus, à Catholicissimâ tum Ecclesiâ Anglicanâ celebratas. Sed ut hæc & alia vetustiora omittamus, in modò recensitis actis vidimus, appellationem interpositam à Gregorio XII. ad generale Concilium, *ut à quo, & in quo solent gesta summorum Pontificum judicari.* Ergò Concilii superiorem potestatem, ut rem solitam, non ut causâ schismatis recens excogitatam implorabant ; neque à Papâ, ut dubio, sed generatim à Papâ recurri ad Concilium fatebantur ; duæque obedientiæ, hoc est tota Ecclesia Catholica, agnoscebat hanc Concilii superiorem potestatem, in quâ unâ fidelium conscientia acquiesceret.

Inf. lib. x. cap. xxv.

Nam quod quidam commemorant, contendentium cessione seu abdicatione præstantissimum atque tutissimum remedium contineri, ex parte quidem verum est ; sed rem penitùs inspicienti vanum. Quid enim reverâ tutius atque præstantius in omni lite, quàm ut litigantes ultrò paciscantur ? Sed cùm id impetrari à pertinacibus sit difficillimum ; hinc fit ut necessaria sit judiciaria autoritas, quæ cuncta constituat. Quare Concilium, quod litem disceptaret, atque ambos contendentes in ordinem cogeret, omnes requirebant.

Huc accedit, quòd, ambobus etiam loco cedentibus, quæstio superesset, spontene an coacti Papatum abdicârint. Neque enim persuaderi poterat autoritate pollentibus ut cederent ; ac si id deserti facerent, vis quædam illata videbatur, resurgebantque vanæ spes tuendæ dignitatis, atque in pristina mala relabebatur Ecclesia. Nullum ergò remedium, nisi in supremâ Concilii generalis autoritate atque judicio.

CAPUT X.

Concilium Pisanum ab utriusque obedientiæ Cardinalibus convocatum, quo jure? Ejus Concilii acta.

CUM ergò omnes faterentur generalis Concilii opem esse Ecclesiæ necessariam, quæstio supererat, quis illud Concilium convocaret. Nam & priscis canonibus erat cautum, ne absque Romano Pontifice Ecclesiæ convenirent; & id à contendentibus expectare, ut totam Ecclesiam in duas distractam obedientias convocarent, nihil aliud erat quàm operam ludere. Neque enim quisque eorum Concilium ullum convocaturus erat, nisi à quo pro vero certoque Pontifice coleretur. Id etiam experimento claruit: ecce enim Gregorius, Senas; Benedictus, Perpinianum petiit. Ibi diversissimis mundi partibus constituti, suam quisque Synodum, Gregorius, Austriam Aquileensis Diœcesis, vix notum in Utini viciniâ oppidulum; Benedictus, Perpinianum Elnensis (*k*), Diœcesis convocârunt. Quo fine? Nempè eo, ut, quemadmodùm erat prædictum à Cardinalibus, *unus ad Occidentem, alter ad Orientem, gressibus directis, ad schisma perpetuandum, & unionis spem penitùs evacuandam pergerent*: nihilque aliud afflictæ Ecclesiæ superesset, quàm illud Propheticum, quod iidem Cardinales meritò inculcabant: *Venite, congregamini omnes bestiæ terræ; properate ad devorandum: ecce derelictus est grex.*

Vid. ap. Rain. an. 1408. n. 54. 56. epist. Card.

Jerem. xij. 9.

Cùm igitur eo loco res essent, ipsa necessitas extorquebat, ut quocumque modo Ecclesia conveniret: quæ ubi semel coacta & adunata esset, ejus autoritatem summam & indetrectabilem futuram, pacis studiosi consentiebant omnes. Quare Cardinales utriusque partis, id sibi uno ore decernunt licere, ut in tanto discrimine Concilium convocent. Et disertè Benedicti XIII. Cardinales: *Ubi Concilium est convocandum, sicut in casu nostro, &* PAPA UNICUS, (quantò magis dubius) *non vult, negligit, aut non potest, vel est furiosus; non dubium quin Cardinales possint; nec necesse est ut convocans habeat autoritatem suprà Concilium, cùm ab Archiepiscopo convocante, ad Concilium appelletur.*

Spicil. loc. cit. Resp. Amb. ss. Reg. Rom. Ruperti p. 270.

Id ipsum professi Gregorii XII. Cardinales, & utrumque Collegium, à suis Pontificibus discessione factâ Concilium generale Pisas convocant. Quâ verò autoritate in casu tam extraordinario staret illud Concilium, noster Gerson exponebat anno 1408. factâ propositione coram Anglicis ad Synodum Pisanam delegatis, in hæc verba Osee: *Congregabuntur filii Juda & filii Israel pariter, & ponent sibimet caput unum.* Docebat autem hæc consideratione IV. *Congregatio filiorum Israel & Juda pariter sumit suam efficaciam & virtutem à Divino semine, quod per Ecclesiasticum corpus, tanquam sanguis vivificus, diffusum est, & radicaliter, seu inseparabiliter insertum.* Tum commemoratis permultis sanè casibus, quibus Ecclesia sine Papâ congregari possit; *in talibus*, inquit, *casibus, congregatio Ecclesiastica sumit*

Os. j. 11. Gers. prop. cor. Angl. cons. iv. tô. ij. Dup. p. 128.

(*k*) *Elnensis.*] Elna, seu potius Helena est oppidulum Galliæ Narbonensis, cujus sedes Episcopalis a Clemente viij. an. 1604. translata est in vicinam urbem Perpinianum.

autoritatem, *& virtutem se ipsam uniendi*, *ex Divino semine per universum corpus diffuso ; quod est ipsa fides*, *ipsa charitas*, *ipse utriusque ductor Spiritus*, *ipse Christus*, EX QUO TOTUM CORPUS COMPACTUM ET CONNEXUM PER OMNEM JUNCTURAM SUBMINISTRATIONIS...... AUGMENTUM FACIT. Plura in eam rem posteà referemus ; nunc ista sufficiant ; cùm præsertim nemo dubitet jure ipso naturali communitatem omnem, nativo licèt capite destitutam, quantò magis Christi Ecclesiam ab eo optimè constitutam, suæ unitati ac saluti summâ autoritate & efficaciâ providere posse.

Ephes. iv. 16.

Hâc igitur autoritate fulti Cardinales utriusque partis, Pisano Concilio, ipsi primi omnium numero XXIII. adsunt ; adcurrunt undique Principes Ecclesiarum, fidei periculo & tantâ necessitate permoti ; trecenti Episcopi cum totidem ferè Abbatibus, omnium penè religiosorum Ordinum Superiores & Generales, Legati Regum, Principum, Regnorum, Provinciarum, ex celeberrimis Capitulis & Academiis deputati, atque innumerabiles sacræ Theologiæ & canonici Juris Doctores. Fit *Sancta & universalis Synodus universalem Ecclesiam repræsentans*, *Spiritûs sancti gratiâ in Majori Ecclesiâ Pisanâ congregata.* En quâ autoritate freti ; nempè universalis Ecclesiæ, *quam repræsentarent*, sanctique Spiritûs, cujus gratiâ coalescerent; quâ deindè autoritate citantur contendentes, & contumacia declaratur ; ac demùm Sessione XV. uterque *de Papatu damnabiliter contendentes*, seu potiùs colludentes, *ut notorii schismatici & antiqui schismatis nutritores*, *notorii hæretici & à fide devii*, *notoriisque criminibus enormibus perjurii & violationis voti irretiti*, *& universalem Ecclesiam notoriè scandalizantes*; *atque adeò ipso jure dejecti*, declarantur, deponuntur, ab Ecclesiâ præciduntur. Sessione XVI. antequàm eligatur Pontifex, fit decretum Cardinalium sacramento confirmatum, *de continuando Concilio*, *quoad rationabilis*, *debita*, *ac sufficiens reformatio universalis Ecclesiæ*, *& status ejus tam in capite quàm in membris facta sit*, *& quòd sede vacante continuetur Concilium*, *& ad reformationem procedatur.* His pactis atque decretis anno 1409. Sessione XVII. Petrus Philargus Cretensis, ex Minorum Familiâ, vir sanctus ac doctus, à Cardinalibus eligitur, & assumpto Alexandri V. nomine in Petri cathedrâ collocatur. Denique cùm multi Antistites ac Legati discessissent, Sessione XXI. ab Alexandro V. sacro approbante Concilio, dimittuntur Patres, ac triennii tempus indicitur, quo elapso tempore, continuetur Concilium. Atque hæc, quæso, lectores diligenter advertant, nec schismatis tantùm, sed etiam reformationis gratiâ, Pisanam Synodum *institutam & continuatam esse* recordentur. Ne miremur Constantiensem Synodum, Pisanæ continuationem, de reformandi autoritate tanta dixisse : quæ tamen Schelstratus non modò dissimulaverit, verùm etiam, quoad potuit, eversa voluerit.

Vid. subscript. tom. xj. Conc. p. 2213. & in Spicil.

Conc. Pis. sess. xv. ib. p. 2201.

Ibid. & Spicil. tom. vj. p. 324.

Ibid. sess. xvj. pag. 2203. 2204.

CAPUT XI.

Confirmatur assertum illud: quòd processus Ecclesiæ Catholicæ & Pisani Concilii, superiore Conciliorum, etiam extra schisma, in summis quibusque negotiis, autoritate nitatur: quibus fundamentis Concilii Pisani decreta nitantur.

JAM ex actis facilè intelligitur, quo fundamento, & à contendentibus discessum sit, & illi loco dejecti, & novus Pontifex substitutus. Aiunt passim id duobus niti fundamentis: primum, quòd in schismate, hoc est sub dubio Pontifice, Concilii autoritas procul dubio potior habeatur: tum etiam, quòd potior habeatur adversùs schismatis altorem obstinatum, atque adeò suo modo hæreticum. Hæc quidem vera sunt, sed non his pertingimus ad radicem ipsam; vanaque hæc duo erant, nisi ab illo uno ac primo dogmate profluxissent: Ecclesiæ Catholicæ, ejusque Concilii generalis autoritatem, absolutè atque etiam extra schisma, in summis Ecclesiæ rebus prævalere.

Bellar. de Conc. aut. lib. ij. cap. xix. & alib. pass.

Nam de Papâ dubio, & schismatis casu, ut indè ordiamur, falsum illud esse constat, imò periculosissimum, quod à Bellarmino aliisque passim pro certo axiomate asseritur: *Papa dubius, Papa nullus.* Quærimus enim axioma illud, quo canone sit fixum, quo juris fonte manarit, quis denique ille sit dubius Pontifex, qui jam Pontifex non sit. An ille de quo reipsâ dubitetur? Ergò pseudo-Papas omnes, Burdinum etiam, & alios toties anathemate percussos in Petri sede reponamus. An fortè eos, de quibus ab electionis origine fuerit dubitatum? Abeant igitur laudatissimi Pontifices Innocentius II. Alexander III. alii sancti verique Pontifices: redeant Anacleti, Victores, alii Antipapæ, aut cum veris Pontificibus æquo jure disceptent (*l*). Atque hi quidem Antipapæ in factionem suam, Principes quoque & Imperatores, totaque adeò Regna pertraxerant; ut si partem Orbis etiam ingentem dubitâsse sufficiat, optimi quoque Pontifices inter dubios ac nullos habeantur. Periculosissimi exempli est, si statim factione ortâ, & Pseudo-Episcopo per ambitionem constituto, verus Pontifex sit dubius, atque adeò nullus. Ergò Bellarmini vaga nimis, & latiùs fusa de dubio Pontifice ad certos limites coercenda sententia est. Valeat nempè in eo casu, in quem Bononiensis & Parisiensis Academiæ, illa Gregorio, hæc Benedicto favens, consenserunt: *Ubi dubium de Papatu sit inextricabile, propter dubium juris & facti*, eo casu Papa dubius sit profectò Papa nullus. Nihil enim prodest nullo certo documento deprehensa, aut probata veritas. Sed enim nec sic

Spicil. tom. vj. p. 221.

(*l*) *cum veris Pontificibus æquo jure disceptent.*] Significat D. BOSSUET hanc esse Bellarmini sententiam: coorto schismate, statim Papam & Antipapam æquè fieri dubios Pontifices, quoad usque Concilium diremerit controversiam. Quæ sententia adeò absurda est, & vero Papæ, atque etiam Ecclesiæ paci incommoda, ut mirum sit Magnum sic sensisse Bellarminum.

erat expedita difficultas, aut sublatæ schismatis causæ; remanebat enim quæstio: essetne in suo casu *inextricabile juris & facti dubium.* Nam uterque Pontifex, Benedictus æque ac Gregorius, pro certo & indubitato Pontifice se gerebant, & id certum esse Bullis promulgatis, Canonibus editis, Conciliis adhibitis, sub anathematis pœnâ decernebant. Vel illud audiamus à Gregorio XII. in suâ Austriensi Synodo pronuntiatum: *Christi nomine invocato, sancta & universalis Synodus, universalem & Catholicam Ecclesiam repræsentans, ad quam cognitio & decisio hujus causæ noscitur pertinere.... pronuntiat, decernit, & declarat.... Urbanum Papam VI. Bonifacium Papam IX. Innocentium VII. fuisse indubitatos ac veros Pontifices.... & nunc Gregorium Papam fuisse verum, & indubitatum Papam.... ac damnatæ memoriæ Roberto Gebennensi, Petro de Lunâ & Petro de Candiâ in titulo Papatûs nullum jus competiisse, ipsosque fuisse & esse notorios schismaticos & pertinaces.... ipsumque sanctissimum dominum nostrum Gregorium Papam modernum, ad professionem obedientiæ suæ per Orbem universum restituendum esse.* En quid decerneret illa sub Gregorio ferè jam ab omnibus destituto, miserabilis Synodus. Neque Benedictus inferiora cogitabat: quin uterque Pontifex se certum, notorium, & indubitatum Papam decernebat; æmulum verò suum notorium, & indubium schismaticum, nullâque vel probabili ratione nixum; adeòque dubium illud non esse inextricabile, si ad fontem veniretur. Nec utrique deerant sui sectatores, qui usque adeò faverent suo Pontifici, ut nonnisi à contumacibus jus illius in dubium revocari posse crederent. Quare ex dubio, nullum satis firmum perpetuæ discessioni, sive, ut vocabant, obedientiæ subtractioni præsidium, aut turbatis conscientiis plena tranquillitas, aut schismatis vulneri certum remedium. Neque quidquam aliud præstò erat, quo omnis scrupulus tolleretur, nisi invictâ autoritate figeretur illud: Pontificem, etiam certum, in Ecclesiæ Catholicæ, ejusque Concilii generalis potestate esse, de quo Ecclesia decerneret id, quod rei Ecclesiasticæ necessarium videretur.

Concil. Austr. tom. xj. p. 3005. 3006. male pro 2105. 2106.

Jam illud de Pontifice altore obstinato schismatis, ac propterea suo quodam modo hæretico; haud minùs Ecclesiæ Catholicæ, ejusque Concilii autoritatem, Papâ quoque ipso superiorem requirebat. Sanè afferebatur ex corpore Juris canon ille: *Si Papa*, quo Papa diceretur à nemine judicandus, *nisi esset à fide devius.* Quo hæresis casu fatebantur omnes Papam etiam certum à Concilio judicandum. Sed constabat contendentes nullam hæresim professos esse, neque pro certo canone habebatur, id quod glossa dicebat: *Posse accusari Papam, si notorium sit crimen ejus, & scandalizatur Ecclesia, & sit incorrigibilis; nam contumacia dicitur hæresis.* Quare Parisiensis & Bononiensis Academiæ, quibus posteà Senensis, totaque adeò accessit Ecclesia, id quidem, quoad poterant, statuebant: *Quòd contendentes per schisma inveteratum in hæresim inciderint.*

Decr. Dist. xl.

Gloss. in cap. *Si Papa.* ibid.

Sed quoniam ea res dubia haberetur, addebant: si id quoque esset dubium, an propter schisma inveteratum in hæresim inciderint, eoque nomine à Synodo deponi possint, id quoque ad Synodi cognitionem pertinere.

Verùm, hæc si ad vivum persecare aggredimur, comperiemus eò stare: quòd quivis Pontifex, quovis jure nixus, pacem Ecclesiæ ac salutem gre-

gis honori suo anteponere, atque adeò certis casibus abdicare teneatur; quæ obligatio possit ac debeat à Concilio Œcumenico declarari. Unde quocumque modo quæstio tractaretur, eò redibant omnia, ut quivis Pontifex, & quovis jure præditus, Concilio Œcumenico certis in casibus, usque ad abdicandam potestatem parere debeat.

Sup. hoc lib. cap. viij. Et quidem satis constabat, uti prædiximus, Gregorium & Benedictum de abdicando sæpè jurâsse. Unde Cardinales, ac florentissimæ Academiæ concludebant eos esse sacrilegos, impios, *Ecclesiæ hostes*, *apertè schismaticos*, *ac schismatum autores & nutritores*: ac rursùs: Quòd *schisma sit mater errorum*, *cujus obstinatione & vetustate descendatur in hæresim*, *& fides lædatur Deo & Ecclesiæ debita*, *cujus provisio spectet ad Concilium*: & quòd *schisma inveteratum in hæresim transeat*: ad hæc *Papam hæreticum & schismaticum cessasse esse Papam*, *& à schismaticorum atque hæreticorum incorrigibilium obedientiâ recedendum*: denique, *& in dubio*, *an hoc incrementum schismatis transeat in hæresim*, *vel an tale sit ex quo provisio spectat ad Concilium*, *id quoque ad Concilium pertinere*: quæ omnia à Concilii summâ, in quemcunque Papam, quocunque jure præditum, potestate pendebant.

Spicil. tom. vj. p. 201. 211. 221.

Huc accedit, quòd Christus nullam specialem in schismaticos aut hæreticos Pontifices, congregatis Episcopis, aut Synodo Œcumenicæ concesserit potestatem. Quare totum illud jus, quod omnes unanimi consensu, in schismatis atque hæresis causâ, Concilio Œcumenico tribuebant, eo uno dogmate nitebatur; quòd Synodus Œcumenica totius Ecclesiæ, atque adeò sancti Spiritûs complexa potestatem, universim, ubi de summâ re Ecclesiasticâ agitur, summâ & indeclinabili autoritate decernat.

Sup. c. ix. Quo factum vidimus, ut uno eo axiomate utraque obedientia niteretur. Et Gregorii quidem Cardinales apertè provocabant ad Concilium generale, *ut à quo*, *& in quo soleant gesta etiam summorum Pontificum quæcunque pertractari*, *decerni*, *& judicari*. Benedicti verò asseclæ, atque in his, vel potissima Ecclesia Gallicana, Universitatis Parisiensis dictum illud comprobabat: *Papam matri suæ*, *hoc est*, *sanctæ Ecclesiæ materno jure esse subditum*: quæ vel nihil concludunt, vel ad omnem Pontificem, etiam extra schismatis casum protenduntur.

Ap. Rain. an. 1408. n. 9.

Spic. loc. cit. pag. 87.

Sup. cap. viij. Et quidem ab Odorico Rainaldo Simonem Cramandum Patriarcham Alexandrinum, suggillatum audivimus, quòd Ecclesiæ Gallicanæ sacro Conventui præsidens, *Concilium prætulerit Romano Pontifici*; & Petrus Plaoul Parisiensis Doctor idem asseruit, sacro consessu applaudente; tantumque abfuit, ut eos ad hanc tuendam sententiam vehementissimè perorantes quisquam incusaverit, ut eorum maximè autoritate atque consiliis, tota Gallicana Ecclesia adversùs schismaticos uteretur. Quin ipse Petrus Plaoul ab Universitate studii Parisiensis ad Concilium Pisanum *Ambaxiator* missus, in ejusdem Concilii sessione publicâ eâ de re celebrem orationem habuit. Sic enim in gestis sacri Concilii legimus: *Sessione XIII. die Mercurii*, 29. *Maii*, *quidam valentissimus Doctor*, *vocatus Magister Plaoul*, *ascendit pulpitum*, *& proposuit verbum Dei.... & deduxit pulchrè exaltando Ecclesiam*, *& asserendo eam esse suprà Papam*: *quod deduxit pluribus rationibus*, *tam ex parte materiæ*, *scilicet animarum*; *quàm ex parte formæ*; *quæ est Spi-*

Conc. Pis. sess. xiij. p. 2124. 2125. & Spicil. tom. vj. p. 320.

ritus ſanctus ; quàm etiam ex parte cauſæ efficientis, quæ eſt ipſe Chriſtus ; quàm etiam ex parte finis, quæ eſt ipſe Deus in Eccleſiâ triumphante. Atqui his quidem argumentis, hujus ævi more, complexus eſt omnia, quibus ſummos Theologos in eandem ſententiam adductos eſſe conſtat : ut certum omninò ſit, quæ in Concilio Conſtantienſi, de Conciliorum ſupremâ autoritate, explicatiùs dicta ſunt, ea in utrâque obedientiâ, hoc eſt, in Eccleſiâ Catholicâ, atque in Concilii Piſani dictis, atque geſtis præceſſiſſe.

CAPUT XII.

An ſine temeritate Concilii Piſani autoritas rejici poſſit.

AT Piſano Concilio Odoricus Rainaldus objicit : ſine Papâ ſecundùm canones, legitimum haberi non poſſe Concilium : peſſimorum ſcilicèt Medicorum more, qui, valetudine deſperatâ, ægrum interire malunt, quàm à conſuetis remediis, quamvis fruſtrà tentatis, ad extraordinaria, quàmlibet certa, confugiant. Nec deerant, Alexandri V. tempore, imbecilles animæ, quæ hâc ſuperſtitione tenerentur, quos Gerſon noſter ſermone coram Alexandro V. confutat & irridet his verbis : *Cujus eſt iſta tua ſubſtitutio, Pater Beatiſſime, niſi Chriſti ? Undè convocatio Concilii* (Piſani ſcilicèt) *tam mira ? Undè priùs diſcordantium inaudita conſenſio ? Undè tot Præſulum, & ſapientium concurſus tam celer ? Non causâ certè diſſenſionis, ſed pacis. Non vocavit Papa : fuit conventiculum. O ridenda ac irrationalis nimiùm ratio ! Neque verò quatuor illa Concilia, quæ in Actibus Apoſtolicis deſcribuntur, Petrus vocâſſe memoratur. Neque Synodus Nicæna juſſu Silveſtri, ſed Conſtantini conveniſſe legitur. Ad quintum Univerſale Concilium Patrum, contra Theodorum Neſtorii diſcipulum* (m) *nemine convocante* (n) *ſeſe Patres exhortati ſunt. Fuêre ergò conventicula ? Cave dixeris. Coluntur ab Auguſtino* (Gregorium voluit dicere, ſive Librarii mendum eſt) *tanquam Evangelia. Quid ſi ſchiſma dubios reddit Chriſtianos, quem duorum pro Papâ colant ? Quid ſi, quod perrarum eſt, ſummus Pontifex labatur in hæreſim, ut legimus Liberium Arianæ pravitati ſubſcripſiſſe, Marcellinum Idolis ſacrificâſſe ? Quid ſi intolerandis oneribus Chriſtianitatem gravaret ? An adversùs tantos morbos nullam relinquis medelam ? Relinquo, inquis. Credo ſanè : nam imperfectam nimiùm*

(m) *Neſtorii diſcipulum.*] Hîc ſuſpicor librarii, vel typographi erratum, qui aut oſcitantes prætermiſerunt nonnulla verba, aut incurii unum pro altero poſuerint. Neque enim ignorabat Gerſon fuiſſe Theodorum Neſtorii *magiſtrum*, non *diſcipulum*. Sed Gerſonis opera, etiam editionis D. DUPIN, ſunt tot mendis typographicis deformata, ut eſſet neceſſe ea recudi diligentiùs.

(n) *Nemine convocante.*] Convocatam fuiſſe quintam Synodum à Juſtiniano Imperatore dicit Evagrius, & teſtatur quoque illa Juſtiniani epiſtola ad Epiſcopos tunc C. P. degentes, quæ lecta eſt in ipſo Concilio collat. j. Vid. tom. v. Conc. p. 422. Hoc erratum fuiſſe Gerſonis vix credi poteſt. Profectò amanuenſis, cum in ſuo codice haberet *Cæſare convocante*, ſcripſerit incogitanter *nemine convocante.*

Ecclesiasticam politiam adstrueres; nec à Deo, cujus perfecta sunt opera, salubriter institutam, si quis in eam morbus posset incurrere, contra quem nulla posset adhiberi medicina. Sed tamen nulla memoratis casibus relinquitur, si non aliquando sine Papæ vocatione, convenire possit Ecclesia.

Ne hîc mihi critici, fastidiosum hominum genus, aliquos memoriæ aut historiæ lapsus, seu menda operarum, quæ in editione Gersonis sunt innumerabilia; sed ipsum argumentorum pondus attendant. Eorum vim invictam sentient. Quare Alexandro V. Pisæ electo Pontifici, multò maxima pars Christiani Orbis statim adhæsit: Gallia, Anglia, Germania, Hungaria, Dalmatia, Croatia, Norvegia, Dania, Suecia, Polonia, Italia ferè tota, Roma quoque ipsa.

Bellar. de Conc. lib. j. cap. viij. Huc accessit posteà tota posteritas, teste Bellarmino, & in sede Petri post Alexandrum V. duos Alexandros sexti & septimi nomine venerati sumus; cùm Clemens VII. Leonis X. successor, & Clemens VIII. eum Clementem spreverint, Robertum scilicèt Gebennensem Cardinalem, qui Clementis VII. assumpto titulo, post Urbanum VI. Avenione sedit.

Rain. an. 1409. n. 80. Neque valet Odorici Rainaldi responsio, in Romanorum Pontificum serie, numeratos falsos Stephanos falsosque Joannes; undè veri Pontifices numerum ac titulum suum traxerint. Ita enim numeratos esse constat, obscuris temporibus & ab Historicis, non ab ipsis Romanis Pontificibus, cùm per ea tempora, nondum in decretis suis addere solerent nomini suo, ipsam numeri notam. Nunc autem cùm Romani Pontifices sic passim edicant in capite diplomatum, *Alexander Papa VI. Alexander Papa VII.* numeratum ab iis esse falsum, & à falsâ aut suspectâ Synodo creatum Pontificem, recente adhuc facti memoriâ ac manifestis gestis, absonum, absurdumque est.

Quare & illud certum, Alexandrum V. & Joannem XXIII. Pontificum historiis, vitis, catalogis, toto Orbe terrarum, atque etiam in Urbe editis, passim fuisse adscriptos; totique Ecclesiæ Catholicæ probro maximo sit, tanto Episcoporum aliorumque Orthodoxorum numero, tanto Universitatum, religiosorum Ordinum, Provinciarum, Regnorumque Catholicorum concursu, celebratam fuisse falsam & canonibus repugnantem Synodum, quam etiam Alexander V. à Romanis totoque propemodùm Orbe jam agnitus, confirmârit. Extat enim illius Synodi confirmatio Bononiæ edita, aliquot post mensibus, quàm Pisana Synodus soluta est; ne id Patrum autoritati magis, quàm ipsi veritati tribuisse Pontifex videatur. Probat autem ejus gesta, ut quæ *Universalis Ecclesiæ autoritate & concordiâ facta sint.* Neque ita multò post, idem Pontifex summâ cum pietate obiit; testatusque est inter extrema suspiria, se quidquid Pisis egisset, summo divinæ gloriæ amore fecisse.

Tom. xj. Conc. pag. 2303. Ibid. pag. 2311. Rain. an. 1410. n. 15. 17.

Huc accedit quòd ejus æmuli ac Pisani Concilii contemptores, Gregorius atque Benedictus, convocato licèt generali Concilio, vix paucos Episcopos congregare possent. Quin etiam Synodus Benedicti, Perpiniani habita, Pisanum Concilium venerata est, conclusumque in eâ est, ut Petrus vocatus Benedictus, iret vel mitteret Procuratores irrevocabiles Pisas, ubi aliud Concilium congregabatur pro unione Ecclesiæ, qui Procuratores, ejus nomine,

Tom. xj. Conc. pag. 2109. & seq. Rain. an. 1409. n. 84.

nomine, Papatui renuntiarent, Gregorio cedente, mortuo, vel ejecto. Id ex ſexdecim Deputatis, quindecim concluſerunt (*o*); atque ita ex duobus fruſtulis, quæ Piſano Concilio repugnabant, unum jam fruſtulum, à quo Benedictus colebatur, votis atque ſuſpiriis Piſanæ Synodo cohærebat, eique ſe ſuumque Pontificem ſubmittebat.

At in aliâ particulâ Gregorius, cùm paucas Italiæ urbes, eaſque ferè ignobiles, vix in obſequio retineret, fruſtrà convocabat totius Orbis Epiſcopos. Quâ de re ſic Rainaldus ſcribit: *Spreta ſunt ab Epiſcopis ejus imperia, cùm in magnam adduceretur invidiam Concilium ad ſchiſmatis propugnationem molitum; miſitque Nicolaum Epiſcopum Ferentinum, & Dominicum deſignatum Epiſcopum Melitenſem, Venetias; ut, objectâ anathematis pœnâ, illius Provinciæ Præſules ad Synodum cogerent. Sed Veneti, Alexandro, ex Doctorum ſententiâ, quamvis Gregorius Venetus eſſet, adhæſerant*; nec immeritò. Quis enim non ſperneret tam paucos Epiſcopos in tenui atque ignobili Auſtriæ Oppido Synodum Œcumenicam venditantes, aut ab eis univerſalem repræſentari crederet Eccleſiam? Tali tamen Concilio Eccleſiâque fretus Gregorius, ſe notorium & indubitatum Papam, Alexandrum V. quem tota ferè Eccleſia coleret, æquè ac Benedictum in altero mundi angulo præſidentem, notorium ſchiſmaticum declarabat; quem talia declarantem Odoricus Rainaldus pro vero Papâ haberi vult, in eoque fruſtulo totam Eccleſiæ Catholicæ poteſtatem collocat. Quis hæc ludibria & Eccleſiaſticæ hiſtoriæ dedecora ferat? Rain. ib. n. 82.

Illud paulò gravius, quòd aucto Pontificum numero, Piſani Patres non reſtinxiſſe ſchiſma, ſed auxiſſe videantur. Id quidem Odoricus Rainaldus, & alii paſſim objiciunt. Sed profectò immanem belluam ille interemit, qui percuſſo capite, & corpore obtrito, ſeminecem, atque ægra vix membra trahentem reliquit: quo factum eſt ut lethali vulnere ictam in Piſanâ Synodo, Conſtantienſis Synodus paulò poſt ſuperveniens conficeret.

Cæterùm quiſquis Conſtantienſis Synodi ſalutarem Eccleſiæ, ac ſchiſmati peſtiferam agnovit autoritatem, Piſanam quoque Synodum ſuſcipiat oportet, quæ Conſtantienſis continuatio eſt. Quid plura? cùm ipſos liceat adhibere teſtes qui Piſanæ Synodo adverſentur. Nempè Bellarminus qui dubiam, Rainaldus & alii qui nullam pronuntiant, in hoc axioma conſentiunt: Romanum Pontificem dubium, ſive in caſu ſchiſmatis, Concilio generali ſubeſſe. Omnes enim, excepto nullo, in eam ſententiam uno ore decurruut, ut Pontificem ſaltem dubium Œcumenico Concilio ſubdant. Atqui Gregorius æquè ac Benedictus dubius erat Pontifex, à quo tanta pars Eccleſiæ, ſuique Cardinales diſcedebant. Ergò ille Concilio ſuberat, ab eoque depoſitus acquieſcere debuit, ac renitens pro ſchiſmatico habendus,

(*o*) *Id ex ſexdecim.... quindecim concluſerunt.*] Hæc ultima verba nullibi reperimus in tomis Conciliorum, neque in Hiſtoricis Surita, Theod. à Niem, Rainaldo &c. Surita rem ſic narrat: *Concilio interſuere Prælati... circiter cxx.... Cùm Patres Benedictus conſuluiſſet, quid è Republicâ Chriſtianâ eſſe cenſerent... ſummâ diſſenſione... in contrarias partes Patrum opiniones... diſtrahuntur..., ea opinionum diſcrepantia eò rem deduxit, ut Perpiniano penè omnes diſcederent, & xiix.* reliqui hoc omnes fecerunt, quod hîc à D. Bossuet refertur. Cæterùm Suritæ narratio argumentum D. Bossuet confirmat, nedum illud infirmet.

eorum quoque calculo qui cum Odorico Rainaldo ei favent : quod eſt argumentum ex confeſſo ab adverſariis planè peremptorium.

Antonin. ſumm. part. ij. tit. iij. de ſch fin. §. 6.

Objiciunt tamen S. Antoninum excuſantem eos qui poſt Piſanam Synodum atque Alexandrum V. Benedicto & Gregorio favebant : *Cùm dubium eſſet maximum* de illo maximè, utrùm Gregorius & Benedictus *Eccleſiam ſcandalizarent diſſimulando unionem ſe velle. Nam*, inquit, *de Gregorio apparuit contrarium, quia de facto renuntiavit.* De facto renuntiavit ſanè in Conſtantienſi Concilio, poſteaquàm quantùm potuit ludificatus Eccleſiam, deſertus ab omnibus, & ad angulum redactus Italiæ, rem in eo eſſe vidit, ut meritò anathemate feriretur, poſtquàm & ipſum & ſuos ſui puduit; malueruntque cum aliquâ laude cedere, quàm ignominiosè ejici, ut æmulo Benedicto contigit. Quòd ergò Gregorius ceſſit, ipſi Piſanæ Synodo imputandum eſt. Neque propterea penitùs inexcuſatos eſſe volumus qui bonâ ſpe ducti, ſive à Gregorio, ſive à Benedicto ſchiſma produci paterentur; quod unum Antoninus voluit. Cæterùm qui præfactè contendunt ceſſionem utriuſque Pontificis, aut ſaltem Gregorii expectandam fuiſſe, eos ego dixerim invidioſiſſimum ſchiſma propagatum voluiſſe, ſpreto remedio, quod ipſa neceſſitas extorqueret : ad hæc in eo labi, quòd imperfectam aſſerant à Chriſto conſtitutam Eccleſiam, quæ adversùs exitioſiſſimum vulnus nullo præſidio inſtructa eſſet. Tertiò, grave illud eſt non agnoſcere vim occultam Spiritûs ſancti, ad Synodum Piſanam, tot Regna, tot Eccleſias, tot Principes, tot Epiſcopos, tot Abbates, tot Ordinum capita, cum religioſis Cœtibus, tot inclytas Academias adducentis, ut facerent ſibi Caput unum. Denique jam diximus, dicemuſque ipſam Conſtantienſem Synodum eò eſſe fultam, quòd Piſanæ Synodi continuatio eſſet, quod eſt vel graviſſimum ejuſdem Piſanæ Synodi firmamentum; ut profectò nunc tam ſancta, tam probata Synodus, ſine gravi ſaltem temeritatis notâ abjici nequeat.

CAPUT XIII.

Ad Conſtantienſe Concilium devenitur : ejus cauſæ atque initia referuntur : rerum ſeries uſque ad ſeſſionem V. hinc confutati qui ad ſchiſmatis tempus decreta reſtringunt.

JAM ergò ad Conſtantienſem Synodum devenimus. Eam Joannes XXIII. Alexandro V. mortuo ſubſtitutus convocavit, ut Piſana Synodus continuaretur.

Bull. convoc. Conc. Conſt. ſeſſ. j. pag. 11.

Cauſæ continuati Concilii in Bullâ convocationis expreſſæ : ut ſchiſma finiretur, ut hæreſes damnarentur, ut Eccleſiaſticæ diſciplinæ reformatio fieret.

Schiſma quidem vivebat adhuc; ac ſi Pontificum atque obedientiarum numerum aſpiceres, non exciſum, ſed auctum eſſe videbatur; & falſorum Pontificum fautores, pauci licèt comparatione reliquorum, Hiſpani præfer-

tim, quò iniquiùs, eò obſtinatiùs eos tuebantur; neque immeritò timebatur, commotis adhuc animis, ne ex ſcintillâ majus incendium reſurgeret. Jam Wiclefiana hæreſis totâ in Eccleſiâ graſſabatur, quodque malorum omnium caput erat, jacebat Eccleſiaſtica diſciplina; tantæque morum corruptelæ inerant, ut vel eâ causâ Synodus neceſſaria haberetur; cùm ex eâ radice & ſchiſmata & hæreſes prodiiſſe conſtaret.

His de cauſis Conſtantienſis Synodus eſt convocata, ac Joanne XXIII. Sigiſmundoque Imperatore præſentibus, inchoata. Primum omnium ſacra Synodus recipit Papæ ſponſionem, ſponte quidem oblatam, ſed poſteà juramento, Bullâque inſuper editâ, confirmatam: quòd *ceſſurus eſſet Papatu*, non tantùm ſi Petrus de Lunâ & Angelus de Corario cederent; verùm etiam, ſi id è re Eccleſiæ eſſe Synodo videretur: eo nempè fundamento, quòd verus quoque & certus Pontifex, quò magis, quò veriùs, quo denique certiùs pater paſtorque eſſet, eò magis honori ſuo Eccleſiæ pacem, & gregis ſalutem anteponere teneatur. Ibid. ſeſſ. ij. pag. 16. Vid. in append. tom. xj. Concil. p. 1438.

Hâc ſponſione factâ, Bullâque promulgatâ, Pontifex die 20. Martii, majore hebdomadâ imminente, clam aufugit Conſtantiâ, atque in vicinum oppidum Scaphuſenſe ſe contulit, ubi ſub tutelâ Friderici Ducis Auſtriæ morabatur. Multùm eâ fugâ commota eſt Synodus, nec deerant Papæ adulatores peſſimi, qui Synodum ſolvere molirentur; ſed habita eſt frequente conſeſſu, die 25. Seſſio III. poſt Papæ receſſum prima, in quâ decernitur, quòd *Conſtantiæ in Spiritu ſancto Synodus generalis, pro reformatione & unione Eccleſiæ in capite & in membris, fuit & eſt ritè & juſtè convocata, initiata, celebrata;* quòd per receſſum Papæ aut aliorum quorumcumque, hoc ſacrum Concilium non eſt diſſolutum: neque transferri debeat, niſi aſſenſu Concilii, aut omninò diſſolvi, *uſque ad extirpationem præſentis ſchiſmatis, & quouſque Eccleſia ſit reformata in fide & moribus, & capite & membris.* Ibid. ſeſſ. iij. pag. 17.

Quid ſit apud Synodum, & hujus ævi Scriptores, *in Eccleſiâ reformari fidem*, omnes facilè intelligunt. Non hoc eſt, reſtitui collapſam, cùm nunquam Eccleſiæ collabatur fides; ſed, eâ firmâ & integrâ, damnari hæreſes, hæreticos Eccleſiâ ejici, quò clariore luce fides eniteſcat. Cæterùm Eccleſiam *in fidei veritate ſemper immaculatam permanere, & de hæreſibus ſemper triumphare*, alibi dicet Synodus, Wicleſum condemnans: atque hoc obiter dictum oportuit; ne quis in ambiguâ reformatæ fidei voce falleretur. Ibid. ſeſſ. viij. p. 43.

Verùm id diligentiſſimè advertendum, tres Concilii cauſas ab ipſo Concilio ſtatim ac diſertè expreſſas: fidem, ſchiſma, reformationem generalem in capite & in membris. His ut reliqua conſentanea eſſent, Seſſione IV. ubi ad ipſos Pontifices devenitur, ad eaſdem tres cauſas, debita ab ipſis obedientia refertur, nempè ut huic Synodo obedire debeant in his quæ ad fidem pertinent, quæque ad extirpationem hujus ſchiſmatis, quæque ad reformationem generalem Eccleſiæ Dei in capite & in membris.

Dum hæc agerentur, & Seſſio IV. fieret, renuntiatum eſt ſacro Concilio, Papæ nomine, ipſum non aliâ causâ, quàm *propter ſanitatem corporis*, Conſtantiâ receſſiſſe, atque omninò *impleturum omnia quæ ſacræ Synodo promiſiſſet*. Hæc in acta relata ſunt. Quin ipſe Pontifex, datâ ſchedulâ Ibid. ſeſſ. iv. pag. 20. vid. in append. *cedulam* Joan. p. 1464.

propriâ manu, aliisque multis testificationibus, idem confirmavit.

Sacra tamen Synodus intellexit ex ejus recessu, quocumque colore quæsito tegeretur, nonnihil turbarum eventurum, multaque eum de disturbandâ Synodo moliri; nec deesse adulatores, qui pessima suaderent. Sex enim Cardinales palam pronuntiaverant, ejus absentiâ jam solutum esse Concilium, ac Rainaldus memorat, plerosque Cardinales alios post alium, ad Papam confugisse; edictumque Papæ valvis affixum repertum fuisse, quo Curia omnesque officiales, ut ad ipsum accurrerent, sub excommunicationis ac privationis pœnâ citabantur: quæ omnia ad dissolvendam Synodum pertinerent.

Rain. an. 1415. n. 6. & seq. ex Theod. à Niem.

Scribunt & alii, Patres Cardinalibus indignatos id etiam cogitâsse, ut prohiberentur à Sessionibus Concilii, ubi de Papâ ageretur, cui se turpes adulatores præstitissent; Petrum de Alliaco Cardinalem, æquum omnibus, nec minùs Ecclesiæ Romanæ, quàm ipsius Concilii studiosum, his obstitisse, & Cardinalium defendisse dignitatem. Nec interim deerant, qui pessimo adulandi studio, Pontificiam potestatem immodicè efferrent. Quæ cùm ita se haberent, necessarium erat Patribus, ut Conciliarem autoritatem magis magisque inculcarent. Quare Sessione V. non modò Sessionis IV. canonem iterârunt, sed etiam hæc duo addiderunt: primum, ut explicatiùs diceretur, *cujuscumque alterius Concilii generalis decretis Papam subjici*; alterum, *ut si contumaciter obedire contempserit, debitè puniatur*; ne scilicèt, quod plerique jactabant, honestè potiùs quàm necessariò obstringi obedientiæ videretur; tantâque Patrum consensione finita est Sessio, ut actis hæc verba inserantur: *Quibus constitutionibus lectis, Concilium eas uniformiter approbavit & conclusit.*

Pet. Alliac. de aut. Eccl. in append. tom. ij. Gers. Leo. Aret. de temp. sui hist.

Concil. Const. sess. v. p. 26.

Hi sunt illi duo canones relati superiùs, de quorum sensu agitur. Sed ipsa, credo, rei series persuadet, non alium esse posse, præter eum quem tuemur: nempè ut in fidei, schismatis, reformationis casu, non tantùm Constantiensi, sed etiam cuicumque, quocumque tempore, & quâcumque causâ congregato Concilio generali, obedientiam, à Papâ etiam, præstari oporteat.

CAPUT XIV.

Vana suffugia, ex ipso Concilii scopo ac verbis confutantur.

CERTE cùm Constantiense Concilium in his sessionibus, duplicis generis decreta protulerit, quarum alia propriè ad Concilium Constantiense pertineant, alia ad omne Concilium protendantur, utriusque generis decretis certam notam adhibuit. Et tertiæ quidem Sessionis decreta qui legerit, statim animadvertet ita decerni: *Quòd istud Concilium non debet dissolvi: quòd ipsum Concilium non potest transferri: quòd qui interesse debent huic Concilio, non recedant.* Tunc Sessionibus IV. & V. multa in eundem sensum de hoc Concilio propriè decernuntur: quam notam si haberent om-

Ibid. sess. iij. pag. 18.

nia Synodi decreta, libenter fateremur non posse protendi ad omne Concilium ea, quæ de isto constituta fuerint. Nunc cùm Concilium in Sessione V. disertè scripserit, *& huic Concilio & cuicumque alteri Concilio generali*, etiam à Papâ deberi obedientiam; patet sacram Synodum, quasi deditâ operâ occurrisse eorum effugiis, qui ad Concilia in schismate habita, aut ad solum schismatis tempus, horum decretorum verba detorqueant.

Hoc certè suffugium post Basileensem contentionem, autore Turrecrematâ, primùm emersit. Is enim, cùm autoritate decretorum Constantiensium vehementissimè premeretur, primus omnium contendit, *quidquid verba Concilii in sono literæ prætendant*; tamen aliter quàm sonant intelligenda esse; difficillimumque esse observare Constantiense decretum de obedientiâ à Romano Pontifice debitâ, *nisi decretum illud, ad aliam trahatur intelligentiam, quàm verba in superficie prætendant.* Itaque commentum illud excogitavit, decretum Constantiense ad solam schismatis causam restringendum; ex quibus satis constat, virum acutissimum semel iterùmque ac tertiò verborum Concilii perspicuitate summâ eò esse deductum, ut repugnante literâ, ad hunc sensum comminiscendum causæ necessitate se fuisse abreptum ultrò fateretur.

Turrec. Resp. ad Basil. part. ij. n. 2. & 4. tom xiij. Conc. pag. 1711. 1712.

Quare qui eum secuti sunt, nihil aliud quàm ludibria protulerunt. Et quidem commemoravimus, quàm aliena, non modò à sensu, verùm etiam à verbis horum decretorum dixerint, qui Constantiense Concilium huic Concilio dumtaxat, non autem aliis, autoritatem eam tribuisse respondent; cùm Patres Constantienses disertè scripserint: *Papam hujus Concilii, & cujuslibet alterius Concilii generalis præceptis teneri.*

Nec minùs absurdè Disquisitionis autor pro confirmando Turrecrematæ suffugio hoc argumentum proposuit: *Concilium istud* (Constantiense scilicèt) *fuit continuatio Pisani Concilii ad civitatem Constantiensem translati: ex actis: Pisanum verò pro sublatione dicti schismatis congregatum fuerat: item ex actis:* ergò ad schismatis causam illa Pontificibus præscripta obedientia revocatur. Quæ jactata ad speciem, jam ex gestorum serie evanescunt. Esto enim, urgentissima causa Pisani Concilii fuerit, extirpandum schisma; tamen ex actis docemur, accessisse aliam haud minùs necessariam, nempè *reformationem in capite & in membris:* tum continuatam in urbe Constantiâ Pisanam Synodum, tria suscepisse; fidem exponendam, extirpandum schisma, reformandam Ecclesiam in capite & in membris; atque in his tribus ab ipso Pontifice, non tantùm huic, sed *cuicumque Concilio generali*, præstari obedientiam oportere. Ergò pessimâ fide, decreta Concilii Sessionum IV. & V. ejus gestis, dictisque apertè reclamantibus, ad solam schismatis causam restringuntur. Quo etiam factum est, ut qui his solutionibus uterentur, subesse tamen aliud facilè persentiscerent, ut de Turrecrematâ vidimus. P. verò Gonzalez, postquàm ad tempus schismatis dubiique Pontificis verba restrinxit, subdit tamen: *Forsan verò incautè in diffinitione suâ verba posuerunt, quæ videntur amplius aliquid sonare.* Quis verò non existimet incautum potiùs fuisse Gonzalem, quàm tot sapientissimos Patres ac Theologos ita incautè locutos, ut nec ipsi eorum verborum, quæ tam accuratè selegerint, sensum intelligerent?

Disquis. n. 76. 77. p. 27.

Conc. Pis. tom. xj. sess. xvj. pag. 2203. Conc. Const. sess. ij. iij. vid. sup. cap. x.

Gonz. de infall. R. P. disput. xiij. sect. v. §. 10. n. 2. p. 671.

Bell. de Conc. aut. lib. ij. cap. xix.

Jam quod Bellarminus, quo uno vel maximè adversariorum causa nititur, dixit, ex decreto Constantiensi, subjectum fuisse Conciliis Papam dubium, adeòque non jam Papam, manifestam absurditatem præ se fert; nempè ut Concilium, cùm sibi & cuicumque Concilio asserit collatam immediatè à Christo potestatem, etiam in Papam, tanto conatu nihil agat, quàm ut Conciliis eum qui non sit Papa, subjiciat: quo nihil est absurdius. Deindè observatum à nobis est, Papam dubium, qui jam pro Papâ non sit, intelligendum esse, non in quocumque schismate; sed in eo schismate, *ubi est inextricabile dubium juris & facti*, quale erat illud schisma post Urbanum VI. Talis autem casus est rarissimus; quippè qui post Christum natum, semel tantùm contigit. Hinc argumentum: Constantiense Concilium nunquam adhibuit illas voces, quibus generaliores ac latiùs fusæ nullæ esse possint, ad exprimendum eum casum, quo nullus est rarior & infrequentior; atqui his vocibus, quas Constantiensis adhibuit Synodus: *quicumque: quâcumque dignitate: cuicumque Concilio*, nullæ generaliores reperiri possunt; ergò Constantiense Concilium non eas adhibuit, ut se ad infrequentissimum, ac tot retrò sæculis semel tantùm cognitum casum adstringeret; cùm præsertim sacra Synodus alias futuras Synodos, non modò animo prævideret, sed ipsa etiam decretura esset. Neque enim quisquam ignorat canonem, *frequens*, Sessionis XXXIX. quo de decennio in decennium habenda Concilia generalia decernuntur; atqui illa Concilia non omnia futura erant sub dubio Pontifice: ergò Concilium Constantiense non ea tantùm Concilia prævidebat, quæ sub dubio Pontifice futura essent. Atqui Conciliis quibuscumque futuris subjiciebat Papam; ergò etiam subjiciebat iis, quæ à Papâ indubitato haberentur.

Vid. sup. cap. xj. & loc. Spicil. hîc cit.

Concil. Const. sess. xxxix. pag. 238.

Sup. hoc lib. cap. ix. x. xj.

Præterea demonstravimus totam Ecclesiam schisma elisuram, adeò abfuisse à restringendâ ad Papam dubium Concilii potestate, ut etiam intelligeret, ne in Papam quidem dubium valituram eam, nisi absolutè valuisset; neque tolli potuisse dubium Papam, qui in suâ obedientiâ certus haberetur, nisi & illud constitisset, certum etiam Papam in Concilii generalis potestate esse. Hinc illa manârunt, causam schismatis ad Concilium generale devolutam, non quidem propter illum singularem casum, sed quòd singularis casus non aliâ potestate diffiniendus esset, quàm eâ quâ cæteri casus diffiniri solerent. Quæ si universa Ecclesia ante Pisanam Synodum, multò magis post eam, atque in Constantiensi Concilio, declaravit.

Tùm illud constat, Constantiensem Synodum, non modò de extinguendo schismate, sed etiam de exponendâ fide, ac reformandâ disciplinâ fuisse sollicitam. Id enim, & Ecclesiæ mala, & Bulla convocationis, & ipsa sacræ Synodi jam indè ab initio professio postulabant. Atqui expositio fidei ac reformatio disciplinæ, non ad solum schismatis tempus, sed ad omnia Ecclesiæ tempora protenditur. Ergò absurdum est ad solum talis schismatis tempus restringere Concilii sollicitudinem.

Posteà, sacra Synodus non nisi certo Papâ constituto reformationem aggressura erat. Ergò cùm docuit, in reformationis causâ Papam Concilio subesse oportere, non Papam dubium, sed certum, & ab ipsâ Synodo constitutum cogitabat. Neque enim quis negaverit sacram Synodum, cùm Ses-

sionum IV. & V. decreta conderet, quæ deindè actura erat animo providisse. Imò potiùs in ipsis initiis certa fundamenta ponebat, quibus cæteræ Synodi actiones, & ordinationes suo tempore struerentur. Id autem volebat maximè, ut, Papâ constituto, reformatio fieret; utque eam nullus hominum, ac ne quidem ipse Papa prohibere posset. Id ergò agebat, ut Papam etiam certum, atque ab ipsâ Synodo constitutum, Conciliaribus decretis obligaret.

Hìc verò omnem absurditatem exsuperat illa responsio, quam autor doctrinæ Lovaniensium prodidit: nempè ut in Synodo Constantiensi reformatio nihil aliud sonet, quàm ipsam extinctionem schismatis. Quo loco verba illa de reformatione faciendâ *in capite & in membris*, intelliguntur: *in capite*, seu *capitibus schismaticis*; quæ scilicèt capita schismatica à Synodo in ordinem cogerentur: quo nihil excogitari possit absurdius; sed tamen ad hæc absurda rediguntur, qui perspicuis Synodi verbis atque sententiis commenta sua assuunt. Doct. Lovan. p. 74.

Itaque postulamus ut ex ipsis consuetis Synodi Constantiensis locutionibus, Synodum Constantiensem intelligant. Certè sacra Synodus Sessione XV. sic decernit: *Ne quis ullo modo prohibeat ad sedem Apostolicam, aut Romanam Curiam, hoc durante Concilio, vel ad ipsum, & quæcumque alia generalia venientes.* En Sessione XV. easdem planè voces, quas in V. legimus. Dicant boni expositores prohibitionem eam XV. Sessionis, non ad omnes Synodos, sed ad eas quæ in schismate fiant pertinere. Item Sessione XXVI. fit decretum cum hâc clausulâ: *Salvis iis quæ in hoc præsenti, & in aliis quibuscumque generalibus Conciliis fieri solerent:* quæ cùm ad omnes Synodos pertinere necesse sit, Sessionis V. verba, non minùs generalia, nec minùs patere constat. Denique in ipsâ Bullâ *inter cunctas*, sacro approbante Concilio, hæc jubentur: nempè interrogari quemvis Wiclefismi suspectum. *Utrùm credat quòd quodcumque Concilium generale & etiam Constantiense universalem Ecclesiam repræsentet.* En iterùm ac tertiò constantique tenore *quodcumque Concilium* unà cum Concilio Constantiensi omne Concilium comprehendit, quo nihil est clarius ad ipsius Constantiensis Concilii voces interpretandas, constituendamque sententiam.

Concil. Const. sess. xv. p. 147.

Ibid. sess. xxvj. pag. 207.

Bull. *Inter cunctas*. post sess. xlv. p. 268.

CAPUT XV.

Ex sessione VIII. Concilii Constantiensis, sessionis V. sensus asseritur.

ALIUD argumentum exsurgit ex Sessione VIII. pro vero & nativo Constantiensium canonum sensu, quem tuemur. Eâ Sessione referuntur ac damnantur Wiclefi propositiones XLV. Ex his Cajetanus ac Nicolaus Dubois quasdam seligunt, quarum condemnatio nobis officiat: octavam: *Si Papa sit prescitus, vel malus, & per consequens membrum Diaboli, non habet potestatem super fideles sibi ab aliquo datam; nisi fortè à Cæsare:* propositionem XLI. hanc scilicèt: *Non est de necessitate salutis, credere Romanam Ecclesiam esse supremam inter alias Ecclesias.*

Cajet. de aut. Pap. & Conc. tract. j. & ij. pass. post tom. iij. summ. S. Thom. edit. Lugd. junt. 1687. Disq.

art.4. n. 61. & seq. Doct. Lov. p. 68. & seq. vid. sess. viij. Conc. Cõst. p. 46. 47. Vid. sess. xv. Concil. Const. pag. 130. Bull. *Inter cunctas.* loc. jam cit.

Ac ne quid omittamus, proferunt item Joannis Hussi propositiones damnatas, septimam: *Petrus non est, nec fuit Caput Ecclesiæ sanctæ Catholicæ.* Inculcant etiam illud, quod Martinus V. Bullâ, *inter cunctas:* quemlibet de hæresi Wiclefi, aut Hussi suspectum, sacro approbante Concilio, sic interrogari jubet: *Utrùm credat quòd Beatus Petrus fuerit Vicarius Christi, habens potestatem ligandi & solvendi super terram? Utrùm credat quòd Papa canonicè electus, qui pro tempore fuerit, ejus nomine proprio expresso, sit successor Beati Petri, habens supremam autoritatem in Ecclesiâ Dei?* Ex his igitur tale conficiunt argumentum: Si Ecclesia Romana suprema est; si Papa habet supremam autoritatem in Ecclesiâ Dei; ergò Concilium generale non est suprà Papam, aut Ecclesiam Romanam; ergò Sessionum IV. & V. decreta non de Papâ absolutè, sed de Papâ dubio, ac de schismatis tempore intelligenda sunt.

Valeat planè illa consecutio, nisi & à Synodo prævisa difficultas, & ab ipsâ quoque apertè soluta est. Sed quid Constantienses Patres addiderint videamus; nempè post relatam Wiclefi propositionem illam: *Non est de necessitate salutis credere Romanam Ecclesiam esse supremam inter alias Ecclesias,* statim subjiciunt: *Error, si per Romanam Ecclesiam intelligat universalem Ecclesiam, aut Concilium generale, aut pro quanto negaret Primatum summi Pontificis super alias Ecclesias particulares.* En quàm diligenter Constantienses Patres, & Martinus V. locuti sunt: en ut *Ecclesias particulares*, non totam ipsam Ecclesiam Catholicam, uno ore aliquid decernentem, Pontifici submiserint. Indè nimirùm nostri sua illa sumpserunt, *dandam esse supremam & plenam Pontifici potestatem, sed in comparatione ad fideles singulos, & ad particulares Ecclesias.* Ita Gerson noster in ipsâ Constantiensi Synodo prædicabat; ita in eodem Concilio totidem verbis docebat Gersonis Magister Petrus de Alliaco Cardinalis, quo maximè autore Wiclefiana hæresis damnata est. Hæc profitebantur qui in Synodo docebant, qui Synodum docentem audiebant, hæc ipsa Martinus V. sua facit, cum decretali, *inter cunctas*, Concilii verba inserit & ipsâ Synodo approbante confirmat.

Gers. serm. in fest. S. Antõ. tom. ij. p. 355. Petr. Alliac. tractat. de Eccl. ib. in append.

Instat Cajetanus, nihil obesse sibi hæc verba Concilii à Martino V. approbata: cùm istud *quòd Primatus Papæ sit super Ecclesias particulares, sit sermo affirmativus de Primatu super particulares, & non negativus de Primatu super universalem Ecclesiam.* Quod P. Thyrsus Gonzalez Cajetanum secutus sic exponit, *ut vi illius censuræ à Martino V. approbatæ, solùm sit de fide Romanum Pontificem habere Primatum suprà singulas Ecclesias, & vi illius non sit de fide habere Primatum suprà Ecclesiam universalem ut congregatam in Concilio:* addit quòd *ibi sic adstruitur Primatus Romani Pontificis super Ecclesias particulares, ut non negetur super Ecclesiam universalem.* Hæc ille, hæc alii, non perpensâ rerum serie res magnas vanis distintiunculis conficere soliti, in hunc locum memorant.

Vid. Cajet. loc. jam cit.

Gonz. de infall. disp. xiij. sect. v. §. v. n. 2. p. 665.

Sed profectò nimis scholasticâ subtilitate ludunt: quasi verò deceret sanctissimam Synodum, dùm deditâ operâ id agit, ut contra Wiclefum explicet quid sit *de necessitate salutis*, in Ecclesiæ Romanæ Primatu profitendo, aliquid eorum omisisse, quæ *de necessitate salutis* credere oporteat. Atqui ex concesso, nihil dicit de Primatu Romani Pontificis super Ecclesiam, ut est universalis, & illud tantùm asserit, Primatum eum agnoscendum super

per particulares Ecclesias. Ergò hoc, non illud, de necessitate salutis credendum esse definit; statque inconcussum, quod sessionibus IV. & V. de Concilii summâ & absolutâ, etiam in ipsum Papam potestate, decreverat. Huic doctrinæ congruit illa Martini V. interrogatio quam diximus; non enim quæri jubet: utrum credant quòd *Papa habeat supremam autoritatem super Ecclesiam Dei*; sed utrum habeat supremam *in Ecclesiâ Dei*: quod à nobis est alibi luculentè explicatum.

Vid. in append. lib. j. cap. iij.

Jam verò ex his argumentum conficimus: quod est ita positum à Concilio Constantiensi, ut ex illo tota Papatûs ratio exponatur, erroresque contra Papalem potestatem suborti condemnentur, id non ad tempus schismatis, aut ad Papam dubium, sed ad ipsum Papatum, qualis est à Christo institutus, & ad omne tempus pertinet: atqui id quod est sessionibus IV. & V. de Papâ definitum, ita se habet, ut exinde tota Papatûs ratio exponatur, & Papatui oppositi errores condemnentur, ut patet ex prædictis: ergò quod est de Papâ in sessionibus IV. & V. definitum, non ad Papam dubium, aut ad schismatis tempus; sed ad omnia tempora, & ad ipsum Papatum, qualis est à Christo institutus, pertinet; contra quod adversarii interpretabantur (*p*).

CAPUT XVI.

Mens sessionis V. ex capite FREQUENS, *& ex capite* SI VERO, *sessionis XXXIX. demonstratur.*

HAUD minùs valida argumenta deducuntur ex sessionis XXXIX. multis capitibus, quæ sigillatim pensitanda erunt.

Primum occurrit caput, *Frequens*, quo capite Synodus Pontificibus legem figit, eamque multiplicem. Primùm enim decernit ut summus Pontifex certis temporibus, & quocunque decennio Synodum generalem habeat: deinde ut in fine cujuscunque Concilii futuro Concilio locum *assignare teneatur*: tùm, ne id faciat, nisi *consentiente & approbante Concilio*: posteà, ut *ad defectum Pontificis*, ab ipso Concilio is locus assignetur, valeatque convocatio etiam sine Pontifice facta à Concilio: postremò, ut Pontifex tempus Concilio præstitum *abbreviare* quidem possit, non tamen prorogare. Sic præscribit rem quandam, eamque maximam, quam quocunque decennio Romanus Pontifex facere *teneatur*; adeòque ligari putat decreto à se

Concil. Const. sess. xxxix. pag. 238.

(*p*) *interpretabantur.*] Ut mens D. BOSSUET, qui hîc presse argumentatur planiùs intelligatur, duo sunt animadvertenda: primùm, Wiclefi propositionem sanam esse, si eam sic interpreteris ut significet, Papæ supremam esse autoritatem *super particulares Ecclesias*, non verò *super universalem Ecclesiam*: alterum, hanc interpretationem & distinctionem adhibitam fuisse à sacrâ Synodo, eò ut ipsa id tueretur quod pridem sessione v. definiverat de potiori Concilii autoritate. Ergò Synodus non credidit supremam esse Papæ autoritatem *super universalem Ecclesiam*; imò credidit talem autoritatem Papæ contingere non posse. Frustrà igitur Gonzalez scholasticâ subtilitate ludit, qui ea allegat Concilii verba, quibus ruat sententia quam ipse defendit.

facto Papæ conſcientiam. Ergò manifeſtè dat legem ſummis futuris Pontificibus: quibus? Dubiiſne, ac tempore ſchiſmatis tantùm? Abſurdum; cùm hæc certis determinatiſque temporibus, poſt quinquennium ſcilicet, exinde poſt ſeptennium, ac deinceps poſt quodcumque decennium exequenda, nullo reſpectu ſchiſmatis, *edicto perpetuo* ſanciantur. Quare decretum iſtud Martinus V. jam electus, jam agnitus, jam indubitatus Pontifex eſt ipſe executus. Nempe ſic decernit ſeſſione XLIV. *Cupientes ac volentes decreto hujus Concilii generalis ſatisfacere, inter alia diſponenti, quòd omninò generalia Concilia celebrentur in loco, quem ſummus Pontifex, per menſem ante finem hujus Concilii, conſentiente & approbante Concilio*, DEPUTARE ET DESIGNARE TENEATUR... *eodem conſentiente, & approbante Concilio, civitatem Papienſem tenore præſentium deputamus.* Ex eodem decreto, ſub eodem Martino V. Papienſe Concilium & inchoatum eſt, & Senas deinde tranſlatum, probante Concilio: ex eodem decreto, Baſileenſe Concilium ab eodem Martino V. indictum, & ab Eugenio IV. celebratum fuit. Quæ & alia deprompta ex capite, *Frequens*, Martinus V. & Eugenius IV. non eſſent executi, *ut huic decreto ſatisfacerent*, niſi intellexiſſent, non tantùm ad ſchiſmatis tempus, ſed ad omnia tempora; neque tantùm dubiis, ſed etiam indubitatis Pontificibus, legem præſtitutam.

Ibid. ſeſſ. xliv. p.257.

Cur autem ſeſſione XXXIX. omnibus Pontificibus legem ponunt, & à futuris quibuſlibet Conciliis poni poſſe decernunt? Cur, quæſo, niſi quia ſeſſione V. *quemlibet, quâcumque dignitate, Papali etiam, cuilibet Concilio generali* ſubditum decreverant? Ergò omnibus Pontificibus, neque minùs certis, quàm dubiis, Conciliarem poteſtatem ipſa Synodus anteponit; ſeſſionis XXXIX. fundamento, jam inde ab initiis, ſeſſionis ſcilicet V. ſolidè providenterque jacto.

Neque objiciant caput, *Frequens*, de Conciliis quocunque decennio celebrandis, nullius jam eſſe roboris. Neque enim hîc quærimus, quo Eccleſiæ uſu atque conſenſu, hi, qui diſciplinam ſpectant, canones aboleri poſſint. Id certè quærimus: an Synodus Conſtantienſis ita ſe geſſerit, ut quæ exiſtimaret ſummos etiam Pontifices, in fidei, in ſchiſmatis, in reformationis causâ, Conciliis Œcumenicis eſſe inferiores. Certe caput, *Frequens*, ad reformationem pertinebat, cùm Patres intelligerent tantam eſſe, tamque inveteratam Eccleſiaſticæ diſciplinæ corruptelam; ut nonniſi per frequentia Concilia ſucceſſu temporis reformari poſſit.

Quo ex loco argumentum noſtrum ita poteſt confirmari: cùm Patres Conſtantienſes ſeſſione V. decernebant, *cuicunque Concilio generali à quocunque* parendum, hoc certè decreto intelligebant comprehendi ea Concilia, quæ ipſi vel maximè imperaturi eſſent; ideò enim uſi ſunt generalibus vocibus: *Huic & cuicumque alteri Concilio legitimè congregato:* atqui ea Concilia imperaturi erant, quæ etiam ſub certis indubitatiſque Pontificibus haberentur: Ergò ea quoque Concilia Papæ anteponebant.

Ib. p. 239. Huic argumento plurimum lucis accedit ex capite, *Si verò*, quod eſt poſitum in ſeſſione XXXIX. poſt caput *Frequens.* Eo capite Conſtantienſes decernunt de habendis Synodis, *ſi in futurum ſchiſma oriri contingeret.* Quo loco præſcribunt, quid ipſi contendentes, quid verò Concilium, quid de-

nique omnes præſtare debeant. Hinc exſurgit argumentum : cùm Conſtantienſes Patres decernere aggrediuntur, quid agendum in tempore ſchiſmatis, id non generalibus verbis, ſed expreſſo nominatim ſchiſmatis caſu, decernunt, ut legenti patuit : ergò certò conſtat ſingularem ſchiſmatis caſum ſingulari decreto conſideratum ac proviſum ; at quæ verbis generalibus, *de quocumque Concilio legitimè congregato*, ſeſſionibus IV. & V. antea dicta eſſent, ad omne Concilium, & ad omne tempus omninò pertinere.

CAPUT XVII.

Idem demonſtratur ex aliis capitibus ſeſſionis XXXIX. SCHELSTRATI *& aliorum ſuffugia præcluduntur.*

SEQUITUR in Seſſione XXXIX. caput : *Quanto Romanus Pontifex*, quo capite Synodus *ſtatuit & ordinat*, *quòd deinceps quilibet in Romanum Pontificem eligendus, antequàm ſua electio publicetur, coram ſuis electoribus, publicè confeſſionem & profeſſionem faciat infrà ſcriptam.* Ergò manifeſtè omnibus futuris Pontificibus, etiam indubitatis, etiam in fidei profeſſione faciendâ, legem ponit. Ib. p. 241.

Objicit Schelſtratus, id ne quidem in Synodo Conſtantienſi, præſentibus Patribus à Martino V. fuiſſe obſervatum. *Sed*, inquit, *is Pontifex, electione factâ, conſecratus fuit, ac poſteà fidei profeſſionem fecit.* Tantus ſcilicèt ſacri Concilii, facillimique decreti contemptus Martinum ceperat, qui aliis Synodi decretis tantâ diligentiâ ſatisfecit ! At à Schelſtrato quærimus, cur non ejus rei aliquod monumentum proferat ? An fortè in his reconditis geſtis, quæ toti Orbi hactenùs ignorata, à ſe primùm edita jactat, fidei profeſſionem in ipsâ conſecratione factam invenit ? Atqui nihil vetabat quin fieret, ſemel quidem privatim, coram electoribus ex Synodi decreto, atque iterùm publicè in ipsâ conſecratione, ſive poſt conſecrationem : ſed nempè placebat Schelſtrato oſtentare contemptam, etiam ſine causâ, tantam Synodum, tantoſque faſtus ad Pontificiam dignitatem pertinere putat. Schelſt. Diſſ. Antuerp. cap. iij. p. 69.

In eâdem Seſſione XXXIX. duo extant canones (*q*), quibus canonibus in Epiſcopis transferendis, inque ſpoliis vacantium Eccleſiarum capiendis, aliiſque ejuſmodi rebus, quid Romano Pontifici faciendum, ſacroſancta Synodus *ſtatuit & ordinat.* Concil. Conſt. loc. jam cit. p. 241. 242.

Occurrit Schelſtratus, & hæc quidem decreta eſſe confitetur quæ *etiam Pontifices indubitatos tangunt : ſed*, inquit, *nullam pœnam injungunt ; nullam mentionem coactionis faciunt ; prout tamen faciunt in decreto de ſchiſmatis tempore, ubi circa Pontifices tempore illo viventes, pœnas etiam privationis Papatûs conſtituunt.* Schelſt. loc. cit. cap. ij. pag. 66.

(*q*) *In ſeſſione xxxix. duo extant canones*,] quorum primus ſtatuit, *Epiſcoporum tranſlationes abſque magnâ & rationabili causâ... de conſilio ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, vel majoris partis eorumdem... fieri non debere.* Alter vetat, ne *decedentium Prælatorum ſpoliorum exactio, per Papam fieri ſeu attentari poſſit.* Quo canone Synodus occurrebat malo tunc frequentiſſimo, *quod Eccleſiis afferebat gravia detrimenta.*

Hæc quidem Schelſtratus objicit tanquam Concilia non niſi pœnâ adhibitâ, juriſdictionem exerceant, jaceantque canones innumerabiles in corpore juris, ſacriſque Conciliis editi, in quibus prohibitio, nullâ licèt anathematis aut pœnæ cujuſlibet & coactionis mentione, conſtat. At profectò ſæpè ſufficit ſimplici interdicto ligari conſcientiam; quod Synodus Conſtantienſis apertè ſibi tribuit in capite, *Frequens*, decernendo ſcilicèt, ut Papa antè finitum quodcumque Concilium, probante Concilio, futuri Concilii tempus deſignare teneatur; neque nulla pœna tamen eſt, ſi futurum Concilium deſignare Papa nolit, illud ab ipſo Concilio, etiam invito Papâ, ſtatim deſignari. Cæterùm quis ignorat, pœnas interdùm judicum prudentiæ reſervari, neque minùs obligare ea quæ conſcientiæ relinquantur; ut miremur à Schelſtrato, haud indocto viro, lectorem talibus deludi nugis?

CAPUT XVIII.

Idem demonſtratur ex ſeſſione XL. & octodecim tum propoſitis reformationis articulis.

ATQUE his quidem Seſſionis XXXIX. canonibus, Synodus Conſtantienſis reformationem aliquâ ex parte delibavit: cæterùm tantum opus ad vivum aggreſſura erat, poſtquàm unus Pontifex conſtitutùs eſſet. Cùm ergò res eò deveniſſet, ut, abjectis aliis, unus ſummus Pontifex crearetur, tùm verò Seſſione XL. octodecim articuli reformationis diù examinati, *ac per Nationes in reformatorio* (*r*) *oblati*, proponuntur cum hoc decreto: quòd *futurus Pontifex per Dei gratiam de proximo aſſumendus* (poſt octo ſcilicèt dies) *cum hoc ſacro Concilio, vel deputandis per Nationes, debeat reformare Eccleſiam in capite & in membris, & Curiam Romanam.... antequàm hoc Concilium diſſolvatur, ſuper articulis qui ſequuntur*, octodecim illis ſcilicèt ſæpè memorandis. Hinc autem multa argumenta conſurgunt.

Concil. Conſt. ſeſſ. xl. p. 243.

Primum, quod jam tetigimus: Reformatio in capite & in membris, quò Seſſionis V. decreta collimabant, exciſo penitùs ſchiſmate & electo Pontifice, præceſſura erat: ergò in eo decreto præſcripta obedientia *cuilibet, cujuſcumque ſtatûs vel dignitatis, etiamſi Papalis exiſtat*, non ad ſchiſmatis tempus, ſed ad ipſum quoque, omnium conſenſu, conſtitutum Pontificem pertinebat.

(*r*) *per Nationes in Reformatorio.*] In eâ Synodo, ſingulæ ſeorſim Nationes de ſingulis rebus quæſtionem habebant, & decreta in ſeſſionibus tum legebantur, cùm ab omnibus Nationibus fuerant approbata. Hàc methodo quæſtiones eò diligentiùs examinabantur, quòd Nationes libentiùs inter ſeſe conſilia conferebant. Quapropter in ſeſſionibus publicis unanimes Epiſcopi decretis ſubſcribebant. Ea methodus obtinuit quoque in Concilio Baſileenſi. At in Tridentino, priſcus uſus invaluit numerandi ſuffragia Epiſcoporum. Hinc graves rixæ & interceſſiones. Nam Itali, utpotè numero plures, cæteros omnes facilè vincebant; & ſola Italorum interceſſio obſtitit, ne decerneretur Epiſcopos fuiſſe *inſtitutos de jure divino*, *& apud ſuas Eccleſias manere* juſſos. Vid. Palav. paſſ. & cæteros hujus Concilii Hiſtoricos. *Reformatorium* illud, de quo dicitur ſeſſione xl. Concilii Conſtantienſis, conſtabat ex deputatis Nationum, quibus ea cura mandabatur, ut quærerent & proponerent quæcumque ſibi reformatione indigere viderentur.

Atque ut pateat sanctam Synodum in Sessione V. nihil aliud animo designâsse, quàm id quod posteà executura erat, stet istud argumentum: in Sessione XL. sancta Synodus Pontifici statim à se eligendo legem dixit: ut nempè, cum ipsâ Synodo, Ecclesiam & Curiam in capite & in membris, super certis articulis à Synodo præscriptis, reformaret: atqui Pontifex mox eligendus, futurus erat certus & indubitatus Pontifex: ergò sancta Synodus certo etiam ac indubitato Pontifici legem dixit.

Quid quòd articuli omnes, vel ferè omnes, Ecclesiam Romanam ac sedem Apostolicam spectabant. Id vel tituli docent: *De numero & qualitate Cardinalium; de reservationibus; de annatis; de gratiis expectativis; de confirmationibus electionum; de causis in Romanâ Curiâ tractandis; de appellationibus ad Romanam Curiam; de officiis Cancellariæ & Pœnitentiariæ; de dispensationibus, de provisione Papæ & Cardinalium*, & ejusmodi cæteris: quæ cùm absurdum sit ad schismatis tantùm tempora, & ad dubios tantùm Pontifices pertinere, omnia tempora, & indubitatum quoque Pontificem designabant. Ibid. pag. 243. 244.

Neque obest quòd de his parùm in Synodo actum, sive curiales reformationem eluserint, seu Patres, negotiorum mole obruti, secuturo Concilio multa reservârint. Neque enim hîc inquirimus quid gestum sit, sed in Sessionibus IV. & V. quæ mens Synodi fuerit. Certè constat eam fuisse mentem, ut vel maximè reformatio fieret. Ergò etiam constat eam fuisse mentem, ut indubitatus, & ab ipsâ Synodo constitutus Papa, quàm maximè Synodo obediret. Nec elusa reformatio probat Synodi autoritatem infirmam, sed fortè hominum animos nimiùm fuisse perversos.

Huic probationi magnum robur accedit ex articulo XIII. octodecim illorum, qui Sessione XL. propositi sunt: *Propter quæ, & quomodo Papa possit corrigi & deponi.* Atque equidem miror, quosdam Lovanienses aliosque censores nostros eo loco abusos, ut Sessionem V. everterent: quasi sancta Synodus Sessione XL. omnibus jam obedientiis congregatis in integro reliquerit, an Papa in Concilii potestate esset. Neque adverterunt ea, quæ Sessione V. generatim designata essent, *de Pontifice* scilicèt *debitè puniendo*, Sessione XL. plenè atque integrè perficienda proponi, expositis specialibus causis atque agendi modis; quæ adeò non pugnant cum iis, quæ Sessione V. gesta erant, ut alterum alteri necessariò conjunctum colligatumque sit. Porrò certissimum est Sessionis XL. decretum ita esse conditum, ut post extinctum schisma, & sub indubitato Pontifice valeret. Ergò Sessionis V. decreta, ex mente Concilii, etiam extincto schismate, & sub indubitato Pontifice valitura erant. Ibid. Disquis. p. 30. & 65. Doct. Lovan. pag. 70. 71.

CAPUT XIX.

Recapitulatio eorum quæ de mente Concilii dicta sunt: solutio objectorum cap. III.

PROFECTÒ hæc Concilii mens, hic sensus: ac si, malis urgentibus ac prævalentibus, tanti Concilii, de reformatione ad unguem perficiendâ, vota frustrata sunt; certa tamen fundamenta, quibus ea niteretur, posuisse juvabat. Denique si quis diligenter antedicta perpenderit, quove statu res Ecclesiæ essent, quidve illa optaret, quidve metueret, & quo indigeret, tot malis undecumque prementibus, & infando schismate ad cumulum ferè auctis, facilè intelliget, quàm ad sananda Ecclesiæ vulnera pertineret, ne ad solum schismatis, aut dubii Pontificis tempus provisa remedia, ipsaque adeò Concilii decreta traherentur. Et ipsum quoque schisma aliud postulabat, cùm unicuique factioni addicti, suum Pontificem pro certo jactarent, ac Pontificii nominis autoritate mali abuterentur, boni etiam plerique turbarentur; atque inter schismatis mala, ac prodendæ Pontificiæ Majestatis metum fluctuarent. Quas inter angustias, tantaque præsentia & ingruentia mala, si Patres Constantienses sibi asseruissent supremam potestatem in dubios tantùm Pontifices, næ illi Ecclesiæ morbis inane remedium attulissent. Quare dubii Pontificis, nullâ vel tenui mentione factâ, altiore & communiore ratione subnixi decreverunt: *Quemcumque hominem, quâcumque dignitate, Papali etiam, cuicumque Concilio subjici oportere*; ut posteà omnes Christiani, quocumque tempore, & quocumque rerum statu, sive in schismate, sive extra schisma, seu dubium Pontificem, seu certum esse crederent, supremam Conciliorum agnoscerent potestatem, in eâque acquiescerent. Quod quidem sancta Synodus eò luculentiùs & firmiùs declarare ac definire teneretur, quia pars malorum maxima indè provenerat, quòd multi non satis Synodo Pisanæ credidissent. Jam verò his explicatis, nihil est facilius quàm adversariorum omnia argumenta, atque axiomata in eorum caput retorquere.

Disquis. n. 80. vid. sup. cap. iij. Nempè his agebant regulis: *Intelligentia dictorum ex causis est assumenda dicendi.* Nos verò id fecimus, atque ex causis quibus collecta est Synodus; cùm illæ, non ad schismatis tantùm, aut ad dubii Pontificis tempus, sed ad omnia Ecclesiæ tempora referantur, ejus quoque decreta ad omnia tempora,
Ib. n. 81. pora, patere docuimus. *Ex contextu facienda est interpretatio.* Nos verò gesta omnia ab ipsâ origine repetita revolvimus, atque hinc doctrinam & Pari-
Ib. n. 80. siensium & Ecclesiæ Gallicanæ fixam invictamque esse monstravimus. *Ubi est apparens aliqua contradictio, capienda interpretatio est, quæ tollat contradictionem.* Id verò meminerint; id enim semper agunt, ut Synodi inter se decreta committant, nec unum ex alio elucident, sed evertant. Sic ea quæ in Wiclefum à Synodo Constantiensi intorta sunt Sessione VIII. sic reformationem Sessione XL. propositam in ipsis Synodi Sessionibus IV. &

V. decreta convertunt. Nos ita conciliamus omnia, ut sibi cohærere, & eodem ubique tenore processisse constet. Jam cùm ex optimis regulis, quas ipsi adversarii adducebant, sacro-sanctæ Synodi mentem in Sessionum IV. & V. decretis liquidò exposuerimus, haud minùs luculenter earum Sessionum invictam autoritatem adstruemus.

CAPUT XX.

Sessionibus IV. & V. æquè ac reliquis Concilii Oecumenici autoritas constat: an valeat Bellarmini responsio, earum sessionum decreta, à Florentinâ & Lateranensi Synodis antiquata?

AC primùm autoritas Sessionum IV. & V. haud alio fundamento nititur, quàm quo tota Synodus; ipso nempè Concilii titulo: *Sancta Synodus Constantiensis in Spiritu sancto legitimè congregata, generale Concilium faciens, Ecclesiam Catholicam militantem repræsentans*, &c.

Hæc de se statim Synodus, prorsùs Synodorum generalium more. Quærimus à nostris censoribus, an hunc titulum Sessionibus IV. & V. detractum velint? Si velint, non Catholica, sed mendax est Synodus, pro universali sese venditans: si nolint, aut, volentes licèt, ipsa sanctæ Synodi reverentia cohibet, fateantur necesse est, Sessiones IV. & V. eâ autoritate niti, quâ nulla major esse possit.

Ait quidem Bellarminus, *Constantiense Concilium, quantùm ad primas Sessiones, ubi definit Concilium esse suprà Papam, in Concilio Florentino, & Lateranensi ultimo reprobatum.* Anne expresso nomine Concilii Constantiensis, ut sanè oportebat? Sic enim & Ariminensis, & Ephesina illa nefaria Synodus expressè abrogatæ & condemnatæ sunt. An igitur Florentina, aut Lateranensis illa ultima Synodus, Constantiensem Synodum notavit ullo modo? Nusquam. Sed, aiunt, contraria decreta protulit. Ergò jam non Concilio abrogatur autoritas: sed ipsa Concilia quæ verâ autoritate constent, pessimo exemplo inter se committuntur. Nos autem Conciliorum Florentini atque Lateranensis decreta Constantiensibus esse contraria negamus & pernegamus; falsòque & temerè assertum id esse, prolatis gestis suo loco demonstramus. Hîc interim id querimur, novo more, atque à Catholicis Theologis alienissimo, Concilia Œcumenica opponi Conciliis Œcumenicis in eâ re, quæ ad Ecclesiasticum dogma pertinet, negamusque unquam in Ecclesiâ factum, ut alicujus Concilii, quod se pro Œcumenico gesserit, quale illud falsum Ephesinum fuit, in alio Concilio Œcumenico, doctrina damnetur, nisi priùs ipsa Synodus antiquetur, mendaci Œcumenicæ titulo insignita. Jam si Concilia inter se non concilianda, sed committenda essent; quis Florentinum aut etiam Lateranense ultimum Concilium, tam paucorum Episcoporum, ac, dum celebraretur, vix extra Urbem notum, Constantiensi anteponat, ubi teste Bellarmino, *Patres ferè mille*; atque in his *Episcopi ampliùs trecenti* adfuerunt; tanta hominum co-

Bell. lib. de Conc. & Eccl. c. vij.

Ibid. Vid. Cochlæ. lib. 1. hist. Huss. & al. hist.

pia, ut eos Conſtantia urbs tanta non caperet, quemadmodùm hujus temporis teſtantur Hiſtorici; quos inter eminebant tot ac tanti Cardinales Romanæ ſedis atque potentiæ ſtudioſiſſimi. Quis, inquam, æquus Judex tam ſancto conventui, ubi exitiale ſchiſma extinctum, & res Eccleſiæ in pace ſunt compoſitæ, ex ipſo ſtatim titulo non afferat autoritatem?

At enim non omnes, ſed primæ tantùm Seſſiones abjiciuntur. Quaſi verò nihil ſit, ipſa tantæ Synodi fundamenta concutere, idque ex proprio ſenſu, nullâ Synodo, nullo autore Pontifice. Quid verò non liceat, ſi hæc licent? Verùm omittamus certa licèt præjudicia, atque adverſariorum objecta diluamus.

CAPUT XXI.

An Seſſionum IV. & V. dubia ſit autoritas, quod duæ obedientiæ defuerint? An JOANNIS XXIII. *obedientia tertia pars Eccleſiæ fuerit? An* JOANNES XXIII. *aut alii Seſſionibus IV. & V. contradixerint?* JOANNIS TURRECREMATÆ *&* JOANNIS GERSONIS *loci.*

Doct. Lov. p. 77. Bell. lib. ij. de Conc. cap. xix. Turrec. de Eccl. lib. ij. cap. xcix. vid. Differt. præv. num. xxxix. & xli.

Concil. Conſt. ſeſſ. xx. p. 190.

Ib. p. 183. & ſeq.

AIUNT: Non erat tum generale Concilium, cùm tantùm adeſſet tertia pars Eccleſiæ. [*Quæ alibi fusè diximus ut oſtenderemus abſurdum eſſe Eccleſiæ tertiam partem tantùm dicere tot populos tantaque Regna, quæ Joanni XXIII. obediebant, hìc iterare non eſt neceſſe.*] Inter illa Regna erat Hungaricum, miſſo quoque Legato pro toto hoc Regno Lamberto de Grolia; quod ideò annotamus, ut intelligant cenſores noſtri, Majores quoque ſuos cum noſtris Majoribus, in unam ſententiam conveniſſe. Harum Nationum Regnorumque Antiſtites ac Legatos in eo catalogo legimus, quo deſcripta ſunt illorum nomina, qui fœdus Narbonenſe (ſ) cum Aragonenſibus pactum approbârunt.

Ut ut ſit, inquiunt, duæ obedientiæ deerant. Certè; ſed omnes convocatæ, & quidem autoritate veri Pontificis, & ex decreto Piſani Concilii generalis. An verò propter Hiſpanos, & Scotos, aut etiam Apulos damnatis Pontificibus adhærentes, perditam Eccleſiam oportebat; nec licebat, tot tantiſque Eccleſiis vero Pontifici obedientibus, perſonam agere Eccleſiæ, reſque ejus componere, aut earum agendarum fundamenta collocare? Eſto, fuerint excuſabiles, aut tolerabiles, qui Gregorio Benedictoque adhærebant. An propterea reliquam Eccleſiam, ipsâ nixam veritate, autoritate ſpoliabant, ac prohibere poterant, quominùs veris certiſque decretis, ſaluti animarum, atque extinguendo ſchiſmati provideret?

(ſ) *fœdus Narbonenſe.*] Nempe Narbone tranſactum fuerat inter Sigiſmundum Imperatorem & Ferdinandum Aragonum Regem, ut Epiſcopi qui Ferdinando parebant, certis conditionibus ſuo Benedicto obedientiam denegarent & Synodo ſe jungerent. Vid. tenor. capit. concord. tom. xij. Conc. p. 178. & ſeq.

Sed

Sed addit Bellarminus: *Non aderat tùm certus Papa in Ecclesia; sine quo dubia de fide definiri non possunt.* Certus, quem omnes omninò reipsâ agnoscerent, fateor: certus, qui meritò pro certo haberetur, & quem multò maxima pars Ecclesiæ reipsâ pro certo haberet, cæteris tantæ multitudinis comparatione perpaucis; nec ipse Bellarminus inficias eat. Bell. loc. jam cit.

Instat: *In Concilio nullus erat Papa: Joannes enim XXIII. qui Concilium inchoaverat, jam inde recesserat, cùm IV. sessio haberetur:* quasi è Concilio turpiter aufugisse, hoc esset Synodo abrogare potestatem. Atqui ipse Joannes postridiè quàm abiit, missis ad Imperatorem & ad Synodum Legatis, *dataque creditivâ literâ* testabatur, *se propter sanitatem corporis secessisse.* Hanc turpi fugæ excusationem obtendebat; cæterùm *omnia impleturum quæ Synodo promisisset.* Ib & Doct. Lov. p. 77. ex Turrec. Concil. Const. sess. iv. p. 20. 21.

Bellarminum secutus autor Anonymus doctrinæ Lovaniensium hæc addit: *Nec desunt qui asserant, quòd non omnes illius primæ congregationis, consenserint illi decreto sessionum IV. & V.* nec ipse Joannes XXIII. adhibuit *consensum, vel autoritatem suam: dicitur enim fuisse conquestus, post abscessum suum aliqua esse decreta erronea & falsa adversùs autoritatem Romani Pontificis.* Hæc ille ex Joanne Turrecrematâ retulit. Quo loco multùm utuntur, qui nostra impugnant, ac præsertim ille, qui de Libertatibus Gallicanis scripsit autor Anonymus. Atque is quidem laudat Joannem à Turrecrematâ Cardinalem, ut *de rei veritate optimè instructum, ac gestorum ex parte oculatum testem, ac pro suo merito fide dignum.* Id prætermisit, ab eo Cardinale hæc fuisse scripta post Basileense dissidium: quo tempore Turrecremata Eugenianarum partium antesignanus, cùm Constantiensis Concilii autoritate premeretur, nullum videbat effugium, nisi, quoad poterat, Constantiensium canonum & sensum obscuraret, & autoritatem infringeret. Itaque cùm acta publica deessent, ipsos etiam rumores aucupatus, ea scripsit quæ Joannes XXIII. coram oratoribus Gallicanis iratus effudisse diceretur. Jam verò quis dicat admittenda quidem ea quæ ab uno viro, eoque addicto partibus memorantur, contemnenda verò quæ sunt in actis publicis expresè notata? Nempe hæc consensum & autoritatem publicam manifestè exprimunt, non item quod incertâ tantùm quorumdam relatione nititur. Nec verò aliud innuit Turrecremata, dum nullo tantæ rei appellato teste, solùm ait: *Dicitur enim fuisse conquestus post abscessum suum aliqua esse decreta erronea & falsa adversùs autoritatem Romani Pontificis.* Hæc Anonymus repetit. At virum gravem non decet his moveri, quæ dicantur, & in aëra jactentur, dum interim ex actis ipsis Synodi, duo hæc constant; nempè sessioni IV. ducentos Patres adfuisse; & sessioni V. adscriptum, lectis articulis, *Concilium eos uniformiter approbâsse, & conclusisse.* De Joanne verò XXIII. quid dicam, quem ex actis constet, etiam post fugam Synodo adhæsisse, ac posteà iteratis vicibus ultro confessum *quòd turpiter à Concilio recesserat; quòd vellet stare definitioni Concilii; quòd Constantiense Pisani continuativum errare non posset; quòd Synodi sententiam, etiamsi in se latam, cum birreti depositione acciperet, confirmaret, approbaret quantùm in se esset?* Quæ ergò Synodus intelligeret, eo vel invito per sese valitura, quis eo quoque assentiente, valere negaverit? Doct. Lovan. p. 69. 73. 77. ex Turrec. De libert. &c. lib. v. cap. xv. n. 2. Concil. Const. sess. xj. xij. pag. 87. 88. &c.

Neque verò nostrâ interest, quid ipse Joannes privatim aut clanculum demurmuraverit; sed quid ad Synodum apertè professus sit. Neque ego diffiteor ei adfuisse, ut Principibus solent, adulatores pessimos, cùm ab Alliacensi Cardinale notatum videam quemdam, *qui inter fautores & adulatores ejus, velut anguis in herbâ latitaret, qui eum lacte erroris nutrientes, ad exterminium deduxerunt.*

Pet. All. de Eccl. aut. p. III. cap. iij. jam sæp. cit.

Neque etiam moror quid illi Pontificis insusurraverint auribus fœdi adulatores; sed quid ipsa Synodus votis communibus, atque suffragiis definiverit; quod unum inquirimus. Autor Anonymus, aliique passim mirum in modum se efferunt his Joannis Gersonis verbis: *Ante celebrationem sacrosanctæ hujus Constantiensis Synodi, sic occupaverat mentes plurimorum literalium, magis quàm literatorum ista Traditio, ut oppositorum dogmatizator fuisset de hæreticâ pravitate suspectus vel damnatus. Hujus rei signum accipe, quia post declarationem, & quod urgentius est, post determinationem, & practicationem ejusdem sanctæ Synodi* (*t*) *inveniantur qui talia passim asserere non paveant.*

De libert. &c. lib. v. cap. xv. n. 7.
Gers. de potest. Eccl. cons. xij.

Quæ cur viri graves tanti faciant, non equidem hactenus intelligere potui. Quid enim novi quòd, ante rem definitam, in diversam sententiam multi abierint? Aut quis nesciat post res etiam definitas, non defuisse Synodis, etiam optimè gestis, obtrectatores suos? Sanè quod Gerson memorat: *Qui Constantiensia dogmata tuerentur, ante sacræ Synodi celebrationem de hæreticâ pravitate suspectos vel notatos*, ad Benedicti XIII. cui Galli parebant, tempora pessima referendum. Is enim superbissimus atque ambitiosissimus, qui contra se hiscere auderent ac Synodum implorarent, diris devovebat, quod jam ex actis constitit. Atque hunc pessimum morem, & ab alto imbibitum adulationis virus Gerson irridens, *Traditionem* vocabat, qualem certè in Judæis improbavit Christus. Ipse cum cæteris veram, & Apostolicam Traditionem tuebatur. Jam qui hæc objiciunt, viderint an litigia judiciis, ipsisque judicibus, in Ecclesiæ Catholicæ cœtu sedentibus, obtrectatores anteponendos putent.

Vid. sup. hoc lib. cap. ix. & S. Anton. tom. iij. hist. lib. xxij. §. v. & seq. & Rain. an. 1409.

(*t*) *post determinationem . . . Synodi;*] illâ etiam stante, quidam hæc asserere non verebantur: *Nec ab eo* (Papâ) *appellari, neque eum judicialiter evocari, nec obedientiam ab eo substrahi . . . est aliquatenùs possibile: hic solus symbolum fidei condere, hic solus causas ejusdem fidei . . . tractare potest: solus . . . regulas, leges & canones condit: alioquin quidquid per alios diffinitur, decernitur, conditur, statuitur, irritum est & inane.* Vid. loc. in text. citat.

CAPUT XXII.

Quòd inter Catholicos certum sit, Concilium Constantiense jam inde ab initio, & ante adunatas obedientias fuisse Oecumenicum: Bulla Inter cunctas *à* MARTINO V. sacro approbante Concilio, *edita Constantiæ.*

DENIQUE, ut uno verbo totum negotium transigamus, judicata res est; totaque illa de duabus obedientiis absentibus, deque sessionibus nullo Pontifice habitis, argumentatio sponte jacet. Nemo enim negat decreta sessionum VIII. XIII. XV. circa Wiclefum & Hussum, & circa communionem sub unâ specie, & circa Joannis Parvi propositionem de cædendis tyrannis, aliaque de fide, plenâ Œcumenicæ Synodi autoritate esse facta. Atque illas sessiones æquè ac quartam & quintam constat esse celebratas, antequam omnes obedientiæ convenissent. Ergò ante conjunctionem illam, Concilii generalis apud Constantienses valebat autoritas; ac sessionum IV. & V. decreta pari cum cæteris potestate omninò constant.

Respondent, quæ adversùs Wiclefum, & Hussum decreta fuerant, à Martino V. fuisse approbata, decretali *Inter cunctas:* nihil autem prætereà ab eo Pontifice confirmatum. Disq. pag. 21.

Verùm enim verò attendere debuissent nihil hîc novi decrevisse Martinum: sed quæ à Concilio Œcumenico, de Wiclefi atque Hussi erroribus rectè jam & ordine gesta essent, Episcopis & Inquisitoribus exequenda mandâsse. Id ipsius diplomatis probat series. Hæc deinde Martinus V. interrogata subdit, quibus tentari debeat is, cujus fides suspecta sit: *Utrum credat quòd quodcunque Concilium generale, & etiam Constantiense, universalem Ecclesiam repræsentet? Item quòd illud, quod sacrum Concilium Constantiense Ecclesiam universalem repræsentans, approbavit & approbat in favorem fidei & ad salutem animarum; quòd hoc est ab universis Christi fidelibus approbandum & tenendum, & quod condemnavit & condemnat, esse fidei vel bonis moribus contrarium.* Bull. *Inter cunctas* pag. 268.

En quod sancta Synodus approbavit & condemnavit circa Wiclefi, Hussique propositiones sessionibus VIII. & XV. nondùm licèt adunatis obedientiis; en quod approbandum & condemnandum Martinus præcisè proponit, ut jam approbatum & condemnatum à Concilio Œcumenico, quod Ecclesiam Catholicam repræsentaret. Pergit: *Utrum credat quòd dictæ condemnationes* * *per sacrum generale Concilium ritè & justè factæ sunt: ritè*, quoad ordinem; *justè*, quoad rem ipsam, quod iterum iterumque inculcat & urget; ut quod in Concilio generali decretum, & peractum erat, jam observandum omnibus credendumque relinquatur. Qui ergò Concilio Constantiensi ante adunatas obedientias Œcumenicam detrahit autoritatem, non modò toti Synodo, verùm etiam Martino V. & fidei Catholicæ contradicit.

Ibid.

* Nempe Wiclefi, Joãnis Hussi & Hieronymi a Pragâ.

Concil. Const. seſſ. xv. p. 144. Neque verò his nocet, quod Martinus V. ſeſſionum IV. & V. nullam fecerit mentionem; neque enim aut memorat prolatam de Joannis Parvi hæreſi ſententiam, quæ haud minùs habetur pro Œcumenici Concilii ſententiâ: neque aliud quidquam præter ea, quæ in Wiclefum Huſſumque geſta ſunt. Quin etiam vidimus Bullæ, *Inter cunctas*, inſertam à Martino V. cenſuram Concilii in Wicleſi propoſitionem XLI. quâ cenſurâ conſtet, *Eccleſiam Romanam ita ſupremam eſſe*, quatenùs eo nomine *univerſalis Eccleſia, aut Concilium generale* intelligitur: Papam verò ita ſupremum, quatenùs *Primatum habet ſuper alias Eccleſias particulares.* Hæc exſcribit Martinus V. hæc ad fidem Catholicam pertinere intelligit. Quæ nos ex ſeſſionibus IV. & V. manâſſe, cum iiſque apta & connexa eſſe, luce clarius demonſtravimus: quo liquet Martinum V. iis ſeſſionibus aſſenſiſſe, qui connexa & conſentanea probaverit. Sup. cap. xv.

Vid. Rain. tom. xvij. an. 1408. n. 9. ſup. hoc lib. cap. ix. diſſ. præv. n. xl. Neque mirum. Ipſe enim Martinus, unus fuit eorum Cardinalium, qui ſubſcripſit cum aliis ei declarationi, quâ Papam Œcumenicæ Synodo ſubeſſe teſtabantur. Is eo fundamento nixus, in Piſano Concilio & Conſtantienſi, nunquam ab aliorum Patrum ſententiâ diſcrepavit. Itaque cùm Bullâ *Inter cunctas*, primarum ſeſſionum decreta, tanquam Œcumenicæ Synodi acta veneratur, id tantùm Pontifex mandat exequendum, quod Prælatus & Cardinalis cum aliis jam fecerat & conſtituerat.

Pari ratione ſolvitur ea objectio, quòd abſente Papâ, Synodi Œcumenicæ autoritas conſtare nequeat: cùm iis ſeſſionibus, quas Martinus V. totâ Synodo approbante, pro Œcumenici Concilii veris ſeſſionibus agnoſcit, haud minùs quàm ſeſſionibus IV. & V. Romanum Pontificem defuiſſe conſtet.

Quamobrem ruit funditùs illa objectio, quæ ex diverſis obedientiis nondum adunatis petebatur. Nec ullum periculum noſtrorum Pariſienſium ſententiæ imminet ab aliis obedientiis, quæ primùm unanimi conſenſu Bullam *Inter cunctas* Martini V. approbârint, tum declarationi ipſius Concilii Conſtantienſis primis ſeſſionibus ſuperſtructæ, in idem ædificium, atque omninò in idem corpus coaluerint; totamque ſacræ Synodi doctrinam imbiberint, cujus quidem doctrinæ, ſi quam partem ſuſpectam habuiſſent, nonniſi eâ expreſsè reprobatâ Synodo adhæſiſſent.

CAPUT XXIII.

An novæ Concilii convocationes, Gregorii *&* Benedicti *obedientiis Conſtantiam advenientibus, pacis ſtudio factæ, antecedentium ſeſſionum autoritatem infringant? Ac primum de ſuſcepto* Gregorio, *ſeſſione XIV.*

Doctr. Lovan. p. 69. 70. NEque illa obſtat ab autore Anonymo *Doctrinæ Lovanenſium* aliiſque jactata, adunatis demùm obedientiis, nova Concilii convocatio, quæque ad eam mentem facta ſunt. Hæc enim ſunt Synodi, non de ſuâ auto-

ritate dubitantis, sed Apostolicâ charitate sustentantis infirmos. Jam quidem fortiores animæ, amborum contendentium, tanquam sua quærentium jugum excusserant, ac maximam Ecclesiæ partem ad pacem adduxerant; sed tamen infirmi supererant, qui ad hæc fortia exsurgere, aut ex obortis dubiis, quæ saltem probabilia viderentur, extricare se non poterant. Quid igitur agendum? Multi suadebant bello adigendos ad obedientiam; atque ea erat, quam *viam belli* vocabant. At Petrus de Alliaco, & Academia Parisiensis, & optimus quisque, & sacrosancta Synodus, cruenta remedia respuebat. An igitur in fœdo schismate relinquendi? Alia omnia postulabat fraterna, ac materna charitas, & Apostolicum illud: ut *firmiores imbecillitates infirmorum sustinerent.* Hinc novæ illæ convocationes admissæ sunt, illæsâ Synodi autoritate, cùm nihil profectò lædat, quæ omnia potiùs sanat, charitas. Append. tom. xij. Conc. pag. 1443. Rom. xv. 1.

Quare Sessione XIV. cùm accederet ad Synodum jam Constantiæ congregatum Gregorii XII. obedientia; nova quidem facta est, ipsius Gregorii nomine, per ejus Procuratores convocatio & confirmatio. Sed postquàm ea omnia facta sunt, Synodus sic pronuntiat: *Eam convocationem, auctorizationem, approbationem, & confirmationem à Gregorio nunc factas, quantùm ad ipsum spectare videtur, in omnibus & per omnia admitti: quia abundans ad certitudinem pro bono, cautela nemini nocet, sed omnibus prodest.* Hæc docent Synodum per se stantem, convocatam tamen à Gregorio, non quidem absolutè, sed *quantùm ad ipsum spectare videbatur*: neque ex necessitate; sed *ex abundanti.* Concil. Const. sess. xiv. p. 107.

Eâdem ratione sacra Synodus Joannis XXIII. jam depositi consensionem, & *quantùm in ipso esset*, sententiæ Synodalis confirmationem admisit. Quas res Joannes Gerson præsens, earumque pars maxima *ad cautelam & humili quâdam condescensione factas*, & ipse credidit, & coram totâ Synodo Concione habitâ prædicavit. Neque convocatorium Gregorii decretum in Provincias pro more missum est; sed tantùm in Synodo lectum, ut ea convocatio ad œconomiam quamdam atque indulgentiam, non ad ipsam rei, ut vocant, substantiam pertineat. Sic Synodus suæ conscia majestatis, & constantiæ retinens, infirmis quoque ac dubiis animis consulebat. Ibid. sess. xij. p. 96. Gers. serm. de viag. &c. direct. iv. tom. ij. p. 275.

Eodem pacis intuitu, in eâdem Sessione admissum est Gregorii de Papatûs abdicatione mandatum, cum hâc professione, quòd cùm hunc Papatûs titulum *clarum certumque* haberet, permissum etiam ei sit, ut quibuscumque verbis Papatum tueretur, quem reipsâ abdicaret.

Quamobrem in eodem diplomate Procuratoribus seu Legatis suis facultatem dabat, *vice suâ convocandi & autorizandi generale Concilium, remotâ tamen*, inquit, *omninò Baltazaris præsidentiâ & præsentiâ*: quæ quidem sancta Synodus nullo suo detrimento concedebat; cùm Joannes jam depositus sententiæ acquievisset, cautumque esset, ne aut ipse, aut Gregorius, aut Benedictus eligi possent. Concil. Const. sess. xiv. p. 106.

CAPUT XXIV.

Exemplum ſingularis in ejuſdem ſchiſmatis caſu indulgentiæ & condeſcensûs.

SCILICET ut tuta præſtarent omnia, omnes in unum titulos congerebant, ne ex levi quoque ſcrupulo, tanquam ex tenui ſcintillâ, tota exoſi ſchiſmatis flamma reſurgeret. Quod tunc uſque adeò hærebat animis, ut Martinus V. duodecimo Pontificatûs anno, cùm per tot annorum ſpatium, ac totâ jam Eccleſiâ egregius ac ſtabilitus Pontifex coleretur, fictitii Clementis ceſſionem, Petri Cardinalis Fuxenſis operâ impetratam, magni beneficii loco duceret.

Hæc advertat lector diligens. Petrus de Lunâ in Conſtantienſi Concilio à tribus jam obedientiis anathemate damnatus, deſertuſque à ſuis penè omnibus, & tamen in Papatu tuendo ad mortem uſque obſtinatiſſimus, neſcio quem Ægidium, Munionem, Canonicum Barcinonenſem, ſucceſſorem habuit. Is anno 1422. Petro mortuo, à tribus Cardinalium larvis electus, Clementis VIII. nomen accepit. Tota illi Eccleſia, erat Paniſcolenſis rupes, in Cataloniâ caſtellum exiguum, extremum Petri de Lunâ ſchiſmatiſque perfugium. Favebat occultè Rex Aragonum Alphonſus, Martino V. infenſus, tantoque Pontifici inane Pontificis ſpectrum opponebat; totâ Eccleſiâ partim irridente, partim etiam indignante. Et tamen, ut ea larva è medio tolleretur, pace jam cum Alphonſo Rege factâ, miſſi Regii Oratores; in his Alphonſus Borgia, poſteà Calixtus * Pontifex Maximus, qui falſum Clementem ad abdicationem inducerent. Miſſus Petrus Cardinalis Fuxenſis (*u*) vir per eam ætatem, & genere, & rerum geſtarum gloriâ clarus, qui reliquias ſchiſmatis extingueret; cujus acta ſic habent apud Odoricum Rainaldum, ad annum 1429. *Dominus Ægidius in Seſſione publicâ, indutus Papalibus inſigniis, in caſtro Paniſcolæ, primitùs & antè omnia pro ſerenitate conſcientiæ ſuæ & ſuorum ſequacium, ut dixit publicè & ſolenniter, omnes proceſſus, ſententias, fulminationes & cenſuras, depoſitiones, inhabilitationes, per ſuum prædeceſſorem Benedictum Papam XIII. in ſuâ obedientiâ nuncupatum, & ipſum in ſuo prætenſo Pontificatu, contra omnes & ſingulos ei non obedientes, ſpecialiter contra Odonem de Columnis, quem ſecundùm eorum opinionem reputabant Antipapam & ſchiſmaticum, & omnes ſibi adhærentes, factas, pronuntiatas, & fulminatas per ſuas literas & prætenſas Bullas plumbeas expreſsè revocavit, & omnes illos, qui præfato Domino Odoni adhæſerant, & ſpecialiter ipſum Odonem de Columnâ ad omnes dignitates & hono-*

* III.

Rain. tom. xviij. an. 1429. n. 2.

(*u*) *Petrus... Fuxenſis*] è Franciſcanorum familiâ, natus annos xxij. ad Cardinalatum evectus eſt a Benedicto xiij. qui Comites Fuxenſes ſibi adjungi cupiebat. Petrus Benedicti partes egregiè fovit, uſque ad Concilium Conſtantienſe. Bis venit in Aragoniam pacis causâ, ac demum ſchiſma prolatum ab Ægidio de Munione omninò extinxit. Erat tunc Arelatenſis Archiepiſcopus & Vice-Legatus Avenionenſis. Vid. Gall. Chriſt. & tom. xij. Conc. p. 406. & ſeq.

res, & specialiter ad Papatum habilitavit, restituit, & redintegravit. Deindè idem Ægidius proposuit solenniter coram omnibus, qualiter electus ab ibidem præsentibus suis fratribus, prætensis Cardinalibus, Papatum recepit; non ad alios fines, quàm ad hoc principaliter, ut per ejus medium, Dei Ecclesiæ vera & indubitata unio sequeretur: etiam à primis diebus suæ novæ assumptionis ad Apostolatum veraciter in animo disposuit, pro tanto bono unionis Ecclesiæ Dei, spontè & liberaliter se velle renuntiare honori & officio Papali. Quod reverâ præstitit, *confitens expressè viam renuntiationis hujusmodi, esse viam planiorem, utiliorem, securiorem, & breviorem ad consequendam veram & indubitatam unionem Ecclesiæ Dei.*

Quin etiam umbraticus Pontifex Bullam plumbeam super cessione suâ edidit, sub hoc titulo: *Clemens Episcopus, servus servorum Dei*, cujus hæc verba referre placet: *Hinc est quòd nos propensiùs attendentes, quòd quantò validiora, certiora & firmiora sunt in hujusmodi Apostolatûs officio jura nostra, tantò laudabiliùs ea ducimus pro pace, ac redintegratione religionis Christianæ relinquere.* Quo fundamento posito hæc subdit: *Omni juri Papatûs, oneri & honori, ejusque titulo & possessioni, ... quam habemus..... non vi, dolo seu metu; .... sed simpliciter, purè, liberè, & spontè, ac ex certâ scientiâ, & de plenitudine potestatis, assistentibus nobis venerabilibus fratribus nostris sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, necnon præsentibus... Alphonsi Regis Aragonum.... Ambassiatoribus..... cedimus & renuntiamus..... Papalia deponentes insignia, ad efficaciam veræ ac desideratissimæ unionis Ecclesiæ sanctæ Dei..... Datum Paniscolæ Dertusensis Diœcesis 7. Kal. Augusti, Pontificatûs nostri anno quinto.* Prorsùs eo more rituque, atque etiam verborum majore magnificentiâ, quam Angelus de Corario, seu Gregorius XII. abdicaverat. Vid. tom. xij. Conc. pag. 407.

Neque eo contenti fuere; sed post eam abdicationem falsi Clementis, ejus Cardinales, tanquam vacante sede, ad novum Pontificem eligendum, locum Conclavis postulârunt, quo pro more conclusi, *nemine discrepante, per viam Spiritûs sancti, Reverendissimum in Christo Patrem & Dominum Odonem de Columnâ, in suâ obedientiâ nominatum Martinum V. quem ipse Dominus Clemens..... ante suam cessionem, tollendo sententias & processus contra ipsum ratione schismatis latos, & factos, habilitârat, de Apostolicæ potestatis plenitudine, usque ad summum Pontificium inclusivè, in Romanum Pontificem..... ac Beati Petri successorem concorditer elegerunt.* Atque hujus electionis publicum instrumentum ab Alphonsi Regis Oratoribus Pontificio Legato statim est traditum. Ib. p. 408.

Quid igitur? Nisi larva Pontificis Martinum V. *habilitasset* ad Pontificiam dignitatem, nisi loco cessisset: nisi umbratici Cardinales eundem Martinum elegissent, non ei tota sua constabat autoritas, ac decreta Constantiensia fluctuabant? Absit. Sed tamen hæc omnia facta sunt, quòd Catholici spectarent, non solùm vera jura, titulorumque certam autoritatem, sed etiam firmum & tutum consensionis effectum, ut infirmi nihil haberent quod jam mutire possent.

Quæ quidem cùm accepisset Martinus Pontifex, referente Rainaldo, *ingenti gaudio affectus est, datisque literis, Legato Cardinali* plurimùm gra- Rain. an. 1429. n. 3.

tulatus ; Ægidium Munionem Baleari Episcopatu , Alphonsum verò Borgiam, quo suadente abdicaverat , Valentino Archiepiscopatu donavit. Tantâ mercede eos honestavit , tantâque operâ , etiam profligato schismate , tamen ad muniendam pacem , inania etiam jura , inanesque titulos conquirebant.

Vid. sup. cap. præced. Non ergò mirum, si eodem adhuc vigente schismate , Constantienses Patres Gregorio XII. tanta permiserint ; cùm pariter declararent, *hanc convocationem*, *& autorizationem* Gregorii admittendam esse, *quantùm ad ipsum spectare videretur* : non quantùm ad Synodum , neque ex necessitate , sed *ex abundanti* esse, ut & Gregorii ejusque sequacium scrupulis caveretur , & sua interim sacrosanctæ Synodo constaret autoritas.

CAPUT XXV.

De Sessionibus XXII. XXVI. XXXV. quibus Aragonenses, Navarrici & Castellani suscepti sunt:

EODEM animo actum cum Aragonensibus , aliisque Hispanis , qui rejecto Benedicto Sigismundi Imperatoris operâ , ex pacto Narbonensi (*x*) Sessione XXII. ac sequentibus , Constantiensi se Synodo conjunxerunt : quæ compositio Narbonensis, Constantiæ in Sessione XX. lecta & approbata est ; ac posteà , præsentibus Legatis Ferdinandi Regis Aragonum , Sessio XXII. celebratur. Et statim quidem decretum editur consueto ritu : scilicèt , *sacrosancta generalis Synodi* (*y*) *Constantiensis* nomine : mox uti fœdere Narbonensi pactum erat , deposito titulo , datæ sunt ad eundem Regem Aragonum , nomine *Cardinalium* , *aliorumque Prælatorum* , *Constantiæ in Christi nomine congregatorum* , literæ , quibus eum ejusque Prælatos Constantiam convocarent. Quo facto , Oratores Regis Aragonum , eos à quibus ipsi convocabantur, *Prælatos & cæteros Dominos* Constantiam convocabant : qui scilicèt jam præsentes aderant , totoque Orbe conscio, plus annum integrum Conciliari potestate agebant , responsumque est statim à Patribus Constantiensibus : *Nos dictam convocationem acceptamus.* Continuò, nec dimissis in Aragoniam aliasve Provincias novæ convocationis literis, nedum expectato responso , mutua facta conjunctio est ; ac sancta Synodus multa decrevit , sub titulo consueto , *sacrosancta generalis Synodi Constantiensis*

Vid. Conc. Const. sess. xx. p. 178. Ibid. sess. xxij. pag. 192. 193. Ib. p. 195. Ibid. Ib. p. 196.

(*x*) *ex pacto Narbonensi.*] Sic in illo pacto statuitur capit. j. *Quòd convocatio fiat per Prælatos ..., in dicto Concilio Constantiensi existentes , de Regibus & Principibus ... & Prælatis... de obedientiâ D. Benedicti... & vice versâ : quòd præfati domini Reges & Principes obedientiæ D. Benedicti facient literas convocatorias ad Prælatos ... de Concilio Constantiensi ... vel per suos Ambassiatores.* Vid. p. 178.

(*y*) *generalis Synodi.*] Vocabulum *generalis* abest ab eo decreto, saltem in excusis codicibus ; neque tamen inde minus est firma D. BOSSUET argumentatio. Nam sacra Synodus titulum *generalis* deponit quidem , *condescendentiæ* causâ , ut aiebant , illum statim resumptura. Præterea observandum eamdem Synodum sessione xiv. Procuratoris Gregorii xij. admisisse convocationem ad Concilium generale , assumpto consueto suo titulo. Notanda verba exscribam : *Sacro-sancta generalis Synodus Constantiensis ... convocationem , autorizationem... nomine illius domini , qui in suâ obedientiâ dicitur Gregorius xij. nunc factas... admittit.* Vid. p. 107.

tiensis in Spiritu sancto legitimè congregata : ut unâ in Sessione, si spectes titulos, Synodus ter sortem mutaverit. (z)

Ac ne Aragonenses Antistites generali Synodo deesse putarentur, ibidem promulgatum est sacri Concilii decretum : ut Regis Aragonum Oratores, non Provinciarum delegatione, sed ipsius Synodi autoritate sic agerent, atque in Synodo sententiam ferrent, ac si omnes earum partium repræsentarent Ecclesias; quæ non ex Ecclesiasticâ disciplinâ, aut rei veritate, sed *οικονομικῶς*, ac pacis gratiâ, summâque indulgentiâ & condescensione facta esse, res ipsa clamat. Ibid.

Eodem ritu modoque Legati Navarræ Regis *, Sessione XXVI. ac Joannis Regis Castellæ & Legionis, Sessione XXXV. suscepti, utrâque Sessione nova fit convocatio. Iterùm Synodus Œcumenicæ titulum deponit, statimque resumit; atque interim interjectæ Sessiones Œcumenicæ Synodi titulo celebrantur; quæ res omnibus Sessionibus, jam indè ab initio universalis Synodi nomen dignitatemque asserit. Nam ad ipsam quidem, quæ se ab initio pro universali gereret, omnes accurrunt, ipsa immota stat : atque illa, suæ licèt conscia dignitatis, id infirmis tribuit, ut venerandum nomen, terque quaterque deponere videatur; sed ut majore semper consensione recipiat. An igitur toties, atque etiam in unâ, ut vidimus, XXII. Sessione, Œcumenica esse & perstat, & desinit, & incipit? Neutiquam. Sed *οικονομικῶς*, pacis atque infirmorum gratiâ, & nomen deponit, & rem tuetur. Et quemadmodùm sacra Synodus, licèt in gratiam Castellanorum ultimò adventantium, Sessione XXXV. nomen Œcumenicæ tantisper deposuerit; tamen haud immeritò illud acceperat, & Sessione XXVI. in quâ Navarrici, & XXII. in quâ Aragones accessere. Sic, tametsi eum titulum in Aragonensium gratiam tantisper dimiserit, haud minore jure illum acceperat, & Sessione XIV. accedente Gregorio, & ante eam Sessionem, ab ipso convocationis & celebrationis initio,

* Caroli. Ibid. sess. xxvj. & xxxv. pag. 207. & 224.

Vid. sess. xxij.

CAPUT XXVI.

Ex ipsâ rerum serie antedicta confirmantur.

QUIN ipse rerum tenor eam œconomiam probat, quam assertum imus. Neque enim aut Gregorius, ejusve, seu Benedicti asseclæ, cùm ad Synodum accederent, id sibi vindicârunt, ut antè gesta velut ad incudem revocarent; aut ab iis postulatum, ut ea, tanquam essent infirma, vel dubia, approbarent, rataque habere vellent; sed ea omnia, non aliter quàm ipsâ rerum serie & consecutione firmantur. Id ipsa in Benedictum gesta manifestant. Certè enim post susceptos Sessione XXII. Aragonenses, Sessione

(z) *Synodus ter sortem mutaverit.*] Nempe initio sessionis p. 192. *sacro-sancta Synodus Constantiensis* appellatur : deinde p. 193. *literas* dat *convocatorias* ad Regem Aragonum sub nomine *Cardinalium & Prælatorum in Constantiâ congregatorum :* denique p. 196. condit decreta, resumpto suo titulo, *sacro-sancta generalis Synodus* &c.

XXIII. adversùs Benedictum juridica *informatio* decernitur, idque sub Œcumenicæ Synodi titulo, nihil expectatis Navarricis, prope diem, Sessione scilicèt XXVI. adventuris: quibus advenientibus, novâ licèt convocatione factâ, ac deposito tantisper Synodi Œcumenicæ titulo, non tamen antè gesta iterantur; sed tenore suo causa procedit. Itaque Sessione XXIV. Benedicti *citatio* promulgatur: Sessionibus XXIX. & XXXIII. declaratur contumacia: Sessione XXX. subtracta Benedicto obedientia approbatur, aliaque multa fiunt maximi ad causam ponderis. Quæ omnia, Castellanis adventantibus, Sessione XXXV. novâque Concilii convocatione promulgatâ, adeò non infirmantur, ut statim Sessione XXXVII. ultima & peremptoria adversùs Benedictum sententia pronuntietur: quæ tamen non valeret, nisi & informatio, & citatio, & contumaciæ declaratio anteà valuissent. Certum igitur est, novis illis Synodi convocationibus, pacis studio ex indulgentiâ factis, nihil ipsius Synodi autoritatem infringi; idque agnitum ab iis etiam, qui eas fieri postulâssent.

Quòd si respondetur, valuisse illa quidem, sed tamen ex consensu tacito Navarricorum, aut etiam Castellanorum, qui ultimo loco advenerint; quamquam id absurdum est, tamen ad rem nostram sufficit. Sic enim omninò constat quæcumque ab initio à Joannis XXIII. obedientiâ gesta, ea, advenientibus reliquis obedientiis, ipsâ conjunctione ac rerum prosecutione valuisse. Neque enim retractatum quidquam de rebus anteà, atque ab initio ipso in Synodo gestis; neque magis de sessione VIII. actum est, ubi damnatus Wiclefus, ante susceptum Gregorium, aut de sessione XV. ubi damnatus Hussus, proscriptaque propositio Joannis Parvi de cæde tyrannorum ante Hispanos adunatos, quàm de IV. & V. sessionibus, ubi Conciliorum supra Pontificem declarata est potestas. Nihil, inquam, de iis actum, nihil retractatum fuit; sed ipsâ conjunctione membrorum Ecclesiæ, hæc atque illa decreta æquè firmata sunt.

Neque objicias, ideò constitisse facta adversùs Wiclefum Hussumque decreta, quòd Bulla, *Inter cunctas*, quâ hæc decreta firmantur, omnibus obedientiis adunatis, Sacro approbante Concilio, sit edita. Hoc enim ipsum est, quo vel maximè vicimus, cùm demonstratum fuerit, Wiclefi & Hussi propositiones ita referri in Bullâ, *Inter cunctas*, non ut quæ tunc à Synodo generali damnentur; sed ut quæ jam anteà à Synodo generali, Constantiensi scilicet, quod universalem Ecclesiam repræsentaret, damnatæ atque proscriptæ sint: quod cùm approbârint Gregoriani, atque Hispani Præsules, nihil aliud egerunt, quàm ut sessiones, ipsis quoque absentibus, celebratas, ut veri Œcumenici Concilii sessiones & acta approbarent.

Vid. sup. cap. xxij.

Non ergò ab illis requirendum fuit, ut sessionum IV. & V. decreta expressè approbarent, cùm præsertim ea essent, quibus universa Synodi acta, & ante adunatas, & post adunatas obedientias niterentur. Hoc fundamento nixi Hispani, cum reliquâ Synodo Benedictum suum deponebant; quem usque adeò pro vero certoque habebant Pontifice, ut Synodo declararent, non posse ullum à se pro Pontifice agnosci, nisi Benedicto mortuo, vel renuntiante, vel deposito canonicè. Ergò eum à Synodo deponi, ejus sententias, ejus anathemata solvi postulabant, atque ita ex decretis sessionum

Vid. Capitul. Narbon. cap. iij. sess. xx. p. 179.

IV. & V. ipſum Pontificem, à ſe verum habitum, Synodo ſubmittebant. Ib. cap. iv. p. 180.

Neque alio ex fonte illa repetita toties de reformatione decreta manârunt. Neque enim eam in capite & membris fieri, una Joannis XXIII. obedientia; verùm id vehementiſſimè, & Gregoriani ſeſſione XIV. & Hiſpani Benedicti aſſeclæ ſeſſionibus XX. & XXII. poſtulabant. Denique quoties aliqua Eccleſiæ pars Conſtantienſi ſe Synodo adjungeret, toties inculcatum, ut in capite & membris fieret reformatio; idque Sacræ Synodi autoritate, quæ proinde Caput ſuum ſuâ poteſtate ſuiſque decretis comprehenſura eſſet.

Huc ſpectant ea decreta, quæ omnibus obedientiis adunatis, unanimi conſenſu ſunt promulgata. Unanimi conſenſu très obedientiæ unitæ protulerunt caput illud, *Frequens*, aliaque capita, ubi futuris quoque certis Pontificibus legem dictam demonſtravimus. Unanimi conſenſu, à Papâ eligendo, unà cum Concilio, reformationem etiam in capite faciendam decreverunt; neque antequàm fieret, Synodum diſolvendam. Unanimi conſenſu compegerunt octodecim illos reformationis articulos, quibus Curiam Romanam, uti prædiximus, coercitam volebant; quæ omnia demonſtravimus, non niſi ex iis decretis manare potuiſſe, quæ Concilio Pontificem ſubjicerent; nihil ut à tota Synodo magis ſtabilitum, inculcatumque fuerit; certumque omninò ſit, Patres Conſtantienſes, quotquot ſunt, qui diverſis temporibus ſacro ſe conventui adjunxerant, omnes in omnibus, ut communione, ita ſententiâ & doctrinâ conveniſſe. Seſſ. xxxix. p. 238. Ib. ſeſſ. xl. p. 243. Vid. ſup. cap. xvj. xvij. xviij.

Et certè ſi à Concilio Conſtantienſi, ſeſſionibus IV. & V. prolata doctrina, ferè hæretica eſt, ut Bellarminus; ſi Schiſmatica ſaltem, aut periculoſa, ut quidam alii haud minùs inconſideratè jactant, favebant hæreſi, favebant Schiſmati, quotquot ſupervenerunt, quotquot adhæſerunt, quotquot communicaverunt, longè magis, quotquot conſentanea decreverunt, ac tali fundamento nixi ſunt; atque omnes obedientiæ, totaque Eccleſia eâ communione & conſenſione commaculata, hanc labem eluere nullâ ratione queat. Martinus quoque V. ipſe Schiſmaticorum non modò communicator, ſed etiam approbator, Romanam eâ labe conſpurcavit Eccleſiam; quippe qui Schiſmaticos, & ſuum, Petrique, ſi cenſoribus noſtris creditur, Primatum evertentes, non modò conſortes habuerit, cùm eſſet Cardinalis, ſed etiam poſtea ad ipſam Petri Sedem capeſſendam autores ſecutus, eoſque jam Pontifex ſuâ charitate complexus, inſuper editâ Bullâ, *Inter cunctas*, tribus jam obedientiis adunatis, eorum cœtum tam perſpicuè ac toties, ab ipſis quoque initiis Concilii Œcumenici nomine celebrandum putavit. Bellar. de Conc. aut. lib. ij. cap. xvij.

CAPUT XXVII.

Antiquæ Ecclesiæ exemplis Concilii Constantiensis œconomia asseritur.

JAM ad eam, quam tuemur, Concilii Constantiensis œconomiam, atque indulgentiam asserendam, ex ipsâ antiquitate exempla prodeant. Primùm Episcopi Africani, ductore potissimùm Augustino, maximo illo post Apostolos charitatis & autoritatis Ecclesiasticæ assertore. Hi ergò cum Donatistis schismaticis toties victis, toties ab Ecclesiâ & Imperio condemnatis, quasi æquo jure disceptant; nec verentur de Catholicæ Ecclesiæ causâ, sub Marcellino Comite iterum litigare, hâc quoque ultrò conditione oblatâ: *Veritate confisi illo nos vinculo conditionis obstringimus, ut si nobis ii cum quibus agimus demonstrare potuerint ..... subitò Ecclesiam Christi, nescio quorum, quos isti accusant, peccatorum periisse contagio, & in solâ remansisse parte Donati: si hoc, ut dictum est, demonstrare potuerint, nullos apud eos honores Episcopalis muneris requiremus, sed eorum sequemur pro solâ æternâ salute consilium, quibus tanti gratiam beneficii pro cognitâ veritate debebimus.* An cunctabundi, an dubii, an Catholicæ Ecclesiæ ejusque autoritatis incerti, qui eam tot tantisque documentis non modò certam, sed etiam perspicuam demonstrabant? Absit. Verùm id agunt, *ut, si fieri potest, corda hominum vel infirma, vel dura, pia charitas aut sanet aut edomet.* Advertatur illud, *vel infirma, vel dura*; ut nec ipsa pertinacia duros animos ab Ecclesiæ indulgentissimâ charitate posset excludere. Pergunt: si victores ipsi fuerint, pervicerintque adversus Donatistas, Ecclesiam non periisse, *sic ejus*, inquiunt, *teneant unitatem, ut non solùm viam salutis inveniant, sed ne honorem Episcopatûs amittant.* Hinc illa conditio, ut in quâlibet civitate Catholicus ac Donatista Episcopus, utrique pari jure, servato Episcopatu, *vicissim sedeant eminentiùs*; aut si populi Christiani Episcopalis dignitatis studio hoc refugiant, *utrique*, inquiunt, *de medio secedamus*, (aa) *& Ecclesiis ..... in unitate pacificâ constitutis ..... singuli constituantur Episcopi.* Sic victi victoresque æquè loco cedebant, potioremque volebant esse Donatistarum conditionem, à quibus victoribus nihil sibi honoris reservari postulabant. An obliti Ecclesiæ majestatem? Nullo modo; sed charitate & humilitate victi, reducendis schismaticis, contra Ecclesiasticam disciplinam, talia indulgebant. *Quid enim*, inquiunt, *dubitemus Redemptori nostro sacrificium istius humilitatis offerre? An verò ille de cœlis in humana membra descendit ...... & nos, ne ejus membra crudeli divisione lanientur, de cathedris descendere formidamus?* Cùm ergò

Tom. ij. Conc. pag. 1352. gest. 1æ. coll. Carth. vid. inter Aug. ep. cxxviij. tom. ij. p. 377. & seq.

Ibid. tom. ij. Conc. in append. p. 1353. ap. Aug. p. 379.

Ibid. pag. 1352. & ap. Aug. p. 378.

Ibid.

(aa) *utrique de medio secedamus.*] Rem narrat Augustinus his verbis: *In Concilio penè trecentorum Episcoporum sic placuit omnibus ... Duo ibi vix inventi sunt, quibus displiceret: unus annosus senex, qui hoc etiam dicere liberiùs ausus est, alter voluntatem suam tacito vultu significavit. Sed posteaquàm illum senem liberiùs hoc dicentem obruit omnium fraterna correptio, illo mutante sententiam, vultum etiam ille mutavit.* De gest. cum Emer. n. 6. tom. ix. p. 629.

hanc œconomiam erga perditissimos schismaticos pacis studium suaserit, an vererentur Constantienses Patres, de sublimi veluti solio Œcumenici Concilii tantisper videri descendere, & cum fratribus æquo jure disceptare, ut eos ab schismate revocarent, in quo plerique non malo animo, sed infirmæ conscientiæ scrupulis permanere videbantur?

Quid Cyrillus Alexandrinus? Nonne ille conscripserat adversùs Nestorianam perfidiam duodecim illos anathematismos maximè Theologicos, atque veridicos, à sede Apostolicâ, atque Œcumenicâ Ephesinâ Synodo aliquatenùs comprobatos? Nonne illos Theodoretus, jussu Joannis Antiocheni, & omnium Orientalis Diœceseos Episcoporum, omni execratione prosecutus erat? Nonne Orientalis Synodus eosdem anathematismos ut hæreticos proscripsit, Cyrillum & Memnonem sacræ Synodi duces Episcopatu dejecit, totam Œcumenicam Ephesinam Synodum anathemate condemnavit? Quid posteà? Facta pax est: quasi æquo utrinque jure, rebusque integris, nullâ anathematismorum Beati Cyrilli, nullâ Orientalis schismaticæ Synodi, nullâ etiam, ut paria omnia esse viderentur, Synodi Ephesinæ Œcumenicæ mentione factâ; idque tantùm actum, ut iis omnibus prætermissis, vera fides, & Ecclesiarum facta adunatio firmaretur. An igitur aut Orientalis Synodus stetit, aut anathematismi pro hæreticis habiti, vel Synodi Ephesinæ Catholica definitio concussa est? Imò hâc indulgentiâ vel condescensione firmata; retulitque id in illo dissidio pars sanior & potior, non solùm ut veritate, sed etiam ut charitate vinceret.

Vid. in act. ant. & post Syn. Eph. tom. iij. Côc. anath. Cir ll. pag. 408. ejusd. ep. ad Joan. Antioch. *Lætentur cæli.* p. 1105. & int. op. Cirill. edit. Par. anath. tom. v. part. ij. int. ep. p. 76. 104.

Neque illud omittendum, quod à Magno Gregorio Papâ per mirificam indulgentiam Reginæ Longobardorum Theodelindæ concessum est. Ea nempè cùm quintæ Synodi occasione, se ab Ecclesiâ abrupisset, ita ei Gregorius satisfieri voluit, ut laudatis tantùm quatuor primis Synodis, quibus summa fidei continetur, quinta Synodus ac trium capitulorum damnatio, ut minùs necessaria, taceretur; neque propterea quintæ Synodi, à se toties comprobatæ, autoritatem infregit.

Greg. Mag. indict. xij. lib. iv. al. lib. iij. epist. ij. ad Const. ep. Mediol.

Quo sanctorum Patrum spiritu acta sacra Constantiensis Synodus, sui tantisper oblita, sed recordata pacis, suam autoritatem & omittit & firmat; seque verè probat Œcumenicam Synodum in Spiritu sancto legitimè congregatam, dùm spiritu charitatis animata nihil prætermittit, quo Hispanicos fastus delinire, aut duritiem frangere, aut infirmas conscientias tranquillare possit.

CAPUT XXVIII.

Objectio ex defectu confirmationis petita dissolvitur.

AT enim, inquiunt, utcumque in unam eandemque sententiam omnes obedientiæ concurrerint, non tamen valent Synodi Œcumenicæ nomine, nisi ea quæ Martinus V. prolato decreto expressè approbavit, confirmavitque. At Sessiones IV. & V. Martinus V. non expressè probavit

prolato decreto; neque enim in Bullâ, *Inter cunctas*, eas Sessiones confirmavit, sed tantùm quæ adversùs Wiclefum Hussumque gesta essent; & in ultimâ Sessione Concilii declaravit, non à se omnia comprobari, sed tantùm ea, quæ in materiâ fidei *Conciliariter* gesta essent: quo nomine Sessionum IV. & V. decreta comprehendi negant. Denique non edidit generalem confirmationem Synodi, tametsi id ipsa Synodus postulâsset. Hæc Turrecremata; hæc Bellarminus; hæc omnes alii jactant, in eoque vim maximam causæ reponunt. Nos prolatis gestis nullo negotio dissolvimus.

Concil. Const. sess. xlv. p. 258.

Ac primùm testamur, nihil à nobis refugi confirmationis Apostolicæ nomen ac vim; neque existimamus Romanos Pontifices, cùm Synodos Œcumenicas legitimè habitas confirmant, superiorem in eas exercere potestatem. Neque enim Romani Pontifices, Conciliorum tantùm, sed etiam antecessorum suorum passim decreta confirmant; neque tamen iis superiores se præbent, atque ut à Pontificibus Concilia, sic à Conciliis Pontificum decreta confirmari in actis Ecclesiasticis ubique legeris. Nec immeritò: confirmare enim Ecclesiastico stylo, consentire est, & consentiendo firmare. Quippè Ecclesiastica gesta atque decreta, ipsa unitas firmat, rerumque confirmatio est, ipsa testificatio unitatis, quæ nos suo loco diligentiùs, ut par est, exequemur.

Inf. lib. viij. cap. ij. & seq.

Verùm ad testificationem unitatis atque consensionis, adeòque confirmationis, non profectò necesse est ut expressa diplomata de confirmando prodeant. Martinum V. vidimus, cùm Otho Cardinalis esset, omnium quæque Pisis, quæque Constantiæ gesta essent, jam indè ab initio fuisse participem; & Pontificem factum, nihil eorum, quæ in Synodo gesserat, retractâsse; imò totâ Synodo approbante, easdem Sessiones Concilii Œcumenici nomine honestâsse. Neque necesse erat, ut post semel assertam, primis quoque Sessionibus, Synodi generalis autoritatem, Sessionum IV. & V. decreta expresè approbaret. Satis approbabat, qui decernentibus præsens communicabat, eorumque conventum pro Œcumenico Concilio agnoscebat. Satis approbabat, qui Joanni XXIII. ex his sanè decretis, ritè deposito, suffici se patiebatur. Satis approbabat, qui caput, *Frequens*, ex earum Sessionum autoritate valiturum & exequendum putabat. Satis approbabat, qui in Bullâ, *Inter cunctas*, & exscripserat, & exequendas mandaverat adscriptas à sacrâ Synodo articulo XLI. Wiclefiano censuras, quæ ad Sessionum IV. & V. decreta necessariò referrentur. Satis denique anteacta approbabat, qui eorum autoritate omnibus præerat. Quin ipsum interesse, ipsum communicare, probare est: & nisi antiquitatem omnem, totamque vim canonum penitùs ignoramus, Romani Pontificis, præsentis maximè, atque insuper collaudantis ipsa communicatio, validissima autoritas atque approbatio est. Quare nec verum est, quod asserunt, post electum Martinum, sacram Synodum ab eo petiisse confirmationem decretorum suorum, more consueto. Hoc enim in gestis nusquam apparet, neque Sessionum VIII. & XV. contra Wiclefum & Hussum prolata decreta, peculiari Pontificis decretali eguissent, nisi decuisset, quæ adversùs Wiclefianos & Hussitas canonicè constituta essent, ad ordinarios exequenda transmitti. Undè damnatio propositionis: *Quilibet Tyrannus*, de cædendis

Sup. pass. & in Diss. præv. n. xl.

Doct. Lovan. p. 70

tyrannis, decretali inserta non est, eò quòd non eodem ritu exequenda videretur; neque eò minùs valet.

Quod autem ipse Martinus, Sessione ultimâ, jamque dimissis Patribus, declaravit, *in materiis fidei* à se probari ea quæ *Conciliariter conclusa essent*; id neque petente Synodo, neque ad cujusquam instantiam, sed occasione Polonorum, obiter atque aliud agendo dictum, gesta ipsa testantur. Supplicabant Poloni quemdam librum (*bb*), ut ferebant, *ritè damnatum tanquam hæreticum, per deputatos fidei, ac etiam per omnes Nationes Concilii, ac per Collegium Cardinalium conclusum..... in Sessione publicâ, per sacrum Concilium damnari, seu publicè damnatum pronuntiari.* His Papa respondet, *quòd omnia & singula determinata, conclusa & decreta in materiis fidei per præsens Concilium* CONCILIARITER, *tenere & inviolabiliter observare volebat.... ipsaque sic* CONCILIARITER *facta approbat, & ratificat, & non aliter, & alio modo.* Quare confirmatio à nullo petita, neque quo loco res erant, necessaria videbatur; & cùm Martinus declaravit, *in materiis fidei* quid probaret, respondebat profectò ad Polonorum propositum, qui, de fide quærentes, responsum de fide retulerunt. Cæterùm satis constat, non hinc tantùm petendam esse Synodi approbationem; alioquin cùm hîc Martinus signanter addiderit: *de materiis fidei id a se esse dictum*, reliqua improbata manerent, suaque Joanni XXIII. Gregorio XII. Benedicto XIII. constaret autoritas: quin ipse Martinus suam electionem infirmaret; cùm profectò quæ circa illa gesta sunt, *ad fidei materias* non pertinere constet. Stat ergò Concilii certa confirmatio, ipsâ executione, ipsâ consensione, imò ipsâ Papæ præsentiâ; valerentque ea quæcumque *Conciliariter* gesta essent, tametsi Poloni nihil rogâssent, ac Martinus non eam vocem edidisset.

Sess. xlv. p. 258.

Vid. c. seq.

CAPUT XXIX.

An sessionum IV. & V. decreta iis accenseri debeant, quæ MARTINUS V. *ut* CONCILIARITER *facta, confirmavit.*

NE quis tamen scrupulus superesse possit, addimus decreta ea Sessionum IV. & V. de quibus agimus, & ad fidem pertinere, & *Conciliariter* facta esse.

Ad fidem quidem pertinent, quæ pertinent ad interpretationem divini Juris, & ad traditam immediatè à Christo Petri successoribus, atque Epis-

(*bb*) *quemdam librum*] Joannes FALKEMBERG Ordinis Prædicatorum, qui in Concilio Constantiensi Joannis Parvi partes vehementissimè defenderat, scripsit adversùs Jagelonem Poloniæ Regem, quem ideò malè oderat, quòd ille in Livoniam venerat cum exercitu. In eo autem libro vitam æternam pollicebatur omnibus Christianis, qui armis Jagelonem & Polonos extinguerent. Ergò Poloniæ Regis Legati petebant hunc libellum jam *ritè damnatum per deputatos in causâ fidei, ac etiam per omnes Nationes Concilii... in sessione publicâ per sacrum Concilium damnari.* Quod quidem abnuit Pontifex, sive ne diutiùs prorogaretur Concilium, sive quia existimabat, propositione Joannis Parvi damnatâ, damnatum quoque esse hunc libellum, sive quâlibet aliâ de causâ. Cæterùm Martinus V. Falkemberg in custodiâ detinuit, quoadusque Poloniæ Rex ab illo negotio tandem destitit. Vid. de eâ re insignem D. ARNAULD tractatum adversùs Schelstratum, cui titulus est: *Eclaircissemens sur les Conciles generaux.*

copis in Concilio generali ſedentibus poteſtatem ; neque Bellarminus aut alii diffitentur. (*cc*)

Sup.cap.ij. Quòd autem *Conciliariter* facta ſint, conſtat, cùm in publicâ Seſſione, imò in duâbus publicis Seſſionibus, prolata ſint, ut vidimus.

Et quidem adverſarii vocem hanc, *Conciliariter*, planiſſimam ac ſimpliciſſimam, per vim manifeſtam ad vana & aliena detorquent : nec tamen in unum convenire potuerunt. Sic nempè Bellarminus ludit, *Conciliariter* factum dici quod more Conciliorum, maturâ deliberatione factum eſſet; quaſi Martinus V. Conſtantienſis Concilii primis ſeſſionibus, quarum ipſe pars fuerat, indiligentiam exprobrare vellet. Alii vanum commentum aſpernati, *Conciliariter* geſtum dicunt, adunatis obedientiis geſtum ; neque aliud quidquam à Martino probatum. Quaſi verò in Wicleſum & Huſſum & in Joannem Parvum geſta reprobentur, quæ ante adunatas obedientias geſta ſint.

Bell. lib. ij. de Conc. aut.cap.xix.

Sed profectò nos ludunt : Martinus enim *Conciliariter* geſta memorabat, vulgari & populari ſenſu, quem Poloni & omnes intelligerent, & ipſa rerum oſtendit ſeries. Nempe ad Polonorum reſpondet propoſitum. Illi namque petebant, quem liberum *à fidei deputatis, ac per omnes Nationes, ac per Cardinales condemnatum dicerent, eum in ſeſſione publicâ per Sacrum Concilium condemnari, vel condemnatum pronuntiari* ; tanquam confecta res, ſuâ tantùm quâdam, ut ita dicam, formulâ veſtienda remaneret. Quæ Martinus refutabat ; à ſe pro *concluſis, decretis, determinatiſque* haberi dicens, quæ *Conciliariter*, & in ſeſſione publicâ decreta fuiſſent ; non ea perindè, quæ per congregationes, ſeu per Nationes, atque deputatos, vel etiam per Cardinales fuiſſent examinata : hæc enim tractata tantùm, digeſta, expolita, & quodam modo præparata, non autem decreta, concluſa, determinataque fuiſſe, aut ſolenniter & *Conciliariter* judicata, & per ſe perſpicuum eſt & geſtis conſentaneum.

CAPUT XXX.

BELLARMINI *ſenſus exploditur : an ſeſſionum IV. & V. decreta ſine examine debito proceſſerint.*

NEC piget hîc viri doctiſſimi Cardinalis Bellarmini Patrum Conſtantienſium levitatem & inconſiderantiam incuſantis memorare verba, quæ ſic habent : *Martinus V. diſertè dixit ſe confirmare ea tantùm decreta de fide, quæ facta erant* CONCILIARITER, *id eſt more aliorum Conciliorum, re diligenter examinatâ ; conſtat autem hoc decretum ſine ullo examine factum à Concilio Conſtantienſi.* Hæc Bellarminus, cui ſuo more accinunt alii, exſcriptis Bellarmini verbis, atque ſententiis, & addunt, *Patres Conſtantienſes non*

Bell. loc ſup. cit.

Doct.Lov. pag. 73. ex Mald.

(*cc*) *neque Bellarminus aut alii diffitentur.*] Diffitetur Schelſtratus. Vid. Diſſ. Antuerp. cap. iij. p. 71. & Diſſ. iij. adverſ. Maimb. cap. iij. p. 177. & ſeq. Verùm hunc, non tam diſſertatorem quam vitilitigatorem, à nobis hîc confutari non eſt neceſſe ; cùm præſertim D. BOSSUET hanc ita quæſtionem tractet, ut nullis tenebris obſcurari poſſit.

non commisisse rem illam priùs examinandam, sicut commiserunt alias materias & quæstiones, circa doctrinam Wiclefi & Hussi, priusquam ad determinationes procederent. Atque hæc, si Deo placet, Concilii decreta, duabus continuis sessionibus repetita, tam destinatò facta, tam fundamenti loco posita, tantâque omnium consensione munita, & inculcata, rebus annumerant, quæ in Concilio *obiter pertractata fuerant.*

Tria reponimus : primum illud ; post rem à Synodo, expresso canone ac peculiari decreto definitam, periculosissimo exemplo revocari in dubium, an de eâ rectè & maturè sit deliberatum ; atque hinc aperiri viam ad omnes canones, decretales omnes, omnia Concilia subvertenda.

Alterum ; quòd id istâ quæstione Polonorum, nihil de examine agebatur ; illi enim affirmabant omnia examina præcessisse. At Martinus ideò tantùm approbationem negabat suam, quòd res *Conciliariter*, atque in publicâ sessione conclusa non esset.

Tertium, idque vel maximum ; cæteræ fidei quæstiones, puta Wiclefi, & Hussi, quæ à Concilio certis deputatis examinandæ sunt commissæ, infinitæ erant. Occurrebant enim se horum hæreticorum variæ & perplexæ propositiones, & omnigenûm errorum monstra. Neque tantùm Wiclefi libri, & doctrina exitiabilis ; sed etiam autoris damnanda erat memoria, exhumandi cineres, scrutandi sectatores longè latèque diffusi, & occulti ulceris persecandi sinus. Tum Hussus ipse præsens confutandus, convincendus, ejusque discipulus Hieronymus Pragensis : horum artificum comprimendi lubrici lapsus dolique retegendi. At in sessionibus IV. & V. simplex juris quæstio, ardua illa quidem ; sed quæ ubique terrarum, in Galliâ præsertim, ad vivum resecta, & innumeris libris, decretis, literis, conventibus Theologorum, Canonistarum, Universitatum, Antistitum eliquata, elucidata, certique fundamenti loco posita erat, anteaquàm Patres Constantiam convenirent. Neque verò opus erat post tot ac tantos, ante Pisanum, & in ipso Pisano Concilio, tractatus habitos, novis disputationibus tempus terere, cùm extrema omnia imminerent ; sed explorata, & jam in Pisanâ Synodo aperta remedia expedire oportebat. Nihil ergò leviter, nihil præcipitanter actum : tantùm opportuna, imò verò necessaria, rebus in summum discrimen adductis, adhibita celeritas.

Quin etiam Constantiæ Petrus de Alliaco Cardinalis, Episcopus Cameracensis, sancti Conventûs lumen, & in dogmatibus explicandis omnium facilè Princeps, in eo libro, quem vigente Concilio, *de autoritate Ecclesiæ* scripsit, memorat quæstionem de stabiliendâ Concilii autoritate sæpe tractatam, *specialiter in hujus Concilii initio ;* extantque eâ de re Joannis Gersonis Sermones coram Synodo habiti, qui sessionibus IV. & V. præluxerunt. Atque omninò ista tractabant, ut in quibus non aliqua pars, sed ipsa summa Concilii collocata esset. Neque necesse erat ad ea explicanda deputatos nominari, ad quæ per sese Patres omnes à toto decennio, maximè verò in ipsâ Synodo, attenti arrectique essent ; nihil ut unquam fuerit vel doctrinâ elimatius, vel autoritate firmius, quàm id quod hoc de negotio à sacrâ Synodo constitutum fuit.

Pet. Alliac. de Eccles. Côc. & R. P. ant. Prœm. app. tom. ij. Gers. p. 926. & seq.
Gers. serm. tom. ij. pag. 201. & seq.

CAPUT XXXI.

An illa formula, Sacro approbante Concilio, *Papam Concilio superiorem probet.*

Doct. Lovan. p. 71. Disq. p. 30. PERMULTI adversariorum magnam in eo vim faciunt, quòd posteaquàm electus est Martinus V. reformationis decreta sub ejus nomine sunt edita. Nec jam edictum, ut anteà, *sacro-sancta Synodus*; sed, *Martinus*, *sacro approbante Concilio.* Non ergò jam in Concilio, sed in Pontifice *suprema potestas*; *neque Concilium censuit se esse supra Papam*, *extra casum schismatis*, *quo plures se pro Pontifice gerunt : aliàs non erat ratio mutandi formam decretorum de reformatione.* Ex quo inferunt Papam unum esse qui statuat; vim decernendi in eo esse totam; Patres Consiliariorum, non Judicum loco esse.

At hæc omnia vana sunt; primùm enim mutatæ formulæ ratio manifesta est, quòd ab aliquot sæculis, Papâ quidem præsente, Conciliaria decreta sub ejus nomine pronuntiari solerent, *sacro approbante Concilio*, *sacri approbatione Concilii*, *sacro approbante & consentiente Concilio* : quæ nihil officere suæ autoritati Constantiensis Synodus intelligebat.

Sup. lib. iv. cap. viij. Sanè ostendimus, quantùm illa differrent, *sacro præsente Concilio*, &, *sacro approbante & consentiente Concilio.* Quid autem sit approbare, quantaque sit in eo autoritas, ipsi Pontifices attestantur, cùm ipsâ *approbandi* voce confirmant decreta. Vel ipsum Martinum V. audiamus, de Concilii Constantiensis decretis hæc edicentem : quòd *omnia Conciliariter facta approbat*, *& ratificat*; quæ profectò adversarii ad veram autoritatem pertinere contendunt. Ita cùm dicitur; *Martinus*, *sacro approbante Concilio*, Martini decreta verâ autoritate firmantur; seseque mutuò firmant Pontifex autor, & Synodus approbans; quòd ex eâ conjunctione capitis, atque membrorum, ut sæpe dicemus, illud invictum Ecclesiæ Catholicæ robur exsurgat.

Seff. xlv. p. 258.

Vid. lib. viij.

Alliac. loc. jam cit. part. iij. cap. ij. pag. 952. Fuit autem quæsitum in Constantiensi Synodo, ante Papæ electionem, eo electo, quâ formulâ uterentur; an illâ recentiore, quam diximus; an eâ, quæ in antiquis passim Conciliis visitur : *Sancta Synodus &c.* Alliacensis Cardinalis scripto etiam edito docuit, seque & Theologos ita existimare, antiquiorem illam formulam : *Placuit sacro Concilio*; *sancta Synodus statuit*, *convenientiorem esse*, *& Theologiæ magis consonam*; quippe quæ magis congruat formæ illi Apostolicæ : *Visum est Spiritui Sancto & nobis* : cæterùm secundam formulam, *sacro approbante Concilio*, *convenientem* quoque esse; cùm eâ sufficienter exprimatur certissima ratio, quâ judicanti decernentique Pontifici, Patres conjudicent atque condecernant.

Act. xv. 28.

Atque ita intellexisse Constantienses Patres gesta declarant. Sic enim in
Seff. xliij. p. 253. 254. XLIII. sessione, Papâ jam electo ac præsidente, legimus : *Pro cujus sessionis introductione*, *reverendissimus pater Dominus Guillermus Cardinalis* .... à

nonnulla decreta sive statuta per Dominum nostrum Papam, ac Synodum facta (*dd*) *publicè perlegit sub his verbis*; subditque decreta multa in hanc formam edita: *Martinus Episcopus, servus servorum Dei, sacro approbante Concilio*; quo liquidò demonstratur, decreta in eam formam edita, haud minùs communi Pontificis, atque Concilii autoritate esse facta.

Neque illa posterioris ævi efficiebat formula, ut Patrum sententiæ minùs requirerentur. Eadem enim Synodus Constantiensis, Joanne XXIII. præsidente, sic incipit: *Sanctissimus Dominus noster Papa, sacro approbante Concilio, statuit sessionem tenendam die veneris 16. hujus mensis.* Hinc ordo agendorum, *sacro approbante Concilio*, designatur, lectaque schedula cujus verbis ipsa Bulla convocationis descripta erat, aliisque decretis nomine jussuque Papæ editis. *D. Cardinalis Florentinus altâ & intelligibili voce interrogans, sciscitatus est, utrum omnia & singula in supradictâ schedulâ contenta, ipsi sacræ Synodo placerent? Ad cujus interrogationem omnes & singuli Prælati ..... concorditer ..... responderunt, Placet*: quâ responsione factum ratumque intelligitur Conciliare decretum.

Ant. sess. j. p. 10.

Sess. j. p. 13. 14. 15.

In ipsâ etiam Concilii Ferrariensis, postea Florentini, inchoatione solenni, lectum Eugenii Papæ decretum; quo lecto, gesta sic habent: *Surrexit quidam ex parte Italorum & interrogavit Cardinales, & Archiepiscopos, & Episcopos & Clericos omnes, dicens: recipitisne hæc, quæ scripta & lecta sunt hodie coram vobis? at illi responderunt: recipimus & approbamus. Tunc interrogaverunt & Græci suos Præsules, similiter, & reliquos omnes iisdem verbis; & illi responderunt: recipimus & approbamus, & scripta fuit approbatio utriusque partis, & indictum Concilium & sessionum celebratio in urbe Ferrariâ.* En quid sit Concilii autoritate edita probatio; en ut Synodus non tantùm Pontificis decreto; sed etiam sanctæ Synodi approbatione formetur & constet; quæ ratio ad cætera quoque decernenda spectat.

Decr. Pap. ant. sess. j. Conc. Ferr. tom. xiij. p. 22. 23.

Quantùm autem ea formla cum Episcoporum autoritate constet, ex Synodis etiam Provincialibus discere est. Nam sæculis postremis, initio ducto, ni fallor, ab anno 1314. in Senonensi Concilio, decreta Conciliaria persæpè in eam formam eduntur: *Nos* (N) *Metropolitanus, sacro approbante Concilio.* Ergone Coepiscopi Metropolitano Consiliarii tantùm, non Judices, & assessores assistunt, non decernunt, non statuunt? Absurdum & inauditum; ac profectò stare Patrum sententiam, etiam Archiepiscopo reclamante, nemo negat. Nihil ergò interest, Synodine, an Pontificis nomine, approbante Concilio, sententia proferatur; cùm in utrâque formulâ, unâ cum Pontifice Patres quoque statuant, decernant, judicent, stetque sententia communibus suffragiis.

Conc. Paris. tom. xj. p. 1602.

Vel particulares Synodos audiamus, quæ, præsente Romano Pontifice, antiquis temporibus Romæ sunt habitæ. Ubique inveniemus Episcopos, Papâ quidem autore, sed tamen cum ipso judicare, statuere, decernere, definire; idque in decretis, id in subscriptionibus positum. Cujus rei exempla plura suo loco afferemus: cætera innumerabilia lectoris diligentiæ re-

Inf. lib. viij.

(*dd*) *Statuta per Dominum Papam & Synodum facta*] fuisse legimus etiam sessione xlij. quæ prima celebrata est Martino V. præsidente.

linquemus. Adeo Episcopi ubique sunt judices etiam præsente, præsidente, præeunte Pontifice; ac si in particularibus quoque Synodis, quantò magis in generalibus, quibus ipsa Catholica omnium fidelium mater repræsentetur Ecclesia.

CAPUT XXXII.

Prædicta responsa de dubio Pontifice etsi valeant, non tamen adversarios expeditos esse, ac Parisiensium ex Constantiensi canone vigere sententiam.

HÆC igitur quæ hactenus de Concilii Constantiensis intelligentiâ & autoritate diximus, vera & sancta sunt; nec nisi per manifesta ludibria eludi potuisse claruit. Addamus tamen ad cumulum: quantumlibet ea quæ adversarii congerunt valere fingantur, nec sic expeditos esse à Constantiensium canonum autoritate summâ. Utcumque enim adversùs indubitatos Pontifices infirma habeatur Conciliorum generalium autoritas, certe valet (& hoc adhuc superest contra cavillationes omnes) autoritas ea, quâ dubios Pontifices coercere possit. Alioqui contendentium & in schismate obstinato animo perseverantium contumacia, malum esset inextricabile, ad quod propellendum Ecclesiæ imbecillæ nullum præsidium Christus relinquere poterit; aut, quod est adsurdius, nec ipse voluerit. Redit ergò quæstio, quâ potestate instructa Synodus schismaticos Pontifices cogat in ordinem.

Certè Constantiensis Synodus, quam eâ potestate efficacissimè summoque Ecclesiæ bono usam esse constat, id fundamenti loco ponit: *Potestatem habere se immediatè à Christo*; quippe quæ *in ejus Spiritu legitimè congregata universalem Ecclesiam repræsentet*; alioquin qui Concilio obtemperassent, non Deo, sed hominibus paruissent.

Atqui hoc semel posito, quod sine præfractâ audaciâ negari non potest, cætera omnia convalescunt. Cùm enim nulla sit à Christo propriè ad schisma tollendum Ecclesiæ Catholicæ ac Synodo generali eam repræsentanti attributa potestas, non aliunde in schismate constare poterit, nisi ex eo quòd sit tradita, ubi necessitas requisierit, quod unum Parisienses nostri postulant.

Hìc ergò adversarii oppidò conturbantur. P. Thyrsus Gonzalez eò redactus est ut contra ducentos Patres in Constantiensi Concilio infandi schismatis extinctores, palam negare audeat Concilium generale *eam potestatem habere immediatè à Christo*: nec aliam videt apertam sibi januam, nisi id, quo solo schisma extinctum sit & extingui possit, illud Ecclesiæ detrahatur. Reverendissimi Patris verba pensanda sunt: *Concilium non habet eam potestatem immediatè à Christo, in eo sensu, in quo Papa certus immediatè à Christo Jurisdictionem in totam Ecclesiam, & sacerdos habet potestatem ad consecrandum, & Episcopus ad confirmandum & ordinandum. Non eo*, inquit, *sensu habet*. Quò ergò habet sensu? Quo jure?

Gonzal. Disp. xiij. sect. vj § v. n. 2. p. 682.

Nihilne per se Christus contulit Ecclesiæ laboranti, quo sese restitueret in pristinam valetudinem? Christo autore Sacerdotes consecrant, Episcopi ordinant, Papa quæ vult præcipit; at verò, si in capite æque ac in corpore, fœdo scissa schismate laboret Ecclesia, nihil habet quod, autore Christo, agat aut jubeat? Sic enim subjungit: *Non enim habet Concilium eam potestatem, nisi mediante Ecclesia.* Hæreo equidem ad insolitam & inauditam vocem. Quid enim est Concilium, nisi ipsa Ecclesia adunata, collecta, repræsentata, totâ autoritate pollens? Non ergò Concilium mediante Ecclesiâ viget, quod ipsa Ecclesia est; habetque illud per sese, quod habet mediante Ecclesiâ, cujus autoritatem & jus repræsentat & continet. Reliqua audiamus: *Non enim habet Concilium eam potestatem nisi mediante Ecclesia, quæ in cap.* SI DUO, *Dist.* XXXIX. *tribuit Concilio congregato tempore schismatis potestatem ad deponendos Papas dubios, & certum eligendum; & in cap.* SI PAPA, *Dist.* XL. *tribuit Concilio potestatem ad judicandum Papam, qui deprehendatur* A FIDE DEVIUS. Ibid. Ibid.

Qui sint tamen illi canones considerare oportet. Et caput quidem, *si duo*, Honorii Augusti est decernentis, si duo electi sint Romani Pontifices, ut neuter ordinetur; quod est universim & indistinctè falsum, nullamque omninò facit Synodi mentionem: canon verò, *si Papa*, Bonifacii est Moguntini Episcopi, nihil etiam de Synodo differentis. Utcumque est, nisi unus Imperator aut unus Episcopus, Ecclesiæ in schismate, aut per sui capitis hæresim laboranti subvenissent, aut nisi Gratianus duodecimo demum sæculo in suam compilationem juris hæc duo capita contulisset, manca esset Ecclesia; neque quidquam valeret adversùs Papam schismaticum aut hæreticum. Sic miseram Ecclesiam à Christo sapientissimo, optimo, omnipotentissimo, constitutam volunt.

Erubescunt ipsi ac tandem subdunt: *Vel habet eam potestatem jure naturali, modo statim explicando.* Modus autem ille sequente paragrapho ex Doctore eximio, Suare (*ee*) scilicet, sic proditur: *Solum ergò habet potestatem quæ ex jure divino naturali consequitur in quolibet corpore mystico, ut possit se gubernare & tueri per Principes particulares unitos in unum corpus, quando deest supremum caput.* Malunt ergò Deum omnibus Imperiis Rebusque-publicis universali curâ, quàm Christum Ecclesiæ, pro quâ fudit sanguinem, singulari consilio providisse; meliusque à Deo constituta sunt humana imperia, quàm à Christo Ecclesia; quæ ut sibi provideat seseque tueatur à jure gentium aut naturæ magis, quàm ex ipso Christiano jure mutuetur. Hanc illi Ecclesiastici regiminis formam effingunt. Ibid. Ib. §. vj. n. 1. pag. 683. Suar. lib. iv. de legib. c. vj. n. 4.

Quid quòd tam imbecillam faciunt Ecclesiam, ut ejus autoritate Concilium semel congregatum ad tollendum schisma, fidei providere, aut leges necessarias condere nequeat, præter eam causam: *Quod ea solùm possit* Ib. §. v. n. 3. pag. 682. & §. vj. n. 1. p. 683.

(*ee*) *Doctore eximio Suare.*] Jesuita GONZALEZ Jesuitam Suarem *Doctorem eximium* ubique vocat; quod ideò notamus, ne, si qui futuri sunt Patris GONZALEZ tractatûs lectores, illi incauti fallantur, & credant ab eo quemdam ex sanctis Patribus, aut saltem D. Thomam testem appellari. Certè, inter Scholasticos nomen habet Suarez non contemnendum; neque tamen is est, quidquid de illo sentiat & prædicet GONZALEZ, qui sanctis Patribus, aut etiam Angelico Doctori sit unquam æquiparandus, & cujus sententia viris Theologis rata esse debeat.

præcipere & ordinare quæ ad hunc finem (tollendi ſchiſmatis ſcilicet) *neceſſaria ſint.* Unde tale Concilium non habet autoritatem ad decidendas fidei controverſias, & ferendas leges perpetuas, quantumvis neceſſarias. Sic Concilio Conſtantienſi defuit autoritas ad condemnandum Wiclefum, Huſſum, alios perfidos; defuit autoritas ad condendas leges quæ futuris ſchiſmatibus providerent, quas tamen leges tulit, quas tamen fidei controverſias judicavit; atque ad hæc omnia tractanda, quæcumque urgeret dira neceſſitas, jam admotis ad incendium facibus, Papam aliquandò exstiturum, nondum tamen exiſtentem expectare debuit.

Piget commemorare quæ jam confutata ſunt: nempè adversùs Wiclefum & Huſſum Conſtantienſis Concilii valere decreta, eò quòd Martinus V. ea repetierit Bullâ *Inter cunctas*; quâ tamen nondùm editâ Huſſus exarſus eſt (*ff*), Wiclefus exhumari juſſus peſſimi hæretici anathemate per-

(*ff*) *Huſſus exarſus eſt.*] Obſervandum eſt diligenter Joannem Huſſum de ſacerdotali gradu dejectum & Hieronymum à Pragâ anathemate percuſſum Synodali ſententiâ, eos verò morte damnatos & exarſos fuiſſe, non Concilii, ſed laici judicis edicto. D. Maimbourg in ſuo libro, cui titulus eſt: *Hiſtoire du ſchiſme d'Occident*, adversùs Catholicos nonnullos probare aggreditur, Concilium omnia juſtè & temperanter feciſſe, tum cùm, nullà habitâ ratione ſalvi-conductûs Sigiſmundi Imperatoris, Huſſum carceri tradidit. An bene hoc probaverit alii judicent. Utcumque eſt, non ſequitur id quod Proteſtantes volunt, Conſtantienſia de fide decreta infallibili Concilii Œcumenici autoritate non valere apud omnes oportere. Nam licèt Œcumenica Synodus de iis quæ facti ſunt poſſit malè ſtatuere & in aliis quoque cauſis à verâ rectâque judicandi & agendi normâ deflectere, illa nihilominus, ut cauſas fidei infallibiliter dirimat, Magiſtrum habet ac Ducem Spiritum ſanctum. Hoc Catholici omnes uno ore confitentur: hoc invictis argumentis Controverſiſtæ probant. Quapropter mirum videri debet P. Le Courayer, qui nunc quoque inter Catholicos vult annumerari, cùm in multis aliis, tum in eo maximè articulo Proteſtantium falſis opinionibus patrocinari. Sic enim ille tanquam de tripode pronuntiat: *Cela montre qu'un Concile* (*general*) *n'eſt pas toujours infaillible dans ce qu'il avance;* (agitur hoc in loco de rebus fidei à Synodo definitis) *ni irreprehenſible dans ce qu'il fait.* Hiſt. du Conc. de Trente tom. j. liv. iv. not. xxix. p. 679. De his ultimis verbis: *ni irreprehenſible dans ce qu'il fait*, nemo eſt qui P. Le Courayer litem moveat, cùm id in confeſſo ſit apud omnes. Sed falſum illud quod primo loco dixit: in controverſiis fidei non eſſe infallibile Synodi Œcumenicæ judicium; & præterea peſſimè argumentatur, qui poſtquàm allegavit factum unum, illudque, ut nos credimus falſum, ut omnes fere exiſtimant, ſaltem dubium, ſtatim concluſionem infert de decretis fidei, de quibus in antecedentibus nihil propoſitum fuerat. Et quidem quamquam Synodus Huſſum carceri, imò ignibus ipſa tradidiſſet, perversè facta a Synodo damnarentur, ſalvis ejus de fide decretis, quæ ex infallibili Spiritûs ſancti autoritate promerentur. At inquit P. Le Courayer, Synodus decreto edito ſic de Huſſo ſtatuit: *Nec aliqua ſibi fides aut promiſſio de jure naturali divino & humano fuerit in præjudicium Catholicæ fidei obſervanda.* Nos reſpondemus 1°. illa verba ſi *in rigore*, ut aiunt, *Theologico* accipiantur, vera omnino eſſe. Nunquam enim licuit, nunquam licebit quidquam facere *in præjudicium Catholicæ fidei.* Hîc itaque duo veniunt examinanda: primum, utrum Sigiſmundus imprudenter, necne fidem ſuam *in præjudicium Catholicæ fidei* Huſſo obligarit: alterum, utrum Synodus hanc Sigiſmundi fidem liberare teneretur. Sed facti ſunt hæ quæſtiones, in quibus ultro fatemur falli potuiſſe Concilium Œcumenicum. 2°. Quamquam eſſet hoc decretum erroribus plenum, & à ſanctâ Synodo certiſſimè editum, cùm res fidei non tangat, illud malè nobis & extra quæſtionem objiceretur. Sed quandoquidem ex illius decreti verbis via ſternitur, quâ imperiti nonnulli pactam fidem ſanctamque promiſſionem erga hæreticos impunè violari poſſe exiſtiment, ne detrahatur de illâ probitatis famâ quam integram ſemper ſervavit Synodus Conſtantienſis, negamus tale decretum à Synodo fuiſſe conditum, quod nullibi extat, niſi in uno manuſcripto codice Bibliothecæ Viennenſis; quem codicem, nobis ſatis non cognitum, ſi non omninò vituperamus, certe magni facere non poſſumus. Nam præterquam quòd illud decretum non legitur in Concilii Conſtantienſis manuſcriptis codicibus, iiſque optimæ notæ, qui in Italiâ, Galliâ & alibi multi reperiuntur, non

cussi. Quæ omnia Martinus non tum cùm ea repeteret, sed ab origine valuisse definit, ut Concilii legitimè in Spiritu sancto congregati vera & firma decreta : quæ nunc, si Deo placet, per sese invalida & contra canones attentata prætendunt : usque adeò, his miseris, postremisque temporibus, tanti Concilii totiusque adeo Ecclesiæ projecta est autoritas.

At enim, inquiunt, *tale Concilium* (causâ schismatis congregatum) *neque hanc jurisdictionem habet ab aliquo Jure divino positivo ; quia neque scriptum est, neque Traditione constat : neque etiam habet à summo Pontifice, quia supponimus illum non esse, & qui præcesserunt illam non reliquerunt : solum ergò habet potestatem, quæ ex Jure divino naturali consequitur in quolibet corpore mystico, ut possit se gubernare per Principes particulares unitos in unum corpus, quando deest supremum caput.* At illos Principes in Ecclesiæ corpore quis instituit ? Nonne is qui & caput ? Nonne ille Ecclesiam eo jure pollere voluit, ut *qui eam non audiret, omnibus Christianis sicut Ethnicus & Publicanus esset ?* Nonne idem confestim addidit : *Amen amen dico vobis, quæcumque ligaveritis super terram, ligata erunt & in cœlis, & quæcumque solveritis super terram, soluta erunt & in cœlis ?* En ergò Principes illos à Christo constitutos. Quid ergò ? Eâne conditione, ut nunquam ipsi colligere se possent, quæcumque urgeret necessitas ? Quò ergò pertinebat istud quod Christus subdidit : *Ubi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum ?* Quantò magis ubi non duo vel tres, sed totus Principum Ecclesiæ cœtus ; imò tota Ecclesia congregatur ? Aut non in Christi nomine colliguntur, qui ad tollendum schisma conveniunt, aut non sunt Ecclesia, nisi Papa adsit, qui ad Papam constituendum confluunt, aut si sint Ecclesia, numquid non erunt Ethnicorum & Publicanorum loco, qui eorum decreta contempserint ? Quid his clarius ? Verùm illi tacitè respondent : At nos si illa admittimus, admittere cogemur non tantùm ad tollendum schisma, aut ad hæreticum Pontificem condemnandum, quorum hîc nulla mentio est ; sed ad quamcumque summam Ecclesiæ necessitatem. Proptereà ergò malunt in schismatis etiam aut hæreseos teterrimo atque exitiabili morbo Ecclesiam à Christo destitutam ; neque ullum auxilium habere ex Evangelio.

Ibid.

Matt. xviij. 17. 18.

Ibid. 20.

Esto, inquient, verum sit de hæretico schismaticoque Pontifice, qui nequidem est Pontifex. Quid tum ; cùm non sit Pontifex & jure omni exciderit ? Quâ de re sæpè diximus, sæpè monuimus, quanto Ecclesiæ periculo hæc asserantur. Nunc tamen valeant utcumque collibuerit. Sit tamen

extat quoque in eâ collectione decretorum Constantiensium, quam Patres Basileenses ex authenticis exemplaribus congesserunt ; unde statim suspicari liceat, illud decretum in codice Viennensi perperam intrusum fuisse à descriptore, vel decepto, vel forte etiam deceptore. Quis enim credat tale decretum, si à Patribus probatum fuisset, & more solenni in publicâ sessione promulgatum, ab omnibus descriptoribus, etiam diligentioribus prætermitti potuisse ? Quantò æquiùs concludas descriptorem codicis Viennensis temere edidisse sub Concilii nomine illud decretum, quod ab aliquibus forte Constantiæ scriptum fuerat, non verò ab universâ sanctâ Synodo confirmatum ? Neque juvat P. Le Courayer quòd vir eruditissimus Vonder-Hard illud decretum non omiserit, cùm ille diligenter collegerit omnia monumenta vera falsave, quæ sub nomine Constantiensis Concilii circumferebantur. Doctorum est autem de iis monumentis ferre judicium ; & ipse Vonder-Hard suam aliquomodo de unoquoque explicat sententiam, cùm annotat ex quo codice extractum fuerit.

aliquis oportet, qui excidiſſe declaret, qui loco moveat contumacem, qui Chriſtianis omnibus, quæ tali in diſcrimine agenda ſunt imperet. Quo jure? Quo Chriſti mandato? Quâ Evangelii lege? niſi eâ quam diximus, quæ ad omnem æquè valeat neceſſitatem, in quâ de ſalute periclitatur Eccleſia.

Jam ergò reſpondeant, non probatum illud, quod eſt veriſiſſimum, quod eſt Eccleſiæ maximè neceſſarium; aut ſi probatum illud & ipſi fateantur, quid in eo decreto probetur intelligant.

CAPUT XXXIII.

EMMANUELIS SCHELSTRATI *objecta, à codicibus manuſcriptis petita, ſolvuntur circa ſeſſionem IV.*

EMMANUEL Schelſtratus, cùm aliorum objecta repetit, tum eò ſe maximè effert, quòd nova acta prodiderit, quæ Orbis Catholicus ignoraret. Cæterùm undè ſint eruti plerique manuſcripti quos jactat, codices ubi delituerint, quas temporum notas præferant, quid ſint denique, an ſimplex geſtorum ſeries, an hiſtoriæ, quibus acta inſerantur; ac ſi hiſtoriæ, ut ea, quæ ipſe indè protulit, verba præ ſe ferunt, quo autore conſcriptæ ſint, notone an ignoto, horum nulla mentio; omnia prætermiſſa, quæ autoribus aut codicibus fidem vel afferant vel detrahant.

Et ille quidem integros codices edere debuiſſet, ut lector eruditus probare vera, convincere falſa, manca ſupplere, dubia elucidare poſſet. Tot profectò extant Conſtantienſis Synodi nota monumenta, tot de ejus rebus virorum graviſſimorum teſtimonia, ut niſi cum illis congruant, quæ Schelſtratus hactenùs ignota fuiſſe confitetur, falſa ea, & partium ſtudio conſcripta eſſe oporteat. Certè ex illis quoque fruſtulis, quæ ille, ut voluit, edidit, jam intelligimus acta ejus eſſe mendacia.

Primùm enim, quæ de falſatâ Concilii Conſtantienſis IV. Seſſione protulit, ea ex melioribus geſtis falſa eſſe conſtitit: quo uno Schelſtratianis codicibus omnis detracta eſt fides. Huc accedit illud, quod idem Schelſtratus narrat ex actis ſuis ineditis, quatuor videlicèt codicibus manuſcriptis die XIV. Jul. ann. 1416. *quando Aragonenſes* ad Concilium venere, Legatos Regis dixiſſe, *quòd quidem vellent ſe unire Concilio; non tamen reputare eſſe generale Concilium, neque agi de rebus Concilii generalis, donec venirent Legati Regis Caſtellæ.* Apertum mendacium; nam Aragonenſes quidem Legati 15. Octobris anni 1416. Seſſione XXII. Legati verò Regis Caſtellæ Seſſione demùm XXXV. 18. Junii anno 1417. Synodo ſe adjunxere. At in ipsâ Seſſione XXII. ſtatim atque Aragonenſes admiſſi ſunt, generalis Synodi Conſtantienſis nomine eduntur Synodica decreta, quæ vidimus; eâdemque formâ res maximæ geſtæ ſunt per alias tredecim Seſſiones: adeò falſa vel mutila acta Schelſtratus protulit.

Schelſt. Diſſ. Antuerp. art. iij. p. 57. & de ſenſ. & autor. &c. inter act. die 14. Jul. 1416. pag. 251.

Sup. cap. xxvj. & ſeq. Act. Schel. p. 2. 3. Diſſ. Antuerp. c. j. art. ij. p. 42. 43.

Jam circa Seſſionem IV. hæc refert, quæ ne ipſe quidem reor, rebus certè conſideratis, jam tueri vellet, ſi viveret. Nempè Cardinalibus, tres Nationes

Nationes, Germanicam, Gallicanam, Anglicanam vehementissimè repugnâsse circa hanc quæstionem: an Concilium Papâ esset superius, etiam in reformationis negotio; ac Regis Franciæ Oratores Cardinalium parti accessisse, quod est falsissimum. Primùm enim, hujus rei nec in Schelstratianis ulla est mentio: tum, ut omittamus Regiis Oratoribus nihil unquam cum ipsâ Gallicanâ Natione fuisse dissidii, certum id, Regios inter Oratores fuisse Gersonem, eumque omnium cæterorum, ut pietate ac doctrinâ, ita autoritate facilè Principem. Extat ejus sermo, quo jam indè ab initio, Regis nomine, Synodo proposuerit, quæ agenda viderentur. Dubitâsse verò Gersonem, an Concilium Papæ in reformationis negotio, anteponi oporteret, ne ipse quidem Schelstratus dixerit. Quod ergò ille de Francicis Oratoribus jactat, apertum mendacium est. Vid. sup. cap. xxx.

At enim, ex actis Schelstratianis constat aliquam in quartâ quintâque Sessione extitisse dissensionem. Esto. Ergò de Papæ & Concilii superiore potestate litigabant? Pessima consecutio; quandoquidem post turpissimam Joannis XXIII. fugam, alias fuisse multas dissensionis causas, ex ipsis etiam Schelstrati actis liquet; quippè cùm Sigismundo bella in Joannem XXIII. ejusque defensorem Austriæ Ducem paranti, multi, atque imprimis Universitas Parisiensis obstiterit; neque minor concertatio, cùm Joannis adulatores, illo elapso, contenderent differri oportere Concilium, alii Sessionem ultrà protrahi nollent, neque fœdis ludificationibus in longum duci spem Ecclesiæ, ad extinguendum schisma properantis. Utcumque est; Certè Regios Oratores, Gersone Principe, de superiore Conciliorum potestate dubitâsse nemo sanus dixerit, pessimâque fide Schelstratus non actis quæ jactat, sed meris conjecturis, iisque vanissimis, rem tantam affirmat. Act. Schel. 30. Mart. 1415. ibid. p. 225.

CAPUT XXXIV.

Quæ in SCHELSTRATI *Manuscriptis sessionem V. spectent.*

PIGET quidem luctari diutiùs cum ignotis, falsis, mutilisque Schelstrati codicibus; & tamen quæ de Sessione V. retulerit, præterire non possum. Hæc nempè sunt: quòd *Cardinales, & Oratores Regis Franciæ,* Sessioni interfuerint, *præmissâ protestatione in Camerâ Paramentorum secretè factâ, quòd propter scandalum evitandum ad Sessionem ibant, non animo consentiendi his quæ audiverant in ipsâ statui debere; maximè quòd Dominus noster Papa, & alii in Concilio existentes in plenâ securitate fuerant, quorum plura statuta non sunt, sed ad aliam Sessionem reservata.* Verba confusa, nulliusque boni sensûs; quæ tamen satis ostendant, quæcumque illa fuerit difficultas, eam pertinere ad securitatem Concilii, non ad aliud quidquam. Utcumque est, neque enim Schelstrato placuit hæc integra apparere, celebrata Sessio est, factaque sunt omnia, eodem Schelstrato teste, ut in vulgatis legimus. Ib. p. 231. 232.

At enim quasdam gestorum suorum voculas, à toto avulsas textu, as-

Ib. p. 225. pergit ad marginem (*gg*), quibus iterùm, si Deo placet, inducuntur Oratores Regis Francorum assistentes Cardinalibus, nec tantùm à reliquo Concilio, sed etiam à Gallicanâ Natione dissidentes. Iterùm illi Oratores atque adeò ipse Gerson eorum antesignanus inducitur, contra eam doctrinam protestatus, cujus & in ipsâ Synodo, & extra Synodum acerrimus defensor extiterit. Quæ absurdissima, si in actis Schelstratianis haberentur, meliùs vir optimus ineptos historicos, atque acta mendacia, contempta à Romanis Conciliorum editoribus, contempta à Rainaldo, in sordibus Bibliothecarum jacere sineret. Sed age, sint vera, sint authentica, sint integra quæ Schelst. ib. Schelstratus descripserit, sint recta quæ concluserit: quid posteà? Nempè acta Constantiensia autoritate carebunt? Quid ita? Quiane vociferati sunt Patres? Quò ergò abibunt Chalcedone acta, tot inter clamores, quos ipsi Judices compescere vix poterant? An ergò Schelstratus putat, in sacris Conciliis, obstinatione semper ac præcipitantiâ tumultuariisque motibus, non ipso fidei ardore, clamores editos? At enim dissenserunt multi Cardinales: quid tum? An, ut Chalcedonensia aliaque vetera dissidia omittamus; an, inquam, infirma erant tot Tridentina decreta, in quibus discrepantes Patrum sententias Palavicinus refert? At enim multis repugnantibus Patres voluerunt in crastinum haberi Sessionem, ac præcipitanter actum. Imò diligenter, ut obviam iretur pessimis adulatoribus dissoluturis Synodum, omnemque pacis conficiendæ spem præcisuris. At enim *Cardinales faciebant difficultatem interessendi.* Quid ad nos? Cùm ex actis etiam Schelstratianis pateat interfuisse omnes; nec, si abfuissent, Synodi decreta infringere potuissent. At, inquies, interfuerunt, *præmissâ in Camerâ Paramentorum*, sibi adjunctis Regis Franciæ Oratoribus, *secretâ protestatione.* Tantùmne ergò licere putabimus & Cardinalibus & Regum Oratoribus, ut eorum protestatione, eâque secreta, Conciliorum universalium decreta, in publicâ Sessione recitata, solvantur; sitque ipsa Sessio coram altaribus celebrata, Theatralis pompæ instar, dictasque à Patribus, talique in loco promulgatas sententias rescindat illud, quod quidam occultè, *in Paramentorum Camerâ* susurrârint? Non puduisse Theologum hæc Orbi Christiano proferre ludibria, has Ecclesiæ dividendæ & Conciliarium decretorum solvendorum vias!

Quin etiam, si Schelstrato credimus, tanta decreta concident, quòd ea Ib. p. 231. ad marg. Cardinalis Florentinus, qui ut Diaconorum ultimus legere debuisset, quia non probabat, Poznaniensi electo legenda tradiderit. Tanquam idem electus non alia multa legerit; & decreta Concilii cassa sint, nisi ultimo quoque Cardinalium Diaconorum placeant!

Ibid. & in act. edit. Antuerp. p. 5. ad marg. Concil. Const. sess. v. act. Schel. pag. 233. Quid quòd Schelstratus ex gestis etiam suis id protulerit: *A Cardinale Florentino, cum aliquibus deputatis, aliqualiter disputatum fuisse?* Profectò *aliqualiter*, non contumaciter, quâcumque de re disputâsse finxeris. Quin ipsum posteà adfuisse Concilio ex actis tam editis, quàm Schelstratianis æquè constat, additumque in gestis: *Constitutiones lectas à Concilio uniformiter approbatas*

(*gg*) *aspergit ad marginem.*] Nempe hoc ille cavet, ne in ipso textu inserantur ea verba, quæ a se lecta dicit in quibusdam aliis manuscriptis codicibus, de quibus evulgandis non admodum curabat.

& conclusas : ut profectò constet, quâcumque de re in principiis, Cardinalis Florentinus, aliique nonnulli, à reliquis dissenserint; in conclusione tamen omnes consensisse. Sed quandoquidem Schelstratus Cardinalis Florentini autoritatem tanti facit, operæ pretium erit ejus doctrinam in memoriam revocare. Vid. Diss. præv. num. xxiv.

CAPUT XXXV.

FRANCISCI ZABARELLÆ *Cardinalis Florentini doctrina de superiori etiam in reformationis negotio Concilii potestate: Corollarium de dissensionibus Constantiensibus à* SCHELSTRATO *memoratis.*

CUM sub Innocentio VII. & Benedicto XIII. de Papatu contendentibus, infando schismati remedia quærerentur, ac schismate flagraret Ecclesia; Franciscus Zabarella, tum Juris Pontificii celeberrimus interpres *, ac posteà Cardinalis Florentinus, tractatu de schismate edito, hæc docuit : *Si contendentes nolint congregare Concilium ; tamen quocumque modo, sive per Collegium, sive per Imperatorem convocandum. Quod si prohiberent, minimè parendum ; quia Papæ non est obediendum, quando ex hoc vehementer præsumitur statum Ecclesiæ perturbari.* Subdit : *Papam non posse impedire, quæ ad perpetuam utilitatem instituta sunt ; radicem omnium malorum, quæ passa est Ecclesia, surrexisse ab omissione Conciliorum, neque aliud remedium ad instans schisma tollendum, aut ad Ecclesiæ reformationem.*

* In Universitate Patavinensi.

Zabarel. tractat. de schism. edit. Argent. p. 543. 544. Ib. p. 548. 549.

Tum illud proponit objici posse, *Papam esse supra Concilium, & Concilia per Ecclesiam Romanam robur accipere.* Sed continuò respondet, *hîc non agi de Ecclesiâ Romanâ, sed de Papâ ; & quod aliud Papa, aliud sedes Apostolica, & sedem errare non posse ; quod intelligendum videatur, accipiendo sedem pro totâ Ecclesiâ, id est, congregatione fidelium ; hîc autem agi de fide, quæ periclitetur in hoc schismate.* Item : *Ecclesiam Romanam, seu sedem Apostolicam vocari, non Papam solùm, sed Papam cum Cardinalibus, quos inter & Papam si fuerit discordia, ut nunc evenit, cùm Cardinales à contendentibus se subtraxerunt, congregandam totam Ecclesiam, id est, totam congregationem Catholicorum, & principales ministros fidei, scilicèt Prælatos, qui totam congregationem repræsentent ; & agendum Apostolico more, atque ut in Actis scribitur, Concilium convocandum ; quo in Concilio, licèt Petrus fuerit Princeps, tamen plenitudinem potestatis non fuisse in eo solo, nec responsionem datam sub personâ Petri, sed congregationis ; undè illud :* APOSTOLI ET SENIORES ; *& infrà :* VISUM EST SPIRITUI SANCTO ET NOBIS. Notandum est id quod hîc subjicit : *Hinc mos inter antiquos obtinuit, quòd omnia difficilia per Concilium terminabantur, & crebrò fiebant. Posteà verò quidam summi Pontifices, qui magis admodùm terrenorum Principum, quàm Apostolorum Ecclesiam rexerunt, non curarunt facere Concilia, ex quâ omissione prodierunt multa mala. Et ex hoc apparet, quòd id quod dicitur, quod Papa habet plenitudinem po-*

Ib. p. 556. 557.

Ib. p. 558. 559.

Act. xv. 23.

Ibid. 28.

testatis, debet intelligi non solus, sed tanquam apud universitatem. Ita quòd ipsa potestas est in ipsâ universitate, tanquam in fundamento, & in Papâ, tanquam in principali ministro, per quem hæc potestas explicatur. Ac postea:

Zabar. p. 560. *Ex his infertur, quòd potestatis plenitudo est in Papâ, ita tamen quòd non erret, sed cùm errat, habet qui eum corrigat, Concilium, apud quod, ut dixi, est potestatis plenitudo, tanquam in fundamento.* Quod ut probet, multa ex jure citat: *Quæ primùm*, inquit, *sunt notanda, quia malè considerata sunt per multos assentatores, qui voluerunt placere Pontificibus per multa retro tempora, & usque ad hodierna suaserunt eis, quòd omnia possent, & sic quòd quidquid liberet, etiam illicita, & sic plusquàm Deus. Ex hoc enim infiniti secuti sunt errores, quia Papa occupavit omnia jura inferiorum Ecclesiarum. Ita quòd inferiores Prælati sunt pro nihilo, & nisi Deus succurrat statui Ecclesiæ universalis, Ecclesia periclitatur. Sed, Deo favente, speratur de reformatione, si, ut dicitur constitutum, congregabitur in Ecclesiâ Concilium, in quâ congregatione oportebit non solùm schismati præsenti, sed etiam futuris consulere, & ita determinare Papæ potestatem, ut non subvertantur inferiores potestates, & ut Papa deinceps possit non quod libet, sed quod licebit.*

Sic igitur, etiam in reformationis negotio, Papam non dubium, sed certum & indubitatum à Concilio ligari posse putat, determinarique oportere, quæ ipsi insit, ut ministro principali, plenitudinem potestatis, per eam potestatis

Ib. p. 567. plenitudinem, quæ est in Concilio; quod etiam firmat his verbis: *Universitas totius Ecclesiæ superiorem non habet, nisi Deum, & Papam cùm administrat; & de hoc an benè vel malè, habet utique ipsa universitas decernere; neque unquam ita potuit transferre ipsam potestatem in Papam, ut desineret esse penes ipsam; quia hoc esset contra jus Divinum & contra exempla Apostolorum.* Quo quid est clarius? Neque necesse est nos omnes hujus viri excutere rationes. Sufficiat demonstrâsse, quid ille senserit, qui unus omnium maximè Concilii Constantiensis decretis pro Papâ obstitisse fingitur.

Sanè, teste Schelstrato, in eam sententiam conveniebant omnes, ut in Concilii Constantiensis etiam Sessione IV. decretum conderetur, quo Papam definirent, non modò in schismatis negotio, sed etiam in fidei causâ, quod est vel maximum, Concilio esse subjectum. Dicit enim tantùm de reformationis negotio disceptâsse Patres, & Papæ favisse Cardinalem Florentinum. Sed hæc falsa esse constitit, posteaquàm vidimus quid Doctor eximius ex Apostolicis Scripturis, quid ex jure Divino deprompserit, ut Papam Concilio subderet, etiam in reformationis, etiam in regiminis Ecclesiastici negotio.

Videtur ille quidem initio in gratiam Joannis XXIII. à quo Cardinalis factus erat, aliquid cogitâsse, & subdubitâsse tantisper, non quidem, an Concilium in reformatione quoque Papam antecederet, sed an ad reformationem, adhibitis pœnis, Papam posset cogere. Et id fuisse suspicor, de quo Florentinus *aliqualiter* disputârit. Sed postquàm à Patribus communi consensu in alia omnia itum est, nullam turbam movit posteà, ac Joannem XXIII. cum reliquâ Synodo, non hæresis, sed depravatæ vitæ causâ deposuit: Joannem, inquam, XXIII. in se beneficentissimum & sui Cardinalatûs autorem, ac proindè tam ab ipso Florentino habitum

pro certo Papâ, quàm ipse Florentinus pro certo Cardinale se gereret.

Hinc ergò liquidò constat nimis oppidò inflatas exaggeratasque dissensiones illas, quas in Concilio Constantiensi viguisse Schelstratus narrat. Quâ in re duplex ejus erratum est : alterum quod de summâ doctrinæ dissensisse Patres : alterum quod eæ dissensiones acres & immortales fuisse fingat.

Quòd ad caput primum, quis non crederet Cardinalem Florentinum de Concilii potestate à reliquis discrepâsse? Atqui vidimus quàm perspicuis verbis supremam & absolutam potestatis plenitudinem etiam supra Papam in universitatem Ecclesiæ contulerit. Non ergò de summâ re, sed de quibusdam explicandi modis à reliquis Patribus diffidebat. Sanè idem commemorat dissensisse quosdam; sed Joannis XXIII. aliorumque assentatores pessimos : egregios verò Patres, quorum in Concilio valebat autoritas, mirum in modum consensisse.

Atque ut aliquæ dissensiones extiterint, eas tamen pacis amore facilè consopitas & omnes historiæ & acta etiam Schelstratiana demonstrant. Quid enim est illud in illis actis : *Major pars Cardinalium faciebat difficultatem interessendi ; omnes tamen, præter infirmos, posteà venerunt ad sessionem :* quid, inquam, est illud, nisi leviculus animorum motus pacis studio statim compositus? Quod, etiam si acta conticescerent, ipse tamen rerum eventus ostendit ; cùm omnia in Concilio, nullo schismate, summâ cum animorum consensione peracta sint, quintaque sessio in Schelstratianis etiam codicibus à vulgatis non differat, in quibus adscriptum legitur in eâ latas constitutiones *ab omnibus uniformiter approbatas* : ut profectò exasperare verbis dissensiones illas, pace Schelstrati dixerim, exigui malevolique sit animi, & sacri Concilii totiusque adeò Ecclesiæ laudi ac paci invidentis. Act. Schel. p. 231. ad marg.

Quin etiam si de actis tam confusis ac mutilis datur conjiciendi locus, dicam equidem quod me moveat. Circa sessionem V. gesta quippe Schelstratiana sic habent : *Die sabbati 6. mensis Aprilis, cùm perprius inter Dominos Cardinales & Nationes altercatum fuisset super emendatione capitulorum in præcedenti sessione statutorum, tandem ordinatum & conclusum est, quòd supra dicta capitula modo infra scripto corrigerentur :* quibus adjiciuntur de supremâ in quemlibet, etiam in Papam ipsum, quocumque in negotio fidei, reformationis, schismatis, Conciliorum potestate decreta sessionis V. iisdem profectò verbis quæ retulimus. Quæ si æquo judicio æstimamus, ex Schelstrati quoque actis constabit Concilii Patres, uti ab initio memoravimus, sessioni quartæ addidisse quintam, ut quæcumque quartæ deesse viderentur circa Conciliarem potestatem supplerent, augerent, ac luculentiùs explicarent ; adeòque abfuisse Patres ut de his diffiderent, ut ea etiam majorem in modum, non solùm repetita roborataque, verùm etiam amplificata vellent. Hæc igitur ad acta Schelstratiana, quæ ad IV. & V. sessiones pertinent, dicenda habebamus. Pergamus porrò ad sequentia, si quæ memoratu digna videbuntur. Ibid.

CAPUT XXXVI.

Alia SCHELSTRATI *ex manuſcriptis codicibus objecta ſolvuntur: an aliquid contra nos concludatur ex eo quòd reformatio ad id tempus dilata ſit, quo Papa electus eſſet.*

CUM Patres Conſtantienſes jam in eo eſſent, ut Gregorio, Joanne, atque Benedicto, redactis in ordinem, Pontifex crearetur; tunc repentè ſubortam contentionem novam acta Schelſtratiana produnt; & Sigiſmumdum quidem cum Germanicâ Natione, cui ſe Anglica primùm adjunxerat, voluiſſe, ut reformatio fieret, antequam de Pontificis eligendi modo decerneretur quidquam; at Italis, Gallis, Hiſpanis placuiſſe ante omnia extinguendum ſchiſma, eligendumque Pontificem: denique à Germanis diſceſſiſſe Anglos, Germanos etiam cæteris aſſenſiſſe; communique conſenſu factum eſſe decretum, quod eſt in ſeſſione XL. ut futurus Pontifex de proximo aſſumendus, cum ſacro Concilio ejuſque deputatis reformationi provideret, antequam Concilium ſolveretur. Hæc ergò Schelſtratus narrat ex quatuor manuſcriptis codicibus, quibus geſta Conſtantienſis Concilii contineri dicit: quæ geſta, ſi cauſæ ſuæ, quantùm ipſe jactat, favere intellexit, cur non ea prodidit? At ille hæc tantùm refert à reliquis avulſa; primum, inter ipſa diſſidia proteſtationem factam à Collegio Cardinalium & tribus Nationibus, Italicâ, Hiſpanicâ, Gallicanâ; tum ex iiſdem codicibus narrationem eorum ſubnectit, quæ in hujus controverſiæ compoſitione geſta ſunt: quâ quidem in re multa peccat; imprimis, quòd obſcuris occultiſque ac nullius roboris geſtis, ſeſſionum publicarum geſta ſubrui poſſe putat. Hæc namque proteſtatio, qualiſcumque eſt, non eſt inſerta Conciliaribus geſtis, quæ dimiſſa quaquaverſus per omnes Eccleſias, totique Orbi nota ſunt. Quin eadem proteſtatio nulli unquam præterquàm Schelſtrato viſa, nullâ canonicâ autoritate conſtat, ac deſignata potius quàm perfecta eſt, ſtatim diſſenſione compoſitâ. Neque pluris eſt illa narratio privati cujuſdam autoris, cui & Anonymo & ignoto, quanta fides adhiberi debeat, nequidem conjicere poſſumus. Deniqne tota illa qualiſcumque contentio, certè mox compoſita, nullum in actis Synodi, nullum in hiſtoriis, nullum in annalibus Eccleſiaſticis à Rainaldo continuatis locum habet. Hæc verò ſunt, quibus Emmanuel Schelſtratus, ſeſſionum IV. & V. autoritatem infringi à ſe poſſe putat.

Act. Schel. edit. Ant. p. 6. 13. 14. Diſſ. p. 60. & ſeq. vid. etiam paſſ. Diſſ. cont. Maimb. & act. & geſt. pag. 252. & ſeq.

Jam ſi vel maximè conſtet huic narrationi fides; quàm infirma, quàm nulla ſint ejus argumenta videamus.

Diſſ. Ant. p. 60. 62. Diſſ. iij. cōt. Maimb. c. ij. p. 149. & ſeq. act. & geſt. p. 252. 253.

PRIMUM ARGUMENTUM SCHELSTRATI. Italica, Hiſpanica, Gallicana Natio, imò tota Synodus ſeſſione XL. Papam priùs eligi volunt, quàm de reformatione tractetur: ergò confitentur decretum ſeſſionis V. quo Papa Concilio ſubeſſe dicitur, quoad reformationem attinet, non eſſe intelligendum *de Concilio ſeorſim ſumpto*; ſed *de Concilio, cui verus & indubitatus Pontifex adeſt, qui ſenſus nihil ad ſuperioritatem Concilii facit.*

Imò verò multùm, quod hunc indubitatum certumque Pontificem Synodo præsidentem, in Synodi potestate esse crederent, eique leges figerent, ut vidimus. Sup. cap. xviij.

Dices: ergò saltem intelligebant, non posse à se quidquam in reformatione tentari, nisi electo Pontifice. Nullo modo: cùm enim de fide, ante electum Pontificem, tam multa decernerent, quidni & de reformatione? Tum etiam multa decreta esse ostendimus, quæ ad reformationem maximè pertinerent, imprimis, caput *Frequens*, aliaque capita in sessione XXXIX. adunatis omnibus obedientiis promulgata. Non ergò reformationem ideò differebant, quòd fieri non posse; sed quòd non ita congruè fieri posse crederent, neque schisma ulteriùs protrahi sinerent. Vid. sess. viij. xv. & xxxix. & sup. c. xvj. xvij.

Secunda objectio Schelstrati. Extat adversùs Germanicam Nationem, quæ reformationem ante Pontificis creationem urgeret, Italicæ, Hispanicæ, Gallicanæ, & Cardinalium protestatio, in quâ est dictum pessimam deformationem, cui primùm providendum sit, eam esse, quod acephala sit Ecclesia, acephalum Concilium: ergò ante electionem Papæ, Concilium erat acephalum & mancum: ergò sessionum IV. & V. decreta, de corpore acephalo, mancoque orta sunt. Protest. in act. Schelst. Ant. p. 10. Diss. cap. iij. p. 68. Diss. iij. cont. Maimb. c. ij. act. & gest. pag. 261. & seq.

Respondemus: Concilium non erat acephalum & mancum, ante constitutum Papam, cùm damnaret Wiclefum, Hussum, propositionem Joannis Parvi de cædendis tyrannis: non erat acephalum, cùm excommunicaret eos qui dicerent, communionem sub utrâque specie esse necessariam, aut eam deinceps populo ministrarent: non erat acephalum cùm ederet caput, *Frequens*, aliaque capita: denique non erat acephalum, cum tanta illa faceret, quæ constituendo capiti essent necessaria. Tùm verò fuisset acephalum & mancum, si quemadmodum Germani volebant, cùm ad eligendum Pontificem omnia comparata essent, rem in longum extraheret, foveretque schisma, neque Ecclesiasticæ unitatis opus propter quod maximè congregatum erat, perficiendum putaret. Vid. sess. viij. xiij. xv. xxxix.

Tertia Objectio. In eâdem protestatione legitur, *quòd Clerus & populus nonnullorum Regnorum & Provinciarum nondum solidè & clarè huic sacro Concilio adhæserint: quòd quorumdam qui Concilio adhæserunt, propter rumores discordiarum, & quasi impressionum, quas in eodem Concilio fieri audiunt, fides jam de eodem Concilio dicitur vacillare; scriptumque & relatum à pluribus Magnatibus in Italiâ plurimùm dubitari, ne in urbe Romanâ aliquis pro summo Pontifice assumatur, cui forsan, præmissis attentis, tota Italia obediret.* Act. edit. Ant. p. 7. 8. Diss. cap. ij. p. 60. Diss. iij. cont. Maimb. loc. cit. act. & gest. p. 257.

Quid ista ad propositum? Nempè quòd *rumores* de *impressionibus* ferentur: quòd *vacillarent quidam*: quòd *Magnates* multi multa scriberent: quòd *dubitaretur*, ne Romæ Pontifex fieret: quòd illi *forsitan Italia obediret*: quòd nonnulla Regna non tàm solidè Concilio adhærerent, quàm futurum esset electo Pontifice, tantoque opere consummato; ideo tantæ Synodi autoritas fluctuabit?

Quis autem non videat, in illâ protestatione, suspicionum, ac timoris causas undique amplificatas inflatasque esse, ideò ut Germani à proposito protrahendæ electionis promptiùs desisterent, & ad creandum Papam essent

promptiores? Quale enim illud eſt, dubitari, ne Romæ Pontifex fieret? A quo? Cùm omnes Cardinales omnium partium eſſent Conſtantiæ.

Act. edit. Ant. p. 13. Diſſ. cap. ij. pag. 63. 64. act. & geſt. p. 268. 269. QUARTA OBJECTIO. Scriptum in narratione eſt, inter Nationes de pace tractatum; leguntur que hæc verba in codicibus manuſcriptis: *Natio Germaniæ petivit aſſecurationem & cautionem, per decretum irritans, quòd poſt Papæ electionem fieret reformatio ante coronationem Papæ & adminiſtrationem aliquam: poſteà fuerunt factæ diverſæ formæ decreti ad hoc: tandem fuit dictum, quòd Papa electus legari non poterat.* Certè, eo modo, quo Germani petebant; nempè ita ut à Papâ electo, *reformatio fieret, antè coronationem & adminiſtrationem aliquam*, quod erat revera abſurdiſſimum, ut Papa electus, tandiu ab officii adminiſtratione ſuſpenſus haberetur. Adeò Schelſtratus ne ſua quidem acta intellexit. Tum illud quàm abſurdum, quòd vir bonus credidit electum Papam legari non poſſe; hoc eſt, nullam electo imponi poſſe legem; tanquam ſi electo non poſſet, quod eligendo Pontifici potuiſſet imponi. At ſi id vel maximè dictum eſſet, electo Pontifici legem nec à Synodo Œcumenicâ figi poſſe; quæro à quo dictum? Ab ipſâ Synodo? Ne id quidem, o Schelſtrate, tua hæc geſta continent; patetque ex eo fruſtulo quod tu protuliſti, hæc in privatâ quâdam congregatione eſſe acta. Quin tu igitur explicato, à quo illud dictum ſit? Ab ignoto quopiam; atque uno hujus dicto, ſatis incerto, in congregatione privatâ, certa, cognita, omni robore firmata decreta tantæ Synodi collabaſcunt. Quantò meliùs has nugas Orbis Catholicus adhuc ignoret?

CAPUT XXXVII.

Alia objectio SCHELSTRATI *circa ſeſſionem XIV. Concilii Conſtantienſis.*

Act. edit. Ant. pag. 8. Diſſ. p. 53. act. & geſt. pag. 259. ILLUD in ſpeciem probabilius, quod Emmanuel Schelſtratus de ſeſſionis XIV. decreto refert: poſt ſeſſionem nempè XXXVIII. vigente adhuc illo, de reformatione ante Papæ electionem faciendâ, diſſidio, Cardinales proteſtatos, quòd ſeſſionis XIV. decretum, *quia factum erat ſine præviâ Collegii deliberatione, haberent pro invalido & nullo:* cui Cardinalium proteſtationi, *Natio Hiſpanica adjunxerit; ſe illo decreto, licèt aliàs validum exiſteret, minimè teneri; quia ſeſſione XIV. nondum adfuerat Concilio.* Ergò Concilium ante adunatas obedientias non ſatis erat firmum.

Hæc Schelſtratus Orbi Catholico penſanda proponit. Nobis ante omnia perpendendum, quodnam illud eſſet ſeſſionis XIV. decretum; nempe id, ne, vacante ſede Romanâ, ad electionem futuri Pontificis procedatur ſine deliberatione & conſenſu Concilii. Hîc ego Schelſtratum ejuſque ſectatores, ſi qui ſunt, rogatos velim, an illud decretum XIV. ſeſſionis fuerit antiquatum, atque omninò an Papa fuerit electus ſine conſenſu Concilii? Nullo modo; imò *communi conſenſu Cardinalium, & Nationum*, ex decreto Seſſ. xl. Concilii, electionis forma præſcripta eſt, adjunctique Cardinalibus, hâc vice, *ad eligendum Papam, ſex Prælati de qualibet Natione, quibus eadem Synodus*

Synodus autoritatem tribuit eligendi Romanum Pontificem. Hæc ſeſſione XL. decreta ſunt; quæ ad executionem XIV. ſeſſionis pertinent apertè. Quid ergò Cardinalium, aut etiam Hiſpanorum verba obſtant, cùm res ipſa valuerit?

Quid quòd Schelſtratus ſua acta ipſe corrumpit, falſoque aſſerit, Cardinales proteſtatos eſſe, *quòd decretum illud ſeſſionis XIV. haberent pro invalido?* Id enim nullo loco in eâ, quam Schelſtratus edidit, proteſtatione legitur. Neque uſquam dicunt, ſe ad electionem Papæ, ſine conſenſu Concilii proceſſuros, quod ſeſſione XIV. erat vetitum; ſed *rogant & exhortantur tantùm, quòd ad reformationem taliter procedatur: quòd prætextu illius, negotium electionis non impediatur aut diu differatur*, quod erat æquiſſimum, nec ſeſſionis XIV. decreto contrarium. Aliâ proteſtatione teſtantur, ſi Germani æqua poſtulata reſpuerent, dilatæ electionis incommoda in eos refundenda; quod longè abeſt ad eo, ut electionem ſine ſacræ Synodi conſenſu celebrarent. Diſſ. Ant. cap. j. art. iij. p. 53. Vid. diſſ. Antuerp. & Rom. loc. cit. Proteſt. Card. act. & geſt. pag. 254. Ibid. pag. 255. & in edit. Ant. p. 6. & ſeq.

Jam ut ad Hiſpanos veniamus: primùm quidem, tanta non eſt eorum proteſtatio, ut Conciliarem autoritatem infringat. Tum, ne id quidem dixerunt, ſe nullis teneri decretis ante adunationem factis: his enim verbis comprehenderent etiam fidei decreta contra Wiclefum alioſque edita, quod eſt falſiſſimum. Ac profectò diſertè de ſeſſionis tantùm XIV. decretis: *His*, inquiunt, *nos Hiſpanica Natio, etiamſi aliàs valida exiſterent, non ligamur*; quæ profectò decreta ad Concilii œconomiam ac regimen pertinebant; neque proteſtationem ultra ipſa verba protendi fas eſt; ac ſi Hiſpani negent ſe ligari iis, quæ meri regiminis ac variabilis diſciplinæ eſſent, ideò aſpernantur ea, quæ ad dogma Eccleſiaſticum pertinerent; cùm immota ea, communiaque omnibus eſſe oporteat. Quare Hiſpani, cùm hæc dicunt, haud magis ſeſſiones IV. & V. quàm VIII. & XV. aliaſque cogitant, in quibus Eccleſiaſticum dogma firmatum eſt. Edit. Ant. p. 8. Rom. p. 259.

Quòd autem Schelſtratus aſſerit, à reliquis Nationibus Hiſpanorum dicta laudari & approbari, quippè quæ *proteſtationi ſub ſuo nomine factæ inſeri permiſerint*, vanum eſt. Aliud enim eſt tolerare, aliud laudare, & approbare. Tolerârunt aliæ Nationes Hiſpanos à pacificâ Synodo abhorrentes, ac pertinaciſſimo & apertè ſchiſmatico Benedicto adhærentes; non profectò laudârunt. Atque ſicut cætera quæ Hiſpanorum gratiâ οἰκονομικῶς non laudando, & approbando, ſed tolerando, & indulgendo feciſſe probavimus, eâdem indulgentia talia proteſtantes tolerant, patiunturque Germanos hoc quoque metu deterreri ab incœpto protrahendæ electionis; ne in ipſo Concilio, inter Hiſpanos & reliquos novæ diſſidiorum cauſæ ſererentur. Neque tanti putant eſſe, negâſſe Hiſpanos Seſſionis XIV. decretis ſe *ligari*, dummodò Orbis reliquus, quod Hiſpani fatebantur, his ligari ſe intelligeret; denique proteſtatio non prohibuit quominùs Synodica definitio, etiam in eâ parte viguerit, Hiſpanis etiam aſſentientibus; cùm in Seſſione XL. communibus conſiliis, ex Seſſionis XIV. decreto, futuri Pontificis electionem ordinarent, nihilque omninò agit Schelſtratus, quàm ut ſuo more nugas venditet, & proteſtationes decretis ac rebus geſtis anteponat, quod eſt vaniſſimum. Diſſ. Ant. cap. j. art. iij. pag. 53. Diſſ. ij. cont. Maimb. c. iij. p. 124. 125.

CAPUT XXXVIII.

Postrema objectio SCHELSTRATI, *de sublato decimo-tertio reformationis articulo. Bulla Martini V. de non appellando ad Concilium, suum in locum remittitur.*

Sess. xl. p. 244. vid. Diss. Ant. cap. iij. p. 70. Diss.cōt. Maimb. i j. cap.iij. pag. 176.
Act. & gest. Schels. ed. Rom.p. 273.

POSTREMO loco Schelstratus objicit, decimum-tertium reformationis articulum: PROPTER QUÆ, ET QUOMODO PAPA POSSIT CORRIGI, ET DEPONI, *vel à Nationibus non fuisse propositum post electionem Pontificis, vel à Martino V. ut novum aliquid, & hucusque inauditum fuisse rejectum.* Itane inauditum, quo omnes Scholæ Theologorum & Canonistarum à tot sæculis perstrepebant? Sed tamen attendamus quid ex suis manuscriptis Schelstratus proferat. Contendit quippè ad hunc decimum-tertium articulum, hoc adscriptum esse: *Non videtur, nec visum fuit in pluribus Nationibus circa hoc aliquid novum statui, vel decerni:* quæ verba, si intelligimus, non ipse Pontifex, hæc ut nova & inaudita, suâ autoritate rejecit; sed *id pluribus Nationibus visum fuit.* Quid autem visum fuit? Hæc omitti penitùs? Minimè; sed *circa hæc nihil novum statui, vel decerni;* quippè cùm, rem diligenter quærenti, sufficere intelligerent ea, quæ sacra Synodus ex Sessionibus IV. & V. in deponendo Joanne XXIII. ac Benedicto XIII. gesserit: cùm Joannem deposuerit pro certo Pontifice ab ipsâ Synodo habitum; Benedictum verò ad mentem Hispanorum, qui eum pro certo haberent, numquam eorum conscientiam placaturi, nisi ex decreto Sessionum IV. & V. Pontificem quemlibet, atque adeò certum, Concilii Œcumenici judicio subdidissent.

Inf. lib. x. cap. xxiij. & seq vid. cap. xxvij.

Sanè dissimulare nolumus assiduè inculcari à nostris censoribus Bullam Martini V. de non appellando à Papâ ad Concilium, quam in ipsâ Synodo Constantiensi, si Deo placet, editam affirmare audent. Sed nos eam Bullam aliasque in hunc sensum, ubi de his appellationibus agetur, commodiùs proferemus.

CAPUT XXXIX.

Confirmatio argumentorum pro autoritate Constantiensis Concilii: multa in eandem rem MARTINI V. *&* EUGENII IV. *acta usque ad Basileense Concilium.*

JAM ergò Deo dante expedita sunt omnia, quæ adversùs sacrosancti Concilii Constantiensis Sessionumque IV. & V. autoritatem congesserunt, à Joanne Turrecrematâ usque ad Emmanuelem Schelstratum nova gesta promentem.

Summa dictorum est : Constantiensem Synodum quâcumque ratione egisse ut schisma extingueretur, & ut fons schismatis corruptela morum per veram reformationem tolleretur. Animadvertit Synodus, & per eam ætatem cordatissimus quisque, ad eas res valere hæc duo : consensionem primùm, si obtineri posset ; sin minùs, Concilii autoritatem summam atque indeclinabilem. Quæ sanè autoritas, nisi valeret in Papam etiam certum, nec valeret in dubium, qui à suis certus & indubius haberetur. Id etiam reformatio per eandem ætatem tam necessaria postulabat, ut à quovis, etiam à Papâ certo, summâ cum autoritate extorqueri posset. His igitur procurandis, sacra Synodus jam indè ab initio firma fundamenta jecit, constitutâ Concilii adversùs quemcumque, etiam Papam contumacem, summâ & ineluctabili potestate.

Neque propterea omnia, pro potestate egit : autoritatem œconomia & indulgentia temperavit : quâcumque ratione consensionem omnium exquisivit : id sibi reservavit, ut summam potestatem adversùs immedicabilem contumaciam exereret. Quæ quisquis expenderit, uno filo & Synodi mentem assequetur, & omnia argumenta solvet, & ex mirâ rerum gestorumque cohærentiâ Divinam providentiam, Christique pro sponsâ suâ Ecclesiâ curam collaudabit.

Jam ut nostras probationes concludamus ; age verò ; omittamus Concilii Œcumenici autoritatem : fac ducentos Patres, omnes ferè Episcopos, aut Episcoporum Procuratores ex innumerabilibus Provinciis convocatos, in his viginti Cardinales magni nominis ; neque hos tantùm, sed omnes ferè religiosos Ordines, ferè omnes Christiani Orbis Universitates, ex Pisani anterioris Concilii autoritate, & autore Romano Pontifice, præsente Imperatore atque omnium penè Regum Legatis, de summis Ecclesiæ rebus convenisse, exceptis tantùm iis, qui schismaticis & damnatis Pontificibus adhærerent : omnes in eandem ivisse sententiam, quam edito decreto promulgârint ; atque illud decretum nullâ unquam Ecclesiæ censurâ notatum fuisse ; quis non revereatur ? Fac totius Orbis Episcopos accessisse, atque omnes unâ pace conjunctos, unâ fide, unâ charitate, nedum ulla extiterit suspectæ fidei significatio ; quis damnare audeat, ac non suscipere consensionem totius Orbis ? Fac deindè ab eo cœtu, & ex eo cœtu electum Papam, qui, cum cæteris, hoc decretum Cardinalis condiderit, qui tanto loco positus nihil retractârit, Patresque decreti autores complectatur ; quis non id decretum, cùm & omnibus notum sit, & à nemine improbetur ; imò ab omnibus supponatur, ut rerum gerendarum optimum fundamentum, intactum ac tutum manere judicet ? Recurrit enim illud : *Error cui non resistitur approbatur.* Et in fidei quæstionibus maximè tenet illa sententia ; præsertim ubi publicè error ille esset editus ; ubi maximâ autoritate ; ubi Concilii quoque generalis & Spiritûs sancti nomine, iis certè qui loqui debeant, Pastoribus Ecclesiarum, Cardinalibus, Doctoribus, Papæ omnium capiti. Jam verò depromamus Concilii Œcumenici sacrosanctum nomen & summi Pontificis sedisque Apostolicæ comprobationem & confirmationem, tot tantisque argumentis demonstratam ; quis non indignetur, post trecentos ferè annos, illius decreti rejectam autoritatem ?

Decr. dist. lxxxiij. cap. *Error.*

Certè non deerant Martini etiam V. temporibus, qui Synodo Constan-
Rain. an. 1422. n. 13. tiensi, ut aliis Synodis contigerat, obtrectarent. Sed Martinus V. Apostolicâ eos autoritate compressit, *qui scilicèt vani capitis ludibria, totius Constantiensis Synodi Œcumenicæ Patrum sapientiæ ac probitati anteferrent, acuerentque linguas contra hujusmodi Synodi decreta.* Hîc rogo, quis Episcoporum, quis Pontificum Romanorum, quis Catholicorum unquam, sine ullo discrimine Patrum Ariminensium sapientiam, probitatem, ac decreta laudârit, ac non priora proba à posterioribus impiis & nullis secernenda putârit? Itaque Bellarminus, Binius, alii recentiores, ac privati Theologi, qui Concilii Constantiensis posteriora dumtaxat acta probant, illud Concilium partim approbatum, partim improbatum in ipso statim titulo profitentur. At non ita summi Pontifices, non ita Martinus V. sed Patres Constantienses, eorumque decreta laudat, nullo Sessionum temporumque discrimine, quippè qui omnia inter se apta connexaque esse intelligeret; neque ignoraret, priores, quibus interfuisset, æquè ac posteriores, quibus electus esset, Œcumenici Concilii nomine honestatas, neque valere Concilii Œcumenici autoritate electionem suam, nisi quæ huic certam ac necessariam muniissent viam,
Ibid. pari autoritate constarent. Ac ne id semel fecisse videatur, eodem anno 1422. decrevit, ut Joannes Comes Armeniaci determinationi sacri Constantiensis generalis Concilii adhærere, illamque ut obedientiæ filius insequi cogeretur.

Ibid. an. 1423. n. 1. At anno 1423. cùm adesset tempus habendi, ex Constantiensis decreti autoritate, Papiensis Concilii, ad Othonem Archiepiscopum Trevirensem hæc scripsit: *Si fortè civitas Papiensis, per sacrum Constantiense Concilium pro loco hujus futuri Concilii deputata, aliquo casu, quod Deus avertat, impediretur, non proptereà à tam sacro opere desisteremus.* Simul Academia Parisiensis, sacerque in eâ Theologorum cœtus, missis Oratoribus, Martinum adhortatur, ut illud Concilium Ticini indictum celebraret. Hos ergò Constantiensis Synodi studiosissimos, quibus maximè autoribus Sessionum IV.
Ibid. n. 2. & V. decreta prodierant, *de eximio in Romanam Ecclesiam studio commendavit*; atque hæc rescripsit: *Non est dubitandum, quin plurimùm saluti profutura sit hæc sacra Synodus, Deo autore, de proximo celebranda, per sanctam superiorem Constantiensem Synodum instituta, ad ordinandam reformationem statûs Ecclesiastici.* Sic laudat absolutè Constantiensem sacram Synodum, nihil à prioribus posteriora secernens: sic probat reformationem in Constantiensi Synodo commendatam, quæ sacræ Synodo nunquam plena visa est, nisi in capite & in membris fieret.

Ibid. n. 3. Itaque Martinus, ut Constantiensi pareret Synodo, Ticinum Legatos misit, qui suo nomine sacro generali Concilio præsiderent. At, lue grassante, non id sibi tribuit, ut Concilium solvat, aut transferat: sed ipsa
Vid. tom. xij. Concil. p. 366. Synodus, decreto edito, Papâ deindè approbante, *civitatem Papiensem mutat, & loco ipsius, civitatem Senarum pro continuatione ejusdem sacri Concilii eligit, atque deputat.* Quod hîc obiter notari velim, ad elucidandas controversias Basileæ posteà suborturas.

Sanè dissimulari non potest, quod ab omnibus scriptoribus est proditum, Curiales, ut reformationem, ita etiam Synodos, quibus autoribus

fieret, exosas habuisse; atque ob id, apud pios, gravi famâ laborâsse: quâ maculâ Martinus ipse non nihil aspersus sit. Itaque ad Synodos non satis seriò congregatas cunctanter accedebant; Synodusque Senensis statim atque inchoata est, sese ipsa dissolvit. Id tamen ex Constantiensi disciplinâ, instituroque gessit, ut 19. Februarii 1424. decretum ederet in sessione I. Basileensi recitatum: *Quo decreto, pro loco futuri Concilii juxta formam & tenorem decreti Constantiensis, civitas Basileensis*, unanimi Patrum sententiâ, nominatur.

Ib. p. 378. & 463. 464.

Sequitur eodem anno Martini V. Bulla, quæ dissolutionem Senensis Synodi ac designationem Basileensis civitatis, pro futuro Concilio, post septennium celebrando, *juxta determinationem sacræ Constantiensis Synodi*, à Senensibus Patribus, seu *majore eorum parte* factas, Apostolicâ autoritate confirmat. Nihil quidem promptius confirmabant, quàm quòd se Synodi facilè dissolverent; sed interim ipsi haud levi infamiâ, nimiis corruptelis Ecclesiæ Catholicæ disciplina laborabant.

Rain. an. 1424. n. 5.

Expleto septennio, tempus aderat, quo Basileæ ex decretis Constantiensibus & Senensibus, Martino comprobante, generalis Synodus haberetur. Eam ergò Synodum ex capite, *Frequens*: Constantiensis Concilii, & ex Senensis decreti autoritate, Pontifex convocavit; designatusque est Julianus Cæsarinus Cardinalis, vir hujus ævi & pietate & doctrinâ maximus, qui sacro Conventui præsideret.

Bull. Mart. v. ad Card. Julian. inter act. Cōc. Basil. sess. j. tom. xij. p. 468.

His gestis Martinus obiit, electusque est Gabriel Condulmerius, jam supra nominatus, Gregorii XII. sororis filius, atque Eugenii IV. assumpto nomine in Petri Cathedrâ collocatus.

Is statim atque creatus est Pontifex, anno scilicet 1431. eundem Julianum ab antecessore Legatum designatum, ejusque jussu cum Bohemis agentem, ac magna tractantem, misit ad Synodum. Pontificis mandata notanda sunt: *Ut expedito negotio Bohemorum, cujus finis expectatur in brevi, tuos gressus dirigas in Basileensem civitatem, & ibi ... juxta tibi injuncta & ordinata in Concilio Constantiensi, optimè provideas.* Adeò sancta & inconcussa Synodi Constantiensis habebatur autoritas, ex quâ tum omnia gererentur.

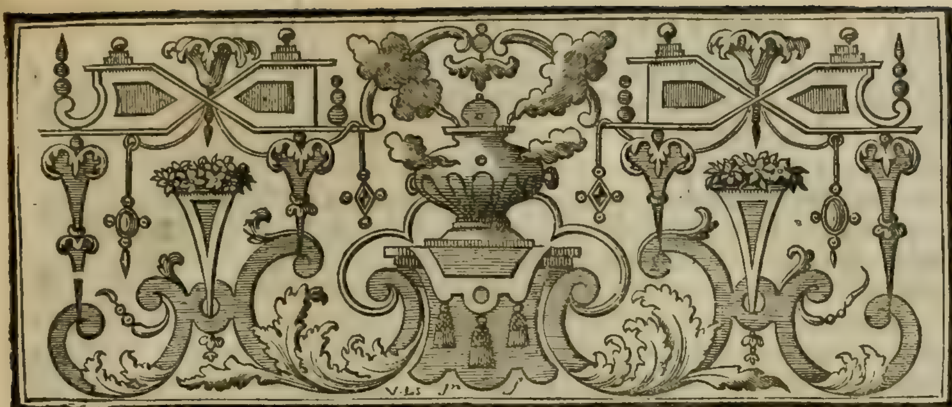
Ep. Eug. iv. ad Card. Julian. ibid. pag. 470. vid. ap. Æn. Sylv. epist. Jul. ad Eug.

Hanc Julianus Bullam accepit, Basileam venit, atque Eugenii IV. repetitis mandatis Synodum inchoavit die 19. Julii (*hh*) anno eodem 1431. Concilii Constantiensis Eugenii nomine autoritatem agnovit, decreta executus est. Sed nos res Basileæ gestas alio ex principio ordiemur. Hìc quidem observabimus, Constantiensis Synodi intactam & florentem manere autoritatem; ut ejus profectò Synodi, quæ tetrum schisma extinxerit, Sedis

(*hh*) *Synodum inchoavit die* 19. *Julii.*] Ut veritas historiæ servetur, observandum est, potestatem à Papâ factam fuisse Cardinali Juliano in Bohemiâ variis negotiis distento, deligendi eos quos ipse vellet, qui Concilio interim præsiderent, & eum elegisse *Joannem Polmar & Joannem de Ragusio, qui applicuerunt Basileæ* 19. *Julii*, & 23. ejusdem mensis Concilium inchoârunt. Julianus autem non venit Basileam ante mensem Octobris, & 14. Decembris primam sessionem celebravit. Re non satis perpensâ, scripsit is qui D. FLEURY historiam Ecclesiasticam supplevit, eos quos Julianus delegaverat mense Maio Basileam venisse. Vid. tom. xij. Conc. p. 459. 461.

Apoſtolicæ majeſtatem ſchiſmate deformatam in integrum reſtituerit, & contra hæreticos aſſeruerit, fœdas hæreſes profligârit, reformationem Eccleſiaſticæ diſciplinæ, & neceſſariam declarârit, & ex parte delibârit, & ut poſteà fieret, niſi mens hominum læva obſtitiſſet, certa fundamenta jecerit. Quæ cùm ad aſſerendam Synodi Conſtantienſis autoritatem plenè ſufficiant, tamen rerum ſubſequentium ſeries, tot eam in rem acta, atque etiam ad ſeſſionum IV. & V. decreta firmanda congeret, ut ſi quis de Synodi Conſtantienſis autoritate dubitare poſſit, is profectò in meridianâ luce caligare ac cæcutire velle videatur.

DEFENSIO DECLARATIONIS CLERI GALLICANI DE ECCLESIASTICA POTESTATE.

LIBER SEXTUS.

De Basileensi, aliisque secutis Synodis ac gestis, quibus Constantiensia decreta confirmentur.

CAPUT PRIMUM.

Duo dissidia Basileensia distinguntur: res in primo dissidio gestæ.

UNC Concilii Basileensis, & Eugenii IV. recensenda gesta. Duo quidem dissidia extitere inter Eugenium & Basileense Concilium: primo in dissidio vicit Synodus, tenuere Patres, ut autore Pontifice decreta sua valerent: alterum immedicabile dissidium fuit: Eugenius, frustrà renitente Synodo, in Cathedrâ Petri mansit. Hîc constituendum tantis in dissidiis, tantoque animorum æstu quid fixum inviolatumque steterit. Nos Constantiensia decreta & intacta & immota perstitisse, imò expressissimè confirmata, eoque, quem dicimus, sensu intellecta fuisse, ex actis docebimus.

Conc. Baſ. ſeſſ. j. n. iij. iv. v. ix. x. xj. tom. xij. pag. 462. & ſeq.

Seſſione I. Baſileæ habitâ ſeptimâ die Decembris anni 1431. Juliano Præſide, lecta ſunt ea decreta, quibus Synodus iniretur, imprimis caput *Frequens* Concilii Conſtantienſis, Senenſis Concilii decretum de Baſileenſi Concilio celebrando, Martini approbatio de eodem habita, Synodi convocatio, ac deſignatio Juliani Cardinalis Præſidis, ad eundem Eugenii IV. eâdem de re datæ literæ. His lectis, à Synodo tot tantiſque firmata præſidiis, decretum eſt: ſacrum generale Concilium Baſileæ ſtabilitum, canonicè eſſe fundatum, quò Prælati omnes accedere tenerentur.

Ib. ſeſſ. ij. n. ij. p. 477.

Seſſione II. 15. Februarii anno 1432. decretum eſt: *Sacram Baſileenſem Synodum, ſacris Conſtantienſi & Senenſi Conciliis generalibus decernentibus, & autoritate Apoſtolicâ interveniente, fuiſſe debitè, legitimèque ac ritè initiatam.* Conſtantienſis Concilii ſeſſionis V. decreta repetita ea, quæ à Clero Gallicano laudata, atque à nobis ſæpe relata ſunt; nempe quòd omnes, etiam ipſe Papa, Concilio ſubſit in cauſis fidei, ſchiſmatis, ac reformationis. Ea verò decreta geſtis inſeruntur; cùm nullum ſchiſma eſſet, cùm Pontifex indubius, miſſis legatis, Synodo præſideret: quo fixum, non ad ſchiſmatis, ſed ad omne tempus ea decreta pertinere, eoque ſenſu ab omnibus fuiſſe intellecta.

Pag. 480. vid. Bull. Eug. in app. Conc. Baſ. pag. 934. & ſeq.

Eodem anno 1432. 29. Aprilis, ſeſſione III. hæc legimus: perlatum ad ſacrum Concilium, Eugenium, *ex ſiniſtrâ informatione motum, diſſolutionem ipſius Concilii attentaſſe.* Nempe ab Eugenio edita erat Bulla, quâ Synodum prorogabat, Baſileenſem diſſolvebat, novam Synodum Bononiam, elapſo anno integro cum dimidio, atque iterum poſt decennium, *ex ordinatione Conſtantienſis Concilii*, Avenionem convocabat. Hæc autem decreta, non ſtatim perlata ſunt ad Synodum; & qui temporum notas Pontificiis Bullis & Conciliaribus decretis adhibitas inter ſe contulerit, ſtatim animadvertet, Baſileenſem Synodum vix inchoatam, jam ab Eugenio fuiſſe diremptam, & Juliani Cardinalis operâ factum, ut decreti promulgatio aliquantulum differretur.

Ibid.

Allatæ ſunt diſſolutionis cauſæ: *Clerus in Alemaniâ multipliciter diformatus*: quâ cauſâ Synodus acceleranda potius quam diſſolvenda erat: *Clericorum in ipſâ urbe Baſileenſi trucidatio exemplo Bohemorum*: quod erat Baſileæ ignotum: *pericula ex bello inter Burgundum & Auſtriacum Ducem*, queis Patres minimè movebantur. Alia edit æquè vana, quorum Eugenium pudere videbatur; addebat enim poſtea cauſas occultas, ſuam valetudinem obtendebat; & qui non? Nempe volebat ipſe adeſſe Concilio Bononiæ celebrando: modò ſcilicet unius anni cum dimidio ſpatium lucraretur. Sic Eugenius Concilium cupiebat aperto ludibrio. Ita Patres, ita Legatus Julianus, ita Chriſtiani omnes, atque etiam, ut videbimus, ipſe Eugenius judicavit. Cæterùm è re noſtrâ eſt intelligere Eugenium IV. nihil omninò conqueſtum de Conſtantienſibus ſeſſionis V. decretis, Baſileæ ſeſſione II. repetitis; quippe cùm Conſtantienſia decreta ab omnibus inviolata ſanctaque haberentur.

Et hoc ad elucidationem rerum pertinet, hanc quoque diſſolvendæ Synodi cauſam fuiſſe allatam, quòd Græci Eccleſiæ Romanæ conjungendi, Bononienſi Synodo adfuturi eſſent; quaſi ſtatim Baſileæ non poſſet tot

exoptata

exoptata votis reformatio fieri ; ac tum, si res posceret, nova Synodus convocari Bononiam. Sed Eugenio Græcis quoquo modo opus erat, ut consiliis suis aliquem colorem obtenderet.

Grave visum est Patribus reformationem elusam toties, & in longum ire spem Orbis, Synodumque Basileensem duorum generalium Conciliorum, duorum Pontificum, ipsiusque adeò Eugenii IV. autoritate, tantâ solennitate, tantâ Orbis Christiani expectatione inchoatam, in ipsis initiis ab ipso Eugenio repentè dissolvi : obtendi bella, obtendi pericula, quæ Basileæ agentibus imminerent : hyemem etiam, morbos, alia incommoda exaggerari Romæ, quæ ipsi Basileæ nequidem cogitarent : tum novarum Synodorum injici spem, cùm interim jam convocata, jam felicibus auspiciis inchoata solveretur. Editum ergò à Synodo, sessione III. caput, *considerans*, quo decernit: *Præfatam dissolutionem contra decreta Constantiensis Concilii*, magno fidei periculo, magno populi Christiani scandalo factam, *nullatenus fieri potuisse ; quinimò ipsa minimè obsistente ad persecutionem eorum, quæ laudabiliter sunt incœpta, esse cum Sancti Spiritûs gratiâ procedendum.* Ibid. pag. 480.

Illud diligenter annotandum, Basileenses Patres Concilii dissolutionem irritam declarâsse, Constantiensibus decretis, sessionis V. nixos : iis enim niti se profitentur, eaque decreta iterum repetunt suoque decreto inserunt ; quod quàm ad rem nostram spectet, lector per sese intelligit, & sequentia demonstrabunt.

Hoc decreto edito, de dissolutione revocandâ, multa Pontificem, multa Cardinales monent ; ad inchoata porrò pergunt. Ib. p. 481.

Pridem omnes suspicabantur Martinum V. & Eugenium IV. abhorrere à Conciliis celebrandis, ac reformationis opus cunctanter & dissimulanter aggressos. Quare Patres ægrè ad Concilia veniebant, quæ Pontificibus invisa, ac statim re infectâ solvenda esse crederent. Et ipse Eugenius Juliano Cardinali succensebat, quòd res Concilii citiùs optato processissent. Cùm verò solvendi Concilii missa est facultas, Julianus pro eo ac debuit, ad Pontificem scripsit ; *In Concilio Orbis Christiani spem unicam esse repositam: fidei extrema imminere pericula, nec se facilè potuisse adduci, ut crederet, tantam rem à Pontifice dissimulanter aut negligenter actam ; sibi quidem decretum, non exercere dissimulatoris officium, cùm de correctione Cleri, præsertim in Germaniâ, nulla spes superesset, futurum ut in nos irruant laici more Hussistarum, hoc est, more ferarum, ac prægnantes hominum animos in immane aliquod facinus erupturos, atque instar sacrificii putaturos, si spoliarent Clericos primævæ disciplinæ ac pietatis oblitos, aut etiam trucidarent.* Jam enim Christianum Orbem dira facta agebant, imò adversus effrænas cupiditates Divina ultio ac virga vigilabat : postremo vitiorum tanta colluvies, & grassantes Wiclefi, Hussi, Bohemorum hæreses, tetrum Reformatorem portendebant, ac parturiebant Lutherum. De Græcis liberè respondebat Julianus ; *absurdùm videri, ut propter incertam reductionem Græcorum, permitti debeat, quòd Germania nunc & semper labatur in hæresim Bohemorum.* Denique omnia egit, quasi jam instaret, & ob oculos versaretur infanda & horrenda illa discessio *, quam posteà vidimus. Altera epistolâ urgebat vehementiùs ; Patribus videri dissolutionem ab Eugenio factam nullam & irritam fuisse ; in Concilio enim

Vid. epist. Card. Jul. ad Eug. in côm. Sylv. p.823. edit. Pinssonii 1666.

Ibid.

* Reformatorum.

Ib. p. 836.

Constantiensi sessione XXXIX. capite, *Frequens*, signanter cautum, ut tempus Synodi abbreviari à Pontifice, non autem prorogari posset, ac multò minus dissolvi incœpta jam Synodus; tum illud definitum in sessione V. *cuilibet Concilio generali, etiam à Papâ*, morem geri oportere: cujus Concilii, si decreta vana essent & frustratoria, tum Pontificum electiones, & cætera quoque Concilia, totumque Ecclesiæ statum vacillare.

Hæc de Concilio Constantiensi dixit vir hujus ævi maximus longèque doctissimus atque sanctissimus, & in Synodo Florentinâ, causæ Catholicæ adversùs Græcos præcipuum firmamentum. Rainaldus multas in hunc ferè sensum, maximi Cardinalis profert epistolas, quas omnes referre nihil attinet, cùm summam teneamus.

Rain. tom. xviij. an. 1431. 1432.

Cæterùm ipse in Concilio perstitit, neque, revocatus licèt, ab officio Præsidis destitit. Mansere in Concilio alii Cardinales: in his Dominicus Capranica (*a*) vir maximus, Martino V. primùm à secretis, rati omnes unâ cum cæteris Patribus, gesta ab Eugenio ad Synodum dirimendam, cassa & irrita esse.

Seff. iv. p. 487. vid. seff. iij. p. 481. Pag. 496.

Sessione IV. Synodus Cardinales vocat: definit *quòd in eventum vacationis sedis Apostolicæ, hoc sacro generali durante Concilio, electio Pontificis in loco Concilii, non alibi, celebretur; in contrarium attentata, quâvis autoritate, etiam Papali, nullius roboris ipso jure esse decernit.* Id decretum pro rei gravitate sessione VII. repetendum censuit.

Pag. 497. & seq. 505. & seq.

Exindè contra Eugenium proceditur: sessionibus VIII. & IX. accusatur, citatur, ac demum sessione XII. capite quod incipit, *Sancta Catholica, nisi intra sexaginta dies*, Bullâ editâ, resipiscat, ab officio suspenditur, ut subversor Constantiensium decretorum sessionis V. & capitis, *Frequens*; quæ decreta iterum atque iterum repetuntur, inculcantur, gestis inseruntur.

Ex his intelligitur, quo maximè fundamento Patres Basileenses Eugeniana decreta solverent. Nempè quòd Eugenius caput *Frequens* contempsisset, quod quidem ad reformationem pertineret, imò verò quo tota, prout tunc res erant, reformatio nitebatur. Quo canone contempto, Eugenius ipsa sessionis V. fundamenta quatiebat. Hæc igitur Synodus Basileensis egit. At adversùs decreta Basileensia edit Eugenius Bullam, *Inscrutabilis*, & Bullam, *In arcano*: atque hâc ultimâ Bullâ expresè reprobat Basileense decretum, *sancta Catholica*, sessionis XII. quo ipse intra sexaginta dies resipiscere jubebatur.

Vid. in seff. xvj. p. 529. & seq.

Interea ad Synodum Basileensem Sigismundus Imperator accesserat, is qui in Constantiensi quoque Concilio tanta gesserat. Is ubi primùm intellexit Synodum ab Eugenio dissolutam, nihil commotus iis, quæ ad ipsum Eugenius eâ de re scripserat, palam Eugenio significat: se nihil adversùs Bohemos armis profecisse; *nec jam*, inquit, *aliqua sperantur remedia, quàm*

Rain. an. 1431. n. 26.

(*a*) *Dominicus Capranica*] à Martino v. factus Cardinalis, sed à Cardinalibus è Conclavi exclusus, ideò quòd nondum acceperat *galerum Cardinalatûs insigne*, quandò Martinus mortuus est, demum ab Eugenio iv. repulsam passus, *tum ad Basileense Concilium profectus est questum injurias*, & ab eo, ac deinde ab ipso Eugenio, rebus compositis, pro Cardinale est habitus Is erat vir tantus CAPRANICA, qui, nisi mortem obiisset, credebatur in Calixti iij. locum successurus. Vid. Plat. in vit. Calixt. iij. & Pii ij.

hoc sacrum Basileense Concilium, quod Deus omnipotens hoc tempore tribulationis ab alto concessit, & in quo omnis virtus contra hanc pestem hæreticam, omnisque salus & spes omnium consistit. Itaque profitetur se hanc Synodum omni ope tuendam suscepisse; in eamque Synodum sessione IX. 22. Januarii anni 1433. magnâ, utpar erat, Patrum gratulatione, exceptus est. Neque alia sentiebant alii Orthodoxi Principes, præsertim Francorum Rex, sacrosanctæ Synodi defensor eximius.

Sessione XI. decernitur, ut *Basileense Concilium per neminem, etiam si Papalis fuerit dignitatis, sine consensu duarum partium Concilii, dissolvi, aut de loco ad locum mutari possit.* Sic Concilium suam in Pontificem potestatem, non modo explicabat decretis, sed etiam reipsa exercebat. Num. iv. p. 506.

Imperator ac Reges agebant cum Eugenio, ut dissolutionem revocaret. Cùm ergò sessione XIII. Papæ contumacia accusata esset, instaretque terminus præfixus à Synodo, atque Imperator triginta dierum dilationem impetrâsset, quibus elapsis contra Eugenium jure ageretur, nisi decretis Synodi satisfaceret; victus est Pontifex Synodi autoritate, Principum precibus, Ecclesiæ periculo; gravique sui nominis infamiâ. Quare ex præscriptâ per ipsam Synodum sessione XIV. adhæsionis formulâ, sessione XVI. Concilio se adjunxit. Pag. 515. & seq. Pag. 523. 528. & seq.

Quæ autem sessione XIV. gesta sint, cùm his maximè causa nitatur, diligentiùs considerare oportet.

Prorogatur Eugenio terminus, * eâ conditione, ut nisi satisfecerit, *pœnæ in decretis monitorii ac prorogationis contentæ, eo ipso inflictæ sint, & esse intelligantur.* Tum in ipsâ Synodo confecta Bulla, quam Eugenius ederet, & ad Synodum mitteret. Hujus initium: *Dudum sacrum*: summa verò hæc est. * 90. dierum. Ib. p. 523.

Primùm: *Concilium à die inchoationis legitimè continuatum fuisse & esse.* Ib. p. 524.

2. Dissolutionem ab Eugenio promulgatam, irritam & inanem.

3. Tres Bullas adversus Concilium editas, nullas & irritas fuisse. Primam, *Inscrutabilis*; secundam, *In arcano* supra memoratas. Tertiam, *Deus novit.*

4. Quæcumque à se contra Synodum ejusque membra, atque etiam in Cardinales Synodo adhærentes edicta essent, æquè nulla.

5. An ejus legitima citatio & defensio fuerit, stare se ipsius Synodi judicio.

Hæc si Eugenius faceret; tum, *si quid culpæ commissum est, attentando dissolutionem, aut in confectione, & publicatione trium Bullarum, sacrum Concilium penitùs abolet.* Quæ omnia superioris adversùs inferiorem esse, omnes intelligunt. Ib. p. 525.

Hæc tamen decreta sessionis XIV. Basileensis expressè ab Eugenio approbata & confirmata esse, & apud omnes constat, & Rainaldus confitetur, & acta ipsa demonstrant. Nempe sessione XVI. allata Bulla Eugenii, *Dudum sacrum*: in ea verba quæ Synodus præscripserat; quæ data 18. Kalend. Jan. 1433. Basileæ, in sessione XVI. legitur, publicatur, approbatur, gestis inseritur. Rain. loc. cit. n. 1. 4. 5. & seq. Vid. pag. 528. & seq.

Sic tanto molimine ab Eugenio tentata ac decreta Synodi dissolutio, ab eodem Eugenio revocatur; declaraturque sanctam Synodum non modò

continuandam ; sed ipso reclamante licèt, vere ac legitimè continuatam fuisse : habitæque pro nullis tanto strepitu editæ, Bulla, *Inscrutabilis*, ac Bulla, *In arcano*; Bulla verò, *Deus novit*, tametsi ab Eugenio respuatur ut falsa, neque unquam à se edita, (*b*) ad cautelam tamen etiam ipsa revocatur.

Notatu dignissima Eugenii verba, quibus eas Bullas revocat. Declarat
Ib. p. 529. enim revocari à se eas, *ut*, inquit, *mentis nostræ integritas ac devotio, quam ad universalem Ecclesiam, & sacrum generale Concilium Basileense gerimus, omnibus constet evidenter.* Sic Basileense Concilium, in eoque representatam universalem Ecclesiam, non tantùm honore, sed etiam devotione prosequitur, sibique anteponit : cujus quippe jussu, sua quoque decreta, totâ, quantâ erant autoritate, prolata, antiquat & revocat.

Vid. pag. 528. His lectis, Synodus hanc tulit sententiam : *Sacra Synodus decernit, Eugenium per has literas satisfecisse plenariè monitioni, citationi, & requisitioni sacri Concilii, prout in decreto in XIV. sessione promulgato, & in schedulâ in eodem decreto insertâ continetur :* patetque omninò ex actis supremam Synodi Œcumenicæ autoritatem, etiam in ipsum Papam, eumque indubitatum, non modò à Synodo declaratam, sed etiam à Synodo exercitam ; atque ab eodem Papâ fuisse agnitam, edito quoque, quo nihil solennius esse possit, diplomate, in Œcumenicâ Synodo promulgato, ac Patrum sententiis roborato.

CAPUT II.

Ex antedictis Constantiensia dogmata confirmantur.

NUNC ex his quæ relata sunt, pro decretis Constantiensibus argumenta ducimus invicti roboris.

PRIMUM, Eugenius noverat è sessionibus II. III. XII. Basileensibus ante & post dissolutionem, Constantiensia decreta sessionis V. repetita & constabilita esse, ut quæ vera certaque Concilii Œcumenici ubique approbati decreta essent : atqui Concilio Basileensi ita prædicanti ac decernenti adhæret, & legitimè continuatum esse confirmat : ergò Constantiensia decreta valere intellexit, valere voluit, nedum suspecta, aut infirma, aut revocanda putaret.

Quòd si cum Turrecrematâ negaveris nota Eugenio fuisse, quæ publica essent ac publicè promulgata ; sic agimus : decreta Constantiensia sessionis V. decretis Basileensibus adversùs Eugenium editis, ac decreto, *Sancta Catholica*, sessionis XII. Basileensis inserta erant ad verbum ; atqui

(*b*) *neque unquam à se edita.*] Quis verò hoc credat ; cùm stylus ipsaque verba ac sententiæ, autorem hujus Bullæ prodant Turrecrematam ? Fortasse Pontifex hanc, nondum suis omnibus vestitam formulis, in publicum miserat, eò ut odoraretur vulgi opinionem ; Bullam ratam esse jussurus, si placuisset, irritam & confictam dicturus, si displicuisset.

decreta illa Basileensia Eugenio nota erant. Certè enim noverat, quæ judicatorio edicto damnaverat: damnaverat autem, ut vidimus, Bullâ, *Inscrutabilis*, & Bullâ, *In arcano*, quæcumque Basileæ post dissolutionem gesta essent; & quidem speciatim ea, *quæ statuta de se, & contra se essent*, atque expressissimè decretum Basileense, *Sancta Catholica*, quo nullum erat ad inculcanda, repetenda, exequenda decreta Constantiensia validius. Igitur ea Basileæ approbata esse noverat, eorumque approbationem ipse ex certâ scientiâ approbabat.

Confirmatur: Bullâ *Inscrutabilis*, decreta Basileensia ita damnaverat, ut *quæ non ad reformationem, sed ad deformationem; non ad unitatem, sed ad scissuram Ecclesiæ; non ad hæreses tollendas, sed ad nutriendas spectare videantur:* ergò Eugenio benè nota decreta, quibus tam perspicuas notas inureret; ac proindè sunt sancta, ac censuris libera, cùm inustas à se notas ipse absterserit. Seff. xvj. p. 530.

Quòd si ea quoque, quæ ex Constantiensibus decretis contra ipsum gesta essent, ab omni schismatis & hæreseos suspicione liberavit, & valere judicavit; quantò magis decreta Constantiensia, quæ fundamenti loco ab ipsis Basileensibus posita, & decretis inserta esse vidimus?

Secundum Argumentum: quæcumque à se in solvendo Concilio contra ipsius decreta Concilii gesta essent, ea Eugenius non modò revocavit, verùm etiam nulla fuisse declaravit; & Concilii acta, se quoque contradicente gesta, valuisse sanxit. Præterea quæstionem hanc, an adversùs Pontificem ab ipsâ Synodo decreta citatio, & Pontificis defensio legitima fuerit, judicio Synodi permittit, ejusque decreto se stare declarat. Ergò iterum atque iterum Constantiensia decreta, & Conciliorum supremam potestatem, etiam in objurgando & citando, & sub pœnis judicando summo Pontifice, non modò approbando, sed etiam exequendo & obediendo firmat.

Tertium Argumentum: decreta Constantiensia usque adeò ab omnibus firma habebantur, ut nec dissidii tempore, aut ipse Eugenius, aut ejus nomine quisquam improbare sit ausus.

Non ipse, qui Bullâ, *Inscrutabilis*, ea tantùm Basileensia irritâsset, quæ *post dissolutionem* facta essent: non ergò quæ ante dissolutionem Sessione II. ubi Constantiensia decreta repetita fuere: ergò, ipso quoque annuente, valebant.

Non ejus fautores, vel obsequentissimi, in Bullâ, *Deus novit* *, ubi hæc verba legimus: *Si Papa, vel Legatus ejusdem nollet disponere aliqua, & contra Concilium affectaret, Papæ sententia, vel ejus Legati personam summi Pontificis repræsentantis, non Concilii voluntas sequenda foret, cùm super omnia Concilia habet potestatem Papa; nisi fortè quæ statuenda forent, Catholicam fidem respicerent, vel, si non fierent, statum universalis Ecclesiæ principaliter perturbarent; quia tunc Concilii sententia esset potiùs attendenda.* Igitur qui Pontifici impensissimè favebant, in Ecclesiæ generalibus, ipsiusque adeò fidei negotiis, Concilii potestatem præstare fatebantur: ergò Constantiensia decreta, quæ id statuerunt, probata omnibus, neque in maximis etiam controversiis, controversa unquam fuere.

* Quam Eugenius falsò sub suo nomine editam fuisse dixit. Vid. ib. p. 537.

Quartum argumentum. Ex his quoque certum, Constantiensia

decreta, non ad ſchiſmatis, aut ad dubii Pontificis tempus, à quoquam relata, cùm ſub Eugenio IV. indubitato Pontifice valere & obſervanda eſſe Baſileenſes Patres, & Eugenius IV. voluerint & intellexerint.

QUINTUM ET ULTIMUM ARGUMENTUM. Cùm Eugenius IV. Bullis quoque editis, & ſolenniſſimo ritu, in Concilio ſcilicèt generali promulgatis, Baſileenſia inſertaque in eis, ac ſæpè innovata decreta Conſtantienſia firmaret, ac ſuprà ſe Concilii generalis poteſtatem extolleret, vel vera, vel falſa promebat. Si vera, ſtant planè Conſtantienſia decreta, atque iis certa fides: ſtant adversùs indubitatum Pontificem: ſtat ſuprema Baſileæ agnita & exercita in indubitatum Pontificem poteſtas. Sin falſa prompſit Eugenius, jam Pontifex non tantùm erraverit, verùm etiam errorem decreto firmaverit, eoque decreto, quo nullum ritu ſolenniori promulgari poſſit; quippè quod fuerit in Œcumenicâ Synodo promulgatum, ac ſententiâ Synodi roboratum. Sic, quidquid dixeris, Pariſienſium noſtrorum vicit ſententia, atque omninò res noſtræ utrinque in tuto ſunt.

CAPUT III.

Confirmantur argumenta capitis præcedentis: inſigne EUGENII IV. *ad univerſos fideles diploma refertur.*

ID ut pateat clariùs, placet conſiderare quid ipſe Eugenius, diſſolutione, ut quidem exiſtimabat, vigente, quid poſteà edixerit. Nempè diſſolutione nondùm revocatâ hæc edixit, & id quidem *univerſis Chriſti fidelibus*, ne Eugenii ut privati Doctoris ſcriptum eſſe reſpondeas. Nempè Eugenio objiciebatur à Baſileenſibus caput, *Frequens*, à Martino Papâ approbatum: id caput diſſolutioni obſtare contendebant. Negat Eugenius eo ſe teneri: *Neque enim Martinus*, inquit, *ſuis ſucceſſoribus potuit præjudicium generare, pari poſt ipſum, quinimò eâdem poteſtate functuris; & infertur (prout eſt ſecundùm omnia jura) in hâc parte Concilium inferius ſummo Pontifice, Papamque ipſis priorem nequeunt ſolvere vel ligare. Sed nos, in his Concilio ſuperiores, ipſum poſſumus pro libitu regulare.*

Bull. *Deus novit.* in ſeſſ. xvj. p. 534. 535.

Pergit: *Nam hoc de jure notiſſimum eſt, quòd poſſumus quæcumque ſtatuta, decreta, declarata, ſive ſancita per quoſcumque prædeceſſores noſtros, vel per quæcumque Concilia, dummodò in ipſis fidei fundamenta non exiſtant, ſive ex hoc univerſalis Eccleſiæ bonum principaliter non turbetur, ut Vicarius Chriſti, & irreprehenſibiliter pro noſtro amovere, & corripere libitu voluntatis, & contra ſentire non eſſet longævum ab hæreſi; velle ligare manus Vicarii* JESU-CHRISTI, *& in terris Dei Legati, ſive ipſius geſta judicare, vel improbare, quod ſacrilegii crimen habet.*

Illud interim obſervari velim quo loco Eugenius adversùs generales Synodos tam magnificè ſe effert, eodem confiteri non ea à ſe poſſe convelli, quæ ſoluta, non modò fidem, ſed etiam quæ univerſalis Eccleſiæ bonum principaliter perturbarent: quod cùm dictum eſſet in Bullâ, *Deus novit*,

quam Eugenius ut falſam abjecit, nunc præſtat in vero ſinceroque diplomate promulgari. Sed quæ in eo diplomate conſequantur videamus.

Infert deindè multa in *acephalam Synodum*; atque ita concludit: *Sacrilegum igitur à nobis poſtulant, & hæreticum, ut declarare velimus retroactis temporibus Baſileæ continuè fuiſſe Concilium, cùm poſt noſtram diſſolutionem ſine noſtris præſidentibus, regulare non facerent Concilium; quia eorum dicta, geſta, & facta omnia, contra Divina jura pariter & humana, perperàm ſunt confecta..... quæ adeò ſunt minùs benè compoſita, ut etiamſi ab habentibus poteſtatem promulgata fuiſſent, eſſent irritatione, annullatione & revocatione digniſſima.* Ib. p. 536.

At hæc, Eugenio teſte, *annullatione & revocatione digniſſima*, firmavit Eugenius: hæc *ab hæreſi non longæva* Eugenius ſanxit: *hæc ſacrilega & hæretica*, nempè *retroactis temporibus Baſileæ fuiſſe Concilium*, Eugenius amplexus eſt, atque in Œcumenicâ Synodo, Bullâ editâ, declaravit. Sic ille nos adjuvat, providitque Deus, ut qui Pontificiam poteſtatem ſupra omnem modum extollere nitebatur, omnia ſibi in Concilia quoque licere definiens *pro ſuæ libitu voluntatis*, is omnium maximè Conciliari poteſtati ſe ſubderet, eamque dictis & factis ſuperiorem agnoſceret.

CAPUT IV.

TURRECREMATÆ & RAINALDI *aliorumque ſuffugia.*

ID argumentum, quanquam obvium, neque Bellarminus, neque Lupus, neque diſquiſitor *, neque autor doctrinæ Lovanienſium, neque ille, qui diligentiſſimus videri voluit, rerum quoque futilium inveſtigator & collector Anonymus, neque alii quique attigêre. Unus Turrecremata videre viſus eſt; ſed qui ejus dicta exſcribere ſolent, eos credo referre puduit quæ huic argumento ille reſponderit.

* Lovaniēſis, nempe D. Dubois.

Vid. Turr. de Eccleſ. lib. ij. cap. c.

Primùm ergò Bullas, quibus Eugenius diſſolutionem ſuam nullam eſſe judicavit, vi extortas fuiſſe Turrecremata ſignificat, idque à pluribus magnæ gravitatis viris dictum eſſe *in Curiâ*. Eſto: dictum ab aulicis, ſed nullis actis probatum, nullo ſcriptore proditum, & ab ipſo Eugenio negatum, ut mox videbimus: neque ei rationi Turrecremata inſiſtit, & nos contemnimus.

Sed enim Turrecremata Florentiæ hæc dicentem audivit ipſum Eugenium *in diſputatione publicâ: nos quidem benè progreſſum Concilii approbavimus volentes, non tamen approbamus ejus decreta.* Tunc ergò ejuſmodi colloquiis dictiſque, quorum penes te fides, evertenda, aut etiam interpretanda putas, ea quæ Synodicè geſta, decreta, judicata, & approbata ſunt? Audi tamen Pontificem: *approbavimus volentes*; non ergò extortæ Bullæ; atque illi viri graves, qui id in Curiâ dicerent, nugabantur.

At enim, inquiunt, urgebat Synodus, urgebat Imperator Chriſtianique Reges, totâque Eccleſiâ connitente, Eugenius metu ſchiſmatis Synodum

Gonzal. Disp. xiv. sect. iij. n. 2. 8. pag. 695.696. ex Spond. an. 1432. n. 2. 5. 1433. n. 27. 1438. n. 23.

frustrà dissolutam fatebatur. Ita, inquit Pater Gonzalez, *ex Spondano docente*, Bullam revocatoriam ambiguis verbis esse conscriptam. Sic Ecclesiæ, sic Romano Pontifici consultum volunt, qui ab eo fatentur ambiguis verbis ludificatam Ecclesiam : nec tamen verum est. Verba relegantur : clara sunt : sua omnia irritat : Conciliaria omnia valuisse declarat. Quidquid ergò Spondanus dixerit, actis Conciliaribus, non posterioris ævi scriptis credimus. Quid autem ? An metu schismatis facta ad violentiam refers ? Addere debuisses per vim extorqueri quæ metu peccandi fiant. Cogebat Imperator, inquiunt : imò suadebat, urgebat, nihil tamen per vim. Quid si Synodo Regiam manum secundùm canones imploranti, ne schisma fieret, ne hæreses atque corruptelæ gliscerent, auxilium præstitisset; eane vis esset, non autem æqua, legitimaque actio Advocati ac protectoris Ecclesiæ ?

Quid quòd Eugenius omnibus Bullis fatebatur non valere à Pontifice facta, quæ totam Ecclesiam perturbarent? Quid quod Duvallius, aliique confitentur Pontifici talia attestanti, vim inferri fas esse ? Ergò qui vim comminiscuntur, omnia Ecclesiæ jura, atque etiam Eugenii decreta convellunt.

Quòd autem Turrecremata Cardinalis addit à Pontifice non approbata *decreta* (*c*) *Basileensia, quæ nunquam vidisset, neque examinâsset*, fallit aut fallitur. An ergò hæc decreta non satis divulgata erant ? An Pontifex non viderat, neque examinaverat, quæ in se facta ipse damnaverat ? An verò valitura ea non intelligebat, post sententiam suam ab ipso revocatam ? Denique an damnatis à se Basileensibus decretis, Constantiensia decreta inserta non legerat ? Vana hæc & ludicra à tractationibus Theologicis procul absint.

Urget : sed quod Eugenius decrevit Synodum Basileensem à se licèt dissolutam, tamen ritè & ordine continuatam fuisse, id non est referendum ad defectum potestatis, quasi Eugenius Synodum dissolvere non potuerit ; sed quòd dissolutio non veris rationibus niteretur. Contrà, asserit Synodus, nec potuisse dissolvi, quòd eâ dissolutione subverteretur Caput, *Frequens*, quo reformatio nitebatur. At Eugenius hæc decreta Synodica, à se licèt condemnata, valere voluit. Ergò & id probavit, Synodum à se nec dissolvi potuisse. Sed esto : sint vera quæ tu dicis. Ergò, te fatente, falsum illud jactatum ab Eugenio, potuisse à se dissolvi Synodum *pro suæ libitu voluntatis*;

(*c*) *à Pontifice non approbata decreta.*] Augustinus Piccolomini, dictus Patricius, Eugenianarum partium strenuus defensor, de eâ re, Turrecrematâ testem locupletiorem adducimus. Nam in scribendâ Concilii Basileensis historiâ optimis commentariis est usus, & ipsis Concilii actis à Joanne de Segoviâ collectis. Vide hanc historiam apud Labbeum ad calcem tom xiij. Conc. Porrò testatur Patricius, *quoad observantiam decretorum Concilii, Eugenium Pontificem respondere, se Concilii decreta semper suscepisse & observasse.* cap. xlvj. p. 1533. Et quidem adeò persuasum erat Doctori BACHENSTEIN Pontificem tum approbasse Concilii decreta, cùm, editâ Bullâ, Concilio se adhærere significavit, ut sic ipsum alloqueretur : *Sanctitas vestra, in Bullâ adhæsionis, pollicita est ea servare decreta* (Basileensia.) Coll. D. Bach. Cor. Sanct. in Flor. app. Conc. Bas. cap. xl. tom. xij. p. 866. quæ eadem reperimus in ep. Syn. ib. cap. vij. p. 710. Quo loco observandum est, acta ea fuisse post sessionem xx. cùm jam alterum dissidium inter Papam & Concilium oriri cœpisset. Atqui etiam tum testabatur Eugenius se *velle* Concilii *decreta servare*, quod profectò non dixisset, nisi ejus decreta probasset. Hæc dicta sint in Turrecrematæ vitilitigationes ; neque nos ullo modo dubitamus, omnes, si hunc unum excipias, hujus ætatis homines id sensisse, scilicet decreta Concilii jam facta, fuisse à Papâ approbata, saltem eo tempore, quo se palam Concilio conjungebat,

voluntatis, nullis licèt veris causis. Denique vel ex te duo habemus : primum, dissolvendi causas ad examen venire, atque illud examen pertinere ad Synodum ; non ipsam à Pontifice dissolutionem factam, statim ex se ipsâ stare : alterum, utcumque sit, vel renitente Pontifice certo, indubitato, nec hæretico, valere & stare semel inchoatam Synodum universalem.

At enim, inquit, aliud est progressum Concilii, aliud decreta probari. Sed qui decreta Synodi sciat, nec improbet, & editâ Bullâ Synodo adhæreat, quid aliud quàm approbat, aut Ecclesiam ludit ; quantò magis cùm ab ipso expresè damnata decreta Synodica, ipso quoque autore posteà convalescunt ; cùmque eas delet, quas impresserat notas ac censuras, uti jam diximus ? Turrecr. loc. cit. vid. Gonzal. & alios pass.

Asserit Turrecremata à Concilio petitam aliam approbationem, nec impetratam. Gratis dicit, nullis actis probat, causæ suæ favet.

Denique hoc addit : *Non esset passura*, inquit, *sedes Apostolica à Papâ confirmari talia decreta, quæ ab Evangelicâ veritate, & sanctorum Patrum doctrinâ aliena videbantur.* Respondemus : Ergò sedes Apostolica Pontifici obstitisset : quantò magis Ecclesia Catholica adunata id facere potuit ? Prosequitur : *Neque per illam revocationem voluit Dominus Eugenius se & sua abnegare, quæ juxtà Scripturas & sanctorum Patrum sententias Apostolicæ sedi divinitùs sunt concessa, cùm hoc non posset facere ; inter quæ est illud de dependentiâ Conciliorum à Papâ, non è converso.* Quid audio ? Papa non id facere potuit, & tamen factum est : & ipse Pontifex judicio Synodi stare se declaravit, & id ex præscripto Synodi egit, & quæ de Conciliorum potestate Constantiæ primùm, deindè Basileæ toties definita erant, sibi licèt nota, non modò immota reliquit, sed etiam inustas à se revocavit notas. Non ergò Scripturis, non sanctis Patribus, non sanctæ sedi divinitùs concessis privilegiis adversari intellexit.

Postremò cogitent dictum illud Eugenii sua decreta revocantis : *Ut nostræ mentis integritas & devotio, quam ad universalem Ecclesiam & sacrum generale Concilium Basileense gerimus, omnibus constet evidenter, quidquid per nos, aut nostro nomine contra hujus Concilii autoritatem factum, seu attentatum, & assertum est, cassamus, irritamus.* Quid illa *devotio* erga Basileense generale Concilium, nisi gestorum in eo apertissima comprobatio est ? Ergò comprobavit quæcumque Basileæ pro supremâ Conciliorum in Papam potestate gesta, decreta, & ex Constantiensi Synodo repetita erant : nisi fortè schismatica improbata, atque exosa, ipse quoque honore, imò etiam *devotione* prosequitur. Vid. in sess. xvj. p. 529.

Rainaldus objicit Eugenium, cùm hæc faceret, pacis studio, jure suo cessisse, idque ab ipso ad Imperatorem esse perscriptum. Illud perscriptum quidem epistolâ privatâ ; sed hujusmodi epistolis negamus jura contineri. Tu mihi id respice, quid Synodicè gestum sit Sessione XIV. Concilii Basileensis. Non id à Pontifice postulatum, ut jure suo spontè decederet ; sed ut perperam incœpta jussu Synodi omitteret, atque revocaret. Sessione XVI. Eugenius à Synodo admissus est, ut qui Synodi *monitioni* ac *citationi* satisfecisset, hoc est, procul dubio paruisset. Totam ipse causam in Synodi potestate esse professus est ; sed jussus, ut vidimus ; sed præscriptâ formulâ. Non ergò jure suo spontè decessit, qui ex lege in ipsum latâ egit. An. 1434. n. 3.

Sic quæstio nostra iterùm, nec tantùm Constantiæ, sed etiam Basileæ à Concilio Œcumenico, Papâ approbante, judicata est. Quippè de superiori Papæ vel Concilii potestate agebatur: Synodum Œcumenicam ritè inchoatam Papa dissolvit: decretum de dissolvendo Concilio à Papâ editum Synodus antiquavit: quæsitum, cujus superior sit potestas; at, Eugenio quoque judice, superior est Synodus, quæ ab Eugenio dissoluta, Eugenio renitente frustrà, ac tandem obtemperante, stetit & valuit; quia ex dissolutione fidei periculum, Ecclesiæ scandalum, reformationis necessariæ mora. Quantò ergò magis Synodus prævaleret, si, quod maximè quærimus, de fide, de schismate, aut de reformatione directè ageretur?

Notent nunc, damnent, improbent quæ tantis in dissidiis sedes Apostolica intacta esse voluit, imò apertissimè comprobavit: evertant quæ fundamenti loco magnâ consensione utrinque sunt posita; suo certè pondere firma erunt, ad quæ quisquis impegerit, se potiùs, quam illa confringet.

CAPUT V.

De secundo Basileensi dissidio: quid ab initio reconciliatæ gratiæ, usque ad secundi dissidii initium, à Synodo gestum sit per biennium.

JAM ex altero Basileensi dissidio haud minùs valida argumenta promemus. Verùm, ut intelligantur, rerum summa, ab ipso principio reconciliatæ cum Eugenio gratiæ, ex actis recensenda est: quâ in re mihi certum de ipso dissidio non ferre sententiam; quippè quod ad rem nostram non pertinet. Neque par est hujus disputationis, satis per se gravis, cursum, accersitis difficultatibus, impedire. Id agam, ut reseratis defensionis causis, ipsâque quæstione inter Eugenium & Patres ex gestis constitutâ, canones Constantienses, quos tuemur, pro certis & immotis ab utrâque parte habitos esse appareat; quod unum ad Gallicanam Declarationem pertinet.

Postquàm igitur Eugenius Sessione XVI. Synodo satisfecit, ejus Legati, in his ille qui nunquam à Synodo aut officio Præsidis recesserat, Julianus Cardinalis, admittuntur, & Synodo *incorporantur*, dato priùs sacramento, *nominibus propriis*, de defendendis decretis Sessionis V. Constantiensis Concilii sæpè memoratis; atque ea decreta iterùm gestis inseruntur, die Sabbati 24. Aprilis 1434.

Sess. xvij. p. 539. 540.

Posteà decernitur, ut Legati jurisdictione coactivâ careant, utque ea quæ à sacrâ Synodo decreta fuerint, ipsi, aut, ipsis absentibus vel recusantibus, primus Prælatorum Synodi nomine concludat atque pronuntiet: quo sublato, nulla Concilii libertas, imò nullum Concilium; sed omnis ejus actio in Legatorum potestate esse videretur. Itaque hæc, præsente Imperatore, Legatis annuentibus, solennissimo ritu confecta sunt, Sessione XVII. Sessione XVIII. Sessionis V. Constantiensis decreta innovantur; atque in his omnibus, Augustinus Patricius hujus ævi autor diligens, Eugenianarum partium,

Pag. 540. 541. vid. Patric. hist. Bas.&c.cap. xxxix.tom. xij. Conc. p. 1525.

nihil hìc turbæ refert, cùm accuratè ſoleat hujuſmodi memorare caſus.

Seſſione XIX. multa de Græcis, & cum Græcis aguntur, Legatique Græci Imperatoris audiuntur, ejuſque ac Patriarchæ leguntur ſcriptæ ad Synodum literæ; atque inita cum ipſis, de ſuſcipiendo itinere atque habendi Concilii modo, pacta firmantur; proponuntur à Græcis loca, quibus utriuſque Eccleſiæ conventus habeatur; Patres Legationem decernunt, quâ Græci inducantur, *ut in civitatem Baſileenſem velint aſſentire:* veriti ne, tranſlationis ſpecie, aliquid ab Eugenio novaretur. Hæc geſta 7. Septembris anno eodem 1434. Pag. 541. Patric. loc. cit. cap. xl. & ſeq.

Seſſione XX. de reformatione multa, eaque egregia decernuntur; continuatur reformatio. Seſſione XXI. de Divino officio multa præclarè; ſed quò Romana Curia maximè moveretur, vetitæ ſunt Annatæ (*d*) ſub pœnis *adversùs ſimoniacos inflictis*, cum hâc clauſulâ: *Et ſi, quod abſit, Romanus Pontifex, qui præ cæteris univerſalium Conciliorum exequi & cuſtodire canones debet, adversùs hanc ſanctionem aliquid faciendo Eccleſiam ſcandalizet, generali Concilio deferatur.* 9. Junii anno 1435. Quæ poſteà Eccleſiarum conſenſione mutata, hìc tamen neceſſariò memoramus ad geſtorum ſeriem, non ad contendendi libidinem. Pag. 549. & ſeq. Pag. 552. 553.

Memorat Auguſtinus Senenſis, Archiepiſcopum Tarentinum, & Epiſcopum Paduanum Legatos Apoſtolicos, Pontificis nomine proteſtatos; Patres in ſententiâ perſtitiſſe; decretum à Juliano Cardinale Præſide concluſum eſſe. Patric. loc. cit. cap. xliv. pag. 1530. 1531.

Anno 1436. 25. Martii, Seſſione XXIII. multa decernuntur, *de electione ac profeſſione ſummi Pontificis, de numero & electione Cardinalium, de ſacris electionibus celebrandis, de tollendis reſervationibus, de Clementinâ* (*e*) *literis*, quæ ſedem Apoſtolicam maximè concernebant. Hæc Auguſtinus Senenſis *in publicâ Seſſione, communi conſenſu, ritè decreta eſſe* confirmat. Tom. xij. Conc. pag. 557. & ſeq. Patr. cap. lj. p. 1535. & ſeq.

Sequente menſe Aprili, die 14. menſis, Seſſione XXIV. multa item de Græcis & cum Græcis acta. Legati Græci Imperatoris ac Patriarchæ, *totius Orientalis Eccleſiæ deſiderium exponentes*, ſacram Synodum excitant, *ad tam ſancti operis proſecutionem;* illud imprimis *firmiter conſtanterque aſſerentes, unionem ipſam, niſi in Synodo univerſali, in quâ tam Eccleſia Occidentalis, quàm Orientalis conveniat, fieri nullatenùs poſſe:* quo vel uno capite Con- Tom. xij. pag. 567. & ſeq.

(*d*) *vetitæ ſunt annatæ*,] quod Curiam Romanam non parum commovit. Ergò Eugenius cùm audivit concluſum eſſe decretum, pollicitus eſt ſe *de hâc materiâ, quæ diſcuſſione indigeret, per ſuos Legatos Concilio reſponſurum*, qui quidem Legati coram Synodo conqueſti ſunt his verbis: *Nemo ſatis admiratur, quod in re tam grandi, irrequiſitis & inſciis ſanctiſſimo Domino noſtro atque ſacro Collegio.... concluſum fuerit.... Unde ſedes Apoſtolica impenſas faciet, providendo neceſſitatibus & utilitati univerſæ Eccleſiæ?* Sive, ut habet Patricius: *Unde alentur Curiales?* Pergunt: *Jure igitur manutenenda erunt iſta, donec aliter fiat ſufficiens proviſio; de quâ proviſione ſufficienti faciendâ per hoc ſacrum Concilium, ſanctiſſimus Dominus noſter vult eſſe benè contentus.* Vid. in app. Conc. Baſ. cap. xlj. pag. 862. & ſeq. Patric. tom. xiij. cap. xlvj. p. 1534.

(*e*) *Clementina.*] In his literis, *narrabatur aliquem dignitati aut beneficio renuntiaſſe, aut privatum eſſe;* & ſtatim beneficium alteri dabatur. Cùm autem facile eſſet hujuſmodi literas impetrari à Curiâ Romanâ, hinc fiebat ut nonnunquam beneficii poſſeſſor, nihil minùs cogitans, de ſuo beneficio pelleretur. Jubet ergò Synodus ut *hujuſmodi literæ non præjudicent, niſi per teſtes aut alia legitima conſtiterit documenta*, poſſeſſorem ritè dejectum fuiſſe, *aut juri ſuo renuntiaſſe.* Nunc in deſuetudinem abierunt iſtæ literæ.

ciliaris autoritatis summa necessitas, communi Occidentis Orientisque consensu stabilitur.

Ib. p. 568. & seq. 573. & seq. vid. Conc. Sen. ib. p. 368. Hinc salvus-conductus Græcorum Imperatori ac Patriarchæ totius Orientalis Ecclesiæ Græcisque sacri Concilii nomine est datus, concessaque à Synodo plenissima indulgentia, in favorem subsidii pro Græcis reducendis, eâ planè formâ, quâ similis indulgentia in Senensi Synodo, sub Martino V. Legatis præsidentibus atque assentientibus, Martino nihil repugnante, data erat.

Ib. p. 578. & seq. Eodem anno, Nonis Maii, Sessione XXV. decernitur de loco, quo in Græcorum gratiam Synodus cogeretur, & designata est certis conditionibus Avenionensis civitas. Hinc nova cum Eugenio jurgia, & Concilii Ferrariam translatio sequitur. Sic à Sessione XVI. quâ Eugenius, primâ dissolutione revocatâ, Synodo conjunctus est, continuatæ per biennium publicæ Sessiones, tantisque de rebus decreta sunt edita. Nunc quid Eugenius egerit ex gestis recensendum.

CAPUT VI.

Quid per idem tempus ab EUGENIO IV. *sit gestum.*

Append. Conc. Bas. cap. xlij. p. 865. DUM hæc Basileæ agebantur, misit Eugenius ad Synodum peculiares Legatos, qui de aliquot decretis quererentur, imprimis de Annatis, quod gravissimum videbatur; *peterentque a Synodo fieri provisionem sedi Apostolicæ*, hoc est, pecuniaria concedi subsidia. Cardinalis Julianus Apostolicæ sedis Legatus & Concilii Præses, Concilii nomine respondit: de Annatis, quòd à Synodo decretum fuerit, nihil in diminutionem sedis Apostolicæ factum: Vid. resp. Jul. ib pag. 704. & seq. j. Thess. v. 22. providisse Synodum juxtà Apostoli sententiam, ut *ab omni specie mali* abstinerent: *à Synodo faciendam provisionem Apostolicæ sedi competentem*, si Papa, qui omnium caput esset, ut ab ipsâ Synodo requisitus erat, canonum atque inchoatæ reformationis rationem habuerit. Quòd autem peteResp. Jul. ib. p. 709. batur suspendi decretum (*f*), *nullâ ratione decere, ut tam salubre decretum, conformeque per omnia legi Evangelicæ & SS. Patrum institutis, suspendi aut irritari debeat.*

Hæc igitur Synodi nomine responsa docent, invitatum Eugenium, ut eos canones admitteret, non eo tamen animo, quòd Patres putârint Synodica decreta ab eo potuisse dissolvi. Quare alio quoque Synodali responso declarant, vehementer mirari se, quòd Pontifex mansuetissimè requisitus ad duo tantùm capita responderit; nempè de electionibus atque Annatis. Vid. pag. 710. 711. Ac de Annatis quidem, *decuisse magis suam Sanctitatem, decretum hoc liberè observare, ac servari facere, juxta sanctorum Patrum instituta, ac decretum sacri Concilii Constantiensis, diffiniens, omnem hominem, etiam Papalis dig-*

(*f*) *suspendi decretum*] (de annatis) Adi, lector, hanc Juliani *responsionem Synodalem*, mirâ unctam pietate, & gravissimo judicio conspersam.

nitatis, decretis & mandatis Conciliorum generalium parere debere in his, quæ pertinent ad fidem, extirpationem schismatis ac reformationem Ecclesiæ in capite & in membris : quibus declarabant sibi quidem inesse summam potestatem ; cæterùm id agere, ut Eugenius non coactus, sed requisitus spontè assentiretur.

Quare his atque aliis commotus Eugenius, Legatos misit toto Orbe terrarum, suo sacrique Collegii Cardinalium nomine, de Synodo conquesturos, cum commonitorio, sive secretis mandatis, quæ Rainaldus exscripsit ad annum 1436. Eugenii 6. Hæc occultè acta, quanquam procul absint à decreti publici autoritate, eorum tamen summa capita decerpere est animus, quòd multùm juvent ad intelligendas veras hujus dissidii causas. Rain. an. 1436. n. 2. & seq.

Primùm ergò Eugenius queritur de Sessione XVII. admissisque Legatis, sine jurisdictione coactivâ, atque eâ conditione, ut, iis recusantibus, nomine Synodi, Prælati concluderent : quæ Eugenii querela eò pertinebat, ut tota Synodus sub Legatorum potestate esset. Ibid. n. 3.

Hîc Eugenius refert, totam Synodum id ausam, *ut constitueret sibi Præsidentem, & caput*, primæ nempè dissolutionis tempore : *quod*, inquit, *non tam est erroneum, quàm periculosum, & piarum aurium offensivum, necnon ab omni observatione & doctrinâ sanctorum Patrum alienum.*

Atqui illud, *erroneum atque à doctrinâ Patrum alienum*, ipse Eugenius confirmavit, dum Synodum à se dissolutam malè, benè continuatam esse, edito diplomate definivit.

Pergit, innovâsse Patres *duo decreta Constantiensis Concilii ad alios casus, quàm fuerat constituentium intentio ; per hoc denegantes Concilia generalia habere potestatem ac robur à Vicario Christi, & inferentes, quòd Romanus Pontifex obedire teneretur decretis Concilii : quod est potestatem Christi Vicarii tollere, & in manibus multitudinis ponere ; quod est non tam erroneum, quàm etiam ab omni doctrinâ Patrum totaliter alienum.* Quo loco Concilii Constantiensis autoritatem toto Orbe constantem sollicitare non ausus, ejus decreta perperàm à Basileensibus intellecta querebatur. Utcumque est, illud *erroneum, & à Patrum doctrinâ alienum*, Patres Basileenses pridem amplexi erant, ab ipsis nempè suæ congregationis initiis Sessione II. ut vidimus. Id etiam sæpè dissolutionis tempore innovârant, inculcârant, sciente Eugenio, qui hæc nedum reprehenderet, ipsam quoque Synodum ritè inchoatam, ritè continuatam esse definiret, edito diplomate : ut profectò pateat, quæsitas nunc ab illo clam eas conquerendi causas, quas ipse anteà publicè, totâque sedis Apostolicæ autoritate respuisset. Ibid.

Addit, *fecisse decretum de Annatis auferendis*, quæ Annatæ invaluerint, *à tanto tempore, (g) de cujus contrario non est memoria.* Id verò quale sit, Ibid. n. 4.

(g) à tanto tempore ;] hoc est à tempore Clementis v. qui decimo-quarto fæculo ab Anglis, duobus vel tribus annis, ac post eum Bonifacii ix. qui ab omnibus Ecclesiis, etiam tribus annis *annatas* pendi jusserunt. Exinde Pontifices illas tanquam perpetuo jure partas exegerunt. Hoc est *tempus*, quod Eugenius vocat *tantum*. Certè xl. anni à Bonifacio ix. nondum effluxerant. Vide librum Gallicum : *Traité des annates* editum an. 1718. & in tom. iij. part. j. collectaneorum quibus titulus est : *Memoires de literature & d'histoire*, libellum D. GOUJET S. Jacobi Hospitalarii Canonicum, cui titulum fecit : *Relation de l'assemblée de la nation Françoise à Constance &c.*

docti ſciunt, ac nos facilè omittimus; eamque rem, uti prædiximus, non contendendi ſtudio, ſed geſta recenſendi neceſſitate referimus.

Ibid. n. 6. & 12. Queritur Eugenius vehementiſſimè de conceſſis à Synodo indulgentiis; & Julianum Cardinalem Legatum, honorificè tamen appellatum, graviter vituperat, quòd eâ in materiâ concluſerit. Atqui jam diximus à Senenſi Synodo conceſſas indulgentias, nemine prohibente, nemine conquerente. Neque omittit Eugenius *Bullam plumbeam* à Synodo factam: quæ profectò indicant ab Eugenio querelarum cauſas undecumque conquiſitas, atque exaggeratas fuiſſe. Ibid. n. 8. vid. ſupr. cap. præc.

Ib. n. 12. Subdit Eugenius, Legatos Concilii Præſidentes adversùs Conciliaria decreta, *aliquando publicè, aliquando ad partem in Concilio, aliquando extra Concilium, in eorum domibus, coram honeſtis perſonis, prout meliùs & ſecuriùs potuerunt, ſæpiùs proteſtatos, ſingulariter in decreto de Annatis:* de quibus nihil comperio in geſtis aut in ullo publico monumento; imò decretum de Annatis, à Juliano Cardinale Præſide concluſum, ac vehementiſſimè nomine Synodi aſſertum eſſe conſtitit. Quòd autem ſignificare videtur Eugenius, Legatos à Synodo vim aliquam metuiſſe; nullis eſt geſtis, nullis hiſtoriis, nullo autore proditum; imò conſtat ex geſtis, Legatos honorificentiſſimè habitos. Vid. ſup. loc. cit.

Nec illud tacet Eugenius, *Concilium jam annis ſex durare ſine fructu:* (*h*) quòd ipſum Patres vehementiſſimè querebantur, ipſique Eugenio imputabant; qui Synodum ſine causâ jam indè ab initio diſſolverit; qui toto ferè triennio exagitaverit; qui nullam poſteà Curiæ reformationem pati poſſet.

Comm. Eug. apud Rainal. loc. cit. n. 15. Quantam autem reformationis curam gereret Eugenius, hæc commonitorii verba oſtendunt: *Utile prætereà foret, ſi ii Nuntii Apoſtolici ſecum portarent ſub Bullâ* ALIQUAM CURIÆ REFORMATIONEM, *quam Regibus & Principibus præſentarent: hoc enim baculo adverſarii noſtri ſemper nos invadunt & percutiunt, quia dicunt, multa in Romanâ Curiâ fieri quæ egent magnâ reparatione, nec illa tamen corriguntur. Per hanc reformationem, etiamſi uſquequâque plena non foret, modò eſſet* ALIQUA, *eorum ora obſtruerentur, qui continuè lacerant & carpunt Romanæ Curiæ famam, nec haberent quid ultrà impingerent, redderenturque tunc Reges & Principes meliùs ædificati, & proni magis ad condeſcendendum petitionibus Domini noſtri Papæ, & ſacri Collegii, deterrerenturque qui autoritatem Apoſtolicæ ſedis ſuo hoc prætextu perſequuntur.* En quam reformationem vellent. Itaque Eugenius tranſlatâ Synodo Ferrariam, ac deindè Florentiam, ne unum quidem reformationis caput attigit, ut ſuo loco videbimus.

Hæc qui legent, ne adversùs ſacroſanctam poteſtatem trahant, neque hominum peccata ſedi imputent; ſed Divina judicia contremiſcant, totque reformationes impias, ſequente ſæculo ex inferis prodituras, neglectæ reformationis ultrices cogitent.

Neque prætermittendæ artes, quibus Sigiſmundum Imperatorem, Regem Francorum, alioſque Principes delinirent: multa ſpeciatim ad ſingulos Prin-

(*h*) *ſine fructu.*] In memoriam revocet lector Eugenium, primi diſſidii tempore, Juliano Cardinali ſuccenſuiſſe, quòd res Concilii citiùs optato proceſſiſſent. Vid. ſup. hoc lib. cap. j.

cipes, hæc generatim ad omnes: *Non esset etiam malum, quòd Nuntii, qui habebunt ire, habeant aliquas particularitates, etiam in foro conscientiæ, ut possent gratificari Regibus & Principibus.* Ibid.

His artibus id impetrare nitebantur, ut Papa suprà omnia Concilia extolleretur, neque eorum ullis legibus teneretur; sed leges omnes moderari, atque etiam tollere pro arbitrio posset. Verùm hæc omnia Orbem concitatura, cùm palam edicere Eugenius vereretur, occultis tractationibus promovebat. Nunc quid publicè sanxerit exponendum, postquàm res in apertam erupit dissensionem.

CAPUT VII.

Dissidii causa ex gestis: quæstio proponitur, an Constantiensia decreta revocata in publicum.

HACTENUS motus animorum varios; nunc ipsum controversiæ caput exponimus. De Græcis reducendis pridem, & cum Eugenio, & cum Synodo agebatur. Et Eugenius quidem rem strenuè promovebat: naves, pecuniam, omnia apparabat. Et quamquam subsidia hæc in Pontificis potiùs, quàm in Concilii manu erant; Græci tamen profitebantur, ad tantæ rei firmitudinem, Concilii autoritatem esse necessariam. Locus ergò idoneus quærebatur, quem in locum Græci commodè convenirent. Basilea remotior, nec sine translatione Concilii res confici posse videbatur. Hinc motus. Nam & Patres Eugenium primâ jam dissolutione suspectum, novis experimentis permoti, reformationi obstare arbitrabantur; verebanturque, ne translationis specie, iterùm Synodus solveretur, aut in eum deduceretur locum, quò minùs liberè reformatio processura esset. Et aliundè Græcis Italia commodior erat, & Pontifex habendo conventui, cui ipse quoque necessariò adfuturus esset, Ferrariam, ut sibi Græcisque commodam destinabat. Patres in alia omnia ire; neque se Basileâ commovere velle; sed si Græci recusarent, præter Basileam, Avenionem quoque, aut aliquam in Sabaudiâ urbem habendæ Synodo designabant; ubi ex propinquo præsidium à Gallis, qui & Synodo faverent, & reformationem urgerent. Neque Græci primùm à Sabaudiâ abhorrebant; sed interim per Eugenii Legatos de Italiâ viciniore pacti erant, resque cum eorum Imperatore transacta. Cæterùm Legati Apostolici, Pontificis nomine, & Græcorum haberi rationem postulabant, & sumptus translationi necessarios offerebant. Quòd autem Patres obtendebant, Bohemos Basileam vocatos, prope diem adfuturos, iidem Legati, ut Bohemorum negotium Basileæ tractaretur, utque ibi reformatio, quoad Græci advenirent, ritè procederet, assentiebantur. Quæ cùm multis Patribus æqua viderentur, Sessione XXV. in duas itum est sententias. Patrum pars maxima locum habendæ Synodi Avenionem designabant: pauciores cum Legatis decretum edidere, Synodi nomine, de ipsâ Synodo Florentiam vel Utinam transferendâ, sive in alium locum tutum, in ante- Vid. hoc decret. part. j. Concil. Flor. tom. xiij. p. 831, 832.

rioribus decretis comprehensum, summo Pontifici, & Græcis commodum; *dummodò in manu Concilii ponerentur.* Hoc decretum incipit: *Hæc sacrosancta Synodus*; statimque ab Eugenio, ut rectè & ordine, à saniore Concilii parte editum, confirmatur, promulgatâ Bullâ, quæ incipit: *Salvatoris*, 29. Maii 1437.

Bull. Eug ib. p. 835. & seq.

Exindè Eugenius translatam Synodum intellexit: Patres obstinatè niti, atque inficiari decretum, ut illegitimè, à paucioribus factum, atque in designandâ Avenione persistere, Græcis frustrà clamantibus facinus indignum; cùm ipse Imperator, ac totus Oriens patriam ultrò relinquerent, Basileenses iis excipiendis, ne in vicinam quidem Italiam movere se velle, Avenionem anteferre, procul à Græcis dissitam, cujus nulla mentio in pactis facta esset. Hæc Græcorum Legati querebantur, ac palam Basileæ solenni contestatione editâ declarârunt, non adventuros Græcos, eorumque Imperatorem atque Patriarcham, nisi postquàm in Italiam appulissent, & ad vicina loca habendæ Synodo deducerentur; totamque schismatis culpam in Latinos Latinamque Ecclesiam conferebant.

Ib. p. 838.

Ib. p. 837.

In hâc igitur rerum necessitudine Eugenius, de Concilio Ferrariam translato decretum edidit, continuato tamen Basileæ tantisper Concilio *, ad peragendum Bohemorum negotium: cætera, quæ Basileæ agerentur, irrita declaravit. Hæc continentur Bullâ, *Doctoris gentium*, 1. Octobris 1437. **, ac deindè Concilium ad diem octavam Januarii Ferrariam indicitur Bullâ, *Pridem ex justis*, 1. Januarii ejusdem anni 1437. nam annorum initia pro more, à Dominicâ conceptione numerabant. ***

* Per dies triginta.

Bull. Eug. p. 858. & seq.

** Id est 1438.

*** Octavo Kalendas Aprilis, seu 25. Martii, Bull. *Pridem ex justis.* ib. p. 867. 868.

Intereà dum Basileæ de loco Concilii certaretur, Græcus Imperator appulit Venetias. Hîc Julianus Cardinalis hactenùs Synodo addictissimus Basileenses hortari, ut Græcis toties vocatis irent obviam, Legatos mitterent, ac perducerent, sanè Basileam, si possent: sin persuadere non possent, de loco Concilii cum ipsis convenirent; pacem Ecclesiæ loco quocumque curarent. Nihil actum: Julianus abiit: Synodus sine Legatis mansit: Ludovicus Alamandus Cardinalis, Arelatensis Episcopus, Conventui præfuit.

Vid. Patr. cap. lxiv. tom. xiij. Conc. pag. 1549.

Secuta deindè illa omnibus nota, quæ nihil ad nos spectent: neque enim posteriora illa Basileensia Clerus Gallicanus unquam tutanda suscepit; sed Constantiensia, Basileensibus prioribus gestis, consentiente Pontifice, toties repetita. Hæc immota stare, ex Ferrariensi quoque & Florentino Conciliis, ex ipsius Eugenii & successorum decretis, cùm maximè damnarent Basileensia posteriora decreta, non conjecturis aut ratiocinatione dubiâ, sed actis comprobamus.

CAPUT

CAPUT VIII.

Ex actis ab EUGENIO IV. *adversùs Basileenses in Ferrariensi quoque seu Florentino Concilio editis probatur priora Basileensia, quibus Constantiensia confirmantur, integrâ autoritate esse.*

NE quem lateat, quid ex actis monumentisque ordine recensendis probatum velimus, hæc summa est: postremâ Basileensi contentione quæsitum id tantùm: an Pontifex eâ autoritate fuisset, ut Synodum renitentem aliò transferre posset: cæterùm Constantiensia decreta Sessionis V. atque his connexa priora Basileensia valuisse; neque quidquam ab Eugenio, (edicto sanè publico) commotum in iis, quibus se Synodus, ex decretis Constantiensibus, in fidei, schismatis, reformationisque negotio, Papæ anteponeret.

Primum ergò publicum monumentum illud sit, Decretalis: *Salvatoris*, suprà memorata, quâ Eugenius IV. decretum, *hæc sacrosancta Synodus*, Sessionis Basileensis XXV. ut legitimi Concilii verum ac legitimum decretum firmat, ac Florentiam, vel Utinum, ex eodem decreto, futuræ Synodo habendæ designat. Ergò Basileensibus gestis ad XXV. Sessionem innititur, nedum ea edicto improbârit. Tom. xiii. Conc. pag. 838. vid. cap. præc.

Secundo loco prodeat illud ipsum Eugenii, de Concilio Basileensi Ferrariam transferendo, decretum, quod incipit, *Doctoris gentium*, anno 1437. quo quidem decreto commemorat decretum, *hæc sacrosancta*, Sessione XXV. editum, quo ipsa translatio innitatur. Ad hæc de Basileensibus multa conquestus est, nihil verò de iis, quæ ad Constantiensia decreta spectarent. Non igitur ea sollicitari voluit, Ib. p. 853.

Tertium sit decretum Sessionis I. habitæ Ferrariæ, anno 1438. ante adventum Græcorum, quo decreto statuitur, Synodum Ferrariensem Basileensis continuationem ac prosecutionem esse. Igitur adeò non improbat anteriora Basileensia decreta, ut iis innitatur, & ea continuet. Ib. p. 880. 883.

Denique in medium adducimus Eugenii præsentis in Synodo Ferrariensi decretum, *sacro approbante Concilio*, editum, quo signanter declarat, gesta Concilii, *à die translationis*, nullius esse roboris. Ergò nec ipse Pontifex anteriora gesta rescissa esse voluit. Bull. *Exposcit debitum.* ib. p. 896. & seq.

Cur autem Basileensia hæc posteriora rejiceret, hanc causam affert: *Nos igitur attendentes excessus eorum adeò notorios, ut non possint aliquâ tergiversatione celari, quòdque error, cui non resistitur, approbari videtur, & latum pandit delinquentibus iter is qui eorum conatibus non resistit*, &c. Atqui haud minùs notoria erant, quæ pro Constantiensibus decretis Basileenses gesserant, ante dissolutionem quidem Sessione II. post instauratam verò Synodum Sessionibus maximè XVI. & XVIII. Ergò si Eugenius improbanda ea esse censuisset, & tamen conticesceret, veritatem prodidisset. Conticuit autem; non ergò improbanda censuit. Ex his omnibus liquet Basileensibus gestis detractam autoritatem, eis quidem præcisè, quæ post translationem facta sint; Ib. p. 898.

anterioribus verò minimè ; atque ea non infracta , sed Ferrariæ continuata esse. Quare anteriora Basileensia decreta , quibus Constantiensia confirmantur , repugnante nemine , imò totâ Ecclesiâ iis decretis nixâ , plenâ autoritate constant.

Quæres an igitur adhuc valeant Basileensia decreta Sessionum XXI. & XXIII. quibus de Annatis, deque electionibus, atque aliis disciplinam spectantibus , tot ac tanta statuta sunt.

Respondemus , quæ ad dogma Ecclesiasticum pertinent, magno discrimine distinguenda ab iis, quæ ad disciplinam. Hæc à Conciliis quoque Œcumenicis facta , variis de causis , consentiente Ecclesiâ, mutari possunt : illa immota & perpetua esse constat. Cùm ergò decreta , quibus Basileenses Sessionis V. acta Constantiensia repetunt & inculcant, ad dogma pertineant, neque ea unquam Eugenius edicto edito reprehenderit , imò ut Œcumenicæ veræ ac legitimæ Synodi decreta agnoverit, non est cur de eorum autoritate dubitemus.

Quid quòd in Synodo Florentinâ , autore Eugenio , Constantiensia decreta expressè approbata sunt, flagrantibus dissidiis? Id verò demonstrabit sequens monumentum.

CAPUT IX.

Decretalis , Moyses, *in Synodo Florentinâ edita , priora Basileensia & Constantiensia decreta firmat.*

Conc. Florent. post coll. xiv. Bull. *Decret.* tom. xiij. pag. 1030. Bull. *Moyses* part. iij. p. 1186.

POSTEAQUAM Ferrariæ cum Græcis aliquot sunt habitæ Sessiones, Eugenius Concilium, ipso Concilio approbante, Florentiam transtulit. Ibi celeberrima Eugenii Decretalis , *Moyses vir Dei , sacro* (Florentino) *approbante Concilio* , edita est; quâ quidem Decretali Eugenius iisdem insistens vestigiis , Basileensia posteriora convellit ; ea scilicèt , quæ post translationem facta sint , non autem antecedentia : tum etiam Basileensia illa posteriora sic improbat , ut firmet Constantiensia.

Conc. Basil. tom. xij. p. 619.

Præmittendum verò est à Concilio Basileensi , Sessione XXXIII. tria hæc esse decreta : Ut *veritas de potestate Concilii generalis supra Papam , declarata per Constantiense & hoc Basileense , generalia Concilia , sit veritas fidei Catholicæ : ut veritas hæc , quòd Papa Concilium generale , sine ejus consensu , nullatenùs autoritativè potest dissolvere , aut ad aliud tempus prorogare , aut de loco ad locum transferre , sit fidei Catholicæ : ut veritatibus his duabus pertinaciter repugnans , sit censendus hæreticus.*

Hæ *tres veritates Concilii Basileensis* ferebantur : has verò fulciebant Constantiensibus decretis Sessionis V. toties Basileæ repetitis; eaque decreta primâ illâ veritate apertissimis verbis iterùm repetita. Quòd verò Eugenius Pontifex has propositiones negaret, Sessione XXXIV. hæreticus declaratus & loco motus est anno 1439.

Ib. p. 619. 620.

Adversùs decreta illa Basileensia Sessionis XXXIII. Eugenius in Synodo

Florentinâ edidit Decretalem, *Moyses :* ubi bis terque repetitur Synodum Basileensem condemnandam, ejusque decreta esse irrita; sed ea, quæ à die translationis facta sint. Ergò cætera Basileæ, etiam post reconciliatam gratiam, per biennium acta, ut veræ, orthodoxæ, ac legitimè continuatæ Synodi acta habebantur. Atqui eo tempore Constantiensia decreta Sessionis V. innovata. Ergò decretum de eâ innovatione factum, nullâ est autoritate rescissum, manetque integrum; ipsaque adeò Constantiensia decreta firma & inconcussa stant.

Id verò clariùs apparebit, si notas & qualificationes, quas vocant, tribus veritatibus Basileensibus adhibitas consideremus. Igitur tres illæ quæ dicebantur Basileenses veritates ipsi decretali insertæ, atque his verbis damnatæ sunt: *Ipsas propositiones superiùs descriptas, juxtà pravum ipsorum Basileensium intellectum, quem facta demonstrant, velut sacrosanctæ Scripturæ & sanctorum Patrum, & ipsius Constantiensis Concilii sensui contrarium..... sacro approbante Concilio* (Florentino scilicèt) *damnamus, reprobamus, damnatas & reprobatas nuntiamus. Datum Florentiæ in Sessione publicâ Synodali solenniter celebratâ anno* 1439. *pridiè Nonas Septembris.*

Vid. decr. *Moyses* loc. cit. p. 1190.

Ubi sunt, qui nobis Concilium Florentinum objiciunt? Audiant in Concilio Florentino propositiones Basileensium non absolutè damnatas, sed *ad pravum eorum intellectum.* Quem autem intellectum? Nempè eum, *quem facta demonstrant;* id est quòd Synodum nullâ causâ etiam maximâ, & ad pacem Ecclesiæ maximè faciente, transferri posse, idque ad fidem Catholicam pertinere dicerent. Eo ergò tantùm respectu Basileenses propositiones damnat Eugenius. Quâ verò notâ afficit? Nempè damnat, ut quæ essent *contrariæ Scripturis, Patribus, & Concilii Constantiensis sensui.* En qualificatio, quâ ipsa vis decreti constet ex iis rebus repetita, quæ ipsæ in Ecclesiâ summæ sunt autoritatis, Scripturâ, Patribus, Concilii Constantiensis dogmatibus. Qui enim Basileensia decreta Constantiensibus adversa damnat, is profectò Constantiensium investigandum sensum, autoritatem verò certam & indubitatam esse definit. Quid verò certius, quàm id cui adversari certa damnatio est? Vel quid magis ad Concilii autoritatem facit, quàm ejus decreta Scripturis, & Patribus conjuncta proferri, ut certam fidei normam?

Et quidem Pontifex de Basileensibus Synodum post translationem continuantibus, hæc præmiserat: *In hoc perniciosissimi, dum suam malignitatem sub veritatis fuco colorant, Constantiense Concilium, in malum ac reprobum sensum, & à sanâ doctrinâ penitùs alienum pertrahunt; cæterorum schismaticorum & hæreticorum falsam doctrinam sequentes, qui confictos errores, & impia dogmata ex Divinis Scripturis, & sanctis Patribus perversè intellectis, semper sibi adstruere moliuntur.* Sunt ergò decreta Constantiensia profectò ea, non de quibus Catholici dubitent, sed quæ hæretici & schismatici pervertant, ut sacram Scripturam, ut sanctos Patres: summo ergò honori ac venerationi habenda. Quæ porrò decreta, nisi ea quibus Basileenses usi erant, hoc est, Sessionis V. decreta? Sunt ergò ea decreta certa & immota, de quorum autoritate, tot jam Pontificiis & Conciliaribus decretis apertè approbantibus, non nisi temerè, ne quid dicam gravius, dubitari possit.

Ibid. pag. 1189.

Doctr. Lovan. p. 77. At enim objiciunt : *Hìc affirmat Eugenius decreta Conſtantienſia, vigente ſchiſmate, per unam ex tribus obedientiis, poſt receſſum Joannis XXIII. facta eſſe.* Verum ; & rem, ut geſta eſt, narrat Eugenius. An ergò propterea Conſtantienſibus decretis detrahit autoritatem, cùm Baſileenſes eorum decretorum autoritate damnet ? Eſto Conſtantienſia decreta Seſſionis V. Eugenius Pontifex obliquè, ſi ita placet, perſtricta voluerit ; næ tu iniquus ſis, qui quod narrando obliquè & obiter (*i*) dictum ſit, ipſi decreto anteponas. Neque verò dixeris, laudari Conſtantienſia decreta, non ut certæ autoritatis, ſed ut quæ à Baſileenſibus allegata ſint ; diſertè enim Pontifex pronuntiat ita perverſa fuiſſe à Baſileenſibus decreta Conſtantienſia, ij. Pet. iij. 16. eâ audaciâ, eo ritu, quo ab hæreticis, & ſchiſmaticis, Scriptura quoque & Patres ſoleant : planè eo ſenſu, quo Petrus doceat Pauli epiſtolas, ut & cæteras Scripturas à pravis hominibus fuiſſe perverſas, hoc eſt, eo modo, quo corrumpi regula ſoleat : quo certè ad commendandam Conſtantienſium decretorum autoritatem nihil dici potuit firmius.

Jam quod ad eorum ſenſum attinet, haud minùs finita res eſt Eugenii IV. autoritate & judicio. Nempè adverſarii Conſtantienſium decretorum, ſenſum eum eſſe volunt, ut adversùs dubios tantùm Pontifices valeant. Atqui Eugenius, cùm & in primo & in ſecundo diſſidio decreta Conſtantienſia aſſiduè objectarentur & inculcarentur, nunquam id reſpondit : imò verò id reſponſum in primo diſſidio dictis factiſque confutavit, cùm Baſileenſes Conſtantienſium decretorum autoritate, adversùs ipſum quoque, indubitatum licèt Pontificem, uſos, edito diplomate, agnovit Orthodoxos ; iiſque inſuper ut ſuperioribus paruit. Quare nec in ſecundo diſſidio, rebus exaſperatis, ab illo fundamento receſſit ; ac Baſileenſes multa in ſe graviſſima ex decretis Conſtantienſibus molientes, definivit ille quidem ab eorum decretorum ſenſu deflectere ; non tamen ideò quòd ea decreta in Pontificem indubitatum verterent, ſed quòd aſſererent & ad fidem Catholicam pertinere dicerent, nullam omninò eſſe cauſam, propter quam Synodus à Papâ transferri poſſit. Neque quidquam aliud in Baſileenſibus condemnavit, quàm quòd, tantâ licèt Græcorum reducendorum neceſſitate tranſlati, continuâſſent Synodum : neque ulla Synodica decreta irrita declaravit, niſi ea quæ poſt tranſlationem facta eſſent. Quare ille eſt ſenſus, quem Conſtantienſibus decretis malè affingi definivit. Manent cætera, Eugenio quoque judice, immota ; nempè ut Conſtantienſia decreta ſummâ

(*i*) *obliquè & obiter*] Attentè legenti hanc Bullam, certum erit Eugenio Conſtantienſium decretorum autoritate veluti obruto nihil ſuccurriſſe, quod Baſileenſibus reſponderet. Optaſſet quidem incertam apud omnes viſam fuiſſe hujus Synodi autoritatem ; ſed verebatur hoc apertè dicere, ne ipſe palàm exploderetur. Hinc tot tenebris, hinc tot ementitis coloribus involuta Bulla ea eſt. Cauſæ non bonæ qui umque ſolent eſſe defenſores, in eas neceſſe eſt venire anguſtias. Poſtquàm enim bonâ fide agere deſtiterunt, oportet, cùm nihil æqui bonique ſuppetat ingenium, ad artes ſe convertant, queis incautos fallant. Interim, lector, illud obſerva : ex iis ipſis latebris quibus ſeſe occultat Eugenius, invictiſſimè probari, tunc temporis, ipſos Pontifices Conſtantienſem Synodum improbare veritos. Cur autem id verebantur, cùm ipſorum tanti intereſſet hujus Synodi irrita eſſe & nulla decreta ? Nimirum noverant non impunè à quoquam detrahi poſſe de talis Concilii autoritate, quod utique omnes Catholici Œcumenicum venerabantur.

& indeclinabili autoritate constent, utque extra schismatis tempus sub indubitato quoque Pontifice, suo nativoque sensu valeant, in fidei, in schismatis, in generalis reformationis casibus, quod unum Patres Gallicani, suâ Declaratione complexi, ab Eugenii quoque censuris se immunes præstiterunt; neque enim translationis à Basileensibus spretæ quæstionem ullo modo attigerunt.

CAPUT X.

An decretum unionis Florentiæ editum, Constantiensia decreta antiquarit.

JAM perpendere nos oportet decretum unionis Florentiæ editum: illud scilicèt, quo Latini, Græcique conjuncti sunt. Hoc enim decreto Constantienses canones reprobatos Bellarminus asserit; cujus dicta alii passim exscribunt. Decreti autem hæc verba sunt: *Diffinimus sanctam Apostolicam sedem in universum Orbem tenere Primatum, & ipsum Pontificem Romanum successorem esse Beati Petri Principis Apostolorum, & verum Christi Vicarium, totiusque Ecclesiæ Caput, & omnium Christianorum Patrem ac Doctorem existere, & ipsi in Beato Petro pascendi, regendi, ac gubernandi universalem Ecclesiam, à Domino nostro* JESU-CHRISTO *plenam potestatem traditam esse, quemadmodùm etiam in gestis Œcumenicorum Conciliorum, & in sacris Canonibus continetur.* Ac paulò post: *Salvis privilegiis Patriarcharum, & juribus eorum. Datum Florentiæ* 1439. *pridiè Nonas*, hoc est 6. *Julii.* Hæc sunt, quibus Constantiensia decreta abrogata esse volunt, quod est falsissimum.

Bell. de Conc. lib. 1. c. vij. Doct. Lov. p. 73. Duq. init. Conc. Flor. tom. xiij. p. 510. & seq.

1°. enim si Constantiensia displicebant; si ea ut erronea, vel schismatica rejici oportebat, apertè agendum; recitanda decreta quæ abrogarentur; Sessio V. Constantiensis expresse revocanda, ne ampliùs Œcumenici Concilii nomine falleremur. Quid enim verebantur? An Constantiensis Concilii pro Œcumenico habiti autoritatem? Hanc autem veramne an falsam judicabant: si veram; ergò indeclinabilem, neque ullo alio decreto labefactandam: si falsam; eò rejiciendam apertiùs, quò tanto nomine simplices animæ, imò verò docti quoque in errorem inducerentur.

2°. Si doctrinam Constantiensis Synodi damnatam voluissent, saltem iis verbis facerent, quæ plana & perspicua essent; neque in sensum Constantiensi decreto congruum intelligi possent. Atqui decreti unionis verba in sensum Constantiensi decreto congruum intelligi posse, & ipsum Duvallium antiquæ licèt Sorbonæ adversum, confitentem audivimus. Ergò Florentini Patres Constantiensem doctrinam nullatenùs à se damnatam voluère.

Vid. Diss. præv. n. xix.

3°. Verba decreti Florentini reverà nil habent Constantiensi decreto contrarium. Nempè hæc verba objiciunt: *Papæ in Beato Petro pascendi, regendi, & gubernandi universalem Ecclesiam à Domino plenam potestatem fuisse traditam.* Atqui hæc non indicant, eam potestatem ita esse datam, ut adunatæ quoque Ecclesiæ consensum unus vinceret: quod Patres Constantienses condemnabant. Ergò Florentini Patres Constantiensibus non repugnant.

4°. Sanè nemo negat Archiepiſcopo ſubjici totam Provinciam, ab eoque regi, ſano quidem ſenſu, & certis legibus : nulla enim Provinciæ pars, quæ non ipſi ſubſit. Quidni potiori jure ſummus Pontifex univerſam, quâcumque patet, gubernet Eccleſiam ; cùm nulla pars Eccleſiæ ſit, quæ non ei obediat? Patet ergò verus decreti Florentini ſenſus Conſtantienſi congruus. Eâ quippè mente Florentiæ dictum à Papâ regi *univerſalem Eccleſiam*, quâ mente Conſtantiæ, Martino quoque Papâ approbante, dictum, Eccleſiam Romanam ita eſſe ſupremam, *quatenùs Primatum habet ſuper alias Eccleſias particulares ;* non certè ita ut earum conjunctam vim & conſenſionem vincat.

5°. Ipſa Florentina Synodus diſertis verbis Conſtantienſia decreta confirmavit, approbatâ ſcilicèt ritè & ſynodicè decretali, *Moyſes.* Ergò in decreto unionis eadem improbata noluit : neque quidquam eſt ineptius, quàm ut præcisè & ſpeciatim dicta, generatim dictis reſcindi poſſint.

6°. Quæro, an à Græcis quiſquam poſtulârit, ut omnibus Conciliis, in omnibus caſibus, Pontificem Romanum ſuperiorem eſſe neceſſariò crederent, eâque conditione tantùm Eccleſiæ Romanæ conjungerentur? Malè profectò & iniquè cum ipſis comparatum eſſet, à quibus graviora & difficiliora de Primatu Pontificis, quàm à Latinis quoque peterentur. Erant in omnium manibus Alliacenſis, Gerſonis, Franciſci Zabarellæ Cardinalis atque Archiepiſcopi Florentini, ſui ævi Canoniſtarum facilè Principis, aliorumque libri, qui Romano Pontifici Synodum anteferrent. Nemo eos Orthodoxos pioſque eſſe negabat. Imò hanc ſententiam doctiſſimi quique, & omnes paſſim Academiæ propugnabant. Quid autem abſurdius aut iniquius quàm ut à Græcis interim Florentini Patres graviora poſtularent? Quis verò putet, Græcos id fuiſſe laturos?

7°. & ultimò, reverâ longè alia mens eorum fuit. Quo loco multi commemorant decreti unionis verba, quæ longè aliud præ ſe ferre videantur ; nempè ſic ſcriptum eſt : *Papæ in Petro datam plenam poteſtatem regendi & gubernandi univerſalem Eccleſiam* : non ſanè ſimpliciter, ita ut Eccleſiam pro arbitrio regat; ſed *quemadmodùm etiam in geſtis Œcumenicorum Conciliorum, & in ſacris Canonibus continetur* ; ſive, ut ex Græco de verbo ad verbum verti poteſt, *ſecundùm eum modum*, *qui & in geſtis Œcumenicorum Conciliorum & in ſacris Canonibus continetur*, vel ſimpliciùs ac rotundiùs : *ſecundùm quod & in geſtis Oecumenicorum Conciliorum, & in ſacris Canonibus continetur.* Undè etiam addunt : *Salvis Patriarcharum privilegiis & juribus :* quæ omnia Patres apponi voluêre, ne Eccleſia voluntate magis, quàm canone regi videretur ; neve plenæ poteſtatis ſpecie jura omnia miſcerentur. Neque id lædebat Pontificiam poteſtatem, cùm ab ipſo Eccleſiæ naſcentis exordio, ſacris canonibus obligari ſe, vel ipſa profeſſa ſit, quod ſuo loco aſſeremus.

Vid. paſſ. lib. xj.

CAPUT XI.

De vero sensu eorum verborum decreti unionis : QUEMADMODUM ETIAM IN GESTIS ŒCUMENICORUM CONCILIORUM CONTINETUR.

NEQUE equidem ignoro magnas moveri lites de his interpretationibus : prima, quæ sic vertit : *quemadmodùm etiam :* & altera, quæ sic : *secundùm quod & in gestis*, &c. Neque minorem esse de ipso verborum sensu controversiam, cùm illimitatæ potestatis defensores asserant, postrema decreti Florentini verba proferri, non ad coërcendam justis legibus Pontificiam potestatem ; sed tantùm ad demonstrandum *pascendi ac regendi potestatem plenam*, à Conciliis quoque generalibus, sacrisque canonibus fuisse agnitam. Quem sensum firmari contendunt primâ versione : *Quemadmodùm etiam :* hâc enim voce, *etiam* (k) hunc sensum maximè comprehendi. Nos verò hanc litem facilè componemus, si cum æquioribus disceptatoribus agere liceat. Vid. Pet. de Marc. de Concord. &c. lib. iij. cap. viij. §. v.

Primò enim certum illud, congruere Græco textui de verbo ad verbum postremam interpretationem : *secundùm quod*, vel, *secundùm eum modum* καθ' ὃν τρόπον *qui & in gestis Conciliorum Oecumenicorum, & in sacris canonibus continetur.*

Secundò & illud certum, Græca æquè ac Latina, sacro approbante Concilio, Eugenii nomine esse edita ; Latinaque ab Eugenio & Latinis subscripta, hanc habere interpretationem : *Quemadmodùm etiam*, &c. Id verò ex authentico Concilii Florentini constat, quod transmissum olim ad Burgundiæ Ducem Philippum II. eum qui *Bonus* dicebatur, nunc in nobili Bibliothecâ Colbertinâ *, Eugenii ac Joannis ** Imperatoris signis munitum asservatur.

* Nunc est in Bibliothecâ Regiâ.

** Paleologi.

Tertiò, neque illud in dubium ab æquis judicibus revocari potest, quin decreto Florentino, quo Græci Ecclesiæ conjungendi erant, Græcis maximè consulatur ; adeòque si interpretationes conciliari non possent, eam maximè probari oportere, quam Græca verba præferre videantur. Quid enim ? An Græcos dicemus fuisse delusos ? An subdolâ interpretatione avocatos eos ab eo sensu, in quem Græca ipsa ferrent ? Absit hoc ab Ecclesiæ Latinæ candore ac majestate. Quare in eam potiùs iremus sententiam, quam Græca verba postularent.

Sed quoniam certum erit rectè considerantibus, & Græca & Latina in eandem facilè convenire sententiam, certam inimus viam, quâ liquidò de-

(k) *hâc voce* ETIAM.] D. DE MARCA loco citato contendit verbulum ETIAM *incuriâ amanuensium irrepsisse in his verbis :* QUEMADMODUM ET IN GESTIS CONCILIORUM, pro quibus illi scripserint : *Quemadmodùm etiam in gestis &c.* Sed vix potest credi hunc errorem optimos quosque hujus Synodi codices invasisse, & eum etiam authenticum, de quo D. BOSSUET mox est dicturus.

monſtremus, poſtrema decreti verba eò fuiſſe prolata, ut plena poteſtas, quam Florentini Patres Papæ aſſerebant, ſacrorum Conciliorum & canonum autoritate, non tantùm probaretur, ſed etiam antiquis ſuiſque coërceretur finibus. Id verò declaramus, non jam nudis verbis; ſed, quod Theologum maximè deceat, ipsâ verborum geſtorumque ſerie.

Primùm enim, Græci nunquam intellexerunt, Papæ ineſſe eam autoritatem, quæ nullis legibus teneretur. Ecce enim Beſſarion Metropolites Nicænus, unus Græcorum omnium Latinis æquiſſimus, conjunctionis mutuæ & ineundæ cupidiſſimus, & initæ retinentiſſimus, neque Romæ ſuſpectus, propter egregia merita remque in Florentinâ Synodo benè geſtam factus Cardinalis, ac ſede Petri dignus habitus; (*l*) cùm noſtri in additione vocis, *Filioque*, Eccleſiæ Romanæ autoritatem urgerent: *Scimus quidem*, inquit, *quæ ſunt jura & prærogativæ Romanæ Eccleſiæ; nihilominùs ſcimus etiam prærogativæ ejus quos terminos habeant.* Hæc jam indè à Synodi initio Græci profitebantur ſeſſione IX. ipſe etiam Eugenius ſeſſione XXV. hæc ad Græcos loquebatur: *Conveniamus ſimul, fiatque Synodus: conficiat ſacrum Sacerdos: jusjurandum demus Latini, pariter & Græci: proferatur liberè veritas per ſacramentum; & quòd pluribus videbitur, hoc amplectamur, & nos & vos: jusjurandum enim apud Chriſtianos non fallitur.*

Tom. xiij. Conc. ſeſſ. ix. Concil. Flor. p. 151.

Ibid. ſeſſ. xxv. p. 387.

Non ergò ex ſuâ unius ſententiâ rem decîdi volebat, neque ita paſcebat & docebat univerſalem Eccleſiam, ut adunatæ conſenſum vinci à ſe putaret, qui fidem quoque ſuam Patrum conſenſione firmari intelligebat.

Jam eâdem de re, eâdem ſeſſione, quid Græci ſentirent Beſſarionem clarè exponentem audiamus. Habuit ille ad ſuos orationem dogmaticam, cujus hoc fundamentum; quoties neceſſitas ingruat, & hæreſis aliqua exorta ſit, *debere Eccleſiam Dei in unum congregatam, de rebus dubiis judicare, ac ſecundum præcepta Divinæ legis, & ſanctorum Patrum, communi omnium conſenſu ſententiam ferre.* Tum addit, *communiter hæc agi, & quæ communia ſunt, communi conſenſu terminari oportere:* ita enim egiſſe Synodos Œcumenicas, primam, ſecundam, tertiam, & alias omnes.

Beſſ. Orat. dog. cap. j. ib. p. 394.

Cùm verò inter ſe Græci deliberarent, Imperator ſic infit: *Ego præſentem hanc Synodum generalem nullâ ex parte inferiorem judico aliis omnibus antehac celebratis.* Ac poſteà: *Ego Imperator ſequi debeo ſententiam Synodi, majoriſque illius partis, nec non defendere quod fuit ſancitum à pluribus. Proptereà dico*, inquit, *me hujus ſacræ Synodi pluriumque ejus Patrum ſequi ſententiam .... tum quia ego cenſeo ſanctam Eccleſiam in ſacris dogmatibus nullo modo poſſe errare, communi ac Synodicâ conſideratione utentem: unus quippe, vel duo, vel tres, aut plures ex hominibus .... fieri poteſt ut errent; at univerſalem Dei Eccleſiam, de quâ Dominus dixit ad Petrum:* TU ES PETRUS ET SUPER HANC PETRAM ÆDIFICABO ECCLESIAM MEAM, ET PORTÆ INFERI NON

Conc. Flor. ſeſſ. xxv. p. 482. 483.

(*l*) *Beſſarion .... ſede Petri dignus habitus.*] Hunc Cardinales poſt Nicolaum v. ac deinde poſt Pium ij. elegiſſent Pontificem, niſi Cardinalis Avenionenſis (Alanus DE COETIVI) dixiſſet, Eccleſiæ Latinæ id turpe fore, ſi ex Græcâ ſummum Pontificem ipſa adſciſceret. Hæc vana cauſa fuit eligendi Paulum ij. hominem glorioſum, faſtidioſum & doloſum. Beſſarion autem apud Romanos plurimi ſemper eſt habitus. Cùm enim eſſet plurimæ doctrinæ multique judicii, doctis omnibus favebat. Hic moriens amplam ſuam Bibliothecam Venetis legavit. Vid. Plat. Onuph. Rain. &c.

NON PRÆVALEBUNT ADVERSUS EAM; *eam, inquam, Ecclesiam communiter errare omninò est impossibile: alioquin & sermo Salvatoris evanuit, & fides nostra debili fundamento est nixa.* Hæc Græci audiunt, hæc probant. Non ergò ad Papam solum, sed ad universam Ecclesiam provocabant, nostrisque omninò consentanea prædicabant.

Jam, ne quid superfit dubii, operæ pretium erit diligenter excutere quæ dixerint, cùm de privilegiis Papæ speciatim ageretur, ac postrema hæc, de quibus nunc agimus, decreti verba expenderentur.

Græci igitur sic loquuntur: *Admisimus privilegia Papæ, præterquàm duo: ne convocet Synodum œcumenicam, sine Imperatore & Patriarchis, si conveniant; quòd si advocentur, nec veniant, ne impedimento sint, quominùs Synodus fiat: alterum est, ut si quis putet se ab aliquo Patriarcharum pati injuriam, & veniat qui interposuit appellationem, ne Patriarchæ ipsi se sistant judicandos; sed Papa mittat Inquisitores ad Provincias κατὰ χώραν, & ibi in partibus τοπικῶς judicetur.* Ib. p. 505.

Hìc Papa respondit se velle *omnia Ecclesiæ suæ privilegia; velleque ad se fieri appellationes; necnon regere & pascere universam Ecclesiam, ut ovium pastorem; & celebrare Synodum Oecumenicam, cùm opus fuerit; & omnes Patriarchas parere ejus voluntati.* Ibid.

Hæc postulata Papæ, omnia ad absoluta Imperia revocantis, Græci respuêre; gestaque Synodi sic habent: *Imperator, his auditis, desperavit; nec aliud respondit, nisi: curate de nostrâ profectione.* Adeò abhorrebant ab eo, ut Ecclesia non canone, sed voluntate regeretur. Ergò conventum est, *ut Papa regeret Dei Ecclesiam, salvis Patriarcharum Orientis privilegiis & juribus:* quo fixum, valere canones, nec mero Imperio regi Ecclesiam, Ecclesiisque sua jura canonico ordine fundata constare. Ibid. Ibid.

Cùm in eo jam essent, ut conscriberetur decretum unionis, de Papæ privilegiis sic erat scriptum: ut Papa illa habeat *juxtà determinationem sacræ Scripturæ & dicta sanctorum:* obstitit his verbis Imperator: *An si quis,* inquit, *Sanctorum in epistolâ honoret Papam, excipiet hoc pro privilegio? Ac Papa significavit, ut aut hoc corrigeret, aut de reditu ejus cogitaret; cogebatque apponi: juxtà* TENOREM CANONUM; *& non* SECUNDUM DICTA SANCTORUM. Ib. p. 506. 507.

Jam nemo negaverit, quin tunc vel maximè quæreretur, non modò de constituendâ, sed etiam de regendâ suisque coërcendâ finibus Pontificiâ potestate; cùm Græci vererentur, ne ambiguâ formulâ privilegia Papæ in immensum tenderent.

Quare hìc omnis unionis spes rursùs penè concidit; patetque omninò intellexisse Græcos, *regendam* quidem à Papâ *universam Ecclesiam*, sed *juxtà canones;* non mero imperio & absolutâ voluntate.

Quæ cùm diù multùmque agitata fuissent; atque Eugenius quidem vocem illam, *secundùm dicta Sanctorum*, vehementer urgeret, Græci vocis ambiguitate deterriti haud minore vehementiâ repugnarent; tandem conventum est, ut *Papa habeat sua privilegia juxtà canones & dicta Sanctorum, sacramque Scripturam, & acta Synodorum:* quæ collecta simul veram administrandæ Ecclesiæ formam exhibebant; patebatque à Synodo Papalis po- Ib. p. 507.

teſtatis, non ſolùm habendæ firmamentum, ſed etiam exercendæ regulam fuiſſe præſcriptam.

Hìc Eugenius, *dicta Sanctorum*, toties inculcata omiſit, ut quæ jam ipſi quoque ambigua viderentur; convenitque utraque Eccleſia in hanc formam, ut Papæ quidem ineſſet à Chriſto tradita regendæ ac paſcendæ Eccleſiæ poteſtas; ſed *ſecundùm eum modum, qui, & geſtis œcumenicorum Conciliorum, & ſacris canonibus continetur:* quæ quidem Gerſoni, Alliacenſi, noſtriſque concinunt, magnâ animorum conſenſione docentibus, *in Papâ agnoſcendam plenitudinem poteſtatis; ſed à Conciliis ſacriſque canonibus regulandam.* Hinc autem videre eſt, cur jam Eugenius hanc vocem, *dicta Sanctorum*, hìc omitti ipſe vellet; quippe cùm haud ſatis apta videretur regulandæ Pontificiæ poteſtati, quæ canonibus quidem & Conciliis Œcumenicis, non autem *dictis Sanctorum* generatim ſumptis, parere ſoleat.

Hæc igitur è Florentini Concilii geſtis expreſſa demonſtrant, quantùm ab eo abfuerint Græci ut agnoſcerent ſupremam illam infinitamque poteſtatem, quæ totam adunatam Eccleſiam ſupergrederetur: quantùm abfuerint Latini, ut eam à Græcis agnoſci poſtularent; atque omninò conſentire Florentina cum Conſtantienſibus, nedum ea abrogarent. Sic decet à Catholicis conciliari quidem, non inter ſe committi & collidi Concilia, ne, quæ in Eccleſiâ ſummâ eſt, nutet autoritas.

Ibid. decr. union. pag. 509.

Florentinum decretum ab Eugenio factum eſt, *ſacrâ approbante Synodo;* ſive, ut Græca habent, Συναινέντων ἐν τῇ συνόδῳ τῶν σεβασμιῶν ἀδελφῶν: *Conſentientibus in Synodo reverendiſſimis fratribus*, hoc eſt, ipsâ Synodo condecernente, ſententiam cum ipſo ferente, ac decretum ſuum ejus decreto addente. Neque aliter Græci intellexerunt, quàm, ut eos ſæpe profeſſos eſſe vidimus, decernendi vim ipsâ membrorum omnium conſenſione atque unitate conſtare; tuncque Eccleſiam errare non poſſe, *communi* ſcilicet *& Synodicâ conſideratione utentem*, ut ſupra profeſſos legimus.

CAPUT XII.

An Conſtantienſibus decretis, & Conciliari poteſtati noceat, quòd Eccleſiæ pars maxima, ac præſertim Galli, EUGENIO *Baſileæ damnato ac depoſito obedirent.*

HIc quæſtio exoritur, ſi Conciliis tanta ineſt autoritas, cur ergò Baſileenſia poſtrema irrita fuere, atque Eugenius IV. à Synodo depoſitus, pro vero Pontifice, etiam à Gallis eſt habitus? In promptu reſponſio eſt; facta referimus; ſolutio ex factis.

Baſileenſes Patres multis videbantur duro nimis & obſtinato animo neglexiſſe Græcorum ſalutem, & æquas conditiones reſpuiſſe. Ipſi etiam Græci Baſileæ magnis clamoribus querebantur de Synodo, quæ tantæ rei gratiâ commovere ſe nollet; in eaſque anguſtias Pontifex conjici videbatur, ut omitteret Eccleſiæ conjunctionem, tantum opus, idque magno & æterno

ſuo & Eccleſiæ Latinæ dedecore, niſi Synodum ipſe transferret: quod tamen ne ſolus contra Synodi autoritatem attentaret, memoratum illud de Florentiâ & Utino decretum Synodi prætendebat. His cauſa Pontificis nitebatur: neque ut anteà, vanæ ac fruſtratoriæ dirimendæ Synodi cauſæ ferebantur, ſed conjunctio prætendebatur Eccleſiarum, jam præſentibus Græcis, & Synodum cum ſucceſſore Petri celebrantibus. Cæterùm cùm eo loco res Eugenii eſſent, tamen tanta erat Synodi reverentia, ut Ferrariam pauci convenirent: non Patres, non Reges, non reliqui Principes Orthodoxi: unus Burgundiæ Dux ſeſſione demum XIII. anno ferè integro poſtquam Eugenius Ferrariæ cum Græcis agebat, miſſis Legatis Synodo ſe conjunxit. Et Epiſcopi ex Italiâ convenere ferè ad LX. Abbates ad XL. quos inter ex Galliâ Antiſtites quinque admodum, vel ſex, ex Provinciâ ferè, quæ nondum Gallicano Imperio parebat, & duo Hiſpani; ex Germaniâ, ex Angliâ totoque Septentrionali tractu nullus. Hæ gentes cum Galliâ & Hiſpaniâ, omiſſis Florentinis, ipſoque Eugenio, Baſileenſibus adhærebant. Interim paulatim Baſileâ dilabi Patres, poſtquàm reformationis ſtudium ac ſpes in jurgia abiiſſe viſa: cujus rei culpam multi in Patres, multi in Eugenium, in utroſque plurimi conferebant. Ergò pauci exercere Synodi autoritatem; iique plerumque non Epiſcopi, ſed Doctores Theologicarum ac Juris Facultatum, Preſbyteri tantùm, imò interdum vix Clerici. Jamque viris maximis, neque Eugenianæ, neque Baſileenſium partes planè probabantur: *Cardinalis ſancti Petri (m), viri ſancti & graviſſimi, ſententia placebat, qui neque hos, neque illos laudare ſolebat.* Hæc Æneas Sylvius.

Conc. Flor. ſeſſ. xiij. p. 207.

Æn. Sylv. epiſt. xxv. p. 518. edit. Baſ.

In hunc locum redacti Baſileenſes, tamen in Eugenium cum Græcis & Armenis præclarè agentem, atque Orientales Eccleſias à tot ſæculis ſciſſas ad ovile revocantem, miris anathematibus, Œcumenicæ Synodi titulo, detonabant. At cùm eum etiam depoſituri viderentur, ſapientiſſimus quiſque ab eâ ſententiâ abhorrere; Legati Regum palam intercedere, novi ſchiſmatis metu; multi à Synodo diſcedere: inter eos etiam, qui Baſileæ remanerent, graves diſſenſiones oriri. Prorsùs tanto nomini, neque Conciliorum gravitas, neque ipſa Cœtûs dignitas reſpondebat. Nihilo ſecius toties imminuta Synodus, neque ſibi ſatis conſentiens, Eugenium mirâ confidentiâ depoſuit; elegit Felicem olim Sabaudiæ Ducem, qui abdicato Imperio, quæſitoque ſeceſſu, quietam magis ac ſuavem, quàm ſolitariam vitam (n) agere videbatur.

Deponendi Eugenii cauſæ, tranſlata & contempta Synodus; negatæque eæ, quas Catholicas ferebant, Synodi veritates: *tum ſimoniacum, ac dilapidatorem bonorum Eccleſiæ* arguebant, jactatum potiùs in ſpeciem, quàm

Conc. Baſ. ſeſſ. xxxiv. pag. 620.

(m) *Cardinalis S. Petri.*] Joannes Cervantes Hiſpanus Hiſpalenſis Archiepiſcopus, ubi vidit Papam & Synodum diffidentes, in Hiſpaniam reverſus eſt. Vid. Ciacon.

(n) *ſuavem ... vitam* &c.] Amedeus viij. Sabaudiæ Dux, ideò pacificus & ſui ævi dictus Salomon, quòd, dum vicini Principes armis inter ſe decertabant, ipſe pacem cum omnibus coluerat, abdicato Ducatu commiſſâque hujus curâ filiis ſuis, ſeceſſit, unà cum ſex Magnatibus in locum *Ripalliæ*, ubi monaſterium extruxit, ſibique & ſodalibus palatium, cui nomen fecit, *Eremum*. His Eremitis molliter viventibus amplæ erant & opportunæ ædes, lautæ epulæ, multum otium. Vid. Spond. an. 1434. Sylv. comm. lib. vij.

probatum; imò nec quæsitum. Hîc iterùm in studia scindi Christiana Respublica; pars hunc, pars illum colere, pars neutrum; & expectare quid copiosior ac certior Synodus declararet. Hanc sententiam Germani maximè sequebantur, cùm Basileensem Galli Synodum colerent, Florentinam respuerent, Constantiensia omnia confirmarent; simul Pontificem Eugenium agnoscebant, depositionem non admittebant, quòd malorum Ecclesiæ recordati, schisma vererentur; neque multis satis idonea causa visa esset, cur Eugenio tam pauci, iique inter se divisi, potestatem abrogâssent reclamantibus Legatis Principum: in cæteris Basileensia decreta, atque iis nixam Pragmaticam-Sanctionem studiosissimè retinebant.

Vid. Conc. Bitur. pro Prigm. ib. p. 1430.

Id quidem Odoricus Rainaldus confitetur, ac probat ex Nicolao Clemangio (o) Theologo Parisiensi, hujus ævi celeberrimo, gesta publica referente; sed nos ipsa gesta, ipsamque Pragmaticam-Sanctionem legere ac referre præstat.

Rain. an. 1440. n. 4.

Ea edita est, Rege præsente, & in congregatione Ecclesiæ Gallicanæ apud Bituriges, 7°. Julii, anno 1438. atque à magnificâ Synodi Basileensis commendatione ducit initium.

Tom. xij. Conc. pag. 1429. & seq. vid. Pragm. in edit. Pinsonii an. 1666.

Recipiuntur ergò ex eodem Basileensi Concilio, Concilii Constantiensis Constitutiones, imprimis caput, *Frequens*; tum ejusdem Concilii Constantiensis Sessionis V. Basileæ toties repetita decreta, adscribiturque sic: *Acceptavit & acceptat, prout jacent, jam dictorum Prælatorum cæterorumque virorum Ecclesiasticorum, ipsam Ecclesiam* (Gallicanam) *repræsentantium, congregatio sæpè dicta.* Tum Basileensia decreta memorantur, & *acceptantur*, præsertim illud de sacris electionibus. Adhibitæ quidem decretis Basileensibus aliquot *modificationes*; sed quàm illud fieret, illæsâ Concilii autoritate, hæc verba demonstrant: *Demùm conclusit prælibata Congregatio, ut decreta ipsa, de quibus visum est, quòd debeant simpliciter acceptari, ex nunc simpliciter acceptentur & executionem sortiantur, atque ex nunc effectui realiter mancipentur; & similiter ea decreta circa quæ factæ fuerunt prænotatæ modificationes, ex nunc cum ipsis modificationibus acceptentur, prout etiam acceptantur,* SUB SPE SCILICET QUOD IPSÆ MODIFICATIONES PER SACRUM CONCILIUM ADMITTENTUR: *pro quo Regii Oratores instabunt, vice Regiâ, Ecclesiæ Regni & Delphinatûs.*

Cùm hæc admitterent, tamen in agnoscendo Felice, Basileensibus non consentiebant, sed Eugenio obsequebantur. Id cur facerent, docet illa responsio Caroli VII. deprompta ex vetustissimo Codice Victorino, quo hujus ævi acta referuntur: *Protestatur Rex, quòd more Prædecessorum suorum paratus est audire Ecclesiam ritè ac legitimè congregatam. Verùm quòd apud multos graves & probos non modica est dubitatio, an suspensio, privatio, & subsecuta electio facta Basileæ sit legitima, dubium etiam est, an illa congregatio* ILLIS DIEBUS, *quibus prædicta agitata & facta sunt, sufficienter repræ-*

Hist. Univers. an. 1439. tom. v. p. 447.

(o) *Clemangio.*] Is doctrinâ & elegantiâ plerisque sui ævi scriptoribus major, magnam sibi famam comparavit, scriptis egregiis literis ad Regem Carolum vj. & ad Pontifices ac Cardinales utriusque obedientiæ, de extinguendo schismate; quam famam ipse postea violavit. Nam cùm esset Benedicto xiij. à secretis, creditus est autor ejus Bullæ, quâ ille Pontifex Regem Galliæ anathemate innodabat.

sentaret universalem Ecclesiam, ad tantos & tam arduos actus; Rex perstat & manet in obedientiâ Domini Eugenii, in quâ nunc stat: ubi verò Rex plenè & sufficienter de prædictis informatus fuerit, sive per Oecumenicum, aut aliud generale Concilium, aut in congregatione Ecclesiæ suæ Gallicanæ extensiùs congregandæ, seu in conventione Principum, Rex compertâ veritate stabit cum eâ, & ei adhærebit.

Ergò Rex Gallicanaque Ecclesia de potestate Concilii generalis, in deponendo Papâ, minimè; de hoc tantùm Concilio, neque in omnibus, ambigebant; quod licèt pro generali haberetur in aliis, quibus consentiret Ecclesia; in deponendo Papâ, repugnantibus Regum Legatis, ac plerisque per Orbem terrarum Ecclesiis, non satis repræsentare videretur eam, quæ maximâ ex parte hujusmodi consiliis repugnaret, Ecclesiam. Ea causa dubitandi fuit; quæ dubitatio Germanos adduxit, ut neutri faverent: nostros, quod erat æquius, ut in possidentis obedientiâ persisterent, neque ex dubiâ condemnatione, certâ eum dejectione mulctarent.

CAPUT XIII.

Nobilissimas Universitates, propter Constantiensium canonum autoritatem, Basileensi Synodo adhæsisse.

INTERIM nobilissimæ Academiæ toto Orbe terrarum inclinabant in Synodum.

Anno 1438. cùm Bituricensis Conventus haberetur, Universitas Parisiensis Legatos misit, qui Conciliorum generalium, ac præsertim Constantiensis ac Basileensis autoritatem tuerentur. Hist. Univers. loc. cit. pag. 444.

Anno 1439. jam deposito Eugenio & electo Felice, in codice Victorino optimo, hæ Universitates memorantur, quæ Basileensibus adhæserint: Parisiensis, Viennensis, Erfordiensis, Coloniensis, & Cracoviensis. Ib. p. 449.

Edita ergò est Doctoris Parisiensis, pro Synodo Basileensi, contra ejus translationem, ampla defensio, quâ sententiâ sacræ Facultatis totiusque Academiæ argumentis firmaretur. In hâc defensione hæc legimus: *Nullus est alius inobliquabilis, nisi Ecclesia, aut Concilium generale, habens specialem Christi assistentiam, ex promissione ejus; ergò nulli alii necesse est infallibiliter credere, nisi Ecclesiæ aut Concilio generali. Concilium generale est regula inobliquabilis, ratione assistentiæ Salvatoris, supremum tribunal in terris, ad quod in dubiis salutem humanam concernentibus, haberi debet recursus; nec ad Christum à generali Concilio legitimè congregato appellari potest, cùm Spiritus sanctus eorum, quæ Conciliariter aguntur, principalis autor & definitor existat.* Ib. p. 450.

Tum Universitas Coloniensis à Theodorico Coloniensi Archiepiscopo requisita, edidit responsionem; illa verò responsio ab hâc propositione incipit: *Ecclesia Synodaliter congregata habet supremam Jurisdictionem in terris, cui omne membrum Ecclesiæ, cujuscumque dignitatis fuerit, etiam Papalis,* Ib. p. 460.

obedire tenetur, quam nemo sine ipsius Ecclesiæ Synodalis Conventu dissolvere Ib. p. 462. *vel transferre potest.* Ex his cætera æstimari possunt.

Universitas Erfordiensis, Theodorico Archiepiscopo Moguntinensi (*p*) simile responsum dedit, quo Basileense Concilium asserit; *Neutralitatem* improbat; quòd Concilium sit suprà Papam, ex Constantiensi decreto, &c.

Universitas Viennensis Concilio Basileensi ac Felici favet, & neutralita- Ibid. pag. 473. 474. tem impugnat: quòd *si duo, aut plures contenderint de Papatu, est justum & licitum, si de jure eorum dubitatur, eis usque ad futurum Concilium obedientiam subtrahere.* At *in his, quæ fidei sunt, aut quæ schismatis extirpationem, aut morum reformationem in capite & in membris Ecclesiæ respiciunt, nunquam licet Christiano à sacro Concilio legitimè congregato appellare.*

* IV. Ibid. pag. 480. & seq. Cracoviensis Universitas, editis literis ad Uladislaum * (*q*) Poloniæ & Hungariæ Regem, decreta Basileensia adversùs Eugenium, & pro Felice firmat his maximè conclusionibus: 1°. *Quòd unam Ecclesiam agnoscere oporteat.* 2°. *Quòd sicut unum est caput principale Christus, ita unum est caput universale Papa.* 3°. *Quòd quodlibet Concilium generale in Spiritu sancto legitimè congregatum repræsentat universalem Ecclesiam, & habet potestatem immediatè à Christo, idque Constantiensi Concilio fixum, ac probatione non egere.* 4°. *Potestas Ecclesiæ universalis, ac etiam cujuslibet Concilii generalis legitimè congregati ipsam repræsentantis, superior est potestate Papæ & quâlibet aliâ potestate in terris.* Reliquæ ex his facilè intelliguntur.

Ex his liquet, quòd etsi de aliquâ parte Basileensium gestorum fuerit dubitatum, non proindè Concilii universalis, aut Constantiensium decretorum autoritatem in dubium fuisse revocatam; sed certam & inconcussam suoque immotam pondere constitisse. Id etiam sequentia gesta declarabunt.

(*p*) *Archiepiscopo Moguntinensi.*] Is Theodoricus SKHENCK discessit aliquâ ex parte ab Universitatis Erfordiensis sententiâ, & cum cæteris Germaniæ Principibus, viam hanc est secutus, quam vocabant *neutralitatis*, Patricius in historiâ Basileensi cap. lxxxviij. & cxvij. pag. 1567. 1590. narrat, Moguntiam bis convenisse nonnullos Germaniæ Principes & Episcopos, ibique statuisse à se approbanda esse decreta Basileensia, exceptis iis, quibus Eugenius exauctorabatur; & neutralitatem inter Eugenium & Felicem tenendam.

(*q*) *Uladislaum.*] Uladislas clade Varsensi notissimus, cum Turcis fœdus Reipublicæ Christianæ utilissimum pepigerat. At illi qui tum erant non admodum datæ fidei tenaces Casuistæ, ei persuaserunt non licuisse Christiano Principi pacisci cum Infidelibus; simulque Pontifex eum *jurisjurandi Turcis præstiti religione..... liberavit.* Uladislas igitur iterùm tentato bello, prælium commisit, in quo victus est, & ipse gladio cæsus. Turcæ, hac partâ victoriâ, id quod etiam tum ægrè tenebant Græci Imperatores facile invaserunt. Vid. Bonf. Hist. Hung. & Spond. an. 1444.

CAPUT XIV.

Mors EUGENII IV. NICOLAUS V. *ſuccedit: pax compoſita, immotis decretis Conſtantienſibus: Concilii Baſileenſis anteſignani, abdicato tantùm* FELICE, *nullâ doctrinæ retractatione, pro Orthodoxis habiti.*

DUM hæc agebantur, Græcis ad unitatem redactis, eruditis Armenis, Jacobitarum, atque Æthiopum acceptâ Legatione, Eugenius Florentiâ Romam Concilium, *ipſo Concilio approbante*, tranſtulit, ne deeſſet quod Baſileenſibus opponeret. Unâ vel alterâ Seſſione vix quidquam; de reformatione certè nihil actum (*r*): interim Baſileenſes, extenuatis ac penè nullis viribus, cum Felice ſuo Lauſanam defluxere, vicinam civitatem: utrinque paucis cum Epiſcopis Synodus univerſalis agebatur, aut potiùs tanti nominis majeſtas ludibrio habebatur. Eugenius obiit, unione factâ, nobilis: utinam ſtabili, felix! Cæterùm id egiſſe quod in ipſo eſſet, maximæ laudi fuit. Optabant viri boni, ut pari ſtudio reformationi animum adjeciſſet. Aliis occupatus partem officii vel maximam prætermiſit. Succeſſit anno 1447. Nicolaus V. anteà Thomas *, ſanctæ Sabinæ Cardinalis, vir optimus atque doctiſſimus; quodque inter omnes conſtabat, pacis amantiſſimus. Itaque anno ſequente 1448. poſtquàm à tempore electi Felicis annos ferè novem inter Papam & Synodum, dubiæ Eccleſiæ fluctuabant, facta pax, Caroli VII. Francorum Regis præcipuâ operâ, his conditionibus, ut Felix Papatui renuntiaret, ut Concilium Baſileenſe ſive Lauſanenſe ordinaret, *maximè propter pacem Eccleſiæ, Nicolaum pro Pontifice habendum, ſtatuendo & ordinando quod faciat & adimpleat, quæ ſummus Pontifex facere tenetur, mandaretque omnibus eidem Nicolao obediendum eſſe*: ut Synodus deindè ſe ipſa diſſolveret: ut à Nicolao Synodus generalis, neque revocanda, neque prorogranda, neque impedienda, in Galliâ ſtatim indiceretur; tanta apud omnes, etiam poſt Baſileenſe diſſidium, Conciliorum non modò neceſſitas, ſed etiam majeſtas & autoritas ferebatur: ut utrinque factæ gratiæ ratæ: utrinque irrogatæ pœnæ irritæ haberentur.

Tom. xiij. Conc. part. iij. Concil. Flor. pag. 1218. 1222. & ſeq. vid. ib. Patr. cap. cxxix. pag. 1599. 1600.

* Sarzanus.

Ibid. *Adviſum.* &c. p. 1329.

Ibid. vid. quoq. pag. 1327.

Hæc igitur inter Oratores Nicolai Papæ, & Caroli VII. Francorum Regis pacta atque conventa ſunt, obſecundantibus Angliæ & Siciliæ Regibus, ac Ludovico Delphino. Thomas Corcellæus, inſignis pietate ac doctrinâ Theologus, & Concilii Baſileenſis Lauſanenſiſque pars maxima, inter Oratores Caroli nominatur.

Ibid. pag. 1333.

Electores Principes Carolo ſe *conformant*, ſuaque *aviſamenta* proponunt, de irritandis utrinque pœnis. Hanc cauſam afferebant, *quòd Catholica univerſalis Eccleſia diffuſa per Orbem, & communitas fidelium, ut plurimùm hujuſ-*

Ibid. pag. 1330.

(r) *vix quidquam .... actum.*] Nihil omninò; niſi quòd duas Bullas approbavit, quibus Eugenius Eccleſiæ gratulabatur de quibuſdam Orientalibus Epiſcopis ſchiſmati ereptis.

modi processus, sententias, censuras, privationes & pœnas hinc indè emanatas non recepit. Hæc docent, quo loco decreta pœnalia non modò Basileensia, sed etiam Eugeniana esse viderentur. Cavebant etiam ut Synodi Constan-
Ibid. pag. 1332. tiensis autoritas sacro-sancta haberetur. *Instabit Dominus Rex Francorum, quòd S. D. Nicolaus Papa V. Concilium Constantiense, decretum,* FREQUENS, *& alia ejus decreta, sicut cætera Concilia Catholicam militantem Ecclesiam repræsentantia, ipsorum potestatem, honorem, & eminentiam, sicut & cæteri antecessores sui, suscipiet, amplectetur & venerabitur.* Sic sancta habebatur omnium Constantiensium decretorum autoritas: eorum verò maximè quæ ad eorum *eminentiam* pertinerent.

Rain. an. 1449. n. 3. 4. Ut hæc executioni darentur, primus Felix ex pacto edidit Bullam, quæ incipit, *Quas ob causas*, à Rainaldo relatam, cujus hæc est summa. 1°. Se ab universali Synodo Basileensi ad Apostolicum regimen evocatum obediisse, ut concussam tueretur generalium Conciliorum autoritatem, memorem videlicet *Constantiensis Concilii nullâ unquam oblivione delendæ definitionis; quòd videlicèt sancta Synodus in Spiritu sancto legitimè congregata*, &c. prout ex Constantiensis Concilii Sessione V. sæpè recitata sunt: quam etiam veritatem Basileensis Synodus confirmâsset, tota Catholica *suscepisset, ac practicâsset* Ecclesia. Exindè permotum gravi schismatis malo, *post acerrimos continuosque labores, quos solius veritatis manifestandæ, autoritatisque sacrorum generalium Conciliorum conservandæ gratiâ amplecti voluerit;* eò animum contulisse, ut pacem Ecclesiæ, quâcumque fieri posset ratione, procuraret: eâ causâ in sanctâ Synodo Lausanensi universalem Ecclesiam repræsentante, ultrò cessisse Papatui; *sperantes*, inquit, *quòd in futurum Reges & Principes, Prælati, & alii, autoritati sacrorum Conciliorum assistent, eamque tuebuntur & defendent; quòdque universalis Ecclesia*, PRO CUJUS DIGNITATE, SUPEREMINENTIA, ET AUTORITATE *totis viribus pugnavimus, nos apud clementiam primi & æterni Pastoris, nostræ hujus pacificæ humilitatis contemplatu, suis devotis jugibusque orationibus commendabit.* Lausanæ 7. Apr. 1449.

His conditionibus Felix, hâc fide editâ, in Lausanensi Concilio Papatum deposuit. Paucis post diebus, Synodus his consentaneum decretum pro-
Ib. n. 5. tulit, ab eodem Rainaldo relatum, cujus initium: *Multis ab annis.* Sic autem definit: *Desiderantes*, inquiunt, *de unico Pastore uni sanctæ Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ providere, compluribus suadentibus & urgentibus causis, præsertim dilectione dandæ unionis & pacis in personam dilectissimi filii Ecclesiæ Thomæ, in suâ obedientiâ Nicolai V. nominati, nostra vota contulimus, sperantes ipsum ea facturum, quæ summus Pontifex facere tenetur: fidâ quoque relatione intelligentes, eandem credere & tenere veritatem pro conservandâ sacrorum autoritate Conciliorum in sacro-sanctâ Synodo Constantiensi definitam & declaratam, ac in sacro Basileensi Concilio renovatam, nec non à Prælatis, Regibus, & Principibus, Universitatibusque Orbis susceptam, prædicatam & dogmatizatam, videlicet quòd generalis Synodus in Spiritu sancto legitimè congregata*, &c. prout in duobus Constantiensibus decretis sessione V. habentur. His positis Nicolaum pro Pontifice habendum decernunt, ipsi-
* 16. April. que obediri mandant. 19. Apr. 1449. Antecesserant * decreta de irritatis pœnis, & confirmatis gratiis, prout pactum erat.

Denique

Denique eadem Synodus Lausanensis alia duo decreta ab eodem Rainaldo descripta edidit 25. Aprilis. Altero, Felicem creat ac nominat *Sabinensem Episcopum, ac per varias amplasque Provincias sedis Apostolicæ Legatum, Vicariumque perpetuum; primumque post Romanum Pontificem locum* eidem attribuit, servatis aliquot Pontificiæ dignitatis insignibus. Altero, post pacem constitutam, Synodus seipsa dissolvit, ac dissolutam esse decernit. Ib. n. 6.

Hæc agentes pro decretis Constantiensibus, hanc fidem professos Nicolaus V. tribus datis diplomatis, quæ incipiunt: *Ut pacis:* & *Tantò nos:* & *A pacis autore:* non modò ut ab omni censurâ immunes, verùm etiam in suis suscepit honoribus: Felicem verò, sive Amedæum, eandem fidem toto terrarum Orbe testatum, pro Sabinensi Episcopo ac primo Cardinali Legatoque perpetuo habet & agnoscit, 21. Junii eodem anno 1449. Tom. xij. Conc. pag. 663. tom. xiij. pag. 1347. vid. Rain. an. 1449.

Viderat autem Nicolaus memorata Felicis & Synodi Lausanensis de cessione & pace diplomata, quorum respectu Bullam: *Ut pacis*, & Bullam: *Tantò nos*, à se editas esse testatur; nihil ut sit clariùs, quàm Felicem & Lausanenses sessionis V. Constantiensis decreta laudantes, ac supereminentem Concilii potestatem his asserentes, à Nicolao V. fuisse susceptos.

Quid hîc mentis fuisse Nicolao putant? Nullamne, an suspectam, imò Apostolicæ sedi exosam habuisse sessionis V. Constantiensis autoritatem, qui Felicem ac Lausanenses eam ad cœlum usque, postremis etiam decretis extollentes, amplexus sit? An fortè existimabat, ab iis Constantienses canones ita laudari, ut, quod jam adversarii volunt, ad solum schismatis tempus revocarent? Atqui Basileenses iis canonibus adversùs Eugenium indubitatum Pontificem usos prædicabant. Quid ergò? Nicolaum indulgentiâ usum adversùs eos, qui erroneam aut schismaticam doctrinam non modò profiterentur, sed etiam universæ Ecclesiæ commendarent? Apage insana prorsùs deliria. Nihil ergò superest, nisi ut eos pro Orthodoxis habuerit; idque tribus diplomatis uno die editis confirmarit.

Sic autem inter Papæ Regisque Oratores pactum erat, ut hæc tria diplomata *de cassatione processuum, de confirmatione gestorum, & de restitutione privatorum, secundùm minutas ab ipsis Oratoribus concordatas*, à Nicolao ederentur, & Felici traderentur: quæ Oratorum testificatione in Conciliorum voluminibus edita constant. Tom. xiij. Conc. pag. 1333.

Refert quidem Rainaldus ex Jannutio Manetto, * Amedæum *perfidiæ suæ errorem recognovisse*, quem *confitentem ac pœnitentem* Nicolaus spontè Cardinalem creaverit; at nos Historicis, partium studio quæ libuere scribentibus, adversùs gestorum fidem ac Nicolai diplomata, non credimus. Cæterùm in gestis ac Bullis nihil retractationis aut pœnitentiæ reperimus; imò ultima Felicis gesta ac Synodi Lausanensis, omnia præclarè ab iis atque à Basileensibus gesta; nec nisi pacis studio antiquanda confirmant. Utrinque solutæ pœnæ; utrinque confirmatæ gratiæ: de pœnis id notatu dignum, quæcumque à quocumque, etiam ab Eugenio in Felicem ac Basileensem sive Lausanensem Synodum *emanassent*, eas à Nicolao nullas & irritas declaratas; *atque etiam de registris Eugenii, Nicolaique ipsius & locis aliis abolitas atque deletas.* Rain. loc. cit. n. 6. * Florentino in vitâ Nicol. V. Bull. *Tanto nos.* tom. xiij. pag. 1349.

Omnes ergò utrinque pro Orthodoxis habiti, quique pro tranſlatione, quique adversùs tranſlationem egiſſent. Retractationes fingunt, quas nec ipſi probant, & acta reſpuunt. Joannes Segobienſis Hiſpanus, Thomas Corcellæus Gallus, alii innumerabiles, ſanctitate ac doctrinâ conſpicui, Baſileenſi Synodo ad finem uſque conjuncti, in pace Eccleſiæ obierunt; famâ integrâ ac virtutum omnium, imprimis verò modeſtiæ & contemptarum dignitatum (*f*) laude floruerunt. Ludovicus verò Alamandus Cardinalis, Arelatenſis Archiepiſcopus, quo duce ac Præſide depoſitus Eugenius, Felix electus, continuata Synodus & ad extremum uſque perducta eſt; ille, inquam, abdicato tantùm ſchiſmate, circa doctrinam verò retractatione nullâ, imò geſtis in Lauſanenſi ſeſſione ultimâ confirmatis, priſtinæ dignitati reſtitutus, in ſuâ Eccleſiâ vixit. Obiit clarus miraculis, pro beato colitur, Clemente VII. Pontifice, ut jam memoravimus, edicente. Nulli imputatus error, nulli ſchiſmaticus animus, omnes bono animo, bonâ fide adversùs tranſlationem egiſſe conſtabat, dum reformationi ſtudent, ejuſque promovendæ ſpem in Conciliorum invictâ ſtabilitate repoſitam putant.

Rain. loc. cit. n. 8.

Vid. Diſſ. præv. not. xliv. & lib. v. cap. v.

CAPUT XV.

Quæſtio de tranſlatione, qualis habita in Baſileenſi & ſecutis Synodis: de Conſtantienſibus decretis nullumupereſſe dubium: JOANNIS DE PARADISO *Carthuſiani locus de rebus Baſileenſibus.*

QUIN ipſa quæſtio quâ poteſtate Concilium transferatur, rectè conſideranti pendere adhuc & in medio relicta videbitur. Sanè tranſlatio Baſileenſis tria habebat inſignia propter quæ probaretur: primum, cauſa transferendi gravis ac neceſſaria propter Græcos: alterum, non modò Legatorum, verùm etiam Præſulum ingens diſceſſio: tertium denique, conſecutum ſchiſma, depoſito Eugenio atque electo Felice, præter optimorum virorum ſententiam. Hæc igitur particulares cauſæ tranſlationem & faciendam ſuadebant, & factam tuebantur. Et tamen à Felice, à Lauſanenſibus nihil, præter abdicatum ſchiſma; circa transferendi Concilii poteſtatem, nihil retractationis exigitur. Quin ipſe Eugenius tranſlationi decretum, ut vidimus, Baſileenſe prætendit: cæterùm Ferrarienſem Synodum, Florentiam; Florentinam, Lateranum; ſed ubique, Concilio approbante, tranſtulit.

Vid. ſup. hoc.lib.cap. xij.

De tranſlato Ferrariâ Florentiam Concilio memorabile illud, quod legimus in actis: eâ tranſlatione propoſitâ reſpondiſſe Græcos: *Nos vellemus Ferrariâ non excedere, quandoquidem in eâ ſtatutum eſt, non alibi Synodum celebrari:* dixiſſe Imperatorem Græcum: *Lex eſt apud Latinos, Synodum*

Bull. Eug. Decet. tom. xiij. Conc. pag. 1030. & hiſt.Patr. cap. cxxix. pag. 1599. Conc. Flor. ſeſſ. xv. p. 214. 218. 219.

(*f*) *contemptarum dignitatum &c.*] Corcellæus à Felice Cardinalis factus, hanc ultro dignitatem abdicavit.

Oecumenicam, non ita ſimpliciter ac fortuitò dimitti, infectâ re, ac ſine definitione Synodicâ, præterquam tribus hiſce de cauſis : ſi peſtis graſſetur, ſi fame laboretur, ſi fiat hoſtium incurſio. Quapropter nos etiam juſta de causâ Synodum transferemus. Eſt autem cauſa peſtis. Quo audito *omnes dixerunt : Juſtum eſt tranſlationem Synodi notam fieri. Placuit ergò convenire generalem Synodum; atque ita indicta eſt tranſlatio.* Decretum tranſlationis habetur in Conciliorum voluminibus, *ſacro approbante Concilio.* Quo quidem decreto duo aſſeruntur à Græcis : primum, nonniſi neceſſariis cauſis Concilium dimitti, antequàm definita ſint, propter quæ eſt congregatum : alterum, ne id quidem fieri, niſi aſſentientibus Patribus. Vid. ibid. p. 1030.

Neque aliter geſtum in Tridentinâ Synodo. Allatum Pauli III. decretum, de Concilio Bononiam transferendo, propter graſſantes morbos : Seſſione VIII. quæſitum à Patribus, num placeret eâ causâ *decernere ac declarare Concilium eſſe transferendum, & ex nunc transferri, donec ſanctiſſimo Domino noſtro, & ſacro Concilio expedire videbitur, ut ad hunc ſeu alium locum, ipſum Concilium reduci poſſit ac debeat : reſponderunt : Placet.* En ad tranſlationem cum Pontificiâ conjuncta ſacro-ſancti Concilii autoritas, neque aliter : atque ad ipſam Synodum Tridentinam, Deo ita providente, hæc ſententia tranſmittitur. Concil. Trid. ſeſſ. viij. tom. xiv. p. 785.

Huic tranſlationi, cùm Carolus V. Auguſtus, ejuſque Regnorum Epiſcopi intercederent, Galli quidem conſenſere; extatque mandatum Henrici II. ut ſuo & Eccleſiæ Gallicanæ nomine, tranſlatio approbetur; ſed cum eâ clauſulâ : *Quòd dictum Concilium, Patrum ibidem agentium conſenſu atque autoritate, Bononiam tranſlatum ſit.* Mem. pour le Conc. de Trente pag. 19.

Mortuo Paulo III. ex Julii III. ſucceſſoris Bullâ, Concilium Tridenti reſumptum, ita decernente atque aſſentiente Concilio, Seſſione XI. anno 1551. calendis Maii. Concil. Trid loc. cit. p. 799.

Suſpenſa Synodus per biennium Seſſione XVI. 28. Aprilis 1552. at ipsâ Synodo decernente. Reſumpta Synodus ſub Pio IV. Seſſione XVII. ſed iterùm, ipſius Synodi accedente decreto. Denique diſſoluta eodem ordine Seſſione XXV. Quæſitum à Patribus : *Placeatne, ut huic ſacræ Oecumenicæ Synodo finis imponatur? Reſponderunt : Placet.* Ib. p. 835. 836. Ib. p. 840. Ib. p. 919. 920.

Cæterùm hæc nihil ad nos, qui tantùm Conſtantienſia Seſſionis V. decreta tutanda ſuſcepimus. Ea verò & per ſe ſummâ autoritate conſtare; & à Martino V. iteratis vicibus approbata eſſe, & à Synodo Baſileenſi, dum legitimè canonicèque ageret, repetita; & ab Eugenio IV. ſæpiùs, etiam in Synodo Florentinâ comprobata; & à Nicolao V. pro ſanctis atque intemeratis habita fuiſſe demonſtravimus, dum Felicem ac Lauſanenſes ea decreta laudantes atque repetentes, & quidem quovis tempore, & adversùs quemvis Pontificem valitura, audiit, ſuſcepit, amplexus eſt, edito etiam diplomate.

Quin etiam idem Nicolaus Carolum VII. pace Eccleſiaſticâ confectâ nobilem, miris in cœlum laudibus efferebat; cùm Carolus interim, totaque Eccleſia Gallicana Pragmaticam-Sanctionem omni ope tuerentur; in quâ, ut vidimus, Baſileæ repetiti canones Conſtantienſes Seſſionum IV. & V. recipiebantur, laudabantur, & pro certo ac ſtabili rerum omnium fundamento conſtituebantur. Nicol. v. epiſt. v. ad Carol. vij. tom. xiij. Conc. pag. 1343. vid. ſup. cap. xij.

Calixti verò III. qui Nicolao proximus ſedit, tempore, Cardinalis Avenionenſis * anno 1456. Legatus à latere, ad eundem Carolum & Gallias miſſus, id etiam ſcripto confirmavit, nihil ſe acturum, quod Pragmaticæ-Sanctioni adverſaretur; cujus autographum in regeſtis Regiis habetur : adeò Pragmatica in noſtrorum animis hærebat, necdum à Romanâ Curiâ vexabatur.

* Alanus de Coetivi. Preuv. des Libert. tom. j. cap. xxiij. pag. 917.

Ex his concludimus motam quidem de tranſlatione quæſtionem nondum univerſim deciſam videri; çertè, quod hìc agitur, Conſtantienſia Seſſionis V. toties repetita, toties approbata, certâ & indeclinabili autoritate conſtare.

Hìc qui ſcire velit, hæ tranſlationes ac diſſolutiones Conciliorum, quo loco à viris bonis doctiſque haberentur; legat Jacobi de Paradiſo Carthuſiani, Doctoris Erfordienſis, *collectum de ſeptem ſtatibus Eccleſiæ in Apocalypſi.* Ibi leget, quàm neceſſaria reformatio; quàm neglecta; quàm exoſa tunc temporis, præſertim Italis & Curiæ : tùm ſubdit mille artes, quibus Concilia diſſolvantur : *Quod*, inquit, *clarè probat tragædia noſtris temporibus in Baſileenſi Concilio practicata; & ex hoc ortum eſt vulnus, neſcio quando curabile contra autoritatem Conciliorum generalium, ut abſcedentibus Papâ, aut ſuis Præſidentibus à loco Concilii, vel differentiâ exortâ inter partes ejuſdem, cenſeatur Concilium diſſolutum, reſideatque in perſonâ Papæ de plenitudine poteſtatis autoritas diſſolvendi, aut transferendi Concilia generalia, prout Eugenius olim Papa anno* 1437. *feciſſe comprobatur. Hoc venenum per eum effuſum eſt in Eccleſiam, per adverſarios Conciliorum : ad quod refugium habebunt, ut ſubterfugere valeant correctionem & reformationem; ita ut etiam modernis temporibus frontosè dogmatizare audeant : in quolibet Papâ reſidere plenitudinem poteſtatis, non ſolùm ſuper quolibet membro ſingulari Eccleſiæ, ſed & ſuper totam Eccleſiam Conciliariter congregatam, ad libitum ipſius diſponendi, decretandi, diſſolvendi, transferendi, corrigendi, autorizandi; ut nullus ei audeat dicere, cur ita facis? Et ſic totaliter nituntur ſuffocare autoritatem Conciliorum, contra decretationem* AB OMNIBUS ACCEPTAM *in Conſtantienſi & Baſileenſi generalibus Conciliis publicè promulgatam, & contra Pragmaticam-Sanctionem ſuper hoc editam, atque factam.* Decreta memorat in Seſſione V. Conſtantienſi edita, ac Baſileæ repetita, & ab omnibus accepta. Hæc igitur ad avaritiam ac peſſimam adulationem refert, concluditque ita : *Quòd Eccleſiâ univerſali Conciliariter congregatâ Papam inferiorem eſſe non dubitemus; & quòd autoritas Eccleſiæ integrè ſervanda eſt ſuper omnem, quâcumque præfulgeat dignitate, etiam Papali, in his quæ ad fidem, & ad ſchiſmatis extirpationem, & ad generalem Eccleſiæ reformationem in capite & in membris. Secundò : Concilium punire poteſt & debet quemlibet, etiam Papam, qui contumaciter ſtatutis ejus obedire contempſerit. Ex præmiſſis infertur. Si univerſalis Eccleſia, tam in capite, quàm in membris debet reformari, oportet hoc fieri per totam Eccleſiam Conciliariter congregatam, à capite incipiendo; neque enim ſpiritus mendax fuiſſe credendus eſt in ore omnium illorum virorum celeberrimorum in Conſtantienſi Synodo congregatorum, qui hoc ſanxerunt per decretum,* FREQUENS, *licèt quidam ex Italicâ Natione, de Collateralibus Papæ, moleſtè illud tulerunt; poſteà tamen omnes conſenſerunt de ſuperioritate Concilii generalis ſuper Papam, licèt inimicus homo iterùm ſuperſeminavit zizania.*

Gold. Monarch. tom. ij. p. 1567. 1570.

Ibid. pag. 1573.

Hæc viri boni ac fortes, adhuc subjectam oculis memorabant, de Conciliari autoritate in Constantiensi Concilio consensionem omnium; affirmabant superseminata paulò post zizania, atque iis reformationem impeditam deplorabant; ad eam incipiendam atque promovendam, ad Constantiensia decreta, tanquam ad arcem, confugiebant. Hæc nos cum iis dolentes ingemiscentesque referimus; Deumque precamur, ne fœdos iterùm atque Ecclesiam vastaturos Reformatores immittat, & Ecclesiæ vulnera ab alto respiciat.

CAPUT XVI.

PETRI *Meldensis Episcopi ad* EUGENIUM IV. CAROLI VII. *nomine, gesta Legatio: an* ODORICO RAINALDO *eam objicienti prosit?*

DUM in rerum Basileensium seriem ac summam intendimus, tantisper distulimus eam, quam Odoricus Rainaldus refert, Petri * Meldensis Episcopi anno 1441. gestam, ad Eugenium IV. cùm Florentiæ ageret, Caroli VII. nomine Legationem.

* De Vercellis, Diniensis, posteà.

Hujus Legationis causa erat, ut Eugenius, Synodo Basileensi condemnatâ, Florentinâ verò absque ullâ Ecclesiæ reformatione factâ; novam Synodum generalem, idque in Galliis indiceret, haud ita facilè dissolvendam; atque hactenùs factum pii omnes ingemiscebant. Quòd ergò vir prudentissimus verba sua sensusque ad deliniendum Eugenii animum accommodat, ut eum omni arte perpellat ad Synodum, totum id Odoricus Rainaldus eò refert, ut Basileenses Regi horrori fuisse, Pontificia verò Monarchia super omnem Conciliorum autoritatem provecta, & exaltata fuisse videatur.

Rain. an. 1441. n. 8. 9. & seq.

At ille sua dicta sic temperat, ut cum cæteris Theologis Gallicanis, Conciliarisque potestatis defensoribus, summâ ipsâ conveniant. Monarchiam commendat Ecclesiasticam, pacis unitatisque conciliatricem. Nihil mirum: quippè quam Catholici omnes, præsertim Parisienses, laudent. Basileenses suggillat, *qui eam nunc abolere & supprimere contendunt.* At illud verbulum, *nunc*, à prudentissimo Oratore interjectum, ad posteriora Basileensia adjicit animos: priora, quæ Conciliarem potestatem recto ordine asserebant, sana esse significat. Quare oratione totâ quidquid improbat in Basileensibus gestis, ad Eugenii depositi, (*t*) ac Felicis substituti tempora manifestè refert, quæ Gallia non probabat; multique viri præstantes, Conciliaris etiam potestatis rectæ & ordinatæ strenui defensores, omnia Basileæ tùm, ab inconditâ multitudine, per seditionem ac tumultum fieri querebantur. Hæc ergò *nunc* gesta, quæ pacem unitatemque convellant, Orator memorat, interim, cùm supremam in Romano Pontifice potestatem agnoscat, uti om-

Ibid. n. 9.

(*t*) *Eugenii depositi.*] Quî Meldensis Episcopus eas primas sessiones improbasset, quarum ipse pars fuerat, utpotè in Concilio Basileensi Hierosolymitani Regis Orator. Vid. Gall. Christ. in Episc. Dinens. & Meld.

nes Catholicos, ac præfertim Parifienfes facere vidimus, hoc addit : *Patres*
Ibid. *conftituiffe decreta & regulas pro ipfius ufu gubernando & regulando ; quicumque*, inquit, *præter has regulas hâc poteftate utitur, fuperbit, & poteftatem exercet, ficut Principes gentium, quod prohibuit Chriftus.*

Quo loco fubdit *duas extremitates* jam in Ecclefiâ effe : alteram quidem *exacutam in Concilio olim Bafileenfi*, quâ voce, *olim*, iterùm oftendit, & viguiffe olim Concilium illud, & nunc Concilii loco non effe : alteram in Florentino : atque in Concilio quidem Bafileenfi unam extremitatem nimis exacui extinctâ poteftate : alteram à Florentino Concilio nimis exacui vifam, poteftate quidem agnitâ, fed nullâ re factâ, *pro regulando ufu hujus poteftatis* ; quod quid eft aliud, quàm Theologorum Parifienfium more, fupremam ac plenam in fummo Pontifice revereri poteftatem ; fed eam per canones & Concilia regulandam, ut etiam in Gallicanâ Declaratione eft pofitum, agnofcere.

Ib. n. 10. 12. Addit nofter Orator : *Quòd ad has extremitates evellendas non fufficit autoritas Papæ, fine generali Concilio ; etfi*, inquit, *Eugeni, in favoribus Principum confidas abfque generali Concilio, procul dubio arundineum baculum tenes* : quibus aliifque patet, in eâ Legatione, rejectis fine contumeliâ Bafileenfibus, fed tantùm pofterioribus geftis, pro verâ Conciliorum autoritate, fummâ quidem modeftiâ, ne Eugenium exafperaret ; fed tamen ftrenuè effe certatum. Quàm autem Rex Chriftianiffimus Bafileenfium Patrum ad finem ufque honori confuluerit, acta eo autore, fub Nicolao V. jam relata teftantur. Quare hîc finem eâ de Legatione dicendi facimus.

Sup. hoc lib. cap. xiv.

CAPUT XVII.

Bulla retractationis PII II. *ad Colonienfem Academiam Conftantienfia decreta confirmat, Bafileenfia tantùm pofteriora damnat.*

ÆNEAM Sylvium, ex gente inclytâ Picolomineâ, Poëtam eximium (*u*), pofteà Pium II. Pontificem maximum, Concilio Bafileenfi, etiam poft tranflationem adhæfiffe, eique *fcripto, factoque* faviffe, pauci funt qui nefciant ; & ipfe profitetur. Jam retractationem ejus producemus, ut omnes intelligant, in ipsâ retractatione, quæ ille revocârit, quæ intacta reliquerit, quæ ultrò firmaverit.

Bull. retract. Pii ij. tom. xiij. Conc. pag. 1407. & feq. Anno igitur 1463. ad Univerfitatem Colonienfem Bullam edidit : *In minoribus*, ex quâ perfpicuum eft, Bafileenfium gefta ab ipfo improbari (*x*) ;

(*u*) *Poetam eximium.*] Ipfe Sylvius in fronte fuarum epiftolarum hunc titulum fibi vindicat. Et quidem ftylus & verba illius Bullæ retractationis, de quâ mox D. BOSSUET eft dicturus, redolent Poetam haud parum delirantem. Ad fabulas paffim alludit & ad exempla profanæ hiftoriæ.

(*x*) *Bafileenfium gefta ab ipfo improbari.*] Iterum atque iterum legenti mihi hanc Bullam perfuaderi non potuit, ea tantummodò ex geftis Bafileenfibus a Pio ij. *improbari, quæ contigerunt, poftquàm Eugenius Concilium tranftulit.* 1°. enim Pius res primi diffidii eo modo narrat, ut fignificet geftas eas ab Eugenii iv. hoftibus, qui *catervatim in horas accedebant*,

ſed quæ? Ea ſcilicèt quæ poſt tranſlationem conſecuta eſſent: poſteàquàm ſcilicèt *Eugenius Concilium in Italiam tranſtulit, & cum Græcis Ferrariæ convenit, & Legati Concilii ad Eugenium defecere.* Hæc ille ſemper inculcat; hæc, non alia retractat ac revocat.

Sed fortè anterioribus geſtis non interfuerat, nec neceſſe habuit ea quoque reprobare. Atqui primo Concilii anno, Chriſti 1431. ad Concilium veniſſe ſe narrat. Quid autem ageretur, referentem audiamus: *Aderant Legati Pariſienſis Scholæ, cujus eſt fama percelebris; adfuerunt aliquando veſtri & aliorum ſtudiorum Germanicæ Nationis Oratores; & uno ore Concilii generalis autoritatem ad cœlum efferebant.* An ergò ea tùm improbata dicit? Imò, *acceſſit*, inquit, *& ipſius Eugenii conſenſus, cùm diſſolutionem Concilii à ſe factam revocavit, & progreſſum ejus approbavit:* quorum alterum ad anteriorum approbationem, alterum ad ſequentium curſum pertineret. Quis autem ille ſit Eugenii conſenſus, à Pio II. memoratus, ipſa verba demonſtrant; nempè conſenſus cum iis, qui *uno ore Concilii autoritatem ad cœlum efferrent.* Cum his Eugenius, Pio teſte conſenſit, Concilii Baſileenſis diſſolutione revocatâ, progreſſu approbato, ut verba teſtantur. Audis ab Eugenio approbata priora geſta Baſileenſia, quæ nunc approbata & confirmata nolunt, ſimulque approbata & firmata Conſtantienſia decreta, quæ tùm Baſileæ toties repetita & inculcata ſunt. Cæterùm approbato progreſſu, rem ipſam quæ fieret improbatam mera ludificatio eſt, ut vidimus, nec ad iſtas diſtinctiunculas Pii animus deflectebat. (Ibid. pag. 1410.)

Quin ipſe apertiſſimis verbis hæc Conſtantienſia decreta confirmat: poſteàquàm enim ſummis laudibus ſupremam Apoſtolicæ Cathedræ poteſtatem commendavit, hæc addit: *Cum his, & generalis Concilii autoritatem, & poteſtatem complectimur, quemadmodùm & ævo noſtro, Conſtantiæ, dum ibi fuit Synodus univerſalis, declaratum definitumque eſt; veneramur enim Conſtantienſe Concilium, & cuncta quæ præceſſerunt à Romanis Pontificibus noſtris Prædeceſſoribus approbata.* Ergò Conſtantienſe inter approbata numerandum; neque audiendi illi *, qui *partim approbatum, partim improbatum* memorant, cùm Pius ſimpliciter approbatum pronuntiaverit, & reliquis ſimpliciter ex æquo approbatis accenſitum velit. Neque verò quidquam eſt in Conſtantienſi Concilio, quod non Pius approbet. *Concilii enim*, inquit, *autoritatem & poteſtatem complectimur, quemadmodùm & ævo noſtro Conſtantiæ, dum ibi fuit Synodus univerſalis, declaratum definitumque eſt.* En univerſim dictum, *dum ibi fuit Synodus univerſalis.* At ibi fuiſſe univerſalem Synodum jam indè ab initio, & in iis etiam Seſſionibus, quæ adunatas obe- (Ibid. pag. 1415.)

* Quales ſunt Binius, Bellarminus & quidam alii.

eò ut eminentiam primæ ſedis ſupprimerent. 2°. Pius eos priores Baſileenſes ſic deſcribit: *Eugenii nomen modis omnibus lacerabant, & de poteſtate Romani Pontificis pauci erant qui loqui præſumerent;* erat enim *multitudo maledica & inimica Principi.* 3°. Idem dicit in privatis colloquiis cum Cardinale Juliano, qui jampridem ejuraverat errores eos quos Baſileæ defenderat, ſe didiciſſe *ſalvari non poſſe qui Romanæ Eccleſiæ non tenet unitatem;* id eſt, ut ipſe explicat, *qui ſummo Pontifici obedire recuſat.* Atqui, utcumque eſt de privatis iis cum Juliano colloquiis, Julianus, qui abfuit ab ultimis ſeſſionibus Concilii Baſileenſis, ſi quid ejuravit, certè ea decreta ejuravit quæ, ipſo Præſide, in primis ſeſſionibus ſtatuta fuerant: ergò Pius hîc vult innuere totam à ſe reprobari Synodum, licet proſcindat atrociùs ultimas ſeſſiones.

dientias præcesserunt, Martinus utique V. toto approbante Concilio definit. His ergò verbis Pius usus est, ne fraude agere, aut aliquam Concilii Constantiensis partem suspectam habuisse videretur. Quid quòd his Pii verbis Sessionum IV. & V. Constantiensis decreta disertè probata sunt. Repetamus enim Pontificis verba: *Concilii autoritatem & potestatem complectimur, quemadmodùm ævo nostro Constantiæ declaratum definitumque est.* Quo verò loco *declaratum definitumque est*, nisi Sessionibus IV. & V. aut si non ista sunt quæ Pius amplectitur; edissere quo alio loco aliquid de Concilii generalis autoritate Constantiensis Synodus *definitum* à se *declaratumque* voluerit? Nihil invenies; atque adeò quæ tu loca improbata putas, ea sanè sunt, quæ hîc expressissimè & significantissimè approbentur.

At inquies, licèt approbaverit, saltem non eo modo intellexit, quem nos secuti sumus; cùm tantam Papæ inesse voluerit in Synodos etiam generales autoritatem, *ut eas & congregare & dissolvere datum sit.* Esto: ergò eò, te fatente, jam deducta res est, ut Pontifex Concilium congregare & dissolvere, non sanè eò usque, ut etiam congregati nec dissoluti Concilii jussa in fide, in schismate, in reformatione detrectare possit; quod unum ex Constantiensi Concilio, eique conjunctâ Declaratione Gallicanâ tuendum suscepimus: cætera aliis tractanda relinquimus.

Interim quærimus, an etiam Pius putaverit à Papâ dissolvi posse Concilia, nullâ idoneâ causâ, nullâ necessitate, atque, ut Eugenius ejusque adulatores ferebant, *pro suæ libitu voluntatis?* Absurdum; cùm ipse Eugenius nimia illa rejecerit. Ac si quæcumque dissolutio, quo jure, quâ injuriâ, à Pontifice facta, Pio valere videretur; quò pertinebat ille ab eodem memoratus Eugenii consensus, cum iis, qui Synodum, ab ipso licèt dissolutam, stare ac valere sentiebant.

Ibid. At enim post illam Concilii Constantiensis tam apertam approbationem, hæc Pius subjecit: *Inter* (Concilia) *nullum invenimus unquam fuisse ratum, quòd stante Romano indubitato Præsule, absque ipsius autoritate convenerit; quia non est corpus Ecclesiæ sine capite, & omnis ex capite defluit in membra potestas:* sanè, ut congregentur, quod verborum tenor indicat; non autem usque adeò *omnis*, ut Patres semel congregati nullam à Christo habeant potestatem. Si enim nullam habent nisi à Papâ potestatem, undè illud Constantiense Pio quoque probatum, quòd Synodus generalis *immediatam à Christo potestatem* habeat? Undè illud ab eodem Pio memoratum, quòd Basileensis Synodus in ipsis initiis dissoluta ab Eugenio, tamen valuerit, ipsâ dissolutione revocatâ? Concilianda certè Pii dicta, non collidenda sunt. Habeant ergò Episcopi eam à Pontifice, capite post Christum secundo, potestatem, ut congregentur, congregatique maneant, ordinariè certè (neque enim vel ipse Pius aliud postulaverit) ut autem congregati doceant, decernant, statuant, judicent, à Christo immediatè habent.

Næ illi falsi sunt, rerumque Ecclesiasticarum imperitissimi, qui quòd Concilium, ordinariè quidem, nonnisi convocante Romano Pontifice, verè & legitimè congregatum habeatur, ideò ad Pontificis nutum pendere omnia jactant: quasi nulla sit Synodi ad Pontificem accedentis autoritas. Satis enim apparuit, atque ex sequentibus clariùs elucescet, ita esse Ecclesiam

constitutam,

constitutam, ut postquàm congregata est, ex Patrum sententiâ omnia decernantur, utque tali cœtui in fidei rebus, aliisque à Synodo Constantiensi memoratis, ipse etiam Papa obedire debeat. Atque ut is maximè dissolvere possit Synodum, non tamen pro libito, non indictâ causâ, non levi quâcumque objectâ difficultate; sed magnâ gravique, quâ tota Ecclesia meritò commoveri possit; cùm ipse pudor prohibeat undique concurrentes Fratres re infectâ dimittere, aut Ecclesiæ Catholicæ in Spiritu sancto legitimè congregatæ Majestatem aspernari: quod dum Eugenius in Basileensibus initiis fecit, læso Concilio jussus satisfecit; firmavitque semel initum Concilium, dissolvente etiam indubitato Pontifice, stare potuisse.

CAPUT XVIII.

An Lateranensi Synodo, sub LEONE X. *Constantiensia decreta abrogentur? quantis autoritatibus hæc firma sint: cur Patres Gallicani priora Basileensia gesta in Declaratione suâ exprimenda non putaverint.*

LATERANENSEM Synodum sub Leone X. in eâque editam Constitutionem, *Pastor æternus*, de Pragmaticâ-Sanctione abolendâ, Bellarminus & alii passim objiciunt, quâ Constantiensia toties approbata decreta rescissa sint. Hîc ergò, ut suprà de Florentino, ita nunc de Lateranensi Concilio quærimus: an Constantiensia decreta rescissa sint, ut olim Ariminensia? Ne id quidem dixerint, cùm Leo X. Constantiensem Synodum nullo decreto violârit. Cur ergò reticuit Synodi Constantiensis nomen? An reverentiâ Synodi Œcumenicæ? Ergò pro Œcumenicâ habebat, cujus proindè decreta, quæ ad doctrinam spectant, si labefactaret, semetipsum potiùs, quàm Constantiensem Synodum ipse convelleret. Itaque hoc illud est quod sæpè querimur: collidi & committi inter se veluti diffidentes præliantesque Synodos, tanquam in Conciliorum doctrinâ esset illud, quod Apostolus vetat, *est & non*; quo non modò Constantiensis, sed etiam Conciliorum omnium nutet autoritas.

Conc. Later. an. 1516. sess. xj. tom. xiv. p. 309. & seq.

ij. Cor. j. 18.

Jam si autoritas autoritati comparetur, vix quisquam negaverit Lateranensi Synodo Constantiensem, ut rerum gestarum gloriâ atque Episcoporum magnorumque virorum numero & claritudine, sic etiam autoritate esse potiorem: primum hoc. Alterum subjungimus: Lateranensibus decretis firmari potiùs Constantiensia, quàm rescindi.

Ac de Lateranensis quidem Synodi autoritate omnibus notum, quàm pauci Episcopi; quàm ex paucis Provinciis convenerint; quàm ex justis de causis Galli se excusârint; quàm difficilis tùm ad Urbem esset aditus, flagrante Italiâ atrocibus bellis. Itaque Gallicanæ Ecclesiæ tùm Lateranensis Concilii autoritas planè nulla, &, ut Bellarmino etiam ipsi visa est, non admodùm stabilis; quippè qui in asserendis Pontificiis gestis confidentissimus,

Sup. lib. v. cap. xx.

Bell. lib. j. de Concil. aut. c. xvij. v.d.cap.xiij. de Lateranensi Synodo hæc trepidè scripserit : *Concilium Lateranense non fuisse generale vix dici potest :* & alibi : *De Concilio Lateranensi nonnulli dubitant, an fuerit verè generale ; ideò usque ad hanc diem quæstio superest etiam inter Catholicos.* Hâc igitur Synodo si præstare contendimus numerosissimam ac patentem omnibus Constantiensem Synodum, tantâ rerum gestarum gloriâ nobilem, ac denique à tot Synodis, totque Pontificibus approbatam ; id jure nostro agere videbimur.

Bull. *Pastor ætern.* in Conc. Later. p. 311. Jam quod in Lateranensi Synodo dicitur : *Romanum Pontificem supra omnia Concilia potestatem habere*, primum quidem vidimus non definiendo, sed narrando esse positum : quòd Constantiensibus deditâ operâ factis definitionibus prævalere non possit : tum ex tenore verborum eò referendum esse, ut Pontifex *Concilia indicere, transferre ac dissolvere valeat :* quod nec universim & sine causâ valere, nec ad quæstionem nostram, aut ad ea quæ tuemur decreta Constantiensia pertinere sæpè ostendimus.

Ibid. Huc accedit, quòd Leo Eugenii, Pii, aliorumque antecessorum insistens vestigiis, Basileensia damnet ; sed ea quæ *post translationem* gesta sunt : quò etiam refertur illud, quod de superiori Papæ potestate dicit,

Quòd autem Pragmatica antiquata sit, nihil ad quæstionem nostram. Etenim Constantiensia, iisque conjuncta Basileensia anteriora, de Conciliorum autoritate decreta, etsi inserta Pragmaticæ, non tamen ex Pragmaticâ vim obtinebant suam, ut, prostratâ Pragmaticâ, jacere necesse sit. Denique Pragmatica abolita quidem est, non tamen ut hæreticum quid, aut erroneum, aut suspectum in fide sonans ; sed ut *corruptela* noxia disciplinæ. Abierint ergò quæ ad disciplinam spectant, quandoquidem Romana Curia ea ferre non poterat ; nos ea non tuemur : stent verò immota, quæ ante Pragmaticam extiterunt sacrorum Conciliorum dogmata, quæ neque à Leone X. aut Lateranensi Concilio tacta sunt, neque tangi sine gravissimo fidei periculo potuere.

(margin: Ibid.)

Vid. Diss. præv. num. xiv. & in append. lib. j. cap. j. & seq. Quare Ecclesia Gallicana in Tridentinâ Synodo antiquam de Conciliorum potestate professa est sententiam, constititque omninò, neque Gallos à Constantiensis Concilii decretis tuendis destitisse, neque Pontificem aut Synodum ut ab eis desisterent postulâsse.

Sup. hoc lib. cap. xv. Diximus etiam quo loco relicta sit controversia de Conciliis transferendis ac dissolvendis, cùm Tridento Bononiam indicta translatio, ac posteà Concilii suspensio, iterataque celebratio, ac tandem dissolutio, non nisi Synodo approbante & condecernente facta sit.

Palav. hist. Conc. Trid. lib. xv. cap. xvj. & seq. Conc. Trid. tom. xiv. pag. 840. Mem. pour le Conc. de Trent. pag. 209. 513. 515. Conc. Trid. p. 894. Neqne prætermittendum id quod Palavicinus refert ; Hispanos sæpè multùmque questos, quòd Sessione XVII. decreto de celebrando Concilio insertum illud esset : *Tractanda ea quæ proponentibus Legatis ac Præsidentibus apta & idonea ipsi sanctæ Synodo videbuntur.* Nempè verebantur ne Conciliaris autoritas ac libertas eâ clausulâ violaretur, totaque Synodus in Legatorum posita potestate esset. Nostros ad Hispanorum sententiam accessisse acta testantur. Tandem ipsa Synodus Sessione XXIV. *Explicando declarat mentis suæ non fuisse, ut ex prædictis verbis solita ratio tractandi negotia in generalibus Conciliis ullâ ex parte immutaretur, neque novi quidquam, præter id quod à sacris canonibus vel generalium Synodorum formâ hactenus*

statutum est, cuiquam adderetur vel detraheretur : ne scilicèt aut Patrum imminuta majestas, aut Legatis addita autoritas putaretur. Sic sapientissima Synodus omnia inter Catholicos controversa integra esse voluit, nedum Constantiensia semper immota subrueret.

Omninò ergò constat valere Constantiensia Sessionum IV. & V. decreta : primùm ex sese, suâque & Spiritûs sancti autoritate nixa : tum consequentibus in ipsâ Synodo gestis : valere posteà Martino V. toties approbante, toties exequente : tum convocatione Conciliorum trium generalium, Papiensis, Senensis, ac Basileensis, ex Constantiensibus decretis instituta : ad hæc decretis Synodi Basileensis adhuc Eugenio adhærentis : nec minùs ex Eugenii diplomatis in utroque dissidio editis : quin etiam Ferrariensis ac Florentinæ Synodi expresâ autoritate : Nicolai etiam V. decretis, atque ipsâ Pii II. retractatione : denique Leonis X. & sub ipso habitæ Synodi Lateranensis Constituto, atque ipsâ Synodi Tridentinæ sententiâ ; ut tantam nubem testium, tantam autoritatem, tamque firma munimenta, nemo sine gravissimo suo ac rei Ecclesiasticæ detrimento labefactare possit.

Ex his igitur patet, quàm verè sanctèque Præsules Gallicani, in eâ, quam tuemur Declaratione affirmârint, Sessionum IV. & V. Constantiensium decreta, *à sede Apostolicâ approbata, ipsoque Romanorum Pontificum, ac totius Ecclesiæ usu confirmata esse.* Quo loco, cur Basileensia priora exprimenda non putârint, nemo jam non videt, id causæ fuisse ; quod nihil aliud quàm Constantiensium firmamenta essent ; atque id notari velim propter autorem Anonymum, cui ad Basileensis Synodi autoritatem, valere Gallicanorum Præsulum *silentium, sufficientissima responsio est.* Ingeniosissimum suffugium, quo nempe declinet tot ac tanta argumenta, quæ ex Basileensibus prioribus gestis, Eugenianisque consentientibus decretis, tanquam ex invictissimis munitissimisque castris prodeunt. Anon. de lib. rt. &c. lib. v. cap. xvj. n. 11. 12.

CAPUT XIX.

An Constantiensibus decretis nixa sententia ad fidem Catholicam pertineat ?

QUÆRES, cùm ea doctrina, quam tuemur, à Constantiensi Concilio definita sit ; illudque decretum à sede Apostolicâ, totâque Ecclesiâ comprobatum ; an igitur ad fidem Catholicam pertineat : contraria verò sententia an hæretica judicari debeat ?

Nostri, atque imprimis pius ille doctusque Gerson apertè pronuntiavit hæreticam esse, quæ Synodi Constantiensis Œcumenicæ definitioni adversetur. Sic enim incipit decretum sessionis V. de quâ agimus : *Hæc sancta Synodus Constantiensis, generale Concilium faciens, in Spiritu sancto legitimè congregata ordinat, definit, decernit, & declarat ut sequitur.* Sup. lib. v. cap. vj. vid. Diss. præv. n. xlv.

Porrò dubitari nequit quin res, de quâ agitur, pertineat ad interpretationem divini juris. Quæritur enim quam potestatem Petro ac successori-

bus; quam Ecclesiæ atque Conciliis Christus dederit? Definit Synodus, eam Conciliis potestatem à Christo immediatè datam, cui etiam Petri successorem subesse oporteat. Ergò clarè agitur de interpretatione divini juris, adeòque de fide, de doctrinâ Catholicâ à Deo revelatâ; neque Bellarminus aut ejus asseclæ diffitentur.

Certè quod hæc verba, *quicumque*, *cujuscumque dignitatis*, *etiam Papalis*, *hujus*, *& cujuscumque Concilii generalis legitimè congregati statutis obedire contempserit*, illi interpretantur, non de *quocumque*, sed de dubio tantùm Papâ; neque de *quocumque* Concilio generali, sed de Concilio *in schismate* habito: tanquam aut certus Papa, non sit maximè Papa; aut Concilium in pace habitum, non sit vel maximè *legitimè congregatum*; id ostendimus esse meram puramque tergiversationem & cavillationem verbis Concilii apertissimè repugnantem; quod autem de Concilii Constantiensis fluxâ autoritate dicunt, non minùs clarè ostendimus, id nonnisi conculcatâ Conciliorum generalium, Romanorumque Pontificum autoritate dici posse: ut nihil obstare videatur, quominùs ea sententia hæretica sit, quæ Concilii Œcumenici definitioni tam perspicuè adversetur.

Doct. Lov. p. 74. &c. Unum illud obest, quod est ab adversariis non indiligenter notatum: his decretis pro more Synodorum de fide agentium, atque hujus quoque Synodi, Wiclefum, Hussum ac Joannem Parvum damnantis, non fuisse adhibitam anathematis pœnam; ac nequidem dictum, ita secundùm fidem Catholicam esse tenendum.

Conc. Bas. sess. ij. & seq tom. xij. p. 477. & seq. vid. sess. xxxij. pag. 618. Addimus Synodum Basileensem in anterioribus probatissimis gestis, Constantiensia decreta repetentem, iisdem duntaxat verbis usum esse. Quod autem tres suas veritates ex Constantiensi Synodo repetitas *ad veritatem fidei Catholicæ* ita pertinere sancit, ut qui his *pertinaciter repugnet*, *sit censendus hæreticus*, factum id post translatum Ferrariam Concilium: quæ posteriora gesta anterioribus æquiparari non posse antedicta demonstrant.

Responderi potest, non propterea videri adversarios omnis condemnationis immunes. Neque enim Apostolos Hierosolymitani Concilii decreto adhibuisse anathematis pœnam, sed ita conclusisse: *A quibus custodientes vos* (Act. xv. 27. 29.) *bene agetis*: cæterùm postquam edixerant: *Visum est Spiritui sancto & nobis*; satis significatum, non sine pœnâ gravi futuros esse eos, qui sancti Spiritûs judicium contempsissent: ita existimandum de Constantiensi Synodo, postquàm edixit: *Hæc sancta Synodus, generale Concilium faciens, in Spiritu sancto legitimè congregata ordinat, decernit, definit, & declarat ut sequitur*: pœnam enim, etiam minimè declaratam, ex decreti ac sancti Spiritûs autoritate statim in contumaces sequi.

Huc etiam referri potest Clementis V. in Concilio generali Viennensi definitio, quæ incipit, *fidei Catholicæ*: ad hoc, Clementina unica, *de summâ Trinitate*. (Clem. lib. j. tit. j. cap. unico.) Hîc duæ Theologorum *opiniones* referuntur, quorum quidam dicerent, *per virtutem Baptismi parvulis culpam remitti, sed gratiam non conferri*: alii autem assererent, *quòd & culpa remittitur, & virtutes, & informans gratia infunduntur, quoad habitum; etsi non illo tempore, quoad usum*. Has inter opiniones Synodus sic decernit: *Nos opinionem secundam, tanquam probabiliorem, & dictis Sanctorum ac Doctorum modernorum Theologiæ*

magis consonam & conformem, sacro approbante Concilio, duximus eligendam

Huic ergò decreto nullâ licet adhibitâ aut hæreseos notâ, aut anathematis pœnâ, Catholici omnes ex autoritate Concilii paruere. Quantò ergò magis parere debuerunt Constantiensi Concilio, non tantùm declaranti, *probabiliorem opinionem*; sed absolutè edicenti: *Hæc sancta generalis Synodus in Spiritu sancto congregata ordinat, definit, decernit & declarat ut sequitur.*

Atque illud quidem Constantiense decretum est ejusmodi, ut ab eo cætera tanti Concilii acta pendeant. Hinc Wiclefi de Primatu Romanæ Ecclesiæ error condemnatus: hinc destituti Pontifices, etiam is qui à Synodo totoque ferè Christiano Orbe colebatur: hinc alter substitutus, eique creando forma præscripta: hinc de Conciliis generalibus convocandis canon conditus, ordinata reformationis structura, ac fundata spes Orbis; ut cum eo decreto tota Constantiensis Synodus prosternatur.

An ergò satis constet ex omisso anathemate Constantiense decretum non pertinere ad fidem Catholicam, id nostris censoribus coram Deo arbitro dijudicandum relinquimus. A gravi certè notâ immunes esse non possent, nisi bonâ fide agentes, non satis attentâ re, excusari viderentur.

Ac si illi, qui electam à Viennensi Concilio probabiliorem, seu probatiorem sententiam contempserunt, à Tridentinâ Synodo tandem anathemate damnati sunt; videant contemptores decreti Constantiensis, quanta illis immineant, qui plenam & absolutam tanti Concilii definitionem abjecerint. Concil. Trid. sess. vj. cap. vij. p. 759. & Can. xj. p. 765.

Cæterùm id cogitent, à Synodo Constantiensi nec prætermissam pœnam. Ecce enim apertissimè decernit, *ut ipse etiam Papa, si obedire contumaciter contempserit, nisi resipuerit, condignæ pœnitentiæ subjiciatur, ac debitè puniatur; etiam ad alia juris remedia, si opus fuerit, recurrendo.* Qualia verò sint juris remedia, quàm fortia, quàm gravia, nemo nescit. Quæ remedia si expedit Synodus in Papam quoque obedire recusantem, quantò magis in eos, qui tali inobedientiæ, contempto Synodi decreto, faveant ac serviant. At Clerus Gallicanus huic sententiæ adversantes, neque perduelles, neque contumaces reputat; priscamque sententiam retinere & declarare contentus, ab omni non modò anathemate, verùm etiam censurâ temperavit, tantamque rem Ecclesiæ Catholicæ judicio reservat.

Quin etiam nec sollicitè quærendum ducimus erroneàne an etiam hæretica sit ea sententia, quam adversarii bonâ fide tenere videantur. Non enim plerique perspiciunt satis, doctrina Concilii Constantiensis quàm sit in certis casibus Ecclesiæ necessaria: qui casus cùm infrequentes sint, non omnes facilè eorum cavendorum necessitatem advertunt. Nos autem sat scimus, si quidem eveniant, totam facilè, ac Romanam omnium matrem præ cæteris evigilaturam Ecclesiam; rerumque humanarum conscii, summæ utilitatis esse ducimus, ut futuris periculis, utcumque, Deo sinente, eventura sint, provisa à Patribus, Spiritu sancto autore, remedia, suâ autoritate ac veritate constent.

CAPUT XX.

An ea, quam vocant Parisiensium sententiam, occasione schismatis exorta sit: acta in JOANNEM DE MONTESONO *anno* 1387.

PETRI Alliacensis Joannisque Gersonis atque aliorum Parisiensium de potiore Conciliorum potestate sententiam, quam posteà Synodus Constantiensis amplexa sit, multi eo nomine suspectam habent, quòd eam non spontè ac veritate duce exortam, sed vi quâdam extortam putant; nempè occasione schismatis, seu litigationis ejus, quæ inter Gregorium XII. ac Benedictum XIII. extitit. His respondemus primùm quidem remedia, quibus laboranti Ecclesiæ providetur, ex ipsâ Traditione, atque ex ipsâ veritate esse deprompta: neque unquam Ecclesiæ opus est, ut novam doctrinam excogitet; malisque occurrentibus id effici potest, non ut novitates pariat, sed ut antiqua dogmata diligentiùs proponat atque explicet; quod non infirmandæ, sed potiùs asserendæ confirmandæque doctrinæ sit. Quare ex actis patuit eos, qui, occasione litigationis hujus, Conciliarem potestatem extollendam putârunt, illud remedium non proposuisse ut novum, sed ut consuetum, & in illâ necessitate diligentiùs adhibendum. Multa quoque suo loco suppetent, quibus constet, eam sententiam, quam tota tunc Ecclesia, & Synodus Constantiensis amplexa est, ex antiquâ & certâ Traditione manâsse. Nunc ea commemoramus, quæ anno 1383. Facultas nostra gessit atque decrevit, schismatis quidem tempore; sed antequàm illa de utroque Pontifice in ordinem cogendo dissidia orirentur.

Vid. sup. lib. v. & inf. lib. xj. & coroll.

Facultas ergò Theologica Parisiensis Joannis de Montesono, Ordinis Prædicatorum, assertiones * condemnavit. De immaculatâ Deiparæ Virginis Conceptione imprimis agebatur. Censurâ Facultatis Episcopali judicio confirmatâ, Joannes de Montesono ad Clementem VII. Avenione agentem, quem Gallia venerabatur, appellavit: delecti qui causam Facultatis coram Clemente agerent: Petrus de Alliaco, tum Regii & celeberrimi Collegii Navarrici Magister, Legatorum Princeps, in Consistorio coram Pontifice, omnium nomine peroravit; atque imprimis: *Protestamur*, inquit, *quòd nostro proprio aut personali nomine nihil omninò in hujus causæ prosecutione dicemus; sed solùm ex parte, & illorum nomine, qui nos mittunt.* In uno ergò Alliacensi Facultatem universam audiemus.

* XIV. Vid. Du Boul. Hist. Univ. tom. iv. p. 620. & seq.

Petr. All. prop. corā Clem. vij. in app. tom. ij. Gers. p. 703.

Sic autem causam ipsam aggreditur: *Joannes*, inquit, *de Montesono id ad suæ appellationis fundamentum principaliter assumit, quòd solius sedis Apostolicæ est, circa fidem declarare, damnare & reprobare; & iterùm, quòd eorum, quæ tangunt fidem, ad solum summum Pontificem pertinet examinatio & decisio.*

Coll. jud. &c. D'Argentré tom. j. part. ij. pag. 84.

Ad illud fundamentum Joannis de Montesono, Petrus de Alliaco duo respondebat; primum: *Hoc dictum continet manifestam hæresim;* secundum: *& est dictum sibi repugnans & contrarium.* Hoc postremum sic probat, *sup-*

ponendo quid sit sedes Apostolica; nam ipsa, vel est universalis Ecclesia, vel aliquod generale Concilium, universalem Ecclesiam repræsentans, vel particularis Ecclesia Romana, in quâ scilicèt Ecclesiâ sedet, id est, cui præsidet summus Pontifex; & ideò ipse & sedes Apostolica non sunt idem, sicut non sunt idem, sedes & sedens. Ex quibus clarè patet, si ad solam sedem Apostolicam pertinet circa fidem declarare & reprobare, quòd ad solum summum Pontificem hoc non pertinet; &ècontrà, si ad solum summum Pontificem pertinet eorum quæ sunt fidei examinatio & decisio, hoc ad solam sedem Apostolicam non pertinet; & sic apparet, quomodo in illo dicto manifesta est repugnantia.

Jam quæ sit illa hæresis, quæ in Joannis de Montesono dictis continetur, sic exponit: *Quòd ad solum summum Pontificem pertinet eorum, quæ tangunt fidem, examinatio & decisio, continet manifestam hæresim, imò multas hæreses.* Tres autem commemorat: primam: *Quia per illam exclusionem excluditur universalis Ecclesia & generale Concilium eam repræsentans, quod est hæreticum; quia in causis fidei à summo Pontifice appellari potest ad Concilium, sicut patet 19. dist. cap. Anastasius; & manifestum est, quòd ad ipsum pertinet Concilium de causis fidei definire, sicut patet ex autoritate Gregorii XIII. dist. XV. cap. sicut.* Ib. col 2.

Secunda hæresis: *eò quòd per illud excluditur sedes Apostolica, ut dictum est* (nempè quatenùs sedenti opponitur, & manere censetur, obeunte Pontifice,) *& est manifestè hæreticum.*

Tertia hæresis: *eò quòd excluduntur Episcopi Catholici ab omnimodâ cognitione, examinatione & decisione eorum quæ sunt fidei, quod est contra jus Divinum & humanum.* (*y*)

Undè concludit condemnandum Joannem de Montesono, *& propter prava asserta, & propter frivolas appellationes; quia alioquin verisimiliter formidandum erit, quod deinceps apud Judices ordinarios nemo compellatur erroneas suas assertiones revocare. Dubitabunt enim per varias appellationes, per processus longos, per graves impensas vexari, vel per falsas accusationes in famâ, aut alias lædi: quod quam magnum & apertum esset in fide ac moribus periculum, satis notum est.* Ib. p. 88.

Hæc nos ex regestis vetustissimis descripsimus; hæc in bibliothecis habentur, nostrisque omnibus nota & confessa sunt. Sic sacra Facultas sedis Apostolicæ & Episcoporum jura defendit; &, quod in rem nostram conducit maximè, *in causis fidei à Papâ ad Concilium appellari* posse docet: tum Concilii esse officium de causis fidei *definire*, eâ definitione scilicet, à quâ appellare non liceat.

Hæc uno ore docebant Theologi Parisienses; hæc docentes Clemens VII. suscepit; censuram Facultatis confirmavit: atque hinc Joannis de Montesono in Clementem odia, ac scripta permulta pro Pontificibus qui Urbano VI. successissent: quæ scripta Odoricus Rainaldus sæpè laudat; quo fonte profecta sint tacet. Rain. an. 1389. n. 15. & seq. an. 1391. n. 24. & seq.

Neque objicias nullam esse autoritatem Clementis, utpote Antipapæ: pro vero enim Papâ in Galliâ ac mediâ Ecclesiæ parte colebatur, adeò

(*y*) *humanum.*] Quartam hæresim Alliensis memorat his verbis: *Quia per illud excluduntur Doctores Theologi à generali examinatione & decisione veritatum fidei.*

probabili ratione, ut multi ſanctitate ac miraculis clari ei adhærerent. Itaque ab eo ejuſque ſucceſſore Benedicto, cum æmulis æquo jure certatum fuiſſe vidimus; tum ejus ſententia plenam executionem habuit, probante Galliâ, ac nemine per totam Eccleſiam reclamante, ne Urbano quidem VI. quique ipſi adhærerent.

Et illi quidem, quo erant in Clementem Clementinoſque odio, exprobrâſſent violatam ſedis Apoſtolicæ dignitatem; victuſque Monteſonus Urbanum VI. ac Bonifacium IX. quos omni ope tuebatur, acribus ſtimulis in adverſarios inſtigâſſet.

His ergò perſpicuè refelluntur ii, qui Pariſienſium de potiore Concilii poteſtate ſententiam Conſtantiæ demum emerſiſſe memorant; aut ad extremum Piſis inter ea certamina, quibus de æmulis Pontificibus tollendis litigabant. Ecce enim triginta annis ante Conſtantienſe Concilium, cùm necdum quidquam moveretur ad ambos contendentes in ordinem Conciliari autoritate cogendos, noſtri in cauſis fidei à Papâ appellari poſſe ad Concilium, coram eo quem colebant Papâ, ejuſque Conſiſtorio, nemine reclamante, aſſerebant.

Quod autem in cauſis fidei Synodus anteponenda crederetur, hinc ſequi putabant abſolutam Concilii ſupra Papam autoritatem; quia *indeviabile*, nempe Concilium, *deviabili*, nempe Papæ, anteponi neceſſe ſit.

Vid. in app. lib. j. cap. vj. Quo argumento uſos in ipſo Conſtantienſi Concilio Petrum de Alliaco, ejuſque diſcipulum Joannem Gerſonem, noſtrorum anteſignanos ac ſacræ Synodi duces alibi demonſtravimus; ut profectò conſtet, ad ſchiſma extinguendum, nihil novi à noſtris; ſed quæ priùs animo hæſerant, adverſùs Eccleſiaſticæ pacis ac reformationis hoſtes fuiſſe deprompta.

CAPUT XXI.

Facultatis articuli adversùs JOANNEM SARRAZINUM *Prædicatorem*, *paulò poſt Conſtantienſe Concilium*, *ac* MARTINO V. *ſedente*.

Sup. lib. v. cap. vij. vij. & ſeq. JAM poſtquàm de ambobus contendentibus in ordinem cogendis finita lis eſt; quid noſtra Univerſitas cum aliis Univerſitatibus, imò cum totâ Eccleſiâ pro Conciliorum poteſtate egerit, decreverit, ſcripſerit; ut quæ Piſanæ & Conſtantienſi Synodis præluxerit, ſupra expoſuimus. Sed quandoquidem ea ad ſchiſmatis tempus, non autem ad omnia Eccleſiæ tempora pertinere fingunt; operæ pretium erit ſacræ Facultatis audire ſententiam, Conſtantienſi jam tranſacto Concilio, compoſitis rebus, ac Martino V. ſedente.

Anno igitur Chriſti 1429. Martini undecimo, Facultas, priſcis nixa dogmatibus, articulos refellebat, quibus Joannes Sarrazinus, ex Prædicatorum Ordine Licentiatus, evertebat Conſtantiæ ſtabilitam de Conciliorum autoritate doctrinam.

Hi

Hi articuli sæpè vulgati jam in omnium sunt manibus. Ex his aliquot seligemus. Vid. D'Argentré collect. &c.

Primus Joannis Sarrazini articulus: *Omnes potestates Jurisdictionis Ecclesiæ, aliæ à Papali potestate, sunt à Papâ ipso, quantùm ad institutionem & collationem.* Sic Turrecremata posteà; sic deinde Cajetanus; sic moderni Lovanienses aliique censores nostri Conciliorum potestatem in ipso fonte labefactant; dum omnem potestatem ac jurisdictionem Ecclesiasticam à Papâ esse contendunt. At sacra Facultas hæc reprobans jubebat à Sarrazino hunc pronuntiari articulum: *Omnes potestates jurisdictionis Ecclesiæ, aliæ à Papali, sunt ab ipso Christo, quantùm ad institutionem & collationem primariam; à Papâ autem & ab Ecclesiâ, quantùm ad limitationem & dispensationem ministerialem.*

Exquisitissimis verbis institutionem & collationem primam Christo attribuebat, à quo nempe constabat Apostolatum, verbi causâ, & esse institutum & certis hominibus collatum: at limitationem ad certa quædam loca, certamque Diœcesim, quam à Christo immediatè non esse constabat, non Papæ quidem soli, sed *Papæ & Ecclesiæ* tribuebat.

Joannis Sarrazini secundus articulus: *Hujusmodi potestates non sunt de jure divino, nec immediatè institutæ à Christo.*

Ejusdem tertius articulus: *Non invenitur Christum tales potestates, scilicèt alias à Papali, expressè ordinâsse, sed tantùm supremam, cui commisit Ecclesiæ fundationem.* At sacra Facultas contrarios articulos à Sarrazino defendi jubet.

Ex his tribus articulis Sarrazinus inferebat quartum; nempè: quod *tota autoritas, dans vigorem statutis* (Conciliaribus) *in solo summo Pontifice resideret.* At Facultas jubebat ab eo sic pronuntiari: *Quandocumque in aliquo Concilio aliqua instituuntur, tota autoritas dans vigorem statutis, residet non in solo Pontifice, sed principaliter in Spiritu sancto & Ecclesiâ Catholicâ.* Rectè: neque enim Petrus ait: *Visum est Spiritui sancto* & mihi; sed Ecclesia collecta & Pastores adunati: *Visum est Spiritui sancto & nobis.* Act. xv. 28.

Ludit suo more Anonymus Gallicanarum libertatum hostis*, dum hæc ita torquet: *Potest Ecclesia sumi repræsentativè; hoc est pro fidelium omnium Pastoribus; atque in isto sensu, verum est Ecclesiam dare vigorem statutis; nec enim nihil faciunt reliqui Episcopi ad robur decretorum Synodalium; sed summus Pontifex, ut caput illius mystici corporis, plus cæteris confert.* Quæ nihil prorsùs ad rem. Neque enim quærebatur utrum Episcopi ad robur decretorum facerent *nonnihil*, ut frigidè ac miserè dicit Anonymus; neque an summus Pontifex plus conferret cæteris, utique singillatim sumptis; sed in quo supponenda foret vis principalis conjuncta Spiritui sancto: decernebatque Facultas vim illam principalem, non in uno Pontifice, sed in ipsâ Ecclesiæ collectione ac repræsentatione esse positam, quod negabat Sarrazinus.

* D. Charlas. Tract. de Libert. &c. lib. ix. cap. vij. n. 8.

Jam articulo VII. ex pessimis *dogmatibus*, idem Sarrazinus pessimum corollarium istud inferebat: *Sicut nullus flos & nulla pullulatio, nec etiam omnes flores & pullulationes possunt aliquid in arborem; quia hæc sunt propter arborem instituta & ab arbore derivata; sic omnes aliæ potestates nihil de jure possunt contra summum Sacerdotium:* quæ sacra Facultas revocari jubebat his

verbis : *Aliqua potestas, scilicèt potestas Ecclesiæ, de jure potest aliquid, & in certis casibus, contra summum Pontificem.* Sic profectò docebat, summo Pontifice præstare Ecclesiam *ipsâ potestate*; neque in uno schismatis casu, cùm nihil de schismate ageretur, nec Facultas diceret prævalere Concilii autoritatem in uno schismatis casu; sed *certis in casibus*, iis scilicèt, qui Constantiæ expositi erant, in fide, in schismate, in reformatione; hoc est, in constituendâ generali disciplinâ. Quare vanus est Anonymus, dum Facultatis propositionem de potestate Concilii in Papam, ad schismatis restringit casum: *Quando erat*, inquit, *incertum apud plerosque quis esset legitimus Pontifex*; quod effugium ipsa Facultas prævidisse & in antecessum præclusisse videtur.

Ib. n. 9.

CAPUT XXII.

Pergit Facultas Parisiensis cohibere Mendicantes post Basileense dissidium ac pacem: Facultas in priscâ sententiâ: decreta, vigente Pragmaticâ-sanctione.

UT erant Mendicantes in Pontificiæ potestatis adulationem proni, Nicolaus Quadrigarii, ex Ordine Eremitarum sancti Augustini, Joannem Sarrazinum Prædicatorem imitatus, hæc asserebat: *Quòd sola Papæ potestas in totâ Ecclesiâ est immediatè à Christo.* Vigilantissima Facultas sua decreta repetebat; quæque articulo primo Sarrazini opposuerat, ut supra memorantur, iterari totidem verbis jubebat anno 1432.

Vid Dup. xv. sæc. p. 497. 498.

Quid per ea tempora, ac vigente Concilio Basileensi sacra Facultas Parisiensis, eique conjunctæ Coloniensis, aliæque Germanicæ Nationis Academiæ crederent, testatum voluit Pius II. cujus hæc ad Coloniensem Academiam verba protulimus: *Aderant Legati Parisiensis scholæ, cujus est fama percelebris; adfuerunt aliquando & vestri, & aliorum studiorum Germanicæ Nationis Oratores; & uno ore cuncti Concilii generalis autoritatem ad cœlum efferebant*; eam scilicèt, quâ Eugenius sua de dissolvendo Basileensi Concilio diplomata, rescindere jubebatur.

Bull. retr. Pii ij. vid. sup. c. xvij.

Retulimus etiam quid post translationem Concilii Basileensis, Parisiensis Facultas, eique conjunctæ Coloniensis, Erfordiensis, & Cracoviensis egerint: nempe id assiduè repetebant, *indeviabile* Concilium, *deviabili* Pontifici anteponi oportere.

Sup. hoc lib. c. xiij.

Neque verò, rebus sub Nicolao V. pacatis, sacra Facultas, atque Ecclesia Gallicana ab instituto deflexerunt; cùm relatis hujus fœderis actis demonstraverimus, Constantiensem de Conciliorum potestate sententiam his esse firmatam.

Ib. c. xiv.

Quare anno Domini 1460. cùm Pius II. in Conventu Mantuano (z)

Preuv. des Libert. &c. part. ij. p. 40. & seq.

(z) *Pius ij. in Conventu Mantuano*] diris devovebat Pragmaticam-sanctionem, cujus *prætextu*, inquiebat, *summa sedis Apostolicæ autoritas læditur.* Addebat quoscumque Reges Papæ subditos esse oportere; & non modò non licere, sed *ridiculum esse ad Concilium provocare*, &c. Vid. Conventum Mantuanum tom. xiij. Conc. p. 1748. & seq.

Regi Regnoque gravia interminatus esset, Joannes Dauvet Procurator generalis ab iis appellavit ad futurum generale Concilium, fultus decretis sessionis V. *magni Concilii Constantiensis*, eamque secutæ Basileensis Synodi, quæ eadem decreta Constantiensia innovârit, præsidente Legato sedis Apostolicæ. Hæc igitur decreta à Romanis Pontificibus comprobata, in Ecclesiâ Gallicanâ vel maximè vigere testatur Regis atque omnium Ordinum nomine, inficiante nemine, nemine conquerente; neque quisquam in Galliâ aliud cogitabat.

Soli Mendicantes Pontificiam potestatem solam immediatè à Christo, aliorum omnium potestatem à Petro esse dicebant: hi Pontificem supra omnia Concilia extollebant. At sacra Facultas Joannem Munerii, Theologiæ ex Prædicatorum Ordine Professorem, hæc docentem compescebat; atque ex priscis decretis ad palinodiam adigebat anno 1470. Dup. xv. sæc. p. 501.

Ne Prædicatoribus, ac sancti Augustini Eremitis Minores deessent, Joannes Angeli hujus Ordinis, Papam supra canones evehebat his verbis: *Quòd Papa* (*a a*) *posset totum jus Canonicum destruere & novum construere.* At sacra Facultas à venerabili Capitulo Tornacensi consulta respondebat: *Hæc propositio est scandalosa, blasphematoria, notoriè hæretica & erronea.* Vid. ap. D'Argentré coll. &c.

Idem Joannes Angeli asserebat hæc*: *Quicumque contradicit voluntati Papæ, paganizat & sententiam excommunicationis incurrit ipso facto; & in nullo Papa reprehendi potest, nisi in materiâ hæresis.* Respondit sacra Facultas: *Hæc propositio est falsa, scandalosa, & sapiens hæresim manifestam*, anno 1482. *Proposit. xij.

Anno 1497. ** Januarii 2. sub Alexandro VI. Facultas à Carolo VIII. Rege de habendo Concilio generali consulta, (*b b*) respondit: *Quòd summus Pontifex, & Pater sanctissimus tenetur de decennio in decennium congregare generale Concilium, universalem Ecclesiam repræsentans; & maximè nunc, cùm tanta sit deordinatio in Ecclesiâ, tam in capite quàm in membris, quæ cunctis notoria est.* Sic Papam ad Concilii Constantiensis canones adigebant, iisque teneri eum affirmabant. ** Id est 1498. Vid. ap. D'Arg. loc. cit.

Anno 1501. cùm idem Alexander VI. certam pecuniarum collectam imperâsset; Decanus & Capitulum venerabile Parisiensis Ecclesiæ hoc suæ appellationis, ac justæ defensionis fundamentum ponunt: *Quòd sit omnibus notissimum per plura sacro-sancta generalia Concilia, præcipuè* PER SALUBERRIMUM ET IRREFRAGABILE CONCILIUM CONSTANTIENSE, *eidem immediatè subsequens* BASILEENSE ORACULUM *decretum declaratumque fuisse, ad dubia piarum mentium extirpanda, noxiasque in contrarium, & adulantes summo Pontifici falsitates abolendas; omnes cujuscumque sint statûs, dignitatis, & po-* Preuv. des Libert. &c. loc.cit. cap. xiij. n. 10. pag. 40.

(*a a*) *Quòd Papa*, &c.] Hæc propositio octava est ex quatuordecim à sacrâ Facultate censurâ confixis, quas F. Angeli Tornaci sacris suis concionibus immiscuerat. Vid. relat. D. DU PLESSIS-PRALIN ad Cœtum Cleri Gallicani an. 1682. quam relationem nos ad frontem Gallicæ hujus tractatûs translationis edi curavimus.

(*b b*) *Facultas à Carolo viij.... consulta*] fuerat his verbis: *A sçavoir mon, si le Pape est tenu de dix en dix ans assembler le S. Concile representant l'Eglise universelle, & mêmement de present, consideré le desordre qui est tout notoire,* TAM IN CAPITE QUAM IN MEMBRIS, respondit: *Quòd summus Pontifex & Pater sanctissimus tenetur de decennio in decennium congregare generale Concilium.* Vid. hoc decretum Facult. post libell. Richer. de Eccl. potest.

testatis, etiamsi prima sit & Papalis, statutis & ordinationibus dictorum sacrorum Conciliorum teneri, ligari, & adstringi; ita ut, si in contrarium quisque facere audeat & attentet, etiamsi Romanus sit Pontifex, nullum sit & inefficax quod agit..... præter id quod etiam de perperam attentato, præsertim, si Ecclesiam turbet aut scandalizet & emendationi, & correctioni universalis Ecclesiæ, cùm primum haberi sacrum Concilium poterit, deferri ac subjici potest. His se fundamentis Gallicana libertas tuebatur; & canones Constantienses adversùs certum quoque & indubitatum Pontificem ex paternâ Traditione & Scholæ Parisiensis placitis exerebat.

Anno 1512. sub Julio II. Cajetanus librum edidit, *de comparatione Papæ & Concilii*: quem librum Ludovicus XII. ad Facultatem misit, ut eum examinaret, ac falsa refelleret, datis literis 19. Februarii anno 1512. Sacra ergò Facultas, qui librum confutarent, Jacobum Almainum ac Joannem Majorem elegit, quos testantes legimus: *Quòd ista sit conclusio, quam tenent omnes Doctores Parisienses, & Galli; quòd potestas Papæ subjecta est potestati Concilii; quòd ista sit resolutio Scholæ Parisiensis & Ecclesiæ Gallicanæ; quòd in Universitate Parisiensi contraria sententia non probabilis habeatur, & qui tenuerit, in campo revocare cogatur.* Quæ cùm sub oculis Facultatis, imò ejus mandato scripserint, Facultatem eorum ore loquentem audimus.

Vid. Diss. præv. num. xiij. Almai. de potestat. &c. in app. tô. ij. Gers. pag. 1070. Maj. de aut. &c. ib. pag. 1144.

Hos libros Julius II. nullâ censurâ notavit, cùm infensissimus Pontifex in Gallos totius Orbis arma concitaret; sed antiquam probatamque doctrinam censuris proscribere nemo cogitabat.

CAPUT XXIII.

Post abolitam Pragmaticam-sanctionem, eadem doctrina apud nostros.

PRAGMATICA-SANCTIONE, sub Leone X. Regis consensu antiquatâ, hujus Sanctionis sublatam disciplinam, in doctrinâ nihil esse immutatum vidimus.

Anno 1524. 30. Novemb. Frater Ludovicus Combont, præsentatus Fratrum Prædicatorum, hæc asserebat in actu, qui Aulica dicitur: *Licèt Episcopus, qualis inter Apostolos solus Petrus à Christo immediatè fuit consecratus, Curatus verò Jure positivo institutus, quoniam nec Episcopus quispiam, Petro dempto, immediatè est à Christo institutus*, &c. Adscriptum in regestis Facultatis: *Quæ assertio Magistris nostris præsentibus displicuit, quia falsa*: jussumque à sacrâ Facultate est, *ut Ludovicus Combont in Sorbonicâ oppositam conclusionem teneret, hoc adjecto, quòd oppositum non est probabile.*

Vid. D'Argentré tom. ij. pag. 5.

Quo sensu Facultas, ut Episcopos, ita etiam Curatos, à Christo esse velit, alibi exponemus: hîc quidem, quæ sunt hujus loci, exequimur.

Infr. lib. viij. c. xiv.

Per ea tempora jam Lutherus exsurrexerat in sedem Apostolicam, cujus cohibendus furor, sacerque ille Primatus à Christo institutus asserendus fuit. Id sacra Facultas ex priscâ doctrinâ & Constantiensibus placitis egregiè præs-

titit. Itaque cùm à Francifco I. Philippus Melanchton, atque alii Germanici Theologi acciti effent (*cc*), qui de rebus Theologicis cum noftris Theologis tractarent; facra Facultas hæc Regem commonuit: *Interrogandos effe eos primùm, an confiteri velint, Ecclefiam militantem Divino jure fundatam, indeviabilem effe in fide ac bonis moribus; cujus Ecclefiæ, fub Chrifto Petrus Caput effet ejufque fucceffores: item: an velint eidem Ecclefiæ parere, ejufque doctrinæ & determinationi affentiri, ut veri Ecclefiæ filii, eique fubditi: item: utrùm admittant determinationes & decreta Conciliorum generalium Ecclefiæ: item: an fidem adhibeant canonibus ac decretis Romanorum Pontificum ab Ecclefiâ receptis & approbatis.* Hîc Anonymus aliique refpondent attributam fanè Ecclefiæ & Conciliis illam *indeviabilem* poteftatem; non autem Papæ negatam. Quâ cavillatione nihil eft vanius. Quid enim erat nifi negare, eam non attribuere, cùm id ageretur ut Papæ quæ fua funt affignarent? Neque enim immemores hujus privilegii hoc faciunt; quippè cùm illud ipfum Ecclefiæ Concilioque tribuant; fed planè memores Ecclefiæ tantùm eamque repræfentanti Concilio effe tribuendum, Ecclefiæ Conciliifque abfolutam obedientiam decernebant: Papæ ita tantùm, fi ejus decreta ab Ecclefiâ recepta & approbata effent, & ubique obtinerent; quo fanè fupremam Ecclefiafticæ poteftatis arcem in ipsâ Ecclefiâ Catholicâ ejufque generalibus Conciliis collocabant, anno 1535. Septembris 15. D'Argent. tom. j. pag. 384 & feq.

His confentanea Facultas protulit, cùm eodem anno confcripfit illos adversùs Lutherum articulos, quos alibi retulimus. His Ecclefiæ & Conciliorum generalium poteftatem præ Pontificiâ apertè commendabant: in horum decreta & fidem nihil errati irrepere poffe fatebantur: ad ea referebant determinationem eam, quâ nulla certior effe poffet: Pontifici tantùm obedientiam deberi docebant; non tamen ut ei, qui errare non poffet; ex quo confequitur illa erga omnem legitimam poteftatem folennis exceptio, quam vidimus; ut ei pareatur, fi nihil Divino juri adverfum imperet. Vid. in app. lib. j. cap. j.

Hi articuli anno 1535. à Facultate confcripti, atque anno deinde 1543. toto Regno vulgati ac recepti, quid omnis Gallicana teneret Ecclefia fatis docent; neque defunt per idem tempus egregia teftimonia, quibus mentem fuam antiquæ doctrinæ hærentem comprobavit.

Nempè habita eft Lutetiæ anno 1528. ab Antonio Cardinale Pratenfi, Archiepifcopo Senonenfi, celeberrima ac fanctiffima Synodus Provinciæ Senonenfis, quibus & Lutheri errores damnarentur, & fancta Ecclefiafticæ difciplinæ reformatio fieret. Conc. Senon. tom. xiv. p. 432. & feq.

Annotata funt Lutheri dogmata; in his illud: *Primatus fummi Pontificis non eft à Chrifto.* Hæc ergò Synodus ad ea confutanda tribus nititur: *Quòd Ecclefia univerfalis errare non poffit, utpotè quæ regatur Spiritu veritatis fe-* Ib. p. 460. Vid. Decr. gener. pag. 41

(*cc*) *acciti effent.*] Rex illo colloquio delinire cupiebat eos, quorum tunc operâ plurimùm indigebat Germaniæ Principes Proteftantes, qui querebantur, in Galliâ ultimo fupplicio affectos fuiffe nonnullos, quibus hoc unum crimen objiceretur, quòd effent fuæ religionis. Rex refpondit, quofdam quidem Luthefanos edicto Curiæ exultos fuiffe, feditionis causâ, non religionis; ac poftulavit ut ad colloquium veniret imprimis MELANCTON, quem noverat ut doctiffimum, fic moderatiffimum. Sed cùm MELANCTON non veniffet, Regi perfuafit Cardinalis LE TOURNON hujufcemodi colloquia cum hæreticis haberi non oportere; neque colloquium illud habitum eft. Vid. DUP. Bibl. xvj. fæc. tom. j. p. 600. 601

cum manente in æternum, *& cum quâ Christus maneat usque ad consummationem sæculi.* Hoc primum omnium ac validissimum fundamentum, quod lu-
Ib. p. 445. culentiùs exponitur decreto primo de fide, his verbis : *Una igitur sancta & infallibilis Ecclesia, quæ nec à charitate decidere potest, nec ab Orthodoxâ fide deviare, cujus autoritatem qui in fide & moribus secutus non fuerit,*
Eph.iij.21. *quasi Deum abnegaverit*, CUI GLORIA IN ECCLESIA ET CHRISTO JESU IN OMNES GENERATIONES, *infideli deterior habeatur.*

Conc.Sen. loc. cit. Alterum secundo decreto explicatur; *quòd Ecclesia non sit invisibilis : Quisquis igitur*, inquit, *tergiversandi studio invisibilem & incertis sedibus errantem dixerit Ecclesiam, non hæresim tantùm dixisse, sed omnium hæresum puteum fodisse judicetur.*

Ib. p. 446. Tertium, decreto tertio *de autoritate sacrorum Conciliorum* constituunt his verbis : *Proindè, cùm certa sit & infallibilis Ecclesiæ regula, nec aliquandò invisibilitatis prætextu tandem eludi queat; ea profectò sacris generalibus Conciliis autoritas derogari non potest, quæ proximè universalem repræsentant Ecclesiam.*

Ib. & pag. 447. His igitur tribus fundamentis ponunt hæc consentanea, ut librorum canonicorum autoritas, veraque interpretatio ab Ecclesiâ repetatur, valeantque Traditiones etiam non scriptæ, quæ à primis Ecclesiarum principiis ad nos propagatæ fuerint ; ex quibus deindè peculiaria Lutheri dogmata condemnentur.

Sic ergò nostri, cùm Ecclesiæ autoritatem exponerent, de Pontificiâ infallibilitate aut superioritate nequidem cogitabant ; de quâ conticescere in eo exponendæ Ecclesiasticæ autoritatis articulo, nihil est aliud, quàm eam à certis probatisque arcere dogmatibus.

Itaque anno 1562. & 1563. ex eâ doctrinâ in Concilio Tridentino ambiguam formulam respuebant ; Constantiensia, iisque conjuncta Basileensia decreta laudabant ; ex eorum autoritate Conciliarem potestatem unanimi consensu potiorem profitebantur; id toto Orbe testatum ad summum Pon-
Vid. Diss. tificem perferendum curabant, seque ei approbabant : quæ omnia alibi
præv. n. XIV. relata, hîc memorata tantùm & designata volumus.

CAPUT XXIV.

Acta Parisiis apud Prædicatores, EDMUNDO RICHERIO *Syndico, anno* 1611.

QUIBUS curæ erat occultis machinationibus absolutam potestatem tueri, ac Pontificiam autoritatem omnibus Conciliis totique adeò Ecclesiæ anteferre, Galliam obstare suis consiliis sentiebant ; idque aulicis artibus agebant, ut apud nos quoque adulatoriæ sententiæ irreperent. Cæso igitur per infandum parricidium Henrico Magno, pupillo sub Principe Reginâ matre ac tutrice Italâ atque Italis septâ, opportunum tempus mutationibus nacti, spargere libellos curiali doctrinâ plenissimos, Doctoribus ad-

blandiri, ſacram Facultatem quâcumque arte poterant in partes trahere, ſi poſſent; ſin minùs graves ciere motus, & inteſtinis agitare diſſidiis.

Erat tunc Syndicus ſacræ Facultatis Edmundus Richerius, acer homo, & priſcorum Academiæ Pariſienſis decretorum tenax. Is igitur Ultramontanis conatibus vehementiſſimè repugnabat.

Anno 1611. Capitulum generale Prædicatorii Ordinis Lutetiæ Pariſiorum habebatur; quibus in Conventibus ſolent Theſes proponere ſolenniſſimo more. His inſeruerunt: *Romanum Pontificem in fide & moribus errare non poſſe: in nullo caſu Concilium eſſe ſupra Papam: ad Papam pertinere dubia decidenda in Concilio proponere, decisa confirmare vel infirmare, partibus ſilentium perpetuum imponere.* Multæ turbæ. Grave videbatur hæc publicè in Galliâ agitari; ac Richerius Syndicus virum clariſſimum Nicolaum Coeffeteau, Doctorem Pariſienſem & Prædicatorum Priorem in ipſis pergulis, quo loco in publicis diſputationibus conſidere Doctores ſolent, coram Doctoribus compellabat: *Rem indigniſſimam ac minimè ferendam: tentari patientiam Gallorum: ſi prædicti articuli intacti maneant, ſtatim Gallos, atque exteros ſibi perſuaſuros, Sorbonam iſto ſilentio à Majorum ſuorum placitis deſciſcere: publicum errorem publicâ ſatisfactione eluendum.* Hæc graviſſimè queſtus, jamque interceſſurus, hoc reſponſum à Priore tulit: *Se quidem inſcio hæc facta: injunctum ſibi à Regiis cognitoribus, caveret diligenter, ne quis in eos articulos diſputaret: Patrem generalem Præſidi ac reſpondenti ſtrictiſſimè præcepiſſe, ne de illis partibus reſponderent: has ſi quis attingeret, palam declararent ſibi minimè eſſe licitum de illis agere.* Gratum Richerio id publicè edi: ita enim conſtiturum, non probari, ut hæc in Galliâ liberè propugnentur. Itaque ejus juſſu quidam Baccalaureus * argumentari cœpit; quòd in Theſi legeretur: *In nullo caſu Concilium eſſe ſupra Papam*, Concilio Œcumenico Conſtantienſi & legitimo Theſim eſſe contrariam, adeòque hæreticam. Quo argumento facto Præſes ſemel & iterùm pronuntiavit: *ſe has concluſiones non poſuiſſe animo offendendæ Academiæ, aut Facultatis Pariſienſis, quam velut Academiarum omnium matrem agnoſceret; ſed tantùm veritatis diſquirendæ gratiâ: neque hanc partem velut de fide, ſed velut problematicam poſuiſſe; ſiquidem conſtaret, multas Univerſitates hanc concluſionem tueri contra ſententiam Academiæ Pariſienſis.*

Vid. ap. Rich. ante libell. de Eccleſ. poteſt.

* Claudius Bertin.

Aderant frequentiſſimo cœtu viri omnium Ordinum illuſtriſſimi; eminebant Cardinalis Perronius ac ſedis Apoſtolicæ Nuncius: aderat etiam Academiæ Rector. Nuncius Apoſtolicus jubebat diſputationem procedere: Baccalaureus iterum atque iterum hæreſim eſſe inculcabat: vocatus à Perronio Richerius, Synodi Conſtantienſis autoritatem aſſerebat; theſim publicè propoſitam publicè confutari oportere. Tandem Perronius ſæpè profeſſus quæſtionem problematicam eſſe, diſputationi finem impoſuit, alia tractari juſſit; conſtititque omninò coram tanto cœtu ac Nuncio Apoſtolico, etiam profeſſione Præſidis theſes proponentis, quænam ſententia Facultatis eſſet, quàmque hæc innoxiè tueretur. Rei geſtæ ſeriem actu authentico Richerius edidit, quæ narratio publici juris facta in omnium eſt manibus. Subſcripſère Rector Academiæ, ipſe Richerius Syndicus, vocatique ab ipſo teſtes ac Bidellus ſeu Notarius ſacræ Facultatis.

CAPUT XXV.

EDMUNDI RICHERII *liber* de Ecclesiasticâ & Politicâ potestate : *aulicæ artes : acta Facultatis : Episcopales censuræ : quo fundamento nixæ : de priscâ sententiâ nihil motum.*

PER eam occasionem, non ita multò post, eodem scilicèt anno 1611. defensurus Richerius antiquam Scholæ Parisiensis de Conciliorum potiore potestate sententiam, tacito nomine libellum edidit, *de Ecclesiasticâ & Politicâ potestate*, cui conjunctæ prodierunt sacræ Facultatis pleræque censuræ, quas memoravimus.

Richerius undique magnis hostibus premebatur ; magnæ illi, Facultatis ac totius Academiæ nomine, cum Jesuitis simultates ; magno hominum concursu ac studio lites agitabantur ; perviceratque Richerius, ut Jesuitæ Senatûs-consulto hæc profiteri juberentur : *Se amplecti Scholæ Sorbonicæ doctrinam, maximè in iis, quæ ad salutem autoritatemque Regum, atque ab antiquo semper custoditas & observatas Ecclesiæ Gallicanæ libertates tuendas pertinerent* ; quarum libertatum validissimum firmamentum Majores nostri in Conciliorum priori ac superiori potestate reponebant. Hæc 22. Decembris anno 1611. ab amplissimo Ordine jussa, 22. Februarii à Jesuitis subscripta in Curiæ autoritatibus continentur. Superscripsère inter alios viri ornatissimi atque omni laude cumulati, Fronto-Ducæus & Jacobus Sirmundus, quos honoris causâ appellatos volo.

Extr. des Regist. du Parlem. 22. Fevr. 1612. vid. pieces conc. l'hist. de Louis xiij. tom. iv. p. 21. Ib. p. 20.

Concitabatur interim adversùs Richerium Romana Curia, Aula Regia, ipsa Facultas, ipse Clerus. Cardinalis Perronius, Archiepiscopus Senonensis, vocatique comprovinciales Episcopi ita decreverunt : *Libellum de Ecclesiasticâ & politicâ potestate censurâ & damnatione dignum judicavimus & declaravimus, & reipsa notamus & damnamus ob multas, quas continet propositiones, expositiones, & allegationes falsas, erroneas, scandalosas, & ut sonant, hæreticas, juribus tamen tam Regis quàm Ecclesiæ Gallicanæ, ejusque immunitatibus & libertatibus per nos non tactis, Parisiis in Congregatione Provinciali anno* 1612. *Martii* 9.

Conc. noviss. Gall. Odesp. pag. 623. vid. Ambass. de Du Perr. lib. iij. pag. 693.

Similem censuram ediderunt Paulus Huraldus Archiepiscopus Aquensis, & comprovinciales ; nisi quòd de Regis juribus & Ecclesiæ Gallicanæ libertatibus tacuerunt, eodem anno Maii 24.

Odesp. p. 624.

Nullæ notatæ sunt propositiones ; quod censuræ genus anceps, multi querebantur sacræ doctrinæ nihil afferre lucis, fraudibus locum dare. Cæterùm nemo dixerit, antiquam de Concilii potiore autoritate sententiam à Perronio damnatam ; quam, aliasque ei conjunctas *problematicas* esse toties in egregiis scriptis, ac nuperrimè apud Prædicatores in amplissimo cœtu vivâ voce pronuntiaverat.

Vid. Diss. præv. num. lxxxix.

Propositiones in Richerii libello improbatas has ad Casaubonum scripsit : *Quòd Presbyteri cum Episcopis Aristocratici regiminis more in partem Ecclesiasticæ*

Vid. Ambass. &c. p. 695.

ſiaſticæ adminiſtrationis vocentur: quòd electiones jure divino nitantur, ex quo conſequatur à Regibus, qui Antiſtites deſignent, contra jus divinum peccari: quòd regimen ariſtocraticum omnium ſit optimum, & naturæ convenientiſſimum; quo directè ſtatus monarchicus oppugnetur: quòd omnis Principatus à ſubjecti populi conſenſu pendeat: quòd Deus influat in ſuppoſita analoga, hoc eſt, in civitates ac regna, ipſamque communitatem priùs & propiùs ac principaliùs, quàm in partes, quæ non aliter agant, quàm ut inſtrumenta eorum ſuppoſitorum & communitatum; quo fiat, ut Principes ac Reges non ipſi regerent, ſed communitas per ipſos tanquam adminiſtros. His addebat Perronius habere ſe præ manibus ipſam Richerii theſim anno 1591. in Sorbonâ propugnatam: *Quòd Ordines regni Regibus poteſtate antecellant: quòd Henricus III. juſtè cæſus ſit ut tyrannus, eique ſimiles armis & inſidiis inſectandos: Jacobum Clementem ad eum cædendum diſciplinæ Eccleſiaſticæ ſtudio & amore legum ac patriæ libertatis incenſum:* hæc igitur quæ nunc libello edito Richerius docuiſſet, ex horrendis illis, & penitùs imbibitis erroribus prodiiſſe. (*dd*)

Ex his ſanè patet ſatis multa memorata, quæ Aulam, quæ Clerum, quæ omnes Ordines in Richerium commoverent. Certè nemo dixit fuiſſe damnatum, quòd antiquam Facultatis ſententiam tueretur; quique eâ causâ maximè inſectabantur eum, alia omnia obtendebant.

Imò recordemur Duvallium, cùm adversùs Richerium infenſiſſimo animo ſcriberet, hæc diligentiſſimè docuiſſe: juxta ſententiam Academiæ Pariſienſis, Concilii poteſtatem Papali anteferri: infallibilitatem ad Concilium generale ſolùm referri: utramque ſententiam ab omni cenſuræ notâ eſſe liberam: quæ ſupra deſcripta, nunc tantùm à nobis commemorari oportet. Diſſ. præv. num. xvij. & ſeq.

His igitur liquet, ſacram Facultatem nihil antiquæ doctrinæ derogâſſe, cùm 1. Septembris anno 1612. editâ concluſione, Richerium Regio juſſu ſyndicatu expulit; cùm ei *gratias agendas cenſuit, ob res præclarè in ſyndicatu geſtas, libro excepto de Eccleſiaſticâ & Politicâ poteſtate:* quâ exceptione nec librum cenſurâ notavit, quem nec examinaverat; & cætera, ac præſertim ea, quæ apud Dominicanos recentiſſimâ memoriâ geſſerat, approbavit. Vid. poſt Rich. Defenſ. libell. de Eccleſ. poteſt.

Cæterùm ex regeſtis Parlamenti conſtat, Nuncii Apoſtolici Auditorem, clam conventis Doctoribus id egiſſe omni ope, ut liber cenſurâ notaretur, improbareturque antiquorum Facultatis editio decretorum, tanquam Richerius, his editis, arcana Facultatis ejus injuſſu, præter fas, evulgaverit, aut ſacra Facultas clam habere vellet, quæ à 200. annis palam decreta & geſta in acta retulerit.

Quid poſteà egerit Richerius; quid paſſus ſit Cardinalis Richelii tempore; quid retractaverit; quid defenderit; quomodo retractationem ex-

(*dd*) *imbibitis erroribus prodiiſſe.*] Richerius in ſuâ defenſione lib. j. cap. ij. p. 37. multùm queritur ſe à Perronio malignè & calumnioſè impetitum apud Reginam, Magnates & Epiſcopos. E. G. dixerat Perronius Cancellario, *Richerium tantumdem de ſtatu matrimonii Reginæ ejuſque liberorum, quantùm de Pontificis autoritate, qui primum Regis matrimonium diremerat licitum, dubitare .... Quâ ex calumniâ deliberatum eſt de Richerio compingendo in Baſilicam Pariſienſem.* Vid. reliq. in ipsâ Richer. def.

plicaverit; quid denique scripserit; quid testamento facto Orbi Christiano testatum voluerit; qualia sint ejus scripta post mortem publicata, nostrâ parvi refert, qui sacræ Facultatis atque Ecclesiæ Gallicanæ, non unius privati hominis, causam agimus.

Hoc certè non diffitemur, cùm plerique Richerium pessimè haberent, quòd antiqua decreta coleret; multos eo exemplo fuisse deterritos, ne ea apertè tuerentur. Sed nos aulicis artibus gesta nihil moramur; sacræ Facultatis gesta referimus.

CAPUT XXVI.

Acta Facultatis adversùs MARCUM ANTONIUM DE DOMINIS *&* THEOPHILUM MILLETERIUM: *item de* LUDOVICO CELLOTIO *ac* FRANCISCO GUILLOVIO.

Vid. cens. Facult. post Def. Rich. prop. xxij. ap. DE DOM. tom. j. lib. ij. cap. viij. n. 13. pag. 182.

ANNO 1617. Facultas censurâ notavit quatuor priores libros de Republicâ Christianâ Marci Antonii de Dominis. (*ee*) Atque ille quidem de Ecclesiâ Romanâ sic docebat: *Erat ergò, & est Ecclesia præcipua nobilitate, existimatione, nomine & dignitatis autoritate; non regiminis & jurisdictionis principatu:* quâ de re Facultas sic censuit: *Hæc propositio est hæretica & schismatica, quatenùs apertè insinuat Romanam Ecclesiam jure divino autoritatem in alias Ecclesias non habere.* Vigilantissimè omninò *in alias Ecclesias*, non in ipsam adunatam atque collectam universalem Ecclesiam. Provida ac docta Facultas adversùs novos hæreticos, Romanum Principatum sic asserit, ut antiquæ doctrinæ, & decretorum Constantiensium ubique recordetur.

Prop. xlvij. ap. DE DOM. lib. iv. cap. xj. n. 15. p. 484.

Quod autem ille autor diceret, *à Parisiensibus unum supponi Papam universalem, qui toti præsit Ecclesiæ universali, tanquam Episcopus universalis*, eadem Facultas *suppositionem, quam Parisiensibus tribuit, falsam* judicavit, *cujus falsitas in hæc verba*, TANQUAM EPISCOPUS UNIVERSALIS, *cadit, quasi alii Episcopi sint tantùm Papæ vicarii.* Sic fœdam & adulatoriam ac postremis temporibus ortam sententiam, ex cujus decretis Papam Conciliis anteponunt, priscæ Traditionis memor à se amolitur. Hujus verò censuræ Duvallium ejusque asseclas, autores extitisse constat; neque effecerunt, ut sacra Facultas à priscorum decretorum autoritate ac sententiâ recederet.

(*ee*) *De Dominis*] (Marcus Antonius) primùm Jesuita non parùm doctus, &, ut ipse profitetur, *Romanæ sedis placitis addictissimus*, deinde Archiepiscopus Spalatensis, scripsit *de Republicâ Ecclesiasticâ libros x.* ut variâ eruditione plenos, sic argumentis subtilioribus oblitos. Ille in Angliam profugus hos edidit libros, à quibus legendis multùm deterreri debent tirones Theologi, ne eruditionis specie plus æquo permoti, captiosâ probabilitate fallantur. Cæterùm ex his libris nonnulla excerpi possunt utilia.

Anno 1641. Ludovicum Cellotium * (ff) Conciliorum autoritati detrahere visum, eoque nomine censurâ notatum, sacra Facultas suscepit affirmantem & profitentem illud: nempe, *Conciliorum generalium convocationem quandoque necessariam.* * Jesuitam. Vid. ap. Dargent.

Cùm Milleterius de usu pœnitentiæ quæstione motâ librum edidisset sub hoc titulo: *Le Pacifique véritable*; quo libro assereret, *sedis Apostolicæ decreta de fide, eo solùm statu esse infallibilia, si in Conciliis Oecumenicis fierent, atque in solis Conciliis Oecumenicis consensum unanimem Ecclesiæ declarari*, Facultas sic censuit: *Hæ propositiones in quantùm infallibilitatem Ecclesiæ universalis, in nullo alio statu quàm in solo Concilio Oecumenico congregatæ tribuunt, & ipsam aliquo tempore legitimi usus pœnitentiæ cognitione caruisse supponunt, temerariæ sunt, ipsi Ecclesiæ injuriosæ & hæreticæ.* Sic cùm de Conciliis generalibus ac sede Apostolicâ ageretur, sacra Facultas antiquis decretis hærens, infallibilitatem non sedi Apostolicæ soli, sed Ecclesiæ universali tribuit, eamque constare docuit, non tantùm in Conciliis generalibus, sed etiam in Ecclesiâ toto Orbe diffusâ; prorsùs ex eâ fide, quam professa erat adversùs Sarrazinum: *Quod in Conciliis tota autoritas, dans vigorem statutis, residet non in solo summo Pontifice, sed principaliter in Spiritu sancto & Ecclesiâ Catholicâ:* ut Spiritus sanctus toti Catholicæ unitati primitùs adhæreat, eaque sit radix, unde certitudo & infallibilitas in Concilium quoque Œcumenicum, hoc est, in ipsam Christiani nominis repræsentationem influat: quæ mirum in modum cum Gallicanæ Declarationis articulo IV. congruunt. Vid. ap. Dargent.

Franciscus Guillovius Baccalaureus, pro Minore ordinariâ responsurus, multa in thesi proponebat, quibus autoritati Episcoporum à Christo institutæ, eorumque in Conciliis assidentium judiciariæ potestati derogaret, anno 1656. Facultas actum distulit, atque eodem anno 15. Januarii suscepit Baccalaureum hæc scripto professum: *Agnosco & fateor Episcoporum jurisdictionem esse juris Divini, & esse immediatè à Christo, eosque in Conciliis generalibus verè esse Judices, atque in iis ex eorum judiciis summum Pontificem pronuntiare.* Dargent. tom. iij. p. 70.

Hæc si intelligimus, confectam esse constabit quæstionem nostram. Profectò enim si quis est ex provisione Christi infallibilis, is non ex aliorum, sed ex suo judicio pronuntiat: alioqui sui dubius, neque satis conscius assistentis Spiritûs, aliis se permittit. Ac si media, ut vocant, humana requirere necesse sit; consilia sanè, non judicia, consiliariosque qui doceant ac suadeant, non judices qui secum assideant ac decernant, exquirere oporteat.

Ex his dogmatibus jussu Facultatis emendata Thesis atque in meliorem formam reducta est; quæ res in actis Facultatis sic perscripta est: *Ex ultimâ appendice, in quâ plus inerat involutæ difficultatis circa Apostolatum ipsum, & annexa Apostolatui gratiarum dona & potestates; necnon jura Epis-* Ib. p. 69.

* (ff) *Ludovicum Cellotium.*] Ille adversùs Petrum Aurelium scripserat librum, cui titulus est: *de Hierarchiâ Ecclesiasticâ*, in quem ad se delatum sacra Facultas delectos Doctores jusserat inquirere. Censura jam parabatur, & multæ propositiones notabantur, ut *novæ, falsæ, periculosæ, temerariæ, ridiculæ*, quandò Cardinalis De Richelieu censuram edi vetuit, pollicitus Jesuitam omnia sua explanaturum & emendaturum.

coporum in convocandis Synodis particularibus , & in sanciendis cum summo Pontifice Conciliorum generalium definitionibus ; quidquid detorqueri poterat contra veritatem , totum illud erasum fuit.

Ergò diligens lector sequentes consideret propositiones , quas Facultatis acta commemorant in Thesi erasas esse , intelligatque , quænam illa sint , *quæ detorqueri possent contra veritatem.* Prima propositio erasa : *Petrus in Primatu Christi consors & socius participatione factus est :* quæ profectò si starent, haud magis Pontifici, quàm Christo sacra Concilia anteferri possent.

Erasum quoque illud , quod à sancto Leone depromptum videretur; sed procul ab ejus mente deflexum : *Si quid Christus cum Petro cæteris voluit commune esse Apostolis , nunquam nisi per Petrum dedit , quidquid illis non negavit :* ne , quod est absurdissimum , Apostoli proximè à Petro , non autem à Christo ad Apostolatum ordinati videantur. Neque illud Facultas in Thesi reliquit : *Solus Petrus successores habet Apostolos ;* quo Guillovius Episcopos ab Apostolorum successione ac jure , contra omnem antiquitatis fidem penitùs amovebat.

Leo Mag. serm. iij. in anniv. assump. ejusd.

Deletum etiam illud : *Solus Pontifex Episcopos in Concilium , vel particulare , vel generale , nonnunquam ad melius necessarium convocat.* Hoc nempè erat quò Facultatem dicentem audivimus , involvi à Guillovio *jura Episcoporum in convocandis Synodis particularibus.* Nec placebat illud , *ad melius necessarium* , convocatas Synodos ; quia illud *melius* infringebat , illud *necessarium* , quod *quandoque* agnoscendum , ad convocandas Synodos etiam generales , Facultas decreverat adversùs Cellotium.

Denique erasum illud : *In Conciliis Pontifex auditis Episcoporum sententiis ac judiciis , pro suâ autoritate certoque ac infallibili charismate verbum Dei pronuntiat ;* quod si admitteretur , jam Episcopi in Conciliis Consiliarii tantùm , nec nisi nomine tenùs Judices haberentur ; atque in solo Pontifice autoritas resideret ; eaque evanesceret, quam Facultas agnoverat, à Christo profectam autoritatem Episcoporum , *in sanciendis cum summo Pontifice Conciliorum generalium definitionibus.*

Itaque deletum illud : *Pontifex , auditis Episcoporum sententiis ac judiciis , pro suâ autoritate pronuntiat ;* cujus loco repositum est : *Ex illorum sententiis ac judiciis ipse pronuntiat :* sublato etiam *certo illo* atque *infallibili* Pontificis *charismate* , quo quidem Episcopi Papali sententiæ obnoxii , non etiam ipsi Judices , verique Assessores essent : adeò nova hæc à Facultatis sententiâ abhorrebant.

Neque prætermittendum istud, jussu Facultatis in Thesi repositum. Posteaquàm nempè scriptum est : *Petrus totius Ecclesiæ fundamentalis petra , & Pastor universalis , Apostolorum Princeps à Christo constitutus ;* jussu etiam Facultatis adscriptum ; *jure etiam Divino cæteri Episcopi singularium plebium Capita ;* cùm Baccalaureus tantùm *optimates* scripsisset : tanquam unus tantùm Romanus Episcopus, non autem cæteri Episcopi , veri à Christo instituti Ecclesiarum Principes , & Capita haberentur.

Erat tum Clerus Gallicanus frequentissimo cœtu Parisiis congregatus. Scriptum ergò est in regestis Facultatis : *Domini Episcopi gratias egerunt Facultati , ex parte totius Cleri Gallicani , pro suâ in defensione jurium Hirar-*

Darg. loc. cit. p. 70.

chici Ordinis curâ & sollicitudine, idque per organum D. Petri de Berthier, Episcopi Montalbanensis : quæ etiam in Cleri actis habentur ; ut doctrinam Facultatis ab Episcopis & Clero Gallicano comprobatam esse constet.

Jam ergò arbitramur intellectam omnibus, sacræ Facultatis, totiusque adeò Ecclesiæ Gallicanæ doctrinam, id primum, Ecclesiæ universali ejusque unitati conjunctam vim Spiritûs, radicemque infallibilitatis in eâ unitate esse sitam, quæ in Concilium universalem Ecclesiam repræsentans transfundatur : solum illud esse, quod à fide deviare non possit. Ergò Pontificem qui deviare possit Ecclesiæ indeviabili meritò esse subditum, in casibus certè illis generalibus quæ Constantiensibus decretis continentur ; ac proindè Episcopos jure Divino institutos, Romanoque Pontifici, maximè in judicandis fidei quæstionibus, non Consiliarios, sed Assessores & Conjudices datos, ex quorum judiciis ipse pronuntiet ; adeòque interdùm convocationem Conciliorum generalium esse necessariam, quæ profectò vacant, si Romanus Pontifex, vel solus, non autem cum Ecclesiâ conjunctus, infallibilitate, atque adeò supremâ & indeclinabili potestate gaudeat.

Hinc Ecclesiæ status constitutus, atque in Thesibus prædicti Francisci Guillovii jussu Facultatis scriptum : *Ecclesia jure Divino Monarchia est, tametsi aristocratiâ temperata :* Monarchia quidem, quòd habeat *Principem* Petrum ejusque successorem pro tempore sedentem ; temperata aristocratiâ, quòd Petri successori à Christo dati sunt Episcopi, ut veri Principes ac Judices, ex quorum judicio pronuntiet.

Hinc damnatus Marcus Antonius de Dominis, ejusque propositio * habita est *schismatica & hæretica, quatenùs vult, Ecclesiam universalem secundùm se totam esse aristocraticam.* * xij.

Id qui adversari putant antiquæ sententiæ, quæ Papam subdit Concilio, hos ego affirmavero numquam in nostrorum libris versatos fuisse. Gerson quidem assiduè Ecclesiæ statum agnoscit monarchicum. Hunc alii sequuntur ; atque omnia maximè conciliant, dum Romano Pontifici tribuunt, ut Ecclesiis quidem singulis ; non autem toti Ecclesiæ collectæ & adunatæ præstet, & habeat quidem *plenitudinem Apostolicæ potestatis ;* sed Conciliorum & canonum autoritate tanquam aristocratiæ temperamento moderandam.

CAPUT XXVII.

Articuli Facultatis ad LUDOVICUM MAGNUM *allati: Censuræ* VERNANTII *&* GUIMENII: ALEXANDRI VII. *Bulla: Propositio Strigoniensis, ejusque censura.*

Vid. sup. lib. j. sect. j. cap. v. & in App. lib. iij. cap. xj.

EX his ergò decretis toties iteratis, ac perpetuâ Traditione servatis, sacra Facultas Ludovico XIV. Magno sex illos articulos, toto posteà Regno, edicti Regii autoritate, vulgatos attulit, quos supra recensitos hîc prætermisimus, anno 1663.

Sup. lib. j. sect. j. c. xij.

Metuebat Rex maximus, metuebat sacra Facultas, atque optimus quisque, ne gliscens adulatio antiquorum decretorum robur & innatam Galliæ libertatem infringeret.

Anno 1658. excusus est Metis, quodam Carmelitâ autore, sub Jacobi Vernantii nomine liber, cum hoc ambitioso titulo: *La défense de l'autorité de notre saint Pere le Pape, de nosseigneurs les Cardinaux, les Archévêques & Evêques, &c.* quem librum sacra Facultas à Pictaviensibus Parochis consulta, multis habitis, per duos ferè menses, publicis ac privatis congregationibus, censurâ notavit *, ac censuram confirmavit 26. Maii anno 1664.

* 24. Maii.

Quòd igitur Vernantius soli summo Pontifici, infallibilitatem activam, passivam Ecclesiæ & Conciliis tribueret, sacra Facultas sic censuit: *Hæ propositiones quatenùs excludunt ab Ecclesiâ infallibilitatem activam seu autoritatem emergentia circa fidem dubia, infallibilis veritatis oraculo tollendi & explicandi, falsæ sunt, temerariæ, scandalosæ & hæreticæ.*

Prop. j. & ij. ap. Vern. p. 254.

Quod statuebat Vernantius, *Papam soli Deo subjici, nec nisi Divinâ potestate Papalem posse restringi potestatem, eique nullis legibus modum poni;* Facultas proscribit his verbis: *Hæc propositio intellecta de usu & exercitio potestatis Papalis, falsa est, Ecclesiæ & Conciliorum autoritati derogans:* diligentissimè omninò, atque ex Majorum non modò decretis, sed etiam verbis, Papalem potestatem, utpotè divinitùs institutam, Deo soli quoad se; *quoad usum & exercitium*, sacris canonibus Conciliisque subjiciunt.

Prop. iij. Vern. pag. 110.

Gers. de potest. Eccl. Cons. x.

Vernantius, nisi Papa infallibilis haberetur, aiebat mutandam professionem eam, quâ credimus sanctam Ecclesiam Catholicam & Romanam; quod abominata Facultas sic censuit: *Hæc propositio est falsa, temeraria, scandalosa & in fide periculosa;* quippè quæ, ut jam diximus, Catholicam fidem pendere vellet à dubiâ, ne quid dicam gravius de Pontificiâ infallibilitate, sententiâ.

Prop. iv. Vern. pag. 247.

Asserebat Vernantius, *à solis hæreticis, ac schismaticis peti Concilia, ut perturbandæ Ecclesiæ locus esset.* At sacra Facultas: *Hæc propositio universim sumpta, est scandalosa, Ecclesiæ Conciliis generalibus, ac sublimioribus potestatibus contumeliosa;* quippè quæ sæpè Œcumenicis Conciliis congregandis operam dederint, atque ad ea etiam provocârint.

Prop. v. Vern. pag. 105.

Cùm Vernantius Conciliaris potestatis, ac Jurisdictionis fontem in uno

Pontifice collocaret, Facultas sic statuit: *Hæ sex propositiones, in quantùm asserunt, Ecclesiam in Concilio generali congregatam non habere à Deo immediatè jurisdictionem ac autoritatem, falsæ sunt, verbo Dei & Concilii Constantiensis definitioni contrariæ, & olim à sacrâ Facultate reprobatæ.*

Prop. vj. & seq. Vern. p. 358. 721. & seq.

Negabat Vernantius, unquam examinatum, aut ulli appellationi fuisse subjectum id, quod Romani Pontifices decrevissent; Facultas è contrà: *Hæ quatuor propositiones falsæ sunt, quatenùs quædam asserunt, & aliæ innuunt, in nullo casu à summo Pontifice appellari posse; sacræ Conciliorum autoritati detrahunt, ac germanis Ecclesiæ Gallicanæ libertatibus sunt contrariæ.* Gallicanam libertatem contra quod Petrus de Marca non satis consultò dixerat, in supremâ Conciliorum potestate nixam profitentur.

Prop. xij. & seq. Vern. p. 100. 244. 279. 428.

Quòd Vernantius diceret, cujusdam Doctoris de Pontificiâ infallibilitate sententiam à Facultate esse laudatam, id à se Facultas amolitur his verbis: *Hæc propositio imponit sacræ Facultati, quæ mentem suam aperuit in articulis contra Lutherum, & in declaratione factâ apud Regem Christianissimum*, anno 1663.

Prop. xvj. Vern. pag. 241.

Vernantius dixerat, eandem, quam Christus à Patre acceperat potestatem, totam in Romano Pontifice esse collatam: quæ documento sunt, quàm hujusmodi homines cæco & interdùm impio ferantur impetu. At quæ in eam sententiam congesserat, Facultas, *ut scandalosa, piarum aurium offensiva, & ut verba præ se ferunt, blasphema* rejecit.

Prop. xvij. & seq. Vern. p. 53. 128. 145. 243.

De fidei regulâ, quod Vernantius scripserat, Facultas condemnavit his verbis: *Hæc propositio, quâ parte asserit summum Pontificem esse veram regulam fidei, temeraria est, & in errorem inducens*; quòd nempè *in errorem inducat*, is qui pro regulâ fidei ponat Pontificem, quem infallibilem esse non constet.

Prop. xxiij. Vern. pag. 128.

Quæ Vernantius de jurisdictione Episcoporum à Romano Pontifice profectâ dixerat, Facultas sic rejicit: *Hæ propositiones, quarum duæ priores asserunt Apostolos non fuisse constitutos Episcopos à Christo, cæteræ verò, potestatem jurisdictionis Episcoporum non esse immediatè à Christo, falsæ sunt, verbo Dei contrariæ, & olim à sacrâ Facultate reprobatæ.* Hactenùs Vernantii censuram referre placuit: cætera ad alium locum pertinent.

Prop. xxv. & seq. Vern. pag. 44. 49. 376. 382. 384. 388. 397. 455.

Amadæus Guimenius (*gg*) omni recentiorum Casuistarum fæce collectâ, id etiam de Pontificiâ infallibilitate scripserat, *de fide eam esse*, atque ita inferebat: *Ecclesia errare non potest & consequenter nec Caput ejus*: quem sacra Facultas, damnatis opinionum portentis, hâc etiam in parte notandum censuit his verbis: *Doctrina his propositionibus contenta & illata, falsa est, temeraria, scandalosa, Gallicanæ Ecclesiæ libertatibus contraria, Univer-*

Cens. Guimen. D'arg. &c. & ap. Guim. de Bapt. prop. ij. n. 4. p. 177.

(*gg*) *Amadæus Guimenius*,] sive potiùs Mattheus DE MOYA Jesuita Audomarensis, hunc impium juxtà & impudicum librum Lugduni edidit, *cum approbationibus Hieronymi la Chianæ è Societate Jesu, Luysii à Valentiâ Provincialis Capucinorum*, & duorum Carmelitarum; quem librum cum suis censuris configeret sacra Facultas 3. Febr. 1665. verita exscribere impudicissimas propositiones, sic censebat: *Hæ propositiones, quas sacra Facultas verbis tantùm initialibus designandas de industriâ judicavit, ut modestiæ & pudori castarum aurium ac mentium consuleret, sunt turpes, scandalosæ, propudiosæ, nefandæ, piarum aurium offensivæ, atque ab Ecclesiâ & ab omni hominum memoriâ prorsus abolendæ.* Collect. judic. &c. D'ARGENTRÉ tom. iij. p. 114.

sitatibus, Theologicis Facultatibus ac orthodoxis Doctoribus contumeliosa, anno 1665. Sic duæ censuræ adversùs Vernantium & Guimenium processerunt. Confutati acriter, quòd nostra damnabant; quòd autem contraria sequerentur, coërciti tantùm, sed pro innatâ Gallis, ac nostræ Facultati modestiâ, nullâ hæreseos aut etiam erroris notâ inusti sunt.

Has igitur censuras nostrâ memoriâ accuratissimas atque elaboratissimas, summâque moderatione libratas esse constat; nec tamen defuere, qui Alexandrum VII. adversùs modestissimam Facultatem, antiqua & probata tuentem, instigarent.

Vid. Dup. xvij. sæc. Ille igitur ad Regem adversùs Sorbonicas censuras gravem expostulationem habuit, datis literis (*hh*) 6. Aprilis anno 1665. At Rex prudentissimus, nihil se commovit, gnarus scilicet impositum fuisse Pontifici, ac Sorbonicos priscæ sententiæ institisse.

* 25. Junii. Anno 1665. * Bulla Romæ prodiit, quâ censuras adversùs Vernantium & Guimenium, *uti præsumptuosas, temerarias, atque scandalosas, cassas & irritas declarabat, defendique & allegari sub excommunicationis pœnâ Apostolicâ autoritate prohibebat; ulterius judicium de prædictis censuris, deque opinionibus in libris Jacobi Vernantii & Amadæi Guimenii sibi & sedi Apostolicæ reservabat.* Gravis ea reservatio videbatur quâ ferre cogeremur interim, quæ adversùs Hierarchiam ac mores dudùm invalescerent portenta opinionum, neque minùs periculum quòd Theologicæ Facultates, ipsique adeò Episcopi tanto in Ecclesiæ discrimine elingues fierent.

Grave item illud, quod erat in Bullâ de Vernantii & Guimenii opinionibus dictum, præsertim iis *quæ ad actionum moralium regulam* pertinerent; *nempè eas opiniones & gravissimorum Scriptorum autoritate & perpetuo Catholicorum usu nixas;* quod Ecclesiæ Catholicæ maximo dehonestamento verteret.

Hoc Pontificium diploma, tametsi non erat ad nos solenni more missum; Roma tamen in privatarum epistolarum fasciculis pervenit in Galliam.

Deputati à Facultate qui rem examinarent, constitit apud omnes, diploma Pontificium Inquisitionis esse opus; editum quippè, non de Fratrum consilio in publico Consistorio, sed *auditis suffragiis Cardinalium in totâ Republicâ Christianâ generalium Inquisitorum:* qualia nemo unquam in Galliâ admisit, præsertim cum illâ clausulâ, *motu proprio*, quam novam & prisco jure incognitam, maximè in fidei quæstionibus Gallicana Ecclesia non admittit.

Certum erat & illud, ùt etiam optimâ formulâ constaret, nequidem ad nos pertinere Bullam, quæ more solenni missa non esset; neque ipsi Pontifici eam mentem inesse ut Gallos obligaret, iis ritibus prætermissis (*ii*), qui antiquo Gallorum, imò totius Ecclesiæ jure nitantur.

Itaque

(*hh*) *datis literis.*] Regii juris cognitores, qui Breve legerant jussu Regis, hæc ipsi retulerunt: sacram Facultatem sic se gessisse, ut laudare eam potiùs Curia Romanâ, quàm de eâ conqueri debuisset.

(*ii*) *ritibus prætermissis* &c.] Multa insipienter dicunt & ridiculè de Pontificiis Bullis Ultramontani, & hoc imprimis: Christianos omnes, Indos quoque, his Bullis parere debere, statim atque ad valvas Apostolorum & in campo Floræ affixæ fuerunt; quasi verò ii quibus positiva lex nota non est nec esse potest, ei jubeantur obtemperare. Verùm ipsa

Conciliorum

Itaque Facultas quiescendum rata: Rector Academiæ admonitus, sacræ Facultati spopondit suam & Universitatis operam minimè defuturam, more Majorum, si quid gravius contingeret; Senatus Bullam divulgari vetuit; * Edicto 29. Jul. 1665. neque ulteriùs processit negotium. Itaque censuræ suo apud nos loco steterunt: Bulla annumerata iis, quæ ignota, nihil ad nos pertinerent.

Qui hæc perpenderit facilè intelliget, sacræ Facultati cum Clero Gallicano maximè convenire; Clerique Declarationem anni 1682. ex intimâ ipsius Facultatis, imò Ecclesiæ totius Gallicanæ doctrinâ esse depromptam; ac si quid difficultatis obortum est, (kk) id non ex ipso dogmate provenire, sed ex aliis rebus, quæ nihil ad rem nostram pertinent.

Quare sacra Facultas, priscis insistens vestigiis, condemnavit deductam ad examen suum jussu Senatûs hanc censuræ Hungaricæ propositionem: *Ad solam sedem Apostolicam Divino & immutabili privilegio spectat de controversiis fidei judicare*; quâ de re sic censuit: *Hæc propositio, quatenùs excludit ab Episcopis & Conciliis etiam generalibus, de fidei controversiis autoritatem, quam habent immediatè à Christo, falsa est, temeraria, erronea, praxi Ecclesiæ adversa, verbo Dei contraria, doctrinam renovans aliàs à Facultate reprobatam.* 18. Maii anno 1683.

Cens. Facult. Paris. adv. cens. Arch. Strig. int. varia script. vind. Maj. Schol. Paris.

Hæc doctrina Facultatis quam necessariò cum universâ Declarationis Gallicanæ doctrinâ sit conjuncta, ex relatis sacræ Facultatis decretis manifestum reor. Sed antequàm ad alia me convertam, eximam oportet eum, qui quorumdam animis hæret scrupulus.

Conciliorum generalium decreta non habentur pro legibus apud Christianos, nisi solenni ritu promulgata fuerint; id est inquisitione factâ ac prelato Episcoporum & Ecclesiarum judicio, quo certum fiat ea decreta Concilii verè Œcumenici fetum esse. Quapropter sub Carolo Magno & Ludovico Pio, nondum in Galliâ promulgatam vij. Synodum de cultu sanctarum imaginum, Gallicani Præsules innoxii repudiârunt. Vid. de eâ re admon. Jac. Sirm. Soc. Jes. in Conc. Francof. tom. vij. Conc. Labb. p. 1054. Ea quoque causa fuit cur Hispani vj. Synodo intercesserint. Vid. Conc. Tolet. xiv. & inf. ap. D. Bossuet lib. vij.

(kk) *si quid difficultatis obortum est.*] Curia Parisiensis, postquàm diploma regium *de Declaratione* in suos commentarios retulerat, edicto jusserat, ut ea Declaratio in Scrinia sacræ Facultatis referretur, quod quidem factum est 2. Maij 1682. Sed quando relectum est decretum, quidam dixerunt delegendos esse xiv. Doctores, qui in Declarationem inquirerent. Quamquam enim ea *ex intimâ ipsius Facultatis doctrinâ esset deprompta*, Facultas verebatur, ne relatio facta extraordinario modo jussu Curiæ, quid detrimenti ipsius juribus afferret. Facile composita est hæc controversia, & deinceps Baccalaurei Declarationis capita publicis thesibus defenderunt.

CAPUT XXVIII.

An sententia de potiore Concilii potestate, Regum juribus ac potestati noceat: THOMÆ CORCELLÆI *responsum: Propositio* JOANNIS HUSSI *in Constantiensi Concilio condemnata.*

NEMPE objiciunt, Regnis ac Regibus periculosam esse nostram sententiam. Si enim spiritualis Princeps Pontifex, Ecclesiæ & Concilio subsit; subesse multò magis Regno ac generalibus Regnorum Conventibus temporales Reges: quo maximè argumento in antiquam sententiam Reges incitare conati sunt. Sed Thomas Corcellæus id ab Eugenii Legatis objectum, responso edito * coram Regni Principibus, ipsoque Carolo VII. Rege sic solvit: *Nec ullatenùs sunt audiendi, qui ad alliciendum Reges & Principes, in contrarium autoritatis Conciliorum dicunt quòd si Concilia generalia possent corrigere & deponere summos Pontifices, pari ratione quòd populi haberent corrigere & deponere Principes sæculares. Qui enim talia dicunt manifestè autoritatem Conciliorum, & declarationem fidei super hoc factam destruunt, non plus tribuentes autoritatis ipsi Congregationi Ecclesiæ, quàm uni Communitati sæculari. Clarè quoque negant, Concilium habere autoritatem à Christo immediatè, cùm ipsum sic comparant Communitati sæculari, quæ non habet autoritatem à Christo corrigendi aut puniendi Principem suum. Sed benè inspiciant definitiones Concilii Constantiensis, reperient in hoc magnam differentiam; nam ipsum Concilium Constantiense reprobavit illum articulum XVII. inter articulos Joannis Hussi contentum,* QUÒD PRINCIPES HABERENT PUNIRI AD ARBITRIUM POPULI, *& tamen alterum probavit;* QUÒD CONCILIUM GENERALE HABET POTESTATEM IMMEDIATÈ A CHRISTO, *&c. Et hoc etiam apparet ex sacris Scripturis, cùm Christus ipse assignans differentiam inter hoc & illud, dicat:* REGES GENTIUM DOMINANTUR EORUM, VOS AUTEM NON SIC: *& Beatus Petrus in Canonicâ dicit de Pastoribus:* NON UT DOMINANTES IN CLERIS, SED FORMA FACTI GREGIS. *Doctores quoque lucidè declarant, quomodò Papa non est dominus rerum Ecclesiæ, sed minister. Valdè quoque extraneum est, & à veritate alienum dicere, quòd non plùs spiritualitatis reperiatur in Congregatione legitimâ Ecclesiæ, quàm in unâ Communitate sæculari, aut non specialior assistentia Spiritûs sancti, de quo Christus ad ipsam dixit:* MITTAM VOBIS SPIRITUM VERITATIS, UT MANEAT VOBISCUM IN ÆTERNUM.

* Biturigibus. Preuv. des Libert. &c. part. ij. cap. xij. n. 4. p. 23.

Luc. xxij. 25. 26.

j. Pet. v. 3.

Joan. xiv. 16.

Quin ipse Richerius in suâ defensione sic ait: *(ll) Ut quid ergò imponere Richerio, quòd sustineat Concilium generale esse supra Papam, quia, vel, sicut Comitia generalia Regni sunt supra Regem? Numquam hoc venit in mentem*

(ll) Hæc verba, quæ nonnullam obscuritatem habent, nusquam reperimus in Richerii defensione.

Richerio. Adulatores Curiæ Romanæ, quorum etiam in Sorbonâ non exiguus est numerus, hoc effinxerunt, ut non solùm Richerium, sed fidelissimos Regum servos & subditos odiosos redderent ipsismet Regibus, quamvis illorum jura contra Romanam Curiam tueantur.

Quòd autem quidam etiam Parisienses aliud docuerint nihil moror; suoque loco ostendemus fuisse profectò tempus, quo totus ferè Orbis in summâ Juris publici ignoratione versaretur; quam imperitiam postera ætas superioris ævi Traditione meritò emendavit: nec mirum Parisienses quosdam in re extra fidem unà cum aliis erràsse. Nego tamen omnes: nego hoc fulcimento nixos tribuisse Conciliis potiorem potestatem: nego Facultatem: nego Constantiense Concilium pessimo argumento usum: nego hoc detracto, sententiæ veritati ac firmitudini detractum esse quidquam. Alia suppetebant, quæ Thomas Corcellæus optimè enarravit. Imò, ut idem Corcellæus demonstravit, sacrum illud Concilium, à quo maximè supra Pontificem Conciliorum evecta est autoritas, damnavit insanam sententiam * quæ Reges Regnis subjiceret, non Regna Regibus: adeò constabat ratione diversissimâ constitutas humanam ac divinam civitatem. Itaque hæc, quæ creandæ invidiæ objiciuntur, omittamus. Ecclesiæ à Deo constitutæ & gubernatæ regimen, non ex mundani Regni ratione, sed ex Dei revelatione, atque ipsius Ecclesiæ decretis, ex Patrum Traditione æstimemus.

* Joannis Hussi.

FINIS TOMI PRIMI.

ERRATA Tom. I.

PAg. 15. *Not. lin.* 8. De Bron *leg.* De Brou.
57. *l.* 27. vitiligatione *leg.* vitilitigatione.
46. *l.* 33. motebimus *leg.* memorabimus.
Ibid. l. 36. corporis *leg.* corpori.
114. *l.* 2. *hominunm* leg. *hominium.*
180. *n. l.* 5. Florentini *leg.* Florentino.
181. *l.* 13. dicernat *leg.* decernat.
226. *l.* 25. retinentem *leg.* renitentem.
228. *l.* 9. *Ecclesia* leg. *Ecclesiæ.*
229. *l.* 39. *Exautoratio* leg. *Exauctoratio.*
265. *l.* 11. ſalſum *leg.* falſum.
299. *l.* 1. Claramontani *leg.* Claromontani.
333. *l.* 27. Circuncellionum *leg.* Circumcellionum.
344. *l. ult.* vulgatam. *leg.* vulgatam,
374. *l.* 9. inſolito *leg.* inolito.
410. *l.* 15. præfacte *leg.* præfracte.
440. *l.* 18. liberum *leg.* librum.
444. *l.* 19. poterit *leg.* potuerit.
452. *l. ult.* Flo renino *leg.* Florentino.
464. *l.* 36. qui *leg.* quid.
465. *l.* 38. facta *leg.* fata.
505. *l.* 36. quàm ex juſtis *leg.* quàm juſtis.

